Notes du mont Royal

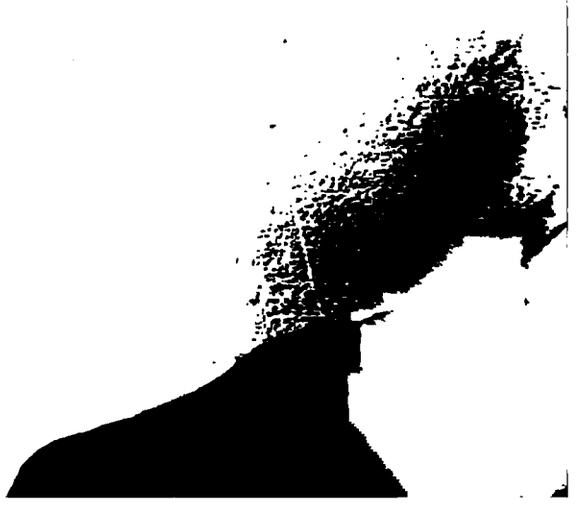
www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

Édition la plus claire, et la plus complète des Poésies d'Étienne.
Estimé 18 à 20 francs rendu 16 fr — F. Didot.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,
ἐπιγραφόμενοι ΜΟΥΣΑΙ.

Τῶ αὐτῶ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBRI IX.

IX. Mvsarvm nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita HOMERI.

CVM VALLÆ INTERPRET. LATINA HISTOriarum HERODOTI, ab HENR. STEPHANO recognita: & Spicilegio FRID. SYLBVRGII.

Item cum Iconibus structurarum Babylonicarum ab HERODOTO *descriptarum.*

Excerpta è Ctesiæ libris de rebus Persicis & Indicis, & ex iisdem FRAGMENTA auctiora.

Cum INDICE *aucto & locupletato.*

Alia quæ accesserunt ad hanc editionem, versa cognoscces post præfationes pagina.

Editio adornata opera & studio Gothofredi Jungermani.

Sc[1]

ILLVSTRISS. DN.

DN. PHILIPPO LVDOVICO,

COMITI HANOVIÆ ET RINECKÆ,

Domino in Mintzenbergk &c. S. Cæs. Mai. à consiliis, Heroi generosiss. & clementiss.

ILLVSTRISS. Comes, Domine clementissime, Scriptorem celeberrimum, & quo vetustiorem post Mosem & sacræ historiæ conditores integrum nostra ætas non vidit, sub T. ILL. GENEROS. nomine edimus. HERODOTVS is est, quem HISTORIÆ PARENTEM, Eloquentiæ parens nominare haud quaquam fuit veritus. Editionem vero illam sub illustrissimo nomine Tuo (vt de hac re prius aliquid verborum faciam, & ita de mei facti ratione, quum præsertim ipse auctor ob famam suam & gloriam quam per tot sæcula ipsi Musæ suæ conseruarunt, sermonem longum minime desideret) quod suscepimus, ei rei caussam addidisse & votum nostrum si commemorem, nihil falsi hîc protulisse certe sum existimandus. Postquam enim per vnum alterumve annum & quod excurrit, hîc in T. ILL. GENEROS. vrbe noua substiti, primum ab ocello typographorum Cl. Marnio aduocatus, si aliquo pacto ipsius desiderio de bonis auctoribus Græcis denuo vel nouiter, si ita daretur occasio, edendis corrigendisve possem satisfacere, quæ quidem ampliss. & clariss. amicorum nonnulla de me fuerat opinio, accesseratque commendatio, quamuis ingenii mei tenuitate, quod numquam dissimulaui, sed fassus fui ingenue, me vtrique isti oneri, certe alteri præsertim, imparem esse affirmarem, hominem insuper nulla eruditæ doctrinæ copia instructum, & qui illas spes amicorum virorum, quos veneror, non tam reipsa vlla ex parte, quam amore & beneuolentia, qua me non meritum licet prosequerentur, sustinere possem: postquam igitur, quod dicere cœpi, per aliquantum temporis spatium hîc substiti, cogitatum fuit aliquoties, si qua noua boni auctoris editione studia nostra qualiacunque T. ILL. GENEROS. probare, immo commendare porro possem, atque adeo testari publice, nos hîc sub tutela T. ILL. GENEROS. vixisse sane nec inuitos nec non lubenti animo. Sed occasio digna mihi hactenus dari visa nulla: ita fui occupatus potissimum aliena opera curans, excussus propriis, vt ille ait: & vllo illicio alienam messem ad me pertrahere, id vero, quamuis more hoc hodie fit, quo tamen & alia non bono scilicet fiunt, facere nolui; nec vmquam me tam improba capiat cupiditas

Interim T. ILL. GENEROS. hinc ob augusta negocia abire contigit, acciditque paullo post vti optimus Marnius noster post alios eximios historicorum Græcorum & HERODOTI editionem adornari iuberet, vnius preli ratione præsertim ita poscente. Ibi statim nobis incidit, forte cum hoc auctore nos id audere posse, quod hactenus sollicitos habuerat, & in diuturna absentia T. ILL. GENEROS. eam editionem vouimus, vt quamprimum ἐπ' ἀγαθοῖς illa rediret, contingeretque ex ista ἀπορῇ, gratissima, &, vt vtroq; vocabulo Herodoti nostri vtamur, qualis numquam antea rerum omnium δύεσις. Cuius voti quum simus facti compotes, merito ante omnia & nobis gratulamur ideo, gratiasque agimus benignissimo omnium rerum moderatori, summo & αὐτοτελεῖ Deo, quod tam large vota nostra expleuerit, vt T. ILL. GENEROS. non tantum saluam sanamque reducem videre potuerimus, sed & insigni præterea titulo auctam cognoscere: eundemque cæli & terræ potentiss. arbitrum precamur, vti porro T. ILL. GEN. consilia & facta gubernare, dirigere, & fortunare clementer & benigne velit. Reuertor ad præsens. Et caussam quidem quæ me impulit, cur T. ILL. GEN. cum HERODOTO nostro alloqui ausus fui, sic attigisse, satis, ni fallor, esse iam potest. De altero, huius nimirum auctoris dignitate & auctoritate, fortasse verba magis adhuc compendefieri queant, quum ea T. ILLVST. GENEROS. nullo modo ignota esse possint, vt quam profecto in hisce litteris, quas humaniores vocamus, non mediocriter tinctam velex tam deprædicata fama cognoscere & audire potuimus sæpius. Sane vti T. ILLVST. GENEROS. multo maiora dignioraque offerri debere nullo modo eo inficias, ita tamen nec hunc nostrum indignum ea sperare volo. Nec enim vereor ne illi adhærescat apud T. ILLVST. GENEROSIT. macula ista, quam aspergere conati fuerunt non solum recentiores non nulli, sed etiam antiquiorum aliqui: quorum maleuolentia eousque progressa fuit, vti quidam φιλακροατείας, si dis placet, Ἡροδότῳ scribere ausi fuerint: nisi illos tamen, graues alias & eruditos auctores, quid excusset, quod manifesti sint patriæ amore (qui in multis præiudicium facit) id potissimum fecisse, quam HERODOTVS noster non ita extollat, vti ipsis allubuisset, vel facturi fuissent si suscepissent ἱστορίας ἀπόδειξιν ipsi. Scilicet illeSolos Bœotos & Thebanos laudasset, in hoc numquam reprehensus esset. Sed eius apologiam, quum iam laborioseid præstiterint, tam Gallice quam Latine, viri doctissimi, in quibus & breuiter & grauiter auus etiam meus ὁ μακαρίτης Ioachimus Camerarius, à me retexi non est opus, nec locus etiam hic patiatur: & me hercle apud ILL. GENER. T. actum agere non decet. Lubet saltem addere hoc tamen de fabulosis quibusdam narrationibus, quæ in HERODOTO (quis negat?) leguntur, quas tamen ille sacerdos Musarum non de se nobis largitur, vel οἰκόθεν promit, sed ab aliis accepta suæ historiæ intulit: non idcirco tam temere censoria ipsum virgula, quam quidam nullo populi suffragio arripiunt, castigandum. Quid enim? consideret mihi quis ista ἐθνικὰ & τοπικὰ; is præsertim *Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.* An non vbique locorum talia, acroamata in promptu sunt apud ciues? an non origines suas ab antiquis plane & oblitteratis monimentis repetunt? an, vetustiorem modo possint arcessere suæ vrbis memoriam, fabulas effugere curant? Certe illas narrationes tales tum pueri à parentibus audimus & mandamus memoriæ, porroque in nostros posteros quasi de manu in manum traditas deriuamus. Ea tum late peruagantur scilicet, fiuntque sermo publicus: & historiarum scriptor eiusmodi certe debet de originibus locorum & vrbium antiquitate quæ feruntur, exponere: longeque id

præstat

præstat quam vt quid comminiscatur ipse, quod vt quidam ingeniosi fecere, ita numquam laudatum fuit à prudentioribus. Quæ itaque penes scriptorem culpa residet, si talia quædam ἐπφσόδφα μυθώδη inserat in historia, præsertim tali quæ circa τοπικὰς ἀναγραφὰς occupari necesse habet sæpius, qualis & nostri HERODOTI profecto est: quem διηγήσεις suas, vt & alij ipso antiquiores, τόπους, in quibus res gestæ fuerunt, ἀκριβουθοῦντα partitum, critici veteres iam diu est quod obseruarunt? Ne quid dicam quam ingenue ille identidem contestetur ita ferri, ita famam esse, ita se audiuisse, immo aliquoties etiam non sibi ista quidem verisimilia esse, tamen se non debuisse prætermittere, alia quæ ab aliis iam monita, & inter prolegomena Herodoto nostro præfixa habentur. Nec vero ista de originibus, quæ in omnibus scriptoribus quo ab vltima vetustate euocentur longius, fabulosiores videri solent, è meo ingenio deprompsi: sed ex Dionysij Halicarnassei commonefactione, accuratissimi talium arbitratoris, qui profecto longe modestius & cautius de priscis illis scriptoribus iudicium fert, quam hodie à quibusdam fere calore quodam & plerumque imperitiâ fieri videmus. Istum ad modum & Ælianus, ὁ μελίφθογγος, postquam ex Alexandro Myndio, vetusto scriptore, protulit historiam de ciconiis, quæ aues exacta ætate ad Oceanitidas volent insulas, idque præmii pro pietate erga parentes referant, vt ex auibus conuertantur in homines: ὅμοι δοκεῖ μῦθος εἶναι. Fabulam id esse, ait, non puto. Quid enim, addit, hoc comminisci Alexandro profuisset? Turpe namque esse viro cordato mendacium præferre veritati, si etiam maximum proponatur eius facti lucrum; nedum istud facturus eiusmodi vir præsumendus sit in iis, vnde ne vilis quidem lucelli exspectare debeat emolumentum vllum. Quæ certe & de nostro HERODOTO pariter recte & vere dici possunt, eamque ob caussam afferre volui: qui tamen numquam processit eo audaciæ, vt bruti alicuius in hominem μεταμόρφωσιν περιστάσας persuadere voluerit cuiquam, etsi tale quid, vti dixi, de ciconiis Prænestinus ille sophista Myndio historico credebat. Verum, vt suprà dixisse commemini, mea defensione scriptorum eximius non eget, absque aliis hoc satis & abunde est iam præstitum: & omnis antiquitas cum honore & laude vsurpauit HERODOTI nomen, sæpe eum τὴν συγγραφέα honesto nomine vocantes. σοφώτατον, γλυκὺν, θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρυν Herodotum aiunt, eius diuinam in dicendo suauitatem in primis admirari. vtque eum semper præstantissimum putarunt, qui ad Homeri sui exemplum quam proximus accedere posset; ita HERODOTVM nostrum & qqidem solum ὁμηρικώτατον extitisse præclari rhetores scriptis suis contestatum reliquere. Nec itaque dicam quidquam etiam de illo, quem adiunctum antea à typographorum τερατίᾳ scriptis HERODOTI, nec ego temere auellere volui, archiatro regio, inquam, CTESIA: quod is omnia nostro contraria narrare in historia animum induxerit. nam cuius vitii HERODOTVM affinem facere vult ἐκείνῳ ἔλκεσι αὐδὲς μάλα γε βεβῆκεν ὀιδαθής. idq; auctores certatim annotarunt. Antiquitati sane viri, non à nemine etiam laudati, hoc dedi, & quæcunque raptim Fragmenta colligere potui, vel ab aliis collecta fuere, quoniam eius scripta ad nos non peruenerunt, ea Excerptis à Photio adieci, & in publicum sic aucta & locupletata edidi denuo: quum præsertim earundem gentium historiam, Assyriaca nimirum & Persica, quam noster HERODOTVS, scribere susceperit. Verum vt tandem finem imponam orationi: si igitur HERODOTI nostri historiam principem locum inter alias antiquorum tenere affirmauero, & iure quidem meritoque, nec vllam facile illi posse vel debere anteponi: id non absque auctoritate grauissimorum viro-

rum certe fecero. Nec itaque, illustriss. heros, Dn. clementiss. eius editionem existimauimus indignam, quæ sub T. ILL. GENEROS. nomine adpareret, quum in ea profecto haud paruæ res commemorentur, sed potentiss. regum & principum consilia ac facta, multaque monita inspergantur à viro principe legi digna: ne quid dicam quam pie loquatur, quamuis Ethnicus ille vir, de diuina prouidentia: & quod neminem Græcorum scribendi genere accessisse propius ad Hebraicam breuitatem simplicitatemque velint, ex eoque sacræ chronologiæ cum profanis historiis conciliationem non incertam petant, ac collationem instituant nec inutilem nec iniucundam. Quæ ego sanè ex grauiss. & doctiss. virorum iudicio profero: quum meum, vt iuuenis adhuc & imperitior, nec in vsu rerum versatus, nec eruditione aliqua suffultus, interponere non debeam. Qui itaque satis abunde voti summam me consequutum putabo, si nostrum quale cunque studium (quantum quidem in tam breui temporis spatio, quo absolutus fuit hic auctor, mea ex parte præstari potuit, variis aliis distracto modis) in Herodotea editione noua, vt ornatior quam antea prodiret, positum, à T. ILL. GENEROS. non improbaturum fuisse cognouero. Cuius quidem rei me spes bona fouet, qui sciam T. ILL. GENEROS. fauorem erga bonas litteras & artes earumque cultores eximium, virtutem hodie raram, ita laudatissimam in principe viro: quam, vt & alias, quas in T. ILL. GENEROS. admiramur, ore quod magna sonaturum est prædicari decet: ego pro tenuitate mei ingenioli & oris infacundia calamum hic fisto, & eas potius colo cum silentio & animo venerabundo. Nec aliud iam addo quam vt T. ILL. GENEROS. cum auctore isto cultum & deuotionem humiliter & submisse iterum iterumque deferam, quæ vt ab homine tenui & ignoto illa ne spernat, obnixe & maximopere rogo. Ita, quod restat, Deum æternum oro, vt ille propitius T. ILL. GENEROS. saluam & incolumem diu diuque superstitem esse sinat cum bono Ecclesiæ suæ & Reip. emolumento: Illustrissimæque domus vestræ gloriam antiquam non solum conseruare, sed altius eam extollere velit. T. ILL. GENEROS. quam optime valeat. Hanouiæ in T. ILL. GENEROS. vrbe noua, è typographio Wecheliano. Anno ∞ IↃC VIII. ipsis Idibus Mart.

T. ILLVSTRISS. GENEROSIT.

humillimus cliens

GOTHOFREDVS IVNGERMANVS.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL fuit, amice lector, de quo nos minus cogitauerimus anno praterito, quam HERODOTI editionem ista hyeme susceptam iri: nec eius rei mihi vel leuiter in mentem venire potuit. Sed varie se habent etiam optimorum typographorum sæperationes, vt mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam ἐπανορθωτικῶ in parte dedi, cognoscere potui, adeo vt illud & hic verũ esse, quod prouerbio teritur, expertus pronunciem, scilicet & nos plerumque in ipsa demum arena consilium capere oportere, non secus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondũ potui fieri vel semel compos, vt ad opus aliquod pransi ac parati accederemus. Quamuis enim tum quod ad me attinet, ne quidquam ambitiũcula ex his verbis mihi quis sinistrè colligat, quæ in me profecto non est vlla, nihil magni vel eximij à mea tenuitate proficisci posset, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occasio sic esset à viris litteratis egregiam aliquam colligere symbolam ocioſius: quam in Reip. litterariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἀφθονοι illæ Musarum θύραι non vbique adeo nobis in propinquo: locorumque interualla sibi & temporis longioris spatium tum deposcunt. Sed ad ea quæ nostram editionem attingunt propius: vbi non mirabor, si quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipsis nundinis scribo, & quum liber iam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cuiusdam veteris diu exspectata Græcolatina editio nondum à viro docto huc transmissa esset, quam alius prelo subijcere, nostro fuit decretißimum, operæq; ad suos labores denuo confluerent, Marnius noster, vno prelo præsertim ita exigente, consilium de Herodoto edendo cæpit, & dictum factum, in eam rem editionem H. Stephani secundam ad nos misit, quæ operis nostris pro exemplari esse posset. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas vt auderem aliquas post vpt. amicum nostrum W. Seberum, quem in eadem re occupatum esse sciebam, cuius q; editio hisce nundinis prodit, caussa princeps fuit ms. Palatinus eximius ab amiciß. viro IANO GRVTERO (cuius eruditionem illam τῶν πάνυ admirer ne an summam erga me benevolentiam exoſculer magis, incerte angitur animus: & Musæ non sirint, vt vmquam tam anguſto temporis spatio eius de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam) ex illustr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clarè discere potui, non vane iactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam vt Africam esse: quippe adferre semper aliquid noui. At non tanti forte nouitas, qua si spectetur sola, cordatorũ etiam virorum cauilla haud effugit, vt ideo quid porro in isto auctore tẽtare debuerim, nisi tam multas veras lectiones me reperisse in laudatos ms. putasse, vel veras tamẽ quasdã, vbi vulgata falsæ videntur, repositurum eius ope adiutus sperassem: de quo, si non spernetur hic partus, eritq; qui tollere velit, τὸ αὐτὸ τοῦτο βοσκόμενος, quod præfiscini tamen addiderim. Ego itaq;, ne multis morer, tam in Polluce totus, ita in eodem pergebam: satis ratus, si Herodotea editio ad Stephaniana exemplum publicaretur, nobisq; saltem hoc proponeremus vt nostra qualiscumque diligentiæ pro viribus tamen Stephaniana esset æmula: diligentia, inquã, non eruditio, ad cuius ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me peruenire posse haud spero vmquam. Verumtamen quum superiori anno iamiam exeunte, cogitationes nostræ εἰς ἓν τοῦτο conuerterentur frequentius, cõsideratâ operâ meâ, & quid restaret profligandũ ante quã nundinæ adueniret, quarum terminis nostri labores iniquius, si verũ dicere licet, plerumque circumscribuntur, & viso, me demũ peruenisse ad ὀνομαστὸν septimum, sigq; absoluendum esset in Polluce quod sub manu, verendum esse ne in Herodoti editione amplius quam præuaricatus viderer, vt qui huic plane nullã operam à me dedissem: sic itaque mearum rerum hercle satagere cæpi, cura animum incertante varia. Sed cogitaui tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adfuerem, quum ille sat eruditum editorem, amicũ nostrum, esset iam nactus: & mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctißimo quodam viro in eo auctore obseruata & emendata exspectare iussus fui è Gallia: abrupiq; tandem hoc filum, & Pollucem sepositum, cum æstate, si erit ociũ & facultas, σὺν θεῷ resumpturus. Itaq; Herodoto tandem, non ita tamen solo, vt non & alijs distraherer sapius, per duos menses operam dedi, quãtam per quotidianum pensum dare licuit, & pauca quædam attulisse mihi videor vt illius iam editio prodiret illustrior & ἀρθρότερη aliqua auctior: plura sane allaturus, si per tempus licuisset huic rei inhærere lõgius. Scilicet qui in opere ipso parum possunt, in parergis sunt occupati: quiq; in libro ipso elaborare nihil audent, interdum tamen quasi alludant ad margines. Tu de omnibus ita censebis, amice & candide lector, vt tumultuarie valde præstitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium in numerato est, nec expromptæ adeo memoriæ. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias vnde scilicet quidque & à quo simus mutuati. ita enim vnicuique suum, vt verum & par est, poterit tribui.

Textum (vti vocabulo iam recepto in hac re vtar) Græcus & Latinus nostri Herodoti ad exemplum editionis H. Stephani secundæ expressus est: quid vero ipse in sua recẽsione præstiterit, cognoscas, si lubet:

ex ipsius prolegomenis, quæ statim cum aliis Herodoto præfixa inuenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores, ita certos, vt me palpari putarem: qua tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem eius primam, mihi quondam à Clariss. CRVTERO datam. raro item in interpunctionibus variaui, itidem illa priori nonnunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. vbi tamen vtrumque spero ita tentatum, ne quidquam facile in ijs locis, quos studio se mutasse ait in illa secũda editione, peccarem. De interprete alias quem VALLAM autumant, mihi profecto idem accidit, quod H. Stephano, vt obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in Herodoto mirarer, interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum vllam accuratiorem linguarum cognitionẽ mihi vendicare possim, meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo vt si quid ego voluerim refert, optimum H. Stephanum de nouo vertisse τὴν συγγραφέα optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit: vel vt istas interpretationes, quas margini adiecit, in textum ipsum transtulisset, quum præiis altera plerumque etiam plane falsa sint, vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit, immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes, & nos eius voluntatem contra ire hic iam noluimus: quo tamen lectori ora paginarum ad notandum vel obseruandum essent liberiores, illa omnia cum bona ipsius diligentia pace migrare iussimus in extremas paginas, vbi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere: numeris præfixis, qui singulorum quo referenda indices. Ceterum de libello qui vitam HOMERI continet, didici ex prima H. Stephani editione, eum esse ex Conradi Heresbachij interpretatione, ab H. Stephano multis locis recognita: at versus qui passim inserti occurrunt, Conradum non vertisse: ideoq; eos partim ex eiusdem H. Stephani, partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione, interpretationeq; recognita. Ad CAPITA, siue TMEMATIA quod attinet, dixi ante annum ad Cæsarem, quid in ea re spectassem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diuerse sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio institui. Hic sane habebunt me fatentem, & aptius alium potuisse non negabo, nostramq; minus congruam interdum, immo sæpius, & id fatebor. & fuisset alia modo qualis qualis ad manus, arripuissem libens vel ambabus, quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate: nec vllum inde auctori nostro spero fore incommodum: quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adposui, neque ipsum contextum ideo distraxi: saltem ea fini elaborans, vt Index ad eas accommodari posset; non ad paginas, quæ in nulla nõ editione incerte variare solent. Auctorẽ alias ita scripsisse, eiusq; orationem ea inter se cohærere ἁρμονίᾳ, vt omnem istam minutam diuisionem respuat, sine sciuissem, ex re ipsa satis potuissem experiri. Nec capita etiam inter se paria, sed illa prolixiora, ista breuiora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem extiturum, vt ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio, Aeliano (quamuis illis alia scribendi materia) aliis, hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamuis ab indoctis. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noueni, quot Herodotus noster & Cephalion quidam Musas conscripsit, idemq; tentate separatim quisque: dabo vobis contra pignus, si inter vos conueniet, & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus, id quod vulgo iactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interserta tales ¶, designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ H. Stephanus librum vnumquemque in sua editione posteriori distribuit. qua distributione, vt ipse ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa interualla, ceu longa quædam via, diuidatur, vbi commodè, si visum fuerit, liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit, nec ego sane omittere volui. De vita vero HOMERI adhuc dicendum superest, nos in H. Stephani editione ad Græcum contextum nullas διφασίας (vt ipse Herodoteo vocabulo vocat) lectiones inuenisse. Quum itaque olim dum Heidelbergæ apud nobil. & ampliss. v. G. MICH. LINGELSHEMIVM, patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms. Palatino, in quo vna cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista ἐξήγησις περὶ τῆς τοῦ Ὁμήρου γενέσεως καὶ βιοτῆς continebatur, illum libellum contulissem, istaq; excerpta adhuc inter scidas meas inuenissem, & quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam διαφοράν singulis locis in margine Græci contextus adscripsi: in contextu ipso mutaui nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus fui. Sequuntur adiecta ab H. Stephano adpendices, de PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS vna, altera de ÆGYPTIORVM: vtraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam eius in aliquot locos obseruationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis addere, vel quasi locupletare adpendicem Stephani Aegyptiacam. De illo enim Aegypti flumine vnico, NILO, ex pluribus auctoribus adieci veterum sententias inter se dissentientes omnes super huius fluuij augmento, partim & Herodoti opinionem refutãtes. Notaueram mihi illa loca, quum alias collectanea ad Herodotum pararem, varijs auctoribus antiquis raptim peruolutatis, & nouis etiam quicunque mihi

ad manus

ad manus: stulte, qui hæc confieri sperabam posse tempore tãtulo. Sed ista tamen priuatim corrasisse forte non erit aliquando plane superuacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde Herodoti emendari, illustrari certe: & vtinam hanc operam nobis H. Stephanus, qui omnium potuisset optime, dedisset, suas q; illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas iam vmquam emersuras quis speret, postquam

Τὸν Μέσσης φίλον ἄνδρα τέλος θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustijs, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subijcere. Clione, cap. CXVII, *ait ad Astyagem Harpagus*, ἐπείτε ὁ ποιήσαντος τέτυ τὰ κελεύομαι, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον πίιψας τ' ἄνδρων τὰς πιστοτάτας, καὶ εἰδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμην. *Hic pro vltimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, vt videtur, veterum,* ἐθαψάμιν. *Sic enim diserte Thomas magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡτταῦτας (*scilicet vt* ἐθρεψάμιν *dicimus pro* ἔθρεψα, *&* ἠγανακτησάμιν ἀντὶ τ ἠγανάκτησα) καὶ ἐθαψάμιν ἀντὶ τῦ ἔθαψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἰδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμιν. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte maioris momenti. Eadem prima Musa, cap.* CXXVIII, *de Astyage legitur:* πρῶτον μὲν τ μάγων τὰς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετέιναι τ Κύρον, τέτυς ἀπεσκολόπισε. *Scilicet pro illo* μετεῖναι *fortè* μὴ κτεῖναι *legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me Thomæ eiusdem auctoritas non fallit, quamuis apud eum corrupta vna litterula ita legas:* ἀναγνώσκω τὸ ἀναπείθω, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ· οἳ μιν ἀνέγνοσαν μὲ κτεῖναι Κύρον. *In primis vero plura in illis, qui Herodoti verba hinc inde laudauerunt, mẽdosa possent è nostro rescribi. Sane apud Stephanum, siue quisquis est ille* ὁτὰ ἐθνικὰ καταγράψας, *varietas in propriis vrbium celeberrima est, vt loco exempli,* Θύελλας πόλις Οἰνοτρίας, ἐν ᾗ μοῖσα Φωκάεων ὤκησεν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in Herodoto nostro illa* Τέλη *scribitur in ea Musa Clione, cap.* CLXVII. *Sic quæ Euterpe, cap.* XXIX, Ταχομψὼ, *Ethnographo saltem* Χομψὼ *ex eodem libro Herodoti affertur. Qui* Ζύγαντες *in Melpomene, c.* CXCIV. Γύζαντες *ex eodem libro quarto laudat idem, & in* Βύζαντες *ait,* κακῶς δὲ τ γ' Γύζαντες *legi apud Herodotum, quo modo tamen & in* Κύρανις (*quæ* Κύραυις *Herodoto ibidem*) *adducit, vnos, inquiens,* καὶ Γύζαντας τὲς ἐν Λιβύῃ· Ἡρόδοτος τετάρτῃ. *Verum mitto hæc, & dico de ceteris quæ restant. His itaque adpenditibus, quas dixi, subiectũ habes* FR. D. SYTBVRGII *Spicilegium in Herodotum, quod ex editione Herodoti Latina minori forma ab illo ad exemplum Stephanianum primo anno* CIↃ IↃ LXXXIV *curata, vbi id interpretationibus H. Stephani in margine insertum, raptim excerpsi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri posse in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ociosiusq; hoc agere volet. Mihi sane ita visum fuit non raro vel obiter relegenti, & proposuissem libens, si per tempus licuisset, tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exstant post Vallam prolatæ, quam meas de quibusdam locis in Herodoto Latino dubitationes, vt viri docti de his statuerent & decernerent, rectene an secus illud facerem: nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud vltima Musa, cap.* CXIX, *quale est?* offa illa salsuræ prius impositæ resiliit palpitauitque, quemadmodum pisces recens capti. *Quando prius? & quid verbigerari opus? omnino scripsisse Vallam,* prunis, *& id à librario male descriptum, vel ab operis male lectum, indeq; effectum illud* prius. *Græca certe id confirmant:* οἱ τάριχοι ὑπὸ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσαλεύοντο, ὅκως περ ἰχθύες νεάλωτοι. *Ibidem statim ante cap.* CXVIII. ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγοι ἐόντες ὑπὸ Αἰγὸς ποταμῶ. *Valla,* quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti. *qui itaque legerit* ὀλίγοι ἐόντες. *An recte vero, ego non iudico, saltem indico vt legerit. Qualia multa quis obseruet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem Calliope, c.* 98. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas, *pro* Samios. *Ita enim Herodotus,* καὶ τοῖσι Ἴωσι ὑποθησαμένοισι· *scilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τὲς Ἕλληνας. *cap.* LXXIV. Εὐρυβάτεω, Eurybatem *Argiuum legimus, quem Valla mendose* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de Amompharete:* ἅτε ὑποθωμένυ τῷ πρότερον λόγῳ· *in Valla omissa negãs particula,* quippe qui colloquio superiori interfuisset. *Verum & hæc colligo non vltra, sed missa facio iam. Nunc & de* CTESIA *breuiter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipsius Persicis & Indicis à Photio attinet, sequuti sumus H. Stephani editionem Herodoto adiũctam: nisi quod aliqua quæ auctiora in clariss. & beneuolentiss. viri* D. HOESCHELII *Photio Græco erant, vel in ms. Bauarico esse idẽ vir laudatus monuit, ea fere in contextum nostrum retuli, vtrimq; secus tamen vncis inclusa, & re ad oram indicata: Latinam versionem tum pariter mutuatus ex Latino Photio eximiæ eruditionis viri* A. SCHOTTI, *qui præclaram illam editionem suam ad me ante annum dono misit. Græcæ lectiones variantes ad oram vero sunt ex eadem editione Photij, quam cum Stephaniana Ctesiæ diligenter contuli, & vbicunque illa variabat ad nostram adnotaui. de quibus & infra ad Ctesiam monui: sicut & de hoc, Notas subiectas & Interpretationes diuersas esse ab eodem A. Schotto, priores quidem: posteriores vero, quæ nouo incipiunt à signo, eas ab H. Stephano & D. Hœschelio esse. Ipsi Ctesiæ præfixi H. Stephani disquisitionem de* CTESIA, *& quæ sub finem eiusdem notarum legebantur de* Διττογραφία *quorundã nominum, in Ctesia præsertim, deque voce* Ἐκλογῶν· *hæc inquam ex editione ipsius prima, qua anno* CIↃ IↃ LVII. *dedit Ctesiæ eclogas Græcas cum quorundam aliorum. Vt itaque Persica & Indica excerpta ex conuersione H. Stephani Latina habes, è qua & antea, (quam & in prioribus eius editionem scilicet sequutus) hic loco mouere nolui: non ignarus alias à clariss. Schotto in eadem re post ipsum elaboratum esse*

haud frustra, vt vel quæ raptim excerpsi indicent, præsertim in Indicis) ita in Indicis & alteram subieci ab amico nobis viro quondam confectam, & qui nunc μακάρων ἀεὶ θιάσῳ, L. RHODOMANO, (ob cuius obitum Græcæ Musæ κατὰ πόλεις ἀλλήλαισιν ἐκώκυον) sed non editã, quam descriptam huc misit, quum de nostro instituto cognouisset, nob. & cl. vir. Mel. Goldastus. Vltimam partem, Fragmenta nimirum CTESIÆ congesta, & in ordinem non nullum interdum digesta, ibi si meo labori aliquid adscribam, non spero me ideo cuiusquam reprehensionem incursurum. Quamuis enim fatear lubens præcipua quædam ex Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, & Demetrio Phalereo ab H. Stephano primum collecta & edita: posteaque ab A. Schotto in Latino suo Photio aucta ex alijs auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me cõtulisse vel ipsius Ctesiæ verba, vel aliorum ex ipso factas ἐκλογάς, vel vbi eius mentio, certum est. Vbi tamen nihil exposco quam tumultuariæ συναγωγῆς συγγνώμην. quam paucis enim diebus me circumscripserint operæ, quibus ista describenda, conscribenda, omniaque παρέργως, quid referre attinet? Adscripsi vero ad Latini contextus oram semper, quo interprete illa legas: quæ si è quibusdam crebrius petenda fuere, vt ex Plutarcho, Aeliano, Tzetze, id interdum omissum fuit admonitiuncula, facile ipse colliges ab eodem esse interprete, cuius versionem in eiusdem auctoris verbis antea adposuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani interpretatione, certe ex eius editione horum fragmentorum eam sumus mutuati. In ceteris minutioribus particulis, vbi non ad manus fuit versio, à me ipso exsculpere conatus fui aliquid interim quod alicuius versionis loco esset, ne vna ex parte scilicet paginæ vacarent. In quo te iterum rogatum volo quisquis es, vt benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem ista expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo malevolentiam, alias facillime laturus si meliorem substitueris, nostrãq; alleueris atrum Transuerso calamo signum. Errare solent & qui cauent ne errent, qui nonum sua in annum premunt: quid mihi incautiori & sua iam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem spoliaque ampla referet hercle nemo, qui festinantis erroribus valde insultabit. At quo feror? nec enim cum tali mihi rem esse volo, sed cum candido & humano lectori, quem tamen & ipsum ne morer diutius, sermonem contraho. Notas igitur extrema quaque paginarum ora Ctesianorum fragmentorum vt in mentem venit ita quasdam aspersi: sicut & in tertia feci adpendice. De Indice iam in Herodotum sermo iterum longus incipiendus foret. Sed breuiter. quum eum quem inceperam ipse perficere non possem, reconcinnaui quantum potest priores: ita tamen vt multum auxerim vel sexcentis lotis, multa falsa & ridicula eieccrim, & pleraque ad Herodoti ipsam dictionem reformauerim. conferre volenti id patebit: licet non omnia curua corrigere potui, sed omittere sic coegit nolentem quamuis pro labore multo & vario χρόνος ἀχαρής. Optimus ille vir, H. Stephanus, cuius memoriam cum honore vsurpo & laude: ita eius infinita & eximia merita de bonis auctoribus iubent, cuicumque illam prouinciam mandauerit, is frustratus profecto fuit ipsum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo construendo actum agere me non opus fuit scilicet. Notum enim exstare Lexicon Ionicum Aem. Porti quod Herodoteæ lectioni vtiliter adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci: vt ita istud Lexicon & nostræ editioni inseruire commode possit. Sed fere oblitus fui eorum quæ Herodoto præfiximus. Vt itaque ὕστερον πρότερον, quod aiunt, ὁμηρικῶς, verbo, quod ad illa, absoluam, sunt ea PROLEGOMENA ex H. Stephani ambabus editionibus petita, vt & vocum HERODOTI recensio. Nos adiecimus LEXICON, vti quidem titulus præscribitur, vel potius, vt mihi videtur, glossas notabiliorum in Herodoto vocabulorum. Misit id ad nos ita transcriptum, quo exemplo edimus, è suo ms. vir nob. & cl. MEL. HAIMINSFELDIVS GOLDASTVS. Quod coniecturæ de quibusdam incidit obiter, ad oram posui: alias mihi notaui bonam partem αὐτολεξεὶ ex his glossis exstare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conscripsit. Tum de vita, scriptis & stylo nostri HERODOTI ex priscis aliquot Testimonia adieci, quantum quidem per vnum alterumque diem, quo protractum fuit hoc opus in ipsis nundinis, coaceruare licuit. Tu & hanc operam boni consule, idem rogatus, quod de priore abs te petij. Sed de carmine duplici ad me à clariss. & literatiss. viris misso, statimque subiecto, volo me tibi omnino excusatum. Nec enim diffiteor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris causa mississent omittere, licet non & potui non erubescere ideo. Testari itaque libet, me amorem & beneuolentiam eorum erga me agnoscere insigniter, animoque gratissimo amplecti. cetera illos partim de nostro instituto non recte intellexisse, quum id, vt ingenue exposui, aliorum potissimum vestigijs insistat illorumque exemplum sequatur, partim præiudicio, ignoscant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuisse largiores. Ego sane quo rarius illis adiecero oculum, lucrifacere potero ruborem sæpius. Optarem tamen τῷ θαυμασίῳ BROVGHTONO Hecatostichon, quod in Herodoti & mei gratiam pangere cœpit, absoluere licuisset. Nunc derepente alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot versus ex ijs quos vidi, vel Herodoti nostri caussa, & vt ceteros eliciam, adscribere.

Ἡροδότου λιγυρὴ Ἰὰς ἱστορίης ἀπὸ δέξις
Χαρισμεῖ θεὸς τὸ νοῆσαι Ἑβραίων γράμματα θεῖα.
Ὄψεται, ὅσσα θέλῃ, ὅτεῳ δὴ ταῦτα μέμηλε,
Ἐννέα Μουσάων δωρήματα νόσφιν ἑλίξας.

Κλειὼ

Κλειὼ ἔχει Κύρυ κλέος ἐν Βαβυλῶνος ἀλώσει.
Πρῶτος δ' Ησαΐας ὧδε Κύρυ ἐνομακλήδην, &c.

Nec amplius te moror amice lector. Tu modò hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præstita sunt, bene interpretare, & ignosce erratis, quæ nos præterierunt, quum præsertim oculi inualetudo ad occupationum mearum vim accederet, ego q. alias nec à Lyncei prosapia nec Argi me ferùm, qui tamen suis oculis credo negocium inuenirent, talis est operarum plerumque varietas, & errorum inconsiderans accumulatio, laborumq. quasi catenam, quod considerare debes, trahimus continuam: adeò vt hic τὸ ἀναμάρτητον, *(quod alias Dei proprium solius, οὐ τὸ θνητῆς ἐστὶ εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνούμενον, vt cum Aristide hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modò ipse hominem se natum cogitauerit. Vale & nobis faue. quod si feceris efficies nos ad alia posthac alacriores.*

HVGONIS BROVGHTONI
ad Gothofredum Iungermanum distichon.

Ὅσσος ὁ Ἡρόδοτος χῶρ μήτωρ ἰαοειάων·
Τόσσος Ἰουγερμανὸς χῶρος ἐῷ Ἡροδότῳ.

Ad Cl. Musarum Herodoti θάλυσιν ἀνορθωτὴν GODE-FRIDVM IVNIVM meum.

HERODOTO *imbuerant omnes ipsæque nouenæ,*
germanæ Aonides, ora stylumque, Deæ:
Ioniasque illas Veneres, quantum vsque fuisset,
vnius in linguam denique transtulerant.
Nequicquam hoc. Adeo vis maior Temporum, & omnem
Ioniam, & nobis surpuit Aonidas.
Te, nisi, quanquam innuptæ illæ, seclo genuissent:
Quid? nisi vt Herodoto tu decima vna fores?

Et aliter:

Hactenus Herodoti fuerant Musæ, ore, locutæ:
Musarum vel sub dica mage Herodotus,
cælesti auspicio & tanta suffultus opum vi,
totam illam nobis fuderat Ioniam.
Quin & facundas vltro dudum ipsus Athenas
liquerat: Ausonio ciuis in orbe nouus:
Ioniámque suam Ausoniáque mutauerat orá:
iam tunc, sponte sua, deditus in Latium.
Cùm mala degeneris labes & rugula sæcli,
in Phœbi tristem obtexuit ore notam.
Nec tulit id, vernans IVVENALIS *adorea nostri:*
& noua Diuarum, longiùs, Heba nouem.
Quin nunc tota suum, pro nomine, se illa Neandrum,
inque nouam ingereret Gemmulam, opesque nouas.
Non nisi, vt Herodoto fieret consultiùs inde:
atque illi posset Heba redire sua.

Prorſus vti placitum eſt Superis: ſua munera Terræ,
temporum in alterna diſuariare vice:
atque arbuſtiui mala damna trimeſtria Honoris,
reddere, Vere iterum mox rediuiua nouo.
Aut & vti anguiculis, Anni pars vna, Senecta,
& ſua cùm fuerit, perbreuè, turpis hyems:
altera mox eadem, verniliùs inde recentans,
pellem interpollat, Annua bina dies.
ὡς γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὰ μὲν τῶν ἀνδρῶν
Quamque bene iſtud iam? cùm ſic quoque Nomina rebus
compariant? præſens eſt ſua iiſque Fides?
Cumque adeo & ſic tu, mâlis iam ſiue Neander,
ſiue Poetarum agnominis eſſe duûm:
Iuuenalis enim & Iuuenci.
vtrunque impleſti nobis: nitidæque Iuuentæ &
dotibus ingenij, Vere ſacroque tuo:
Ipſi etiam Herodoto vitam ætatemque Nouaſti:
Verque reduxti illi pulcrius inde ſuum
Ionicumque Lepôrem illum, ſuaque ora recocto,
nunc laus iſta tua eſt, reſtituiſſe Seni.

Ἰωαν. Ϛ Φερσαλδου.

SERIES
EORVM QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

HERODOTI defenſio contra eius reprehenſores, nominatim verò Plutarchum, ex Ioach. Camerarij proœmio in hiſtorias Herodoti Pag. 1
Herodoti vita, ex eodem 7
De dialecto Ionica, ex eodem 8
Herodoti vocabula Ionica, & quædã genera loquendi, illi cum Homero magna ex parte cõmunia: nec non alia: collecta & Latine reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Hérico Stephano 11
Ioniſmi Gallici, ſiue Ionici Galliciſmi, ex eodem H. Steph. 24
Alia de Herodoti vocibus & varia in quibuſdam mss. ſcriptura, &c. ex eiuſd. H. Stephani prolegomenis diuerſis 27.30.33
Lexicon vel Gloſſæ Herodoteæ Græcæ ex ms. 35
De vita, ſcriptis, ſtylo Herodoti ex auctoribus antiquis tam Græcis quam Latinis teſtimonia 37
Quibus ſubiecta & epigrámata aliquot Græca veterum, & pro eius defenſione plura noua. H. Stepha.
Herodoti libri ipſi IX, nomine Muſarum inſcripti, Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polymnia, Vrania, Calliope, cum interp. Latina L. Vallæ, & recognitionibus H. Stephani.
Herodoti libellus de genere vitaque Homeri, cum interp. Heresbachij, ab H. Stephano recognita 558
Adpendices ad Herodotum de Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis, è diuerſis auctoribus, opera H. Stephani 577.598
Adpendix alia de incremento Nili, & eius cauſſis ex diuerſis auctoribus 606
Frid. Sylburgij ſpicilegium ad Herodotum 627

Sequuntur CTESIÆ *quædam.*

H. Stephani de Cteſia diſquiſitio 630
Eiuſdem de Διλογραφίᾳ quorundam nominum, in Cteſia præſertim: & de Excerptis ipſis ac voce Ἐκλογῶν 633
Elogium Cteſiæ Cnidii ex Briſſonio 634
Veterum teſtimonia aliquot de Cteſia, eiuſque ſtylo 635
Series regum Perſicorum ad Cteſiæ hiſtoriam ab A. Schotto deſcripta 636
Cteſiæ Perſicorum Excerpta ex Photio, cum interp. H. Stephani, & variis lectionibus ex editione græca Photij: item cum diuerſis interpretationibus A. Schotti: & notis eiuſdem, & H. Stephani, Dauidiſq; Hœſchelij 637
Cteſiæ Indicorum Excerpta ex eodem Photio, cum iiſdem quæ ad Perſica acceſſerunt 657
Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione Rhodomani 668
Ex iiſdem Perſicis, Indicis, & aliis Cteſiæ ſcriptis fragmenta, ex variis auctoribus congeſta 673
Omnia cum Interpretatione & Notis.
Index in Herodotum.

EX IOA-

EX IOACHIMI CAMERARII PROOEMIO IN HISTORIAS HERODOTI.

VVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam aduenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam priuata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix peruenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diuerſitatem quandam ſermonis, quam διάλεκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeueraui, vt qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vſus fui (acceptum à magiſtro, Herodoti codicem, tractatum, verſatumque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non vnquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudij iucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλυον, ὑσὶ' ἀπίλεσον ἱδρῶθ' ὃν ἵδρωσα, lætor. Autorem autem iſtum tanti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicij, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi vſurpant, τὴν φιλίαν ἢ τὸ μῖσος ἐλαττοῦσι τὰ μάχιστα, ἢ μεγαλύνουσι τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſſas exponere cur tãti facerem illum, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpondere iis quæ reſciuiſſemus aduerſus ipſum dici ſolere: vt intelligi poſſet, neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadam illum celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam ſibi accerſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidem confirmabitur. reſponſio erit longior, vt neceſſe eſt: de qua tamen & ipſa, inductio animi mei & rationum concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quum igitur in quocunque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendum, & ipſa expoſitio, conſiderari ſoleat: in priore hæc ferè ſpectanda ad laudem exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adiuuari, quæque ipſæ ſua ſponte bonitate placere poſſe videantur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breuiter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel non præſtitit potius, quominus præclariſſimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantumque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium conſenſu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorum temporum hiſtorias, variarum quidem gentium, ſed potiſſimũ Perſarum & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorum ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere ſtuduerunt: ſicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, euerſiones, mutationes regnorum maximorum, opulentiſſimarum vrbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum ciuitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamen-

tis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione(vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt,numeris carens:quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam non abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ:explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides:accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura ſagax,fabuloſorum verecunda commemoratio: mira vbique ſimplicitas & eximius quidam candor.Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimùm famam,dignitatem,virtutem conſtituunt & perficiunt.

His breuiter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet,accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo antè, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & ſanè veteri accuſatione mendaciorum pauca diſſeramus. non enim certè res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſanè profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe:quæ vtinam peruenissent in manus noſtras. ita enim futura eſſet reſponſio copioſior. Neque deſunt qui Herodoti potiſſimùm ſcripta illi ſatyræ inſectationi occaſionem præbuiſſe perhibeant,vt audaciam mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret.Nam Athos(vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotáque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, vt huius grauitate indignas,reiiciunt,& propter illas autorem mendacij damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit iudicium, ſi non vera eſſe ideo ſtatuemus,quòd notis cuique rebus,moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſique nonniſi iis quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus,fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi qui hæc antiquiora falſa fictáque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant,à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet,vt multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummouet oceano, ſermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuerſum genus narrationum iſtarum ſemel abiicere vt futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi,habitúmque peruerti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum. Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximæ vrbis omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Ariſtoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & ſiqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrij quæ narrat,an nos credere poterimus de noſtris aruis? Quo tamen loco ipſe ignorantiæ incredulitatem refutauit. ſic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: ſi autem quàm poteſt optimè tulerit,reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milij & ſeſami quam procera arbores exeant,in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modò diximus.* Sunt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit,referuntur atque pertinent: vt Babylonis deſcriptio,& copiarum Xerxis enumeratio.de quorum altero facilè perſpiceretur, meritò fuiſſe ſecuros ciues in tali & ita munita vrbe:alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonſtrat. Vtrumque autem documentum quoddam dat, nullas,quamuis magnas,vires, infractas,neque opes inuictas eſſe. In aliis nihil quæritur, niſi vel delectatio, vel vt audientium animi moueantur noua mirabilíque narratione:vt de gryphibus,formicis Indicis,phœnice, & his ſimilibus. Horum,vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè conceſſero, in horum vllo mendacii manifeſti autorem redarguendum eſſe: quum tot deriſa quondam & exibilata, pænè iam comperta eſſe exiſtimentur: quúmque non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeuerentur ab iis, qui non audiuiſſe de aliis, ſed ſeipſos aſpexiſſe dictitent:vt nihil tam ſit abſurdum quin fidem reperire poſſe videatur. Sed ab his recedamus.

Iuuen. ſatyr. 10.

Polit. 3.

In Clione, c.193.

Clione, c. 178. & ſ.

Polymnia c.61. & ſ.

Euterpe, c.73.

Thalia, c. 102. & 116.

Melpom. c.13.

Ob fabuloſas quidem narratiunculas tantum abeſt vt quaſi mendacem inceſſi vituperaríque autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptiſſimè illas inſeruerit, & belliſſimè concinnarit, & venuſtiſſimè compoſuerit, admirandus: quúmque inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ,conſiliorum,actionum comprehenderit,eximiam gratiam quoque

ab

ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cauétque ne quis simplicior decipiatur, quum addit semper huiusmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem simile non fit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de præcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, fabulam de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In coniecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (vt ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui, obsecro, omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animaduertit, sibi ideo illi placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consueuère, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus acsi thesaurum inuenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cuiusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed vt insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, vt veluti ostentatione iactantiáque sui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, vt virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, vt aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissimã illa quidem. Nam vt malæ & profligati pudoris feminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamuis varia copioságque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cuius fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorúmque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ vniuersa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicauit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit pe. peram? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accuratè quidem illas retulisse non dubitarim asseuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, vt in tabula magni & memorabilis argumenti, adiuncta sunt veluti παρέργον, quibus vndique illa insignis & conspicua reddatur, cuius quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat; vt & voluptatem & vtilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ vt fabulosa notantur, etiam monita vtilia atque salutaria multa insunt, quis iam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ. an quisquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de caussis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorum, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorum vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio, tum interpretatio elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi,

Euterpe, c.15. *c.17.* *c.152.* *Euterpe, c.33.* *Clione, c. 7.* *Clione, c. 84.* *Melpome. c.131.*

Polymnia c.14. Vrania, c. 137.

non vera esse potius, id est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, déque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinatáque inductio quosdam ad huiuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit Περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorem multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret conuicia vterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbisq́ redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alij quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma Græcum Eueni veteris poëtæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quum collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suam applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidem neque texit caussam iræ ac odii sui: nam suam ciuitatem, id est Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expresserit, appareat, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd verò huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, Οὐ τοι ὑποβλητ' ἔξι ἀνδρῶν ἐλεγχείη δόμεν. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, déque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes ieiunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborúmque in hoc autore non probat? qui quidem (vt existimo) vsus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris sæculi forma differre

ferre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causſæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & inuidè: dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumeliosè à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respondisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, solere q; ficum nominare fitum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. Nam de coniecturis sequendis déque laude & viruperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere: de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neq; rectè facere eum qui ingenij sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana, sacra & profana. Si vera sunt, quæ est contumelia? (recte enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leuissimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, vt mendacij, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarch.) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominum primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantum laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionem corruptelæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonij in certaminibus singularibus haud vllis alijs inferiores: in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum: quum profectò eos, qui veluti opifices quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, vt citharistas & grammatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque malè audiisse constet. Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem similes & alibi leguntur) nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de Deo loquamur, vt humanus intellectus quę dicuntur percipere possit, parũ pij esse videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum irasci? cur vlcisci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόρρω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἱδρυται τὸ θεῖον. sine quibus illa ne intelligi quidem possunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obseruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hostis) nónne eandem sententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere suo historiæ rerum Græcarum? sic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἦ, ὡς ἔοικε, πολλαχοῦ χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur sacrilega est in Herodoto sententia, quia secundùm hominum intelligentiam φθονερὸν dixit esse τὸ θεῖον. Sed hæc quàm sint futilia quis non videt? Omissam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: sęque hoc consoletur, quòd, vt ait, tot alias exposuerit non magis profectò fabulosas. Sed prætereunda sunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœsi quidem annon satis clarè memorat eruditionẽ, & doctrinam fortunæ aduersæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένοντο. Neque Xenophon sapientissimus vir dubitauit similiter post amissum regnum prudentiorem Crœsum producere. Ad alias argumentationes illius de Ephesiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, quòd Lampsacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non scripserit. Quasi nihil oportuerit narrare Herodotum, nisi quod in litteras iam esset relatum. Quod dictu est perquam ridiculum: præsertim quum ipse profiteatur, eorum quæ alij non comprehenderint, mentionem facere decreuisse. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Isagora, Aristogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ disputat, patiamur sanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perspecturus facile est victoriæ istius præclarum successum?

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenuè fateor non intelligere me quæ à Plutarcho disputantur. Herodoti luculentissima narratio, quũ nemini non sit euidens. Dicit enim, *negasse Lacedæmonios, posse contra legem ante plenam lunam in expeditionem se proficisci, & remansisse in patria dum luna orbis cõpleretur: ac postea profectos, ita acceleraſſe, vt tertio die in*

Eratone, c. 112.

Ibi. c. 114.

Polymn. c. 104.

Polymn. c. 134. & f. Hoc nomine vsus est Herod. in Clione, c. 29.

Clione, c. 32.

Hellenic. con l. 5.

Clione, c. 207.

Eratone, c. 106. & 120.

Atticam Lacedæmone peruenirent. Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cælum ipsum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prælii die, sua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris sibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc sibi esse sequendum putauerit. De Philippide etiam obscura est infectatio: & erat hic locus in nostro libro corruptior.

Reliqua sunt calumniis manifestis referta, & vbique conspersa nigro sale, & atrocibus quidem illis sed infirmis criminibus referta. Sanè Thebanos, vt ciuitatem suam, (notum enim, fuisse hunc Chæronensem Bœotum) exquisita & peraccurata defensione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem nostrum. In quo quidem ignoscendum est dolori ipsius, sed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim molestè fert & indignè læsos oratione ab Herodoto suos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facilè liberat, non modò fama illis temporibus longè latéq; vagata, sed conseruata etiam ad posteritatem proditionis Thebanorum: de qua & Demosthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in sermonibus hominum semper permansit, decimam à Thebanis Apollini persolui oportere. Cuius mentionem à Xenophonte scimus semel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto statuissent Græciæ ciuitates, quæ aduersum Barbaros consenserant, ab iis qui nulla necessitate coacti Persæ se subiecissent, Delphico Apollini bellō confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia sua restitêre decreto: sed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum constantissimè perdurauit.

Philippica 2.

Hell. 5.

Decreti fœderis extat in Polymnia, c. 132.

Præterea quamuis malitiosum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, non stultum tamen fuisse neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuisset, & in summa audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, si falsa essent, non modò paulo ante defunctorum dictis atque relationibus, sed memoriæ, viuorum propemodum, testimonio refutari atque redargui possent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconsentanea expositione, cum narratione tam dissidente, in celeberrimum frequentissimúmq; totius Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa validissima atque leuissima scripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inscriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque existimationem. Non audiuissent ac potius exibilassent, vel male etiam multatum illo tanto theatro eiecissent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quíque in communi Græciæ solenníque cœtu ad nomen Græcum proscindendum lacerandúmque adesset. De consilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etsi astute disserit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror, quibus hoc etiam loco defendi possit narratio. Adduxerat inuitos, sed sic vt à ciuitate delectos: ergo non modò illius, sed suorum quoque metus hos continuit. Dimisit alios, quos minus alacres in aperto esse discrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos solùm haberet ipse secum? Primùm voluisse Leonidam perdere istos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Thespienses, etsi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis sequutos alios plures ditionis ipsorum intelligere debemus. Ita enim fieri solitum scimus, vt Spartani nequaquam veluti solitarii, sed quodam satellitio suorum stipati in expeditionem proficiscerentur, quum singuli interdum ad septenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis angustiis quid experirentur turius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuisse vel defectionis, vel fugæ, vel transitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim scribit nonnullos, & vel de gestu intellectum fuit supplices hos esse. Notas quidem cur impudentissime confingere voluerit, caussam equidem nullam reperio. Accusat paulo post asperitatem vocabuli, quod de figura consuluisse dixerit Græcos. Nimis est seuerus noster Aristarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum censet ausugiendum de Troia. non enim (vt opinor) mollius est φεύγωμεν, quàm ἁρπασμὸν βαλέσθαι. Quid verò de Naxiis & Themistocle dicemus? Scilicet in metu tãti belli, & tempestate barbaricæ classis ingruente, incredibile fuerit, insulanos homines non ad eos proficiscisci voluisse, quibus nemo non interitum aut seruitutem impendêre existimaret. Themistocli verò indecorum aut turpe fuerit, adiutum ipsum alterius consilio, non solum omnia commentum fuisse: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, sed decem συμφεύδμονας optare non puduit. Nam in Artemisia quod facetias consumit suas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius.

Polymn. c. 205. & 220.

Calliope. c. 28.

Polymn. c. 233.

Vrania. c. 4.

In

In iis quæ ſequuntur, quod non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapiẽtiæ Plutarchi. Cetera inuoluta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmantia, vel relinquamus ſanè, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim ferme reſponderi dicíque idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non peruerſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuiſſent, hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & contraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odioſúmque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, vt neſcio quo pacto, quamuis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus,

Iliad. v.

---σὺ μὲν ὑπὸ καλὰ γυῖα ἀλεύεις.
Οἶσθα γὰρ ἀμφὶ μοῦνον ἀμείνονα τόνδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἦτοι δὴ τόν γε ἀπὸ σφόδρης ἀλεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν ἀμφί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed vel aliorum voluntati aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſſa poſſet, oſtendere voluiſſe. Quod ſi de animi ſui iudicio & inductione illa ad talem modum diſputauit, profectò in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quàm fuiſſe Plutarchum, virum non modò eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, vt tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis huius. Sed finem faciamus. Non enim iucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt neceſſariam, omittere non potuimus, & in officij (vt rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatíque autoris excellentiſſimi debito.

OBIICITVR autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem iuuarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quàm in quemlibet priorum de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (vt verum fatear) illas planè priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & iucunditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimùm Pherecydis Syrij fuiſſe accepimus) grauiſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeueritati, neque ſuauitatis cuiuſdam lenitatem, conſtantiæ & dignitati narrationis anteponi voluiſſe. Sed de hoc quiſque, vt lubuerit, ita ſtatuat atque ſentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter ſermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis, tum à Cicerone laudatam dulcedinem, & quaſi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus ſemper habendum eſſe: ſed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium ſententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honeſtè dicta, magnifaciendum nobis, vel in ſuo potius genere anteponendum vniuerſis. Nota ſunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclariſſima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, ſatis indicat inſcriptio nominum Muſarum, quibus omnem ſapientiam & doctrinam & ingenij præſtantiam, antiquitatem ſignificaſſe notum eſt. Et quicunque meminere ipſius, honoris & laudis præfationem ſemper vſurpaſſe reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ poſitæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt ſtudio ſingulari in hoc autore verſari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuoſam fuiſſe lectionem huius videor ſentire, & aliis item futuram eſſe confido. Viſum autem, &c.

Thucyd. lib. 1. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξυγκεί-

DE HERODOTO, EX EODEM IOACH. CAMERARIO.

HERODOTI patrem fuiſſe Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnaſſenſem: quod præſcriptum nunc etiam in hiſtoria illius legitur. Parentes in ſua ciuitate bono loco natos tradunt, ipſúmque fratrem habuiſſe Theodorũ nomine. Quum autem teneretur Halicarnaſſus à Lygdamide tyranno, nepote Artemiſiæ reginæ Cariæ, ſeceſſit Herodotus

Lucian. Herodoto, vel Eetione. in Samum inſulam: atque ibi lingua Ionica hiſtoriam magna cum cura compoſuit, relatam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauiſſet, ſic placuit vniuerſis vt ita audirent quaſi Muſas loquentes: ideóque libris qui nouem (vt diximus) eſſent, Muſarum nouem indidere nomina. Quum reuerſus in patriam autor fuiſſet ciuibus ſuis tyranni expellendi, ſucceſſit quidem res, ſed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri ſolet vt periculorum metum parta ſecuritate obtrectationes fere ſequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, ſua ſponte illis ſe colonis ſocium addidit: & ibi finiuit vitam ſuam: ſepultúſque fertur in foro. etſi quidam Pellæ mortuum fuiſſe tradidere. Ipſe facit mentionem λόγων Ασσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos conſcripſerit: de quibus tamen hæc mentio ſolummodo reſtat. Herodotum ſcribunt, quum recitaret in Olympiis (vt ſuprà retulimus) hiſtorias ſuas, audiuiſſe Thucydidem qui adhuc ætate puer eſſet: quumque Thucydides tum quaſi diuinitus cõmotus lacrymas profudiſſet, animaduertiſſe hoc Herodotum, & gratulatum fuiſſe patri ipſius Oloro: hortatúmq; vt erudiendũ curaret filium diligenter: gliſcere enim in animo illius cupiditatẽ bonarum artiũ atq; diſciplinarum. De Herodoto Græcum epigtãma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & diſceſſio in Thurios.

Clione, c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλάστον τ' ἀπὸ. τῷ γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγών, Θούριον ἔσχε πάτρῳ.

Extat apud Stephanum: ſed magis integrum in ſcholiis Nebularum Ariſtoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, ſatum Herodotum Lyxe, tegit iſta ſepultum,
Qui priſcæ Ionicæ laudem habet hiſtoriæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuidia, hac patria Thuride ſedit humo.

Ex eo factum eſt vt aliqui præſcriptionem Halicarnaſſenſis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in Olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non diſſentit quod traditur, floruiſſe Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII. mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno diſſerit, Herodotum ſcribit Thuriis condidiſſe hiſtoriam anno ab V.C. trecenteſimo decimo. Quod & ipſum cum numero LXXXVII. olympiados conſentit, quo aliqui floruiſſe Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam eſſe circiter olympiada VI. Sane cum Hellanico vixiſſe fuiſſéque apud Archelaum, traditum eſt: quod tempus & EVripidis poëtæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Perſæ fuêre à Græcis fuſi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum hiſtorias & fabulas componere primi oratione ſoluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam ſcriptor Lydus, quem in Lydorum hiſtoria ſequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampſacenus paulò hoc ſuperior, qui & ipſe bellum Perſicum deſcripſit. Sed & Hellanicus ſuas hiſtorias ante Herodotum edidit, quas ipſe ſe legiſſe ſignificat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & ſacris ſcripſit: & aliis, medicus.

Eratone, 231.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans eſt, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, ſine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id eſt peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt ſonus vocis & forma ſermonis in alieno ſcilicet Aſiæ atque inſularum mutaretur. Traditum autem eſt, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelaſgi adhuc Græciam tenerent: regnante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum ſucceſſiſſet Erechtheus, tum illis fuiſſe inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poëtæ) filius, ſuſceptus ex Creuſa Erechthei filia: & Ægiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens poſtea à Dorienſibus pulſi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuêre.

Pauſan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. A in η mutatur, niſi Doricum fuerit. αι mutatur in ῃ. Mutatur & ε in η, diuiſa diphthongo, itémque in genitiuis nominum ός. ὼν mutatum eſt ex οων. Craſſæ mutantur in tenues. Attica mutatio eſt α in ε. Vſurpant Iones

& ε

& ε cum ο, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αω in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusatiuo faciunt οων. Duo σσ in ξ mutant. Meraplasmus οι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ huius dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant ου in ὁ. Item ε in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ὰ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum ου primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in οιος de κ, proferunt. ῳ faciunt ωῖ. Geminant consonantes, vt ασ, τΓ, πατ. Inserunt ε, item σ. nam θα primæ personæ pluralis, θα, & θον dualis, θον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibusque & participiis aduerbiisque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. τ nominum in ας in declinatione elidunt. Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam litterarum quàm syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ει. Initiales litteras abiiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita littera α ante ται finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam μα producunt. Sunt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδειξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαστὰ pro θαυμαστά. Γουῦν τιὼ Γυάχου, pro Γοῦν. Πλεῦνας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμβροι, pro ἀφελόμβροι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα τῷ εἵνεκεν, pro διαπραξαμένους καὶ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγενόνεε, pro ἐγένετο. Ηἴδεε, pro ἤδη: Διατόπα, pro διατότε. Μιδης, pro Μίδας. Θεόγνον βασιλῆον, pro βασίλειον. Ἐστάμβαγ, pro ἐστάναι. Ἐπεκρήτιον, pro ἐπεκράτουν. Κυρίλω τῷ ἡμερίων, pro κυρίαν τῶν ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro χιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέεσι, pro ὅπῃ νοῦν ποιῶσι. Πειείαιτε, pro πείθεσθε. Ἰεὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. Ἐὼν, ἐῦσα, pro ὤν, οὖσα. Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὠρχαῖον, ὠνθρωπε, ὠναξ, ὠνὴρ, ἀτρεγὲς, ταὐθρώπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀτρεγὲς. τ' ἀνθρώπε. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt θατέρᾳ, τἄτερα. Τ'θεῖος, πόλιος, pro ἱέρεως, πόλεως. Ἐγχειδίοισι, pro ἐγχειδίοις. Ἔπαν, ἀδελφεὸς, pro ἐπὸν, ἀδελφός. Τὔνομα, μοῦνος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. Ποιεῦσι, pro ποιῶσι. ἐδικαίδυν, pro ἐδικαίουν. Μίγαθος, τάμυεν, pro μέγεθος, τάμνειν. Ὀπίωνες, pro ὀπίονες. Ὀρέων, pro ὁρᾶν. σταθμεώμβροι, pro σταθμέμβροι. χρεωμβρῶν, pro χρεωμβρῶν. Κωυέη, pro κωμῇ. ἀνθρωπίνη, pro ἀνθρωπῆ. Τυφὼ, ἄθω, pro τυφὼν, ἄθων. quod plane Atticum est. Πλεῦν, pro πλέον. Περσδίκεο, pro προσδέχου. Ὦ'ρα, pro ἑώρα. Διξὰ, τριξὰ, pro δισσὰ, τρισσά. Αὖτ'τόπλεω, pro αὐτόπλου. Ἐν τῆσι ἁμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηξα, pro ἄδρασα, quæ non solerent aufugere. Ἐπιβατέων, pro ἐπιβατῶν. Ὁκόσον, ὄκυ, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. Βυβάλιες, ὄφιες, pro βυβάλεις & ὄφεις. Ἐσωθέντες, pro πασωθέντες & ἔασονες, pro πάσονες. Ἀδαέες, pro ἀδαεῖς. Οἴκασι, pro ἰοίκασι. Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, elisso τ. Ἐστελάδατο, ἐσταλμένοι ἦσαν. Κατεφάτο, κατεφαμμένοι ἦσαν. Τεῦμα, pro τραῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factum quod τεφόειν illi dicunt. id est, πτερόσκειν. Apud Homerum Ἐρίπρις, pro ἐρίπεσι positum volunt: Ἐρυμάρματις ἵπποι. Herodotus Αὖτοκέλευες, pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο, Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. Μασσαγέων, pro Μασσαγετῶν. Λᾶξις, pro λῆξις. Οὖ in οιό solutio, & οθα, ac οθον, ποιπνκώτερον videtur. Τ'πτερόϊον, λοῦτρον, pro ἱμάτιον, λαβὸν. Κραδίη, pro καρδία. κρατερὸς, pro καρτερὸς vt Homero Κεφάλθος, pro Κάρπαθος. Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοντο, σκελέλαθον, τετάγων. Herodotus Ἀραιρημένοι dixit pro ἠρημένοι. Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. Ἀποθανάβμενοι, pro ἀποθανόμενοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poëticæ, vt Ὅσσον φέρτερός εἰμι. Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' ἀνὴρ ἐθέλῃσι.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τὰς μὲν αἰὰς ἤσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδῃ σκαρίζοι, pro σκαρίζοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μὲν τι σκαίοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τὸ μὲν ἑλκηθὲν ἐδόκεε, ὁ δὲ τὰ δυστυχέστατα σκληρόμβρος, *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorum pronominum hic vsus, εἰ δὲ ταῦτα ὑποδιώκειν ἐκ ἐθελήσῃς; οὐ δὲ πάντως σφέτερα αἰάξειν, pro ἀλλὰ πάντως αἰάξεις. Et rursum, ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Iliad. ρ.

Ὅς᾽ ἐπεὶ ἄρ κε κάμησι κιὼν τ᾽ αὖθρας τ᾽ ἐρεθίζων,
Οἳ τά μιν ὐκ εἰάσι θοὸν ἐκ πὰρ ἑλέσθαι,
Παύνυχοι ἐγρήσσοντες, ὁ ἦ χρειὼν ἐεπᾴζων Ἴθυει.

Ionum ſunt anaſtrophæ. vt, ὄρνιθες ὥς. Iliad. β, - ὅσσε ἔοικε κακὸν ὡς δηϊόεσθαι. Sic ᾧ ἔπι, pro ἐφ᾽ ᾧ. Et, βιοτῆς νιὸν μὴ ἀνθρωπίνης πίεσι. Iliad. ϵ. τότε δ᾽ ἤδη ἔχεν κῆ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ὑποκοπαὶ Ionicæ verbi ſubſtantiui. vt, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. πάρ ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id eſt, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpoſito ὧν dirimunt coniungenda, μέχρι μὴν ὧν τούτων. & ἐύβλω ὧδε τὰ κέρεα ἐλίασων, id eſt, ὧδε ἐλίασων. & κατ᾽ ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῆ͂ς τῆς Βαβυλωνίων, pro τῆ͂ Βαβυλωνίων τῆς. Sic ὡς ἦ αὖτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδ δέ κεν ἐχωλώ. & Iliad. ρ, --- ὑπὸ ἦ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κῆ ἦ ἐχωλώ, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α, ὐκ δ᾽ ἔλον Ἀτρείδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ᾽ ἤρεσν, pro ὑφήρεν. Polymn. ὑπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpoſitiones abſolutè, quaſi aduerbialiter, ſæpe ponunt: μῆ δέ, τ῀ στρατῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδις, poſtea verò, quum exercitus Sardis veniſſet. Sic, καὶ πρὸς αἰεπισήμονες ἔσαν, præterea. Iliad. χ. Πρὸς δέ μι τ῀ δύσλιον ἔπι φρενέοντ᾽ ἐλέαιρε. Alibi, ὐδ᾽ αὐτὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, ἀλλὰ πρὸ ἦ εἵσατο κῆ δ῀. Herodot. Polymnia. ὐ δὲ Ἀρτέμιδος ἱερὸν, in illo litore eſt fanum Dianæ.

Ionicum eſt caſum ad præpoſitionem referri quæ cum verbo adiuncto compoſita eſt. vt, ὅτι οἱ ὐρορῴη, id eſt ὅ, τι ὁρᾷτο ὐ αὐτῷ, quid in ſe animaduerteret. Iliad. β, -- τέο δ᾽ ὦ ὅτι μέμφεαι, id eſt, ὅτι τίνος μέμφη. Et ὤμοισιν ἐπίη. i. εἴη ὅτι τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν, θρᾴσσω Ἕκτορα εἶπε πρὸ ἀσάς. i. στὰς πρὸ τ῀ Ἕκτορα. Herod. Clione, τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τ῀ Σαρδίων ἅλωσιν, id eſt, ἐπ᾽ ἔτεα τρία, in tertium annum diſtulit Sardium expugnationem. Idem, ἀπόζει τ῀ χώρης τ῀ Ἀραβίης, id eſt, ὄζει ἀπὸ τ῀ χώρης.

Singularis vſus infinitiui ἦ, Ionicus eſt, hoc modo, καὶ τὰς Γώνας ὐ ὑδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τιλὼ πρώτιλω ἦ, vt hæc prima quidem cura eſſet. Et, ὐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόντες ἦ, quod volentibus quidem nobis fiat. Et, τὸ δὲ σύμπαν ἦ, In quo totum verteret, aut Re ipſa.

HERO-

HERODOTI VOCABVLA IONICA, ET QVÆDAM LOQVENDI GENERA, ILLI CVM HOMERO MAGNA ex parte communia: necnon alia.

COLLECTA ET LATINE REDDITA, PARTIM AB IOACHIMO Camerario, partim ab Henrico Stephano: littera C *illius nomen,* H *huius nomen indicante. à quo & addita nunc fuerunt aliquibus Camerarij interpretationibus exempla.*

HENRICVS STEPHANVS LECTIONIS Herodoti studiosis.

Si vulgo receptum morem vsurpare, quàm meum tenere, maluissem, Ioach. Camerarij nomen silentio præterijssem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionẽ pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum ceteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnũ onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eaq; pro meis ostentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebã. Præsertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenserentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vsurpare, res fuisset quæ multorum exemplis defendi (si exemplа malam defendere caussam queunt) potuisset. Verùm ego non solùm, alienis tantummodo plumis se vestire, corniculæ in morem, sed etiam vel miscere suis alienas, atq; id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimaui. Atque hoc & meus Thesaurus testari abundè potest. Quinetiam Paralipomena tantùm institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quàm meam institutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum inijcere, simulq; miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarij sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, siue consuta, aut (sicui Græca vox magis placet) συνῤῥαμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, siue συῤῥάπτειν, calleant) impudentissimo noui tituli libri, aut noui saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit quæ vel χῦ tam multis alienis οἰκοθεν (id est, de suo) insuisse dici possint.

Ceterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarij sunt, ita meis inseruerim (appositо vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuisse tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocũ aliquid adijcere, aut in eam non sine aliquo fortasse lectoris fructu inquirere potuerim, ostendam alias (deo fauente) in ijs quibus Herodoti lectores, præsertimq; eius valde studiosos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus esse. Ne hoc quidem tacebo, me in quibusdam vocabulis exempla Homeri, in quibusdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, destinaueram) in nonnullis, vtriusque, attulisse.

A.

Ἄγην καὶ φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. lib. *I.* c. 88. φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Et rurſum *I.* 166. καὶ ἄγον δὴ ἤδη καὶ ἔφερον τοὺς Φωκαιέας ἅπαντας. Iliad. ε, Οἷόν κ' ἠὲ φέρησιν Ἀχαιοὶ ἤγειν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vſurparunt, vtriuſque enim linguæ eadem (vt ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγνίειν vide in Ἀπαγνίειν. Paſſ. Ἀγνεόμενος actiua ſignific. *Adducens*, *VII*, 33. ἀγνεόμενος γυναῖκας. *H.*

Ἀγορέομαι, ῶμαι. *Concionor, Concionem habeo.* Vnde ἠγορόωντο, *VI*, 11. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δὴ καὶ σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. Il. σ, verſu 1. Οἱ ῥ' ἄλλοι θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hic eſt potius *Concilium habebant*, *Conſultabant.* At quum dicit, ἀγορήσατο καὶ μετέστη, eſt *Concionem habuit.* Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (ſicut apud Thucyd. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor.* *H.*

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βουλεύομαι, *VII*, 13. Propriè autem Ἄγχίστροφον q.d. *Conuerſionem*, id eſt, mutationem, *propinquam habens*, hoc eſt *Mutationi propinquum.* *H.*

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, ſed paſſiua ſignificat. pro *Decertati ſunt*, *IX*, 26: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῶν ἄνδρες Σπαρτῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata ſunt.* Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. *H.*

Ἀδαήες, *Ignari, Imperiti*, *IX*, 45. ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαήες τετέων τῶν ἀνδρῶν. *H.*

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt *VIII*, 65. ἀδαήμονα τῶν ἱερῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit.* *H.*

Ἀδῆν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀπρείδῃ Ἀχαμέμνονι ἰῶδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θανάτοιο μοι ἁδῆν κακός. C. Vide Ἀπαδῆν & Ἔαδε.

Αἵματα, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἵματα πλινθέων ὀπτέων. Odyſſ. σ. αἵματά τε λίγων, *Septa ſtruens.* C.

Αἴνη, *Exiſtimatio.* C.

Αἶχμὴ κακῶς ἐσπεῖναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, ratiſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. *VII.* c. 152. de Argiuis, ἐπεὶ δήσφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσπέσε, hoc ſenſu, *Quum minimè ſecundum ijs aduerſus Lacedæmonios prælium fuiſſet.* Quam interpretationem etſi aperte præcèdentia & ſequentia confirmant, poſſit tamen ea & Euſtathij teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquam ſignificare πόλεμον, id eſt, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ vſum iſtum habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς: ſubiungit, λέγει δέπου καὶ Ἡρόδοτος ὡς τινάν, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσπεσε πρὸς τοὺς δῆνα, ἤγουν ἐδυσχήθη αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. συνακολουθεῖ δὲ τοῖς ἐν μάχῃ δυσχεῖσι, κακῶς αὐτοῖς ἔσεσθαι τὸν αἰχμάν. Ceterum in compoſitione quoque nomen hoc *probello* vſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. vt *VIII*, 140: 1. ὁμαιχμίην συνθέμενοι. Ab eadem voce eſt μεταίχμιος. vnde μεταίχμιον τὸν γῆν legimus, *VII.*, 140: 2. μεταίχμιον τὸν γῆν ἐκτημένων. *H.*

Ἀλέες, *Conferti.* Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* ſeu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus*, C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, *I*, 79. ἀλίζεσθαι τὸν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἀλίζειν apud Herod. *VII*, 12. necnon compoſitum Συναλίζειν, *I*, 126. Ad nomen autem ἁλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἄλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἄλες & πολλὰ copulari.

Ἀλεεινὴ χώρη, *Calida regio.* Et Ἀλέη, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, *IX*, 6. ὡς καὶ αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν δώσοντες. Proprie autem ſonat *Euitatio, Declinatio, Effugium.* Ac redditur etiam *Leuamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium.* Hippocr. ἐν δὲ γελίαις vtitur, Ἄντις δὲ νόσου τινὰς κόμυνοι παρέχει μεγάλην ἀλεωρίην.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herod. quibuſdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod vulgo dicimus, *Se mettre en defenſe.* Hoc autem exiſtimatur dici à Liuio, *Vim parare*: veluti quum ſcribit, *Alios vim parantes occidit*: *III*, 78. αἰεί τε ἔδραμεν πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ πεδίον μὲν πρὸς ἀλκὴν ἐτράπετο. Quibus verbis ſubiungit, ὁ μὲν δὴ αὐτίκα φθαὶς τὰ πρόσω κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (vbi obſerua ſimul eundē vſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſatiuo.) Eſtque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tāquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo pòſt τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in ſignif. vſurpat: ὀρέων δὲ μὲν ἀρχὸν ἑστῶτα ὁ Γοβρύης εἶρετο ὅτι οἱ χρῆται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam poteſt *Manum conſerere.* Fortaſſis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt*, vel, *Vim moliti ſunt*, aut *Totis viribus obſiſtere cœperunt.* Nam illud *Vim parare*, minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio *II*, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. *H.*

Ἀλογέω,

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, Contemno.* Vnde ἀλογήσας, *III*,124.Sic & cõpos. Καταλογέω vnde καταλογέοντα, *III*,121.*H.*

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum*, vt *I*, 167. ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα.*H.*

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας.C.Sic Ἐπιβώσασθαι pro ὀνειδήσασθαι, *I*,87.initio.*H.*

Ἁμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν *Seipsos vicerunt.*C.

Ἀμφιβασίη, *Disceptatio*, vel *Dissensio.*C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, persuadeo*, (quẽadmodũ πείθω vtrunque vsum habet) vt VII, 10. γνόντα ἐκ' οἵης ἀνδρὰς ἀναγνώσκεις βασιλῆα σεβίζεσθαι. vbi est potius *suades*, quàm *persuades*: quamuis postea persuaserit At IV,158. αἰέγνωσαν ἐκλιπεῖν non solùm, *suaserunt*, sed etiam *persuaserunt*.Sic etiam *I*,187. τίς σὲ ἀνθρώπων αἰέγνωσε, sequente infinitiuo κατασῶσαι. Itidem pass. Ἀναγνωσθεὶς, *persuasus*, in IV.154.ὁ δ' ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὀπὶ τῇ θυγατρὶ, *Is autem, ab vxore persuasus, rem nefariam aduersus filiam moliri cœpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus*. Omnemq; illi excusationem præripit verbum πείθει, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. Quinetiam lib.*III*, c.61, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit significationem idem interpres: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶτε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes instructum quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit.* Quum debuisset ita vertere, *Huic viro quum persuasisset magus Patizithes fore vt ipse illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrá: quod tamen potius præ se ferre videtur altera interpretatio, Vt autem Ἀναγιώσκω, sic etiam Συγγινώσκω apud Herodotum à vulgari vsu discedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtentem & ipsum, non πεῖσαι, id est, *Persuadere*, sed μεταπεῖσαι, (id est, *Dissuadere*, vel *De sententia deducere, A sententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? ἐγὼ οὐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr.lib.De artic.) αὐτὸς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τόδ' ὄζει τοιόνδε. Suspicor, vnum ex altero sumpsisse, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus sit, αὐτὸς ἀνέγνων· (ac non horum etiam quæ subiunguntur, ὅτι τόδ' ὄζει τοιόνδε) simulque præpositionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vsum eum imaginatus sit quem habet in aliis quibusdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipsum Herodotũ. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianũ ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legisse apud Hippocratem: & quosdam malè lectionem hanc in illam mutandam censuisse. Nam & hîc ex *I*, 87. habes αἰέγνωσε, & legitur itidẽ VI, 75. Eodẽq; modo exstat ἀνέγνωσαν, *I*,128. Sic autẽ & *I*,85. ἄλλον γνώτας: vbi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· vt in *I*,11. μή μιν ἀναγκαίη ἐνδεῖν.*H.*

Ἀναδιδάσκεσθαι vide VIII.63. initio, & quæ adscripsi margini.*H.*

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt *I*, 72.fin'e, πέντε ἡμέρας ἀναισιμοῦται, *Quinque dies insumuntur.* siue *impenduntur.H.*

Ἀνακὼς ἔχειν, φερυπίζειν, seu ὀλιμελῶς ἔχειν. VIII,109. fine ἀσόρως ἀνακὼς ἐχέτω.C.

Ἀναπλώσας pro ἀναπλεύσας.C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* VI,66. extremo, ὑστέρῳ μύθῳ τοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγίνετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀνάπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γλώμενα ταῦτα.*H.*

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit.* VII, 133. ὅ, τι ἢ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τὸς κήρυκας σωπήσῃ ἀνεθέλητον γλυέσθω, ἐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulũ συμφορὰ ponitur tanquã μῦθον, more antiquo.*H.*

Ἀνειμένος. *I* I,167.τὰς εἰς πόλεμον ἀνειμένους.*bello deditos.*Sic paulo ante, αἰείωνται εἰς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. malè αἰέονται. *H.*

Ἀνελεῖν, est *Respondere*, vt de oraculis Latini dixere. *I*, 13. ἐπεὶ μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλέα εἶναι τῆς Λυδῶν. *Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorũ esse.* Euterpe,c.139. ἀνεῖλε ὡς δίοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένος.

Ἀντάω, ῶ, ex quo ἐπάντησε pro ἔτυχε *II*,119. initio, καὶ ξεινίων ἐπάντησε μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α, αὐτὰρ ἐπεὶ πάσας dixit pro τυχὼν, siue ἀπολαύσας, aut μεταχών· vbi canit Αἴ κέν ποθ' ἁρπάξῃσι αἰγῶν τε τελείων βώλεται αὐτὰρ ἔπειτα, ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autem illud αὐτὰρ vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἀμφὶ δὲ λαοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Περσοπόλεος, δὲ ὅσους ἤλυθε πυρκαϊής. vel περσοβόλους, vt alibi legitur.pro quo tamen malim περσοτρόφους. Suspicor autem priorem illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participij ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. *III.* pag.232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσασαν ἀποδρέψαντες ἐρασταί.*H.*

Ἀντίξοος, *Aduersarius, Hostis*, ἐναντίος, πολέμιος. in cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκήρυσσον στρατῷ. Et

adiectiuè, γνώμη ἀντίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans*, VIII, 119. *H.*

Ἀντιούμβροι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιόμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αὐτιεμβρύας. Paulo pòst; εὖεργε δὲ αὐτιεμβρύην σφι ἐς ἔτεα ἐκ ὀλίγα. At verò alibi VII, 9. cum accus. personæ, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere* seu *obuiam venire hostiliter. H.*

Ἀντιπόλεμοι, *Hostes, Aduersarij*, πολέμιοι. VII, 236. fine. *H.*

Ἀνωσάμβροι, VII, 139. in fine, καὶ βασιλῆα μετά γε θεοὺς ἀνωσάμβροι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωσάμβροι. nisi fortè hoc ipsum reponendũ sit. *H.*

Ἀξιώμβραι, actiua signif. pro ἀξιοῦσαι. I, 199. principio, πολλαὶ ἢ καὶ ἀξιώμβραι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item VII, 16. initio ἀξιώμβρους actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιώμβρους ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere*; vel *rem se dignã*, aut, *Indignum se iudicans qui sederet.* Eod. cap. 16. n°. 2. tamen voce actiua dixit ἀξιώσῃ, *Dignabitur. H.*

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare*. Ἀγινέειν, *Apportare*: & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horum verborum est *III*, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδῆν, *Displicere*: vt Ἀδῆν, *Placere. H.*

Ἀπεματαίωσε significat apud Herodotũ, *Crepitum emisit. II*, 162. ὁ ἦν Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἴππου κατήμβρος) ἐπάρας ἀπεματαίωσε. C.

Ἀπεσσώ, *Absentia*, (vt Democrito εὐεσσώ, *Bona constitutio*) IX, 48. ἐπαχωμβρύες τῇ ἀπεσσοῖ τοῦ μάχης. C.

Ἀπὸ μβῶ ἔθανε pro ἀπέθανε μβῶ, VIII, 89. initio. Sic multa composita diuidit, inserta particula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε, *H.*

Ἄρδις, *Genus teli* (vt volunt) *Pharetra*: sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagitta*. C.

Ἄρθμιος, *Concors, Beneuolus, Amicus*. VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, VI. 83. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους *concordia inter eos erat.* Item ἀρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. *H.*

Ἄρθρα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄσα, *Molestia.* Et, Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore affici.* C. I. 136. extremo, μυδαλέαν ἄσην ἀνδῆ τῷ πατεὶ προσβάλλῃ vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἀνδῆ. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirum de stomachi fastidio, nec non de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδης hi vocantur. pro quo & Ἀσσώδης gemino σσ scribitur. Sic verò & Ἀσσᾶσθαι apud eundem, non solùm Ἀσᾶσθαι Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis.* IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ*. Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè.*

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed.* lib. VI. cap. 133. respondet particulæ μὲν, cui passim δὲ· ac interdum apud hunc quoque: vt IX, 115.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda. Scelesta*, IX, 77. & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt IX, 115. initio. Frequens est & Homero. *H.*

Ἀτίοντες, *Nihil curantes.* Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè.* vel *Certò*, vt I, 57. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic *II*, 167. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖνα. Hoc aduerbium frequens est apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Exploratò*: & plerumque pro ἀκριβέως *Exactè*. vt in Prognost. ὁ δύναται ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus.* Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo significatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: vt ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. *H.*

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, seu *Loqui*. C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Vbi profundissimum est*, Item de Istro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει. id est *Aequabili flumine fertur.* C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Nauigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id est. βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφοράν. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates est perpessus.* siue *grauem calamitatem.* Vel vna voce, *Miserrimus. H.*

Βασίλεια, I, 11. ὅπως ἡ βασίλεια καλέοι, At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidem sequitur proximè βασιληίου. *H.*

Βεβωμβύα, id est, σεβίσματα, *Celebria.* C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id est, *Auxiliari*) apud hunc scriptorem, teste Eustathio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & cum ον, βοηθησάντων I, 150. in medio. *H.*

Βάσαι pro βοῆσαι (vt proximè præcedit βωθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, l. I, μηδὲ ἐνόμαι βάσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare ſuum maritum*. Sic Ἀναβάσαι pro ἀναβοῆσαι. vnde ἀνέβωσαν I, 10, *exclamauit*. Sic alibi I, 8. ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ὑπιβώσασθαι I, 87. pro ὑποβοήσασθαι. Paſſiuum autem particip. βεβαομένα pro βεβοημένα habuiſti paulo ante.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania, c. 137. Alioqui vulgo recepta ſignificatione eſt *pater*. H.

Γένεα Ægyptiorum eſſe ait ſeptem, II, 164. & alios, ſacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari, *&c.* Vbi Valla interpr. *Septẽ genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem claſſes*. Sic alibi, I, 125. aliquot γένεα Perſarum eſſe ſcribit. At verò I, 56, legimus τὸ Δωρικὸν γένος, & τῦ Ἰωνικοῦ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere ſuas vires, quæ inferiores ſint aduerſariorum viribus*. Itaque poſſet accipi Thalia, c. 25. εἰ μὲν νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur ſimpliciter, τῇ γνώμῃ μάχεσθαι. hoc eſt, *Mutare ſententiam*, & *perpendere*. Vrania, c. 29. γνωσιμαχέετε μὴ ἓν ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες καὶ πάλλα, καὶ ὅτι χώρῃ ἄρα εἶχον διαίρετον. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui ſimul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον ſimpliciter cibum ſignificat, atque etiam equorum pabulum. vt Νεῶ δ' ἐρχεσθ' ὅτι δεῖπνον. & Εὖ δὲ τοὺς ἵππους δεῖπνον δότω.

Δείνος, *Dedecus*, *Opprobrium*. Vnde & verbum Δεινάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc ſcriptorem, ſicut apud Homerum: vt Euſtathius quoque annotat in hunc illius poëtæ locum, II. α, Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπεσὶ, *&c.* Apud hunc IV. 198, legitur & δεδήληται, paſſiua ſignific. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: itẽ Δηλητήριοφάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vſum habens diligenter notandum, hoc in loco, I. 25. θυίης ἄξιον δὲ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ ſunt Delphis donaria*. H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Inſectari*, & *Fallere*, & *Verba dare*. C.

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diuerſari*, *Habitare*, *Commorari*, Sic III, 51. ἡ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτῶν πᾶς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum eſt, non inter πᾶς & δίαιταν, vt in Ald. & Germ. editione) id eſt, *Vbi diuerſabatur*. ſeu, *Apud quos domicilium habebat*. At verò IX, 81. circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam*: de rege Perſarum, ὁ τοιοῦδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ὕστερον οἷ ζυρὸν ἔχοντας ἀπαρησόμενος. Sed malim, *Cui quũ talis ſit ratio victus*, ſiue, *Qui quũ tali victu vtatur*. Cum hoc autem vſu nominis δίαιτα, non cum illo, conuenit ille qui paſſim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud medicos eius poſteros, qui ex eo ſunt mutuati: niſi quòd multorum ægrotorum δίαιτα, cum illa regis Perſarum comparata, planè eſt οἷ ζυρὴ (vt loquitur illic Pauſanias) præſertim ſi verum eſt illud, *Qui medicè viuit, miſerè viuit*.

Διασφάξ, *Crepido rupium*. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Aeuum tranſigere*, ſeu *Aeuum agitare*. Perinde ac ſi diceretur, *Perdurare in vita*. Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam *Morbum perferunt*. Atque idem & voce paſſ. Διαφέρεσθαι vtitur pro *Durare*: ſi mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro ſimplici χρῆσθαι. vt VI, 11. εἰ ἦ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. οἵτε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò VII, 101, cum eodem datiuo vtitur & compoſito illo & ſimplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ἡδονῇ. Et ſequitur, ὁ δὲ μὲν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo poſt c. 102. ἀληθείῃ διαχρήσασθαι, Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένη ἡ Ἑλλάς.

Verùm alicubi pro *Interficere*. vt I, 24. ſed ibi διαχρᾶσθαι, pro διαχρῆσθαι. Quinetiam compoſitum Καταχρῆσθαι vſum hunc apud illum habet, ſi bene memini: apud poſteros quidem certè eum habere conſtat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαιαι ὀργαί, II, 149. *Quæ ſunt iuſtæ magnitudinis*. Vtitur autem & lingua Gall illa voce Lat. hac in ſignific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur εὔλογον: quod non ſolùm *rationi conſentaneum*, ſed *proportioni conſentaneum*, alicubi interpretandum eſſe videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quaſdam expoſit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιοῦν ſæpe pro ἀξιοῦν, ſequente infinitiuo. Propriè autem ſonat perinde ac ſi quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id eſt, *iudicare rem eſſe iuſtam*. III, 148. ὃς λαβὼν μὲν δίδοῦμα οὐκ ἐδικαίου. vbi Valla, *recipienda non putauit*: ſed malim, *recipere iuſtum eſſe non putauit*. Vel potius, *par eſſe non putauit*. H.

Διφάσιον. *Geminum*: ſeu *Duplex*. C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia*. vel *Bina*. aut *Duo*. Vt διφάσια τεκμήρια, I, 18. *Duo vul-*

nera. Et διφάσιαι αἰτίαι III.122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II.182. *Bina imagines.* seu *bifariæ.* Suspicor autem ex hoc διφάσιος Latinos mutuatos esse suũ *Bifarius*, itidemque *Trifarius*, ex Τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per *ph.* H.

Δοξῶσθαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. IX.47. ἐπί τε δὴ δόξωσι εἶ) ἄριστοι, *existimati estis.* Et VIII. 124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη εἶ) ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος αἰεὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόκεε scribendum putet. Sed quid si ἐβώθη, malè pro ἐβοήθη scriptum est? & scribendum est ἐβώθη, factum ex ἐβοήθη, (vt antea βόσαι pro βοῆσαι, βεβωμμένα pro βεβοημμένα, atq; alia huius ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐχρυσώθη absque litteræ illa scribitur? H.

Δυλότερος, *Magis seruius.* Et Δυλοτέρη, *magis serua* VII.7. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* II,1, Οἵ τε δὴ δωτίνησι θεὸν ὡς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II,179. H.

E

Ἔαδε, *Placuit*: ea significat. qua dicitur *Placuit ita facere.* pro *Visum est.* IV.145, Λακεδαιμονίοισι ἔαδε δίκην δοῦναι τὸν Μινύαν ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὅσον ἔαδε ὁμολογίην ποιήσασθαι. Item ἐάσασα, circa principium Calliopes, c. 5. fine infinitiuo, εἴτε οἱ ἐν ταῦτα ἐάσασα, *Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat.*

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἔγκυρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἔθελε, pro εἴωθε, *Solet, Solitum est.* Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, VII, 50: 1. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Ideoque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δώσατε. H.

Ἐκ. Præpositio hæc apud Herod. vsum quendam habet, qui non animaduersus fecit vt huic loco absurda interpretatio daretur, I.10. μαθοῦσα ἐκ τοῦ ποιὸν ἐκ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ ἀνδρὸς, pro τὸν ποιὸν ἐκ ἀνδρός. id est, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· vt alibi docebo, simulque alia huius vsus exempla proferam. H.

Ἑκατέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρῳ, quum positiuum sit ἑκάς) *Longius, Remotius, Vlterius*: & Ἑκάστατος, *Longissimè.* H.

Ἐκγίνεσθαι *Licerem, Facultate esse.* Sic II.142. initio, τοῦ, δικαιότατον αὐθρώπων βιλομένῳ γνώσεσθαι, ἐκ ἐξεγένετο. *Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non est,* siue, *concessum.* H

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, & ad stuporem vsque.* IX. 47. initio ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐν πολέμῳ. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & aduerbium Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, non simpliciter *Mirum in modum,* sed *Stupendum in modum.* Nisi quis *Ad stuporem vsque* malit dicere. H.

Ἔκπλωσιν τῆς φρενὸς, *De statu mentis deiectũ esse,* III,155. πῶς ἐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενός; Alibi in propria signif. ἐκπλώσας, I, 29. de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσι, II, 93. vbi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Inuenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ω, more linguæ communis, non ω. sed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus est II,170. πρὸς αὐέμους αὐτίους πλέειν. H.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, vt apud Homer. vnde ἐκτημόρων, VIII,140. extremo. Sic & Hom. Il. 6, --ἐλλ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι δυσαιόμενον πολίεσσιν. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quàm Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλιννέειν, *Acquiescere.* C.

Ἐλλαμφθῆναι, pro ἐλλαφθῆναι. vt I,80. τοῦ δὲ ἵππου κὴ ἐπεῖγε ἐλλαμφθῆναι αὐτός. de equitatu Crœsi. *Quo* (inquit) *& ipse Cyrus oppressum iri se verebatur.* Et Melpom. [IV, 21.] καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λαμβάνειν, quod ὑποδέχεσθαι, id est, *accipere,* illis significat. C.

Inuenitur & λάμψω, VII, 39. Quinetiam compositum φοιβόλαμπος pro φοιβόλημπος, IV,13. Cum hoc autem vsu huius verbi conuenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν ἔστος ὁ δαίμων κὴ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in naui, & veluti clausirum regionis.* Et de portis, χαλκόδετ' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐναρεῖς, Scythæ cuirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τοῖ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi ἀνανδρίους vocat. Aliqui annotarunt ἐναρεῖς esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνίκεα, est ἐνίκησα. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quũ intellexisset,* Clione, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνίκετο, τὸν χρηστήριον παρεὶς

ρεὶς ἅμα τῷ ἦει ϛρατόλεων, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt*, III, 5. C.

Ἔξεσις de dimissione, seu amandatione vxoris v, 40. Vide Eustathium, qui & vno verbo διαζύγιον exponit. *H.*

Ἐπαΐσας, *De quo auditum est aliquid*, vt II. 119. ὡς ἐπαΐσας ἐγένετο ταῦτα ἑρμοτιμίδης. *Postquam auditum fuit eum hoc fecisse*, vel *innotuit*, *Compertum fuit*, siue *Compertus est*. Sic VIII, 128. ἐπαΐσας ἐγένετο θεοδότου. *H.*

Ἐπί τι, pro ἐπὶ vacante particula τι, passim. *H.*

Ἐπὶ ξυροῦ δ' ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitiuo quoque *Ad* significat. vt ὀνομαλείοντας ἐπ' Αἰγύπτου I, 1. extremo. Quod & ipsum planè Atticum est. vt ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τῆς ἰωνίης ἕκαστος. Hæc ipsa præpositio ἐπὶ cum datiuo interdum vbi potius moris est vti præpositione ἐπὶ cum suo genitiuo. vt I, 15. καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam, ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζόμενα ἐπὶ μιᾷ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc præpositio genitiuo iuncta huic rei significandæ adhibetur, ibi certum est mendosum esse locum. *H.*

Ἔπιπλα, *Supellex*. C.

Ἐπίστασθαι non solùm pro *Scire*, *Nosse*: sed alicubi & pro *Existimare*. In quibusdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύνασθαι, vbi tamen non video quid obstet quominus significationem suam retineat. *H.*

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Iupiter ἐπίσιος I. 44. C.

Ἐπισχεφέως, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Obliquè*. C.

Ἐπίτηξ, *Vicina partui*. I, III. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum ostendat legi perperam apud eum ἐπιτέξῃ. & ab aliis ἐπιτόξῃ, pro ἐπιτέξῃ, in hoc Περὶ γυναικ. loco, φημὶ ἢ γυναῖκα, ἢ ἐπίτηξιν. *H.*

Ἐπιφρόζεσθαι, *Excogitare*, *Perspicere*, *Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpsich. Et Καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιοῦντα IV, 76. *Quum animaduertisset illum haec facere*. *H.*

Ἔρχομαι φρέσιν, Ἔρχομαι ἐπέων, Ἔρχομαι λέξιν, & in præterito, ἦια λέξιν, *Ingrediar exponere*. Virg. *Sic contrà est ingressa Venus*. C.

Ἐς τὸ, ἕως ὅ, *Donec*, C.

Ἔστεω, ea forma qua alibi ἀπεστώ. Videtur autem datiuus illius nominis ἔστεϊ, videlicet ἔστεϊ, quod margini adscriptum est I, 85. vera esse lectio: & εὐθυμία quod in ipso textu est, ad illius expositionem positum, eò irrepsisse. *H.*

Ἔτ' μαείη, *Stercus*. C.

Ἔτ' τ' αὖ pro ἐπισ' αὖ. C.

Ἔτ' φέρη, *Nox*. vt IX. 38. ὡς ἔτ' ἐφέρη ἐγένετο. Itidemque Ἔτ' φόρας, *Noctes*. *H.*

Ἔτ' χαείσας, idem quod κεχαεισμένας. I, 32. fine. *H.*

Ἔφασκε λέγειν pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέγοντας pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. *H.*

Ἔχειν cum præpos. ἐπὶ. vt ἔχοντας ἐπὶ σφίσι, eo fortasse modo quo dicimus, *Ils en ont à moy*. item, *A qui en auez-vous?* Vide inter Gallicismos Ionicos. *H.*

Z

Ζόη, id est, βίος, *Vita*. Et Ζωὸς, *Vivus*. vt & Odyss. λ, Ζωὸς ἰών. Et Ζωάγρια, Odyss. θ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη esse Ionum dicatur, ab ipso etiam Eustathio, tamen & ζωὴ alicubi scriptum est: vt I, 38. genitiuus ζωῆς. *H.*

Ζώνη, est Herodoto πορφυρῆν ἱμάτιον, teste Suida. *H.*

H

Ἤθεα, *Domicilia*, id est, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere solent. C.

Ἠμαιμῆν, *Indignari*, *Offendi*. C.
Vide Περιημαιμῆν.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparum*. Siὰ θάλλω deriuatur, sonabit quasi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Thesauro scripsi: sed addidi vocem *latum*. Dixi enim posse videri respondere his duobus, δαὶς πολυτελής. perinde ac si diceretur *Conuiuium latum & quasi florens*. Verùm apud Herodotum (vt & Bud. scribit) non tantùm est *Epulum* sed etiam *Dies festus*. Sic autem in isto scriptoris huius loco in principio cap. 27. καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla vsus est hac interpretatione, *& celebrando festo operam dabant*. Non video tamen cur altera significatio locum habere hic non possit. *H.*

Θοινίζειν. *Cibo*, *Pasco*. Factum ex θοίνη, ita vt sonet quasi quis dicat, Θοίνην παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit

λυπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accusat. personæ & datiuo rei ', ἀρὲς τὸ ἑωυτῆ δῦπνον τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi forrasse rectius τῷ quam τὸ post δεῖπνον scriberetur. Alioqui subaudiendum fuerit κατὰ. H.

Θοερὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορὸν non Θοερὸς habet editio Basilienſis Heruagij, vnde sumpta hæc Camerarij fuerunt: sed hunc tamen θοερὸς scripsisse mihi persuadeo. Nam illud θορὸν nec speciem quidem vocabuli Græci præ se fert: at θοερὸς significans σπέρμα, id est, *semen* (sed intellige *semen genitale*) legitur apud hunc nostrum scriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt II, 93. principio, ὑπορραίνοντες τῇ θοερῷ: apud Hippocratem, vt quum scribit libro De morbis secundo, ἐξέρχεταί οἱ θοερὸς πυλιὴ καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuisse qui aliquantulum discriminis inter θοερὸν & σπέρμα ponendum existimarint. Obseruandum est autem, non simpliciter σπέρμα, sed σπέρμα παφλοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens.* vt θυμαλγέα ἔπεα, I, 29. initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius. Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud ceteros vsitatum, quendam vsum habet qui apud ceteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum lib. I, cap. 1. dicit ὠνέεσθαι τῆσι φορτίων τῆσι σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα. id est, *quorum maximè* (vel *potissimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id est, κρόσσοι, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima breuis sit apud poëtas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσσανόεις & θυσσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa littera in quibusdam exemplaribus. H.

I

Ἰθαγενὴς, *Germanum, Natiuum*, II, 17. οὐκ ἰθαγενέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, *Non sunt ossa natiua, sed fossilia.* C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia significat. quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim Ὀ ἡ. ξ.

---ἀλλά μοι ἶσον ἰθαγενέεσσιν ἐτίμα.

vbi ἰθαγενέεσσιν sonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαγενὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim conceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰθὺς & Ἰθὺ pro διθὺς & διθὺ, itidemque Ἰθεῖα pro διθεῖα, sicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆς ἰθείας exponit ἐκ τῆς σφαιρούς & παρὰ δι'. hunc eius locum afferens, III, 127. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείας σφατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ εἶχε πέμπειν, ἅτε οἰδόντων ἐπὶ τῷ στρατεύματι. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δὲ ὀδόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, Οἱ δὲ ὀδόντα στρατεύματα. H.

Ἰκνεομένους, vnde Οὐκ ἰκνεομένους & Οὐκ ἰκνεομένους, *Non debité.* & μᾶλλον τῆ ἰκνεομένῃ, *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένους βασιλεύειν τῆς Σπαρτιητέων. Paulo post eod. cap. οὕτω ἰκνεομένους βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbij istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνεομένους, vel potius ἰκνεομένους, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένους βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit* (littera i ex fine ad principium transeunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένους βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.* Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῆ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppeditat VI, 84. ὁμιλέοντα μᾶλλον τῆ ἰκνεομένῃ. quum antea pro μᾶλλον τῆ ἰκνεομένου dixisset μειζόνως· vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μειζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τῆ ἰκνεομένου, id est, magis quàm conuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud ποιέειν μειζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. quasi dicas, *maiorem in modum quàm oporteat.* Sed Valla malè hunc locum

vertit

vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῷ ἰκνεομένῳ non ad ὁμιλέειν sed ad ἀχρηστοποιέειν, siue ad ἀχρηστοποιέω (vt ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse, & quidem alicubi significare apud illum *Quantum par est*, *Quantum satis est*. vt quum dicit, γάλα πίνειν ἰκνεομένῳς. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Conuenienti tempore*, *Suo tempore*. Miror autem afferri ex illo loco scripturam ἰκνευομένῳ ὁ loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνεόμενον χρόνον non minus quam ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturam Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνεομένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Ceterùm huius generis loquendi aptum habemus hoc quoque exemplum, προγηράσκειν τὸ χρόνου τοῦ ἰκνεομένου, *Senescere ante debitum tempus*. Et quasi quis dicat, *Ante legitimum tempus*. Alioqui & simpliciter, *Ante tempus*, dici potest. Poëtæ autẽ dicerent etiám (vt opinor) *Ante suum tempus*. Ex eodem affertur & hoc, φρενῖτιδες οὐχ ἱκνούμεναι (sed malo ἱκνεόμεναι) pro *curis intempestiuis*. at verò illud, ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exstat. VI. 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι fæpe apud hunc scriptorem occurrunt, præsertimque illa vox actiua. Est autem Ἱστορέειν *Interrogare*, *Scisitari*. *Percontari*, *Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari*. *Inquiri*. II, 19. Ἱστορέων αὐτοὺς ὧντινα δύναμιν ἔχοι ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκότα τῶν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòst, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα ἐξελόμενος ἐκεῖνα ἱστορέων. Sic I, 61. μὴ δὲ, εἴτε ἱστορέοντι, εἴτε καὶ ἑκόντες φράζουσι τῇ ἑωυτῆς μητρί. *Dicit matri siue percontanti siue non*. Sed Valla longè ἱστορέειν hic esse putauit *Enunciare*, ideóque alienum ab hoc loco sensum commentus est: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quę margini adscripta sunt. At verò pass. vox ἱστορέεσθαι I, 24. legitur, sed ita vt actiuam potius signific. habere videatur. *H*.

K

Καὶ δὴ frequens est apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, vel *Tum etiam*, & similiter. C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum*. C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, siue τοκάρτα. Eustathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum sed Dorum esse dicit articuli pleonasmum ante aduerbia. *H*.

Καταγίζειν, vt καταγίζειν πυρὶ, *Igni consecrare*. Item *Immolare & sacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωσι ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum est Καταγίαζειν· si quidem emendatè scriptum est καταγιαζομένου, I, 202. Sed (verum vt fatear) suspicione apud me scriptura hæc non caret: præsertim quum & Erotianus, suo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, scribat, exponens, τοῖς κατοιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. sicut Hesychius, χοὰς ἐπιφέρειν, vel θύειν τοῖς κατοιχομένοις. Sed magis priorem probo expositionem quàm posteriorem: & in posteriore placet quòd κατοιχομένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici solet. Non solùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, sed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. *H*.

Καὶ δόξαι vsurpat vt alij καλὰ γνῶναι. *H*.

Καὶ αἰσχύνεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos esse*. ἀπὸ τῆς αἰσχύνης deducto vocabulo. vt Thalia, c. 36. extremo, ἐκ καταισχύνεσθαι, de iis qui Crœsum conseruassent. Et non minus in fine eiusdem libri, c. 155. & Polym. c. 17. Sed Terpsich. c. 105. posse ita accipi videtur vt sit à verbo ἰκέσθαι Ionico, & significet, *Progredi longius* aut *effugere*, similéve aliquid. C.

Καταφεύζομαι, vide in Ἐπιφεύζομαι, *H*.

Κατέδησαν φάσγανα εἴσω, II, 174. metaphora respondente ei quam habet ἀπέλυσαν. *H*.

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vastare*, *Populari*. veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπίφλεγον καὶ ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τοὺς χώρους. itidemque passiue, VIII, 65. ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi huius vsum sumpsit Herodotus ex Homero, vtente non solùm simplici, sed & composito Κατακείρειν· vt Odyss. χ. --ὅτι μοι κατακείρετε οἶκον, *Depræda bamini domum*, *Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo vsurparunt etiam Thucyd. & Plato. *H*.

Κεραΐζειν, *Diripere*, *Sternere*, II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τῶν ξεινικῶν κεραΐσας ἥκεις. Et Homer. ---- ὅθι περ Τρῶας κεραΐζε καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κη sine accentu, quum est particula ὡς ἀναπληρωματική, id est expletiua. Exemplum illius exstat I, 32. extremo, σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τέλευτὴν κῆ ὅκου βήσεται. At huius exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124. σαθρὸς ὡς ἐξήκοντα μάλιστα κη. *H*.

Κληδὼν & Κληδὼν, *Rumor*, *Fama*, *Omen*. χαίρε ὦ κληδών. Odyss. υ. C.

Κωκυημάτων, Euterpe c. 2. *Vagitus puerilis*:

significatio πεποιημένως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Basilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (*vt videtur*) *facta*. vel potius *huic vocabulo data*. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo*, *Ratio*, *I*. 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ὧδε κατεστήσατο, *Hanc rationem primus inſtituit*. vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, *II*, 13. ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμησεν ἀμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστον. C.

Κυρίδιος ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc eſſet κούρη, id eſt *virgo*, & quidem *iuuencula*, ſiue *iuuenilem ætatem non excedens*. Sic in Clione cap. 135. Γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μέν κουριδίους γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κουριδίη dicitur. Sic Il. ν, Οἳ μὲν κουριδίῃσιν ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ Μάψ οἴχεθ' ἁρπάζοντες. Sic Iliad. τ, -- Ἀχιλλῆος θείοιο Κυριδίῃ ἄλοχον θήσειν. Verùm & Κυρίδιος πόσις (id eſt *maritus*) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, ſiue τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. vt *I*, 59. circa finem, ἐδέετό τε τῆς δήμου φυλακῆς τινὸς παρὰ αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi iungi videmus. Legimus enim apud illum, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *neque dum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, vt libr. VII. 218. ἐγκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*. Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, vt in libro De morb. συγκυρήσῃ ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *euenit*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes*. in Clione, cap. 21. extremo, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et inter ſe comeſſationibus vterentur*. Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens eſt apud Hippocratem, quamuis conſequi illas τοὺς κωμάζοντας compotationes plerunque videamus, mirum tamen eſt ſi Galenus κωμάζων prius eſſe quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus conſentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & κως encliticè, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorem, præſertimque hoc poſterius: vt lib. III, c. 150. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλαύθανον.

Λ

Λαβέειν, vnde Διαλαβέειν *I*, 114. Et Λελάβηκε, IV, 79. νῦν ἔτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo autè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβε, cùm alibi, tum *I*, 108.

Λαισήϊα, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύρα, *Angiportum*. vt & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, c. 32. ἀπικέεσθαι ἐς λέσχην ὡς τὸν Νείλου, *mentionem factam* dicit *Nili*. Et Calliope, c. 70. γλωμώδης λέσχης, *verba quum fierent*. Et Ἔλλεσχα· vt *I*, 153. ἀλλὰ τὰ Ἰώνων πάθεα ἐς μὲν ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur*. Et Περιλεσχαίνουτος, *II*, 135. *Celebris*. Et apud Heſiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, dictus. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις δῦναι χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθών, Ἢέ που ἐς λέσχην. C.

Λῃΐζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετή, IX, 21. *Conſtantia* (ſeu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέετε μένοντες, *durate*, Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id eſt, μῦθον, ſignificat. vt Clione, cap. 141. ἐλέξε σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιὸς, & Ἑκαταῖος λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, ſeu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, *III*, 154. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβιον ἀνήκεστον) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo ſequitur cap. 155. λελωβημένον ſignific. paſſiua. Apud Homerum Iliad. ϵ. Ἦ γὰρ αὖ Ἀτρεΐδῃ νῦν ὕστατα λωβήσαιο, *Nunc poſtremum me iniuria affeciſſes*. vel, *contumelia*. Λωβεῖσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſiuam habet λωβέονται in hoc eius loco, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. vbi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur*. H.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicuius demãdata eſt*, *Præfectus alicui rei*, *ſeu alicui negotio*. *l. II*. c. 65. μελεδωνοὶ ἀποδεδεγμένοι τῆς

τας δ' τροφῆς χορὸς ἐκάστων, καὶ ἑορτὰς καὶ θήλειαν, τὴν Αἰγυπίων. Paulo pòst, τῇ μελεδωνῇ θηλείαν. Ité, τὸ οἰκεῖον μελεδωνόν, III, 61. quod repetitur, &c. 63. ſeq. Sed & ipſum verbum Μελεδαίνειν habes V 111, 115. Μελεδαίνειν τι καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, ſequente infinitiuo, *Fert animus hoc facere, Animatus ſum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μὴ ταῦτα μεμονέναι μοι ποιεῖσθαι. Sic Homerus Iliad. σ, ---- μείλιξε δ' φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitiuo, & ad eandem rem ſignificandam, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξας dicitur, *Qui mutauit ſententiam*, ſeu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id eſt, τινές. II, 36. Ζεὰς μετεξέτεροι καλέουσι. C.

Μῆνις, νότος & ἴγνοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt II, 181. τῶν γὰρ οἱ κακοῦ ἔτι μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum, & lib. IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Vtitur & Homerus: vt Iliad. β, --- ἐδέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita vicißim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa*. vt μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος διάπυρος: vt ille philoſophus dixit: ſolem eſſe μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare*, Hom. μίσυλλόν τ' ἄορ πέλλα. In Clione, c. 132. διαμυσίλας καὶ μόρια τὸ ἱερεῖον, *ſecta in partes victima*. C.

N

Νεωχρεῶν, *Nouare*, id eſt, καινοποιεῖν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* ſignificat, vt, I, 29. Σόλων αἰνήρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κατέλιπε τοὺς νόμους. Et, *Mores* ac *inſtituta*: quæ & νόμαια. vt Thalia cap. 38. ὅτι νομίζουσι πολὺν καλλύνεσθαι τὸν ἑωυτοῦ νόμον ἕκαστοι εἶναι. In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι γὰρ νομηίοισι καὶ ἔτι αἰνοῖς χρᾶσθαι φοβέονται. Et *conſuetudinem ac morem*. Εἰ ἔκπαλαι ἦν τοῖς εὖ πεπαιδευμένοις νόμος ὧδε εἶναι οἱ, in Clione, cap. 90. Significat & *Paſcua*: vt apud Homer. quoque ἐπὶ νομοὺς τετράφαται. Et *regio*: vt νομὸς Θηβαῖος, Μενδήσιος. Et *claſſis*: vt νομοὶ φέρουσι, in Thalia, c. 90. &c. Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes ſunt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: vt de Arione, I, 24. νόμῳ τῷ ὀρθίῳ διεξελθών, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χερσὶ νόμῳ, ſignificat, *In conflictu, Conſertis manibus*. C.

Νυὶ, particula ὡς παραλογισμικὴ, id eſt, expletiua, paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μέν. Ac ſtatim initio primæ Muſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μὲν νυν reſpondet δὲ in altero membro. vt lib. II. circa finem. H.

Ξ

Ξεῖλον & Φιλίην & Ὁμοιοχυμίην σωθῆναι δὲ διαλύσασθαι, Hoſpitij amicitiæque & belli coniunctionem & diſſolutionem ſignificat. C.

Ξυρὴ, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur VII, ὅτι ξυρῷ δὴ τῷ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἕλληνες, ἢ ἐλευθερίην ἢ δουλοσύνην. Exſtat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quod ἴσα τῷ eſt apud eum, non ἴσχειν. Iliad. κ.

Νῦν δὲ πάντεσσιν ὅτι ξυρῷ ἵσταται ἀκμῇ.

Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vſurpari ſolet vox *Diſcrimen*: quæ tamen vtriq; parti conuenire non poteſt. neque enim dicet aliquis *ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita*, vt dicet *diſcrimen de amittenda*: neque *diſcrimen de libertate ſubeunda*, vt *diſcrimen de ſubeunda ſeruitute*. Hoc conſtat, eos dici ὅτι ξυρῷ τῷ ἀκμῆς ἴσεσθαι, vel, ὅτι ξυρῷ τῷ ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipſo temporis articulo velut opprimuntur, quo vel proſperam vel aduerſam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alij ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladij admota, leui manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe*. Vnde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit*. H.

O

Οἱ ὄρνυσι πρήγματα, vel οἱ διάκονται, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſiue quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, *quarum tumor nondum reſedit*. In Thalia, c. 127. ἔτι οἱ οὐδέκω ἵστατο ἐν τῷ πρήγματι. quod male reddit interpres, *Vtique rebus nondum ſatis fundatis*. Sic autem & eod. lib. c. 76. vbi Ald. & Germ. editiones οἱ δόκεον habent pro οἱ δόκεον. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχόμην, pro ᾠχόμην. Et Iliad. β, ὅτι τῇδε σὺν οἰχόμεθ'. C.

Ὅπως p ὅπως. *quomodo*. vt III. 116. ὅπως μὲν γὰρ μῦθος, & paulo antè, ὅπως δὲ λέγεται τὰ ἐπιτήδεια.

Sed alium etiam vſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. vt in Clione, ca. 11. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ολοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes proiici vel potius deuolui ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν. quadriſyllabe, ὁλοίτροχος ὡς ὀπὸ πέτρης, vbi ſubauditur πέτρος. Quidam tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquam ita dicatur quaſi ὁλοὸς ὑπὸ τροχοῦ. Fuſius de hac voce diſſeritur in meo Theſauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt *II*, 167. ἤκιστα ὦ Κορίνθιοι ὀνόσονται τοὺς χρεωτέχνας. vbi interpres contrario ſenſu dixit, *Corinthij quoq; minimi faciũt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνονται. Od. φ.

Ὅτι interdum pro διὰ τί. vt *III*, 78. εἴρετο ὅτι ἐ χρῆται τῇ χειρί. Sic *II*, 19. circa finem καὶ ὅτι αὖερας ἀποπνεύσας μῆνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitiſſimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, *IX*, 7. in fine. H.

Ὅτι μὴ ſignificat, εἰ μὴ, *Niſi*, *Præterquam*, & ſimilia. C.

Οὗτοι δημοὶ, id eſt, οὗτοι δῆμοι. C.

Π

Παράγειν, *Introducere*. C.

Παράμνημα alicubi poni videtur pro ſimplici μέμνημαι, ſicut pro hoc ponitur quibuſdam in locis compoſitum ὑπομέμνημαι, vel ὑπομνᾶσθαι. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, ſequente infinitiuo pro ἔξεστί μοι, *Licet mihi*, *Penes me eſt*, *In me ſitum eſt*. *III*, 142. H.

Παιδῶν, *I*, 37. ὅτι τινὰ ἄλλον μοι παιδῶν. Et paulo poſt, c. 38. ὅτι ἄλλο ὑὸν ἄχαρι παιδῶν τοι. Vtrobique pro υἱῶν poſitum quidam exiſtimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, Αἱ γυναῖκες ἢ οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam ſæpe hi ſunt ex illorum numero. H.

Περιμηκτάω, ῶ, idem cum ſimplici Ἠμηκτάω ſignificare videtur: videlicet *Aegre ferre*, *Grauiter ferre*, *Indignari*: atque adeo magnam indignationem præ ſe ferre: quod fit querendo, ſiue quiritando: Vnde factum eſt vt III, 64. περιμηκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, reddidetim, *De tota calamitate queſtus*. Sed VIII. 109. initio, abſque vllo caſu ponitur περιμήκτου. Apud Suidam & περιμηκτήσας (non περιημηκτήσας) & περιμήκτου, non περιημήκτου. At vero illius περιμηκτῶν plura tibi exempla Theſaurus meus ſuppeditabit.

Περιλεχώδους, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: vt *Arboribus clauſi circum*. vel *Circa*: vt *Corpora multa virûm circa*. C.

Περιτόμωμα σπία, id eſt, ὀπτώμωμα. πέπειν enim *Coquere* & *Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè, χόλον πεπέμψω. C.

Πίσσινος, id eſt, πεποιθὼς, *Fretus*: vt & Hom. λωρίῳ πίσσινοι καὶ χάρτει χλόῃ. Sed & Eurip. Oreſte, θορύβῳ τε πίσσινος κἀμαθεῖ παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito*. lib. VIII. c. 65, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν. C.

Σ

Σάγαρεις, *Secures*, *aut Bipennes*, *aut aliud barbarici teli genus*. Ita Camer. ſiquidem fides habenda eſt illi Baſilienſi editioni: ac non potius credendum eſt illum σαγάρεις ſcripſiſſe. H.

Σαρκοῦσθαι, *Tondere* ſignificat ſeu *Vellere*. vt Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρήν. Atque id & Hippocrati ſignificat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ά. C.

Σαυκέω, *Excolo*, in Melpom. c. 23. τοῦτο ἐπεὰν χρύπται πίπον, σαυκέουσι μαπίοισι. vbi tamen interp. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vſus eſt. Sed Euſtathius, vel potius Dionyſius apud Euſtathium, ex hoc noſtro hiſtorico Herodoto affert etiam χρήματ' ὑποσαυκιζόμενοι. Quinetiam ὑποσαυκίζειν τῆς ὁδοῦ eſſe ait τὸ περικόπτειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (ſubaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac ſignificatione reſpici fortaſſe ad ſaccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σαυκίζειν dicuntur etiam ſaccularij fures, ſiue ſacculorum fures: quum Heſychius σαυκίζειν exponat, τὸ ἐκκενοῦσθαι διὰ κλοπιδίου τοὺς σάκκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine littera σ geminatur (ſicut & in σαυκέουσι apud Herodotum: quum Ælius Dionyſius σάκκος etiam non σάκκος ab Atticis ſcriptum fuiſſe teſtetur.

Σπέρχειν, *Aduerſari* & *offendi*. Et Σπερχθεὶς *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (vt admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari vſu & ipſum diſcedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. VII, 13. τῷ μοὶ τοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. vbi συγγνοὺς eſt, *Poſtquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *conſideraui*, ſeu *perpendi*. Sic in fine cap. 3. lib. IV, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem

vſum

vſum eſſe verbi συμφερνεῖν, in meo linguæ Græcæ Theſauro docui.) Alicubi in fine c. 43. lib. IV. vbi infinitiuo iungitur, Πέρξης δὲ οἱ ἐ συγλινώσκων λέγειν ἀληθέα. q.d. *Non aſſentiens ipſi vera dicere*, ipſum videlicet, q.d. *Non conſcius ipſi veritatis.* In hoc tamen loco libri V, ca. 91. συγλινώσκομεν αὐτοῖσι ὑμῖν ἐποιήσαμεν ὀρθῶς, magis proprie reddi poteſt, *Conſcij nobis ſumus.* Quinetiam voce paſſiua vtitur alicubi hac in ſignific. vt V, 86. ἔσονται συγλινωσκόμενοι ἐπ᾽ ᾧ, κ᾽ τοῦτο εἶξαν. Vbi autem dicit, VI, 92. ὅτε συνιγνώσκοντο, ἥσσάν τε αὐθαδίσεσθαι, ſignific. *Non agnoſcebant culpam.* H.

Συμψήσας interpretantur σωτείλας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem. C.

Σωαλίζω, vide in Ἁλίης.

Σωαμωρίειν, *Vaſtare, Perdere.* Et Σωάμωσις, *Noxius.* C. Sed ſcribitur etiam Σιαμωρίειν. H.

Σωνοίῃ ἐχόμβος, *I*, 88. *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione verſaretur.* H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ quam alij potionem, alij herbam aut radicem, alij ſuccum quempiam fuiſſe putauerunt. C.

Συαμβάλλω τινί, ſequente infinitiuo, *I*, 92. *Studio meo & opera aliquem adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel *Studium meum alicui ad aliquid præſto.* At verò Ἐπαμβάλλω & Ἀπαμβάλλω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφί pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T

ΤἈρσας καλάμων, Clione, c. 179. interpretatur *Areolas arundineas, ſuper quibus lateres areſcerent.* Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens.* Εἰ ὄψιν ὀνείρου τελείη, *I*, 121. Et, τὰ τέλεια τ᾽ πρεσβάτων, *I*, 183. *grandes oues.* C.

Τέλη, *Impenſæ, & Ordines.* C.

Τέω interrog. vt *I*, 117. τέῳ δὴ μέρεϊ τ᾽ παῖδα κατακρήσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo ποίοισι ὄμμασι, I, 37. H.

Τετρύφθαι, *Afflictum eſſe.* C.

Τὸ, paſſim pro ὅ, id eſt *quod* relatiuum. Sic *I*, 51. ἐπίλογον τὸ λέγουσι ἔτι. Et paulo ante, τῷ ὀνησαμένου τὸ οὔνομα. pro ὅ, *cuius nomen quamuis ſciam.* Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo.* Pluralis autē genitiuus τ᾽, quum eſt articulus præpoſitiuus, interdum voculam τὴς interiectam habet inter nomē cum quo iunctus eſt. vt *I*, 51. τ᾽ τὴς Δελφοὺς, pro τὴς τ᾽ Δελφοὺς. vel potius τ᾽ Δελφοὺς τὴς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate vſus, Eo quod res erat.* Et τῷ ὄντι γε, *Reuera.* Et κ᾽ τὸ ἐὸν, *Secundum veritatem.* C.

Τὸν ἴδμεν, pro ὃν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita ſunt.* vſitata parentheſis Herodoto. C.

Τὠυτὸ, id eſt, τὸ αὐτὸ, ſimilitudinem & æqualitatem & coniunctionem ſignificat. κ᾽ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, *I*, 1. *idem ipſum quod Græci memorãt.* Χῖοι μὲν νυν κ᾽ Ἐρυθραῖοι κ᾽ τωὐτὸ ἀγαλέγονται, *I*, 142. *eadem lingua vtuntur.* Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de conſenſione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τωὐτὸ, *quum conueniſſent.* C.

Υ

Υβρις, *Petulantia & laſciuia*: vt de equis, Clione c. 189. de Mulis, Melpom. C.

Ὑγιεὺς, id eſt, ὑγιεινὸς, *Sanus.* C.

Ὑπερθρώσκειν, *Superſilire.* vt *II*. 66. ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθημι vſum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in ſignific. qua dicimur conſilium noſtrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriuſque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De ſocietate multa inter ſe communicarent.* lib. V, c. 24. circa finem, νῦν ὦν, ὅτινοίῳ δὲ πρήγματα μεγάλα κατεργάσεσθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeam, fac omnino ad me accedas, vt tecum de ys communicem.* ſed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam.* Sic VII, 8:1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τοῖσι πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam, *I*, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ κ᾽ τὰ ἀπόρρητα ὑπερετίθετο. Vtitur vero & actiua voce ὑπερτίθημι eadem in ſignific. vt videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ

ΦἌλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, c. 98. φαρμακάδες λιθίδιόμβοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus.* Et φαρμακεύειν, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέζυγος, δυνάμενος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φὼρ, *Fur.* C.

X

ΧΕεὶ χρῆσθαι, ſeu τῇ χρεὶ, vide in Ἁλιεύς.

Χρᾶν, *Reſpondere*, id eſt, Oraculum reddere. ἡ δ᾽ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, *I*, 55. *reſponſum Pythia hoc reddidit.* Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi ſit.* Inde & Χρηστήριον· ſed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, συὸς μέγα χρῆμα. *I*, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεφῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χιμῶνος ἀφόρητον, VII. 188. C.

Ψ

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὥρλω ἔχειν, I, 3. *Reſpectum habere*, aut *curam*. Et, οὐδμίην ὥρην ἔσχον, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS, IN SECVNDA EDITIONE HERODOTI.

QVANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicum ſermonem ita verti poſſint vt verbum verbo reddatur, (quam Latina contrà Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage François auec le Grec*: id eſt, De cõformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum ſuppeditare animaduerti. Quum autem ea illi editioni præfixiſſem, nè in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, SIVE IONICI Galliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν, *Tu perdras la teſte*. VIII, 65.

Καμβύσεα ἔτυψε ἡ ἀληθὴς τῶν λόγων, *Cela luy touche le cœur*. III, 64

Τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, *Ie mettray ce que deſſus, deſſous*. id eſt, *Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli*. III, 3

Οὐκ ὀρθῶς σεωυτῷ προφέρηαι, *Vous ne vous gouuernez pas bien*. III, 173

Κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ὅδε ὁ κατασησάμενος, *Il fut le premier q. i eſtablit ceſt ordre*. I, 99

Μωρίη πολλὴ λέγειν, *C'eſt vne grande folie de dire cela*. I, 146

Ἔρχομαι φράσων, *Ie vien à dire*. Vtitur autem illo genere loquendi frequentiſſimè: ſed mutato interdum partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. I, 194

Συνέχεσθαι, *S'attacher*, de conſerentibus manus. I, 214

Γνώσεσθε τί κοτε καὶ λέξει, *Pour voir qu'il dira*. II, 114

Ἔλαβε τὸν μισθὸν, *Il a receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement*. de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. III, 15

Ὡς ἦλθε τὸν οἶνον ἀπήνεικε. *Quand il vint au vin*, pro *Quand il vint à parler du vin*. III. 22

Τὸν ταῦτα διαθέμενον εἰπεῖν, *Qui a donné charge de dire ceci*. III, 63

Ἀπήνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes*. vt dicitur, *Ceſte maladie l'emporta*. Alibi, λοιμὸς ἄνολβον ἀπήνεικε. III, 66

Ἐπί τι ἦλθε Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, *Quand il vint à Darius de dire ſa ſentence*. III, 71.

Ἀπῆκε ἑωυτὸν δὴ κεφαλὴν φέρεσθαι κάτω ἀπὸ τοῦ πύργου, *Il ſe laiſſa tomber*, etiam de eo qui præcipitem ſe dedit. III, 75

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage*. III, 85

Προσφέρε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius*. III, 134

Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes*, III, 152

Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt didicimus, *Que veut dire cela*: pro, Quid hoc ſibi vult? IV, 131

Ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀναξίῃ τῷ Αἰγύπτιος βασιλεῖ, vt dicimus, *Ils ſe donnerent à vn tel prince*. IV, 159

Εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, *S'il vous plaiſt*. quum rogamus vt aliquid fiat. V. 20

Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; *Qu'auez vous faict?* cum increpatione. V, 23

Ἐκ νέης, *De nouueau*, pro Deintegro, Rurſus. V, 116

Ἀταξίη, *Deſordre*. VI. 13

Οὐκ ἀπέδοσαν τὸν ὁμοίως, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *ils ne rendirent pas*. VI, 21

Τρίτῳ ἔτεϊ τουτέων, *Il y a trois ans de ceci*. pro *Trois ans depuis ceci*. VI, 40

Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας. vt dicitur, *A qui en auez-vous?* pro *A qui en voulez-vous?* VI, 49

Ἐς τὸ ἱκνέεται ἔχειν, *A qui il vient*, pro *A qui il appartient*. huc pertinent quæ de aduerbio ἱκνεομένως dixi in recenſione vocab. Herodoti. VI, 57.

Τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος, *Il ietta ce propos*. VI, 69

Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement*. id eſt, *On ne le peut nier*. VI, 124

Οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὥστε μάχεσθαι, *Ils n'en vindrent pas à ces termes*. VII, 9. 2

Τὰς προτέρας ἡμέρας, *Ces iours paſſez*, pro Nuper. VII, 16. 2

Νομίζων Ξέρξεα ἀπὸ δέξεων λέγοντα οὐδέν. vt Gall. *Ce n'eſt rien dict*. VII, 17

Πρῆγμα

Πρῆγμα αὖ εἰπεῖν, sequente infinitiuo. *On n'auroit autre choſe à faire que*, &c. VII,130

Πρῶτον χρημάτων πάντων, *Deuant toutes choſes*, VII,145

Ἐνείσκω συμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, *Ie trouue par mon compte.* VII,187

Διέξοδοι βουλευμάτων, vt dicimus, *Diſcours*, VII. 234.

Ἀριθμὸν ποιέεσθαι, *Faire le compte.* VIII.7

Ἥπερ δὴ ἔφερε τὸν ἀληθέα πᾶσαν. Tale eſt in noſtro ſermone, *On luy apporta toute la verité du faict.* VIII,82

Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Grece.* VIII,142

Ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, *Ils ſceurent tout ce qui en eſtoit* IX,11

Ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι, vt Gall. *Iuſtes*, id eſt, *De iuſte meſure.* Iuſtæ menſuræ.

Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus *Sire*: pro quo ſcribi *Cyre*, poſtularet derivatio à voce κύρις (id eſt, *domine*) quæ poſtea deprauata fuit in κύρε.

ALIA DE HERODOTI VOCIBVS, ET VARIA IN QVIBVSDAM MS. SCRIPTVRA, &c.

Ex eiuſdem prolegomenis in eadem ſecunda editione.

RATIONI autem conſentaneum mihi videtur vt à quibuſdam illius recenſionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneam. Primus erit vbi vocabulum ἀτίοντες (VII,223. in fine) Camerarius interpretatur, *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe vſum. Nam ἀτίοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſiue τὸν φρένα. vnde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτίοντα, ego vel ἀτίοντα (fuit autem facilis lapſus ex ἀτίοντα in ἀτίοντα) vel ἀτίζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditauit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις πολέσιον ἀνδρα τίει, ἀτίει δ' πενιχρόν.

At verò ἀτίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camerarius in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτίοντες vſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitaui, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare iudicio neceſſe habeas, hæc ſunt, αἰγνέειν, mutatum in ἀγνίειν· & δμαρέη in δμαείη· necnon θορὴ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in θοιὸς. Item χλῶες in ψλῶες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σαγάρεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum iniicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt δμαείη, quod ille interpretatus eſt *ſtercus*: quum potius *ventris exoneratio* ſignificetur: ſicut & ὑπόπατος (quo illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐπιστρεφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina *Obliquè*, poſita inter haſce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, *Obnixè* eum ſcripſiſſe: ſed quum poſtea cogitaui, Suidam teſtari, Herodotum eſſe vſum pro ἀπατηλῶς, id eſt, *Fallaciter, Deceptoriè* (ſi & hac vti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantùm ſedem ei ſuam mutandam cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei eſt hic locus, συὸς μέγα χρῆμα· ſecundum, iſte, τυφλὸς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεαρὸν· quartum, χρῆμα χλωρὸς ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco vbi dicitur, τυφλὸς, χρῆμα σφαλερὸν, non idem eſt vſus vocabuli χρῆμα, qui in ceteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυφλὸς, πρᾶγμα σφαλερόν· at in ceteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideoque lector eam ſe à me expectare non immerito dicturus eſt, oro vt meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde diſces, non minus Atticis quam Ionibus vſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quum & Ariſtophanes eo vtatur. Ac ſunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo sequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta sunt, quibus vox ψῶες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χῶες in editione Basilicnsi, paulo ante dixi) postquam ὥρλω ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subiungit, *Et*, ἀδημίη ὥρη ἔσαι, *Nihil momenti attulerit*. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, τὸ σεωυτῆς ἐφαπτῆς τὸ ἀδημίη ὥρη ἔσαι ἀποκλυμένης. Sonant autem hæc, *Cuius amissionem nemo curabit*, vel, *De cuius amissione nihil pensi cuiquam erit.*

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis attulisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliuiscar. Id autem est de vocabulo Ἔγκοτος. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκοτον in duobus quos legissem HERODOTI locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantiuum esse nomen posse existimem quàm ἔγκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem, mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινὸν πάσφι ἔγκοτον δοκὲ τὸν παρεπηλακισμὸν ἔχειν. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ πνὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοτόν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te iubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in vno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον. vt perinde sit acsi scriptum esset, δεινὸν πνά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν πνά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ πνὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui supereſt ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀ'συάγης ᾗ, χρύπλων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, vt habet posterior hæc editio, non ἐνείχεε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Basilienſem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Iam vero & absque adiectione dici ἐνέχειν τινὶ, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vsus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse κῆ τινὸς ἔχειν atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδε ἐπέχεις νεκοτόπι θυμῷ;

Vbi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κεῖται ἐμοὶ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam docuit, tandem subiungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm supereſt nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmesi vtatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quam apud eum repono scriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem scholiastæ loco huius figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ὅτι σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐνέχοντας (nam hoc esse dictum διαλελυμένως scribit: & alicubi διηρημένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt. vt αὐτὰρ ἔδραμον, pro αὐέδραμον· & ὅσσ' μὲν ἔθανε, pro ἀπέθανε· & κῆ μὲν ἔκτεινεν, pro κατέκτεινε. Ac (vt de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interiicitur & vocula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἐδώκαν· & κεῖ ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem substantiui, non adiectiui tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & huius linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum fecisse, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimùm Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ——τίς φθόνος αἰὲν Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος οὐδὲ ὅπλισμος ὀρχή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum substantiuo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum διαφθορέει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πόλιν τε τὴν σὴν διαπράζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφθορέει. Quamuis enim primo aspectu videri possit verbum istud διαφθορέει admitti posse (vt ex nomine διαφθορὰ factum) tamen HERODOTI sæculo in vsu fuisse, vix credibile est. Huc autem accidit quòd in vet. exempl. non διαφθορέει sed διαφορέει legitur.

Quòd

Quòd ſiquis aliud exemplum afferat eodem è ſcriptore, videlicet VII, 10. extremò, διαφθορδύμους ὑπὸ κυνῶν· is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non διαφθορδύμους, ſed διαφορδύμους legi. Hunc autem verbi iſtius vſum exprimere videtur voluiſſe Horatius Latino illi omnino reſpondente, quum dixit, *Pòſt inſepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑποδήμους apud hunc ſcriptorem habeamus I, 107. vbi ſcriptum eſt, ὑποδήμους δὲ τοὺς μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. ſequi oporteat, ex quibus annotatum eſt ὑποδήμους pro ὑποδήμους, in eo qui hunc non magno interuallo c. 108, ſequitur ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποδήμους τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑποδήμους ſcriptum erat: ſed quum hic ex vet. exempl. adſcriptum margini inuenirem ὑποδήμους, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, ſcribendo, ὑποδήμους ἢ τοὺς μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco appoſita ex iiſdem veteribus libris illa lectionis diuerſitas non eſſet; eo in libro (ſcriptus autem & ipſe erat, ſed minus vetuſtatem præ ſe ferens) quem poſterior in margine ſibi appoſitum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑποδήμους, at in poſteriore ὑποδήμους nobis exhibet. Eſtque & hoc ſciendum, fuiſſe repertum exemplar, quod viciſſim pro illo ὑποδήμους haberet idem illud ὑποδήμους, quod non longo interuallo præceſſerat. Quorſum tam multa? vt oſtendam, quàm veriſimile ſit quædam vocabula, præſertimque verba, ob ſignificationem quæ pleriſque lectoribus inſolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui ceteris audacior erat) mutata in alia fuiſſe, hunc etiam apud ſcriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑποτίθεσθαι ita vnquam vſus eſt? nimirum ſignificare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt ſimul eius ſuper eo conſilium audire cupiamus. Ipſemet Herodotus (inquam) ita eſt alibi vſus, non vno in loco. E duobus ſaltem vnus quidem exſtat, ἐπί τε ἢ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑποτίθεσθαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicens autem, nõ omnino male hunc locum ab eo eſſe redditum, hoc addo, dummodo verba iſta quibus vtitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium eſt quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus eſt hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μὲν τοι ὑποτίθεσθαι τὰ ἔμελλον ποιήσειν, ἐκ αὖ με ἀφείσεσθε· νῦν δ' ἐπ' ἐμωυτῷ βαλλόμενος, ἐπρηξα. Vbi interpres tandẽ animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑποτίθεσθαι (nam hic voce actiua vtitur, quum potius paſſiuæ vſum hunc dare ſoleat) eſſe quod Latini *communicare* dicunt. Vt autem minus miret iſtum verbi ὑποτίθεσθαι vſum non tantum nouum & mirum viſum fuiſſe, ſed etiam mendi ſuſpectam ſcripturam habuiſſe, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπείθομαι quum apud quendam hiſtoricum ſignificationem iſtam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑποτίθεσθαι hunc vulgo vſum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναπείθεσθαι τὰ κεκελδυσμένα, ſonaret *reuocare*, ſeu *retractare*, interpretes *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuerſitatis lectionum redeam, ſciendum eſt, ſicut in præcedente loco pro ὑποδήμους ſcriptum in quibuſdam fuiſſe dixi ὑποδήμους, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuſcripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπεκείρεσθαι· quam ſi loco huic accommodare lector velit, valde ſuum ingenium, & quidem fruſtra, fatiget.

Sunt verò & alij loci in quibus contigiſſe idem videmus. Nec dubito quin eorum ſit è numero iſte, è lib. V, cap. 92: ζ. καὶ διαπλύσαντος τὸν βίον δέ. Suſpicor enim è lectoribus quempiam, cui inſolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam διαπλύσαντος in hanc quam margini adſcriptam vides, διαπλέξαντος, mutaſſe. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiuſmodi, & quæ quum in aliis tantùm ſcriptoribus verſato, mira & pluſquam mira videri queant, eſſe tamen ſuſpecta non debeant. Ad hoc quidem certe διαπλύσαντος quod attinet, talem eius vſum apud hunc ipſum animaduertiſſe mihi videor: quòd ſi tamen nullum aliud apud eum exſtaret huius phraſis exemplum, ſaltem non minus admitti poſſe quiuis conceſſerit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενὸς, σεωυτὸν διαφθείρας; Nam (vt dixi in recenſione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλώσας τῆς φρενὸς eſt *De ſtatu mentis deiectum eſſe*: ſiquidem ad illud ἐξέπλωσας reſpiciamus. Alioqui, ſi præſentis ſignificatio alicubi huic aoriſto detur, ſignificat *De ſtatu mentis deiici.* vel breuius, *De mente exire.* vel, *è mente.* Aut elegantius, *E poteſtate mentis exire.* Quòd ſi verbum verbo reddatur, *E mente enauigare.* nam ἐκπλώσας τῆς φρενὸς, quid aliud eſt? Eſt autem ἐκπλώσας pro ἐκπλεύσας. nec dubito quin pro illo διαπλύσαντος Herodotus

ἀμφαλάσαντος itidem ſcripſerit. Sed de hac apud illum ſcripturæ inconſtantia dicendum in ſequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præſertim ad ſcripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modò illud verbum iis eſſe adhibitum videamus, non ſine diſſenſione exemplarium. Horum vnum eſt ἀεικίῃ ἀξιοῦν cum accuſatiuo perſonæ, & interdum τρηχέως ἀξιοῦν. Nam & ἀξιέπειν huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, cap. 115. legimus quidem, τὸν δὲ παῖδα ἀεικίῃ τοῦτον ἀξιοῦν, in Aldina etiam editione: ſed paulò ante, c. præced. vbi habes itidem τρηχέως κάρτα ἀξιώσας, in Aldina legitur ἀξιέπας. at ἀξιώσας è vet. exempl. eſt ſumptum. Sed tamen initio libri V. occurrit, ἀξιοφίλους ἀξιοῦντας καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. quod eſt à ἀξιέπομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἄτε πολεμίους ἀξιέλπεσθαι.

Ac ſunt è diuerſis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομαίοισι pro νόμοισι. nam vt in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χεῖσθαι, habes ex vet. cod. νομαίοισι pro νόμοισι: ſic & alibi hæc diuerſa lectio in iiſdem libris ſe offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adſcriptæ, quæ germanæ eſſe videntur: quum illæ quæ in textu ſunt, videantur eſſe vocabula quæ margini expoſitionis loco adſcriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis ſuggerit I, 85. vbi pro ἀθωΐῃ margini adſcriptum eſt ἀτεοῖ. nam illud ἀθωΐῃ fuiſſe adſcriptum margini, ad exponendum illud ἀτεοῖ, & ex margine (vt fit) in contextum irrepſiſſe veriſimile eſt.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò ſuſpectæ eſſe videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his eſt verbum ἀφορμᾶν pro ἀφαρμᾶν.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per ſe nullo admitti modo queãt, ſi aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendando) dignæ ſunt quæ magis aut ſaltem non minus quàm quæ in textu ſunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

VT autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen inſigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi ſi Vallæ interpretationem ſequeris, & totum locum attentè conſiderabis, Herodotum ſibi non conſtare, ſed aperte ſibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri hiſtoria de Candaule malè merito de vxoris ſuæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ πρηχθὲν ἐκ τοῦ αὐδεός, ὅτι αἰβόσων αἰσχυνθεῖσα ὅτι ἐδόξει μαθεῖν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum eſſet, neque pra pudore exclamauit, neque viſa eſt percepiſſe.* Quod (reſpondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici poteſt? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ αὐδεός, ſignificat id quod apud eum legitur? *vt didicit à viro.* ſiue, *vt didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ αὐδεός, non aliud ſignificare poteſt: ſed dico repugnare hoc prorſus illi tam bellæ diſſimulationi ipſius, quæ his etiam verbis deſcribitur, ὅτι ἐδόξει μαθεῖν, & quam quum in ea permanſiſſet, ſequutus eſt is quem ex ea ſperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio poteſt? Aliam nihilominus excogitandam eſſe dico: nec tamen aliam (meo quidem iudicio) excogitari poſſe quàm hanc quæ à me margini eſt adſcripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortaſſe) ita interpretando, præpoſitionem ἐκ cum πρηχθὲν iungis, perinde ac ſi dictum eſſet πρηχθὲν ὑπὸ τοῦ αὐδεός. Atque plane nouum in Græca lingua hoc eſſe arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortaſſe aliis in ea nouum eſt, mihi nouum eſſe nego: atque adeo talis vſus præpoſitionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus eſt, ex eod. lib. I, c. 87. οἵη οἱ κεχαιτωμένον ἐξ ἀστοῦ ἐδυρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, ὃ δὲ ἐπόησε τὸ πρῶτα τοῦτο ἐκ τοῦ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpoſitione ita eſſe vſum. Iam conſidera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vſus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10.) ſequuntur loco addere. Quum igitur hæc ſubiungantur, ὅτι αἰβόσων αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neq; pra pudore exclamauit*, quaſi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, eſſe video mentem Herodoti, ita eam expreſſi, *neque exclamauit, vtpote pudore retenta.* Quinetiam, vt lectori hanc eſſe mentem Herodoti ſubindicarem, inter αἰβόσων & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem poſui. Illa autem verba, ὅτι ἐδόξει μαθεῖν, quæ vertit, *neque viſa eſt percepiſſe*, maluiſſem vt vertiſſet, *neque viſa eſt animaduertiſſe*: aut *neque pra ſe tulit animaduertiſſe*: vt habes margini à me cum præcedentibus adſcriptum.

Alia

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortasse insignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies; atque in iisdem plurimarum eius emendationum, margini adscriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῇσι repositum τῇ Γσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Γσι pro Γσισι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiam vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώσας & διαπασσωμόμην. sed de illo quidem ἀλλογνώσας vix vlla dubitatio relinquituri at de hoc διαπασσωμόμην relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc διαπασσωμόμην pro διαπασαμόμην, quod legitur li. I. c. 59. initio, adiunctum participio κατηχόμην interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerum tum in Dionysij de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumentur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Quod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam litteræ aut litterarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini apposuissent. Vt enim à mentione verbi ἐκπλώσας (quod sermonis huius occasionem mihi præbuit) initium sumam, quis credat Herodotū ita inconstantē fuisse vt modò πλώσας, aut ἐκπλώσας, aut ἐκπαπλώσας, modo πλεῦσας, vel ἐκπλεῦσας, vel ἐκπαπλεῦσας diceret? Atq; vt de hac ipsa littera ω loqui pergam, in eiusdē formæ vocabulis, aut etiam iisdem, modò litterā illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωντας tantùm, sed χρέονται etiam legitur: itidemq; ὀρέωντες & ὀρέοντες. Illud III, 157. hoc, IV, 125. Ac scimus tamen à Corintho scribi, Ionas ὀρτὴν pro ὀρτὴν, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc littera α, modò η in vno eodémq; verbo occurrit. nā & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis διήσασθαι & διήσαντο pro διᾶσασθαι & διᾶσαντο scriptum sit, cùm alibi cùm I, 8. itidémque διηνεμίωθησαν, non διανεμήθησαν, I, 59. item alibi ἀξιοδήητον pro ἀξιοδάητον quumq; in his non alia sit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐδήητο, non ἐδᾱήτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam η in ᾱ. Atque, vt in mentione mutationis litteræ α in aliam maneam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot locis nobis exhibeant, eodémque modo alicubi ἐπιμεγάθεας pro ἐπιμεγέθεας legamus: tamen & μέγαθος locis aliquot scriptum est: vt I, 60. Sic etiam τάμνω dicit, pro τέμνω; vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

A vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ἔωθεν pro ἠῶθεν, sed etiam hoc ipsum ἠῶθεν apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciendum est, non μηχανεώμενος tantùm, sed μηχανεόμενος etiam; itidémque μηχανεῦνται legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hāc quidem constantiam seruari nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, non minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας quàm νῆα, seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἤσαν & ἠσάθησαν legimus ἔσαν & ἐσώθησαν multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Vulla interpres, vt VII, 18. ex genitiuo plurali ἐσάων, dicto pro ἠσάων, fecerit gentem quæ *Hessones* diceretur) sed non tamen in omnibus. Quumq; pro οἰκηῖος scribi debeat οἰκείος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μαντήϊον pro μαντεῖον: nec solum ἀτρεκηίη, sed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαληίης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nam haud tantùm εἰμὶ sed ἐσμὲν quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores φερελπίσιος, pro φερελπίσιος, vt alibi καταιγίσιος. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen eiusmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ὀπτηδίους (item in ἐων, in ἐώθεσαν, atque aliis) tamen & ὀπτηδίους legimus. Et alicubi αἰέν, alicubi αἰεὶ legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participij ποιεόμενος locum sæpe à ποιεύμενος occupari, idemq; in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodam suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorum numero est ὄνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non ὀνομάζων, I, 44.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πλέω, superueniens ι sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionisini violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura supereſse dicenda video) donec non solùm has lectiones ἀφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS aliis ibidem, de opera à se præstita in secunda editione, quam in nostra sequuti sumus.

AC primùm quidem, ad eos quod attinet quibus sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione datur, id est, qui interpretis operam, tanquam χλεσμοῦ cuiusdam, non requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum satis sit) sed ceteris ad hanc lectionem adminiculis esse contenti possunt: non eas tantùm quas antea diuersas scripturas (vt Græci διαφόρους γράφας appellant) exhibui, sed numerum earum auxi: & censura adhibita, quasdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, sed tantùm vt loco suo motis alium minus honorificum darem. Ex ipso enim textu (vt hodie moris est vocare) in marginem transtuli. Sed quasdam vicissim maiore dignas honore iudicaui, ideoque eas hinc illuc transtuli. Iam verò & plerosque locos emendaui, qui tibi facessere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotij nonnulli. Quorum in numero est hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπὶ τὸ φερησύσσοι τῆσι, καὶ ἐπὶ τὸ κατόξωνται, θύσαι τῷ βοΐ. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed esto, verisimilem posse videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidentiæ (dices) vt eas voculas τῆ Γ'οι margini non adscripseris, sed ipsis Herodoti verbis inserere ausus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (si mauis) Herodotum esse sui ipsius emendatorem, videbam. Ita enim ille in sequentibus, eadem in Musa, paucarum paginarum interuallo, cap. 61. ἐν ᾗ Βυσίρι πόλι ὡς αἰάζουσι τῇ Γ'οι τῷ ὀρτῷ εἵρηται πρόσθεν μοι. τύπτονται δὲ δὴ μὲν ἐν θυσίῃσι πάντες ἅπασαι μιῇ. Sunt verò & alij loci quibus malè affectis ex ipso Herodoto medicinam adhibui. Sed supereſse fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exspectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiserim: suum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, insolens futurum, restituendo. id autem est ἀλλογνώσαι. Nec dubito quin, si de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiscente, accusatus fuissem, causæ meæ patrocinium Hesychius suscepisset. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me scriptori Ioni operam præstantem vidisset, opem vicissim præstare mihi recusasset: præsertim quum eodem & ipse vocabulo vtatur, paulo quidem alium sed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuisset, dans ei vsum. Vt taceam, non absimile vero esse, vtrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei vsum fuisse. Est verò & alius quidam nostri historici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vsitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obstat quominus iam nunc illam saltem libri illius portiunculam (aut siquid portiuncula minus dici potest) repræsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πόν-

τος

τῆς ἀσπίδι, ὑπ' ἀδυνείης βίης ζωστῖνας περιδησάντες ἐξ, καὶ ὀπλίσαντες τούτους, θύουσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basilienſi editione habeamus, ὑπ' ἀδυνείης βιὸς τε πυκὰ περιδησάντες ἐξ, quid vetat quominus quis pro voce βιοὺς ſcribendum βαιὺς ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt, aliam quæ non incommodum ſenſum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id eſt minimam ſiue leuiſſimam, quum ſufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe nolui. Atque hinc factum eſt vt in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπαιτῆσαι ſcribere ἀπαιτῆσαι non dubitauerim, lib. II, cap. 94. quum manifeſtum ſit ἀπαιτεῖν eſſe quod Dioſcorides ἐξαιτεῖν dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπιπῆσαι, quæ nihil poteſt ſignificare, fieri poteſt vt ex alia manarit, aliis litteris ſcripta, ſed eandem tamen pronunciationem (vt iampridem litteris diuerſis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπαιτῆσαι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀπιπῆσαι) non illo modo ſcripſerit, ſed hoc, ἀπιπῆσαι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe, & labore illos leuaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, vt quam interpunctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirent) ſequerentur. Ac huius etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim, lib. II, cap. 95. legitur, τὸν δὲ νύκτα ἀνὰ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὡς δὲ ταύτῳ ἴσχει τὸ ἀμφίβληστρον· ſed tamen ſequendo ea quæ margini adſcripſi, poſt χρᾶται ponenda eſt τελεία στιγμὴ, at poſt κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμή. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter ἀνὰ in ἅτε.

Paulo pòſt.

Ad eos autem vt veniam, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere non poſſunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habent: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiuiſſe animaduertent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, vbi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum ſunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς ſiue μεταμορφωτικοὺς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus eſt vbi nomen ἥσσονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomen populi omnibus geographis, omnibus hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Heſſones*. Locus ille eſt in Polymnia, c. 18. ἰδὼν τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεποιημένα τρόπαια ὑπὸ ἥσσονων. vbi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodē modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relatiuum οἵπερ, quod reſpondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hætines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, ἔστι δὲ, οἵπερ πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarentur, dictum eſt*. Sic lib. I. c. 176. vides, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσιάδων, ab ἰσίη, (cuius nominatiuus ſingularis eſt ἰσίη, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiæi*. Atque his adiiciendus eſt mons *Hirus*, per eandem metamorphoſin factus, lib. I. cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus*. vbi admonitiunculam margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo vbi contrarium omnino ſenſum verbis auctoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἴσασι δὲ Κορίνθιοι ὀνοστὰς τοὺς χαλκέας, à Valla ſic interpretata, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus cōtrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contingit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι vſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum κατονοθῆς intellexit Euterp. cap. 136. vbi exſtat inſcriptio, cuius principium hoc eſt, ΜἨ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘἨΣ ΠΡὈΣ ΤἈΣ ΛΙΘἸΝΑΣ ΠΥΡΑΜΊΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS COMPARES. Vbi

illum videri aliud verbum quàm καπνοθήκης legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt : sed quum ne illius quidem verbi ὄνονται significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBVS. Vel, Ne me asperneris. Ceterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀττικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. vbi de Arione legimus, καὶ Ἀρίονος ὃς ἦν ἀνάθημα χάλκεον, ἐὸν μέγα, ὃν Ταινάρῳ, contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet vbi nullam habemus. nam pro ὑπὸ κρεωμύων lectum ab illo fuit οὐκ ὑπὸ κρεωμύων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt vbi hoc inde contigit, quod non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt I, 45. συγκινοσκόμενος. Nam & actiuam vocem συγκινώσειν longe aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ὑπερολῶ reddidisse *epistolam*, lib. VI, cap. 30. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem ὑπερολῶ, quæ apud Æschylum id sonat, pro ὑπολλῶ positam esse, adiectione litteræ σ. quasi verò à verbo ὀπτύλλομαι, quod Homero vsitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ὀπτύλλειν quoque, & quidem insoluta etiam oratione, eũ vsum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat, omnem vtriq; meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐκ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, sed τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός· vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ ἀναγκαιότατα τῶν πρηγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiã qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrij*: vt intelligamus, Persas, quum iam sunt ebrij, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυόντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumque qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, iam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vsus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebantur) tandem nonnisi ebrij surrexerint, ideoque illorum quæ à se

statuta

statuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obstat interim (meo quidem iudicio) quin intelligamus illis inter larga pocula, & tamen antequam essent ebrij, consultantibus, ebrietatem solitam superuenire. Sed videtit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subiungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν νήφοντες σφέα διαβουλεύσασθαι, μεθυσταὶ μῦθοι δηλοῦσι γινόμενοι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exspectatio fecit vt editionem huius scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potiri haud posse. Atque vt huius quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκπυστέεται scribo ἐκπυΐσεται, leui cum mutatione, sed eiusmodi tamen, vt quum ex illo ἐκπυστέεται nihil nisi ineptum elici possit, (præsertim si quis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκπυΐσεται non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diuersitate agam, qua fit vt eiusdem vocabuli scripturam modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem seruare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribúsve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, vt in ipso etiam principio Ἁλικαρνησσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσεύς mutare noluerim: quamuis sit Ἁλικαρνησσεῦσι II, 4. & Ἁλικαρνησσῆ VIII, 104. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitiuo Ionico, id est, in εω desinente, vtatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, non Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorum nomina illo more hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, ποταμοῦ itidem, non ποταμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi excidetint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, si εἰδότι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarij, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quæ mea est: at quæ subiuncta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adiecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodoteæ autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed Ioachimi Camerarij, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (vt vicissim ab eo plurimum me diligi animaduerti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognoui, illa certè amoris in Herodotum nostrum societas, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis Camerarij de Herodoto scriptis aliquid tibi ocij superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me eiusdem argumenti inuenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo vt præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam & quæ præ ceteris omnibus iudicari fabulosa posset, de Scythis seruis qui dominis absentibus in vxorum illorum possessionem inuolarant, tandemque quum iusto prœlio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posterorum (in his enim & Moschouitæ numerantur) testatam ad hunc vsque diem extare leges: detortis duntaxat (vt fit) nonnullis facti circumstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, simili Indicarum mulierum facto (cuius testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Ieremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus leuioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides eius suspecta est) eas ab aliis quoque scriptoribus, addito non eius sed aliorum testimonio, referri scimus. Cuiusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus. ab illo enim proditum est, vnamquanque eius ἀρτηδόνιον, quanuis alioqui

ἐῶσαν λεπίδων, habuisse in se ἀρπεδόνας τεττικοσίας καὶ ἑξήκοντα πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc ignorantes in Aegyptij quondam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Minerua* CCCLXV. *filij singula fila constare: quod se expertum nuper Roma prodidit Mutianus ter consul: parua sq; iam reliquias eius superesse, hac experientium iniuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρπεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaq; huiusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἄφερον δς ψεύδεα σε καλεῖ, ὅτι πολλὰ γράψας ἄλλα.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύδεα γράψας ὅς σε καλεῖ;
Εἰ ἦ παλαιὰ λέγει δεδαπκέναι αὐτὸς ἀμείνων,
Ἄφερον καὶ ψεύστης δὲ θεὸς ἄλωκεν ἐών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quouis alio meruisse videmus, nimirum ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia videntur (dum ea experientia nostra vel sensu nostro siue ingenui captu metimur) mendacij insimulanda essent, quàm multa in sacris historiis, quæ tam certæ sunt fidei, mendacii insimularentur? Quem autem librum post sacrosanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo prouidentiæ potentiæque diuinæ, quæ superbos deprimit, tot tamque luculenta exempla conspiciantur? vbi regum, potentissimorum alioqui (quorum & ipse superbiam ac vesaniam nobis ante oculos sæpe ponit) regnorúmque adeo horrendæ euersiones narrentur? Quis est ex quo certius sacra chronologia cum profanis historiis conciliari possit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc scriptorem debet) qui religiosius de diuina prouidentia & quidem valde similibus verbis, interdum etiam iisdem, loquatur? Omitto, prisci illius sæculi simplicitatem, & humile (in quibusdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo vtrobique describi. Omitto & hoc, nullum vsquam extare apud Græcos autores scribendi genus, quod (vt in omnino diuersa lingua) ad Hebraici breuitatem simplicitatemque magis accedat. Nemo certè est qui quum legit apud Herodotum hanc inscriptionem, *Amasis Polycrati ita dicit*: item, *Mardonius hæc dicit*: non possit vsitatum prophetis præsertim stylum agnoscere, *Hæc dicit Dominus Deus*. Nemo est item qui quum Herodotum ita ordientem suam historiam audit, *Herodoti Halicarnassei historiæ editio hæc*: (de qua interpretatione alibi dicendum erit) simile esse hoc Esaiæ exordium fassurus non sit, *Visio Esaiæ filij Amos*. Nec non istud Ieremiæ, *Verba Ieremiæ filij Helciæ*. Cui simile est omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos*.

Iam verò quod ad Homerum attinet (vt à sacris ad profana veniamus) quisquis lectionis illius studiosus est, ad eam profectò neque magis compendiariam neque magis expeditam viam, quam hunc autorem peruolutando, sternere sibi potest: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica sint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoscere.

adeo vt qui sit φιλόμηρος, eum esse etiam φιλοπόδων,
rationi consentaneum sit.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΕΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ex mſ. codice Melchioris Haiminsfeldij Goldaſti.

Α.

Ἀνέλη· χρήσῃ.
Ἀναξυρίδας· τὰ βαθέα καὶ βασιλικὰ τῶν ὑποδημάτων.
Αὐλὸς· εἶδος ἀπολάστου ὀρχήματος.
Ἀνακὼς· δημιλῶς, φυλακτικῶς.
Ἄβεσσ· καλόν, αὔξιμος, τρυφερόν.
Ἀναισιμῶν· δαπανῶν, ἀναλίσκειν.
Ἀνήνωσι· ἀνέπεισον, ἐδίδαξεν.
Ἀντίξοον· τὸ ἐναντιούμενον.
Ἀλεξομένους· ἀμυνομένους.
Ἄρδις· φαρέτρα· καὶ τὸ βέλος.
Ἀπίσας· ἱκανώσας.
1 lcr. ἀμφ. II, 69. [1] Ἀφιδίας· ἀλύσεις· οἱ δὲ, ψέλλια.
2 ſcri. ἀμφω, II, 109. [2] Ἀποφρλὼ· τῷ πελεμήλιῳ τιμῶ ὑπὸ τῶν δούλων τοῖς δεσπόταις.
Ἀποτιμωτέους· ἀτίμους.
Ἀπεματτάϊσεν· ἐμώρανεν.
Ἀπηλικέστερον· πρεσβύτερον.
3 ſ. ἀμύσσειν. [3] Ἀμύσσειν· ταράσσειν, ἑλκεῖν, ξέειν.
Ἀνδροσφάγια· σιώθετον ἀνθρώπου καὶ σφάγιον δημόσιον.
Ἀπιμωρητί· ἥρωϊον καταφρονήσας.
Ἀνδρόγυνος· ἑρμαφρόδιτος.
Ἀμβολάδιν· καθ' ὑπερβολήν.
Αἰγίς· ἢ Λίβυες φορεῦσι δορᾶν.
Ἀνδρώνας· τοὺς καυλοὺς τῶν ἀσφοδήλων.
Ἀγλατίειν· διώκειν, φυγαδεύειν, δηλητάζειν, ὑβρίζειν.
4 ſcri. φιλοχρήμα. VI, 58. [4] Ἀχαριστίη· τὸ μηδὲν χάριν εἰδέναι τοῖς πολλοῖς ζῶσι καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι.
Ἄφλαστον· τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης.
Ἀρθμία· φιλία.
Ἀϊωρηθέντες· μετεωρισθέντες.
Ἀναιρεόμενον· τὸν ἐν γαστρὶ συλλαμβανόμενον.
Ἀκανθοπλήξ· ὁ πλινθοπόμος.
Ἄβιος· ὁ πολύβιος· ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.

Β.

Βυσσός· βυθός.
Βαΐδες· ναῦς.
Βυπόρους· ὀβελοὺς μεγάλους.
Βαλανάγρα· πλείς.

Γ.

Γάλαος· πλοῖον Φοινίκιον. καὶ φρέαρ ἐς ὃ τὸ ἅλμυρον ἀντλεῖται, καὶ γαλακτοδόχον ἀγγεῖον.
Γεωπεῖναι· οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἄπορον.
Γνωσιμαχεῖν· τὸ γνώναι τὴν αὐτοῦ ἀθυμίαν καὶ τὸν ἐναντίον πλείω ἰσχύειν.
Γοργύρη· δεσμωτήριον ὑπόγειον.
Γυμνοπαιδίαι· ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ, ἐν ᾗ γυμνοὶ χορεύουσι.

Δ.

Δημιοεργοί· οἱ τὸ δημόσιον κεκτημένοι.
Διθύραμβος· ὕμνος εἰς Διόνυσον.
Διασφᾶς· αἱ διεστῶσαι πέτραι.
Διφθοροδυμένους· φορείοις φορυμένους.

Ε.

Ἐγχρίψαι· ἐμπεσεῖν, προσπελάσαι.
Ἐσηδίσαντες· ὑλίσαντες.
Ἐπηβητήρια· σιδωνητήρια.
Ἐλόχμων· εἰς λόχμας κατάταξιν.
Εὐλέων· σκωλήκων.
Ἐπιφορήματα· τεταγήματα.
Ἐπίλαμπος· καταφανής.
Ἐπαΐσσος· φανερός.
Ἔππλα· ἢ μὴ βεβαία πῆξις, ἀλλ' ὀλισθηρός. ἵππλα καὶ τὰ ἐπαίνω τῶν σφραγίδων.
Εὔτυκτα· ῥᾳδίως εἰργασμένα.
Ἐνιώσας· ἐνοήσας.
Εὐμάρεια· ἡσυχία, ἀπολία.
Ἔμβολος· χάλκωμα ὃ ἐπιδέδεται ἐκ τῶν πρῴρεων ταῖς ναυσίν.
Ἐναέλιες· οἱ ὁπλῖται.
Ἐφεδρον· ὁπλικόν.
Ἐπίσιον· ἔποικον, κατάλυμα.
Ἐκνίζειν· ἐδάκνειν, ἀπὸ τῆς πόας.
Ἐναγίζειν· χοὰς ὑποφέρειν τοῖς κατοιχομένοις.
Ἑδαλίοισι· ὕασος εὐφρασινοῦς. ſ lcr. ἐδαλίοισι Athen. I. 24
Ἐκύρησεν· ἔτυχεν.
Ἐπικάρσιον· πλάγιον.
Ἔπις ριφέως· δημιλῶς.
Ἐλαὸν· ἐλάσας.
Ἐπαμησάμενος· ἀναπνήσας.
Ἐνωμοτία· τάξις παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς.
Ἑρμῖς· ὀκλιπόπους.
Ἑλυτέων· σκέπη, ἕρμα.
Εἰρλοὶ· παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ πρωκομιζόμενος, τῷ τρίτῳ μαιζόμενος, τῷ τετάρτῳ πρώτας, τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελείρων. Ἐφηβεύει ὁ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιεʹ μέχρι καὶ κ. Βαρυτόνως ὁ τὸ μελείρων, ὡσεὶ ῥυθμὸν ἀρύθμων, αὐχὴν ὑψαύχην.
Ἐπίδοξα· αἱ τῶν προσδόκιμα.
Εὐεσίη· ἡ δημοκρατία, δυσεσία· ἡ καλλίστη τῶν ἐτῶν ἀγωγή. Διογμιανὸς αὐτὰ τῷ γ γράφει.
6 Eiρά· μήτηρ, ζώνη. 6 Scribendum puto ζωνη et refero ad Z. vide VII, 69 & 73.

Ζ.

Ζυγαῖς· καθέδραις.
Ζώνη· πορφυρᾶν ἔνδυμα.
Ζάκορος· νεωκόρος, ἱερεύς.

Η.

Ἡμεκτέων δυσφορῶν.
Ἡβώδη· μετ' ἰσχύος, μετ' ἀπολασίας, ὀργώδη.
Ἥλωσι· ὁδοῖς, πορείαις.

Ἰλή· τάξις ἱππέων ἐφ' ἅ.
Ἰθαγλυεῖς· οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἰσία· δεῖπνα.
Ἰαχάζυσι. λέγυσι, φλυαροῦσι.

Κ.

ΚΝΑΦΟΣ· ἄκανθα ἑλκοῦσα ἱμάτια.
Κατατίλεα· τὰ ἀναλώματα, καὶ συνέδρια.
Κυζημάτων. γυναικῶν ἀποφθεγμάτων.
Κορυνή· ξύλον ὀπισθοκυρτές.
Κρέξ· ὄρνεον δυσοιώνιστον τοῖς γαμοῦσι.
Κάπποντες· ἀποδημήσωμεν.
Καινῶν· τὸ χρήσασθαι λόγῳ πομπῆς.
Κομιδή· ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κέρκυρες· νεὼς εἶδος.
Κληρούχοις· γεωργοῖς.
Κρησφύγετον· καὶ φυγή. ὀχύρωμα.
Καταγνέων· καὶ λύων.
Καλλιερεῖσθαι· θύειν.
Κυμαπόγη· ὑπόζωμα αἰγιαλός.
Κυρβασίας. πάρεργα.

Λ.

ΛΕΤΚΗ· πάθος ἀφ' ὅλον τὸ σῶμα.
Λαῦραι· ῥύμαι, ἀμφόδια.
Λίνον· λύρας χορδή, ἢ φόδης ὄνομα.
Λάξιν· Λῆξιν, μερισμόν, κλῆρον.
Λάθη· αἰσχύνη.

Μ.

ΜΕΤΕΞΕΤΕΡΟΙ· πνές.
Μύδρον· σίδηρον ἀργόν.
Μελεδωνοί· φερνίτιδες.
Μυχοί· καὶ δύσεις.

Ν.

ΝΕΟΧΜΩΣΑΙ· νεωστὶ κτῆσαι.
Ναυλόχιον· λιμένα.

Ξ.

ΞΕΝΙΗΝ σεσωσθήκατε· ὡς ξενίαν ἐδωρήσατο.

Ο.

ΟΡΘΙΟΣ νόμος τρόπος μελῳδίας.
Οὖρον· ὁρθοτασία.
Ὄχανα ἀσπίδων· πόρπακες καὶ δεσμοί.
Οὐ καὶ προίξεσθαι· προῖκα ποιῆσαι.
Ὄγισας· μαλάξας.
Οἰσύπη· ῥυπῶδες προβάτων ἔριον.
Οὐκ ἰκνεομένως· ἐ προσκόντως.
Ὄνος· τὸ πρὸς τὰ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πολύπους καὶ συρφόμυον.
Ὀρχηδόν· ἡβηδόν.

Π.

ΠΗΚΤΙΣ· ὄργανον, ψαλτήριον.
Πεσσοί· ψῆφοι.
Πρυτανεῖον· δεσμωτήριον, θόλος, καὶ ἡ τῶν σίτων θήκη.
Πεύχωσις. τὸ ἀπαυτεῖσαι.
Περιπολος· νεωκόρος. μὴ τῶν σ, ὁ δῆλος.
Πάταικοι θεοὶ Φοινικικοὶ ἐπὶ ταῖς πρώραις ἱδρυμένοι.
Παλάθας· τὰ ἐκ τρυγὸς πολὺ μᾶλλον πυρίως ἢ ἡ τῶν σύκων ἐπάλληλος θέσις.
Περιφορητά· ἀκτά.
Πεύξινοι· πρεσβύται.
Πολέμαρχος· ἄρχων τῶν ξένων.
Πέλτα· δοῦδυς.

Ρ.

ΡΗΠΙΣ· πλέγμα.
Ῥηγίνης· φαγμῶ, ἢ δέσμης τῆς φαγμῆς.
Ῥῆγος· φαγμός.

Σ.

ΣΠΕΡΧΘΕΙΣ· παραχθείς.
Σκολή· ὕπτλησις καὶ σολή.
Συμψήσας· σωτρίψας.
Σαγάρεις· πελέκεις.
Σχοινοτενές· μακρόν.
Συρμαΐζειν· καθαίρειν πόματι τὰ σαπρὰν καὶ ὑδαρῆ.
Σπαδίξας· σπαδίρας. Σπάδιξ δὲ φλοιὸς ῥίζης σφενδόνης. οἱ δὲ, φοίνικος ῥάβδον. Σπάδικες δὲ καὶ οἱ κώνοι. καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Συρμαία· βρῶμα δι' ἁλὸς πάτος καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ὅμοιον.
Σκυτάλαι· ῥάβδοι.
Σάγη· σωτήρια, λύτρα.
Σώζουσι· τρίβουσι.
Σχοῖνοι· συμβολεῖς· οἱ ψιαθοπώλαι.
Στέφος· τὸ ἀπὸ τῶν κεφαλῶν ἐρεμνόν.
Σταθμός· ὁδὸς μέτρον, κατάλυμα.
Σινάμωρον· κακόχολον.
Σαυσαπίρ· ξυσόν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσιν ὑρίαχον.

Τ.

ΤΡΙΗΚΑΔΑΣ· δεῖπνα καὶ δῆμοι καὶ ἀριθμοὶ ἀνδρῶν λ'.
Ταροὶ καλάμων· θέσεσι ἐν ᾗ ἐξέπεσον τὸ πλοῖον.
Τειφάσιοι· τρίφωνοι, τερπόλαιοι.
Τάρνιον· τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνιέμενον εἰς αὐτό. Iv. τόμ. IV. 72.
Τέμπεα· τὰ στενὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ οἱ συώδεσι τόποι.
Ταινίαν· δεσμόν.
Ταροὺς· ἡ τῶν ὀρνίθων πέτεσις.

Φ.

ΦΑΡΜΑΚΟΙΣ· βαφαῖς.
Φάλαρα· τὰ ἀπὸ τὰς γνάθους σπεπάσματα.
Φάρσος· τρύφος, κλάσμα.
Φρενῖτις· σάφεσον.
Φερμάξασθαι· φρυάξασθαι, φυσῆσαι.
Φόρμος. πλέγμα, ὁ κόφινος.
Φυλάξαντες· διατηρήσαντες.
Φερέζυγος· βεβαιωτής.

Χ.

ΧΡΗΜΑΤΟΣ· πράγματος.
Χοιράδες· πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδεύων· τέμνων.

Ψ.

ΨΗΝΕΣ· κεντήρια τὰ ἐν τοῖς ὁλιγόθοις ἀρῶσι.

ΤΕΛΟΣ.

VETE-

VETERVM ALIQVOT TESTIMONIA ET ELOGIA

DE HERODOTI VITA, SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QVIBVS AVCTORIS LAVDES, ET eius historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VITA, ex Suida.

ex H.St. HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, frattem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX. scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, vltro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alij Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Iulianus apostata, *Quis ignorat Aethiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nã quum mazã attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viueremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somniũ quidem nostrã victus rationem vidisse tradunt ij qui orbem terrarum describunt. Quorũ victũ siquis apud nos emulari vellet, nihilo cũ eo melius quàm cũ ijs qui cicutã aut aconitũ aut elleborum bibissent, ageretur.*

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

interp. G. Xyl. VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTVS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset. tum Heracleus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor.

Ex Luciani Herodoto seu Aetione.

Interp. Vinc. Obsopœo. VTINAM vero & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset,

ΗΡΟΔΟΤΟΥ βίος, ἐκ τῶν Σούδα.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τὸν ὄνομαν. καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκὼς, Θεόδωρον. μετέστη δὲ ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἁλικαρνασσέων. Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας· τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Γαδαϊκὴν ἐκμεμάθηκε διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'. ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ἐνταφῆναι τὰ σώματα. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. περὶ Ἡροδότου λέγει καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Δήσεσι, Τίς οὐκ ἀγνοεῖ τὴν Αἰθιόπων ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν τροφιμωτάτου σιτίου λόγον; ἀψάμενοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἰ τῷ πιστὸς ὁ Θούριος ἐν λογοποιοῖς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων αὐθαιμάτων γῆν, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὴν παρ' ἡμῖν δίαιταν, οἱ τὴν οἰκουμένην περιηγούμενοι γεγόνασιν, ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσας τὴν δίαιταν ὀπτῇ χρήσῃ, ὑδὲν ἄμεινον διακείσεται τοῦ τὸ κώνειον πεπωκότος, ἢ τὸ ἀκόνιτον, ἢ τὸ ἐλλέβορον.

Ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'.

Ἄνδρες δὲ ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσοῦ] Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεὺς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· καὶ Ἡράκλειτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότῳ, ἢ Ἀετίωνι.

Ἡροδότου εἴθε μοὶ καὶ τἄλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν,

ὐ πάντα φημὶ, ὅσα παρὸς ἐκεῖνῳ ἀυτὸ, μεῖζον γὸ ἂν τῆς τύχης τοῦτο γε, ἀλλὰ κἂν ἓν ἐκ τῶν ἁπάντων, οἷον, ἢ κάλλος τῶν λόγων, ἢ ἁρμονίαν ἀυτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον τῆ Ἰωνίᾳ καὶ παρρησιαστικὸν, ἢ τὴν γνώμης τὸ βαρὺτονον, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκεῖνος ἅμα συλλαβὼν ἔχῃ, πρὸς τὴν εἰς μίμησιν ἐλπίδος. ἃ δὴ ἐποίησεν ὅτι τοῖς συγγράμμασι, καὶ ὡς πολλαχῶς τοῖς Ἕλλησιν ἐν βραχεῖ κατέστη, ἐγὼ μὲν οὐ καὶ ἄλλος ἂν μιμησαίμεθα. πλοῦτος γὸ οἰκοθεν, ἐκ τῆς Καρίας, διὸ δὴ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο παρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα δύναιτο καὶ ῥᾳστώνης ἀπολαύοι, καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ συγγράμματα. τὸ μὲν δὴ ἓν παρὼν ἔνιοις, νυνὶ μὲν Ἀθηναίοις, νυνὶ δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῇ μέρᾳ, ἐργαδὴς καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ παρίβαινε μικρὸν ἐν τῷ τοιούτῳ ἐσιδεῖν. ἐκεῖνο δ' ἄξιον ἐλογίσατο τὸ παρὸν, καὶ δὴ καὶ αἱρέσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνῶσιν. ἐπεβούλευε δὲ, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀθρόους που λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. συνίστατο ἐν Ὀλυμπίᾳ τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκεῖνο, ἅπερ οἱ νομίσας ἢ κατὰ τὸν καιρὸν, ὃ μάλιστα ἐγλίχετο, παρελθόντων πρήσας ἢ παρήγγειλεν, ἀπαντάχοθεν ἤδη τῶν ἀείστων συνελεγμένων, παρελθὼν εἰς τὸ ὀπισθόδομον, ἐδιατρίβη, ἀλλ' ἀγωνιστοῦ Ὀλυμπίοις παρεῖχεν ἑαυτὸν, ἄδων τὰς ἱστορίας, καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τῶν Μούσας κληθοῦσαι τὰς βίβλους αὐτῷ, συνέα καὶ αὐτὰς οὔσας. ἤδη ὧν ἅπαντες αὐτὸν ἠδέσαν πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτοί. καὶ οὐκ ἔστιν, ὅστις ἀνήκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ ἐκ τῶν παρὸς ἀκόντων πεπυσμένοι. καὶ εἰ πῃ γε φανείη μόνον, ἐδίκυδο αὐτῷ ὁ θαυμάσιος, ὅτος ἐκεῖνος Ἡρόδοτός ὅδε, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς ἴασι συγγραφεὺς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιοῦτ' ἐκεῖνος ἀπέλαυσε τοῦ ἰσοδείου, ἐν μιᾷ συνόδῳ παιδημόν τινα κοινὸν φέρον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν, ὃ αὐακηρυχθεὶς ὑπὸ ἑνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ πόλει, ὅθεν ἔκαστος ἦν τῶν παρηγυρικῶν ἦν. ὅπερ ὕστερον καταναόσαντες, δηλόν τινα ταύτῃ ὁδὸν εἰς γνῶσιν, Ἱππίας τε, ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος, ὃ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι συχνοὶ λόγους ἔλεγον ἀεὶ καὶ αὐτοὶ παρὸς τὴν παρήγυριν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο, &c. Ἡρόδοτος μὲν ὧν, ἐπαινέσαι γὸ ἐπ' ἐκεῖνον, ἱκανὸν τὸν Ὀλυμπίων τὴν παρήγυριν ἡγοῦντο, καὶ συγγραφὰς θαυμασὸν δόξαν τοῖς Ἕλλησι, τὰς Ἑλληνικὰς διεξιόντα, ὡς ἐκεῖνος διεξῆλθεν, &c.

non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (maior enim voto hæc res fuerit) verum vnam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille vno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Ceterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodum passim in breui temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumq; tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciã delatus est, vbi de seipso eam cogitationẽ suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrẽ in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotiũ omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero obseruabat si vspiam locorum Græcos vna congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaq; instabant magna Olympia. HERODOTVS autem hanc solam sibi veniſſe occasionẽ arbitratus, cuius maxime erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorẽ sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcẽs, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde iam omnes illum nouerant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminũ victores: nec quisquam erat cui HERODOTI nomen inauditum fuerat, quem nonnulli ipsi audiuerant in Olympia, alij vero ex iis qui ex ludis regressi fuerant, audita & ipsi perceperant. Tum vero vbicumque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est HERODOTVS, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui victorias nostras venustissime concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in vno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab vno per Iouem præcone ebuccinatus, sed in omnibus quaqua versum ciuitatibus, vnde quisque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem viam esse compendiosissimã & Hippias illius gentis sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes semper habuerunt & illi in ludis publicis, vnde breui notitiam sibi parauerunt.

E Photij

E Photij bibliotheca.

LEGVNTVR historiarum HERODOTI libri nouem, numero & nomine totidem Musarũ. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasq; digressiones, per quę sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioq; ipsius & conueniente charactere, hęc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: vnde natus: quomodoq; educatus creuerit, atq; regnarit: & pertingit aduscq; Xerxis imperium, eiúsque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, sibique minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darij successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit; neq; ad regni eius finem vsq; progressa: quia his temporibus HERODOTVS ipse floruit, vt inter ceteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem ferunt cùm Adolescens admodum apud patrem adstans, hunc suam historiam recitantem audiret, illacrymasse, HERODOTVMQVE de illo subiecisse: Quam est tuus hic filius, Olure, ardenti ad discendum ingenio?

Ἐκ τῆς Φωτίου.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστορίαι λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐν τῇ Μούσῃ. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. πλέκεται δὲ μυθολογίας καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν ἀσπαίρει μὲν ἡ τῆς ἱστορίας γλυκύτης διαῤῥεῖ, οἱ καὶ πρὸς τὸν τῆς ἱστορίας καταλήψει, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ καταλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα θλίβουσα, οὐκ ἐθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, μᾶλλον δὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἐκπλανᾶσθαι τοὺς παρεκβάσεσιν.

Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τοῦ Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ὅθεν τε ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ πύθοιτο, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δὲ ὢν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος γὰρ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος· ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδις ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ὑπαλθών. Δαρείου δὲ διάδοχος, ὁ ὑὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τὰ αὐτῷ προελθοῦσα βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δέ, ἀναγινωσκομένης αὐτοῦ τὰς ἱστορίας, κομιδῇ νέον ὄντα τὸν παῖδα τοῦ Θουκυδίδου ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· τὸν δὲ Ἡρόδοτον ἐπιφωνῆσαι, Ὡς ἐπὶ παῖς, ὦ Ὄλουρε, οἵους ὀργὰς ἔχει τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exstat ita:

Τοῦτο καὶ παρὰ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου εἴρηται οὕτως.

HERODOTI autem temporibus videtur vixisse (Thucydides,) siquidem HERODOTVS meminit irruptionis in vrbem Platæam factæ, quam historiam narrat Thucydides libro secundo. Aiunt etiam, quum HERODOTVS suas historias in hominũ cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, & quum eas audiuisset, lacrymasse. quod vbi animaduertisset HERODOTVS, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filij tui, ô Olore, ingenium magno impetu ad litterarum studia fertur.

Φαίνεται δὲ ὅτι τοῦ Ἡροδότου χρόνων ἡμύθιος· εἶναι δὲ μνημονεύει τοῦ Ἡροδότου μέμνηται δὲ Θηβαίων ἐσβολῆς εἰς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτὲ τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου, παρεῖναι τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδην καὶ ἀκούσαντα, ἐδάκρυσαι. ἔπειτα φασὶ τὸν Ἡρόδοτον εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργὰς ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.

Diodorus Siculus biblioth. histor. lib. IX.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

PORRO inter scriptores HERODOTVS vltra Troiani belli tempora exorsus, quicquid fere toto orbe terrarum est gestum, id nouem libris exposuit. Cum pugna tandem Græcorum cum Persis ad Mycalen & oppugnatione Sesti, opus illud finit.

Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, ἐπέκεινα σχεδὸν τὰς τῶν οἰκουμένης πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα κατέγραψε, τὴν σύνταξιν εἰς τὸν περὶ Μυκάλην μάχην τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασεὺς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γν. Πομπήιον.

Περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γέγραφα μοι περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. [1] πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνήματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτὸν περιείληφε τὸν περὶ [2] τῆς ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας ἀνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· [3] περὶ τούτου δὲ ἀπελής. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους γὰρ ἐκείνους τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ὑπετιθεμεν ὁτατους. τάδε γέγραφα. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

Πρῶτον, ὅτι καὶ μέγιστον καὶ καλλιστον ἔργον ἁπάντων ὅτι τοῖς συγγράφουσιν ἱστορίας, ὑποθέσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος μὲν τὸν μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδης. [4] ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων συγγράψων ἐξήνεγκεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπὲρ αὐτὸς εἴρηκε. τοῦτο δὲ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ὅτι τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε δυτυχῆ ὃς μάλιστα μὲν ὤφειλε μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ μή, σιωπῇ γε λήθῃ παραδοθείς, ὑπὸ τῶν ὑπαγορευόντων ἀγνοηθῆναι. ὅτι δὲ πονηρὸν εἵλητο ὑπόθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ· πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλληνίδας πολλάς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν· καὶ φυγὰς, φόνους ἀνθρώπων ὅσους ὕστερον ἠκούσθη, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφορὰς. ὥστε τὰς ἀναγνώσεις τὸ προοίμιον, ἠλλοτριωδεῖς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἦν τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλῶσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφὴ, τῶν τὰ οἰκεῖα καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων ὀλιγολλύσης, τοσούτῳ φρονιμώτερος Ἡρόδοτος Θουκυδίδου καὶ τῶν ὑποθέσεως. ἐὰν δὲ οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ὅπι ταύτην τὴν γραφὴν, ὅπισάμενος ἐκεῖνα καλλίω, βουλόμενος δὲ μὴ ταῦτα ἑτέρῳ γράφειν. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ προοιμίῳ δηλοῦσθαι τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὐτὸν ὑπερτεθέντα φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ὅτι ταῦτα

Dionysius Halicarnasseus epistolâ ad Cn. Pompeium.

DE HERODOTO & Xenophonte quid sentiam scire cupis; ac me etiã de eis scribere vis: quod iam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetriũ scripsimus. primus liber,* ipsam imitationem de inuestigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philosophi, historici & oratores, sequendi sint: Tertius, quomodo imitandi; sed ea de re non-dum absolutus, In secundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophõte, Philisto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptissimos iudico) hæc scribo: Quod si etiam de his dicendum est, de HERODOTO quidem & THVCYDIDE hæc sentio.

Herodoti & Thucydidis cõparatio interpr. Staniss. Ilouio.

* ipsam de imitatione disquisitionem continet.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare student, materiam eligere pulchram & iucundã, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atque perfundat: quod HERODOTVS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ maiorũ oblitterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, interciderent, atque ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmiũ, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem vnum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, obliuioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planũ facit. Ciuitates enim multas ait eo bello partim à barbaris, partim à seipsis vastatas & funditus euersas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominũ tantas factas esse, quantas post hominum memoriam vmquam; & terræ motus, siccitates, morbos, inualetudines, & alias multas calamitates importatas: ita vt statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autẽ ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorũ aperit, antecellit eam quæ miseranda & funesta mala Græcorum nunciat, tanto meliores partes HERODOTVM Thucydide in eligenda materia secutum esse video. Neq; enim illud afferre licet, eum necessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum non præteriret, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter enim se res habet, dum maiórũ res gestas in exordio conuitils afficit, & sua ætate pulchras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifestè

1 legendum hîc videtur vel cum Hœschelio, περ. α. τῶν ἐν τοῖς περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aptum est) περ. ἓν τῶν περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς: vt infra Dionys. τοῦτο τὸν Θουκυδ. ἰδίαν. initio: ἐν τοῖς τοῦτο τὸν ἀρχαῖον ὑπόμνημα περὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοτελῶν ὑπομνηματισμοῖς. Huius commentarij (inquit Steph.) Dionysius meminit etiam in tractatu de Thucydide; quem Q. Ælio Tuberoni dicauit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τῶν μιμήσεως ἐζήτησιν *Fr. Sylb.* 3 Forsan. leg. ὅπως ἢ ἀπελὴς. *Fr. Sylb.* 4 Principium quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, πρὸς ἢ ἐκεῖ. *Fr. Sylb.*

decla-

declarant, cum non præter voluntatem ad hãc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTVS minime fecit: & quãuis Hellanicus & Charon, qui ante eius tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito avocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Secundum munus est eius qui facta hominum memoriæ mandare volet, scire vnde principium sumendum est, & quousque progrediendũ. qua in re HERODOTVS longe prudentior Thucydide esse videtur. primo enim loco caussam describit, ob quam barbari Græcis iniurias inferre cœperunt: & progrediens, in barbarorum punitione & vltione describẽda conquiescit. Thucydides vero, exordium sumit suæ historiæ à parum felici & florenti statu rerum Græcarũ: quod eum facere (cum & Græcus esset & ciuis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime, cum non esset ex humili & plebeio genere ciuiũ, sed ex his quibus Athenienses primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis summis honoribus dignos censebant: neq; ita aperte, vt apertissime belli caussas suæ vrbi adscriberet; cum alias multas occasiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat non à Corcyrensibus, sed à præstantissimis pacis factis, quæ statim post bellum Persicum ediderant: quorum deinde tamen in conueniẽti loco non ita recte, sed quasi cursim mentionem facit. At cum hæc narrasset, summa cum benevolentia & studio, vt vir amans ciuitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horũ inuidia & metu commotos, alias interim caussas prætendentes, bellum suscepisse. ac tum demum Locrensium res, & contra Megarenses scitum, & siqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus scatent. quamuis enim dicat se omni bello interfuisse, & se omnia polliceatur esse narraturum: tamen in nauale prælium Athenienſium & Peloponnesiorum, quod prope Cynossema gestũ fuit anno XXII, finem facit. Satius vero erat, dum persequeretur omnia, historiam terminare admirando & auditoribus gratissimo * reditu exsulum à Phyle; qui fuit initium ciuitati recuperandæ libertatis.

* Phylesiorum exsilium reditu.

Tertium munus est historici, considerare quæ res illi in historiam referendæ, quæ silentio prætereundæ sint. qua etiam in re postremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVM non prætereat, omnem narrationem quæ longitudine quadam sermonis prædita esset, si respirationes & moras quasdam reciperet, animos auditorum summa suauitate perfundere: sin autem in eodem rerum statu permaneret, etiamsi res maxime succederet, auribus tamen quandam satietatem parere: Homerus secutus, in omnem partem effu-

τὰ ἑαυτοῦ ἐλόμενος. ὁ μὲν Ἡρόδοτος γε τῶν ἐπαίνων, ἀλλὰ τῶν περὶ αὐτοῦ συγγραφέων ἠμφιλόγων Ἑλλανίκου τε καὶ [1] Χαίρωνος τοῦ αὐτοῦ χρόνου ἐπιθυμίαν παρεχόμενος, οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ὅπῃ δοκοίη αὐτῷ χρεῖος ἐὸν τι ἐξείρειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τὰ ἄρξαντα καὶ μέχρι [2] τοῦ προελθόντα δὴ φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδης πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος. ἀρχηγοῦ τὰ ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ προελθών, εἰς τὴν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἀρχὴν μὲν ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο καλῶς πρᾶξαι τὸ Ἑλληνικόν· ὅπερ Ἕλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα οὐ πάνυ εἰρηκόμενα ἀντα, ἀλλ' ὧν ἐν προόδοις ἦν ὁ Ἀθηναῖος, συνῆκέ τε καὶ τῶν ἄλλων πρόσω ἐξήκοντα· καὶ ὅτι γε φανερῶς, οὐκ ἂν τὴν πόλιν τὴν ἑαυτοῦ τοὺς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου προεῖπεν, ἐπειδὴ ἐγένοντο πολλαῖς ἀφορμαῖς προφάσεις τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε δ' ἐντεῦθεν μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων δ' πεπράξθαι ἔργων, ἃ μὴ τὸν Περσικὸν πόλεμον διῶξε ἐπανελθών· ὧν ὕστερον καὶ ἐν ὀλιγωρίᾳ τούτῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ὀλιγορρήμως. διελθόντα δὲ ταῦτα μὴ πολλῆς διανοίας, ὡς ἀνδρα φιλόπολιν, ἐπαινεῖ ἐπανεχωρῶν ὅτι τὸν τῶν φθόνῳ καὶ δέει προελθόντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ὑποθέμενοι [3] ἑτέρας, ἦλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ μὴ Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὸ δὲ τέλη, πλείονος ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ δὲ λέγων ὅτι πάντων τῶν πολέμων παρεγράφετο, καὶ πάντα διηλώσειν ὑπεσχόμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὴν πρὸς Κυνὸς σῆμα γεγυμνασμένων Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἃ συνέβη κῆ ἔτος εἶναι καὶ δεύτερον. χρεῖττον δὲ ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούουσι χαριεστάτην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ἧπερ ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἐπῃρέσατο.

Τρίτον ἐστὶν [1] ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ προελέσθαι ὧν τὴ γραφὴν ποιήσεται, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δικαίως δή μοι κἀν τούτῳ λοιπὸς Θουκυδίδης. σαφέστατος γὰρ Ἡρόδοτος ἅπασι μέσως ἔχουσι πρὸς λόγου ἀκρόασιν· αὐτὸς μὲν ἀναπαύσεις πᾶσαι λαμβάνῃ, καὶ ψυχαὶ τῶν ἀκουόντων ἡδέως ἀνατίθηται· ἐὰν δὲ ὁτιοῦν τῆς αὐτοῦ μέθης μέτεστιν, καὶ τὰ μάλιστα ὑπαυχοῦντα, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τοῦ κόρου· ποικίλην ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἐὼ

1 H.St. mauult Χάρωνος, cuius mentio fit etiam in libro ad Q. Aelium Tuberonem apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius, Naucratita. at Χαίρων apud eundem alius. 2 οὗ interrogatiue accipiendum hic pro οὐδαμοῦ, vel legendum οὗπερ. 3 in exemplari est ἑτέρως· ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, sequi malui. 1 post τίνα δεῖ, subaudiendum subst. ἔργον, vti supra.

αὐτὲ λαβωμὴ, μέχει τ ἐχάτης συλλαβῆς ἀγάμεθα, κ ἀεὶ τὸ πλεῖον ὀπίζητε μὴ. Θουκυδίδης ἦ, πόλεμον ἕνα καὶ τινας ἀπνόυσι διέξερχεται μάχας ὀπὶ μάχαις, καὶ πλαισιὰς ὀπὶ πλαισιὰις, καὶ λόγοις ὀπὶ λόγοις συνωθεῖς· ὅστε μοχθεῖν μὴ τ διάνοιαν τ ἀκουομένων· πόρον δ' ἔχει, φησὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη δὲ ἐγὼ κἀκεῖνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἰσοειαις, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον· καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν; ὅτι τε τ Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐχώρει μεγάλη, καὶ ὅτι τῆς ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ὄντι ἰσοειχῆ, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τ διηλυμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς ἂν ἑκάτερος διαιρεῖ τε καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δ', ταῖς πράξεσι τ πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν, ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμὼν γινομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πράξεις καταλιπὼν, ἑτέρων ἅπτεται τ κ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμὼν γινομένων. πλανώμεθα δὴ καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς διηλυμένοις παρακολουθοῦμεν, ταραττόμενοι τ διάνοιαν. Ἡρόδοτος δ', ἀπὸ τ Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, κ μέχρι τ Κροίσου καταβαίνει, ἐπὶ Κῦρον διώκεως τ καταλύσαντα τ Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἀρχαιότητα διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα διῆλθε, τὰ δ' ὡς χαριεστέραν ποιοῦντα τ διήγησιν, ἐπεισήγαγε. διεξελθών τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἐτῶν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γηγενομένας ἐν ταῖς τρισὶν ἠπείροις, καὶ πλαισιάσας τ Ξέρξου φυγῆς τ ἰσοειαν, ἐ διέπαυσε τ διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τῷ μὲν, μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἓν σῶμα· τῷ δὲ, τὰς πολλὰς καὶ ἐδὲν ἐοικυίας ὑποθέσεις πεπλεγμένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δ' ἰδίας [1] ὑπομνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν ἐδημιᾶς τ εἰρημένων ἧττον ἐν ἁπάσαις ἰσοειαις ζητεῖ μὴ, τ αὐτὲ τὲ συγγραφέως διάθεσιν, ἢ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα πρὸς ἃν γεγράφει. ἡ μὲν Ἡροδότε διάθεσις, ἐν ἁπασιν ὑπήκοος, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδε διάθεσις, αὐθάδης τις κ πικρὰ, κ τῇ παλαιᾷ τ φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τ δὲ κ νοῦν κεχαρισμένων καθάπαξ ἐ μέμνηται, ἢ ὥσπερ ἐκὼν ἀναγκασμένως. καὶ κ μὲν τ πραγματικὸν [2] τύπον ἥττων ὄντι Ἡροδότε διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· κ δὲ τ λεκτικὸν, τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐφ' ᾧ καὶ ὧδε τούτων ὡς ὑπάλληλα.

sam, ac summa varietate conditam efficere voluit scriptionem. Libros enim eius cum in manus sumimus, vsq; ad extremam syllabam suspicimus, & semper nescio quid magis requirimus. Thucydides autē vnum bellū & aliquot pugnas sine vlla interspiratione persequitur, pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coaceruās; ita vt mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur. Satietatē enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Iam vero & illud in animo meo reputaui, quam suauis & iucunda res sit in historia, scriptionis varietas & immutatio: atq; hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odrysarum principatu exponendo, quibus de caussis ad magnam deuenerint potestatem; tum in Siciliæ vrbibus.

Adhæc est etiam munus historici, in partes tribuere, & vnumquodque eorum quæ exponuntur, suo loco collocare. Quę est igitur vtriusque dispositio? Thucydides tempora sequitur, Herodotvs rerum complexiones. Fit autem Thucydides obscurus, & cuius sententiā difficile animo comprehendere possis. cum enim multa eadem æstate & hyeme in diuersis (vt fit) locis gererentur, imperfectas primas res gestas relinquens, alias attingit quæ eadem æstate & hyeme gestæ fuerunt. Erramus igitur, quemadmodū par est, & summa cum difficultate res expositas mente iam turbata assequimur. Herodotvs vero initium capiens ab imperio Lydorum, & vsque ad Crœsum descendens, ad Cyrum confestim, qui Crœsi imperiū euertit, transit: atq; deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum seriem, partim vt iucundiorem redderet narrationē suam. Persequens autem & exponens res gestas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis gestæ sunt in tribus continentibus, & fugā Xerxis describens, non diuellit orationem: sed accidit huic quidem, vt vno sumpto argumento, vnum corpus multas in partes diduceat: ille vero, vt multis & variis argumentis assumptis, vnum corpus sibi consentiens faciat. Vnū *autem genus historiæ negocioſæ commemorabo; quod non minus quam quæ recensuimus in historiis requirimus; animum inquam scribentis, quo in rebus conscribendis vtitur. Herodoti quidem animus in omnibus lenis & mansuetus est, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condolet. Thucydidis vero animus, natura sua quadam rigidus & acerbus est, ac patriæ exsilij recordatione offensus. peccata enim accuratissime persequitur: eorum vero quæ ex animi sententia gesta sunt, omnino non meminit, aut velut inuitus. Atq; ob hæc in ea parte quæ ad res pertinet, vincitur ab Herodoto Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionem, alias superior interdum inferior: in nonnullis etiam æquas partes tenet. Dicam vero etiam de iis quemadmodum sentio.

*Vnā adhuc notā in rebus positam com.

1 Possis etiam legere ἐπιμνησθήσομαι. 2 in exemplari est πῶν. perperam. τύπον vero in hoc loquendi genere supra quoque habuimus aliquoties, & infra. pro eodem χαρακτῆρα dicit mox vbi Xenophontem confert, & infra, & alibi. Reperitur tamen τύπος vocabulum in ead. significatione, vt supra prolixius adnotaui ad initium T. II. Halicarnassei. F. S.

Virtus

Virtus omnium prima est, sine qua nulla alia est orationis vtilitas. Quænam illa est? Sermo purus proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo studiosè conseruant. HERODOTVS enim, Ionicæ linguæ optima regula est: Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet breuitas, in qua videtur Thucydides HERODOTVM antecelluisse. quamquã dicere aliquis posset, breuitatem iucundam videri, si cum perspicuitate coniuncta & elaborata fuerit: sin ea caruerit, acerbam & austeram. verum nihil esto præterea. Post hæc perspicuitas collocata est: quæ cum virtutibus adiunctis primas tenet: in qua satis diligenter ambo elaborarunt. Post hanc virtutem constituitur leuium & vehementium affectuum imitatio: quam inter se partiti sunt scriptores. Thucydides enim, in grauioribus affectibus exprimendis melior: HERODOTVS, in lenioribus effingendis præstantior. Secundum hæc statuuntur illæ virtutes, quæ summum & admirandum studium & apparatum ostendunt: in quibus historici pares sunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & similes facultates complectuntur: quibus HERODOTVM Thucydides superat. Suauitatem autem, persuasionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præstantiores HERODOTVS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturę HERODOTVS secutus est: grauitatem Thucydides, qui & in verbis sui similis est tótus. Virtutum omnium maxima & quasi princeps est Deorum: quam diligentius Thucydide HERODOTVS seruauit. similis. n. hic in omnib. ac in concionib. magis quã in narrationibus. Mihi quidẽ, & carissimo Cæcilio, Demosthenes eius enthymemata vel maxime expressisse & imitatus esse videtur. Vt autem vno verbo omnia complectar, elegantissimæ sunt vtriusque poeses: (non n. verebor poeses eas appellare) sed hoc vel maximè à se inuicem differunt, quòd constructio HERODOTI hilaris est, horribilis vero Thucydidis. Sed de his historicis hæc dixisse sufficiat, cum multa nobis alia dicenda sint, de quibus alius erit differendi locus.

Περὶ τ ἀρετῆς λόγοι· αὐ, ἧς χωρὶς ὐδὲν τῆς ἄλλων τῆς πρὸς τοὺς λόγους ὄφελος. τίς; ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι ἢ τ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα ἀκρίβεια. ταύτην ἀκριβῶσιν ἀμφότεροι. [1] Ηρόδοτός τε γὰρ, κ Ἴαδος ἄριστος κανών· Θουκυδίδης τε τῆς Ἀττικίδος, τρίτην ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ηρόδοτος Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις αὖ ὡς μὴ τὸ σαφὲς ἐξεταζόμενον, ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ ἢ ἀπολείποιτο τούτῳ, πικρόν. ἀλλα μηδὲν ἔστω πρὸς τοῦτο. ἐπάρχει μὴ ταῦτα τέτακται πρώτη μὴ τ ὀνηθέντων ἀρετῆς. ἱκανὰς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μὴ ταύτην σωίσασαι τ ἀρετὴν, τ ἡδῶν τε κ παθῶν μίμησις. δηρηνται τ ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων· Ηρόδοτος ἦ, τάχ ἤδη πρᾶσσησι δ ἦθοποιΐας, μὴ τ αὐτὰ αἰ τὸ μέγα κ θαυμαστὸν ἐμφαίνουσα τ κατασκευῆς ἀρεταί. ὅσοι καὶ ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἑπόμεναι ταύτας αἰ τ ἰσχνὸν κ τ τόνον κ τὰς ὁμοιοτέλευτους δυνάμεις τ φράσεως ἀρεταὶ πρόσεχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ηρόδοτος Θουκυδίδης. ἡδονὴν ἢ κ πειθὼ κ τέρψιν κ τὰς ὁμοιοκλεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ηρόδοτος. τ ἢ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κ φύσιν Ηρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ ἢ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοιοδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτῃ ὁ Ηρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοιοδὴς γὰρ ἕτος ἐν πᾶσι, καὶ ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ μὲντοι κ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε κ ζηλῶσαι Δημοσθένης ἵνα ἢ σωνέλων εἴπω, καλῶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· ἐγὼ δ αὖ αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ηροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν ἢ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τ συγγραφέων, πολλῶν κ ἄλλων ἐνόντων λέγεσθαι, περὶ ὧν κ ἕτερος ἔσται καιρός.

[1] Secunda dicendi virtus hic omissa est, τὸ τυχὸν ἐν κυρίοις κ κοινοῖς λέξεσι κεῖσθαι. vt ex Lysia videre licet supra, & ex Isocrate. F. S.

Sequitur in eodem Dionysio, de Xenophonte ταὐτὰ: vbi inter alia.

Xenophõ enim, HERODOTVM in vtroq; genere, tũ in eo quod in materia cernitur, tũ quod in elocutione, imitatur, &c. Nõ solũ vero ob materiã in cælũ ferẽdus est, (in qua HERODOTVM sequitur) sed etiã propter dispositionẽ suspiciendus, &c. Atq; hęc quidem est forma rei & arguméti eius. Forma vero elocutionis, partim similis HERODOTO, partim nõ adeo redundãs & fluens. Purus quidẽ satis in verbis, & apertus; quemadmodũ & HERODOTVS: delegit autẽ verba vsitata, & rebus ipsis à natura insita: quæ omnino nõ minus suauiter & iucunde quã HERODOTVS ipse cõponit. Excellẽtiã vero & splendorẽ, amplitudinẽ iucũdã, & suauẽ cõformationẽ historicã, quẽadmodũ HERODOTVS, nõ habet. non modo n. hoc ab ipso mutuari nõ potuit, sed etiã si aliquãdo voluit suã excitare elocutionẽ, paululũ inspirãs, veluti * terrena aura extemplo langueſcit & exstinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter vt HERODOTVS personarũ dignitatẽ attingit & exprimit: sed in multis, siquis rectè consideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

Ξενοφῶν μὲν γὰρ, Ηροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο καὶ ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν κ τ λεκτικὸν, &c. ὁ μόνον δὲ τ ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ηροδότου γεγόμενος, ἀλλὰ κ τ οἰκονομίας. &c. κ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτῷ τοιοῦτος· ὁ δὲ λεκτικὸς, πῇ μὲν ὅμοιος Ηροδότῳ, πῇ ἢ ἑτερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανὸς, κ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει ἢ ὀνόματα σωνῆθη τε κ προσφυῆ τοῖς πράγμασι, κ σωτίθησιν αὐτὰ ἁδέως πάνυ & κεχαρισμένως, οὐκ ἄπορον Ηροδότου. ὕψος ἢ & κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν κ τὸ λεγόμενον ἁδέως πλάσμα ἰσοθεικὸν Ηρόδοτος ἔχει. ὐδὲ μόνον οὐκ ἴσχυσε τοῦτο παρ αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλα κἂν ποτε διεξέρχεται βυληθεὶς τ φράσιν, ὀλίγον ἐμπεσὼν ὥσπερ ὑπόπτερος αὖρα, ταχέως σβέννυται. μακρότερος [2] γὰρ γίνεται τ δρόμος ἐν πολλοῖς καὶ τ πρέποντος, καὶ οὐκ ὡς Ηρόδοτος, ἐφάπτεται τ προσώπου δυτυχῶς, ἀλλ ἐν πολλοῖς ὀλιγωρός ἐστιν, αἴ τις ὀρθῶς σκοπῇ.

[1] Stephano videtur legendum ἐφάπτεται ἐν τῷ λέγειν vel ἁπτεται. Hæc ἐφάπτεται, ἐν τῷ λ. nisi mauis, inquit particulã, quæ ex aduerso respõdeat πῇ μὲν, ponere. Sed siue hoc, siue illo modo legas, delideratur negatio. F. S.

[2] Prorsus aptius fortassis legeris δι. F. S.

EX EIVSDEM DIONYSII CAPITE περὶ τῶν λόγων ἐξετάσεως· siue παλαιᾶν χαρακτῆρος, vel ἀρχαίων λέξιν cum Sylburgio nominare placet.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

ΤΩΝ μὲν οὖν συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξεργασάμενος τὸ βέλτιστον τοῦ [1] πραγματικοῦ εἴδους· τοῦ δὲ λεκτικοῦ ποτὲ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, ποτὲ δὲ ἔμπαλιν ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι πεφήνασι διαλόγοις, ἀποσώζουσι τὸ ἴδιον τοῦ σαφηνείας ἀναμφισβητήτως Ἡρόδοτῳ τὸ κατόρθωμα δίδοται. καὶ τὸ μὲν συντόμον ὅτι πρὸς Θουκυδίδην, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι. ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύι καὶ τόνῳ καὶ τῷ πρέποντι καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάρισι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον, πραγματείαν καὶ πρωτοποιΐαν μᾶλλον ἢ τετήρηκε.

HERODOTVS & THVCYDIDES.

EX iis qui res gestas litterarum monumẽtis mandarunt, HERODOTVS optime omnium eam partem historiæ quæ res continet, elaborauit atq. expressit: ea vero parte quę elocutionem continet, nonnunquam superior Thucydides, nonnunquam è diuerso HERODOTVS. Est etiam vbi pares inueniuntur. Accurata enim verborum electione in his sermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, vterque suam quandam proprietatem seruat. ceterum perspicuitatis laudem omnes sine controuersia HERODOTO deferunt. Ac breuitas quidem familiaris & propria est Thucydidi: euidentia autem & illustratio, vtrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTVS; in affectibus autem, Thucydides. Rursum dictionis elegantia ac magnificentia nihil alter ab altero differt; sed in his & huiusmodi virtutibus ambo excellunt. Viribus, robore, neruis, & orationis grauitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTVM superauit: suauitate verò, ac persuadendi facultate, iucunditate, & sponte nata simplicitate, non elaborata, longe præstare HERODOTVM inuenimus. atque nullam compositionem & personarum confictionem minus seruauit, quam hanc morum & ingenij simplicitatem. Interpr. Stanisl. Ilouio.

Quæ sequitur Philisti Xenophontis comparatio, paria plane inspersa habet de nostro cum ijs quæ ante retulimus ex epistola ad Pompeium.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Κνιδίου χαρακτῆρος.

Ὁ δὲ Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, γνώμῃ μὲν ὀλίγῳ πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτείνας δὲ μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν, τόν τε πραγματικὸν προσαίρεσιν ὅτι τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, ὅτε πόλεως μιᾶς, οὔτ' ἔθνους ἑνὸς ἰσοείαν προελόμενος ἀναγράψαι· πολλὰς δὲ καὶ διαφόρους πράξεις ἔκ τε τῆς Εὐρώπης, ἔκ τε τῆς Ἀσίας, εἰς μίαν περιγραφὴν πραγματείαν ἀγαγών. ἀρξάμενος οὖν ἀπὸ τῶν Λυδῶν δυναστείας, μέχρι τοῦ Περσικοῦ πολέμου κατέβιβασε τὴν ἰσοείαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς πεπραγμένοις καὶ διακοσίοις ἔτεσι γνωμένας πράξεις ἐπιφανεῖς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. μιᾷ συντάξει περιλαβών· καὶ τῇ λέξει προσεπέδωκε τὰς [1] διαληφθείσας ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἀρετάς.

Idem Dionysius in iudicio de Thucydidis historia.

HERODOTVS autem Halicarnasseus, qui ad Peloponnesiaca tempora vitã perduxit, cum paulo ante Persica natus esset, tum materiam historiæ paulo altius extulit, atque illustrauit; neq; vnius vrbis, aut vnius gentis, sed Europæ Asiæque res gestas, & multas & varias, vno libro complexus est: (nam à Lydorũ imperio exorsus, ad vsq; bellũ Persicũ opere perducto, quæcumque per annos CCLX. gesta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illustriora quæque delegit, & in vnum quasi corpus historiæ contulit) tum omissas à superioribus dicendi virtutes ad suam orationem adiunxit. Interp. A. Dudithio

His subijcit de Thucydidis historia, eiusq; consilio in rebus, quas describeret, deligendis, inter alia quod nihil fabulosi inserat, nec deos deasq; mixtas narret, & portentosa alia: quæ tamen se non adferre vt nostro ideo impingat dicam vel alijs antiquioribus, qui eiusmodi historia sua inspersere. eorum enim facti rationem constare, quam ipse eleganter exponit: ταῦτα δ' ἐπαῖν ἐφήχθω, οὐκ ὀνειδίζων ἐκείνοις τοῖς αὐθέσιν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχων συγγνώμονας, εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς καὶ τοπικὰς ἐπιφέροντες ἰσοείας. ἐν ἅπασι γὰρ αὐθέφοπος, καὶ κοινὴ κτίσις τόποις, καὶ κτίσις πόλεως ἰδία, μυθικαί τινες ἐπάγονται καὶ τῷ τοιούτων ἀκροσμάτων, ὥσπερ ἔφλυ. αἱ δὲ διαλεχθεῖσαι παῖδες θεῶν πατέρων, ὀνομαστὰς ἐποιοῦντο θεοδιδόναι τοῖς ἐπιγόνοις· καὶ τοὺς βουλομένους αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἐπιφέρειν, ὅτιος ἠξίουν συγγράφειν, ὡς θεοῦ

---

1 ms. Pompil. Amaſæi πραγματικὸν. F.S. 1 Dudithius maluit διαληφθείσας, omissas. videtur tamen & hæc ferri posse lectio: sicut scilicet infra dicit auctor, συντάξει περιλαβών καὶ τῇ λέξει προσεπέδωκε τὰς. F.S.

θεοῦ

τῶν ἀρχαίων ἐδέξατο. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποιεῖσθαι τοὺς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. i. interprete A. Dudithio, Neque vero vt hæc dicerem, eo fum adductus, quod illos viros accufem; quibus etiam veniæ multum tribuo, ſi, cum in explicanda nationum & locorum hiſtoria verſarentur, fabuloſa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de vrbibus, monumenta quædam ſeruabantur huiuſmodi, quas dixi, rerum, auditione perceptarum: quas filij à patribus acceptas ſuis deinde poſteris vt traderent, elaborarunt. quod ſiqui litteris eas conſignare vellent, ab his vt ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant. quapropter illos viros, vt locorum deſcriptiones fabuloſis additamentis variarent, atque diſtinguerent, neceſſitas compulit.

Et iterum eodem libro.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Scriptores autem qui ante Peloponneſiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis vſque ætatem peruenerunt, omnes propemodum idem conſilium ſecuti ſunt. quos quidem aut Ionica lingua, vt quę illis temporibus maxime omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodũ ei diſſimilis, oblectauit. Hi ſane omnes, vt eſt ante dictum, ſermonis proprietatem magis, quam dicẽdi tropos adamauerunt; tropos vero velut condimenta orationi inſperſerunt: verborum autem compoſitionem omnes eandem ferè affectarunt, ſimplicem, minimeq; affectatam. Neq; vero in ſententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ poſuerunt, vt ſupra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus vſurpatam dicendi rationem efferrent. Itaq; eas virtutes quas neceſſarias vocauimus, illorum omnium habet dictio. eſt enim & pura, & perſpicua, & breuis, ſatis proprium cuiuſq; dialecti characterem ſeruans. eas autem dicendi virtutes quas adiectitias nominauimus, quib. omnis oratoria vis maxime fit perſpicua, neq; omnes, neq; ſummas adhibuerũt, ſed paucas, ac modice: ſublimitatem videlicet, elegantiam, grauitatem, magnificentiam: neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos neruorum contentionem, & pondus poſſumus appellare; neq; πάθος vllum, quo animi affectiones excitarentur; neq; ſpiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi ſpecies confortatur, quæ Græce δεινότης dicitur; Latine vim in dicendo poſſis nominare. Vnum HERODOTVM excipio. is enim & in verborũ delectu, & compoſitione, atque in ipſa figurarum varietate, longè ceteris antecelluit, & ita ſuam orationem inſtituit, vt vel optimæ poëſi ſolutam orationem ſimilem faciat, propter ſuadelam illam & venuſtatem, ac ad ſummum vſque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclariſſimas dicendi virtutes omiſit, præter genus illud certaminibus aptum: idque ſiue quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, ſiue quod ſuis quibuſdam rationibus adductus, ſponte illud, tamquam hiſtoriis minime accommodatum, contempſit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus vtitur; neque vllam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandaſque vim habet.

Οἱ δὲ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ γεγονότες πολέμου, καὶ μέχρι τῶν Θουκυδίδου παρεκτεινάντων ἡλικίας, ὁμοίας ἔσχον ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προαιρέσεως· οἵτε τὴν Ἰάδα προεπολέμησαν διάλεκτον, τῷ τε τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα αὐθῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττικίδα, μικράς τινας ἔχουσαν διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες δὲ ἦσαν, καθάπερ εἴρηται, πρὸς τὸ κυρίαις λέξιν μᾶλλον ἐπιτηδεύσαντες, ἢ πρὸς τὸ τροπικὸν τοῦτο ἢ ὥσπερ ἡδύσμασι παρειλήφασιν. συμβαίνει τε ὀνομάτων ὁμοίαν ἅπαντας ἐπιτηδεῦσαι, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, καὶ μὴ ἐπὶ τὸ χαριεστέρως τὰς λέξεις, τὰς ποιὰς ἐξενέγκασθαι· πολὺ τῆς τετριμμένης καὶ κοινῆς καὶ συνήθους ἅπασι διαλέκτου. τὰς μὲν οὖν ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει καὶ δὴ καθαρὰν, καὶ σαφῆ, καὶ συντομόν ἐστιν, ἀποχρώντως σώζουσα τὸ ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα· τὰς δ' ἐπιθέτους, ἐξ ὧν μάλιστα διάδηλος ἡ τοῦ ῥητορος γίνεται δύναμις, οὔτε ἁπάσας, οὔτε εἰς ἄκρον ἠκρωμένας, ἀλλ' ὀλίγας καὶ ἐπὶ βραχύ· ὕψος λέγω, καὶ καλλιρρημοσύνην, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· οὐδὲ δὴ τόνον, οὐδὲ βάρος, οὐδὲ πάθος, διαιρέοντα τὸν νοῦν· οὐδὲ τὸ ἐῤῥωμένον καὶ ἀναγώνιον παντάπασιν, ἐξ ὧν ἡ καλουμένη γίνεται δεινότης, πλὴν ἑνὸς Ἡροδότου. ἔστι γὰρ τῷ ἐκλογὴν ὀνομάτων, καὶ τῷ συνθέσει, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχημάτων ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλεται, καὶ παρεσκεύασται τῇ κρατίστῃ ποιήσει τὴν πεζὴν φέρειν ὁμοίαν γενέσθαι, πειθούς τε καὶ χαρίτων, καὶ τοῦ εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἡκούσης ἕνεκα· ἀρετὰς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῆς ἐναγωνίου ὕδατι ἐν ταύταις ἐπέλιπεν. οὔτε γὰρ εὖ πεφυκὼς πρὸς αὐτὰς, οὔτε καὶ λογισμόν τινα ἐκουσίως ὑπερίδων, ὡς ἁρμοττούσων ἱστορίαις. ὑδὲ γὰρ δημηγορίαις πολλαῖς ὁ ἀνὴρ, ὑδὲ ἐναγωνίοις κέχρηται λόγοις, ὑδὲ ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα, τῷ ἀλκιμῷ ἔχρη.

1 τῷ post articulum τῷ rectius expungetur. 2 ſcriptus cod. h. καλλιῤῥημοσυνῶν vno λ. contra morem. F.S.

ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὔτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπετελέσθησαν, ἀκολουθῶν ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐποίησαν.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) vt neq; loca persequeretur, vbi gestæ res erant; quod HERODOTVS, Hellanicusq;, & alij nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεύς, ἐν ᾧ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Idem Dionysius Halicarnassæus de vocum structura.

Ἡ δὲ τοῦ Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλὸς μὲν σύγκειται πρὸς τὴν Δίκην εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, ὥμιλῶ ἡδέως γε πάνυ· ἡ δὲ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ὥμιλῶ καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ οὐδὲ τούτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου σύνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

DIctio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusij, quod ad compositionẽ attinet, meherclè pulcra est, si vllę etiam aliæ, non tamen vbiq; suauis: Ctesiæ autẽ historici Cnidij, & Xenophontis Socratici, suauis quidẽ est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illos quędam suauiter composita inueniuntur, & apud hoc pulcrè. HERODOTI autem compositio vtrumq; obtinet. Nõ iucunda enim solùm est, sed & pulcra.

καὶ μετὰ πολλά.

Et longe post.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσαν, [1] ὕστερον μὲν ἐκείνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἔρχεται ζόμενοι φαίνοιντ' ἂν· μετ' ἐαυτοὺς δὲ εἰ θεωρεῖν τις αὐτούς, ἀξιοθαύτοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δ', Σοφοκλῆς· συγγραφέων δ', Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Ceteri quicumq; eundẽ quem ille (Homerus) medium characterẽ in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illũ sequuntur interuallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximij hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTVS: inter oratores Demosthenes.

τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τὴν ἀρχὴν φησί.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Λαμβανέσθω δὲ ποιητὴς μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος. ἀπόχρη γὰρ ἂν τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Sumatur è poëtis, Homerus, ex historicis vero HERODOTVS. Satis enim ex his coniicere de aliis possumus.

καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Et iterum post multa.

Ὅτι γὰρ ἡδίστου τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι οἶμαι. ὑπόδειγμα δὲ αὐτῆς ποιοῦμαι πᾶσαν μὲν τὴν Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὴν Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὴν Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] διεξωτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους. λέγω δ', τὸν μὲν ὡς ἐν ἱστορίας σχήματι μᾶλλον· τὸν δὲ, ὡς ἐν διαλόγων κάλλει· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἀγωνίων χρείᾳ.

Quod verò res suauissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. eius exemplum vero propono totã HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamq; Demosthenis. Non possibile enim est inuenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figuriſq; magis diuersis fuerint vsi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, vt in sermonis forensis vsu.

---

1 Fortasse rectius ὕστερον, *posteriores, inferiores.* F. Sylb.

2 διεξωτέραις ferri potest. potest tamen admitti etiam ἐξηνθισμένοις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius coloratas significat. F. S.

Idem Dionysius Halicarnassæus de Demosthenis in dicendo vehementia: si modo hic liber titulus.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς περὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος, εἴγε αὐτὴ τοῦτ' ἐστὶ τὸ βιβλίον ἐπιγραφή.

QVod ad tertium vero compositionis in oratione genus attinet, quod dixi mistũ ex ambobus esse (αὐστηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodissima ab vtroque excerpere, huius nullus proprius est character: sed vt illis, qui eum sibi proponunt, lubet, vtve possunt ista quidem vitare, hæc vero consequi, ita miscere solent, non secus ac in arte pingendi mixturæ solent. Huius structuræ norma optima exstitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad vtrumq; istorum attinet: suauitatem dico, & grauitatem. Et æmuli eius exstitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac historici etiam prisci, philosophi atq; oratores. Quorum omnium mentionẽ facere infinitus foret labor. Satis erit illorũ qui in dicendo exstiterunt principes, quos esse præstantissimos mihi persuadeo, proponere duos: ex historicis nimirum HERODOTVM; è philosophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipsorũ compositionibus vbiq; occurrit. An vero ego re examinata rectè vtq; par est de iis statuam, considerare potest quicunq; voluerit. Age igitur, quis negabit inter horridiorem & iucundiorem compositionem hanc mediam esse dictionem, & optima quæq; desumpsisse ex vtraque ista, hanc qua vtitur HERODOTVS vbi Xerxi attribuit sermonem quum deliberaret de expeditione cõtra Græcos suscipienda: translata vero est oratio in Atticam dialectum: Viri Persæ, &c.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφαμεν [1] μικτὴν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα ἐκλέγεσθαι ἀφ' ἑκατέρας, εὐδήλως ὅστις χαρακτὴρ ἴδιος· ἀλλ' ὡς αἱ μιμούμεναι [2] αὐτῆς ποιήσεως ἐχουσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ἅττοις κέρνανται, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης τῆς ἁρμονίας κράτιστος μὲν ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι λέξιν ἄμεινον ἁρμοσθῆναι τῆς ἐκείνου πρὸς ἀμφω ταῦτα· λέγω δὲ τήν τε ἡδυνὴν καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωσαν δ' αὐτὸν ἐκεῖνόν τε πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ ἂν ἔργον εἴη. ἀρκέσει δ' ἓν ἐν λόγοις δυνάσασι δυσὶν εἰπεῖν, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι παίδομαι, δύο μὲν ἁπλῶς μόνους· συγγραφέων μὲν Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δὲ Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτοῖς [3] ἐπιπρέπει ταῖς ἁρμονίαις· εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ κρίνω ἢ εἰκότα ἔγνωκα περὶ αὐτῶν ἐξετάσας, τοῦ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστιν. φέρε δὴ τίς ἂν ὁμολογήσειε τῆς τε αὐστηρᾶς καὶ τῆς [4] ἡδείας ἁρμονίας μέσως εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἣ κέχρηται Ἡρόδοτος ἔρξῃ περιπεσὼν τὸν λόγον ὅτε [5] ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μεταγκομίσαι δὴ εἰς τὴν Ἀττίδα δύναιτο ἂν ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι. &c.

Apud Dionysium Longinum de sublimi genere dicendi.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ ἐν τῷ περὶ ὕψους.

Solus HERODOTVS proximè ad Homeri exemplar accessit.

Μόνος Ἡρόδοτος Ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν parte II.

Ἐκ τῶν Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν τόμ. β.

DE HERODOTO.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

IN panegyricis itaq; quę in historia vsuenirunt, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: præter quod purus iuxta ac disertus est, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabulosis propemodum omnibus, dictioneque poëtica vtitur vbique. Amplitudinem verò sæpe habet & quod circa sententias versatur. certè accutatione sua & ornatus apparatu vtrumque consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione.

Ἐν τούτοις τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μήτε τοῦ καθαροῦ, καὶ ἀμείκτου, πόλις ἐστὶ ταῖς ἡδοναῖς. καὶ γὰρ ταῖς ἐννοίαις μυθικαῖς σχεδὸν ἁπάσαις, καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται ὅλῃ. μέγεθος δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει καὶ τὸ κατ' ἔννοιαν, κατὰ μὲν τοι τὴν μέλεσιν καὶ τὸ πολὺ τοῦ κόσμου τὸ σεμνὸν ἀμφότερον, καὶ τῶν ἡδονῶν ἔχει, καὶ τὸ μέγεθος.

1 μικτὴν substantiue accipiendum prò μικτόν τι, seu μίγμα, vt suprà vocat. nisi μικτὴν communi genere vsurpatum hic velis, vt Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὴν πόλιν. communis enim loquendi ratio postulat feminino fine μικτὴ. F.S. 2 Pro αὐτῆς sensus & structura postulant αὐτοῖς, vel αὐτῶν vel saltem αὐτῇ. F.S. 3 Post αὐτῇ perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum ἡ πλάστικα. F.S. 4 Pro ἰδίας perperam habet exemplar ἰδίας. F.S. 5 In exemplari est ἐβούλετο· parum congruenter. Ego Stephanum Herodoti edit. sequi malui. F.S.

οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ῥυθμῶν αὐτοῦ κατά τε τὰς συνθήκας, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοὶ, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤθη δὲ καὶ πάθη προσώπων, εἴπερ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποικιλώτατα μεμίμηται. δι' ἃ δὴ τύπων καὶ πλείονι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν καὶ τοὺς Ξέρξου πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκείνου πρὸς Ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. τοσαῦτα καὶ περὶ Ἡροδότου.

Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graues. Mores verò & affectus personarum, si vllus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & maiori amplitudine sæpissime vtitur, vt alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta sint.

Ἐκ τῶν Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

Τῶν δὲ περὶ αὐτὸν (Θουκυδίδην) συγγραφέων τε ἐπιστολικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων ἁπάντων διηγήσει, προσώποις δ' οὐδενὸς λόγους τινὰς, οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν κατορθώσαντος (ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς εὗρέ τε δημηγορίας, καὶ πλείους ἐποίησε μὴ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ στάσεως ἀνατιθεὶς τὰς δημηγορίας.

Cum autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (vt ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simpliciq́ue rerum narratione vbique sint vsi, nec vllis personis vllam orationem attribuant, nec vllas conciones fecerint, cumque HERODOTVS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTVS enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) vnus hic historiæ conditor conciones & inuenit, & perfectè composuit, ita vt earum vnaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum reuocari possit.

Καὶ πάλιν.

Et iterum.

Ἵνα δὲ μηδὲ τοὺς ἄλλους ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος ἐχρήσατο· (ὃς οὔτε ὑψηλός ἐστιν, οὔτε ἰσχνός) ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. δεῖ γὰρ τὸ μὲν ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικοῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Sed vt reliquas dicendi formas cognoscas, scias HERODOTVM quidem media esse vsum (quæ neque sublimis, neque tenuis est) Xenophontem verò tenui. Thucydides igitur, vt sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est vsus.

Sed abrumpere cogimur hanc telam. exstant alias hinc inde alia eiusmodi, vt apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem se scripto contra Herodotum professus est, Plutarcho: γραφικὸς, ait de Herodoto, ἀνὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγος, καὶ χάριτας ἔπεσι, καὶ δυνάτης ἐν ἅπασι τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπράγμων, εἰς καί τις ἄλλος, γεγονὼς, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἐμπειρος. Aristides vocat κάλλιστον λογοποιὸν. Θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρων, Athenæus. Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Eustathius. Alia eiusmodi, quæ sibi quis notauerit plenius & melius. Nos, quod vnum adhuc possumus, è Cicerone & Quintiliano testimonijs aliquot præclaris additis, subijciemus deinceps aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus scripta, & plura noua H. Stephani, contra eos qui Herodoti historiam fabulosinanis accusant.

Ex Cicerone lib. II. De orat.

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à caussis forensibus, cùm ad ceteras res illustres, tum ad scribendam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit, in caussis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquenti vt me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

Ex

Ex eodem in Orat.

Quo magis sunt HERODOTVS Thucydidesque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui accidisset, longissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quam superiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortensio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

Idem libro de legibus I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex secundo* H. Steph. *de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit, *nam de historiæ scriptione loquitur.*

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX.

Vbi de compositione loquitur.

Itaque vt confiteor, pænè vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, HERODOTVM, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto pòst.

In HERODOTO verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa ἁβρότης habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos longè ceteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem pænè est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus HERODOTVS. Ille concitatis, hic remissis affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellij Noct. Attic. lib. XV. cap. XXIII.

Hellanicus, HERODOTVS, Thucydides, historiæ scriptores in iisdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt; & non nimis longè distantibus fuerunt ætatibus. nam Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque & sexaginta annos natus videtur, HERODOTVS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, scriptum hoc est in libro vndecimo Pamphilæ.

EPIGRAMMATA IN HERODOTVM, QVORUM prima tria veterum sunt, reliqua H. Stephani.

ΧΡΙΣΤΟΔΩ'ΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπτίτου.

Antholog. li. V.

Οὐδὲ Ἁλικαρνασσοῦ με πρέσβαμε θέσπις ἀοιδὸς
Ἡρόδοτος πολύϊδρις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὁσσά τε πρὸ ἠπείρων δυσὶ ἤγαγλυ, ὁσσά τε αἰῶν
Ἔδρακεν ἑρπύζων, ἐνάτας αἰειδόμενος Μούσας
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰωνίδος αὐθέα φωνῆς.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates diuine silebo
HERODOTE *ô sapiens, quo fortia facta virorum,*
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora priscatulere, nouem sacrante Camœnis
Iuncta Iadi certat florens facundia lingua.

Α' ΔΗΛΟΥ.

apud Stephan. voce θύειν.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἀπὸ. τὴν γὰρ ἄπλητον
Μῆνιν ὑπεκπροφυγών, Θούριον ἔσχε πάτρην.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus ista recondit*
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthæc
Thurias excepit, dum fugit inuidiam.

Fuit hoc epigramma & supra allatum ab auo meo, cum eiusdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIVS noster ὁπάνυ, in tertio versu, vbi vulgo habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωριάδος ἐκ πάτρης, quod ipsum tamen vulgato melius non esse censet.

Α' ΑΛΛΟ.

Ἡρόδοτος Μούσας ξυνίσασιν· τὰς δ' ἀρ' ἑκάστη
Ἀνδὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΕΙΣ Ἡρόδοτον.

Ἡρόδοτος λιγυρῶν οὔ μύσατεν ἄξια Μουσῶν,
Τῶδε βίβλοις σφετέρας δῶκεν ἐπωνυμίας·

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότῳ λίς φθέγμα μελισαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Οὐ δεῖ Μουσάων, ἰὼ λαλῆ Ἡρόδοτος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότῳ λαλέοντος ἀκὶ ἐδὸ Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσαν ἀμουσον ἐρέθω.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων τάδε ἰῶ, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβῳ ἄτ', ἐν μέσῳ τῶν Ἑλικωνιάδων.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότῳ λεγόμεθα πόνος θ' ἅμα ὑμνέα Μουσῶν·
Κλέμμα ἢ Μουσάων κάλλιον ἀμμε λέγειν.
Εἰ δέκα δὴ ἰῶ γεγράφως, δεκάτῃ ἰὼ ἐπλάσε Μοῦσαν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἐστὶ μὲν, ἔστιν Ἰὰς λιγυρὴ Ἀφάλεκτος ἀπασῶν
Ἔξοχα, καὶ μαλακοὺς ἔθελφιεῖσα θεοὺς·
Ἀλλὰ γὰρ ὅσσον Ἰὰς πασῶν περιφερέστη ὀΐει,
Τόσσην Ἰάζοντων Ἡροδότος περιφέρει.

ALIA EIVSDEM H. STEPHANI EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA, QVÆ iis qui HERODOTVM accusant fabulositatis, respondent: è quibus primum quod incipit Ἄφρων omisimus hîc, quum id supra iam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δ' ἄπιστος ἐὼν ὡς μὲ ἄπιστον ἔρεξ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἱστορίη φθονερῶν τόδε τῶνδε καλεύμεθ·
Φεῦ πόσον ἰοβόλων δῆμα τὸ φθονερόν!
Ἀλλὰ γεράφειν τόδε δόξα πολλοὶ μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἦ τόδε δόξα γεράφειν, μυθικὰ ὅσσ' γεράφειν;
Ἴσως οἱ πολέες τόδε δόξα γεράφουσι καὶ ἄλλοι,
Καὶ τῶν δ' ὃ λέγεται μυθικὴ ἱστορίη.
Ὅσ' ἂν ἐνίοις τόδε δόξα δοκεῖ, δοκεῖ ὕπνος πᾶσι.
Καὶ πὶν ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον ὄ.
Ἦ ἐμὴ ἱστορίη, τόδε δόξα γεράφουσα, καλείσθω
Ἦ τόδε δόξογεράφος, μὴ ὃ μυθογεράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΩΣ ἀφ' ἑαυτοῦ.

Ἔχλυον εἰν ἀίδεω οὔ τι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἰσοείης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιώτιος ἀνὴρ, ὃς τὰ πάντα,
Καὶ κακόηθες ἐμὸν φησὶ ὄνομα εἶναι.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν ἀίδεω παρρησίη ἔστι μοι οἵκῳ,
Ἥδομαι ὑβριστὰς, κ' κακοήθεας ἐμοί.

SEQVVNTVR LATINA, IN EIVSDEM HERODOTI PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *historicum quoniam me teste probabis,*
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis haec mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantum quod potes, vt non
Me, quae visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel minimum vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famae pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere mensis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, inuide, iudicio te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus et volo mensis:
Hic volo tu discas posse tenere modum.

ΗΡΟΔΟ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ', ΕΠΙ-
γεγραμμέναι ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA: SIVE HISTORIARVM LIBRI NOVEM, MVSARVM nominibus inscripti.

LIBER PRIMVS, *qui inscribitur* CLIO.

HERODOTI Halicarnassei [1] historiæ explicatio hęc est: vt neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis oblitterentur [2] ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [3] gloria fraudentur, cum alia, tum vero [4] qua de re isti inter [1] se belligerauerunt. Persarum [5] eximij memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [6] proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoq; incolunt, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: faciendisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere diuenditis, feminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνησσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τὸν περ κατήκουσι χῶρον καὶ νεῶν οἰκέσαντας, αὐτίκα ναυτιλίησι μακρῇσι ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Ἦν δὲ Ἄργος τότε τὸν μετέσχε ἅπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τὴν βασιλέος

χ. ἐπολέμ.

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium possis ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur, neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de ijs cognitu digna sunt*, tum vero *circa hoc*, quænam belli inter eos caussa fuerit. Persarum quidem certè sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι. 6 Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, *&c.*

θυγατέρα. Ὁ δὲ οἰσάμενα τὴν χεῖρα τοῦτο δὴ καὶ Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας μὲν ἅσας χρῆμα τῷ πλοίῳ τῶν νηός, ὡς ἔδεσθαι τῶν φορτίων τὸν σφὶν ἐν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἀμηχανήσαντας ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐς Αἴγυπτον. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον πρῆξαι. ἁρπάσαι τε βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (Εἶεν σὰν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν ἴσα σφὶ πρὸς ἴσα ἡγέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τε βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὖτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαι ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, εἰδότα ἅμα πρήσσοντα ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους δεδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντα αὐτὸν Ἑλένην, ποιῆσαι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δέ, προφερόμενα ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν. ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλεύεσθαι τὸ σφι πρὸ ἄλλων δίκας γενέσθαι; Μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι πρὸ ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσασθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. Τὸ μὲν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δ' ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σοφέων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέξαι Πέρσαι ἁρπαζομένων γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam, cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ feminæ puppi nauis assistentes eas mercarentur quę cuiusque auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in nauem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io II. in Ægyptum peruenisse memorãt Persæ, non quemadmodum [1] Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [2] illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim naue [3] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quũ cetera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate, fe- III. runt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero [4] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinã reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hacte- IV. nus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire iniuriorum virorum factum esse rapere feminas: amentium vero, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autem, [5] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. [6] Eoque suarum feminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllam se habuisse rationem:

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam aduectos. 4 Medeæ raptum ipsis obiecisse, ista prætexendo, quum nec ipsi pœnas, &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Se itaque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, [1] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam vero & Græcos à se esse disiunctos. Hunc in modū Persæ rem gestam esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus nō consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu vsos, sed eam apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quum se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [2] sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: ego vero, vtrum sic gesta sint necne, [3] non pluribus persequar. Cæterum quem ipse noui primum cœpisse inferre Græcis iniuriam, [4] hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earū permultæ factę sunt paruę: rursus, quę mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur quū sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, [5] vtriusq; fortunæ mentionem habebo.

CROESVS genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum [6] tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habemus primus Græcorum [7] alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamen [8] vrbes expugnauit, sed per incursiones prędas abegit. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: CANDAVLES, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit [9] tyrannus,

Ἑλλωνας ὃ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγείρας, ἐπείτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου τοῦ ἀεὶ ἠπίσταντο ἑωυτοῖσι πολέμιον τὸν Ἀσίην καὶ τὰ συνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεόμενοι. Πέρσας, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν νόμισαν κεχωρίσθαι. Οὗτοι μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰλίου ἁλώσιος τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης ταύτης ἐς σφᾶς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηὸς· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος οὖσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἑκουσίῃ αὐτῇ τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ καταδηλος γένηται. Ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀστὰ ἀνθρώπων ἐπεξιών. Τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δ' ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ταὐτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙΣΟΣ νυν Λυδὸς μὲν ἦν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω τύραννος ἐὼν ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἔπειτα πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον κέλεται ὁρμώμενος πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἴωνας τε καὶ Αἰολέας καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. ἡ γὰρ Κιμμερίων στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπίκοντο, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστροφὴν ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθεν, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. οὗτος Κανδαύλης, τὸν Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

1 *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse commune. 2 Tum demum vltro cum Ph. 3 Dicere non cōstituī. Q. d. non me comparo ad dicendum. 4 Hūno vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p. 5 De vtriusque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & alys in locis.*
7 *Vel*, Alios subactos, *siue* (subiugatos) pendere sibi tributum coegit. 8 Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit. 9 *Subaudi* statuo *eandem interpretationem quam paulo ante.*

ἀπόγονος ὁ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄργωνος βασιλεύσαντες τούτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τευ ὁ δῆμος Λυδὸς ἐκλήθη ὁ πᾶς ἐών, πρότερον Μήων καλεόμενος. ὑπὸ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ὑποτραφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν οὐ θεοπροπίου, οὐ δουλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες ὅτι δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὢν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δέ, ἐνόμιζε ἑωυτῷ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὡς τε δὴ τοῦτο νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ κατὰ πρήγματα ἐπιτρέπεσκε τὰ μέγιστα ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρεὼν γὰρ ἦν Κανδαύλῃ ἡμέαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε· Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως σκείνην θεήσεαι γυμνήν. ὁ δέ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, ἵνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέεσθαι τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ χιτῶνι συνεκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἔστι τόδε γε, τινὰ σκοπεῖν τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαι σκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μή τι ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβεται τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμέ, ὡς σέο πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτως ὡς τε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεο. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης θήσω. μετὰ δὲ ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarũ primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnauerãt, fuissent oriũdi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his[1] succedentes Heraclidæ, imperium ex oracuło adepti sunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idq; per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, vsque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules vxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium feminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filiũ, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, [2] eoque ministro in rebus magis arduis vtebatur) speciem vxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse nanque erat ei male euenire) inquit his verbis, Gyges,[3] neque enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me iubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominib⁹ sunt honesta excogitata,[4] vnde discere debemus: ex quibus hoc vnũ est, Quæ sua sint, quem que inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teq; oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: caue timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim[5] sic ego machinabor, vt illa ne deprehẽdere quidẽ possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundũ fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Vbi ergo fuero ingressus, aderit & vxor mea in cubiculum: iuxta cuius introitum

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Vnde discere oportet. *Q.d. Iam olim compertum fuit quanam honestati essent consentanea, & inde nobis petenda disciplina est. Vnum autem eorum est.* 5 Tali artificio vtar, vt.

sella

sella posita est, super quam vestes illa (vt quamque exuet) reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum à sella cubitum perget, [1] ostendens inuicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges igitur, vbi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, postea quam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimque post & vxor adfuit. quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, vbi auersa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundũ à muliere conspectus est. [2] Hæc, vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem vlciſci. Apud Lydos enim, & fere apud ceteros quoque barbaros, magno probro est etiam virum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem vbi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginã concedere, quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis mulier inquit, [3] Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in vtram malis diuertere: Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, vbi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, [4] posthac scias quę te scire non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita feciſti. Ad hæc, verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit vt ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis inuitũ ad herum meum occidendũ, age, audiam quo pacto illũ adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit vnde ille me nudam ostendit. in sopitum autem impetus dabitur. Posteaquã igitur insidias instruxerunt,

ἐσόδου θεήνος· ὅτι τῶν τῷ ἰμαλίων χρὴ ἐν ἑ- "
καστον ἐκδυόυσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίην πολ- "
λὸν παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν δ' ἀπὸ τῦ "
θρόνου στείχῃ ὀπίσω τὸν βυβλὸν, καὶ νόσου τε αὐτῆς "
φθῆναι, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅκως μή σε ὀφθήσεται ἰόν- "
τα ἁμῇ τῷ γυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδύνα- "
το ἀλλαφυγέειν, ἐῶ ἕτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ
ἐδόκεεν ὥρη τε κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴ-
κημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐλέα παρῆν καὶ ἡ γυνή.
ἐσελθούσης δὲ καὶ πεισθεῖσα τὰ εἵματα ἐθήητο ὁ Γύ-
γης. ὡς δὲ κατ' νόου ἐγένετο, ἰούσης τῆς γυναι-
κὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ
γυνὴ ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ὑπ' ν. ἐπιφ.
τῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰσχυνθεῖσα, ὅτε ἔδο-
ξε μαθέειν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσασθαι τὸν Κανδαύ-
λεα. ταῦτα γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ τοῖσι
ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι
γυμνόν, αἰσχύνης μεγάλης φέρει. Τότε μὲν ν. ἐπιφ.
δὴ οὕτως, σιγῇ δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς ν. ἔχ.
δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγένεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλι-
στα ἑωυτῇ πίστους ἐόντας ἑωυτῇ ἑτοίμους ποιησαμένη,
ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν
ὡρηχθέντων ὑπίσασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε
γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν.
ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν
τοι δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, "
ὁκοτέρην βούλεαι τραπέεσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα "
ἀποκτείνας, ἐμέ τε τὴν τοῦ βασιληίου ἔχε τὴν Λυ- "
δῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕτως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς "
ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τὰ λοιπὰ ἴ- "
δῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἦ μοι κεῖνόν γε τὸν ταῦτα βου- " χ. βουλ-
λεύσαντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν θη- " λεύσαντα
σάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ "
Γύγης τέως μὲν ἀπεθωύμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ
δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίην ἐνδεῖν ἕλεσθαι
ναι τοιούτων αἵρεσιν. οὐκων δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐώρα
ἀναγκαίως ἀληθέως προκείμενον, ἢ τὸν δεσπότεα
ἀποκτείνας, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἀνδρῶν ἀπόλλυσθαι. αἱ- χ. ὑπὸ τῶν
ρέεται ἀνδρῶν πλείονας. ἐπιπρώτα δὴ λέγων τά- ἀνδρ.
δε, Ἐπείμε ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτεί- "
νειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκουσόω τέω καὶ ἔπω "
ὅτι χειρήσομαι αὐτῷ. ἢ δ', ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ
τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται ὅθεν περ ἂν κεῖνος ἐ- "
μὲ ἐπεδέξατο γυμνὴν· ὑπνωμένῳ δέ οἱ ἡ ἐπιχεί- "
ρησις ἔσται. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti, 2 *Vel*, Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse. 3 Nunc quum duæ viæ in tua sint potestate, G. 4 Posthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γινομένης, (ἦν γὰρ μέλλετο ὁ Γύγης, οὐδὲ ᾧ ἐξῆν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐκείνη, ἐξαμείβετο δὲ ὅσα, καὶ ἐκρύπτεν ἔνδοθεν τῇ αὐτῇ θύρῃ. καὶ μιν ὡς εἶδε παρεόντα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ἐπεισελθὼν τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκράτυνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἔνοπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τοῦτο οἵ τε τοῦ Γύγεω σατίδαι καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τὸν δὲ βασιλεύειν· ἢν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τὸ σὺν δὲ μάντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τέταρτον ἀπόγονον Γύγεω. τοῦτο μὲν ἔπος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοῦ Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρεα ἀναθήματα ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρεου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἀξιόλογόν τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑξάσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσερεσκαιδεκατάλαντα. ἀληθέι δὲ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐ Κορινθίων τοῦ δήμου ἐστὶν ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὗτος δὴ ὁ Γύγης, τῶν βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, πρὸς Μίδῃ τοῦ Γορδίεω, τοῦ Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήιον θρόνον, ἐς τοῦ προκαλίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθαπερ οἱ τοῦ Γύγεω χρηστῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος οὗτος ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, κατὰ Δελφοὶ καλέουσι Γυγάδας, ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐστρατεύσατο μὲν νυν οὗτος πρὸς Μιλήτου καὶ Σμύρνης καὶ Κολοφῶνος τοὺς ἀρίστους εἷλε· ἀλλ' ὅδε γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ μοῦνον ἐργάσατο, βασιλεύσαντος δυοῖν δέοντα τεσσερεσκαίδεκα ἔτεα. τοῦτον μὲν

& nox aduenit, Gyge [1] nihil cunctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, vxoreque eius & regno potitus est. [2] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. [3] Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis esse venturam. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges vllius momenti fecerũt, priusquam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges, [4] tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, [5] vbi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicauit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocara sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi nouimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam: [6] quod tribunal eodẽ quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidem nos,

1 Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per. 2 Cuius, *videlicet*, Gygis rem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius *videl.*

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus. ¶ ARDYIS autem eius filii faciemus mentionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo [1] Sardium tyrãnidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Quum autem vndequinquaginta regnasset annos, successit SADYATTES Ardyis filius, regnauitque annis duodecim. Sadyattæ successit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriosque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [2] Vnde non quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc trãsgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, dituere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim finere: arboribus modo fructibusq; regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus non esset hosti illic considere. Ædificia autem idcirco Lydus non excidebat, [3] vt & Milesii habentes vnde procederent, humum serererent colerentque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [4] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limenio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius commemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: red-

680 631 619 XVI XVII XVIII

παρήσομεν, τοσαῦτα ὑπομνησθέντες. Ἄρδυος 3324
ὃ δὲ Γύγεω μὲν Γύγου βασιλεύσαντος μνήμην
ποιήσομαι. οὗτος ὁ Πριηνέας τε εἷλεν, ἐς Μίλητόν τε
ἐστράτευσε. ὅτε τύραννον τε τυρσηνεύοντος Σαρδίων,
Κιμμέριοι ὄντες ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων
ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σαρ-
δίων πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος ὁ βα-
σιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξα- 3373
το Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυ- 3385
ώδεκα. Σαδυάττεω δὲ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυ-
αξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ
Μήδοισι. Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε·
Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷ-
λεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐστράτευσε. ἀπὸ μὲν νυν τού-
των οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ πρὸς πολ-
λοῦ δεήσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ
ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μι-
λησίοισι, παρὰ δεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ
πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον
τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόταν μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀ-
δρός, τηνικαῦτα ἐστράτευε τὴν στρατιήν. ἐστρα-
τεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ
γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπί-
κοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῷ ἀγρῷ οὔτε κατ-
έβαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέ- 36. deest
βαλλε, ἐᾶν δὲ κατὰ χώρην ἐστάναι· ὁ δὲ τά τε δένδρεα
καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὁκως διαφθείρειεν,
ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι
ἐπεκράτεον, ὥς τε ἐπ' ἕδρης μὴ ἔχῃ ἔργον τὴν στρα-
τιήν. τὰς δὲ οἰκίας ὑπὸ κατέβαλλεν ὁ Λυδός, τῶνδε εἵ-
νεκα, ὁκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, ἐκεί-
νων ἐργαζομένων, ἔχοι νιν καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων.

Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι
πρώμασι μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγκρέτο, ἔν τε
Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ
ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕν-
δεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἐπὶ Λυδῶν ἦρχε, ὁ δὲ ἐσ-
βαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὸν στρατιὸν (Σα-
δυάττης γὰρ ἦν καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἐκδεξάμενος)
τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἐξ Ἀλυ-
άττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε. ὃς παρὰ δεξάμε-
νος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πα-
τρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε σπουδαίως. τοῖσι δὲ
Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συν-
επελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ

1 Sardium regno potiente. 2 Vnde non eum eo quem optabat exitu discessit. 3 Vt postea prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum, &c. 4 Duæ ingentes clades acc.

ὅμοιον αὐτὰ ποδιδόντες ἐπιμόρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιώκεικαν. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λήιου ἐμπιπρεμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνωικείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἀφθη τάχιστα τὸ λήιον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηὸς Ἀθηναίης, ἐπίκλησιν Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τὸ πρῶτον μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγίνετο, μετὰ δέ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, συνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ γινομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὴ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀπαρθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφοὺς οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τύραννοι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἑόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, συνθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως αὖ τι προβουλεύσας πρὸς τὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δέ, ὡς τὰ τοῦτο ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον, βουλόμενος συνδιαιτᾶσθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αὐτὸν οἰκοδομέῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν. Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπυθόμενος πρήγματα λόγων, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε ὅσου ἦν τοῦ ἄστεος ἐν τῷ ἄγορῃ καὶ ἑωυτοῦ καὶ ἰδιωτικός, τοῦτον ἅπαντα συναγείρας ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προεκηρύσσετο Θρασύβουλος, τῷδε εἵνεκα, ὅκως αὐτὸν ὁ κήρυξ ὁ Σαρδήιος, ἰδών τε σφέων μέγαν σῖτον κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν βυπαθείῃσι ἐόντας, ἀπείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἐσιδών τε ἔπλησε ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τελεύτᾳ ἐς τὸ ἔσχατον κακόν, ἤκουε τὸν κήρυκα ἀπαγγέλλοντα ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem [1] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [2] valido vigente vento, celerrime peruasserunt Mineruæ templum, cognomine Assesię, quo incendio templum deflagrauit. [3] Neq; vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine sciscitatũ, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negauit, priusquam templũ Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse [4] ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditũ, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [5] Milesiorum tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum vt aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autem, vbi hæc ipsi nunciata sunt, confestim caduceatores Miletũ mittit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dum templum ædificaretur. [6] Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (vt qui omnem sermonem plane persensérat, noratque quidnam Alyattes facere statuisset) huiusce modi rem machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitq; Milesiis vt quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus vterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum vsque malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore audiebat

1 Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc ei ipso tempore consideratu digna visa est. 4 Ego ex Delphis audiui. 5 Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thras. sequendo præcedentia.

contra-

contraria atq; ipse fuerat opinatus. Post hæc inter eos ita conuentum est vt mutuo hospites essent ac socii: proque vno duo delubra apud Assesum ædificauit. Alyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinent, ita habuere. XXIII. ¶ Periander autem Cypseli filius, fuit is qui Thrasybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui prædicant, & his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnæum delphino insidentem ad Tænaron fuisse euectum, qui erat citharœdorum sui sæculi nulli secundus: quique primus hominū quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambum. XXIV. Hunc Arionem ferunt quum permultum temporis triuisset apud Periandrum, concupiisse in Italiam Siciliamque nauigare: rursusque, parta ingenti pecunia, voluisse Corinthum [1] reuerti: &, quum profecturus Tarento esset, quia, nullis magis quam Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, [2] istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturam in terra nanciscereturet, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hanc [3] difficultatem redactum, obsecrasse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stātemque super foros, cantare: & quum decantasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorē) è puppe in mediam nauem concessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum vero aiūt à delphino exceptum, Tænaron fuisse transuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, ne quò prodiret: ceterum curauisse

τὸν ἀνθρώπους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δέ, ἢ τε διαλλαγὴ σφι ἐγένετο, ἐπ' ὥτε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε αὐτοῖσι ἐνὸς νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ὠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέζη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν περὶ Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παρασχεῖν. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων ἀνθρώπων δεύτερον, καὶ διθύραμβον, τοῦτον αὐθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μέν νυν ἐκ Ταράντου, πίστιν δὲ ποιεῖσθαι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ βουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. ὃν δὲ, συνιέντα τοῦτο, λίτεσθαι, χρήματα μὲν παρεόντα σφι, ψυχὴν δὲ παρὰ τοῦ ἀποτίνυσθαι. οὐκῶν δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν. ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παρασπήσασθαι, ἐπείδή σφι οὕτω δοκέοι, παρεῖδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ ταύτα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαντα ἀείσας δὲ, ἑωυτὸν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν θάλασσαν. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν μὲν ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάριν, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὀρθιον. τελευτήσαντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μὲν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενείκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μεπέντα, ἀναμένων δὲ

1 *Hic ἐπίσω est potius* retro, *vel* retrorsum. 2 Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pec. 3 Consilii inopiam.

ἔχων τὴν πορθμείων· ὡς δ' ἄρα παρῆναι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην, καὶ μιν διὰ πρηόνων λίποιεν ἐν Ταίναρῳ, ἐπιφανῆναι σφι ὑπ' Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπίδησε καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους λανθάνειν. Ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον ὑπὸ μέγα ὅσον Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὼν αὐ ἀνθρώπου. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς ὑπὸ τοῦτος Μιλησίους πόλεμον διενείχας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκ φυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος ἐὼν τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θωμὸς ἄξιον λόγου πάντων δὴ ὑπὸ ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσεράκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἀπὸ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τὰς μὲν εὑρίσκετο μείζονας παρθενείσκειν, μείζονα ἐπαιτιώμενος· τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαύλας ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, ἐπενόησε νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δέ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. ἐπειρομένου δὲ τοῦ Κροίσου εἰ τι ἔλπεται νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ σὲ ἔχοντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δέ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν· ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, περὶ μὲν μοι φαίνεαι βούλεσθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ, εἰ δοκέεις βούλεσθαι δηλονότι ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε

vt nauas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ siquid de Arione memorarent: & referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionẽ apparuisse eodẽ quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod conuicti inficiarẽtur. Hęc Corinthii ac Lesbii aiunt, extatque apud Tænarum [1] ingens Arionis ex ære donariũ, super delphinum sedens. Porro Alyattes Ly- XXV.
dus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secũdus ex hac domo, quum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia quæ sunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui solus omnium compactionem ferri excogitauit. ¶ Defuncto Alyatte, succes- XXVI.
sit in regno CROESVS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Ephesiis bellum intulit. Vnde Ephesii ab eo obsessi, vrbem Dianæ donarunt, funem ex æde Dianę ad murũ alligato. Est autem inter veterem vrbem quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum interuallum. Hos primos Crœsus aggressus est, deinde vero carptim singulos Ionum Æolumq;, alias in alios causas prætendens, vt in quosque maximas reperire poterat: in quosdam etiam friuola causatus. Po- XXVII.
stea vero quam Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, tum constituit ædificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito essent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum se Sardis contulisset, interrogatum à Crœso numquid apud Græciam noui esset: respondisse quod illum à compingenda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, [2] decem millia equorum coemerunt, habentes in animo aduersus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœsum vera loqui ratum, dixisse, Vtinam dent dii hanc insulanis mentem Lydos inuadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixisse, videris mihi, ô rex, cupide vota facturus vt insulanos in continente adipiscaris equitãtes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes [3] quam, simulac audierint constitu-

1 *Legit* μέγα, *non* ὑπὸ μέγα, *id est*, non magnum. *Deinde omittitur* ἀνθρώπου, *id est*, homo, *post* sedens. *Nisi quis malit*, delphino insidens homo. 2 *Vel*, Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audierunt const.

isse

ísse te aduersus se classem ædificare, vt nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente [1] tibi adiecisti, vlciscantur? [2]Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquã scite dixisse) ab ędificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

XXVIII. Interiecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios ceteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX. ¶His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum ceteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Atheniensis, qui quum leges iubentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per caussam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos seruandas quas ipsis Solon

XXX. condidisset. Harum itaque legum ac cõtemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum peruenisset, hospitaliter in regiã à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, iussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuam sapientiam, tuamq; [3]discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit suscitandi ex te [4] ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed vt res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ὅπι σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ‘‘ π. ἀρὰ
‘‘ ἄρασθαι Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα ἢ ὑπ’ ἐκείνων ‘‘ μῦθοι
τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων δίκην τίσωνταί σε, τοὺς σὺ ‘‘
θελήσας ἐχθροὺς καὶ δοῦλα τε ἀντ’ ἐλευθέρων Κροίσου τοῦ ὑπολόγου καὶ ⓐ (τὸ γὰρ σφέος δόξαι λέγειν) τὸ εἰθισμένον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίῃ συνέθηκε. Χρόνου δ’ ὑπεκκειμένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας τοὺτο ἐοῦτω εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆκες, ⓐ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμάζουσας πλούτῳ ἄλλοι τε ⓐ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τῶν ὃν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσας ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μή δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτὸς γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατέχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἄν σφίσι Σόλων θῆται. ‘‘ Αὐτὸς δὴ ὧν τούτων καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τοὺς Σόλωνα θεράποντας περιηγέεσθαι τοὺς θησαυροὺς, καὶ ‘‘ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θηησάμενον δέ μιν τὰ ‘‘ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς ⓐ εἶχε καιρὸν ἐών, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσόφεων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν κατωθωπεύσας, ἀλλὰ τῇ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον

1 In seruitutem redegisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel.* His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alisqui* ὑπολόγῳ *esset pro* λόγῳ. 3 Vagam peregrinationem (*proprie* vagationem) quam, vtpote philosophari volens multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid.

Αθηναῖον. ἀποθωυμάσας ὁ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἴ-
ρετο ὁκόστις περ εφέως, Κοίη δὶ κείνεις Τέλλον εἶ ὀλβι-
ώτατον; ὁ δ εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ
ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σφι εἰ-
δε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα τὰ δαμεί-
νυτα. ἐς τοῦτο δ τοῦ βίου εὖ ἔχοντι, ὡς τὰ παρ ἡμῖν,
τελευτὴ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. γενο-
μένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀσυγκλύ-
τους ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
8 τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καὶ μιν Ἀθηναῖ- 10
οι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε, καὶ ἐτίμη-
σαν μεγάλως. Ὡς δὲ τὰ πρῶτα τὸν Τέλλον προσεπέ-
φατο ὁ Σόλων ὀνήσιον, εἴπας πολλά τε καὶ
ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ ἐκεῖνον ἴδοι·
δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε
Κλεόβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος
Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τού-
τῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφό-
τεροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐ-
ούσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως 20
τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν·
οἱ δὲ σφι βόες οὐ παρεγίνοντο ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐν
ὥρῃ. ἐκκαιδεκόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ ταύτῃ νεηνίαι, ὑπο-
δύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, εἵλκον τὴν
ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτη-
ρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσερήκοντα διαγε-
κομίσαντες, ἀπίκοντο ἐπὶ τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι
ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος,
τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε
ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τε- 30
θνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περι-
στάντες ἐμακάριζον τῶν τεκνίων τὴν γαστέρα· αἱ
δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷον τέκνων ἐ-
κύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔρ-
γῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος, εὔ-
χετο, Κλεόβί τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέ-
κνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν
θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστον ἔστι. μετὰ τοῦ-
τὴν δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ δεῖπνησαν
ἦσαν, καταδαρθόντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεη- 40
νίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν ἀλλ ἐν τέλει τούτῳ ἔ-
σχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμε-
νοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
γενομένων. Σόλων μὲν δὴ δευτερεῖα δευ-
τερεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ ἀπορρηθεὶς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filij fuerunt honeſti & boni, 1 eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantũ in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinem, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimã oppetiit mortem. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tel- XXXI.
lo ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundũ ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturũ. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus ſuppeditabat: ádhæc corporis robur tantum vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Iunonis apud Argiuos eſſet, oportereturque omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hique boues ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugum ſubeuntes, plauſtrũ pertraxerũt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus iudicauit, Satius homini eſſe mori quam viuere. Nam quum circunſtantes Argiui, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: feminæ vero, matrem eorum, quòd talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam vt Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, vbi ſacrificarunt epulatíque ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, nõ ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argiui factas, apud Delphos collocarunt. Et his qui- XXXII.
dem Solon ſecũdas beatitudinis partes attribuit. 2 Crœſus autem conturbatus,

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque, &c. 2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus, *vel*, in iram concitatus.

inquit,

inquit, Hospes Athenienſis, adeone à te deiicitur in nihilum noſtra felicitas, vt ne priuatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me Crœſe gnarum omne numen inuidum eſſe & tu. bulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerãtur multa quę nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni conſtant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito. [1] Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, vt tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient trigintaquinque, dies autem ex his mẽſibus mille [2] quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero viginti ſex millia ducentiquinquaginta, [3] nullus prorſus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, omnino calamitoſus eſt homo. Ceterum tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominũ rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixerò priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui [4] diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquã locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, ſed nõ beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt: [5] hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parẽs, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoq; ſuũ rectè obierit, is eſt (quẽcunque ris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenerit, nequaquam beatus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

Εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ ἡμετέρη ὄλβου μοίρη ἐς τὸ μηδὲν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρηπηίων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὗρον τῆς ζόης ἀνθρήπῳ τεθέν. ἔστι. ἡμι. οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέξονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτεσσι τοῖ ἑτέων μηνὶ μακρότερον γενέσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμβαίνωσι τοῖσι γινομένοισι ἐς τὸ δέον, μηνῶν μὲν τοῖσι ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται πεντάκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα. τούτων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τῶν βίου οὐδὲν ὅμοιον πρόσεστι πρῆγμα. οὕτω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς ἔστι ἀνθρήπος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀνθρήπων· ἐκεῖνο δὲ οὐκ ἔφρεό με, οὔκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γὰρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τῦ ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσσοιτο, πάντα καλὰ ἐόντι τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ἁπλουτοι ἀνθρήπων, ἀόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι πρὸς ἑνὶ τῦ εὐτυχέος μοιρῶν. οὗτος δέ, τῦ πλουσίου τε ἀόλβιου πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίῃ ἐκτελέσας, καὶ ἄτῃ μεγάλῃ προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι, δυνατώτερος· ὁ δέ, τοῖσι δὲ πρόσεστι ἐκείνου, ἄτῃ μὲν καὶ ἐπιθυμίῃ οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπῴκεε. ἀπτερος δέ ἐστι, ἀνόσος, ἀπαθὴς κακέων, εὐπαις, εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ τελευτήσει τὸν βίον εὖ, ἔστ' ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπιεικέα, μηδὲ κεκλέφθαι ἐω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μέν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρήπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum vnum eſſe quam alterum vnum menſe maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menſ.
2 Quinquaginta, *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Viuit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere nõ ita poteſt vt ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, felix ſobole, & formoſus.

» νατόν ἐστι· ὥσπερ χώρη οὐδεμίη κατάρχει πάντα
» ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ
» ἐπιδέεται· ἡ δ' ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, ἄριστη αὕτη. ὡς
» δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὐτάρκες ἐστί. τὸ μὲν
» γὰρ ἔχει, τοῦδε δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὖτε ὧν πλεῖ-
» στα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ βιοὺς εὖ-
» τως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο, ὦ
» βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ
» πάντων χρημάτων τὴν τελευτὴν κῇ ἀποβήσεται. πολ-
» λοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, ὑπερρίζους ἀ-
νέτρεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ὔκως ὅτε ἐ-
χαρίζετο, ὅτε λόγου μὲν ποιησάμενος οὐδένος, ἀπο-
πέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρε-
όντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν πάντων χρημάτων
ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, μέ-
γα λαβὲ ἐκθεὸς νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκά-
σαι) ὅτι ἐνόμισε ἑωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων
ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ βύσσοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ
τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν
περὶ τοὺς παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν
τοῦτερος μὲν διέφθαρτο (οὐ γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕ-
τερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πρῶτα φέρετο. οὔνο-
μα δὲ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν σημῆναι
τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδη-
ρέῃ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπείτε ὀξηγέρθη, καὶ ἑωυτῷ
λόγον ἔδωκε, κατορρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἀγεται μὲν
τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθὼς δὲ γε ὁ στρατηλατέειν μὲν τῶν
Λυδῶν, ἔτι μὴν ἔτι τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμ-
πε. ἀκόντια δὲ καὶ δορατία, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖ-
σι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρες, ἐκ τῶν ἀνδρεω-
χ. σωσίη νων ἐκκομίσας, ἐς τὸν θαλάμους συνένησε, μή τι
κι. τὸ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐλθόντος δὲ
τὸν ἐν χερσὶ τὸν παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς
Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος. καὶ οὐ καθαρὰς
χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γένος, γλώσσης δὲ τῆς βασιλητέης.
παρῆν δὲ ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς
ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο ἐπικυρῆσαι. Κρῖ-
σος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις
τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπείτε δὲ τὰ νομιζό-
μενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπειρώτα ὁκόθεν τε καὶ τίς
» εἴη. λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς τε ἐὼν, καὶ κόθεν τὴν Φρυ
γίης ἥκων, ἐπίτροπος ἐμοὶ ἐγένεο; μάλα τε ἀνδρῶν ἢ γυ-
» ναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορ-
» δίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec vna regio cuncta sibiipsi subpeditat: sed aliud habens, alio indiget: quę tamen habet plurima, ea est optima. quemadmodum etiam hominis corpus vnum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, [1] hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitū, quò sit euasura: quoniam multos deus, quibus [2] fortunas suppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque assentando Crœso, neque vllius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, iuberet omnium rerum inspicere exitum. ¶ Post abitum Solonis ingens deorū indignatio Crœsum excepit, quod (vt coniicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autē Crœso liberi duo: quorum alter [3] qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaq; Atym Crœso significat somnium, fore vt ferrea cuspis traiectum interimeret. Expertectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio vxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquā eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & hastas, omniaque huiuscemodi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi veniisset, ex rituque domestico, vt sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiauit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Vbi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quē ille respondit, [3] Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine

XXXIII XXXIV XXXV

1 Is (meo quidem iudicio) dignus est, ô rex, qui nomen illud ferat. *scribendo* ὦ βασιλεῦ, *pro* αἰ βασιλέες. 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus: 4 Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίου. *Sic etiam in sequentibus.*

Adrastus:

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudēs interemi, adſum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autē inuicem ad eū his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hîc in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quamleuiſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. XXXVI ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera peruaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperāt. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus vt nobiſcum filium tuum ac delectos iuuenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria reperens, ita reſpondit, Filii quidē mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt nouus maritus, & iſti nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vna mittam, mandaboque euntibus vt promptiſſime vobiſcū XXXVII belluam de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit. Cuius verbis quum contenti [1] non eſſent Myſii, interuenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hęc inquit ad eū adoleſcens, Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora XXXIX iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignauiam, neque quod aliud quippiam iniucundum

Ἄδρηστος. φονῆά ϛ̓ ἀδελφεὸν ἐμεωυτῆ ἀέκων παρείμι, ὀξεληλαμένος τε ὑπὸ τῦ πατρὸς καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἐκγενὸς ἐών, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος ὁντινοῦν, μένων ἐν ἡμετέροισι. συμφορὴν δ̓ ταύτην ὡς κουφοτάτην φέρων, κερδανέεις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ διαιτᾶν εἶχε ἐν Κροίσου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ οὖς χρῆμα ἦν μέγα· ὁρμεώμενος δ̓ οὗτος ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δ̓ οἱ Μυσοὶ ἐπ̓ αὐτὸν ἐλθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπαθον δ̓ ἀπ̓ αὐτοῦ. τέλος δ̓, ἀπικόμενοι δῶρα οἱ Μυσοὶ παρὰ Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἀγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιστον ἀνέφηνε ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σεο, σὺ παῖδά τε καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. Κροῖσος δὲ μνησθεὶς τῶν ὀνείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγε σφι τάδε, Παῖδός μοι τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ὑμῖν συμπέμψω· (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ τοῦτο μέλει.) Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ προθυμήσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἰ ὡς προθυμοτάτοισι σφι ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. Ἀπογρεωμένων δ̓ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δ̓ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ πάλαι ἐστὶ ἡμῖν ἄριστα καὶ κάλλιστα πρότερόν τε καὶ ἐν γυναιξὶ καὶ ἐν ἀνδράσι νέοισι δόκιμα εἶναι, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντα θῦσαι μέν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε πρόφασιν δειλίην μοι παρεὶς ὁρᾶν, οὔτε ἀγυμνίην. νῦν τε τοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἐς τὸ ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; τίνα μὲν τοῖσι πολίτῃσι δόξω εἶναι; τίνα δὲ τὴν νεόγαμον γυναῖκα; τίνα δ̓ ἐκείνη δόξαν ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅκως μοι ἄμεινον ἔσται ταῦτα ἅτινα ποιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν

1 *Legit in* συνεχωρέοντο. *quæ eſſe vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere: at tu nunc vtroque iſtorum exclu-

» παιδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ἐνείσηλθε
» ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπισᾶσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι·
» ἐκ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. φεῦγε ὦν
» τὸν ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι τῶνδε ἐπισπεύσας,
» καὶ ἐπὶ τὰ νῦν λαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω,
» φυλακὴν ἔχων εἰκὸς δυνάμιν ἐπὶ σῇ ἐμῇς σε
χ. ἔχειν » ζωῆς ἀφαιρέσεσθαι." Εἶς γάρ μοι μοῦνος τυγχά-
» νεις ἐὼν παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν
» ἀκοήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε
» ὄψιν τοιαύτην, δικαίως ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. Τὸ δὲ οὐ
» μεμαθήκεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιον
» ἐστὶ φοβέεσθαι. φὴς τοι τὸ ὄνειρον ἐκ τοῦ αἰχμῆς σιδη-
» ρέης φανὰν ἐμὲ τελευτήσειν· ὗες δὲ τίνα μοι εἰσὶ
» χεῖρες, τίνα δὲ αἰχμὴν σιδηρέην, τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν
» γὰρ ἔκ τοῦ ὀδόντος τοι ἔφερε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου
» τευὸς, τί τούτῳ ἔοικε, χρῆν δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
» νῦν δὲ ἐκ τοῦ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν οὐ δοκέει ἀνδρὸς
» ἡμῖν εἶναι ἡ μάχη, μέθες με. Ἀμείβεται Κροῖ-
σος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἐπὶ τῇ μὲν νίκῃ γνώμῃ ἀπο-
» φαίνων σε εἶ τοῦ ὀνείρου. ὃς ὦν νενικημένος ἐκ τοῦ
» σέο, μεταγινώσκω, μεθίημί τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὸν ἄ-
γριον. Εἰπὰς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μετεπέμπετο
τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δὲ λέγει
» τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ τοιῇδε περιπεσόντα,
» καίτοι τι σοὶ οὐκ ὀνειδίζων, καθήρεα, καὶ οἰκίοισι ὑπο-
» δεξάμενος ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν
» ὦν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ πρόσθεν εὖ ποιήσαντος σε, ἐς
» χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ-
» μοῦ χρῄζω γενέσθαι, ἐς ἄγριον ὁρμεωμένου· μή τι-
» νες καὶ ὁδὸν κλῶπες κακὸν ῥῆγος ἐπὶ δηλήσῃ φανέ-
» ωσι ὑμῖν. πρός δὲ τούτοισι, καὶ σέ τοι χρεὼν ἐστὶ ἰέναι
χ. ἀπολαμπρύνεσθαι ἔνθα " ἀπολαμπρυνέεσθαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώ-
ιον τε γάρ τοι ἐστὶ, καὶ πρόσεστι ῥώμην ἐκ παρέχει.
» Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
» ἐγωγε οὐκ ἂν ἦια ἐς ἆεθλον τοιόνδε· (οὔτε γὰρ
» συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς ἐστὶ ἐς ὁμήλικας
» ἐσπίπτοντας ἰέναι, οὔτε ὁ βουλεύσας πάρα) πολ-
» λαχῇ τε ἀνίσχον ἐμεωυτόν· νῦν δ' ἐπεί τε σὺ σπεύ-
» δεις, καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι
» χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖδά τε σόν, τὸν
» ἀγαπελθέειν φυλάσσειν ἀπήμονα, ἔς γε φυλάσσοντος,
εἵνεκεν πρέσσει δίκη τινὶ ἄπνοος ἧσται. Τοιούτοισι ἐ-
πεί τε ἔσχε ἀμείψασθαι Κροῖσον, τοιῇδε μὲν ταῦτα ἀπο-
κριθέντες λοχάσι τε νεηνίσι τε καὶ κυσί. ἀπι-

mihi animaduerterim in te, hæc facio: sed visum quod in somnis mihi oblatum est, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea periturum cuspide. Cuius visi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, dimitto, obseruans siquo pacto queam te, dum viuo, à clade subtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auXXXIX ribus captum pro nullo existimo. Ad quem vicissim adolescens, Pater, inquit, tibi equidem ignosco agenti circa me custodiam, qui talem videris visionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum est me tibi interpretari. Ais tibi somnum ostendisse, me ferrea periturum cuspide. At vero quænam manus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu pertimescas? Nam si dente dixisset aut aliquo huius simili periturum me, debes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuspide. Quare quum non sit nobis pugna cum viris, ire me sinas. Et Crœsus, XL Euincis me, inquit, fili ista loquens de somnio intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto sententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc XLI loquutus Crœsus, Adrastum Phrygem accersit, eique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraste [1] calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem suppeditans sumptũ: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus sum, debes inuicem bene mereri. Custodem te opus est esse filii mei, venatum proficiscentis, nequi inter viam occulti grassatores in vestram perniciem prodeant. Ad hæc, tua interest eò te ire vbi splendor ex rebus gestis paratur: quod tibi paternum est: & præterea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô XLII rex, in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, [2] aut velle inter eos adesse. & frequenter meipsum continui: nunc tamẽ quoniam tibi hoc in animo 40 est, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiumque tuum, quem me custodire iubes, expecta incolumẽ rediturum [3] custodis caussa. Poste- XLIII quam his verbis Adrastus Crœso respondit, mox instructi viris delectis, iuuenibusque & canibus, discedunt. Qui vbi ad

1 Calamitate percussum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea est voluntas.
3 Quod ad custodem attinet.

mon-

montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum iaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Cræſi adeptus eſt. Iſte, cuſpide ictus, vocem ſomni impleuit. Quod factum quidam Cræſo nunciaturus cucurrit, petuenienſque Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. XLIV Cræſus autem morte filii perturbatus, eò grauius eam ferebat quòd is eum necaſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergrauiter cladem ſuam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, teſtificans quæ ab hoſpite paſſus eſſet. [1] Inuocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hoſpitalem quidem, quod quum domum excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet: familiarem vero, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maximum hoſtem. Secundum hæc, Lydi adXLV. fuerunt qui mortuum adferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadauer, ſeſe Cræſo tradebat manus protendens, iubenſque vt ſe ſuper cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum, quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi viuendum amplius non eſſe. Hæc Cræſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, & ad eum inquit, Habeo abs te hoſpes omnem ſatisfactionem, quoniam teipſum morte condemnas. Neq; verò tu huius mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deprum quiſpiam, qui iampridem mihi ventura ſignificauit. Cræſus ergo filium pro dignitate ſepeliuit. Adraſtus autem [2] Midæ filius, Gordij nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi ſilentium hominum fuit, ad ſepulcrum, [3] ignoſcentibus ei hominibus ob quę ipſe grauiſſime afflictabatur, ſeſe ſuper buXLVI ſtum transfodit. ¶ Porro Cræſus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [4] Quem luctum poſtea finiuit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambyſis filio ſublata, & res Perſarum

χόμενοι δὲ ἐς Ⓦ Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· διεξιόντες δὲ, καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτῆς δὴ ὁ καταρθεὶς Ⓦ φόνου, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀγχιβίζων τὸν συῶ, τὸ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τὸ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ὄξε ἔφηνε τὸ ὀνείρου τοῦ φήμιον. ἦλθε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονὸς· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τοῦ τε μάχιμου καὶ Ⓦ τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ Ⓠ. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ΙΙ ἀπέκτεινε Ⓦ ἀυτῆς φόνου ἐκάθηρε πεπημένεων ὑπὸ τῆ συμφορῆ δεινῆς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, ἐπιτυχόμενος τε τοῦτο τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη· ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιον τε καὶ ἑταιρήιον, Ⓦ αὐτὸν ἀνομάζων θεόν· Ⓦ μὲν ἑταιρήιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκήιοισι ὑποδεξάμενος Ⓦ ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· Ⓦ δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, δυείατο πολεμιώτατον.

Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ κατὰ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικελεύων τε σφάξαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τήν τε προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδὲ Ⓠ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καὶ ὡρέων ἐόντα ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἔχω ὦ ξεῖνε πᾶσάν σοῦ πάσαν τὴν δίκην, ἐπεὶ σεωυτὸν κατεδικάζεις θάνατον. Εἷς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ὑπουργήσαο· ἀλλά τεῳ θεῶν τῳ τις, ὃς μοι καὶ πάλαι προεσήμηνε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν Ⓦ ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, ἐὼν δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ νομιζόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπείτε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο, ἐπὶ τὸ σῆμα, συλλινωσκόμενος ἀνθρώπων εἰ) τὰ αὐτὸς εἶδε κ.τ.λ. βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐπικελεύσας τῷ τύμβῳ. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος· μετὰ δὲ ἡ Ἀσυάδεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταρρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

1 Hoſpitalem & ſodalitium, eundem illum deum appellans. 2 *Legit* ὁ Μίδεω τῶ Γορδίω, *vt in præcedentibus.* 3 Seſe exiſtimans omnium hominum quos vnquam vidiſſet, eſſe miſerrimum, ſeipſum ſup. 4 Poſtea vero Aſtyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambyſæ filio ſublatus, Cræſi luctum inhibuit, eumque in ſolicitudinem coniecit quomodo poſſet, priuſquam Perſæ —

αὐξομένῳα, πένθος μὲν Κροίσου ἀπέπαυσε, ἐνέ-
χ. μεγάλως αὐξηθῆναι σπος ὃς ἐς φρόνιδα, εἰ ἔτι ἑωυτῷ δυνατὸς, πρὶν μεγάλως ἡμέας τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτῶν αὐξομένων τὴν δύναμιν. μετὰ ταῦτα τὴν μαντηίων τὴν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὴν ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τοὺς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο καὶ ἐς Ἀμφιάρεων καὶ ἐς Τροφώνιον οἱ δέ, τὴν Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ τὸν Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν· ὡς εἰ φρονέοντα τὰ ἀληθείην εὑρεθείη, ἐπείρητο σφέας δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχωρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπὸ τῆς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σάρδων, ἀπὸ ταύτης ἡμέρης λογιόμενοι τὸν λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπερωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἄσσα δὲ ἂν ἑκάστων τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν πρὸς ἑωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων θεσπίσοι, οὐδὲ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέλαθρον τὸ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ συντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
χ. κραταιγάρτῳ Ὄδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρῆ οἷα χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεασάμενοι τὴν Πυθίης συγγραφὴν μαθόντες, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες ἀπῆσαν φέροντες τοὺς χρησμοὺς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαστα ἀναπτύσσων ἐπῶν τῶν συγγεγραμμάτων τὸ μὲν δὴ πρῶτον οὐδὲν ἐδόκεε ἐπαΐειν· ἐπιστάμενος δὲ ὃ, ὡς τὸ ἐν Δελφοῖσι ἦκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι ἐξεῦρε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπείτε γὰρ δὴ διέπεμψε τοὺς τὰ χρηστήρια τοῦτο θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπτήσας τὰ ἴδιος ἀμήχανον ἐξεῦρεῖν τε καὶ ὀπτῆσασθαι· χελώνην καὶ ἀρνα

augeſcentes: atque in ſolicitudinem venit, ſiqua ratione poſſet, potentiam Perſicam, priuſquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, ſtatim tentare ſtatuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa eſſent, aliis aliò dimiſſis, quibuſdam Delphos,[1] quibuſdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam ierunt ad Branchidas oræ Mileſiæ. Atque hæc ſunt Græca ad quæ conſulenda Crœſus miſit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios reſponſa petituros dimiſit. Omnes autem miſit exploratum oracula quid ſentirent: vt, ſi conſentanea in vero deprehenderentur ea, ſecundò per ſuos tentaret nunquid in Perſas expeditionem moliretur. Mittens itaque XLVII ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiſcerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus ſupputantes,[2] quotidie oraculis vterentur, ſciſcitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœſus Halyattę filius: & quod ſingula oracula reſpondiſſent, id omne conſcriptum ad ſe referrent. Quid porro cetera reſponderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, ſimulatque ingreſſi ſunt Lydi domum, conſulturi deum, & ſciſcitaturi quod ſibi eſſet iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris eſt ſpatium & numerus mihi notus arenæ,
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos ſenſus nidor teſtudinis acris,
Quæ ſimul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infra ſtrato, & ſtratum cui deſuper eſt es.

His oraculis quæ Pythia reddidit con- XLVIII ſcriptis, Lydi digreſſi, Sardis rediere. Quumq; alii quos circummiſerat Crœſus, affuiſſent, tunc ſingula reſignans, quod ſcriptum eſſet inſpexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus eſt, & excepit: exiſtimans ſolum eſſe Delphicum illud oraculum: quippe quòd comperiſſet quod ipſe fecerat. Nam poſteaquam ad petenda oracula nuntios dimiſerat, ſtatuto illo die obſeruato, tale quiddam eſt machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: teſtudinem pariter & agnum

— magni facti eſſent, creſcentem eorum potentiam ſubuertere.
1 Quibuſdam ad Phocenſium vrbem, Abas, quibuſdam.
2 Singuli eodem die oraculum conſulerent.

concisos in aheno coxit, operculo a-
XLIX heneo impositio. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit.
L Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deũ illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisq;, immolaret. [1] Quo ex sacrificio quũ immẽsa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres cõflauit, longiores quidẽ, sex palmorũ, breuiores autẽ, triũ, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: cereri vero, auri albidi, pondo binũm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eli-
LI quatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cũque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, aueam argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorũ octo & dimidii, præterea minarum duodecim: argentea ad suggrundã anguli templi, sexcentarum amphoratum capax: in quam miscebatur vinũ à Delphis theophanię festo: opus (vt Delphi aiũt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nõ enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumq;: quorũ in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non recte, quoniam

καταπόψας, ὁμοῦ ἔψυε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ὅτῳ τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη κτλ. ὑπὲρ Ἀμφιάρεω τοῦ μάντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσατο, ποιήσασι τοὺς ἱεροὺς τὰ νομιζόμενα. οὐδὲ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μάντηίον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ χιτῶνας, ⁽ⁿ⁾ πυρὴν μεγάλην ποιήσας, κατέκαε, ἐλπίζων θεὸν μᾶλλόν οἱ τοῖσι παρεοῦσι ἀρήκτησθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν παντὶ πρήγματι ὅτῳ ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐρρύη, κατὰ χοάνευσε χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξηλάσας ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλαιστα, ὅτι δὲ τὰ βραχύτερα, τρισπάλαιστα· ὕψος δέ, παλαιστιαῖα· ἀριθμὸν δέ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τούτεων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἐλκυσθέντα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, ἑξαθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἑλκυσθεῖσαν ἑξαθμὸν τάλαντα δέκα. ἔστ᾽ ὁ λέων, ἐπεί τε κατεχάετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ἑξαθμὸν ἑβδόμου ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, χρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τὸν μὲν χρύσεον ἐκέετο ὅτι δεξιὰ ἐσιόντι ἐς ⁽ⁿ⁾ νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐτώ ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ἐκτὸς ⁽ⁿ⁾ νηοῦ κατὰ τὠυτὰ ἐγένοντο. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ἑξαθμὸν ἐννεάτου ἡμιταλάντου, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τὸ χωνήιον τῆς χωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὑπισχνέαται γὰρ ἐκτὸς Δελφῶν θεοφάνια. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι· καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι· καὶ πόδας τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ τὰς ῥαντηρίδας δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τὸν μὲν τῷ χρυσέῳ ἐπιγεγράφαται, Λακεδαιμονίων φάμενον εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέχραψε δὲ τῷ τὸ Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι τὸ ἐπισάλμιος ὃ οὐνόμα, οὐκ ἐπαμπήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέν τοι τῷ γε πειρήσεσθαι οὐδὲ τεόν. ἄλλά τε αὐτῷ ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε, ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ φιάλας τε ἀργυρέας κυκλοτερέας· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδωλον χρύσεον τεῖπαν, ὃ Δελφοὶ τὸ ἀρτάβη φασὶ τὸ Κροίσου εἰκόνα λέγεσθαι εἶναι· ἔσεσθαι δέ, καὶ τὰ ἑωυτῆς γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς σειρῆς αὐτῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιαράῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὰ πάθεα, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ ὃ ξυστὸν τῆσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τῷ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσαγάγηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τὰδε μούνοισι εἶναι σημήια τοῖσι ἑωυτοῦ χρηστηρίοισι, ὑμῖν τε ἀξίας δῶρα ἔδωκε τῶν ἑξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσεταίρισται σύμμαχον. Οἱ μὲν τὰ ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέβαινον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον ἑξευρόντα, φίλους προσεταίρισθαι. Ἐπεί τε δὲ ἀπενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι πάσχων τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίῳ καὶ ἀγγελίῃ καὶ προεδρίῃ, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρᾶτο τρίτοισι. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τὸ μαντήιον δι' ἀπίλου, οὐκ ἐνέφορέε τὸ αὐτό.

& hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suę monilia à collo pendētia, ac zonas, [1] quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius LII & virtutem audierat & cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & [2] xystum cum suis iaculis aureum. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas repositа fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad o- LIII racula Crœsus iniunxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciscerет. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarumque nationum rex, [3] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiens, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosq; percōtatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquē exercitum sibi adiunctus. Atq; hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusq; in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorū ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis LIV atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisq; donarunt primas in consulendo [4] oraculo partes, primumq; in sedendo locū, & ius perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Cete- LV rū donis Crœsus prosequutus Delphos, tertio vaticinium consuluit, [5] quod videlicet illud verax sibi esse cōperisset.

1 Et hæc quidem Delphos Crœs. 2 Hastile cum suis spiculis. 3 Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conuenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπάλλω, pro ἀγγελίῃ.* 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur, *q. d. eo se ad satietatem vsque implebat.*

Quæ-

Quærebat autem an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo iam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcruposum corripe ad Hermum,
Neue mane: ignauus poſito ſis Lyde pudore.

LVI His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putauit ſibi curandum vt potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret: Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [1] Nam de his ita antea iudicabatur, quũ ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt, Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutauit, illa aſſidue multumque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum iacet, nomine Iſtiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednũ. Inde rurſus in Dryopidem commigrauit, atq; ita in Peloponneſum venit, Doricaque cognominata
LVII eſt. Ceterum qua lingua Pelaſgi ſint vſi, pro certo affirmare non poſſum: [2] ſed coniectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi vruntur qui ſupra Tyrrhenos vrbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorũ qui nunc Dores vocantur; tunc incolentes regionem quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelaſgi habitarent ad Helleſpontum, qui conterminі Athenienſium erant: aliaq; omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis coniectantes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum vllo circà populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa.

ἐπφρώτα· ὁ δὲ χρηστηριαζομένος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται μοναρχίη· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαρκὲς πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τὸ τοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥδη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτὸ ἀνδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδὲ ὧν αὖτος, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κοτὲ τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφερμηνίζειν ἰσορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσασθαι φίλους. ἰσορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας τοὺς μὲν, τοῦ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προσχεκεμένα ἐόντα ἀρχαῖα· ὁ μὲν, Πελασγικόν, ὁ δὲ, Ἑλλήνικον ἔθνος. καὶ ὁ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· ὁ δὲ, πολυπλανήτων κάρτα. ὅπτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε χώρην τὴν Φθιῶτιν· ὅπτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην Ἱστιαιῶτιν· ἐκ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων ἐξαναστὰς ᾤκεε ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥντινα δὲ γλῶσσαν ἱεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεών ἐστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὁμουρεοί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τὴν νῦν αὖτα χώρην τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἵ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα πολίσματα, τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται ὁμοιοῖσι τοῖσι νῦν σφέας περιοικέουσι εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι·

---

1 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelaſgica, altera vero Hellenica: quarum iſta quidem nunquam alio demigrarit, illa vero valde multumque ſit vagata. 2 *Totum hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus eſt perturbatus.* Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuiſſe cuius ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim finitimi erant ijs quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Theſſalicam regionem incolebant: & ii quoque Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbare fuiſſe loquutos. Nam & Creſtoniatæ & Placieni linguã quidem diſſi.ent à ſuis vicinis, inter ſe vero conueniunt. ——

14 δηλῶσί τε ὅτι τὰ εἰνείκαντο γλώσσης ἰφαπτόμενα μεταβάλοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία τὸν ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐξήλυε, ἀείκοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποβλαθὲν μέν τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀδύνατον, ἀπὸ μικροῦ τεω τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὐξηθὲν ἐς πλῆθος, τῶν ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσεχεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ δὴ ὧν ἐμοί τε δοκέει, καὶ δὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, ὐδαμὰ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπωιθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱππακράτεος, τοῦπερ τότε τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱππακρατέι γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. Ἐλθόντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ, οἱ λέβητες ἐπεξεῶντες, καὶ χρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, αὐθῦ πυρὸς ἔξεφυν, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων τε ὁ Λακεδαιμόνιος παραστὰς, καὶ θωυμάσας τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱππακρατέι, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἀγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπεῖπαι. Ὑπερθέμενος ταῦτα παραινέσαντος Χείλωνος πείσεσθαι τὸν υἱὸν Ἱππακρατέα· ἠμέλησαν οἱ μετὰ ταῦτα Πεισίστρατον τοῦτον, ὡς, φασὶ, ζόντων τῶν παλαιῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν παραλίων ἐόντων Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀρισταίδεω καταφρονήσαντας τὴν τυραννίδα, ἤλασε τρίτῳ φάσιν. συλλέξας δὲ φασιώτας, καὶ τοὺ λόγῳ τῶν ὑπαρχόντων ποιησάμενος, μηχανᾶται τοιάδε· πρῶτα λίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὸ ἄστυ τὸ ζυγὸς, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἱ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἄγχος ἠθέλησε ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδόκεε τε τοῦτο φυλακῆς εἵνεκα ποιέειν αὐτὸν χωρῆσαι πρότερον βουλόμενος ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γιομένῃ στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε ἑλεῖν, καὶ ἅμα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, δόξαντας ἤδη εἶναι ἐπιλήθεις, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας ἑστάς, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγίνοντο Πεισιστράτου, ῥοπτροφόροι δέ. ξύλα γὰρ ῥοπτρώια ἔχοντες εἵποντο οἱ ὀπίσω. συνεπωμόσαντό τε ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔχοντι τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀ-

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca transierunt, eandem se nunc conseruare. At natio Hellenica, *id est, Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt vſa, vt mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamq; eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne vxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio poti-

LVIII

LIX

---

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo exiſtit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, à tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde, multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cum ea ſeſe coniungentibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoq; mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſe.

tus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neq; legibus mutatis, sed in presenti statu manens, vrbē bene ac pulchre exornauit. Sed nō multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi con-
LX. cordibus animis eum eiecerunt. Hunc igitur in modum Pisistratus primū obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cuius eiectores rursus inter se seditiones redintegrarūt. Hac autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorem, addita tyrannidis cōditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illum restituendum, rem (vt ego cōperio) longe stultissimā: (quādoquidem iam olim diiudicatū est Græcam gentē dexteriorem esse quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præsertim si isti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinati sunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videnda esset, in vrbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses, bona mente excipite Pisistratum, quem Minerua ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicauerunt: & statim rumor in tribus emanauit, Pisistratum à Minerua reduci. Qui vero in vrbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam, feminę supplicarūt pariter,
LXI. & Pisistratō acceperunt. Hunc in modum quē diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam eius duxit vxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [1] haud legitime coibat cum vxore. Quam rem quum inter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicauit. Iste vero iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, vt erat iratus, [2] milites homini infensos reddidit.

Θηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἑούσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅτι τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔμενε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον πάντα τὸ φρονήσαντες οἵ τε τοῦ Μεγακλέους καὶ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσι μιν. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ δεύτερον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλε. Οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐν νείκεσι ἐγίνοντο ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. Ὁ δὲ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅτι τῇ τυραννίδι. Ἐνδεξαμένου δὲ καὶ λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ὅτι τοῦτοισι ποιήσει, μηχανῶνται δὴ ὅτι τῇ κατόδῳ τερπνότατον βουλήσαιτο, ὡς ἐγὼ εὑρίσκω, μακρῷ ἐπὶ γε ἀπεχείῃ ἐν παλαιτέρῃσι τὸ βάρβαρον ἔθνεος τὸ Ἑλληνικὸν, εὐηθέστερον καὶ δεξιώτερον, καὶ οὐδὲν ἥλιθιον ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ὅτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ οἵη γυνὴ τῇ οὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἀνὴρ εἶδος. Ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίην, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ τρέψαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν οὐκ ἀπρεπέστατον φανέεσθαι ἐσόμενον, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, τρόμους κήρυκας πρόσθεν πέμψαντες, οἵ τε ἐντεταλμένα ἀπήγγελλον ἐς τὸ ἄστυ ἀπιόντες· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀγάγεται ὑπερφιάλως μάλιστα, καὶ ἐς τὸν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον ἄγεται· καὶ ἐν τῷ ἄστει πειθόμενοι τῇ γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν, προσεύχοντό τε τῇ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον.

Ἀπολαβὼν δὲ τὸ τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, καὶ τῇ ὁμολογίῃ τῇ πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παῖδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἡβησάντων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων, ὁ βουλόμενος οἱ γνήσιος ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετο οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νεώτερα οὐκ ἐξηγήσατο τοῦτο ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐρωτηθεῖσα, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρὶ ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. Τὸν δὲ δεινὸν ποιέεσθαι, ἀπεχθάνεσθαι τῷ Πεισιστράτου. ὀργὴν δὲ ὡς εἶλε καταλλάσσετο τῷ ἔργῳ τοῖσι στασιώτῃσι.

1 Non coibat cum vxore vt moris est. Et illa quidem initio hoc tegebat, postea vero matri, siue percontanti, siue minus; exposuit & ista rursus marito. 2 Positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

μαθὼν ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα, ἐπ' ἐωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης. τοῦ δὲ πρώτου. ἀπικνεῦμενος ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωρεὰς ἐκ τῶν πολίων, αἵτινές σφι προεῖδέα ἔκαστα. πολλῶν δὲ μεγάλα προσγενομένων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντής, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίῃ πλείστῃ παρεῖχετο, χρήμασι καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἀφ' ἑνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἔσχον σι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, δῆμοί τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀπασσοτέρη. οὕτω μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταπὶς ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλλαινίδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ αὐτίκα ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θεὶη προμαντὴ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν, χρησμολόγος ἀνήρ, ὃς δὴ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δὴ ὁ βόλος, ὁ δ' ἰχθὺν ἐκπετάσσει·
Θυννοὶ δὴ οἱ μήσονται σελαναίης ἀφ' ἁλὸς.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθαῦτα χρᾷ τάδε. Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, ᾤετο δέκεσθαι τὸ χρηθέν, ἐπῆγε τῷ στρατῷ. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τεταγμένοι τῆς δὴ τότε κατὰ ἡμέρην ὁ μὲν ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβοις, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐπεσόντες,

Quæ fieri Pisistratus contrà se animaduertens, regione prorsus abscedit: & vbi Eretriam peruenit, vna cum filiis deliberat. Quum autē sententia Hippiæ præualuisset, de tyrannide rursus recuperanda, [1] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multū, tum vero Thebani plurimum. [2] Post hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenientes, multum alacritatis addidit, ăllatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno vndecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas iucundior: atque ita congregabantur. Ceterum Pisistratus, quandiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quī autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [3] altrinsecusque arma posuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [4] Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

[5] *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meāt thynni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus vero, eo perLXIII cepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant,

1 Munera collegerunt ex vrbibus antea sibi vtcunque cognitis. 2 Postea vero (vt paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata. 3 Peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi vero diuino impetu fretus Amph. 4 Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum iactum est, expansaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

eos

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, [1] vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos cõscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mãdata Pisistrati dicerent, iuberentq; eos bono animo esse, & ad sua quemq; abire. Ita audientibus dicto Athenien- LXIV sibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorũ copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoq; eorum Athenien sium qui perstiterãt, nec è vestigio fugã fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidiq; permiserat, quum antehac etiã Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenien siũ aliis in prœlio cæsis, aliis vna cũ Alcmæonidis domo profugis. LXV ¶ [2] Hũc ita Athenien sibus imperante ea tempestate Cræsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quum cetera bella prospere gessissent, aduersus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, [3] tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quę instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea venisti prapinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo vaticiner sis vtrum, virue deusne:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgũ, quũ esset tutor & idem patruus Leobotę Spartiatarũ regis

τοὺς Ἀθηναίους πρέπουσι. φθυγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἁρμόσασα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοί τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, ὀπίσω ἐπέμπετο. ⓐ οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φθύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐπετάλμησε τοῦ Πεισιστράτου, θαρσεῖν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἔκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτῶν. Πειθομένων δὴ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος στρατὸν ἔχων Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικουρίοισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δ', ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμηρεύσαντες τῶν δημοτεύτων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβών, καὶ κατασπάσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ τοῦτον ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. θεὸς γὰρ καὶ ἐπὶ τούτοισι, τὴν νῆσον. Δῆλον καθῆρας ἐκ τῶν λοιμίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐκ τοσοῦτον ἐπόψιος τοῦ ἱεροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πάντως ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννεύθη Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δ' αὖτῶν μετ' Ἀλκμαιωνίδεω ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τοὺς μὲν νῦν Ἀθηναίους τοιαῦτα ⓑ χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατεργάζεσθαι. τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφυγέναι, καὶ ἑωυτοὺς ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρεας Τεγεητέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλοις πολέμοις δυτυχέοντες ⓒ Λακεδαιμόνιοι, τοὺς Τεγεήτας μούνους τοὺσδε ἐπλαον. ὁ δὲ ἐπὶ τοῦτον, καὶ κατὰ νόμον πάντων Ἑλλήνων, καλά τε σφέας ἀνέθηκε, καὶ ξεινοισι ἀπεδέξατο. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς νομίμων Λυκούργου τὸν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ ὁ χρηστήριον, ὡς ἐσῆλθεν ἐς τὸ μέγαρον, βοᾷ ἡ Πυθίη λέγουσα τάδε,

Ἧκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πολύπιονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὁλυμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μάκαρ ἀθανάτοισιν ἀείδω, ἢ καὶ ἀνδρα. κ. τὸ ἀείδω πον.
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες καὶ τούτοισι λέγουσι καὶ φέρουσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην ⓓ νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δὲ αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφεοῦ μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, κ. Λεωβώτου.

1, 2 Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. 2 Cræsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. 3 Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio, sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρὸς τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲ μεταβαλόντες νομίμῃσι ἐνομίμησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἵη δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, αὐά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθυμήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίῃ ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρεώντων εἶναι, ἔχρηζον ἐπιέζειν Δελφοῖσι ὅτι πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίῃ μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἐπικωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ φθονέω.
Δώσω τοι Τεγέῃ ποσὶ καλλίχορον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον καλῇ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ὡς τὴν Τεγέην ἐξῃρήσοντες, χρησμῷ καὶ αὐτοὶ πίσυνοι, ὡς δὴ δεδμήσοντες τοὺς Τεγεήτας. ἐσπεσόντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἐφόρεον τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ χαλκῷ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, πρὸς οἶκον τὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Καὶ μὲν δὴ τὸ πρότερον πόλεμοι συνεχέως ἀεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν Κροῖσον χρόνον, καὶ τὸν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντα, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη Σπαρτιῆται κατύπερθε τοῦ πολέμου ἐγεγένεσαν, ἐξεργόμενοι δὲ τοιῷδε χρόνῳ ὅτε ἀεὶ τοῦ πολέμου ἐπαύοντο τοῦ πρὸς Τεγεήτας, πέμψαντες θεοπόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένοις. ὡς δὲ οὐδαμῇ οἷοί τε ἐγίνεσαν τὸ θηκίον τοῦ Ὀρέστεω,

è Creta hæc attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia iura immutauit: deditque operam ne quis ea transgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, [1] enomotias, triacadas, & syssitia: super hæc instituit *tribunos plebis*, ephoros ac senatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati LXVI sunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. [2] Ex quo, cum bonitate soli, tum non exigua hominum copia, discurrerunt statim, ac benigne rem gesserunt. Nec amplius contenti otio frui, quum se Arcadibus præstantiores esse arbitrarētur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam vescentes glande viri sunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidere quicquam,
Saltādā Tegeā plāta plaudēte daturus:
Vtq; queas campū metiri fune feracem.

Hæc responsa vbi accepere Lacedæmonii, à ceteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes secum compedes: videlicet captioso fieri oraculo, tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verum congressi prœlio ac fugati, quicunque eorum viui sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerūt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Alex *apud Tegeam* suspensæ. Atque superi- LXVII ore quidem bello Lacedæmonii aduersus Tegeatas assidue semper male pugnauerant: Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonisque, regum suorum, longe superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt scisciti quemnam deorū placarēt vt Tegeatū victores existerent. His Pythia rēspōdit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quū nequirent inuenire,

1 *Enomotiæ erant viginti quinque virorum collegia, & secundum alios plurium: eratque hic sextus à rege magistratus. Triacades, triginta virorum collegia, Syssitia, cœtus in quos distributi ciues, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populosa regione versarentur, excurrerunt statim, ac prospere rem gess. *vel*, secunda fortuna vsi sunt. *Sed αὐά τε ἔδραμον exponitur etiam succreuerunt, ex Suida: quem vide.*

rursus ad deum mittunt de loco scisciatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quadam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi perueheménte coacti,
[1] *Forma hostis forma, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemponides terra omniparente tenetur.
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Vbi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [2] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit. [3] Sunt autem benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alii alio mittuntur. LXVIII [4] Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [4] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent, & ipse in ærariam officinã venisset, intuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirabundum animaduertens faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admiraretur, si idem quod ego tu nosses, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse maiores quàm nunc sunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo longitudine: quam vbi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ videret, Liches considerans, coniectauit hunc ex oraculo esse Orestem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem cõperit esse ventos: incudẽ vero & malleum, [5] formam formæ hostem: ferrum vero quod procuderetur, [6] plagam superinditam plagæ: hac ratione id coniectans, quod in plagam hominis ferrũ inuentum sit. Hæc itaq; secum agitans, Spartã regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi [7] ex cõposito hominẽ

ἐπεμπον αὖτις ἐς Τεγέην ἐπιθησομένους χώρεον ἐν ταὐτῷ καὶ ὁ Ὀρέστης. Ἐπειρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λιπαρῷ ἐνὶ χώρῳ, χ. λευρῷ
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος αὖ τύπος, καὶ πῆμ' ὑπὸ πήματι κεῖται· χ. πήματι
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φερέζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπερφέρτερος ἔσῃ·
ὡς δὲ καὶ τῶνδε ἐπήκουσαν Λακεδαιμόνιοι, ἀπέστειλαν τὴν ἐξευρέσιος τοῦτον ἐλάσσονα, πρώτους διζήμενοι ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ὀξιόντες ἐκ πάντων ἱππέων αἰεὶ στρατεύεσθαι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τὸν τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἀπ' ἐξίωσιν ἐκ πάντων ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ δόγματι πεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλοις ἄλλη. Τουτέων δὴ καὶ τῶνδε ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ χ. Λίχης συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ· ἐούσης γὰρ τοῦ τὸν τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θωύματι ἦν, ὁρέων ὃ ποιεόμενον. μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, Εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου, Ἦ κου ἂν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἶδες ταῦτα ἐγώ, καίπερ ἐθωυμάζες, ὁκόσα νεωστὶ τυγχάνεις θωῦμα ποιεόμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ταύτην ὦν ἀπιστίης μὴ μοὶ γενέσθαι μηδαμῶς μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῴξα αὐτὴν, καὶ εἶδον νεκρὸν μηκεῖ ἴσον ἐούσαν τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε ταῦτα ὁποῖά τε ἦν, συνώσας τὰ λεχθέντα, συνεβάλλετο Ὀρέστεα εἶναι τὸν θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι), τῇδε συμβαλλεόμενος· τὼ χαλκέε δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐόντας· τὸν δ' ἄκμονα, καὶ τὸν σφύρεον, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δ' ἐξελαυνόμενον, σίδηρον, τὸ πῆμα ὑπὸ πήματι κείμενον· τὸ δὲ εἰκάζων, ὡς ὑπὸ κακοῦ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πρῶτα τὰ πρήγματα. ὁ δὲ, οὐ λόγου πλάσας ἐπε-

---

1 Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.* 2 Ab inuentione aberrant.
3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maxime prouecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere.
4 Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superinditam noxæ: hac ratione id conjectans, quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.

χρ. ἰδίωκαν νείκαντες ⓐ αὐλίῳ, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φέρων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δ' ὡς ἀνέγνωσαν, ἐνοικίαθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴκεε φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσας ἐστρατεύοντο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι ἦσαν πολέμῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου σφι κατεστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὦν πυθόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐλθόντες δὲ ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος θεοῦ ⓦ Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, ὑμέας δὲ προθυμότατα τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος αὐτός τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδοντο τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ συμμαχίης. καὶ γὰρ τινες αὐτοῖς ὑπερβασίαι εἶχον οὐκ Κροίσου πρότερον ἐπὶ γενεῆς. πέμψαντες γὰρ ⓐ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, ὃ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θορνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωρίνην. Τουτέων τε ὦν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ συμμαχίῃ ἐδέξαντο, καὶ ὅτι οὐκ πάντων σφέας προέκρινας Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τόδε μὲ, αὐλοὶ ἔσαν ἕτοιμοι ἐπαγείλαντι· τόδε δ', ποιησάμενοι χρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ ὁ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ πεντηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδιδόναι Κροίσῳ. ἔστι δ' ὁ χρητὴρ οὗτος οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπείτε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ χρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελήσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπείτε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων ⓦ χρητῆρα, ἐπυθόμενοι δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο ⓦ χρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πειραθέντες

χρ. ἀπήλασαν.

criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem suam referens fabro ferrario, [1] conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, vbi rem cognouit, effosso sepulchro ossa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedęmonii quoties cum Tegeatibus cōgressi sunt, superiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponnesi iā eis parebat. Hæc i- LXIX taque omnia Crœsus audiens, misit nūcios Spartam cum muneribus, ad rogādam belli societatem, iussos dicere quæ oporteret. Ii postquā peruenerunt, Nos (aiunt) Crœsus misit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit vt Græcam mihi societatē adsciscerem, & vos inter Græcos antecellere audio, statui vos mihi in societatem ex oraculo prouocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atq; societatem, citra dolum fraudemq;. Crœsus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipsi oraculum audierant, gauisi, fœdus cum eis hospitii societatisque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nōnulla Crœsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi misissent Sardis ad aurum coemendum, quo vsuri erant in id simulacrum Apollinis quod nunc positum est [2] apud Laconicam in Thornace, eo auro sunt à Crœso donati. Qua de LXX re Lacedæmonii, quodque se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt, & hoc denunciāti sese paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinsecus fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinsecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœsum remunerati: sed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur caussarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, [3] quum Samū appulsi essent, à Samiis fuisse interceptam: qui, cognita re, nauibus istos longis aggressi fuere. Ipsi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, serò venientes, quum audissent Crœsum captū esse cum Sardibus, illam in Samo vendidisse viris priuatis,

1 Conducebat, (*id est, conducere conabatur*) à non locante (*id est, à nolente conducere*) cortem. Vbi vero tandem ei persuasit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. sep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. sese par. exhibuerunt: cum etiam fabricati erat. 3 Quum circa Samum essent.

qui eam

qui eam Iunonis templo dedicauere: & illos qui vēdidissent, Spartam reuersos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptã. Ac de patera ita res se habet. ¶ Crœsus autem elusus oracuło, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui[1] coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, vtpote regionem asperam incolentes. Ad hæc potu non vini vtuntur, sed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil sit quod eripias, si vicerís: sin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, [2] circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominãtur & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum distermina-bat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dextetam; & Phrygas quid sunt ad lęuam: tum boream aduersus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagoneſque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asiæ, à mari quod Cypro obiectum est; ad Euxinum vsq; Pontum dirimit. Est autem dorsum totius huius regionis, longitudine quinq; dierum itineris viri expediti. Itaque aduersus Cappadociam Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cum hanc partem soli fœcundi suo adiiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum vlciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quẽ Cyrus Cambysis filius prœlio

LXXI

LXXII

LXXIII

ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ αὐτὴ καὶ ἡ ἀποδόμωι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀναιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. τῷ μὲν νυν τὸν χρηστήριον οὕτω ἔσχε. Κροῖσος δὲ ἀμφὶ τῶν ἐπιστρατευομένων, ἐποιέετο στρατιὴν ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. προσοκκυλάζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῷ τῆς Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κατὰ οὐρομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, (οὐρομα δὲ ἦν Σανδάνις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι μέλλεις ἐσθῆτα φορέοντας οἵην περ λέγεται· σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέοντας· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐχόντες τρηχέην· οἴνῳ δὲ, οὐκ οἴνῳ ἀμαχέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι· οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι πρώϊμα, οὐδὲ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, ἥσσονας ἀπαιρήσεαι, τοῖσι ὅτι μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξέσονται, οὐδὲ ἀπωσόμεθα ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ὅτι νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ὅτι Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἅβρη οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἦσαν δὲ οὗτοι Σύριοι πρότερον μὲν ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ ἅλυς ὁ μεταξὺ τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμός, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἐχόμενον· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ ἀριστερῆς δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει μεγάλην πρώτα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς αἰπλίου Κύρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης, μῆκος ὁδὸν ὀκτὼ ἡμερέων ἀνδρὶ πεζῷ εὐζώνῳ.

Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὅτι τὴν Καππαδοκίην πρῶτα ἐπεῖχε, πρὶν ἢ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸν Κροῖσον ἐλάσαι καὶ ἐκείνην ὑπὸ βραχὺ ἐποιήσατο, μάλιστα δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίης ἐπὶ τὸν Κῦρον ἐστρατεύετο, ἐπεθύμησε γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρε-

1 *Vel*, Coriacea femoralia. *Intelligere autem videtur quæ & bracce dicuntur.* 2 Pertinaciter *ea* retinebunt.

λάμβυος ἔϊχε, γλυκύμυον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων ἰλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τότε χρόνον τῶν Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηιόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας ἰδόντας τὸ μὲν πρῶτον πολλὸν ποιέεται, ὡς ἱκέτας· ὥστε δὲ πολλῷ ποιεόμενος ἀνδρας, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε σφετερίσασθαι, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐς ἄγχιστα, καὶ ἄλλον τινὰ φερόντων, καὶ κοτὲ συνθήκας ἐλθὼν σφέας μηδὲν ὑγιὲς πρήσσοντας δὴ ἀνδρὸς ἀνδρὶ κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δὴ ἔδοξε, ὀργῆς οὐκ ἄκρος) πρηνέως χαρτὰ ποιέεται ἀσμενίη. Οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε αἰσχίστου σφέων ἑωυτῶν ποιεόμενοι, ἐβουλεύσαντο τῶν παιδὶ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξαρεῖ δῶρον φέρειν ἔφασαν, ὡς ἄγχιστα δὴθεν· δόντες δὲ, τῇ τάχιστα ἐκόμιζοντο πρὸς Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. Ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν χρεὼν, ταύτεων ἐπάσαντό τε καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐδεδίδατο τοὺς Σκύθας ἐκδώσειν Κυαξαρεῖ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. Διαφέρουσι δὲ σφι οὐδὲν ἴσης τὸν πόλεμον, ὧδε ἐκλῶ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνεπέσυκε ὥστε τῆς μάχης συνεχεώσης, τῇ ἡμέρῃ ἐξαπίνης νὺξ γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. Οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νὺξ ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. Οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἔσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸν ὅρκιον ὅρκον ἀπέδοσαν τοῖσι ἐπωμόσαντο· καὶ γάμῳ ἑωυτοὺς ἐπῴησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρυήνιν Ἀγιάγει τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἀτὰρ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα πάρ περ τε Ἕλληνες·

victum ceperat. Erat autem Crœso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterua quædam eorum [1] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote supplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo vt [2] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus vtendi. Interiecto deinde tempore, quum Scythę venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [3] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, vt se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque vt feras apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filiũ Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuę ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod LXXIV. Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterũt, & nocturnum quoddam prœlium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, [4] stante pugna cõtigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: eoque propensius ad pacem inter se constituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, [5] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu Græcorum,

1 Subduxit se. 2 *Legit παῖδας σφιν παρ. Sic autem sequitur παίδων.* 3 Cyaxares (erat enim, vt re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractauit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt.

tum

tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quũ responsum reddidisset [2] haud lyncerum, [3] secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est [4] aduersus quandam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullosdum enim ex illis põtibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum resunderet. Itaq; quum celerrime fluuius diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidem nõ accedo. quo enim modo qui rursum redierunt, illũ transiuissent? Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamẽ, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Crœsum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se vterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis vtrinque cadentibus, ad extremum noctis interuentu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

LXXV

LXXVI

τὸ φεῖς τύπτοισι, ἐπεὰν τοῦ βραχίονας ἀπταμένοντα, ἐς τὸν αἱμορρόϊδα, τὸ αἷμα ἀναλείχησι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὧν Ⓦ Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτῦ μὴ δικαίως κατεστρεμμένος ἔχε, δι' ἄλλην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγῳσι σημανέω. Τὰ Κροῖσος ἀπιγμένος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ τρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων· καὶ δὴ καὶ ἀπιχομένῳ χρησμὸς κιβδήλου, ἐλπίσας τοῦτο ἑωυτῦ Ⓦ χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸν ἐνθεῦτεν, ὡς ἐμοὶ ἐγὼ λέγω, καὶ τὰς ἑούσας γεφύρας διεβίβασε Ⓦ τρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε Ⓐ. ἀπορεόντος γὰρ Κροίσου ὅκως Ⓐ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ τρατός, (οὐ γὰρ δὴ ἐτύγχανε ταύτας τὰς γεφύρας τότε ἐούσας) λέγεται παρεόντα Ⓦ Θαλῆν ἐν τῷ τρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τῷ τρατῷ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ τρατοπέδου δρέπανον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μιηνοειδέα, ὅκως ἂν ὁ τρατόπεδον ἱδρυμένον, κατὰ νώτου λάβοι· ταύτῃ κατὰ τὸ διώρυχα ἐκτὸς ἐὸν ὁ ποταμὸς ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων, καὶ αὐτὶς ἀπαμειβόμενος ὁ τρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐξαίφνης πάλιρσα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸν ἀπ' ἐμεῦ λέγουσι καὶ τὸν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι· κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ τρατῷ ἀπίκετο Ⓕ κατὰ παράδοξα ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κεῖται δὲ Σινώπην πολιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κου κατὰ μέσην) ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τοὺς Συρίων τοὺς κλήρους· καὶ εἶλε μὲν τὴν Πτερέων τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδίζετο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε τοὺς ἐόντας οὐδὲν αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας Ⓦ ἑωυτῦ τρατὸν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἦλθε πρὸς Κροῖσον. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν τρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι. Ἴωνες μέν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντετρατοπεδεύετο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρᾶτο καὶ ὁ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν

1 Tum secando brachia vsquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur* αἱμορρόϊδα, *pro* ὁμοκοίλια: *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captiosum. 3 A se facere. 4 In Persarum fines.

στρατόπεδα ἀμφότερα ὕπως ἠγωνίσατο. Κροῖσος μὲν δὴ, μεμφθεὶς τῷ πλήθει τὸ ἑωυτοῦ στράτευμα· ἰῶν γὰρ οἱ ὅσον μάλιστα στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἦν ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὀπίσω ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὅρκιον (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ πρὸς Λακεδαιμονίους) μετὰ τεμφάνθος δὲ καὶ Βαβυλωνίους (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὖτις ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ καὶ Βαβυλωνίων τότε χείνων τῶν Λαβυνήτου) ἐπαγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρῆναι ἐς χείνων ῥητὸν· ἀγείρας δὲ δὴ τούτους, καὶ τὸν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιήν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ σὲ Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μιν ἐν Σάρδισι συλλέγεσθαι. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, οἳ ἦσαν αὐτῷ ξεῖνοι, πᾶσι ἀφεῖς, διεσκέδασε· ὀλίγα μὲν ἐλπίζας μὴ κοτὲ ἔτι ἀγωνισάμενος οὕτω πολυπλησίως Κῦρος ἐλάσσει· ὅτι Σάρδις. Ταῦτα δὴ πυθόμενος Κροῖσος τὸ πρεσβήιον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. Φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντας κατὰθιον. ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς Τελμισσοὺς ἐξηγητέας Τελμισσέων, ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ τέρας, μέλλει σημαίνειν τὸ τέρας, πρὶν ἐπὶ Κροίσῳ ἀπασφλαγῆναι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω στρατέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἥλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν δὴ τοῖσι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόφρονα πρεσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ὅτι τὴν χώρην ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψασθαι σὺν ὅπλοισι· λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολεμίους τε εἶναι καὶ ἐπιλυσαι. Τελμισσέες μὲν νεῦν ταῦτα ἐσήμηνάν Κροίσῳ ἤδη ἁλωκότι, σοφίην κω εἰδότες πρὸς ἐκεῖνο πρὸς Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὸ μάχιμον τὸ γενόμενον ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διαπειρήσεσθαι τὸν στρατὸν, βουλευόμενος ὅτι μάλιστα ἐποιέετο πρήγματα οἱ ἔσεσθαι ἐλαύνειν ὡς δυνατὸς τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀθροισθῆναι τὸν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπὶ τοὺς Λυδοὺς ἴοι. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὸν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ

in modũ duo exercitus dimicauerunt.

¶ [1] Cræsus, à suo exercitu incusatus quod cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die quum Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habens in animo euocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedæmoniis, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præsto essent: hisque & suis copiis coactis, vbi per hyemem quieuisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Cræsus, abiit Sardis, dimisitque caduceatores ad socios, edicens vti ad quintum mensem Sardis conuenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minime sperans vnquam fore vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Cræso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: [2] quos, vt existebant, equi inter ambulandum, quum ad pascua irẽt, comedebant. Id Cræso cernenti visum est (vt erat) esse portentum: ideoque mittendum ad coniectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas: vbi accepere responsum, didicereque quid sibi vellet significaretq; portentum, non contigit vt Cræso renunciarent. Nam priusquam retro Sardis reueherentur, Cræsus est captus. Telmisses ita cognouerant, exercitũ externum Cræso illuc affuturũ, qui quum afforet, indigenas subigeret: quod diceret colubrum terræ filium esse: equum, hostem & aduenam. Hęc Telmisses Cræso sunt interpretati, sed iam capto; nondũ tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Cræso euenerant. Cyrus certior factus, Cræsum, qui statim post prœlium apud Pteriam gestum abscesserat, constituisse dispergere copias, consilio inito, compertebat operæpretium esse quam celerrime posset promouere exercitum Sardis, vt hostem, priusquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc vbi probauit, statim exequutus est: propereque ducto in Lydiã exercitu, ipsemet nuncius Cræso

LXXVII

LXXIX

LXXIX

---

1 Cræsus autem cauſſatus ſui exercitus pauciratem: (erant enim ipſius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, cauſſatus, quum poſtero die Cyrus non deſcenderet in certamen, regreſſ &c. 2 Quos prodeuntes equi relictis paſcuis, paſſim comedebãt.

aduenit.

aduenit. Vnde Crœsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua, ex equisque pugnabat, equitãdi sane perita, hastas per-
LXXX longas gestans. Campus in quo concursum est, ante vrbem Sardensem iacet, magnus & editus: quem [1] cum alii amnes interfluunt, tum omnium maxi- 10 mus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatũ reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciẽdum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit vt præirent ceteras copias aduersus Crœsi equi- 20 tatum: peditatum, vt hos subsequeretur. post hunc collocauit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis nẽcui ceterorum Lydorũ parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec speciem eius intueri nec odorẽ sentire sustineat. Id ideo commentus est vt equi- 30 tatum Crœsi, quo ille se præualiturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se auertunt. vnde spes Crœsi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. & tandem, multis vtrinque cadentibus, vertuntur in fugam: [2] ac muros ingressi, à Persis obsideri cœpe-
LXXXI runt. Quam obsidionem in longius 40 processuram ratus Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios. nã qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. Ac hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi vtique iam obsesso. & cum ad alios socios misit, tum vero

ἐλπλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς ἡ τοῦδε δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ὀξέως ἐς μάχην. 21
ἦν γὰρ τόδε τὸ ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὕστερον ἀνδρηιότερον, οὔτε μὴν ἀμείνοτερον τοὺς Λυδίους. ἦν δὲ μάχη στερεὴν ἵππον· δολιχά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔασαν ἱππεύειν ἀγαθοί. Ἐς δὲ τὸ πεδίον δὲ συνῆλθόντων τῶν τοῦ πεδίου ἕξεος ὅσον τε Σαρδίηνου, ἔστι μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, (ὑπὸ δὲ αὐτὸ πολλοὶ ῥέοντες ποταμοὶ ῥέοντες ἠ. τ' ἄλλοι
καὶ δηλοῖ, καὶ Ἕλλος συρρήγνυσι ἐς τὸν μέσον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς δὲ ἔξ ὄρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαίην πόλιν) ἐνταῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωδήσας τὸ ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου ἐσθῆτα μὲν ἀνδρὸς Μήδου τοιόνδε ἔσαν ἔχων τὰ πρῶτα τῶν ἐωυτοῦ εἵπετο σιτοφόρησι τε καὶ σκευοφόρησι καὶ μηλοι, ταύτας πάσας ἁλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἠ. ἀφεῖσαν
ἀνδρας ἐπ' αὐτὰς ἐθωυμάτισε ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ ταῦτα προσέταξε τῇσι γραλῃσι προιέναι πρὸς τοὺς Κροίσου ἵππον· τὴν δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὀπίσω δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὰς ἵππους. ὡς δὲ οἱ πάντες διελέχατο, προεῆκε τοὺς μὲν ἄλλους Λυδοὺς μὴ φείδεσθαι κτείνοντας πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. Ταῦτα μὲν προεῆκε τοῖσι· τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τοῦ ἵππου τῆδε εἵνεκα καὶ μηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὸ εἶδος αὐτῶν ὁρέων, οὔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. διὰ δὴ ταῦτα εἵνεκα ἐστρατοφίσθη ἵνα οἱ Κροίσῳ ἀρήιον γένηται τὸ ἵππειον, ᾧ δὴ καὶ ἐπεῖχε ἐλαμφθῆναι ὁ Λυδός. ὡς δὲ συνήεσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡσφράνθησαν τὰς καμήλους οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τοῦ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οἱ μὲν δὴ οἱ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἀφλοὶ ἦσαν. ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποβαίνοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον, χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. καὶ φυγόντες ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων. τοῖσι μὲν δὴ καὶ ἐς τὸν ὕστερον χρόνον ἦκε πολιορκία. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμάχους. τοὺς μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα πρεσβεύοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τότε δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἐς τε δὴ τοὺς τοὺς ἄλλους ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ

1 Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, in funditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur &* Hyllus: *quod affertur ex Homero & Strabone.*

2 Ac mu s incluſi.

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτησι κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἔρις ἐόντος Ἀργείοις τοῦ χώρου καλεομένου Θυρέης. Τὰς δὲ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλέων ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώ
ρ. Κυθηρέη ρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τεσσερηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δὲ ἂν περιγένωνται, τούτεων εἶναι τὸν χῶρον. Τὸ δὲ πλῆθος τὸ στρατιῆς ἀπὸ μιῆς ἑκατέρους ἐς τὸ εὐώνυμον, μηδὲ παρεμένειν ἀγωνιζομένων, τοῦτο δὲ εἶπε, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἑωυτῶν τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. λοιπαὶ δὲ ἑκατέρων ὑπολοφθέντες συνέβησαν. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο δὴ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τὸ μὲν Ἀργείων τριήκοντα, Ἀλκήνωρ τε καὶ Χρομιος Λακεδαιμονίων δέ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα τοῦ
22 ἑωυτοῦ στρατοπέδου, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυθόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ ἀμφοτέρων ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες περιγένοιντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες περιφυγόντας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακερόμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τἀναντία τούτων ἔθεντο νόμον. κομῶντες πρότερον τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λείψαντα τῶν ἀπολοφθέντα τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων ἂν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑ-
ρ. ἐαυτ. ωυτόν. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνισταμένων τῶν πρηγμάτων, ἦκε ὁ Σαρδιήνος κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπείτε ἐπύθοντο τοὺς κήρυκας, ὁρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοι, καὶ νεῶν ἐρετέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄγγελος, ὡς ἁλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἑωυτὸν Κροῖσος ζω-

ad Lacedæmonios. Ceterũ per id tem- LXX
pus & ipſis Spartiatis inciderat cum Argiuis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii [1] interciſum tenebant. Etenim Argiuorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quũ ergo Argiui ſuo territorio [2] interciſo auxiliũ ferrent, ibi ab vtriſque in colloquium ventum eſt vt triceni vtrinque dimicarent: & vtri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam vterq; terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſſa, ne ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conuentis, in diuerſa digrediuntur. Ex vtriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atq; illis quidem, vt æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idq; noctis interuentu, ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui ſpoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die vtrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti vtrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argiui tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe deuouentes ne prius comam alerent, neue mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diuerſo legem tulere Lacedæmonii, vt in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam reuertendi ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciuiſſe. Quum hæc eſſet apud LXXXIII
Spartiatas rerum conditio, aduenit caduceator Sardianus precatum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus iam ſe apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatũ. Crœſumq; viuũ

1 Interceptum. 2 Intercepto.

eſſe

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersedeLXXXIV runt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hytœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus; quia illinc nequando vrbs caperetur haud suspectum erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eum Meles per ceteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere præterimisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hytœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta.

LXXXV Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. [1] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde insscie Crœse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille. die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum [2] sibi ignotum vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

χρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἥλωκε- χ. ἥλωσαν
σαν ὧδε. ἐπεὶ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκουμένῳ Κροίσῳ, Κύρος τὴν στρατιὴν τὴν ἑωυτοῦ διεπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβαίνοντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προσεχώ- χ. προσεχώρεε
ρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων παυομένων, αἰνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὐδεὶς ἐφοίτα Ὑρειάδης, καὶ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ κορυφῇ ἐτέτακτο φύλαξ. οὐ γὰρ ἦν δεινὸν καὶ τοῦτο μὴ ἁλῶναι κοτέ. ἀπότομός τε γὰρ ἔστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ γὰρ δὴ Μήλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μοιχὴν οὐ προσποιεύμενος Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων δικασάντων, ὡς προσενειχθὲν τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης καὶ τὸ ἄλλο τεῖχος προσενείκας, τῇ ἦν ὀπίσω τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτο, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπόρθμον. ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὦν δὴ Ὑρειάδης ἄνδρας ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτέρῃ τῶν τινα Λυδῶν καὶ τοῦτο τὸ ἀκροπόλιος καταβαῖνα ὀπίσω χωρίου ἀνωθεν κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφεσάθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. ὅτε δὴ ὁ ἀνὴρ τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Πέρσεων ἀνέβαινον. προσβαινόντων δὲ συχνῶν, ὅτω Σάρδιές τε ἥλωκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. Καὶ αὐτὸν δὴ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. ἦν οἱ παῖς, (τὸν καὶ προτέρην ἐπεμνήσθην) τὰ μὲν ἄλλα ὀπίσειν, ἄ- φωνος δέ. ἐν τῇ δὲ παρελθούσῃ δυνάμιος ὁ χ. δυνατὰ
Κροῖσος τὰ πάντα ἐς ἑωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ἐπιφερόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἔπεμπε. χρησόμενος. ἡ δὲ Πυθίη τάδε ἐίπασε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύφωνον ἐν οἴκοισιν σὸν ἀκοῦσαι
Παιδὸς φθεγξομένου. τόδε σοὶ πολὺ λῴον ἀμείνω
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀτύζω.

ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (ἦιε γάρ τις Περσέων ἄλλον νόῳ Κροῖσον) ὡς ἀποκτενέων. Κροῖσος μὲν νιν ὁρέων ὀπίσω, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέν οἱ διέφερε πλήθει ἀπο-

1 Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius caussa; cum alia excog. &c.
2 *Pro ἄλλον γιόνατ, suspicor scribendum ἀλογιόνατ, & ita legisse videri hic potest.*

θανέειν. ὁ δὲ παῖς ὡς ἦν ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ὀπίοντα τὸν Πέρσεω, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνέων. εἶπε ὦ, Ἄνθρωπε, μὴ κτείνε Κροῖσον. ἔστι μὲν δὴ τοῦτο τοῦ ἐφθέγξατο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδε ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τά τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα κατὰ τὸ χρεὸν τὸ χρηστήριον τε, καὶ καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. ὁ δέ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τόν τε Κροῖσον ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· εἴτε δὴ ἀκροθίνια τῶν πρηγμάτων θεῶν ὅτεῳ δὴ, εἴτε καὶ βουλόμενος θεῶν ἀπολαῦσαι θυσίῃ ἐπιτελέσας, εἴτε καὶ συνιδὼν Κροῖσον ἄνδρα θεοσεβέα, τοῦτο δὲ εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωὸν καταφλεχθῆναι. τὸν μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. τῷ δὲ Κροίσῳ ἐστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν (καίπερ ἐν πολλῷ ἐόντι πόνῳ τοιούτῳ) τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν ἐκ θεσπιῳδῆς τοῦτο, ἀνενειχάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λειποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸν Σόλωνα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγῇ ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἐπαναγκάζειν, εἰπεῖν, Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προκρίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφερε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα, λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε χρόνῳ ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὰ ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ, ἅτε δὴ εἰπὰς, ἢ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε τῇ περ ἔχει νῦν εἶπε· τοῦδέ τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τὴν δὲ πυρὴν ἤδη ἀμμένειν, καιέσθαι τε ἐπ' ἔσχατα. καὶ τὰ Κροῖσον ἀκούσαντα τὰ ἑρμηνέων εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ συνιέντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄνδρα ἄνθρωπον, γνώμενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωὸν καταφλέξειε πυρῇ δεινῇ· πρός τε τούτοισι, δείσαντά τε τὴν τίσιν, καὶ ὁπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀν-

mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocē, inquiens, Homo, ne perimas Crœsū. Atq; hoc ille primū effatus, postmodū per omne vitæ tēpus vocalis extitit. Persæ & LXXXVI Sardibus potiti sunt, & Crœso viuo, quū regnasset annos quatuordecim, totidēque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue volens votum persoluere, siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quē religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viuentibus beatum esse neminem. Quod dictum vbi [1] subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eū percontari quemnam inuocaret. Illosque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quū loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptassem. Eum nō planè loquentē, rursus interrogant quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, [2] inquit quemadmodum Solon, qui esset Athenensis, ad ipsum à principio veniisset, & intuitus omnes eius opes coram, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, omnia ea euenisse: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrū, auditis per interpretem quę Crœsus dixisset, pœnituisse, quum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantē nihil esse in rebus

χρ. ἰσονχίης

χρ. ἐπιμετρώμενον

χρ. ἀνθρωπίνων πάθεα

1 *Hæc interpretatio conuenit potius verbo* πεσεσιῶπα: *vt & puto legendum.* 2 Inquit Solonem Athenensem olim ad ipsum veniisse, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

huma-

humanis ſtabile, iuſſiſſe ignem celerrime extingui iam incenſum, Crœſumq; deponi &eos qui cũ eo erãt. Verùm eos qui iuſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi ferunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret vnumquenque extinguendo deuoluendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocaſſe Apollinem, vt ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratũ fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœſo deum inuocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, [1] confractos eſſe, imbreſq; erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiã ita amens eſt vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed vt iſta fie-
LXXXVIII rent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum iuxta ſe colloçauit, ac in multa ſane obſeruãtia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabũdus ſilentium tenebat. Mox conuerſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eũ, quæcunque liberet, audacter proloqui iuſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, [2] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neq; vrbem meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cũ iſtis reb' eſt: ſed tua ferunt aguntque. His verbis iniecta cura,
LXXXIX Cyrus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnã in his quæ fierent, ſibi cõſtituendũ cenſeret. Ad quẽ Crœſus, Quoniam me dii ſeruũ tibi tradiderunt, iure debeo, ſi quid amplius animaduertero, id tibi indicare. Perſæ, ait, natura proterua ſunt, & iidẽ inopes. Quos ſi diripientes tu ac potiẽtes magnis opibus negli-

δεσπόσοι ἀσφαλέως ἔχῃ, κελεύειν σβεννύναι τὸν ταχίστῳ τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τὸν, πειρωμένους οὐ δυνατὰ εἶναι ἐπὶ τοῦτο ἐκπρᾶξαι. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πόλιν μὲ ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταβαλεῖν, ἐκβοᾶσθαι, καὶ Ἀπόλλωνα ἐπικαλούμενον, εἴ τι οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, τοῦδε ἐκλῦσαι, καὶ ῥύσασθαι μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. καὶ μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι καὶ θεὸν ἐκ ὀλίγης τε καὶ νεμεμένης συνδραμεῖν ὀξέα πίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καὶ ἀπραγμωνίαν, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναί τε τὸ πυρκοϊήν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κύρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἰρέσθαι τάδε, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον αὐτὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἄφρων ὅστις τὸν πόλεμον τὸν εἰρήνης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονί κῳ φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας καθίσε τε ἐπὶ ἑωυτοῦ, καὶ καρτα ἐν πολλῇ θεραπηίῃ εἶχε. ἀπεθώμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχόμενος, ἡσυχίην εἶχε μετὰ δὲ, ὡς στραφεὶς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Περσέας τοὺς τὴν Λυδῶν ἀστυ κατὰ κόρον διζημένους, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πότερα λέγω πρὸς σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα κέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτις ἐρωτᾷ, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί τοῦτο σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά. Κροῖσος ἔφη. οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ μὰ διαρπάζει. (οὐδέν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέλει) ἀλλὰ φέρεσί τε καὶ ἄγεσι τὰ σά. Κύρῳ δὲ θωμαλέως ἐλθεῖν τὰ Κροίσου εἶπε· μετὰ δὲ Κροῖσος τοὺς ἄλλους, εἰρέσθαι Κροῖσον, εἰ οἱ εὐπρεπὲς ἐν τοῖσι παρεοῦσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ μοι δοκέει δοῦλον σοὶ, δικαιῶ, εἴ τι εὐπρεπὲς πλέον, σημῆναι σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν σὺ τούτους πείσῃς ἁρπάζοντας καὶ κατεχόντας χρήματα με-

1 Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. 2 Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

» γάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων ἐπίδοξα γενέσθαι· ὡς αὐ
» αὐτέων πλεῖστα κατάσχῃ, τοῦτον προσδέχεσθαι
» τοι ἐπανιστάμενον. νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἰ τοι
» ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τῶν δορυφόρων ὅσοι
» πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς
» σὸν ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς
» σφέα ἀναγκαίως ἔχῃ δεκατευθῆναι τῷ Διΐ. καὶ
» οὕτω σφι οὐκ ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ
» χρήματα, ἢ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιήσειν σε δίκαια, ἐ-
ἐόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος, ἥσθη- 10
θη, ὡς ⓐ ἐδόκεε οἱ εὖ συμβήσεσθαι. αἰνέσας δὲ
πολλὰ, καὶ ἀντιελόμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κρῖ-
σος ἐπετάξατο ποιέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον
» τάδε, Κροῖσε, αἰπήτημαι σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρη-
» στὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο τινὰ δόσιν τινὰ ἂν
βουλεαίο τοι γενέσθαι παρ' ἐμεῦ ἐόντα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ
» δέσποτα, ἐάσας με χαιρῆν μάλιστα ⓦ θεὸν τῶν Ἑλ-
» λήνων, τὸν ἐγὼ ἱμέρωσα θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι,
» πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ὀρθὰ πατὰν σὸν οἱ
ποιεῦντας νόμους ἐστὶ ⓐ. Κῦρος δὲ εἰρόμενος ὅ,τι ⓐ τοῦτο 20
ἐπιμηρύων παρῄτεο. Κροῖσος δὲ ⓐ ἐπαμπλήξας
πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρησμῶν
τὰς ἐπιστολὰς, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα·
καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ
Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις παρῄτεόμενος, ἐπιτεῖναί ⓐ τῷ θεῷ τούτων ὀνείδισιν. Κῦ-
» ρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τεύξεαι παρ' ἐ-
» μεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ αἰνήσεαι δέη. 30
ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμπων τοὺς Λυδῶν
ἐς Δελφοὺς, ἐπετέλεσε, πλέοντας τὰς πέδας ἐπὶ
τὸν νηὸν τὸν ὀδὸν, ἐπειρωτᾶν εἰ οὐκ ἐπαισχύνεται, τοῖσι
μαντηίοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ
Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν,
ἀπὸ ἧς ⓐ ἀκροθίνια τοιαῦτα γένοιτο· δεικνύντας
τὰς πέδας. ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀγαθοῖσι
» ἔστι νόμος ἐστὶ τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. Ἀπο-
χρεμψάμενοι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ 40
ἐντεταλμένα, τῇ Πυθίῃ λέγεται εἰπεῖν τάδε,
» Τὴν πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέ-
» ειν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ τὸ πέμπτου γένεος ἀνθρώπου
» ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλείδεων, δόλῳ
» γυναικηίῳ ἐπιστὰς, ἐφόνευσε ⓦ δεσπότεα,
» καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδὲν ⓐ προσηκου-
» σαν. πεπυθημένῳ δὲ Λοξίεω ὅκως αἱ κατὰ
» τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου γενοίατο τὸ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile est euenturum, vt quisq; istorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturũ, esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Sistes ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui necessario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem XC
in modum gauisus est tali admonitu, eaque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his verbis eum affatus est, [1] Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quem Crœsus, [2] Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maxime omniũ veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditaque sibi oracula, & præcipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, & hoc, inquit, Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud: [3] atq; id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen templi vincula deposuissent, sciscitari deum nunquid eũ puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo, & sciscitari cũ hæc, tum nũquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc XCI
profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse, Sortẽ fato destinatã defugere, deo quoq; est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimen luit, [4] *hoc est abaui*: qui quum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusque dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo, quum studuerit vt hęc Sardium clades liberis Crœsi,

1 Crœse, quum sis rex ãd bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, si permiseris vt deũ Gr. q. e. max. o. veneratus sum, missis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritaui. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœsus.*

non ipsi

non ipſi Crœſo contingeret, tamen transferre fata non potuit: ſed quatenus illa permiſerunt, annixus eſt, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœſus diſcat, tribus annis ſerius quam fata deſtinarunt, ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quod ipſi ardenti opem tulit. nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœſus conqueritur: quoniã Apollo prædixit, eum eſſe magnum imperium, ſi bellum Perſis inferret, euerſurum: de qua re ipſum conſultare volentem, decuerat mittere ſciſcitatum vtrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem vltimo reſponſo ait Apollinem dixiſſe de mulo, ne hoc quidem diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuerſarum gentium parentibus ortus ſit, generoſiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem, Perſa, & Medis ſubiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia reſpondit: quæ illi Sardis reuerſi Crœſo nunciarunt. Quibus auditis, Crœſus ſuam ipſius agnouit culpam eſſe, non dei. De Crœſi igitur imperio & prima
xciii Ioniæ ſubactione ita res ſe habet. ¶ Porro Crœſi non hæc ſolum quæ iam diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus eſt aureus, quem illic Apollini nuncupauit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atq; hæc etiamnum ad noſtra vſq; tempora ſupererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata fuerunt, pondere (quãtum intelligo) æquali erant iis quæ ſunt Delphis. Ceterum ea quæ tum Delphos, tum etiã ad Amphiarai miſit templum, hæc ſibi, vçluti domeſtica bona, paternarumque facultatum primitias, diuis conſecrauit. Quandoquidem cetera donaria è facultatibus erant aduerſarii, qui Crœſo, priuſquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impenſe ſtudebat: hunc in regni poteſtatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipſe, Alyattis filius erat, Crœſi frater,

καὶ μὴ κατ' ἀνδρῶν Κροίσου, οὐκ οἷόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐτῷ, ἐνύσατο, καὶ ἐχαρίσατο ⓐ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπῆλθε πρὸ τῶν Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροίσου, ὡς ὕστερον τοῖσι ἄλλοισι τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς προσεπεπρώθης. δεύτερα δὲ τούτων, χαριζόμενον αὐτῷ ἐπήρκεσε. καὶ τὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ γενόμενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προεφήρθαι γὰρ ⓐ Λοξίης, ἐνὶ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. τὸν δὲ, πρὸς τοῦτα χρέων βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι τέμενος τὸ ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν, οὐδὲ ἐπιμνησθεὶς μύθου, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ὡς καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου. οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κύρος οὗτος ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυοῖν ἐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ κακοδεεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος ἐὼν ἐκείνοισι· καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνῴκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ἐπεκείνατο Τοῖσι Λυδοῖσι· ⓐ δὲ ἀπικόμενοι ἐς Σάρδις, καὶ ἀπήγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτῷ ἐπὶ τῇ ἁμαρτάδι, καὶ οὐ τῷ θεοῦ. τὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, εἶχε ὧδε. Κροίσῳ δὲ ὅτι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλά, καὶ οὐ τὰ ἐπιμνησθέντα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῷ, τρίπους χρύσεος, ὃν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ προνηίοισι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν θεωρέεται, τὰ δὲ ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δὲ ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ τὸν ἴσον ἐμάθομεν, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸν Ἀμφιαρέω, ἀνέθηκε, οἰκήια τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώιων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο Σαρδιήνος ἑταίρου, ὃς ⓐ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτας κατεστήκεε, συναπεύδων Πανταλέοντι ἡμέαθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁ-

Crœſi frater,

σὺκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης τῆς γυναικὸς Ἀλυάττεω, Πανταλέων ὁ ὑὸς Ἰάδης. ἐπείτε ὁ δόντος τὸν παῖδα κατεστήσατο τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἀνδρφονον τὸν ἀπιστρήνανθα ἐπὶ χναφήιου ἕλκων διέφθειρε. τῷ δὲ οὐσίῃ αὐτὸν ἐπὶ πλέστεσι κατιρώσας, τότε δὴ τῷ Ἐρημένῳ αὐέθηκε ἐς τὰ Ἕρηται. καὶ τοῦτο μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα Ἑρήσθω. Θώυμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, παρέξ τὸν ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου παππος σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστι λίθων μεγάλων, ὁ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσθησαν δέ μιν οἱ ἀγοραῖοι αὐτόθροι, καὶ ⑭ χειρώνακτες, καὶ αἱ συνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὐροι δὲ ἕστᾶτε ἔοντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν· ἐπὶ τοῦ σήματος αὐτοῦ καὶ σφι γράμματα συνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ αὐ συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδοῦσι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στάδιοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος, ὅσον πλέθρα τεσσερεσκαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δὲ αὐτὴ Γύγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλλησι· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατάμυνοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεργασάμενοι, ἐωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ τούτας τε ἐξευρεθῆναι τὸν δὴ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι· ὧδε τοῦ αὐτῶν λέγοντες· ὅτι Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλεύοντος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην 26 πᾶσαν γενέσθαι, καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας μή σφι, ὡς δὲ παύεσθαι, ἄκεα δίζασθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τοὺς κύβους καὶ τὴν ἀστραγάλων καὶ τὴν σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diuersas*. Nam Crœsus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex [1] Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui ante sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem eiusdem iam ante diuis destinata, tunc vti diximus iis locis consecrauit. Atque de donariis hactenus dictum sit. ¶ Porro Lydia quod scribatur nihil sane mirandum habet, provt aliæ regiones, præter aurifamenta è Tmolo proueniētia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Crœsi parentis sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulcri pars, [2] aggestio est terræ. Quod sepulcrum construxisse feruntur homines [3] emptitii atque operarii, & vna cum his adiuuantes ancillæ. Ceterum ad nostram vsque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus litteræ insculptæ indicant quæ singuli elaborauerint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsæmet locant. Sepulcri huius ambitus, stadiorum est sex, & duorum [4] iugerum: latitudo, [5] iugerum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidem sic habet, Lydi legibus propemodū vtuntur Græcorū similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituūt. Hi, primi eorum quos nouimus, nummum aureū argenteumq; ad vtendū percusserunt, & primi caupones institoresq; extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inuenisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autem hæc inuenisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* [6] *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatē per vniuersam Lydiā valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleraſſe, postea vero, quum nō cessaret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inuentū ab iisdem [7] aleæ tesserarumq; ludum, & pilæ, cete-

1 Ionica. 2 Terræ aggestæ moles est. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Tesserarum & talorum.

rorum-

rorumque ludorum omnium genera, præterquam [1] talorum. horum enim inuentionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendã, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinentes, vesci consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeuiginti. Vbi autẽ malum non remitteret, sed magis etiam sęuiret, tum regem vniuersos Lydos bifariam diuisisse, [2] & hos quidẽ in sedibus suis permisisse, illos vero aliquò ablegasse colonos. Ac vero iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum diuertisse Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirũ quibus ea quæ nauigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesq; quærendas oram soluisse: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus constructis, ad hunc vsq; diem habitauerint. Atque pro Lydis; propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque à Persis in seruitutem redacti fuerunt.

XCV ¶ HINC iam nobis exequetur oratio, tum quisnã fuerit CYRVS ille qui Crœsi euertit imperium, tum quomodo Persę Asiæ imperio potiti sint. [3] Igitur quemadmodum quidam memorant Persarũ, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre studeant, ita ego conscribam: gnarus trifarias aliàs esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati, strenue se gesserunt, excussoq; seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos & aliæ natio-

XCVI nes idem fecerunt quod & Medi. Ceterum quum iam per continentem in vniuersum propriis vterẽtur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit.

δήλων. πασέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεσσῶν. χ. πεσσῶν. Τούτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε σφεας λιμὸν ὀξυθέντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σῖτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. Τοιούτῳ τρόπῳ ἀφέρπειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δεόντα εἴκοσι. ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπιβιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὴν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὴν μὲν ὅτι μενέει, τὴν δὲ ὅτι ἐξοδίῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ ὅτι μὲν τὴν μενέειν αὐτὸς λαγχανούσην τῶν μοιρέων, ἐοῦσαν Βασιλέα τεσσαράκοντιν, ὅτι δὲ τὴν ἀπαλλασσομένην, ἐωυτοῦ παῖδα, τὸ οὔνομα εἶναι Τυρσηνόν, λαβόντας δὲ αὐτῶν σὺν ἑτέρῃσι ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πάντα ὅσα σφίσι ἦν χρηστὰ ὅτι πλοῖα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν. ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψάμενοι, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἔνθα σφέας ἱδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι ἀπὸ τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ὅτι τούτου τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ οὕτω Πέρσῃσι δεδούλωντο. Ἐπιδίζεται δὲ δὴ τὸ συμβὰν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε Κύρον, ὅστις ἐὼν τὸ Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠρήσατο τῆς Ἀσίης. ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγεσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κύρον, ἀλλὰ ἐόντα λέγειν λόγον, καὶ τοῦτο γράφω· ὑποτιθέμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρξάντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα ἑπτὰ καὶ ἑκατὸν καὶ χίλια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀποστατέειν καὶ κως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐκτήσαντο ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ἀποκρίναντο τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἆλλα ἔθνεα ἐποίεε τοὺτο Μήδοισι. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων αὖτε τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ ἦν τοῖσι Μήδοισι ἐκτήσατο σοφὸς, τὸ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. ἐπιθυμήσας δὲ οὗτος Δηϊόκης, ἐπελάβετο τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

1 Calculorum. 2 Et sorte legisse, alteram quidem partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui sortitò obtigisset vt maneret, seipsum regem, migranti autem, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus sorte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam descendisse. Hic mox, &c. 3 Ita autem de his scribam vt Persæ quidam narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere nolunt; sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam.

κ. ἐν τῇ ἐωυτῶν

κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, " ἐν γῇ ἐ-
ωυτῆς ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ
πρόθυμότερον δικαιοσύνῃ ἐπιτιθέμενος, ἤσκεε. ὁ
δὲ τοῦτο μὲν, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν
Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ ὁ ἄ-
δικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης
Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸν τοῦτον ἔρποντα, δικαστὴν μὲν ἑ-
ωυτῶν αἱρέονται· ὁ δὲ δὴ, οἷα μεσόμφαλος ἐρχθείς,
ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε τοῦτο, ἐπῄνεον ἔ-
τι μᾶλλον τοὺς πολίτεας οὕτω, ὥστε
κ. σωφρονέοντας ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηι-
όκεα εἶναι αἰνήμονα τὸν ὀρθὸν δικάζοντα, πρότε-
ρον πρὸς πολλοὺς ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπείτε ἤ-
κουσαν, ἀσμένοι ἐφοίτεον πρὸς Δηιόκεα καὶ αὐ-
τοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέ-
ποντο. Πλῆθος δὲ ἀεὶ γινόμενον τῶν ἐπιφοιτεόν-
των, οἷα πρωθυνομένων τὰς δίκας ἀποδαίνειν κατὰ
τὸν ἐόν, γνοὺς ὁ Δηιόκης ἐς ἑωυτὸν πρῶ ἀνακείμενον,
οὔτε καθίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθαπερ πρότερον πρὸς
καθίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ συμ-
φέρειν, τὸν ἑωυτοῦ οἶκον ἀζημιωτὶ ἔχοντα, τοῖσι πέλας δι'
ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὧν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομί-
ης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότε-
ρον ἦν, συνελέξησαν οἱ Μῆδοι ἐς τοῦτο, καὶ ἐδό-
27 δεσαν σφισι λόγον, λέγοντες τοιάδε τῶν κατηκόν-
κ. μοίρας των. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, " κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ
" Δηιόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ ζόπῳ τῷ παρεόν-
" τι χρεώμενοι, δυναίμεθ' ἂν ἔτι πολλὸν χρόνον οἰκέειν τὴν χώρην,
" φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω
" ἥ τε χώρη εὖ νομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρε-
" ψόμεθα, οὐδὲ ἐν ἀνομίῃσι ἀπάσῃσι ἐσόμεθα.
Ταῦτα κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.
Αὐτίκα δὲ προσβαλλομένων ὁντινα στήσονται βα-
σιλέα, ὁ Δηιόκης ἦν πολλοῦ λόγου πρὸς ἀνδρὸς καὶ
προσβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τέλος καταινέ-
εσι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δὲ ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία
τε ἑωυτῷ ἀξια καὶ βασιληίης οἰκηδομῆσαι, καὶ κορ-
τύναι οἱ δορυφόρησι. ποιέουσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι.

οἰκηδο-

Quũ Medi per vicos paſſim habitarent, Deioces [1] cum ante apud ſuos probatus, tum magis ſtudioſiuſque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos vniuerſos magnã quandam licentiam: ſat ſciens æquitati iniquitatem eſſe inuiſam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipſum controuerſiarũ ſibi conſtituunt. Hic, vt qui principatum ambiret, rectũ ſe æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares ſuos obtinuit haud quaquam exiguam: [2] adeo vt hæc intelligentes qui apud ceteros pagos habitabant, nempe Deiocem ſolum eſſe qui incorrupte iudicaret, læti vndiq; affluerent quotquot prius iniquis ſententiis fuerant ſuperati, ad Deiocem, & ipſi lites finiendas transferrent: poſtremo nulli alii hanc prouinciã permitterent. Quum vero numerus accurrentiũ creſceret, vtpote qui intelligerent ſententias iuſte terminari, Deioces, animaduertens, vniuerſa in ſe vnum incumbere, neque amplius illic conſidere vbi prius ius dicere conſueuerat, volebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem non è re ſua eſſe inquiebat ſi totos dies rebus ſuis domi neglectis, dirimendis aliorũ litibus operam impenderet. Quũ igitur rapinæ ſceleraque paſſim per vicos multo etiam magis quã prius patrarentur, Medi habito cõcilio, de cõmuni rerũ ſtatu colloqui cœperunt. [3] Et quantum mihi videtur, Deiocis amici ex cõpoſito in hanc ſententiam loquebãtur, Nequaquã, inquiẽtes, hiſce modis vſuri hanc noſtram regionem poterimus diu habitare. Agite igitur, conſtituamus nobiſipſis regẽ, vt videlicet ditio noſtra bonis legibus adminiſtretur, [4] & nos, ad ſua quiſq; opera diuertentes, nuſquam impunitate ſceleratorum violemur. Quæ quum ſic referrentur, perſuaſi Medi regibus ſeſe ſubiiciunt. ¶ Continuo conſultatũ eſt quemnã regem crearent. Deioces adeo ab omnib. cõmendatus, productuſq; in medium vt omnium ſuffragio rex comprobaretur. At ille iuſſit ædificia ſibi erigi imperio digna, ſtipatoreſq; ad cuſtodiam corporis ſui adiungi. [5] Huic Medi hæc præſtiterunt,

XCVII

XCVIII

1 Ipſe, quum iam ante apud ſuos celebris eſſet, tum vero magis etiam quam antea iuſtitiam ſectari aggreſſus eſt: quod videret apud Medos vniuerſos mag. q. licentiam, & ſatis ſciret iuri iniuriam aduerſari. 2 Adeo vt quum in aliis pagis intellexiſſent Deiocem ſolum eſſe qui incorrupte iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem diſceptaturi vltro accurrerẽt: poſtremo nulli alii arbitrium deferrent. Quũ autem in dies ventitarent plures, vtpote q. 3 Hic (vt ego quidem exiſtimo) Deiocis amici beliſſimum ſermonẽ ſunt exorſi. Enimuero (inquiebant) ſi pergamus his moribus viuere, hanc noſtram regionem diu non poterimus incolere. 4 Et nos res noſtras agamus, neque male agendi licentia noſtris ſedibus pellamur. His verbis perſuaſi Medi regio imperio ſe ſubiicere, ſtatim conſultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo vt omnium tandem ſuffragio rex approbaretur. 5 Hæc in eius gratiam Medi fecerunt, eique, &c.

eique

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designauerat regione: permiserunt quoque satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidũ condere: vt hoc vno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus,[1] vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent.[2] Adiuuabat huc loci ipsius commoditas, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hęc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque singula quidem pinnæ suis atque haut in modum distinctis fulgent coloribus. Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet
xcix pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare iussit. Ceterum vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deioces cauit necui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo vt nec conspici regem à quoquam fas esset. 3 adhæc, nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vna cum eo educati strenui & fortes, indoleant atque insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuersum ipsis esse videatur, si coram ipsum non intueantur. Quibus quum se
c Deioces iam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέοισί τε χωρὶς αὐτῶν οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφεδρος εἴη τῆς χώρης. καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δέ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο προσειπόντας, τῶν ἄλλων πάσαν ἐπιμελεῖσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστῶτα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τὸν ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μουνοῦσι ὀλίγῳ ὑψηλότερος. ὁ μέν τι κου, καὶ ὁ χωρίον συμμαχέει, χλωνὸς ἐὼν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι. ὁ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπτόντων ἑπτά, ἐν ᾧ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ ὁ θησαυρός. ὁ δὲ αὐτῶν μέγιστός ἐστι τεῖχος, περὶ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγαθος. τῶν μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τὸν δὲ δεύτερον, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τεταρτου δὲ, κυάνεοι· πέμπτῳ δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες λελουσμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηιόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πρόειπε ἐς ἕνα χῶρον συνελθεῖν τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομημένων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηιόκης προσέθετο ὅστις ἦν ἀγαθὸς μηνυτὴς ἀδικίης, μήτε ἐστίην παρ' βασιλέα μηδένα συνιζάνειν, δίκας δὲ πάντα χρῆσθαι διὰ μέσου· ἄγελην δὲ μηδενὸς εἶναι. ταῦτα τε τούτοισι ἐπὶ γελῶν τε καὶ ὀλυσιδὸν αἴνιον, καὶ ἅπασι τοῦτό γε ἦν ἀλγεινόν. Ταῦτα δὲ προσεθήκατο, ὅκως μὴ ὁρέοντες ὁμήλικες ἐόντες καὶ σύνεδροι, ἀγαθοί τε ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτερόιον σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέωσι. Ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτησε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ὧδε ἐδίκαιον φυλάσσων χαλεπός· καὶ τοὺς δίκας χράφοντας, εἴσω παρ' ἐκεῖνον ἐστέπεμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμ-

1 Ita vt ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adiuuante ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem ampliſſimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem obseruantur, ne videlicet, &c.

ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατ' ἕκαστα ἐποίεε. τὰ δὲ ἄλλα ἐκεκοσμέατο ὡς εἴ τινα τῶν ἀνθρώπων ὑβρίζοντα, τοῦτον ὀκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἤρχε. Δηιόκης μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τάδε γένεα, Βουσαι, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν Μήδων ὅσα τάδε. Δηιόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηιόκεω, βασιλεύσαντος τεσσαράκοντα ἔτεα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. Φραδαξάμενος δέ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρῶτοισί τε τούτοισι ἐπεστήσατο, καὶ πρώτους Μήδων ἐπὶ πολλοὺς ἐποίησε μετὰ δέ, ἔχων δύο τούτων ἔθνεα, καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὸν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἱ Νῖνον εἶχον, καὶ πρόσθεν πάντων ἀρχοντας, τότε δὲ ἅπασι μεμισωμένους μὲν συμμάχων, ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι εὖ πρήσσοντας· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηιόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐνόμισε καὶ τέλεα ποιῆσαι ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρότερος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀνάπερ φυρμός. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι δηώσας μάχεται, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. καὶ ὁ τὸν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συνήγαγε ἑωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἑλεῖν. καὶ δὴ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, τοῦτον καλημένῳ τὸν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτους δὲ διώκοντες φεύγουσι, ὅτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκηντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ἡμερέων βήσσων ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ ἓν μοῦνον ἔθνος μέσον

remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset iniuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vsum exploratores ausculatoresque per vniuersam suam ditionem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionē desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo maioribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos [1] in prouincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [2] promiscua fuissent atq; implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrem vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prœlio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharū rege Madye Prototyæ filio. qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mœotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere peruenitur potest in Mediam: sed vna duntaxat natio inter-

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

iecta

iecta est: Saspires: quos vbi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hàc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prœlioque fusi, Asiæ imperium amiserunt.

CV Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusq; effecit ne vlterius progrederentur. [1] Scythæ, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaq; parte Scytharum nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depeculatunt, inter cetera (quãtum equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit femineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythę, se videlicet illo morbo ob id laborare. [2] & videte licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ.

CVI Postquam vero iam viginti octo annis Asiæ imperium Scythę obtinuissent, omniaque iam pæne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactioneſque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis [3] vna cum Scythis imperasset, vita functus est.

CVII ¶Cuius regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen: quæ visa est ei per

ἀυτῶν ὅτι, Σάσπειρες· τοῦτο μὲν παρημειβομένοισι, τὴν εἰ ἐν τῇ Μηδικῇ οὐ μέντοι οἵγε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτὸς ἀπέμποντες, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, ἡσσηθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐντεῦθεν δὴ ἐπῆσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμήτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς αὐτὰ τὰ δῶρα τοιάδε τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. οἱ δέ, ἐπεί τε ἀπαχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξιόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τὸ θεσμνίης Ἀφροδίτης ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρόν, (ὡς ἐγὼ πυθανόμενος διέξειμι) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τουτέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειάν νοῦσον· ὥστε καὶ λέγουσί τε οἱ Σκύθαι ἀφ' τοῦτο σφέας νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς πάσχεται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης Σκύθαι, καὶ τὰ πόλια σφι ἐπὶ τοῦτο τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἐφόρεον παρ' ἑκάστων τὸ ἐκάστοισι ἐπέβαινον· χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον προσελαύνοντες τοῦτο ὅσῳ ἔμελλον ἔχεσθαι. Τούτων μὲν δὴ πλοῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξενίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν τε καὶ πρότερον· καὶ τήν τε Νῖνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξε, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληΐδα. τοῦ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν

---

1 Scythæ vero regredientes, quum in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantũ quidem intelligo) huius deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia iniuriosè & superbè imperitando vastarunt. Siquidem præter tributa, tantum à singulis exigebant quantum iis imposuissent: & tributis non contenti, singulorum etiam bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (exceptа Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερκατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἰσοδήμους δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι ὁ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὖτε ἕκαστα ἐκμαθών. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡρηίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ δίδοι γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ δίδοι, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν ἐβούλετο οἰκήιης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, ἥσυχου δὲ πολλῷ ἐνόμιζε ἄγαν αὖτον μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦσαι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ὑπερσχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ἐπὶ Ἰσοδήμους τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ὑπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος ὑπ' ἧντινα ἐξ αὐτῆς ἀφανισθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ τῆς ὄψιος τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κύρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστόν τε Μήδων, καὶ πάντων ὑπερτερέοντα τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγε τοιάδε, Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ ἂν σοὶ προσθέω, μηδαμῇ παραμπεσὼν μηδὲ ἐμὲ παραβαλὼν, καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ πεπέσῃς. λάβε τὸν ἂν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα. φέρων ἐς ἐμοῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δ', ἅψον ὁτέῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἀρχὴν δοὺς, φυλασσόμεθα δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸ μετέπειτα χρεὸν μηδὲν ἁμαρτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τοῦτο ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι πιστηδέως. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς τάχιστα παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὸν ὑπὲρ θανάτου, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκία. παρελθὼν δὲ ἔφρασε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ αὖτις αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν σοὶ σὺ νόῳ δὴ ποιέεις; ὁ δ' ἀμείβετο οὐκ ἧ ἐνετέλλετο Ἀστυάγης, Οὐδὲ εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανεῖται κακὸν ἢ νῦν μαίνεται, οὐ τάχα ἐγὼ πειθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidã nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio sedato,[1] gerentemque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat fi- CVIII liam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiã. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam iam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas:[2] neve committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille,[3] Neque alias vnquam rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri,[4] mea interest id industrie exequi. Hęc quum respondisset Harpa- CIX gus, eique[5] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiensque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiusque insaniet quam nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias vnquam animaduertisti in hoc viro quidquam iniucundum (*vel* molestum) & in post. *vt παῖδα τὸν ἂν vsum habeat quem antea παιδίον. Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξίμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

obsequar:

obsequar: idque multis de caussis, tum quod puer ipsi mihi cognatus est; tum quod Astyages grandis natu est; & virili prole orbus: quo defuncto; si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quam periculum maximum? Enimuero securitatis meæ caussa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum.

cx Hęc loquutus, è vestigio nuncium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat [1] pascuorũ maxime idoneorũ, & montiũ feris frequentissimorũ esse gnarissimum: cui nomen erat Mitradates: cuius contubernalis & eadem conserua erat; nomine Cyno, Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boum pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accersitus, propere quum venisset, inquit ad eum Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrime pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris; [2] pessimo exitio te occubiturum: cui expositioni infantis inspector ego

cxi præpositus sum. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [3] ad bouile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa est filium. Absente marito vtriq; mutua tenebantur sollicitudine; hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, vtpote ex improuiso cernens, prior interrogauit quid ita studiose ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbem veni, & vidi & audiui [4] quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omni luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio

ἐκτρεφέτω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου· εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ ἀναβιῶναι ἡ τυραννὶς, ἧς νεῦ τ' ἐγὼν κτείνει δι' ἐμὲ, δῆλα δὴ ἢ λείπεται ὀφεύγειν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μέν τοι τῶν τινα Ἀστυάγεος, αὐτοῦ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν. Ταῦτα εἰπὰς, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ὅτι τάχιστα βουκόλον τὸν Ἀστυάγεος, τὸν ἠπίστατο νομεάς τε ὅτι τηδεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα· τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ συνδούλῃ. οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε. Κυνὼ, κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ἐπιωρέαι εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε ἐστὶ δὴ ὁ βουκόλος. πρὸς βορέην τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατανίων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνου. Αὕτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σασπείρων ὀρεινή ἐστι κάρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἰδέσθαι συνηρεφής· ἡ δ' ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἀπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος ταῦτα δὴ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως αἶψα μάλιστα ἀπόφθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ δόκῳ ἐπιποιήσῃ ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀπολωλέσθαι. ἐπορᾶν δ' ἐκείμενον δι' ἐμεῦ τετάγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, τῇ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἐπαυλιν. τῷ δὲ ἄρα καὶ αὐτοῦ ἡ γυνὴ τότε ἔτεξε σοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα ἵκετο, οἰκημένου τὸ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φόβῳ ἀμφότεροι ἀλλήλων περὶ· ὁ μὲν, τὸ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρώδεων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐώθεε ὁ Ἅρπαγος μετεπέμπετο αὐτὸς ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἀπονος ἧσται ἐπέστη, οἷα δὴ ἐλπίδος ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἶρε τὸν τρόπον ὅτι μιν οὕτω τὸν θυμὸν Ἅρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε ἔχετε γενέσθαι ἐς δεσπότεας ἡμετέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἅρπάγου κλαυθμῷ κατεῖχε· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς, ἡιὰ ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον τὸν ἐχεί-

1 Pascua & montes feris oppletos quam opportunissime incolere. 2 Fore vt pessimo supplicio te interficias. Expositum autem intueri sum iussus. 3 Ad casam suam. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium pepererat, dum ipse in vrbem proficisceretur: erantque alter de altero solliciti. 4 Quod vtinam neque vidissem, neque vnquam dominis nostris eueniat.

» μιον, ἀσπαίρον τε καὶ κλαυσάμενον, κεκοσμημέ-
» νον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς
» εἶδέ με, ἐκέλευε τοῖσι ταχίστοισι ἀναλαβόντα τὸ
» παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηριώδε-
» στατον εἴη τῶν οὀρέων· φὰς Ἀστυάγεα εἶ μιν τοι-
» αῦτα ὑπεθήμονά μοι πολλὰ ἀπειλήσαντα μή σφεα
κ. τοῦ οἰκ. » ποιήσαιμι, καὶ ἐγὼ ἀναλαβών, ἔφερον, δοκέων τῶν
κ. ἐόντων οἰκ. » τινος οἰκετέων εἶ. οὐ γὰρ ἂν πώποτε κατέδοξα ἐνθεν
» θηριώδεα. ἐθαμβέοντο δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι
» κεκοσμημένον· ἐπεὶ δὲ, τὸ κλαυθμὸν κατεχεῶτα
» ἐμφανέα ἐν Ἅρπαγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν σιωπᾷ-
» νομαι πᾶσαν λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ ἐκπέμ-
» πων ἔξω πόλιος, ἐπεχείρεε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα
» Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς,
» καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου, καὶ μιν Ἀστυάγης ἐν-
» τέλλεται ἀποκτεῖναι· νεῦ τε ὧδε ἔσι. Ἅμα δὲ
ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἐγὼ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εἰδὸς ἐὸν, δακρύσας, καὶ λαβόμενος τῶν γονάτων τοῦ ἀν-
δρὸς, ἐξεκέλευε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δ' οὐκ
ἔφη οἷός τ' εἶ ἄλλως αὐτὸς ποιέειν. ὑπεφοίτησαν
κ. ἐπιφοιτ. γὰρ κατασκοποὶ ἐκ Ἅρπαγου " κατοψόμενοι·
ἀπολέεσθαί τε κάκιστα ἐμὲ σφεα ποιήσῃ. ὡς δὲ
οὐκ ἐπείθε ἄρα ἀνδρα, δεύτερα λέγει γυνῇ
τάδε, Ἐπεὶ οἶνον οὐ δυνάμεθά σε πεῖσαι μὴ ἐκθεῖ-
ναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ὀφθῆναι
ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός·
τοῦτο μὲν φέρων πρόθες· ἐκ δὲ τῆς Ἀστυάγεος θυ-
γατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφωμεν. καὶ
οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τοὺς δεσπότας, ὅτε
ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσαι. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς
βασιληίης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ σωθεὶς οὐκ ἀπολέ-
σει τὴν ψυχήν. Καὶ τὰ ἔδοξε τῷ βουκόλῳ
πρὸς τὰ παρεόντα βουλεύσαντι λέγειν γυνῇ, καὶ αὐτίκα ἐ-
ποίεε ταῦτα. ἐμὲ ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦ-
τον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωυτοῦ γυναικί· ἐμὲ δ' ἑωυτοῦ
ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔμελλε ἐς τὸ ἄλσος ἐκτιθήσειν ἔφερε
ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ πρὸς τὸν ἑτέ-
ρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὀρέων ἔθηκε·
ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦλθε
κ. φύλακον ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα τῶν δορυφόρων " φύλακα
αὐτοῦ καταλιπών, ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἅρπαγου, ἀπο-
δεικνύμενος ἔφη ἕτοιμος εἶ τοῦ παιδίου τὸν νέκυν.
πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrime sumere, atque exponendum asportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illum domesticorum esse, [1] non autem illius generis. Admirabar tamen quòd videre auro vestibusque ornatum: præterea quod planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [2] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit; percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici: atque is hic est. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa CXII intuita procerum ac speciosum, genua viri cũ lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrime perituros. Mulier vbi id viro non persuadet, [3] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modo necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoq; peperi, peperi autem mortuum: ablatum hũc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neq; tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consulueri-
mus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrũ nanciscetur, & iste qui supereſt, animã non amittet. Sane quam cõmode CXIII visa est bubulco mulier loqui pro præsenti cõditione: atq; ita continuo fecit. Igitur quẽ necaturus attulerat, cũ vxori tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocauit in eo vase in quo alterum portauerat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [4] Ideoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domum Harpagi: atque sese paratum illi ostẽdere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitũ

1 Nunquam enim cogitassem ex eo genere esse. 2 Ceterum ig yia rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem deducto puerulum in manus tradidit: filium esse videlicet Mandanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illum interfici. Nunc igitur hic est. 3 Secundò hæc dixit. Quandoquidem igitur tibi non possum persuadere vt non exponas, tu tamen hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expositus fuerat.

fidelissi-

fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptum, educauit, imposito illi alio quopiam ac non Cyri nomine. CXIV Qui posteaquam decennis fuit, eum res ista quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum ceteri pueri quũ pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium,[1] ipse eos muniis distinguebat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alii, vt oculus regis esset: alii, vt mandatorum renunciator, tanquam suum singulis munus assignans. Horum puerorum quidã collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quẽ Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, vbi primum dimissus est, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deplorauit: non tamen Cyrũ nominans (nondum enim eius hoc erat nomen,) sed filiũ bubulci Astyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandã passum esse inquiens, eiusque humeros ostendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex,[2] à filio bubulci CXV serui tui? Audiens hæc atq; cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlciscì puerum, iussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quũ ceteri pueri iussis obtemperarẽt, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea vllo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. CXVI Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsũ, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit.

τοῦ πιστοπάτορες, εἰ δέ τε ἀμφὶ τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον· καὶ τὸ μὲν ἐθάπτετο. αὐτὴ δὲ ὑπεκδεξαμένη τούτων Κῦρον ὄνομα θέσθαι, ἐπιτρέφει τῷ βουκόλου, οὐνόμα ἄλλο καὶ οὐ Κῦρον θεμένη. Καὶ ὅτε δὴ ἐὼν δεκαέτης ὁ παῖς, τοιόνδε γινόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦρξε καὶ αἱ βουκολίαι αὗται ἐπαίζε σὺν μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι, τὸν δὴ τὸ βουκόλου παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τῷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὡς ἐκάστῳ ἔργον προσετάσσετο. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι (ὁ δὲ δὴ ἐποίησε ὁ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου) οὐκ ἐθέλησε ἀὼν τοὺς δὴ λοιποὺς παῖδας δέρεσθαι. πυθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παῖδα τῆνδε χάριν "ἐπιτίθεται μάστιγας· ὁ δέ, ἐπεί τε ἐμετεώθη τάχιστα, ὡς γε δὴ αὐτὸν ἀξίως ἑωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι προσημάνετο. καὶ ἐλθὼν ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἐποιήσατο τὸν πρὸς Κύρου ἰοῦτος. λέγων δὲ Κύρου, (οὐ γὰρ κω ἐῴκει τοῦτο τὸ οὔνομα) φὴ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀναρσία φρήσματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ σοὶ δὲ δούλῳ, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε προυπηρεσίαμεθα (δῆγμες τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους·) Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τοῦ Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιοῦδε ἐόντος παιδὸς, ἐτόλμησας τὸν δὲ παῖδα ἐόντος πρώτου παρ' ἐμοὶ ἀειχίη τοιῆδε προσασεῖν; ὁ δὲ ἀμείβεται ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ. οἱ γὰρ με ἐν τῇ κώμῃ παῖδες, τὸν καὶ ὅδε ἐστὶ, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐς ἡγέοντο βασιλέα. ἐδόκεον γὰρ σφι εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδειότατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀπηκούετέ τε καὶ λόγου οὐδενὸς ἐς ὄνειαρ ἐλάμβανε τὸν δίκαιον. ἐξ ὧν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιος τυγχάνω κακοῦ ἐὼν, ὧδε τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Ἀστυάγεα ἐσῆλθε ἀναγνώσις αὐτοῦ· καὶ ὃ, τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι ἐδόκεε ὡς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὑποκρισις ἐλευθεροτέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὅτι χρόνον ἄφθογγος ἐὼν

1 Ipse quibusdam eorum præcipiebat vt domorum str. 2 A serui tui, de quidem bubulci, filio?

μόγις ὁ δή κοτε ἀνενεχθεὶς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βυκόλον μοῦνον λαθὼν βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥστε καὶ παῖδα τὸν μηδὲν ὀπιμέμφεσθαι. τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα τοιάδε πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγεν ἔσω ὁ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ ὑπελέλειπτο ὁ βυκόλος μοῦνος, μυθωθέντα τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίνες εἶεν οἱ τὸν δεδωκότες. ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἐόντος τε ἔφη γεγενέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν ὀχθήσας ἔφη, ὡς ἐπιζημίοισι κακοῖσι περιβαλοίη ἑωυτὸν καὶ τὸν οἰκήσαντα. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, ὅπως δὴ ἔφαινε τὰ ἐόντα λόγον. ἀρξάμενος δὴ ἀπὸ ἀρχῆς, διεξῆλθε, τὴν ἀληθείην χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ, τὸν μὲν βυκόλον τὸν ἀληθείῃ ἐκφήναντος, λόγου ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἁρπάγῳ δὲ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτὸν δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος, εἴρετό μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βυκόλον ἔνδον ἐόντα, ἐστράφθη ὀπὶ θύρην ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ θεός τε γινόμενος ἀναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὖτις σοὶ εἶεν αὐτὰ ἐόντα. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε, τῷδε δίδωμι τὸ παιδίον, φάς σέ τε ἐκ τοῦ κελεύειν οὕτω ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτο, ἐς ἐρημίην ὁδόν, ἐς ὄρεα μάλιστα σύνδενδρα, ἐτετέλεο ὦν. τῷδε δίδωμι μηνύσαντι τάδε, καὶ τῷδε μηνύοντα φυλάσσειν ἄνδρα ὑπερήκοον· ἀπαλλήσας πάντα τὰ ὦν δεόμενα, ἐποίησα ταῦτα. ἐπεί τε ὁ ποιήσαντος τοῦτο τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τὰς εὐνούχων τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δὴ ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν. οὕτως ἔχει, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ παρήμαξε τοῦτο· καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης δὲ, χρυσῶσαι τὸν κέαρ ἔχων χόλον δέ οἱ γενόμενος, πρῶτα μὲν κατάρην ἤκεσε πρὸς τοῦ βυκόλου τὸ παρήμα, πάλιν ἀπεπέμψατο τὸν Ἅρπαγον· μετὰ δὲ, ὡς ἐπομολόγησε, καὶ ἐβάπτισε λέγων ὡς πρέσβεσί τε ὁ παῖς, καὶ ὁ γεγονὼς ἔχοι καλῶς. τῷ τε δὴ πεποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς παῖδα τοῦτον ἐκαμνον μεγάλως,

vixque tandem ad ſe reuerſus, volens à ſe Artembarem dimittere, [1] vt bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam vt filius quoq; tuus ob hoc nihil conqueri poſſit. Dimiſſo igitur Artembare, & eius iuſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur vnde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, & genitricem eius apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere qui [2] cuperet ad ingentes deuenire neceſſitates. Simulque hæc dicens, ſatellitibus innuit vt caperent ipſum. Hic autē ad neceſſitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & petendam ſibi veniā. [3] Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages pauciora iam verba fecit: ſed Harpagū, cui valde ſuccenſebat, vocari à ſatellitibus iuſſit. Quem, vbi adfuit, percontatur Aſtyages, Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit paſtorē intereſſe) noluit tergiuerſari mendacio, ne arguměris conuinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſteaquam infantē accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui ſententia facerem: [4] & tamen, quum apud te innoxius extitiſſem, ne forē aut filiæ tuæ aut tibi ipſi carnifex. eoque ita ſtatui agendū: Acceſſito huic bubulco infantē tradidi, inquiens te eſſe qui iuberes illū interfici. In quo dicendo mētitus non ſum. tu enim ita præceperas. [5] Atq; huic, dū puerū trado ex tuo præcepto, iuſſi exponeret in deſerto mōte, perſtaretque in eo obſeruando tantiſper dum expiraſſet: comminatus iſti extrema quæque niſi hæc effecta reddidiſſet. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis, rem cognoui, & per eoſdem mortuum ſepeliui. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem [6] directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hūc puerum factum erat, valde laborabam,

1 Vt de bubulco ſeorſum accepto quæſtionem haberet, Ego, &c. 2 Ac ſi vltro vellet in maximas anguſtias ſeſe dare. 3 Aſtyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: ſed Harp. 4 Et tamen, quum in te nihil peccaſſem, neque filiæ tuæ, neq; tibi ipſi eſſem carnifex. 5 Tradidi igitur iſti hoc modo: addito mandato vt eum expon. 6 Simplicem.

& à filia

& à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebam. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum
CXIX hæc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad conuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunq; ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probe conditum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cum ceteri conuiuæ, tum vero Harpagus, cõuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nam illa in caniſtro operta, seperatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes iubent detegere, ac sumere quòd vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est,[1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cuius ferę carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibiq; quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responsõ, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illic collectas hu-
CXX maturus. Et Harpagum quidem hac vltione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis accersiuit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos[2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt vt puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

ϗ θυγατεὶ τῇ ἐμῇ ϗμαβεβληκὼς, οὐκ ἂν ἐλαφρῶ ἐποιούμην. ὡς ὦν τῆς τύχης θῦ μετεσχεώσης, τὸν μὲν, Ⓦ σεωυτῦ παῖδα ἀπόπεμψον τῶδε Ⓦ παῖδα Ⓦ νεηλυδα· τόδε γὰρ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) παρεδίδοι ὅτι δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, ϗ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς Ⓐ ἐς δέον ἐγεγόνεε, ϗ ὅτι ὑπὸ τύχησι χρηστῇσι ὑπὸ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τὸν ταχίστω, ὡς γὰρ Ⓐ παῖς ἓνὸς μούνος, ἔτεα τεῖα δεκὰ χου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, ϗ ποιέειν ὅ, τι αὐ ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ προσχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς Ⓐ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, ϗ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν χρεῶν. θὕτυσά τε ποιησάμενος, ἐκεῖτο ἕτοιμα. ἐπείτε δὲ τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσάν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, ϗ ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ϗ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετίθεατο τράπεζα ὄπιπλέα μηλίων χρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε ϗ ἄκρων χειρῶν τε ϗ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ὅπι κρυφῇ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη τι τῇ δαινυ. φάμενον δὲ Ἅρπάγου ϗ κάρτα ἡδέως, προσέφερον τοῖσι προσέκειτο πρὸ κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, ϗ τὰς χεῖρας ϗ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσιόντες ἀποκαλύπτειν τε ϗ λαβεῖν ὅ βούλεται αὐτέων. προϊδόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, ϗ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ὀξέπλαγη, οὔτε ἑωυτὸν ἐνέσχε μὴ οὐ γνώσεσθαι. εἴρετο δὲ αὖθις ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ ϗ γινώσκειν ἔφη, ϗ ἐπίστασθαι εἰ πᾶν ὅ τι ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοιούτοισι δὲ ἀμείψατο, ϗ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν χρεῶν, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἐμέλλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὰ πρῶτα. Ἀστυάγης δὲ μιν τοιαῦτα ἐπέπρηξε. Κύρου δὲ περὶ βουλεύων, ἐκάλεε τοὺς μάγων οἰωνοθέτας τοὺς ἐνυπνίων τε ταῦτα ἐξηγησαμένους δὴ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τὴν ἔκρησιν τοῦ ὀνείρου. οἱ δὲ ϗ τοῦτο εἶπον, λέγοντες ὡς βασιλεύσαι χρὴν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, ϗ μὴ ἀπέθανε πρότερον·

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idem responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

„ ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτὸς τοῖσδε, Εἰ σὺ τε ὁ παῖς καὶ τοῦ-
„ δε· καὶ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἀφικταὶ ὄνειρον ἐκ τῆς
„ κώμης παῖδες ἐς ἡσαν τὸ βασιλέα. ὁ δὲ, πάντα ὁ-
„ κωσπερ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιή-
„ σας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελι-
„ ηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀφανάξας ἦρχε. καὶ
„ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνε) φέρειν; Εἶπον οἱ μάγοι,
„ Εἰ μὲν τοῦτο ἐστί τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ
„ τοῦ τοιούτοις τινὸς, θαρσέειν τε τοῦτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν
ε ἔχειν ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι τοιοῦτος ἀρξει. τοῦδε 10
„ σμικρὰ γὰρ τὰ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε.
„ καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐνύπνια, τελέως ἐς ἀσθε-
33 νὲς ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐ-
γρ. γνώ μίλω „ τὸς, Ὦ μάγοι, ταύτῃ τελείως τῇ γνώμῃ εἰμὶ,
„ βασιλῆος ὀνομα δόντες τῷ παιδὸς, ἐξήκειν τε τὸν ὀ-
„ νειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἴ) δεινὸν ἐόντα ἔτι.
„ ὅμως μέντοι συμβουλεύσατέ μοι, ὡς τοισκεψάμε-
„ νοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶ) οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ
„ ὑμῖν. Εἶπον τοῖσδε τάδε οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
„ καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν τοῦτο πολλοῦ ἐστι κατορθωτέον ἀρ- 20
„ χομένῳ τῷ σῷ. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται, ἐς
„ τὸν παῖδα τοῦτον τοιεύσα ἐόντα Πέρσην· καὶ ἡμεῖς
„ ἐόντες Μῆδοι, δουλούμεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γι-
„ νόμεθα τοῖς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δὲ ἐνεστε-
„ ῶτος βασιλῆος, ἐόντες πολιήτεω, καὶ ἀρχόμεν τὸ
„ μέσσον, καὶ τιμὰς τοῖς σέο μεγάλας ἐχόμεν. οὕ-
„ τω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς τοι-
„ οῦτόν ἐστι. καὶ νῦν εἰ φοβερὸν τι ἑωρῶμεν, πᾶν ἂν
„ σοι τοιοῦτο φράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυ- 30
„ πνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καὶ σοὶ ἕτερα
„ τοιαῦτα ἀφικνέεσθαι. Ὦ παῖδα τοῦτον ἐξ
„ ὀφθαλμῶν ἀποπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεινα-
μένους. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη
„ τε· καὶ καλέσας Ὦ Κῦρον, ἔλεγε Ⓐ τοιάδε, Ὦ παῖ,
„ σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέων ἠδίκεον, τῇ σε-
„ ωυτοῦ ϑ μοίρῃ χρεώμενος· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρ-
„ σας· (πομποὺς δὲ ἐγὼ ἅμα τέμψω) ἐλθὼν ϑ ἐ-
„ κεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐχ Μιτρα-
γρ. τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. δάτεω τε Ⓦ βουκόλον „ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.
Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει Ⓦ Κῦ- 40
ρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τὸν Καμβύσεω τὰ οἰκία,
ἐδέξαντο Ⓐ ἀναμνησθέντες καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύ-
θοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ ϑπισάμενοι
αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰσόρροπόν τε ὅτεῳ
τεκνωθέντι. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρῶτον μὲν
οὐκ εἰδέ-

Atqui puer & viuit & incolumis est, (Astyages excepit) & quum ipsum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui reuera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, internunciis, ac ceteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur spectare? Si supereſt puer (Magi respondent) atque regnauit [1] nulla ex prouidentia, confidito ob id, ac bono sis animo, iam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua reciderunt, [2] & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius vestræ, magi, fere sum sententiæ, [3] me somnio esse defunctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: [4] qui si immutetur, & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoq; qui Medi sumus, in seruitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc, siquid cerneremus quod timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem friuolam nunc euaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidem confidere iubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages CXXI gauisus est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamē ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendū mittam. Eo perueniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est vxor eius. Hæc loquutus Astyages, Cyrum CXXI dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse crediderant. Scisitabantur igitur quonā modo superstes esset. Hic se vero ait eos antea

1 Non de industria & absque vllo consilio, confid. 2 Et quæ ex insomniis pendent, prorsus ad leue quidpiam deueniunt. 3 Hunc esse somnii exitum, puero, &c. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerū qui Persa est, deueniret: ac tum nos qui Medi sumus, in seruitutem redigeremur, nulliusque pretii essemus apud Persas, vtpote extranei. At permanente rege, cuius pop.

non no-

non nouisse,[1] & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. CXXIII vnde hæc fabula emanauit. ¶ Vbi Cyrus in virilem adoleuit ætatem, & inter æquales virilissimus euasit & idem dilectissimus,[2] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi socium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem à regno summoueri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, vtpote itineribus custoditis, huiusmodi rem comminiscitur: [3] Exenterato quem solerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino rescinderetur, indidit libellum in quo quę libuit conscripserat: resutoque ventre, leporem vna cum retibus tradidit venatori cuidam suorum domesticorũ fidissimo: misitque ad Persas, [4] præcipiens, suo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipse suis manibus aperiret, CXXIV idque sine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambysis, quem dii respiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses) vlciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt, opinor te olim iam resciuisse, & ité, qualia ego ab Astyage passus sim quod te non occidissem, sed bubulco tradidisse.

οὐκ ἐϑέλειν, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖσον· κατ' ὁδὸν δὲ πυϑέσϑαι πᾶσαν τὴν ἑωυτῦ πάϑην, ὑπισχνέεσϑαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶναι παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς χειρὸς ὁδοῦ Ⓦ πρῶτα λόγον τῶν πομπῶν πυϑέσϑαι. τοὺς δὲ ἐλέγειν ὡς ἀπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικὸς νἱὸς τε τοιοῦτος γένοιτο Ἀφραδμονίδης· ἐωυτῶν τε Ⓐ ἐν τῷ λόγῳ τὰ αὐτὰ ἡ Κυνώ. Ⓐ δὲ τοκέας μαϑόντας τὸ ὄνομα τοῦτο, (ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι σῴζεσϑαι σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ὑπὸ κυνὸς κομιδὴν Κῦρον κύων ἀτίζεται. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὐτῇ κεχωρήκεε. Κύρῳ δὲ ἀνδρὶ μὲν ἤδη τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ σοφιλεσάτῳ, σωφρονέοντι δὲ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασϑαι Ἀστυάγεα ἐπῃνέετο. ἀτὰρ ἑωυτῷ γὰρ ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεὸν τιμωρέειν ἐσορμᾶσϑαι ἐς Ἀστυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάϑας τοῦ Κύρου ἐπ' ἑωυτῷ ὁμοιούμενος. ὡς δὲ ἐπὶ τοῦτο ἐκτέτμητο τῷ παιδὶ Ⓐ κατεργασϑὲν ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος τοιοῦδε ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν ϑωμῶν Μήδων, ἀνέπειϑε ὡς χρεὼν Κῦρον ποιέεσϑαι ἡγεμόνα, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένου δὲ Ⓐ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ ἐπιτιϑεμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὸν ἑωυτοῦ νοῦν, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναλίξας τοῦτον τὸν χαρτέα, καὶ οὐδὲν ἀποτελας, ὡς ἔοικε, οὕτω ἐπέϑηκε βιβλίον, τὰ Ⓐ ἐδόκεε ἐγκεάψας. ἀποῤῥάψας δὲ τὰ λαγῷ τὸν χαρτέα, καὶ δικτυάδος, ἅτε θηρευτῆς, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενος Ⓐ, ἀπὸ γλώσσης, δίδοντα Ⓦ λαγὸν Κύρῳ, ἐπειπεῖν, αὐτοχειρίην διελεῖν, καὶ μηδένα Ⓐ τῶνδε ποιεῦντα παρεῖναι. Ταῦτα δὴ ὧν ὑπετελέετο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν Ⓦ λαγὸν ἀνέσχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεόν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν ἔτυχες ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπικνεο.) σὺ νῦν Ἀστυάγεα Ⓦ ἑωυτῦ φονέα ποίεο. κεῖνον μὲν γὰρ τὰ τούτου πεποίηκας, τὸ δὲ κατὰ θεούς τε καὶ ἐμὲ πρήσσεις. τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαϑηκέναι, οἵου τε αὐτὸν πέρι, ὡς ἐπάϑομεν, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονϑα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, δικαίως δοκέω ἔχειν με. σὺ νῦν

[1] Et in maximo errore versatum fuisse. [2] Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel*, Eius studiosus erat. [3] Quum leporem arte composuisset, eiusque ventrem rescidisset, nihil lacerando, indidit libelli. [4] *Vel*, Præcipiens vt quum leporem Cyro daret, suo ore diceret vt, &c. *Vel*, Cyrum admoneret etiam vt, &c.

» σὺ νεῦ ἐὼ βουλὴ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς ὧδε Ἀστυάγης
» ἀρχὴ χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας
» γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι, στρατηλάτεε ὅτι Μή-
» δους. Καὶ ἐὼ τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ
γρ. αὐτῆ- » στρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἐὼ τε
ναι, » τῶν τι, δοκίμων ἄλλος Μήδων. οἵδε τοι γὰρ οὗτοι
» ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἡγεόμενοι πρὸς σέο, Ἀ-
» στυάγεα καταιρέσουσι πειρήσονται. ὡς ὧν ἑτοίμου τοῦ γε
» ἐνθάδε ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τάχος.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφοβήθη ὅτεω δύο σοφωτάτω Πέρσας ἀναπείσῃ ἀπίσασθαι. φοβεόμενος ὦν, ἔρεξε τάδε τοιάδε· ἐποίεε δὴ τάδε· γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίην τῶν Περσέων ἐποιήσατο μίαν· ἀναπτύξας δὲ βιβλίον, καὶ ἐπιλεξάμενος, ἔφη, Ἀστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀπο-
» δεικνύναι. Νεῦε, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, ὡς ἀγγε-
» ρεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦ-
ρος μὲν ταῦτα ὡς ἠγορεύσατο. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἔθνεα μεγάλα πολῖται, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Γαργάδαι, Μεσάφιοι, Μάσιοι. γρ. Μάσιοι τούτεων Γαργάδαι εἰσὶ ἀρίστοι φύσιν καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύτευμα, ἔνθεν καὶ βασιλέες οἱ Περσείδαι γεγένασι. δῆμοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Πανθιαλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. ἅπαντες μὲν πολῖται ἀροτῆρές εἰσι καὶ δῆμοι, νομάδες, Δάοι, Μαρδοί, Δροπικοί, Σαγάρτιοι. Ὡς δὲ σαφῆσαι ἅπαντες ἔχοντες τὸ προφρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ἐὼν γὰρ τῆς χώρης τῆς Περσικῆς ἀχανὴς ὅσον τε ὅτι ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἠνείχετο πάντα τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε γρ. ἐξεμαίεσθαι ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ὑπερελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰ πόλιαι καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τὰ παρῆν συνάλισας ἐς τοῦτο, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων στρατόν· πρὸς δὲ, οἶνόν τε καὶ σιτίοισι ὡς ὑπερτελεστάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, θοίνεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, ἐρέετο σφέας ὁ Κῦρος πότερα τὰ τῇ προτεραίῃ ἔῃσαν, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔην, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα ἀκούσας τοῦτο δὴ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου » τὰ πάντα λόγον· λέγων, Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑ-
» μῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,

Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis. Quum enim Persis vt deficiant persuaseris, expeditionem aduersus Medos suscipe: vtpote ad votum tibi res succedura, siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendū creatus fuero, siue alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur euertere. Tanquam igitur cuncta tibi sint hîc in expedito, ista exequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ (ait) edico vobis vt præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [1] sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt, Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Meraphii, Masi. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidarum [2] cognatio est, vnde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cuncti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum præcipit in posterum diem vt lauti adsint. Interim coactos in vnum captarum, ouium, boum greges patris sui mactat atq; apparat, tanquam Persarum exercitum acceptura vinoque ac cibariis quamlautissimis. Postero die vbi conuenerunt Persæ, iubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo [3] interualli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

CXXV

CXXVI

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *discriminis*.

& hæc

& hæc & alia infinita commoda aderunt ſine vllo ſeruitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales heſternæ, ærumnæ. Nunc itaq; obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam ſorte ipſe genitus hæc bona videor in manus veſtras eſſe allaturus; & vos non arbitror inferiores eſſe Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quę quum ita ſint, rebellate quam-
CXXVII primum ab Aſtyage. Perſæ, vt qui iampridem [1] dedignarentur parere Medis, nacti [2] præſidem, libenter ſe in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cytum Aſtyages quum accepiſſet, miſſo nuncio accerſiit. Iſte nuncium iubet renunciare, ſe prius illuc venturum quam Aſtyages ipſe velit. His auditis, Aſtyages Medos cunctos armat, hiſque [3] aduerſo numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi feciſſet. Comparato exercitu, vbi Medorum copiæ [4] cum Perſicis prœlium conſeruerunt, quicunque eorum [5] ſermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Petſas tranſibant. Plerique de induſtria ignauiter agebãt,
CXXIIX fugamque faciebant. Dilapſo turpiter Medico exercitu, Aſtyages vt primum rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne ſic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos' ſomniorum interpretes qui ſuaſiſſent ipſi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adoleſcentes pariter & ſenes, armat. Quibus eductis, cum Perſis confligens fugatur: viuuſque ca-
CXXIX pitur, amiſſis quos eduxerat Medis. Ei captiuo aſtans Harpagus inſultauit, eumque dicteriis laceſſiuit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna ſua in qua ille ipſũ carnibus filii pauiſſet: [6] quoniam regnum eius ad ſeruitutem decidiſſet. Eum intuens Aſtyages vicißim interrogat nunquid [7] ipſius foret Cyri opus. Harpagus vero, ſuum eſſe dicere: idque merito, quoniam ipſe ad Cyrum ſcripſiſſet. [8] Tum Aſtyages eum improuidiſſimum atque iniquiſſimum omnium hominum compellauit. Improuidiſſimum quidem, quòd, ſi facultas ei aderat vt rex efficeretur,

ἔσαι τάδε τε ἢ ἄλλα μυρία ἀγαθά, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχοισι· μὴ βουλομένοισι δέ, ἐόσι ὑμῖν πόνοι τῶν ἐμὲ ἔχω θωμαπλήσιοι ἀναριθμητοι· νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. ἄνδρες τε γὰρ δοκέω δεινὴ τύχη γεγόνως, τάδε ἐς χεῖρας ἀγεσθαι· ἢ ὑμέας ἤκημι ἀνδρας Μήδων εἶ οὐ φαυλοτέρους, οὔτε τἄλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐγὼ τῶνδε, ἀπίσασθε ἀπὸ Ἀστυάγεος τὸν ταχίστην. Πέρσαι μὲν νυν πρόσθεν ὑπήκοοι ἦσαν ἡμῖν· νόῳ δὲ ἀσμένως ἐλευθερωθῆναι, ἢ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δ' ὡς ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα ἐκ τοῦ τάχεος ἀγγέλου ἐκάλεε αὖθις. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε ἐς ἄγγελον ἀπαγγεῖλαι ὅτι πρότερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὖθις Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὥστε θεοβλαβὴς ἐών, ἀπέδειξε Ἅρπαγον· λήθων τοιοῦτος τοῖσι μὲν ἔοργε. ὡς δὲ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ δὲ πολλοὶ ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ. Ἀλλ' οὐδὲ ὡς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει· τοσαῦτα ἔπεας, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀπέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστει, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ὀξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐνικήθη· καὶ αὖθις τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ὄξηγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγει προσῆλθε ὁ Ἅρπαγος κατειρωνεύσασθαί τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὖθις θυμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετο μιν πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκεῖνος χαρίεντι τῷ παιδὸς ἐτίνισε, ὅτι εἶη ἡ ἐκείνου δουλοσύνη αὐτῷ τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν, αἰτείρετο εἰ ἑωυτοῦ πεύσεται ὁ Κῦρος ἔργον. Ἅρπαγος δ' ἔφη, αὖθις γὰρ ἥδιον, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως εἶη. Ἀστυάγης δέ μιν ἀπέφηνε τῶν λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δὲ

1 Grauiter ferrent. 2 Ducem. 3 Tanquam diuinitus mente captus, Harp. 4 Cum Perſicis iunctæ fuerunt, *Vel*, Perſicis occurrerunt. 5 Propoſitum Harpagi ignorabant, prœliabantur: cet. ad Perſ. 6 Quod eſſet illius ſeruitus pro regno, *Id eſt, Quod propter illud ex rege ſeruus factus eſſet.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Aſtyages demonſtrare cœpit illum omnium hominum & ſtultiſſimum eſſe & iniquiſſimum. Stultiſſimum quidem, quod quum ipſi liceret regem eſſe (ſi modo per ipſum res ea geſta eſſet) alteri imperium tribuiſſet: iniquiſſimum, &c.

Εἰ δὴ δι' ἐωυτὸν ἐφρήζετο τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε ὁ κόρος· ἀδικώτατον δέ, ὅτι τῷ δείπνου εἵνεκε Μήδους κατεδούλωσε. Εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληίην, ἐὸν μὴ ἀμείνω ἔχειν, δικαιότερον ἦν Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τόδε ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μέν, ἀναιτίους τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγενέναι· Πέρσας δέ, δούλους ἐόντας τοῦ πρὶν Μήδων, νῦν γεγενέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ πεντήκοντα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπ' ἐκείνου Πέρσῃσι ἔδωκαν τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἄλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν δυοῖν δέοντα, παρεξ ἢ ὅσον χρόνον Σκύθαι ἦρξαν. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ σφι ταῦτα ποιῆσαι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δέ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. Τότε μὲν δὴ Ἀστυάγεος καὶ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρξαν ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, ἔσχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασιλεύσας, καὶ κρήνας τούτων ἀρξάντων ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς ἐν τοῖσι πρόσθε μοι δεδήλωται. τὸν δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας μὲν οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ὀνειδίζουσι· ὡς μοὶ ἔμοιγε δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας νομίσασι εἶναι θεοὺς, κατάπερ Ἕλληνες, τούτους. Οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πᾶν τὸν οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δέ, Ἀλίττα· Πέρσαι δέ, Μίτρην. Θυσίην δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τοιήνδε τινὰ ἐπιτελέουσι θεοὺς ἄνδρας ἥκειν. ἔστε βωμοὺς ποιεύμενοι, ἔστε πῦρ ἀναχέοντες, μέλλοντες θύειν· οὐ πρόσθε ἐπιστᾶσι χρέωντες, ἐπὶ ἄλλῳ, ἢ τέρμασι, ἐπὶ ὑλῆσι. τῷδε ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλοντι, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτηνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρην μάλιστα. ἑωυτῷ

alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod cœnæ caussa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerunt: sed prœlio victi, iterum subacti sunt, Persæq; qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusq;, regno potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. CXXX

¶ Porro ritus quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neq; aras extruere consuetudo est, quinimmo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque conscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cæli, Iouem appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt iam inde ab initio. [1] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocãt autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neque libamentis vtuntur, aut tibiis, insulisve, aut molis: verum, vt quisq; diuis hisce sacra facere statuit, in locũ mundũ victimam fistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestans tiaram. CXXXI

1 Postea vero didicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

[1] Sacrifi-

[1] Sacrificans autem, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidem regi: quoniam [2] inter Persas omnes idem quoq; comprehenditur. Vbi vero iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quammollissimã, maxime trifoliũ. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniã accinit. siquidẽ hanc illi dicũt esse incantationẽ efficacissimam. Citraque magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunq; vsum illi fert
CXXXIII animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum censent suum quiq; natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalẽ minoribus pecoribus honorant. Cibis autẽ vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [3] Græcos pastos iam demũ non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & siquid apponatur, nõ cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec vrinam facere licet: quæ etiam nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueuerunt. [4] nã siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitq; is qui ædibus illis in quibus forte cõsultatur præest: &, si placuerit, atq; ieiunauerint, vtuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdem
CXXXIV poti pronunciant. Quũ in via inuicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autẽ alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autẽ illos obseruãt reuerẽter qui proxime habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atq; sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine iunctos existimant:

ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μοιρίῳ οὐ ⓐ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται δι' ἀνέεσθαι, ⓒ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι ⓒ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ ἀμμυσίλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποστορέσας ποίῃ ὡς ἁπαλωτάτῃ, μάλιστα ὁ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν τὰ κρέα. παραγενόμενος δὲ αὐτός, μάγος ἀνὴρ παρεσκευάσεται ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ καὶ λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ὑπισχνέεται δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, ⓒ χρᾶται ᾧ, πλὴν ὁ λόγος αἱρέει· ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα σκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχομοῦσι προθύμεσθαι· ἐν τῇ ⓐ δυδαίμονες αὖτις, βοῦν ⓒ ἵππον ⓒ κάμηλον καὶ ὄνον προπυθέαται ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· ⓐ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προπυθέαται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὑποφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. καὶ δι' τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, παυσωνίας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας αὖ οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι αἰσχίον ἄλλου. ταῦτα μέν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδην σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτίθεται ὁ τεγάρχης, ἐν τῷ αἰ ἐόντες βουλεύονται. ⓒ ἢν μὲν ἄδῃ ⓒ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίεσι. τὰ δ' αἰ νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπερφρονέουσι. Ἐντυγχάνοντες δὲ ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε αἱ τισι διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι ⓐ ἐντυγχάνοντες. αἰ μὲν γὰρ τῷ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὐτεος ποδαπώτερος ὀλίγῳ, τοῖς παρειοῖς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὐτεος ἀγχυνέτερος, προσκυνέει ⓦ ἕτερον, πίπτοσι δὲ ἐς τὰ πάντων ἐπὶ ἀγχιστα ἑωϋτῷ οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωϋτούς· δευτέρους δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, τοὺς λόγου προσβαίνοντες τιμῶσι. ἤκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῷ ἕκαστοι οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγουσι,

χ. σπουδαιότατα χρήσιμα.

χ. οἰκέοντας

---

1 Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun. 2 Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quod siquid tale apponeretur, non esse finem facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt. 4 Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscunque autem sobrii consultauerint, inebriati ea in disquisitionem reuocant. Si in via, &c.

νομίζοντες ἑωυτοῖσι εἶναι ἀνδρῶν μαχρῷ τὰ πάντα ἄριστοι· τοῦτο δὲ ἄλλοις, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοῦτο δὲ ἕκαστα τοιούτους ἀπὸ ἑωυτῶν, κακίστους εἶναι. ἔθνεα δὲ Μήδων ἀρξάντων τε ἦρχε καὶ ἔθνεα ἀλλήλων, συναναγκαίων μὲν Μήδοισι, κατὰ τὴν ἀγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τὴν ὁμούρων. ἄλλα δὲ, μᾶλα τὴν ἐγκωρίων. καὶ ἄλλον δὲ λόγον καὶ Πέρσαι τιμῶσι. τοῖσι γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρξαν τε καὶ ὑπερφυσθὲν. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι μετὰ τοῦτα ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ ὑπαθείας τε πάντα ἀνευρόντες ἀπτιτηδεύοισι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δὲ ἔτι πλείονας παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίην δὲ αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ γὰρ τοῦτο πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς αἰεὶ κατ' ἔτος. τὸ πολὺν δὲ ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἐξαμένους, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μούνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπίκνέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τροφὸς τῆσι γυναιξὶ διαιτᾶν ἔχει. τοῦτο δὲ εἶνεκα· τὸν παῖδα, ἵνα μὴ ἀποθανόντα τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσην ἀνδρὶ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τοῦδε νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τοῦδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτῶ οἰκετέων ὅτι μὴ αἰτίην αἰνήκεστον πάθῃς ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἢν θυμοῖσι πολέα τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ἐπιουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶσθαι. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα φημὶ λέγοισι εἰκῆ τὸν πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ἀνάγκη φασὶ αἰεί τινα εἶναι τούτων αἰτίην ἐπεξευρεθῆναι ἥτις ἐπιβολιμαία ἐοῦσα, ἢ μοιχίδης. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ φασὶ

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes:[1] alios vero, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demum secundum dictã proportionem pessimos esse colligentes qui à Persis absint quã remotissime. Sub Medis imperiũ obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progressa fuit. Externorum autem CXXXV
morum Persæ maxime omnium hominum sunt studiosi. nam & Medicam vestem propria elegantiorem arbitrantes, gestãt: & in pugnis thorace vtuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt vxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundum CXXXVI
bellicam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quam plurimos liberos ediderit,[2] huic rex tanquam strenuum quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes vsque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris nõ venit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit vt si inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem CXXXVII
hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictum:[3] sed expendere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderunt, omni necessitate excussa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios, aut spurios. Quippe

---

1 Minime autem eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: ceteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum est) virtutem amplecti. At qui longissime ab ipsis habitent deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio suberant.* Medi enim vniuersis imperabant, & maxime sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Persæ vicinos suos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib. 3 Sed vbi considerauerit, si peccata commissa plura maioraque esse comperiat quam obsequia præstita, tum demum iram suam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filij*, necesse esse vt si de illis inquiratur, aut supposititii, aut spurii comperiantur. Quippe veris-

verisi-

verisimile nequaquam videri aiunt vt is qui verus parens sit, à proprio filio intercxxxix imatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causssas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Si quis è ciuibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in ciuitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccauerint. Externum vero qui isdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque [1] ob eandē causssam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime cocxxxix lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam, sed omcxl nia similiter claudi. Equidē hæc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. at ista quæ de mortuis prodūtur, obscuriora, neque perinde certò: cadauera videlicet defunctorum Persarū non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur. [2] Magos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum [3] cera inuoluentes in terram condunt. Magi vero cū ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis multū differunt. Siquidem hi nullius animātis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesq;, & breuiter reptilia atque volatilia plurima necauerint. Arque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam narcxli rationem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, [4] vltro postulantes vt iisdem conditionibus eos

δὴ φασὶ εἰκὸς εἶ) τὸν γε ἀληθῶς τεκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτῆ παιδὸς ἀποθηκεῖν. Ὁκόσα δὲ σφι κ. ἀλλοῖα ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι ἦν ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶ) ⓦ ὀφείλοντα, καὶ τὸν ψεύστην λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν τε οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσησι. φασὶ δέ μιν ἐς ⓦ ἥλιον ἁμαρτόντα τι, ταῦτ' ἔχειν. ξεῖνον δὲ πολλὰ, ⓦ λαμβάνομαι ὑπὸ τουτέων, πολλοὶ ὀξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ, τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ὑπιφέροντες. ἐς ποταμοὺς δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἀπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο τι κ. ἄλλοι δὲ λέπουσι οὐδὲν ποιοῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς τῶν ῥέουσι, ἀλλὰ πάντων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, ὃ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠυτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τοῦτο δὲ ζητήσιος βύρσεις τελευτώσας τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τὰ δὲ μὲν τοῖσι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὄνυξ, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιοῦσι. καταχρώσαντες δὴ ὦν ⓦ νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων. ⓐ μὲν γὰρ ἁγνεύσουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· ⓐ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τοῦ νόμου τούτου ἐχέτω ὡς καὶ δεχμὶ ἐνεμείνθη. ἄπειμι δὲ ὅθεν ⓦ πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς ⓐ Λυδοὶ τάχιστα κατεχρέφαντο ὑπὸ Περσέων, ἔστελλον ἀγγέλους ἐς Σάρδις ὡς τὸν Κῦρον, ἐθέλοντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι εἶ) τοῖσι

1 Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causssam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel*; *cerâ circumliuentes, aut integentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subiecti. Verum Cyr.

τὴν εἰ) τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προκείμενα, ἐλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φάς αὐλητῆι ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδέως τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἑλκειρύσαι. ἰδόντα δὲ πάλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον εἶπε πρὸς τοὺς Ἴωνας καὶ τοὺς Αἰολέας διὰ τόνδε τὸν αἰνιγμόν, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἕτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀπενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἐστί, τὸ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τὸν οὐρέων τὸν καλλίστῳ ἐτυγχάνουσι ἱδρυσάμενοι πολιάδας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ 38 τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοῦτο ἐποιέετο Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιέζόμενα, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· οὗτοι μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, καὶ ταύτῃ διαλεγόμενοι σφι. ἅδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τρισὶ πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς νησιῶτικοὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μέν, νήσους οἰκέουσι, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νέμουσι καὶ Ἐρυθραῖοι τὴν ὁμοίην

admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiēs, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc a mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitante vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum, [1] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quiq; ciuitates reuertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios: quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem cōditionibus quibus & [2] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad CXLII quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cū cęli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos nouerimus, adeo vt neq; superior regio neq; inferior, neq; ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtuntur nō eadem, [3] sed eius quatuor proprietates ducunt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiē vergens. Post hanc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadē lingua vtentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, quæ cum iā dictis ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non conueniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδὸς, *non* λυδὸς. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant, i. *Ea vtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriã quandam receperunt loquendi formã. Atq; hunc in modum quatuor omnino
CXLIII linguarum fiunt proprietates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cũ Cyro metus prætexu fœdus pepigerãt. Insularibus autem nihildũ grauius fuit metuendũ, quod Persis Phœnices nondum essent subiecti, & ipsi Persæ nauigiis non vterentur. Porro hi non aliam ob caussam ab Ionibus defecerunt quã quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quã infirmissimi, & nullius pfopemodum momenti: Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat. [1]Iam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc pleroſque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Ceterũ duodecim istæ ciuitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen suum Panioniis indidissent*, fanum quoq; de suo nomine cõstruxerũt Panionium. Cuius nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Dorien sibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Dorien sibus ad Triopium [2] sacrum admittant: adeo vt etiam ex popularibus suis, qui sacri legem trãsgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nã in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos nõ è [3] sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidã Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens [4] sibi asseruare. Propter quod commissum, quinque hæ ciuitates, Lindos, Ialyssus, Camerus, Cos atq; Cnidus sextã ciuitatem Halicarnassum à sacrorum
CXLV participatione remouerunt: hac videlicet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim fecisse ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

ἀφαλέσ θαι, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μοῦνοι. ὅσοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων ⓐ Μιλήσιοι μὲν πόσῳ ἐν σκέπτῃ τὸ Φόβου ὄρχια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἐὼν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες πω ἦσαν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ ⓐ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχώρησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλα μὲν οὐδέν, ἀθενέος δὲ ἐόντος τοῦ πόλιος τότε Ἑλληνικοῦ ἡμέος. πολλῷ δὲ ἐὼν ἀθενέστατον τῶν ἐθνέων ὁ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἐὼν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. ⓐ μοῦνοι ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι ⓐ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅτι τε σφέων αὐτέων τοὔνομα ἔθεντο Πανιωνί· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησάν γε οὐδαμοὶ μεταλαχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Καλέεται ⓐ καὶ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὦν [1] μηδαμοὺς ἐς δέξασθαι τῶν περισοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς τρὶς τὸ ἱρὸν ἀνασπάσαντας ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς· ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἔθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρεὼν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, ⓦ νόμον κατέλυσε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαοιδήσατο ⓦ τρίποδα. Ἀμφὶ ταύτῃσι τῇσι αἰτίῃσι αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισθησαν τῆς μετοχῆς τῇσι ἕκτῃσι πόλιν Ἁλικαρνησσόν. τοῦτοισι μὲν νῦν ταύτῃσι τῇσι ζημίῃσι οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι ⓐ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεόνας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦσαν αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν,

---

1 Adeo quidem vt cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ionesque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clauum suspendere. Propt.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μέν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν καταφυγὸν Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέοισι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νεῶν Ἀχαιῶν ἐστι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. Τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γε δοκέει μᾶλλον οὗτοι Ἴωνες εἶσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβάντων μὲν δὴ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, οὐδὲν τῷ οὐνόματος τούτου. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέων ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, καὶ ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται. Οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γυναῖκας ἀγαγέσθαι εὖ Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκοις ἐπήλασαν, καὶ τοῖς θυγατράσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι σὺν ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοὕνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπείτε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι συνοίκεον. Ταῦτα δὲ ὦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἔστησάν σφι, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. Ἀλλὰ γὰρ διαφέρονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔστωσαν δὴ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. Εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπὸ Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερὸς, πρὸς ἀρκτον τετραμμένος, κοινὴ ἁπάντων Ἰώνων

Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerunt, duodecim sunt partes. Nempe prima ante Sicyonē est Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quā Crathis fluuius perēnis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post Ægas Bura est & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerūt. Post hāc Ægion est, & Rhypes, & Patrenses, & Pharenses, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Posteà Dyma & Tritæenses, qui soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim CXLVI Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causſa fuisse videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Nam istos præcipue magisque aliis Iones esse, aut præstantius quippiam gessisse, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Euboeæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis sint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, [1] Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter se commixtæ sint. [2] Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progressi, nobilissimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradideruntque suis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidassent, & quum hæc patrassent, simul orbas ad concubitum violenter rapuissent. Hæc Mileti fiebant. Reges autem CXLVII creauerāt, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex vtrisque. Sed nomen Ionum inter ceteros maxime amplectuntur. Et sunt quidem illi veri atq; genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causſam. Porro Pan- CXLVII ionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis

1 Omittit ἀποδάσμιοι. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti sunt, & se Ionum nobilissimos existimarunt, hi vxores secum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum, &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificiũ celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum festiuitatibus, vt in eandẽ litteram finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hæ quidem
CXLIX Ionicę sunt ciuitates. Æolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroessa, Pitana,[1] Ægæa, Myrina, Grynia. Atque hę xi Æolicæ fuerunt priscę ciuitates. Vna autem Smyrna (Æolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus[2] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionẽ habebant Ionibus præstãtiorem, at quæ tamen ad illius cœli tem-
CL periem nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occasione amiserũt Æoles, quod Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent: qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis vrbẽ occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus vniuersis, sic inter eos trãsigebatur, vt si Iones vtensilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionẽ quum Smyrnęi accepissent,
CLI [3]distributæ sunt vndecim hæ ciuitates, suos quæque constituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares vero quinq; ciuitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbã Methymnęi nam sibi subiecerant, tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in Centũ appellatis insulis. Iam vero Lesbiis Tenediisque [4]nihil grauius, perinde atq; ceteris Ionibus insulas tenẽtibus, erat metuendũ: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones sequi,
CLII quocunque illi duxissent. ¶ Porro vbi Ionum Æolumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properãter) ex omnibus delegarunt Phocensem quendam, cui nomẽ Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [5]in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἑξηκοντημύος ἀπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατηκουσα Σάμῳ. ἐς τὠυτὸ συλλεχθέντες ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ οὔνομα Πανιώνια. συνέπιπτε δὲ οὐ τοῖσι μούνοισι αἱ Ἰώνων ὁρταὶ τῶν, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ἁπάντων ὁμοίως πᾶσαι ἐς τοὔνομα τελευτῶσαι, κατὰ περ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιες εἰσί. ¶ Αἵδε δ', αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων ἀπελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἔσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ Αἰολέες χώρῃσι μὲν ἔτυχον κλίσαντες ἀμείνοσι Ἰώνων, ὥρεων δὲ ἧσσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνῃσι δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας στάσει ἑσσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑποδεξάμενοι· μετὰ δὲ, οἱ Φυλάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλήισαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπίπλεα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνῃσι Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὑπεδιείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένῃ Ἀρίσβην ἐνδραποδίσαντο Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἐκκλὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἐπὶ δεινὸν οὐδὲν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔα δὲ καὶ νῦν Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (καλέουσι γὰρ δὴ τοῦτο τὸ οὔνομα) ἐλθόντες πρὸ πάντων λέγει ὁ Φωκαεὺς, τῷ οὐνόμα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφυρέην τε εἵμα περιβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλείστους συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

1 Ægæa. αἰγᾶι. 2 Dirempta fuit. 3 Distribuerunt, vel inter se partiti sunt ipsos illæ vndecim, &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerent, proclivis fit, hortor.

καὶ καταρας, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωυτοῖσι χρῆζων· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. (1) μοῦ δὴ ἀπαλλάσσονται. Λακεδαιμόνιοι ὦν ἀπωσάμενοι τὸν Ἰώνων καὶ ἀγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν τῶν ἀστῶν τινὰ ἀνδρα, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατάσκοπον τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων (2) δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀνδρέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν ἀναμφρέειν, ὡς αὐτῶν οὐ φειδομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρεόντας (3) Ἑλλήνων, τίνες εἰσὶ ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἐπειρωτῶντα. πυθόμενον δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς (4) κήρυκα (5) Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χώρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς (6) συλλεγόμενοι, ἀλλήλοισι ὁμοιοῦντες ὄξα πατοῦσι. τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἄλλα τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πρώτους Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτεινομένους, ὠνῆ τε καὶ πρήσει χρεώνται. αὐτὸς γὰρ (7) Πέρσας ἀγορῆσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι ἡ τοιήδε ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, (8) ὃς χρυσὸν τόν τε Κροίσου καὶ (9) τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ χομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν παρόδιον εἶναι. ἦν τε γὰρ Βαβυλὼν (10) ἐμποδὼν, καὶ Βακτρίους ἔθνος, καὶ Σάκας τε καὶ Αἰγυπτίους, ἐπ' οὓς ἐπείχετο στρατηλατέειν αὐτός, ἐπὶ δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε (11) χρυσὸν ἔχων πολλὸν (12) ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπιχειρήσας τε ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἔπειθε σφὶ ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλῃ. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς εἰκὸς, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φρονέζω

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. [1] Illi, quamuis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus inſtructum qui rerũ Cyri Ionumque ſucceſſum explorarent. Hi Phocæã appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne vlli Græcię ciuitati damnũ inferret: vtpote ſe id minime toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, CLIII rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinã homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox vbi hæc cognouiſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidẽ nõ extimui vnquam homines illos quibus locus eſt in media vrbe vacuus, in quem collecti mutuis ipſi ſibi iuramentis imponunt. Atq; his, (ſi modo ſuperi me ſeruauerint incolumen) nõ Ionum, ſed propria ſua incommoda erũt deploranda. Hæc in vniuerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberent in quibus negotiationes exercerẽt. nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinẽtur, neq; illis vllum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Cręſi autem ceterorumque Lydorum theſaurũ Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana contendit, Cręſum vna ſecum ducens: Ionum interim nõ magna habita ratione,[2] etiamſi primi adoriendi fuiſſent. quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autẽ alium quempiam imperatorem mittere. ¶ [3] At vero vbi Cyrus è CLIV Sardis Lydos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atq; Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſq; omnibus perſuaſit vt communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atq; *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra mouit, Tabalumq; in arce vndique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelli- CLV gens, Cręſum hunc in modũ alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Cręſe, finis erit eorũ quæ nũc mihi accidunt? [4] quando non ceſſabunt Lydi (vt videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

1 *Adde ex vet. cod. Gracis*, Lacedæmonii vero illis aurem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxilium Ionibus ſtatuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, &c. 2 *Hic mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

1 dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atq; is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipſis autem vrbem ſuam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret. Rex, inquit, Cyre, quãquam prudenter tu recteque dixeris, moderaberis tamen furori, neq; patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignauit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. Interdicito illis ne arma bellica poſſideant, iubetoq; ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothurnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulſare, pſallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne
CLVI rebelles vnquam à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, quod optabiliorẽ Lydis hanc eſſe conditionẽ exiſtimaret; quam ſemel ſubactos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi vt inſtitutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœſi admonitione gauiſus, remiſſaq; iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſito; cõtinuo Mazare, homine Medo, cadẽ illi præcepit, quę Crœſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atq; præter hæc mandauit, illos omnes ſub corona venũdari, quotquot vna cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autẽ viuum ad ſe perduci. Et iſta quidem ex itinere quum præ-
CLVII cepiſſet,[2] Lydos compulit ad Perſarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quã ſecum ducebat, Sardis promouit. Verũ vbi Pactyam iam vna cum ſuis cõmilitonibus Sardis abiiſſe cognouit, primum Lydos adegit Cyri mãdatis obſecũdare.

φερνίζω μὴ ἄριστον ἢ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς δὲ ἐγὼ Λυδῶν ἅμα μὲ πλέον ἢ πατέρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐδῶσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· ἐπεὶ θωυμάζω εἴ μοι ἀπεχθᾶσι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα νόεε, ἔλεγε· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀνασπάσας ποιήσῃ τὰς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα ἐπιτρέπεις σὺ μοι μὴ ταῦτα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς, ἀναμάρτητον ἐοῦσαν ἔτι τῶν πρότερον, ἔτι τῶν νῦν ἐκεώτων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἐώρηξα, ἔτι ἐμῇ κεφαλῇ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπιτάξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἀπεὶ πρὸ μὲν σφι πέμψας, ὅπλα μὴ ἐκτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι ἱματίοισι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι· φράζειν δὲ αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ τάχιστα σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεσθαι γεγενημένας. ὥστε τοῦδε δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ὑπετίθετο, ἀρετωτέρα ταῦτα βουλόμενος Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας τρηχυνθῆναι σφέας ὀπισάμενος ὅτι ὧν μὴ ἀξιόχρεων φόβον παρέξειν, οὐκ ἀναπείσειν μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ ὕστερόν κοτε Λυδοὶ, ὡς τὸ παρεὸν ὑποκλέψαντες ἀποσείωνται ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, τοῦτό οἱ ἐπετείλατο ποιῆσαι Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπεθήκατο· καὶ προσέτι ἀνδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην παντὸς ζώοντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἧθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγγελίῃ στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤιχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἑλόμενος ὅτι τάχιστα Σάρδις, τῷ Κύρου στρατῷ μοίρην ὁσηνδήκοντε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ὑποτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in ſeruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe, &c. 2 In Perſiam ad ſedes ſuas perrexit. Pact.

ἐκ τούτου δὲ χελιδονομοσιώνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν διαίτην τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης ὁ μὲν τύραννος ἐπέμπετο ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι χελιδόνων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἐγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ ἀνέῳξι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τὸ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι· ὁ δὲ χῶρος ἐστί, ὑπὲρ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύεω ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοισι χρηιεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι τοῦτο χρηστήριον ἐγίνετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὡρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτου τοῦ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔχων μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τοσοῦτόν περ περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ὁ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον τὸν ἐκ Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, τοῦτον εἶναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, οὐκ ἐτολμήσαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σοῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν τοῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις αὖδιν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. τοῦτο πυθόμενος ὁ Ἀριστόδικος ἐν περιόδοισι ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθούς, καὶ ἄλλα ὅσα ἐν τῷ νηῷ νεοσσευόμενα ὀρνίθων ἐφώλεα ἦν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἡμέαθαι, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ ἁρπάζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτός μοι οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τοὺς ἱκέτας ἐκδιδόναι; τὸν δ' αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τοὐπίσω περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.

Ταῦτα

Et iam inde Lydi omnem vitę rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi vero consilio inito statuerunt ad deũ apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustũ quo Æoles Ioneſque cõmuniter vti cõsueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est sitũ supra Panormum portum. Missis igitur ad CLVIII Branchidas consultoribus, rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi essent. Consulentibus respondebatur Pactyam Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent[1] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendum, Pactyamque reddendum. Ceterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non recte perfetre existimans, constanter obstabat quo minus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factum est vt iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum CLIX ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem reposcentes, iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondum reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conueniret. Hunc in modum sciscitanti Aristodico, idem rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Templũ circumiens, passeres aliasque auiculas quæ forte in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicũ nihil dubitasse ad hunc modũ respondere, Tune rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis.

1 Cumæi, Pactyam tradere decreuerant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuisset, Aristod.

Porro

CLX Porro vbi responsum hoc postremũ relatum audiuerũt Cumæi, neq; volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neq; eundem penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: [1]quod tamẽ nolim indubitato asseuerare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi, cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidem vero ex Mineruæ tutelaris deæ templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autẽ pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiæ, e regione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, vt Cyro quum primum liceret traderetur. Atq; multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, [2]neq; secundæ mensæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à sacrorum vsu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. CLXI Postquam vero Pactyas iam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit qui vna cũ Pactya Tabalũ oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Mæandri campum incursauit, [3]frumentationem militibus faciens: Magnesiam etiam pari modo. Postremo Mazares morbo correptus, CLXII vita defungitur. ¶ In defuncti vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, quiq; [4]Cyrum in regni potestatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro institutus dux, simulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. [5] Nam vbi mœnia ciuesque vndiq; exercitu clausisset, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque sic [6]Phocæa prima Ionum ciuitate potitus est. CLXIII ¶ Hi Phocenses, primi Græcorum [7]longis nauibus vsi feruntur: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tarteſſum [8]occupauerunt. Nauigiis autem vtebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenũm remorum.* Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε τὸν ἐπ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην ἀνὴρ ἐκπέμποισι. ⓐ δὲ Μιτυληναῖοι, ὑπεκπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι ⓦ Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσῳδή. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν ὦν ἐξ ἱεροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθεὶς, ἐνέμετο Χίων ἐξεδίδη· ἐξέδοσαν δὲ ⓐ Χῖοι ὑπὸ τῷ Ἀτάρνεϊ μισθῷ. τοῦτο δ' Ἀτάρνεός ἐστι χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβου αἰπύτερος. Πακτύην μὲν νυν ⓦ βαδίζοντα ⓐ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἐν δὲ χρόνος ἐστὶ οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀτάρνεώς τοῦτου, οὔτε οὐλὰς κεμένων πρόσθεν ἐποιέετο θεῶν οὐδενὶ, οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείρητό τε τῶν πρώτων ἱρῶν τὰ πρῶτα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μέν, Πριηνέας ἐξεδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λείην ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἐξάδελφος τῆς στρατηίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ⓦ ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὼ βασιληίω συγκατεργασάμενος. ἔστι ὦν ἀνὴρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὀκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, ὁ ἐνθεῦτεν χώματα χέων πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ ⓦ Ταρτησσὸν οὗτοι ἔσχον ἀνασχόντες. σκαφίλλοισι δὲ οὐ στρογγύλῃσι νέεσι, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Ταρτησσὸν, πρόσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν

1 Haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta pinsebantur. Denique omnia, *&c.* 3 Illo in prædam suis militibus exposito: Magnes. 4 Cyrum ad regnum obtinendum adiuuerat. Hic, *&c.* 5 Postquam enim ciues intra mœnia compulerat, aggere, *&c.* 6 Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc. 7 Longinquis nauigationibus vsi sunt: Adr. 8 Ostenderunt. *vel, Patefecerunt.*

Ἀργανθώνιος ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἔτεα. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δὴ ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δέ, ὡς τοῦτο οὐκ ἐπείθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυνθάνεται Μῆδον προσκτώμενον ἀνθρώπων ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχεος προβαλέεσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσὶ τοῦτο πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ σιωαρμοσμένων. τὸ μὲν δὴ τείχεος τοῖσι Φωκαιεῦσι ἔπρηξε τοιῶδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπύθετο τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προσχώμασι ἑλὼν τεῖχος, ὡς τὰ πρὸς τὴν χώρην ἐβάλλετο Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρείπια, καὶ οἴκημα ἐν κατέλιπον. οἱ δὲ Φωκαιέες, προσημεχτέοντες τὴν δουλοσύνην, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ἀποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκέλευον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παριέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταπάσαντες τὰς ναυσὶ τὰ ἐπιτήδεα, καὶ ἀνδρηιόν τε καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὁκοῖα χαλκοῦ ἢ λίθου ἢ γραφῆιών, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ὑπὲρ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρήμωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλευσαν ὠνήσεσθαι, δείσαντες μὴ σφὶ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐξέλλουσι ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ ἐκτίσαντο ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἄνεκα ἱδρύσαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τυραννεύσας ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐκ τῆς Κύρνου, πρῶτα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἅρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τοὺς ὑπολειπομένους ἑωυτῶν τοῦ γόλου. πρὸς δὲ

Arganthonio, quiq; iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque [1] Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quòd videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretq; interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidē ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quū [2] poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cetera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocēſes ſeruitutem auerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarent permittere. Simul atq; igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos vna cum vxoribus atq; ſuppellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoq; templorum & cetera donaria, niſi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcendentes, ſoluerunt, traieceruntque in Chium. Phocæam autem iam deſertam hominibus occupauerunt Perſæ. Phocenſes autem, quū ipſis Chii inſulas quæ OEnuſę vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerūt in Cyrnū. Hîc enim iam ante viginti annos ciuitatē ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnū traiecturi Phocenſes, prius diuerterunt Phocæam, præſidiaq; illic Perſarū quæ ab Harpago ſorte cuſtodię cauſſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, [3] quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererāt, cōmuni cōſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſq. deuotionib⁹ aſtringunt,

CLXIV

CLXV

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere iuſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallandam dedit: & quidem large. Siquidem, &c. 2 Propoſuiſſet *illum*. 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Ad hæc

[1] Ad hæc grande saxum in mare demergunt, iuramentoque confirmant non prius se de repetēda patria cogitaturos, quam saxum vadis imis leuatum renarit. [2] Commodum vero, profectionem molientibus, plusquam mediocratem desideriū cepit ingēs paterni soli morumque Phocensium: & pleriq; etiam violato iuramento remigrarunt in Phocæam: alii autē iuriiurādo satisfaciētes, soluentesque ex OEnusis, Cyrnū recta
CLXVI petierunt. Quo quum appulissent cōmuniter habitarunt vna cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacraque erexerūt. Ceterum quum iam vicinos circūquaq; hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant. Tyrrheni atque Carthaginenses, vtrique sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso sexaginta & ipsi naues milite implent, obuiamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocensibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierūt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi igitur Alaliam, sumptis liberis vxoribusque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demi-
CLXVII grarunt Rhegium. Verum è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllensium vel pecoribus vel iumentis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fuerant, continuo [3] morbida fiebant, stupore atq; igne corripiebantur sacro. Quare Agyllēses Delphos miserūt, volentes cōmissum illud expiare. Pythia hæc iussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obseruantur. nā & iusta illis persoluūt magnifice, & gymnicū celebrant certamen. Et Phocenses quidem huiusmodi fato vsi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugērant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [4] Hyela. Atq; Pho-
CLXVIII censium in Ionia res sic habent. ¶ Simile quiddā accidit Teiis, quos simul-

πρὸς δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον καταπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ ὁ μύδρος τοῦτο ἀναφήνας. ἐλλομένων δὲ αὐτῶν ὀπὶ πλοῦν Κύρνον, ἵμερος ἐμίσεας τοὺς ἀστοὺς ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων, ἔπλεον. Ἐπεί τε ἦλθον ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα· ἱρὰ συν- 43
δρύσαντο. καὶ ἄλγεα μὲν δὴ καὶ ἔφερον σὺν τοῖσι οἴκοις ἄπορα· τρατεύοντες δὲ ἐπ' ἀνδρῶν κοινῷ λόγῳ ἐνικῶντο Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νικῶσι ἑκατέροισι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ σφέτερα πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀνῆγον ἐς Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη μὲν νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεθαρήσαν, αἱ δὲ ἑξήκοντα αἱ περιεοῦσαι, ἦσαν ἀχρηστοι· ἀπῆσαν γὰρ τῶν ἐμβόλων. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἷά τε ἐγένετο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ ἀφθαρτέων νεῶν σὺν ἀνδράσι οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τοὺς ἁλόντας κατέλυσαν. μετὰ δὲ, Ἀγυλλαίοισι πόλλα τὰ παθήματα ἐχώρησε ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες καταλυθέντες ἐκράτεον, ἐγένετο γὰρ ἀστεροφαὴς καὶ ἔμπυρα καὶ ἀποπληξίαι ὁμοίως θήλεσι καὶ ὑποζυγίοισι καὶ ἀνθρώποις. Ἀγυλλαῖοι δὲ ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀποτρέψασθαι τὴν ἀμοργάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νεῦν Ἀγυλλαῖοι ἐπιτελέουσι· καὶ γὰρ ἀναγίζουσι σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν θέσθαι. ἐκτίσαν δὲ ταῦτα, θεὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν τοιαῦτα τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

---

1 Ad hæc ferri massam candentem in mare proiecerunt, seque nō prius Phocæam reuersuros iurarunt quam hæc massa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba, Saxum vadis imis leuatum renarit, sumpsit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corsicam nauigarent, maiorem illorum partem desiderium ac commiseratio cepit ipsius vrbis, ac sedium suæ regionis. Quare violato iureiurando Phocæam remearunt. Alii autem iur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela. Eam autem condiderunt, à quodam Posidoniate edocti, Pythiæ oraculo iussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non ipsam insulam. Atque Phoc.

ἐπὶ χώμασι τοῦ τείχεος Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηικίης. καὶ οὕτω ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίζας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς, τιμὰς νεῖ ὑπὸ Τηίων ἐν Ἄβδηρσι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νέων Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεδέξαντο, ἐξέλιπόν τε τὰς πατρίδας. Οἱ δὲ ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἅτε μάχης μὲν ἀπηκέατο Ἅρπαγι, καταπεπτωκότες δὲ οἱ πλέονες καὶ ἀνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, ὡς τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος μαχεσάμενοι· ἑωυτοὺς δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον καθ' χώρην ἕκαστος, καὶ τὰ ὑπεταγησόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὖτις Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοῦτο ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, καὶ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταῤῥωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων τοῦδε εἵνεκεν ἐς τὸ Πανιώνιον, γνώμην γνώμῃ Βίαντα ἀνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι ξυνησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρῆν ἂν σφι βιβᾶν μακαριωτάτοισι Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδώ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, βιβᾶν μακαριωτάτους, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μενόντων δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ὁρᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἴωσι γνωμένη. χρῆν δὲ, καὶ πρὶν διαφθαρῆναι Ἰωνίην, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου γενέσθαι, ἀνέκαθεν γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας κτήσασθαι· εἶναι δ' ἂν τοῦτο ἐν Τέῳ. Τέως γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξατο.

44 Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐστρατεύετο ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidemq; vrbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nunc tamē à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX Ionum soli seruitutem non ferentes, patrium solum reliquere. 1 Verum alii Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viroſque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans. Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui iam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in seruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, vltro se dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, e- CLXX tiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium feliciſſimos viuere. Siquidem ille suadebat vt communi classe soluētes, Sardiniā peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos seruitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximā incolētes, & ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, iam ante subactam Ioniā datum, nempe qui iusserit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: ceteras autē ciuitates habitatas, 2 nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiusmodi consilia dederunt. ¶ Har- CLXXI pagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vna

1 At ceteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui &c. *Fortasse tamen possit & aliter exponi* ἔμενον καθ' χώρην. 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed* νομιζέσθω *etiam interpretationem admittit.*

ducens

ducens Ionas atque Æoles. [1] Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu coniectare: sed [2] quum Minos flagitabat, naues ei implebant. [3] Ille felici vsus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omniū quæ illis tēporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis [4] signa adiunxere, [5] postremo lora quoque scutorum excogitauerunt. antea nanq; ciera habenas gestabāt quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atq; Ions ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquā his non assentiūtur Cares qui se aborigines atq; indigenas esse memorant, eodemque nomine vsq; vsos. atque apud Mylassos Iouis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus sint germani. Quippe Lydū & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua vtantur, non tamen sacro participant. Caunii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [6] id quod ægre diiudicari posset. At legibus vtuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [7] iuuentutem frequēter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur vtēdum diis, Caunii [8] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsque mōtes persequebātur, fustibus cędētes,

ἀγάθμος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. ὅτε γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα οὐ τελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δύναμαι τεκμήρασθαι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· ἁπλοίῃσι δ', ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήεσαν αἱ νέες. ἅτε δὲ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ Καρικὸν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὀπλὰς κρανέας λόφοις ὑπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ὑπὸ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τὸ δὲ αὐτὸ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱ μὲν ἐὼν εἶσι ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οὐχ ἱζόντες τοῖσι ὠμοῖσι τε καὶ τοῖσι δεξιτερῆσι ὦμοισι πρόσκειμενοι. μετὰ δὲ τοῦτο Κᾶρας, χρόνῳ ὑστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξαναστέωσαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ ὅτε ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γεγενῆσθαι· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κάρος ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι ὅσοι περ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμογλώσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ καὶ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, ὡς ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. παρεσχεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικήν· τὸ γὰρ ὦν ἔχω ἀτρεκέως διαγνῶναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλοτησίην ἅλαδον συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μούνοισι χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἡβηδὸν τύπτοντες δόρασι ἐξῆσσον, μέχρι οὔρεων τῶν Καλυνδικῶν ἔποντο,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim, &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues, &c. 2 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna vteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, vsi sunt Græci. Quippe gal. 4 *Vel*, insignia, *picta videlicet.* 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunq; illis vti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras, &c. 6 Haud enim certo diiudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt;

καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν σφᾶς ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν ἔθνεσι τοιούτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ. οἱ δέ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίης ἐς γὰρ τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὐτὴ τὸ παλαιὸν ἐὼν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τὸ περ τε ἐὼν εἰκὸς οὐνόμα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἄρα Αἰθλιμμίου Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέος, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας τοῦτο Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὸν ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀπὸ χρόνου ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νομίζουσι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέονται ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτούς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου πλησίον τις ἔπη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμετρέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γαμὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γνήσια τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁτεοῦν τὸν αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νῦν Κᾶρες τόδε τὸν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι τόδε τὸν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων τοῦτο τὸν χῶρον οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλικῆς, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιρρέουσι (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ Κεραμικὸς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ καλὰ Σύμη τε καὶ Ῥόδος θάλασσα) ὃ δὴ ὀλίγην τότε, ἐὸν ὅσον τε πεντακοσίων σταδίων, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐπὶ πᾶσι δὲ σφι ἐθέλουσι. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι ὃν ὤρυσσον.

exclamanteſque externos ſe exigere deos. Et huiuſmodi moribus illi vtebãtur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum vniuerſam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos ſuperior factus expulit Sarpedonem [1] eiuſq; conſpiratores. Hi expulſi, Aſiæ regionẽ occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipſis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factũ eſt temporis progreſſu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretenſium partim Carum. [2] Quanquam hoc vnum, præter ceteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina ſibiipſis indunt. Et ſi quis obuium percontetur quiſnã ſit, quaue familia ortus, à matribus auiiſque protinus genus ſuum repetet. Adde quod ſiqua ingenua ſeruo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, vxorem duxerit externã aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur [3] minime ingenui. Enimuero huius tempeſtatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum nullũ ediderũt, ſed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Bybleſiæ ex peninſula auſpicetur, ſintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream ſpectat, Ceraunius claudit ſinus, auſtralem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum eſt, nempe quinque ſtadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes ſuam ditionem in inſulæ formam redigere. [4] Eratque hic iſthmus quem perfodere ſtatuerant, ea parte qua continentem ſpectat Cnidia.

CLXXIII

CLXXIV

χ. Κεραμικὸς κόλπος.

——ſe expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, huiuſmodi vtuntur. At Lycii è, &c. 1 Et quos habebat ſuæ conſpirationis, *vel factionis*, ſocios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quod ſe de nominibus matrum appellent, nõ patrum. Adeo vt ſi quis vicinum ſuum roget quis ſit, recenſeat ſe ipſum, *id eſt, genus ſuum, vel gentem ſuam*, à matre: matriſq; ſuæ mates enumeret. Adde quod, &c. 3 Infames. *Vel, Honoribus indigni.* 4 Erat autem intra *ipſum iſthmum* tota ipſorum ditio. Nam qua parte in continentem deſinit, iſthmus eſt, quem perfodere ſtatuerant.

Id ergo

[1] Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manū admouerent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referunt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite: Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadenti cum exercitu Harpago, vltro sese nõn commisso prælio dediderunt. CLXXV [2] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliiq; vicini maximam diligentiam adhibere feruntur vt eorum sacerdos Palladis sactam barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumq; negotii exhibuerunt, [3] montem extruendo cui nomẽ Lyda. Tandem ta- CLXXVI men & ipsi expugnati fuerunt. Ceterum vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii cõtra procedentes, pauciq; cum multis cõfligentes, strenue sese gesserunt. Superati autẽ prœlio fugatiq;, in vrbẽ sese receperunt, vxores, liberos atq; pecunias vna cum familia tota in arcem cogentes: admotoq; igne arcem vna cum ceteris rebus incenderunt. Quæ vbi fecissent, ipsi regressi iureiurando se mutuo astringentes, eoq; horrendo, cum hostibus iterũ congressi sunt, fortiterq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, [4] præter octoginta quosdam, Isthiæorum sunt conuenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios insequuti sunt magna ex parte. CLXXVII ¶ Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus euertebat, superiorem ipse Cyrus, vniuersam gentem subigens nihilq; relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraq; prudens omittam, ea

κῆ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τὸν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο πεπωκέναι. οἱ ἐργαζόμενοι τὸν ἰσθμόν, καί τε ἄλλα τὸ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπερησομένους τὸ ἀνιξόον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τετράμετρῳ τοῦτο τάδε,

Ἰσθμὸν μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐθέλησε.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τό τε ὄρυγμα ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπαγον θρῃκόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκημένοι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν. τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει· τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῷ περὶ Καρίλῳ ἀνδρὶ μούνῳ τε αἰτέουσι χρόνον Ἅρπαγος, καὶ χώρημα παρέχουσι πλεῖστα, ὄρεος τειχίσαντες, τὸ οὔνομα ἐστὶ Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὕστερον ἁλώσιμοι ἐγένοντο. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἦλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ἐξεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐκπεσόντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνείλησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐνῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καιέσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινοὺς, ἐξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἱστέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἱστίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. τὴν δὲ πλησίον ἤ καὶ τὴν Καύνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τὸν Λυκίοισι ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος αἀὰ σατα ἐποίεε· τὰ δ' ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παρεὶς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & diuinius quàm vt commune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur, Cnid. 2 Porro Pedasei, *vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet, Quod ter illis vsu venit. Hi soli, &c. 3 Munito operibus monte. 4 Sunt adnenæ, præter octoginta familias: quæ tum in vrbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. &c. *Decepit autem Vallam iste locus, quod pro ἰσθμὸν perperam scriptum fuisse manifestissimum est ex his proxime sequentibus, καὶ δὴ ἰσθμ.*

οἱ παρέχε πόνον τε πλῆσον ϗ ἀξιαπηγητότατα ἔστι, τούτων ὀπιμνήσομαι. Κῦρος μὲν ἐπεί τε τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑπὸ χεῖρα ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν χῶρα ϗ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὀνομαστότατον ϗ ἰσχυρότατον, ϗ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια κατεσήκεε, ἡ Βαβυλών, ἐοῦσα τοιαύτη δηλὶς πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, ἑκάτερθεν ϗ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. ἅλοι σταδίοι τὸ περίοδον τῆς πόλιος γίνονται συνάπασαι ὀγδώκοντα ϗ τετρακόσιοι. Τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Τάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε ϗ εὐρέα ϗ πλέη ὕδατος περιθέει μιν, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τοῦ μετρέου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Ἐκ δὴ με πρὸς τούτοισι ὀπισθόμησαν ἵνα τε ἐκ τοῦ τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, ϗ τὸ τεῖχος οὕτινα τρόπον ἔργασαν. ὑπὸ ἀσσυρίους ἅμα τῇ τάφρου ἐπλίνθευον τὴν γῆν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι μέχρι, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, ϗ ἀνὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου στρῶσιν καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδησαν πρῶτα μὲν τὰ τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος οἰκήματα μονόκωλα ἔδησαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. Τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πανταχῇ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. ϗ σταθμοί τε ϗ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς οὔνομα αὐτῇ. ἔνθα ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας· Ἶς ϗ τῷ ποταμῷ τὸ ὄνομα· ἐσβάλλει δὲ ἐς τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν τὸ ῥέεθρον· ἔστι δὲ ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἀσφαλτὸς ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φαρσέα ἡ πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομα ἐστὶ Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἀπ' Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, ϗ βαθὺς, ϗ ταχύς. ἐξίει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερθεν τοῦ ποταμοῦ ἀγκῶνας τρόπου ἐλήλαται. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀπισθαμπαὶ τοῦ χείλεος ἑκάτερθεν τοῦ ποταμοῦ,

duntaxat proditurus quæ illi quam plurimo constiterunt labore, suntque memoria dignissima. Quum igitur Cyrus continentem vniuersam suæ ditionis fecisset, Assyriis bellum intulit. ¶ Assyriæ autem cum alia multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est Babylon, vbi post euersam ab ipsis Ninum, regia erat. quod oppidum situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouersus centenûm vicenûm stadiorum, in summa quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum vrbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatũ est vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus. Iam primum fossa ambit alta atq; lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mensura vtimur, tribus digitis maior. Operæ pretiũ certe est me præter hęc [1] disserere in quem vsum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ [2] in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnam vim duxissent, eos in fornacibus coquebant. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quemque laterum ordinem [3] summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibusq;. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaq; fluuius Is, vna cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos, quæ asphaltus ad murum Babylonis cõportabatur. Hunc autẽ in modũ Babylon extructa est. Eius duæ sunt [4] plagæ, quas interfluit fluui [5] nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrũ mare decurrit. In hũc vterq; murus lacertos exporrigit, eiusq; [5] incuruę vtrinq; ripæ

CLXXIII

CLXXIX

CLXXX

1 Exponere vbi fit consl. 2 In effodienda ad fossam faciendam terra, effer. 3 *Quæ vocat* summitates arundinum, *quidam ex Corintho interpr.* areolas arundinum, *sine* arundineas. *Super his autem lateres siccari antur.* 4 Portiones, *sine* partes. 5 Incuruæ ripæ, *pro* ὀπισθαμπαὶ. *qua vox sonat q. d.* incuruaturæ *sed esse irreptitia videtur.*

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flu-
CXXXI men idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic debilior, sed exilior: inque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam cõprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate exstitit, duorum vndecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. [1] In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octauam vsque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitę, per quas ad singulas conscenditur turres. [2] In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus [3] ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei
CXXXII sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingredientẽ templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, vt ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: [4] quæ vtraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ ciuitate, [5] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: vbi autem id futurum est, antistita noctu in templum
CXXXIII concluditur. [6] Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod [7] magnam habet Iouis statuam, eamque auream, [8] ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorum talentorũ auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atq; præter hoc,

αἱμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιτείνει. ὃ δ' ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τειρωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ὅπῃ τὸν ποταμὸν ἀπεύχας. καὶ δὴ καὶ ἐκάστων ὁδὸν ἐπὶ τῇ αἱμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαπερ λαῦραι, ἴσαι τὸν ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι δὲ καὶ αὗται ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ ὁ τοῖχος, ὁ ἐξωτάτω ἑστί. ἕτερον δ' ἔσωθεν τείχους παρῆκται, ὁ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ ἑκατέρῃ τῶν πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῇ μὲν τὰ βασιλήια, περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ ᾧ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐόν, δύο σταδίων, παντὶ ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔξεστι ποιήσατο. μεσοῦντι δὲ καὶ τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καθαγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀμπαύονται ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμένη· καὶ παρὰ τράπεζα παρακεῖται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μία τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αἱρέεται ὁ θεὸς ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, τὰ αὐτὰ λέγουσι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίεος γυνή. ἀμφοτέρας δὲ αὐτὰς λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ θεσπῳδὸς τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· ἔστι γὰρ δὴ ἀεί· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλῄουσι τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι καθήμενον χρύσεον. καὶ τράπεζα μεγάλη παρακεῖται χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, τάλαντων ὀκταχοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

1 In templi m. *vt in præced.* 2 In med. gr. statio. 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum vtraque cum v. 5 *Intellige, quando contingit vt antistita debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Iouis simulacrum sedens. *Vel* sedentis, *legendo* καθημένου. 8 Et illi magna mensa adiacet aurea: cuius scamnum & sella sunt ex auro.

ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύονται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν οὐδὲ μὴ γαλαθηνά μοσχά. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καταγίζουσι λίβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου Χαλδαῖοι, ὁκόταν ἑορτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι ἕν χρύσεον ἄγαλμα ἀνδριάντος δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τοῦτο τὸ ἀνδριάντα Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. ταῦτα μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτον οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνημόνευσα ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἀρξάσα, τῆς ὑστέρον γενεῇσι πέντε προτέρον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπέδεξε χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθήητα· πρότερον δὲ ἐοῦσα ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δευτέρην γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ σωφρονεστέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης) τῶν μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τῶν δὲ, τὴν Μήδων ὁρᾶτε ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀπρεμίζουσαν, ἀλλά τε ἀραρημένα ἄστεα ἀνῆκεν, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, πρὸς ἐφυλάξατο ὅσα ἐδυνήσατο μάλιστα· πρῶτα μὲν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὃς νῦν δὲ τὴν πόλιος μέσης ῥέει, τόρνον, ἀνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, ὕστερον δὲ ἐποίησε σκολιὸν, ὥστε δὴ τρὶς ἐς τὴν Ἀσσυρίην ἀπικνέεσθαι ῥέων. τὴν δὲ κώμην οὔνομα ἐστὶ ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδερικά. καὶ νέες οἱ ἀνακομίζοντες ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὠυτὸ τοῦτο κώμιον ἀφικνέονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἐποίησε. χῶμα παρέχουσι παρ' ἑκάτερον τὸν ποταμὸν τὸ χεῖλος, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε ἕλυτρον λίμνης, ὀλίγον τι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς ὃ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ πρόσω ἑκατὸν πλέθρων ἐοῦσα, ἑπτά τε καὶ τεσσαρακοσίων σταδίων. τὴν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐν τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου ἐποίεε τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἀπαχέουσα. ἐπεί τε δὲ ὤρυκτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis [1] hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper hoc maiusculo altari Chaldæi [2] quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo [3] sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed etiam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrifico, qui prohibuerat statuam loco dimouendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. ¶ Huius Babylonis multi quoque aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ feminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnauit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggere extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem restagnare solitũ esset. Posterior regina, NITOCRIS nomine, extitit superiore solertior. cui[9] cum alia monumẽta extiterunt, quæ ego cõmemorabo, tum vero hoc, quod animaduertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluuium Euphratem, qui prius mediam ipsorum vrbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo vt quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericã, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonẽ versus subuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex vtroque fluminis labro aggessit visu mirandum: tãtæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit [4] paludis eluuiem, profunditate quidem [5] ad aquã vsque semper ducta: latitudine vero eius quoquouersus [6] trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

CLXXXIV

CLXXXV

1 Pecudes immn. 2 *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum. 5 *Id est*, Quoad aquã fodiendo inueniretur. 6 Quadringentorum vig.

vbi de-

vbi depressit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. [1] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc interseptit, ne Medi commercio Assyriorũ ipsius negotia cognoscerent.

CXXXVI [2] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Ceterum ex eis talem fecit communitionem, Quum sit vrbs in duas dirempta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alterã regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. [1] Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit [3] effluuium paludis, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui vbi parati fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem depresserat, omnẽ fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbẽ, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu cõmittebat, easdẽ noctu tollebat: hac videlicet caussa ne per noctẽ transeuntes mutua furta exercerẽt. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatũ, tunc fluuium Euphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [4] visa est necessario facta, & pons in

CXXXVII vsum ciuium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata est dolũ: Supraportas vrbis celeberrimas, loco edito atq; conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; his litteris inscripsit: SICVI REGVM BABYLONIS POST ME FVTVRORVM FVERIT PECVNIÆ PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc se-

ὤρυξε, λίθοις ἀξημένη, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἔλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα τάδε, ὅν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ ὄρυγμα πρῶν ἔλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγκύλους, καὶ ἡ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται ἡ περίοδος τὴ λίμνης μακρή. κατὰ τάδε δὲ ἐργάζετο τὴ χώρης τῇ αἱ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σιδήρεα τὰ ἐκ Μήδων ὁδῷ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ χρήματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο. τοιῷδε δὲ ἕτερα παρεσκεύαστο· ἡ πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, διὰ δὲ ποταμὸς μέσον ἔχοντος, ὁπότε τὸ πρότερον βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τῆ ἑτέρη φάρσεος ἐς τὴν ἑτέρην διαβαίνειν, χρεὼν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ μοι (ὡς ἐγὼ δοκέω) οὐκ λεκτὸν τοῦτο· αὕτη δὲ καὶ τάδε προσδέδεκται· ἐπεί τε δὲ ὤρυξαν τὸ ἔλυτρον τὴ λίμνη, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τὴ αὐτῆ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθοι περιμήκεες· ὡς δὲ αἱ τῆς αἱ λίθοι ἑτοῖμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτέφασαν τὸν ποταμὸν τὸ ῥέεθρον παν ἐς τὸ ὤρυγμα χωρίον, ἐν τῷ ὑπίμπλατο τότε, ἐν τούτῳ ἀπεξεργασμένου τὰ ἀρχαίου ῥέεθρα, τῶν μὲν τὰ χείλεα τὸν ποταμὸν κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ βάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, αἰοικοδόμησε πλινθοισι ὠμῇσι κατὰ τὸ αὐτὸ λόγον τὰ τείχεα τότε, κατὰ μέσων καὶ μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῦτο ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοῦ λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ, ἐπεξείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῆ, ὅκως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τελαμῶνα, ἐπ' ὧν τὴ διαβασιν ἐποιεῦντο τοῖ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαρέεσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοισι παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τότε, τετάρυχτο λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὸν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὴν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τὸ λίμνης ἐξαγαγὲ καὶ ὕστω τὸ ὄρυγμα ἕλος γενόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δὲ αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιήνδε ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τὰ μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος, τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπὸ πολὺς αὐτέων τὰ πυλέων. ἐνεχάραξε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. ὃς

48

χ. ἀπαίρεσκον

χ. διαφορὰ πίστις

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: ne Medi, &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo vsq; vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc vsum accommodauit: Quum sit, &c. 3 Receptaculum. 4 Comperta fuit opportune facta: & pons, &c.

ὁ τάφος ἰῶ ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον τὸν ἐλθὼν ἡ βασιληίη. Δαρεῖος δὲ ἐνθυμέετο εἰ τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδεὶς χρέεσθαι, ἢ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῷ τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οὐ λάβῃ αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδεὶς ἐχρᾶτο τῶνδε εἵνεκα, ὅτι ἐπάρατος ἦν ἐκφαλῆς ἡ ἐξοδος τοῦ νεκροῦ διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὴν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὴν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ' ΜΗ' ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ' ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥ'Κ Α'Ν ΝΕΚΡΩΝ ΘΗ'ΚΑΣ Α'ΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὴν παῖδα ἐστρατεύετο, ἐχθρὸν τε τὸν πάντων τὸν ἑωυτοῦ τύραννον Λαβυνήτου καὶ τῶν Ἀσσυρίων ἀρχήν· στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σὺν ἵπποισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ πανοπλίῃσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τὸν πάντα· τοῦτον δὲ τὸν Χοάσπεα ποταμὸν μοῦνον πίνει βασιλεὺς, καὶ οὐδενὸς ποταμοῦ· τοῦτον δὲ τὸν Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ καὶ καλαὶ ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνων ἑλκόντων ὑπὸ ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅποι ἂν ἐλαύνοι ἑκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἔβη τὴν Βαβυλῶνα ἐλαύνων ἔβη ἐπὶ Γωάδην ποταμόν, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Μαρδιηνοῖσι ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγρην, ὃς δὴ διὰ Ὠπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γωάδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ πορήϊον, συνταῦτα καὶ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν καὶ ὑβρίσαντας ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας, ἐποιήσατο ἐκ τοῦ ῥηχοῦ οἰχώκεε φέρων. καὶ δὴ καὶ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι καὶ οἱ ἐπιπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸν λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν εὐπετέως, ὁκόσον γόνυ μὴ βρεχούσας διαβήσεσθαι. μὲν δὴ τῷ ἀπείλησε, μετεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατηίην, διαίρεε τὸν στρατὸν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ἐποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, ἀπὸ ἑκάτερον δὲ τὸν χεῖλος τοῦ Γωάδεω τετραμμένας πρὸς ἕω τρόπον. διαβὰς δὲ τὸν στρατὸν, φύσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἐπὶ μὲν ὁ ἥρως, ὅμως μέντοι τῷ θείῳ πᾶσαν αὐτὴν ταύτην διέτεμνον ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ ὁ Γωάδης ποταμὸς ἐνὶ ἔβαλε Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα μιν διώρυχας διαλαβών, καὶ ὁ δεύτερον ἔαρ ἐπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλασνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immorum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [1] quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum prouocantes, reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [2] sed litteras ita dicentes: NISI PECVNIÆ BSSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [3] Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atq; pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, vbi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, [4] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc traiicere, quum non posset nisi nauibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium, transire conabatur. Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonē intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem multasset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonē pergit,

CLXXXIX CXC

χ. ἰῶντο

1 Quod transiens habiturus esse cadauer supra caput suum situm) 2 Sed cadauer, & litteras quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba.* Ducit autem rex, &c. *vsque ad,* Cyrus igitur, &c. *paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ vrbes mediterraneas.*

Babylo-

Babyloniis eum producto exercitu præstolantibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prœlioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Iitamen, quia Cyrum iampridem animaduerterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo vbi peruenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [1] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueum vnde fluuius EVphrates abscesserat, [2] mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie [3] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cauea excepissent. [4] Nunc ex inopinato eis Persæ astiterunt, & quũ capti essent qui media vrbis incolebant Babylonii, propter eius tamen magnitudinẽ nõ sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciue-
CXCII runt. Atq; ita primò capta est Babylon. ¶ CVIVS ciuitatis quanta sit potentia, cũ ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quũ regi magno omnis plaga cui imperat, sit [5] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentũ, præter tributa, ex duodecim quibus annus cõstat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo

Ⓐ ὁ Βαβυλώνιοι ἐκ τοῦ παρόντος θαύμου, ἐθάμβησαν αὐτόν. ἐπεὶ ὁ ἐφάνη ἐλαύνων ἀπὶ τὴν πόλιν, σὺν ἑαυτῷ ἔχων τὸν πόλεμον, οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐπειγόντες τῇ μάχῃ, καὶ ἡττηθέντες ἐσώθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐκ παλαιοῦ ἐπιστάμενοι ἔτι πρότερον Ⓑ Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν πάντη ἐπὶ πᾶσι ὁμοίως ἐπιχειροῦντα, πρόσθεν ἐξαίφνης σιτία ἐτέων καρπὸν πολλῶν, ἐπιστάμενοι ὅτι μάλιστα ἔσχε τὴν πολιορκίην ὀλιγανδρίη Κύρου δὲ ἀπορεομένου ἐνέκειτο, ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, καὶ ὡς οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προεκόπτετο. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος Ⓐ ἐπορέου ἐπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἐμάθε τὸ ποιητέον οἱ ἐών, ἐποίεε δὲ τοιόνδε τάξας τὸ στρατιὴν ἅπασαν ἔξω ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τὴν ἐς τὴν πόλιν ἐσέβαλλε, καὶ ὀπίσω αὖτις τὴν πόλιος τάξας ἑτέρους, τὴν ἔξοδον ἔκ τοῦ πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅτεω δύναιτο τὸ ῥέεθρον ἰδὼν ἁλισκόμενον, ἐσιέναι κατὰ τοῦτο ἐς τὴν πόλιν. ὕστω δὴ κατὰ τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα προκινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ὅτι ἐς λίμνην, τὰ πρὸ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέα ἐποίησε καὶ τὸν ποταμὸν καὶ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐβάθυνε ἕλος, ὃ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἦν ἐποίησε, ὑπονηὸς ἦν ὁ ποταμός. ἁλισκόμενον δὲ ὅτε τοιοῦτο, οἱ κατὰ τοῦτο Πέρσαι οἱ τεταγμένοι ἐπὶ αὐτῷ τοῦτο καὶ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑπονενηὸς ἦν ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, καὶ τῇ ἐσῆλθον ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν παρεῖδόν σφεας ἐσελθόντας ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. καταχλήσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς Ⓦ ποταμὸν πυλίδας ἐχόντας, καὶ αὐτοὶ ὅτι τὰς ἁμάξιας ἀναβαίνοντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἐλαμβάνοντο, ἔλαθον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ νέων ἐόντας ἁλισκομένους· νῦν δὲ ἀπροσδοκήτους σφι παρέσποντο οἱ Πέρσαι. ὡς δὲ ὁ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν αὐτὴν οἰκεόντων, τῷ ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἁλισκομένων, οὐδὲν τὸ μέσον οἰκεόντας τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μεθυσθέντας ἐμφανέας ἐόντας, ἀλλὰ τυχόν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν χορεύειν τε καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ τὰ κατὰ ταῦτα ἐπύθοντο, καὶ Βαβυλὼν μὲν ὕστερον ἀνάρπη. Τὸν δὲ δυνάμιν τὴν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὁκόση τις ἐστί, ἐν δὲ καὶ τῷδε δεδασμένῳ μεγάλῳ ἐς ἐμφανὲς αὐτά τε καὶ τὰ στρατιῆς ἀκαρπίη· πάρεξ δὲ φόρου γῆ πᾶσα ὁκόσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτόν, τοὺς τέσσαρας τρέφει μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ

1 Nam fluuio in paludem, *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum eius alueum, fluuio subsidente, *vel abscedente*, peruiũ reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingred. non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantaq; vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent id nescirent. Sed quod, &c. 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copyis persoluerent.*

τῶν μέσων ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τριτημορίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν Πέρσαι σατραπήιην καλέουσι, ἔστι ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλὸν τὴ κρατίστη, ὅκου Τριταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζου οὐ βασιλέως ἔζευξε τὸν νόμον τόνδε, ἀρχυρίου μὲν τεσσαρακοντάβαριν ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μέτρη· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέζων μέν ἐστι Περσικῆς, χωρέει δὲ μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, παρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων ἑπτὰ ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμῃ μεγάλῃ, τῶν ἀγῶν ἐοῦσαι ἀτέλεες, τοῖσι εἶεν τεθραμμένοισι σῖτα παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τὰ ἀρχήια τῆς Βαβυλῶνος ἦν ἔσχατα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὑε μὲν ὀλίγῳ, καὶ ὃ ἐκπέφυκε τὸ ῥίζωμα τοῦ σίτου, ἕως τοῦτο ἀρδόμενον μούνοισι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀρδωύεταί τε ὃ λήιον, καὶ ὡς γίνεται ὁ σῖτος, ὑ καταῤῥεῖ Αἴγυπτος, αὐτὸς τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνίοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καταῤῥηγμένη ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσὶ διαπλώιμος, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὴν χειμερινόν. ἐσέχει γὰρ ἐς μῆκος ποταμὸς ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρῆται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὸν ἐκφέρειν ἐστί, ὥστε ἑκατὸν διηκόσια μὲν τὸ παράπαν ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν δὲ ἄρισα αὕτη ἐωυτῆς ἐνείκῃ, ἑκατὸν τεσσερηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐξάνει τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων ὑπερτέων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον μὲν δένδρου μέγαθος γίνεται, ὀξέως εἰδὼς οὐ φράσω· εἰδὼς δὲ ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐνέρμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίξεται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες κατὰ πᾶν τὸ πεδίον, καὶ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σῖτα καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται.

reliquis cum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium prouinciarum longe est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio (1 qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbendà eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. 2 Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant. 3 Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges prouenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima nauibus transiri potest, 4 ad solem hybernum vergens: 5 exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, 6 longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquã de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est vt nusquam nõ ad ducena reddat: vbi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autẽ digitorum maximorũ latitudo est tritici atq; hordei foliis. 7 Milii vero ac sesami proceritatem instar arborũ, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinũ & mel cõficiũt,

CXCIII

1 (Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atq; hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro, &c. 3 Porro in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque, &c. 4 *Id est, Ad solstitium hybernum.* 5 Pertingit autem ab Euphrate. 6 Longe præstantissima est ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris, &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arboreſcant, etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

colentes

colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci maſculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices[1] ferunt, quemadmodum caprifici. Venio ad id quod ex omnibus CXCIV quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam vrbem, mihi ſummo miraculo eſt differendum. ¶ Nauigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenij, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta; neque prorà acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium ſtramentis ſtipatum fluuio deferendũ permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorũ alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Poſtquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onuſque expoſuerunt, lignis nauigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. aduerſo enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum nauigia cõparant. Et naues quidem eorum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali vCXCV tuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vſque ad pedes demiſſa, cui alteram lanceam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thebanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum

τοῦ συκέων ξύλου θεραπεύοισι. τὰ τε ἄλλα, καὶ Φοινίκων τοῦ ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν ἐσιδέοισι τῆσι βαλανηφόρῳσι τῶν φοινίκων, ἵνα σφεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τοῦ βάλανον ἐς δύνων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆς φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ τὰ ἔρσενες, καταὶ δὴ τὰ ὄλωθροι. Τὸ δὲ ἀπώτων θῶυμα μέγιστόν μοι ὅσα τῶν ταύτῃ, μετὰ γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρημα φεῴσων. Τὰ πλοῖα αὐλοῖσι ὅσα τὰ κατ' ὦν τὸν ποταμὸν σορεύομενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεαὶ γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιέσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας φεγαρίδας ἔξωθεν, ἐδάφεος δίκην, οὔτε πρυμνηΐω ἀποκρίνοντες, οὔτε προέρρω σωάζοντες, ἀλλ' ἀσπίδος δίκην κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πρῶτα τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες. μάλιστα δὲ, βίκους φοινικηίους καταγέμουσι οἴνου πλέους. ἰθύνει δὲ δύο τε δύο πλήκτεον, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ καρτα μεγάλα καὶ πολλὰ τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γέμον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς καὶ ἔνεσι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλέονες. ἐπεαὶ δὴ ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπεκπυρώσαντες τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, οὐτὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεαὶ δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. Τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ὅδε ἐστὶ τοιαῦτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι ποδηνεκέι λινέῳ· καὶ ὑπὲρ τούτου ἄλλον ἠμπέον χιτῶνα ἐπενδύτ. καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβάλλονται, ἐπὶ δὲ κεφαλῇσι τιάρας πλατέας ἔχουσι ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα· σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον

---

1 Producunt, 2 *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De Nauali.* Nauigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaq; ex aluta. Vbi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circularia è ſalice coaptarunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice vtuntur carinæque loco; nulla neque puppis neque proræ forma diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipula referciunt, illudq; nauigium fluminis permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidẽ hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hæc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio aſinus viuus, in maioribus etiam plures: *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alij* Dolia palmea *interpretantur.*

χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεσι ποικιλμένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετός, ἢ ἄλλο τι. αὐτοῖσι γὰρ βαπτίσιος οὐ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἀρτίσις τοῦ σώματός ἐστι. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστᾶσι· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, τῷ γνώμῃ τῇ ἡμετέρῃ, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὶ χρᾶσθαι μουνωθέντες· τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον ἀπάσας τὰς ἡβητικὰς ἐξαγαγόντας ἐς ἓν χωρίον ἐπιμίσγεσθαι ἀλέας· περὶ ἧς ἂν αἱ πόλιες ἰσαίτο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστασθαι δὲ τοῦτο μὲν ἐκέλευε κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν βασιλέος ἐπιφανέστατον· μετὰ δὲ, ὅκως αὐτὴ βούλοιτο πολλὸν χρυσίον προσλαβεῖν, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἀμέτερα ἐκείνην ἔσκε βασιλέος. ἐπωλέοντο δὲ βασιλέος ἐπιγαμίην· ὅσοι μὲν δὴ ἔσχον βασιλέος θυγατέρας, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσχον ἐπιγαμίην, οὗτοι δὲ ἐπείδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρησοῦ, οἷοι δ' ἦσαν χρήματά τε καὶ ἀσχόνας προσλαβεῖν ἐθέμεναν. ὡς γὰρ δὴ ἡ ἁλέη τοὺς κήρυξ πωλέων τὰς βασιλέος τὰς προκατημένας τοῦ παρθένων, ἀνίστη αὐτὴν

χ. ἀμορφοτάτῳ

"ἀμορφοτάτῳ, ἢ εἴ τις αὐτέων ἐμπηρὴς τὸ σῶμα ἦν. καὶ ταύτῃ ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλαχίστου χρυσίου λαβὼν, συνοικεῖν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλαχιστον βαπτὰ μέτρῳ προσέκειτο. τὸ δὲ αἰσχρὸν ἐγίνετο ἀπὸ τῶν βασιλέος παρθένων. καὶ οὕτω αἱ βασιλέος θυγατέρες τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρεις ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν οὐδὲ αὖθις ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πρὶν μῆνα συνοικήσειν αὐτῇ, ἢ μὴ συνοικήσειν αὐτῇ, ὅτῳ ἀνάγκαι. εἰ δὲ μὴ συμφερόμενοι, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὴν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νῦν κάλλιστος νόμος, οὗτος σφι ἐν· οὐ μέντοι νῦν γε

χρ. διετέλεε ἐών.

" διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεύρηκασι νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικῶσι αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀγωνται. ἐπεί τε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν πᾶς τις τοῦ δήμου βίου ἀναπίζων καταπορεύει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε·

affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus. ¶ Leges vero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: Vna quidem, prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio vti per ſingulos pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Vbi virgines effectæ eſſent nubiles, eas quum congregaſſent, vniuerſas vnum in locum recipiebant, quas circũſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat: ſed primum pulcherrimam omnium,[1] ſecundũ hanc (vt quamplurimo venditur auro) aliam euocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in cõtuberniũ. Babylonii igitur qui locupletes, & iidẽ cælibes erant, pulcherrimas quaſque mercabantur, vt quiſque licitando alterum ſuperauerat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nam præco, vbi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem,[2] excitabat deformiſſimã, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: edicebatque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo cõtentus eſſet, femina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac[3] debiles collocabant. [4] Quarum nullam cuiq; emptori fas erat ſine fideiuſſoribus abducere, ſed datis fideiuſſoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. ſi de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercari ſi vellent. [5] Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamen non perſeuerauit. Sed nouiſſime aliud quiddam excogitauerunt, ne quis feminas iniuria afficiat, neve quis aliam in vrbem abducat. Nam poſteaquam expugnati male accepti ſunt, remque domeſticã abſumpſerunt, vnuſquiſq; plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem,

CXCVI

CXCVII

1 Vbi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ ſecundum illam eſſet ſpec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores eſſent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, &c. 2 Surgere iubebat 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique ſuam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori ſine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſtere collocata eſſe quædam verba, & eſſe hic ſenſus*, Et hæc quidem apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat, ne iniuria illas afficerent, neque in aliam vrbem abducerent. Verum ad hæc vſque tempora non permanſit: ſed nouiſſ. aliud q. excogitauerunt. Nam poſteaquam in *ſua vrbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis euerſi, vnuſquiſ.

ægrotos

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant [1] qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam explorauerit quonam ille morbo laboret. Sepulcra eisdē in melle sunt: luctus funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadē & hæc Arabes faciūt.

CXCIX Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda, nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Ceterum quum pleræque sint diuitiis tumentes, [2] quæ sui copiā facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleręq; etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque cōpora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniā mulieri in sinum iniecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rē habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrii Venerem appellant, Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere, [3] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunq; is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo vbi iam congressa fuerit cum externo mulier, [4] dea expiata, domum reuertitur. At deinceps [5] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

τοὺς κάμνοντας ἐς τὠυτὸ ἀγαγεῖν ἐκφορέοισι. (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) προσιόντες ὦν πρὸς Ⓦ κάμνοντα, συμβουλεύουσι τῶν νούσων, εἴ τις καὶ αὐτῶν εἰδυῖαν ἔπαθε ὁκοῖόν οἱ ἐγένετο ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν Ⓦ κάμνοντα οὐ πρὶν σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἑωυτοῦ τινα νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι. θρηνέουσι δὲ παραπλησίως τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μίσγηται γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταιζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τοῦτο ποιέει. ὀρθρου δὲ γινομένου, λούονται ἀμφότεροι· ἄλεος γὰρ σῶμα οὐδενὸς ἅπτονται πρὶν ἂν λούσωνται. ταῦτα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ Ἀραβίοι ποιέουσι. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίων ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μίσγηναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιοῦνται ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερεύσας, ἐπὶ ζυγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑσᾶσι· θεραπαίνη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὀπίσθεν. αἱ δὲ πλεῦνες τοιῆδε ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ κεφαλῇσι ἐχουσαι σειρηνες πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παραγίνονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. κατατετμέναι δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν Ⓤ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, πρὶν τις Ⓤ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γυ- 52
ναῖα, μίσγηται ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιτταν. Μύλιττα γὰρ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Τὸ δὲ ἀργύριον, μεγάθεος ὅστι ὁσουνῶν οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ Ⓤ θέμις ὅστι. γίνεται γὰρ ἱερὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἔπειτα δὲ μίσγηται, ἀποσιωσαμένη τὴν θεόν, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὼ πὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τι Ⓤ δώσεις ὥς μιν λάμψῃς. ὅσαι μὲν νυν εἰδέος τε ἐπαγμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δ' ἄμορφοι αὐτέων εἰσί; χρόνον πολλὸν προσμένουσι,

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis dea sacris.
5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

δ δυνάμενοι τ νόμον ἐκπλῆσαι· ἐς δὲ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ἐνιαχῆ δὲ καὶ τ Κύπρον ἐστὶ τοιόσδε τούτῳ νόμος. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι τοιοίδε κατεστέασι. Εἰσὶ δὲ αὐτέων πατρικαὶ τρεῖς, αἱ δὲ δὴ πολὺ σιτέονται εἰμὶ ἰχθῦς μοῦνοι· τοὺς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες ἀνήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λεήναντες ἀκονέουσι, σῶσι δι' σινδόνος. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαζάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἀρτοκοπήσας. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατεργάσατο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ δρῆκιμον, οἰκημένον πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. Εἰσὶ δὲ οἱ φασὶ καὶ Σκυθικὸν λέγεσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἰκέοντας μὲν ῥίζας τε θέρεος ὀρύσσοντες πολλοίας· καρπούς δὲ ἀπὸ δενδρέων ξυλλεξαμένους σφι ἐς φορβὴν καταθέσθαι ὡραίους, καὶ τούτους σιτέεσθαι τὸ χειμερινόν. σφᾶς δὲ σφι ὀξυρήας δένδρεα καρπὸν φέροντα, τοῦτο, ἐπεί τε ἂν ἐς τοῦτο σωρὸν ἐλθῃσι καὶ πῦρ ἀνακαύσωσι, κύκλῳ περιζομένους ὑπιόντα πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγλαζομένους τὸν καρπὸν τὸν ὑπιόντα, μεθύσκεσθαι τῇ ὀσμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τὸν οἶνον. πλείονος δὲ ὑπιόντος τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι· ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀπίξασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν, ὀνόματι δὲ ὁ Γύνδης, διὰ δὲ τῶν διωρύχων τῶν ἐξήκοντα τὲ καὶ τριηκοσίων διέλαβε ὁ Κῦρος· σόμασι δὲ ἑξερώγασι πεσσαράκοντα, τῶν τὰ πολλὰ πλανὼ ἑνὸς, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι αἰθρηφόροι κατοικέαται λέγονται ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεόμενοι, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντες χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. Τὸ δὲ ἓν τῶν ῥημάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει λέγω καθαρὸν ἐς τὸν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἰδίη ἐπέουσα, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὸν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνουσα ἐοῦσα ἡ αὐτὴ Κασπίῃ, ἔστι ἑτέρη ἐφ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόῳ, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τ ἑσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος πρόσκειται

antequam legi faciant satis. Fitq; interdum vt vno atq; altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras.[1] Alicubi, nempe in Cypro, similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt [2] familiæ, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos vbi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam coniiciunt, ac pistillis pinsunt: [3] deinde linteis conseruant, vnde quisquis vult conspergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ Cyro, post hanc gentem ab eo subactam, incessit cupido Massagetas in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solisque ortum sita; trans Araxem fluuium eregione Issedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis esse dicant. Araxes Istro maior & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æstate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi euellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibū reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inuentas etiam esse arbores talem fructū ferentes, qui iactus ab illis in ignē quem turmatim collecti accenderint, odore suo eos circumquaq; considentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehemētius quo plus eius fructus fuerit iectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse viuendi consuetudo. Araxes porro fluuius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpens, quę, vno excepto, in paludes eluuiesque euoluuntur. vbi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus vtantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec vllo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium vero est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi spatiosissimum est octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso præ-

CC CCI CCII CCIII

γ. Matιηνῶν.

1 Sed & in aliqua Cypri parte simil. 2 Tribus. 3 *Legit* σάξαντα, *quum* σῶσι *vera sit scriptura. id est,* incernunt per linteum.

tentum

tentum monte, cuius cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multaſq; atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitantes: vbi arborum frondes [1] iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse. quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoq; hominum cõcubitus, sicuti pecorum, in pro-
CCIV patulo esse. Et huius quidem maris quod Caspium vocatur, partem quæ ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensæ magnitudinis. Quam spatiosam planitiẽ non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatusq; caussis. Primum sua genitura, quod videbatur maius quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat vsus aduersus hostes. quamcunque enim gentem Cyrus inuaserat, ea gens nullo pacto poterat euadere. ¶ Erat autem Massagetarũ
CCV regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [2] ad quam in coniugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volẽs eam habere vxorem. at illa animaduertens non se in coniugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus vsq; ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factisq; nauibus
CCVI turres desuper ędificat. Ad quem in hoc labore occupatũ, Tomyris caduceatorẽ misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incũbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quam quietem. [3] Quod si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste iungere fluuium: à quo nobis tridui itinere digressis, traiicito in nostram regionem: aut, si mauis, nos excipere in vestram, tu hoc idem facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, acciris Persarum primoribus coa-

τεινᾷ· ἐὼν ὀρέων ϗ πολὺ μέγιστος, ϗ μεγάθει ὑψηλότατος. ἔθνεα ἤδη ἀνθρώπων πολλὰ ϗ παντοῖα ἐνέμετο· ἐλάφου δὲ καὶ Καύκασος τὰ πολλά, τοιαῦτα δὴ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τείβοντάς τε καὶ παραμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἐοῦσι ἐς τὼυτὸ ἐσθῆτα ἐκλέφειν. τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἀπολιώεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ μήκεϊ αἰῶνος, καὶ ἀφ' οὗ περ ἐγένοντο ἀρχήν. μίσγεσθαι δὲ τούτων τὼ ἀνθρώπων ἤδη ἐμφανέα, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν. τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἀνδέχεται, τὸ ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὦν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστῳ μοίρῃ μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατοῦσθαι. πολλά τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερον δὲ, ἡ τύχη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ὅκου γὰρ ἐθέλοι στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν σφέας ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν. Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις ἐκαλέετο οὔνομα. ταύτῃ πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο ὡς λόγῳ, θέλων γαμβαίνειν οἱ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σωφρονέουσα οὐκ αὐτῇ μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὸν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς ἐκ δόλου οἱ προσεχώρεε, ἐλαύνων ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηίην, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς διαβάσιν τοῖσι στρατοῖσι, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τοῖσι διαπορθμευομένοισι ἐκπύργους οἰκοδομέοντος. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ τοῦδε τοῦ πόνου, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι ἐπευδων τὰ ἐπευδεις. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἰ τοι ἐς καιρὸν ἐστὶ ταῦτα τελεόμενα. παῦσαι δὲ, βασίλευε τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὀρέων ἄρχοντας τῶνδε ἀρχόμεθα. ἴσχων ἐθελήσεις ταῦτα ποιῆσαι τῶνδε χρέεσθαι, ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης ἦκις; σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθυμέαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μηδὲν μοχθήσας, ἐχὲς ζευγνὺς τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τρισὶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τὼυτὸ τοῦτο ποίεε. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Πέρσεων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

1 *Graca verba suspecta hic sunt.* 2 Hanc Cyrus per quosdam quos miserat, simulatis verbis ambiebat, vxorem sibi habere volens. At Tomyris vbi non se sed Massagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, accessi. &c. 3 Quid? admonitionibus his vti noles? & omnia quieti antepones? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedum omitte quem fers in consternendo pontibus fluuio laborem: & nobis trid.

τούτοις, ἐς μέσον σφι προεβάλετο τὸ πρῆγμα, συμβουλεύσων ὁκότερα ποιέοιεν. τῶν δὲ καὶ τοῦτο ἡ γνώμη σφι ἐξέπιπτε, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο σφι λέγων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπόν μοι καὶ πρότερόν τοι, ἐπείμε Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ ὀφθαλμὸν εὖν οἴκῳ τῷ σῷ, κῆδος δυνάμιν ἀποτρέπειν. τὰ δέ μοι πρήματα τὰ ἐμὰ ἀχάριστα, μαθήματα γεγόνεε. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατοῦ τοιούτου ἄρχειν, οὐδέν σε δεῖ περὶ τοῦδε τοῦ πρήγματος γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, σκέπτεο πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ὀνέων πρημάτων. περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἦδη ὦν γνώμην ἔχω περὶ τοῦ περκειμένου πρήγματος τὰ ἐμπαλίν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὁδὲ τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐπανοῦντες μὲν, πολλὸν πλέω τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἀπάσαν τὴν ἀρχαίην. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλάσουσι. νικῶν δὲ, οὐ νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ Μασσαγέτας ἐπὶ τὴν σὴν νικῶν Μασσαγέτας, ἐπὶ οἷο φεύγοισι. τοῦτο γὰρ αὐτὶ ἐμεῦ ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀνταμυομένους ἐλάσι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος. χωρεῖς τε τὸ ἀπηνθρώπου, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ ἀναγκαῖον, τὸν Κροῖσον γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἰξαντα ἐπιχωρῆσαι τῆς μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, διαβάντα πρόσω ἐλθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθαῦτα σὺ τάδε ποιεῦντα, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγίνεσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσέων ἀπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν πρόβατων ἀφειδέως πολλὰ κατακόψαντας, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκράτου, καὶ σιτία πάμπολλα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὖτις ἐς ἀναχωρέειν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἐὼ γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, πρόσονται τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀποδύσεις ἔργων μεζόνων. Γνώμην μὲν αὕτην σωμέσασθαι. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν πρότερον γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, πρηγόρεε

ctisque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorū in idem cōuenere sententię, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurū. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamē extitere disciplinę. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus vt meā tibi dicā sententiā: sin vero te quoq; agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terrā volemus excipere, id tibi ex hoc periculū erit, ne fugatus omne amittas imperiū: quia haud dubie victores Massagetæ, nō se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autem tu nō adeo multū vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [1] Hoc enim pro illo substituito consilium, [2] vt victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atq; intoletabile, Cyrū, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc [3] ita faciendo, dare operam vt illos superemus. Namque, vt ego audio, Massagetę bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiā, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis cōspectis illi (nisi me fallit opiniō) se ad ea conuertent: vnde nobis superetit facultas magnas res perpetrandi. Atq; hæc quidem [4] in discussionem venere sententiæ. Cyrus autē, priore repudiata, Crœsiq; probata sententia, indixit

CCVII

CCVIII

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si vicerint, adorituros tuas prouincias*, fore vt victo hoste, &c. 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol. 3 Ita *vt dicam* fac. 4 Propositæ fuerunt sen.

Tomyridi

Tomyridi vt retrocederet, vtpote se aduersus illam traiecturo. Illa quemadmodum à principio spoponderat, retrocessit. Cyrus in Cambysis filii sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœsum, ac maiorem in modum vt hominem honore beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua aduersus Massagetas traiectio nõ recte cederet. Hæc vbi præcepit, eosq; remisit in Persidem, ipse cũ
CCIX copiis suis flumen traiecit. Transmisso Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietẽ talem visionem: Videbatur Cyrus somnis cernere maximũ natu filiorũ Hystaspis, habentem in humeris alas, quarũ altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achæmenides erat,[1] Arsamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimũ ætatis annum agens, in Perside relictus quod non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus visum suum[2] intra se retractabat: quod quũ ei magni momẽti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc[3] vnde procul dubio nouerim, per me noscas licet. Dii mihi, quod mei curã gerunt, quæcunq; euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso[4] nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tẽdantur insidiæ. Quapropter tu quãprimum in Persidem reuertere: facitoque vt quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filiũ tuũ mihi sistas ad causCCX sam dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus est, scilicet quod sibi insidiari Darium suspicabatur. At dæmon ei portendebat ipsum ibi mortem oppeturũ, & eius regnum ad Dariũ esse peruenturum. Respondens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex vt quispiã vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quod siquis sit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorũ hominũ dominos effeciRi. Quod siqua tibi visio filium meũ indicat rebus nouis contra te studere, ego tibi eum exhibeo pro tuo arbitratu tractandũ. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe in Persidem contendit, Cyro filiũ suum Dariũ custoditurus.

Τόμυρι ὀξυναχωρέειν, ὡς αὐτὸ ἀμφεσπομένου ἐὼν ἐκείνῳ. ἡ μὲν δὴ ἐξυναχώρεε, καλά τε ἐόντα ἔφερε τὰ ἔμπροσθεν. Κῦρος δὲ Καμβύσῃ τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος ⓐ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ βασιλεύειν, ὦν ἡ ἀμφέσασις ἡ ὅτι Μασσαγέτας μὴ ὀρχωθῆ. ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τοὺς ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε ⓦ ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη ⓦ Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν ὕδωρ ἐν τῇ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων ⓦ πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερον τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ὑπερσκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ὦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὗτος κατελέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, (οὐ γὰρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δὲ ⓐ ἐδόκεε μεγάλη εἶ) ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, ἐς ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὺς ὑπουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε· ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προσημαίνουσι τὰ ὑπαφερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παρελθούσῃ νυκτὶ ὕδωρ, εἶδον τῶν σῶν παίδων ⓦ πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερον τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ὑπερσκιάζειν. οὐκων ὅστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης ὀδυρμός, ὅ μοι κεῖνον ὑπουλεύειν ἐμοί. σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποιέε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω σάως, ὡς μοι καταστήσῃς ⓦ παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον ⓐ ὑπουλεύειν, ἔλεγε τάδε. τὸν δ' αὖ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ τούτῳ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται ὦν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονὼς, ὅστις τοι ὑπουλεύει· εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὸν μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶ)· αὖτις δ' ἀρχέσθαι τε ἀπ' ἄλλων, ἀρχὴν ἀπάντων. εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα ⓦ ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ, τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς ⓦ Ἀράξεα, ἦιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ ⓦ παῖδα Δαρεῖον.

1 Arsacis. *nam & vet. cod pro* ἀρσάμου *habent* ἀρσάκου. 2 Apud se examinabat. *Vel, in disquisitionem vocabat. Ad verbũ, sibi ipsi rationem illius visi reddebat.* 3 Vnde certo compererim, 4 Nulla ratione negari potest quin, *&c.* 5 *Id est, Offero. Vel, exhibere paratus sum.*

Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰς Κροίσου ἐντολὰς. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τὸ καθαρὸν στρατὸν ἀπελόμενος ὀπίσω ὅπῃ τὸ Ἀράξεω, λιφθέντος δὲ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων πεζὴ μοῖρα τοὺς τε λιφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε διεξομένους, καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχρώατο τοῖσι ἐναντίοισι, κλιθέντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπιόντες πολλοὺς μὲν στρατέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ ἔτι πλείονας ἐζωγρησαν, καὶ δὴ καὶ τὸν βασιλείης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης.

Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμπουσα κήρυκα τῶδε πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἀνάπλησε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω, ὥστε καταιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπῶν ἀπλέα ὑμῖν ἔπεα κακὰ τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἀνέρχεται παρὰ σὲ, οὐκ ἐὼν τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τὸν τριτημοιρίδα τοῦ στρατοῦ καταβεβλημένος. εἰ δὲ μὴ ταῦτα συποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἢ μέν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος χορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τῶν ἐπέων τούτων οὐδενὸς ἐνθυμηθεὶς τὸν, οὐδὲν ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τοῦ βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἐὼν ἐν κακῷ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἐτύγχανε ὡς ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τὴν χεῖρα ἐκφέρων διεργάζετο ἑωυτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τομύρις δὲ, ὡς ὁ Κῦρος οὐκ ἐπῄκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δυνάμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσας δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχας ἐγὼ ἐπίσταμαι, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι ὧδε γενομένην. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται ἀπεῖναι βαλόντας, ἐς δὴ λόγχας ἐξελθεῖν· μετὰ δὲ, ὡς σφι καὶ βέλεα ἐξεπεπτώκεε, συμπεσόντας τῇσι ἀκμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειρίδιοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὀκόσον συνεσάναι μαχομένους, καὶ ἀδιάκριτος ἐγένετο φυγῇ· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται κατεγένεσθε. ἡ τε δὴ πολλὴ τοῦ Περσικοῦ αὐτοῦ στρατιῆς ταύτῃ διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσας αἵματος ἀνθρωπήιου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων· καὶ εὗρε Κύρου νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, ἐνάπηξε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς ἀσκὸν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν ἐμοῦ ζώοντος τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictaq; illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaq; relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post aduersariorum cædem, ad epulandum discumbit: refertaque cibo ac vino soporatur. Persæ superuenientes horum multos occidunt, multoq; plures viuos capiunt, cū alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filiū, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actum est. Si fructu vitino, quo ipsi distēti adeo desipitis vt descendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi cōsulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solem iuro Massagetarum dominum, fore vt ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, vbi à vino relaxatus didicit [2] se in malo esse, exorauit à Cyro vt vinculis solueretur. Statimque quum solutus est ac manuum compos effectus, seipsum interemit: atq; hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnā ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum vtrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusq; [2] fuisse cōsertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volentibus: ad extremū Massagetas superiores extitisse: ibiq; cum permagnam exercitus Persici partem, tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum vnū de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cęsorum Persarū stragem Tomyris perquisitum quū inuenisset, caput in vtrem dimisit quem humano cruore cōpleuerat: mortuoq; insultans inquit, Tu quidem meū viuentis & in pugna victricis

1 In quod malum incidisset. *Vel*, Quamum malum sibi accidisset. 2 Manus conseruisse.

filium

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout interminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quũ multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est. ¶ Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico similem. Ex equis prœliantur,[1] & pedibus. vtroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares,[2] *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur nanq; ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quę ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidẽ pectoribus æreos thoraces circumdant. [3] Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento nihil prorsus vtentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil est. Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vtuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore concumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodum senuit, conuenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus, pro epulo, vbi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non peruenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [4] Hic autem eis mos sacrificandi, vt deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

ἀπώλεσας παῖδα ⓦ ἐμόν, ἐλὼν δόλῳ. σὲ δ' ἐγώ, « CCXV
κατάσφ ἠπείλησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ « CCXVI
τοῦ Κύρου τελευτῆσαι τὸν βίον, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος ἐίρηται. Μασσαγέται ὁ ἐσθῆτά τε ὁμοίαν τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ κ. Πυρσοὺς
διαιτᾶν ἔχουσι. ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ ἀνιππευτί· ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πρώτα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἀρβύλας καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πρώτα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δὲ αὖτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ τὸν χαλινὸν καὶ τόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ καὶ ἀργύρῳ χρέωνται οὐδενί· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπορος.
Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, γυναιξὶ δὲ πολλῇσι χρέωνται. ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, ὁ Σκύθαι εἰσὶ ⓐ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέτης. ἐπὴν δὲ ὀπτυμήσῃ γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, ⓦ φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. ἔρως δὲ ἡλικίης σφι προκέηται ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται καρτὰ, ⓐ προσπίπτοντες ⓐ πρῶτες συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἅμα πρόβατα ἅμα αὐτῷ ἑψήσαντες δαῖτα τὰ κρέα, κατευωχέονται. τοῦτο μὲν τὰ ὀλβιώτατα σφι νενόμισται. ⓦ δὲ νόσῳ τελευτήσαντα ὁ καρπὸς κ. ὁ κατασιτέονται, ἀλλὰ γῆ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς ὃ τυθείη. σπείρουσι δὲ οὐδὲν, ἀλλὰ ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ Ἀράξεω ποταμοῦ προσγίνονται. γαλακτοπόται δὲ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ ἔστι τοιόσδε· τῶν θεῶν τῷ τάχιστῳ, πρώτων τῶν ἐόντων ὁ τάχιστον δατέονται.

[1] Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.* [2] *Alij sagarin securis genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* [3] Circum habenas fr. [4] Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla πρῶτος legit pro θυτῆς.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ, ὑπηρεφομένη

ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER secundus, qui inscribitur

EVTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρελάβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς & Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς προαποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, & τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. Ταύτης δὴ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ὅτε δὴ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλοις τε προσελάβετο τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐπεκράτεε. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς σοφωτάτους πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρεσβυτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος γὰρ ὡς οὐκ ἐδυνάστο πυνθανόμενος πρόσω οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἱ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων δίδοῖ σφι μήλοισι τρέφειν ἐς τὰ οἰκία ἔχοντι τοιῶνδε· ἐντειλάμενος μηδένα αὐτίον αὐτέων μηδεμίῃ φωνὴν ἱέναι, ἐν ἐρήμῃ δὲ ἐρημίῃ ἐσ ἑωυτῶν κεῖσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάσας δὲ τοῦ γάλακτος, ἄλλα διαπρήσεσθαι. Ταῦτα μὲν ἐποίεε καὶ ἀπετέλεε ὁ Ψαμμήτιχος, ἀκούσας παρὰ τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἐνός τινα φωνὴν ῥῆξαι σφίσι τὴν πρώτην. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τοῦ ποιμένος ἀνοίγοντος τε τὴν θύρην, & ἐσιόντος, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βεκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας.

Cyro vita functo, regnum suscepit Cambyses, eius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius: quam ante vitum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus [1] Cambyses, quum Iones & Æoles pro hereditariis suis seruis haberet, aduersus Ægyptios fecit expeditionem, cõparato cum ex aliis tũ vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Ægyptii autẽ, priusquam apud eos regnaret Psammetichvs, omnium hominum se primos extitisse arbitrabantur, verum Psammetycho regnũ adepto, quũ incessisset cupido noscendi quinã primi hominũ extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quã se priores extitisse, se vero quam ceteros. Enimuero Psammetichus, quum scisscitando quinam primi hominum extitissent, [2] nullũ exitum inuenire posset, huiusmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in modum: iubẽs *videlicet* neminẽ coram eis vocem vllã edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, [3] eisdemque in tempore capras adduci: vbi autẽ facte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebatque [4] Psammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, vbi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant,

---

1 Cambyses, Iones quidem & Æoles pro paternis seruis habebat, sed aduersus Ægypt. *Sonabit autem* paternis *à patre relictis.* 2 Nullam rationem inire posset, 3 Eisdemque certis temporibus capr. 4 *Valla ita verterat,* Iubebatq; Psammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulate vagire desisterent, audire: *legens* ὦ πάτερ φωνὴν *pro* ὦ πάτερ φωνῶ.

Quod pri-

Quod primo audiens pastor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obseruanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quũ & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas sic panem appellare. [1] Tali negotio argumentati, Phrygas se priores extitisse Ægyptii concesserunt. III Quod ita actũ esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen cũ alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pueros educandos curasse apud mulieres quarum linguas præcidisset. Hactenus de puerorum educatione referebãt. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerũ gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis vrbem*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse solertissimi. [2] Atque ex iis narrationibus, quę ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tãtummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his. quorum quicquid cõmemorabo, id oratione coactus commemorabo. [3] ¶ Qvæ autem humanarum IV rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominũ primos Ægyptios annũ comperisse, [4] distinguentes eum in duodecim temporũ menses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [5] hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoq; anno intercalarẽ mensem introducunt, temporũ gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant, adiiciũt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Itẽ primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: [6] quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem,

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤσυχος ἦν ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν ἦν τῶν τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἦγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βέκκος τι καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὕρισκε Φρύγας καλέοντας ἄρτον. οὕτω σωσεχώρησάν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους ἑωυτῶν. Ὧδε μὲν ἐγὼ ἐπύθετο τῶν ἱρέων τὸ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἑλλήνων δὲ λέγεσι ἄλλά τε μάταια πολλά, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκτάμοι, τὸν διατρόφεα οὕτως ἐποιήσατο τῶν παιδίων τὰ παιδία ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. τοιαῦτα μὲν δὴ τὸν τρόφιν τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. ἡ γὰρ Ἡλιουπολίτη λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιμώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ ἐπιμὶ σφόδρα ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μούνων· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον σφεὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ λόγου ἀναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι σοφίσι Αἰγυπτίοις ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρεῖν ἐνιαυτόν, δυώδεκα μέρεα διασαμένους τῶν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἀγνοῖσι δὲ τοσῷδε σοφώτεροι Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἀγόντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας παρέξ τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τὠυτὸ περιέρχεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἐπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τουτέων μὲν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλωσε οὕτω γιγνόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

---

1 Ex hac re coniecturam facientes, Phr. *Vel*, Quum hanc rem examinassent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea scriptis mandare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quæ autem ad res humanas spectant, hæc ita communi consensu referebant. Omn. 4 Atq; illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp. 5 Annuum spatium exigunt ita distinctum. 6 Quæ ita se habuisse re ipsa comprobant magna ex parte. Præt.

ὅτι τούτου, πλεὼ τῶ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἰ σοφέην τὴν νεῶ ἐνερθε λίμνης τῆς Μυρίος ἐόντων· ἐς τὸν ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ὅσον ἀνὰ ποταμόν. Καὶ οὔ μοι ἐδόκεον λέγειν πρὸς τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προσαχθέντι, ἰδόντι δὲ (ὅσης γε σιτέσιν ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ὀπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τὸ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ὅδε τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλεόντων ἑπτά, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καλάμην βαθυμετρήσω, πλοῖόν τε αἰνίσεις, καὶ ὦν ἔνδεκα ὀργυιὴν ἔσεαι. τοῦτο μὲν ὅτι τοσοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ὅτι μήκεος ὁ πρὸς θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, καλαὶ ἡμέες ἀφαιρέομεν εἰς Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει. Ταύτης ὦν τὰ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιὴν μετρέουσι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ πάσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι. οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγησι· οἱ δ' ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέζων ἐὼν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ εἰσὶ Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἐστὶ εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ἵππασίμη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰοῦσι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἔξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ὅτι τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι ἀφαιρέσω εἴη ἂν λογιζομένῳ τῶν οὐδῶν τουτέων τὸ μὴ ἴσας εἶναι, οὐ πλέον τεσσερεσκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἔξ Ἀθηνέων, καταδεῖ τεσσερεσκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἶναι τετρακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεονεῖ ἐς ἀριθμὸν τοσοῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεινὴ ὅδε Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρεος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν.

ac ſub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam prouinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaq; nihil eorum quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à Mari per flumen ſeptem diebus nauigatur. Atq; de regione bene mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamẽ inſpexerit, (modo ſit ſolertia præditus) Ægyptum in quam Græci nauigãt, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnũ hoc ſunt, ad trium vſque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquã commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis huiuſcemodi natura eſt: Iam primum quum Ægyptũ verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis ſpatio, [1] patieris ſenſum cæni, etiam in aqua vndecim alta [2] paſſus: quę res declarat eatenus eſſe humũ aggeſtam. Ipſius autem Ægypti longitudo ſecundum mare, ſexaginta eſt ſchœnorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, vſq; ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius vſq; pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſident, metiuntur illã [3] paſſibus: qui minus inopes terrę ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multũ poſſident, paraſangis: qui plurimum, ſchœnis. Conſtat autẽ paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundũ mare ſtadiorũ trium millium ſexcentorum. Hinc ad Heliopolin mediterranea verſus Ægyptus ſpatioſa eſt, [4] ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eũdo per ſuperiora, iter eſt eiuſdẽ ſpatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorũ fert Piſam & ad delubrũ Iouis Olympii: quę itinera ſiquis cõputet, inueniet parum quiddam differre quominus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nã viæ quę ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quo minus ſint mille & quingentorũ ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorũ numerum cõplet. Ab Heliopoli autẽ per ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferẽs ad meridiẽ atq; ad auſtrum, ſemper ſurſũ tendens ad mare q̃ rubrũ vocatur.

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cænum erues, etiam in aq. 2 Vlnas. *Gr. orgyias*. 3 Vlnis. *orgyiis*. 4 Depreſſa, i. *campeſtris, non montoſa*.

Ibi inſunt

Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons, [1] declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & eius extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autē latere Africam Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodē modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. Itaq; ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor dūtaxat dierum nauigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (vt mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Illinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas nouem diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorum: quę Ægyptia stadia collecta, secundū quidem mare sunt, (prout à me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quātum vero à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginti stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinam, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraq; pars (vt & sacerdotes aiebāt, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim vrbem positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodū ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniā, & Ephesum, & Mæandri planitiem, vt hęc parua magnis cōparentur. quoniā nullū eorum fluminū quæ has regiones obliuerunt, dignum est comparari vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorū nomina possem referre: cū aliorūtum vero Acheloi, qui per Acarnaniā fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem. ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atq; arctus vt differendo ostendam.

IX

X

XI

ἐν τῷ καὶ λιθοτομίαι εἰσὶ, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. τοῦτο μὲν λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὸ ἤπειρον, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὖ ἐὼν τυγχάνει μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπυθόμην δύο μηνῶν αὐλῷ εἴ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω πρὸς ἑσπέρην. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα ἔχει. τοσοῦτον μὲν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι. τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πρὸ ἑτέρου τείνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες εἰσὶ, ψάμμῳ κατειλημμένον, πεδαμένον, καὶ αὖθι ἔστιν καὶ τὸ Ἀφροδίσιον τὸ πρὸς μεσαμβρίην φέρουσα. τὸ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, ὁδὸς ἐστὶ πολλῶν χωρέων, ὡς εἰ Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναστόου εἰσὶ, Αἰγυπτίοισι ἐοῦσα. τοῦ δὲ ὀρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινοτάτη ἐστὶ, δισχιλίων οὐ πλείους, ἐς τὸ Ἀφροδίσιον ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὖτις ὄρεα Αἰγυπτίοισι ἐστί. Γέφυρα μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη οὕτω.. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάστοος ἐννέα ἡμερέων. στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὗτοι σωτεθμημένοι στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν θάλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τετρακισχιλίων· ὅσον δὲ τὴν ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι σημανέω. στάδιοι γὰρ εἰσὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι εἰσὶ ἐννακόσιοι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε ἔμοιγε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τὸ γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν κατὰ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξύ γε ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς εἰ σμικρὰ τοῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τὸ γὰρ τούτων τὰ χωρία προχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου ἑόντος ἑπταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐκ ὀλίγοι καὶ οὗτοι Νεῖλον ἑόντες μεγάθεες, οἵ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ· τῶν ἐγὼ φέρεσθαι ἔχω ὀνόματα, καὶ δηλῶν, καὶ οὐκ ἤκιστα Ἀχελῷον ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξιὼν ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δή τι καὶ εὐρὺς, ὡς ἐρχόμενοι φέρουσαν.

μακρότερον] τοῦ μήκους

ἄλλο πρὸ ἑτέρου τείνει] στρατιάτης,

πεδαμένον] Ἀφροδίσιον] θεᾶς

μεσόγαιά ἐστι] μέχρι Θηβαίων ἐστὶ,

πλήθεος πέρι] μεγάθεος

καὶ οὐκ ἤκιστα] καὶ ἐξιὼν] ἐξείη

καλεομένης] καλεομένης Σαλαμίνος

[1] Reflectitur versus ea quæ dixi loco.

μῆκος μέν, πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλώσαι ἐς τὴν βορείην θάλασσαν, ἡμέρας ἀναισιμοῦνται τεσσερακοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ· βυθὸς δέ, τῇ βαθύτατος ἐστὶ ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις κατὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὅτι τὴν Αἰγυπτον δοκέω λέγεσθαι· ΜΕ, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐχόντα ἐς Αἰθιοπίης· ΜΕΣ δὲ, Ἀράβιον, ΜΕ ἔρχεται λέξων, ἐκ τῆς νομῆς φέρονται ὅτι Συρίης· χεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συμβαίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης. Εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον ΜΕ Ἀράβιον κόλπον, τίς μιν κωλύει ῥέοντος τοῦτου, χωθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἐλπομαί γε μυρίων ἐντὸς χωθῆναι ἂν κου γε δὴ ἐν τῷ προδιωρισμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ἐκ ἂν χωσθείη κόλπος, καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσοῦτου τε ποταμοῦ καὶ ὕτως ἐργατικοῦ; Τὰ μὲν Αἰγυπτίων ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι· καὶ αὐτὸς ὕτω καρτα δοκέω ὁρᾶν, ἰδών τε τὴν Αἰγυπτον προσκειμένην τῇ ἐχομένῃ γῇ, καταχυλιά τε φαινόμενα ὅτι τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπαμῦσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσῤῥῳδέουσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεοικέλλει, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαγχρόον τε καὶ κατερρηγυ-
59 μένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλυώδεά τε καὶ πρόχυσιν ἐκ Αἰθιοπίης κατιοῦσαν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθρότερόν τε χοῦν καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἐρυθρωδεστέρην τε καὶ ὑποπετρωδεστέρην ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ τόδε μοι μέγα τεκμήριον τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ὅτε Μυρίος βασιλεύς, ὁκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ὅτι ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἐπιδέοιτο Αἰγυπτίων τὸν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μυρίος οὐκω λίην ἔτεα συναχθέα τετελευτηκώς, ὅτε τῶν ἱρέων τούτων ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πρὸς ἑκκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ἐπιβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων ΜΕ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μυρίος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, λίην ὕτω ἡ χώρη αὕτη χρῄζει λόγου ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἐπιδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ καταχλύζουσι αὐτὴν τοῦ Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando nauigationem[1] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, vbi sinus amplissimus est, dimidiatum diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuarium est. Porro aliũ huiusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali. Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminãt, exiguo quodam terræ interuallo diremptι.. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum conuertere, quid prohibebit assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet?[2] Ego enim credo, intra decẽ millia annorum qui ante me natũ transierunt, si cubi siccanea facta sunt, nimirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est maiorem, à tanto flumine atq; ita operoso. Itaque quę de Ægypto XII à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & Ægyptum esse exporrectã à terra cõtigua, & conchylia existere in mõtibus, ac salsuginẽ exudare, quæ etiã pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionẽ hanc nulli alteri conterminę, aut Arabiæ, aut Libyę, aut Syriæ assimilem esse (etenim Arabię maritimã oram Syrii incolunt) sed nigrã terram & [3] fragilem habere, vtpote limo ex alluuionibus ab Æthiopia flumine deuecto. Nã Libyam humũ scimus magis rubram esse, & magis [4] subarenaceã: Arabicam vero atq; Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiã hoc XIII magnũ huius regionis documentũ aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimũ, influebat, irrigasse Ægyptum quæ infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hęc ego à sacerdotibus audiebã. At nũc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltẽ cubitos ascendat fluuius, in regionem non trãscendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante eam Nilo, videntur mihi Ægyptii vtiq; qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eũ qui vocatur Delta,

1 Ab eius recessu vsque ad lacum mare. *Legendum est enim ex vet. cod.* μυχοῦ, *non* ἐν μυχοῦ, *vt legit Valla: nec* μὲν μυχοῦ, *vt in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.* 3 In rimas fissam. 4 Subarenaceã *vocat cui arena subest*: suppetrosam (*vel potius subpetrosam*) *cui petra subsunt. i. lapides. q. d. petricosam. i. lapidosam. Sic exprimere voluit* ὑποψαμμοτέρην *&* ὑποπετρωδεστέρην.

idem

idem paſſuri omni futuro tẽpore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnẽ Græcorum terram pluuia perfundi, nõ fluminibus, vt ſuam, dicebãt fore vt decepti aliquãdo magna ſpe, male [1] eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, niſi tantum à Ioue, ſuppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte ſe habent: age nũc viciſſim dicã quomodo res ipſis Ægyptiis ſe habeant. Si, vt ſuperius dicebam, quæ infra Memphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altũ augeſcere proportione præteriti temporis, [2] quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam eſurituros ſi neq; guſtare ea quę ab Ioue ſũt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neq; aliud quicquam exercendo eorum quæ in aruis colendis ceteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluuius ſua ſponte ſuperueniens irrigauit rura, irrigataq; reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus iacto ſemine ſues immittit, conculcatoque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atq; vbi [3] ſuibus ſemẽ verſauerit, ita demum frumentum percipit. Quod ſi vellem? de Ægypto Ionũ vti ſentẽtiis, qui ſolũ Delta Ægyptũ eſſe aiũt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illã ſecundũ mare, ad Peluſiacas vſq; taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorũ vrbem, iuxta quã ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobũ: cetera vero Ægypti, partim eſſe Africę, partim Arabiæ: oſtẽderemus, hac ratione vtentes, nullam Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nã Delta cis (vt ipſi dicunt, & mihi videtur) [4] defluxa humus eſt, & quæ nuper (vt ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla cis terra erat, quid curioſi ſunt putantes ſe primos homines extitiſſe? [5] qui ne in pueroru quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebãt. Ego certe Ægyptios opinor neq;

XIV

XV

πείσεαλ ⟨ω⟩ πάντα χρόνον τ' ὀπίλοιπον Αἰγύπτιοι, ὅκοτε αὖτοὶ Ἕλληνας ἔφαρ πείσεαλ. "πεπυσμένοι γὰρ μῦθοι ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἀρδεῖ), καὶ ὡς ἡ σφετέρη, ἔφαρ Ἕλληνας ψυδομένους κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς "πνήσειν. ὁ δ' ἔπος τῶν ἐστὶ λελεγμένον, ὡς εἰ μὴ ἐθέλοι σφι σφίσι ὕειν ὁ θεός, ἀλλ' αὐχμῷ δεινῷ χρεώμενος, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. ἐγὼ γὰρ δὴ σφι ὅδε ὕδατος ὑδεμίη δεῖμα ἀποσοφῆται μὴ οὐκ ἔχῃ Διὸς μοῦνον. Καὶ τάδε μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχειν εἰρήσεται). φέρε δὴ νεῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. Εἰ σφι "ἐθελήσοι (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἐνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ὅδε ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τὸν "παρεοχημένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, δῆλόν κου ἦν οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰγυπτίων ἀφνήσοισι; εἰ μήτε γὰρ σεσταὶ σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διός, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' "ἐστὶ ἀρόσας ὑπορραίνειν; ἡ γὰρ δὴ νεῦν γε ὕει ἀπονητότατα καρπὸν κομίζον) "ἀπὸ τε τοῦ μὴ σπείρειν ἀνθρώπων ἀπαλλῶνται, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἱ ὅτε ἀρότου αὐαρρηγνύντες αὖλακας, ἐνίοτε πόνους, ὅτε σκάλλοντες, ὅτε δῆλον ἐργαζόμενοι ὅδεν, τὸν δῆλον ἄνθρωποι περὶ λήιον πονέουσι. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος "ἐπομβρήσῃ ἀρόσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δ', ἀπολείπῃ ὀπίσω, ὅτε σπείρας ἕκαστος τὴν ἑωυτοῦ ἀρούρην, ἐσβάλλῃ ἐς αὐτὴν ὗς. ἐπεὰν δ' "καταπατηθῇσι τοῖσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, τὴν ἀμητὸν τὸ ἀπὸ τούτου μένῃ. ἀποδινήσας δ' "τοῖσι ὑσὶ ⟨ω⟩ σῖτον, ὕστερον κομίζεται. Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χρᾶσθαι "περὶ Αἰγύπτου, οἳ φασὶ τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἰγύπτιον, ἀπὸ Περσέος "καλεομένην σκοπιῆς, λέγοντες τὸ πρὸς θάλασσαν "αὐτὸ, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, καὶ ἰὼ χίζει ὁ Νεῖλος, ἐς τε Γηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κανωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τὴν Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἄν, ὅτι τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐούσης πρότερον χώρης. ἤδη γὰρ σφι τό γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυὲν τότε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε. ὅτι "πε ριεργάζονται) δοκέουσι περὶ τοῖσι ἀνθρώπων γεγονέναι; ὃ δὲ ἔδει σφέας ἐς ὄψιν φρενῶν παιδίων ἰέναι, ἵνα γλῶσσάν τινα πρώτιστα ἀπύσοιεν. ἀλλ' ὅτε Αἰγυπτίους, δοκέω

πεισεαλ: πεπυσμένοι
πεπαυσόμενοι
πνήσειν: πνιγήσεσθαι
ἐθελήσοι: θέλοιεν
ἐνερθε: κάτω
παρεοχημένου: παρεχομένου
ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι: ἐπὶ μέγα γίνεσθαι
ἀπὸ τε τοῦ μὴ σπείρειν: καὶ τὸ μὴ σπείρειν
καταπατηθῇσι τοῖσι ὑσὶ: καταπατηθῇ τοῖσι ὕεσι τῇσι
τοῖσι: τῇσι
καλεομένην: καλεομένης
αὐτὸ: αὐτὸν
περιεργάζονται: ἀκριβολογέονται

---

1 *Rectè legit Valla* πεινῶσι (*vt habent vet. cod.*) *non* πίνωσι. 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Iupiter illorum regioni pluet, neque fluuius in arua illorum trãſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quã omnes alii homines, atque adeo quam ceteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neq; ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque farriendo ſolo, neq; aliud q. *Lego autem* ὕσπερ *pro* γάνοιτο. 3 Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tum demum colligit. Quod ſi, *&c. Sunt enim qui* ὀπισθοδινέειν *id ſignificare hic putent, vt id loco ſit triturationis.* 4 Humus eſt alluuie fluuij deuecta. 5 Nil ſane neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. *&c. Huius autem facti meminit libro eodem ſupra.*

ἅμα ὦ Δέλτα τῷ νῦν Ἰώνων καλεομένῳ γῆ εἶναι, ἀεί τε ἐοῦσαν ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν οὐκ ἀπολωλεκέναι ἀνθρώπους αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ οὐκ ἀποκαταβαίνοντας. ὁ δὲ ὦν πάλαι αἰ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῶν δὲ περιμέτρων τὰ δίκαια εἴκοσι καὶ ἑξακισχίλιοί εἰσι. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ ὀρθῶς φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου. Εἰ δὲ ὀρθῶς ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπιστα μένους λογίζεσθαι· οἳ φασι τρία μέρεα εἶναι τὰ γῆ πᾶσα, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας προσλογίζεσθαι Αἰγύπτου, τὸ Δέλτα, εἰ μὴ τέ γε ἔστι τὰ Ἀσίης, μήτε τὰ Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἔστι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὰ Ἀσίην ἀείζων τῇ Λιβύῃ. τὸ δὲ Δέλτα οὐ τούτου κατὰ τὸ ὀξὺ περιῤῥέει ὁ Νεῖλος· ὥστε οὐ τῶν μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τοῦτο μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι τὴν οἰκεομένην Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν οἰκεομένην Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν οἰκεομένην Ἀσσυρίων. οὐδὲ μὰν Ἀσίης καὶ Λιβύης εἶναι ὁρμώμεθα ὅρους εἰκότως ἄλλους ἢ Αἰγυπτίους. εἰ δὲ τῷ νῦν Ἕλλησι νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἰ τὰ Λιβύης τὰ δὴ τὰ Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσον Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν, μέχρι μὲν νέων Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἐὼν ὁ Νεῖλος· ἔνθεν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ τρέπεται, καλέεται δὲ Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κασιώτικον στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν διὰ Νείλου ἔστι ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστῳ μοίρῃ τοῦ ὕδατος παρεχόμενος τούτῳ, οὔτε ἥκιστα ἀνομαστόν. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχαδνάμενα, φέροντα ἐς θάλασσαν, οἷσι ὀνόματα κέεται τὰ δὲ τῷ μὲν, Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γνώμονον. τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου

cum loco quem Delta Iones vocãt, pariter extitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit,[1] progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cuius ambitus est stadiorum sex milliũ ac centum viginti. Itaq; si nos de eis recte sentimus, Iones nõ recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum [2] diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: Ægyptũ quidem, eam omnem esse quę ab Ægyptiis incolitur: quemadmodũ Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorũ. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnẽ Ægyptum quę à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariã diuidi, & vtrunq; cognomen obtinere. aliã enim eius partẽ, esse Africæ, aliam Asię. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo recta à Nilo meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumẽ Deltę peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alueo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum ostiũ appellatur. A Sebennytico itẽ duo alia diuiduntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, vni Saiticũ, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinũ & Bucolicũ nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

XVI

XVII

XVIII

1 Terraque *fluuij decursu* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem descendisse. 2 *Plinius scissuram vocat.*

audiui.

audiui. Nam qui ſunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Lybiam verſus, quod ſibi Libyes non Ægyptij viderentur, quodque peroſi ſacrorū ceremonias, nollent bobus feminis prohiberi, miſerunt ad Hammonē, negantes quicquā cum Ægyptiis ſibi eſſe cōmune. Habitare enim ſe extra Delta, [1] nullumque ſibi cū illis linguæ eſſe cōmerciū, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere nō permittit, inquiens Ægyptū eſſe eam quā Nilus ſupergreſſus irrigaret: quique infra vrbē Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarēt, eos eſſe Ægyptios. Hęc illis ita
XIX oraculo reſpōſa ſunt. ¶ PORRO NILVS, vbi inflatus eſt, nō modo Delta inūdat, verumetiā plagā quę dicitur Libyca eſſe, aliquoties & Arabicā: idque vtroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neq; à ſacerdotibus quippiā, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æſtiuo ſolſtitio; ad centum vſque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita vt per omnē hyemem tenuiſſe perſeueret ad ſolſtitiū rurſus æſtiuū. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis ſciſcitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diuerſam ceteris fluuiis. Hæc ego noſcendi cupidus, eos interrogabam, & cur ſolus omnium a-
XX mnium nullas ex ſe auras remitteret. De qua tamen aqua quidā Græcorū, quum inſignes vellent effici ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mētione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus vt illas tantū ſignificē. Earū vna ait, ventos eteſias eſſe in cauſſa cur Nilus inflетur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondū ſpirauerunt quum Nilus id agit. Ad hęc, ſi eteſiæ in cauſſa forent, oporteret alia quoque flumina quæcūque eteſiis obnoxia ſunt, idem quod Nilus pati; & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autē multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur
XXI Nilus. Altera opinio eſt [2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, iſtud efficere: i-
XXII pſum vero Oceanum orbem terrarum circumfluere. Tertia opinio, vt multo

ἐπυθόμην. ④ λέγ δὴ ὧν Μαρέης τε πόλιος ⑥ Ἀπίος οἰκεόντες Αἰγύπτου τὰ πρὸς νοτέην Λιβύην, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ τε βοὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέουσι τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐδὲν ὁμολογέουσι αὐτοῖσι· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ὅπῃσι ἀρδεῖ· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἵτινες ἐνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. ὅτε σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπῆρχε δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλήθῃ, οὐ μοῦνον τὰ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἶναι, καὶ τοῦ Ἀραβίου σπιαχῆ. ⑤ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλεῦνας ἐπὶ τοῦτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οἷός τε ἐγενόμην θωμάσαι. ἐθέλοντες δὲ παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων ἀπὸ χειμερινέων τροπέων, καὶ ἐς ἑξηκοστὰς ἡμέρας πελάσας ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺν χειμῶνα ἀπεῖναι ἀξιοῦντα ἀτελέα ἐόντα, μέχρι οὗ αὖτις ἐπὶ θερινέων τροπέων. ἱστορέων δὴ παρ' αὐτέων, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγενόμην θωμάσαι τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων εἰ τις ἰσχύει δύναμιν ἔχων ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν, καὶ τοῦτο τε δὴ τὰ λεγόμενα θέλων ἐπίδεσθαι, ἱστορέων. καὶ ὅτι αὔρας ἀπὸ πνεόντας μούνους πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. 61

Ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ὀπίσω μοι θέλοντες γενέσθαι σοφίῃ, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τοῦτου τριφασίας ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μή σευ σημῆναι θέλοντος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους τοῦ ποταμοῦ, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις γὰρ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. τοῦτο δέ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι αἰτίοισι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ καὶ μᾶλλον, ἐπὶ τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν καὶ τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ καὶ τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι ὁ Νεῖλος. Ἡ δὲ ἑτέρη, ἀκριβεστέρη μὲν ἔτι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη. φὴ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὖτον ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δὲ Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τετάρτη τῶν ὁδῶν, πολλοῦ

1 Nec ſe cum illis conſentire, ac velle &c. 2 Indoctior.

ὁπόσον τε ἐῦσα, μάλιστα ἐψῦχαι. λέγω γὰρ δὴ καὶ αὐτὴ τόδε ἓν, φαμένη ☞ Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δὴ τὰ ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῶν τὰ πολλὰ ὅστι ἀνδρὶ λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷόν τε ἐόντι, ὡς τόδε εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μὲν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερμοί. δεύτερον δέ, ὅτι ἀοίκητος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος ἀεὶ διατελέει ἐοῦσα. ὅτι δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ἔστι ταῦτα ἐν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ' ἂν καὶ ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δέ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες εἰσὶ ἐόντες. ἐκ τῆσι δὲ καὶ γέρανοι φεύγουσαι τὸν χειμῶνα ☞ ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ νέμονται, φοιτῶσι ἐς χειμαδίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε ἐς ὁσονοῦν καὶ αὐτόθι τῆς χώρης δι' ἧς τε ῥέει καὶ τῶν ἂν τὰς ἀρχὰς ποιέεται ὁ Νεῖλος, ἦν ἄν τι τοιοῦτον τόδε ἓν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς ☞ μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γὰρ οἶδα ἔγωγε οἰδὲ ποταμὸν Ὠκεανόν ἐόντα. Ὅμηρον δὲ, ἢ ἄλλον τῶν παλαιτέρων γενόμενον ποιητέων, δοκέω δὲ ἐξ ἀγῶνος ἐς τὴν ποίησιν εἰσενείκαντα. Εἰ δὲ δεῖ μεμφάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φέρωμαι διὰ μακροῦ δοκέων πλημμύρεαν ὁ Νεῖλος τὸν θέρεος. τὸν χειμερινὸν ὥρῃσι ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου κατὰ τὸν χειμῶνα, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νῦν ἐν ἐλαχίστῳ δηλώσω, πᾶν εἰρήσεται· τὰ γὰρ ἐσχατιὴν γε χώρης ἔστι ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἰθύνην, ταύτην εἰκὸς διαφθῆναι τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μοῦνα φαίνεσθαι τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλώσω, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε μᾶλλον τοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα ἀθρίον τε ἐόντος τοῦ πέλαγος καὶ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ διαφυῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν οἷόν περ καὶ τὸ πέλαγος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει δὲ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑποδεξάμενοι δὲ ☞ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰσὶ εἰκότως ☞ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν ἄλλων ὑετώδεστοι. δοκέει δέ μοι καὶ τόδε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπίκτητον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, διὰ καὶ ἀπολείπεσθαι αὐτὸ ἑωυτόν. τρεπομένου δὲ τοῦ χειμῶνος,

χειμαδίην. τούτων. ἀπολείπεσθαι αὐτὸ

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quę & ipsa nihil dicit, inquiens è niuibus liquescentibus manare Nilum: qui quũ ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex niuibus flueret? De quare multa sane sunt quę quis coniectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de niuibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super niuẽ autem quę cecidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium, hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoq; Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hęc loca se cõferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceanò loquitur, XXIII. ad occultã fabulam referens, caret argumẽto. Neque enim ego vllũ noui fluuiũ qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquẽ priscorũ poetarũ, quum inuenisset, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, im- XXIV. probantẽ me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate. Hyberno tempore sol abscedẽs à pristino cursu subterhyemale sidus, meat in superiora Africæ. [1] Totum, vt quidem breuissime demõstretur, à me dictũ est. Etenim deũ hũc, vt cuiq; terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigentarũ amniũ arefacere. Vt autẽ pluribus verbis demonstretur, XXV. ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac vẽti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo means æstate facere cõsueuit, ad se enim trahit aquã, attractamque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme,

1 .i. Ac rem certe totam (vt maxima breuitate vtar) hisce verbis comprehendi.

rursus

rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [1] lacunosam, magna decurrũt: at æstate, quum destituãtur ab imbribus, & à sole attrahãtur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, merito solus fluuiorũ eo tempore fluit multo exiliot quam solet per æstatem. Tunc enim peræque attrahitur atque ceteræ aquæ, per hyemẽ vero solus attrahitur. Ita solem cẽsui huius rei esse caussam. Idem, XXVIII mea sententia, autor est aëreæ siccitatis in ea regione, [2] dum exæquat transitum suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si [3] finium ac cæli situs immùtaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profecto sol [4] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonẽ mearet supra Europã, quemadmodũ nunc supra Africã: perque transilienque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in XXVII Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde feruidis nihil respirare aurę: quippe quę ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verũ hæc ita sint quemadmodũ & sunt, & ab initio fuere. ¶ Nili tamen fontes nemo neq. Ægyptiorũ, neque Greçorũ, neque Astorũ, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Mineruæ pecuniarum apud Ægyptum in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutũ tendentibus, inter Syenem positos vrbẽ Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est, immensæ altitudinis*, emanare. cuius aquę dimidiũ Ægyptum versus & ventũ aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atque austrũ. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum Ægypti regem periculum huius rei feciisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat. affirmãdo faciebat

ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον Ⓦ θέρεος ὀπίσω· καὶ ὃ ἐνθεῦθεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως μὲν οὖν, ὀμβρέων τε τοῦ ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐλίσι, (ἄτε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ δὲ θέρεος τῶν τε ὀμβρέων ἐπιλειπόντων αὐλίς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἑλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἑλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τοῦτον Ⓦ χεῦνον εἰκότως αὐλὸς ἑωυτοῦ ῥέῃ πολλὸν ὑποδεέστερος ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετ' πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, Ⓦ δὲ χειμῶνα, μοῦνος πλέζεται. οὕτω τὸ ἥλιον νενόμικα τοῦτο αἴτιον εἶναι. Αἴτιος δὲ ὡυτὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ ὃν πρόσθεν ἔξεσθαι ταύτην μετ' ἐπὶ τὴν (ἐπὶ), ἀφαυχθέων τὴν διέξοδον αὐτοῦ. οὕτω τὸ Λιβύης τὰ ἄνω θέρεος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ τροπαὶ ἠλλάκτο τῶν ἀνέμων καὶ τοῦ θερμοῦ, τῇ μὲν νοτίῳ ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἐπαίσσοι, ταύτῃ μὲν τὸ νότιον ἡ τροπαὶ, καὶ τὸ μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νοτίῳ ἔσηκε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ δὲ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, πίεσε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατὰ ταὐτὰ νοτίῳ τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξίοι δὲ μὲν ἀφ' ἁπάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιέειν ἂν ὃν Ἴστρον κατὰ ταὐτὰ νοτίῳ ἐργάζεται Ⓦ Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ περὶ, οὔτι ἐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου τοῦδε ἔγωγε νόμιζω, ὡς καίρια ἀπὸ θερμῶν χωρέων ἐκ εἰκὸς ἐστὶ ταῦτὸν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ λίνος φιλέει πνέειν. Τάδε μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐμοὶ ἐλέχθη. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, ἐόντας ἐκτὸς ἐπέχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαΐ πόλι ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· (ἐπὶ) δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαίδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ (ἐπὶ) τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέῃ, καὶ πρὸς βορέω ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαὶ, ἐς ἀφάπρασιν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ ἀνδρῶν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ· καὶ ἐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἀέρα ταῦτα γνώμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε

1 Torrentibus abundantem. 2 *Videtur aliter legisse quam dixerim.* 3 Gr. ὥρων. *sunt autem ὧραι status anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.* 4 Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone.

(ὡς ἐμὲ καταγνόντα) δίνας ἶναι παύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιρρόην. οἷα ὑπ' ἐμβαλόντος μὲν ὕδατος τοῖσι ὄρεσι, μὴ δυνάσθαι δὲ καθιεμένῳ καταπειρᾶσθαι εἴλω ἐς βυθὸν ἱέναι. Ἄλλα ὑπὸ τοῦδε οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀπὰ τούτου δὲ μοι ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναντες ἐστὶ χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον προσδήσαντα ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δ' ἀπορράγῃ τὸ πλοῖον, ἴσχειν φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥοῦ. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ὅπου ἡμέρας τεσσαράκοντα πλόος. σκολιὸς δὲ ταύτῃ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ δὲ ὁ Νεῖλος. χοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι ἔτεα, τοσοῦτον δεῖ τοῦτον τὸν τρόπον διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῇ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος. Ταχόμπσω οὔνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἄνω Ἐλεφαντίνης σφέων Αἰθιοπες ἤδη, καὶ τὴν νῆσον τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι· ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, περὶ δὲ αὐτὴν νομάδες Αἰθιοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου τὸν ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέων παρὰ τὸν Νεῖλον ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τὴν τεσσερακοντὰ ἡμέρην τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἥξεαι ἐς πόλιν μεγάλην τῇ οὔνομα ἐστὶ Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διί φασι καὶ Διονύσῳ μούνοισι σέβοντας, τούτοις τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δὲ ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς ἐσπέλῃ ἀγαθησομένους καὶ τῇ αἰ κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐς ἴσα χρόνῳ, ἄλλῃ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, οἱ δὲ ἐπωνυμίην ἔχουσι Ἐλεφαντίνης ἅλλοι ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ἐστὶ Ἀσμάχ. δυνατὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, καὶ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ἵστασθαι δὲ ἀριστερῆς χεῖρας παρισάμενοι βασιλέι. ἀπέστησαν δὲ αὐτοὶ τέσσερες ἐπ' εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμηνίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασθαι ἔνθε Ἐλεφαντίνη πόλι πρὸς Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι·

vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire non potui: nisi (quū ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam vsq; vtbē profectus sum) quiddā longissimē narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: cum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locū acclivem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tāquam boue, pergere: &, si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locū quatuor dierū nauigatione: esseque ibi Nilū tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schœnorum, per quos hunc in modū nauigare oportet, & postea [2] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios. [3] Insulam contineri ingēti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierū pergas propter flumē. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subuehetis, dum venias in oppidū magnum nomine Meroen, quę fertur aliarum vrbiū esse metropolis. Cuius incolæ solos deorū colunt Iouem & Liberum, eosq; magnopere venerantur. Ioui etiam constituerūt oraculum, cuius responsis, posteaquā iubentur, & quocunque iubentur, eo sumāt expeditionem. Abhac vrbe intra tantundem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Auromolos, *id est, transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbū Græca in lingua idem potest quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptij bellatores, ducēta & octo millia, ad hos Æthiopes transiere hac de causa: Sub rege Psammetricho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbē Elephantinā & ad Daphnas Pelusias aduersus Æthiopes,

XXIX

XXX

---

1 Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem vsque vrbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habens) id est huiusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti acclivis est locus, adeo vt necesse &c. 2 Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alij aduerſus Arabes & Syros, alij ad Marcam aduerſus Lybiam. (Quibus in locis, quemadmodum ſub rege Pſammeticho erant, ita mea ætate Perſarum præſidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Perſæ excubias agunt.) Quũ igitur triennium in præſidio fuiſſent Ægyptij, neq; illinc ab aliquo dimitterentur, cõmuni vſi conſilio, à Pſammeticho ad Æthiopiam ſibi tranſeundũ putauerunt. Quos, re audita, Pſammetichus inſequutus, vbi eſt aſſequutus, multis verbis obſecrabat, vetabatque patrios deos ac libetos vxoresque deſerere. Ibi quidam illorum fertur oſtenſo veretro dixiſſe, vbicunque id eſſet, ſibi vxores & liberos fore. Hi poſteaquam in Æthiopiam profecti ſunt, ſeſe Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus eſt. Erant ei nonnulli Æthiopum aduerſarij, quorum terram eripientes iſtos iuſſit incolere. Æthiopes, his colonis inter ſe collocatis, facti ſunt manſuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur menſium partim nauigationem, partim iter, cognoſcitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim mẽſes in ſumma reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab heſpero & occaſu: dehinc quid ſit, nemo poteſt pro compertο narrare. eſt enim deſerta præ feruore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibuſdam Cyrenæis, qui ſe ad Ammonis oraculum iſſe commemorarent, colloquutoſq; cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis ſermonibus deueniſſe in confabulationem de Nilo, cuius nemo noſceret fontes: Etearchũque narraſſe, aliquando quoſdam ad ſe veniſſe Naſamonas, quæ gẽs ſit Lybica, Syrtim incolens, & orã Syrtis quæ vergit ad auroram, nõ multũ ſupra Syrtim. Eos, quum veniſſent, interrogarentunque nunquid amplius haberent quod referrent de Africę deſertis, retuliſſe, apud ſe fuiſſe quoſdam virorũ prępotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatẽ adoleuiſſent, cum alia ſuperuacua fuiſſe machinatos, tum vero ex ſeſe quinque ſortitos ad inſpiciundas Libyę ſolitudines, & ſiquid amplius cernerent quam ij qui longiſſima inſpexiſſent. Oram enim maritimã Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Libyum permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere vſque ad promontorium Soloentem, quod Lybiã terminat,

XXXI

XXXII

ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἐλθὼν δὲ ἐς ταῦτα ἐμοῦ καὶ Περσέων κατάγυια αἱ φυλακαὶ ἔτι εἰσὶ ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τεῖα ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε ὐδεὶς τῆς φρουρῆς. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀπέστησαν, ἦισάν τε ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρῴους ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾶ, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, ἐν τῷ ἦ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι σύν τε καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίαν ἀπίκοντο, δίδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλεΐ. ὁ δὲ σφέας τάδε ἀμύνεται. ἦσαν τῷ Αἰθιόπων τοὺς ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων χώρην οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθιοπας, ἠμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, ἐστὶ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ ῥέων. οὗτοι γὰρ συμβάλλομαι μέχρις τοσούτου ἀπαγαγόντες ἀναμετρέονται ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πορευόμενοι ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτοὺς Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δ' ὑπὲρ τῆς Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς νότον χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ὀλίγον. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχοιεν πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι περὶ σφέων ὑεῖς ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβρεϊστὰς τοῦ ἀλλὰ τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσά, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἐωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρῷ τὰ ἐπιδεμένων. τῆς μὲν γὰρ Λιβύης τὰ μὲν πρὸς τὴν βορηίην θάλασσαν, ἀπὸ Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολοέντος ἄκρης, ἐστὶ τελευτὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι περὶ πᾶσαι Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ,

1 Non longe penetrando, *vel progrediendo*. Eos, q.

πλεῖω ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔρχεσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ἠπείρου θαλασσαν κατοικημένων αὐθέφτον, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη.
64 τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ αὐδηρὸς δεινῶς, καὶ ἔρημος πόντων. ἐπεὶ ὦν ἐκ τοῦ νενίας ἀποπεμπόμενοι ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ἔπειτα δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέεσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας δὲ χώρην πολλὴν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελθόντας, ἀπολέεσθαι τοῦ ἐπιόντος ὑπὸ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀπολομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ ὑπ' ἐκείνων οὐδεμιῆς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε αὐτοὺς διὰ ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέεσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγεσι τὸ μέγεθος ἴσους, χρῶμά τε μέλανας. ῥέεσθαί τε τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτὸν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Οὗτοι μὲν δὴ τὸν Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτο μοι δεδηλώσθω· πλεῦν ὧν ἀπονοστῆσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπικόντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον παραῤῥέοντα καὶ Ἐτέαρχος συμβάλλειν εἶναι Νῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὕτως αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· ἐγὼ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρεων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην χέζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ ἔξω ἔασι Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου πρὸς πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἴστριοι Μιλησίων οἰκέοισι ἄποικοι. Οὗτος μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ διὰ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. περὶ δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γὰρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, διὰ τῆς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥοὐματος αὐτοῦ, ἐς ὅσον μακρότατον ἱστορεῦσθαι ἐστὶ ἐξικέσθαι, εἴρηται ἐν τοῖσι δευτέροισι ἐμοὶ λόγοισι. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστα κατ' αὐτὴν κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν

præter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac supra maritimã oram, & eos qui ad mare incolunt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse, vehementerq; arida, ac prorsus vasta. Igitur eos iuuenes ab æqualib. dimissos, aqua atq; cibatiis probe instructos, primum per regionẽ hominibus habitatam perrexisse: hanc permensos, in illam à feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse ad ventum zephyrum peragratoq; multo spatio fabulosi loci pluribus sane diebus, aspexisse demum arbores in planitie quadam enatas, ad easque accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse. Eisque inter decerpendum superuenisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum linguam Nasamones non intelligerẽt, vt nec ipsi Nasamonum: & ab his deprehensos ductosque fuisse per maximas paludes: atq; illas transgressos peruenisse in vrbem in qua vniuersi forent æquali statura illis qui adduxissent, colore nigro. Eam vrbem præterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solẽ fluens, in quo conspicerentur crocodili. Hactenus à me sermo Ammonij Etearchi cõmemoratus sit: nisi quod is aiebat Nasamones (vt Cyrenæi referebant) reuertisse, & eos homines ad quos illi peruenissent, omnes esse [1] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus cõiectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamque mediã secat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Ister meat. Ister nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem sunt extra Herculis columnas, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium vltimi) mediam Europam scindit: totámque permensus quam Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. [2] Et Ister (fluit enim per terram habitatam) inter primos cognoscitur: de Nili verò fontibus nemo habet quod referat: & merito, vtpote Libya, per quam fluit, deserta. De eius fluxu, quam potuit longissime repetendo narrari, dictũ est. exit autem in Ægyptũ. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere opposita est. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectũ iterviro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti

1 Impostores, *vel præstigiatores.* 2 Verum Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

ex ad-

ex aduerſo eſt ſita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Iſtro. Hactenus de Nilo dictum ſit. XXXV. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptij, quemadmodum & cælo eorum & flumine diuerſam ab aliis naturam oſtendente, ita ipſi pleraque omnia à ceteris hominibus diuerſa conſtituerunt & inſtituta & iura. Apud hos feminæ quidē negociantur cauponanturque, & inſtitoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alij villum ſubtegminis deſuper tramant, Ægyptij ſubter. Onera viri capitibus, feminæ humeris baiulant. Feminæ, ſtantes mingunt: viri, ſedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ ſunt turpia, ſed neceſſaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non ſunt turpia. Mulier neque dei neque deæ vlla ſacerdos eſt, ſed viri deorum omnium & dearū. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamſi nolint, XXXVI ſumma neceſſitas eſt. Deorum ſacerdotes albi comati ſunt, in Ægypto deraſi. [1] Apud alios ritus eſt, ſtatim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptij in funeribus ſinunt capitis crines augeſcere, barbam tamen tondent. Apud ceteros mortales victus à ferarum ſecretus eſt conſortio: Ægyptij cum feris veſcuntur. Alij frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis [2] victitare iis quæ ex his facta ſunt, maximo probro eſt: ſed cibis è farre cōfectis, quod quidam ſiliginem appellant. [3] Conſperſionem pedibus, lutū manibus [4] ſubigunt. Virilia, alii talia relinquūt qualia natura ſunt præter eos qui ab iſtis didicerūt: Ægyptij circumcidunt. Viri binas veſtes habent, feminæ ſingulas. Alij velorum anſulas & funes extrinſecus aſſuunt, Ægyptij intrinſecus. Græci literas ſcribunt & calculis computant, à ſiniſtro in dextrū manum ferētes, Ægyptij à dextro in ſiniſtrū: & hoc facientes aiunt ſe in dextrum, Græcos facere in ſiniſtrum. Litteris bifariis vſuntur, quarum vnas, ſacras XXXVII vocant, populares alteras. ¶ In deos

αὐλίηκέες). ὅτεω τ' Νῆλον δοκέω λῆξαι πάσης τ' Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἔρχομαι δὲ καὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἐς πᾶσαν χώρην, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω καὶ αὖτις εἰρήσω). Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ ὑρανῷ τῷ κατ' ὀρέας ἑωυτοῖσι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀνοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἐμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐς ἦσαν τὰ ἤθεά τε καὶ νόμοισι. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δ' ἄνδρες, κατ' οἴκους ἑόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κερκίδα ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. βύρσας εἰν χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι, ὅτι λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ δεῖ ποιέεν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδὸν. ἱεράται γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἐρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τὴν μὲν ἀρχὴν κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεῦνται). τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κηδεῖ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ κομέουσι τοὺς θνατοὺς αὐτοῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γνείῳ, τέως ξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἀστοῖσι ἀνθρώποισι χοιρηΐων θηείων διαιτᾶται ἀποκέκριται), Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηείοισι καὶ διαιτᾶται ἐστί. ἀπὸ πυρέων καὶ κειλέων μὲν ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῶν ποιεομένων ἀπὸ σίτων τὴν ζείην οὐκ ὀλίγος μέγιστος ἐστί. ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται) σιτία, τὰς ζέας μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι δὲ μὲν σφεῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τοῖσι χερσὶ καὶ τὴν κόπρον αἴρεονται. τὰ αἰδοῖα περιτάμνονται οἱ μὲν ἄλλοι μιμεόμενοι ὡς ἐλήλουθε, πλεῦνες ὅσοι ἀπὸ τούτων ἐμάθοσαν· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται). εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κάλους καὶ τὸν κάλων οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ὅτι τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ὅτι τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ὅτι δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερὰ. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱερά, τὰ δὲ δημοτικὰ καλέονται. Θεο-

n. alitin

1 Apud alios homines more receptum eſt vt in luctu ſtatim capita tondeantur ab iis quos potiſſimum is attingit: at Ægyptij in morte ſuorum, ſinunt capitis barbæque pilos creſcere, quum alioqui antea tonſi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maximè probroſum eſt. ſed ex olyris cibaria conficiunt, quas alij zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam ſubigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortaſſe autem intelligit lutū ex quo initritium conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *ijſdem* ſtercus accipiunt.

σεβέες ὑπερβαλλόντως ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρεώμενοι. ἐν χαλκέοισι ποτηρίοισι πίνουσι, διαμισέοντες ἀλλήλους κατὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐ γὰρ ὁμῶς, ὁ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα ὑπὸ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιτμῆσθαι καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπίζεσθαι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρῶνται παν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι ⓓ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούονται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ὑπερβαλλόντως, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε γὰρ τὰ οἰκήια τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, οὐδὲ σιτία σφι ἔστι ἱερὰ πόσιμα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθος ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γιγνομένους οὔτε πρωΐζουσι, οὔτε ἐσθίουσι ἢν περ ἀτέονται. οἱ δὲ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱερᾶται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστων τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀναιρέεται. τοῦ δὲ βοὸς τοὺς ἕρσενας, οὗ Ἔπαφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τέτραπται καὶ μίνη ἰδέσθαι ὑπτιοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦτο τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτηνέος καὶ ὕπτιου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξέλκυσας, εἰ καθαρὴ τῶν προγεγραμμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἢν δὲ τούτεων πάντων ἥκαθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἐπειτα γῆν σημαντείδα ὑπιπλάσας, ὑπερβάλλει τὸν δακτύλιον καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσας τοῦ θανάτου ἡ ζημίη ὑπόκειται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. Θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὴν καίουσι. ἐπειτα δὲ ἐπὶ αὐτῇ οἶνον χέουσι τοῦ ἱρηίου ὑπαείσαντες, καὶ ὑπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ ἐκείνῃ πολλὰ κατηρασάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἡ ἀγορὴ, καὶ

κ. πατέονται.

κατηρασάμενοι.

supra modum supraq; omnes homines religiosi sunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, nõ eorum aliquot, etiam aliquo non: sed vniuersi. Linea ferunt vestimenta semper recens ablu-ta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quã decoros. Sacerdotes tertio quoque die totũ corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodò lineã, calceos papyraceos gestant: nec aliam vestẽ aut alios calceos induere eis fas est. Lauantur quotidie frigida, interdiu [2] ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. Qui etiam nõ exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neq; impendunt, sed eorũ singulis quotidie [3] cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustãre nefas est illis. Fabas Ægyptij in sua terra nec admodum serũt, nec eas quæ prouenerint, aut [4] crudas aut in aqua coctas, edũt. Sacerdotes vero ne aspicere quidẽ eas sustinent, arbitrantes haud mundũ illud legumẽ esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum vnus est pontifex. vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares, Epaphi xxxviij esse censent: eaque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaquam mundũ censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cũ stante & erecta tum etiam resupinata lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referã in libro. Inspicit & caudę pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eũ, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nã immolanti eo sigillo nõ notatã, pœna morte sancita est. Et hunc quidẽ in modum pecus exploratur. Sacrifi- xxxix candi autem is eis est ritus. Pecude quę obsignata est, ad arã vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde [5] supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo inuocato, eã mactant: [6] mactatæ caput asportant in forũ, si nundinæ sint, &

1 Byblinos 2 Bis. δίς, non τρίς. 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alij panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, &

eis Græci

eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui si nō adfuerint, in flumen abiiciunt. Exectantur autem capita in hæc verba, vt siquid mali aut ipsis immolantibus aut vniuersę Ægypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus tēplis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo Ægyptiorum de capite vllius animantis deguſtet. Est tamen sacrorum XL delectus, & alius apud alia templa adolēdi modus ab eis institutus. Quam igitur deā maximā esse censeant, & cui maximum festum celebrent, iam nunc dicam. Postquam ieiunauerunt pridie festi,[1] atq; obdormierūt, bouem immolant, eumque corio exuunt, & aluo tota vacuant. Intestina intra ventrem adipemque linquunt, crura truncāt, & extremos lumbos armosque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus stipant panibus puris, & melle, & vua passa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarserunt, adolent, multum vini oleique infundentes: ieiuni tamen priusquā sacrificent. Dum sacrificium ardet, omnes[2] verberantur. Posteaquam vapulauerunt, dapes ex sa- XLI crificii reliquiis proponuntur. Boues mares eosdemq; mūdos, ac vitulos vniuersi Ægyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, vtpote Isidi consecratas. Nam Isidis simulacrū muliebre est, bubulis prædictū cornibus, quemadmodum Io Græci describunt. Boues que feminas omnes itidem Ægyptij venerantur ex omnibus pecudibus lōge plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os suauiaretur, aut cultro, vel veru, vel ollā illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro incisa vesceretur. Boues qui demortui sunt in hunc modum sepeliunt: Feminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in suburbanis singuli defodiunt, vno aut altero cornu extante, signi gratia. Vbi computruerunt, & statum tempus aduenit, præsto est ad singulas vrbes nauis ex insulā nomine Prosopitide, quæ est in Delta, habetque nouem schœnorum ambitum. In qua cum aliæ sint frequentes vrbes tum ea vnde proficiscūtur naues ad ossa tollendā, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris

Ἕλληνες σφι ἔασι ἐπίδημοι ἐμπορεύοι, οἳ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο τοῖσι μὴ παρέασι Ἕλλησι, οἷοί τε ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ σύμπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὰς ταύτην τρέπεσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπισπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ μιῆς ἔδεσός ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς.

Ἡ δὲ ταφὴ τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, μία μὲν καὶ μία ἐστὶ ἱερὴ σφι καλέεται. τὸ δ' ὠνομάσθη τὸ δαίμονα οὐκ ἔχω εἰπεῖν), καὶ μεγάλως νιν οἱ ὀρτὴν ἄγουσι, ταύτην ἐρχόμενοι ἐρέων ἐπὶ προφητεύουσι τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν κακὸν ἴδωσι), θύουσι τὸν βοῦν καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κενὴν πᾶσαν ἔξω εἶλον, σπλάγχνα δ' αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν. σκέλεα δ' ἀποτάμνουσι, καὶ τὸ ὀσφυϊκὸν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὴν πρόχηλον. ταῦτα δ' ποιήσαντες, τὸ λοιπὸν σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τοῦ λοιποῦ θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ θύουσι καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτυφθῶσι), δαῖτα τίθενται), τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. Τὰς μὲν νυν καθαρὰς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας σφι ἔξεστι θύειν, οὐκ ἱρὰς εἰσὶ τῆς Ἴσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βόκερων ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι. καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβουσι) προβάτων πάντων μᾶλλον μακρῷ. τῷ εἵνεκα οὐκ ἔστι ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τὸ στόμα τι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι. οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς θάπτειν μνημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ τὸ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηίου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ θάπῃ, καὶ περιὼν ὁ τελούμενος χρόνος, ἀπικνέεται) ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δὲ ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περιμήκεος δὲ αὐτὴ εἰσὶ ἀροῖναι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὲ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάριες ἐπῆλθον κομισθησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οὔνομα τῇ πόλι Ἀτάρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἅγιον

---

apud quos mercatores Græci diuersantur, ibique illis venduntilli vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati sunt. καταυξάμενοι, *pro quo aliud legit.* 2 Omnes seipsos verberant. Postquam autem verberare desierunt, dapes *Oran vulg. edit. huius interpret. Valla*, epulauerunt *legitur pro* vapulauerunt.

ἱδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ δημοι ἐς δήμας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βοσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἄπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ δὴ ταῦτα οὐ-

β. Θηβαιων τῶν σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίος ἱδρυνται ἱερόν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν πάντες οἴων ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺν αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἰσιός τε, καὶ Ὀσίριος, ὃν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἐκτίνυνται ἱερόν, ἢ νομοὶ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι ἀφ' τούτων οἴων ἀπέχονται, ἀφ' τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πρώτως ἰδεῖν τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι τὰ αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κοιὸν ἐκδείραντα, καὶ προσκεφαλὴν τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἐοῦσαν ὀπτασίην. ἀπὸ τούτου, κοιοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμωνίοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δὲ ἐμοὶ, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοῖσι δὲ κριοῖσι οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱερὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, καὶ τοῦτον ἐνδύσαντες τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα δὴ τὸ ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱερὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὖθις. Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοσαι. καὶ μάλιστα γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, θεὸν δὲ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων ὅτοι οἱ ποιήσαντες τὸν Ἀμφιτρύωνος γόνον οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ δῆλα τεκμήρια ἔστι τοῦτο οὕτω ἔχον, ἔν τε δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε οὗτος Ἡρακλέος τοῦτο τὸ γένος ἀμφοτέρωθι, τῆς Ἀμφιτρύωνος, καὶ Ἀλκμήνης, ἐστὶ γενήτης· καὶ αὐτόθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ ὅτι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ

extructum est. ex qua vrbe alii permulti vagantur in alias vrbes. Vbi autem effoderunt ossa, asportant, eaq; vno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundem defuncta alia pecora sepeliũt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Ceterùm XLII. qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [1] prouinciæ sunt, ij omnes ab ouibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt vniuersi Ægyptij, præter Isidem & Osirin, quem Bacchum esse aiunt. hos peræq; vniuersi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinẽt, siue Mendesiæ prouinciæ sunt, hi capris abstinẽtes, immolant oues. Itaque Thebani, & quicũque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Iouis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & [2] linguã inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptij Iouem [3] Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Iouis, vnum demũ arietem obtruncant, cuius pellem detractam hunc in modum Iouis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt. ¶ De XLIII. Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quod sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiã potui audire: cuius nomen non Ægyptij à Græcis acceperũt, sed Græci potiꝰ ab Ægyptiis, & ij quidẽ Græci qui hoc nomẽ filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tũ vero istud, quod hui⁹ Herculis vterq. parens, Amphitryon & Alcmena, fuerũt ab Ægypto oriũdi: & quod Ægyptij negant se aut Neptuni aut [4] Tyndaridarũ

1 *Vel*, præfecturæ, *& sic statim post. Valla vtrobique*, ritus, *id est*, ῥίμου, *non* νομοῦ. 2 *Id est*, Linguæ vtentes quæ aliquid cum vtroque lingua commune habet. 3 Ammon. 4 Dioscurorum.

nomen

nomen nosse: neq; hos deos inter ceteros admiserunt. Quod si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent, nõ minus, imo vel magis, istorũ mẽtionẽ fuissent habituri: si etiã tunc nauicularia exercebant, & vlli Græcorũ nauiculari erant, vt credo, & mea fert opinio. Istorũ igitur potius deorum quam Herculis nomen Ægyptij percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Ægyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septem annorum millia sunt ad Amasim regem, ex quo Herculem [1] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum
XLIV. esse arbitrantur. Quibus ego de rebus certior fieri [2] cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quod ibi tẽplum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctem. Venienſque in colloquiũ cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templũ fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem cõgruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templũ cognomine Thasij. Quinetiam in Thasum profectus sum, vbi inueni templum à Phœnicibus conditum, qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorũ ętatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetustũ deum esse. eoq; videntur hi rectissime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaque
XLV. censuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, vt heroi, parẽtantes. Alia quoque multa inconsiderate Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptũ peruenisset, ab Ægyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum põpa fuisse eductũ, ac tanti sper[3] quietem [4] tenuisse dũ illi ante arã eum stetissent: [5] ibi ad vim conuersũ, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturę Ægyptiorũ & morum

εἰδέναι, ἔστε δὲ ἀφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἀμφοτέροισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μιν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἐλάβομεν οὐνόματα τοῦ δαίμονος, τούτων ὄκα ἥκιστα ἀμφὶ μάλιστα ἐμνήμην ἔχειν, εἶναι καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρεωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἐλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τούτεων αὖ καὶ μᾶλλον τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸ Ἡρακλέος. ἀμφὶ μὲν ὦν ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπείτε ἐν τῷ ὀκτὼ θεῶν ⓐ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ ἄλλων δὲ τούτων πέρι σαφέα μιν εἰδέναι ἔλεξα ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλωσα καὶ ἐς Τύρον τὴν Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μεγάλως. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γάρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένην καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι· εἶναι δ' ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεικόσια καὶ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμενος δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἐκλιπον. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερα ἐστὶ ἢ ⓑ Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μέν νυν ἱστορημένα σημήναι σαφέως παλαιὸν θεὸν ⓒ Ἡρακλέα εὑρίσκω. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσοὺς Ἡρακλέας ἱδρυσάμενοι ἐκτίσαντο· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως ⓓ Ἕλληνες· βωμὸς ὁ αὐτέων καὶ ὅδε μυθός ἐστι, ⓔ περὶ τὸν Ἡρακλέος λέγουσι ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ἐκπομπεύσαντες ἄγειν ὡς θύσοντες τῷ Διΐ. ὁ δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην εἶχε· ἐπεὶ δὲ αὐτέων τοὺς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀμυναίην τρεπόμενον, πάντας σφέας κατέφονευσαν. ἐμοὶ μέν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τὴν Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τὴν νόμων

1 Ex quo è diis octo facti fuerant duodecim, quorum vnum Herculem censent. 2 Studens pro viribus, Tyr. 3 Se continuisse. 4 Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus vti cœpisse, omnésque interem. *Ad versum*, Ibi ad vires se conuertisse.

πάμπαν ἀπείρως ἔχω ⓐ Ἕλλωες. τοῖσι γὰρ
ὧδε κτίνεα ὅσιη θύειν ἐστί, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων
βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χιμέων)
κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρωποθύτους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα οἶδα τὸν Ἡ-
ρακλέα, καὶ ἔτι ἀνθρωπον (ὡς δὴ φασι) κῶς φύ-
σιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεύσαι; καὶ σοὶ μὲν
τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπεῖσι, καὶ περὶ τῶν θεῶν καὶ
περὶ τῶν ἡρώων βουλόμενα ἔστω. Τὰς δὲ δὴ αἶ-
γας καὶ τοὺς τράγους τοὺς δὲ εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυ-
πτίων οἱ εἰρημένοι. Τὸν Πᾶνα τοῦτον τῶν ὀκτὼ θεῶν λογί- 10
ζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους,
πρότερους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γρά-
φουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλ-
ματοποιοὶ, τὸν Πᾶνα, κατά περ Ἕλληνες, τράγου μορφὴν,
ἀνθρωπόσωπον καὶ τετρασκελέα· οὐκὶ τοιοῦτον νο-
μίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἀνθρώποισι θεοῖσι. ὁ-
τεῦ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἡδιόν
ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μεν-
δήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τού-
των οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ἐπὶ δὲ τούτων 20
εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πᾶσι
τοῖσι Μενδησίων νομῷ ἄγεται. καλέεται δὲ ὁ τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὲ
ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναι-
κὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν
ἀνθρώπων ἀπίκετο. Ὗν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν
νέμονται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἢν τις ψαύσῃ
αὐτῶν παριὼν ὑὸς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἐ-
βάψας ἐς τὸν, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶ-
ται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν 30
Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μουνῶοι πάντων. οὐδὲ σφι
ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδὲ ἄγεσθαι
ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδιδόναι οἱ συβῶται, καὶ ἄγον-
ται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ἐκ
ὑὸς διαβάλλουσι Αἰγύπτιοι σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοι-
σι, τοῖσι αὐτοῖσι χρόνῳ, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ἐκ ὑσ-
σαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ἐκ μὲν
τῆσι ἄλλῃσι ὁρτῇσι ἀπεχθήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύ-
σι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ τοῦτο Αἰγυπτίων λεγό-
μενος· ἐμοὶ μέντοι ὀπιζομένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός 40
ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέε-
ται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρήιον ἀκρίῳ, καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸ
ὀπίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ
τῷ κτίνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὸ νηδὺν γινομέ-
νῃ· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα
κ. θύωσι. σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ ἱερὰ θύ-
ωσι· ἐν δὲ ἄλλῃ οὐδεμιῇ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιατο.

ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter sues, præterque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ij qua ratione immolarēt homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiūt) homo, tot millia virorū interemisset? Hæc tamē tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

¶ Porro capras & hircos ea de caussa ij XLVI
quos diximus Ægyptiorū non mactāt, quod Panā inter octo deos Mēdesij numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrū & pictores pingunt & statuarij scalpunt, quemadmodū Græci, caprina facie, hircinisque cruribus: haudquaquā existimantes eum esse talē, sed similem ceteris diis. Qua tamen eū caussa talem pingant, non est mihi relatu iucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime caprōs venerantur. Et inter Mendesios caprarij præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc meā memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [1] ostentationem hominum peruenit. Suem autem Ægyptij spurcam beluam XLVII
arbitrantur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [2] lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptij indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues ius Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quū per tempus plenilunij sues immolarunt, eorum carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autē de suibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienem, & omentum simul componunt, & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunij die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non amplius gustarent.

1 *Sunt qui* ἐπίδειξιν *pro ostento hic accipiant.* 2 Immersum se flumini cum ipsis vest.

Qui sunt

Qui ſunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, [1] aſſimilatos quoſdam
XLVIII ſues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in eius feſto ſinguli in cœnam porcam pro foribus mactant, reddunt-que ſubulco qui illã vendiderat. [2] Quin & alium diem feſtum Baccho Ægyptii agunt ſine porcis, fere per omnia Græco feſto ſimilem. Sed loco phallorũ, *id eſt, ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, ſunt ab eis excogitatæ ſtatuę cubitales [3] è neruis compactæ, quas feminæ circumferũt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum inſtar eſt reliqui corporis: & tibia præeunte, quam feminæ, Bacchum canentes, ſequuntur. Cur autem mentulam habeat iuſto maiorẽ *ſtatua* & vnum corporis membrum agi-
XLIX tet, redditur ab eis ratio ſacra. Adeo vt iam Melampus Amytheonis filius non imperitus huius ſacri ſed peritus fuiſſe videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionyſi, *id eſt Liberi patris vel Bacchi*, nomen & ſacrificiũ, & pompam phalli [4] enarrauit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui poſt hunc extiterunt [5] ſophiſtæ, rem in maius explicauerunt. [6] Itaq; phallum Dionyſo miſſum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidẽ Melampodem virum fuiſſe ſapientem aio, [7] diuinationemque ſibi ipſi comparaſſe: eundemq; cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarraſſe, tum vero nõnulla de Dionyſo, tamen commutata. [8] Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam conſentanea eſſent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuiſſe mutuatos [9] aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quę ad Dionyſum pertinent audiſſe ex Cadmo, aliiſque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in
L terram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt. [10] Idque ego ex barbaris ſciſcitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue veniſſe: [11] & idcirco illic non eſſe vſquã

Οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὦν ἀθενείης βίου, σαίνας πλάσαντες ἐς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι· Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι τῷ χειρίον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγεσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, καὶ ταύτὰ χεδὸν πάντα Ἕλληνι. αὐτὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἔστι ξυνηρμόσα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας τὰς γυναῖκες, νῶτον δὲ αἰδοῖον, πολλῷ τεῳ ἔλασσον ἑὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προσηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθάωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλληνι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸνὄμα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' ὑπερβαλόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μέζονος ἐξέφηναν. τὸν δὴ ὦν φαλλὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἀσπησάμενος καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μὲν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἐωυτῷ συνῆσαι, καὶ συγγράμματα ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλά τε πολλὰ ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμόζηλα γὰρ ἦν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κου τὶ νόμιον. συνήδεσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπιχομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν δὲ τὰ τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἔξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. δοκέει τε γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκειν, σκοπεόμενος οὕτω εὑρίσκω ἐὸν. δοκέει δὲ ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὃ, τι γὰρ δὴ μὴ

---

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Vt legatur* σαινίας *pro* σαίνας. 2 Reliquum autem feſtum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere ceteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent eſſe noſtras marionnettes, vel mariottes.* 4 *Videtur potius ſignificare* ὁ ἐξηγησάμενος, *qui autor illis fuit. Vel,* Qui introduxit. *Aly,* Qui inuexit. *Sic ſtatim poſt* ὁ ἀπηγησάμενος *&* ἀπηγήσασθαι. *Q.d.* Qui illis praiuit *&* viam oſtendit. *Id eſt,* Qui magiſter illis fuit.

5 Philoſophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemq; diuinandi ſibi comparaſſe: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxiſſe, tum vero quæ ad Dionyſum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim caſu contigiſſe vt eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo ſacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neq; recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta eſſe audiens, ita r. 11 Nam præterquam——

χ. κριτίνη-σάμενος.

χ. ἐσηγή-σατο αὐτῷ.

χ. ἐσηγή-σαμένου.

χ. πάντων.

Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι τοῦτα εἴρηται) τὴ Ἥρης, τὴ Ἴσιης, τὴ Θέμιος, τὴ Χαρίτων, τὴ Νηρηίδων, τὴ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι ἀγείκοτε τὰ οὐνόματα ἔστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγοισι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε οὔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα. δοκέει δέ μοι δοκέοισι ἀπὸ Πελασγῶν ὀνομαθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν πρὸς Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμῇ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὔνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέουσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζοισι δ' ὧν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἥρωσι τοῦτον. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τὸν δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίου μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι πρὸς Πελασγῶν παραλαβόντες, πρὸς δὲ τούτων οἱ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τότε οἰκέουσι ἐς Ἕλληνας τελέοισι Πελασγοὶ σφίσι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομίζειν. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, ἴστε ὧνὴρ οἷός τὰ λέγω. τότε γὰρ Σαμοθρήικιον οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοῖσι περ Ἀθηναίοισι σφίσι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖος πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. ὁ δὲ Πελασγὸς ἱερὸν λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρήικῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθυον δὲ καὶ πάντα πρότερον ὁ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δ' οὐδ' οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσαν πω. θεοὺς δὲ προσωνομάσαι σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἐπεὶ τε δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο, ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπιγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· ἐκ μὲν χρόνου ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο πρωτεῖον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τότε τοῦτο μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο

nomina neq; Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neq; Iunonis, neq; Veſtæ, neq; Themidis, neque Gratiarum, neque Nereidum, neq; aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli vſurpauerunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent.[1] Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos i- LI
taq; ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed vt Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii.[2] Nam præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Atheniēſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciã quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus vna habitauerũt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quēdam ſermonem retulerũt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem LII
antea in deorũ inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodũ ego apud Dodonam audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent.[3] Quos autē cognominauerunt, eos ob id cognominauerunt, quod omnes res atq; omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorũ nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diu nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Namq; hoc oraculũ omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

χ. ἀπιγμένα
χ. ἐπιγμένα

—— Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſdict. eſt) & Iunonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem, &c. 1 *Quidam ſic*, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, *Pro dys non habent*. 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi contubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεοὺς autem eos vocant, *id eſt dous*, quod res omnes omneſque regiones, *vel prouincias*, θέντες εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſiue collocarant ordine*.

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonã nunquid nomina quę à barbaris aduenisset ascisceret, oraculum redditum est vt illis vteretur. Atq; ita ex eo tempore sacrificauerunt, deorũ nomina nuncupantes,& ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. LIII ¶ Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atq; heri, vt sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus(quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt,eisque & [1] cognomina & honores,& diuersa artificia & figuras attribuerunt.[2] Quibus & posteriores videntur extitisse hi poetæ, qui fuisse priores feruntur.Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt: posteriora autem ad Hesiodum vsq; & Homerũ,ego LIV referã. At de oraculis quæ in Græcia,& de illo quod in Libya est, talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Iouis Thebani duas feminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harũ vnam in Libya fuisse venundatã,se audisse, alterã in Græcia: atque has feminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula cõstituissent. Percontantiq; mihi vnde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc responderunt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus,nec tamen vnquam inuenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de LV eis audisse. Hæc igitur Thebis à sacerdotibus audiui. Antistites autem Dodonæorũ hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras aduolauisse, vtramq; nigram,vnam quidem in Libyã, alteram ad ipsos : quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit,eo loci Iouis oraculum condi [3] debere:& se interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id esse diuinitus,& ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Libyas abisset columbam, iussisse illis vt Ammonis oraculũ conderent:quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Dodonæorũ sacerdotes,cũ assensu ceterorũ Dodonæorũ [4] templo vicinorum:quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu,Nicandræ. De quibus ita mea LVI fert opinio : Si re vera Phœnices abduxerunt feminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia

ἐν τῇ Δωδώνῃ ⓐ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνείλε δ' μάντιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. ὕστερον δὲ ὁ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο. Ὅθεν δ' ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστεατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οἵ τε δὲ εἰσι ⓐ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. ⓐ οἱ δὲ ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρόσθεν αἱ Δωδωνίδες ἱρήιαι λέγεσι τὰ δ' ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρηστήριον δ' περὶ τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγυπτίοι λόγον λέγεσι. ἔφασαν ⓐ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διός, δύο γυναῖκας ἱρήιας ἐκ Θηβαίων ἁρπασθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δ', ἐς τοῦ Ἕλληνας. Ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἰκὸς τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. Ἐόντος δέ μευ ὀκόθεν ἔτι ἀτρεκέως ἐπειρώμενοι λέγεσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφέας οὐ δυνατὸν γενέσθαι πυθέσθαι δ' ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων πάντα δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἐκύθοντο. τὰ δ' Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγὸν, ἀνθρώπου φωνῇ ἀναθεσπίσαι, ὡς χρεὸν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς νόον λαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγεσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι σφέας Λίβυας ποιέειν· ἔστι καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δ' αἱ ἱρήιαι (τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτῃ, τῇ δ' νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον τάδε. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι ⓐ τοῖσι ἐγγὺς ἱδρυμένοισι τοῦ ἱροῦ. Ἐγὼ δὲ ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. Εἰ δὴ θεὸς ⓐ Φοίνικες ἐξήλασαν τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα

1 Cognomina dederunt,honoresque & artificia distribuerunt,*id est,singulis assignarunt*,ac eorum figuras etiam effinxerũt, *vel simulacris representarunt.Vel simplicius,figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero istis priores poetæ fuisse dicuntur,posteriores (vt mihi quidem videtur)fuerunt.Et prima q. illa Dod.sacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Hesiodum & Homerum spectant, ego is sum qui dico.At de orac. 3 *In fatis esse.* 4 Qui templi curam gerunt.*Vel, Quibus templi cura demandata est.*

ἀπέδοντο, δοκέειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον ἡ Πελασγίης καλεομένης τῆς αὐτῆς ταύτης, ἀπικομένη ἐς Θεσπρωτούς. ἐπείτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρήν. ὡσπερ γὰρ εἰκὸς, ἀμφιπολεῦσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα μνήμιον αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρῆσαι οἱ κατηγήσασθαι, ἐπείτε σφι ἐλάβετο τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φᾶναι δέ μιν ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ ἀπαρπασθεῖσαν ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ἀφ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐφρίκετο. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τῷδε αἱ γυναῖκες, ὅτι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέσφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα αὐθις φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπείτε τὰ σφέτερα σφι πᾶσα ἡγυνή· ἕως μὲν ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέο τρόπου αὐθις ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξασθαι; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντικὴ ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, ὡς ἐπλησίασε ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρις τε ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι ἐσί καταστησάμενοι· καὶ ταῦτα τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τάδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐν πολλοῦ τοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικὴ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἀτρέκως ἀνιαυτόν, πανηγύρις δὲ συχνὰς μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι δευτέρῃ, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ὀνομάζεται κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δή, ἐς Σάιν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλίου πόλιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Παπρήμιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νέον Βούβαστιν ἐπεὰν χοιρίζωσι, τοιῇδε τελέουσι τὰ τελέουσι· ἄνδρες γυναιξὶ, ἐς πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γλώσσαν, ἐγχείμασαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, τοιῇδε τάδε

vendiderunt: [1] hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atq; deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodū mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit vt hîc memoria eius haberetur: atq; hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdē Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venundatam. Quod autem mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factū quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam auibus sonare ipsis viderentur. Interiecto deinde tempore columbā humana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu volucris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam feminam significant. Suntque pæne simillima inter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque diuinandi in templis ratio ab Ægypto asita. Ipsi igitur Ægyptii extiterūt principes conuentus & pompas & [2] conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerūt. Cuius rei hoc apud me argumentū est, quod illa cōstet priscis tēporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Neq; vero semel quotannis conuentum agunt Ægyptii, sed frequenter, cū alibi tum præcipue ac studiosissime in vrbe Bubasti, in honorē Dianæ. Secūdo loco in vrbe Busiri, in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorē Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorē Martis. ¶ Ceterum quū se conferunt in vrbem Bubastin, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnaq; est in singulis nauibus vtrorumq; multitudo. Inter nauigandū assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: ceteri ceteræq; modulantur manusq; complodunt. Atq; vt ad quamq; vrbē perueniunt nauigādo, talia agunt:

I 10 LVII LVIII 20 LIX 30 LX 40

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Ioui sacrum, *id est, fagum quæ ibi erat, Ioui consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Iouis obiisset, eo loco ad quem peruenerat, monimentum ipsius habere. Atq; hinc orac. 2 Colloquutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulsa ad terram naui, mulierum aliæ ea quæ dixi faciunt, aliæ compellantes eius vrbis feminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes [1] retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumē fitis agunt. Quū ad vrbem Bubastin peruentū est, diem festū celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quā in reliquo anni tempore. Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorū ac mulierum, præter pueros ad septingenta millia. Atq; hæc quidem in ea vrbe fiunt. At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictū est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominū millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. [2] Sed ex omnibus præcipue hoc faciūt Cates qui Ægyptū incolunt: addo quidē vt gladiis quoq; frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non Ægyptios. Vbi vero in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequētes lucernas accendūt, imbutas sale & oleo plenas [3] cum muke lychno; quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc cōuentum quicunque Ægyptiorum non ierint, obseruantes sacrificii noctem, & ipsi vniuersi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernę non in Sai modo, sed etiam per vniuersam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio commemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum sacrificasse contenti sunt. In Paprem vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas petagunt, [4] sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exerceentur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus templi, alii extra ostium, plus mille virorum qui vota exequuntur, cū singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum Ligneum ex ligneo sacello deauratoque in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibent qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

αἱ μὲν τίνες τῶν γυναικῶν ποιοῦσι τὰ ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένα· αἱ δὲ τῶν ἀστῶν, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δ' ἀναστύεσθαι αἰσχύνεται. ταῦτα δὲ πάσῃ πόλιν τὰ παραποταμίων ποιοῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ. συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλέω παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρει πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτήν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες καρτὰ πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅσιον ἐστὶ λέγειν· ὅσοι δὲ Κᾶρες εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἐπὶ πλέω ποιοῦσι, τούτων, ὅσῳ καὶ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἶσι δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί, λύχνα πάντες πολλὰ ἐπὶ σταθμοῖσι περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο καίεται πρωΐ μέχρι. καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἱ δὲ ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὐ τοῦτο ἐν Σάϊ μούνῃ καίεται, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτι δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε τοῦτο καὶ τιμὴν ἡ νύξ αὕτη, ἔστι ἱερὸς αὐτὴ λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ὑποτελέοντες φοιτέουσι. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἰ- κ. Παπρήμι
ρεα, κατά περ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. ὅταν δὲ αἰ γίνηται καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, οἱ ξύλινα κορυνήια ἔχοντες, ἑστᾶσι τὰ ἱερὰ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ ὑπερθε λαὸς ὑποτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ὑπὲρ τὰ ἑτέρωθι ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίη ἐς ἄλλο οἴκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἀγόμενον τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, εὐχήν· οἱ δὲ πολλοὶ μισθοῦντες τὸν θεὸν, πατ-

1 Pudenda reuelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt istis, quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus superstans incumbit ipsum e lychnium. 4 Sole autem iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel, maior autem pars*, ædem lign. cl. ft. pro templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum singul.

ουσι αὐλοῖς δεξόμενοι. ἐνταῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε σφι ἀραίσσονται· καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων. οὐ μέντοι γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὸν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τῶνδε νομίσαι φασὶ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ (ν) Ἄρεα ἀπ' ὄψιος φοιτήσαντα, ἐλθεῖν ἐξαναστρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ σφέας παρὰ τοὺς τῆς μάζης, οἷα δὴ οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀναστρέφειν· (ν) ἐπεὶ δὲ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον αὐτὸν, τούς τε παρὰ τοὺς μάζης περιεῖναι, καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νομιζομένην φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτοισι ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, τοῖσι εἶσι (ν) πρότερον θρησκεύσασι. (ν) οἱ γὰρ δὴ οἱ πολλοὶ πάντες αὐτῶν, θεσπροί, τὠυτὸ Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνίσταμενοι, ἀλούτοι ἐσέρχονται ἐς ἱρόν, νομίζοντες αὐ- 20
72 θρώπους εἶναι καθάπερ τὰ θηρία κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ θηρία κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. Εἰ ὦν καὶ τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ὅτι μέν νυν τοιαῦτα ποιεῦντες, ὑπὲρ λέγεσι ἐμοί γε οὐκ ἀρέσκει. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσι σφι- σὶ τὰ μὲν θηλέα τῶν ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ πάνυ. ἔστι δὲ Αἰγύπτιος ὅμορος τῇ Λιβύῃ, καὶ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἄπαντα ἱρὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σφι αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ὑπὲρ τῶν ἐνέκα 30 ἀνῆπται τὰ ἱρά, εἰ λέγοιμι, καταβαίη ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὑπαυδήσας, ἀναγκαίην καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἐστὶ περὶ τῶν θείων ὧδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς θηλέης χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμήν. (ν) δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι εὐχὰς τάσδε, σφι ἀποτελέουσι, εὐχόμενοι τῷ θεῷ τὸ αἰεὶ ἢ ὃ θηρίον· ξυρήσαντες τὸ παιδίον ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, 40 ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἰσάσι τὰ θρὶξ τῷ σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δὲ αἰεὶ ἐλάσσονι, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων δίδοῖ. ἡ δὲ αὖτε αὐτὸ τὰμνουσα ἰχθῦς, προβάλλει τοῖσι θηρίοισι. τοσοῦτο μὲν δὴ αὐλοῖσι τοιοῦτο ἀποδέδεκται. τὸ δὲ

(ν. περσέως) (ν. ἐπιλήσιος πόλις)

tiunt hos, sese ipsi defensantes. Hîc vehemens existit fustuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (vt ego opinor) pereunt, etsi Ægyptii quemquam morî negant. A- LXIV iunt autem indigenæ conuentum hunc ideo institutum: Templum id incoluisse matrem Martis, & ad eam Martem iam adultũ ac virilis ætatis venisse gratia coeundi cum matre: quem maternos ministros, [1] vt qui eum à principio non agnoscerent, quum ingredi ad matrem non sinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctasse, & ad matrem fuisse introgressum. [2] Et ob hanc rem aiunt solennem esse Marti die festo hanc rixam, & institutum ne in templo cum feminis coiretur, neve à venere nisi ablutis templa adirentur. Hi sunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nam ceteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeũt in templis: & à venere surgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem esse vt ceteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis arque in fanis: quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas *dicunt*. Mihi autem ista facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro cum in aliis ad LXV sacra pertinentibus, tum vero in his superstitiose agunt. Ægyptus, quum sit Libyæ finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quæ vero illic sunt, eæ omnes pro sacris habentur, [3] partim mansuetæ, partim immansuetæ. Qua autem causſa pro sacris habentur, si dixero, ad res diuinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumque quicquid dixi, id necessitate coactus delibando dixi. Consuetudo quæ de bestiis est, ita habet: Eas seorsum singulas educandi curam Ægyptii atq; Ægyptiæ suscipiunt: in quo honore filius patri succedit. His bestiis omnes qui in vrbibus sunt, vota persoluunt, supplicantes illi deo cuius illa bestia est, hunc in modum: Derasis filiorũ capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines vna in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eã tradũt curatrici bestiarum. Illa pro hoc concisos pisces præbet bestiis escam. [4] talis enim cibus illis præbetur. Quarũ

1 Vt qui antea ipsum non vidissent, non fuisse ingredi, sed abegisse, 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die festo solennem se instituisse aiunt. Sed & ne in templo cũ f. congrederentur, neve à congressu, *ad verbum, à feminis*, nisi abl. tem. adir. hi primi religiose cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. his primis religiosum fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipsos homines aluntur, aliæ non item. Cur autem abstineatur ab iis quæ sacra sunt, si dix. 4 Et huiusce modi quidem educatio ipsis est constituta. Quarum, &c.

siquam

siquam quis necauerit, si volens, morte mulctatur: sin nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, siue volens, siue nolens, necessario
LXVI morte afficitur. Quum autem multæ sint bestiæ quæ vna cum hominibus victitant, multo tamen plures essent, [1] nisi res hæc officeret felibus. Feles postquã sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagãtes, tamen potiri nequeunt: [2] ergo contra illas talia cõminiscuntur: Ereptos & subreptos earũ fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illæ fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demũ ad mares se conferunt. [3] Felem incẽsa strue diuina res occupat. nam quoties ignem extinguere neglexerunt Ægyptii, custodias felium disposuit agunt. At illæ aut intrudendo sese hominibus, aut trasilĩedo in ignem insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuscunq; autem in domibus felis oppetit mortẽ, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorũ domibus *moritur*
LXVII canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad sacra tecta, vbi salitæ sepeliuntur in vrbe Bubasti. Canes feminas in sua quisque vrbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminæ, [4] ichneutæ sepeliuntur. Nam mygalas, *id est mures aranees*, & accipitres in vrbẽ Butum asportant. Vrsos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt vbi iacen-
LXVIII tes inueniunt. ¶ At crocodilo talis inest natura: Quatuor mensibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum sit *animal* quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq;: & plerumque diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno sereno & roscido. Ex omnibus quæ nouimus [5] animalibus, hoc maximum existit ex minimo. siquidem oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportione oui fetus excluditur: at excrescens, ad decẽ & septem & amplius cubitos peruenit. oculos habet suillos: dentes magnos proportione corporis, & prominentes atq; ferratos: cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem

αὐτὶς τῶν θηλέων τούτων ἀποκτείνῃ, ἰὼ μὴν ἐκών, θανάτου ἡ ζημίη· ἰὼ δὲ ἀέκων, ἀποτίνειν ζημίην τὰ αὐτὰ ⓐ ἱρέες τάξωσι). ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἰὼ τε ἑκών, ἰὼ τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοδίαιτα τοῖσι ἀνθρώποισι θηλέων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους τοιάδε. ἐπὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι τοῖσι ἔρσεσι. ⓐ οἱ δὲ ζήμιοι μισγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἐῶσι. τοῖς ὦν τούτοις σοφίζονται τοιάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, καὶ ἐκτρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται· αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων κατίεσθαι δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται τοῖσι τοῦ ἔρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. συρκαϊὴς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους· ⓐ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμελήσαντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σφεωυτῶν ὑπερκαίονται· ⓐ δ' αἰλουροι, διαδύοντες, ἢ καὶ ἅλλεσθαι θέλοντες τοὺς αὐθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν οἰκίῃσι δ' ἂν οἰκίῃσι αἰλουρος ἀποθανὴ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ⓐ ἐνοικέοντες πρῆτες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μοῦνας· τοῖσι δὲ οἰκίοισι ἢ ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὲ ⓐ αἰλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἑκάστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ ⓐ ἰχνεῦται θάπτον). τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἴρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους καὶ τοὺς λύκους, καὶ πολὺ τοῦ δὲ ἴσους ἐς Ἐρμοπόλιν· τοὺς δὲ αὐτοὺς. κατακεῖσθαι. πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπήκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν θορεθέωσι κείμενοι. Τῶν δὲ χερσαίων θηρίων φύσις ὅδε τις ἐστὶ τοιήδε· τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐόντας τοσόνδε ἐστὶ νύκτα καὶ ἡμέρην, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει· καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, νέμεται δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. τῶν δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θηητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠὰ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζω τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπταπήχεα καὶ δεκαπήχεα, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μούνων θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὸν κάτω

(1) Nisi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo aduersus hoc *malum* tali vtuntur versutia: 3 Orto autem incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obseruantes: feles autem subeuntes & supersilientes homines, in ignem insiliunt. *Vel, saltantes supra homines.* 4 *Id est, Canes masculi fœminum indagatores, Gall. Chiens de chasse. Limiers.* 5 *Ad verbum, mortalibus.*

κινδυνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω
73 γνάθον κατάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρ-
τερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὲρ τοῦ νώτου.
τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ ἠθρίῃ ὀξυδερκέστατον.
ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαιτώμενον, τὸ στόμα
ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ
ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος
εἰρηναῖον ἐστί, ἅτε ὠφελεόμενος ὑπ' αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ
ἐς τὸν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος,
καὶ ἐπίπτα χάνει, (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν
ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνταῦτα ὁ τροχίλος ἐσ-
δυόμενος τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας· ὁ
δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τρο-
χίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι
κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους πρεσ-
έποισι. οἱ δὲ περί τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην
οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέονται αὐτοὺς εἶναι ἱροὺς. ἐκ
παίδων δὲ ἕνα ἕκαστοι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον,
δεδιδαγμένον εἶναι χειρήθεα. ἐρτήματά τε λίθι-
να χυτὰ καὶ χρύσια ἐς τὰ ὦτα ἐναθέντες, καὶ ἀμφι-
δέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σίτια ἀποτα-
κτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέποντες ὡς κάλ-
λιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην
πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι
ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμ-
ψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζον-
τες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι
κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. Ἄγρας
δὲ σφέων πολλὰς καὶ παντοίας, καὶ πᾶν τοιοῦτο. ἦ δ' ὦν
ἐμοὶ δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, αὐτὸν γράφω· ἐπεὰν ναίσιον σῦν δελεάσῃ πρὸς ἄγκιστρον, μετ-
ίῃ ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ὀπίσω τοῦ χείλεος τοῦ
ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει· ἐπα-
κούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἰέμενος πρὸς τὴν φω-
νὴν ἐντυχὼν τῷ κύτῳ, κατατρώγει. οἱ δὲ ἕλκουσι·
ἐπεὰν δὲ ἐξελκωθῇ ὁ χλὼν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θη-
ρευτὴς πηλῷ καὶ ὕδατι ἐπλάσατο αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.
τοῦτο δὲ ποιήσας, καρτερὸν ἐόντα τὰ λοιπὰ χειρώσε-
ται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σεσωμένον. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ
ποταμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ
ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέ-
σθαι τοιήνδε. τετράπουν ἐστί, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός·
σιμοί, λοφιὴν ἔχει ἵππου, χαμψοδόντας φαίνον· οὐ-
ρὴν ἵππου, καὶ φωνὴν μεγάθεος, ὅσον τε βοῦς ἀμείνους.
Ὁ δέρμα

maxillam solùm non mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemq; squamatā circa tergum impenetrabilem. Inter aquas excus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirundinibus refertum. Quumq; eū ceteræ volucres ac bestiæ fugiant, [1] solus ipsi trochilus pacatus est, quod videlicet ei est vtilis. Etenim posteaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiauit (semper enim fere hoc ad zephytum facere solet) tunc in eius os trochilus penetrās, deuorat illas sanguisugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibusdam Ægyptiorum crocodili sacrosancti sunt: quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodum esse eos existimant qui circa Thebas & Mœrios stagnum incolunt: quorum vtriq; vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fusiles inaures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoq; [2] accōmodata ac ac sacra præbentes, [3] confectantur tanquā pulcherrime viuentem. At vbi mortē obiit, sale conditū sacris in vrnis sepeliunt. At qui circa Elephantinā vrbē incolunt, quod sacros esse nō censeant, etiam comedunt. Neq; vero crocodili vocantur, sed chāpsæ: verū Iones appellauere crocodilos, illi generi crocodilorū quod apud eos in scopulis gignitur, [4] ipsorum formam comparantes. Hos capiendi quum sint complura & multiplicia genera, vnum tantum hoc mihi, quod maxime dignū relatu videtur, puto scribendū. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad aliciendū crocodilum, pertulit in mediū fluminis venator, ipse ad oram fluminis porcellum, quem viuū tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, nactusq; tergum deuorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia eius oculos venator cœno oppler. Hoc acto, cetera facile sane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Iā vero fluuiales equi in plaga Papremitana sacri sunt, in cetera Ægypto nō sacritalem speciē naturamq; habentes: Quadrupedes sunt, bisidis pedibus: vngulis bouinis, simo naso, equina iuba, eminētib⁹ & cācellatis dētibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

LXIX

LXX

LXXI

1 Cum solo trochilo pacem habet, vepote à quo iuuetur. Etenim posſ. 2 Constituta, *vel decreta*. 3 Et vinum honestissime tractantes. 4 *Valla interpretatio habet tantum*, comparantes. 5 Exertos dentes ostentantes, cauda & voce equina.

tam crasso

tam crasso corio vt ex eo arefacto fiant
LXXII pila missilia. Gignuntur præterea fluuio
[1] aquatilia quædam quæ Ægyptii sacrata esse arbitrantur. [2] Arbitrantur item sacrum esse genus piscium quod vocatur squamosum, atque etiam anguillam. Hos pisces aiunt sacros esse: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanseres. Est & alia volucris sacra, nomine phœnix, quam equidem nunquam vidi nisi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingentesimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine simillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi nõ fit verisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templũ Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. sic autem gestaret primum ex myrrha ouum componere, quantum ipse ferre possit; deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ouum exinaniuit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impositio parente effectum sit, obstructo rursus foramine, baiulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem com-
LXXIV memorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos defunctos in Iouis ęde sepeliunt. huic e-
LXXV nim deo sacros illos esse prædicant. Est autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem fere positus: ad quem locũ ego me cõtuli, quod audirem volucres esse serpentes. Eo quum peruenj, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarum acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinę proiectę iacebãt, huiusce modi. Ex arctis montibus exporrigitur in vastam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis Ægyptiis

ὁ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε ἀοῦ γλωμοῦ, ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. Γίνονται δὲ καὶ ἐν τοῦ ποταμοῦ, τὰς ἱερὰς ἡγέωνται εἶναι). νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεόμενον λεπιδωτὸν, ἱερὸν εἶναι), καὶ τὸν ἔγχελυν. ἱερεῖς δὲ τούτοις εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χλωραλώπεκας. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱερός, τὸν οὔνομα φοινιξ. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀπανίως ἐπιφοιτᾷ σφι, διετέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) τοι πλαχυσίων. φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν ὁ πατὴρ. ἔστι δὲ ἐν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ πλησίσιον ἐμοιώσατο, καὶ τὸ μέγαθος. τόνδε δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πᾶσα λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τῷ ἡλίου τοῦ ἱροῦ. κομίζειν δὲ οὕτω πρῆγμα, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσαντα ὅσον δύναται φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὖθι φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήνανται τὸ ὠόν, τὸν πατέρα ἐς αὖθι ἐνθέντα. σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τόνδε, καθότι τὸ ὠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐγκειμένου δὲ τοῦ πάντος, γίνεσθαι τοῦτο βαρος. ἐμπλάσαντα δέ, κομίζειν ἐς Αἰγύπτου ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τόνδε τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, οἱ ἀνθρώπων οὐδαμὰ δηλήμονες· οἱ μεγαθεόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τόνδε γὰρ σφέας τὸν θεὸν φασὶ εἶναι ἱεροί. Ἔστι δὲ χώρης τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτὼ πόλιν μάλιστα πελεύμενος· καὶ ἐς τόνδε τὸν χῶρον ἦλθον πυθόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλῆθος μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες· ἐπὶ τούτων πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος ἐν ᾧ αἱ ἀκάνθαι κατακέχυνται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἐστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου. τὰς δὲ ἴβις τὰς ὀρνίθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν τούτης τῆς χώρης, οὐ περιεῖναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀραβίοι μεγάλως ὑπὸ Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι

1 Lutræ, *siue* lutriæ, quas Æg. sacras esse arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piscibus cum qui squamosus vocatur, sacrum esse, necnon anguillam. Hos autem pisces Nilo sacros esse aiunt.

ἀφ' ὧν τὰ τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος ὄ-
τις ἴδιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φο-
ρέῃ γερανίου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ὀπίγυ-
πον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν
μαχιμωτέων πρὸς τοὺς ὄφις, ἥδε ἰδέη. τῶν δ' ἐν
ποσὶ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι
γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν δειρὸν
πᾶσαν· λευκὴ πλεκτοῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος,
καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τουγαίου ἄκρου. ταῦτα ὄ-
γε εἶπον πάντα, μέλανά ἐστι δεινῶς. σκέλεα ὄ τε καὶ
πρόσωπον, ἐμφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τὸ δ' ὄφιος ἡ μορφὴ,
οἵη περ τῶν ὑδρων. πτίλα δ' οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ
τοῖσι τῆς νυκτερίδος πλεκτοῖσι μάλιστά κη ἐμφερέ-
στατα τοῦτο μὲν δὴ θηρίων ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐ-
τῶν δὲ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην
Αἴγυπτον οἰκέοντες, μνήμῃσι ἀνθρώπων πάντων ἐπ-
ασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐ-
γὼ ἐς ἀφάσσομαι ἀπικόμην. βίοισι δὲ ζόης τοιῷδε
χρέωνται· συρμαίζοισι τρεῖς ἡμέρας ἑκάστου
μηνὸς ἑξῆς, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμα-
σι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς
νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ δὴ
λόγῳ Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀν-
θρώπων, τὰς ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἶναι αἰτίας, ὅτι τὰ μεταλ-
λάσσοντα αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀν-
θρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων
εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτο-
φαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τὸν
ἐκεῖνοι κυλλῆστιν ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων
πεποιημένῳ ἀφανέονται· ἄμπελοι γὰρ σφι εἰσὶ οὐ τῇ
χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, ὡς ἥλιον αὐή-
ναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ' ἁλὸς ἅμμῃ τε τα-
χυκότες· ὀρνίθων δὲ τούς τε ὀρτυγας, καὶ τὰς νήσσας,
καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται), πρόσθε ταρι-
χεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι
ἐτήτυμα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται), τοῦτο
λοιποὺς ὁπωσοῦν καὶ ἕψουσι σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι
συνουσίῃσι τοῖσι βυδαίοισι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δεί-
πνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλι-
νον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γρα-
φῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πανταχοῦ πηχυαῖον, ἢ
δίπηχυ. δεικνὺς δ' ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει,
Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπου· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν
τοιοῦτος. ταῦτα μὲν πρὸς τὰ συμπόσια ποιεῦσι.
πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικ-
τέωνται. Τοῖσι δὴ τε πολλὰ ἐπαίξια ἔστι νόμιμα,
καὶ δὴ

idcirco se his auibus honorem exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota LXXVI
vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidē species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [1] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bitariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cerucemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, crura & rostrum alteri cōsentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarū: alas pennatas non gerit, sed *glabras & alis* vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit. ¶ Ipso- LXXVII
rum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, [2] memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Ægyptii omnium hominum, secundum Libyas, maxime salubri corpore, [3] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [4] ex farre conficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino vtuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoq; tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque auiculis. [5] ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eo- LXXIIX
rum, quum multi conuenerunt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maxime imitātem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuēs pota & oblectare, talis post mortē futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus patriis, nullum alium asciscunt. Quibus cum alia sunt egregia instituta, LXXIX
& dē

1 Earum vero quæ hominibus magis obuersantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum se exercentes.
3 Tempestatum. *Gall. La disposition du temps.* 4 Ex olyris, *id est, zea.* 5 Ceteris autem quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

[1]rum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentiũ habet. Idem tamen cõgruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum, vt ego admirer cum alia multa quę ſunt apud Ægyptum, tum vero vnde id nomen Lini acceperint, quem ſemper quodammodo decantare cognoſcuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitiſſet primi ipſorum regis, præmaturaque morte deceſſiſſet, his lamentis ab Ægyptiis fuiſſe decoratum: & cantilenam hanc
LXXX eamque ſolam ipſis inſtitutam. Congruunt præterea in hoc cum ſolis Græcorum Lacedęmonibus Ægyptii, quod minores maioribus natu obuii cedunt via, ac deflectunt, aduenientibuſque è ſedili aſſurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [2]Inuicem compellandi ſe mutuo in viis adorant,
LXXXI genu tenus demiſſa manu. Veſtibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calàriſis appellant, ſuper quas candida [3]ferunt amicula linea ſuperiecta. Laneæ tamen veſtes neque in ædes ſacras geſtantur, neque vna cum cadauere ſepeliuntur: profanum enim eſt. Conſentanea vero hæc ſunt iis quę Orphica & Bacchica appellantur: ſunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantẽ, laneis indutum veſtibus humari religioſum
LXXXII eſt. de quibus ſacra redditur ratio. Alia inſuper ſunt ab Ægyptiis excogitata, quis menſis dieſve cuius deorum ſit, & quo quis die genitus, qualia ſortietur, & quam mortem obibit, & qualis exiſtet, Quibus rebus qui in poeſi verſati ſunt, vſi fuerunt. Plura quinetiã ab eis prodigia cõperta ſunt quã à ceteris omnibus hominibus. nam quũ prodigium extitit, ſcribũt id, obſeruãtes quomodo euenerit: &, ſi quando poſtmodũ huius ſimile extiterit, exẽplo prioris putant euentu-
LXXXiij tũ. Diuinatio apud eos ita eſt conſtituta vt eius artificium nulli mortaliũ vendicetur, ſed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum eſt, & Apollinis, & Mineruę, Dianæque ac Martis, & Iouis. ſed quod præcipuo honore colũt ex omnibus oraculis, Latonę eſt, in vrbe Buti. Verũ hæc vaticinia nõ eodem modo

καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, & ἐν ἄλλῃ. καλὰ μάλιστα ἔθνεα οὐώνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὠυτὸς εἶναι τῷ & Ἕλλησι Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἰγυπτίων ἐόντων· ἐν ᾧ δὲ καὶ τῷ Λῖνον ὀχόθεν ἔλαβε τοὔνομα. φαίνονται δ' ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλεόμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν αἰνέειν, θρηνεύμενοι τοιούτοισι ὑπ' Αἰγυπτίων τιμῆσθαι. & ἀοιδὴ τε αὕτη παρὰ σφίσι γενέσθαι. Συμφέρεται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. & νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῇ ὁδοῦ, καὶ ἐκτρέπονται· & ὑπτιοῦσι, ὅς ἕδρης ἀναστήσεται. τόδε μὲν ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, καθιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ χιτῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοὺς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ὑπὲρ τούτοισι δὲ εἰρινέα εἵματα λευκά. ἐπιφαλλὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρινέα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικῇσι καλεομένοισι καὶ βακχικῇσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι & Πυθαγορείοισι· οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχειν θέμις, ὅσιον ἐστὶ ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τάδε δῆλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ὡρισμένα· μοῖρά τε & ἡμέρη ἑκάστῃ θεῶν ὁτέῳ ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἵοισι ἐγκρινήσει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων & ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πολλαχοῦ σφι γέγονε γενόμενα, φυλάσσουσι γεγραμμένα τὰ ποταμόν· καὶ ἦν κοτε ὕστερον πρόσταλσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τοῦτο νομίζοισι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε δέδοκται. οὐδενὶ μὲν ἀνθρώπων ἐπέτρεψαν τὴν τέχνην, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτοῖσί ἐστι, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὃν μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγοντα πάντων τῶν μαντηίων, λήθοις ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. ἀμφὶ δὲ αἱ μαντηίαι σφι καὶ τοῦτο

---

1 Tum vero etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidem pro ſingularum gentium differentia nomen habet: ſed (vt inter omnes conuenit) eadem illa eſt quam Græci canunt, & Linum appellant. vt cum alia multa quæ ſunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illis quem videntur iam inde ab omni æuo ceciniſſe, nomen ſit exortũ. Vocatur porro Linus, &c. 2 In viis pro mutua ſalutatione, ador. 3 *Valla*, ferunt amicula tanquam ſuperiecta: *omittens* ἐφαίνα, *id eſt*, lanea.

ἐσᾶσι, ἀλλὰ διαφορέουσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, οὐ δὲ πλεόνων· πάντα δὲ ἰητρῶν ἐστι πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ καταιρέαται· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, ὅσοι αἰδοῖοι τοῖσι ἀνθρώποισι ἐκ τῶν οἰκηίων ἀνθρώπου, τοῦ τις καὶ λόγος ἢ, ὁ δῆλυ ἦμος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάγησαν τὴν κεφαλὴν πλῶ καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἐπεὰν ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὖται αἱ τὴν πόλιν περιφώλιαι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τὸν μαζόν· σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ὕστερον ἐς τὰ ἐργάσιμα χωρέουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατεσταμένοι, καὶ τέχνῃσι ἐπίστανται τὰ τῶνδε. ὅτε ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι τὰ δὴ δείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τῶνδε μὲν ἀπονοσφιστὶ αὐτέων φασὶ εἶναι τὸν ὄκ ὅσιον ποιοῦμαι τὸ οὔνομα ὀνομάζειν τὸν δευτέρῳ δεικνύουσι τοῦτο δεύτερόν τε καὶ τρίτην· τὸν δὲ τρίτῳ, πολυτελέστερον. τὸν δὲ τρίτον, πολυτελέστατον. φασάντων δὲ, καὶ συνθεωνται τοῦ αὐτέων καὶ ἐπὶ τίνα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ἐπολιπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ ἀπονοσφιστὰ τελευτῶσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ ἀφαιροῦσι τῶν μυκτήρων ἔξαγωσι καὶ ἐγκέφαλον, καὶ μὲν αὐτὸν οὕτω ἔξαγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέι κατατμήσαντες κατὰ τὰ λαπάρην, ἔξω ὧν ἕλκον τὰ κοιλίην πᾶσαν ἐκκαθήραντες καὶ αὖτις, καὶ διαπλύναντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖθις διπλόοισι θυμιήμασι κατειτετριμμένοισι. ἔπειτα τὸν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλείονας γὰρ ἕλκειν οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, καλλίστοισι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ἐπιχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέονται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοι μιν οἱ προσήκοντες, ποιοῦσι ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσερχνύσι τὸν νεκρόν. καὶ καλαχλίσαντες ὕτω, ἡσαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκέῃ, ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς·

sunt omnia inſtituta, ſed differenter. Iam vero medicina apud eos hunc in modum eſt diſtributa, vt ſingulorum morborum ſint medici, non plurium. itaq; omnia referta ſunt medicis. Alii enim ſunt oculorũ, alii capitis, alii dentium, alii [1] alui partium, alii morborum occultorum. Luctus eorundem ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcunque aliquis ex domeſticis deceſſit, homo alicuius momenti, ibi omnes feminæ illius familiæ caput ſibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [2] domi cadauere, ipſæ per vrbem vagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [3] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipſi [4] expectorati ſe verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipſos cadauer portatum eſt, oſtendunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo aſſimilata. Et eorum vnum accuratiſſime fabrefactum eſſe aiunt, (cuius ego [5] nomen ſi nuncupauero, haud faciam ſancte) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, viliſſimi. Quibus expoſitis ſciſcitantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuum ſuum. Iſti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentiſſime condiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrũ per nares educunt, [6] vt quamq; partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide Æthiopico circa ilia conſcindunt, atque illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rurſus odoribus contuſis proluunt: tum aluum complentes contuſa myrrha pura, & caſia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterum conſuunt. Vbi hæc fecere, ſaliunt nitro abditũ ſeptuaginta dies. nam diutius ſalire non licet. Exactis ſeptuaginta diebus cadauer vbi abluerũt, ſindone byſſina totũ inciſis loris inuoluunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunq; vtũtur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiẽ faciunt, in qua mox inſerunt mortuũ, incluſumq; ita, [7] reponunt.

LXXXIV

LXXXV

LXXXVI

---

1 Alui, & vicinarum partium. 2 Inter cognatos, *vel neceſſarios. niſi oinitois depranatum eſt, aut pro vinitmon poſitum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti. 5 Nomen nuncupare nefas eſſe duco) 6 Ipſum quidem ſic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco ſepulchrorum loculis dicato*, & rectum ſtatuunt ad parietem. Siquidem mortuos ſumptuoſiſſime apparant, *vel adornant*. Eos autem, &c.

Eos au-

lxxxvii Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysterem vngüine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipsum neq; scindentes neq; extrahētes, sed per secessum, prehenso viæ posteriotis hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiunt. quorum dierum vltimo cedrinū vnguen, quod prius ingesserant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim vt vna secum aluum atq; intestina tabefacta educat. Nitrum autē carnes tabefacit, mortuiq; tantum cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecere,[1] ex quo sic tradidere mortuū, nihil amplius lxxxix negocii suscipiunt. Tertia conditura hæc est qua adornantur eorum mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutionibus ventrem abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies, deinde tradūt xc reportandum. Vxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem feminas quæ formosæ valde & [2]maioris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de causa facientes, ne cum feminis ipsi salinarii cōcumbant. Deprehensum enim quēdam aiunt coeuntem cum recenti cadauere muliebri, delatumq; ab eiusdem artificii xci socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorum vel externorum compertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei ciuitati ad quam eiectus est, condire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem ne cōtingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum,[3] nisi ipsis Nili sacerdotibus, vtpote maius quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepeliendum. Græcanicis institutis vti recusant, & (vt semel dicam) nullorū hominum aliorum institutis vti volūt. Et hoc quidem ceteri Ægyptii obseruant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido est templum Persei, Danaæ filii, quadratū ac palmeto circumdatum, ingenti sane è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templū, & in eo simulacrū Perfei: quem Chemmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiusque sandalium quod ge-

Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τῷ δὲ πολυτελεΐῃ
ἐκφεύγοντας, σκυθάζοισι ὧδε. ἐπεὰν κλυσ-
τῆρας πλήσωνται τοῦ ἐκ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινο- χ. φύσης τινός.
μένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τὸν νεκρὸν τῷ χωλίῳ, ὅτε αὐτὰ
ταμόντες αὖθις, ὅτε ἐξελόντες τὴν νηδὺν καὶ τὰ ἔν-
δρια ἐσπλύναντες, καὶ ἀποπλασάντες δὲ κλύσμα τὸ ὀ-
πίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ
δὲ τελευταίῃ ἐξείσαι ἐκ τῶν χωλίης τὸν κέδρινον, τὸν ἐσπλη-
σθέντα πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐ-
κοῦτῃ τὴν νηδὺν ἐκ τὰ σπλάγχνα καὶ κατατετηκότα ἐξ-
άγει. τὰς δὲ σάρκας τὸ νίτρον καταπέκει· ἐκ δὲ λείπε-
ται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ
ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ τότε ἐδωκαν οὕτω τὸν νεκρόν, οὐ-
δὲν ἔτι περιπλατυνθέντες. Ἡ δὲ τρίτη ταριχευ-
σις ἐστὶ ἥδε, ἡ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκυθάζειν
συρμαίῃ διπλήσαντες τὸν χωλίῳ, ταριχεύουσι ἑβδο-
μήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπὸ τότε ἐδωκαν ἀποφέ-
ρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν
τελευτήσωσι, καὶ τὰς εὐειδέας καὶ τὰς λόγου πολλοῦ, μετ' ἡμέρας
ὅσας αὖ τύχωσι διὰ δέος καρτὸς ἐὸν λόγου πολλοῦ, μεταῖχες·
ἀλλ' ἐπεὰν τριταίας ἢ τεταρταίας ἡμέρας ᾖ, ὅτω τότε δι-
δόασι τοῖσι ταριχεύουσι. ὅτου δὲ ποιέουσι ὅτω ὧδε εἵνε-
κα, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί·
λαμφθῆναι γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ πρόσ-
φατον γυναικὸς κατειπεῖν τὸν ὁμότεχνον. Ὅς δ'
ἂν καὶ αὐτὸς Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ἐὼν χρηστὸν εἰλὼ
ἁρπασθεὶς, ἢ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φανῇ τεθνηώς,
κατὰ τοῦτο ἂν πόλιν ὁρμηθῆναι, τούτους πάσα ἀνάγκη ἐστὶ
ταριχεύσαντας αὖθις, καὶ θεοπρεπέα ποιησαντας ὡς κάλλιστα,
θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ δημότην
οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· δηλᾶσι μὲν ⓐ
ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, οὕτω τινὰ θάπτουσι ἄν τινα ἀξιόχρεον νε-
κρόν, χειροπλάζοντες θάπτουσι. Ἐλληνικοῖσι δὲ
νομαίοισι φθέγγεσθαι χρᾶσθαι τὸ μὲν εὐρίσκω εἰπεῖν, μηδ'
ἡμῶν μηδαμὰ μηδαμῶς αὐθεφτῶν νομαίοισι. ⓐ
μοῦνοι μὲν δὴ οἱ Αἰγύπτιοι ὅτω τοῦτο φυλάσσουσι· ἔστι δὲ
Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέ-
ης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δαναέος
ἱρὸν τετράγωνον· περιέχει δὲ αὐτὸ φοίνικες πανταχόθεν. τὰ
δὲ προπύλαια τοῦ ἱροῦ, λιθινά ἐστι, καρτὰ μεγάλα· ὅτι δὲ
αὐτοῖσι αὐδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ
τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἐνι, καὶ ἄγαλμα ἐν
αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. φασὶ δὲ ⓐ Χεμμῖται λέγεσθαι τὸν
Περσέα πολλάκις μοι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ φαίνεσθαι σφι·
πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφο-

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ f. 3 Sed eum sacerdotes ipsi Nili, veluti maius quiddam quam humanum cadauer, manibus contrectantes sepeliunt.

ρηθμὸν βυθίσκεσθαι, ἐὸν δὲ μέγαθος, διπήχεα· ὃ δ' ἐπὰν φανῇ, βυθιεῖ ἐν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Ταῦτα μὲν λέγουσι· ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τοῦ Περσέος. ἀγῶνα γυμνικὸν πιθεῖσι πᾶσι παντοίης ἐσάγουσι· τοὺς δὲ ἐχορτες ἄεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα. Ἐξορμᾶται δὲ μοῦνοισι ἔνθαπερ ὁ Περσεὺς 77
ὑπεφάνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν πιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῶν ἑωυτῶν πόλιος γεγονέναι. Ἀπικομένῳ δὲ καὶ τὸν Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ τούτων ἐνθενεόντες, κατέβαινον ἐς Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατὰ αἴτιον τὸν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οὐσόντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι σφέων συγγενέας πρώτους. ἐκμεμαθηκέναι δὲ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος ὄνομα πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δὲ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαντος, ὑποτελέειν. Ταῦτα μὲν πρῶτα ἀνθρώπων κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκεόντων Αἰγυπτίοισι νομίζουσι. Οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἕλεσι καλεόμενοι, τοῖσι μὲν ἄλλοισι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ πάλαι, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, καπάπερ Ἕλληνες. ἀτὰρ τοῦ βιοτελείου τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι λωτὸν καλέουσι λώτον. Τοῦτ' ἐπὰν ἀμήσωσι, ξηρήνουσι ἀνὰ τοὺς ἥλιον. Καὶ ἔπειτα τὸ ἐν τῷ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερές, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἄρτους ὀπτοὺς τοῦτο ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τοῦτο ἐδώδιμον· καὶ ἐγλύσιον ὑπερέχεως ἐὸν τρόγυλον, μεγάθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα. Καὶ τούτου ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἀκάνθῃ κάλυκι παραφυομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέῃ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ πολλὰ ὅσον τε πυρὸν ἐλαίης ἐγκίνε συχνά· πρώγε δὲ καὶ ἅπαλά τε καὶ αὖα. Τὸ δὲ βύβλον τὸν ἐπίτροπον γινόμενον, ἐπὰν ἀναπάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι πρήσσουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ὑπὲρ πῆχυ, πρώσουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἀγαθοὶ καρπὸν βύβλου δεῖπνον ἡμέρης ἕνα τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πυρώσαντες, οὕτω πρώσουσι. Οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὸν χολίδα, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὔοισι ἐόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· 78

stabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, nauigasse in Græciam: [1] à quibus originem gradatim ducendo, deueniebãt ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob caussam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum veniisse, [2] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hæc omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, vruntur eisdem quibus ceteri Ægyptii moribus, eum in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Ceterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea vbi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri assimile; postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem huius loti radix quoq; esculenta, etiam suauitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [3] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculenta quędam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam vero byblum annuũ vbi è paludibus excerpserunt, superiorẽ eius partem amputant, quã in aliud quiddã conuertunt: quod relictum est inferius, lõgitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo siqui admodum suaui vti cupiunt, in luculento furno torrefactũ ita comedũt. Sunt prętera ex eis qui solùm piscibus victitãt, quos vbi ceperũt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales: XCII XCIII

1 Quorum genealogiam discribentes, deuen. 2 Se igitur certamen gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calyce adnascente è radice, simil.

sed nu-

sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam feminæ [1] cõsectantes, recuruando se ex ea concipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorundem ductu, sed feminarum. Gregatim autem præeuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, oua fundentes instar milii parua, quæ mares venientes deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorum reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiuntur, dum in mare meant, [2] his detrita dextra: quod ea de caussa patiũtur, quod in mare dum tendunt, à sinistra terram legunt: rursus eadem via reuertentes, incursant atque offensant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta piscículis minutis opplentur. Vnde autem verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor causssæ intelligere, quod superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui oua in cæno peperérant, vna cum postremis abeunt aquis: circumacto rursus anno, vbi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignuntur pisces. Et ad pisces quidem quod attinet, ita se res habet. Porro Ægyptii qui palustria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu syllicypriorum, quod appellãt Ægyptii [3] kiki, hunc in modũ conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad oras fluminum stagnorumque serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contusum, ad ignem, alii in sartagine coquũt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum, sed graueolentiam exhibens. Sunt autẽ aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

πεφόμφοι ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέοισι ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὸ θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορρᾶίνοντες ὕδωρ. αἱ δὲ, ἐπόμφαι ἀναπίπτουσι, καὶ ἐξ αὐτέων κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς τὠυτὸ ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι ⓐ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεμόνας δὲ ἀγινδύν, ποιεῦσι οἷον καὶ ἐποίεων ⓐ ἔρσενες. τῷ δὲ ὠῷ ἀπορράίνουσι καὶ ὀλίγους τῷ κέγχρῳ· ⓐ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι. εἰσὶ δὲ ⓐ κέγχροι δύο, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν ἀποτιναγμένων & μὴ καταπινομένων κέγχρεων ⓐ τρέφονται, ἰχθύες γίνονται· οἱ δὲ αὖ αὐτέων ἀχθόμενοι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλέων· οἱ δὲ αὖ ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς, ἐπὶ δεξιὰ καταπλώσι ἐς θάλασσαν· & ἀναπλώοντες ὀπίσω, τὰ αὐτὰ αὖ τέχνηται ἐγχειμιπτόμενοι, καὶ φαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τοῦ ῥόου. ἐπεὰν δὲ πληθύσῃ ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε χείλεα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ κατὰ τὸν ποταμόν, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. & αὐλίκια τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παντοῖα σμικρῶν πίμπλαται ἰχθύων. ὁκόθεν δὲ ἐγὼ μοι δοκέω γίνεσθαι τοῦτο τοῦτο τὸ πρηγμα τοῦ ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, ⓐ ἰχθύες ἐκτεκόντες ἀπὸ ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἑκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων πάλιν γίνονται ⓐ ἰχθύες. καὶ περὶ μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω ἔχει. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων ⓐ περὶ τὰ ἔλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλέουσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι δὲ ὧδε· τρίβουσι τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων ἀπιέρεσι τὰ σιλλικύπρια πάντα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα τὰ ἄγρια φύεται, πάντα ἐστὶ τῇ Αἰγύπτῳ ἀπιερώμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μέν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, ⓐ μέν, κόπτοντες, ἀποπιέζουσι οἱ δὲ ⓒ φρύξαντες ἀποψύχουσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ θρόσιμον. ὀδμὴν δὲ βαρέαν προσέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι ἔστι μεμηχανημένα· τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντες ⓐ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· ⓐ γὰρ κώνωπες οὐ τοῦ τε ἀνέμου εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι·

XCIV

XCV

1 Consectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendum enim ai ἀκάντων non ex vet. cod. non ai ἀκχιμένων, cum Valla, nec ai ἀκλιμένων, cum vulg. edit.* 2 His capita sinistram versus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam caussam pat. 3 *Vulgo ricinus esse existimatur.*

Τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε αὐτοῖσι πρὸς τῷ πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μετ' ἰχθῦς ἀγρεύει, τῷ δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ τοῦτο ἴσχουσι τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἐπεὰν ἐνδὺς ὑπὸ αὐτῷ, καθεύδει· ἢ δὲ κώνωπες, ἐὰν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐλιξάμενος εὕδῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.. Τὰ δὲ πλοιά σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μάλιστα κατὰ Κυρηναίην λωτὸν· ὁ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κολάμβους ξύλου ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συνιᾶσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερτείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκάνθινῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. Τοῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δυνατὰ πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥοὸν δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, καὶ τέρραμμένη ῥίπεϊ καλάμου, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστα καὶ γαθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὄπισθε φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥοὸν ἐμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὸ βάριν (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἐπελκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, καθυθίζει τὸ πλοῖον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, τὰ μὲν ἐνία πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὸν χῶρον, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα κατὰ τὰς Αἰγύπτου· κολπώνησοι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας ἡ πλόος. ἔστι δὲ οὐδὲ αὕτη ἐξ, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὀξέος Δέλτα, καὶ διὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων,

At qui intra paludes habitant, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt,[1] eisdē noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnum capiūt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur.

[2] Naues eorū onerariæ sunt factæ è spina, cuius figura simillima est loto Cyrenæo, & cuius lacryma gummi est. Ex hac spina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, [3] tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, desuper frequentia transtra extendunt. [4] Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt. Gubernaculum [5] scite faciūt, & hoc per carinam transit. Malo quoque spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est [6] ianua ex myrica facta, [7] putaminibus arūdinaceis strata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. huiusmodi [8] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinūt deferri: lapidem vero retrorsum alio fune. [9] Ita ianua, impetu aquæ insidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingēs apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa milla talentorum pondo. Quum regionem supergressus est Nilus, solæ vrbes apparent, eatenus extantes vt insulis Ægæi maris fere assimiles esse videantur. Nam cetera Ægypti, pelagus efficiuntur, ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem [10] Memphin versus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratē versus per campum

XCVI

XCVII

---

1 Nocte vero sic vtuntur: Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur* ὦτα, *non* ἄνα. 2 Nauigia eorum oneraria sunt facta è sp. 3 In formam lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. vbi hunc in m. 4 Curuatis autem in gyrum lignis non vt. 5 Vnum faciunt, ἓν, *pro quo hic legit* οὗ. 6 Cratis. 7 Ex arundinum resegminibus consuta, *vel contexta* & lapis perforatus, duorum f. &c. 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin versus nauiganti, iuxta ipsas pyramidas est cursus, *id est tenetur, vel dirigitur*. at ne hic quidem est *tum*, sed, *est alius* iuxta ac.

ad Anthyllam vrbem venies, & ad vrbē
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum vrbiū Anthylla, quæ eſt inſignis, datur peculiaris in calceamenta vxori ſemper eius qui in Ægypto regnat. quod factum eſt ex quo Ægyptus fuit ditionis Perſarum. Altera videtur mihi nomē habere ab Archandro Danai genero Phthij Achæi filio. Archandri enim vrbs nominatur. [1]Quod ſi alius quiſquā Archāder eſſet, nequaquā Ægyptiū nomen foret.
XCIX Hactenus quæ vidi, quæ noui, quę interrogaui, dicta ſunt: hic pergam diſſerere de Ægypto quæ audiui, addēs & aliquid quod ipſe viderim. ¶ MENEM, qui primus apud Ægyptū regnauit, aiebant ſacerdotes [2] iunxiſſe pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam verſus totum præterlabi montem Pſammitum: & ſupra Memphin centum circiter ſtadia meridiem verſus aggeſta humo ad anfractum fluminis arefeciſſe priſtinum alueum. ita flumen facto alueo per medium montium fluere. Adeo nunc quoque ſub Perſis iſte anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præſidiis cuſtoditur, quotannis obſeptus aggeribus. Quos ſi refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, [3] id vnde fluit amnis effectum terreſtre, ibique ab eodem vrbē hanc conditam quæ nunc Memphis appellatur. (eſt enim Memphis in anguſtiis Ægypti ſita) & exterius aquilonem verſus & veſperū, ex flumine effoſſum eſſe ſtagnum, (nam ab aurora ipſe Nilus coercet) & ab eodem in ea vrbe extructum hoc templum Vulcani tū magnum tum memoratu digniſſimum. c Poſt hunc recenſebant è libro ſacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuiſſent Æthiopes, & vna mulier alienigena: cæteri, viri Ægyptij. Mulieri quæ regnauit, fuit nomen idem quod reginæ Babyloniæ, NITOCRIS. Quam dicebant vltam fuiſſe fratrem, ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detuliſſent. vltam autem fratrem, multis Ægyptiorū dolo abſumptis. [4] Nam extruxiſſe eam permagnum ædificium ſubterraneum, per cauſſam quidem noui operis, animo autem aliud agitantem: & conuocatis

ἔξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλεομένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, εὐδοσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἀξαίρετος δίδοται τῦ ἀεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τῦτο δὲ γῆς ἔξ οὗ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δὲ ἑτέρη πόλις δοκέει μοι ὄνομα ἔχειν ἀπὸ τῦ Δαναοῦ, γαμβρεοῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. Εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὅψις τε ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσα ἐστί· τὰ δὲ ἀπὸ τῦδε, Αἰγυπτίοισι ἔρχομαι λόγοισι ἐρέων, καὶ ἤκουον. προσθήσω δὲ τοῖσι καὶ ὄψιός τι καὶ τῆς ἐμῆς γνώμης. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, φασὶ ἱρέες ἑλέγειν τῦτον μὲν ἀποφυράσαι τὴν Μέμφιν. καὶ γὰρ ποταμὸν πούτα ῥέειν τῶδε τοῦ ὄρεος ὁ Ἅλμμιον πρὸς Λιβύης· καὶ ὁ Μῆνα αἰνὰ θεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, καὶ πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, καὶ τὸν ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῦ οὐρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τῦ Νείλου ὡς ἀφυλάκητος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φέρεσι δὲ μὴ ἀναπλῶ ἔτος. Εἰ γὰρ ἐθελήσοι ῥῆξαι ὑπερβαλὼν ὁ ποταμὸς τοῦτο, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι καταδαμῆναι ἐστί. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλέι χέρσον γεγονέναι τὸ ἀφυλάκητον, τοῦτό μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, τὴν νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέω τε καὶ ἑσπέρης. θεὸς γὰρ πρὸς τοῦ πάντων ὁ Νεῖλος ἀφ' ἑῴου. τρίτον δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεξαν ἱρέες ἐκ βύβλου, ἀλλέων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν τοσούτοισι γὰρ ἀνδράσι, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· ἡ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τοῦ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὸν ἔλεγον τιμωρέουσά μιν ἀδελφεῷ, ὃν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω οἱ παρέδοσαν τὴν βασιληίην· τοῦτο μὲν δὴ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων ἀπολέσαι δόλῳ. ποιησαμένην γάρ μιν οἴκημα ὑπόγαιον, καινοῦν τοῦ λόγου νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. κεκλέουσαν δὲ μιν

1 Sed fieri poteſt vt aliquis Archander fuerit: non tamen Ægyptium eſt hoc nomen. 2 Aggeſſiſſe Memphin. fluuium enim totum præterlabi ſolitum montem fabuloſum Libyam verſus: Menem autem ſupra ſtadia circiter centum à Memphi, ſinu qui meridiem verſus ferebatur obſtructo, aref. pr. 3 Quum ea pars à qua fluuium arcuerat, continens facta eſſet, *vel terreſtrem*, ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, ſpecum ſubterraneum & eum quidem valde longum excauaſſe, vt ipſa quidem dicebat, monte autem aliud machinatam eſſe, & conuoc. *Vt legatur κατανῶν, non κτανῶν.*

Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταλλοιους τοῦ φόνου ἡδεε, πολλοισὶ ἐοῦσι δαννυμένοισι, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος χρυσοῦ μεγάλου. Τοῦτο μὲν πρὸς τοῦτο ἔλεγον. πλινθοῦλι αὐτὸ μέν, ὡς τοῦτο ἐξέργασο, ῥίψαι ἐς οἴκημα ἀποδοῦναι τὸν ἐόντα ὅκως ἀμφορητος γένηται. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, ὃ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν, καὶ οὐδὲν εἰ λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἐξόπισθε αὐτῶν Μοίριος. Τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τὰ Ἡφαίστου τοῦ πρὸς βορέην ἄνεμον τεταμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι· τὸ δὲ περίμετρος ὅσων ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τὸ μεγάθεος πρός, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπινήσομαι. τοῦτον μὲν τοῦτο ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

Γενεὴ δὲ ἐγένετο, τὸν ὀπίσω τούτοισι ἡμεῖς βασιλέως, τοῦ οὔνομα εἶναι Σέσωστριν, τοῦτον μνήμην ποιησόμεθα· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοῦ πρὸς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν καλεομένους καταστρέψασθαι. ἐς ὃ πλέοντα μὲν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὸν ὑπὸ βραχέων. ὀνομαστὶ δὲ οὐκ ἔτι ἔφασαν οἱ ἱρέες τὸν ἔπειτα ἐπὶ τὸν Αἰγύπτιον στρατὸν ἐλάσαντα· ἀπὸ γὰρ τῆς ἠπείρου, πρῶτον ἔθνος ὃ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. οἱ μὲν νυν αὐτέων μεγίστοισι ἐπετύγχανε, καὶ δεινῶς ἀγαπωμένοισι τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας ἀίσσειν ἐς τὰς χώρας· ἀπὸ γράμματων λεγούσας τό, τε ἑωυτοῦ οὔνομα, καὶ τὸ πάτριον, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέοισι δὲ ἀμαχητὶ καὶ ἀπτεῖ πάρελαβε τὰς πόλις, τοῖσι δὴ καὶ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι καὶ τοῦτα καὶ τοῖσι αἰδοίοισι τῶν ἐωυτοῦ ἀνδρείοισι· καὶ δὴ καὶ ἀδίκαια γυναικὸς ἐνέγραφε, δηλα βουλόμενος ποιέειν ὡς ἦσαν ἀνάλκιδες. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε τὴν ἤπειρον. ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάς, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τούτους δὲ μοι δοκέει καὶ ὁ στρατὸς τὰ ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται καταθεῖσαι αἱ στῆλαι· ὁ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπισρέψας ὀπίσω, ἦλθε· καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ὅτι Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω ὁ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν μέρεα ὁσον δὴ, ad conuiuium multis, quos præcipue nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, prætertquam quod, vbi hoc fecisset [1] conspersisse eam multo cinere ædificiū, quò impunita esset. Aliorum autem regum nullum refe- CI
rebant clarum opus editum, nisi vnius, qui postremus horum extitit, Moeris. Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventū aquilonem vergentia: & stagnū effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaq; tantum operū edidisse: alios autē nihil prorsus.

¶ Quos ego prætergressus, eius qui his CII
successit, nomine Sesostris, mentionē habebo. Istum dicebant sacerdotes, [2] primùm lōgis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressumque longius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad Ægyptum recepit: secundùm sacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per cōtinentem perrexisse: omnesque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascunq; earum nanciscebatur feroces & vehemēter studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos litteris sui nominis & patriæ, & quę referrent ipsum illos vi subegisse: quarum vero vrbes nullo prœlio nulloque negocio cepisset, his cippis inscripsit eadem litteras quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterāt, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. CIII
Hæc faciendo peragrabat cōtinentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsq; & non vlterius mihi videtur Ægyptius exercitus peruenisse, quoniam in istorū terra tituli, non vltra, positi apparent. Hic digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, [3] quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulū copiarū

1 Sese coniecisset in domum cinere plēnam, quō imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primū omnium regum longis nauibus Arabicum sinum præteruectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque retro iisdem vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horum ille regiones stelas, *id est, cippos lapideos*, statuebat, litteris significantes ipsius regis nomen & patriam, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorum verò vrbes nullo negocio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atq; eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. 3 Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

reliquerit

reliquerit ad eam regionem incolendã, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluuium Phasin subsititerint.

CIV Nã Colchi videntur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quum mihi cupido incessisset vt vtrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. [1] ipse autem ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quũ & alii sint huiuscemodi) [2] sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominũ Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nã videtur esse perantiquũ. sed quod ex Ægypto, quùm illic commerciũ haberent, didicerint, magnũ mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur, virilia circumcidunt.

CV Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atq; Ægyptii linum eadem ratione [4] operantur: omniscque vtrorumq; vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicũ à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur Ægyptiacum.

CVI Titulorum quos Sesostris rex Ægypti [5] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ visuntur in petris incisæ: vna quidem quâ ex Epheso in Phoceam itur, altera verò, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum vtraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, ceteramque item armaturam & Ægyptiacam

αὐτὸ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας. Εἴτε δὴ τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλανῇ αὐτὸ ἀρεθέντες, εἴτε Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες ⓐ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκοὴν ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φρενὶ ἐγένετο, ἠρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον ⓐ Κόλχοι ἐμέμνηντο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ ⓐ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δὲ ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσας τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροες εἰσὶ καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν αἰτηκτέον· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πρώτων αὐτῶν τε καὶ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι ⓐ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ ⓐ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες ⓐ τοὺτοισι ἀσύγκτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γὰρ εἰσὶ ⓐ περιταμνόμενοι αὐτῶν τῶν μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτα. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐὸν· ὡς δὲ ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον ἔστω. Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι περισσοφέρεες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταὐτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μὲν τοῖ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεόμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ σῆσαι, τὰς ἴσα κατὰ χώρην ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον ἑούσας, καὶ τὰ γεφύρματα τὰ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς ἐόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. Εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίῃ δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν καταίρηται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μεγάθεος πεμπταμέτρου ἑκάστου, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων ἀγχιμάχην, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τἄλλα ἀλλήλοισι σκευάδι ὡυτῶς. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην

1 Ipse partim ex hoc. 2 Sed ex istis magis, quod soli, &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinẽ sequutos conflat. 4 Elaborant. *Vel, Apparant. Gall. accusirent.* 5 Per singulas regiones.

καὶ Αἰθιοπίδα ἔχοι. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον ἀπὸ τῶν στηθέων γράμματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστί, ἐπαῦξαι μὲν οὐδηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τοὺς δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θωμαζόντων, Μέμνονος εἰκόνα εἶναι ζοισι μὲν οὐκ ἐοῦσι, πολὺ δὲ ἀληθείης ἀπολελειμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνὰ τὸν πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἐλέγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐλαύνει ἀναχωμιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι, τοῦ ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τὸν ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγύπτου, τὸν δὴ ξείνια αὐτῷ καλέσαντα, καὶ τοὺς παῖδας, περιεκαῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ περιενείκαντα. ἰδόντα δέ, συμβουλεύσασθαι τῇ γυναικὶ καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὸν δὲ συμβουλεύσαντα, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτούς τε ἐφ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας διεκπερᾶσαι. τοῦτο μὲν ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι ἔξωθεν τοιῶδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. Νοστήσαντα δὲ τὸν Σέσωστριν ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ λαβόμενον τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμιλῶν τὸν ἐπηγάγετο, τοὺς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τε λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸν Ἥφαιστον τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθει θωμαστέους, ἄγειν ἐκέλευσαν· καὶ τὰς διωρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας θέλοι ἀναγκαζόμενοι ὀρύξαι. ἐποίεόν τε οὐκ ἐχόντες Αἰγύπτιον, τοῦτον ἐὸν ἱππασίμῳ, καὶ ἅμα ξυνομώτῳ πᾶσιν, ἀνθ' ἑωυτῶν. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνίππων καὶ ἀναμάξευτος γέγονε. αἰτίαι δὲ τούτων αἱ διωρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαί, καὶ πάντοθεν ἔθνεα, ἐπεὰν ἐθέλῃσι. κατέβαινε δὲ εἵνεκα τοῦ χώρῳ ὁ βασιλεὺς ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκτηντο πόλις, ἀλλ' ἀπαμέσας, θέλοι ὁκόσῳ τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀπαιρήσοντες ὑδάτων, πλατυτέρῃσι ἐχρέωντο τῇσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατελήφθη ἡ Αἴγυπτος κατημένη ὑπὸ τοῦ χώρου. Αἰγυπτίοισι δὲ πᾶσι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κληρῶσαι ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα, καὶ ἀπὸ τούτου τὰς φόρους ὁδοὺς ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος θείη ὁ ποταμὸς τὴν παρέλοιτο, ἐλθὼν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γενόμενον· ὁ δὲ

& Æthiopicam gestans: & ex altero ad alterum humerum euntes sacræ litteræ Ægyptiacæ sunt insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamen aut cuias fuerit, [1]ab hac parte non indicant, sed ab altera. Ea quidam conspicati, Memnonis imaginem esse coniectant, multum à veritate deficientes. Hunc igitur Sesostrin Ægyptium sacerdotes dicebant, redeuntem, multosq; mortales earum gentium ac regionum quas subegerat, reportantem, eundem, [2]posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem Ægypto præfecerat, vna cum liberis inuitatum: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendisset, re hunc intellecta, extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat) & ea suadente vt duos è sex liberis super ardentem pyram extendens, pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderent, ita fecisse: & duobus filiis ita incensis, ceteros vna cum patre fuisse seruatos. Sesostrin in Ægyptum reuersum, vltionem de fratre sumpsisse: quam vero multitudinem è terris in potestatem redactis abduxerat, ea vsum in hæc fuisse. Nempe isti fuerunt qui sub hoc rege immẽsæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad diuortia aquarum, quæ nunc in Ægypto sunt, cũcta effodienda sunt adacti, [3]quia inuiti faciebant vt Ægyptum, prius equis & plaustris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana est, tamen inequitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas [4]vniuersa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, sed in medio Ægypti essent, refluente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de caussa Ægyptus intercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes Ægyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, impositis certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

CVII

CVIII

CIX

1 Hîc quidem non declaratur, sed alibi declaratum est. 2 Quum in reditu Daphnas Pelusias veniisset, 3 Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr. e. & pl. agendis vbique idonea, commoditate ista careret. Nam, &c. 4 Et varias formas, *vel varia diuerticula* habentes. Regionem autem ideirco rex incidit vt ciuitas. *Hic pro πάντοθεν legit πάντοι.*

inspici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, vt ex reſiduo pro portione taxatū vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt, normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex
CX imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoq; ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, vnam ſuam, alteram vxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darii Perſæ ſtatuæ anteponeretur, nō tulit id ſacerdos Vulcani, negans Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet:[1] eoq; iniquum eſſe huius ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis nō eſſet illum ſupergreſſus. Hæc loquuto ſacerdoti tamen ignouiſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnum ſu-
CXI ſcepiſſe PHERONEM eius filium aiebāt, & hunc nullam ſumpſiſſe expeditionē, ſed ei contigiſſe vt luminibus caperetur. idque hac de cauſſa: Quum flumen eo tempore copioſiſſimum manaret, ita vt ſupra decem & octo cubitos rura trāſcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [2] facinus admiſiſſe, quod ſumptum ſpiculū in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimque laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioq; cęcum fuiſſe. Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum adueniſſe, iam exactum eſſe tempus [3] calamitatis: viſumq; ei rediturum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, ceterarum deinceps vrinam expertum, tādem vidiſſe. Tumque omnes mulieres quas fuiſſet expertus (præter eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet) vnam in vrbem coegiſſe, quę ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt, rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa vrbe omnes concremaſſe: & eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet, vxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tū maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

ἔπεμπε τοὺς ὀβελισκολυχνίους, καὶ ἀναμετρήσαντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὀκόσῳ τὸ λοιπὸν καὶ λέγειν τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γάρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες.

Βασιλεὺς μὲν δὴ ἦν δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δ' ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μέν, τεσσερηκοντα πηχέων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἐόντας τέσσερας, ἑκάστοισι πήχεων ἑξήκοντα. τῷ δὴ ὀρθοὶ τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπιπτα πολλῷ Δαρείου Περσέος βασιλεύσαντος· ἐπεὶ δὲ ἰσάντα ἐμπροσθεν ἀνδριάντα φασὶ οὐ δύνασθαι ποιεῖν ἔργα οἷα περ Σεσώστριος τοῦ Αἰγυπτίου. Σέσωστριν μὲν γὰρ δικαίως τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ὀλίγα ἑωυτοῦ, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ ὑβρίσαντα τούτων Σκύθας ἐλθεῖν· ἄξιον δὲ ἐστὶ στάντα ἐμπροσθεν τῶν ἑωυτοῦ ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἑωυτοῦ ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι ταῦτα ποιῆσαι· τὸν δὲ ἱρέα τοῦτον συγγνώμην ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· τοῦτον δὲ ἐκδεξάμενον μὲν οὐδεμίην στρατηίην, συμπεσεῖν δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, δι' τοιόνδε συμβάν· ὑπερβαλοῦντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυμαίνων ὁ ποταμὸς ἐφέρετο. λέγουσι δὲ βασιλέα τοῦτον ἀλαζονίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλὸν· ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκοι τε ἡ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψαι, γυναικὸς οὖρον νιψάμενος τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἥτις πρὸς τὸν ἑωυτῆς ἀνδρα μοῦνον πεφοιτηκε, πρὸ δὲ τούτου ἀνδρῶν ἑξῆς ἀπέχεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἑωυτῆς γυναικὸς πειρᾶσθαι μιν δι' ὧν, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τὰς ἐπιστήσας, πλὴν ἡ τοῦ οὔρου νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, τὴν νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ἐμπρῆσαι πᾶσάς σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ ἔσχε αὐτὸς γυναῖκα, ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθησιν τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πολλὰ τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τὸν λέγουσι μάλιστα ἄξιον ἐστὶ ἔχειν, ἐς τὸν ἡλίου ὃ ἱερὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑόντας ἑκάτερον λίθου,

1 *Hæc adde poſt Subegiſſet*, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque in. 2 Proteruitate quadam ſump.
3 Pœnæ qua mulctaretur.

μήκεος μὲν ἑκατὸν ἐόν, πήχεων ἑκατόν, εὖρος δ', ὀκτώ. Τούτῳ δὲ ἐνδέξασθαι τὸν βασιλήϊον ἔλεγον λόγον Μεμφίτεω. τῷ οὔνομα τῇ Ἑλλήνων γλώσσῃ θωῦμα Πρωτέα εἶναι. τοῦ νεῶ τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι καλὸν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δ' ὁ χῶρος ἅπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δ' ὡς τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τ' ἐστὶ Τυνδάρεω· καὶ τὸν λόγον ἀκηκόεα, ὡς ἐπεδήμησε Ἑλένη παρὰ Πρωτέι· διότι καὶ ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ δὴ μὴ μὴς Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστί, οὐδαμᾶ ξείνης ἐπικαλέεται. Ἔλεγον δέ μοι καὶ ἱρέες ἱστορέοντί μοι περὶ Ἑλένης τάδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὸ ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγίνετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἔξωθεν ἐπιπνεῦσαι ἀνέμους ἐκβάλλοντας ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπιπνεύσαντων γὰρ ἀεὶ τῶν πνευμάτων) ἀπικνέεσθαι ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτῳ ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ταῦτα καὶ νῦν ἐστί, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τοῦτο ἐὰν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱερὰ, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι· ὁ νόμος ἐστὶ διατελέων ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῆς ἀταρχῆς. τοῦτον δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπικόμενον θεράποντες, πυθόμενοι ταῦτα περὶ τὸ ἱρὸν ἔφυγον νόμον. ἱκέται δὲ ἑζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τὰ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτὸν· πάντα λόγον ἐξηλύκοντες ὡς εἴη παρὰ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὸν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἐστὶ Θωνίς. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θωνίς, πέμπει τὸν ταχίστην ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε· Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν, Τεῦκρος, ἔργον δὲ αἰσχρὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου γὰρ τὸν ἑωυτοῦ ξεναπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἥκει, καὶ πολλὰ χρήματα, ἀνεμωκότος αὐτῷ ἀνέμου ἐς χώρην τὴν σὴν ἀπενειχθείς. κοτέρῳ δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀνόσια ἐξεργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἰδὼν τί κοτε καὶ λέξει. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θωνὶς, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno CXII
ſucceſſiſſe aiebant virũ Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatũ. ad auſtralem partẽ templi Vulcani poſitum, circumquaq; Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam coniicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diuerſatam audiui, tum etiã quod cognomine Veneris hoſpitę appellatũ eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris templa, neutiquam hoſpitę appellantur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de CXIII
Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domum, in mari Ægæo ventis curſũ excuſsũ in Ægyptiacũ pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicum, atq; ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templũ, quod nunc quoq; eſt: ad quod ſiquis cuiuſcunque hominis ſeruus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam vſque ętatem prorſus immutata perſeuerauit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant vt circa Helenã geſta erat, & illatam Menelao iniuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud huius oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, CXIV
Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteũ mittit hæc nunciatũ, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe ſeduxit hoſpitis vxorem, quam ſecũ ducens cum multis admodũ opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: vtrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quę attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret, Virum iſtum, vndecunq; is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetrauit, cõprehenſum ad me deducite, vt quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc vbi acce- CXV
pit Thonis, Alexandrum comprehendit, naueſque eius diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

ſeruos

[1] seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset; & quo. Sed interrogante Proteo vnde Helenã accepisset, titubantem in loquendo ac [2] tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. [3] omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta vxore: [4] neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaq; quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse cõstituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque conuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo transfreteris præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est vsus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionẽ eiusdem erroris Alexandri: nec vsquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœnicię applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

Iliad. ζ. *Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum*
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab vrbe
Sidonia duxit, sulcãs freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Odyss. δ. Meminit quoq; in Odyssea his versibus;
Hoc habuit Ioue nata probum præsensq; venenum

τοῦ ἱκέτας. ἀναχθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν ὁ πλούτων, ἠρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ καὶ ὃ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ πλοῦν ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· τὸν δὲ αἰνιζομένου τὸ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἠλεγχον οἱ μεμυημένοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πρῶτα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμενον μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ἐς ἐμὲ ἀνέμῳ ἠδὴ ἀπαλαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐπισάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· περὶ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἐχων ἦλθες. καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι δ' συγγλωσσέεσθαι αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπτερώσας αὐτὴν, οἴχευ λαβών. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐσας ἦκεις. νῦν ὦν ὅπως περὶ πολλοῦ ἡγεύμενος μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ χρήματα οὐ τοι παύσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· σὲ δὲ καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τρισὶ ἡμέρῃσι τοῦδε ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μεταρμίζεσθαι· εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους τοὺς ἐμοὺς ἀμυνέεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἀπίξιν τοῦδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες ἡμέεσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον συνθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην ἁρμόδιος ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷ περ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο λόγον. δῆλον δὲ, κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμοῦ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν τῷ Ἑλένην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπολωλείη ἂν ἀγὼν Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ τῷ Ζόλμος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δ' αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀρετῇ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα τάδε,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἦγαγε Σιδονίηθεν, ὑπερπόντιον εὖρος ἀλύσας,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀπήγαγε πατρὸς ἐυῆος.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόωσα,

1 Supplices, *iuimus pro quo hic legit, eiiimic.* 2 *Ad verbum*, Non dicentem veritatem. 3 Qui (ô omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro ξεινίων legit ξείνων, iungens cum αὐτὸν, & omittens τυχὼν.* 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidẽ contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* [illegible]

83

CXVI

Ἐσθλά, τὰ ⓐ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παλάμαι-
χείλις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' οὐλοά.

καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δῦναι ἐθέλοντα μεμάασθαι νέεσθαι
Ἔχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἡπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμουρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. ⓐ οἱ Φοίνικες, τῶν ἐστι Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἤκουσα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέι τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὦ μῆτες μὲν νῦν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. Ἐξεμάχεσθε δὲ μοι σὺ ἱρέας ἐξ ἐμέθεν λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἰλιον γενέσθαι, ἤν τε ἐφάσαν πρὸς ταῦτα, τά δὲ ἐσοικότα φάμενοι εἰδέναι πρὸς αὐτῶν Μενέλεω, ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τρωικὴν τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθέουσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιήν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους σφέων αὐτῶν ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δὲ ἅμα τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν τε τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, καὶ οἱ ἅμα τοῦτο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τρῶας τὰ αὐτὰ λόγον λέγειν τότε καὶ 84 μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας, καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλεόμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ αὖ δικαίως αὐτοὺς δίκας ἐπέχειν, ἀπ' Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχοι. ⓐ οἱ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἑξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ ⓐ αὐτοῖσι λόγον τῷ προτέρῳ ἐπιφαίνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ ⓐ Ἕλληνες, αὐτῶν Μενέλεων ἀποστέλλουσι πρὸς Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἵπετο τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἐπέτυχε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτῆς χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐπλήμυρε ἀνὴρ Μενέλεως ἀδίκως ἐς Αἰγυπτίους. ἀποστέλλειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἔχον ἀπολαι-

Quod Polydamna sibi Thonis donauerat vxor:

AEgypti qua terra ferax fert plurima mixtim,

Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit, *Odyss. δ.*

Huc etiam AEgypto dy me tenuere reuerti

Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum verò hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiusplã alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenã ducẽs, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quũ Helenã duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Ceterum, nũquid Græci vana quæ circa Iliũ gesta memorarent necne, percõtanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorũ copias auxilio veniisse Menelao in regionem Teucriam: quę in terrã egressæ, locoq; communito, miserunt Ilium legatos, cumq; eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenã, [1] opesq; quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tũ iniuriæ satisfactionem. Teucros autẽ tunc eadẽ narrásse, deinde & iuratos negasse habere se Helenã atq; opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neq; se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis deride- CXVII CXVIII CXIX
ri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quũ Helena non appareret, & eandem orationẽ quã prius audirent Græci: ita demũ habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteũ mittunt. Hic vbi ad Ægyptum peruenit, & Memphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificẽtissime hospitio exceptus, Helenã malorum immunem recepit, & insuper omnes [2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamẽ iniurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

1 *Vel.* Resque, 2 *Vel,* Res suas.

idque

idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Sūptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod vbi eum feciſſe reſcitum eſt, inuiſus & exagitatus [1]fuga in inſulas Africæ obiacentes. Eo poſteaquam ſe contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebãt, alia vt apud ipſos geſta, ſeſe magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum ſacerdotes. Ego vero [2]ad ea quæ de Helena commemorata ſunt, & ipſe adiicio hoc coniecturę, Si intra Ilium fuiſſet Helena, vtique fuiſſet Græcis tradita, ſiue volente Alexandro ſiue inuito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt ſuis ac liberorum corporibus, atque etiam vrbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum vero Priami filiorum duo treſve aut plures perierant cum Græcis prœliantes, ſiquid referentibus credi verſificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigiſſent, ego crediderim, Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenam habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala deuitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam ſub eo res eſſent, ſeniore Priamo, quùm Hector & natu maior & virtute præſtantior quàm ille, regnum eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quem haudquaquam decuiſſet fratri iniuſte agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipſi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod ſentio dicam) diſponente, vt funditus euerſi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis eſſe vltiones. Et hæc quidem, [3]vt mihi videntur, dicta ſunt. ¶ Protei autem regnũ dicebant ſuſcepiſſe RHAMPSINITVM, qui [4]memoriam ſui reliquit veſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani: & eregione veſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinũm & vicenũm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, [5]id Æſtatem: quod auſtrum, id Hyemem Ægyptii vo-

ὀνῆσθαι ἢ τοῦτο ὅτι πολλοὶ τοιοῦτο ἐών, ὅπιτε χνᾶπαι πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἐνέτεμά σφεα ἐποίησε. μὴ ὦν, ὡς ἐπαίσιος ἐφάνη ἐὼν τοῦτο ἐργασάμενος, μισηθείς τε ἐξ ἀνθρώπων, οἰχόμενος φεύγων τῆσι νηυσὶ ἵκετο Λιβύης. ὅ τι δὲ ἐνθεῦτεν ἦν ἔτι οὐκ ἐτεὰ πάντα, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων ὦν τὰ μὲν ἱστορέηται ἔφαμεν ἐπίσασθαι, τὰ δὲ παρ' ἐωυτοῖσι γλωμένα, ἀτρεκέως ἐπισάμενοι λέγω. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προσθήσομαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ μὲν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ ἦν, ἀποδοθῆναί κου αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. ὀλίγῳ γε δή τινι φρονέοντα λαβὼν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐθέλοντα, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικήσει. εἰ δὲ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἀλλέων Τρώων, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυτο αὐτῶν ἐπεὰν Πριάμου οὐκ ἔσι ὅτε ὀλίγω δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τοῖσι ἐποποιοῖσι τὰ ἔπεα λέγειν τὰ τοιαῦτα συμβαίνοντα, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδώσειν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. ὀλίγῳ δὲ καὶ βασιλεύοντι ἐς Ἀλέξανδρον ἐπῆλθε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, φύντα Ἕκτορα, καὶ πρεσβύτερον, καὶ ἀνέρα ἐκείνου μᾶλλόν γε ἐόντα, ἐμέλλε αὐτῷ Πριάμῳ ἀποθανόντι παραλήψεσθαι, τὸν ὀλέσσοντα μὲν τὸν ἀδελφεὸν ὀπίσω ἐπέπυστο καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δὲ αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι δημοσίοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' ὀλίγῳ ἐνῆν. Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὰ ἀληθέα ὀπίσω ὀπίσω θυον Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τῷ δαιμονίῳ παρασκευάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς ὑπὸ τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλας εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τοῦ θεοῦ. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἴρηται. Πρωτέος δὲ ἐδέξατο τὴν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον. ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· αἴρεσις δὲ τῶν προπυλαίων ἐστὶ ἀνδριάντας δύο, ἑστῶτας μεγάθεος πέντε ἐξεικοσι πήχεων· τῶν Αἰγύπτιοι μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι Θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιεῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλέουσι,

1 Nauibus in Libyam profugit. Inde quonam iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr. pro* νυσὶ *legit* νέοισι. 2 Et ipſe aſſentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si, &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æſtatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis proſequuntur: ei autem qui ad notum eſt, & Hyems vo-

νον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδοισι. πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλέι γενέσθαι δοκέοντα μέγαν, ὃς τοὺς ἔπειτα τῶν ὕστερον ἐπιγραφέντων βασιλέων διώσασθαι καὶ ὑπερβαλέσθαι, δοκέοντας ἐκείνους ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τοῖχον ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς
85 οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τοὺς λίθους ἐπιστάμενον ἕνα ἐξαίρετον ἑωυτῷ ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέετο τὸ οἴκημα, τοῦ μὲν βασι- 10
λέα θησαυρίσαντα τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος, τὸν οἰκοδόμον τοῦτον τελευτῆσαι δὴ ἐόντα, αὐτοῦ καλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προνοήσας, ὅκως βίον ἄφθονον ἕξουσι, τεχνήσαιτο οἰκοδομέων τοῦ θησαυρὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δὴ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τά τε περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναί τε αὐτοῦ, λέξαντα ὡς τοῦτο ἀσφαλέστατοι παρέοιτο τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσονται· τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ ὡς ἐς μακρὸν ἔργου ἐ- 20 μακρὸν
χειν· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήια νυκτός, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι αὐθημόντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξοικήσασθαι.
ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅντινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημαντήρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλεισμένου. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἀεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (οὐ γὰρ κλέπτας οὐκ αἰνέειν κερδαίζοντας) ποιῆσαι μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, ταύτας περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, ἐπεὰν προσελθὼν ἐσαῦτις, ὑπὸ τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἷῳ κακῷ ἐών, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα. καὶ κελεύειν τὸν ταχίστην ἐσδύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθείς, καὶ γνωσθεὶς ὃς εἴη, πᾶσαν μὲν τὴν οἰκίην κινδυνεύσειε ἀπολέσαι, αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον τὸν δόξαι οἱ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μιν πειθόμενα ταῦτα. καταρμόσαντα τὸν 40
λίθον, ἀπιέναι ἐπὶ οἴκου, ἀπάγοντα τὴν κεφαλὴν τὸν φόντα
ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ αὐτὸ τὴν κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορούμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν

cant, præpostere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem pertingebat. sed structorem insidiantē hoc fuisse machinatum: Is vnum è lapidibus ita struxit vt è pariete facile tolli à duobus viris atq; adeo ab vno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniā reposuisse: interiecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, vt affluenter vitam degerent, astute ædificasse regis ærarium: denique omnia illis exposuisse plane, mensurasque ad lapidem amouendum docuisse, ac dixisse, illos hæc obseruantes, regii ærarii quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distuliſse. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inuentum nullo negocio amouisse, multumque pecuniæ expilasse. Quum autem rex forte fuisset ædificium ingressus, videretque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum & signa salua & ædificium obseratum esset. Vbi autem iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia apparebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & vbi agnouit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis condicionis suæ certiorem fecisse: iussisseque vt quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita abisse, atque ita faciendum statuisse vt furis cadauer

—catur, contraria istis faciunt. 1 Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, aperte exposuisset, eius mensuram dedisse, ac fore dixisse vt si hæc obseruarent, regii ær. 2 Apparebat (nam fures non desinebant diripere) ipsum hæc fecisse: Laqueos, &c. *Vel, (vtpote furibus assidue diripientibus)*

è muro

è muro fuſpenderet: cuſtodeſque illic appoſuiſſe, iuſſos vt ſiquem plorantem aut miſerantem animaduertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadauere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe vt quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolueret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adituram ad eum indicandum quod pecu-
4 nias regias haberet. Aduerſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuiſſe cōmentum: Inſtratis aſinis vtres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos iuxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadauer, [1] reuulſis ligaculis, duos treſve pedes reſoluiſſe: & quum vinum profluereț, tum caput cędentem, vehementer vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe conuerteret. Cuſtodes quum multum vini profluere viderent, concurriſſe cum vaſis in viam: & id quod proflueret lucrifacientes comportaſſe. Iſtum ſimulata iracundia omnibus malēdixiſſe, aliquātoque poſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe à via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceſſeret, vt riſum eliceret, donaſſe illis vnum ex vtribus. Atq; eos illic, vt erant diſcumbentes, potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac iubentes vt ſecum ad compotandum maneret: atque 30 iſtum obſequutum remanſiſſe: & quum inter potandum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum vtrem. Ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem vbi potauerant obdormiſſe. Iſtum, vbi multū noctis erat, tunc corpus fratris diſſoluiſſe, & cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadauere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia
5 matris. Regem, vbi ei renunciatum eſt furem cadauer ſurripuiſſe, acerbe tuliſſe, & quū vellet quoquomodo inuenire quiſnam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, iuſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimū ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret quæ

χτ' τὸ τείχεος καταχρεμάσαι· φυλάκους ὁ αὐτὸ κατασήσαντα, ἐντείλασθαι σφι, ἢν αὐ ἴδωσι ἀπο- χ. θαλαμεύσαντα
κλαυσάμενόν, ἢ κατοικτίσαντα μόνον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, ἡ μήτηρ δεινῶς φέρειν. λόγους ὦν πρὸς τὸν θρασύτατον τῶν παίδων ποιευμένη, τὸν σοφίσασθαι ἄπο τρόπῳ δύναται μηχανᾶται ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ κατα- λύσας κομιεῖ. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, ἀπειλέει οἱ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα, μιμνύσει αὐτὸν ἐόντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ θρασυτάτου παίδων, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὸν λέγων ὁκοῖόν τι ἐποίησε, ἐπιτεχνᾶσθαι τοιάδε μιν· οἴνου κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τοὺς ὄνους, καὶ ἐπεὰν ἐλαύνῃ αὐτοὺς. ὡς δὲ κατὰ τοῦτο φυλάσσοντας ἐκέλευε τὸν κρεμάμενον νέκυα, ἐπιστάντα τοὺς ἀσκοὺς δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτῶν, λύειν ἀπαμμύοντα. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὰ κεφαλὰ μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα ὅκως ὀχήσεται τοὺς ὄνους πρόσω τὸν τρόπον. τοῦτο δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα οἶνον, σωτρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήια ἔχοντας, καὶ συγκεχυμένου οἴνου συγκομίζειν, κερδέα ποιευμένους. ἐπιλοιδορέεσθαι δὲ πᾶσι, ὀργὴν πρὸς πάντας ποιευμένου. ἐπὶ δὲ μυθευμένων τούτων φυλάκων, χρόνῳ ὑπερημέρεσθαι, καὶ ἐπιστρέφεσθαι τῆς ὀργῆς. τέλος δὲ, δεξάμενος αὐτοὺς τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ ἵνα καὶ σκώψαι μιν, καὶ ἐς γέλωτα πρὸς πάντα ἀγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι σφι τὸν ἀσκὸν ἕνα αὐτοῖσι. τοὺς δὲ αὖτε ὡς εἶχον κατακλινέντας, πίνειν ἀμνοέεσθαι, καὶ ἐκεῖνον ἐπὶ δὲ καταμένειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μένοντα συμπίνειν. ὁ δὲ πειθόμενός τε δὴ, καὶ καταμείνας. ὡς δέ μιν ἐπὶ τὸν πόσιν φιλοφρόνως ἠνάγκαζον, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τὸν ἀσκόν. δαψιλέως δὲ τοῦτο χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ἐμφορηθέντας καὶ κεφαλὴν ἐχόντας ὑπνου, αὐτοὺ ἐνθαῦτα ἔπινον καταχοιμηθῆναι. ὁ δὲ, ὡς πρόσω τὴν νυκτὸς, τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας, καὶ τοὺς φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρήσας τὰς δεξιὰς παρειάδας. ἐπιθεὶς δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσας τὰ μητρὶ προσετάχθη. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τὰ φερόμενα τὸν νέκυος ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντως δὲ βουλόμενον εὑρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν δοκέει πρῶτα μὲν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ καλέσαντα ἐπ' οἰκήματος, ἐπὶ πᾶσι προστάσσειν ὁμοίως πρόσδεκτον εἶναι καὶ πρὶν συγγενέσθαι, καὶ ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ

1 Detractis vtrium duobus aut tribus peronibus, *ſeu faſcenſu*, reſoluiſſe illos laxatis vinculis;

περὶ δὲ Φάρος γεγονυῖαν, τὸν συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐντεταγμένα τὸν Φάρος πυθόμενον τὴν αἰτίην τούτων ἐπιβουλεύειν, βουλόμενα πολυτρόπῳ τῷ βασιλέος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκρὸν πρόσφατον ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἱέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτῷ ὑπὸ τὸ ἱμάτιον· ἐσελθόντα δὲ ἐς τὸν βασιλέος θάλαμον, εἰρωτώμενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀποσφάλλοι μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τὸν ἀδελφεὸν ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποβάμοι τοὺς κεφαλούς· σοφώτερον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τὸν ἀδελφεὸν κρεμάμενον· νέκυν τε, ὡς ἤκουσε, ἀπαιτέειν αὐτόν. καὶ δὴ Φάρος ἐν τῷ σκότεϊ προτείναι αὐτῇ τὸν νεκρὸν τὴν χεῖρα. τὴν δὲ, ὑπιλαβομένην, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτὸν ἐκεῖνον τῆς χειρὸς αἰτέεσθαι. τὴν δὲ Φάρος προέμενον αὐτῇ, οἰχέεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ὅτι τῇ πολυφρονέστατα καὶ τόλμῃ τοὺς ἄλλους πάντας ὑπερβάλλοι ἀνήρ. τέλος δὲ, ἀγγέλους πέμψαντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδειάν τε δώσειν, καὶ μεγάλα δωρεὴν ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Φάρος δὲ πιστεύσας, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῷ συνοικίσαι, ὡς πλείστα σοφισαμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων περιεῖναι, ἐκείνου δὲ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀίδεω νομίζουσι εἶναι, καὶ ἐκεῖνον συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἑωυτὸν ἀπενεῖκαι ὑπὸ αὐτῆς. καὶ μιν πάλιν ἀπικέεσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρομάκτρου χρυσέου. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπῆκε, ὀρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὸν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὑπερτελέοντας ἀνθρώπους. ὑμνέουσι δὲ ἄλλα τε, εἴτε δὴ ἄλλα ὁρτάζοισι, ἔχω λέγειν· Φάρος δὲ αὐτημερὸν ὀξυφήναντας ἱρέας, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀμφιέντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δὲ ἱρέα τὸν κατεδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τοὺν χῶρον. Τοῖσι μὲν νυν ὑπὸ Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ

circa furem acta essent, eum comprehenderet, neq; exire permitteret. Quum itaq; filia patris imperia faceret, furem, quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem euadere versutiã regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atq; ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ ceteri, enarrasse, hoc se sceleratissimũ perpetrasse, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illam, quum hęc audisset, manũ in hunc iniecisse: eique furem in tenebris manũ mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se propipuisse, muliere delusa. Postquam & hæc renunciata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes vrbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eum venisse: eique Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Ægyptios quidem ceteris, hunc autẽ Ægyptiis antecellere. ¶ Post cxxii hæc aiebant regem hunc descendisse vivum sub terram, eo vbi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuersum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio obseruatum. Verum [2] an ob id sic feriati sint Ægyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. [3] Quæ ab Ægy- cxxiii ptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret 2 An ob id, an ob aliud quippiam sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipso die contextum vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. f. ad C. templum, ipsi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidem tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cũq. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem —

in omni

in omni ſermone conſtitutũ eſt ea ſcribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atq; hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ ſunt è Græcis qui vſurpauerint tanquã ſuam ipſorum, alii priùs, alii poſterius. quorum ego nomina ſciens, non duco
CXXIV ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum vſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſane ius omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus nanque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde iuſſiſſe vt in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum vſq; protraherent: aliis, vt tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominũ myriades, *id eſt, centum millia*, ternis ſemper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidẽ extruxiſſe. Cuius longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum: [2] altitudo (vbi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cuius ſingulæ frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt [3] octogenũm iugerum pati altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum
CXXV nullum eſt minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidam ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes. [4] Vbi ſuper hunc gradum lapis erat,

τοῦδε πάντα Ⓦ λόγου ὑποκριτὴς, οὐκ ἃ λελεγμένα 87
ὑπ' ἑκάστων ἀκοὴ γεγράφω. ἐξηγητὴν δὲ τῶν
κάτω Αἰγυπτίων λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. χ. Δήμητρα
τοῦτοι δὲ καὶ τόνδε Ⓦ λόγον Αἰγύπτιοι ἐξήισαν εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τὸ σῶμα
τὸ δὲ καταφθίνον τοῦτο, ἐς ἄλλο ζῷον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ
θαλάσσια καὶ τὰ πτηνὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα χ. πτηνά,
γινόμενον ἐσδύεται. τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῆ γίνε- χ. γινόμενα
σθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ ἔξεσί τινες
Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, ὡς μέν, πρότεροι, ὡς δὲ, ὕστεροι, ὡς ἐμοὶ δοκέειν τῶν ἐγὼ οἶδα τὰ ὀνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος ἦν Αἴγυπτον πᾶσαν νόμοισι εὖ
λεγόμενα, καὶ ἀνωιέφη Αἴγυπτον μεγάλως μετὰ τοῦτον, βασιλεύσαντα στρεφθέα Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα
ἐλάσαι. κατακλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μὲν θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ
Ἀραβίῃ ὄρεϊ, ἐκ τουτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαβιβασθέντας δὲ Ⓦ ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἕταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ περὶ τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον ὄρος, περὶ τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ μυριάδες ἀνθρώπων αἰεὶ τὸ τρίμηνον
ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγινέσθαι τεσσεράκοντα ἐνιαυτῶν τῷ λαῷ, δεκαμηνιαῖον τὸν ὁδὸν κατ' ὃν εἵλκον τοὺς λίθους, τὸ ἔδαφος, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον τὴν πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὸ μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε στάδιοι· βάθος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ
ἑωυτῆ, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθῳ λεξέι δὲ καὶ ζώων ἐγλελυμμένῳ. ταύτην δὴ τὰ δέκα ἔτεα φασὶ γενέσθαι. καὶ τῷ ὄρεϊ τῷ λόφῳ, ἐπ' ὃ ἕστασι αἱ πυραμίδες, τῷ ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τοὺς ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τὴν δὲ πυραμίδα αὐτὴν
χρόνον φασὶ εἴκοσι ἔτεα ποιεῦσθαι, τὸ ἐστὶ πρὸς τὴν μέτωπον ἑκάστου ὀκτὼ πλέθρα, εὐσταθέος τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου λαμάλισα· οὐδεὶς τῶν λίθων εἶναι ἔλασσον τριήκοντα ποδῶν.

Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτὴ ἡ πυραμὶς ἀναβαθμοῦ εἶδος, τοὺς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιούτου τοσούτου ἐπὶ τε ἐποίησαν αὐτῇ, πέλεκυν
ἴδιον ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων ποιησάμενοι· ἀναθέν μὲν δὴ τὸν πρῶτον τοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες ὄχεον· ἐπὶ δὲ ὀλίγος ἐστὶ αὐτῶν,

---

—toto hoc opere, *vel tota hac narratione*, conſtitut. 1 Omnem legum æquitatem &c. 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis. Gall. La poincte, vel, l'eguille.* 3 Octogenũm pedum 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

ἐς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑστεῶσαν ἐπὶ τῷ πρώτου στοίχου· ἀπὸ τούτου ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίλυ τε καὶ εὐκαταφόρητον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅκως λίθον δέξειε. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καθώς λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα, μετὰ δέ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποιέετο· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπὶ γαίῃ καὶ τὰ κατώτατα ἐξεποίησαν. στεγήματα δὲ ἀπὸ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐστὶ συρμαίῃ καὶ χρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναγεγράφθαι τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ δεῖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ἐπελεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἐξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἐγγεγραμμένα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὀβελὸν σιδηρέου, τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα ἐπῆμεν. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τοῖσι λίθοισι ἐτάμνον, καὶ ἄγον· καὶ δὴ καὶ τὸν ὑπόγαιον ὀρύγματα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τεῦ θυγατέρα τεῦ ἑωυτοῦ, χρημάτων δεομένου, καταγαγεῖν ἐπ' οἰκήματος, προεσταξάμενον πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή μιν. οὐ γὰρ δὴ τοῦτο γε ἔλεγον. τεῦ δὲ, τά τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπετάχθη νόῳ πρήσσεσθαι, ἰδίῃ γε καὶ αὐτεῦ βουλευσαμένῃ μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τοῦτο ἐπιόντας τοὺς ἐκάστου δεῖσθαι ὁκοῦ οἱ αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τεῦ πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐς ἡκίστην, ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς δὲ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ ὧν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τοῦτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναχέασθαι ὡς ἑτέρῳ τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀπήκουσαν. ταῦτα γὰρ ὧν ἐγὼ ἐμέτρησα. ὅτε δὲ ὑπῆσαν οἰκήματα ὑπόγαια, ὅτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτά, ὡς ἐν νήσῳ ἐούσῃ τῇ καλεομένῃ Βουσίρι. ἐνθεῦτεν γὰρ ἐπ' ἀκριβείην ἐπίσταται πᾶς. ἐνθαῦτα δὲ λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσαρακοντόπηχυν ἐποίησε

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. [1] Dictum sit à nobis de vtroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altissima: deinde gradatim sequentia: nouissime verò quę solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide litteræ Ægyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatum in operarios pro [2] apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum litterarum (vt probe reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in [3] vestiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerunt. Proprer quod eo flagitij deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio proftituerit, imperans quantumcunque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris iussa fecisse, tum vero priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrantes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidem quæ stat in medio trium, in conspectu pyramidis magnæ, cuius vnumquodq; latus [4] sesquiiugerũ est. ¶ Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepisse regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum vero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanq; & nos sumus dimensi. Nã subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, sed extructo aquæductu introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [5] Fulsisse tum ex Æthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta pedibus

88 μεμνῆσθαι

πρὸ τοῦ πυραμίδος

CXXVI

CXXVII

1 Dictum enim sit à nobis quod aiunt in vtramque partem. 2 Raphano, 3 Vestem, *id est, vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent. 4 Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbum, Sesquiplethrum est, id est*, 150 *patet pedes*. 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato, quadraginta pedibus

depres-

depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celsitu-
cxxiix dinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenē aiebant. Ita centum & sex anni supputantur quibus Ægyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc lo-
cxxix ca pascebat. ¶ Post hunc regnasse in Ægypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, eumque paterna perosum facta, & templa reseraſſe, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiā super omnes reges iustitiā exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabāt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tū vero quod cōquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quum autem esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque [1] ita studiosus, principium ei malorū contigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supramodum dū doleret; velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quam ceteri, fecisse ligneā bouem cauam, quam quum inaurasset, in ea filiam sepelisse defun-
cxxx ctam. Neq; humo bos hæc condita est, sed ad meam vsque memoriam in propatulo [2] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores [3] inferuntur: noctibus autem perpetuo incensa lucerna astat. In altero contiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum non possum dicere, præterquam quæ narrantur. Sunt qui de
cxxxi hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quum præmœrore se suspendisset, patrē in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministratum quæ filiam patri prodidissent, præcidisse: & nūc earū hęc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissent. Hæc (vt ego opinor) dicūt nugatores, vt alia, ita & de manib⁹ colossorū: quippe quas

ὑποβάς τῆς ἑτέρης, τοὔνεκα μεγάθεος ἐημέλεον τῆς μεγάλης οἰκηδομῆς. ἑστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἑκατὸν ποδῶν ὑψηλοί. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρηνᾶ ἔτεα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισι τε πᾶσιν ἐπ' κακότητα, καὶ τὰ ἱερὰ κεκλῆσθαι, οὐκ ἀνοιχθῆναι, τούτους ὑπὸ μίσεος καὶ κάρτα θέλοντες Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότε ἐνέμετο τὴν χώρην ταύτην τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦτο μὲν δὴ τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. ἐκλιπεῖν τε τὰ ἱερὰ αὐτοῖσι, καὶ ἀνθρώπους λοιμῷ τελευτήσαντας ἐς ἔσχατον κακοῦ, ἀνῆκέν τε πάντα τὰ ἱερὰ καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίνειν. καὶ τοῦτο μὲν νικᾷ ὃ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι καὶ ἦσαν βασιλῆες ἐπαινέουσι Αἰγυπτίων, ἀνέκοισι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ μὴ δικαίως κρίνοντι αὐτῷ ἐμεμφόμην οἱ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ οὐκ ἐδίκης παρ' ἑωυτοῦ δίδοντα δίκαια, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερείνῳ καὶ τὸν πολιήτας, καὶ τοῦτα ἐπιτηδέοντι, πρῶτον κακῶν ἀρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὸν μοῦνον καὶ εἰ ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τεκέων. τὸν δὲ, ἀθυμήσαντά τε τὰ πρεσβήια πρήγματα, καὶ βουλόμενον πρεσβυτέρην τῶν δικῶν θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιῆσαι βοῦν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντα μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι τὸν ἀποθανόντα θυγατέρα. Αὕτη μὲν ἡ βοῦς γῆ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφάνη· ἐν Σάι μὲν πολι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι, ἐν οἰκήματι ἱερῷ· θυμιήματα δὲ παρ' αὐτῇ πολλὰ καταγίζουσι ἀπὸ παντὸς ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην πυρὶ νυκτὸς λύχνος παραμένει. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τοῦ Μυκερείνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν δὴ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἑξάδυο ἀριθμὸν ὡς εἰκῆσι μάλιστα κῆν γυμναὶ κείμεναι. αἵτινες μέν τοι εἰσι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἐπεῖχε ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ μιν δή, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο τοῦ ἄχεος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν πρεσβυτέρων τῆς θυγατρὸς τῷ πατρὶ ἀπέλαμψε τὰς χεῖρας· καὶ νιν τὰς εἰκόνας αὐτέων ἐπιπονθυίας ταῦτα ζωαὶ ἔπαθον. Ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, πάντα δή, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. Ταῦτα γὰρ ὦν καὶ

— infra, alteram ædificauit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *vt legatur* οἰκοδόμησε *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita se gereret.
2 Extabat in vrbe, &c. *vel*, *visebatur*. 3 Adolentur.

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι χρόνου τοῦ χρήσιος ἀπο-
89 βεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἐοῦσαι" ἔτι
π. ἐπ ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται
φοινικέῳ ἐσθῆτι· τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον
φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσῷ. μετα-
ξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος
ἔστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν
γονάτοισι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσον περ μεγάλη βοῦς
ζωή. ἐκφέρεται δ' ἐκ τοῦ οἰκήματος κατὰ πρῶτα τε
ἔτεα ἐπὶ τὸν τριακοστὸν. Αἰγύπτιοι γὰρ οὗτοι ὀνομα- 10
ζόμενον θεὸν ἐμοὶ δοκέειν τοιούτῳ πρήγματι, τό-
τε ὧν καὶ τὴν βοῶν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ
αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ παιδὸς Μυκερίνου ἀποθήσκου-
σαν, ἐν τῷ σφισι αὐτῷ ἄπαξ μιν ἡλίου κα-
τιδεῖν. Μετὰ δὲ τὴν συμφορὴν τὸ πάθος, δεύτερα
τούτῳ τῷ βασιλέϊ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν ἐκ μαντη-
ίου ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἔξ ἔτεα μούνων βιο-
ύς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ἐπὶ, δεινὸν ποιησά-
μενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀν-
τιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀπο- 20
κλήσαντες τοὺς ἱρούς, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ὅτι
πολλόν· αὐτὸς δὲ δυσσεβὴς ἐὼν, μέλλει τάχεως οὕτω
τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτις δεύτερα
π. αὐτὸν ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ σωτάχυήν" αὐ-
π. ὧν τῷ βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὰ χρεών" εἶπε ποιέ-
ειν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακωθῆναι ἔτεα τεσσε-
π. αἰ πρό τῶν δύο τήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τὸν μὲν δύο τῶν πρὸ
ἐκείνου γενομένους βασιλέας, μαθεῖν τὰ λεχθέντα, τὸν δὲ οὔ. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντα Μυκερῖνον, ὡς κατα- 30
κεχριμένον ἤδη ἐκ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολ-
λά, ὅκως γένοιτο νύξ, ἀνάπτοντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ
τέρπεσθαι, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἐς τε τὰ
ἕλεα ἴοντα καὶ τὰ δρυμεα πλανώμενον, ἵνα τῶν δοκίμων
εἰ σοφιστέων ἐπιστήμονα γένοιτο ἐπιτηδεώτατα. Ταῦτα δὴ ἐμηχα-
νᾶτο, θέλων τὸ μαντήιον ψεύδεσθαι, ἵνα οἱ
δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέ-
ρας ποιεύμεναι. Πυραμίδα δὲ καὶ ταύτ' ἀπέλι-
πε πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρός, ἑκκαίδεκα ποδῶν κα- 40
ταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τετρήρους πλέθρων, ἐούσης τε-
τραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν
δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης
γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰ-
δότες μοι φαίνονται λέγειν ὅστις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γὰρ
ἂν τυραμίδα ἀνέθηκε ποιησαμένη τοιαύτην, ἐς τὴν
παλαίστων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,

ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatem ad pedes eorum stratæ visebantur. Bos CXXXii
quoque cum ceterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum vero ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius intermedia cornua [1] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed ingenua cubans, magnitudine quanta est grandis vacca viua. Effertur autem è conclaui quotannis. & postquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio nō puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eam orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, CXXXiii
post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumelios as querimonias: quod, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clausserant, hominesque perdiderant, tamdiu vixissent, ipse pie faciēs tam cito foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum propere vitam finiturum quod non id faceret [2] quod deberet. Oportuisse enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas, quibus quum nocteseceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin per paludes perque nemora vagaretur, [3] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissime versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum conuincere mendacii, vt duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longe CXXXiiii
minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangularis) breuiorem, [4] quæ est trium iugerū, Æthiopico ex lapide ad medium vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostantis, non recte sentientes: qui ne nosse quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia

1 Orbis est solis aureus assimilatus. 2 Quod in fatis esset vt faceret. 3 Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.
4 Trium plethrorum, id est pedum 300.

consum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancillâ Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua Æsopi fabulatum scriptoris (1nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere pœnas vellet 2animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita & cxxxv Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum venisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hûc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratiosaque vehementer effecta ingentes opes 3comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. 4 Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quum enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donauit in templo Delphico monumentum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boues torrendos fecit, ad quor faciendа sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donauerunt. Gaudent autem quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratiosa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, vt nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: 5cuius amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, vt meminit Sappho, conuiciis eum insectata. & de cxxxvj Rhodope quidem hactenus. ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longe pulcherrimam

ἀναμίμνηται. πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ὧν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατ' ὀλίγον. ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτεων τῶν βασιλήων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ὧν Ῥοδῶπις ἠμφιέσμενη, ἀπὸ Θρηίκης δούλη ἦν ὧν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σιὼ δούλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ· καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε οὐκ ἧσσα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις χρηυσόντων Δελφῶν ὀν θεοπρεπίου, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, δῆμος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς δῆμος Ἰάδμων ἀνείλετο, οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντος μὲν· ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χάραξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφέσθεος ἦν ὁμιλήσαι, μεγάλα κτησαμένη χρήματα, ὡς ἀν ἐπὶ Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὐκως γε ἐς τοσαύτην πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι ἔτι καὶ ἐς τόδε πρὸ τοῦ βουλομένῳ, τοσόνδε δεῖ μεγάλα χρήματα αἰνάσθαι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, ὃ μὴ τυγχάνει δεδεμένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη, ἀπέπεμψε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ νεὼ ἔτι συνεστεῶτα, ὀπίσθε μὲν τοῦ βωμοῦ Χῖοι ἀνέθεσαν, αὐλίον δὲ αὐτὸ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δέκως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ πικλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώπιος τοὔνομα ἐξεμάθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον τούτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεκτή. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλει Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νεὼ περὶ πέπαυμαι. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἐγένεσθαι Αἰγύπτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἐγένεσθαι Ἄσυχιν, τοῦτο τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maxime ostendit. Sig. 2 *Id est vitæ, vel pro vita.* 3 Comparauit, pro Rhodopes quidem conditione, neq; tamen ad potentiam tantam peruenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro τοσαύτην legit τοσαύτα.* Quæ *lectionem sequendo (qua & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte*, Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.

4 Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus.

5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

longeque maximam.[1] Habere enim vbique cum figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorũ speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgauerit, ita vt demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi litteris in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS[2] COMPARES, QVÆ TANTVM ILLIS PRÆCELLO QVANTVM IVPITER CETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES,[3] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis hunc regem edidisse. ¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex vrbe Anysi, nomine ANYSIS: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptũ magna cum manu Æthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria protripuisset, illũ regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquã aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mensuram aggerũ intra vrbem vnde quisq;[4] incolentium erat. Atq; ita vrbes sunt etiã sublimiores effectæ. nã primũ humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre riuos effoderant: iterũ sub rege Æthiope valde sunt vrbes factę excelsæ, cũ ceterę quę in Ægypto sunt, tũ vero (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipue terra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis,

κατὰ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ πυλαιὰ τύπους τε δὴ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλῃ ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίων, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, ἡμέαν νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τὸ παρέχων νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθῆναι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης. τῷ δὲ ἐπολιόρκεε τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τοιόνδε ἐπεῖναι ζημίην, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήτε αὐτὸν ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἰ παρῆς κυρῆσαι μήτε ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρώῳ τάφῳ, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα ἐωυτοῦ ἀποχωόμενον θάψαι. ἐπεβάλετο δὲ βουλόμενον τοῦτον βασιλέα τοῦ πρότερον ἐωυτοῦ βασιλεύσαντος ὑπερβαλέσθαι μνημόσυνον τῶν ἐμέο πέρι λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα ἐν τῇ γεφύρῃ ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντα ἔστι. ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ΟΣΟΝ Ο ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ΥΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, ΟΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΑΓΟΝΤΕΣ ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. Τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι αὐτοῖσι τυφλὸν ὄξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἶναι· ὅτι τοῦτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπάς τε καὶ Σαβακῶ τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἰχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθιοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἀμπρηι τι, κτείνειν μιν αὐτῶν τοῦτον ἐθέλειν· ἀλλ' ἐπεὶ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χώματα χοῦν πρὸς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος εἴη τῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἐπαιρόμενοι αἱ πόλιες ἐγίνοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυσσάντων, ὅτε Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δέ, ὅτε τὸν Αἰθίοπα· καρτα ὑψηλαὶ ἐγίνοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων τανυμένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλέων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώθη, ἐν τῇ καὶ ἱρόν ἐστι Βουβάστιος

---

1 Habere enim cum alias porticus, figuraſque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies, tum vero iſta longe plura. Hoc regnante quum non ſine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe dicebant, vt ita demum, &c. *Vt diſtinguatur poſt μάλιστα, ita tamen vt hæc verba ad ſequentia referri poſſint, q.d. Iſta quæ ſequuntur, quamuis ſint ἀκόσμα, non τάφοι, aut τάδε.* 2 *Videtur aliud legiſſe quam κατονοθῆς.* 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium

[1] quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu iucun-
cxxxiix dius. Id ita ſe habet: Cetera præter acceſſum inſula eſt: cuius ad ingreſſum vſque duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe ſitum, vndique circumeuntium oculis ſubiicitur. nam quum vrbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud [2] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti proceriſſimarum arborum manu conſitarum luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. [3] Longitudo templi quoquouerſus vnius eſt ſtadii. Ab eius ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & [4] quatuor iugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, vtrinque arboribus manu conſitis in cælum euntibus. Atque hunc quidem
cxxxix in modum templum habet. Verum ſe ita ad extremum liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi videre quendam aſtantem, qui ſuaderet ipſi vt cõgregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eum viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionem, vt piaculo in ſacra cõmiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet iam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore vt is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, vltro ex Æ-
cxl gypto conceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: vbi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam vt quiſque Ægyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum inuenire potuit, ſed

ἀξιαπηγητότατον· μέζω μὲν δὴ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱερά. ἡδονὴ δὲ ἰδέσθαι σοφὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. Τὸ δὲ ἱερὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, ὃ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐπὶ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἑκάτερθεν, ἐοῦσαι συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' οὐκ ἐς τὠυτὸ ῥέουσι, τῇ μὲν τὸ ἑτέρου ῥέεθρον, τῇ δὲ τὸ ἑτέρου, ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. Τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκυβάδατα ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱερόν, καλέεται πρώτοθεν περιόδῳ. ἄτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐπικεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ δὲ ἱεροῦ οὐ κεχωσμένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔστι περίοδος ἐστί· περιέχει δὲ αὐτὸ αἱμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ, πλήθει σταδίου ἐστί· καὶ μὲν δὴ καὶ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένην ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὀπτῆ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέουσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· εὖρος δέ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τὴν ὁδὸν, δένδρεα ὑψηλὰ πεφύκεε· φέρει δὲ ἐς Ἑρμέω ἱερόν. Τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦ ὕπνου τοιοῦδε ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεξαν γενέσθαι. ὄψιν οἱ ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτόν, οἴχεσθαι φθύσοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τὸν ὄψιν τοιῶδε λέγειν αὐτόν, ὡς φαῖεν οἱ δοκέοι τοιοῦτον τοὺς θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι παρὰ θεῶν ἢ παρὰ ἀνθρώπων λάβοι· ἄκων δὲ ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γὰρ δοκέειν ἐξελυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον χρεὸν ἦν βασιλεύειν Αἰγύπτου· ἐκχωρέειν δὲ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρεώντα Αἰθίοπες, αἰνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὧν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπεζήμησε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς.

Ὡς δὲ ἀρα οἴχεσθαι Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τυφλὸν ἀρχὴν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον. ἐνθαῦτα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας ἀπολιπὼν τὴν γῆν, οἴχεε. ὀκόσα γὰρ οἱ φοῖται οἱ τῶν ἀγόντας Αἰγυπτίων, ὡς ἐκάστοισι προστεταγμένα εἴη, ἐς τὸν δωρεὸν κελεύοντες σφέας καὶ τοῦτο κομίζειν. ταύτῃ δὴ νῆσον ἐοῦσαν πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ὀξυρεῖν· ἀλλὰ

1 Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in Cod. Gr. poſt iſta.* Nullũ tamen eſt aſpectu iucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt*, 400. *pedum.*

ἔτεα ὅτι πλέω ἢ ἑπτακόσια ὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν
αὐδρεῖν ⓐ πρότεροι βασιλῆες Αἰμυρταίου. οὔνομα δὲ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος ἐστὶ
πρὸς δέκα σταδίων. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι
Ⓦ ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ οὔνομα ἦν Σεθών· Ⓦ ὃν
ἀλογήσοι ἔχων τῶν δορυφορησόμενον τὸν μαχιμον Αἰ-
γυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτός. ἀτιμά τε δὴ ἄτιμα
ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καὶ σφεας ἀπελεύσας τῆς ἀρούρας
τοῖσι ὅτι τῶν πρότερον βασιλέων δεδέαται ἐξαιρέτους
ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐ- 10
λαύνει στρατὸν μέγαν Σαναχάριβος βασιλέα Ἀρα-
βίων τε καὶ Ἀσσυρίων. ὄκως δὴ ἐθέλοι σφεῖς μαχίμους
τε Αἰγυπτίων βοηθέειν. Ⓦ δὴ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπει-
ληθμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸν ἄγαλμα
ἀποδύρασθαι οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον
δὲ ἀρά μιν ἐπέβαλε ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι ὅτι
στὰντα τὸν θεὸν παραστάντα ὡς οὐδὲν πείσει) ἀμυνέει, αὐ-
διάζων Ⓦ Ἀραβίων στρατὸν. αὐτὸς γὰρ ⓐ πέμψειν
κ.δίμυ ὑμῶν τοὺς τοῖσι " μὲν δὴ πίσυνον εἶναι τοῖσι ἐνυπνίοισι,
τῶν δὲ ἀγχίνουν Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους ⓐ ἐπε- 20
λθεῖν, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ τοῦτο γὰρ εἶναι
αἰ ἔσοδοι. ἐπεὰν δὲ ⓐ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα αὐ-
δρῶν, καπήλους δὲ καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγορείους αὐ-
θρώπους, ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐ-
τοῖσι ὅπλοισι ἐλθόντας νυκτὸς μιῆς ἀγορείους, τούς μὲν φα-
γέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, τοὺς δὲ τὰ τόξα· πρὸς δὲ,
τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φυγόντων
σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν ἔστι ὁ
βασιλεὺς ἑστηκὼς ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων
92 ὅτι τῆς χειρὸς μυῶν· λέγων δι' γραμμάτων τάδε 30
ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ. Ἐς
μὲν τοσοῦνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀ-
ποδεξάμενοί τε, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαί-
στου τὸν ἱρέα τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίλιοι
τε καὶ τετρακόσιαι καὶ τεσσεράκοντα γενεαὶ
ἀνθρώπων γενεάς, καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιρέας τε βασιλέας ἑκα-
τέρους τοσούτους γενομένους. καὶ τοὺς τριηκοσίας μὲν ἀνδρῶν
γενεὰ δωδεκα) μάλιστα ἔτεα. γενεὰ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν,
ἑκατὸν ἔτεα ἐστί. μῆνας δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἐπὶ τοῖσι ἐπιλοί-
πουσι γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τοῖσι τριηκοσίοισι, ἐστὶ τεσσερά- 40
κοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε
ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσεράκοντα
ἔλεγον θεοὺς ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὔτε τοῖσι πρό-
σθε πρότερον, οὔτε ὕστερον ἐν τοῖσι ἐκείνοισι Αἰγύ-
πτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοσοῦτον οὐδέν. ἐν
τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεσον ὄξ ἡλίου τὴν

septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui insulæ nomen est Elbo, decẽ omnino stadiorum magnitudinis. Post CXLI
hunc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumque bellatoribus Ægyptiis abusum fuisse, contemptui habens tanquam sibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affecisse, tum vero [1] agris exuisse quibus fuerant à superioribus regibus singuli donati duodeni. Ex quo factum est, vt, quum postea Sanacharibus Arabum Assyriorumque rex cum magnis copiis inuasisset Ægyptum, [2] noluerint ei opitulari. Tũc sacerdotem consilii inopem, in cœnaculũ se contulisse: ibique apud simulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepsisse somnum: & inter quietem visũ astare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurum. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis Ægyptiorũ iis qui sequi vellẽt, castra in Pelusio posuisse. (hâc enim Ægyptus inuaditur) nec enim fuisse quem piam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eo quum peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eoque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per litteras dicens, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. ¶ Ad hunc vsque narrationis locum & Ægyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotẽ hunc qui postremus regnauit, progenies hominum fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorũ progenies, centũ anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecentas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentosque & quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac nẽ in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut posterius extirerint, aliquid tale dicebãt fuisse: sed intra hoc tempus quater solẽ præter consue- CXLII

1 A ruris exuisse. *Qua mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores Ægypti. Videtur significare eos qui rei militaris scientiam profiterentur. Ipse Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores.

tudi-

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quę ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. [1] Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originem generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi vnumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Pirômi genitum, donec trecentos quadraginta quinque [2] commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθός, *id est,* CXLIV *honestus & bonus.* Eos itaque quorũ imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multũ à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, [3] vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremũ. Osiris autem Græca lingua est Dionysus, *id est, Liber.* Atqui a- CXLV pud Græcos nouissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

CXLII

λιον ἀνατεῖλαι· ἐνθαῦτε νεῶν κεκαδύειν, ἐνθαῦτεν δὶς ἐπὶ δυτεῖλαι· καὶ ἔνθεν νεῶν. αὐτέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι. καὶ ταῦτα ἐτερήϊα θωμάζων, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ προσφιγνόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. Πρότερον δὲ ἐκαταΐῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι τε πρὸς πατρὸς ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷον καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντες. ἐσαγαγόντες γάρ μιν ἐς μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἀριθμέοντες δεικνύουσι κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιερεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ἐστᾶσι ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες δὲ καὶ δεικνύοντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα παρὰ πατρὸς ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐς τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες πάντας, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἑπτακαιδέκατον θεὸν, οὐ δεκτὰ ἐγένετο ἐν τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκτὰ παρ' αὐτῶν, ἀπὸ θεοῦ γένεα ἀνθρώπου. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τοὺς πάντα καὶ τετρακοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπέδεικνυσαν σφέας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. Τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχέοντας, οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων ἀεὶ ἕνα κερατέοντα εἶναι. Ὕσατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἕλληνες Ἀπόλλωνα ὀνομάζουσι. τοῦτον καταπαῦσαι Τυφῶνα, βασιλεῦσαι δὲ Αἰγύπτου. Ὀσίρις δέ ἐστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι δὲ νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πὰν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μέν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἶναι· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων,

CXLIII

1 Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque, &c. *Legitur autem & ita, simul ac* ἡμνεηλογήσατο, *quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neq; tamen refer. *Legendo* πίρωμιν ἐπονομαζόμενον. 3 Minime cum hominibus versantes,

τῶν δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσος δὲ, τῶν τελευταίων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα ἀπὸ Αἰγυπτίων φασὶ εἰς ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἐλαχίστων τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσου δὲ ἐλάσσω ἔτεα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγυπτίοισι ἀτρεκέως φασὶ δέδοκται εἶναι, ἀεί τε λογιζομένοισι, καὶ ἀεὶ ἐπιγραφομένοισι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, καὶ τὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ ἐννακόσια. Πᾶνα δὲ τὸν ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι Πὰν ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεά κῃ τῶν Τρωϊκῶν, καὶ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων παρεῖσι χρῆσθαι τοῖσι ἂν πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δὲ ὧν καὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. Εἰ μὲν γὰρ φανερῶς ἐγένοντο, καὶ κατεγηράσκων καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἀνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων ὀνώματα τῶν προγεγενημένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι Ἕλληνες ὡς ἀμβλέα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεύς, καὶ ἐνείκαι ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, οἰκέουσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὧν γίνεται ὕστερον ἐπύθοντο Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν Αἰγυπτίοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵτε ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ τοῦτο τὸν χρόνον γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· πρόσθεν δέ τι αὐτῶν καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τὸν Ἥφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διαιτᾶσθαι) ἐποίησαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι δὲ ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τοῦ ἑτέρου τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους τὰμάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα

numero duodecim: Dionyſus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amaſin regem eſſe ipſi Ægyptii aiunt, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane vero plus annorum eſſe dicitur: minimum inter hos, à Dionyſo: quanquam ab hoc ad Amaſin regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis aſſeuerant, ſeque ſcire aſſidue ſupputando, ſemperque annos deſcribendo. A Dionyſo quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt quam à bello Troiano, octingenti fere ad me anni. Vtrum horum probabilius CXLVI
ſibi videtur, eo quiſque vtatur licet: [1]mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſſent tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionyſus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionyſum, ſtatim, editum, ab Ioue inſutum in femore, portatumq; in Nyſſam quæ eſt ſupra Ægyptum in Æthiopia. De Pane nec habent quidem quod dicant, vbinam à partu ſit educatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Græcos audiuiſſe poſterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recenſuiſſe quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ Qv æ vero cereri ho- CXLVII
mines cum Ægyptiis conſentientes memorant in hac regione fuiſſe geſta, hæc iam explicabo, [2]aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem *ſuum* Ægyptii libertatem adepti, duodecim ſibi reges (nullo enim temporis momento poterant ſine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto diſtincta. Iſti iūctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperiū conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed vt eſſent inter ſe quam amiciſſimi. Atque ea de cauſſa

1 A me vero quæ ſit de illis ſententia commemoratum eſt. Quod ſi & iſti, videlicet Dionyſus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuiſſent ac conſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam poſſet aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipſe conſpexi. Poſt Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accurataſque inierunt, quod eis inter initia, ſimulatque tyrannides inuaſerunt, reſponſum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libaſſet, eum totius Ægypti regno potiturum. [1] Vbi omnia ſacra exequuti ſunt, placitum eſt eis aliquod relinquere ſui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Mœrios, maxime vrbem verſus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aſpexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis ſpeciem [2] ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & ſumptu huius labyrinthi. Tametſi enim Epheſi templum eſt memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione maiores, quarum ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem contiguæ, totidem ad auſtrum vergentes, eodem extrinſecus muro præcluſæ. Bifaria in eo ſunt domicilia, vna ſubterranea, altera ſuperiora [3] illis impoſita, vtraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi vidimus, & quæ aſpeximus enarramus, ſubterranea vero auditu didicimus. [4] Nam præpoſiti Ægyptiorum nolebant vllo pacto illa monſtrari, quod dicerent illic ſepulcra eſſe tum eorum regum qui ædificandi labyrinthi fuere autores, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus maiora. nam egreſſus per tecta, & [5] regreſſus per aulas diuerſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclauia tranſitur, ex conclauibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta paſſuum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quam iter ſub terra ſit. Et quum talis ſit labyrinthus, tamen ſtagnum Mœrios, ad quod labyrinthus ædificatus eſt, plus præbet admirationis.

CXLIIX

CXLIX

τοὺς νόμους τούτους ἐποιέωντο, ἰσχυρὰς ποιεύμενοι τὰς ἐπιορκίας· ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο σφέας κατ' ἀρχὰς αὐλίσαι σφίσι μούνοισι ἐς τὰς τυραννίδας, ἀναθήματος χαλκέης φιάλης ποιήσαντα τὰ αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρώτα ἱρὰ συνελέγοντο. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δὲ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, καὶ κατὰ κροκοδείλων πόλιν μάλιστα καὶ κείμενον. ἐγὼ δὲ αὐτὸν εἶδον λόγου μέζω. Εἰ γάρ τις τὰ ἔξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδέξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε αἴρηται καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ὅδε νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀπόκριν. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦτο γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσὶ αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐλίουλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τεῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δὴ ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνοισι τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοῖσι μὲν ἐρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγῳσι ἐπισταμένοισι φράσομεν. τοῖσι γὰρ ἐπιστατέουσι τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θῆκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχικῶν καὶ λαβυρίνθου τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλήων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω οἰκημάτων ἀκοῇ αὐτὰ λαβόντες λέγομεν. τὰ δ' ἄνω, μέζονα αὐτῶν θεωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ τὰ ἐλίγμοι διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θώυμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς περιστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν περιστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, κατὰ δὲ τοῖχον ἕκαστον τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου τελέως. γωνίης τε τελευτᾷ τῷ λαβυρίνθῳ ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῷα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν διὰ γῆς πεποίηται. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου τοσοῦτος λόγος, θώυμα ἔτι μέζον παρέχει ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται.

94

1 Nam in omnibus templis conuenire ſolebant. Viſum autem eſt eis &c. 2 Æſtimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* impoſita numero tria millia, ſingula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicita via*, per aulas diuerſiſſimæ infinitam admirationem affercbant, ex aulâ in conclauia tranſeuntibus, ex conclauibus in cub.

τῆς δὲ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ σάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σταδίων ἐξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου ὁ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐούσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτῇ ἐστὶ, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὸ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὅσον ὑπὸ ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐπὶ θρόνου. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ κ. ἑξαπλέθρου στάδιον ἑξάπλεθρον. ἕξ ποδῶν μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τεσσάρων παλαιστέων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἕξ παλαιστέων. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐτόχθονες μὲν οὐκ ἔστι (ἀνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτη) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ ἐστὶ διώρυχα ἐσπεσοῦσα. καὶ ἐξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἥδε, τότε τοὺς ἐξ μηνῶν ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἑκάστην ἡμέρην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ καὶ οἱ Βαρκαῖοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ὑπὸ γῆν ἡ λίμνη αὕτη· κατὰ νότον γὰρ, πεποιημένη δὲ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤφεον τὴν γῆν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελέως γὰρ δὴ μοι ἐπυθόμην τοῦτο, ἐγγὺς εἶναι ἔλεγον οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ γῆς ὁ ἐξορυχθείς· καὶ ἔφασάν μοι ἵνα ἀπενεχθείη. καὶ ἐπειθόμην· ἦν γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι κατὰ γαίοισι, ἐπενόησαν κλέπται ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλέπται, ὑπὸ γῆν καθιεμένοισι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραῤῥέοντα τὴν Νίνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο, καὶ ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε ἀμαχέειν.

Cuius in circuitu menſura trium milliũ & ſexcentorum ſtadiorum eſt, ſchœnorum ſexaginta, quanta videlicet ipſius Ægypti ad mare menſura eſt. Iacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine, vbi eius profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, indicat, quod in eius ferme medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centùm paſſuum. Centum autem [1] iuſti paſſus ſunt ſtadium vnum [2] ſex iugerum. Paſſus, inquam, menſuræ ſex pedum, ſiue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, ſex palmorum. Aqua ſtagni natiua non eſt, vtpote ſolo illo admodum arido, ſed è Nilo deriuata, ſex menſibus in ſtagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illiſque ſex menſibus quibus effluit, [3] augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, prouentu piſcium, quum influit, viginti minis. Hoc ſtagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perforato ſub terram meatu in mediterranea [4] Heſperiam verſus, ſecundum montem Memphi imminentem. Verum quum humũ è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum vbinam eſſet humus illinc defoſſa. [5] Illi dicere fuiſſe deportatam, facile id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum vrbem Aſſyriorum auditu cognouerant. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum conſtituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſiviam ſub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effoſſam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audiui in Ægypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquã quòd non noctu hęc, ſed interdiu eſt facta. Ægyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet.

1 *Videtur reſpondere hac Græca phraſis Gallica.* 2 Sex plethrorum. *Id eſt, centum pedum.* 3 In regium fiſcum talenta argenti ſingula ſingulis diebus ex prouentu piſcium perſoluit: quum influit, viginti minas. 4 Occidentem verſus 5 At illi quonam eſſet deportata, mihi expoſuerunt.

Et hic

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse de-
CLI preſſus. Duodecim autem reges quum iuſte degerent, ac ſtato tempore in templo Vulcani ſacrificaſſent, & vltimo die feſto libaturi eſſent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare conſueuerant, abertrans numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui poſtremus eorum ſtabat, quum non haberet phialam, detractam ſibi æream galeam tenuit, libauitque. Ferebant autem & ceteri omnes reges, & tunc quoque geſtabant galeas. Nec tum quidem dolo malo Pſammitichus galeam tenuit. [1] Ceteri tamen id conſulto factum eſſe à Pſammiticho exiſtimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipſis eſſe redditum, qui ærea in phiala libaſſet, eum ſolum regem Ægypti futurum, nō cenſuerunt quidem æquum eſſe Pſammitichum morte mulctari, poſtquam [2] rimando compererunt eum id illum feciſſe induſtria: ſed maxima potentiæ ſuæ parte exutum in paluſtria relegandum, ne illinc egreſſus, ceteræ Ægypto
CLII ſe immiſceret. Hunc Pſammitichum, [3] quum Sabacum Æthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugiſſet in Syriam, poſtquam Æthiops ex inſomnii viſione abiit, reduxerunt ij Ægyptii qui ſunt [4] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vna cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterum propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominioſe tractatus ab illis eſſet, ſtatuit vltum ire qui ipſum perſequuti eſſent. Itaque ex oraculo Latonæ, quod in vrbe Buti apud Ægyptios veraciſſimum eſt, ad quod ipſe miſerat, redditum eſt reſponſum, affuturam vltionem ei è mari viris æreis [5] exiſtentibus. Quod reſponſum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipſi in auxilium venturos. Non longo tempore interiecto, Iones quoſdam & Cares prædandi gratia nauigantes, neceſſitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exiſſent ære armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Pſammiticho ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egreſſos è mari æreos viros campeſtria populari. Ille agnoſcens oraculum eſſe perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων διχθαδίην χεομένων, αἰεὶ χρόνον, ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων καταπαύεσθαι, ὁ ἀρχιερεὺς ἐξενείκεσθαι φιάλας χρυσέας, τῇσιπερ ἐώθεσαν αὐτοὺς δεῖν (ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ) ἐνδεκα, δυώδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ ἔσχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἐξεστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, ἀποταμόμενος τὴν κνημέων ἐοῦσαν χαλκέην, ἐπέθηκε τε ἔσαντα δὲ. νυ- 10 νέας· γὰρ ἦ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιληΐας, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νυν κ. μὴ καὶ τοῦτο ἐπὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ἐπέθηκε τὴν κνημέων. ἐκ τοῦδε δὲ, ἐκ φρενὶ λαβόντες τοῦτο, τε ποιῆσαι ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκ ἐχρήσθη σφι, ὃς χαλκέῃ ἀποίσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλῆα ἔσεσθαι μούνων Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κτείναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς αἰτιώτατον βαρνίζοντες ἐξ ὀδύνης πρηνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς ἣν τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, φυλάξοντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐκ τῶν τὴν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς τὸν πατέρα 95 Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, κ. ἰόντα δὲ πάντ. ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψεος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα τοδεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν ἀφὰ τὴν κυνέην φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑπιζάμενος ὦν ὡς κ. φειδωλὴν βουλόμενος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πομφθεὶς δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ὄντι μαντεῖον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑπιφανέντων· καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ἐπεκέχυτο, χαλκέους δὲ ἄνδρας ἥξειν ὑπικούσεσθαι χρόνου οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀνάγκη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἀνδρας, κατὰ λήϊον ἐκπλώσαντας, ἀπενεχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκέους ἀνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χαλκέοι ἄνδρες ἀπτιμῶσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑπιτελούμενον, φιλά τε ποιέεται Ἴωνας

1 At illi mente comprehenſo facto Pſammitichi, atque oraculo ipſis reddito. *Vel, Quum Pſammitichi factum & ſibi redditum oraculum apud ſe conſideraſſent.* 2 Quæſtione habita comper. 3 Quum Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam veniſſet, poſtq. *Sed vulgatam lect. ἐκὼν ſequendo, interpretandum eſſet*, qui patrem eius volens interemerat. *id eſt*, non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus, *Vel, In conſpectum venientibus.*

καὶ Καρσὶ ποιέεται· καὶ σφέας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ὑπηκόοισι, κατῆρε τοὺς βασιλέας.

Κρατήσας δὲ Ἀιγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ πρόπυλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλιόν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐνδυτίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίβολον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, ἑστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους οἰκησαμένοισι αὐτίους ἀλλήλων, τὸν Νεῖλον δὲ μέσον ἔχοντας· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ πάλλα τὰ ὑπέσχετο πᾶσι ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ τούτων τῶν μαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ὅτι πολλόν· εἰσὶ δὲ ὅτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἐνερθε Βουβάστιος πόλεος, ἐπὶ τοῦ Πηλουσιακοῦ καλεομένου στόματος τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας, ἐνθεῦτεν κατοίκισε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ὅτω ὑπεμισγέμενοι τούτοισι, καὶ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἐξεμάθοσαν, πάντα δὲ τὰ ὕστερον ὑπεσάμεθα ἀτρεκέως. πρόσθεν γὰρ ὅτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλογλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ὁμέχρι ἐμοῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νικᾷ ὅτω ἔσχε Αἴγυπτον.

Τῷ δὲ χρηστηρίῳ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δή μοι λόγον πρὸς αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. ἔστι γὰρ χρηστήριον τοῦτο ὂν ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρόν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀνάπλεόν τε ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασαί μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὅγε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐὼν θώυμα μέγιστον παρεχόμενον,

& Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vna cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. CLIII. Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, cum regione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) vndique columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenûm cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus CLIV. Caribusque, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cetera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Ione & Cares diu hæc loca [1] contra mare, aliquantulum supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam aduersus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas, Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitichi rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigratunt illuc, [2] & vestigia naualium, & domorum rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oracvlo autem CLV. quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

1 Propemodum ad mare, infra vrbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naues,

referam:

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. CLVI Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se mouentem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifariæ extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ: partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum est) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret, Apollinem ab Iside sibi commendatum, occultauit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Osiris filium inueniret, aduenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt solus[1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc illi CLVII sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbem obsidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes vrbes (*duntaxat* quas nouimus) sustiCLVIII nuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECVS, qui fossam ad rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin vrbem,

Φερόσω. ἔστι δὲ τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος καὶ εὖρος ἕκαστος τούτοισι ἴσος. τεσσεράκοντα πή- 96
χεων τούτεων ἕκαστον ἐστί. ὃ δὲ κατάστεγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ὑπόκειται λίθος, ἔχων τὸν περιορεφίδα τετράπηχυν. Οὕτω μὲν νεὼ ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστὶ θωυμαστότερον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατείῃ, κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὐτὴ ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον· τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὲ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρισσοὶ ἐνιδρύαται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ὑπολέγοντες Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ καὶ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα τόνδε Ἶσις τόνδε κατὰ θήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε ὁ πρῶν διζήμενος Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἁρπάσαι τὸν Ὀσίριδος παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητοῖ δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὦρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις. Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ τοῦδε μοῦνος, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνων δὴ ποιητέων τῶν προγεγενημένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τόδε γενέσθαι πλωτήν. Ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρκεε, ἕως ὃ ἑλεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ὅτι πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη αὐτὸν ἔσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμίτιχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσην· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τὸ μῆκός ἐστι πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὤρυκτο, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος

[1] Omnium superioris ætatis poetarum.

πρὸς Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν. ὤρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔσχατα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὄρος τὸ Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τοῦτο αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ οὔρεος τούτου πρὸς τὸν νότον πρόκειται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὸν νότον, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς Ἀραβίους Φερεκύκας ἀπὸ τοῦ οὔρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν καλέεται Ἀράβιον. τὴν δὴ ἐλάχιστον ὅσον καὶ στομωθέντα ἐν τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ὑπερβαίνουσι ἐς τὸν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σταδίων χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν ὃ στομωθέντα. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ὁρῶν, τὸν ἐπὶ Νεκὼ βασιλέος ὀρύσσοντος, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας καλέουσι Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατιάς· καὶ τειήρεες αἱ μὲν τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δὲ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ὅκῃ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι καὶ ὁλκοὶ ὑπίδηλοι. καὶ τούτοισι τε ἐχέετο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Συρίοισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης εὖσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἑκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τὸν παρὰ Ψαμμι παραδοὺς τὸν ἀρχήν. Ἐπὶ τούτου δὴ τὸν Ψαμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα θέναι ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες τοῦτο πάντα οὐδὲ αὐτὸν σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους ὑπερβαλέσθαι. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὸν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν ἕνεκα ἀπίκοιντο, ἐνταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐκέλευε συγκαλέεσθαι Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγεομένων δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν δοκιμησομένους εἰ σφέων

97

juxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Ægypti, Arabiam versus. Nam quæ supra planitiem sunt [1] contihens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius montis ima ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiem & ventum austrum fert) in sinum Arabicum. Quâ igitur breuissimus tractus & maxime compendiarius est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui Ægyptum Syriamque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est [2] confragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus destitit, hoc [3] interpellatus oracuio, cum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Superfedens itaque à facienda fossa Necus, [4] ad militum copias se conuertit, atque ad classes quæ partim in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc [5] vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prælium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [6] In vestitu autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorum misit. Hic perfectis decem & septem imperii sui annis decessit, tradito imperio Psammi filio suo. Eo apud Ægyptum regnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactantes à se in Olympia iustissimum [7] ac maximum inter mortales propositum esse certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum sapientissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in Ægyptum peruenerunt, eaque exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex Ægyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum conueniissent, & Eleos audissent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes scisciatum num quid possent

CLIX

CLX

1 Contiguus. 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel, Reuocatus.* 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. sept. 5 Canales quibus deducebantur naues, *vt paulo ante. Alij naualia interpret.* 6 Eum autem vestitum quo vsus erat quum ista conficerentur, missum ad Branchidas Milesiorum, Apollini dicauit. Postea vero decem & septem omnino annos quum imperasset, decessit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales.

Ægyptii

Ægyptii reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent ciues. Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & ceterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ proponerent, ab omni iure [1] excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam hospiti. Sed si vellent iustum proponere certamen, & si eius gratia venissent in Ægyptum, iusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Hæc Ægyptii Eleis subiecerunt.

CLXI ¶ Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cuius regnum APRIES filius accepit, qui secundum Psammitichum patrem suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occasione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræsentiarum. Quum aduersus Cyrenæos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptii rebellauerunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: vt his internecione deletis, ipse ceteris Ægyptiis imperitaret securius. Hæc perquam gratiiter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierãt amici, ingenue desciuerunt.

CLXII Id vbi resciuit Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum peruenisset, reprehẽdensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo stans galeam circundat: eaque circundata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neque hoc eo inuito factum fuit, vt ostendit. nam simulatq; ab iis qui desciuerant Ægyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquam aduersus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis qui secum erant Ægyptiis, spectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iussum vt ad se viuum Amasin perduceret. Hic vbi peruenit, Amasin ad se vocat. [2] Amasis (sedebat autem in equo ad suos cohortandos, insolenter) stolide iubet hũc ad se adduceri Aprie,

Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. ⓐ ὁ, βουλευσάμενοι, ἐπηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι ⓐ παλίπτας ἀγωνίζονται. ⓐ οἱ δὲ ἔφασαν χρῆσθαι καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ξεῖνα ἀγωνίζεσθαι. ⓐ ὁ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ὕβριν τοιήνδε ποιήσειν, πρῶτον τὸ δίκαιον ὑπερβησομένους. ἐλθεμένων γὰρ ἐπὶ μισθῷ ὄχλου τοῦ ἀγωνιζομένου πρήσσοντας, ἀδικέοντες ⓦ ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως ἀθλεῖν, καὶ τοῦτου εἵνεκα ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον ⓦ ἀγῶνα ἀθλέειν, Ἠλείων ὁ μηδενὶ ἔξεινα ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψάμμιος ὁ ἐξ ἔτεα μούνων βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, ⓒ μεγάλα τελευτήσαντος, ἔξεδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμαίχην ⓦ ἑωυτῷ πατέρα ἐλθεῖν ὀλβιώτατος δὴ πάντων δευτέρων βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ ἑξήκοντα ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ ⓐ ἐδόκεε κακῶς ἥμεσθαι, ἐγίνετο ἀπὸ τοιοῦδε πρήγματος, τὸν ἐγὼ μείζονος μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δὲ ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλωσι συνέστησε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν αὐτός, δοκέοντες ⓦ Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορῇ ἥδηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ: ταῦτα δὲ δόξαντα ποιεῦσι μάλιστα τοί τε ⓐ ἀπονοστήσαντες, καὶ ⓐ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τυραννίδος. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὡς δὲ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπίσω σὰς προσέθηκε οἰκνέων, καὶ προσθεὶς ἔφη θέσθαι βασιληίην προσθήκην. καὶ τὸν ἄκων ἀεκούσιον ἐποίεε δὲ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐς τὸν ὦμον μιν βασιλέα τὸν Αἰγυπτίων ⓐ ἀπεδέετο, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ ⓦ Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτόν Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος δὲ αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, ⓦ Ἄμασιν ἐκάλεε· ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρας ἀπεμαιτάισε· ⓒ τοῦτο μὲν ἐκέλευσε Ἀπρίην ἀπάγειν.

1 Aberrasse. 2 At Amasis (sedebat enim forte in equo) crure fublato pepedit, & illud Apriæ afferri iussit. *Ita Camerar. Asserius & tertia interpretatio: sed Camerario Assentior.*

ὁμῶς δὲ αὐτῶν ἀξιοῦν Ⓦ Παταρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἱέναι πρὸς αὐτόν. Ⓦ δὲ αὐτῷ ἐπιτρέπειν ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸς οὐ μέμψασθαι Ἀπρίῃ· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. Ⓦ δὲ Παταρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὸν Ἀμάσιν· καὶ παρασκευαζόμενον ὁρέοντα σπουδὴν ἀπιέναι, βουλόμενον τὸν Ἀπρίην βασιλέι δηλῶσαι· ὃ δὴ ποιήσαντα, ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς Ⓦ Ἀπρίην οὐκ· ἐπιτα- 98 ξαι Ⓦ Ἄμασιν, οὐδένα αὐτῷ λόγον δόντα, ἀλλὰ θυμῷ ἐχόμενα, τελέαμεῖν τεθωρηκέναι αὐτὸν τά τε ὦτα καὶ τὸν ῥῖνα. ἰδόμενοι δὲ Ⓐ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, Ⓐ ἐπὶ τὰ ἐκείνου ἐφέηκεον, ἄνδρα Ⓦ δοκιμώτατον ἐόντα σφίσι οὕτω αἰσχέως λυμηνάμενον, οὐδένα δι' ἕχθεος ἔχοντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμασι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὡπλίζε τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. Εἶχε δὲ περὶ ἑωυτῷ Καρᾶς τε καὶ Ἴ- 20 ωνας, ἄνδρας ὑπηκόους τοιῷδε. ἐὼν δὲ Ⓐ τὰ βασιλήια ἐν Σαΐ πολι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἱ τε περὶ Ⓦ Ἀπρίην ὑπὸ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ Ⓐ περὶ Ⓦ Ἄμασιν, ὑπὸ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πολι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα. καὶ τούτων, Ⓐ μὲν, ἱρέες, Ⓐ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται Ⓐ δὲ βουκόλοι Ⓐ ὄ, συβῶται· Ⓐ δὲ, κάπηλοι· Ⓐ ὄ, ἑρμηνέες· Ⓐ ὄ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. 30 οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. Ⓐ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσί· κατ' γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγύπτιος ἅπασα διῴκηται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτις καλεομένη, Νάθω τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτεων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γινόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους χρόνους ἐγένοντο ἡλικίης, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀρηίους ἐς τὸ μάχιμον. 40

Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνυσίτης, Μυεκφορίτης· ἔστι δὲ καὶ οὗτος ἐν νήσῳ οἰκέων, κατήκων Βουβάστιος πόλιος· οἵδε μὲν οἱ νόμοι Καλασιρίων

& quum Patarbemis eum rogaret vt regem adiret, accitus, respondit se iamdudum dare operam vt id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adductorum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suæ diligentiæ esse quam celerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque iussit. Id intuentes ceteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad cæteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His CLXIII quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingens ac spectatu digna. [1] Itaq; vtrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi vrbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem CLXIV hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii quos pugnatores appellant, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodq; artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui [2] harum regionum sunt: (nã in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorum quidem hæ CLXV sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centũ ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiã opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, CLXVI Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, [3] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hę tribus Calasirium,

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin vtrique peruenissent, tentare pugnæ discrimen parabant. Cæterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male fortasse, cum Valla*, Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt præfecturæ. *Et paulo post*, Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus. *nisi quis malit vocem Græcam nomoi vbique retinere.* 3 Anytia,

qui dum

qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artificio operam dare, sed solum rei militari;
CLXVII filio discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus ciuibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui [1] cessent ob bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. [2] Corinthii quoque minimi
CLXIIX faciunt opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquouersus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hæc alia, panis tosti pondo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini [3] sextarii quaterni. Hæc assidue satellitibus præbebantur. Vbi
CLXIX igitur ediuerso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis Ægyptiis in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnauerunt, tamẽ quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, [4] vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prœlio fugatus est, viuusque captus ad vrbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent; tunc autem Amasis regia. Ibiq; [5] quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asseruauit. Tandem incusantibus Ægyptiis non iuste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Apricn tradidit. Eum isti vbi strangulauere, paternis in monumẽtis sepelierũt; quæ sunt in templo Mineruæ, proxime [6] cœnaculum ad lœuam manũ intranti.

Εἰσὶ ἡμόλωμοι, ὅτε ὀπτὶ ὠλείσους ἐλωέατο, πάντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. τοῦδε τούτοισι ἔξεστι τέχνῃσι ἐπασκῆσαι τοὐδαμείην, ἀλλὰ τοῦ ἐς πόλεμον ἐπασκέεσι μοῦνα, παῖς πατρὸς παρὰ πάντας ἀναδεκόμενοι. Εἰ μὲν νεῦν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι· ὁρέων καὶ Θρήικας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποδιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μαθήνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους μάλιστα τοὺς ἐς πόλεμον ἀφιγμένους. μεμαθήκασι δὲ ὧν τοῦτο πάντες Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἧκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοντᾶσι τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δὲ σφι ἐῶ τάδε ἐξῃρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων παρέξ τῶν ἱρέων· ἀρούρας ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. τοῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασι ἐῶ ἐξῃρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦτο, καὶ οὐδαμὰ αὐτοί. Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἑδρυφόρεον ἀνὰ ἐνιαυτὸν ἕκαστον βασιλέα· τοῖσι δὲ ὧν τάδε παρέξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ἀρτάβης, πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τεσσερες ἀρυστῆρες. τοῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὲ συμιόντες, ὅ, τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ὀπικουρέους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τοῦτο ἐσώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἰ ἦδε ἡ ἁγνοια, μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τὰ βασιληίης· ὕστερον ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσασθαι ἐδόκεε· καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἑαυτῷ κατὰ ζωγρηθείς, ἀπήχθη ἐς Σάιν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία ἀρχαιότερον ἐόντα, ἔνθα δὴ Ἄμασις ἦδη βασιλήιος ἐνοικέων ἐτέρωθι μὲν ἐτέρεφε ἐν τοῖσι βασιληίοισι, κατὰ μὲν Ἄμασις δὴ τελευτᾷ τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεῖ δίκαια πρήσσων, σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἔβλαψε, ὅτε δὴ παραδιδοῖ Ἀπρίῃ τοῖσι Αἰγυπτίοισι. τὸν δὲ μιν ἀποπνίξαντα, καὶ ἔπειτα ἐθάψαντα ἐν τῇσι πατρωίῃσι ταφῇσι· αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, εἰσιόντι ἀριστερῆς χειρός.

1 Quidam militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro Non, vel comparatiue pro Minime omnium.* 3 Κοτύλης, *ab aliis Cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Hausti vel Haustra.* 4 Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & cum Amasis honeste obseruauit: *vel*, honesta obseruantia prosequutus est: tandem autem incusant. *Vel, antea quidem in regia nutriebatur: & cum Am. honeste obseruabat: at postquam incusarunt Ægyptij, &c.* 6 Palatium

ἐξαιρέσι δὲ Σαΐτας πάντας τοὺς ἐκ τούτου γῆς μεθύους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ ὁ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκ δεξιῆς μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ ὁ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προγόνων. Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ κοσμήμασι φοίνικας τοὺς ἀνδρέα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δίξα θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. Ἔστι δὲ καὶ τῆς ἀφάτου τοῦ ὄνομα οὐ ποιεύμενος γράφειν τοὔνομα, ἐν Σάι, ἐν τῷ ἱρῷ ὄπισθε τοῦ νηοῦ πολλοῖς τοῦ ὄπισθε τοίχου ἐστήκασι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νέων τούτων, εἰδότι μοι ὅτι πλέον οὐδὲν ἔκαστα αὐτέων ἐπίσταμαι, σύγκομα κείσθω. καὶ τὴν Δήμητρα τῶν τελετῶν μούνην οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι τὰς θύρας σύγκομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὰ τελετὰ ταῦτα ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπολέστη καὶ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ὑπ' ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὰ μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ τάδε κατὰ αἰχμητέων, ἐξαίλυσε Ἄμασις, νόμῳ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ δὲ τῆς ἰδίης πόλεος, ὄνομα ᾧ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατόνος τοῦ Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, ἐν ὀδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦσον, ἀτε δὴ δημότιον ἐόντα, ἐν οἰκίης ὐκ ὀπτῆς· ἐπείτε δὲ ἐκράτησε, τοὺς μὲν ἐπὶ τοῖσι θώμασι οὐκ ἐπιτιθεμένους ἐποίεε συμφορέειν· τοὺς δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσι θώμασι ἐπιτιθεμένους, ἐπὶ τούτοισι ἐποίεε ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, καὶ ἀναγκάζειν τοὺς Αἰγυπτίων ἀνδρηίους ἐόντας ἐλκειν ἐς τὰ ἔργα τὰ ἐκ τῶν πολέμων. ἐκ τούτου δὲ καὶ ὁ Ἄμασις ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισι ἐνεκλήιστο, πρὶν ἢ τὸν κόλπον τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ τῇ Σαρωνίδι καὶ τὸν ἐν τῇ Κασιήτιδι ἐξαναστῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπιόντος κλύδωνος, ὃς ἐπὶ πολλὸν ἐπιὼν ἐξαναστήσει. ἐκ γὰρ τοῦ παλαιοῦ χρόνου ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐπιὼν ὁ κλύδων ἐξανίστησι. ἔστι δὲ ὄρος ἐν Αἰγύπτῳ ἐγγὺς τῆς θαλάσσης τῆς ἐπὶ Φοινίκην κειμένης, τὸ οὔνομα ἔστι Κάσιον· ἐπὶ τούτου τοῦ ὄρεος ἐστὶ ἥμισυ ἐς μεσαμβρίην τε καὶ Συρίην, ἥμισυ δὲ ἐς βορέην τε καὶ Αἰγυπτίην. ἐπὶ τούτου τοῦ ὄρεος ἐστὶ Πηλούσιον πόλις ἐπὶ θαλάσσῃ, ἀπὸ τούτου τοῦ ὄρεος ἑξήκοντα σταδίους ἀπέχουσα. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐνθαῦτα ἐγένετο ὁ Ἄμασις, ἐξαναστήσας τοὺς Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φάς οἱ ἐκ τοῦ ποδάνιπτῆρος τοῦ χαλκέου τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸ πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνέμειν τε καὶ θυωρέειν, καὶ πόδας ἀναπίμπλασθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἦδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τοῦ ποδάνιπτῆρος πεπρηγμένος. εἰ γὰρ πρότερον

Nam Saitani [1] cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentū [2] ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiusque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculū gemini postes stant, in quibus vrna est. Sūt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciunt, quæ vocant Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoq; initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus eiecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non eiecti sunt, sed relicti) conseruatus. ¶ Aprie sublato, regnauit Amasis [3] tribu Saitana, & vrbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec vllius sane momenti ducere, vt qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non [4] asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero peluis aurea, in qua tam ipse quam omnes conuiuæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque [5] dæmonis statuam fecit, & in appositissimo vrbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, conuocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii euomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum, etsi enim antehac

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quam illud Apriæ eiusq; progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoq;, porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel, prouincia.* 4 *Non legit ἀγνωμοσύνῃ (vt in vulg. edit.) sed ἀγνωμοσύνῃ, vt in vet. cod.* 5 Numinis stat.

fuisset

fuisset plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem, eoque iubere vt sibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios, ita vt æquum censerent ei seruire.

CLXXIII Idem hoc vsus est in rebus agendis instituto: ab aurora vsquedum refertum esset forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores iocabatur, morionem agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eum verbis [1] castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes [2] augusto in solio sedens, augusto interdiu res administrare. ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, [3] arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint, ruptum iri, nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtrique rei tempus impertio.

CLXXIV Hæc Amasis amicis respondit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus foret, fuisse potandi iocandique cum dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculũ quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentum donauit, neque adiens sacrificauit, tanquam nihil mererentur, quod redderent falsa responsa: qui autem eum [4] pronunciauerant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oraCLXXV cula, maxime coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longe superans cetera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit.

ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι ἐπὶ) αὐτέων κ. τ. λ.
βασιλεύς· καὶ ὑμᾶς τε καὶ τὸ μεσημβρίζεσθαι ἐωυτὸν
ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς
Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. Ἐζεῦξε
δὲ καταστάσει τοιῇδε· ὅ μὲν ὄρθριον,
μέχρι οὗ τὴν πλησίουσαν ἀγορὴν, προθύμως ἐτώθα-
σε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· ὅ δὲ ἀπὸ τού-
του ἐπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας· καὶ
ἦν μάταιός τε καὶ παιγνήμων. ἀχθεσθέντες δὴ τού-
τοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγον-
τες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτὸν προέηκας,
ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρῆν
ἐν θρόνῳ σεμνὸν σεμνῷ θωκέοντα, δι' ἡμέρης πρήσ-
σειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν εὖ δια-
τεθέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἀρχόμενοι, καὶ σὺ
μείνων σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασι-
λικά. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὖτις, Τὰ τόξα οἱ κε-
κτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι·
ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. Εἰ γὰρ δὴ ἀεὶ παν-
τὰ χρόνον ἐντεταμένα εἴη, διεφθείρετ' ἄν· ὥστε ἐς
τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ
ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάζεσθαι
αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίου τὸ μέρος ἐωυτὸν ἀνιέναι, λή-
ψεαι ἂν ἢ τοι μανείς, ἢ ὄγε ἐξαπίνης ἠλιόθριος. τὰ
ἐγὼ ἐπιστάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. Ταῦτα μὲν
τοῖς φίλοις ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις,
ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκώμμων, κ. τ. λ.
καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὅκως δὲ
μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ βυπαθέοντα τὰ ἐπιτή-
δεια, κλέπτεσκε αὐ τοιῶν. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι
ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἐρεθόμενον ἀγεσκον
ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ
καταλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ
ὑπεφθύγετο. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίη- κ. τ. λ.
σε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φω-
ρῆσαι), τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς
ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔθυε· ὡς
οὐδενὸς ἐόντας ἀξίους, ψευδέα τε μαντήια κεκτη-
μένους· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι), τούτων δὴ
ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχο-
μένων, τούτοισι ἐπεμέλετο. Καὶ τόν μιν,
ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ πρόπυλα θωυμάσια ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβάλλόμενος
τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος
λίθων ἐστί, καὶ οἵων τεών· τόν δὲ, κολοσσοὺς
μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας πρὸς μηχεας ἀνέθηκε.

1 Admonebant, Non teipsum recte regis, ô rex, qui &c. 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr.
3 Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt: postquam autem vsi sunt, remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis condicionem esse: si assidue seria tractare, nec
4 *Ad verbum*, Constrinxerant. *id est*, Conuicerant.

λίθους τε ἄλλους ἐς θαυμασιωτὴν ἀπὸ φυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τούτεων τοὺς μὲν, ἐκ τῆς κατὰ Μέμφιν ἐσταμένων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ἀπὸ μεγάθεος, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαΐος. τούτων δὲ οὐκ ἤκιστα ἀυτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἐστὶ τόδε· οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζε μὲν ἐπὶ ἔτεα τρία, ἀνδρὶ οἱ μάλιστα δισχίλιοι ἐπεστασίαζον ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τὸ δὲ εὖρος τούτου τοῦ μὲν μήκεος ἔξωθεν ἐστὶ, ἓξ τε καὶ εἴκοσι πήχεες· βάθος δὲ, τετράκις καὶ δέκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. τούτου μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τοῦ οἴκου τοῦ μονολίθου ἐστί. ἀπὸ δὲ ἔσωθεν τοῦ μήκεος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυθμένος τοῦ μὲν εὖρος, δώδεκα πήχεων· τοῦ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη δὲ ἱρὸν κεῖται πρὸ τοῦ ἐσόδου. ἔσω γὰρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ δὴ εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτοῦ ἐλκομένου τοῦ οἴκου, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου συγγενόντος πολλοῦ, καταχθέμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἄμασιν, ἐνθυμεόμενον ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔλκειν πρόσω ἔρωσθαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἀνδρὸς διαφθαρέντος ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ οἴκου μοχλεύοντος, ἐς ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθήπατα. ἐν δὲ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείῳ ἔμπροσθε· τῶν πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ὑπὲρ δὲ τοῦ αὐτοῦ βάθρου ἑξῆσι, τῶν αὐτῶν ἑόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἰκοσιπόδεων τὸ μέγαθος ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σάι, κείμενος κατὰ τὠυτὸ σχῆμα τοῦ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ξυνοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθηπότατον. Ἐπὶ τοῦ Ἄμασίος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἦν τότε τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔθετο κατὰ πόας· ἀποδεκνύναι ἕκαστον ἐτέος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ παντὸς τοῦ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιῶται· μηδὲ ποιοῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίως ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν τὸν Αἰγύπτιον τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. τὰ ἐκφυόμενα ἐς αἰεὶ χρεόντα, ἐούσῃ ἀμώμῳ νόμῳ.

Alia quoque saxa prægrandia in apparatum comportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Memphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo asserendo triennii consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autem domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum autem [1] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. nam ob id aiunt in templum non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [2] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductum. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colossō supino ante illud posito, longitudinis quinque & septuaginta pedum. Superque idem pauimentum gemini colossi stant [3] ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [4] Amasis quoque extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides Ægyptii omnes demonstrarent vnde viuerent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret sese legitime viuere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue vsurpant.

CLXXV

CLXXVI

101

1 Duodeuiginti cubitorum, & digitorum xx est longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, subl. 2 Hoc in religionem vertens Amas. 3 Ex eodem lapide, 4 Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare vnum quemque apud præsidem cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenienſis sumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amasis

CLXXVIII Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tum iis qui in Ægyptū concederent, dedit facultatem Naucratin vrbē incolendi. Qui vero eorū nollent illic habitare, sed nauigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi. Et maximum quidem eorum fanum atq; [1] celeberrimum vocatur Græcum: ciuitates autem quæ cōmuniter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ; Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Ceteræ ciuitates quæ consortes huius rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificauerunt, Æginetæ quidē, Iouis: Samii autem, Iunonis: Milesii vero, Apollinis fanum. CLXXIX Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se venisse inuitum, datoque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrando Delta, donec perueniret Naucratin. ita Naucratis in honore erat. CLXXX Iam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius casu conflagrauerat) trecentis talentis construendum locassent; Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas mnas CLXXXI donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita vt illinc vxorem etiam putaret sibi esse ducendam, siue feminæ Græcæ amore captus, siue alias ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum quadam in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis, Tu vero, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamēto vales effugere

Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλα τε ἐς Ἕλληνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκῆσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. ὃ μέντοι μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέεται μὲν Ἑλλήνιον, εἰσὶ δὲ πόλεες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι τοῦτο τὸ ἱρόν, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τουτέων μέν ἐστι τὸ τέμενος τοῦτο. καὶ προεστᾶτας τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μετεποιεῦνται, οὐδὲν σφι μετέον μετεποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τὸν ἄλλο στόμον τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, φέρων ὀμόσαι, μὴ μοῦνον ἐκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους αὐτοὺς πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βαρίοισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νῦν τὸ πεντηκοσίοις ταλάντοις ἐξεργάσασθαι (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατέκαη) τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπιβαλεῖν τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος τοῦτο ἀποδέκεσθαι. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ὀλίγον ἀπὸ Αἰγύπτου ἐωφέλησαν. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια τάλαντα ἀλούμενα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὀπωσμούσας Ἑλλωτίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συνεκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἷός τε ἦν πρὸς ταύτην· τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην τάδε λέγων, Ὦ γύναι, κακά με ἐφαρμάξας, καὶ ἔστι σοὶ ἐκ τοῦδε μηχανὴ

1 Maxime frequentatum. *Vel, Quo maxime vtuntur*

μὴ σὺκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεί τε οἱ ἀρτιμήνη ὀνείρατα ἐγίνετο τοιαῦτα, εὐξαμένη τῇ Ἀφροδίτῃ, ἐν τῇ νυκτὶ μιχθεὶς ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶδος) ἀγάλματα ἀποπέμψειν ἐς Κυρηνίην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ ὃς ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις παρὰ αὐτήν, ἐμίσγετο· ἐκ παρτὸς μὲν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὰ εὐχὰ τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τῶν Κυρηναίων ἕδρης. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, ἐπευθόμενος αὐτὸς εἰ ἦν, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τὸ μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα θωρηχθὲν Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένον· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δὲ ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ μέχρις ἐμεῦ, ὀπίσθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, οὐκ ἐκ ξεινίης μιῆς ἐγένετο· ἀλλὰ δὲ ὅτι ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι, ἀποβάσας ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. Κύπρον δὲ πρῶτος ἀνθρώπων, ἐκατεστρέψατο ἐς φόρου ἀναγωγήν.

quominus inter omnes mulieres terterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodū eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cābyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona CXXXI quæ misit in Græciam: Cyrenas quidē, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura [1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Mineruæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignū: Samum vero, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam vsque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit prouinciam.

1 Ad viuum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER tertius, qui inscribitur THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSVS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum mouit obhanc causſam: Misſo in Ægyptum [1] legato, Cambyſes petiit ab Amaſi filiam, & petiit conſilio cuiuſdam Ægyptii, qui Amaſi erat infenſus quod ſe potiſſimum ex omnibus Ægypti medicis Amaſis ab vxore & liberis abſtraxiſſet, amandando in Perſas, quo tempore Cyrus ad Amaſin miſerat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto eſſent præſtantiſſimum. Ob id infenſus Amaſi ille Ægyptius, inſtitit ſuadere Cambyſi vt ab Amaſi filiã peteret: vt ille aut mærore afficeretur data filia, aut non data, Cambyſi redderetur inuiſus.[2] Amaſis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambyſem intelligebat non habiturum illam vxoris loco, ſed pellicis: & Perſarum potentiam grauabatur horrebatque. Hæc reputans, ita ſibi faciendum ſtatuit: Erat Apriæ ſuperioris regis filia, nomine [3] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque ſpecioſa. Hanc puellam Amaſis veſtitu pariter & auro exornatam, pro ſua in Perſas dimittit. Quam quum poſt aliquantum tempus Cambyſes ſalutaſſet, filiam Amaſis appellans, ipſa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amaſi eluſus, qui me ornatu comptam tranſmiſit, tradens tibi pro ſua, quum reuera ſim Apriæ filia, quem ille dominum ſuum cum Ægyptiis rebellans interemit. [4] Hic ſermo extitit cauſſa quæ Cambyſem Cyri filium vehementer indignatum induceret aduerſus Ægyptum.

Γ΄ Γ΄ τῶν δὴ ⓦ Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστράτευε, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ὑποβουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασι, ἐπῆρξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπόντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀπασάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἐκδόντα ἐποιήσατο ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας τῶδε Ἄμασιν αἴτεε, ἰητῆρα ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπεμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ὑπῆγε τὴν συμβουλίην, κελεύων Ἄμασιν μὴ διδόναι τὴν θυγατέρα τῷ ⓦ Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δῶς ἀνιῶτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμῃ τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι, οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκα μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε ταῦτα· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εἰδὴς, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δὲ ⓘ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, ἐξαπεβλήμεθα ὑπὸ Ἄμασιος ὦ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δίδοι, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείῃ Ἀπρίεω τοῦ ἐκείνου ἑωυτοῦ δεσπότεω, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ ὁ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐξεκύλισε Καμβύσεα ⓦ Κῦρον, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἰγυπτίους.

1 Caduceatore. *Sic alibi* κήρυκα *recte vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amaſis, quum Perſ. potentiam grauaretur atque exhorreſceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nitetis, valdè procera & formoſa, ſola ex ea familia relicta. 4 Hic ſermo & hæc cauſſa *vel occaſio* interueniens Camb. Cyri fil. veh. ſtomachatum aduerſus Ægyptum impulit.

οὕτω μὲν νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἰ) ἀπέμψαντα τοῦδε Ἄμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μέντοι τοῦτό γε λέληθε αὐτοὺς (εἰ γὰρ ἴσασι καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιτηδεύοντα, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι τοῦτο μὲν νόμον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεύσαντος, γνησίου παρεόντος· αὖτις δὲ, ὅτι Καλλανδάνης ὁ Φαρνάσπεω θυγατρὸς ὢν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ τοῦτο μετατρέπουσι ἐς λόγον, τοῦτο ποιεύμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι). Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις τοῦδε τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν Καλλανδάνην παρεστεῶσαν τέκνα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐπαινέσαι τε τὸ ἐπαίνῳ, καὶ θωυμάζουσα. ἡ δὲ Καλλανδάνη, οὖσα τῆς Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·

103 "Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα οὖσαν Κῦρος
" ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τιμὴν δ' ἀπὸ Αἰγύπτου ἐπίκτητον,
" ἐν τιμῇ ἔθετο. τιμὴν μὲν ἀχθομένην, τῇ Νιτήτι εἰ-
" πεῖν ταῦτα. τῶν δὲ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰ-
" πεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γέ-
" μω ἀνήρ, Αἰγύπτου μὲν ἄνω, κάτω ποιέω· τὰ δὲ
" κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γενόμενον, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωυμασμῷ γενέσθαι· τὸν δὲ, ἅτε μνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατηίην. Συνεπεύσατο δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν στρατηίην ταύτην. ἦν τῶν ὑπηκόων Ἄμασις ἀνὴρ μὲν Ἁλικαρνησσεύς, οὔνομα δὲ τῷ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι Ἄμασι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ὑπηκόοισι λόγου οὐ μικροῦ, ἐπιζάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, σπουδὴν ποιεύμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον ἐπιστείλας πέμπει κατ' αὐτὸν, ὃς αἱρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δέ, οὐκ ἀπήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφὸς γὰρ μιν ἐξεῦρε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φύλακους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον,

Atque ita quidem memorant Persæ. Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum: [1] apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii [2] rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. III & hæc quidem ita se habent. Ceterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad vxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset vxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subiecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinuisset, huius rei memorem Ægypto bellum intulisse. IV Accessit huc & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succensens, nauigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum, [3] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem aduersus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Rem ita narrant vt inuertant. 3 Phanes enim cum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet transitum.

V Hàc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] vsque ad montes Cadytis, quæ est vrbs eorũ Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti non minore (vt mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsq; ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps iam Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar

VI trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum nauigant, notũ habent, hoc dicere institui. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [3] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti prouinciarum necesse habent ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hęc arida Syriæ loca. [4] ita hydriæ superuenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam

VII portantur. Atq; hunc in modum quem dixi aqua contracta, Persæ vbi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quam celerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei cõsilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obtinuit, data ac-

VIII ceptaque inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque, stans acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusq; vestimento,

χαὶ ἐπορεύοντο τὴν ἔλασιν ὅκως τὴν αὐτὸν διεκπρᾶξαι, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τἆλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐζητέετο δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα πρὸς Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τὴν διέξοδον ἀσφαλέα σφι σχεῖν. Μοίρη γὰρ αὕτη εἰσὶ φανερὴ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, τὴ ἐστὶ Συρίων τῶν Παλαιστινέων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ὑπὲρ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ ὁ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λέγεται Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγυπτος. Ὁ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον· ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, αὐτοῦ ἐστὶ δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυλλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἐρέω μιν φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ δὴ καὶ ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου· καὶ ἢν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι, κοῦ δῆτα (εἴποις ἄν) τῶν τὰ ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ μὲν δὴ μοῦνον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πᾶσι κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης χωρίζειν, πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ὑπιφοιτέων κέραμος, ἀγαρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ὅτι τῶν παλαιῶν, χωρίζεται Συρίῃ. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ τὴν ἐσβολὴν ταύτην ὧδε ἀσκευασάμενοι ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ ἐρήμια, ἑλόντες ὕδατι, ἐπεὶ τὸ πρῶτον παρέλαβον Αἴγυπτον. Τότε μὲν οὐκ ἐόντος κου ὕδατος ἐρίμου, Καμβύσης συθόμενος τὸν Ἁλικαρνασσέος ξείνου, πέμψας κήρυκα ἐς Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τὰ ἀσφαλείης, ἔτυχε πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. Σέβονται δὲ Ἄραβοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοίως σφίσι μάλιστα· ποιεῦνται δὲ αὐτὰς ὧδε τῷ δὲ τῶν βουλομένων τὰς πίστις ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ ἐσω τῶν χειρῶν τοῦ δακτύλους τοῦ μεγάλους ὑπεκτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἐπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύδιον,

1 Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst. 2 *Vel, Amphora vini plena, sic & in sequentibus. Vel potius, Amphora vini plena, vt sit positus singul. pro plurali.* 3 *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κείμενον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ij sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparauerunt, contracta, vt modo dixi, aqua, simulatque occupauerunt Ægyptum. *Intellige autem* Vltra veteres, *pro eo quod est, Vltra eas quæ iam antea ibi erant.*

ἀλείφῃ τῷ αἵματι ἐν μέσῳ χειμένους λίθους ἑπτά.
104 τῶν ὃ ποιέων, ἐπικαλέῃ τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλέσαντος δὲ τούτῳ ταῦτα, ὁ ξεῖνος πρὸς τοὺς φίλους, παρεὼν ἢ ξεῖνον, ἢ καὶ ἄστυ, ἐὼν ἀστόν, ἐς τοῦτο ἀναγκάζει. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τοῖς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον μὲν θεὸν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι· καὶ τῶν τείχεων τὴν κορυφὴν κείρεσθαι φασὶ, κατάπερ αὐτὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κατὰ τὸ ἐχάλαι, περιξυόντες τὸν κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ Διόνυσον, Οὐροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἄραβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπάσσε ὅπῃ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ἐνταῦθα Καμβύσεω ἔστη. ἔστι μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἰρημένος· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν (ἐπείγε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρης· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ οὖν τοῦ ποταμοῦ λέγεται βασιλεὺς τῶν Ἀραβίων, ῥαφάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων θηρίων δερμάτων ὀχετὸν μήκεϊ ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν ἀφ' οὗ τούτων τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δὲ ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δὲ μιν ἀφ' ὑγιεῶν ἐς τειχέα χωρία. Ἐν ᾧ τῷ Γυλοισιῷ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατεδεύετο Ψαμμενίτης ὁ Ἀμάσιος πρὸς, ἐπομένων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζώοντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τεσσερακοντα ἔτεα, ἀπέθανεν. οὐδὲν ἐν τοῖσι ἀπαρέσιον παθὼν μέγα πρῆγμα. ἀποθανὼν δὲ, ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὅπῃ Ψαμμενίτης ὁ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑσθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, ἐμοῦ γε ἐμοῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦτο τοῦ χρόνου· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπείτε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνταῦθα οἵ τε ὑπήκοοι τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τὸν Φανὴν ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθεον,

inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocans Dionysum & Vraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. [1] Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam IX fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rem commentus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aqua completis onerauit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnum in Arabia flumẽ nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisq; crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, vt ad loca arida per illum aquam produceret: inq; ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidẽ partes aquam deduxisse. ¶ Ceterum apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus nõ viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsq; ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [2] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi siccanea peragrauerũt, subsedere, vicini Ægyptiis, tanquam iam [3] congressuri. Ibi Ægyptiorũ auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi, XI

γρ. οὐδὲν οἱ ἐν τοῖσι μέγα ἀπαρέσιον

1 Eodemque modo quo consus est Dionysus, tonderi se aiunt. 2 Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen, &c. 3 Legit συμβαλοντες, vt & vet. nostri cod. habent.

hoc rei

hoc rem in illum ſunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in caſtra perduxerunt, atq; in conſpectum patris, poſitoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc ptoductos ſingulos puerorum ſuper craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo ſanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prœlio commiſſo, perquam multis vtrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Oſſa eorum qui in acie ceciderunt, quum iacerent ſuſa, vt ab initio diſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſarum, aliorſum Ægyptiorum: ſed Perſarum capita adeo fragilia ſunt, vt ſi velis ferire, vel ſolo calculo perforare poſſis: Ægyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis [1] elidas. Cuius rei cauſſam hanc illi reddebant, (facile mihi perſuadentes) quod Ægyptii ſtatim à pueris radere capita incipiũt, & os capitis ad ſolem redditur compactum. Quæ eadem cauſſa eſt non caluescendi. Nam ex omnibus hominibus pauciſſimos quis Ægyptios caluos videat. His igitur hoc cauſſę eſt cur robuſta capita geſtent. At Perſis cur fragilia ſint capita, id in cauſſa eſt quod à principio aſſuefiunt operire capita, geſtantes pilea tiaraſque. [2] Hæc ego huiuſcemodi oſſa vidi. Vidi item alia iſtis ſimilia in Papremi, eorum qui vna cum Achęmene filio Darii ab Inaro Libie
XIII ſunt cæſi. Ægyptii quoq; poſtquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capeſſunt. Ad quos, quum ſe recepiſſent Memphin, miſit Cambyſes aduerſo flumine nauim Mitylenæam cum caduceatore viro Perſa, qui illos ad deditionem hortaretur. Iſti vbi nauim aduentare Memphin vident, frequẽtes ex vrbe effuſi, nauim corrumpunt, viroſq; fruſtatim dilaniatos in oppidum afferũt. Et Ægyptii quidem [3] poſt hæc obſeſſi aliquamdiu reſtiterunt. Libyes vero id animaduertentes, eadem ſibi quæ Ægypto contigiſſent veriti, ſeſe citra pugnã dediderunt, tributumq; inter ſe partiti dona miſerunt. Cyrenæi quoq; ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, ſimilia & ipſi fecere. Cambyſes munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis ſuccenſens, vt opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miſerant, quas

μηχανῶνται τοιῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν δὲ Φάνητος παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἐστήσαντο ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα· διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος τοῦτου οἱ ἐπίκουροι, ὕστω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων δὴ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῷ, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θώυμα δὲ μέγα εἶδον συμβάλλομαι τοῦτο τῶν ὀπιχωρίων. τῶν γὰρ ὀστέων διεχωρίσθησαν χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τὰ Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθε δὲ, τὰ Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἶσι ἀσθενέες ὥστε εἰ θέλεις ψηφῖδι μούνῃ βάλε, διατετρήσεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δὴ ἰσχυραί, ὡς μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαῤῥήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γε οὐ πάνυ ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐλίκα ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι, ξυρῶσι τὰς κεφαλάς, καὶ σκληραίνεται τὸ ὀστέον. τοῦτο δὲ καὶ τοῦ μὴ φαλακρὸν αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ ἂν εἰς ἐλαχίστους ἴδοις φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων· τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχνὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιὴν φορέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους λαφύας τε φορέοντες. ταῦτα μὲν νεῦ τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τοῦ ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐπεὰν τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον ὁδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε αὐτοὺς ποταμοῦ Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἀνδρὸς Περσέος ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὰ νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεωργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνου παρεσκήκεσαν· οἱ δὲ ἐπεστεῶτες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἄμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡσαύτως δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως τὰ καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν τῶν Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ τῶν Κυρηναίων ἀπιθέμενα μετρίως, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

χ. φανῆ μοι.

1 Perfringas. 2 Et hæc quidem ita ſe habent. 3 Obſeſſi mandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem, &c.

δρεα ὁ μῶν, ἀῶζε χεῖρι διέασειρε τῇ σφετέρῃ.
Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε ὁ τεῖχος
ὁ ἐν Μέμφι Καμβύσης, καθίσας ἐς ὁ προάστειο-
ον ὅπι λύμῃ ⓦ βασιλέα τῶ Αἰγυπτίων Ψαμμη-
νίτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον καθίζας σὺν
ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς,
χ. τοιάδε ποιέων " τάδε. εἵλας αὐτοῦ τὸ θυγατέρα ἐσθῆ-
τι δουλείῃ, ἀξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήιον·
σὺν δὲ πέμπε καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀν-
δρῶν τῶν προτέρων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασι-
λέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ
χ. παρὰ παρθένοι " τοὺς πατέρας, ⓐ μὲν ἄλλοι πάν-
τες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κε-
κακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμενίτης, προϊδὼν καὶ μα-
θών, ἔκυψε ἐς τοὺς γόνυ· παρελθουσέων δὲ τῶν ὑ-
δροφόρων, δεύτερα ⓐ ⓦ παῖδα ἀξέπεμπε μετ'
ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τοὺς αὐτοὺς ἡλικίῃ ἐ-
χόντων. τοῦ δὲ αὐχένας καὶ χαλινοὺς δεδεμένους ἦγεν,
καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὴ ποι-
νὴν ἴσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπο-
λομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν ⓐ βα-
σιλήιοι δικασταὶ, ὑπὲρ αἱρεθέντος ἑκάστου δέκα Αἰγυ-
πτίων τῶν πρώτων ἀποκτείνυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν
χ. ἀγομένους παρεξιόντας, καὶ μαθὼν ⓦ παῖδα " ἀγόμενον ἐ-
πὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πλησιαι-
χ. κλαιόντων μένων ἀῶζε " κλαιόντων, τοῦτο ἐποίησε ὃ καὶ ἐπὶ
τῶν πρεσβυτέρων, τῇ θυγατρί. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συμ-
βαίνει ὥστε τῶν συμποτέων ⓐ ἄνδρα ἀπηλικιέστε-
ρον ἐκπεπωκότα ἐκ τῶν ἑόντων, ἐπαιτέειν τε τοῦτον,
εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὸν στρατὸν
παρεῖναι, Ψαμμενίτην τε ⓦ Ἄμασιν, καὶ τοὺς
ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίους. ὁ δὲ
Ψαμμενίτης ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ κα-
λέσας ὀνόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὸν κεφα-
λὸν· ἦσαν δὲ ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἳ τὸ ποιού-
μενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστῃ ἐξόδῳ, Καμβύ-
χ. τὰ ποιού- σῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δὴ ὁ Καμβύσης " τὸ ποι-
μενα. θύμενον, πέμψας ἄγγελον, ἠρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε,
" Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμενίτε ἐρωτᾷ δι-
" ὅ τι τὸν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ
" ⓦ παῖδα ἐπὶ θάνατον ἰοῦσαν, οὔτε ἀνέβω-
χ. ἀπὸ κλαυ- " σας, οὔτε " ἀνέκλαυσας, ⓦ δὲ πτωχὸν, (τοῦτον
σας, χ. πλη- " σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων " πυνθάνομαι) ἐλί-
σίον ἑταῖ- μησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβε-
ρον. " το τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κα-
" κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· ὁ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος,

sua manu prehensas, dispersit in tabernis.
¶ Decimo autē die quàm muros Mem- XLIII
phis cepisset Cambyses, Psammenito Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat annos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit vt eius animum experiretur: Filiam illius, vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cū ea similiter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum ciulatu ploratuque, ceteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, vicissim voeiferati sunt atque fleuerunt: Psammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium eius cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii iudices, pro singulis suorum interfectis denos primorum Ægyptiorum interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuens, & filium animaduertens duci ad mortē, aliis Ægyptiis qui circumsedebant complorantibus, *ac indigne ferentibus*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoq; prætergressis, accidit vt quidam [2] compotorum eius natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum alioſque Ægyptios in suburbanis considentes. Quem vt conspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suum cædebat. Aderant autem ei tres obseruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viatum exitu Cambysi renunciarent. [3] Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, missō nuncio Psammenitum percontatus est, inquiens, Psammenite, herus te Cambyses interrogat quamobrem tu, qui visa filia indigne affecta, viso etiam filio ad mortem eunte, neque eiulasti neque fleuisti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) nō propinquum. Et Cambyses quidē ita interrogauit: Psammenitus autē his verbis respondit, Fili Cyri, domestica mala erant maiora quā vt possem ea deflere: at lamētatio amici

1 Meales. *nam μῆνας & vulg. edit. & in vet. cod legitur.* 2 Conuictorum, 3 Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiã recidit, in extremo limine senectutis. [1] Hæc vbi responsa ab hoc renunciata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab Ægyptiis fertur, recte respondisse. Crœsusq; dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se
XV perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum vero Psammenitum excitatũ ad Cambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus fuisset non affectasse res nouas, accepisset Ægyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [2] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expi-
XVI rauit. Atque hunc in modum iste decessit. ¶ Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [3] omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, nam cadauer vtpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquam sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis: apud Ægyptios autem, quia persuasum habent ignem

ἄξιον ἰῶ δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀλβιωτάτων ἐκπεσών, ἐς πωλοκόπιον ἀπίκται, ὅτι γήρεος ὑπόδρα. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπὶ τοῦτο τοῦτον, οὐ δοκέειν [106] Φ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἐτετύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπιστρώμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. οὕτω τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτον ἰσχυρὸν καὶ κελεῦσαι τὸν τε Φ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ περιστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τοὺς μὲν δὴ παῖδα οὐκέτι ἔσχον Φ μέλοντες, οὐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον καταχρηνάντα. αὐτὸν δὲ Ψαμμενίτον ἀναστήσαντες, ἦγον πρὸς Καμβύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ βιοτεύετο, ἔχων οὐδὲν βίαιον. Εἰ δὲ καὶ ἦπτε ἤθελε μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑπερθυμεῖν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, ἢν καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδοῦσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νῦν καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νομίζουσι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδὶ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν, καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσαι κακὰ πλέα ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενός κακὰ ὁ Ψαμμενίτης, ἔλαβε Ψ μισθόν· ἀπικόμενος γὰρ Αἰγυπτίους ἤλω· ἐπεί τε δὲ ἐπάισθη ἐλθὼν ἐπὶ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάιν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τοῦτο Ἀμάσιος οἴκια, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς Ψ Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ὑπετελέα ἐγίνετο, μαστιγοῦν Ψ νέκυν ἐκέλευε, καὶ τοὺς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντεῖν, καὶ τἄλλα πάντα λυμαίνεσθαι· ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἐκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νέκυς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσε μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσῃσι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι) τὸ πῦρ τὸ ὦν κατὰ κοίην τοῦ νεκροὺς, ὑδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισι ἔστι, Πέρσῃσι μὲν δι' ὅσα ἐγὼ ἐπίσταμαι), θεῷ τε δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

---

1 Hæc quum ab isto renunciata essent, visus est Psammenitus recte respondisse, feruntque Ægyptii, Crœsum) nam hic quoque à Cambyse in Ægyptum adductus fuerat) eosque qui aderant Persas illacrymasse. 2 Quamuis nulli Persas pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affecissent. Verum Psammenitus quum fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c. 3 Vel, Omnibus denique modis vexari.

θηείον τῇ ἐμψυχήν· πρώτα ὦν αὐτὸ κατεδίδη τὰ ὦρα αὐλαίη· πλησθὲν ὦν αὐτὸ τῆς βορῆς, σὺν ἀποθνήσκειν τῷ κατεδηδοκότι. οὐκων θηείοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι ⓦ νέκυα διδόναι. καὶ ἀπὸ τούτων τῶν ταριχευόντων, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ βυλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ τετάρτοισι νομιζόμενα ἀνετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μέν τοι Αἰγυπτίων λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἐὼν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλος τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἄμάσι· ὃν λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμάσι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς τυθόμενος ὑπὸ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὕτω δὴ ἀκέομενος τὰ ὑπιφερόμενα, ⓦ μὲν αὐθέφτον τῦτον ⓦ μαστιγώσαντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτῦ οἰκίης, ἑωυτὸν δὲ ἀνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς οἰκίης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νῦν ὑπὸ τῦ Ἄμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ δὲ εἰς ταφὴν τε ⓦ αὐθέφτον ἔχουσαι, ὕμοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δὲ αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβυλεύσατο τριφασίας στρατηίας, ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἐπὶ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βυλευομένῳ δὲ ⓐ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους ⓦ ναυλικὴν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τῦ πέμψαντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὀψομένους τε τὴν ἐν τρύτοισι τοῖσι Ἀθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τοῖσι προαστείοις, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν παντοίων τῶν τετραπόδων· ἐς ⓦ τὸν μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστους ἑούσας τῆς ἀστῦ, τοῖς δὲ ἡμέρης δαίνυσθαι τοὺς προσιόντας ⓦ βυλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὸ γλῶ αὐτὸ ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσης δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐκ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὸν Καρχηδόνα πλέειν ⓦ ναυλικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευσόμενοι. Φοινίκων δὲ μὴ βουλομένων, ⓐ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω δουλο-

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vna cum ipsa re deuorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vbi ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oracuło audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum [1] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliâs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECVNDVM hæc Cambyses constituit [2] trifarium mouere bellum, aduersus Carthaginenses, aduersus Ammonios, aduersus Æthiopes macrobios, *id est, longæuos*, qui Africam ad Australe mare incolũt. & aduersus quidem Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid reuera esset: simulque res Æthiopicas exploratum. Solis autẽ mẽsa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedũ assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eamque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem vbi statuit exploratores dimittere, continuo ab vrbe Elephãtina accersit ex Ichthyophagis, *id est, pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. [3] Vsquedum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sancte si aduersus liberos suos militarent. nam ceteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginenses quomi-

107

XVII

XVIII

XIX

1 Ad fores intra conditorium suum. 2 Triplex. 3 Et interim dum istos accerseret, nauales cop.

nus in

nus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus Ægyptum in militia erant, sese & ipsi dedide-
XX rant. Porro Cambyses posteaquam ex vrbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes misit, iussis cũ ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac vnguenti alabastrum, cadumque vini [1] Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, feruntur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à ceterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi
XXI venerunt, offerentesque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubens vt in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorum ipse vsu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum venisse, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cum donis misit quod magni faciat hospitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus, nec homines à quibus nihil lacessitus est in seruitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Persarum consilium [2] dat, quando Persæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduersus macrobios Æthiopes cum maioribus copiis moueat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt [3] filiis Æthiopum vt præter suam velint aliam
XXII comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deq; tinctura dixissent, Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt vestimenta. Secundo loco de auro sciscitatus, de tortili monili atque armillis,

δουλοσυνίῃ διέφυγον τοὺς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίῃ οὐκ ἐδικαίου τοσοσφέρειν Φοίνιξι, ὁκόσα σφέας τε αὐτοὺς ἐπεδεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς ἐκ Φοινίκων ἦρτητο στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἰγυπτίους. Ἐπεί τε δὲ τοῖσι Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρῆν καὶ δῶρα φέροντας, πορφυρέην τε ἐσθῆτα, καὶ χρυσεον στρεπτὸν τοσειαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηίου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται ἐς μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιληίην τοιῶνδε· ὃν αὐτῶν ἀστῶν κείνωσι μέγιστόν τε ἐς καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὧν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέι αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπτας ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτούς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, τοσούτῳ πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπτας τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ὄφλει δίκαιος. εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ· οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέι, ἐπειδὴ οὕτω εὐπετέως ἕλκουσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσούτῳ, τότε ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εὐδένεα χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νοον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ λύσας τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ ἱμάτιον τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὁκῶς πεποιημένον. εἶπον δὲ τὴν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην πρὸς τὴν πορφύρης καὶ τὴν βαφῆς, δολερούς μιν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, ἐπείρετο χρυσόν ἠρώτα στρεπτὸν καὶ τοσειαυχένιον, καὶ τὰ ψέλια.

1 Palmei. 2 Quum Persæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis supramodum magnis instructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id est*, Æthiopibus.

ἐξηγεομένων ὁ τὸν ἰχθυοφάγων κόσμον· αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι εἶσι ῥωμαλεώτερα τούτεων πέδαι. τρίτον ὁ, ἠρώτα τὸ μύρον. εἰπόντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ καὶ ἀλείψιος, καὶ αὖτις λόγον καὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτὸν τὸν ποιήσιν, ὑπερηδεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέοιτο ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁ- 108
κόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. ἀπὸ δὲ, σιτέεσθαι μὲν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τὴν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκεῖσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοιεν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυρον. φέρεσθαι τοῖσι ἰχθυοφάγοισι οἶνον. τοῦτο γὰρ ἑωυτοῖσι ὑπὸ Περσέων ἐπευρῆσθαι. ἀντιεξηγεομένων δὲ καὶ βασιλέα τῶν ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης περὶ, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δέ τινας καὶ τούτων. σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ ποιεύμενον τοὺς κατασκόπους περὶ τοῦ ἐτέων, ὅτι χρόνου σφι ἐπήσαν, ἀπὸ τῆς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καὶ κατάπερ εἰ ἐλαίου εἴη· ὄζειν δὲ ἀπὸ αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τὸ χρώς τούτου ἔτι δὴ μᾶλλον εἶναι κατασκοποὶ, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ ἀληθέως οἷόν μιν λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν τοῦτῳ τῷ πόματι χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς χρώς δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέαται. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς ἀνανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθεήσαντο καὶ τὸν τοῦ Ἡλίου λεγόμενον τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθεήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοί, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γράφῃ χρώμενοι, ἐκμοιοῦντες δὲ εἴδεος τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ περιβάσι κοίλῳ ἐξ ὑέλου περιτιθεῖσι κοίλῳ. ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ οὐκ ἐργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ κοίλῃ νεκρὸν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν οὐδεμίην ἀχαρῆ παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ

ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisciatus de vnguento, quum illi de confectura vngendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Vbi[1] ad vinum peruenit, eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorem in modũ delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vescereretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viueretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu viuendi spatium homini Persæ proponi octoginta annos: Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidem annis victuros[2] nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab XXIII
Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leuiora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existunt, quod ea semper vtuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium pretiosissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post XXIV
hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum siue Ægyptiorum siue aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neq; fœditatis vllius exhibens, sed

1 *Id est, ad sermonem de vino.* 2 *Legit αἰφνιον, ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse,* Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se à Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c. *At legendo αἰφνιον, perinde fuerit ac si Gallice dicas, S'ils ne destrempoyent leur viande d'vn tel breuuage.*

omnia

omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt, circaque vrbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus aduersus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum face- 10 ret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatq; Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est vētum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipse cum reliquis copiis aduersus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confeciſſent, exercitum eius protinus com- 20 meatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & iumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit vlterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt. nam sortiti ex seipsis decimum quemque comederunt. Id audiens Cam- 30 byses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa aduersus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque peruenit, multis de exercitu amissis. [1] Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduer- XXVI sus Æthiopes ita se gessit. ¶ Copiæ autem quæ aduersus Ammonios missæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces sequebantur: [2] ac nisi sunt vsquedum ad vrbem Oasin peruenerunt, quam in- 40 colunt Samij ij qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantem Thebanis: quæ regio vocatur lingua Græca μακάρων νῆσος *id est, beatorum insula.* in hunc locum dicitur peruenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt,

ἔχει πρῶτα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ἐναυτῷ μὲν δὴ ἔχουσι τὴν ἠπείρου ἐν τοῖσι οἰκίοισι Ⓐ μάλιστα προσήκοντες, πρώτων ἀπάρχεσθαι, καὶ θυσίας Ⓐ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκηρύσσοντες, ἱδρῶσι τὴν πόλιν. θεησάμενοι δὲ τὰ πρῶτα Ⓐ καταίσχοντα, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προβουλὴν οὐδεμίαν ποιησάμενος οὔτε λόγον ἐωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τοσοῦτον ἀπειρεσίης ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τοὺς ἰχθυοφάγους, ἐστρατεύετο. Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τούτους ἐνορμᾶν, Ⓦ δὲ πεζὸν πρῶτα ἅμα ἀγήμενος. ἐπείτε δὲ στρατευόμενος ἐγίνετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τῶν στρατῶ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐπετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδιζομένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ Ⓦ λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρατιὴν, αὐτίκα πάντα αὐτοῖς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω Ⓦ στρατὸν ὃς τὴν ἀρχὴν ἁμαρτὼν ἁμάρτοι, ὢν ἀνὴρ σοφὸς ἀνήρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. Ⓦ στρατιὴ μὲν ἐπορεύετο ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον γῆς λαμβάνειν, ποιεῦντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινόν τι ἔργον αὐτῶν τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀπεκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς Ⓦ ἐπὶ Αἰθίοπας τοὺς, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τῶν στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ κατα- 109
βὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν δὴ στρατὸς Αἰθίοπας τοὺς οὕτω ἐστρατεύσατο. Οἱ δὲ αὐτῶν ἐπὶ Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Οἴασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ Ἑλλήνων νῆσος Μακάρων νῆσος. ἐσμὲν δὴ τοῦτον Ⓦ χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι Ⓦ στρατόν. Ὅτι δὲ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὖτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ Ⓐ τούτων ἀκούσαντες,

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum descendiss. 2 Ac peruenisse quidem eos vsque ad vrbem Oasin constat, quam incolunt, &c.

ἄλλοι σφέων σφέων ἔχειν εἰπεῖν περὶ αὐτέων. ὅτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν αὐτέων Ἀμμωνίων· ὡς ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι δι' ἐρήμου τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, χρόνῳ τε αὐλισθῆναι μεταξύ κου μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος. ἄριστον δὲ ἀπρεόμενοισι αὐλίοισι, ἐπιπεσεῖν νότον μέγαν τε καὶ ἄξαντον. φορέοντας δὲ σφέας τῆς ψάμμου καταχωσαι σφέας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, παραχρῆμα σφέας καταδόξας ἑωυτῷ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεσε τοὺς ἐπιχωρίους τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι πρότερον μὲν ἑόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίεον τοιοῦτον οὐδέν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ ἀπώλεσε πρεῖόν τι στρατιῆς πλῆθος ἀποβαλών. ἔφραζον ὡς σφι θεὸς πρεῖον φανεὶς, τὸν χρόνον πολλὸν ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, ὑπολήσειν ἔφη αὐτὸν εἰδέναι εἰ θεὸς ἡμερήσιος ἀπιγμένος ἐστὶν Αἰγυπτίοισι. ταῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. μετὰ δὲ μετῆσαν ἄγοντες. ὁ δὲ Ἆπις ἔστὶ ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς ἧκιστα ὀχέ. τὴν οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τῇ βοῒ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταῖξαν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει· ἐπὶ δὲ τῷ νώτῳ, ἀετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τρίχας διπλάς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὸν γαστέρα τὸν Ἆπιν, παίει μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακὴ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρέων;

nulli alij habent quicquam dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex vrbe Oasi per arenam iter facerent, iamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVII. Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quam pulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, [1] ratusque ob res à se malè gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale feciſſent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiã. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. XXVIII. quibus eadem referentibus, dixit, Si quis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore vt se non lateret. [2] Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idémque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [3] *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [4] cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, XXIX. Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnánsque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiusce modi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

1 *Vel*, Valde, *aut omnino*, hoc eorum factum improbans, quod in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum *&c.* 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέγας, *id est*, magnus) *habet nostra exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, Toto corpore.* 4 In lingua scarabeum.

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse nō iuuabit. Hæc loquutus imperauit iis quorū hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderent: ceteros autem Ægyptios vt quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutū est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in tēplo iacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumultuauere sacerdotes clam
XXX Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (vt Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: [1] quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, liuore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, [2] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est vīsus, Smerdin in regio sedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quū eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produ-
XXXI xisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem iniitium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem vxor: quam hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consueuissent, Cambyses vnius sororū amore captus, cupiduſque deinde ducendi illam vxorem, [3] quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque [4] perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatus, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὲν γε Αἰγυπτίων ἔτι ὁ θεός. ἀτάρτοι ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες, γέλωτα ἐμὲ ποιεῦτε. τοῦτο εἰπὰς, ἐπετείλατο τοῖσι ταῦτα φρήσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἐπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τὸν ἄλλον ὃν ἂν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲν διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· ὁ δὲ ἱρέες ἐδικαίευν. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος μηρὸν, ἔφθισε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν ὁ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγεσι Αἰγύπτιοι) ἅμα τοῦτο ὃ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ τοιοῦτα μὲν τοὺς κακῶν ἐξεργάσατο ὃν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι εἶδε μοῦνος Περσέων ὅσον τε δύο δακτύλους ἐπάρυσε, ὃ πρὸς τοὺς Αἰθίοπος ἐπείκαν ὁ ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀπιγμένου ὧν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. ὡς δὲ ὧν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτῷ τοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. τὸν μὲν λέγεσι, ἐπ' ἄγριον ἐξαγαγόντα· τὸν δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγεσι Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπιστρατευσάμενον ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ εἰώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἐπειτα βουλόμενός αὐτὴν γήμας, ὅτι οὐκ εἰώθοτα ἐπινοέε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴ τις ἐστὶ κεκωλυμένος νόμος βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κεκελημένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς οὓς ἀποθανέωσι, ἢν σφι μὴ παρῇ τι ἀδικον μέζον τούτων. οὗτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταί τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. ἐπεθυμέων ὧν τὸν Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non iam sunt Ægyptiorum, sed ipsius auctoris. q.d. Dicunt illum Ægyptij hinc furore correptum. atqui ne ante quidem mentis compos erat,* exorsus &c. 2 Οἱ δύο δακτύλους, *quod Gallice dicitur, A deux doigts pres. Pro* Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *siue* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, vt & ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνων τὸ τόξον. 3 Quum rem nouam facere in animo haberet, 4 Donec moriantur.

ὑπεκείνδυνοι αὐτῷ οὔτι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάρβοι, νόμον τόνδε ἔχθυείσκφν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἔξεῖναι ποιέειν τὰ ἂν βούληται. οὔτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὖτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον τοῖσι ἐλλοντι , παρεξεύρεσιν ἄλλον νόμον συμμαχον τῷ ζήλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. Τότε μέντοι δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. Τουτέων δῆτα τὴν νεωτέρην ἐπισσομένην ἐπ' Αἰγύπτου κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς δισσὸς (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ἐκφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τοὺς δεσμούς, ἐπελθεῖν· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθεντα θωμεῖν· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δ' εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τὸν ἀδελφεὸν ὑμωρημένον, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ ὑμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ταῦτα τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρακειμένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα περιελίσσαι· καὶ ἐπειρέσθαι τὸν ἄνδρα, κοτέρα περιεστιλμένη ἡ θρίδαξ, ἡ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖα. τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δὴ κοτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας. Τὸν δὲ, θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί. καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμαίνη, εἴτε δὴ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἴωθε αἰθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσί τινες. οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν τοὺς ἀνοήτους νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμαίνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος. Τοῦ τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ· ἢ μὴν

Iudices & iuste & ingenue respondentes, negant vllam se inuenire legem quæ sinat fratri nubere sororem: quandam tamen inuenire legem, qua liceat regi Persarum facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent, aliam inuenerunt adiutricem eius qui sororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses eam quam dixi accepit vxorem, aliquantoque post & alteram. Harum iuniorem quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro superuenisse: & quum duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animaduersa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cuius sciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eiusque decerptis foliis, virum interrogauit vtrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Densa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito decessisse. Ita Cambyses in præcipuos domesticorum insaniit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. Atque in alios quoque Persas insaniisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & cuius filius Cambysis vina miscebat:

1 Et caute respond. 2 Eam quam diligebat. *vel, Amicam illam.* 3 *Id est, Talia per insaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem aduersus alios Persas insaniit. *Id est, Per insaniam egit.* Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip. 5 Cuius filius à poculis ei erat.

qui honos

qui honos & ipse non paruus est: ad hunc (*inquam*) fertur dixisse Cambyses, Quemnam virum Persæ me esse censent, aut qualem de me sermonem habent? Et isto ei respondisse, Here, cetera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, sed nimis te [1] vino deditum aiunt esse. Hæc Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persæ me aiunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, nō veri fuere. Nam senatum Persarum (cui intererat Crœsus) aliquando interrogarat Cambyses qualis ipse videretur esse vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi responderant, eum patre esse præstantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris accessionem adiecisset. hæc quidem Persæ dicebant. Sed Crœsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus esse patri: nondum enim tibi est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyses delectatus,
XXXV Crœsi sententiam approbauit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit, Intellige nunc ipse per te nunquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filii tui qui in vestibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit [2] nihil esse quod Persæ dicunt: sin aberrauero, constabit Persas vera loqui, [3] & me esse intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percussit: atque eum collapsum iussit discindi, & inspici ictum. quumque in corde sagitta esset inuenta, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaspes, facta est tibi fides non me insanire, sed Persas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus iam noris ita ad destinatum emittere sagittas. [4] Prexaspes hominem aduertens esse vesanum, & in ipsum quoque insanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe iaculari. Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas, primoribus [5] pares, ob nullius momenti causam ne-
XXXVI cauit, viuos in caput defodiens. ¶ Hæc eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: sed

δὲ αὖτη οὐ σμικρή. Εἰπεῖν δὲ λέγεται πάδε, Πρηξάσπες, οἷόν μέ τινα νομίζοισι Πέρσαι τὸ εἶδος; κου III
λίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; Ὁ δὲ εἰπεῖν; Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεσι, τῇ δὲ φιλοινηίῃ τε φασὶ πλέονως προσκέεσθαι. Ὁ μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· Ὁ δὲ, θυμωθέντα, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα μέ "φασὶ οἴνῳ προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ οὐκ "κ. φασὶ Πέρσαι "cum εἶναι νοήμονα. οὐδ' ἄρα σφέων τὰ πρότερα λόγῳ ὧδε ἐχόντων. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων τὰ σφετέρων ἑωυτῶν, καὶ Κύρου, εἵρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει εἶναι εἶ πρὸς Ὁ πατέρα τελέσαι Κύρον· τὰ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ παρόντος· πάντα τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτόν, καὶ προσκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κῦρος δὲ ταραιέων τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς Ὁ Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τὸν πατέρα· οὐ γάρ κω τοιόσδε ἦν οἷόν σε ἐκεῖνος κατέλιπε· νῦν δὲ ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαινέσας τὴν Κύρου κρίσιν. Τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς Ὁ Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. Εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τόνδε ἑστεῶτος ἐν θύρῃσι στοιβαλῶν τυγχάνω μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· εἰ δὲ ἁμάρτω, φαίνεται Πέρσῃσι λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρονέειν. Ταῦτα δὲ εἰπόντα, ἁρπασθέντα τὸ τόξον, βαλέειν Ὁ παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέπτεσθαι τὸ βλῆμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα Ὁ "ἰόν, εἰπεῖν πρὸς τὸν "κ. ἰὸν πατέρα τοῦ παιδός, γελάσαντα, καὶ τὸ πρέον μηνυθέν, Πρηξάσπες, ὡς μοι ἐγὼ οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες πάντων ἀνθρώπων ὕτω ἐπίσκοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δὲ ὁρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ τὸ ἑωυτοῦ δεινούμενον πρότερα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω Ὁ θεὸν οὕτω εὖ καλὰς βαλέειν. Τότε μὲν ταῦτα ἔξεργάσατο. ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρόσθε δυώδεκα ἐπὶ δεκαπήχεος ἀνδρὸς ἀξινοεργοὺς ἐλών, ζώοντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε. Ταῦτα δὲ μὲν ποιεύντα ἐδιδάσκετο Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετήσας τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ θυμῷ ἐπίτρεπε· δεῖ

1 *Non legit* φιλοινηίῃ, *sed* φιλοινίῃ, *quam lectionem sequentia comprobare videntur.* 2 Id est, Vanum est, *vel, friuolum.* 3 Et me non sapere. 4 At Prexaspem, quum animaduerteret hominem mente esse captum, & sibi timeret, dixisse, Here, ego, &c.
5 *Non legit* ὁμοίους, *sed* ὁμοίους: *vt & in veter. cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, nullo crimine mortem commeritos. Sic & statim post.*

ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτόν, ἀγαθὸν τε πρήνοον εἶ. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωυτῶ πολίτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλών, κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιέῃς, ὄρα ὅκως μή σοι ἀπὸς ἡσόνται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετέλλετο πολλὰ, κελεύων σε νουθετέειν, καὶ ὑποτίθεσθαι ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὔνοιάν τε φαίνων σοι εὐβουλεύεσθαι ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐμοὶ τὰ μάλα συμβουλεύειν, ὃς γε σὰς μὲν τῶν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπεξῆλθυσας, δὲ δὲ τὸν πατρὸς τὸν ἐμὸν σωσεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα ποταμὸν διαβαίνοντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην· καὶ ἐπὶ μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς πρήσσων, ἐπὶ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ' οὕτοι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ πρηφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς καταξύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδρομὴν ἐποιέετο ἔξω. ὁ δὲ, ἐπεί τε τὸ ξύσαν οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβοῦσι μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ὑπιδάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, καταχρύπτουσι Κροῖσον· ὑπὸ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἴ μιν μεταμελήσει τοῦ Καμβύσεω, καὶ ζητοίη Κροῖσον, ἐκφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου· εἰ δὲ μὴ μεταμελήσει, μηδὲ ποθῆ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν σιηδέσθαι ἔφη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ καταπρήξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμάνη, μθύων ἐν Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τὸ Ἡφαίστου τῷ ἀγάλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταικοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δὲ σημανέω· σύμμαού ἐστὶ ἐς μίμησίν ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Καβείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ καταισχύνας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidũ esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti causſam, interficis etiam pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiã atque etiam mandans, mihi præcepit vt te commonefacerem, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraris, aut patri meo consulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram. Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquã gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionem. [1] Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [2] Hic vbi nõ habet in quem telum dirigat, mandat ministris vt illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerentur quod illũ seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei hominẽ superesse. Cambyses se quidẽ inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturũ: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus est, Cambyses faciebat [3] insania. adeoq; vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiã templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium prioris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sũt enim & hęc illis Vulcani similia,

xxxvii

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat, &c. 2 At hic quum illum configere non posset, vtpote qui se foràs proripuisset.
3 Vel, Per insaniam.

à quo

à quo se hi homines aiunt esse oriundos.
xxviij Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum vero illud, quod alioqui non tentasset templa [1] legésque habere ludibrio. Nam si quis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci, illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atque ita moribus comparatum est: recteque mihi videtur [2] Pindarus fecisse vt diceret Morem omnium esse regem. ¶ Cæterum dum
xxxix Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupauerat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Solysonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, eiecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cũ Amasi rege Ægypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera, vicissimque accipiens. Breuique statim tempore res eius adeo processerunt vt per Ioniam ceteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim [3] bellum intulerat, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet [4] centum biremes, mille sagittarios, inuadens omnes sine vllo cuiusquam discrimine: quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si [5] nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, nauali prœlio vicit cepitq;, qui omnem fossam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atque res Polycratis tanto per
xl secundas esse nõ latuit Amasin, cui hoc

τούτου δὲ ὀφέας παῖδας λέγουσι εἶ). Παντα-
χῆ ὧν μοι φλῆθε δῆλα ὅτι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύ-
σης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσί τε καὶ νομίμοισι ἐπεχείρησε κα-
τα.γελᾶν. Εἰ γάρ τις τοιοῦτόν πᾶσι ἀνθρώποισι
ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
πάντων νόμων, διαστεφάμενοι ἂν ἑλόιατο ἕκαστοι
τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολλοῦ γε καλλίστους τοὺς
ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶ). οὐκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλο γε
ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τοιαῦτα ἀγεσθαι. ὡς
ὃ οὕτω νενομίκασι τε καὶ ἐκεῖ τοὺς νόμους πάντες ἂν-
θρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρ-
εστι καταμαθεῖν, ἐν ὃ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρ-
εόντας, εἴρετο ὁκοίου ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς
πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ'
οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦ-
τα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ
τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλ-
λήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα,
ὁκοίου χρήματι δεξάμενοι ἂν τελευτέοντας τοὺς πα-
τέρας κατακήδεν νέμοιεν. οἱ δέ, ἀμβώσαντες μέγα,
εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νενό-
μισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νό-
μον πάντων βασιλέα φήσας εἶ). Καμβύσεω δὲ
ἐς Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λα-
κεδαιμόνιοι στρατηίην ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα
τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμου ἐπαναστάς. καὶ τὰ
μὲν πρῶτα τειχῆ διασάμενος τὴν πόλιν, ἔνεμε ἐς
ἴσον τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνεμε· μετὰ
δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συ-
λοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἴσχων
δὲ, ξεινίῃ Ἀμάσι τῷ Αἰγυπτίων βασιλέι συν- χ.φασὶν
εθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα Αἰγύπτιοι
παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐξήθη τὰ Πο-
λυκράτεος πρήγματα οὕτω, ὡς ἐπὶ βεβωμένα
καὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου
γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυ-
χέως. ἑκατὸν δὲ πεντηκοντέρους τε ἐκτᾶτο, καὶ χι-
λίους τοξότας, ἔφερε δὲ ὃν ἤγε πόντον, διακεί-
νων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλ-
λον ἀποδιδοὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών.
συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων ἀρήιξε, πολλὰ δὲ καὶ ἠπεί-
ρου ἄστεα. ἐν δὲ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέ-
οντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν
τάφρον τε περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν διεξεμέ-
νοι ὤρυξαν. Καὶ χως Ἄμασιν εὐτυχέων με-
γάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τὰ τ*

1 Rituſque 2 Pindarus cecinisse, Morem, &c. nam νόμος de poetis dicitur, vt Lat. canere. 3 Bellum inferre cogitaret. 4 Centum naues quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abstulisset.

ἰῶ ὀλιμελές. πολλῷ δέ τοι πλεῖόος ἀ βὐτυχίης
γινομθίης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπίστειλε ἐς
» Σάμον· Α'ΜΑΣΙΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕ-
» ΓΕΙ. Η'δὺ μὲν σωθαίνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεί-
» νον βὐτυχέοντα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι βὐτυχί-
» αι οὐκ ἀρέσκουσι, ὃ θεῖον ἐπίσταμαι ὡς ἔστι φθο-
» νερόν. καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἀπὸ
313 » μοι, ὃ μὲν τι βὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, ὃ δὲ πρήσ-
» σοντας ἀμείνω· καὶ οὕτω ἀμφέρειν ἀ αἰῶνα, ἀλλὰ ἐξ
χ. βὐτυχίων » πρήσσων, ἢ " βὐτυχέων τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω ι ο
» λόγῳ οἶδα ἀνθρώπων, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτε-
» λεύτησε πρήσσων, βὐτυχέων τὰ πάντα. σὺ ὦν
» νεῶ ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς βὐτυχίας
» τοιάδε· φρονέων ὅ τι ἂν θυμὸς ἦι τοι πλείστου ἄ-
» ξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολυμένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν
» ἀνήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω, ὥστε μηκέτι ἥξῃ ἐς
» ἀνθρώπους. ἢν τε μὴ ἀναλλάξ ἤδη αἱ βὐτυχίαι
χ. αὐτῷ σι παθ. » σοι τὰ πρὸ τοῦδε " ἀνθρώποισι πάθεσι προσπίπτωσι, ἴσ-
σ » ως τῷ τῷ δὲ ἐμοὶ ὑποκειμένῳ ἀχέο. Ταῦτα ἐ- ι ο
πιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὡς ἀ
βὐ ὑποθήσεται Α'μασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ αὐ μάλιστα
τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολυμένῳ τῶν χειμηλίων.
δίζημενος δὴ βὐρίσκει τάδε· ἦν ἀ σφρηγὶς τὴν ἐ-
φόρεε χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔῦ
δὲ ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν
ταύτην ἀ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποιέε τάδε. πλη- ι ο
σιήσαντες πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτὴν· μὴ
δὲ, ἀπαγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς ὅ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ
τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖ-
δα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς ὅ πε- ι ο
λαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος
δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρᾶτο. Πέμπτῃ δέ, ἢ
ἑκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ ταύτων, τάδε ἀ συνοίσιος ἐγένετο·
ἀνὴρ ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠ-
ξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοῦναι. φέρων " δὲ
χ. ἀξ- τὸν ἰχθῦν τοῖσι θύρῃσι, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς
ὄψιν. χαρησόμενος δὲ ἀ τούτῳ, ἔλεγε, δίδωμί τ' ἰχθῦν,
» Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλών, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν
» ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐ-
» δόκεε σοῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέ-
» ρων δίδωμι· ὁ δέ, ἡδεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε,
» Καίτοι τε εὖ ἐποίησας καὶ χάρις διπλέη τῶν τε λό-
» γων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ὀπὶ δεῖπνον καλέομεν. ὁ
μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος τοῦτο, ἤιε ἐς τὰ
οἰκία. ἀ δὲ ἰχθῦν τάμνοντες ἀ θεσπάντες,

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit in hæc verba scriptũ, AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hospite, audite voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam inuidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum qui mihi curæ sunt [1] res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* quum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduersus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodq; amissum tibi maxime doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquam [2] ad homines veniat. Quod si prospera tua deinceps non variabuntur aduersis, medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subieci. Hæc quum legisset Polycrates, & in animum demisisset, tanquã bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atq; hoc tandem quæritãdo inuenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samij Telecle geniti. hãc vbi abiiciendam statuit, ita abiicere libuit: [3] Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquã ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, ijs qui vna nauigabant inspectantibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextóve quam hæc acta sunt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sanè ac pulchrum, putauit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quũ attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non iudicaui ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaq; affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatũ volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. piscẽ ministri rescindentes,

XLI

XLII

XLIII

1 Res nunc prospere ire, nunc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Posse* cedere, *addo, Nec* enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus felix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, In hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum nauem.

offendunt

offendunt in eius aluo sigillum Polycratis. Quod vbi viderunt sumpseruntque, ad Polycratem lætabundi quamcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuisset inuentum. [1] Polycrates, quemadmodum res diuinitus contigit, singula quęque à se gesta retulit in libellum: & qua ratione quod amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in
XLIII Ægyptum misit. Quibus tabellis Amasis perlectis quæ à Polycrate venerant, [2] intellexit non posse præstare hominem vt alterum hominē fato impendenti eripiat: vtq; Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunā semper expertus, qui ea quoque repetiret quæ abiecisset. Misso itaq; Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitii soluere; Quod ideo fecit ne in tristem aliquem grauemque casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hospite ipse
XLIV contraheret. ¶ Aduersus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agērem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculum caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus Ægyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitte-
XLV ret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate missos, in Ægyptum peruenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerent, inter se colloquutos decreuisse ne porro tenderent. Alii vero aiunt peruenisse in Ægyptum, ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atque in insulam exisse: sed pugna pedestri commissa repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sunt qui dicant penes eosdem, ab Ægypto redeuntes aduersus Polycratem, extitisse victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuisset illos ascisciscere Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui

βυείσκοισι ἐν τῇ νυδύι αὐτὸ ἐπεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, παραχρῆμα ἔφερον κεχαρηκότες ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα. διδόντες δὲ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ εὑρεθείη. ὁ δὲ ὡς ἐσήκουσε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν, οἷα καταλελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέπεμπε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἀδύνατα εἴη ἀνθρώπῳ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλόμενα, εὑρίσκει. πέμψας δὲ οἰ κήρυκα ἐς Σάμον, ἀφαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦτο δὲ ἐποίεε, ἵνα μὴ σωθέντος δεινοῦ τε καὶ μεγάλου Πολυκράτεα καταλαβοῦσα, αὐτὸς ἀγήσεται τὴν ψυχήν, ὡς ἐόντα οἱ ξείνου. Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν ὁ Πολυκράτης εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ὑπικαλεσαμένων σφεας ἐκ τῶν Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρῃ Σαμίων Πολυκράτης τοὺς Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως αἰ καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, ἡσθήμως ἐπέμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὴν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ὑπιλεξάς τοὺς ἀστῶν τοὺς μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσερήκοντα τριήρεσι· ἐνετειλάμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοκῶσί σφι λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν τὸ μετόπωρον μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλακωμένους, ἐνθεῦτεν αὖτις ἀποδρῆναι, καταπλέοισι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ αὐτοὺς ἐπάγας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐστρατήγησαν· καὶ οὕτω δὴ ἐστρατεύοντο ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. τοῦδε γὰρ εἵνεκα ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ὑπικαλέεσθαι, εἴ γε αὐτοὶ ἰσχυροὶ ἦσαν Πολυκράτεα παρεῖναι· οὐδὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῶν

1 Polycrates, quum eum subiisset diuinum quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa à se facta sibi contigissent. *Vel, Quicquid sibi post eam rem factam accidisset.* 2 Didicit fieri non posse vt homo hominem à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper,

ὑπήκοοί τε μισθωτοὶ ἦσαν τοξόται οἰκήιοι ἥσσονες πλήθει πολλοί, τῶν ὑπὸ τῶν καλιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθεῦσαι· τῶν δὲ ὑπ' ἑωυτῶν ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, ἐνέσχε ἐπίμους, ἵνα σφι ἅμα τοῖσι καλιοῦσι ἐπιθοῖντο τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελασθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλά, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελῆσθαι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἀμάρη μὲν εἶπον οὐδέν, ὑλάκου δὲ φέροντες, ἔφασαν [χ. τ' ὑλακ-ου] τοὺς Δῆφίτων δεῆσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τοῦ ὑλάκου τοῦ εἰρυσάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, διεργασίας εἵνεκα λέγοντες ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ ὦν ὑμφρῆσαι δεμένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς ὕσαιατο βουλόμενοι τὸ χρηστήριον τῆς ἀπάγης, τὴν ἦλθον Κρίσῳ, καὶ τὸ θώρηκος τὸ αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Ἰητάω βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλίσσετο τὸ πρότερον ἔτεϊ ἡ χρηστήριον, οἱ Σάμιοι ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεχρυσωμένον δὲ χρυσῷ καὶ ἐλέφασι, ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωύματος ἄξιον ἀπέδυνε ἐκάστη τὸ θώρηκος ποιέει. ἔστι γὰρ λεπτή, ἔχει ἀπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φανερὰς. Τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὑβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γεγονὸς γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, τὸν δὴ ἐποίησαν χεῖρον τοῦ χρηστηρίου τῇ ἀπάγῃ γενόνος. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοὺς Ἀλυάττεω ἐπὶ εὐνουχίῃ. παρεχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι λόγον, ἐν οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱκετὰς ἵζεσθαι Ἀρτέμιδος

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, eum redeuntibus aliis prodidissent, vnacum ipsis naualibus comburerét. Posteaquam vero Samii qui XLVI à Polycrate exacti erant, Spartam venerunt, adeuntes principes multa sane (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidem oblitos esse se, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus idem responderunt [1] panario superfuturum.[2] Itaq; opem ferendam eis censuerunt. Atque vbi rem apparauero, cum XLVII exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ causſa, vt Samii aiunt, quia illis aliquãdo Samii aduersus Messenios auxilio fuissent: vt vero Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quam vt eosdem vlciscerentur ob interuersum craterem, quem Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Ægypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidẽ, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaque versicolore, [3] è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerunt itaque Lacedæ- XLVIII monii exercitum aduersus Samum, vt Corinthios quoque solicitarent. ¶ In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo craterem interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Alyattem cæstrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causſa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros vt [4] puluinar Dianæ contingerent:

1 Illos panario superuacaneam orationem curiosè addidisse. *Q.d. Debuisse illos contentos esse panarium seu saccum ostendere. Videtur hic verus esse huius loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illis opem censuerunt. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adiuuerunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum.

deinde

deinde non sinentes[1] abstrahi eosdem è pulvinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox aduenerat, quandiu pueri precabantur, tamdiu exercebant chorosvirginum atque adolescentium. Tunc autem choros exercentes, esculenta fecerunt ex sesamo ac melle, quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dum Corinthii pueris quos asseruabant omissis abierunt. Ita Samii
XLIX pueros Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, non ob hanc caussam Corinthii[2] aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciscēdi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiserant. Nam posteaquā
L. vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septem, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos statuit, priusquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrem vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthum, patrem neque prior affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem responsum reddere voluerit. Eum Periander tandem sane indignatus à laribus
LI eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare vt se auus amantissime accepisset: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixisset, [3] quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando instare.

μὴ δὲ, οὐ βουλόμενοι ἀπολλύειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων δὲ σφίσι παιδαγωγούντων Κοεινθίων, ἐποίησαν Σάμιοι ὧδε, τῇ νηῒ ἐπὶ χρόνον πολλὸν ἐοῦσαν. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον παῖδες, ἴσασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἠϊθέων· ἱστάντες δὲ τοὺς χορούς, πρωτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες τὰ Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν σφίσι. ἐς τοῦτο δὲ ἐτέλεσε ἐς ὃ Κοεινθίοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχοιντο ἀπολιπόντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυρην Σάμιοι. Εἰ μὲν νῦν Περίανδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κοεινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οὐ δὲ οὐκ ἂν συνεβάλοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον τούτου ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεί ἐπί τε ἐκτισαν τὴν νῆσον, ἐόντες ἀλλήλοισι ἀμφιφοιτέοντες ἐν οὐσίοισι. τούτων ὦν ἕνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι Κοεινθίοι. ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐὼν ἐκτομὴ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων παῖδας ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, ὑπερθύμους· πρότεροι γὰρ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρήγματα ἀπάδαλον ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οὐ μούνην ἔσχε πρὸς τῇ γενομένῃ ἡμέρᾳ· ἦσαν οἱ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτὰ καὶ δέκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Ἐπιδαύρου τύραννος, ἐὼν Ἐπιδαυρεὺς τὸ γένος, μετάπεμψάμενος παρ' ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, καὶ ἐδεῖτο ἐπιμελέως τοὺς ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπέπεμπε, εἶπε πρὸς πάντων αὐτῶν τάδε· Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τῶν τὸ ἔπος, ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐ συνῆκε λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, οὔτε προσδιελέγετο, ἰσορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δὲ μιν ὁ Περίανδρος ὀργῇ ἐχόμενος ὠθέει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἰσορέει τὸν πρεσβύτερον τῶν σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τὸ ἔπος τὸ σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβών, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίῃ μηχανῇ ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφὶ ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι ἐλιτομαρές τε ἰσορέων.

1 Abstrahi supplices è templo, quum prohib. 2 Ad sumendam in Samios expeditionem operas contulissent. 3 Quippe qui eius non meminisset, quod animum ad id non aduertisset.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τόδε· Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τόδε, κακὸν μᾶλλον ἐνδιδόναι βουλόμενος τῷδε ἢ ὅ γε ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πᾶσι διαπρὸ ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέχεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλων οἰκίων, ἀπελαύνετο καὶ ἀπὸ τούτων· ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξεργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δὴ καὶ ἐς ἑτέρων τῶν ἑταίρων. ⓐ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καὶ τῷ δείματι ἐχόμενοι, ὅμως ἐδέχοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι μοῦνος δέξηται μιν, καὶ τῷ ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. τοῖς μὲν δὴ τόδε κήρυγμα, οὔτε τις ⓐ προσλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέχεσθαι ἤθελε. τῷ δὲ, οὐδὲ αὖτις ἐκεῖνος ἐδοκίμα πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ προσαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τεταρτῇ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλουσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπλωκότα οἰκτειρε· ἐνθεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, πρὸς αὐτὸν, ἔλεγε, Ὦ παῖ, πότερα τούτων αἱρετώτερά
» ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τοῦ πα-
» τρὸς βλητήδεον, προσκαταμαθὼν; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλητίην βίου εἵλευ· αἰτησατέων τε καὶ ὀργῇ χρεωμένου ἐς τοῦ
» σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν ἀστοῖσι ἐγε-
» γόνεε ἐξ ἧς τοι φίλον ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὐτὴ γέ-
» γονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τοῦ πλεῶν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐ-
» τοῦ σφέ ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέε-
» σθαι χρεὸν ἐστὶ καὶ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ἐχοῖον ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέοντας τετυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περιάνδρου μὲν τούτοισι αὖτον κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν τοῦδε οὐδὲν ἀμείβεται ⓦ πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὸν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἐς αὖτις ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπορέοι τε τὸ κακὸν εἴη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, πέμπει πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ τούτης. ἀποστείλας δὲ τὸν Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ ⓦ πενθερὸν Πρόκλεα, ὡς ⓦ παρεόντων ⓐ πρηγμάτων ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἶλε δὲ αὖτον Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε· Ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνου προβαίνοντος, ὁ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγνώσκετο ἑωυτῷ

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. [1] Quod Periander in animū accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiāt. Iste illinc eiectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulsus hinc in aliam sodalium domum se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quod esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum LII Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacram [2] pœnam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenēs, assidue versabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, misertus est, depositaque ira, propius accedens, Fili, inquit, vtrum est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quę ego habeo? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nam si quid calamitatis illinc accidit vnde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiusque ego particeps eo magis sum quod ipse id perpetraui. Tu vero, edoctus quanto satius sit [3] inuidiosum quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [4] castigabat: ille autem nihil patri respondit, nisi ipsum sacram [5] pœnam deo debere, quod in ipsius colloquium veniisset. Ibi Periander animaduertens malum filii [6] vehementius esse quam vt corrigi posset, ab oculis eum sibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram misso. nam Corcyræ quoque imperitabat. Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen viuum seruauit. Interiecto deinde tempore quum se- LIII nuisset Periander, sibique esset conscius

1 Ad quod Per. animum aduertens, 2 Mulctam 3 Inuidiam quam commiserationem mouere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 6 Eiusmodi esse cuius sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel, Nulla via esse sanabile. Magis ad verbum, Nullum exitum habere.*

se non

se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne [1] responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore vt ille huic præcipue auscultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios; & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reuersus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. [2] Læua possessio est peruicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora [3] iustioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est prouectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed vt hic Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltionem sumebat.

LIV ¶ Lacedæmonii ingenti cum classe vbi peruenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem iuxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. LV Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via,

σκέπτεσθαι εἰ δυνατὸς τὰ παρήγγελλε ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπικαλέει τὸν Λυκόφρονα ὡς ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ὁ γὰρ δὴ τῶν πρεσβυτέρων τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλὰ κατεφαίνετο οἱ νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀναχείσιος ἦν ἐξίωσε φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, ὡς ἐχήρωτο τοῦ νεωτέρου, δευτέρους ἀπέστειλε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἐωυτοῦ δὲ θυγατέρα δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν; καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρῷον διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὖτὸς σφέα ἀπελθὼν ἔχειν; ἀπιθι ἐς τὰ οἰκία, παυσάμενος σεωυτὸν ζημιέων. φιλοπειρίη, κτῆμα σκαιόν· μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ὑπεικέστερα προτιθέασι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι· ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς. μὴ δὴ τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ, ὑποχειρότερος, ἔφη οὐδαμῇ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἐς τ' ἂν πυθοίατο πρότερον πατέρα ἀπαγγείλασης δὲ ταύτης ταῦτα, ὁ τέταρτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὖτις μιν ἐς Κέρκυραν ἧκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, δόξαν ἥδεσθαι τῆς τυραννίδος. καταμανθάνοντος δὲ ὅτι τοῦτοισι τοῖσι παισὶ, ὁ μὲν Περίανδρος ἐχόλα ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφὶ Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τοὺς νεωτέρους. αὐτῶν τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τὸ μὲν πρὸς θαλάσσης ἐξεῶντος πύργου κατ' ὃ προάστειον τῆς πόλιος ὑπῆρχε, μετ' ὀλίγον, αὐτῶν βοηθησάντων Πολυκρατέων χερσὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κατ' ὃ δὲ ἐπαίρω πύργον τὸν ὄπισθε τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ὑπήκοοι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοὶ· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὑποστρώμενοι, ἔκτεινον. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγένοντο τοῦτον τὸν ἡμέρην Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι συνεσπεσόντες φυγοῖσι ἐς τὸ τεῖχος σὺν Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel*, compellatione. 2 Siniſtra. *vel*, Infauſta. 3 Iuſtis æquitatem anteponunt. *i.* Æquum & bonum ſummo iuri præferunt.

ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, ἀνδρὶ ἐν Πιτάνῃ σπουδαζομένῳ (δήμου γὰρ τούτου ἐστί) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ ὁ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον ὄνομα τεθῆναι, ὅτι ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀρισθεύσας ἐτελεύτησε. Ὑμᾶς δὲ Σαμίους ἔφη, δέεσθαι τοῦ θανεῖν ὁ καὶ ὑμῖν πάντων δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων εὖ. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τετραέκοντα ἐγένετο ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πεδίον τε ὑπεξεκόμισαν τῶν χρημάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα χαλκᾶν πολλὸν μολίβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοῖσι δὲ, δεξαμένοισι, οὕτω 117 δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. Ταύτην μὲν τὴν στρατηίην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐποίησαν. Οἱ δ' ὅτι ὁ Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ ὁ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. Τὰ δὲ τῶν Σιφνίων χρήματα ἦκμαζε τότον ὁ χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἄτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῶν σφετέρων ἐκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο ὁ θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλὸν χρόνον παραμένειν. ἡ δὲ Πυθίη ἐχρήσατο σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται,
Λευκοφρὺς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φεράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ἐγένετο ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα. Τοῦτον ὁ χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε αὐτίκα, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον ὁ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ ἐγὼ τοῦτο δὴ Πυθίη προεμήνυε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξα-

intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Sami filio, eodemque tertio ab hoc Archia, congressus sum [1] apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod eius pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: se vero idèo Samiis honorem habere quod auus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, vt in qua autaria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius partè reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oracului. Eis ita Pythia respondit,

[2] *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis [3] prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii [4] quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obserua-

1 Apud Pitanen (huius enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias str. &c. *Valla autem ita vertit quasi ὃς, quod est ante ξείνων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίλεω.*
2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. applicuerunt,

rent

rent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur vbi peruenere, decē ſibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis ſe mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commiſſa pugna fugati ſunt: eorumque multi ab vrbe intercluſi, quos poſtea centum talentis recuperauere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco inſulam Thyream acceperunt, Pelopenneſo adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipſi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de cauſſa nauigaſſent, ſed vt Zacynthios ex inſula ſummouerent. In hac vrbe quinquennium degentes, ita rem bene geſſerunt vt templa quæ nunc in Cydonia viſuntur, iſti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali prœlio victos cum Cretenſibus diripuerunt, ac roſtratas naues mutilauerunt, eaque roſtra apud Mineruæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infenſi quod illi antea ſub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuiſſent. & hæc quidem fuit cauſſa. Protraxi autem ſermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria ſunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cuius imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum: celſitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera foſſa depreſſa eſt [1] viginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quam deriuata à magno fonte aqua fiſtulis in vrbem deducitur. Huius foſſæ architectus extitit Megarenſis Eupalinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, adviginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadiis longitudinis. Tertium opus eſt templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia ſermonem aliquanto magis extendimus. ¶ CAMBYSE Cyri circa Ægyptum immorante, ac deſipiſcente, duo magi iidemque fratres [2] coniurauerunt: quorum alterum

LIX

LX

LXI

ἀθαι Ⓦ ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρύθεόν. ἀπικόμενοι δὲ ὧν Ⓠ ἀγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, Ⓠ Σάμιοι τὴν χώρην αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος Ⓠ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον αἱρεῖ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὖτις Τροιζηνίοισι ἔδωκαν κατέχειν. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ὅτι τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελαυνόντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ αὐτοῦ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τά τε ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶν, οὗτοί εἰσι Ⓠ ποιήσαντες, καὶ Ⓦ τῆς Δικτυίνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτει Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἐξηνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νηῶν καθορίοις ἐμβύσεων τὰς πρῴρας ἐκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπῆλθον Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων· ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐργασμένα. ὑρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦ δὲ ὀρύγματος κάτωθεν ἄρχεται ὀρυσσόμενον, ἀμφίστομον. ὁ μὲν μήκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων ἐστί. τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἐκάτερον πόδες. διὰ πάντος δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν σωλήνων, τροφὴν παρέχεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτεκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δυο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νεὼν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· οὗ ἀρχιτεκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσεα δὲ τὸν Κύρου, χρηίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ ἀποστᾶσι, ἐπῆλθε δίανδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον

Ⓦ ναυμαχίη Χίοισι

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, tritum autem pedum latitudinis. *Valla autem pro τριπηχυ legit τριπαλαι.* 2 Rebellauerunt. *Vel, Inſurrexerunt.*

καταλελοίπεε τῷ οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ἔστι δὴ ὧν ⓐ ἐπομένῳ τε μαθὼν τὸν ⓦ Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοι τε ἦσαν ⓐ ὁπισάμενοι αὐτὸν Περσέων, ⓐ ἦ πολλοὶ περιεόντα μιν ἐνέδεισαν. ὧδε ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν ⓐ ἀδελφεὸς ⓦ ἐὼν ⓐ σιωπῇ μάλιστα ὃ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, ⓦ ὁ Καμβύσης ἐὼν τὰ ἐωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ὧν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὔνομα τοὐτὸ εἶχε 118 Σμέρδις. τοῦτον ⓦ ἀνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς ⓐ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἷσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ ⓒ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὧν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐκ Αἰγύπτου ταχθεὶς, (εὕρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ ⓦ στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐν μέσοισι τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προεδεδόσθαι ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιῆσαι τὰ-) τα) βλέψας ἐς ⓦ Πρηξάσπεα, Εἶπε, Πρήξασπες, οὔτι μοι διεπρήξαο τὰ τοι προσέθηκα πρήγματα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως χρεόν σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπομένησε, οὐδὲ ὅκως κε ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός κι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. Εἰ μὲν νυν ⓐ τεθνεῶτες ἀνίστανται, προσδέχεό τοι καὶ Ἀστυάγεα ⓦ Μῆδον ἐπομένως ἥξειν· εἰ δ' ἔστι ὡς πρὸ τοῦ, οὐ μή τοι ἔτι ἐκ ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας ⓦ κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτου ἤκων προηγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν. Ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἥρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιώκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ ἄνθρωπε, φῆς γὰρ ἥκειν πρὸς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἰπὰς τὴν ἀληθείην, ἀπιθι χαίρων· κοτέρα αὐτός κι Σμέρδις φανόμενος ἐν ὀφθαλμοῖσι ἐντελέστερα ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſque eum viuere arbitrantibus,[1] rebellandum ſibi putauit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vna[2] coniuraſſe, corporis habitu quamſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat: nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent vt Smerdi Cyri filio deinceps LXII obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te,[3] aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. [4] Quod ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent [5] nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, cum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cam- LXIII byſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quando-quidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

1 Inuadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut vlla contentio, *vel diſceptatio* magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet. 5 A quo veniens, *id eſt*, miſſus, nos Smerdi dicto audientes eſſe iubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquã conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandauit, dicens Smerdin Cyri filium [1] optare hęc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui aduerſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, LXIV & frater eius Smerdis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen, [2] percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cælum vſq; pertingere vertice. Agnoſcens itaq; ſine cauſſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem vbi [3] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum inſiliit, habens in animo [4] quamtaptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum, [5] vagina gladii excidit, vnde nudatus gladius perſtrinxit eius femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (vt ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet iam antea Cambyſi redditum ex vrbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) ſenẽ vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [6] poſtquã ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tũ magi iniuria perculſus, tum vulnere: verbaq; oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. LXV Hactenus tunc loquutus. Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant pręſtãtiſſimis quibuſq;, ita inquit, Quod maxime occultũ volebã Perſæ, [7] id cogor apud vos efferre. ego enim quũapud Ægyptũ agerẽ, inter quietẽ viſum vidi,

Κύρου ἐξ οὗ βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὀπωπὰ· ὁ δέ μοι μάγος Καμβύσης ὀπίσω τοῦ ἐπετείλατο, φὰς Σμέρδιν Κύρου εἶ Κύρου τάδε ὀπιθόμενον εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ὁμὼ δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ὀπιθατεψυσμένος. Καμβύσης ἦ εἶπε, Πρήξαντες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας τὸ κελευόμενον, ἀμπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς αὖ εἶη Περσέων ὁ ἐπαναστὰς, ὀπιβαθὺν τὸ Σμέρδιος ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω σαφιηνὰ τὸ γεγονὸς ἔπος, ὦ βασιλεῦ. ἄνδρες εἰσὶ οἱ ἐπαναστάντες, τίν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῶν τε ὀνείρων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὑπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινα ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ· μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ἀθυμήσας τὴν ἀπάσην συμφορὴν, αὖτα θρόνου ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ μάγον. καὶ ἀναθρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τὸ αὐτὸς τῇ πρότερον τὸν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς ἑαυτῷ δόξαι τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅτι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἐκβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁμὼ δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦν πάντα τὰ χρήματα. τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρώμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὔνομα, ἐκ τοῦ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε. συλλαβὼν δὲ τὸ ἱστορήσιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύσεα Κύρου ἐστὶ πρόσφορον τελευτᾶν. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, καταλελάβηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρύπτετο πρηγμάτων, τοῦτο ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ

1 Iniunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 *Videtur hac phraſis reſpondere noſtræ, Il fut touché en ſon cœur.* 3 Defleuit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 4 Quamprimum. *Vel, Primo quoque tempore.* 5 Gladius vagina excidit. 6 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſciuit, tum magi iniuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel, ad ſe rediit*, & intellecto oraculo, *vel, cum mente complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 7 Eo redactus ſum vt id apud vos efferam.

τὸν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐς οἶκον ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς βασιλήιον θίγων, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τὸ οὐρανοῦ. δείσας δὴ μὴ ἀπαιρεθείω τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα τάχιστα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐνὸν ἁρπάσαι τὸ μὴ γενέσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ τάλαινα Πρηξάσπεα ἀπέπεμπον ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς ἤδη ἐβίων, οὐδαμᾶ ὑποδεξάμενος μή κοτέ τις μοι, Σμέρδεω ἐξαιρημένου, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώπων, πρὸς οὐδὲν τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀμύρτων, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν δέον γένηται, καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι. Σμέρδις γὰρ δὴ ἐμοὶ ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστάντα ἐπέσεσθαι. αὐτὸς δὴ ἔργον ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν μὲν οὐκέτι ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε· ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τὰ βασιλήια, τόν τε ἔλιπον ὄπιθεν τῶν οἰκίων, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις, ὃν μάλιστα ἐχρῆν ἐμεῦ ἀποθανόντος χεῖρα περὶ τὸν μάγον πεποιῆσθαι ἐμοί, ὑπὸ μὲν ἀνοσίου μόρου τετελεύτηκε, ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκηιοτάτων. τούτου δὲ μὴ κεκτημένου, δεύτερα τὰ λοιπὰ ὑμῖν ὦ Πέρσαι γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶντί τε τὸν βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ὑποσκήπτω, θεοὺς τοὺς βασιληίους ὑπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους περελθεῖν· ἀλλ' εἴ τε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων· εἴ τε καὶ θέῃ τῷ κατεργασάμενοι, θέῃ κου τὸ καρτερὸν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἀναφέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν ἐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ δ' ἀνασώσασθαι μέν σφι ἀρχήν, μὴ δ' ὑπαρχήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέομαι ὑμῖν γενέσθαι. καὶ περὶ τούτοισι, τὸ τέλος Περσέων ἐκάστῳ ὑπογενέσθαι οἷ ἐμοὶ ὑπεγένετο. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πρῶτοι τά τε εἵματα ἔρρηξαν ἐόντα ἐνήμυα εἶχον, καὶ τὰ κατείρεικόν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφύλακτῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφάκελίσετο τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τὰ ἔσαπη, ἀπῴκεε Καμβύσεα βασιλεύσαντα ἔτεα τὰ πάντα ἑπτὰ καὶ δέκα, ἄπαιδα δὲ καὶ ἀθάλαμον ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ἐνέκειτο,

1 quod quidem minime visum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidam domo aduenies, nunciare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura situm est auertere quod euenturum est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquam coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is 2 immerita morte à proximis suis affectus est. 3 Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptum, 4 vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruētibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, 5 defleuit omnem suam condicionem. Persæ, vt regem lamentantem LXVI conspexere, vnà cum vestimēta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os 6 vitiatum est, femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quū regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnquam prole suscepta virili femineave. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas,

1 Quod vtinam minime vidissem. 2 Impia. 3 Quum vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Vi recuperetis, pro virili. *Veh, Pro viribus.* 5 Omne illud factum suum defleuit. 6 *Alij*, Carie exesum fuit. *Alij etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambysem, quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vt illi omne nomẽ Persicum redderetur hostile. Itaq; pro certo habebãt Smerdin Cyri per rebellionẽ regnare, vtpote Prexaspe vsq; pernegãte à se fuisse Smerdin interfectum. Neq; enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri
LXVII interemptum. ¶ MAGVS defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implendum octauum annum regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos, munificentiæq; exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperiũ edixit.
LXVIII Octauo autem mense quisnam esset cõpertus est hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filium Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque [1]eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phędymam, quam Cambyses tenuerat, cuiusque tunc magus contubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorum: misit ad eam quendam scisciatum quocum homine cubaret, cum Smerdi Cyri, [2]an cum altero. Illa remisso nuncio, negat se id scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquã, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquiens, Si ipsa Smerdin Cyri non habes cognitum, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. nõ enim illa suum ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire possum, aut vllam aliam cernere mulierum cum illo cubantiũ. Namq; hic vir, quisquis est, quum primũ adeptus est regnũ,
LXIX nos dispersit, aliam alibi collocans. Audiẽti hęc Otani res est visa manifestior.

τὸν μάγον ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπίστατο ἐπὶ ἀφανεϊ θήκῃ Καμβύσεα τὸν ἐπὶ τῷ Σμέρδιος θανάτῳ, ἵνα οἱ ἀκπολέμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. οὐδὲ μὴν ἠπίστατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστάτα. δεινῶς γὰρ κὴ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ οὐ μὴ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτὸς χειρί. Ὁ δὲ δὴ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεὴς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τῷ ὁμωνύμου Σμέρδιος τῷ Κύρου μούνου ἐκ τῶν ὑπολοίπων Καμβύσῃ ἐς τοῦτο ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξε ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. ἀποπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, ἔφη ἀτελείην τε καὶ στρατηίης καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. τοσάδε μὲν δὴ τοῦτο αὐτίκα ἀνίστατο. ἐς τὸν ἀρχὸν δὲ μέλλοντα ἐλθεῖν κατάδηλος ἦν τάδε. Ὀτάνης τῶν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, ἦν δὲ καὶ γενέσι ὁμοίως τῶν πρώτων Περσέων· ἔδοξε ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑποπτεῦσαι τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις· ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῆδε σύνδικος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δὲ μιν, ἐποιέετο τάδε· ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, ἐν τῇσι δὴ λοιπὰ πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης πρὸς αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο τεῷ ὅτεῳ αὐλοφόρων κοιμῷτο; εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δὲ ἀντιπέμπει, Φαιδύμη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμά, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γνώσεις, σὺ δὲ πρὸς Ἀτόσσης πύθεο ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ· πάντως γὰρ δὴ καὶ τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε Ἀτόσσῃ δυνάμην ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐδέξατο ὁ ἀνὴρ τοῦτο, ὅστις ποτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσαντι δὴ ταῦτα τοῦ Ὀτάνεω, μᾶλλον κατεφαίνετο τὰ πρήγματα·

1 Quum eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τρίτῳ ἀγγέλῳ ἐς πάμπυ παρ' αὐτέω, λέγουσαν τάδε, Ὦ θύγατερ, δεῖ σε γενναίῳ δυ, κίνδυνον ἀναλαβέσθαι ᾧ ἂν ὁ πατὴρ προτρέπηται κατὰ λθύοι. ἴω γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ᾧ ἂν κατα δοκέω ἐγώ, οὗτοί μιν σοί τε συγκοιμᾶσθαι μοῦνον, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεάν σοι σιωθῇ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἴω μὴ φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἴω δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει δὲς τάδε ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύσειν μεγάλως ἴω ποιῇ ταῦτα. ἴω γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπος δὲ ἀφάσουσα ἔσαι, οὐ εἰδέναι ὡς ἀτιώσει μιν. ὅμως, μέλλει ποιήσειν ταῦτα. ἡμέρῃ δὴ ὑποδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τὸν δὲ μάγου τούτου τὸν Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὦν δὴ Φαιδύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ἐπιτελέουσα τὰ ὑποδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν μάγον (ἐν γὰρ δὴ γυναῖκες Φοιτέουσι τοῖσι Περσῆσι) ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν νύδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἅπτεται τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οἷα ἐοῦσα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγένετο, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γνώσεται. Ὁ δὲ Ὀτάνης τοὺς ἀρίστους Ἀσπαθίνεα καὶ Γωβρύην, Περσέων τε τοὺς πλείστους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ πιστοτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ αὐτὸν ἀρχὴν ὑπώπτευον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδέξατο καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνῃ μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα ὁ τοῦ Γωβρύεω, Μεγάβυζον Ἀσπαθίνης τοῦ, Ὑδάρνεα. γενόντων δὲ τούτων ἓξ, προσγίνεται ἐς τοῦ Σούσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ὃν Περσέων ἦρχον τοῦτον γὰρ δὴ ἴω ὁ πατὴρ ὕπαρχος ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο, τοῖσι ἐξ ἦν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι ἑπτά ἐόντες ἔπειτα, ἐδίδοσαν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μοῦνος ὑπίσασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἥκω σπουδὴν, ὡς συνήσων ὅτι ὦ μάγῳ θάνατον, ἐπί τε δὲ συλλέγεσθαι ὥστε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animaduerteſque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quū regnaret, aures præciderat, non exigua de causſa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunq; receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeundi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, vna cubuit, eiusque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit; quibus carere hominem, non difficulter sed facile sane deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine & LXX Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntque vt singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis quibus maxime confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenisset, placuit sex Persis hunc in societatem adsciscere. Qui LXXI quum septem essent, congressi colloquutiq;, fidem mutuo dedetūr. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ veniſſet, ita apud ceteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare, & Smerdin, filiū Cyri, mortem opperiisse: atq; ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit vt vos quoque rem sci-

rem ſciatis & non ſolum ego, videtur mihi confeſtim eſſe tranſigendum neq; differendum. differre enim ſatius nō eſt. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem eſſe patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illam capeſſe: quam ita demum aggredi debemus quū plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit vtemini modo, ſciatis vos teterrime perituros, aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per voſmet qui cœperatis, iſta exequi. ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie trāſigamus, aut ſcitote, ſi nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accuſet,
LXXII ſed me vt vos accuſem. Ad hæc Otanes, quū cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec ſinis differre, age, expone nobis ipſe quonam pacto regiam introire poſſimus, & illos aggredi. excubias nanque diſpoſitas eſſe, ipſe quoque, etſi non viſu, certe auditu noſti: quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens Darius, Multa ſunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, ſed facto: alia, quæ oratione declarari poſſunt, ſed vnde nihil clari operis exiſtit. Vos vero noſtis, excubias quæ diſpoſitæ ſunt, [1] haudquaquam difficiles eſſe ad penetrandū. nam quum nos tales ſimus, nemo non (quiſquis ille ſit) cedet nobis, partim ob reuerētiam, partim ob timorem. Adde quod habeō prętextū [2] accōmodatiſſimum cui innitamur. ſiquidem è Perſis veniſſe me dicā, ac velle quædā à patre mādata regi nunciare. Vbi enim expedit mendaciū dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicendo aliquod lucrum [3] conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. quod ſi nihil lucri faciendum eſſet, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑποβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσεος, ἐΐς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ οὐκ φαίνειν ἑωυτὸν ἐόντα παντὸς οὐδενὸς ἧσσω· τῷ μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω σπεύδειν ἀβούλως, ἀλλ' ἐπὶ δὲ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεόνων γνωμέων, οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες ⓐ παρεόντες, ἔστω τῷ εἰρημένῳ ἔτι, Ὀτάνεος εἰζηήσεσθε, ὅτι σὺ αὐτὸς ὅτι ἀπολέεσθε κακίστα. ἔξοισει γάρ τις τῶν ⓑ μάγων, ἐνδὺς περιβαλόμενος ἑωυτῷ κέρδεα· μάλιστα μέν νυν ὀφείλετε ἐκ ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ⁽¹⁾ συνερέσθαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴσχε ὑμῖν ὅτι μάλιστα ἡ νεὼ ἡμέρη, ὡς ὁκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφέας αὐτοὺς ἐγὼ κατερέω τῶν ⓑ μάγων. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, Ὅπῃ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σπουδαχμέειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑποβάλλεσθαι ὁκ ἐᾷς, ἴθι ἐξηγέο αὖτις ὅτεῳ τρόπῳ πειρώμεθα ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὖτοῖσι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεξόδους ⁽²⁾ οἶδας καὶ σὺ αὖτις, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἃς τέῳ τρόπῳ ⁽³⁾ διεξιόντες; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἦ πολλά ἐστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ ἅλλα δῆλα τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργου δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, οὐσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τῶν μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὄφρις οὐ παρήσει· τὰ μὲν καταδεδεμένος ἡμέας, τὰ δὲ καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω ἄλλως σκῆψιν ὑπερπεσάτιμον, τῇ πειρώμεθα· φάσκειν τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι ἓν ἔπος ἀγγεῖλαι τῷ παιδὶ σημῆναι τῷ βασιλέος. ἔνθα γὰρ ἂν δεῖ ψεύδεσθαι, λεγέσθω· τὸν γὰρ αὐτὸν γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ ⓐ τῇ ἀληθείῃ προσχρεώμενοι. ⓐ μὲν γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν ἂν μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· ⓐ δὲ δηλοῦσι ἂν, ἵνα τῇ δηλωθείσῃ πιστωσάμενοι κέρδος, καὶ ἧς μᾶλλον σφέας ⁽⁴⁾ ἐπιτρέψωσι· οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τοῦτῳ περιεχόμεθα. Εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὁ τε δηλοῦμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής.

1 Haud difficulter poſſe pertranſiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranſeamus. ſiquidem è P. 3 Conſequantur, & aliquis magis ipſis conuertatur; *vel*, ſectatur, *id eſt*, Morigerum ſe præbeat. Q. d. *Vt aliquis magis animum ad eorum voluntatem conuertat. In ijs autem quæ proxime ſequuntur, aliam lectionem ſequitur interpres.*

ὃς αὖ μοὶ νῦν τὴν πυλουρὸν ἐκὼν παρείη, αὐτῷ τῷ
ἄμεινον ἐς χεῖρον ἔσται· ὃς δ' ἂν ἀντιβαίνειν πει-
ρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος, καὶ ἔπει-
τα ὠσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γο-
βρύης μετὰ ταῦτα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλι-
ον παρέξειν ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ
οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν. ὅτε
γὰρ ἀρξόμεθα μὴ, ἑόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μή-
δου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου οὔτα ὀρθῶς, ὃ-
σοί τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πρό- 10
πους κου μέμνησθε τὰ ἐπίσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν
τὸν βίον, μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρ-
χήν. τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὡς ἀφ-
βολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν ὑμέ-
μοι φῆφον πίθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ ἀφαλύε-
σθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἀλλοδιούσας ἢ ὡς τὸν
μάγον ἰθέως. Ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες
ταύτῃ ἐνεον. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύον-
το, ἐγίνετο καὶ συντυχίη τάδε· τοῖσι μάγοισι ἐ-
δόξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον ποιέεσθαι 20
σθαι, ὅτι τε ἐπεποίηκε πρὸς Καμβύσεω ἀνάρ-
σια, ὃς τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ δι-
ότι μούνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνα-
τον, ἀδελφεὴν μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι, ἐόν-
τα ἐν αἰνῇ μεγάλῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
των δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιεῦνται τέων-
112 τε, πίστεί τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἢ μιν ἕξειν παρ'
ἑωυτῷ, μηδὲ ἐξοίσειν τῷδε μηδενὶ ἀνθρώπων
τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγενημέ-
νην· ὑποσχόμενοι τὰ αὐτὰ μυρία δώσειν. ὑπο- 30
σχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς
αἰτέσαν μιν μάγοι, δεύτερα ποιεῦσι, αὐ-
τοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ
τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον ἀναβαί-
νοντα ἐπὶ πύργον, ἀγορεύσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρ-
διος ἀρχόμενα, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. Ταῦ-
τα δὲ οὕτω ἐπετέλεον, ὡς πιστότατον δὴθεν ἐόν-
τος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμέ-
νου γνώμιν ὡς χρεὸν εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ὀρ-
θρωσάμενον ἐς φόνον αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ 40
ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγ-
καλέσαντες τοὺς Πέρσας ἐπὶ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐ-
τὸν ὅτι ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ
δὲ, τῷ μὲν ἐπὶ τὰ ἐκεῖνοι χρεστήριον αὐτοῦ, τού-
των μὲν ἐκὼν ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ'
Ἀχαιμένεος, ἐλιπερόγησε τὴν πατρίην τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

Quod autem ad ianitores attinet, ſiquis eorũ libenter cedet nobis, vtilius ei ſuo tempore erit: ſiquis reſiſtere conabitur, vt erit hoſtis, ita tunc pro hoſte habeatur: deinde intro irrumpẽtes, rem tranſigamus. Poſt hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, ſi recuperare non poterimus, mortem oppetere, quam, quum ſimus Perſæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præſertim quicunque veſtrûm Cambyſi ægrotanti adfuiſtis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentarent: quę nos tunc non admittebamus, [1] inuidioſe dici à Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii ſententiam: [2] neque hunc cœtum diſſoluendum cenſeo, ſed ſtatim aduerſus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya ceteri comprobarunt. LXXIV

¶ Interea vero dum ab iſtis conſultatur, forte hoc contigit, vt magi inito inter ſe conſilio ſtatuerent conciliandum ſibi amicum Prexaſpem, quod indigna paſſus à Cambyſe eſſet, occiſo eius filio ictu ſagittæ, & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet, quem ipſe ſuapte manu interemiſſet: quod [3] præterea *ob id* apud Perſas maxima flagrabat inuidia. His de cauſſis accitum hominem, ſibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iuſiurandum, fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet intra ſe habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, [4] pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiente Prexaſpe facturum ſe quæ magi ſuaſerant, iterum illi dicere, in animo ſe habere omnes Perſas ſub murum arcis conuocare ideoque iubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerdi Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini ſummæ apud Perſas autoritatis, & qui ſæpenumero aſſueraſſet eum eſſe Smerdin Cyri, ac cædem à ſe factam pernegaſſet. LXXV Hæc quoque Prexaſpe ſe paratũ exequi dicente, magi conuocatis Perſis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſponte obliuiſcitur: exorſuſq; ab Achęmene, ſeriem familię Cyri recenſet, & vbi tandẽ deuenit ad Cyrũ,

χ. ἀπελάσ-τησε. χ. ἐλιπερογήσε

1 Calumnioſe. 2 Neque hoc cœtu diſſoluto, eundum aliò cenſeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet. 4 Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

comme-

commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, caussatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum nõ fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorũ quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes,[1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum ianitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
LXXIX spe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [2] ad vites conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅς ἀληθὴ Κῦρος Πέρσας ποιήσει· διεξελθὼν δὲ τοῦτο, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς λέγειν τὰληθέα· νῦν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίῃ μιν καταλαμβάνειν φάναι. ἔλεγε δὴ, ὡς μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς ἀδελφεὸν ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, τοῦ μάγους βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτήσαιντο ὀπίσω τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς μάγους δοῖεν, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νεκρὸς ἦν· ὁ δὲ πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύοντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ἐπιβάλλεσθαι, ἤιεσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τὴν δὲ Πρηξάσπεα παρημένων εἰδότες οὐδέν. Ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ γενόμενοι ἐμήνυον, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπιφαίνοντο. σὺν δὲ τοῦτα εἰπόντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφέων λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ Ὀτάνην, πάγχυ κελεύοντες ἐπιβαλέεσθαι, μηδὲ οἰδόντων τὴν παρημάτων, ὅτι ὑπεύθυνοι εἰσὶ οἱ ἀμφὶ Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ἐπιβάλλεσθαι. ὡς δὲ ἔφασαν ἱρήκοντες ἑπτὰ ζεύγεα, δύο ἀγριπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ ἁρπάζοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πάντες αἰνέουν γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤεσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια πεπαρρησιασμένοι τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιξάσαντες δὲ ὅτι τὰς πύλας ἐγίνετο οἷον ἡ Δαρείου ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεδεγμένοι γὰρ οἱ φύλακοι αὐδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ τοὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτὴν ἔσεσθαι, παρίεσαν, δείσαντες μὴ πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτα τοὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐβόων τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι βουνόμοισι, οἱ σφέας ἐστόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἐσφερόντων τοῦτο, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπέλεον ὅπι σφέας παρῆκαν. ἦσαν τε βουλόμενοι τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παιέναι· οἱ δὲ, ἀναπεπταμένοι, καὶ ἀπαπταίοντες τὰ ἐγκεκλεισμένα, τούτους μὲν τοὺς ἴσχουσι, αὐτοὶ ταύτῃ συγκεντέουσι αὐτοῖσι ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάχοι ἔτυχον ἀμφότεροι τὠυτὸ ἐόντες εἶδος, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γεγονότα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς ἀνδρας τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, αὐτά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ πεπρωμένον, ἐς μάχην ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ ὅπλα καταλαβόμενος, ὁ δὲ, ἐς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capesserent: (*vt legatim videtur*) at Darius contra. 2 Vires suas aduersus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

ἐνθαῦτα δὲ σωνέμισγον ἀλλήλοισι. τοῦ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτοῦ τῶν πολεμίων, καὶ παρεστεχημένων, ἰῷ χρῆσθαι οὐδενί. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμιώνεε· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνεω παῖδι ἐς Ⓦ μηρόν· τοῦτο δὴ, 123 Ἰνταφέρνεα ἐς Ⓦ ὀφθαλμόν. καὶ ἐτερήσθη μὲν τὸν ὀφθαλμὸν ὑπ' Ἰνταφέρνεος, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὗτος τρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τὰ τόξα οὐδὲν χ. χρίσιμα ἐγένετο, ἐς γὰρ δὴ θάλαμος ἐόκεε ἐς Ⓦ ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτὸν παρελθεῖν τὰς θύρας· καὶ Ⓓ συνεστεῶτα τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖόν τε καὶ Γοβρύην. συμπλακέντος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν τὴν πορείην, οἷα ἐν σκότεϊ, παρεμπεσόμενος μὴ πλήξῃ Ⓦ Γοβρύεα. ὁρέων δέ μιν ἔχοντα ἐπισταμένως ὁ Γοβρύης, εἶπε· Παρεμπεσόμενος στέο, μὴ πλήξω· Γοβρύης δ' ἀμείβετο, Ὦ δέσποτα, καὶ δὶ ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πεισόμενος, ὥστε τε ἐγχειρίδιον ἔχων, καὶ ἐτυχέως τὸν μάγον. LXXIX

Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐτῶν λείποισι, καὶ ἀδυναμίης εἵνεκεν, καὶ φιλαχθῆ τὰ ἀκροπόλιος· Ⓓ δὲ πέντε αὐτέων, ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ παταγῳ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πρόσθε ἕνα τῶν μάγων Ⓦ ὃν ποιεύμενον. Ⓓ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, καὶ τῶν μάγων τὸν ἀπάτιον, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν. ἀπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον ἔβλεπον. καὶ εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. διὰ τοῦτο τὸν ἡμέρην τὴν τότε γινομένην Πέρσαι κατὰ πολλὰ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴ ὀρτὴν μεγάλην ἄγουσι, τὴν κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφονίαν· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἐξεῖσι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς Ⓓ μάγοι ἔχουσι τὸν ἡμέρην τοῦτον. Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ἡ κορυφὴ, καὶ ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἐγένετο, ἐβουλεύοντο Ⓓ ἐπαυρόντες αἴτιοι τοῖσι μάγοισι τοῦ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μέν τισι τοῖσι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν συνέβαλε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταδεῖξαι τὸ πρῆγμα- τα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲ ἡμέων μούναρχον μοῦνον μηκέτι γένεσθ'· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθόν. LXXX

atque inde [1] miſcentur inuicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes iuxta eſſent, nulli vſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſpathinis femur percuſſit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus eſt. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter vero, quando arcus ei nulli vſui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [2] quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ocioſum ſtantem, interrogauit cur non vteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, Tu vero, inquit, vel per vtrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu percuſſit. Interfectis magis capita demunt, eaque geſtantes quinque eorum, duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tum quod inualidi eſſent, tum arcis tuendæ cauſſa, foras procurrunt cum vociferatione ac tumultu: ceteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem cenſuerunt: eductiſque gladiis, vt quenque reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interuentu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſeruant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id *μαγοφονίαν, id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent. ¶ Vbi reſedit tumultus, dieſque quinq; exceſſere, ii qui magos inuaſerant, de omni rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen huiuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur vt rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, [3] Vnum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut iucundum eſt, aut bonum.

χ. μουναρχον μοῦνον

[3] Manus conſerebant. [2] Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manum conſereret. *Vel*, Quum adortus eſſet Gobryas magum. [3] Ego certe, vt poſthac noſtrum vnus rerum ſolus potiatur, *vel*, vt totum imperium vni noſtrum poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit*, Poſthac deferatur, *quaſi iam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo poſt* μετὰ ταῦτα ἡμέας μουναρχίην.

[1] Nam

[1]Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. [2]Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abiecerit ſenſus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. [3]Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per inuidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat ſine liuore eſſe: verum ita natura comparatum eſt [4] vt is ſit aduerſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque viuunt, inuidet, [5] deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimum putat. Nam ſiue admiretis eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſiue effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima ſunt, iura patriæ labefactat, teminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, iſonomian, *id eſt iuris æquabilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt vnicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. [6] Itaque (vt meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ deiectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit. Megabyſus autem ad oligarchiam. *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quę Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos [7] qui tyranni ſæ-

Εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐς ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεχέητε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. χῶς οἷόν τε ἐστὶ ἓν χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίην, τῇ ἐξεστι ἀνυπευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάντα ἐς τοῦτο τὸ ἀρχεῖον, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ ὑπὸ ὕβριος ἐς τὸν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δὲ ἔχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὕβριος κεκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἀνδρὰ γε τύραννον, ἄφθονον ἐδεῖ εἶ), ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· ὃ δὲ ἐναντίον τούτου ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι ἐπὶ τῷ εἶναι τε καὶ ζώοισι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ἀπιθόλακά τε ἄριστον ἐνδέκεσθαι ἤκιστα. ἀνάρμοστότατον δὲ πάντων· ἰῶ τε γὰρ ἀνδρὸς μετρίως θωυμάζοντος, ἀχθεται ὅτι οὐ καταθηεῖται· ἰῶ τε θηεητῷ μὴ καρτα, ἀχθεται ἅτε θωπείαν ἠνεύμενος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρημον ἑρέων· νόμιμά τε κινέει πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἀρχὸν, εὐφήμια μὲν, οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν γὰρ ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Ὑφεμένη ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος αἰέξειν. ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα. Ὁτάνης μὲν δὴ τοιαύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίη σκέλλειν ἐπιτρέπειν, λέγων τάδε, Τὰ μὲν Ὁτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καὶ μοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆθος ἀνῆκε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἥμαρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν ὑβριστικώτερον, οὐδὲ ὑβρισικώτερον. καὶ τυραννίου ὕβριν

LXXXI

114

βειν

---

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiam experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel*, Quomodo autem in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autē duo habens, omne vitium habet. 4 Vt contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares præditus ſit. *Vel breuius*, Sed contra comparatus eſt in ciues. *vt ὑπεναντίον ſumatur aduerbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel, calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem cum mediocri, *vel, modica*, admiratione proſequaris, inſenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, euehendam, *vel, prouehendam*, eſſe multitudinem, in multitud. &c. *Id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

» βειν φύγοντας ἄνδρας, ἐς δήμου ἀχολήτου ὕ-
» βριν πεσεῖν, ἔστι οὐδαμῶς ἀναγκαῖον· ὁμῶς γὰρ εἰ
» τι πρήσσει, γινώσκων ποιέει· τῶν δὲ οὐδὲ γινώσκειν
» ἐνί. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὔτε ἐδιδάχθη, οὔ-
» τε οἶδε καλὸν οὐδέν, οὐδ' οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπε-
» σὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ
» ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι,
» οὗτοι χρεώθων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐ-
» πιλέξαντες ὁμιλέωμεν, τούτοισι γὰρ ἐνέσομεθα. ἀ-
» είστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βουλεύματα γίνε-
γνώμ. πων σθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτῃ γνώμῃ ἐσί-
φερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώ-
» μην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς
» τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀ-
» λιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμέ-
» νων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου
» τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουναρχίου,
» πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ
» ἀρίστου οὐδὲν ἀμείνονα ἂν φαρείη. γνώμην γὰρ τοι-
» αὐτὴν χρεώμενος, ὅκως βουλεύοι ἂν ἀμωμήτως τῷ
» πλήθεος· σιγῶ τό τε ἂν βουλεύματα ὅκα δυσμε-
» νέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολ-
» λοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν, ἔχθεα ἴσχυρὰ
χ. καὶ ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. ἕκαστος γὰρ ἐθέλων
» βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησι τε νικᾶν, ἐς ἐ-
» χθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν στά-
» σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσιων, φόνος· ἐκ δὲ
» τοῦ φόνου, ἀπίξει ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ
χ. ἔσται » δέδοκται μάλιστα τὸ ἐπὶ πᾶσι ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρ-
» χοντος ἀδύνατα μὴ ὐ κακότητα ἐγγενέσθαι. κα-
» κότητος δὲ ἐόντων ἐγγινομένης ἐς τοὺς κακούς, ἔχθεα μὲν
» οὐκ ἐγγίνεται, τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
» κακοεῦντες τοὺς κοινοὺς, συγκρύπτουσι ποιεῦσι. τοῦτο
» δ' ἂν τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις ἀναστὰς τοῖσι τοι-
» οῦτοις παύσῃ. ἐκ δ' αὖτις θωυμάζεται ὑπὸ δήμου τοῖ-
χ. δή, » τοῦ δήμου θωυμάζομενος δή, ἐν τῶν ἐφάνη μούναρχος
» ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
» κράτιστον. ἑνὶ δ' ἔπει πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κό-
» θεν ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; πότε-
» ρα ὑπὸ τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουναρχου;

uitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere ſæuitiam, nequaquam tolerandum eſt. Nam tyrannus, ſiquid facit, intelligens facit: [1] at plebi ſuum eſt nihil intelligere. quo enim pacto ſciat, qui neque edoctus eſt, neque honeſtum nouit, ne domeſticum quidem? & qui ad res agendas ſine conſilio præceps ruit torrenti flumini ſimilis? Quare ſiqui male conſultum Perſis cupiunt, ii ſtatu populari vtantur: nos vero cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipſi erimus, & ex optimis viris credibile eſt optima exiſtere conſilia. Hanc Megabyzus ſententiam dixit. Tertio loco ſuam Darius, LXXXI inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, recte mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorum, non recte. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, vt optime imperet populus, optime pauci, optime vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium ſentio. imperio enim vnius viri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. [2] Quod qui ſentit, non immerito ſtatum popularem miſſum faciat. vt taceam ſic præcipue conſilia in aduerſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingentia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Iam vero, plebe imperante, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, ſed amicitiæ validæ. qui enim aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuo ſe occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpoſitus tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter ceteros admiretur. Hic quum admirationi eſt, tunc vere [3] monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimam. Atque vt in ſummam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho?

——lentiam fugiunt, in plebis effrenæ inſolentiam incidere, neq. 1 At plebi nulla intelligentia ineſt. quomodo enim intelligat (*vel*, vnde enim intelligentia ei adſit) qui nec edoctus eſt nec nouit honeſtum quicquam, ne in ſua quidem familia: & qui ad res ag. *Sed οἰκήιον poteſt & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine vlla reprehenſione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentis autem proxime loci ſcriptura mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamen poſſe ita reddi.* Atque hac potiſſimum ratione (*vel*, hoc potiſſimum modo) conſilia taceri apud aduerſarios queant. 3 Monarchus euadit,

Ego igi-

Ego igitur [1] sentio, quum sitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas: quod nequa-
LXXXiij quam satius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Persis studebat, vbi ipsius sententia reiecta est apud alios, ita in medium loquutus est, [2] Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse vnum aliquem è nobis regem fieri, siue per sortem, siue permissu Persarum per multitudinis electionẽ, siue qua alia ratione, equidẽ ego [3] vobis nõ refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meum imperii, vt nulli vestrũm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus,
LXXXiv è medio abiit alio sessum. [4] Ceteris autem septem de rege iustissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquẽ ex ipsorum numero regnum peruenisset, Otanem donari debere peculiariter eiusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quod primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa vero in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum vxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obtine-
LXXXv ret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos cõuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἐγὼ τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἕνα ἄνδρα, τὸ τοιοῦτο προεκτέλλειν. χρεὼν τε τοὺς πατρίους νόμους μὴ λύειν ἐχοντας εὖ. ἄριστον γὰρ ἄμεινον. Γνώμῃ μὲν δὴ τρεῖς αὗται προέκριθησαν. αἱ δὲ τέσσερες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἐνέωθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, πέρσῃσι ἰσονομίην ἀποδοὺς ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὖθις τάδε, Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι ἢ κατὰ κλήρῳ γε λαχόντων, ἢ ἐπιτρεψάντων τῷ Περσέων πλήθει τὸν ἂν αὐτοὶ ἕλωνται, ἢ ἄλλῳ τινὰ μηχανωμένων. ἐγὼ μέν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ μέντοι ἐξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧτε ἐπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοί, τούτου ἐπέχεσθαι τοῦτο, σωζεσθαι ἐξ ὅτι τούτοισι. ἔστι μὲν δὴ σφι οὐκ ἀναγωνίζετο, ἀλλ' οὐ μέσος καθῆστο. ἐννεῶν δὲ αὖτις οἱ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα σφῆσι ἕξουσι. καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἰὼν ἐς μόνον τὸν ἔπεα ἐλθὼν ἡ βασιλητίη, ἀζαρέα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑκάστου καὶ τὰ πᾶσαν δωρεὴν ἡ γῆ οὖσα Περσῇσι ἁμιωτάτη. τόδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ συνέστησε ἀνέρας. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἀζαρέα. τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παρίεναι ἐς τὰ βασιλήια πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ αὖθι ἐσαγγελέος, ἐὼν μὴ τυγχάνῃ δυοῖν μιν γυναικοῖν βασιλεύς· γαμέειν δὲ μιν ἐξεῖναι ἀλλοθεν τοῦ βασιλέος ἢ ἐκ τῶν συνεπιθεμένων. τῷδε δὲ τῆς βασιλητίης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτευ αὐτῶν ὁ ἵππος πρώτος φθέγξηται ἀνίσχοντος ἐπὶ τὰς προσεδρίας, αὐτῷ δεδεγμένων, τοῦτον ἔχειν τὸ βασιλήιον. Δαρείου δὲ ἐόντος ἱπποκόμου, ἀνὴρ σοφὸς, τοῦ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον δὴ αὖ λέγει, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβάρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιλητίης ποιέεσθαι τάδε· ὅτευ αὐτῶν ὁ ἵππος πρώτος φθέγξηται ἅμα τῇ ἡλίου ἀνιόντι, αὐτῷ ἐπιμαχεσαμένων, τοῦτον ἔχειν τὸ βασιλήιον. νῦν ὦν εἴτινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὡς αὐτὴ ἡμεῖς γνῶμεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος ὑμεῖος ἀμείβεται. Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν

---

1 Sentio, quum per vnum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *vnius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse soluendas, quæ rectæ sunt, *vel, bona*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dict. 1 Conspirationis socii, *vel, factionis*. 3 Vobiscum non contendam. *i. Me competitorem non habebitis*. Sic & paulo post, ἐκ ἀνταγωνίζεται. 4 *Ante* Ceteris *adde*, Atq; ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

καταλελοίπεε τῷ οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ἔστι δὴ ὧν τὰ ἐπρήσσετο μαθών τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρυπτοίη γνώμῃσι, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ὑπίσαμοι αὐτὸν Περσέων, τὰ δὲ πολλοὶ περιεόντα μὲν εἰδείησαν. ἐκ τούτων βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν τὰ ἀδελφεὸς ἦν εἶπα τὰ συνεπρησσε ἐώην, οἰκὼς μάλιστα δὲ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐόντα ἐωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὔνομα τοὔυτο εἶχε 118 Σμέρδις. τοῦτον ἀνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς τὰ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τήν τε ἄλλην καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τὰ λοιπά, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὧν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ἀπίκηται, (εὗρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐν μέσοισι τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὲν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προεδεδόσθαι ὑπὸ Πρηξάσπεος (πέμψαντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιῆσαι τάδε) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, Εἶπε, Πρήξασπες, οὔτι μοι διεπρήξαο τὰ προσέθηκα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως χατέσοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπαμύνει, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. Εἰ μὲν νυν τεθνεῶτες ἀνέστασι, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὡς πρότερον, οὐ μή τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλαστήσῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας πάντα κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτου ἤκων προηγορεύει ἡμῖν Σμέρδις βασιλέος ἀκούειν. Ταῦτα εἶπαντος Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιώκτος γνώμης ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπιγμένου δὲ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ νεηνίη, φῆς γὰρ ἥκειν πρὸς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἰπὰς τὸ ἀληθέα, ἀπιθι χαίρων· κότερα αὐτὸς σὺ Σμέρδις φανόμενος ἐν ὄψι ἐντέλλεο ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſque eum viuere arbitrantibus, rebellandum ſibi putauit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vna conſpiraſſe, corporis habitu quam ſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes frattem ſuum interemerat: nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui ederent vt Smerdi Cyri filio deinceps LXII obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te, aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguiue quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. Quod ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, cum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cam- LXIII byſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

1 Inuadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut vlla contentio, *vel diſceptatio* magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet. 5 A quo veniens, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audientes eſſe iubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquã conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandauit, dicens Smerdin Cyri filium [1]optare hęc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui aduerſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambyſem, LXIV quum Smerdis audiſſet nomen, [2] percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cælum vſq; pertingere vertice. Agnoſcens itaq; ſine cauſſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem vbi [3] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum inſiliit, habens in animo [4] quam-primum aptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum, [5] vagina gladii excidit, vnde nudatus gladius perſtrinxit eius femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam oppottuna ad feriendum (vt ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet iam antea Cambyſi redditum ex vrbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) ſenẽ vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [6] poſtquã ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tũ magi iniuria perculſus, tum vulnere: verbaq; oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. LXV Hactenus tunc loquutus. Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant pręſtãtiſſimis quibuſq;, ita inquit, Quod maxime occultũ volebã Perſæ, [7] id cogor apud vos efferre. ego enim quũ apud Ægyptũ agerẽ, inter quietẽ viſum vidi,

Κύρου ὀξ ὄρου βασιλῶς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, ὁκ ὁπωπὰ ὁ δέ μοι μάγος Καμβύσης ὅτι ξυνὸν τῶν οἰκητῶν ἀπέδεξε, ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν Κύρου εἶ) Κύρου τάδε ὅτι θέλμνον εἶπαι πρὸς ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ὅτι κατεψυσμένος. Καμβύσης ὦ εἶπε, Πρηξάσπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας τὸ κελευόμενον, ἀλλὰ ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς αἰ εἴη Περσέων ὁ ἐπαναστὰς, ὅτι βασιλέων τὸ Σμέρδιος ὄνομα- 10 ρος; ὁ δὲ εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω σαφιέως τὸ γεγονὸς ἔπος, ὦ βασιλεῦ. μάγοι εἰσί σφι οἱ ἐπαναστάντες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. Ἐνταῦτα ἀναμνήσασα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀλήθεια τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινα ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς βασήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ· μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ἀθυμήσας 20 πρὸς τῇ ἁπάσῃ συμφορῇ, ἀνὰ θρῴσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὼν ταχίστων ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ μάγους. καὶ ἀνὰ θρῴσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο ἀδὸς τῇ θεότεϱον τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἆπιν ἔπληξε, ὡς ἑωυτῷ καιρίη ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ,τι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τῷ δὲ ἔτι θεότεϱον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν βί- 30 ον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦν πάντα τὰ χρήματα. τὸ δὲ χρηστήϱιον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὔνομα, ἐπὶ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε. συλλαβὼν δὲ τὸ χρηστήϱιον, εἶπε, Ἐνταῦτα Καμβύσεα Κύρου ὀϛὶ πεπρωμένον τελευτᾶν. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὑστέρῳ ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, καταλελάβηκέ με, ὃ πάντων μάλιστα ἐκρυπτὸν κτημάτων, τοῦτο ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ

---

1 Iniunxiſſe. *Vel*, *mandaſſe*. 2 *Videtur hac phraſis reſpondere noſtræ, Il fut touché en ſon cœur.* 3 Defleuit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 4 Quamprimum. *Vel*, *Primo quoque tempore.* 5 Gladius vagina excidit. 6 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſciuit, tum magi iniuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel*, *ad ſe rediit*, & intellecto oraculo, *vel*, *& quum mente complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 7 Eo redactus ſum vt id apud vos efferam.

» τὼ μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον
» ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς
» βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τὸ ὄρα-
» νοῦ. δείσας ὦν μὴ ἀπαιρεθείω τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ ἀδελ-
» φεοῦ, ἐποιήσα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. οὐ γὰρ ἦν
» ἀνθρωπίνῃ φύσει ὀκνῶν ἀρὰ τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀ-
» ποτρέπειν. ἐμὲ ὦν ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω
» ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ
» κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς ἐφοίτων, οὐδαμᾶ ὀπι-
» λεξάμενος μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος ὑπαιρημέ- 10
» νου, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώπων, πρῆγος ἢ τὸ μέλ-
» λοντος ἔσεσθαι ἀμείνω, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν
» δέον γένηται, καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστερημένος.
» Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὀδαμὸν παρέ-
» φαινε ἐν τῇ ὄψι ἐπαναστάντα ἔσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
» ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν εἶναι
» λογίζεσθε. τὰ δ' ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τὰ βασιλήιων,
» τόν τε ἐλίπομεν ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ-
» φεὸς Σμέρδις, τὸν μοι νυμφίλιόν τε ἐμεῦ ἀ-
» δελφεὸν ἐς τὸν μάγον πεπονθότες ὑμφορέην ἐμοί, ὅτος 20
» μοι ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε. ὑπὸ τῶν ἑωυτοῦ οἰκη-
» ιοτάτων. τούτου δὴ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
» ὑμῖν ὦ Πέρσαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλε-
» σθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶντί τε τὸν βίον· καὶ δή τι ὑ-
» μῖν τάδε ὑποσκήπτω, θεοὺς τοὺς βασιληίους ὑπικαλέ-
» ων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι
» παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
» περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴ τε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμε-
γρ. ὑπὸ ῥιζῶν νοι, δόλῳ" ἐκπαιρεθεῖσαν ὑπὸ ὑμέων· εἴ τε καὶ σθένεϊ
γρ. κατεργασάμενοι, σθένεϊ τῷ" κατεργασάμενοι, σθένεϊ καρτερῷ ἀνα- 30
» σώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν
» ἀνιεῖσα, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοισι ἐοῦσι ἐς
» τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μηδ' ἀνασωσαμέ-
» νοισι ἀρχῇ, μηδ' ὑπιεμένοισι ἀνασώζειν, τὰ ἐναν-
» τία τούτοισι ἔρχομαι ὑμῖν εὐχόμενος. καὶ πρὸς τούτοισι
» τοῖσι, τὸ τέλος Περσέων ἑκάστῳ ὑπὸ γενέσθαι οἷ
» ἐμοὶ ὑπῆλθε. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύσης,
» ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ προῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς
» τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐ-
» σθῆτος ἐρήματα εἶχον, καὶ κατείρειόν τε καὶ οἰ- 40
» μωγῇ ἀφύλακτῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐ-
» σφάκελίσε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς ταχίστα ἐσάπη,
» ἀπωλώλεικε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν
» τὰ πάντα ἐτῶν ἑπτὰ καὶ πέντε, ἄπαιδα
» δὲ τοῦδε παντάπασι ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περ-
» σέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ἐπεσκέχυτο,

1 quod quidem minime visum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidam domo adueniens, nunciare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura situm est auertere quod euenturum est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquam coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum exiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum altetum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is 2 immerita morte à proximis suis affectus est. 3 Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptum, 4 vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruëtibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, 5 defleuit omnem suam condicionem. Persæ, vt regem lamentantem LXVI conspexere, vniuersi tum vestimēta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os 6 vitiatum est, femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quũ regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnquam prole suscepta virili femineave. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas,

1 Quod vtinam minime vidissem. 2 Impia. 3 Quum vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Vi recuperetis, pro virili. *Veh, Pro viribus.* 5 Omne illud factum suum defleuit. 6 *Alij*, Carie exesum fuit. *Alij etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambysem, quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vt illi omne nomẽ Persicum redderetur hostile. Itaq; pro certo habebãt Smerdin Cyri per rebellionẽ regnare, vtpote Prexaspe vsq; pernegãte à se fuisse Smerdin interfectum. Neq; enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri
LXVII interemptum. ¶ MAGVS defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implendum octauum annum regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæq; exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperiũ edixit.
LXVIII Octauo autem mense quisnam esset cõpertus est hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filium Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque [1]eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phędymam, quam Cambyses tenuerat, cuiusque tunc magus contubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorum: misit ad eam quendam scisciatum quocum homine cubaret, cum Smerdi Cyri, [2]an cum altero. Illa remisso nuncio, negat se id scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquã, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquiens, Si ipsa Smerdin Cyri non habes cognitum, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. nõ enim illa suum ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire possum, aut vllam aliam cernere mulierum cum illo cubantiũ. Namq; hic vir, quisquis est, quum primũ adeptus est regnũ,
LXIX nos dispersit, aliam alibi collocans. Audiẽti hęc Otani res est visa manifestior.

τὸν μάγον ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπίστατο ἐπὶ ἀμφοτέροις εἰπεῖν. Καμβύσεα τε εἶπε τοῦ Σμέρδιος θάνατον, ἵνα οἱ ἀκόλουθοι πᾶν τὸ Περσικὸν οὗτοι μᾶλλον νεμεσήσαιεν Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστάτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ οὐ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος; φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὖ χειρί. Ὁ δὲ δὴ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεὴς ἐβασίλευσε, ὑπιβατεύων τὸ ὁμώνυμον Σμέρδιος τοῦ Κύρου μοῦνος ἐὼν τοὺς ὑπολοίπους Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξαν ἐς σφέας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. ἀποπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, τοῖσι μὲν ἀτελείην ἐπέθηκε καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία· τοῖσι δὲ τοῦτο αὖ τοῦτο ἀπέλυσε στρατοῦ. ἐς τὰ ἀρχέω. Οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἀμφιλεγόμενον ἐστί. Ὀτάνης δὲ μοῦνος ἐλπόμενος καταδηλος ἦν τοῦτο τοιῶδε· Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, ἦρχε δὲ καὶ ἠπείρου ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων· ἦν δὲ ὁ Ὀτάνης τοῦτος οὐκ ἀπόβλητος ἀνὴρ μάγου, ὡς ὀκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις; ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῆνδε σύνεσιν ἐσήνειρε, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποφθὰς δὲ μιν, ἐποίεε τάδε· ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, ἐν τῇσι δὴ λῆται πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης πρὸς αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο τεῷ ὅτεῳ αὐτέων κοιράνῳ; εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δὲ ἀντιπέμπει, Φαμβύη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμά, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικεόων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γνώσεις, σὺ δὲ πρὸς Ἀτόσσης πύθεο ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δὴ καὶ τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε Ἀτόσσῃ δυνατὰ ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἔσχε αὐτέων, ὅστις ποτέ ἐστι, τὰ ἀπέλαβε τὴν βασιληίην, διέπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσας δὲ ταῦτα τὰ Ὀτάνης, μᾶλλον κατεφαίνετο τὰ πρήγματα·

1 Quum cum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

πείθω ἢ ἀγγελίῃ ἐς πάντα παρ' αὐτὸν, λέγουσαν τάδε, Ὦ θύγατερ, δεῖ σε γενομένῃ βλ, κινδύνου αἰσχαλόεσθαι ⓜ αὐ ὁ πατὴρ ὑποδρώσσειν κελεύει. ἴω γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ⓝ αὐ τινα δοκέω ἐγώ, οὐπώ μιν σοί τε συγκοιμᾶσθαι μοῦνον, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοιῶν δίκην. νῦν ὧν ποίησον τάδε· ἐπεάν σοι σιωπύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασον αὐτὸ τὰ ὦτα. καὶ ἴω μὴ φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτῆς Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἴω δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη καὶ αὐτὴ κινδυνεύσειν μεγάλως ἴω ποιῇ ταῦτα. ἴω γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ πάντα ἔχων, ἐπίλαμπος δὲ ἀφανεῖσα ἔσαι, οἱ ἐδέηι ὡς ἀϊχώσει μιν. ὅμως, μέλλοι ποιήσειν ταῦτα. πρῶτα δὴ ὑποδέξασθαι ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τὸν δὲ μάγον τοῦτον τὸν Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὧν δὴ Φαιδύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ὑπετέλεσε τὰ ὑποδεξαμένη τῷ πατρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος πρὸς τὸν μάγον (ἐν γὰρ δὴ γυναῖκες Φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν νύκτα· ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἅπτεται τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγένετο, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ ἠμάθετο. Ὁ δὲ Ὀτάνης πρὸς τοὺς ἀρίστους Ἀσπαθίνεα καὶ Γωβρύην, Περσέων τε πρώτους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ ὑπιστοτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἀρά τινα ὑποπτεύσαντες οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνευρίσκοντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω σὺν λόγοισι, ἐδέξατο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνῃ μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα ὁ τῆ Γωβρύης, Μεγάβυζον Ἀσπαθίνης τῆ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ, προσγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων. τούτων γὰρ δὴ τῷ ⓞ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο, τοῖσι ἓξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ αὖτοι ἑόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσαν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαινόμενος, ἔλεγε σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μοῦνος ἐπίστασθαι, ὅπως τε ὁ μάγος ἔπλη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· τῇ αὐτῇ τούτου εἵνεκεν ἥκω σπουδῇ, ὡς συνήσων ὅτι ὦ μάγῳ θάνατον, ἐπί τε ὑμῖν συμβέβηκε ὥστε τὰ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animadverteſque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quū regnaret, aures præciderat, non exigua de causſa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunq; receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeundi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, vna cubuit, eiusque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit; quibus carere hominem, non difficulter sed facile sane deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine & LXX Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntque vt singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis quibus maxime confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenisset, placuit sex Persis hunc in societatem adsciscere. Qui LXXI quum septem essent, congressi colloquutiq;, fidem mutuo dedere. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ venisset, ita apud ceteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare, & Smerdin, filiū Cyri, mortem opperiisse: atq; ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit vt vos quoque rem sci-

rem sciatis & non solum ego, videtur mihi confestim esse transigendum neq; differendum. differre enim satius nō est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & re nihilo inferiorem esse patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconsulto, sed considerantius illam capesse: quam ita demum aggredi debemus quū plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit vtemini modo, sciatis vos teterrime perituros, aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi. sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie trāsigamus, aut scitote, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accusет,
LXXII sed me vt vos accusem. Ad hæc Otanes, quū cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipse quonam pacto regiam introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certe auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde nihil clari operis existit. Vos vero nostis, excubias quæ dispositæ sunt, [1] haudquaquam difficiles esse ad penetrandū. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reuerētiam, partim ob timorem. Adde quod habeō prętextū [2] accōmodatissimum cui innitamur. siquidem è Persis veniſse me dicā, ac velle quædā à patre mādata regi nunciare. Vbi enim expedit mendaciū dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum persuadendo sunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicendo aliquod lucrum [3] consequantur. Et alius huc, alius illuc magis propensus est. ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. quod si nihil lucri faciendum esset, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

Εἰδέναι, καὶ μὴ μοιῶν ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑποβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, ἐὸς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ οὐκ φαίνειν ἐοικὼς σεωυτὸν ἐόντα παντὸς κότεν ἧσσω· τιὴ μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω σπεύδειν ἀβούλως, ἀλλ' ἐπὶ δὲ σωφρονεστέρην αὐτὴν λαμβάνειν. δεῖ γὰρ πλεύνας γνώμης, οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, ἔστω τοῦτο οὕτω ὡς Ὀτάνης ἐξηγήσατο, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολέεσθε οὐκίστα. ἔστι γὰρ ὡς τάχιστα μάγον, ἐς δίκην προβαλλόμενος ἑωυτοῦ κέρδεα· μάλιστα μέν νυν ὀφείλετε ἐκ ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἔδοξε, καὶ ἐμοὶ ὑποτίθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἐγὼ κατείρπων ἐς τὴν ἐμὴν ἡμέρην, ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφέας αὐτοὺς ἐγὼ κατερέω τάχιστα μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, Ὅπῃ ὥρα παρεχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σπουδαιεῖν ἀναγκάζεις, καὶ ὑποβάλλεσθαι οὐκ ἐᾷς, ἴθι ἐξηγέο αὖτις ὅτεῳ τρόπῳ παιήσομεν ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεξεόντας οἶδας καὶ σὺ αὖτις, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἀτὰρ τόγε πυνθανόμενος; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ ἅλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργῳ δ' οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τόν τε μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὄψις οὐ παρήσει· τὰ μὲν καὶ καταδεόμενος ἡμέας, τὰ δὲ καὶ δείματι νικώμενος. τοῦτο δὲ, ἔχω αὖτις σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ παιήσομεν· φασὶ ἀρτί τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος πρὸς τὸν παῖδα τὸν βασιλέος σημῆναι τῷ βασιλέϊ. ἔνθα γὰρ μὴ δεῖ ψεύδεος λέγεσθαι, λεγέσθω· τὸν γὰρ αὐτὸν γνώμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ ἡ τῇ ἀληθείῃ ἀφαρεώμενοι. ἢ μὲν γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· ἢ δὲ ἀληθίζονται μέν, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ἐπισπασόμενοι κέρδος, καὶ πλέον μᾶλλον σφίσι ἐπιτρέπηται· οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τοῦτο μεθήσομεν. Εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθίζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής.

---

1 Haud difficulter posse pertransiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranseamus. siquidem è P. 3 Consequantur, & aliquis magis ipsis conuertatur; *vel*, flectatur, *id est, Morigerum se præbeat. Q. d. Vt aliquis magis animum ad eorum voluntatem conuertat. In ijs autem quæ proxime sequuntur, aliam lectionem sequitur interpres.*

ὃς αὖ μοὶ νεῶ τῷ πυλουρῶν ἐκὼν παρείη, αὐτῷ ἀμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὃς δ' ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος, καὶ ἐπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦτα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν. ὅτε γὰρ δὴ δεξόμεθα μᾶλλον, ἐόντες Πέρσαι, ἀνδρὸς Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου οὔτα ὀκνὸν ἔχοντος, ὁσοί τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως καὶ μέμνησθε τὰ ἐπίσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν βίον, μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὅτι ἀδικαιολογίῃ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν ὑμῖν μοι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἀλλοδιοῦντας ἢ ὅτι τάχιστα μάγων ἰθέως. Ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύτῃ αἰνέουν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο καὶ συντυχίη τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον ποιέεσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσεω ἀναρσια, ὃς τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μούνος ἠπίστατο Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐξηρείη μὲν ἀπολέσας· πρὸς δὲ ἔτι, ἐόντα οἱ ἀνὴρ μεγάλως ἦν Πρηξάσπεα ὑπὸ Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιεῦνται τε, πίστεί τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἢν μιν ἔξειν παρ' ἑωυτῷ, μήτε ἀδικοίσειν τὰ μάλιστα μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γενομένην· ὑποσχόμενοί τε τὰ αὐτὰ καὶ μυρία δώσειν. ὑποθρομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μιν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δὲ ἐκέλευον ἀναβαίνοντα ὅτι πύργων, ἀγορεύσαντα ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἀρχηνται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. Ταῦτα δὲ οὕτω ἐπετέλεον, ὡς πιστότατον δοκέον τοῖσι αὐτοῖσι ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς προείη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ὀξέως ἀγορεύσαντος οἱ φόνον αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ὅτι πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ δὲ, τὴν μὲν ἢ ἐκείνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐκὼν ἐπελήθετο. Ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος, ἐλιμπολόγησε τὴν πατριὴν τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

χ. ἀπελάσσω. χ. ἐλιμπολογέω.

Quod autem ad ianitores attinet, siquis eorū libenter cedet nobis, vtilius ei suo tempore erit: siquis resistere conabitur, vt erit hostis, ita tunc pro hoste habeatur: deinde intro irrumpētes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quam, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præsertim quicunque vestrūm Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quę nos tunc non admittebamus, [1] inuidiosè dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiam: [2] neque hunc cœtum dissoluendum censeo, sed statim aduersus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya ceteri comprobarunt. LXXIV

¶ Interea vero dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, vt magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quod [3] præterea *ob id* apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de caussis accitum hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset intra se habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, [4] pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis conuocare. ideoque iubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præciplebant, veluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseuerasset eum esse Smerdin Cyri, ac cædem à se factam pernegasset. Hæc quoque Prexaspe se paratū exequi dicente, magi conuocatis Persis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsusq; ab Achęmene, seriem familię Cyri recensęt, & vbi tandē deuenit ad Cyrū, LXXV

1 Calumniosè. 2 Neque hoc cœtu dissoluto, eundum aliò censeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Persas in maxima existimatione esset. 4 Pollicitantes se decies millies ipsius bona multiplicaturos.

comme-

commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, caussatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum nõ fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorũ quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, [1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti armis ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum ianitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
LXXIX spe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [2] ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἀληθῆ Κῦρος Πέρσας ποιήσει· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ μέλλοντα· νῦν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίῃ μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. ἔλεγε δὴ, ὡς μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς ἀδελφεὸν ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, οὐδὲ μάγους εἴη βασιλεύειν. Πέρσησι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς μάγους δηλήσαιτο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νεὼν ἐὼν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύοντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ἐπαμβάλλεσθαι, ἦλθον ἐξαμενοὶ τοῖσι θεοῖσι, τὴν τε εἰ Πρηξάσπεα τεθνεῶτα ἐόντα ἐδόντες σάφεν· ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ γενόμενοι ἐβουλεύοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπεπυσμένοι. σταθέντες ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφέων λόγους· ὁ μὲν ἀμφὶ Ὀτάνην, πάγχυ κελεύοντες ἐπαμβάλλεσθαι, μηδὲ οἰδέοντάν τὴν πρῆγμάτων, ὅτι ὑπεκλαπείη· ὁ δὲ ἀμφὶ Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ἐπαμβάλλεσθαι. ὡς δὲ ἀμφοτέρων ἡ αὐτὴ, ἔφατο ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο μὲν ἀγκυρέων ζεύγεα διώκοντά τε καὶ ἁρπάζοντα· ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου παίτες αἶνέον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤεσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιξάσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταμαθόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι αὐτῶν τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἔσεσθαι, παρίεσαν, δείσαντες μὴ πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτων οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὸν αὐλόν, ἐνέκειρον τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι βουκόλοισι, οἱ σφέας ἴσχειν ὅ, τι θέλοντες ἤιεσαν. καὶ ἅμα ἰσχόντες τούτους, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅπι σφέας παρήκοιεν. ἦσαν τε βουλομένοισι τοῦτο ἐπὶ τὰ πρόσω παιρίσκειν. ὡς δὲ, διαπεπυσμένοι, καὶ ἀπαπαμένοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τὠυτὸ καὶ τὰ ἐόντες ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω ἠνύσθαι ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς ἀνδρας τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, αἰτέοντο ἔδραμόν πάλιν ἀμφοτέρω, ἐς ὡς ἕκαστον τὸ πρόθυμον, ἐς ἄκλιτον ἑτέρου πόντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ ὅπλα κατελόμενος, ὁ δὲ, ἐς τὴν αἰχμὴν ἐτείνετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capesserent: (*vt legatur* ἀλλ' οὐκ) at Darius contra. 2 Vires suas aduersus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

ἐνθαῦτα δὲ σωεμίσγοντο ἀλλήλοισι. τῶν μὲν δὴ
τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐ-
τῶν τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἐν χερ-
σὶ ἐσάσθην. ὁ δ' ἕτερος τῇ ἀριστερῇ ἡμιώνεον· καὶ
τοῦτον μὲν, Ἀσπαθίνῃ παίει ἐς μηρόν· τοῦτο δὴ,
123 Ἰνταφέρνεα ἐς ὀφθαλμόν. καὶ ἐξερήμωσε μὲν τὸν ὀ-
φθαλμὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέν-
τοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὗτος τοσου-
τέων ποιέει· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε τὰ τόξα οὐ-
κ. χρῆσιμα δὲν ἦν χρησόμενος, ἐν χερσὶ ἐλάμβανε· ἐν γὰρ δὴ θαλάμῳ ἐστεῶτες 10
ἄνδρες ἀνδρεῖοι, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτὸς
προθυμήνασθαι τοῖσι ἔργοισι· καὶ τὸν σωεστεῶτα τῶν ἐν-
τὸς δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέν-
τος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν τὴν πο-
ρείην, οἷα ἐν σκότεϊ, προθυμεόμενος μὴ πλήξῃ
Γοβρύεα. ὁρέων δέ μιν ἄρρηκτον ἑστεῶτα ὁ Γοβρύ-
ης, εἶπε· Καὶ σὺ μὴ χρῆσθαι τῇ χειρὶ ὁ δ' εἶπε, Προθυ-
» μεόμενος σέο, μὴ πλήξω. Γοβρύης δ' ἀμείβετο, Ὦναξ
» καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πειθόμενος,
ὡς τε ἐνχειρίδιον ἔλαβε, καὶ ἐτύχεε τοῦ μάγου. 20
Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποτάμνοντες αὐ-
τέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐ-
τοῦ λείποισι, καὶ ἀδυναμίης εἵνεκεν, καὶ φιλαικίης τῆς ἀ-
κροπολίος· αὐτοὶ δὲ πάντες αὐτέων, ἔχοντες τοὺς μάγων
τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοή τε καὶ παταγῳ χρεώμενοι. καὶ
Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ
πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκ-
τεινον πρώτῳ τινὰ τῶν μάγων τὸν ποσὶ γινόμενον.
Πέρσαι δὲ, μαθόντες τὸ γεγονὸς ἐν τῷ ἐσάλῳ, καὶ
τῶν μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα 30
τοιαῦτα ποιέειν. ἀπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια,
ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον. καὶ εἰ δὲ μὴ νὺξ
ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Τοῦ-
την τὴν ἡμέρην ἑορτάζουσι Πέρσαι κοινῇ μάλι-
στα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴ ὀρτὴν μεγά-
κ. μεγαφο- λην ἄγουσι, τὴν καλέουσι ὑπὸ Περσέων μαγοφονί-
νία· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς,
ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς μάγοι ἔχουσι τὴν ἡ-
μέρην ταύτην. Ἐπεί τε δὲ κατέστη ἡ ἰσχὺς, καὶ
ἐντὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο μετὰ 40
ἐπῆλθε πάντα τὰ πρήγματα τῶν μάγων. καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μέν
τισι τοῖσι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν
ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταξεῖναι τὸ πρῆγμα-
κ. μοῦ- τα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲ ἡμέων μούναρχον μοῦνον μηκέτι γλυκὺς ὕπνος, ὅτε δὴ καὶ ἀγαθὸν

atque inde [1] miſcentur inuicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes iuxta eſſent, nulli vſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſpathinis femur percuſſit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus eſt. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter vero, quando arcus ei nulli vſui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [2] quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ocioſum ſtantem, interrogauit cur non vteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, Tu vero, inquit, vel per vtrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu percuſſit. Interfectis magis capita demunt, LXXIX eaque geſtantes quinque eorum, duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tum quod inualidi eſſent, tum arcis tuendæ cauſſa, foras procurrunt cum vociferatione ac tumultu: ceteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem cenſuerunt: eductiſque gladiis, vt quenque reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interuentu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſeruant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id *μαγοφονίαν, id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent. ¶ Vbi reſedit tumultus, dieſque quinq; LXXX exceſſere, ii qui magos inuaſerant, de omnium rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen huiuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur vt rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, [3] Vnum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut iucundum eſt, aut bonum.

[3] Manus conſerebant. [2] Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manum conſereret. *Vel*, Quum adortus eſſet Gobryas magum. [3] Ego certe, vt poſthac noſtrum vnus rerum ſolus potiatur, *vel*, vt rerum imperium vni noſtrum poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicis*, Poſthac deferatur, *quaſi iam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo poſt* μητέ τινας ἡμέας μουναρχέειν.

[1] Nam

[1]Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. [2]Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abiecerit ſenſus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. [3]Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per inuidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat ſine liuore eſſe: verum ita natura comparatum eſt [4] vt is ſit aduerſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque viuunt, inuidet, [5]deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimum putat. Nam ſiue admiretis eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſiue effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima ſunt, iura patriæ labefactat, feminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, iſonomian, *id eſt iuris æquabilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt vnicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. [6]Itaque (vt meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ deiectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit. Megabyſus autem ad oligarchiam. *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quę Otanes dixit

Οἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐς ὅσον
ἐπεξῆλθε, μετέχετε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὑ-
βριος. καὶ δὴ αἰ εἶχε χρῆμα καταρτημένον μου-
ναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνυθρωπίνως ποιέειν τὰ βούλε-
ται; καὶ γὰρ αὖ τὸ ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στὰν
τὰ ἐς τοῦτον τὸν ἀρχὴν, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νο-
μαίων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ ὕβρις ἐπὶ τὸ
τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμ-
φύεται ἀνθρώπῳ. δύο δὲ ἔχων ταῦτα, ἔχει
πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχρημένος
ἔρδει πολλὰ καὶ ἀπάδαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καί-
τοι ἀνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶ), ἔχοντά
γε πάντα τὰ ἀγαθά· ὁ δὲ ἐναντίον τούτου ἐς
τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοι-
σι τερεσσόμενος καὶ ζώοισι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοι-
σι τῶν ἀστῶν. ἀλαζόνας δὲ ἄμεινον ὑποδέκεσθαι
πλέεται. ἀπαρμοστότατον δὲ πάντων· ἢν τε γὰρ
αὐτὸν μετρίως θωυμάζῃς, ἀχθεται ὅτι οὐ καρ-
τα θεραπεύεται· ἢν τε θεραπεύῃ ὡς κάρτα, ἀ-
χθεται ἅτε θωπείην ἠνδυσμένος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα
ἔρχομαι ἐρέων· νόμιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιᾶ-
ται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἀρ-
χὴν, πρῶτα μὲν, οὐνόμα πάντων κάλλιστον ἔ-
χει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν μουνάρχης, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν γὰρ ἀρχὰς
ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύ-
ματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι ὦν
γνώμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆ-
θος ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα. Ο-
τάνῃς μὲν δὴ τοιαῦτα τὴν γνώμην ἐσέφερε. Με-
γάβυζος δὲ ὀλιγαρχίη σκέλλεσθαι παρῄνεε,
λέγων τάδε, Τὰ μὲν Ὀτάνῃς εἶπε, τυραννίδα
παύων, λελέχθω κἀμοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆ-
θος αἴρων φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης
ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν ὕβριστικώτερον, οὐδὲ ὑβριστικώτερον. καὶ τυραννου ὕ-
βριν

ἐκ τοῦ ἀπρήκτου τοῦ ὁμίλου ἀποφεύγων, ἐς ἄνδρα
ἐμπίπτει οὐ κατειδότα τὰ ἐκεῖνος ἀπωθέεται, ἀλλ'
ἐπιστάμενον τὰ ποιέειν. ὑπὸ δὲ τοῦ τοιούτου ἀν-
δρὸς ἐπιτιθεμένη ἡ ὕβρις ἐκπίπτει παραυτίκα
ἐς οὐδαμά. ἐκ δὲ τοῦ φθόνου τί μιν φῶ ἐπιτρέ-
ψαι ἐόντα ἄφρονα; ἐστὶ γὰρ τῷ μὲν ἀνθρώπῳ
φθόνος ἐπὶ τῷ ἀπεόντι ἀγαθῷ· ὁ δὲ τύραννος
ἐπὶ τῷ παρεόντι ἀγαθῷ ἐστὶ φθονερός. ἐστὶ γὰρ
ἀπαιδευσίη πάντων ἀνιηρότατον, καὶ πρὸς τοῖσι
ἀνιηροῖσι ἀνοίη ἐστὶ μεγίστη. ἐπὶ δὲ τοῖσι ἀνο-
μίη ἐστὶ πάντων ἀνδρῶν ἀνομωτάτη. ἐπεὶ γὰρ
ἐπὶ τοῖσι ἀνθρώποισι ἐστὶ ἐπιτηδεύσας τὴν τυ-
ραννίδα, ἐπὶ τοῖσι ἀνθρώποισι ἐστὶ ἐπιτηδεύσας
τὴν τυ

» βειν φθύγοντας ἄνδρας, ἐς δήμου ἀχολήσου ὕ-
» βριν πεσεῖν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀναγκαῖον· ὁμῶς γὰρ ἐπὶ
» ἢ πηδέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν
» ἐνί. πῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὔτε ἐδιδάχθη, οὔ-
» τε οἱδε καλὸν οὐδέν, οὐδὲ οἰκήιον· ὤθέει τε ἐμπε-
» σὼν τὰ πρήγματα ἀνάνοον, χειμάρρῳ ποταμῷ
» ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι,
» οὗτοι χρήσθων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐ-
» πιλέξαντες ὁμιλέωμεν, τούτοισι γὰρ ἐνδέδωμεν τὸ κρά-
» τος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀ- 10
» ρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βουλεύματα γίνε-
Περσικῶν σθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτῃ γνώμῃ ἐσί-
ἔφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώ-
» μην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς
» τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀ-
» λιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμέ-
» νων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου
» τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουναρχίου,
» πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ 20
» ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φαρείη. γνώμην γὰρ τοι-
» αὐτὴν χρεώμενος, ὅκως βουλεύοι ἂν ἀμωμήτως τῶν
» πλήθεος· σιγῶ τὸ τε ἂν βουλεύματα δόκι δυσμε-
» νέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολ-
» λοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα ἴδια
κατὰ φιλέει » ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. ἀνὴρ γὰρ ἕκαστος
» βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμῃσι τεννικᾶν, ἐς ἔ-
» χθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν στά-
» σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσιων, φόνος· ἐκ δὲ
» τοῦ φόνου, ἀπίξη ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ
κατὰ τοῦτο » διέδεξε· ὅσον δόκι τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἀ- 30
» ρχοντος ἀδύνατα μὴ ὑ κακότητα ἐγγενέσθαι. κα-
» κότητος δὲ ἐούσης ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν
» οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
» κακοεῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτουσι ποιεῦσι. τοῦτο
» δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις ἀναστὰς ὑπὲρ τοῦ δήμου τοὺς τοι-
» ούτους παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται ὑπὸ δὴ τοῦ
κατὰ τοῦτο » τοῦ δήμου θωυμαζόμενος δὴ, ἐν ὀλίγῃσι μούναρχος
» ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
» κράτιστον. ἔνι δὲ ἔπει πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, πό-
» θεν ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; πότε- 40
» ρα τῷ δήμῳ, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουναρχου;

uitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere ſæuitiam, nequaquam tolerandum eſt. Nam tyrannus, ſiquid facit, intelligens facit: [1] at plebi ſuum eſt nihil intelligere. quo enim pacto ſciat, qui neque edoctus eſt, neque honeſtum noûit, ne domeſticum quidem? & qui ad res agendas ſine conſilio præceps ruit torrenti flumini ſimilis? Quare ſiqui male conſultum Perſis cupiunt, ii ſtatu populari vtantur: nos vero cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipſi erimus, & ex optimis viris credibile eſt optima exiſtere conſilia. Hanc Megabyzus ſententiam dixit. Tertio loco ſuam Darius, LXXXII inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, recte mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorum, non recte. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, vt optime imperet populus, optime pauci, optime vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium ſentio. imperio enim vnius viri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. [2] Quod qui ſentit, non immerito ſtatum popularem miſſum faciat. vt taceam ſic præcipue conſilia in aduerſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingentia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Iam vero, plebe imperante, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, ſed amicitiæ validæ. qui enim aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuo ſe occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpoſitus tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter ceteros admiretur. Hic quum admirationi eſt, tunc vere [3] monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimam. Atque vt in ſummam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populone, an ab oligarchia, an à monarcho?

——lentiam fugiunt, in plebis effrenæ inſolentiam incidere, neq. 1 At plebi nulla intelligentia ineſt. quomodo enim intelligat (*vel*, vnde enim intelligentia ei adſit) qui nec edoctus eſt nec nouit honeſtum quicquam, ne in ſua quidem familia: & qui ad res ag. *Sed ἀνάνοον poteſt & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine vlla reprehenſione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentia autem proxime loci ſcripturæ mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamen poſſe ita reddi.* Atque hac potiſſimum ratione (*vel*, hoc potiſſimum modo) conſilia taceri apud aduerſarios queant. 3 Monarchus euadit,

Ego igi-

Ego igitur [1] sentio, quum sitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas: quod nequa-
LXXXIII quam satius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Persis studebat, vbi ipsius sententia reiecta est apud alios, ita in medium loquutus est, [2] Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse vnum aliquem è nobis regem fieri, siue per sortem, siue permissu Persarum per multitudinis electionẽ, siue qua alia ratione, equidẽ ego [3] vobis nõ refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meum imperii, vt nulli vestrũm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus,
LXXXIV è medio abiit alio sessum. [4] Ceteris autem septem de rege iustissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquẽ ex ipsorum numero regnum peruenirẽt, Otanem donari debere peculiariter eiusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quod primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa vero in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum vxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obtine-
LXXXV ret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos cõuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας ὑμῖν ἑνὸς ἀνδρὸς, τὸ τοιοῦτο πρῆγμα διαφθεῖραι. χρηίζεις τε τοῦτου, πατρίους νόμους μὴ λύσαντα ἔχοντας οὐ. ὑπὸ γὰρ ἀμείνονος. Γνώμῃ μὲν δὴ τρεῖς αὐτοῖσι προσκέαλο. ὁ δὲ τέσσερες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσετέλεντο τοῦτῃ. ὡς δὲ ἑαυτῷ τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην ἀντὶ ὕβριος ποιήσας, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες ξασιῶται, δῆλον μὲν δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι ἢ κατὰ κλῆρον λαχόντων, ἢ ὑπὸ τῶν Περσέων πλήθεος τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἕλωνται, ἢ ἄλλῳ τινὰ μηχανῶμαι. ἐγὼ μέν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιῶμαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ μέντοι ἐξίσαμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧτε ἐπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοί, τούτου ἐπόντος τοῦτα, σωφρονέοντι ἐξ ἐπὶ τούτοισι. ἔστι μὲν δὴ σφι οὐκ ἀντιγωνίζετο, ἀλλ' οὐκ μέσον καθῆστο. ἡ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη ἀρχετελὴς μουνίη ἐλευθέρη ἐούσα Περσέων, καὶ ἄρχεται τοῦτο ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβούλευοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα σφέων). καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν δὲ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἰὼν ἐς μηδικὸν ἕνα τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιλείη, ἀζαρέτας δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑκάστου καὶ τἆλλα πάντα δωρεῶν ἡ γῆ ἐν Πέρσῃσι ὑμιωτάτη. τάδε δὲ ἐπέκειτο ἐβούλευσάν τε ἀρθῆναι ἀζαρέτας δίδοσθαι τοῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ σωθέντος αὐτοῦ. τοῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἀζαρέτα. τάδε δὲ ἐς ὁ ἱππικὸν ἐβούλευσαν, παρίεναι ἐς τὰ βασιλήια πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ αὐτοῦ ἐσαγγελέος, ἵνα μὴ τυγχάνῃ οὗτος μούνου γυναικὸς βασιλέος γαμέειν δὲ μὴ ἔξεῖναι ἀλλοθεν τοῦ βασιλέος ἢ ἐκ τοῦ σωεπαναστάντος. τόδε δὲ τῆς βασιλητης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτου ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπαναστέλλοντος πρῶτος φθέγξηται ἐν τοῦ προαστείου, αὐτοῦ ὑπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλητίην. Δαρείου δὲ ἐόντος ἱππαγόμου, ἀνὴρ σοφὸς, τοῦ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον ὦν ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβάρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιλητης ποιέειν τε τάδε· ὅτου αὐτὸ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τοῦ ἡλίου ἀνιόντι, αὐτοῦ ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλητίην. νυν ὦν εἴτινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὡς αὐτὸ ἡμεῖς χρῶνται τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται) Οἰβάρης τοιῇδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν

1 Sentio, quum per vnum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *vnius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse soluendas, quæ rectæ sunt, *vel, bona*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dict. 2 Conspirationis socii, *vel, factionis*. 3 Vobiscum non contendam. *i. Me competitorem non habebitis*. *Sic & paulo post, ἐπ' ᾧτε ἐπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι*. 4 *Ante* Ceteris *adde*; Atq; ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

τούτῳ τοι· ὅστις ἢ βασιλεὺς ἔῃ ἢ μή, θάρσεε τοῦτου εἵνεκε, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς σεσεὶς ἀνὴρ τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ τοίνυν καὶ τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς δ' ὀπιοῦσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ὅδε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νὺξ, τῶν θηλέων ἵππων μίλῳ, τῷ ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτῃ ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ προσήγαγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχείμενον τῇ θηλείῃ, τέλος δ', ἐπῆκε οἰχόμενον τὸν ἵππον. Ἀμὰ ἡμέρῃ δὲ φαινομένῃ, οἱ ἕξ, κατ' συνεθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγένοντο ἵνα τὸ παροιχόμενον νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θηλέα ἵππος, αὐτίκα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπή τε ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγιγνόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥσπερ ἂν σωθέντος τοῦ γνώμεα. οἱ δὲ, καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων προσεκύνεόν μιν Δαρεῖον ὡς βασιλέα.

Οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπὶ ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ὡς δὲ ἵππῳ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐπιφανείσης τῇ χειρὶ, ἔχοντα αὐτοῦ χρύσας ἐν τῇσι ἀκαξυείσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν σὺν ἵπποις, Οἰβάρεα τὸν ἔξειραντα τοῦ χειρὸς, προσσυνεῖχαι. δὲ, ἀγαθόμενον, φερομάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ, οὐδαμὰ κατήκουσαν ὑπὸ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. δεχθέντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε δὴ τοὺς πρώτους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, τὴν τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πρώτα οἱ ὑπῆρξε τάδε. τὸν μὲν νεὼν τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζῶον δὲ τὸν ἱππον, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, Ο

hoc versaris vt rex sis vel non, [1] huius rei causſa confidere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes istiusmodi commentum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rem, vtpote crastino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit Oebares, ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in suburbana adducit, ibique alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admouet, ac tandem admittit. Postero die, simulatque illuxit, sex Persæ ex conuento adfuerunt equis insidentes. & quum in suburbanis vltro citroque vectarentur, vbi ad locum peruenerunt vbi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur sereno cælo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex composito accidissent, eum compotem voti fecerunt. nam ceteri ex equis desilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuisse machinatum, sunt qui aliud. vtroque enim modo refertur à Persis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipsam manum intra subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum statim solis ortum, quum equi digressuri essent, eam naribus equi Dariani admouisse, equumque ad odoris sensum infremuisse atque hinnisse. ¶ DARIVS itaque, Hystaspis filius, declaratus est rex: eique omnes Asiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rursus à Cambyse subacti, nunquam tamen in seruitutem redacti sunt, sed hospites extiterunt. [2] Hi Cambysi aduersus Ægyptum præsto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuissent ingressi Persæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus mago nupserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte stabilitis, ante omnia simulacrum è lapide factum statuit, hominis equo insidentis, inscriptis in hæc verba litteris, DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, (cuius

LXXXVI LXXXVII LXXXVIII

1 De hac re securum esse te velim. 2 Quum Cambysi aditum in Ægyptum permisisset:

nomen

nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EVboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, parrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat, ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Cariis & Lycijs & Melyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Cilicię regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obueniebant: Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [2] in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

LXXIX

XC

XCI

οιώμα λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΣΟΣ ΤΟΥ ΥΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτὸι καλέουσι σατραπηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ὀπίσησας, ἐτάξατο φόρους ⓐ τοῖσι ἔθνεα τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς τὰ πλησιόχωρα προσπαίοντας, καὶ ὑποβαίους τοῦ προσ- 1 ιβ
εχέας, τὰ ἑκάστερω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων προσοδον τὸν ἐπέτειον τῷ ταλάντῳ διείλε. τοῖσι μὲν ἐντεῦθεν ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἴρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοεικὸν· ὁ δὲ Βαβυλώνιος τάλαντος δύναται Εὐβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ὅτε γὰρ Κύρου ἄρξαντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἰὼ κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἀφ' οὗ δὲ τοῦτο τὸ ὑπέταξιν τῷ φόρου, καὶ πολλὰ πλησία τούτου ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἰὼ κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἷς γὰρ ἰὼ ⓐ τεταγμένος φόρος ἦν) τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου ἦν. ἦν μὲν δὴ τοῦτος ⓐ νόμος κατεστηκὼς. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νόμος δεύτερος ἦν. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ὀπὶ δεξιὰ ἐς πλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια ἰὼ τάλαντα φόρος· νόμος τρίτος ἦν. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἑκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσερακοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φερυρέουσαν ἵππον τὴν Κιλικίην χώρην ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νόμος τέταρτος ἦν. Ἀπὸ δὲ Ποσιδηίου πόλεος, τὸ Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιαράεω οἴκισε ἐπ' ὄρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτα γὰρ ἰὼ ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἰὼ.

1 *Sunt qui ita hunc locum expõnant*, Adiunctis ad nationes, *vel*, *gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens, Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur, *&c.* *Vt legatur* ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων. οἱ χρῆς δὲ, *&c.* 2 In montibus. *Valla legit* ἐν ὄρεσιν *pro* ἐπ' ὄρεσι.

ἔστι ὦν ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος νομὸς πέμπτος ἐστί. ἀπὸ Αἰγύπτου δέ, καὶ Λιβύων τῶν προσοικέοντων Αἰγύπτῳ, Κυρήνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται) ἐπελαχόσια προσῆκε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, ὃ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, τοῦ ὀπιμετρεομένου σίτου προσῆκε ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέεται, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος ἐστί. Σατταγύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος ἐστί. Ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος ἐστί. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιοι προσῆκε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἑκατομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἶναται ὄγδοος. Ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος ἐστί. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Πανθίμαθοί τε καὶ Δαρῖται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος ἐστί. Ἀπὸ Βακτριδωνῶν μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος ἐστί. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσοίκων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος ἐστί. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μήκων, καὶ τῶν τὰς νήσους οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι νήσοισι οἱ τοὺς Ἀναστάσιους καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος ἐστί. Σάκαι δὲ, καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος ἐστί. Παρθοι δὲ, καὶ Χορασμοὶ, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος ἐστί. Παικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος ἐστί. Ματιηνοῖσι, καὶ Σασπειρίοισι, καὶ Ἀλαροδίοισι δυώδεκα ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος ἐστί. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προεῖρητο· νομὸς εἰνάτος καὶ δέκατος ἐστί. Ἰνδῶν δὲ πληθός τε πολλῷ πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα

Quinta portio hæc. [1] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta prouenichant talenta, præter pecuniam è piscario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicę & Apparitę, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cetera Cissiorũ regione, trecena: Octaua hæc portio. A Babylone vero ceteraque Assyria millena talenta argenti prouenichant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringenta & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimari & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagaritiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolunt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum prouenichat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant: Duodeuicesima portio hęc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erãt: Vndeuicesima hæc portio. Indi, vt sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos nouimus mortales, ita tributum super ceteros omnes afferebãt tricena sexagena talenta

[1] Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus* suã portionem *vertit*

aureorum

aureorum ramentorum: Vicesima portio hæc. Quod si Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiunt nouies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti. [1] Aurum vero si terdecies tanto ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebantur in summam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: ceterum procedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, *hoc est reponit*. Liquefactum aurum argentumque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias subinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum vsus postulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermissa est, [2] quod eam minime Persæ colunt: Isti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, sed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Æthiopes sumpta subegit, quique sacram Nisam incolunt, & Dionyso dies festos agunt. Isti Æthiopes eorumq; finitimi, eodē quo Indi Calandiæ semine vtuntur, subterraneasque habent domos. horum vtrique tertio quoq; anno munera portabant, portantque ad meam vsque memoriam, [3] binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes reposita erant, eorumque finitimi ad montem vsque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. nam qui ad aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatem,

CXV

XCVI

XCVII

ψήγματος· νομὸς εἴκοσιος οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἓξ τεσσερήκοντα καὶ ἑξακόσια καὶ ἑξακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκασάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὑρίσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν τάλαντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. Τούτων ὦν πάντων συλλεγομένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς Ⓦ ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. Τὸ δὲ ἐπὶ τούτων ἐλάσσων ἀπιεὶς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσῆι φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλίγα ἀπ' αὐτῆς. προσῆιε δὲ τοῦτο χρυσοῦ, καὶ ἀπὸ νήσων προσῆιε δεύτερος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον Ⓦ φόρον χωνεύσας βασιλεὺς ἐς πίθους κεραμέους τήκει κατακέων. ἐπὴν δὲ τὸν πίθον περιρρήξῃ, κατακόπτει ὁκόσου ἂν ἐκάστοτε δέηται. Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ἐπιτάξιες· αἱ Πέρσαι δὲ χώρην μὲν οὐκ ἐπήρηνται δασμοφόρους. ἀτελέα γὰρ Πέρσας νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες Ⓓ τοῖσι Περσέων ἐπορεύοντο Αἰγύπτῳ, ἐπὶ δὲ Καμβύσεα ἐλάσαντα ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἳ τε Νίσαν τὴν ἱρὴν κατοικέουσι, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι Ⓓ Αἰθίοπες καὶ Ⓓ τοῖσι ἐσχατιόκοισι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ Ⓓ Καλανδίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ὑπόγαια κατάγουσι. οὗτοι συναμφότεροι ἀφ' ἑκάστου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ ὁ μέχρι ἐμεῦ· δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου· καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους ἑπτήκοντα. Κόλχοι δὲ ἔταξαν Ⓓ ἐς τοῦτο ἀγῶνα, τὸν Ⓓ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκασίου οὔρεος. ἐς τοῦτο γὰρ τὸ οὔρεος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκασίου, Περσέων οὐδὲν ἔτι φρονέει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμεῦ

1 Aurum autem ramentitium inuenitur esse talentûm Euboicorum quatuor millium sexcentorum & octoginta, si ita ratio ineatur vt pſegma, *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta sexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De asse, admonens legendum τρισκαιδεκασάσιον. quam lectionem & in vet. cod. reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circa initium eiusdem libri*, Aurum vero ramentitium si terdecies expendatur ad argentum, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse quatuor millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit summa eorum quæ quotannis colligebantur quaterdecies millena quingena sexagena talenta Euboica. 2 Quod Persæ immunes agros colant. Isti porro ad ser. 3 Bigros chœnices auri ignem non experti,

ἀφὰ πέντε τῆιδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ αἰεὶ πρὸς ἔτεος. Ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλέι ἐκόμιζον. Τὸ δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τοῦ βασιλέι τὸ ἐρημαῖον χωίζουσι, ἐντεῦθεν τοιῶδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἠέλιον ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ πλεῖ ἀπεχέως λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠῶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἐρημίη ἐστὶ, ἀφὰ τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, σχεδίῃσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα τε φωλείην· ἰὼν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοιὸν ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι, 128 ὃ ἐνθεῦτεν φορμοῦ δίκην πλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἠῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσί, κρεῶν ἐδέες αἰ ὠμησίσιον μοῦν. καλέονται δὲ Παδαῖοι. νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγουσι χρέωνται. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἰὼν τε ἀνὴρ, ἰὼν τε γυνὴ, τοῦτον μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, κρέα σφίσι ἀφαφανίζειν· ὁ δὲ, ἀπαρνεόμενος μὴ νοσέειν· οἱ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατεσθιέουσι. ἰὼν δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχωρέουσαι μάλιστα γυναῖκες τοῦτο τοῖσι ἀνδρείοισι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατεσθιέουσι. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα κτείνουσι. Ἑτέρων δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅτε ἄλλος ζώοισι οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι. ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐλοῖσι ἔστι ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, ἀθέρμαντον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· ἐσυλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἑψέουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται. φθονέουσι δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πρώτων, ἐμφανὴς ἔστι, κατάπερ τῶν προβάτων. καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ σχεδὸν πλησίον. Αἰθιοπικὸν δὲ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τὰ ἄλλων ἀνθρώπων, ἔστι λευκή, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemq; virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc istis dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id au- XCVIII rum tam multum, vnde ramenta quę dixi, regi afferunt, hac ratione comparãt. Indicæ regionis id quod ad solem vergit, fabulosum est. nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominũ qui in Asia ad Auroram & solis ortum habitant. ¶ INDORVM autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ: & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in palustribus fluminis habitant, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis nauigiis exceptant. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è tegete: quam vbi è flumine messuerunt inciderunt que, plectentes in modum thoreæ, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi XCIX pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium [1] aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum C Indorum hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atq; herba victitent. Estq; eis semen quoddam milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorum quisquis in morbũ incidit, is in locum desertum pergit, ibiq; decumbit, eius vel decumbentis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium CI quos recensui Indorũ coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominum, sed

1 Seu vir seu femina ægr.

atra,

atra, vt color corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [1] & vento Austro
CII obnoxii: eoque Dario neutiquam obtemperabant. ¶ [2] Ceteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degũt, pugnacissimi sunt, & qui [3] ad aurum præcipue mittunt. Circa hãc enim plagam vasta sunt propter arenam loca. in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidẽ magnitudine minores, vulpium vero maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, vt apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quæ egeritur arena, aureacea est: [4] pro qua in desertum mittẽtes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à latcribus, quos frenatos trahunt, feminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt à recentissimis fetibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate
CIII quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus speciem, Græcis, vtpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudã versus spectans. Hunc in modum iunctis
CIIII camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [5] vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousque efferuescens dum tempus est à foro discedendi: per quod spatium multo magis vrit quam meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos vrit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum peruenit: quo
CV tempore præcipue friget. Vbi ad locum Indi peruenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, καὶ παπαῤῥ ὁ χεσμία. τοιαύτην δὲ Αἰθίοπες ἀπίεν) θορίων. ὅτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν Περσέων οἰκέουσι, ὑπὸ νότου τε καὶ ἀπηλιώτεω ἀνέμου καὶ Δαρείου βασιλέος ὑδαμᾶ ἐώθεσαν. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσοικοι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι πλησιόχωροί εἰσι ἔθνεσι διαφορώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ ὅτι τὸ χρυσὸν σφι ἐλλάμψιον ἐόν ἐστι· τούτου δὲ εἵνεκα καὶ τῆς ἐρημίης τῆς ψάμμου. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνον) μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπήκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ ἐν αὐτέων καὶ πολλοὶ βασιλέι τῷ Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. ὅτι ὦν οἱ μύρμηκες τοιοῦτοι οἰκησιν ἐποιήσαντο γῆν, ἀναφορέοντες τὴν ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ μέγαθος καὶ εἶδος. εἰσὶ δὲ καὶ τοῖσι εἶδος ὁμοιότατοι ὅτοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ὅτι δὲ ταύτην τὴν ψάμμον φέλλονται ἐς τὸν ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζεύξαμενοι ἕκαστος κάμηλον τρῆς, σφετέρω μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκων, θήλεαν δὲ, ἐς μέσον. ὅτι ταύτην δὴ αὖτις αὖ καβαίνει, ὅτι τὴν δύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποπαύσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς τάχος τὰ εἶσι. χωρὶς δὲ, ἄλλα δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ὅτι σαφέως τοῖσι Ἕλλησι γράφω. τὸ δὲ μὴ ὅτι σαφὲς) αὐτὸ, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα· καὶ) αἰδοῖα, πρὸς τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὸν ὄρχιν τετράμμενα. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ ζεύξαντες τοιοῦτον κτῆνος ζεύξῃ τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅτι τὸν χρυσὸν λεηλατησόμενοι, ὅκως αὐ καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσον) ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τὸ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνον) ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ὅτι ὁ ἥλιος τότοισι τοῖσι αὐθρώποισι τὸ ἑωθινόν· τὸ καταπαῤῥ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑπερτείλας μέλεις τὸ ἀληθὴς ἁλιλύσιος· τότον) τὸν χρόνον καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα· ὥστε ὑδαλὴ λόγῳ αὐτοὺς ὅτι βρέχεσθαι τὸ καυστά. μεσοῦσα δὲ ἡμέρη, χαλεπὸν παπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους αὐθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς· ἀποκλινούσης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος καπαῤῥ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ὅτιων ἔτι μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ὅτι δυσμῇσι ἐών, καὶ τὸ καρτὰ ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες φυλακίδα,

1 Et versus Austrum ventum: 2 Alii ex Indis Caspatyro vrb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In aliis edit. interpret. Valla legitur*, Qui ad Austrum mittunt, *pro*, Qui ad aurum mittuntur: *vel*, proficiscuntur. 4 Ad quam *colligendam* qui in desertum mittuntur Indi, &c. 5 Sic inita *itineris* ratione *vt* quum feruen. &c. *Vel*, Hoc prudenter præuiso *vt* quum, &c.

127 κ. τοῦτο δὲ τῷ χρόνῳ

ἐμπλήσαντες ταῦτα τὰ ψάμμου, τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐλίσκα γὰρ ἡ μύρμηκες ὀδμῇ ὡς δὴ λέγεται τοῦ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἰσὶ δὲ ταχυτῆτα ὁμοίαν τῷ ἑτέρῳ· ὥστε εἰ μὴ τοῦτο λαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν γὰρ ἵππους ἐρσενας τῶν καμήλων, εἰσὶ δὲ πολλῷ θέειν τῶν θηλέων, καὶ ὑπολυέσθαι ἐπιλεχομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τοὺς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένους τῶν ἐλίπον τέκνων, ἐνδιδόναι μάλιστα οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ ἔστω τοῖσι Ἰνδοῖσι κτήματα, ὡς Πέρσαι φασί· μέζων δὲ καὶ ἀπανιώτερος ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. Αἱ δὲ ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, κατάπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τὸ μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ ἔσω ἑκάστη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τῇ μὲν, τὰ ἐμψυχα τετράποδά τε καὶ πετεινὰ πολλῷ μέζω ἐστὶ ἢ τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισι εἰσί, πάρεξ τῶν ἵππων· (ὑποὶ γὰρ ἐκείνου) τοῦ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων καλεομένων ἵππων) τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὖθί ἐστι, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορβόμενος τοῦ ποταμοῦ· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμηνα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὖθι φέρει καρπὸν εἶδος μὲν καλλονῇ τε πολυφερέστατα, τῇ δὲ χρείῃ τῇ ἀπὸ τοῦ οἴου τε ἐστὶ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πέμπτη δὲ αὖ μεσαμβρίης ἑκάστη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρινη χωρέων πασέων φυομένη, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, δύσκολόν κτέων ἐστὶ Ἀραβίοισι. τὴν μέντοι γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τὴν μὲν ἐξακαίοντες θυμιήμασι, τὴν ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτῃσι θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρεα, ὄφιες μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ὅτοι οἷοί περ ἐπ' Αἴγυπτον ἕρπουσι φραθέουσι, τούτοισι δὲ μή τι ἄλλο ἀπελαύνουσι ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τὸ συρεσκῆς τῷ καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀραβίοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ὑπεμπλέοιτο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι καὶ αὐτοὺς οἷόν τι τοῖς ἐχίδνῃσι ἡ πίσσα μιν γίνεσθαι. καὶ κως τοῦ θείου ἡ φρονοίη, ὡσπερ καὶ εἰκός ἐστι, ἔοῦσα σοφή, ὄφιν μὲν ψυχρόν τε καὶ ἄγριον καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολυγόνα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ὑπολείπηται καταδιόμενα· ὄφιας δὲ ἁπτομένους καὶ ἀπηνέας, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι

arena completis, raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quanta in alio est nullo: ita vt nisi viam ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideoque camelos mares, quod impares feminis sunt in currendo, ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrumque pariter. femina vero, pullum quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, vt Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo ante dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam ceteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi vtuntur. ¶ Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui aduersus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quam styracis fumo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, idque (vt credere debemus) solert diuinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæua & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Vnde fit vt

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congreganter, 3 Dissoluunt, si vna non trahantur vtrique. *Id est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. Gal. *Les saisons de l'annee.* 5 Versicolori 6 Vt rationi consentaneum est,

lepus,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quū grauida est, etiam [1] impleatur, & alium fetum in vtero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita vnum parit. nam vna cum fetu vterum emittit. Cuius rei causa est hęc, quod catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longe acutissimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augescensque magis ac magis, vngues imprimendo exulcerat: ita vt ad postremum, quum partus instat, nihil
CIX vteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur vt ipsorum natura fert, non esset hominibus viuendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, femina collum maris in emittenda genitura comprehendit, [2] sorbensque nonprius dimittit quam deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Femina vero talem luit masculo pœnā: quod filii dum adhuc intra vterum sunt, parrem vlciscentes matricem ambedūt: eiusque aluo ambesa, ita partum faciunt. Ceteri serpentes qui non sunt hominibus permicioſi, oua pariunt & magnam vim fetuum exeludunt. Porro viperæ per vniuersum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo fre-
CX quentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Casiam autem sic: Postquā sibi cum ceterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimæ, stridore diro, & viribus prævalentibus: quas ab oculis arcentes
CXI Arabes, sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius fegunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione vtuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus vbi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt: boum [3] asinorumque defectorum & aliorum iumentorum membra minutatim concisa,

ὁ λαγὼς ὑπὸ πάντος θηρεύε) θηλέα, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου. ὅτω δή τι τὸ πολύγονον ὄντι ὑπεκύσκεται μοῦνον πάντων τῶν θηλέων. ἐν δὲ μήτρῃ δασὺν τὸν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, δὲ ἄ, ψιλὸν δὲ ἄ, ἀρτὶ ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσαντε) δὲ ἄ, ἀναμρέε). τὸν μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. δὲ ἄ ἄτιον τούτου τόδε ἐστί. ἑπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχῆ) ἀμφαίνεσθαι, ὀξέας ἔχων ὀνυχας τῶν πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ὑπεκνέε) καταγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸν ἀνθρώπου πολλαὶ πάντων ὑμὲς ὧδε ἔν. Ὡς δὲ καὶ ἐχίδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δὲ ἑπεὰ ὀρνύων) τε ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ἔρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀμπεμφθὲν αὐτοῦ τὸν γενέα, ἡ θήλεα ἀνέσχε) τὸν ἀδρῆς, καὶ ἐμφύσα. οὐκ ἀπίει πρὶν ἂν ἀμφάγῃ. ὁμὲν δὴ ἔρσεν ἀποθνήσκει τῷ πνιγμῷ. ἡ δὲ θήλεα δίκην τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι. τὰ γενόμενα ἔοντα ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτρεαν. ἀμφαγόντα δὲ τὸν ὑδρῶ αὐτὸν, ὅτω τὸν ἔκδυσιν ποιέε). τὰ δὲ ἄλλα ὄφιες, ἐόντες αὐθρώπων ὀδηλήμονες, ὑκτερινοί τε ἐόντα, καὶ ἐκλέποισι πολλὸν μὲν χρῆμα τῶν ὀφίων. αἱ μὲν νῦν ἐχίδναι κατὰ πᾶς τὸν γῆν εἰσὶ οἱ δὲ ὑπόπτεροι, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ ὐδαμῇ ἄλλῃ· καὶ τὸ δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τὸν ὅτω κτῶνται Ἀράβιοι, τὸν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὰν καταδήσωσι βυρσῆσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἕρχονται ὅπῃ τὸν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται μὲν βαθέῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κατὰ θηρία πτερωτὰ, τῆσι νυκτερίσι προσεικελα μάλιστα· καὶ τέτυγε δριερόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅτῳ δρέπουσι τὸν κασίην. τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἐπὶ τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. οὔτε μὲν γὰρ γινέ), καὶ ὅππῃ μιν γῆ ἡ τρέφουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι γὰρ χωρίοισι φασὶ τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν τούτους τοὺς κέρφεα τὰ ἡμέτερα, ἀπὸ φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς πεπλασμένας πηλῷ πρὸς ἀποκρήμνοισι ὄρεσι, ἔνθα προσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίην ἔστι). πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοῦ Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τὰς ἀποτιθεμένων καὶ τὰς ἄλλων τοιούτων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα,

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel*, Et arcte constringens. *Vel*, Et inhærens. 3 Asinorumque mortuorum & al. iumentorum memb. in quam maxima frusta concisa,

κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα ἐόντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἁπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων. τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ἑκατοζυγίων ἀναφορέειν ὀπίσω τὰς νεοσσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχειν, καταρρήγνυσθαι ὀπίσω τὸν γλῶ. τὸν δὲ, ὀπίσω ἐόντας, συλλέγειν οὕτω μὲν τὸ κιννάμωμον· συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀραβιοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωυμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ ἀιγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι εἰρίσκεται ἐγκατακείμενον, οἷόν τε γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοι. Τοσοῦτο μὲν θυμιαμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀπόζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἰῶν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμοῦ ἕτερα ἐστί. Τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τεσσερεσκαιδεκαπήχεων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἰ μὴ ἐσπέσι σφι ἀπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔσχοιεν, ἀπατειρομένων πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δὲ ἅπας τῶν ποιμένων ἐπίσταται ξυλουργέειν ἐς τοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑπὸ τοῖσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὴν οὐρὴν ὀπίσω ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. Τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὀπίσω πῆχυν πλάτος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δύοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους τε μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχατοί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἐγὼ μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. οὔτε γὰρ ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα καστιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλλήνων, καὶ οὐ βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητέω δέ τινος ποιηθέν. οὔτε δὲ ὑπήκοος ἐγὼ πρὸς ἀνδρὸς ἀξιοπίστου γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. ἐξ ἑσπέρης δὲ ὦν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

κ. ἐς γλῶ.

κ. τεσσερεσκαιδεκαπήχεων

κ. ἀπέλκειν,

κ. ἀποκλινομένης

κ. κασσιτερίδας

κ. ἐβαρβάρισεν.

129 κ. ἐχέτων

in ea loca portant: & vbi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discissi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. CXII
At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graueolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis CXIII
dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice iucundo quodam odore. Suntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum vnum caudas habet tam longas vt non sint tribus breuiores cubitis: si quis trahi sinat, vlcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc vnusquisq; pastorum hactenus est doctus arte fabrili, vt plostella faciant quæ singularum ouium caudis subligent, superque plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem CXIV
occidentem vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus vtrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & æui longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt CXV
Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europæ quod pro comperto referam non habeo. neque enim assentior fluuium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quæsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Ceterum ad sep- CXVI
tentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat,

1 Quas si permittantur trahere, *id est, demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, vlcera contracturæ fiunt dum illæ ad terram atterentur: verum vnusq.

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intusque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima.

CXVII Est in Asia planities quædam vndique cincta monte quinque in locis intercisso, quæ aliquando fuit [1] Choramiorum cum ipsorum finibus & Hircanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: sed posteaquam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per singulas vndique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi vero in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quod anfractibus montium ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluenteque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatę afficiuntur permagno detrimento. Namhyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: sed æstate quum serunt [2] pisum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantesque [3] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reserari iussit, vtique eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique ceterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque

CXVIII hæc quidem ita se habent. ¶ Ceterum rex vnum è septem viris qui aduersus magum conspirauerunt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hanc noxam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conuentum erat inter magi oppressores vt eis ad regem foret aditus sine internuncio, nisi cubantem cum vxore. Itaque non oportere sibi interuenire nuncium censens Intaphernes,

ὁκ ἔχω ὁδὲ τῦτο ἀτρεκέως φάσαι· λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ ὁδὲ τῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλων ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐκτὸς οἰκήσιες ἀποκληίουσαι τὴν ἄλλην χώρην, καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ πανιώτατα ἔχειν αὗται. Ἔστι γὰρ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀποκεκληϊσμένον οὔρεϊ πάντοθεν· ἁρμαὶ δὲ τῦ οὔρεος εἰσὶ πέντε. τῦτο δὲ πεδίον ἐὸν μέσον κατέ Χορασμίων, ἐν οὔρεσι ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Παρθων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔσχον τὸ κράτος, ἔστι τῦ βασιλέος· ἐκ δὴ ὧν τῦ ἀποκληίοντος οὔρεος τῦτο ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ Ἄκης. ὃς πρότερον μὲν ἀρδεσκε ἁπταλαμμέους πάντας τῶν ἐρημέων τούτων τὰς χώρας, ἁπὸ ἁπτῶν ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῶν Πέρσῃ ἔσχε, πεποίηται τοιόνδε· τὰς ἁπτὰς τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκάστῃ ἁπτῇ ἐποίησε. ἀποκεκληϊμένου δὲ τῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῆ ἐξήλιον. οὗτοι ὧν οἱ πρότερον ἐμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, ὁκὸτε ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορὴ μεγάλη ἁπικνέονται· τοῖσι μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τῦ δὲ θέρεος ἀσπείροντες μελίνεον, καὶ σήσαμον, χρήιζοντα τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὧν μηδὲν σφι προδιδῶται τῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τὸν Πέρσας αὐλίζονται τε τὴν γυναῖκες, κάπτοντες πρὸ τὰς θύρας τῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἀντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τὸν φερεύνας· ἐπεὰν δὲ ἁμήσεος ἡ γῆ σφέων γλήπται πίνουσα, τότε ὕδωρ, αὖτις μὲν αἱ πύλαι ἀποκληίονται, ἄλλας δὲ ἀντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα παρεξ τὸν φόρον. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω. Τῶν δὲ τοὺς μάγους ἐπιβάντας αὐτῶν ἐπὶ ἄνδρων, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε τάδε ἐργασάμενον· ἀποθανεῖν· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπιβασίην ἤθελε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρήματα ποιήσασθαι τοὺς βασιλέι. καὶ γὰρ δὴ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπιβᾶσι τοὺς μάγους ἐσοδον εἶναι τοῦ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὐκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδοκίμεε ὁδὲν δεῖν ἀγγελίας

[1] Choramiorum montes incolentium, Choramiorũ *inquam* & Hirc. [2] Panicum [3] *i. In aula regia. sic & in sequentib. locis.*

ἀλλ' ὅλα ἰῶ τῷ ἐπιὰ, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ μὲν πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ φειώρεον, φάμβοι Ⓦ βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· ἀποσάμβυος Ⓦ ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀείρας Ⓦ χαλινὸν τῦ ἵππου, ἐς τοῦ αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. Ⓐ δὲ τῷ βασιλέι δεικνύοισι ἑωυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πονηρεύσαντες εἴησαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ Ⓐ ἐξ ἐπιβουλῆς ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπείρετο γνώμης, εἰ σὺν ἐπαινοῖ εἶσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἔμαθε ὡς οὐ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε Ⓦ Ἰνταφέρνεα, καὶ τοῦ παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μιν τῷ συγγενέων μιν ἅπαν βουλεύειν Ⓐ ἐπαναστήσασθαι. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσα αὐτὴ καὶ ὠδύρετο· ποιέουσα δὲ αἰεὶ τοῦτο τοῦτο, Ⓦ Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτείρειν μιν· πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδοι ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, Ⓦ βουλέσθαι σὺν πάντων. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὧδε ἀντεκρίνατο τάδε, Εἰ μοὶ δύο εἶεν δίδοι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, αἱρέομαι σὺν πάντων Ⓦ ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας Ⓦ λόγον, πέμψας ἠγάγετο, Ὦ γύναι, εἴρωτά σε βασιλεύς, ἵνα ἔχοις γνώμην, Ⓦ ἄνδρα τε ἐς τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, Ⓦ ἀδελφεὸν εἵλευ φυσιήσαι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἥκιστα κεχαρισμένος τῷ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ τούτων ἀποβάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκ ἔτι μοι ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλεξα ταῦτα. δοκέει τε δή οἱ δόξαι τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν τὴν γυναῖκα, καὶ Ⓐ ἀπῆκε τοῦτόν τε Ⓦ ὡς ἑταιρεότατον, καὶ τῶν παίδων Ⓦ πρεσβύτατον, ἅτε ἐν αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῷ μὲν δὴ ἑτέρῳ ἐπὶ τοῦτο τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε. Κατὰ δὲ κου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον " ἐγένετο πάδε· ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἐπὶ Σαρδίων ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γὰρ ἐμὲ παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πώποτε, ἐπεθύμεε λαβὼν ἀνδρῶν ἀπολέσαι· ὡς μὲν Ⓐ πλεῦνες λέγουσι, ἀμφὶ τοιῷδε δέ τινι

quia foret vnus è ſeptem, introire vtique volebat. ſed quum ianitor & qui à reſponſis erat introire non ſinerent, quod regem dicerent rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique nareſque præcidit, ac lora freni equini ad ceruices ipſorum alligauit, hominesque dimiſit. Qui quum CXIX ſeſe regi exhibuiſſent & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent, Darius ſigillatim quéque Perſarum accerſiuit, veritus ne id communi ſex Perſarum conſilio factum eſſet: explorauitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit ſine horum conſenſu Intaphernem hæc feciſſe, hominem comprehendit eiuſque liberos atque omnem familiam: multis de cauſſis credens illum cum ſuis propinquis rebellionem fuiſſe moliturum: hos comprehenſos ad necem vinciri iuſſit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id aſſidue faciendo ad ſui miſericordiam Darium quum adduxiſſet, miſſo ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domeſticis tuis quem velis liberari. Illa poſtquam ſecum deliberauit, ita reſpondit, Si vnius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, miſſo nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de cauſſa, viro filiiſque prætermiſſis, fratrem delegiſti vt ſupereſſet, qui & remotiore abs te eſt gradu quam filii, & minus iucundus quam maritus. Cui illa reſpondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, ſi dæmon voluerit, atque alii liberi, ſi hos amiſero, eſſe poſſunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione poteſt eſſe. [1] Hanc ſequuta cauſſam, ita loquuta eſt. viſaque eſt Dario probe dixiſſe. itaque ea re delectatus rex, & cum quem mulier optauerat miſſum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interfici iuſſis. Ita vnus è ſeptem Perſis ſtatim initio occubuit. ¶ Enimuero illud fere circa Cambyſis CXX ægrotationem contigit: Erat Sardibus præſes quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Perſa, cui nefariæ rei cupido inceſſit: ſiquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læſus eſſet, quemque ne vidiſſet quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt)

1 Hanc rationem in iſta electione ſequuta ſum.

cauſſam:

cauſſam: Quum aliquando pro foribus regis conſiderent Orœtes & alter quidam Perſa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute diſceptaretur, Mitrobates obiiciẽs Orœti, inquit,[1] Tune in pretio virorum es, qui inſulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidã è populariibus quindecim armatis fretus occuparit, eiuſque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluiſſe quidã aiunt,[2] vt affectauerit non de obiurgante vindictam, ſed Polycratem prorſus occidere, propter quem male audiſſet. Alij (ſed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Orœte miſſum cuiuſdam rei rogandæ cauſſa: (cuius autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in cõclaui cubantem fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſiue id conſulto, quòd res Orœtis contemptui haberet, ſiue forte aliqua huiuſmodi factum. ad quem quũ accedens Orœtis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem conuertiſſe (erat enim ad parietem verſus) neque quicquam reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Orœtes in *vrbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos nouimus (ſecundum Minoem, & ſiquis alius illo prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquam, extitit[3] ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, miſit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quod ſi ita feceris vt ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes (vt mihi pro comperto renunciatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur meipſum recipito, atq; pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permiſſurus: & ipſarum pecuniarum beneficio

CXXI

CXXII

ἀιτίλιν· ὅτι τῶ βασιλέος θυρέον κατημένον τὸν τε Οἰτάλιν καὶ ἄλλον Πέρσιν τῶν οὔνομα ἦν Μιτροβάτεα, νομοῦ ἀρχοντα τὸν ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κεινομένων δὲ τῶν ἀρετῆς, εἰπεῖν Μιτροβάτεα τὸν Οἰτάλτην τοιάδε, Σὺ γὰρ ἐὼν ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς βασιλέι νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσχειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δὴ ἱέουσαν βίπτειν χειροήθεϊαν, τὴν τῶν ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπῆλθας αἱρέσων, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύεις; ὁ μὲν δὴ μιν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀληθέα τὸν ὀνείδεϊ, ἐπιθυμῆσαι σὺν οὕτω εἰπόντα τοῦτο ἁμαρτεῖν, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, ἀφθόνῳ ἀκακίῃ ἤκουσε. Οἱ δὲ λόγιοι λέγουσι πέμψαι Οἰτάλτην ἐς Σάμον κήρυκα ὅτου δὴ χρήματος δεησόμενον (οὐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ Πολυκράτεα τυχεῖν κατακειμένου ἐν ἀνδρεῶνι παρεῖναι δὲ καὶ Ἀνακρέοντα Τήϊον. καὶ κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Οἰτάλτεω προήματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τοιαύτῃ ἐπεχρήσατο. τὸν τε γὰρ κήρυκα Οἰτάλτεω παρελθόντα ἀφαλέγεσθαι, καὶ Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἔπος ἐσαμμένον πρὸς τοῖχον) οὔτε μιμήσασθαι, οὔτε προσχρῆναι. Αἰτίας μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, παρέσι δὲ πυθέσθαι ὁκοτέρη τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὧν Οἰτάλτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρου τὸν ποταμὸν οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρὲξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης γνώμης Πολυκράτης μουνοῦχος ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα ἁμφοβούμενον ὁ Οἰτάλτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε· ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυθόμην βουλεύειν σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματα τοι οὐκ ἔστι τὰ φερνήματα. σὺ νῦν ὧδε ποίησας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις δὲ κἀμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης βουλεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἀγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας αὖθις, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἐᾶ ἔχειν. εἶναι δὲ χρημάτων

1 Itane tu vir cenſendus es qui inſ. 2 Vt non tam eum qui hæc dixiſſet vleiſci affectauerit quam Polyct. 3 *Ideſt, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Ionis filius.*

ρ ἀρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. Εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ
131 » περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος
1 τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ ἐπιδείξω. Ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης, ἤθελε τε καὶ ἐβούλετο· καὶ γὰρ ἐπιεικέως (ἐμέμφετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμπει τῶν ἀστῶν τὸν δοκιμώτατον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, τὸν ἐπὶ πᾶσι τοῖσι ἑωυτοῦ γράμματα ἐπιστάμενον· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ τῆς οἰκίης τοῦ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀρέτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἐόντα τοῦ χρήματος δόκιμον, ἐποίεε τάδε· λαρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν καρτὰ βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ἐπιπλῆς τῶν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαίανδρος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. ὡς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τοιήνδε ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, πανταχόθεν ἐλύετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα. ὡς δὲ τὸν Ὀρέτεα· καὶ δὴ καὶ ἐόντος αὐτοῦ ὅπισθε τῶν πεντηκοντόρων, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ ὁ ἠπείλησε, εἰ σῶς ἀπονοστήσει, πολλὸν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρᾶτο ὅπι τελέα ταῦτα γένοιτο. βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τὸν πατέρα ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔστελλε τῶνδε τὸν Ὀρέτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρὸν τὰ ἐόντα, καὶ τὴν
κ. ἐπιτήδεα τέχνην ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀποικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυτοῦ φρονημάτων. ὅπου γὰρ μὴ ὁ Συρηκοσίων γε ὁμόσε τύραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιος ἐστὶ Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπονήσιος Ὀρέτης αὖτις αὖρωσε. τῶν δὲ ὁ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, χαλκέων σφέας ἑωυτῷ χαρίζεσθαι εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθερίους. ὅσοι δὲ ἦσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀναχρεμαμένος,
κ. ἐπιτήδεα ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum, [1] cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gauisus CXXIII
est, atque obsequi volebat. maiorem enim in modum pecuniam auebat. Mittit itaque prius ad rem inspiciendam quendam è popularibus suis, [2] Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui non longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis spectatu dignum, templo Iunonis omnem dicauit. [3] Hunc Orœtes quum cognouisset speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendum putauit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ aduenienti Mæandrius quum inspexisset, Polycrati renunciauit. [4] Enimuero ne illuc se CXXIV
conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimem esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à sole autem inungeretur. Hanc visionem conspicata, [5] instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Orœtem: quinetiam [6] ad biremẽ eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur, si sospes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipsa vt ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginem esse quam patre orbari. Polycrates omne consilium pro nihi- CXXV
lo habens, ad Orœtem nauigauit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotonien sem medicum, qui eam artem apud suos [7] præclarissime omnium exercebat. Vbi Magnesiam peruenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona [8] & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum vllus est magnificentia cum Polycrate comparandus. Eum Orœtes (quod indignum relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimisit, iubens eos gratiam sibi habere quod liberi essent: peregrinos autem atque seruos iure captiuitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnem filiæ visionẽ exoluit.

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Orœtes quum exploratorem aduentare audisset, ita egit. *Ad verbum*, Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multum dehortantibus, illuc profectus est. quum etiam *eius* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur *&c.* 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat. 6 Ad nauem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad nauem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

nam ab Ioue quidem, quum plueret, lauabatur: à sole autem, [1] exudante è mẽbris abdomine, vngebatur. Hunc exitũ habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quẽ vaticinatus ei fuerat Amasis rex
CXXVI Ægypti. Verum non multo post tempore Polycratis vltio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: [2] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([3] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapem, spectatos in Persis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum iucunda nunciasset, trucidandum curauit, summissis quibusdam qui redeuntẽ aggrederentur, quique trucidatum cum ipso equo occulta-
CXXVII rent. Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed aduersus eum [3] è professo mittere copias consilii non erat, [4] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam, Itaq; Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniuit: Accitis Persarum summis quibusq; proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrũm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nulliſq; copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo [5] quis vestrũm mihi Orœtem vel adducat viuum, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cum alia multa scelera admisit, tum hæc duo: vnum, quod duos è nobis, Mitrobatem eiusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum, [6] necandos curat, facinus profecto nõ tolerandum: ideoq; priusquã maiora in Persas scelera admittat, [7] cõprehendendus est
CXXIX ad necem. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterũt qui repromitterẽt, singuli volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. id quum fecissent, sors

ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὑοι, ἐλείετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιεὶς αὐδὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ Ἄμασις ὁ Ἀιγύπτιος βασιλεὺς προεφημώτυσατο. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος ὕβριες μετῆλθον. μετὰ γὰρ Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην, μέλλων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφείλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ μετὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα ὃν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδιστε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔπρηξε· μετὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάσπεω· ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλά τε ὑβρίζοισι πρήγμασι, καὶ ἵνα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐδὸν, ὡς οἱ ἐδόκεε ἥδονὴν οἱ ὧν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μιν ὀπίσω κομιζόμενον, αὐδὸς οἱ ὑποστείσας κατ' οὐδόν. ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε Ὀροίτεα ἰσασθαι, πρώτων τὸ ἀδίκημα· εἶνεκε, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης γραφὴν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε ποιέεσθαι, ἅτε οἰδαμόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἐχόντων τὴν ἀρχὴν, καὶ Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν περιφανέα ἔχειν· χίλιοι μὲν Περσέων ἑορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. ἐπεὶ ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τῶν ὑμέων ἐπιτελέσειε σοφίῃ τε, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδὲν· ὑμέων δὴ ὧν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι. ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τῶν μὲν, δύο ἡμέων ἤισωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ τῶν δὲ, οὐ ἀναγκαλέοντας αὐδὸν, καὶ πομπόμους ἐπ' ἐμῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀναγκαίην φαίνων. πρίν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρείου μὲν ταῦτα ἐπειρωτῶντος, τῷ δὲ ἀνδρες τεσσεράκοντα ἐπέστησαν, αὐδὸς ἕκαστος ἐθέλων πρήσσειν ταῦτα· ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατέλεμψε, κελεύων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχ-

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret. 2 *Legit* ὃ τοῦτο τῇ περιχυ. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat) 4 Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης. *q.d. recta via.* 5 Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q.d. Quum nondum tumor rerum resedisset, id est, turbulentus status.* 6 Aliquis vestrũm, *Potest & interrogatiue legi.* 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χρήμ ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ
Β. τῶν Βαγαῖος, ποιέῃ τοιάδε· βιβλία γραψάμενος πολ-
λὰ, καὶ πρὸς πολλῶν ἔχοντα χρημάτων, σφρηγῖδά
σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου. μετὰ δὲ νέμε ἔχων ταῦτα ἐς
τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Ὀρόντεω ἐς ὄψιν ἐλ-
θὼν, τῶν βιβλίων ἓν ἕκαστον προαιρεόμενος, ἐδίδου
τῷ γραμματιστῇ ἢ τῷ βασιληίῳ ὑπολόγῳ. (γραμ-
ματιστὰς δὲ βασιληίους Ⓐ πάντες ὑπάρχοι ἔχουσι) ἀ-
πορπηρεόμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ
Βαγαῖος, εἰ Ⓐ συνδέξαιατο ἀποστᾶσιν ἀπὸ Ὀρόντεω. 10
ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως,
καὶ τὰ λεγόμενα ἐν τοῖσι βιβλίοισι, ἔτι μέζονως, δίδοῖ δή-
» λα, ἐν τῷ ἑνὶ ἔπεα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
» Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀρόντεα.
Ν. τῶν. Ⓐ δὲ, ἀκούσαντες τούτων, μετῆκαν Ⓐ τὰ ἀγχμαί. ἰ-
δὼν δὲ τούτῳ σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῇ βι-
βλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας τὸ τελευταῖον τῶν βι-
βλίων δίδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐνέγραπτο, Βα-
» σιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλ-
λεται κτείνειν Ὀρόντεα. Ⓐ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσε 20
ταῦτα, ἀσπασάμενοι τὰς ἀκινάκεας, κτείνουσι παρ-
αυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀρόντεα Ⓐ Πέρσῃ Πολυ-
κράτεος τοῦ Σαμίου ὕβριες μετῆλθον. Ἀπικο-
μένων δὲ καὶ ἀναχομισθέντων τῶν Ὀρόντεω χρημά-
των ἐς τὰ Σοῦσα, συνωμοσίη χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστε-
ρον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώ-
σκοντα ἀπ' ἵππου, γραφῶσι Ⓐ πόδα. καὶ κως ἰ-
σχυρότερος ἐς ὀργὴν ὁ μὲν Ⓐ ὡς ὀφθαλμὸς ἐξεχώ-
ρησε ἐκ τῆς κεφαλῆς. νομίζων δὲ καὶ πρότερον πρὸς
ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶ πρῶτος 30
τὴν ἰητρικήν, τούτοισι ἐχρᾶτο. Ⓐ δὲ, στρεβλοῦντες ἐν βιώ-
μῳσι τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ
ἡμέρας ἐν ἑπτὰ νύκτας ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ
Δαρεῖος ἀχθυπνίῃσι ἔσχετο· τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔ-
χοντι Ⓐ φλαύρως, μεθέηκε μᾶλλον πρότερον ἐπὶ τὸν
Σάρδισι τὸν Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τοῦ τέχνῃ, ἀγ-
γέλλῃ τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγαν μιν τοῦ ταχίστου παρ' ἑ-
ωυτὸν κέλευσε. Ⓐ δὲ ὡς ὄρξεσε ἐν τοῖσι Ὀρόντεω
ἀνδραπόδοισι ὁκοῖός τις ἐὼν ἀπημελημένον, σαρῆν
ἐς μέσον, πέδας τε ἕλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσπεμμένον. 40
Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, πρῶτα ὁ Δαρεῖος τοῦ τέχνης εἰ
ἐπίσαιτο. ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτοῦ
κήδηται, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ Ἑλλάδος ἡ ἀπεχθήμενος.
καταφανέα τε τῷ Δαρείῳ τέχνην ἐπίσασθαι· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, κελεύσαντος μάστιγάς τε καὶ
κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὡς
οὐκ φαίνει, φὰς, ἀτρεκέως μιν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁ-
μιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχοντι τὸν τέχνην.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione vsus est: Complures litteras variis de rebus vbi scripsit sigilloq; Darii impressit, cum his profectus est Sardis. Eas, posteaquam in conspectum Orœtis venit, dedit separatim recitandas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus litteras, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerari litteras, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimum libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mandat Persis qui in Sardibus sunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id est hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem persequuta est. ¶ Traductis cxxix
atque comportatis Susa bonis Orœtis, contigit non diu post vt in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo desilit, pedem intorserit vehementerque luxauerit. nam talus è iuncturis amotus est. Se itaque existimans, vt etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At isti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebãt: adeo quidem vt septem dies totidemq; noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidem male habenti quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit: cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrime accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi pro neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus ac cõpedes trahens. In medio positum Da- cxxx
rius interrogauit nunquid eam nosset artem. Democedes, veritus ne si se proderet, vsquequaque Græcia priuaretur, dissimulare: sed quum videretur notitiã artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artem illam negauit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinẽ quã cũ medico habuisset.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamẽtis vtens,[1] & lenia, post acria, admouens, Darium compotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit, quum iam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quã curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ aut eã phialæ thecam suffringentes, Democedem donauerunt tam amplo munere, vt famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarũ stateres colligens, nõ paruam auri sum-
CXXXI mam coegerit.[2] Hic Democedes hunc in modum à Crotone profectus, cum Polycrate. consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samũ profectus est. A quo viro non minimum medici [3] Crotonienses primi nu-
CXXXII merabantur, secundi, Cyrenæi. Qua etiam tempestate Argiui ceteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc vnam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem secutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [4] maximi apud regem momenti
Cxxiij Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia contigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor)

μὴ ὑ, ὡς ⓐ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικῆσι ἐπῳδῇσι χρεώμενος, καὶ ἠπιάματα τὰ ἁγνὰ προσάγων, ὕπνου τε μὲν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμῇ ἔτι ἐλπίζοντα βήσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ χ ξυμφορὴν ⓐ διπλησίην ὁ κακὸν ὀπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεὶς ὦν τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν πρὸς τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. προσαγαγόντες δὲ ⓐ θυλάκῳ, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ δοῦναι εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ⓐ ἀπέδωκε. ταῦτα δὲ ἀκούσασαι ἕκαστη, φιάλην τὸ χρυσοῦν σφέων θήκην ἐδωρέετο. ⓗ Δημοκήδεα· οὕτω δὴ ἅλις ἐφίλει δωρεῇ, ὡς καὶ τὸν ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης τῷ οὐνόματι ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ ⓐ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέξατο.

Ὁ δὲ Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπορμώμενος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς συνείχετο ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργῇ χαλεπῷ τὸν ἐπεί τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγινάν. κατασὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερέβαλλετο οὐ πολλοὺς ἰητροὺς, ἀσκευὴς πρέων, καὶ ἔχων οὐδὲν χ ὄργανα τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστί· ἐργαλήια· τῷ μὲν δευτέρῳ ἔτεϊ τάλαντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων. τετάρτῳ δ' ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν τάλαντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἤκουσα Κροτωνιήτας ἰητροὺς ἀδοκίμους εἶναι· ἐγένετο γὰρ ὧν τότε οὔτε πολλοὶ Κροτωνιήτας ἰητροὶ ἐλέγοντο εἶναι τὴν Ἑλλάδα τὴν δὲ, δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. καὶ ⓗ ἄνδρα δὲ τότον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σουσίοισι ξεινοδόκος Δαρείου, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πολλά τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπέων, πάντα πάλλα ⓐ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Αἰγυπτίοισι ἐν ἔχεσι, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μισθοντας ἀσκητὰς εἶναι, διότι πάντων Ἑλλήνων ἐν ἔχ-κ ἐπὶ λησι ἐν ἔχοντο ἐόντων, τούτους, βασιλέα πάντα ταράξαντα, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ἐπιστάμενον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι, ἐρρύσατο. ὧν ὑ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης πρὸς τὸν βασιλέϊ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μὲν ταῦτα, τάδε ἄλλα συνωνήσατο γενέσθαι· Ἀτόσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ,

---

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἵνα μὲ πρῆγμα. *Alioqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset*, Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quum asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab, &c. 3 Crotonienses inclaruerunt, hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

ὅτι τῦ μαζοῦ ἔφυ φῦμα· μὴ ὦ, ἐκφαγὼν, ἐνέμε-
το πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἰὼ ἔλαθεν, ἡ δ', κρύ-
πτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε σιγῇ· ἐπεὶ τε δὲ
ἐκακῶ ἰῶ, μετεπέμψατο Δημοκήδεα, καὶ ἐπέδειξε· ὁ δ',
φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἔδεετο μιν, ἢν μὴ ἀπύτου ἐργήσειν ἐκείνῳ τῦτο ὃ αὐτὸς δεηθῇ·
δείσεσθαι δὲ σιγῇνος τὴν ὅσα αἰσχύνεται φέρουσα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μὴ ταῦτα ἰώμενος ὑγιέα
ἀπέδεξε, ἀπέδεξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τῦ Δη- 10
μοκήδεος ἡ Ἄτοσα, προσέφερε ἐν τῇ κλίνῃ Δα-
ρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε
δυνάμιν Πέρσῃσι. Εἰκὸς δὲ ἐστὶ ἄνδρα καὶ νέον, καὶ
χρημάτων δεσπότην μεγάλων, φαίνεσθαί τε ἀπο-
δεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σημάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ὑποπτεύωνται ἄνδρα
εἶναι πρόσφατα, καὶ ἵνα τείρωνται πολέμῳ, μηδὲ
σχολὴν ἄγοντες, ὑποβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ αὖ τε
καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἶς ἡλικίην. αὐξανο- 20
μένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γη-
ράσκοντί τε συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα
ἀπαμβλύνονται. ἡμὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔ-
λεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ
αὐτὸς ὑπενόεον ποιήσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι
πρῶτα μὲν ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤ-
πειρον ὑπὲρ Σκύθας στρατεύεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλί-
γου χρόνου ἐς τὰ τελεύμενα. λέγει δὲ Ἄτοσα τά-
δε, Ὀρέω νεῦ, ὅτι Σκύθας μὲν τὸν πρῶτον ἐάσεις
ἐάσον (ὅκου γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δὲ 30
μοι ὅτι τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ὑπωμόσω
γὰρ, λόγῳ τιμωρησομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι
θεραπαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθί-
ας. ἔχεις δὲ ἄνδρα ὑποπτερώτατον ἀνδρῶν πάν-
των δέξαι τε ἔκπαγλα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσα-
σθαι, τοῦτον ὃς σὺ ἐπὶ πόδα ἔζευξε. ἀμείβεται
Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς
Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατα-
σκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἀμείνονα πέμ-
134 ψαντα σὺν λέγεις, πέμψαι ἐς αὐτάς· οἳ μαθόν- 40
τες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, δεξιὰ λέξουσι ἡμῖν. καὶ
ἐπειτα δεξιπόσιος, ἐπ' αὐτὰς τρέψομαι.
Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἦρχε ἐποίε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέ-
σας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετείλατο σφι, ἐπορμῶσι Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν
τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ

in mamilla vlcus exoriretur, deinde reſciſſum porro graſſaretur. quod iſta, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: ſed vbi male iam ſe habebat, accerſito Democedi rem oſtendit. Ille ſe redditurum ſanam affirmãs, adiurat eam vt ſibi viciſſim ipſa inſeruiat in eo quod orauerit, oraturũ autem nihil vnde dedecus redundaret. A quo, poſteaquam curata eſt, edocta, Cxxxiij
Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta eſt, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, deſides, nullam neque gentem neque potentiam Perſis acquirens. atqui par eſt virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo ſe oſtendere, quo etiam Perſæ cognoſcant ſibi virum præeſſe. Quod vt facias, duabus de cauſſis intereſt, vt Perſæ & eum qui ipſis præeſt, virum eſſe intelligant, & bello atterantur: ne ocium agentes tibi inſidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate inuenili es. nam augeſcente corpore ingenium pariter augeſcit, & conſeneſcente conſeneſcit, & ad res omnes elangueſcit. Hæc Atoſſa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius reſpondens, Quæ, inquit, vxor, ipſe facere deſtinaueram, ea omnia dixiſti. ego enim conſtitueram Scythis bellum inferre, iuncto mari è noſtra continente in alteram ponte: & hæc breui tempore perficientur. Ad eum Atoſſa, Animaduerte, inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: aduerſus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupiſco enim Lacænas & Argiuas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum [1] ad demonſtrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum ſanauit: Cui Darius, Quandoquidem, inquit, vxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur ſatius ante omnia mittere illuc explorátores Perſas, vna cum iſto quem dicis, qui percepta omnia illic & viſa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, aduerſus Græcos tendam. Hæc loquutus Da- Cxxxv
rius, & quod eſt loquutus, re quoq; aggreſſus eſt. nanque vbi primum illuxit, accitis quindecim viris Perſarum ſpectatis, præcepit vt ſequentes Democedem omnia Græcia maritima loca colluſtrarent, neve committerent vt

1 Ad oſtendenda ſingula Græciæ *loca* & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, ſecundo loco Democedē ipſum ad ſe accerſitum orat vt [1] expoſita atq; demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: iubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua vtenſilia, affirmans ſe alia multo plura [2] illi inuicem donaturum. [3] ac præter dona miſſurum ait, quæ vna iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo doloſo conſilio (vt mea fert opinio) [4] mandabat: ille tamen veritus [5] ne ſe Darius tentaret, tanquam fugitiuum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic velle relinquere, vt ea reuerſus ſibi haberet: verum nauim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare demiſit. Cxxvj Iſti, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatiſque omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque deſcribebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, [6] & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum nauium reſoluit, pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum illi patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam. [7] Quo abeunte Ariſtophilides Perſas miſſos facit, reſti- Cxxvij tutis iis quæ de nauibus abſtuliſſet. Illinc Perſæ nauigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perueniunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerſo manibus, fuſtibus, cædebant Perſas, [8] qui his verbis commonefaciebant, Viri Crotonienſes cōſiderate quid faciatis, qui hominem regis fugitiuū eripitis. An ex vſu erit vobis hanc iniuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet iſta feciſſe,

Δραδρήσπαι σφέας ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξωσι. ἐντειλάμενος δὲ τοῦτο σφι ταῦτα, δεύτερα χρηλέγας ἀδὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτοῦ ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν τὴν ὑπ' ἑωυτὸν ποιεύμενος τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξοι. δῶρα δὲ οἱ εἶναι παρὰ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπίπλεα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. τοῖσι δὲ, ἐς τὰ δῶρα, ὁκοῖά τινα ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν πάντων, τὴν ἀμφὶ πλεῦσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀτε σοφὸς ἀνὴρ βουλεύσασθαι νόου ἐπαγγέλλετο τάδε. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ οἱ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, οὐ πιστὰ φρονέων, πάντα τὰ διδόμενα ἐδέκετο. ἄλλα τὰ μὲν ἑωυτῷ, καὶ χώρῳ ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα τὴν ἀμφὶ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ὅτι τάχιστα. Καταβάντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτοῖσι, καὶ γαῦλον μέγαν, πάσης ἀγαθῶν. ταῦτα δὲ παρεσκευασμένοι δὴ ταῦτα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ φορτηγοὺς αὐτῇ, τὰ ἐδόκεε τὰληθέα ἐπιτηδεύειν, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ἐνόμασα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κρητῶνος Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεύς, τὸ μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τὸ δὲ αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δὴ θεὸν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπηγμένος δὲ ἤδη τότε ἐς τὴν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἐλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Γλεόντες δὲ ἐνθεῦτεν τὴν Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα, διζήσιες δέ μιν ἀγορέζοντα, ἀπώλοντο αὐτοῦ. τὸν δὲ Κροτωνιητέων τοὺς μὲν, καταῤῥωδέοντας τὰ Περσικὰ πρήγματα, τοξεύειν ἑτοίμους ἔσαν· οἱ δὲ ἀνταπλοΐζοντό τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἀπαμον τοὺς Πέρσας, τοιάδε λέγοντες, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἀνδρα βασιλέος δρηπέτην ἠμόμενον ἀγαρέεσθε; κῶς ταῦτα βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει τοιοῦτο βεβιζεσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἔξει καλῶς,

1 Vt quum Perſis oſtenderit vniuerſam Græciam & per eam deduxerit, reuertatur: 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea vero ad dona *portanda* nauem onerariam ei ſe ſuppeditaturum dixit, eamque ſe bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipſo nauigaret. 4 Pollicebatur: 5 *Legit hic interpres μὴ ἐ, qua lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id eſt recenſuit*, & accepit: ſed ſua quidem ſuo in loco relicturum ſe dixit, vt ea reuerſ. *&c. vt legatur* πάντα *ex vet. cod. pro* πάντας, *& ὑπερεμεῖν actiue ſumatur. quaſi dicat non percurriſſe numerum, tanquam nihil omittere volentem. Fortaſſe tamen & aliter exponi poſſit* ὑπερεμεῖν. 6 *Non ſequitur lectionem edit. vulg. qua tamē & ipſa ſuſpecta eſt.* 7 Interim vero dum iſte domum reuertitur, Ariſtoph. 8 Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, proponebant.

ἢ ἀπέλασθε ἡμέας; ὅτι ἵνα ἢ ταύτης πρότερον
πρατυσόμεθα πόλιν; ἵνα ἢ πρότερον ἀνδραπο-
δίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα ἢ λέγοντες, τὸν Κρο-
τωνιήτας οὐκ ἔπειθον. ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκή-
δεα, καὶ τὴν γαυλὸν τὴν ἅμα ἀγόντων ἀπαιρεθέντες, ἀπέ-
πλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, τόν τε τὸν ἐζήτησαν δ πρόσ-
θεν τὸν Ἑλλάδος ἀπικόμενοι σκοπιὴν ἕνεκα, ἑτερημένοι
τῆς ἡγεμονίης. τὸν δὲ μετὰ ταῦτα ἐπετέλεσε σφι Δημο-
κήδης, ἀναγκαίοισι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας,
ὅτι ἁρμόσαιτο τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυ-
ναῖκα. τὸ μὲν δὴ παλαιστὴν Μίλωνος ὧν ὄνομα πολλὸν
ἐν βασιλέι. καὶ δὴ τότε μοι δοκέει σπεύσαι τὸν γά-
μον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης,
ἵνα φανῇ πρὸς Δαρεῖον ἐὼν ἐν τῇ ἐωυτοῦ δόκιμος.

Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τοῦ Κρότωνος ἐν Πέρσαι, ἐμπί-
πτουσι τῇσι νήσοισι ἐς Ἰηπυγίην, καὶ σφέας δουλοῦνται
ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυόμε-
νος, ἀπήγαγε πρὸς βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τού-
των ἕτοιμος ἦν δίδοναι τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτὸς
Γίλλος. αἱρέεται κατόδον ἐς Ταραντα γενέσθαι,
πρὸ ἁπάντων συμφορὴν ἵνα μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δι' αὐτὴν στόλος μέγας πλέῃ
ὅτι τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τὸν
κατάγοντας γενέσθαι δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι
Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τιμὴ κατόδου οἱ ἔσεσθαι.
Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας
γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε
Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι
Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, βίλιον δὲ ἀδυνατοι ἦσαν
προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐτελέσθη. οὗτοι
δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκον-
το Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατάσκο-
ποι ἐλθόντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς
Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλλη-
δων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε μιν αἰτίην. Καμ-
βύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι
τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, τοὶ μὲν,
ὡς εἰκός, καὶ ἐμπορίην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, οἱ
αὐτοὶ δὴ χώρης ἥκοντες τῶν ἐς Συλοσῶν ὁ Αἰακοῦς,
Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σά-
μου, τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήδε
τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠ-
γορασε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δο-
ρυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενὸς
κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτῷ προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων
Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,

if we dimiſe you? Cui enim prius quam huic vrbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria naui quam vna duxerant, priuati ſunt: atq; in Aſiam reuerſi, omiſſo iam ſtudio diſcēdi vlteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandauit vt Dario dicerent, Democedem ducere vxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomē Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tēpore properaſſe magna erogata pecunia vt ipſum etiā in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naues inciderunt: à quibus in ſeruitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritū quū rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optauit ſe in patriā reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicēs, ne omnē Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſſa in Italiā mitteretur, cōtentum ſe eſſe vt per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quę Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe prēcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nūcio iuſſit vt Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt: nam ad vim inferēdam inualidi erant. Atq; hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extiterē qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem.

¶ Samvm vero poſt hæc rex Darius omnium vrbium tam Græcarum quam barbararum primam, euertit, ob hanc cauſſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorū cōferebant, partim (vt credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, [2] nullius admodum condicionis vir, captus amore amiculi, adit hominē vt mercetur amiculum. Syloſon, animaduertens Darium magnopere amiculum cupere,

1 Si nobis hunc eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis vir amiculi deſiderio captus.

diuina

diuina quadam fortuna vſus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, [1] ſed tibi largior, ſi modo tuum perpetuo debet eſſe. Hæc approbans Da-
CXL rius, accepit indumentum. Syloſon, qui putarat ſibi illud ſtulte periſſe, interiecto tempore, quum Cambyſes deceſſiſſet, & ſeptem illi magum oppreſſiſſent, & ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, vbi certior factus eſt ad eum virum peruenisſe regnum cui ipſe roganti dediſſet in Ægypto illud amiculum, Suſa aſcendit, ſedenſque in veſtibulo regiæ, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nunciauit: ad quem admirabundus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos aſcenderunt: [2] nec vllo Græcorum quicquam (vt ſic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt ſciam quid hæc dicendo velit ſibi. Vbi à ianitore introductus eſt Syloſon, ac ſtetit in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſſet, aut quo facto beneficus in regem extitiſſet. Ipſe rem omnem geſtam circa amiculum refert, ſeſeque illum eſſe qui id donaſſet. Ad hæc reſpondens Darius, O, inquit, virorum generoſiſſime, tune ille es qui mihi nullamdum potentiam habenti donaſti ea, quamuis parua, tamẽ perinde grata acſi nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenſo te auro argentoque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hyſtaſpis filium extitiſſe. Cui Syloſon, Mihi, inquit, rex, neq; aurum neque argentum dederis, ſed patriam meã Samum, vbi eam liberaueris: quam nũc poſt necem fratris mei Polycratis ab Oroœte interfecti, occupat ſeruus noſter: hanc mihi donato citra cædem atque
CXLI direptionem. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane vno è ſeptem viris, iuſſo vt quæ Syloſon rogaſſet, ea effecta redderet. Otanes ad mare deſcendens, contrahebat exercitum. ¶ At Sami
CXLII imperiũ obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iuſtiſſimo virorum voleti eſſe, non licuit. nã vbi de Polycratis interitu allatus eſt nuncius, ante omnia Ioui liberatori ſtatuit aram, eique fanũ in circuitu deſignauit, quod nũc quoq;

θείη τύχη χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι. πάντως τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀπεδεξαμένου τὸ εἷμα. Ὁ μὲν ὢν Συλοσῶν ἠπίστα τὸ μὴ τὸν ἀπολωλέναι δι' ὑπηθείην· ὡς δὲ τὸν χρόνον προεβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν ἑπτά, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε, πυθόμενος ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη προσεληλύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ ποτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἷμα. ἀναβὰς δὲς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃν ἐγὼ προπάσχω μή; νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων· ἀναβέβηκε δὲ τις ἢ οὐδείς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰπεῖν, οὐδὲν ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. στὰς δὲ ἐς μέσον πρήγματα ἐρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε δὴ ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γενναιότατε ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὅς ἐμοὶ οὐδεμίην ἔχοντί κω δυνάμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴσον γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κεῖθεν τι μέγα λάβοιμι. αὖθις δὴ τοι χρυσόν τε ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος θοῦ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔχοντα δοῦλος ἡμέτερος. ταύτην μοι δὸς αὐτὸν τε φόνου καὶ ἀνδραποδίσιος.

Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἄνδρα τῶν ἑωυτοῦ λογιμώτατον· ἐντειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτα οἱ ποιέειν ὅτι τελέα. καταβὰς δὲ ὅτι ἐπὶ θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ὅτι ἐπιτρόπευε τῶν παίδων Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῶν δικαιοτάτων ἀνδρῶν βουλόμενόν μιν γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ὅτε γὰρ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν ὅρισε· τὸ νῦν

1 Sed alioqui dono (ſi hoc quidem vt fiat neceſſe eſt) certe tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alij, quandoquidem donare non vendere ſtatui. Non immerito tamen ſuſpectus alicui fuerit his locus.*

2 Nec vlli Græcorum vllo ſum beneficio obſtrictus, *vel deuinctus.*

136 ἐν τῷ περαίῃ ἐστί. μετὰ δὲ, ὡς ἐπεποίητο, ἐκκλησίαν συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον καὶ δυνάμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καί μοι παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τοῦ πέλας ἐπιπλήσσω, οὐδ' ἔχω δυνάμενον οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νυν ἐκέκλησε μοίρῃ τινὶ ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν θείς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαιῶ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, δεκαίρετα ἐξαίρετα τάλαντά μοι γενέσθαι· ἱερωσύνην δὲ πρὸς τούτοισι αἱρεῦμαι αὐτὸς τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου τοῦ οὐδός τε ἱρὸν ἱδρυσάμενος, καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν ἀποδιδοὺς. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τοῦ δέ τις ἐξωνάσασθαι εἶπε, Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὀλέθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τοῦ οὔνομα ἦν Τελεσάρχος. Μαιάνδριος δ' νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις αὐτὸν αὐτὸν τύραννος καταστήσεται, οὐ δὴ ἐννόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβε σφέας, καὶ κατέδησε. ἐν μὲν δὴ ἐδεδέατο, Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δὲ μιν ἀποθανέεσθαι, ὁ ἀδελφεός, τοῦ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα ὑπερτερέῃ καὶ σχῇ καὶ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει σὺν δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβούλεατο εἶναι ἐλεύθεροι.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, οὔτε τι σφι χεῖρας ἀνταείροντο, ἀλλὰ καὶ δοῦναι τε ἔφασαν καὶ ἔτοιμοι ἦσαν· καὶ Μαιάνδριος ἐπαινέσας, καὶ ὡς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσας ἐκ τῆς νήσου. καταμένοντος δ' ὀπίσω τούτοισι Οὐτάεω, καὶ ἀπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκάθεζον. Μαιάνδριος δὲ τοῦ τυράννου τοῦ ἀδελφεὸς ἐκωμαρχέετο, τοῦ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. ἐς ὃν ὅτε δὴ ἐξημάρτων, ἐν γυρῇ

in ſuburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrũ atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod [1] in vicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuum expleuit: ego autem, depoſito in medium dominatu, iuris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans iure optimo mihi ipſi hochonoris tantummodo vt è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas interuertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter ciues [2] erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum CXLIII accipiens, reputanſque fore vt ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in eius locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatum ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum vnumquenque eorum, tanquam rationẽ pecuniarũ redditurus, comprehendit, alligauitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quẽ deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur velle liberi eſſe. Igitur CXLIV vbi Samum tenuere Perſæ, Syloſontem reducentes, nemo [3] aduerſus eos manum leuauit. [4] Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Orane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quique Perſarum poſitis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Mæandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, [5] qui quod CXLV delinquere ſolebat, in ſubterraneo

---

1 In alio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula excedere dixerunt. Quum autem hanc conditionem admiſiſſet Oranes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi quique Perſarum &c. *Lego autem* σφισὶ τε *ex vet. cod. pro* σφίσι τε. 5 Qui ob neſcio quod delictum in ſubterranea——

loco e-

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur,& per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius,iussit solutum ad se adduci.vbi adductus est, confestim conuiciando maledicendoque illi suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu,ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccaui, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes,vlciscì non audes,tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas,præbe mihi auxiliares tuos,vt istos ob suum huc aduentum vlciscar: paratus etiam teipsum
CXLVI ex insula eiicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio,non quia eo insipientiæ venisset vt putaret suas vires regiis superiores esse:sed quia inuidens Syloſonti si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus,maluerit res Samias debilitari Persis irritaris, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius iniuria lacessitos,sæuituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excessum esse quandocunque vellet.foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes,sed [2]omnia pacata existimantes.[3] In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabãtur. Dum hæc isti agunt, ceteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii,
CXLVII rursus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii,dum ipsum mittebat, ne quẽ Samiorum aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est,iussitque milites vt quẽque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obuium
CXLVIII quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit. eo vbi peruenit,

γύρη ἐδέδετο· ϗ δὴ ὅτε ἐπακηύσας τε ἃ ἀρηιώμενα, ϗ δεκνύμενος ἀφ' ὑψηλοῦ τὸν γεργύρην, ὡς εἶδε τὸν Πέρσας ἐπὶ λωιτέρῳ κατημένους, ἐβόα τε ϗ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ δέλφι ἐλθὲ ἐς λόγους. ἐπακηύσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἄχθη ἀγόμενος, λοιδορέων τε ϗ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐγὼ μέν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεὸν, ϗ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δήσας γεργύρης ἠ- " ξίωσας, ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τε σε ϗ " ἀνοίκην ποιεῦντας, οὐ τολμᾷς ἀμύνασθαι, οὕτω δὴ πεόνλας " ἐπιτέας χρωσθῶαι; ἀλλ' εἰ σὺ σφέας καταρ- " ρωδήσας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, ϗ σφέας ἐγὼ ἀ- " μυνήσομαι ϗ σεαυτὸν ἀπίξιος· ἀλλήν τε σε ἐκπέμ- " ψαι ἐκ τῆσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ἐσελαβε τὸν λόγον, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς ὑπερφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι τὸν ἑωυτοῦ δυνάμιν ἀσθενέστερον τοῦ βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ, ἔμελλε ἀπολήμψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τὸν Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀτενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, ϗ ὅτω ταχέως διδόναι· ὃ δὲ ἐξεπιστάμενος ὡς παθόντες ἃ Πέρσαι κακῶς, πρεσσεμπικρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆσου, ὅτε ἐπαὶ αὐτὸς βούλοιτο. ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆσου Σάμου. τοὺς δὲ ἐπικούρους πρώτους ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως ϗ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξ- 137
ῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ὅτε προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβαιῆσθαι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούρεοι, τοὺς Περσέων τοὺς διαφοροτάτους τε ϗ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. ϗ ἕως μὲν ταῦτα ἐποίεον, οὐδεὶς ἐμάχη τῶν Περσέων ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι δὲ οἱ ἐπικούρεοι ὀπίσω κατέβησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, ϗ θώματα τὰς Δαρείου οἱ ἐπιστέλλοντα ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἐπιδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τοὺς τῶν ἐντολέων μεμνημένους, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρηγγέλλετο στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, ϗ ἄνδρα ϗ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμπόδων γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ ϗ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆσου Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν,

—— fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post,* Et ex illa subterranea fossa suspiciens *&c. Nec tamen γεγύρη est simpliciter subterranea fossa, sed cauosa etiam, siue limosa.* 1 De omnibus conueniisse exist. 2 Irruentesque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant,& maximæ autoritatis erant,interfecerunt.

καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα ὠνέοιτο, ἐκμοῦ θεραπεύοντες αὐτὸ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ αὖ ὡς ἔχοντα τοῦτον τὸν Κλεομένεϊ τὸν Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι εἶναι, βασιλεύοντι Σπάρτης, ὠνεῖτο μὲν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀποθωύμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὖ ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτῶν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς ἐπάντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν δίδυμα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δίδοι τῶν ἀστῶν βρήσεται ἀμωρίου, βασὶ ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ ξεῖνον Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ αἰσθόμενος ἢ αὐτὸς, ἢ ἄλλος τῶν Σπαρτιητέων, κακὸν ἄρηται. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. Σάμον δὲ Σάμον ἐξανδραποδισάντων Περσέων, παρέδωκαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτοῖσι ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τε ὀνείρου ὀνείρου, καὶ νούσου ἣν μιν κατέλαβε νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα. Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καὶ πάντα δὴ παρεσκευασμένοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ, τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ πάντα τὰ χρήσιμα καὶ τὴν στρατιὴν ἐς τὸν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καὶ κως τοῦτο ποιεῦντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο, τὴν αὐτὸς ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκηίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων σῖτον ἀναγκαιοτάτων. Γυβρύης ὁ Δαρεῖος, ὡς συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελθὼν δὲ ὅπου τὸν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φρουρίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅπου τοῦ προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ καί τις αὐτῶν ἔπεα τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάτηνται οὗτοι Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσονται; ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο

habens quæ in discessu exportauerat, dat negocium famulis vt pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipse Cleomenē, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quęcunque liberet, illinc asportaret: idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda nō putauit. Sed quum sensit eadem nonnullis ciuium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitē Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alij cuipiam persuaderet fieri malū. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandriū ablegauerunt. Persæ vbi diripuere Samum, Syloſonti tradiderunt viris desolatam. Interiecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, è visione per quietem morbo correptus, quo laborauit circa pudenda. CXLIX

¶ Ceterum, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis vsque latuerunt: verum vbi è professo desciuerunt, hæc sibi facienda statuerunt: Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itemque vnam ad panem sibi faciendum: ceteras in vnum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerent. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis contendit: & postquam peruenit, vrbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsionem. nam conscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius abscediti, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ. CL CLI

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit. 2 Quum bis atque adeo ter dixisset, 3 Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit &c. 4 Ex insomnii visione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis. *vel, Quum matres secreuissent aut segregassent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat,
CLII credens nunquam parere mulam. Anno ac septem mensibus in obsidione consumptis, iam Darium, atque vniuersum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non posset: etsi aduersus illos omnia machinamenta atque omnes insidias expertus, cum alias, tum illas quibus eosdem Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incum-
CLIII bebant. Sed quum ne sic quidem capi 10 possent, vicesimo quam circumuallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è septem qui magum sustulerunt, hoc contigit portentum, vt quædam mularum eius quæ frumentum subuectabant, parere. Quod vbi ei renunciatum fuit, non credens, fetum ipse inspicere voluit. eo viso, vetuit seruos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixisset, post quam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarentur.[1] Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon. di-
20 uino enim numine & illum loquutum
CLIV & suam mulam esse enixam. Igitur vbi visum est fatale esse iam Babylonem capi, adiens Darium, sciscitatus est nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus.[2] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda valent.[3] Eoq; nemini expromens se suffecturum rei faciendæ, si
30 seipsum quum mutilasset, ad hostes trãsfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, prorsus quum id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculasque, comamque deformiter circumtondit,[4] plagas imposuit: atque ita ad Darium
CLV perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respõ-
40 dens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigne animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui

τοῦτο εἶπε τῶν ὑς βαβυλωνίων, οὐδαμῇ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐπεὶ δὲ μιῶν καὶ ἐνιαυτὸς διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πολλὰ σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδύνατο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἶλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. Ἐνθαῦτα εἶχος ἦν μιῇ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τοῦ ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τοὺς τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ ἀποφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δὲ οἱ ἀγγέλθη, καὶ οὐκ ἀπιστήσας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπέπεμπε τοῖσι ἐδύνατο μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ περὶ τῶν Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φήμην Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σοὶ γὰρ θεῷ σχεῖν τοῦτο τὸ ἐπεῖν, καὶ ἑωυτὸν τεκεῖν τὴν ἡμίονον. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεστυφλώθη· καὶ μετὰ ταῦτα πολλὰ καὶ ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ ἄξιόν οἱ ἁλῶναι αὐτὴν, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτὴν, καὶ ἑωυτῷ ὁ ἔργον ἔσται. καὶ γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος ἵμεῖρονται. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸν εἶναι μιν αὐχησείειν ποιῆσαι, εἰ δὲ ἑωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λωβᾶται λώβῃσι αἰπηκέσιον· ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς κατειργάσας, καὶ μάστιγώσας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ καρτα βαρέως ἤνεγκε, ἰδὼν ἀνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνεβόησέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ,τι ποιήσαντα· ὁ δ' εἶπε, Οὐκ ἔστι ὅστις ὦ γύναι ὅτι μὴ σύ, τῷ ἔστι δυνάμει τοσαύτῃ ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. οὔτε τις ἀλλοτρίων ὦ βασιλεῦ τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν· δεινὸν γὰρ ποιεύμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ κεφαλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ ᾧ αἰσχίστῳ οὐνόματα τὰ κάλλιστα ἔθευ, φὰς δι' σοῦ

138

1 Ex hoc mine 2 Fortia enim facta. *vel, Res enim fortiter gesta.* 3 Alio enim nullo facto illam se subiugaturum cogitabat quam si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* parui pendens, seipsum atrocissima mutilatione afficit: *vel, seipsum modis atrocissimis mutilat.* 4 Et se flagris cecidit:

» πολιορκυμένους σεωυτὸν ἀπηκέσως ἀφῆφεῖναι. Ἦ
» δ' ὦ μάταιε, λελωβημένου σοῦ, θᾶσσον ἢ πολέμι-
» οι τὰ σὰ ἀφήσουσι; πῶς οὐκ ἐξέπλωσάς τῶν φρε-
» νῶν, σεωυτὸν ἀφαφείρας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοι σοὶ
» ἐτέθεα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μὲ ἔφευγες·
» νῦν δ' ἐγὼ ἐμεωυτὸν βαλλόμενος, ἔφηξα. ἤδη ὦν
» σὺ μὴ τῶν σῶν δέησαι, αἱρέομαι Βαβυλῶνα· ἐγὼ
» μὲν γὰρ ὡς ἔχω, ἀλήσομαι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φή-
» σω παρὰ σεωυτοῦ ὡς ταῦτα σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω,
» πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατι- 10
» ῆς. σὺ δὲ, ἀπὸ ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖ-
» χος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωυτοῦ
» στρατιῆς, τῆς ἂν ἐθέλῃς ἔξαγε ὥρην ἀπολλυμένης,
» ταύτῃ χιλίους τάξον πρὸς τὰς Σεμιράμιος καλεο-
» μένας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς
» ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους πρὸς τὰς
» Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
λ. διαλείπει » ἀφ' ἑτέρων ἐξήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλλους κατ-
λ. Χαλδαίων » ἴσον, ἀγαγὼν πρὸς τὰς Χαλκιδέων καλεομένας
» πύλας, τετρακισχιλίους. ἐντῶν δὲ μήτε ἔμπρο- 20
» σθεν μηδὲν τῶν ἀμφοτέρων, μήτε οὗτοι, πλὴν
» ἐγχειριδίων. τοῦτο δὲ ἔᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν ἑκατο-
» στὴν ἡμέρην, ἀπέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύ-
» ειν πρὸς ἕξ στρατοπέδῳ πρὸς τὸ τεῖχος. Πέρσας
» δέ μοι τάξον πρὸς τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
» λας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-
» λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα ἐπιτρέψου-
» σι ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
» βαλανάγρας. ὁ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃ- CLVI
» σι μελήσει τάδε ποιέειν. Ταῦτα ἐντειλάμενος 30
» ἦιε ἐπὶ τὰς πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέ-
» ως ἀπόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων κα-
» τὰ τάχος τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλί-
» γον ἀπεσχίνατο τὴν ἑτέρην πύλην, πρώτεον
» ἅτε εἶδε, καὶ ὅτι δρόμος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε
» ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ ἀπόμολος ἐς σφέας. ἤ-
» γον δὴ μιν ἐπὶ πυλωρούς, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
» κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστὰς δὲ ἔμπροσθε αὐτῶν,
» κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
» πεπόνθεε ἐπ' ἐωυτῷ παθὼν οὐδὲν προφερτὸν· ἐπὶ 40
139 » λόγῳ δὲ οἱ ἀπομισάναι τὸν στρατιὸν, ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος
» ἐφαίνετο ἁλώσιος. Νικῶν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ
» Βαβυλώνιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρα-
» τιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε
» λωβησάμενος, καταπρήξεται· ἐπίσταμαι δ' αὐτοῦ
πάσας

obsidentur, temetipsum indigne laceraſſe. Nunquid, ô demens, te mutilato hoſtes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando ſenſus amiſiſti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicaſſem quæ eram facturus, tu me non permiſiſſes: nunc memet ego adhibens in conſilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [1] niſi tu tuis parees. ego enim ita vti ſum ad muros vt transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te eſſe paſſum: &, [2] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, conſequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingreſſus, mille milites ex eo genere cuius amiſſione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rurſus interiectis ſeptem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interiectis, ex regione portarum quæ dicuntur [3] Chaldæorum, alios ſtatue, numero quatuor millia: dum neque priores neque poſteriores habeant quo ſe defendant, præter gladios: hoc tantum ſinàs eos habere. Poſt diem viceſimum reliquas copias iube recta muros vndique ſubire. Verum ad portas quæ Belides ac Ciſſiæ vocantur [4] Perſas mihi ſtatuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claues. illinc mihi atque Perſis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, ſubinde reſpectans tanquam vere perfuga. Eo conſpecto qui in turribus ad id diſpoſiti erant, deorſum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, ſciſcitabantur quiſnam eſſet, & cuius rei indigens veniret. Quumque hic dixiſſet ſe Zopyrum eſſe, & ſe ad illos transfugere, eum [5] ad Babyloniorum magiſtratus deduxerũt. Ante quos vbi ſtetit Zopyrus, condicionẽ ſuam miſerabatur, referens à Dario ſe paſſum quæ à ſemetipſo paſſus erat: idque ob eam cauſſam quod ſuaſiſſet illi diſcedere cum exercitu, quoniam nulla via oſtenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quod ita me mutilauit feret impune, quum habeam exploratos

1 Niſi per tuos ſteterit. 2 Vt opinor, fide eis facta hæc ita ſe habere, militum copias impetrabo. 3 *Recte legit* Χαλδαίων, *vt & in vet. cod. non* Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. *à la maiſon de la ville.* Quo quum veniſſet, condicionem ſuam miſere deplorabat, refer. &c.

omnes

omnes consiliorum eius exitus. Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum vtiq; apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus priuatum, vibicibus ac sanguine cõsperſum, sperãtes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [1] sociũ, inducti sunt [2] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [3] ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrũ in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumnentaque quatuor millia occidit quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo vt & dux exercitus
CLVIII & murorum custos declararetur. Vbi vero è composito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quum Babylonii cõscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [4] puluinar Iouis Beli cõfugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec
CLIX & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros eius circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrũ Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data ceteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberent vnde succresceret soboles, prouidit. nam feminas Babylonii (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negocium dedit vt feminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia feminarum conuenerunt.

παῖς ταῖς διεξόδοις τῷ βυλόμῳ. τοιαῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε ἐξαίμαλα ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπῃ τε πάλαι ἕτοιμοι ἔσαν τὰ ἐδέετο σφέων ἐδέετο στρατιῆς. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτέων τῦτο παρέλαβε, ἐποίεε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὸ στρατιὸν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς περ ὄπιθε ἀπέστειλαν Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρέες ἐόντες, πολλῷ δὴ ἕτοιμοι ἔσαν ὑπουργέειν. ὁ δὲ, ἐκλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς διχιλίους, ἰδόντες δὲ καὶ τῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες ζώπυρον ἐκάλεον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὖτις ἐκλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ περιτειχισμένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τῦτο κατεργάσατο, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦν καὶ τείχεος φύλαξ ἀποδέδεκτο. Περσολλῶν δὲ Δαρεῖος καὶ τὰ συγκείμενα ποιεύμενος πέμπτῳ τὸ τεῖχος, σὺν πᾶσι δὴ πᾶσι τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τὸν Δαρείου στρατὸν προσβάλλοντα· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἔσχε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τὸν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ὅτοι ἔφυγον ἐς τὸν Διὸς τὸν Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἐμένον ἐν τῇ ἑωυτῶν τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ σφέας ἔμαθον προδεδομένους. Βαβυλὼν μὲν νυν ὕστερον δεύτερον ἁρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοῦτό γε οὐδὲ τὸ δεύτερον) τῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς χρηφαίους μάλιστα ἐς τεσσερακισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔξοισι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι ἡλέα γένηται, τὰς δὲ Δαρεῖος προεῖδε ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τὸ σῖτον προορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καλέσαι, ὅσας δὴ ἑκάστοισι ὑπετάσσων. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνήλθε.

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit: 3 Ea de quibus cum Dario conuenerat. 4 Templum.

ἐκ τούτεων δὲ τῶν γυναικῶν αἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίῃ Περσέων ὑπερεβάλετο τοῦτο Δαρείῳ κεῖται, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κύρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τοιήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζωπύρου ἓν ἄπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλωνίους οἱ ἑπτὰ ἐπὶ τῇ ἑωυτοῦ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀεὶ πρῶτον ἐόντα τοῦτον τοῖσι Πέρσῃσι μιώτατα, καὶ τοιοῦτο Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου ἦν Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ αἰτίη Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀπομόλησε ἐκ Περσέων.

ex quibus qui sunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præstantia CLX facta nemo Persarum, Darii iudicio, supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrum: cui comparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Ferturque Darius hoc dictũ sæpenumero vsurpasse, præoptaturum se Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones vltra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eum remuneratus est, cum dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto aduersus Athenienses & socios: atque huius Megabyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienses transfugit à Persis.

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quartus, qui inscribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 POST Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quum Mediam ingressi essent, & eos qui [1] occurrerant, prœlio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitauerũt. siquidem persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, [2] in patriam reuertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor: Offenderunt enim non exiguum exercitum sibi occurrentem. Vxores namq; eorum, in diuturna virorũ absentia [3] ad seruos accesserant visu orbatos. Orbant autem
11 Scythæ seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarũ sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in cõcaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi cæci lac agitant. cuius quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod 3 subsit. Huius rei gratia Scythæ quemcũque capiunt, visu orbant. nõ enim agri-
111 colatores sunt, sed [4] pastores. Ex his igitur seruis & vxoribus Scytharum progenita est iuuentus: quę suorum natalium condicione cognita, obuiam perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primũ

1 ΜΕΤΑ δὲ τὸν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ὅτι Σκύθας αὐτὸς Δαρεῖος ἔλασις. ἀνθρώπων γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδρῶν, καὶ χρημάτων μεγάλων ἀνωιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος ἐκδικῆσαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τὸν ἀντιοπλίσαντα, ἐκράτησαν ἀδίκως. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰρ διώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γὰρ πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης. τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, ἐκ μακροῦ χρόνου τοσούτου καλιόντας ἐς τὴν πρότερον, δέξασθαι οὐκ ὀλίγων πόνος ἦν. οὐ γὰρ ὀλίγον στρατὸν ἀντιουμένους σφι ἐφάνησαν. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πρῶτα τυφλοῦσι, τοῦ γάλακτος εἵνεκα, τὸ πίνουσι· ποιεῦντες ὧδε· ἐπὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι παραπλησίους, τούτους ἐσθέντες ἐς τοὺς θηλέων ἵππων τοὺς ἀρσένων, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἢ γὰρ οἱ ἢ ἀγὼν φυσεόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τοῦ ἵππου, καὶ τὸ ὕδωρ καλιέσθαι. ἐπὴν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστήσαντες τοὺς ἀγγήια. τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα· καὶ τὸ μὲν ἀνωτέρω ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι ἀμείνω τοῦ δὲ κατωτέρω ἐπιστάμενον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν λάβωσι οἱ Σκύθαι, σκοτοῦσι· ἔθνος δὲ ἀρότας σιτοῦται, οὐκ νομάδες. Ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπαφὴ νεότης· οἱ ἐπεί τε ἔμαθον τὸ σφέτερον γένος, ἐπανίσταντο τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα

1 *Intellige de ijs qui in occursum ad resistendum illis venerant.* 2 In patriam post tam longum temporis interuallum reuertert. 3 Cum seruis rem habuerant. 4 Nomades.

μὴν τὴν χώρην ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι βυθέαν, κατατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἐστὶ μεγίστη μυρίων, πειρεωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι αὐτικα ἀντιζυβύμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμενοι κατὰ τὸ πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεύμεν, ἄνδρες Σκύθαι, δοῦλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλασσονες κτεινόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἀρξόμεν. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τῶν ἵππων τὰ μάστιγα, ἰέναι ἐπ' αὐτούς. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, ἐνόμιζον ὁμοίους τε καὶ ἀξιομάχους ἑωυτοῖσι ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἐχοντας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνιέντες τῶν, οὐκ ὑποστήσονται. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίευν· ὑπερελέα. οἱ δὲ οὐκ παυόμενοι ὑπὸ τῶν νομάδων, τὰ μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφυγον. ὥστε οἱ Σκύθαι τὴν τε Ἀσίην ἦρξαν, καὶ ἐξελαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τῷ τοιῷδε ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος ἠράσθη βουλόμενος, σωπήρε ἐὼν ἀνὴρ τὰ θυμα. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐόντων ἔθνεα οὗτος σφέτερον. τῶν δὲ ἠρᾶσθαι ὧδε ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα εἶναι Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου φασὶ γενέσθαι λέγουσι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Διός τε καὶ Βορυσθενέος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολαξαΐν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσήματα χρύσεα ποιήματα, ἀρότρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσέειν ἐς τὴν Σκυθικὴν καὶ ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἰέναι βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καιόμενον ἀπαλλάσσεσθαι· δεύτερον καὶ αὖτις ταὐτὰ ποιέειν. τοῦτον μὲν δὴ καιόμενον χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαντα ἐς ἑωυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς τούτου συνιέντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γεγονέναι τοὺς τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ Κατιάροί τε καὶ Τραῖσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῦ βασιλῆος οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἔθνεσι οὔνομα Σκολότοις, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ

quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [1] deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur haſtis arcubuſque omiſſis ſumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: vbi nos pro armis verbera tenentes viderint, tũc ſe noſtros ſeruos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ IV quum audiſſent, ita ſibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita Scythæ imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis eiecti, ad terram hunc in modum reuerſi. Hac de cauſſa Darius vlciſcendi cupidus, comparauit exercitum. ¶ Scythæ gentem ſuam omnium V nouiſſimam eſſe aiunt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi [2] non probatur) Iouem, Boryſtheniſq; fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: eiuſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & [3] nouiſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cælitus in Scythicã regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, ſecurim, phialam. Quæ quum primus omniũ inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eaque re maiores fratres animaduerſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai qui- VI dem progenitos eſſe Scythas, quorum genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis ſe prœlio opponebat. 2 Non ſit veriſimile) 3 Natu minimum.

Græci

VII Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythę memorant,& ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsque ad Darii aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum [1] in primis custoditur à regibus, placaturque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter, & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque vnum & quidem maximum, vbi aurum asseruatur. [2] Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terrā tum aerem oppletum esse: & has præ-
VIII pedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant. ¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hūc modum: Herculem, Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.). Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur veniisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eū vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascentes, diuina quadā sorte amotas, nō com-
IX paruisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa deuenisse: ibiq; in antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, [3] femorum tenus, feminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nunc ubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius reddituram ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum femina concubuisse.

Ἕλληνες οἰκέομασδε. Γενεήν μὲν νέων σφέας, οὕτω λέγεσι ⓐ Σκύθαι· ἕτερα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγεσι εἰ) ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος Ταργιτάου ἐς τὸν Δαρεῖον ἐλθεῖν τὸν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοῦτο. ⓦ δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸ ἱερὸν φυλάσσουσι ⓐ βασιλῆες ἐς τὰμάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αἰεὶ πρώιον ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων ⓦ χρυσὸν ⓦ ἱερὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ἐκκάθηρος καταχθιμυθῇ, ὑπὸ τοὺς λέγεται ἐκτὸ Σκυθέων οὐ διανιαύειν· δίδοσθαι δὲ ⓐ ὅσα τοῦτο ὅσα αὐτὸς ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ ἵππος. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ κατασήσασθαι Κολάξαϊν· καὶ τούτων μάλιστα μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ ⓦ χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δ' ἐκ-τοῦ πρὸς βορέην λέγεσι ἄνεμον τὴν ἐκ-οἰκέων τῆς χώρης, οὐκ οἷά τε εἰ) ἔτι περαιτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ἐκτὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ ⓦ τὸν ἀέρα εἰ) πλέον, καὶ ταῦτα εἰ) τὰ ἀποκλίνοντα τὸν ὄφιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ἐκ-τοῦ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγεσι. Ἑλλήνων δὲ ⓐ ⓦ πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν μὲν ἐοῦσαν ἔρημον, τότε δὲ οὐ τοιαύτην· Γηρυόνεα δ' οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἑλλήνες λέγεσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείρῳσι τοῖσι ἔξω ἐπὶ Ἡρακλείων στηλέων ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν. ⓦ δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγεσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνύσι. ἐνθεῦτεν ⓦ Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. κατα-λαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντέην, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ ⓐ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγρηγορθῆναι ⓦ Ἡρακλέα, διζήσασθαι. Πάντα δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην χώρην. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν θηρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενον ἶνιν Ἐχίδνην διφυέα. τῆς τε μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἰ) γυναικὸς τὰ ἐνερθεν, ὄ- 142
φιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ εἶδε ἵππους πλανωμένας· τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν σφεῖν πρὶν ἂν ⓐ μιχθῆναι. ⓦ δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι διὰ τοῦτο.

1 Studiosissime. 2 Quæ vero sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natium.

κείνων τε δὴ ἐπορθαλέας τ' ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένων ὡς πλείστον χρόνον σιωπᾶν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τ', καμισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεας· τέλος δ', ἀποδιδόσ αὐτ εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶρά τε σὺ παρέσχες. ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν ἡλίκων δ' ἔφιες, ὅ,τι χρὴ ποιέειν, ἔξηγέο σὺ· εἴτε αὐτοῦ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω ὃ κρατέω αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω σῷ δή σε. τὰ μὲν δὴ ταῦτα ἐπέφρωτᾶν. τ' δ' λέγεσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν αἱ ὥρας ἡβήσαντας ἴδωμαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεῦσα ὀκ αἰ ἀμάρτοιμι. τὰ μὲν αἱ ὁρᾶς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ ὦ ζωστῆρι τῷδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τ χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃ, δ' αἰ τοῦτέων τ ἔργων τῶν ἐπετέλομεν λίπῃ, ἔκπεμπε ὀκ τ χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ ἐντέταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ ἐρύσαντα τ τόξον ὃ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τ ζωστῆρα προσδείξαντα, ὧδε δῆναι τὸ τόξον τε καὶ τ ζωστῆρα, ἐγγυτάτω ἄκρης τ συμβολῆς φιάλλῳ χρυσέῳ διδόντα ἧ, ἀπαλλάσσεας. τ' δή, ἐπεὶ οἱ ἡλικμένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι ὀνόματα θέσ. τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον αὐτέων· τῷ δ' ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθῃ ἧ, τῷ νεωτάτῳ τοῦτο δέ, τῆς ὑπερλῃσμεμνημένῳ αὐτ, ποιήσαντα τὰ ἐντεταλμένα. τὸ δὲ δύο μὲν τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τ Γελωνόν· ὀκ οἵους τε ἡλικμένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν ἐπειλήθουν ἄεθλον, οἰχέσθαι ἐκ τ χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τ γειναμένης. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὑπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς ἀεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τ φιάλης, ἐπὶ ἧ τὸ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τ ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τοῦτο δὴ μοῦνον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθην. Ταῦτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι πόντον οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε. (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκείμενος) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολεμωθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχέσθαι διαβάντας τὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται εἶναι παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατὸν ἐπιόντα μεγάλου. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων πεχωρισμένας, ἐόντος μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι παρῆκαν εἶναι, μηδὲ μετὰ πολλοῦ δέοντας κινδυ-

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cũ Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quę huc venerant, seruaui: tu earum seruatarum pretium mihi persoluisti. Concepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid facere debeam: nunquid hîc [1] habere domicilium, (nam ipsa huius regionis imperiũ teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adoleuisse videris, si ita facies non delinques: quẽ animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lętaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque vtrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, vni, Agathyrso: [2] sequenti, Gelono: [3] nouissimo, Scythæ. Et quum in virilem ętatem adoleuerunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffecissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem compleſſet, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autẽ phiala, Scythas ad hanc vsque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas [4] pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire

1 Dare illis domic. 2 *Id est, Ætate proximo.* 3 Natu minimo. 4 Nomadas,

periculum

periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus censeret sine prœlio demigrandum, tradita inuasoribus regione: reges vero, in sua potius patria occumbendũ, nec vna cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidentiâ habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepulcris his, illum è regione migrasse: quam desertam superuenientes Scythas occupauisse. Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios [1] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in mediterranea conuerso. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorumque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse grypas, qui aurum asseruent: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regionem relinquere. Itaq; ne Aristeus quidem cum Scythis de ea regione consentit. Qui vnde fuerit, qui hæc retulit; dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonemque, occlusa officina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti.

νθάνῃ· τὴν δὲ τῶν βασιλήων, ἀμφισβητέειν τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. ἔχων δὲ ἐθέλῃ πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι (Ν) δῆμον, οὔτε τὸν δῆμον τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητὶ, τὴν χώρην παραδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἐωυτῶν κεῖσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τὸν δῆμον· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ ταῦτα ἐφρόντισαν, ἀμφοτέρους αὐτοὺς, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. Τοὺς μὲν δὴ ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἑωυτῶν, θάπτει (Ν) δῆμον τὸν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύριν· καὶ σφέων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δέ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμερικὰ τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηία Κιμμερικά. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαίνονται δὲ (Α) Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν 143.
Χερσόνησον κτίσαντες ἐν τῇ νῦν Σινώπῃ πόλις Ἑλλὰς οἰκίσαι. φανεροὶ δὲ εἰσὶ καὶ (Α) Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. (Α) μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ (Ν) ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες.

Οὗτος δὲ ἄλλος ξεῖνος Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἡμόμολος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ἡμόμενος· Ἰσσηδόνων δὲ ὑπερoικέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτεων, τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας· τούτεων δέ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. Τούτους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξαντων Ἀριμασπῶν, ἀεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιΐσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ὑπὸ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκεόντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, τοὺς Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. οὕτω καὶδὲ ἐς ἡμᾶς συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν μὲν ἔλεγε Ἀριστέης ὁ ταῦτα ἔπας, εἴρηται. (Ν) δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγεσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς ἥσσονα δοκέοντα γένεος, ἐσελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. Τὸν δὲ κναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ.

1 *Id est, in Asiam venisse quum fugerent Scythas.*

ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα σωτυχεῖν τε ἑωυτῷ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἐντεταμένως ἀμφισβητέειν. τοῦ δὲ προσκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι, ἐχοντας τὰ περὶ φορὰ, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φανῆναι Ἀριστέην· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὖτις ἐς Προκόννησον, ποιήσαντα τὰ ἔπεα τοῦτα τὰ νῦν καλέουσι Ἕλληνες Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέρην Ἀριστέω τῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διακοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι γὰρ φασι αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεύσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τῦ Προκοννησίου ἐπώνυμον ἑστάναι ἀνδριάντα παρ' αὐτόν· ἐσαναι. φάναι γὰρ σφι Ἀπόλλωνα Ἰταλιώτῃσι μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς ἑπέσθαι ὁκοῖος ἐὼν Ἀριστέης τότε ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶδος κόρακος καὶ, ἐπὶ πᾶσι τούτοισι, ἀφανισθῆναι σφέας ἐς Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τῦ ἀνδρὸς εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δ', ἀμείνω σωιοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὑπιτελέα. καὶ νῦν ἑστᾶσι ἀνδριὰς ἐπώνυμος ἐὼν Ἀριστέω, παρ' αὐτὸν τὸν ἀγάλματι τῦ Ἀπόλλωνος. κύκλῳ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· τὸ δ' ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νῦν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς περὶ ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ἀτρεκὲς, οὐδὲ ἀκοῇ· μάλιστα γὰρ καὶ κατύπερθε ἐβδόμης. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τὸν πρόσθεν μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ ἔτι προσωτέρω Ἀριμασπίων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν περὶ μακρόβιον ἐόντα τοιοῦτόν ἐστι ἀκοῇ ἐξιχέσθαι, πάντα εἰρήσεται.

144 Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης)

Dissipatoque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functum, [1] superuenisse sermoni de hac re disputantium quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste cõtendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullonicam presto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus euanuisse. Hoc XV istæ ciuitates commemorant: [2] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterũ euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse aram Apollini extrui, & iuxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos [3] solos ex Italiotis in ipsorum terram venisse, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse corvum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisciatum quodnam illud hominis esset [4] proloquium, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes [5] perfecisse. Et nunc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus vtrinque lauris. Hæc de Aristeo hactenus. XVI ¶ Regione autem de qua nos dicere institueramus, quænam sint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se vltra Issedones processisse: sed vlteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad [6] longissime rem inuestigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maximè mediũ) XVII

1 Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyzicum, & cum eo colloquutum esse. Qua de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo venisset, 4 Visum, 5 Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse. 6 Penitissime.

primi

primi incolunt Callipidę, qui ſunt Greco-
ſcythæ, *id eſt*, *è Græcis facti Scythæ*: ſu-
per hos aliud genus eorum qui vocãtur
Halizones. Horum vtrique cum [1] in ce-
teris ſeruant ritum Scytharum, tum in
ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio,
lente, milio. Supra Halizones autem in-
colunt Scythæ aratores, [2] qui non ad pa-
nem conficiendum ſeruntritticum, ſed
ad illud torrendum. Supra hos incolunt
Neuri: quorum tractus qui ad aquilo-
nem vergit, quantum nos ſcimus, deſer-
tus eſt. Atque hæ quidem nationes iux-
XVIII ta flumen Hypanin colunt, ad occiden-
talem partem Boryſthenis. Verũ trans-
miſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hy-
læa: dehinc habitant Scythæ agricolæ,
quos Græci qui [3] ſub Hypane incolunt,
Boryſthenitas appellant, ipſi vero ſe Ol-
biopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ
[4] colunt eum quidem tractum qui ver-
git ad auroram, trium dierum itinere,
pertingentes ad flumen nomine Panti-
capem: [5] eum vero qui ad ventum aqui-
lonem, vndecim dierum nauigatione,
Boryſthenem verſus. tractus autem qui
vlterior eſt, in multum ſane ſpatii deſer-
tus eſt. Vltra quam ſolitudinem habitãt
Androphagi, *id eſt*, *virorum carne veſ-
centes*, ſeparata natio, ac nequaquam
Scythica. At ſupra hos deſerta iam pro-
culdubio omnia, nec vlla gens, quantũ
XIX nos ſcimus. At horum Scytharum qui
agricolæ ſunt, plagam quæ ad auroram
vergit, tranſmiſſo flumine Panticape,
Scythæ nomades, *id eſt*, *pecuarij*, incolũt,
neque ſerentes quicquam neque arán-
tes. Nuda autẽ arboribus eſt omnis hæc
plaga præter Hylæam. Nomades autem
iſti incolunt tractũ quatuordecim die-
rum longitudinis, auroram verſus, ad
XX Gerrhum vſq; flumen. Trans Gerrhum
autem ſunt [6] ea quæ vocantur regia, &
Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui
ſuos ſeruos eſſe ceteros Scythas arbi-
trantur: à meridie quidem ad Tauricam
regionem pertingentes: ab aurora ve-
ro, ad foſſam [7] quam dixerunt illi qui è
cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad em-
porium paludis Mæotidis, quod vo-
catur Cremni, *id eſt*, *prærupta*: quorum
pars ad flumen Tanain porrigitur. At
quæ ſuperiora ſunt, ad ventum aqui-
lonem, Scythis regiis, ea incolunt Me-
lanchlæni, alia gens non Scythica.

Ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες
Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ Ⓐ Καλλιπίδαι
τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τοὺτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖ-
τον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ
σκόρδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλα-
ζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτή-
σει σπείρουσι Ⓦ σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ
κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ ὁ πρὸς
βορέην ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν.
τοῦτα μὲν πρὸς Ⓦ Ὑπάνιν ποταμὸν ἔστι ἔθνεα
πρὸς ἑσπέρην τὸν Βορυσθένεος. Ἀπὸ δὲ Βορυσθένεος
διαβαίνει Ⓦ Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ
Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἀνθρωποι οἰκέουσι Σκύ-
θαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες Ⓐ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑ-
πάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ
αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν Ⓐ γεωργοὶ Σκύθαι
νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν
κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Πάν-
κάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον, πλόον ἀνὰ Ⓦ
Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε
τούτων ἡ ἔρημός ἐστι· ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον
Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς
Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀ-
ληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴ-
δμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τού-
των Σκυθέων, διαβαίνει Ⓦ Γαντικάπην ποτα-
μὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε ἀροῦντες
οὐδὲν, οὔτε θερίζοντες· φυλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶ-
σα αὕτη γῆ. πλὴν τῆς Ὑλαίης. Ⓐ δὲ νομάδες οὗ-
τοι τὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν
νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρ-
ρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου τοῦτα δὴ τὰ καλού-
μενα βασιλήιά ἐστι, καὶ Σκύθαι Ⓐ ἄριστοί τε καὶ
πλεῖστοι· ἐς τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δού-
λους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν
πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς
ἦῶ, ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὴ Ⓐ ὀρύξαντες γηγε-
νέες ὠρύξαμ, καὶ ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιήτιδος τὸ
ἐμπόριον, τὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῶν κατ-
ήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
πρὸς βορέην ἄνεμον τῶν βασιληίων Σκυθέων οἰ-
κέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. κ. γλῶσ.
Μελαγχλαίνων δὲ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος
Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta

1 In ceteris quidem ritum Scytharum ſeruant, ſed frumentum ſerunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium.
2 Qui frumentum non ad veſcendum ſerunt, ſed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluuium incol. 4 Colunt, orientem quidem verſus, trium dierum iter, 5 Boream autem verſus, dierum vndecim, ſecundo flumine Boryſthene. 6 *Vel*, Eę quæ vocantur regiæ, *ſub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit ſupra mentio.*

ἐστὶ αὐθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ταναΐν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡμὴ πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ, οἱ ἀπὸ τῶ μυχῶ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἐρῆμον ἀγρίων τε καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπὲρ δὲ τούτων οἰκέουσι πρῶτοι Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν. Μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἰύρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες ἕπτω τοιῶδε· λοχᾷ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς. ἔστι δὲ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότητος εἵνεκα, ἕτοιμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἕξας, ἐπιβὰς ἐπὶ ἵππου, διώκει· καὶ οἱ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τετραμμένον οἰκέουσι Σκόλοι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν Βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, λιθώδης τε ἐστὶ καὶ τρηχεῖα. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπωρέην ὀρέων ὑψηλῶν αἰνιφεπτον λεγόμενοι εἶναι· πρῶτοι φαλακροί, οὐκ ἐόντες γενόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοί· καὶ γλῶσσα ἔχοντες μεγάλα· φωνῇ δὲ ἰδίῃ ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώοντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Γοντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ οὗ ζῶσι, μεγάθεος δὲ κατὰ συκέην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν γλοιὸν πέπον, σηκέοισι ἱματίοισι ἀποῤῥεῖ δὲ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀποῤῥέοντι ἐπὶ ἄμυ τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτῆτος αὐτῆς τῆς τρυγὸς πλακοῦντας σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ πολλὰ ἐστὶ· οὐ γὰρ σφι ἀπονδαίνει νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, χειμῶνα, ἐπεὰν δὲ δένδρεον περικαλύψῃ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήιον ὅπλον κέκτηνται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι πλησιοχώροισι οὗτοί εἰσι διαιτέοντες τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos ſcimus. ¶ Trans flumen autem Tanain non eſt regio Scythica, [1] ſed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractum qui ſpectat aquilonem, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tam agreſtibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terram colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinem declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & [2] propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomen inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modum: Conſcenſis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes ſunt, inſidiantur. ſingulis autem adeſt canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, ſagittaque percuſſerit, conſcenſo equo illam perſequitur, comitante cane. Super hos auroram verſus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vſque Scythas omnis regio Scythica eſt campeſtris, & ſpiſſi ſoli: reliqua dehinc lapidoſa atque ſalebroſa. Cuius regionis magno tranſmiſſo ſpatio, incolunt ſub excelſorum montium radicibus homines qui ab ipſo natali dicuntur eſſe calui, mares pariter & feminæ, ſimis quoq; naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam geſtantes veſtem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen eſt Pōticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ inſtar nucleum habens. Id vbi maturuerit, veſtibus [2] exprimunt, & quod ab eo craſſum & nigrum defluit, nomine aſchy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipſius quoque craſſitudinis fæce maſſas ad eſum componunt. Neque enim multum eſt eis pecorum, vtpote non ſtudioſis rei pecuariæ. Sub arbore quiſque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æſtatem vero, ſine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. ſacri enim dicūtur eſſe: nihilque Martiorum armorum poſſident. Iidem & finitimorum controuerſias dirimunt, & quiſquis ad eos cōfugit,

xxi

xxii

xxiii

1 Sed prima quidem portio eſt Sauromat. vel, ſors. 2 Ἴδιον. quod ſupra vertit ſeparata. 3 Excolant.

is à ne-

is à nemine læditur. Nomen eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingens quoquouersus prospectus est regionis & gentium, quæ in conspectu sunt ex Boristhenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per septem interpretes totidemque linguas perueniunt. Horum tenus notitia rerum habetur. at quod supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nam montes editi atque prærupti transitum interdicunt, quos nemo transcendit. Isti tamen calui referunt, (quæ apud me fidē non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos vbi trāsieris, esse alios qui senos menses dormiant. quod ego inprimis non admitto. Sed tractum illum qui ad aurorā caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate compertum est. Ille vero superior qui vergit ad aquilonē, tam Issedonibus quam caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. ¶ Issedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ vbi mactauerunt conciderunt q;, concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiuntur, commixti sq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput autem defuncti denudatum purgatum q; inaurant, eoque pro simulacro vtuntur, agentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræque fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscuntur. Quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythis nos ceteri accipientes, verum putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaspos. nam arima Scythæ vnum vocāt, spu vero oculū. Omnis autē quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sęuitia vt octo mensibus tolerari nō possit: tale illic gelu est. sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphorus: super quā glaciem omnes qui intra fossam incolūt Scythæ, exercitus ducunt, & plaustra agunt trans mare vsque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliqui frigora illic sunt. Vbi etiam aliam quam in ceteris regionibus condicionem habet hyems.

ἐπ' ἐνιαυτοῦ ἀδικέεται· οὔνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργιππαίοισι. Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτεων, πολλὴ καὶ φανερὴ τῆς χώρης ἐστί, καὶ τῶν ἐνοικεόντων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν ῥᾴδιον ἐστὶ πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τὸ ἐκ Βορυσθένεος τε ἐμπορεῖον καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορείων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαφορήσονται. Μέχρι μὲν δὴ τούτεων γινώσκεται. Ὑπὲρ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφέα ὑπερβαίνει. Οἱ δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν ἐν τοῖσι ὄρεσι αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους οὐ θέσπιος εἶναι, οἱ δὲ ἑξαμήνους καθεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἀνδέκομαι τὸ ἐς χρηῖ· φασὶ δὲ μὲν οὗτοι τῶν Φαλακρῶν γινώσκεσθαι ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰασσηδόνων οἰκέοντας. Τὸ μὲν δὴ κατύπερθε τούτων ἐς βορέην ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν Ἰασσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τούτεων λεγόντων. Νόμοισι δὲ Ἰασσηδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπὰν ἀνδρὶ ἀποθανόντι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἐπεὰν ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατάμοντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν δεκόμενόν τεθνεῶτα γονέα, ἀναμίξαντες πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἄτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους θύοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι. ἰσοχρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἰασσηδόνες ἔασι οἱ λέγοντες μυωφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. τὰ δὲ τούτεων Σκύθαι τὰ δὲ παρὰ τούτων λέγουσι· τὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ δηῖοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπού δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη οὕτω δή τι ἐστί· ἔνθα τοῦ μὲν ὀκτὼ τοὺς μῆνας ἀφόρητος οἷός τέ ἐστι χρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν ἂν ποιήσαις· πῦρ δὲ ἀναφέων, ποιήσεις πηλὸν ἢ θάλασσα πήγνυσι, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Χιμμέριος. καὶ ὅπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐπὶ τοῦ ἄφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται. Ἁμάξας δὲ ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Ἰνδούς. ὅτω μὲν δὴ τοῦτο ὀκτὼ μῆνας χειμέριός ἐστι· τοῦτο δ' ὑπολοίπους τέσσερας ψυχρὰ αὖ δή ἐστι. κεχώρηκε δὲ τοῦτο ὁ χειμὼν τοῦτο τοῖσι πᾶσι τοῖσι ἐν ἠπείροισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. 146

1 Neque ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur, 2 Pilis nudatum 3 Quibus si aquam effulutum non facies: facies au.

ἐν τῷ τὴν μὴν ὠφείλων ὄκ νέι λόγου ἄξιον οὐδέν, ὃ δ' ἤρεος, νέον οὐκ αἰέι. βρονταὶ τε ἦμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὴν οὐ γίνον), ἤρεος δ' ἀμφιλαφέες· ἢν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θωυμάζεσθαι· ὡς δὲ καὶ ἐπὶ σεισμὸς γένη) ἐπί τε ἤρεος ἐπί τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωυμάζεται· ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρεσι Ⓦ χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τὸν ἀρχαῖον. τῇ δ' ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἑστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κακὸν οὐ φύειν κέρεα διὰ τοῦτο εἶναι. μαρτύρεϊ δὲ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύῃ, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεροὶ τελέθουσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ πάντα γίνεται τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχήν, ἢ φύοντα, φύειν μόγις. Ἐνθαῦτα μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωυμάζω δὲ (προεθήκας γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίζεο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δύνανται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου τεο ἐόντος. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐπικατάρητον τοῦτο γίνεσθαί σφι ἡμίονους· ἀλλ' ἐπεὰν προϊῇ ἡ ὥρη κυΐσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτα σφι ἐν τῇ τῶν πόλας ὀπίσω τοὺς ὄνους, ἐς ὃ ἂν χώσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀπὸ τῶν πτεροφόρων εἶναι Ⓦ πτερά, καὶ τοὺτέων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέναι, τόνδε ἔχω περὶ αὐτέων τὸν λόγον· τὰ κατύπερθε δὴ τούτης τῆς χώρης ἀεὶ νίφει), ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ εἰκός. πολλὴ δὲ ὄντος ἀναπεπταμένη χιὼν ἀδρὴ πίπτουσα εἶδε, οἷόν τε λέγω· ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτερυγίσι. καὶ διὰ Ⓦ χειμῶνα τοῦτον ἐόντα ἄοικτα τὰ πρὸς βορέω ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ μὲν οὖν πτερά, εἰκάζοντας τὴν χιόνα, τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λεγόμενα, μακρότατα εἴρηται. Ὑπερβορέων δὲ περὶ οὐδέτερα οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι οὐδέν, οὔτε ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δὲ ἐγὼ δοκέω, οὐδὲ οὗτοι λέγουσι οὐδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι,

nam quum tempus pluendi eſt, nihil ibi quod ſit vllius momenti, pluit: æſtate pluere non ceſſat. [1]Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nubila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua, pro oſtento habetur. terræmotus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate ſeu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli aſinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi ſtantes in gelido equi tabefiant, aſini vero ac muli durent. Et hæc mihi videtur eſſe cauſſa cur omnino cornua bouino generi non ſuccreſcant: aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine in Odyſſea, quod ita habet, xxix

Et Libyen, vbi ſunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum eſt, in locis calidis mature cornua exiſtere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur ſtatim pecoribus cornua, aut ſi oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare inſtituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus ſit frigidus, neque vlla alia cauſſa appareat. Aiunt Eleenſes ipſi ex imprecatione quadam id ſibi contigiſſe: quumque tempus aduentat conceptus equarum, ſe in loca finitima illas educere: ibi poſtquam admiſerint aſinos, [2]dumque conceperint, tunc rurſus eas reducere. De xxx pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum eſſe aerem, & idcirco non poſſe proſpici longius continentem, nec vltrius tranſiri, hæc eſt mea ſententia: [3]Quod vltra eam regionem aſſidue ningit, & (vt credibile eſt) minus æſtate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuẽ copioſam liquet quod dico) nix pennis aſſimilis eſt: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia ſunt eius continentis loca quæ ad aquilonem ſpectant. Eoque opinor, pennas niuem eſſe interpretantes Scythas ac circumiectas gentes, ita loqui. Verum [4]ea quæ reperiuntur, longiſſime dicta ſunt. ¶ De Hyperboreis xxxii autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii vlli illic incolentium memorant, præter Iſſedones: ne ipſi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc,

1 Tonitrua quo tempore ſunt alibi, ibi non ſunt, at æſtate frequentia exiſtunt. Quòd ſi hyeme &c. 2 Et grauidæ fuerint, tunc rurſ. 3 Quæ ſunt vltra hanc regionem loca, ſemper niuoſa ſunt, minus tamen (vt rationi conſentaneum eſt) æſt. quàm hyeme. Iam vero quiſquis cadentem copioſam niuem intuitus eſt comminus, intelligit quod dico. nix enim pennis ſimilis eſt. 4 Quę commemorantur *ab aliis*, latiſſimè expoſita ſunt.

quem-

quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamẽ Homerus re vera
XXXIII fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad [1] occasum vsque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisseque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cũ his tutelæ gratia quinq; è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirent, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita misisse qui ferrent ad cõfines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à feminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque i-
XXXIV pse vidi eas facientes. Cetcrum his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtriq; crinibus: quos [2] puellæ quidem fuso inuolutos, supra mõnumentum deponunt: pueri autem ad quandã herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
XXXV virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin vero & Opin vna cũ ipsis deis aduenisse,

ὡς καὶ περὶ τῶν μυνοφθάλμων λέγουσι. Ἀλλ' Ἡσίοδός μοὶ δοκεῖ καὶ περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὁμήρου ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰδή περ οὖν γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δ' ἔστι πλείστα περὶ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν καλάμῃ σίτου, δῶρα Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. Ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκαμοίρους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἑκάστους, κομίζειν αὐτὰ ὡς ἔσω ἑκάστοτε δύνηται ἕως Ἀδρίης. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτος Δωδωναίους Ἑλλήνων δέχεσθαι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δὲ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Κάρυστου· ὁ δὲ ἀπὸ ταύτης ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἰ μὴ τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους δέ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μέν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης ἕνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέας τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε, τοὺς νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπενοστέειν, δεινὰ ποιεύμενοι εἰ σφέας ἀεὶ καταλέγοντες, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέχεσθαι, ὅτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς ὅρους τὰ ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ὁτιοσκήπτειν, κελεύοντας προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν ὅτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον προσφερές· τὰς Θρήισσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θυούσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας. Τῆσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι δὴ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἱλίξασαι, ὅτι δὲ σῆμα τιθεῖσι. ὁ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ὑπιπέφυκε δὲ αὐτῷ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἱλίξαντες τῶν τειχέων τιθεῖσι καὶ οὗτοι ὅτι τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτῃσι τῇσι γυναιξὶ ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων.

Φασὶ δὲ οἱ "Ἄβαριν καὶ τὴν Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν ἐνθεούσας τὰς παρθένους, ἐκ δὲ Ὑπερβορέων, ἐκ δὲ αὐτοὺς αὐθέντους πορευομένας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τὴν Εἰλειθυίην ἀποφερούσας αὐτίκα τοῦ ὠκυτόκου ἐπάξασθαι φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι·

1 Occasum versus longissime Adriam vsque. 2 Puellæ quidem ante nuptias, fuso inuolut.

καὶ σφι ὑμέας ἄλλας δεδόσθαι θεὸς σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὦλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε. τῶνδε δὲ θεόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὠπίν τε καὶ Ἄργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. ἔστι δὲ Ὦλὴν καὶ οὗτος ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ὅπῃ τῷ βωμῷ, τὴν σποδὸν ταύτην ὅπῃ τὴν θήκην τῆς Ὠπίος τε καὶ Ἄργης Ὑπερβορέων παρθένοιν ἁγνισμοῦσθαι ὑπὸ βαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὀπίσω τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἰσιητηρίου. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. οὐ γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τὸν λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέων, οὐ λέγω, λέγων ὡς οἴστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενος. Εἰ δὲ εἰσὶ Ὑπερβόρεοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ Ὑποφυλίδες ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι περιξ, τὴν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιοῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγῃσι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μεγαθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις ἐστὶ ἐς γεωφανίην ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν. τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ' ὑποφοινίκιοι τρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάσπειρες· Σασπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὸν Φᾶσιν ποταμὸν ἐκδιδοῦ. Ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ τρὸς ἑσπέρην ἀκτὴ διφάσιος ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τοῦ τρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, τείνεται ἐς θάλασσαν τόν τε Πόντον καὶ Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ τρὸς νοτον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ τρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τείνοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, τείνεται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη ὁ λήγουσα

χ. Ἄργην

χ. Ἄργης

χ. Σάσπειρες. Σασπείρων.

hoſque illis alios honores donaſſe. Ad eas enim [1] congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ob Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos inſulanos & Iones, cœtus agere inſtituiſſe, & nominatim Argin & Opin decantare (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque veteſtos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [2] dum cinis qui ſupra ſepulcrum eſt Argis & Opis, diſpergitur ſuper infinitam ægrotorum turbam qui ad aram ſunt. Eſt autem ſepulcrum earum poſt Artemiſium, ad auroram ſpectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum ſit. Nam de fabula Abaris, qui fertur eſſe Hyperboreus, nihil dico: qui ſagittam dicitur per vniuerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens. Quod ſiqui ſunt Hyperborei, *id eſt ſuperaquilonares*, erũt & alii hypernotii, *id eſt ſuperauſtrales*. Nempe rideo quum multos video iam deſcripſiſſe ambitum terræ, nullum habentes in exponendo ſenſum, qui Oceanum ſcribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam eſſe orbiculatam, & Aſiam faciunt Europæ parem. Nam ego ſingularum magnitudinem breui patefaciam, [3] & quanta ſint ſingula ad deſcribendum. ¶ VBI Perſæ incolunt, id ad auſtrale protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponam. Hinc aquilonem verſus, ora vna à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, vſque ad Sigeum Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet; protenditur ſecundũ mare ad promontorium vſq; Triopium. Incolũt autem in ora hac hominũ nationes triginta: talis eſt vna ora. Altera vero, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrum mare, quod & Perſicum vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinitque in ſinu Arabico. etſi non defineret, niſi

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

1 *Videtur potius ἀγείρειν ita ſumi vt quum de matre deorum dicitur, vnde μητραγύρτης. Sic & ſtatim poſt.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc conſumi in conſpergendo Opidis & Argidis ſepulcro. Eſt autem ſep. 3 Et quales ſint ſingulæ, quantum ad deſcriptionem attinet.

ret, niſi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum ſinum induxit. A Perſis ad Phœnicem tractus amplus eſt ac multus. A Phœnice hæc ora tendit ſecundum hoc mare per Syriam Palæſtinam & Ægyptum, in qua terminatur: intrà quam tres ſunt duntaxat nationes. Atque hæc ſunt quæ à Perſis occaſum verſus in Aſia continentur. Quæ ſupra
XL Perſas ſunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram verſus & ſolem orientem, hinc mari rubro alluuntur: aquilonem autem verſus, à mari Caſpio, & flumine Araxe, qui cõtra ſolem orientem fluit. Porro India tenus habitatur Aſia. Illinc iam auroram verſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dicere quiſpiam poteſt.
XLI Et Aſia quidem talis & tanta eſt. ¶Libya autẽ in altera ora eſt. ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam anguſta eſt. nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo eſt centũ millium vlnarum, quæ efficiunt mille ſtadia. Ab his deinceps anguſtiis ſpatioſa ſane ora excipit quæ Libya dicitur. I-
XLII taq; admiror eos qui diſterminarunt atque diſtinxerunt Libyam, Aſiam, Europam: inter quas non parum eſt differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cereras aſſequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nam Libya ſe ipſam monſtrat circumfluam mari eſſe, excepto duntaxat vbi Aſiæ contermina eſt, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonſtrando. Is poſtquam deſtitit à deprimenda foſſa à Nilo ad Arabicum ſinum, miſit nauibus quoſdam Phœnices, præcipiens vt tranſuecti columnas Herculeas penetrarent ad ſeptentrionale vſque mare, atq; ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur rubro mari ſoluentes, abierunt in mare auſtrale: qui quum autumnus aduenifſet, applicitis ad terram nauibus ſementem faciebant[1]: vt aſſidue Libyes legerent, ac meſſem expectarent. deinde meſſo frumento nauigabant. Ita biennio cõſumpto, anno tertio ad Herculeas columnas
XLIII declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, ſed forte apud aliquẽ aliũ: præterеuntes Africã, ſe habuiſſe ſolem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum eſt cognita. Secundo loco fuere Carthaginenſes, qui dixerunt quendam Sataſpem, Teaſpis filium, virum

σα, ἐὶ μὴ νόμῳ, ἐς τ' κόλπον τ' Ἀ ραβίον, ἐς τ' Δαρείος ἐκ τ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι. ὁ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει δι' τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη πρός τε Συρίῃ τῇ πρός τε Παλαιστίνῃ, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τῇ τελευτᾷ. ἐν 148
τῇ ἐθνεα ἐστὶ τρία μοῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ χωρὸς ἐστὶ τῆς Ἀσίης ἤδη τὰ ἐστί. Τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ χωρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, χωρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων χωρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἔρημον ἤδη τὸ χωρὸς τῇ ἔω, οὐδεὶ ἔχει σαφέως φράσαι οὔτε δι' ἀκοῆς ἐστί. ἔρημος
Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέχεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τ' Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δὲ οὐκ εἰσὶν χίλιοι σταδίοι. ὁ δὲ ἀπὸ τ στεινῦ τούτου, χάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τοὺς διηγησαμένους καὶ διελόντας Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. σφόδρα γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ πρὸς ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· πλάτος δὲ πάρεστι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς χωρὸς τῇ Ἀσίῃ συνείζει· Νεκὼς τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξας· ἐς ἐπεὶ τε τ διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τ ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς ὀπίσω δι' Ἡρακλείων στηλέων ἐκπλέειν ἕως ἐς τ Βορηίην θάλασσαν, καὶ ὕπως ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τ Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ γένοιτο φθινόπωρον, σχεδόντες χρήσιμα ἀπείρεσχον τ γλῶ, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γεώσαιτο, καὶ μένεσκον ἀμήτου. θερίσαντες δὲ ἀπέπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλέας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δέ κου τέῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος

1 In quamcunque Libyæ partem nauigantes peruenissent: messemque expectabant. Quum autem messuissent, oram soluerunt. Ita biennio.

Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τὸ, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδὲ ἐπετέλεσε τὴν ἐπιταχθεῖσαν ὑπὸ μητρὸς ἄεθλον. Ζωπύρου γὰρ τοῦ Μεγαβύζου θυγατέρα παρθένον ἐζημίωσε τοῦ σταυροῦ ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεή, σωσαμένη, φᾶσα αὐτὴ μέζω ζημίην ὑπομενέειν ἢ τοῦτον. Λιβύην γὰρ ἀναγκαίως ἔσεσθαι περιπλώσειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω τοῦτο ποιέειν, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας ἐνθεῦτεν τοὺς Φοίνικας, ἔπλεε ἐνθεῦτεν Ἡρακλέας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα Συλέες ἐστί, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. πλήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησί, ἐπεί τε τὰ πλεῦνα αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ τούτου ἀπικόμενος παρὰ βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ περισσότατα αὐτοψίῃ μικροὺς ἀνθρώπους μιν ἐπελθεῖν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἠμφιεσμένους· οἳ, ἐπεὰν σφέας καταμάθῃ τὴ νηῒ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐδένα φάμενος, βρωτὰ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τὸ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην πρόσω, αἴτιον τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατὸν ἔτι ἦν προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ συγγινώσκων λέγειν μὴ θέλοντα, ὅκου ὑπετέλεσαντά τε προκείμενον ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ὑπομένων. Τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο ἀχθεσθέντα περιελθόντα, ἔχοντα χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τὸν ὑπισάμενος ὁ οὐνόμα, ἐκὼν ὑπιλήσομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμόν, ὃς κροκοδείλους δευτέρους μετὰ τὸν ποταμὸν πάντων παρέχεται, τοῦτον ποταμὸν εἰδέναι τῇ θαλάσσῃ σκιδδοί, πέμπει πλοίοισι ἄνδρας τε τοῖσι ὑπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δή, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα ἐς θάλασσαν. ἔπειτα θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τρίτην ὡς μὴν ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

1 Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum nauigationis longitudine, tum terræ solitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater iniunxerat. Etenim vitiauerat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc caussam à Xerxe rege suffigendum crucí mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quod diceret se maius illi supplicium irrogaturam quã rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum peruenirет ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Ægyptum abiit, sumptaque illinc nave ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes, in meridiem cursum tenebat. Emensusque permultum maris intra complures menses, quum assidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regẽ Xerxem regressus, aiebat se in pernauiganda remotissima ad quã isset ora, vidisse homines pusillos Phœnicea vtentes veste, qui, quum ipsi terræ nauim applicarent, ad montes se fuga proriperent relictis vrbibus. Ipse autem ingressos nihil illis iniuriæ intulisse, pecora tantum illinc accepisse. Quod autem totam Africam non pernauigassent, hanc caussam afferebat, quod nauigium vlterius procedere non posset, sed retineretur. 2 Hunc Xerxes negans loquutum vera, 3 quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huiüs Sataspis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam interuertit: cuius nomen quum sciam, tamen volens 4 obliuiscor. ¶ Ceterum XLIV Asiæ bona pars à Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi vbinam Indus (qui secundus omnium fluminũ crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cum alios quosdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro vrbe & è terra Pactyia soluentes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem nauigantes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus tricesimo demum mense tenuerunt eum locum vnde rex Ægyptiorum

1 Achæmenidem Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obisse: quasi legeretur* λίγυπτις ἐπ. *Vel,* λίγυπτις *separandum à sequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse. 2 At Xerxes, non assentiens ipsi, vera esse quæ diceret, 3 Quod labore sibi proposito non defunctus esset, 4 *Id est, silentio prætereo.*

eos Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnauigandam. Post horum circumnauigationẽ Darius Indos subegit, & eo mari potitus est: Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum est parem Libyæ esse. At Europa à nemine inuestigata est, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an [1]mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad vtranque accedere. Neque possum coniectura colligere vnde, quum vna sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusq; fines ponantur Nilus fluuius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alii aiunt esse fines Tanain & [2] Mæotidem, fretumque Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorum qui hæc distinxerũt, & vnde nomina imposuerint. Iam enim Libya quidem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Asia vero, ab vxore Promethei, quanquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asserentes ab Asio filio Cotys, filii Manei, Asiam appellatam, nõn ab vxore Promethei. vnde & Sardibus [3] familiam quandam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit mari circumflua, neque vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est: nisi dicamus ab Europa [4] Tyria nomen accepisse regionem: [5] nec ante, sicut ceteras, nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc commeasse terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta sint. [6] nam quæ
XLVI sentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTVS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omniũ imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam pertinens proferre possumus, aut aliquem virum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem & Anacharsin. In gente autem Scythica [7] ex omnibus humanis negociis vnum maximum, quantum nos scimus, excogitatum est. at cetera non admitor. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, vt neque quispiam qui ad eos se contulerit, aufugere,

τὸν Φοίνικας, τὸν πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τὴν θάλασσαν ταύτην ἐξεφάνη. Ἐπὶ δὲ καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα αἰδύρηται ὁμοίως περιεχομένην τὴν Λιβύην. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φαίνεται ἔτι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρυτός ἐστι μήκεϊ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. ὅθεν ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτευ μιῇ οὔσῃ γῇ, οὐνόματα τρίφασια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν· καὶ οὐρίσματα αὐτῆς. Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος. Οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν Μαιήτιν καὶ πορθμηίην τὰ Κιμμέρια λέγουσι. τοῦτο δὲ τῶν δρηγείσαντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύην μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὔνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μέντοι μεταλαμβάνοντα τὸ ὄνομα τοὺς Λυδοί, φάμενοι ἀπὸ Ἀσίεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν ἐν Σαρδίσι φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὐδεὶ εἰ περίρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα ἔλαβε τοῦτο οὔτε ὅστις δὴ ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην. πρότερον δὲ ἦν ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὐτή γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, καὶ οὐκ ἀπικνεομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην ἐκ Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος ἐστὶν ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἐξὸν τοῦ Σκυθικοῦ, ἔθνεα ἀμαθέα λόγου. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ πόντου τούτου ἐγὼ ἐξεμάθησα σοφίης πέρι. οὔτε ἄνδρα λόγιον οἶδα μοῦνον παρέξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀνάχαρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ χρεῖόν μοι ἐστὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξευρῆσθαι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὐκ ἀγαμαι, τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ὅτι σφέας

1 Mari alluatur. 2 *Diuersam videtur sequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in nostris vet. cod. habetur.* 3 Tribum 4 *Non* Συείης *legit Valla, sed* Τυείης. *cui lectioni assentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, sicut & ceteræ. 6 Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ sunt. *Potest tamen & alius esse sensus.* 7 Vna rerum humanarum maxima, omnium quas quidem nouerimus, solertissime excogitata est.

μὴ βουλομένοισι τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἷόν τε εἴη, τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἦν ἐκπεπομφότα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔασι, ἱπποτοξόται, ζώοντες ἐκ μηκάπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τέ σφι ἦν ὑπὸ ζυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησι ἄμαχοί τε καὶ ἄπορα πρὸς μίλα; Ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης βαπτιδέος καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐύβατα πέδια αὐτῆς, πόωδές τε καὶ ὕυδρός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι μὲν ἐπιχώριοί τε εἰσὶ αὐτέων, καὶ ἀνεξερεύνητοι ἀποφαλάσσιοι, οὗτοι οὐνομάνεω. Ἴστρος μέν, πεντάστομος μέν, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατά. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος μὲν ἀπὸ ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγαθος γέγονε, ποταμῷ τῷ ἄλλῳ ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· δέκα μέν γε τὰ Σκυθικῆς χώρης, πέντε μέν οἱ ῥέοντες τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· τῷ δὲ τρίτῳ οὔνομα Τιαραντός, τῷ δὲ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, τῷ δὲ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀναμοιρύται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντός, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, μέσα τούτων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· οὗτοι μέν νυν ἐπιχώριοι ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγει τῷ Ἴστρῳ οὐκ ὀλίγῳ τινὶ τῶν χρυφέων πρὸς δυσμέων μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐς δὲ μέσους Σκύθας, καὶ Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβησις· ἀπὸ δὲ Θρηϊκίης καὶ Θρηϊκέων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ἐκδιδόασι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἶμον, ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμός, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον ὦν ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δι-δεκόμενος. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Καρπὶς ποταμός, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδιδόασι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

[1] neque ipsi capi possint, aut ne inueniri quidem, si nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ sunt eis vrbes, nulla mœnia extructa: domos secum ferunt singuli: equestresq; sunt sagittarii, non pane victitantes, sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem sunt ab eis inuenta cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum sit campestris, sua sponte vliginosa est & humida, eamque interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recensebo. Ister, quinque ostia habens: post hunc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos nouimus fluuiorum maximus, semper sibiipsi par tam æstate quam hyeme fluit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omniũ maximus quod alii in eum influunt, qui ipsum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapsi, numero quinque. vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordissus. Horum primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad auroram fluens, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarantus, ad occasum magis vergens. [2] Inter quos ceteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrum infunduntur. Hi sunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autem fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi vero iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interscindens Hæmum Cius in ipsum etumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iste Istrum. ita vtrumq; per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasũ extremi sunt, post Cynetas) totamq; permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiã.

1 Neque possit eos quisquam nanciscí, si inueniri nolint. Quibus enim nulla condita sint mœnia, sed qui domos portent, sintque ex equis sagittandi periti, ac non ex messe sed ex pecoribus victum habeant, ac in plaustris habitent, quî non hi fuerint inexpugnabiles & inaccessi? Hæc autem, &c. 2 Per quorum medium cet. fl. *vel, quos ceteri interfl.*

His quæ

L His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas ſuas communicantibus, Iſter ſit omnium maximus. nam ſi alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius neque fons ingredies, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Iſter ſibi ſemper par fluit tam æſtate quam hyeme, ob id ſit (vt mihi videtur) quod hyeme eſt quantus eſt, aliquantulo maior quam ſua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, ſed vbique ningit. Æſtate vero nix, quæ ſub hyemem decidit permulta, vndique in Iſtrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipſa ſolum, ſed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æſtatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quam hyeme, tanto plus aquæ cum Iſtro miſcetur æſtate quam hyeme. Ita quum paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit vt ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis.

LI Ex fluuiis ergo qui apud Scythas ſunt, vnus eſt Iſter. Poſt hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terrã à Nebride ſeparat. ad oſtium huius incolunt

LII Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen eſt Hypanis ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam paſcuntur equi ſylueſtres candidi: rectèque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinque dierum nauigatione, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierum nauigatione ſane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quum ſit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *ἱραὶ ὁδοὶ, id eſt, ſacræ viæ.* Apud Alizonas autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuerſum abeuntes, mediam intercapedinem laxant.

LIII Quartus fluuius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrum omnium maximus, & noſtra ſententia, non modo Scythicorum fluuiorum longe vberrimus, ſed etiam ceteris vberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Ceterorum autem vberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accommodatiſſima pecoribus,

ζυτέων ὧν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἕν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλῆθει ὑπερτέτει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθος ⓐ συμβάλλεται ⓐ. ἴσος δὲ ἀεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, καὶ τοιόνδε τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τὸ μὲν χειμῶνος ὅσῳ περ ἔστι ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τὸ χειμῶνος παμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δὲ πολλῷ χέεται. τοῦ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη παντοθεν ἐσδιδοῖ ἐς ⓐ Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐ- ⓐ, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροισιν αὐτῇ. ὑπὸ γὰρ δὴ τοῦ θέρεος, ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπάλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ καὶ συμμισγόμενα ⓐ Ἴστρῳ, πολλῷ πλήσιά ἐστι τοῦ θέρεος ἢ ὕδατι τῷ χειμῶνος. αὐτὰ δὲ ταῦτα, αὐτὰ σφέα σφίσι γίνεται, ὥστε ἴσον μιν ἀεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἰσὶ μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ὁ Ἴστρος μέγιστος τούτων, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. παρὰ δὲ τοῦτον τὸν ποταμὸν ἀπὸ στομάτων αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. Τέταρτος δὲ Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχει νέμονται δὲ ἵπποι ἄγγελοι λευκοί, καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ὑπὸ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχύς τε καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή· ὑπὸ δὲ μιῆς σταθμὸς πικρὴ, ἣ μεγάθει σμικρὴ ἐοῦσα, χιλίας ⓐ Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐρέσι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὐνόμα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, " Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. σωάγουσι δὲ τὰ πέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις καὶ Ἀλαζόνας. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέθρῳ βυρσῶν τὸ μέσον. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι τε μέγιστος τεμὼ Ἴστρον τούτων καὶ πολυαρκέστατος, καὶ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὅτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τοῦτον γὰρ ἐκ οἷά τε ἐστὶ συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομεδέστατας κτήνεσι παρέχε-

X

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλίσκεσθαι καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστος ὅδε ῥέει τε καθαρὸς ἐκ θολερῶν· αὐτόθεν τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται. ποιήτε, τῇ δ' ἄσπορος ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ὅσοι τῷ σώματι αὐτὸν ἀλίσκονται πήγνυσι· ἀστέλεστοι· κήτεά τε μεγάλα ἀναλίσκεται, τὰ ἀπαχήνας καλέουσι, παρέχεται ἐς τὰ εἴδεα, ὅσα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νεῦ Γερρέος χώρου, ἐς τὸν τεσσερακοντα ἡμερέων πλόος ὅδε ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει αὐθέπτων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων διὰ ἐρήμου ἐς τὴν γεωργῶν τὴν Σκυθέων τὴν χώρην. ὅτι μὲν δὴ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ὅσα δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται, μοῦνα δὴ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς· δοκέω δ', οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ συμμίσγεται ὁ Ὕπανις ἐς τωὐτὸ τέλος ἐκδιδείς. ὃ δὲ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ τούτων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, ἵν' ὁ πολέων ἄκρη καλέεται, οἰκέουσι μὲν Δήμητρος σίδηται πρόσω δὲ τοῦ ἱροῦ ἐόντος τοῦ Ὑπάνιος Βορυσθενῖται κατοικέουσι· ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτεων τοῦ ποταμοῦ. Μετὰ δὲ τοῦτον πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τοῦ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ ἐκ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, ἐς δὲ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑλαίην. οὗτος μὲν δὴ οὕτω τοῦ Βορυσθένεος συμμίσγεται.

Ἕκτος δὲ Ὑπακύρις ποταμός, ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὑλαίην καὶ τὸ Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρέμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐξίων· οὔνομα δὲ ἔχει τοῦτο, ὥσπερ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, ἀπείργει τόν τε τῶν Νομάδων χώρον, καὶ τὸν τῶν βασιλητίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὄγδοος δὲ δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει τὸ μὲν ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ ἀπείργει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ τὸν Ταναΐν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνόμασι τοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι Σκύθαι ἐσκυθίσθησαν. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ ὅπισθεν πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. αἰνοτάτη δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σαθρότατα, ὅτι τοὺς ὄφιας ἔχει. Τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac singularium piscium affatim: idem ad potandum suauissimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quem sementis optima fit, & herba non satiua, etiam altissima. In huius quoque ostio ingens vis salis sua sponte concrescit. Præterea ibi ingentia cete ad salsuram, spinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præstat admiratione digna. Porro quadraginta quidē dierum nauigatione vsq; ad locum nomine Gerrhum, cognoscitur ab aquilone fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamen fluere per solitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes nec ipse possum, nec vllum Græcorum reor posse dicere. Idem quū ad mare aduenit, Hypanis cum eo miscetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis est, [2] Hippoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructum est. Vltra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Post hos alius, qui quintus est, LIV nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua transiissa, Borysthenis immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude manans, medioſque Scythas nomadas in- LV fluens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à LVI loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomē est Gerrho, disterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus est LVII Tanais, qui superius è vasta palude profluens, in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His cele- LVIII berrimis amnibus Scythæ muniti sunt. ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinū [3] aridissimū est: quod ita se habere dissectis pecoribus licet discernere. Et ea quidē LIX

1 Et gramen, qua parte non scritur regio, altissimum. *Ad verbum*, profundissimum. 2 Hippoleon 3 *Videtur aliud legisse quam ἀσχολωτάτη.*

vt quam

vt quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cetera autem vulgaria ſunt. Atque hunc in modum [1] res ſunt eis inſtitutæ. [2] Deorum hos ſolos propitiãtur: Veſtam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Iouis coniugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cæleſtem Venerem, & Martem & Herculẽ. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiã Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtã lingua ſua Tabiti: Iouem, Papæum: mea ſententia rectiſſime: Tellurem, Apiam: Apollinem, OEtoſyrum: cæleſtem Venerem, Artimpaſam: Neptunum, Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra [3] facienda non putant, præterquam
IX Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cuius à tergo ſtans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eaque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum iniecto baculo circumducit, hoſtiamque ſtrangulat non incenſo igni, [4] non votis nuncupatis, non ſumptis libamentis, ſed vbi pecudẽ ſtrangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum
LXI ſe conuerſit. Verum quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum eſt: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Leſbiis crateribus aſſimiles, niſi quod ſunt multo capaciores) iniiciunt: ſubiectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in aluos illarum & cum aqua commiſcent, atque oſſa ſuccendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & aluis facile capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit vt bos ſe ipſe coquat: & item cetera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque inteſtinorum [5] libamenta ante ſe porricit. Immolant autem alia pe-
LXII cora, tum præcipue equos. Et aliis quidẽ diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmentorum faſces aggeruntur trium in longum latumque ſtadiorum, minoris tamen ſublimitatis: deſuper quadrata

μέγιστα οὕτω σφι θύπεται ἔστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμιμα
καὶ τάδε σφι διακέεται. θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε
καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα.
μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστὶη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ
ὀρθότατα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος 152
Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρεϊ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως· ἑρδομένη δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοῦ ἐμπροσθίους ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἐὼν, ἀπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ σφυροῦ, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέεται τὸν θεὸν τὸν ἑωυτοῦ θύμενος· καὶ ἔπειτα βρόχῳ τοῦτο ὃ ἔβαλε τὸν αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν τοῦτο ἀναγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτε θυσίας. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, πρήσσεται πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς
ἀγαθῆς ἀξύλου ἐούσης, ὧδε σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὲ ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας θυτηρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεοικότας, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, τὰς δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ προσμίξαντες ὕδωρ, ἕψουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αἴθεται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι θύπετέος τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἐξέψει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτὸν ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς ὃ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἆλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ τοιῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρεϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἑκάστοισι τῶν ἐπιχωρίων ἐπίδρυταί σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συνενέαται ὄσον τε ὅτι μάλιστα τρηχὺς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δέ, ἔλασσον· ἐπὶ τούτου, τετράγωνον

1 Ritus ſunt eis inſtituti. 2 His ſolis diis litant, *vel, ſacrificant.* 3 Facere non eſt illis vſu receptum. 4 Non oblatis primitiis. 5 Primitias

χ. ἐπίπεδον ‖ ἄπεδον πεποίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ ὃ ἓν, ὄρθιον. ἔτεος δὲ ἑκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀρυνέοισι φρυγάνων. ἐπαναστέφει γὰρ δὴ ἀεὶ ὑπὸ τῶν χιμώνων. ὑπὸ τούτῳ δὴ τῷ

χ. σίγκυλ ‖ σίγκυλ ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται· ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἔστι τῷ Ἄρηος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὴ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους τρηχαδίοισι τρηχάδων καὶ ἵππων. ἔστι δὲ καὶ ζοῖσι ἔπι πλέω θύουσι ἢ ζοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δὲ ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ δέ τινι ᾧπερ καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοῦτον ἀνθρώπους ἐς ἄγγος καὶ ἔπειτα ἀνευείκαντες ἄνω ὑπὲρ τοῦ ὄγκου τῶν φρυγάνων, καταχέουσι δὲ αἷμα ἐπὶ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ τάδε ποιεῦσι τοῖσι ἱρὸν τοῦτο ἱδρύσαντο· τῶν ἀποσφαγέων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποταμόντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἀέρα ἰσσι· καὶ ἔπειτα καὶ τἆλλα ἀπερξάντες ἰρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. Θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι· ὑσὶ δὲ οὔτοι σφέων οὐδὲν νομίζοισι, οὐδὲ τρέφειν σφι οὐδαμόθι τῇ χώρῃ θέλουσι. Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι διαχέεται. ἐπεὰν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβάνει τὰν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δ', οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὸν ἕλκων κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐξείνει. μετὰ δὲ βοὸς πλευρῇ, δέψας τῇσι χερσί. ὀργάσας δὲ αὖος, ἅτε χειρόμακτρα ἐνέκτηται. ἐκ δὲ τῶν ἁλινῶν τούτων ἵππου ᾧ ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐζάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος ἔστι κεκείνται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ θαψαπείναντες αὐτῇσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρόν. ἰῶ ἔστι χεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ θαψαπείναντες ἐπὶ ξύλων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐτοι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἔνερθεν τῶν ὀφρύων,

planities efficitur: tria latera præcipita sunt, quartum acclive, per quod ascendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plaustra sarmentorum. nam semper propter cæli tempestatem illa marcescunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cum aliorum pecorum, tum equorum, & plus [1] huic acinaci quam ceteris diis. Ex captiuis centesimum quemque immolãt, non eodem quo pecora modo, sed diuerso. nam vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddam vas iugulant: dehinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem supra conferunt. inferius autem in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vna cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [2] Ceteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrifi- LXIII cia quidem hæc ab eis sunt instituta. [3] Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in sua regione volunt. ¶ Quæ LXIV vero ad bellum attinent, hunc in modũ sunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, eius sanguinẽ potat: quoscunque in prœlio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eaque ex habenis equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sunt quoque multi qui coria hæc humana tanquam brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum vnguibus excoriant, [4] eisque opercula pharetrarum integũt. Est autem inter omnia coria humanum fere & crassum maxime & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extentos, supra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. [5] Non tamen de LXV omnium, sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt, vt quisque illud quod est infra supercilia, resisum prorsus

1 His. *Intelligis forte Marti & acinaci.* 2 *Videtur aut diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostram non intellexisse. quæ tamen ἀπάρξαντες habet pro eo quod vet. cod.* ἀνάρξαντες. 3 Suum nullus est illis vsus. 4 Eisque pharetras integunt. *Vel*, Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorum, hoc faciunt,

excutiat:

excutiat: & crudo tantum bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modo exterius inducat bouino corio, verumetiam interius inauret, & sic vterque pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis [1] singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo [2] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quę res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui vero complures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, adhunc modum: Grandes virgarum fasces quũ attulerunt, humi positos dissoluunt, ac separatim ponentes illarum singulas, vaticinantur. [3] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [4] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atque in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper fere dicunt hunc aut illum ciuem (nominant autem hominem de quo loquuntur) peieraſſe, iurantem per regium [5] solium: (est autem Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinusque is quem dixerint peieraſſe, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falso deieraſſe per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat peieraſſe, [6] atque rem grauiter fert, rex duplum vaticinorum accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominem periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

ἐκκαθαίρῃ· ἢν μὲν μὴ ἡ πίνης, οἱ δ' ἐξωθεν ὠμοβοέῃ μούνῃ ὑποτείνας, ὕπτιος· ἢν δὲ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέῃ ὑποτείνῃ· ἐσωθεν δ' ὑποχρυσώσας, οὕτω χρέωνται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ τῶν οἰκηίων, ἢν σφι ἀμφοερογίνων, καὶ ἢν τις ὑπερεσθίσηται αὐτῶν καὶ τῷ βασιλέι. ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τὴν αὐλὴν ποιέῃ, τὰς κεφαλὰς ταύτας τῷδε φέρῃ, καὶ ὑπιλέγει ὡς ἑωυτοῦ ἐόντες οἰκηίοι πόλεμον ὑποστάντες, καὶ σφεων αὐτὸς ἐπεκράτησε ταύτῃσι τῇσι ἀνδραγυνίῃσι λέγῃ. Ἄπαξ δὲ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης ἑκάστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοι δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀπαρνημένοι ἔωσι· τοῖσι δὲ μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, ἀγεύστους τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἀτιμωμένοι ἀποκάτανται. οὗτος δὲ σφι ἐστὶ μέγιστον τῶν· ὅσους δ' ἂν αὐτῶν καὶ πλείους κτείνωσι ἄνδρας αἰχμητὰς ἔωσι, τοῦτο δὴ σφι δύο κύλικας ἐχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μαντίες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείνῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους συνείσχων, θέντες χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτοὺς καὶ ὑπὸ μίαν ἑκάστην ῥάβδον λιθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συναλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις ἐς μίαν συντιθῇσι. αὕτη μὲν ἡ μαντικὴ, πατρωίη σφι ἐστί. οἱ δὲ ἀναρέες καλεόμενοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ ἀπαλὴν ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ ἀπαλύων, χρᾷ. Ἐπὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων νοσέῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς δοκιμέοντας μάλιστα, οἱ δὲ τρόπῳ τῷ Ἑλληνικῷ μαντεύονται. καὶ λέγουσι ὅτι ὡς τοιῆιδε μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀπορχησε ὀμόσας καὶ λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὀμνυούσῃσι τε ἐπὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) οὗτος ἀγεται τοῦτον τὸν αὐτὸν δὴ λέγουσι ὀπορχήσαντα. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι μαντίες ὡς ὀπορχήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ ἀπὸ τούτων ἀλλέει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, καὶ φάμενος ὀπορχῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπει ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν, μὲν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ὀπορχῆσαι, τὸν δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ

1 Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed &c. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, quas videlicet euoluerant, & in vnum componunt. 4 Legit οἱ ἢ ἀνδρόγυνοι, pro ἢ οἱ ἀνδρ. 5 Ani, larem. 6 Καὶ διπλησιάται, quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.

illi qui ſuperuenerunt vaticini homines abſoluerint, alii atque alii præſto ſunt: quorum ſi plures abſoluerint, decernitur primis illis vaticinis eſſe pereundum. Eoſque hunc in modum necant: LXIX Plauſtrum concameratum vbi ſarmentis referſerunt, bobuſque iunxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus poſt tergum reuinctis, atq; ore obſtructo, extendunt in medium ſarmentorũ: incenſiſque ſarmentis territando agitãt boues. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambuſti, crematovtique plauſtri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id eſt, vaticinos*, etiam ob alias cauſſas, appellantq; ψευδομάντιας, *id eſt, falſos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, LXX eorum ne liberos quidem relinquit, ſed vniuerſos mares interficit, feminis nihil læſis. Fœdera cum quibuſcunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuſo in grandem calicem fictilem vino, commiſcent eorum ſanguinem qui feriunt fœdus, percutientes[1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, ſagittas, ſecurim,[2] gladium. Hæc vbi fecerunt, ſeſe multis verbis deuouent: poſtea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, ſed etiam comites ii qui ſunt maximæ dignitatis. ¶ Regum autem ſe- LXXI pulcra apud Gerrhos ſunt. Vbi Boryſthenes iam nauigabilis eſt, ibi, quum rex eorum deceſſit, ingentem ſcrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præparatum, accipiunt mortuum corpore incerato, aluo euulſa atque expurgata, quam ſilere contuſo & thymiamate apiique ſemine & aniſi quũ expleuerunt, reſuunt rurſus, impoſitumque plauſtro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ: [3] aurem decidunt, crinem circumtondent, brachia circũcidunt, frontem naſumque conſauciant, ſiniſtram manum ſagittis traiiciunt. Poſtmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipſos comitatur ad eos vnde primum venerant. Vbi iam mortuum circumferentes, luſtrauerunt ſingulas gentes quibus imperauit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in ſepulcris. Quem poſtquam ſuper torum in loculo poſuerunt, haſtis hinc atque hinc defixis, deſuper ligna diſponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐὼν οἱ πλεῦνες αὐτῶν ἀπολύσωσι, δέδεκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. Ἀπολλῦσι δὲ αὐτὸν τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειρύσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες τὰς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακήονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ πρικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακήουσι δὲ τρόπῳ τῷ Σκυθικῷ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνοι βασιλεύς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμέην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑποκάτω ἢ ὀπιτάμοντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ ἀξύνην, καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε ὁ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισί εἰσι. ἐς ὃν ὁ Βορυσθένης πλώιμος, ἐνθαῦτα, ἐπεάν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι νεκρὸν κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν γαστέρα δὲ ὑπανοίξαντες, καθήραντες, πλήσαντες κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνίσου, συνεῤῥαμμένων ὀπίσω, καὶ χρίσαντες ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν τῶν δέξωνται κομισθέντα νεκρὸν, ποιεῦσι τάδε οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσουσι, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβυσσέουσι. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζοισι ἐν ἁμάξῃ νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἀρχήσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τὸν πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἀρχήσι, καὶ ἐν τῇσι τάφῃσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν θέωσι νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὅτι σιδήρου πηξάντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποτείνοισι, καὶ ἔπειτα ῥιπὶ καταστεγάζοισι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

1 *Sunt qui vocem Græcam ὑπίην ſuſpectam habeant.* 2 Iaculum. 3 Auris *partem* amputant,

loculi

loculi ſpatioſitate aliquã eius pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum & eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humũ certatim atq; auide iniiciunt, cupientes tumulum quam
LXXII maximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [1] ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulauerunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, [2] eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponũt, craſſis tignis in longũ ad ceruicem vſq; traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero iuxta femora ſuſcipiant vteros, vtriſq; cruribus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Vnicuiq; eorum rectũ ſtipitem per ſpinam ad ceruicem vſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigunt tigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro cir-
LXXIII cumpoſitis abeunt. Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autẽ Scythas, quũ deceſſerunt, proximi quiq; in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbent, tã propinquis quam ceteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [3] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt. abluerunt q;, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quammaxime poſſunt conſtipantes, & in [4] ſcaphã in medio lignorum pileorumq; poſitã lapides coniiciunt ex igne [5] perſpicuos. Naſcitur
LXXIV autem apud eos cãnabis lino ſimillima, præterquã craſſitudine ac magnitudine:

ἀρυχωείη δ' ἐπὶ τῆς, τὸ παλλακέων τε μίλω ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ γὰρ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὴ ποιήσαντες, χῶσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτῷ δὲ περιφερομένῳ, αὖτις ποιοῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· αὐτοὶ γὰρ εἰσι θεραπεύοντες τὸν αὐτὸν αὐλῆς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τούτεων ὧν τοὺς διηκοσίων ἐπαὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὰ χοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψίδος δὲ ἥμισυ θέντι ξύλα δύο, ἥμισυ σήσαντες ὑπαίον, καὶ ὃ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ, πολλὰ τοιαῦτα ἔπηξαν τῶν ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τοῦ τραχήλου, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀψίδας. τοῦ δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὀπισθεν πάντα τοῦ μηροῦ, τὰς λαγόνας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφότερα καταχρέμα μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, καταλείνουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἕπειτα ἐκ παρατάλων δέουσι. τοὺς δὲ νεηνισκους τοὺς ἀποπνιγμένους τοὺς πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες, ἐπεὰν νεκρὸς ἐκάστου πάντα τὸν ἀκάνθινον ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχῃ τοῦ ξύλου τούτου, ὃ ἐς ὅρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ ἀπὸ τοῦ ἵππου· ὕπως ἂν πάντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνοισι. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος διοχέῃ τοὺς ἑπομένους, καὶ δὴ νεκρῷ ἀπάντων πάντα πλησίως πάντα παρέχουσι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσερακοντα ὕστατοι ἰδιῶται περιάγουσι, ἔπειτα θάπτουσι. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρουσι τρόπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιοῦσι τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα τρίσσωσι τρία ἐς ἀγκλα κεκλιμένα, περὶ τοῦτο πίλους εἰρινέους περιείνυσι· συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους πυρὸς ἀφανέας καταπυθοῦ ἐσβάλλουσι σκάφην κυκλοτερέα ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. Ἔστι δὲ σφι κώμη ἐπὶ τῇ χώρῃ πλεῖστη παχύτητος καὶ μεγάθεος. ἡ λίνῳ ἐμφερεστάτη.

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἀγχιστεῖς *pro* ἐγχωρίους. 2 Vacuata & purgata aluo, 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Vbi caput abſterſerunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alueum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτῃ ὑ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις αὐτὴ ϗ ἀύξημάτη ϗ ἀπιεσμὴν φύεται· ϗ ὀξ αὐτῆς Θρήικες μὴ ἐ εἵματα ποιεῦ) τοῖσι λινέοισι ὁμοιόταλα· ὀὴ ἀὴ, ὅσις μὴ κάρτα τείβων εἴη αὐτῆς, ἄφαγνοίη λίνου ἢ κάνναβίος ἐστί· ὃς ὑ μὴ εἶδέ κω τὴν κάνναβίδα, λίνεον δοκήσει εἶ) ἐ εἶμα. Ταύτης ὦν ⓐ Σκύθαι τῆς κάνναβίος ὀ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑπωδυύοισι ὑπὸ σφὸν πίλους, ϗ ἔπειτα ὑποβάλλοισι ὀ σπέρμα ὀπὶ σφὸν ἄφαπτέας λίθους τῷ πυρί. ὀ ὑ θυμιῆται ὀπιβαλλόμενον, ϗ ἀτμίδα ὡδρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλλωικὴ σάδεμίη αὖ μιν πυρίη ἀποκατήσειε· ⓑ ὑ Σκύθαι ἀγάμενοι τῇ πυρίῃ ὠρύονται. τοῦτο σφι αὖ λουτρόν ἐστι. οὐ γὰρ δὴ λοιῶνται ὕδατι σφέα τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ σάδαχέουσαι, κατασώζουσι σὺν λίθον τετμημὲν τ κυπαρίσσου, ἐ κέδρου, ϗ λιβάνου ξύλου· ϗ ἔπειτα ὀ κατασωσμένον τοῦτο, παχὺ ἐὸν, κατατρίουσι πᾶν ὀ σῶμα ϗ ὀ σφόσωπον· ϗ ἅμα μὲν ὐωδίη σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα ὑ ἀπαρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τ καταπλαστέω, γίνονται καθαραὶ ϗ λαμπραί. Ξείνοισι ὑ νομάδεσι ἐ ὅτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φύζῃσι, μήτοι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλλωικοῖσι ὑ ἤκουσα, ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσίς τε ϗ δεύτερος αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε γῆν πολλὴν θεωρήσας, ϗ ἀποδεξάμενος παρ' αὐτῷ σοφίην πολλήν, ἐκομίζετο ἐς ἑωυτὸν τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, κατέσχε ἐς Κύζικον· ϗ εὗρε γὰρ τὴν μητέρα τ θεῶν αὐτοὺς ἀγάγοντας τὸν Κυζικηνῶν ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, εὔξατο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς ϗ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτόν, θύσειν τε κατὰ ταὐτὰ κατὰ ἅπερ τὸν Κυζικηνὲς ποιεῦντας, ϗ πάννυχίδα στήσειν. ὡς ὑ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἥ δ' ἔστι μὲν πᾶσα ⓒ Ἀχιλλήιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανον τε ἔχων, ϗ ἀγάλματα. κατὰ ὑς τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέι Σαυλίῳ ὁ ὑ, ϗ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τ Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, ἐξυβρίσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. ἐ νῦν δὴ ὑς εἴρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, ϗ ξεινικοῖσι ἔθεσι

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ [1] niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, nō queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentum. Huius cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne [2] perſpicuos: vnde fit thymiama, fūmum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythæ eiulant: quod apud ipſos loco lauacri eſt. [3] neq; enim lauant omnino corpus, ſed vxores eorū infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum cōterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum intumuerit, illud faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, [4] medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi ritibus vti magnopere cauent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, [5] vtiq; poſteaquā deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multū in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum nauigans tenuiſſet Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes (ſi ſaluus ſoſpeſque domum reuertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & peruigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, [6] venit ad locum qui dicitur Hylęa, iuxta Achillis curſum ſita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſoluit, tympanum tenens, [7] exutiſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necauit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe nouiſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externoſq; ſit mores

LXXV

LXXVI

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lauant. At vxores eorū effundunt aquam, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignum ad ſcabrum aliquem lapidem atterunt: eo autem quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemq; oblinunt. 4 Ramentis quibus ſe obleuerant, 5 Vt oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anarchaſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaq; ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam. *Vel*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* ἐκ τοῦ ἀγάλματος, *pro* ἐκ τοῦ ἀγάλματος *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* ἐκ τοῦ ἀμπεχόνου.

ſectatus.

sectatus.[1] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit Filius Sauli, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnensos audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulũ: & quum redisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir [2] (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. [3] & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetudinem. Multis autem sane annis posteà interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex vxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam litterasque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & vxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharũ obtinenti, Scythicus tamen viuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtique quum ad vrbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, (Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaq; Scythica stola, Græcum sumebat vestimentũ, & eo indutus, per forũ spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirẽt, nequis Scytharũ cerneret eum gestantem huiusmodi stolam: & cum ceteris Græcorum institutis vtebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

LXXVII

LXXIIX

διεξήσατο. ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τὸ Σπαργαπίθεος ἐπιτρόπου, εἶναι δὲ Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρωνα, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. Ἐὼν ὦν τούτου τοῦ οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἵκετο ὑπὸ τὸ ἀδελφιδεὸν ἀποθανών. Ἰνδαθύρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Κατὰ τινὰ δὲ ἄλλην ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀγχόνῃσι ἐπὶ πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων. τούτοισι δὲ ἐπὶ μούνοισι σωφρόνως διαιτᾶσθαί τε καὶ δέξασθαι λόγον. Ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὡς δὲ ὦν αὐτὸς, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μέν νυν ὕστερον δὴ ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ ἐξενικάθη τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Γαλλοῖσι δὲ χρόνῳ ὕστερον ἔτεσι Σκύλης ὁ Ἀρειπείθεος ἔπαθε τὰ ἐπλήσιαζε τούτῳ. Ἀρειπείθεϊ μὲν τῶν Σκυθέων βασιλεύοντι ἐγένετο παῖς Σκύλης ἐξ Ἰστρίνης γυναικὸς ἐούσης, καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρίης· τὴν μὲν μητέρα αὐτοῦ γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρειπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος· Σκύλης δὲ τήν τε βασιληίην παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὔνομα ἦν Ὀπόη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀπόη ἀπὸ τῆς ἦν Θέρικος Ἀρειπείθεϊ παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, ἀφίκετο μὲν οὐδαμῶς ἐπὶ Σκυθικὴν, ἀλλὰ πολλὸν μᾶλλον τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπαιδεύθη. ἐποίεέ τε δὲ τοιόνδε· ὅτε ἀγάγοι τὸν στρατὸν τῶν Σκυθέων ἐς Βορυσθενείτεων ἄστυ (τὰ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὸν μὲν στρατὸν κατελίπεσκε ἐν τοῖσι προαστείοισι, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήισας, τὸν σολέα ἀποθέμενος τὸν Σκυθικὸν, λαβὼν ἐσθῆτα Ἑλληνίδα ἐδύετο· ἔχων δὲ αὐτὰ ταῦτα, ἠγόραζε, οὔτε δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός. Τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἔξω τὰ ταῦτα τὸν σολέα. καὶ τἄλλα ἐχρᾶτο ἀφίκετο Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

1 Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autem Gnuri pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus, *&c. Est autem aliqua ἀσάφεια in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, Eo quo dictum est modo, interemptus fuit. 3 Et hic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. *&c. Q. d. Vt autem huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio, &c. ita Scyli multis posteà annis.*

ἀφατείλησε μιῆς ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθένει, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεί τε δὲ ἐδεέ ⓐ κακῶς ἠμέεσθαι, ἐθήρευε ἀπὸ τοιῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ βακχείῳ, τελεσθῆναι· μέλλοντι δὲ ⓐ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐπήλατο φάσμα μέγιστον. ἰῶ ⓐ ἐν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος τὰ μάλιστα, (τῆς δὲ ὀλίγῳ ὑπερτέρην τουτέων μνήμην ἔσχον) τὴν πάντα λίθου λευκοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἑστᾶσαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐπέσκηψε βέλος· ἡ δὲ μιν κατέκαη πᾶσαν, Σκύλης, ὅσου δὴ εἵνεκα οὐδὲν τουτέων ἔλεγον, ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι γὰρ τὸν βακχεύειν μὲν Ἕλληνες ὀνειδίζουσι. οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐκβακχεύειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἀνάγκαζει ἀνθρώπους. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήσθη τὴν ἣν Βορυσθενειτέων πρὸς τοῦ Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. Ἕπονται τῶν Σκυθέων ⓐ πρεσβύτατοι· καὶ αὐλοῖς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λαθρη ὑπὸ πύργον στήσας. ἐπεί τε ἐπαρήιε σφι τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα ⓐ Σκύθαι, κάρτα συμφορῇ μεγάλῃ ἐποίησαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμηνον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιον. Ὡς δὲ μεταλαβόντα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, ⓐ Σκύθαι πρὸς πόλεμον τρεψάμενοι ⓦ ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπῆραν τῷ Σκύλῃ. ὁ δέ, μαθὼν τὸ γενόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκιην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐς ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἴστρῳ ἐγένετο, ἀντιάσαν μιν ⓐ Θρήικες μελλόντων δὲ αὐτέων συμβάλλειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς ⓦ Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; ἐὼν μὲν σὺ τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοι ⓦ τὸν Σκύλεω πρὸς σὲ πέμψω. σφὶ δὲ μήτε συνδιωθώσης, μήτ' ἐγώ. Ταῦτά ⓐ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ πρὸς τοῦ Ὀκταμασάδεω ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα.

tempus mēnstruum aut amplius triuerat, abscedebat, indura sibi Scythica stola. Idq; sæpenumero faciebat, extructis sibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei male euenturum, ex hac occasione male euenit. [1] Affectanti ei Dionysum Bacchanalem initiari, ac hostiam initiationis iamiam sumpturo in manibus, oblatum est ingens ostentū. Erant ei in vrbe Borysthenitarum circum ædes suas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido sphinges & grypes stantes. in has ædes deus fulmen iaculatus est, totæq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationē peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant [2] bacchandi consuetudinem, negantes esse credibile deum inuenisse quo homines ad dementiam adigantur. Posteaquam bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythis indicium detulit, inquiēs, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodq; nos deus occupet: ac nunc demum hic vestrum quoq; regem occupauit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod si mihi non habetis fidem, sequimini me, rem vobis ostensurum. Primores Scytharum hominem sequuti sunt: quos Borysthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaso, Scythæ eum bacchabundum conspicati, rem ingentis calamitatis esse duxerunt: digressique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Post hæc vbi ad lares suos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamasade, ex filia Teris genito. [3] Scyles cognito quid de se fieret, & quam ob caussam, profugit in Thraciam. Id quum audisset Octamasades, cū exercitu aduersus Thraciam contendit: cui ad Istrum progresso Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi essent, Sitalces ad Octamasadem misit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus est inter nos tentare fortunā? Tu quidē sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego vicissim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamasadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionē Octamasades accepit,

LXXIX

LXXX

157

1 Ei Dionysi Bacchici sacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggressuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia consuetudinem, negantes rationi consentaneum esse excogitare deum qui homines ad insaniam adigat. 3 Scyles quum ita se tractari videret, & caussam sciret. *Vel*, Quum videret ita in se consuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque auunculo suo, Scylem recepit frattem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ obseruant: & iis qui exteros ritus asciscunt, tales irrogant
LXXXI pœnas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quũ de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse vtique Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit: Est inter Borysthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo esse aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantum quantus crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quod siquis illum non inspexit, huic ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile capax, crassitudine digitorum sex. id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum: regem enim suum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum scire vellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scy-
LXXXII tharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Vestigium Herculis ostendunt petræ impressum, virili vestigio simile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita se habet. ¶ Redeo ad
LXXXIII eam quam ab initio instituera oration-
nem: Dario aduersus Scythas exercitum comparanti, dimissis nunciis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt classem præstarent, aliis vt Bosphorũ Thracium [1] iungerent: Artabanus, Hystaspis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, vtilia suadens: quum tamen non persuaderet illi, destitit à dissuadendo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

"σκυδιὸς δὲ ⟨Ϟ⟩ ἐωυτῦ μητρωα Σιτάλκην, ἔλαβε καὶ ⟨Ϟ⟩ ἀδελφεὸν Σκύλλιν. ἡ Σιτάλκης μὲν δὴ ἀδελφεὸν ⟨Ϟ⟩ ἀδελφεοῦ, ἀπήγαγε. Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτὸ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. ὅτω μὲν δὴ ἐξελλοίσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παραπεφυκόσι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ὑπερήμια δίδοσι. Πλῆθος δὲ τῶν Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφορέες λόγοι τοῦ ἀριθμοῦ ἤκουον. καὶ γὰρ κένταυρα πολλοὺς εἶναι
1 σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας τοὺς βασιλέας). Τοσόνδε μέντοι ἀποφαίνομαί μοι ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος χώρη· οὔνομα δὲ ἔστι ⟨Ϟ⟩ Ἐξαμπαῖος τῷ κ'' ὀλίγον δὲ πρότερον τούτων μνήμην ποιεύμενος ὀλίγην εἶχον, φάλαγγος ἐν αὐτῇ χρηναίης ὕδατος πικροῦ ἐούσης, ἀπὸ ἧς ὁ ὕδωρ ἀποῤῥέον ⟨Ϟ⟩ Ὑπάνιν ἀπότον ποιέει· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήιον, μεγάθεϊ ἐξαπλήσιον τῷ ὑπὲρ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου κρητῆρος, ⟨Ϟ⟩ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὴ μὴ εἶδε κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας βα-
2 πτεὸς χωρέει ὁ ἐν Σκύθῃσι χάλκεος. πάχος δὲ ὁ Σκυθικὸν τοῦτο χάλκεον ὅσον δακτύλων ἓξ. ὑπὸ ὧν ἐλέγετο ⟨Ϟ⟩ ὑπὸ χρόνου ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ ⟨Ϟ⟩ σφέτερον βασιλέα, τοῦ οὔνομα ἦν Ἀριαντᾶς, τοῦτον εἰδέναι ὁ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἀρδίν ἕνα σφέων μίλλῳ ἀπὸ τοῦ οἰκοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθέντων τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ ⟨Ϟ⟩ δόξαι σφέας αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τουτέων δὴ μιν ὁ χαλκήιος ποιῆσαι τοῦτο,
3 καὶ ἀναθεῖναι ἐς ⟨Ϟ⟩ Ἐξαμπαῖον τοῦτον. Ταῦτα δὴ ὡς εἶχε τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοὺς τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὁ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον, παρέξ τε τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, παρέχει), ἐπίδηγμα. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεται ἐν πέτρῃ ἐνεόν, ὅμοιον μὲν βήματι ἀνδρός· ἔστι δὲ ὁ μέγαθος δίπηχυ, ὡδὲ ⟨Ϟ⟩ Τύριον ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτόν ἐστι. Ἀναβήσομαι δὲ ἐς ⟨Ϟ⟩ καὶ ἀρχὰς πρίν περ λέξω λόγον. ὡς ἐπυθόμην Δαρεῖον ὅτι ἐπὶ Σκύθας, καὶ ὅτι πέμποντος ἀγγέλους ὅτι τάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος δὲ τοῦ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἐπέσχε μηδαμῶς αὐτὸν στρατεύεσθι ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τὴν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων ⟨Ϟ⟩ χρηστά, σμῆναι ἐπέπαυτο· ὁ δ', ἐπεὶ δὴ ⟨Ϟ⟩ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλασε τὸν στρατὸν

1 *id est, Fontibus consternerent.*

ἐκ Σούσων. Ἐνθαῦτα τῷ Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων αὐτῷ παίδων, καὶ πάντων στρατευομένων, ἕνα οἱ ἀπ' αὐτῶν καταλειφθῆναι. ὁ δὲ αὐτῷ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ὡς εὐχερὴς ἐὼν, ἐλπίζων τοὺς ὑέας στρατιὴν ἀπολελυσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅτι τούτων ἐπιστρεφομένους, ἀποκτείναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας· καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαλέντες, αὐτοῦ τούτου ἐλίποντο.

Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι τὸν Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ἐνθεύτεν ἐμβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἐζόμενος δὲ ὅτι τοῦ ἱροῦ, ἐνεῶτο τὸν Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πολὺ φύσει θωυμασιώτατος. τοῦτο μὲν, μῆκος ἐστὶ σταδίων ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τοῦτο δὲ, τὸ εὐρύτατος αὐτός ἐωυτοῦ, σταδίων δισχίλιοι καὶ τρισχίλιοι. ζεύγεος δὲ τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι βόες τεσσερες σταδίων· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, τὸ αὐχένα, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίους ἐστὶ εἴκοσι, καὶ ἑκατόν ὅστι. τείνει δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Ἑλλήσποντος, ἐοῦσα βόες μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Αἰγαῖον καλεόμενον, ἔνθα στεινότητί μὲν ἐστὶ σταδίους, μῆκος δ' ἐστὶ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ καὶ τοῦτα ὧδε· νηῒ ἐπίπλῳ μάλιστα κη κατανύει ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὁργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἔστι δὴ οὖν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ὅστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτὼ αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γινόνται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τουτέων, σταδίων ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅτι Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (τοῦτο γὰρ ὅστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τρισῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ τρεῖς καὶ τριήκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίων δὲ, τριακόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός ἐστι καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πέφυκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτόν, οὐ πολλῷ τεῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅτι τὸν ἐφύσεγον, τὸν ἀρχιτέκτων ἐγήνατο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησάμενος

ex vrbe Susis. Ibi eum OEobazus quidam Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat vt vnum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico [1] & modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso OEbazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille [2] præpositos filios OEobazi, iussit vt omnes eos interimerent. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouens, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, transmisit in insulam nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subiiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, vbi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem vsque pertingens: Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaque è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierum est nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorũ vndecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyrã, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumque noctium est nauigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo quam ipse est minorem, quæ [3] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontẽ, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Cõtempla-

Lxxxiiij

Lxxxv

Lxxxvj

Lxxxvij

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat iuss. 3 Mæotis,

tus i-

tus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit ē candido lapide, litteris incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, [1] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem vrbe relictus est litteris Assyriis oppletus. Ceterum Bosphori locus quem rex Darius ponte cōmisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra fauces est. Lxxviii Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem eius Mandroclem Samium donauit [2] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamque picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Dary regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit,
Fisci honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius Lxx qui pontem compegit. Quem vbi remuneratus est Darius, transiuisit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Pontum vsque ad Istrum, atque vbi eo peruenissent, se illic præstolari, fluuium pōte iungentes. Ducebant enim classem Iones & Æoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, recta ad Istrum nauigarunt, subuectique duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt. Darius, transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis peruentum esset, xc triduo hîc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniū esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandā vel hominū vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraq;.

μφος δὲ καὶ Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα, ἐς μὲν τὸ ἕτερον, Ἀσσυρία· ἐς δὲ τὸν, Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα αὐτὸς ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε. τούτεων μυριάδες ἐξεριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑξακόσιαι σωρηλέχθησαν. τῆσι μέν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τούτεων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τὸ Διονύσου νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γράμματων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, ἐν τῷ ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐπὶ στόμασι ἐστί. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, ἐν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα Σάμιον ἐδωρήσατο· παισὶ δέκα ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωγραφήσας πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν θρόνῳ ἑδρίῃ κατήμενον, καὶ στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον γεφύρης·
Αὐτῷ μοι στέφανον τόδε θεῖναι, Σαμίοισι δὲ κῦδος·
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κέλευθον.

ταῦτα μέν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι κελεύσας πλέειν ἐς Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς Ἴστρον, ἐνταῦτα αὐτοὺς κελεύειν, ζευγνύντας ποταμόν. ὁ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ ἀυχένα, ἐν τῷ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δέ, ὡς διέβη ἐπὶ Βόσπορον καὶ τὸν ἱρὸν, ἐπορεύετο διὰ Θρηίκης. ἀπίκοντο δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγάς, ἐς ἐκατὸν δὲ καὶ ἐννέα ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν ἐπιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε δὴ ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι καὶ ὑσὶ ἀκέεσθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δεόντων τεσσερηκοντα, ἐκ πάσης δὲ αὐτὰ ῥέοντα. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, θερμαὶ εἰσι αἱ δὲ, ψυχραί. ὁδὸς δὲ ἐστὶ αὐτὰς ἐκ μὲν Ἠραίης τε πόλιος τῆς ὑπὸ Περίνθῳ, καὶ ἐκ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud huiusmodi participium subaudiendum videtur.* 2 *Hic mendosum est Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς Κονταδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κονταδεσδος, ἐς Ἀγριάνεα· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς Ἕβρον· ὁ δέ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνον πόλι. Ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐς ἐκατοπεδὸν ἐλάσας, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλεον ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐγλέψας, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ταῦτα μὲν ἐνθαῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθείς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτίσκος ἐστί, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδεξάμενος χωρίον τῆς ἐστίης, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, θέναι ἐς ὃ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Τέαρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. Οἱ μὲν δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ οἱ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεόμενοι δὲ Κυρμιανοί, καὶ Μυσοί, ἄμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγωνοσωίλως στρατόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρῆικων ἐόντες ἀνδρηιότατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀποθανόντα πρὸς Ζάμολξιν· οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. Ἁπαξ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον πρὸς τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τὰ αἰεὶ ἐκάστοτε δέονται· ἀποπέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων τοὺς ἐχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· οἱ δὲ ἀπαγινέοντες τὸν ἀποπεμπόμενον πρὸς τὸν Ζάμολξιν τάς τε χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀναπηδήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθανὼν ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέῃ εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι· αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι ἐντέλλοντες δὲ ἔτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρῆικες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ, οὐδένα

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum peruenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his litteris inscriptũ, TEARI AMNIS[1] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [2]CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTÆQVE CONTINENTIS REX. Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnem nomine Artiscum, qui per Odrysas fluit: quo vbi peruenit, ita agendum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quum omnis exercitus fecisset, grandes acerui lapidum effecti sunt: quibus relictis, Darius illinc mouit. ¶ Sed priusquam ad strum perueniret, primos subegit Getas, [3]qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydessum, quique supra Apolloniam & Mesambriam vrbem incolunt, & qui Cyrmianæ & Mypsæi vocantur, sine pugna sese Dario dedidderunt. Getæ vero per imperitiam resistentes, in seruitutem redacti sunt, quum sint fortissimi Thracum atque iustissimi. Immortales autem agunt hoc modo: Mori se non putant, sed eum qui defunctus est, meare ad Zamolxin *daemonem*, quem nonnulli eorum opinantur eundem esse Gebeleizin. [4] Ad hunc mittũt assidue cum naui quinque remigum nuncium quempiam, ex seipsis sorte delectum, præcipientes ea quibus semper indigent. eumque ita mittunt: Quibusdam eorum datur negocium vt tria iacula teneant: aliis, vt comprehensis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in sublime, iactent ad iacula. Qui si impræsentiarũ extinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sin minus, ipsum nuncium insimulant, asseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cælum sagittas excutiunt, deo minitantes

χ. χῶρον

χ. Ζάμολξιν δαίμονα. χ. δὲ τὸν Ζάλμοξιν. οὕτω καὶ ἐν τοῖσι ἔμπροσθε.

1 *Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.* 2 PRÆBENT, 3 Ἀθανατίζοντας, *id est, ad verbum, Immortalizantes: quod statim post ab ipso autore exponitur.* 4 Semper autem solent quinto quoque anno quempiam è suorum numero sorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ sibi opus sint.

quod

quod nullum alium præter ſuum eſſe ar-
XCV bitrantur. Verum(vt ego à Græcis acce-
pi, Helleſpontum & Pontum incolen-
tibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samiq;
ſeruiturem ſeruiuit Pythagoræ Mne-
ſarchi filio. Illinc nactus libertatem,
quum multum pecuniæ comparaſſet,
in patriam rediit, qui quum animaduer-
teret Thraces male viuentes & inſcite,
ipſe edoctus Ionicum viuendi genus &
mores liberaliores quam Thracum, vt
qui conuerſatus eſſet cũ Græcis; [1] cum-
que Pythagora non infirmiſſimo inter
Græcos ſophiſta, domicilium extruxit
in quod primos quoſque popularium
in conuiuium accipiebat, & inter con-
uiuandum docebat, neque ſe neq; ſuos
conuiuas, [2] neque illos qui illic aſſidue
gignerentur, interire: ſed in eum locum
ire vbi ſuperſtites omnium bonorum
compotes eſſent. Dum ea quæ commemorata ſunt ageret atque diceret, interim ſubterraneum ædificium ſtruebat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in illud ſubterraneum ædificium. vbi circiter triennium egit, deſiderantibus eum Thracibus, ac deflẽtibus tanquam mortuum. quarto anno ſe ciſdem in conſpectum dedit. atque ita credibilia ſunt effecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamolxin aiunt feciſſe. Cuius ſubterraneo
XCVI ædificio neque fidem detraho, neq; valde credo, ſed multis eum ante Pythagoram annis extitiſſe arbitror. Verum ſiue Zamolxis fuerit homo quiſpiam, ſiue ſit dæmon Getarum indigena, valeat. Gerę hoc ritu vtentes, vbi à Perſis ſubacti fuerunt, ceterum ſunt exercitum ſequu-
XCVII ti. Darius vbi ad Iſtrum peruenit, & vna pedeſtres copiæ, & nactique flumẽ tranſmiſerunt, tunc verò iuſſit Ione s, poſtquam ratem ſoluiſſent, ſequi ſe pedeſtri itinere cum nauticis copiis. Qui quum [3] ratem ſoluturi eſſent & imperata facturi, Coes Erxandri filius, Mitylenæorum dux, ita apud Darium verba facit, ſciſcitatus antea nunquid ei gratum foret [4] audire ſententiam dicere volentis: Quum aduerſus eam terram rex facias expeditionem, in qua fertur nihil arari, nullas vrbes coli, finito nunc pontẽ hoc loci ſtare, relictis ad eius tutelã cuſtodibus iis qui eum contexuerunt: per quẽ ſiue ex ſententia rem geremus, Scythis inuẽtis, ſiue illos inuenire nequibimus,

οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶ) εἰ μὴ ⓦ σφέτερον. Ὡς δ' ἐγὼ πυθάνομαι τῶν ⓦ Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, ⓦ Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ δουλεῦσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενον ἐλεύθερον, "χρήματα κτήσασθαι" συχνά. κτησάμενον δέ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ ἀκολούθων τε ἐόντων τῷ Θρηίκων καὶ ἐπιφανεστέρων, ⓦ Ζάμολξιν τοῦτον ὑπεστάμενον διαιτᾶσθαί τε Γέτας, καὶ ἦθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τὸν ἀσθενέστατον σοφιστὴν Πυθαγόρην) καταπρήσσεσθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντας τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ δαιτρεύοντας, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε ⓐ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε ⓐ ἐκ τούτων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανεῦνται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα ἀεὶ περιεόντες ἕξουσι τὰ πρῶτα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο. ὡς δὲ ⓐ πανταπάσι εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα, ἔβιε τρία ἔτεα τοῖσι. ⓐ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐλέγετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα φασὶ μὲν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πιστεύω λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ⓦ Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. Εἴτε δὲ ἐγένετο τις Ζάμολξις ἄνθρωπος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι τῇδε ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τοσοῦτῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ἐπὶ τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν ὅτι τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα διεβαίνετο πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἰωνας τὴν γεφύρην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, ⓒ ⓦ ἐκ τῶν νεῶν στρατὸν μελλόντων δὴ τὸν Ἴωνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα. Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ ⓐ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι μοι μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς μὲν τε ἀρηγομένην φαίνεται τήνδε γε οὔτε πόλις οἰκεομένη. σὺ νῦν γεφύρεω ταύτην ἐᾶν καὶ χώρεων ἐς αἰεί, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἔζευξαν. καὶ ἢν τε καὶ νόον τοῦτον ἵκωμαι θυσόντες Σκύθας, "ἐς αἰ ἀποδος ἡμῖν· ἢν τε μὴ σφέας θυρεῖν δυνώμεθα,

χ. κτήσασθαι χ. μισθὸν

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, interituros, ſed in eum locum venturos vbi &c. Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui proponere vellet. *Id eſt, Aurem prabere conſilio.*

» ἥδε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλὴς. οὐ γὰρ ἔλφομαί κω μὴ ἑαυτῶν
» ἥσσονας τοὺς Σκύθας μάχῃ, δεδιὰ μᾶλλον μὴ οὐ
» διαμάρτωμεν σφέας οὐρῇ, πλανώμενοί τε ἀλώμεθα. καὶ
» τάδε λέγειν φαίην ἂν καὶ ἐμαυτῷ ἕνεκεν, ὡς κατα-
» μάθω· ἐγὼ γὰρ γνώμην μοι τινὰ οὐκ ἰσχνὴν ἐπορέω σοι
» βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτός μοι ἕπου ἑτοῖμος, καὶ
» οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν. κάρτα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος,
» καί μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ
» ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμόν, ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε
» αὐτὶ χρηστῆς συμβουλίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψω-
μαι. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἅπαντας ἅμματα ἑξήκοντα
ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράν-
νους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώ-
μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες
ὑμεῖς ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε ἐπεὰν με ἴδητε τά-
χιστα πορθεύμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξά-
μενοι τὰ ζεύγνυ, λύετε ἅμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἐν δὲ
τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, δεδιὰ διεξέλθωσιν
ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἁμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέ-
ρην αὐτέων. μέχρι τούτου, ἐπεί τε οὕτω μετέδοξε,
φυλάσσετε τὴν γεφύρην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης
τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα ποιεῦντες, ἐ-
μοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς
τὸ πρόσω ἐπείγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηϊκὴ
τὸ ἐς θάλασσαν πρήκουσα κόλπου ἐστὶ μεγάθεϊ τῆς γῆς
ταύτης, ἣ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ
ἐς αὐτήν, πρὸς βορέην ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος.
Τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θά-
λασσαν αὖτε Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν ἀπὸ Ἴστρου.
αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ πρὸς μεσαμβρίην τε
καὶ νότον ἄνεμον κεκλιμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης
Καρκινίτιδος. Τὸ μὲν δὴ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν
τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ πρὸς
κ. νέμονται μέρεα τὸ ἐς Πόντον, Νέμεται δὲ Ταυρικὸν ἔθνος, μέ-
χρι Χερσονήσου τῆς τραχέης καλεομένης. αὕτη ἐς
161 θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει.
ἐστὶ γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς
θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ
τὴν πρὸς ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης.
καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ ὁ Ταῦρος νέμονται
τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ
μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο ἀπὸ γραιοῦ ἀπὸ Σουνιακοῦ
κόλπου, μᾶλλον ἐς πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα
ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέ-
γω δὲ, ὡς ἔστι τάδε σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλ-
λειν. τοιοῦτο καὶ Ταυρικὸν ἐστί. ὃς δὲ τῆς Ἀττικῆς
ταῦτα μὴ παραπλώσας, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω·

tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prælio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inuentis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius caussa hæc dicere, vt hic subsistam: ego vero, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, [1] præsto mihi sis, vt te ob egregium consilium egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, XCVIII vbi sexaginta nodis lorum innodauit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus est, Viri Iones, quam prius habueram de ponte sententiam, eam missam facio. vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: [2] quo ex tempore videritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriam vestram. interea, quoniam consilium mutaui, agite custodiam ratis, & omne studium illi & conseruandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modū mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promouet exercitum. ¶ Thracia tellus in mare tendens, Scy- XCIX thicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum Eurum conuerso. Quod autem ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iam vetus Scythia est, meridiem versus & austrum posita, vsque ad vrbem Carcinitidem, eiusdem deinceps quod ad mare fert montosæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vsque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est, asperam*. Hęc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis. quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugum Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vsque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (vt parua cum magnis comparem). Taurica regio. Qui autem non est hanc Atticæ partem præterue-ctus, huic alio modo planum faciam:

1 Des te mihi in conspectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficiſci, ex eo temp.

vt si Ia-

vt si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens, imperans, diuisa terra à Brundusio vsque Tarentum, promontorium incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparanda. A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergētia, & quæ paludis [1] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, diseludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [2] Mæotidem paludem. A mari mediterranea versus, vsque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputātur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor milliū stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis. ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorum reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erant autem qui cōuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromataruni. Equibus Tauri huiusmodi moribus vtuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quisque caput hostis domum reportat, & fusti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunq;

ὡς ἐὸ τ Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, ἢ μὴ Ἰήπυγες, ἀρξάμενοι ἀπὸ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Ταράντος, ἢ νεμοίατο τ ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρικὴ. Τὴν δὲ ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι τ κατύπερθε τ Ταύρων ἢ τὰ πρὸς θάλασσης τ ἠοίης νέμον. τῦτο τὸ βόρεον τῦ Κιμμερείου τὰ πρὸς ἑσπέρης, ἐς τ λίμνης τ Μαιήτιδος, μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τ λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τ μεσόγαιαν φέρονται ἀποκληίει ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ τῶν πρώτων Ἀγαθύρσων μέχρι Νευρῶν· ἔσχατα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν τ Σκυθικῆς, ὡς ἐόσης τετραγώνου, τ δύο μερέοντε κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πρόσθη ἴσον τε, τὸ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ μὲν Ἴστρου ἐπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τ ἐπὶ τ λίμνην τ Μαιήτιν, ἕτερον δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη αἰεὶ δισσὰ στάδια συμβέβληται μοι. ὥστε αὐτὴ ἐοῦσα ἡ Σκυθικὴ τετρακισχίλιά στάδια καὶ μύρια καὶ ὀρθία καὶ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρονται, ἕτερα τοσαῦτα στάδια. ἡ μὲν νῦν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς σφέας οἷοί τε εἶεν οὐ δυνατοὶ ἐόντες στρατὸν ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶν δὲ καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατῷ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελώνων, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπὶ σφέα χθόνα προσσχόντας, τρόπῳ τοιῷδε κατάρξαμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὸ κεφαλῇ. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀπωθέουσι κάτω (ἵδρυται γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρὸν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι. οἱ δὲ, καὶ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μὲν σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἀνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ

1 Mæotidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæotin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. Φασὶ δὲ τοῦτον φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπολαμπρύνεσθαι. Ζώουσι δὲ ἀπὸ λείης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ, ἀβρώτατοι ἀνδρῶν εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ὁμοιότροπον δὲ τῶν γυναικῶν τὸ μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασιγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. Τὰ δὲ ἄλλα νόμαια Θρηίξι τοῖσι κατύπερθε κεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέονται τοῖσι Σκυθικοῖσι, ἓν δὲ μοῦνον πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὸ χωρίον πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. Ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, ἄλλους δὲ πλείους ἄνωθεν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἔπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὸν ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οὗτοι ἀνδρόφοροι εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕκαστος ἕκαστος τῶν Νευρῶν ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τὠυτὸ κατίστατο. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ ὦδε ἔχειν, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μουνοι Τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστι καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τὸ δὲ τεῖχος μεγαθος κῶλον ἕκαστον, τειχήρεα στάδιον ἐστί. ὑψηλὸν ὄν, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλματά τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελέουσι τριετηρίδας ἀγαγόντες, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ δὴ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ τῶν ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλῶσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέονται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέονται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ διαφέρει ἡ αὐτή. ἅμα μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τε εἰσὶ καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν τήνδε· Γελωνοὶ δὲ, γῆν τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους κεκτημένοι, οὐδὲ τὸ εἶδος ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. Καλέονται μὲν Ἑλλήνων καλέονται καὶ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ,

supra fumarium: ideo in sublimi locantes quod dicant eos totius domus esse custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi [1] exculti ssimi viri CIV sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cum mulieribus coeunt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odii mutuo exercentes: in ceteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neuri CV Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpentum cum magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior superne è locis desertis ingruerat: quibus vsque adeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [2] Iidem periculum faciunt se homines esse maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. An- CVI drophagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes, [3] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestantes, propriam linguam habentes. Me- CVII lanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtentes. Budini, in- CVIII gens natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorum vrbs nomine Gelonus è materia constructa est, muro altoè materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorum sunt magnitudinis. Ædes quoque cum priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agunt, & bacchanalia, exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, sed summoti inter Budinos habitauerunt: lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Ge- CIX lonis & lingua & victu sunt dispares. nam quum indigenæ sint, [4] pecuariæ operam dant, soliq; eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti,

1 *Vel*, Luxui deditissimi sunt. 2 Videntur autem hi incantatores esse, quod dic. 3 Sunt autem Nomades, 4 Nomades sunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & vbique plurimum consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [1] ad
CX curanda posteriora sunt. ¶ De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, para autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunq; potuerant ex Amazonibus vtuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes, è
CXI Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quũ neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirent, & rati cunctos esse viros eiusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum feminas esse cognouerunt. Itaque cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earũ castra haberent, & eadẽ quæ illæ facerent.[2] Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: vbi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quod prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescentes
CXII qui missi sunt, mandata peregerũt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admouebantur. Ceterum ne ipsi quidem adolescentes quicquam habebãt, quemadmodũ Amazones, præter

οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσα ἐστὶ δασέη ἴλῃσι πάντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴλῃ τῇ πλείστῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας τὰς ἀνδρ- χ. παρ-
ῥάσιδας καὶ ὄρχεες αὐτέων ἐπὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερεόν ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ περὶ ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰορπατά· δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· ἀὴρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λέγεις τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμωδόντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυνέατο ζωγρήσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθομένας, ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρᾶσθαι, οὐδὲ ἱστίοισι, οὐδὲ ἐρετμῷ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο τῷ κύματι καὶ ἀνέμῳ· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ χερσονησους. (αὗται δὲ χερσονῆσοί εἰσι τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. συντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπαζον· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλᾴζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ ἐῖχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θαύματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δὲ αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας. μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης νεκροὺς τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐ- χ. μάχης τῶν Σκυθέων ἐκράτησαν
γνωσαν ἐούσας γυναῖκας. Βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μηκέτι ὀλίγους ἔμπροσθεν ἐπ' αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι αὐτὰς, πλῆθος ἐκάστους ὅσαπερ σκεῖναι ἔχουσι. τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον σκηνέων, καὶ ποιέειν τὰπερ ἂν καὶ σκεῖναι ποιέωσι. ἢν δὲ αὗται διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ἀναφεύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὖθις πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. Ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὖθις αἱ Ἀμαζόνες ἐπὶ σφέων ἥκοντας ἐπιγνώμονας, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεόν τε πλησιαίτερον τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν ἀτελὲς οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ 163

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si *illa* ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἁλλὰ ζόλῳ ἔζοων τὴν αὐτὴν ἐκείνῃσι, θηρεύοντές τε, καὶ λαφύσσοντες. Ἐπὶ πρόσον δὲ ἡμέρης αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὠυτὸ μεσαμβρίῃ τοιόνδε ἐγίνοντο ἀποσκεδες κατὰ μίλιον τε καὶ δύο, πρόσω ἀπ' ἀλληλέων ἐς βύμα εἰλέοντο ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐποίεον τὠυτὸ τοῦτο· καί τις μοῦνος ἀνδρῶν αὐτέων τινὶ ἐπεξείμωθε, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ σφέας εἴδε χρήσασθαι. καὶ φωνήσαι μὲν οὐκ εἶχε, (σὺ γὰρ σφίσι ἐσὶ ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημήνασα δύο μέας, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ μὲν νεηνίσκος ἐπὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε ἦν, καὶ ἑτέρην ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὸν ὑπομένουσαν. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκηλέοντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος τὴν πρώτην συνεμίσγετο. τὴν δὲ φωνὴν τῆς μὲν τῶν γυναικῶν, οὐ δυνατὸν ἦν μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε· Ἄνδρες ἡμῖν εἰσὶ μὲν ἔχεες, εἰσὶ δὲ κτήσις. νεῶν δὲ μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόλῳ τοιῷδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτεώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ ὑδαμοῖς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. ἀνόμοιαι γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ ἐκείνῃσί ἐσι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς καλέομεν ποιέουσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἁμαξῃσι, οὔτε ἐπὶ θηρίην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέομεν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες πρὸς τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐφ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπίσω πρὸς τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε τῇ χώρῃ· τόν τε γὰρ ὑμέτερον ἀπερησάσας πατέρα, τόν τε γῆν τὴν ὑμετέρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπείγε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν,

arma & equos, & eandem vitam quam illæ viuebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idē faciunt. quorum cuidam vna illarum, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat ceteris: posteroq; [illa] socium secum ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [2] Amazonē expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi [3] seducunt ceteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisq; vxorem cum qua primum coierat, habētes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quū vtriq; inter se cōueniissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ respondērunt, Nos vero non possumus vestris cum feminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ feminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeuntes. [4] proinde non possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecere, acceptaq; facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones sedierunt. Ad quos illæ, [5] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitādi: vnus quod nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, quod terram vestram magnopere vastauimus. Sed quoniam dignamini nos habere vxores, hoc vna nobiscum agatis.

CXIII CXIV CXV

1 Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à ceteris vaganti corpus iungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) vt ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi ceteras conciliarunt. 4 Proinde nobis conuenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: vnum quod, ὅτε, alterum, quod terr.

Agedum

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus.
CXVI Huic quoque rei obtemperauere adoleſcentes. Traiectoque Tanai, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſederunt. Ideoque priſca conſuetudine viuendi feminæ Sauromatarum vtuntur. nam ad venationem vna cum viris ac ſine viris, equis inſidentes, & ad prælium proficiſcuntur, eandem-
CXVII que quam viri ſtolam gerunt. [1]Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, *id eſt, corrupte vti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequã nubant, quod
CXIIX legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum peruenisſent, certiores eos fecerunt, Perſam, vbi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, ſaucibus Boſphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluuium Iſtrum ponte iunxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, ſinentes ad perniciem nos deuenire, ſed idem ſentientes, obuiam eamus inuadenti: quod niſi facitis, nos in vltimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladẽ ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, aduerſus quos non minus venit Perſa, quam aduerſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentum, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellum, animo ſuperioris ſeruitutis vlciſcẽdæ, debebat à ceteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtram tendere regionẽ, oſtendens omnibus ſe aduersũ alios ire: at nunc, vbi ptiſſum traiecit in hanc continentem, vt quiſque ſibi occurrit, pacat: ceteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubiectos imperio
CXIX habet. ¶ Hęc quũ Scythę denunciaſſẽt,

Φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ πρὶν σφᾶς Τάναϊν ποταμὸν οἰκέωμεν. Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεωτέροισι. Διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τρισὶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάιδος ὁδὸν, τρισὶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, πρὸς Βορέω ἄνεμον, ἀπιξόμενοι δ' ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησάν τε τοῦτον, καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρεώνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ὅτι θηρίῳ ὅτι ἵπποων" ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον" φοιτῶσι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι" φορέουσι. · Φωνῇ δὲ χρεωμένους Σαυρομάτας νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰς δὲ παρθένους ὧδε οὐ γαμέεσθαι πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἵ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. · Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν 164
καταληφθέντων ἐξηνέων τοὺς βασιλέας ἱδρυσάμενοι ἀπιόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατέσχε, γέφυραν ζεύξας ὅτι τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἤπειρον. Διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήϊκας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, Ὑμεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, φεύγετε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τοῦτο" νομίσαντες, αὐτιάζομέν τε ὑμέας ὅτι οὐκ ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μένοντες, ὁμολογίην χρησόμεθα. Εἰ γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων συμφορέειν; ὑμῖν δὲ τάδε ὅτι τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης τάδε οὐ μᾶλλον ἐπ' ἡμέας" ἢ καὶ ὅτι ὑμέας. τάδε δὲ καταλήψεται ἡμέας καταστρεψάμενος, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομαι. Εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, ἴσασθαι τῆς προτέρης δουλοσύνης βουλόμενος, χρεὼν ἦν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέρην· καὶ αὐτὸ τοῦτο δῆλον πᾶσι ὡς ὅτι Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐχ ὅτι τοὺς ἄλλους. νῦν δ' ἐπεί τε τάχιστα διέβη τὴνδε τὴν ἤπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδὼν γινομένους ἡμεροῦται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήϊκας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

---

1 Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à priſco tempore ea ſolœciſſantes, quod, &c. *Vel*, Vſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſolœciſſantibus iam inde à prima origine, quod eam, &c.

ἐβουλεύοντο ⓐ βασιλῆες ⓑ ἀπὸ τ ἐθνέων ἥκοντες. καὶ σφεων ἐχρήσθησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, τῷ τὸ ἀμφότερον ἥνδανε, ὡς ἐδέχοντο Σκύθησι ἀμφήκεσιν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ ⓒ τῶν Μελαγχλαίνων τε καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθησι· εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔκατε οἱ πρότεροι ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε αὖ ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑμῖν ἀκηκοότες, τοῦτο αὖ ὑμῖν ἐπαινήσομεν. νῦν δ' ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, αὐθημέων, ἐπεκρατήσατε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς ἐπιδιδοῖ· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ περ καὶ οὗτος θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τότε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μὲν τοι ἔτι, καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέρην ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς γε πειρησόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἴδωμεν, μενεόμεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐ γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ σφέας αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο ⓐ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίῃ μὲν μηδεμίῃ ποιέεσθαι οὐκ τῷ ἐμφανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ παρεγένοντο· ἐξιόντες δὲ, καὶ ἐξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίοισι αὐτοῖσι, καὶ τὰς κρήνας συγχώσειν, τὴν ποίην τε οὐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχῇ σφέας διελόντες· καὶ τοὺς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, παρεξιέναι Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ἐπάγειν, ἢν ὅτι τοῦτο τρέπηται ὁ Πέρσης, ἐς Τανάϊδος ποταμὸν καὶ τὴν Μαιήτιν λίμνην ἐπαφθήσεσθαι· ἀπελαύνοντος τε τοῦ Πέρσεω, ὀπίσω διώκειν. αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιληίης, τεταγμένη τὴν τε ὁδὸν ἣν ἔφη ἐρήσεσθαι. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς τωὐτό, καὶ Γελωνόν τε καὶ Βουδίνους προσχωρησάντων, ἡμέρης κατὰ τοῦτο ὁδῷ προσβεσθέντας τῶν Περσέων, ἐξάγειν, ἐξιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. προσφατα μὲν νυν ἐξάγειν σφέας ἐπὶ τὴν χώρεων τὴν ἀπείραμον τῶν σφετέρων συμμάχων, ἵνα καὶ οὗτοι συμπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐθέλοντες γε ἐπέδυσαν πόλεμον τοῖσι Πέρσῃσι, ἀλλ' ἀέκοντας συμπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπιστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην,

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententię.[1] Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorũ Melanchlænorumque reges ita Scythis responderunt, Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, recte videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidẽ eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud nosmet ipsos manebimus. nèque enim in nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerunt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, statuerunt nullam sibi pugnam recta atq; exaperto conferendã, quando ipsis isti ad societatem non accedebant. [2] Itaque digressi clam, ac lõgius progressi, puteos quos ipsi offendunt, ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione atterunt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eo Persa declinaret, fugientes recta ad flumẽ Tanain, secundum Mæotidem: iidem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hęc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum est. Reliquarum duarum vnam, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atquè Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum [3] seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volentes bellũ aduersus Persas susciperent, certe inuitos redderẽt istis hostes. deinde in suam terrã reflectere,

CXX

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata conc. 2 Sed se subducendo obstruendos sibi esse puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenq; è terra exterendum, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas seipsos diuisissent, ad vnam, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas conferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa, fugient. r. ad fl. T. s. M. quum autem Persa pedem referret, inuadere & persequi. 3 Subducere se, *vel, Paulatim aut clam progredi se subducendo. Sic & paulo post repone pro* Seducere,

& ten-

& tentare, siquid ipsis tentandum esse
CXXI videretur ac liberet. Hæc vbi decreuere Scythæ, copijs Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii vxoresq; omnes degunt, vna cum pecoribus,[1] præterquam ad victum suppetentibus, præmiserant, dato suis mandato vt semper aquilonẽ
CXXII versus tenderent. Hoc quum [2] præparassent Scythæ, eorum emissarii, postea quam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina teriæ vastant. Persæ, vbi Scytharũ equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via ipse semper subducentem: & quum ad vnam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, peruenI-
CXXIII unt in Budinicam. Ceterum quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi vero Budinicã ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, O-
CXXIV arus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes easque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum fere stadiorum, quarum ad meam vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythę (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quuibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibẽtibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturans ire in Scythiam, eo deuenit vbi in duas Scytharũ incidit partes.

χὴ ὑπιχρέειν, ἐὼν δὴ " βυλευομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα ⓐ Σκύθαι βυλευσάμενοι, ἐπειρώτεον τὴν Δαρείου στρατιήν, κοσοδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. Τοῖσι δ' ἀμάξας ἐν τῇσι σφι ἅπαντα τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι ἐν τοῖσι σκεπάστοισι πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἐχρηματίστο, τοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ δηλα ἅμα τῇσι ἀμάξῃσι ἐκέλευον ἐξεπεμπον, ἐντειλάμενοι αἰεὶ ὁδὸν πρὸς βορέω ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ ἐξεκομίζοντο. τῶν δὲ Σκυθέων ⓐ κοσοδρόμοι ὡς εἶδον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τεσσάρων ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, ἐπεὶ μὲν τούτους διέκοντες ἡμέρης ὁδὸν ἐξεπεπόνηντο, τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα λεαίνοντες. ⓐ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἀπιφοιτέοντα τῶν Σκυθέων τὸ ἵππον, ἐπὶ σφέας αἰεὶ ἐπειγόντων καὶ ἐπειτα (ἐπὶ γὰρ τὴν μίνην τῶν μοιρέων ἐφύγεον ⓐ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς νότου τε καὶ τὸ Τανάιδος. Διεβάντων δὲ τούτων τὸν ⓜ Τάναϊν ποταμὸν ⓐ Πέρσαι διαβάντες ἐδίωκον· ἐς δὲ τῶν Σαυροματέων τὴν χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον ⓐ Πέρσαι ἦισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρης, ⓐ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώρην ἐπέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ συντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ κατειληφότα τὸ τεῖχος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἐπέκειντο αἰεὶ ὀπίσω καὶ σίγον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο· ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ἐστὶ ὑπὸ ὑδαμῇ νεμομένη ἀνδρῶν, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κεῖται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τανάϊς, Σύργις. Ἐπὶ τοῦτον ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος τῆς ὁδοῦ, ἱδρυσε τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὄαρι. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη· τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐτεκταίνετο, ⓐ διωκόμενοι Σκύθαι προελθόντες κατὰ τοῦτο, ἐπέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοσούτων, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ἐπιστρέψας ἦιε πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τούτους τε πολλοὺς τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλάσσων δὲ τὴν ταχίστην ἐγένετο, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

1 Præterquam iis quæ ad victum satis esse possent. 2 Præmisissent.

ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε· ἐπὶ ἑκάτερα φέροντας ἡμέρης ὁδὸν, καὶ (οὐ γὰρ αἰνέε βαπιὸν ὁ Δαρεῖος) ἐπὶ Σκύθας τοὺς βεβουλευμένους ἐπὶ τὸν ἀπειπαμένον τὸν σφετέρων συμμαχίην. ἐσέπιπτε δὲ ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τοῦτο ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὴν χώρην· ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἐπῆλθον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἔπεσαν ἐπὶ φεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ἐπὶ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπεῖργον Σκύθῃσι μὴ βαπιβαίνειν τὴν σφετέρων οὖρον· προσελέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα ξυμμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προεῖπόντες ταῦτα, ἐβοήθεον βαπὶ τοὺς οὔρεας, ἐν νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς βαπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε πρὸς ἀγκὼν ἐτράποντο βαπιλαθυμοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφυγον ἀεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. Οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα πρὸς Ἰνδάθυρσον τὸν Σκυθέων βασιλέα λέγει τάδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις ἀεὶ, ἐξὸν τοι τὴν δὲ τάδε ἕτερα ποιέειν; Εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶναι σεωυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι σὺ δὲ ἀντιωθεῦναι, σύ δὲ στῆθι, καὶ μάχεο· εἰ δὲ μή, καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδάθυρσος ἔλεγε τάδε, Οὔτω τοι ἐμὸν ἔχω Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα πω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδὲ νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ πρὸ τοῦ εἰρήνην ἔωθα ποιέειν. ὅπι δὲ οὐκ αὐτίκα μαχόμενοί τοι, ἐγώ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἔστι, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἁλῶσι ἢ καρῇ, ταχὺν συμμίσγειμι αὐτοῖσι μάχην ὑμῖν. Εἰ δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο τοι ταχθῆναι ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες τάφοι πατρώιοι. φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς·

Hos nactus insequebatur vnius diei spatio, nunquã intermittens subterfugientes. Subterfugiebant autem de inuastria in terram eorum qui societatem ipsorum respuerant, & primum in Melãchlænorum. Quos quum perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorũ Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernẽtes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquã à Scythis ager ipsorum inuaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur inuadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Persis vna cũ Scythis, neque virium neq; minarum memores, sed timore perculsi, fugam capessunt aquilonem versus ac solitudinẽ. [1] Scythæ partim ad Agathyrsos, iam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu fa- CXXVI
ctiaretur, neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regẽ misso equite, inquit, [2] Virorum dæmonie, *id est*, *beate*, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum, ac perstãs, mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc CXXVII
Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Persa, vt neque vllum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diuersum nunc atque in pace facere consueuerarh. [3] Quod autem non protinus tecum ineo prœlium, huius rei te certiorem faciam: Nobis neq; oppida sunt neq; agri culti, quos inuadi aut vastari metuentes, properemus. vobiscum conferre pugnã. ad quam si opus est continuo deuenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quũ nacti fueritis, agedum tentare labefactare:

---

1 At Scythæ non iam ad Agathyrsos (quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent) tendebant, sed ex Neuride regione in suã Persis præibant. *Valla putauit ἀπείποντας esse pro ἀπέπεμψαν συμμαχίην (vt paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπεῖργον præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit,* O miserrime hominum. 3 Cur autem non protinus tecum ineam prœlium, hoc quoque tibi declarabo:

& tunc

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiscum simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prœlium non conseremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cetera, ego solos mihi heros arbitror locum progenitorem meum, [1] & solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dono poscis, mittam quę decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meum esse dixisti, iubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est: quod caduceator reuersus Dario renunciauit.

CXXVIII Scytharum reges, audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Istrum ponte iūctum asseruabant. ¶ [2] At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, vt hospitibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscedebant, & nihilominus noctibus quo-

CXXIX que tales incursiones faciebant. [3] Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, asinorum vox ac mulorum species. Nam (vt superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neque asinus neque mulus gignitur, ac ne vllus quidem visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabant Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorum voce, consternati auertebantur, arrectis auribus stupefacti, vtpote insolentia tum vocis quam prius non audissent, tum formæ quam nunquam inspexissent. Atque hoc quidem paululum quiddam momenti ad bellum afferebat.

CXXX Ceterum Scytæ vbi animaduerterunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, [4] & commorantes ad omnium necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, vt pecoribus suis vna cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se confe-

χαὶ γνώσεσθε ὅτε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν ταφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ ἰὼν μὴ ἡμέας λόγος αἱρῇ, οὐ συμμίξομαί τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμοὺς, Δία τε ἐγὼ νομίζω Ϝ ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἱστίην τὴν Σκυθέων βασιλείαν, μοιρίδιος εἶ). σοὶ δὲ αὐτὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· αὐτὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἐφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. τοῦτο ὅσι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοίρην τὴν χειμασθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, ἐπὶ τοὺς Ἴωνας ἐλθόντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι οἳ Ϝ Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφυλάσσεον. αὐτὴν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἑκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νομίζοντες ὧν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίεον τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον ἀεὶ τρέπουσα ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἵππου φεύγοντες ἐπιπίπτοντες Ϝ πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκούρεε. οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαρξάντων τὴν ἵππον, ἐπέστρεφον, Ϝ πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποίεον δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίας ταύτῃσι προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσί τε ἐν τῷ σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὅτι ὀνήμενοι τῶν Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶυμα μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος· οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τόδε δὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοσόνδε πλῆθος οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες ὧν οἱ ὄνοι ἐπαρέσσαν τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπειρωμένων ὅτι τοῦ Πέρσας, μεταξὺ ὄχως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐπαρέσσοντό τε ὑποφρεφόμενοι, καὶ ἐν θωύματι ἔσχον, ὀρθὰ ἱστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὅτι σμικρὸν ἐφέρετο τοῦ πολέμου. Οἱ δὲ Σκύθαι ὄχως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα δὴ μᾶλλόν τε ὅτι πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ παρεσμένοντες αἰνῶνται, τῶν πάντων ὅτι δεήσει ἐόντες, ἐποίεον τοιόνδε· ὄχως τῶν προσβατέων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ αὖ ὑπεξηλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ἐπελ-

1 Et Vestam Scytharum reginam. *Foriasse tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel, remanebant*, non amplius censuerunt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibum sumerent. Obseruantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero &c. 3 Verum quod Persis auxiliabatur, Scythis vero aduersabatur, Darii exercitum inuadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorum species. 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam.

ϑόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐτήρεον αὖ τῷ ποιημένῳ. Πολλάκις ὦν τοιούτῳ γινομένῳ, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχε, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μυῖαν καὶ βάτραχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τὸν διδομένων. ὁ δὲ σφέας ἔφη οἱ ἐπιτάλθαι μούνῳ δοῦναι τάδε καὶ οἴχεσθαι αὐτίκα ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας σκέλθαι, εἰ σοφοί εἰσι, γνώμῃσι θέλοντα τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῶν διδόναι σφέας τε αὐτοὺς καὶ γῆν καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος τῆδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν, τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπος σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, ὡς τὴν ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδιδοῦσι. οὕτω μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. σφι δὲ ἧκε ταύτην τὴν γνώμην Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν μάγων κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι αἰθαπτήσητε, μῦς δὲ γενόμενοι, τὴν τῆς γῆς καταδύντες, ἢ βάτραχοι γενόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπόνους ἥσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν ὀϊστευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον. Ἡ δὲ τῶν Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν τοῖσι Μαιῆτιν λίμνῃσι φρουρέειν, τότε δὲ ὅτε τὸν Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τάχιστα φεύγειν, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερείῃσι ὑμῖν ἥκομεν φέροντες, ἢν γε ἐθέλητε ἐσακούειν. πιστεύομεθα γὰρ Δαρεῖον σπείσασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τοῖσι γέφυραν, αὐτοὺς μὴ παραμένοντας ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τοὺς ὑμετέρους. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε τοῦδε τοῦ κινδύνου, ἐκτὸς δὲ τῶν ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, ὃ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι μέν νυν, ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν ταῦτα, ὀπίσω τοῖσι τάχιστα ἐπείγοντο. Πέρσῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, αὐτεπάγγελτοι ἐγένοντο οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῷ καὶ ἱππείῳ, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῆς χρεωμένων, ἤρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν ὅρμον. πυθόμενος δὲ σφέας λαγὸν διώκοντας, εἶπε πρὸς τοὺς περὶ ἑωυτὸν καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦν ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καί μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. Quo facto quum sæpius idem tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Iste negare sibi aliud esse mandatum nisi vt quum illa tradidisset, celerrimè rediret. iubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, auis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod [1] seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Persæ, nisi effecti vt aues, subuoletis in cælum, aut effecti vt mures, subeatis terram, aut effecti vt ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniſtis, his sagittis confecti. Et Persę quidem illa munera sic interpretabantur. At vna pars Scytharum cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, vbi ad pontem venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. [2] Itaq; si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quũ ad præstitutam diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [3] raptim retro abiere. At ceteri Scythæ, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, scisitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quũ audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cetera colloqui consueuerat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

1 Suam potentiam 2 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis; *nimirum vt* quum ad prædiem permanseritis, iam abscedatis. 3 Primo quoque tempore redierunt.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoq; ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, vt tutus nobis eo vnde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorum inopiã videbar mihi fere fama habere cognitam, sed vbi aduenì, euidentius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum nox aduenerit, [1] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis quibusq; militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum; priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem soluendum, [2] aut Ionibus soluere iubeat: quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [3] viros languore præditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, vt vocem ederent: [4] infirmos autem homines, hoc titulo, vt dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hæc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contendit. [5] Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. Verum vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, [6] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, vtpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ diuortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quam Persæ. Ibi cognito se præuertisse Persas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertransierit, iniurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

Φάσκεται Γοβρύης εἰπας τάδε τὸν Σκυθικὸν δώρων ὀρθῶς· ὡς ὦν ὕττως ἤδη δοκεόντων ἐς αὐτῷ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔσται" ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ω βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν δεδοκὼς μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην τὰ τούτων τὰ αἱρέων τὴν ἀπορείην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον ἔμαθον, ὁρέων αὐλοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ πυρεῖα (ὡς καὶ ἄλλο τε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς πλείστους τῶν ἀσθενεστάτων ἐνθαῦτα ἀπολιπεῖν, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ τοὺς Ἴωνας δόξαι, τοὺς ἡμέας οἷόν τε ἐστὶ ἄξεργάζεσθαι.

Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δὲ, νυκτός τε ἐγένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ τοῦ μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἐν ἐλαχίστου ἀπολυμένων λόγου, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄνους καὶ τοῦ ἀσθενέος τὸ πλῆθος, τῶν δὲ εἵνεκα ἵνα μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται. αὐτὸς δὲ ἅμα ἕῳ πρὸς ἀσθενείης μὲν εἵνεκα κατελίποντο, ὡς ἔφασαν δὲ δηλαδὴ αὐτοὺς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ὅπως θήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ὕστερον δὲ ὁ στρατὸς τοῦτον τὸν χρόνον ῥυσίατο. ταῦτα τοῖσι ὑστερωτέροισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας, τὴν ταχίστην ἐπέλαβε ὅπως τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ἐρημωθέντες ὁμίλου, ὡς μὲν μᾶλλον πολλῷ ἦσαν τῆς φωνῆς. ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τοὺς ὄνους, πάγχυ καὶ χώρῳ πλησίον τοὺς Ἴστρου ἦσαν). Ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες οἱ ὑστερωτέροι φθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χαλεπά τε ἐποίεον τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατηκόντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα τὴν ταχίστην συνεμάφθησαν, αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί· ἐδίωκον δὲ Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε δὲ τεμνομένων τῶν ὁδῶν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἰσοπόδεω, καὶ τὰ σώματα τὰς ὁδοὺς ἐπισταμένους, ἁμαρτόντες ἀλλήλων ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὸ γέφυρον ἀπικόμενοι, μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὐκέτι ἀπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἑόντας ἐν τῇσι νηυσί, Ἄνδρες Ἴωνες, αἵ τε ἡμέραι ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ δεξίχωται, καὶ οὐ ποιέετε δίκαια ἔτι καθεσθέοντες. ἀλλ' ἐπὶ πρότερον δείσαντες ἐμείνετε, νῦν

1 Accensis ignibus, vt & alias facere consueuimus, & imbecill. 2 Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis non difficile futurum sit. 3 *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusq: *nisi quod hic est positivum gradus, quum ibi esset superlativus.* 4 Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum fl.cop. 5 Asini à cœtu segregati. 6 Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Saurom atum vna, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, vtpote *in certis diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non sectas: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendiis scientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

λύσαντες Ϣ πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες χάριν. Ϣ δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς παρεξησόμεθα οὕτω, ὥστε ὀπὶ μηδαμοὶ ἔτι αὖθις ἐπὶ ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι. Περὶ ταῦτα ⓐ Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐν γνώμῃ πεῖσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου σφαντίη ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμεως καταρρεισάσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν. βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεξαμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τεταραμμένοι τοῖς ταύτῃσι γνώμῃσι, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι. Ἦσαν δὲ οὗτοι ⓐ ἀπαφέροντές τε τὴν ψῆφον, καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλέος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς, καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν ⓐ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στρατίης τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦ ἰὼν γνώμη προεχειρίζη σφαντίη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρὼν λόγιμος μούνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε τὴν Ἱστιαίου αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι προσθεῖναι ταύτῃ τάδε ἔργα τε ἔτι πρὸς ταῦτα· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὸ πρὸς Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ ⓐ Σκύθαι μὴ πειρῶντο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι διαβῆναι Ϣ Ἴστρον καὶ τὴν γέφυραν. Εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον, ὡς πρήσσοντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἥδιστα ἂν ἡδονῇ. Ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ἐκ παντὸς ἐπεκείνατο τῷ Ἱστιαίου, τάδε λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, ἥρπασται μὲν ἥκετε φέροντες, καὶ ἐκαιρὸν ἐπήγεσθε. καὶ τὰ μὲν ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὀδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ὀπίσω ἐπιτηδέως ἐπηρετέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν Ϣ πόρον, καὶ προθυμίην πᾶσαν ἐξόμεθα, θέλοντες ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας

soluite quamcelerrime traiectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus vt aduersus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Cherſonenſium (qui sunt in Helleſponto) tyranni sententia erat, Scythis obtemperandum esse, & Ioniam seruitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diuersa, quod diceret nunc quidem eos suæ quemque vrbis tyrannos esse ob Dariũ: potentia vero Darii sublata, neque se Mileſiis, neque alium quemquam vsquam præesse posse. Fore enim vt singulæ ciuitates popularem ſtatum quam tyrannicum mallent. Hanc sententiam quum dixisset Hiſtiæus, omnes consestim qui Miltiadi assensi fuerant: in eam transierunt. Fuere autem qui disceptauerunt, duntaxat alicuius apud regem existimationis, Helleſpontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconneſius, & Ariſtagoras Cyzicenus; & Ariſton Byzantius: & isti quidem ex Helleſponto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocenſis, & Hiſtiæus Mileſius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. Æolum vero vnus affuit qui esset alicuius authoritatis, Ariſtagoras Cymæus. Hi, posteaquam Hiſtiæi probauere sententiam, hoc sibi præterea agendum dicendumque censuerunt, vt pontem [1] quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Iſtrum ponte transire, [2] sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Hiſtiæi addendum quum decreuiſſent, ita pro vniuersis ad Scythas Hiſtiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attuliſtis, & opportune inſtatis: atque vt vos nobis probe viam oſtendiſtis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiam, cupiditate assequendæ libertatis. Ceterum dum nos hæc dissoluimus,

CXXXVII

CXXXVIII

CXXXIX

1 Pontis partem soluerent quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quam ad iactus teli spatium, ne nihil fac. 2 Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiam versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicerẽt.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quam nostro nomine ita vlciſci vt merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Perſas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, [1] ipſi ſibi huius rei cauſſa, quod pabula equorum illis in locis corrupetant, fonteſque obſtruxerant. quod niſi feciſſent, facile ſi voluiſſent Perſas inueniſſent: nunc ita faciendo, viſi ſibi fuerant optime conſuluiſſe, ob quæ tamen eos res fruſtrata eſt. Quippe eam ſuæ regionis partem conſectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hoſtem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendiſſe: at ille obſeruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisſet, nactus pontem ſolutum, animo prorſus concidit,
CXLI veritus ne ſe relicto Iones abiiſſent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocaliſſimus: hunc Darius ſupra ripam Iſtri poſitum iubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiæus *eum ſæpius inclamantem, tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendum exercitum pontem iunxit. Atque
CXLII hunc in modum Perſæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberrauerunt. [2] & ob id Iones tanquam non liberos, ſed peſſimos & ignauiſſimos omnium hominum iudicant, deque eis tanquam de ſeruis loquentes, mancipia dominos amantia eſſe aiunt, & inſectatione digniſſimos. Hæc in Iones Scy-
CXLIII thæ probra iaciunt. Darius per Thraciam itet faciens, Seſtum Cherſoneſi peruenit, atque illinc in Aſiam nauibus ipſe tranſiuit, relicto in Europa exercitus duce [3] Megabyzo, viro Perſa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbum inter Perſas diceretur: quum eſſet eſurus mala punica, ſimulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [4] nunquid tantum hominum ſibi optaret quantum illic eſſet acinorum, reſpondit, Se præoptare tot ſibi eſſe Megabyzos quàm Græciam ſubditam. His verbis apud Perſas hominem hono-

ὑμέας καιρὸς ἦν διζήσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν λίσασθαι οὕτως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πίστιν θύσαντες λέγειν ἀληθέα, ἐπέστρεφον διζήσιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὖτις οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς σφετέρας διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε αἰσχρὸν, εἰ ἐβούλοντο, βύπτεώς ἐξευρεῖν τὸν Πέρσας· νῦν δὲ τὸ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, τὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. 169
Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χλόῃ τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἐπιῶν ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τὸν αἰτιπολέμιους δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων πρὸς ἀπόδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ Πέρσαι τὸ πρότερον ἐωυτῶν ἡμόμενον σίζον, τοῦτον φυλάσσοντες ἵπσαν. καὶ οὕτω μόγις βύεον τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπιχόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον αἰνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα κατὰ σφέτερα ἐπὶ τὸ χείλεος τὸ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τάς τε νέας, ἁπάσας παρεῖχε διὰ πορθμεύων τὸν στρατιὴν, καὶ τὸν γέφυραν ἔζευξε. Γέρσαν μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγεσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἥμαρτον τῶν Περσέων· καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνοντες ἐκ τῶν ἀπόλων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων λόγον ποιεύμενοι, αἰδρεΐποδα φιλοδέσποτα φασὶ τὰ ἐκ), καὶ ἄδρηστα μάλιστα. Ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπερρίπτατο. Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐπὶ τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖος κοτὲ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε ἐλπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὡρμημένου Δαρείου ῥοιὰν πρώϊμον, ὡς ἀνοίξειε ἤρχισε τὸν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἂν ἐκ τοσούτου πλήθεος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὸν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτα μὲν εἰπὰς ἐτί-

1 Cuius *mali* ſibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, vt qui liberi ſint, peſſim. hom. iudicant: modo de illis tanquam de ſeruis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiua eſſe aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones &c. *Sic & in altera parte*, Alias vero de illis &c. *Solet tamen* τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ, *potius exponi, Partim quidem, Partim vero, ſed hic non ſatis conuenire videtur Partim, ſenſus eſt enim, Iones (Scytharum iudicio) ſi vt liberi conſiderentur, ſe in illa re ignauiſſimos oſtendiſſe: ſin vt ſerui, officio mancipiorum dominos amantium functos fuiſſe.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in noſtris Vet. cod. Sic in ſequentibus locis.* 4 Cuius rei tantam multitudinem ſibi optaret

μα· Ὕστερον δὲ αὖθις ἀπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμιον τοῖσι Ἑλλησποντίοισι. ἱδρυόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπὶ ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρου, ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔπραξε. Τὸν αὖθις δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ὑπὸ Λιβύῃ ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἀφ' ὧν πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τάδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ὑπολοιπέων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐπὶ τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ αἴθεσκον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθησόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ ἐρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· τοῖσι χρόνου τοῦ τοιούτου ἐς Λῆμνον, φυτεύσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γλώσσης τῶν Μινυέων, πέμψαντες δεύτερον, πρώτιστον εἰρησθαι ἐθέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον. γὰρ εἶναι) οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοίρας τε ἴσας νεμόντων μετέχοντας, καὶ τῆς γῆς ἀπολαγχάνοντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι ἐθέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ οἰκῆσαι σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαρεϊδέων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἐγίνοντο, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβριζον, τῆς τε βασιληίης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς ἀποκτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτὸς· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα.) ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφέας κατάξειν στεφθῆναι,

rauit: quem tũc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptem annis ante Byzantios vrbem condidiſſe, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui, quum pulchrior adeſſet locus ad vrbem condendam, nequaquam turpiorem elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuerſarum à Medis partium erant, ſubigebat: & iſte quidem talia agebat. ¶ Per idem autem tempus alia ingens aduerſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo cauſſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui feminas Athenienſium ex Brauron prædati ſunt, eſſent eiecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, conſidenteſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aſpexiſſent, nuncium miſere ſciſcitatum quinam & vnde eſſent. Illi, nuncio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigaſſent quique quum Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuncio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum aduentus, atque ignis accenſio. Illi vero ſe reſpondent à Pelaſgis eiectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) orareque vt ſibi liceat vna cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tempore, ſtatim elati ſuperbia, cum alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quum cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem coniecerunt. Quoſcunque autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminẽ. Quũ igitur eſſent in illos animad-

CXLIV CXLV CXLVI

1 Quibus ipſũ condicionibus vellent,

uerſuri,

uersuri, exorati sunt ab eorum vxoribus (quæ ciues erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum suo cuiusque viro colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicantes. Horum permissu, Minyarum vxores ingressæ carcerem, omni [1] veste quam gestabant viris tradita, illorum vestem illæ sumpserunt. Ita Minyæ muliebri veste amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rursusque
CXLVII apud Taygetum consederunt. ¶ Hac eadem tempestate Theres, Autesionis filius, Tisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos, missus est in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Aristodemi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupilli essent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit sibi ab aliis imperari, quoniam imperium degustasset, vt negaret se Lacedæmone moraturum, sed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in insula quæ nunc Thera vocatur, quondam Callista, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in insulam quæ nunc Thera vocatur quum appulsus esset, siue regionis amore captus, siue qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum. Isti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone venisset, insulam quæ Callista, *id est, pulcherrima*, vocaCXLIIX batur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium missus est, nequaquam ad illos eiiciendos, sed ad vna habitandum, & ad insulam valde frequentandam. Postea vero quàm Minyas è carcere elapsos & apud Taygetum consistentes, Lacedæmonii tamen necare statuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione abducturum. Et huic postulato Lacedæmoniis assentientibus, cum tribus biremibus ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secum non vniuersos Minyas (plerique enim ex ipsis ad Paroreatas Cauconasque diuerterunt) sed paucos, [2] quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

στεαθαι, ταῦτα ἐμηχανήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἐοῦσαι δὲ αὗται τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὠυτὸ ἐρκτεῖον, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστη τοῦ ἑωυτῆς ἀνδρί. ⓐ δὲ σφέας ταῦτα μηχανωμένας, οὐδένα λόγον δοκέοντες ἕξειν αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, τοῖσι μὲν τὰ σφέτερα εἶχον ἑωυτῶν ἐνθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. ⓐ δὲ Μινύαι, ἐνδυόμενοι τὰ γυναικήια ἐνθήματα, ἅτε γυναῖκες, ἐξέπιπτον ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τοῦ δεσμοῦ τούτῳ ἵζοντο αὖτις ἐς τὸ Ταΰγετον. Τὸν δὲ αὖτις τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔσελλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας ἐξ Θήβης ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δ' ἐπὶ τῶν παίδων τούτων νηπίων, ὅπῃ δεσπόζοι ἔῃσι ὁ Θήρας τοῦ ἐν Σπάρτῃ βασιληίου. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τοῦ ἄρχειν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενέειν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νέῃ Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Γοικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, προσέσχε ἐς τὴν νέην Θήρην καλεομένην· προσχόντι δέ, εἴτε δὴ ⓐ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὑπὲρ ἡμέας, πρὶν ἢ Θήρην ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτοις δὴ ὦν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔσελλε συνοικίσων τούτοισι· καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηιούμενος. ἐπεί τε δὲ καὶ ⓐ Μινύαι ἐκδραμόντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Ταΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύειν, προσδεξάμενος ὁ Θήρας ὄκως μήτε φόνος ἔσται, αὖτίς τε ἐς τὴν ἑωυτοῦ σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τοῖσι τετρηχοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλωσε· ὑπὸ πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους λιπών. ⓐ γὰρ πλείους αὐτῶν ἐπεραιώθησαν ἐς τοὺς Παρωρεάτας, καὶ Καύκωνας. τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διῴλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας ἓξ δὲ καὶ αὐτοῖσι. Λέπρεον, Μάγιστον, Θρίξας, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τὰς πλείους

1 Vestitu quem gest. v. trad. illorum vestitum sumps. 2 Quum autem hos expulissent, seipsos in sex partes distrib.

ἐπ' ἐμέω Ἠλείοι ἐπόρησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη ⓐ συμπλώσεσθαι, οἰχόμενον ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷν ἐν λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα ᾧ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ ἦν Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. Τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀδελφεοῖσι (οὐ γὰρ ἐπέμειναν οἱ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐν Ἐρινυῶν τοῦ Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱερόν· καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπέμεινε τοῦτο τὸ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νεῦ τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταὐτὰ λέγουσι· τὰ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε ἠμέαθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. Ἑπέποντο δὲ ⓐ καὶ ⓐ δημοτῶν τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐθυμίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ ὦν τῷ 171 Γρίνῳ περὶ τῆς βασιληίης τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, ἐν τοῖσι ἡ Πυθίη κελεύειν σφέας ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ἄναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν ταῦτα. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς Βάττον. Τότε μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἐμηχανέοντο ἐκ χειμερίου, ὅτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς ἐστὶ, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὗε τὴν Θήρην· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξηράνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι ταῦτα ἔφερε ἡ Πυθίη πέμπειν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ σφέων ἐδέν ἐν ἐφάνη μηχανὴ, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζησομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπικόμενος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγεσι αὐτοῖσι πορφυρεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλατέαν νῆσον μισθῷ τούτων πεισθέντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἀνδρῶν, τὰ πολλὰ οὐ πολλοί. περιηγησάμενοι δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, ⓐ μὲν Κορώβιον λείποσι,

Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [1] Hic filio, quod negaret se nauigaturum cum eo, Relinquam ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomen alteri præualuit. Ololyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingẽs tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [2] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis ciuibus, tum vero Batto [3] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu vero quempiam horum iube ista facere. Simul hęc dicens, Battum ostendebat. Hæc hactenus. Tunc vbi teuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [4] respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam, nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios inuestigatum siquis aut indigenarũ aut aduenarum illic esset qui in Libyam nauigassent. Nuncii, quum Cretam perertassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpuratio quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Plateam insulam Libyæ. Hunc nunciimercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

CXLIX CL CLI

1 At filius, quum ei se vna nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum ὅτι οἰόλυκον, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc inualuit. 2 Afferens ex vrbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

relicto

relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrime reuerterunt ad ce-
CLII teris de insula renunciandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo naui Samia quæ ab Ægypto redibat (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tarteſſum, [1] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [2] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renunciarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto. Ita duas biremes in Plataeam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cætera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum lædendo atq; omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat

λείποισι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, κατῆκε Κορώβιον ἐπάλινα τὰ πτερά. μετὰ δὲ, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, ἐπλέουσα ἀπὸ Αἰγύπτου, ἀπωσθείη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. συθόμενοι δὴ οἱ Σάμιοι ἀπὸ τοῦ Κορωβίου πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείποισι· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἐπλέον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἐὼν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἐπείνους πάντας οὗτοι ἀπίκοντο, μέγα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἀπεκείλεον ἰσμὸν, ἐκ φορίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτεα. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ ἐείσας φῆναι. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἀπὸ κερδέων ἐξελόντες ἐξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκήιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τύπον. πρόσκειται δὲ αὐτῷ, γρυπῶν κεφαλαὶ τρεσκεραστοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ἑστῶτες πέριξ αὐτὸν τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, θίσι γονάσι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου τάδε φιλίη μεγάλη συνεκείθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, κατὰ Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ κειμένη· Θηραίοισι δὲ ἔα δὲ ἀδελφεόν τε ἐπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πασέων τῶν χωρέων ἀπάντων ἐπὶ ἑπτὰ ἐόντων, αὐδρας. εἷς δὲ σφεων καὶ βασιλέα ἦγε μόνα Βάττον. οὕτω δὴ τέσσερσι δὴ πεντηκοντέροις ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δὲ ἄλλα τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον ἀδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτως· ἔστι τῆς Κρήτης Ὦαξος πόλις. ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε δεύτερον γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδίκαιόν τε καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, πρῶτά τε κακὰ ἔρεξε καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνῃ ἐπενείκασα, πείθει τὸν ἄνδρα τοῦτο ἔρδειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρί. ἦν δὲ δὴ

1 Deducente eos numine. Erat, &c. Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum est, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam obyciendo.*

Θεμίσων αἰὴρ Θηραῖος ἐμπορος ἐν τῇ Οἀξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος Βάλλα βάλλα ὅτι ξεινίῃ, ἱξορκοῖ ἢ μὴ ᾧ διηκονήσειν ὅ, τι αὐ δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν ᾧ Βάλλα δίδοῖ τὴν ἑωυτῆς θυγατέρα· καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπομπεύσας ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, ὡς ἐπημέκτησε τῇ ἀπάτῃ τὸν ὅρκον, βαλὼν σάμμυος τὴν ξείνην, ἐπαίδα τοιάδε· Βάλλα βάλλα τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀπροθυμέοντα τὴν ἱξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου, σοίνοισι αὐτὴν βαλὼν δήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· αἰσα ἀπάξας δὲ ἀπῆκε ἐς τὴν Θήρην.

172 Ἐνθαῦτεν ὑὸς τὴν Φρονίμιον Βάλλα βάλλα Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων αἰὴρ δόκιμος, ἐπαλλαχθεὶς· χρόνου δὲ ὑστερίοντος ἔσχε μὲν παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τῆς ἔσχε, τὰ ἐπωνυμίῃ ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ ᾧ βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσασι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἐνδρώθη ἔσω, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ οἱ περὶ ἧς ἦν ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ὅτι φωνέων ἦλθες· ἄνακτα δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μῆλον ἔθρον οἰκιστῆρα.

ὡσεὶ εἰ εἶπε Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνέων ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον περὶ σέο χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνάτα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κοίῃ χερί; ταῦτα λέγων, οὐ κω ἐπαύετο ἄλλα ᾧ χρᾷν. ὡς δὲ ἐπὶ ταῦτα ἐθέσπιζε ᾧ ἡ καὶ πρόσθεν, οἴχετο μετὰ ξυντόμου ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνέφερε παλιγκότως. ἀγνοεῦντες γὰρ τὰς συμφορὰς ᾧ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκλίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἀμείνονα οἰκῆξαι. ἀπίσχελλον μὲν τούτων ᾧ Βάττον ᾧ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: [1] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putauit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, [2] vt iuriiurando Etearchi ſatisfaceret, reuinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymneſtus, vir inter CLV Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [3] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſſa: dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

[4] Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. [5] qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. [6] Mox deinde quum CLVI & huic ipſi & ceteris Theræis male contingeret, nec mali cauſſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

---

1 Hoſpitio exceptum adigit iureiurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunq; ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungitur iuriſiurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, vt promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum nouerat. 4 *Ante hæc verba adde*, Perinde acſi lingua Græca oraculum reddens diciſſet, O rex, vocis cauſſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur*, O rex, ad vocem veniſti. *Sequuntur autem illa*, Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in ceteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt*, *calamitatum ſuarum cauſſam*, Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur*.

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam proCXVII cti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reuerti iubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nũc est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, vno è suis relicto, ceteri Delphos nauigauerunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adiueueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reuersi ad insulam, CXVIII recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, regione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus vtrinque conclusum, & vtrinque flumine præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deserendum putauerunt, admonitu Libyum, vt in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animaduerterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum est vbi cælum [1] vocaliter CXIX sonat. Sub Batto igitur, qui condidit [2] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnauit annos sexdecim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino quot in coloniã initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oracolo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis peruenerit almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. Ⓐ δὲ Θηραῖοι κατὰ γνώμην ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τῇ γῇ προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. Ⓐ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἑκόντες μὲν ἂν ὅτι Λιβύῃ κειμένῃ, τῇ οὐνόματα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλατέα. λέγεται δὲ ὑπ' ἐνίων ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, ὑπὸ γὰρ σφι χρηστὸν σημεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὁ χρηστήριον, ἐλθόντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ σφέων ἄμεινον φρονέοντες οἰκεῶντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Αἴ κ' ἐμὲ Λιβύην μηλοβόφον οἶδας ἄμεινον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεο.

ἀκηκόαντες τούτων Ⓐ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τὴν ἀποικίην, πρὶν δὴ ἀπίκοντας ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες Ⓜ ἔλιπον, ἑλόντες αὐτὴν τῆς Λιβύης χωρὸν αὐλιον τῆς νήσου τῇ οὐνόματι Ἀζιρίσι νάπαι τε καλλίστῃ ἐπ' ἀμφότερα συγκλείοισι, καὶ ποταμὸς διὰ μέσου ῥέει. Τοῦτον οἴκεον Ⓜ χρόνον ἔξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ παρεσκευασμένους Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξοισι, ἀπέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἐκπλώσαντες Ⓐ Λίβυες, ἀνὰ ἡσαντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ Ⓜ καλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες Ⓐ Ἕλληνες μὴ ἴδωσι, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὅτι κρηνίην λεγομένην ἐπὶ Ἀπόλλωνος, Εἶπον, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνταῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐνταῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.

Ἐπὶ μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ζώης ἄρξαντος ὅτι τεσσερήκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἑκκαίδεκα ἔτεα, οἴκεον Ⓐ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ ἦρχον ἐς τὴν ἀποικίην ἐξαλπεσαν· ὅτι δὲ τὸ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρηστὰ ἡ Πυθίη πλέειν, σωιζοκόσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ Ⓐ Κυρηναῖοι ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δ' ὧδε ἐροντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

1 Cælum perforatum est. 2 *Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia ζόης, alia ζώης habent.*

Γᾶς ἀναδαιομένους, μετὰ ⓓ πόλεμον φαμὶ μελήσειν.
συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρηνίην,
ὠθεῦντο μὲν οἱ Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα
τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ ὠθεύμενοι, ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν
σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ,
συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ
τὴν Κυρήνην· ⓓ δὲ Κυρηναῖοι ἐκ στρατωσάμενοι
ἐς Ἴρασα χωρέουσι, καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστιν, συνέβα-
λόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ.
ἄτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλ-
λήνων, καὶ περιεφρονέοντο, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε
ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπονοστῆσαι ἐς Αἴγυπτον.
διὰ τοῦτων Αἰγύπτιοι κατ' ἐωυτοὺς ἐποιεῦντο Ἀπρίην, ἀπέστησάν τε ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ
Βάττεω ὁ παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας,
πρῶτα μὲν τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν
οὗτοι ἀποστέλλοντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λι-
βύης· καὶ ἐπ' ἑωυτοῖσι βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν
ταύτην, τὴν τότε μὲν νεῶν Βάρκη καλέεται, κτίζοντες
δὲ ἅμα αὐτὴν, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς
Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ἀποδεδραμέ-
νους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἐπὶ σφέας τοὺς αὐτοὺς τού-
τους, ἐστρατεύετο· ⓓ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴ-
χοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς πρώτους τῶν Λιβύων. ὁ
δὲ Ἀρκεσίλαος ἐπῆγε φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λιβύῃσι
μέν τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι
Λίβυσι ἐπιθέσθαι ⓓ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν
τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁ-
πλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ
πρῆγμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρ-
μακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀπεπνίξε·
Ἀλίαρχον δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασι-
ληίην τοῦτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χω-
λὸς ἐὼν, καὶ σὺκ ἐξ ὀλίγου. ⓓ δὲ Κυρηναῖοι περὶ
τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελ-
φοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον κατασησάμε-
νοι, κάλλιστα αἰνοίκεοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σὺν
τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτισῆσαι ἀγα-
γέσθαι. αἴτεον ὦν ⓓ Κυρηναῖοι, καὶ ⓓ Μαντινέες ἔ-
δοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα
ἦν Δημώναξ. ἐλθὼν ὦν οὗτος ἐς τὴν
Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τριφύλους
ἐποίησε σφέας, τῆδε διαθείς· Θηραίων μὲν
γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε· ἄλ-
λην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyũ agros vastabant, atq; inter se partiebantur. At illi eorumque rex nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas: Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Aprię, ab eo desciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti vrbem hanc condiderunt, quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas [1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [2] & Libybus videretur opportunus ad inuadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacē, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæq; edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam

CLX

CLXI

1 Impulerunt ad defic. 2 Et inuadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero cunctorum insulanorum. Qui etiam [1] huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac cere-
CLXII monias in media civitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verum sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum, mater eius in Salaminem Cypri: Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. [2] dicentique quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari femi-
CLXIII nas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet vt ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu
XLIV pariter & taurus optime opus faciens. Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendum causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ὑ, νησιωτέων πόντων. τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἔξελών, καὶ ἱρωσύνας, τἆλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον Ⓐ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ὅτι δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ ἐπὶ τοῖσι ἡμέοισι ἐγένετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαιτέειν τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐνικήθη, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· 174
ἡ δὲ μήτηρ Ⓐ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότον Ⓦ χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς δὴ ἐν Δελφοῖσι θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθηητον ἀνέθηκε, ὃ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτο ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἥ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων παντὶ μᾶλλον ἢ στρατιὴν Ⓐ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα ὃ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ εἶναι ἐκεῖνο, ὃ δοιῶσι Ⓐ δεομένη στρατιήν, τοῦτο γὰρ ὅτι παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τέλος πάντων Ⓐ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· περιῆν δὲ Ⓐ καὶ ἔριον ἐπιπάσης δὲ αὐτῆς τῆς Φερετίμης τοιοῦτον ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖξι δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον Ⓦ χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, σωμηγείρε πάντα ἀνδρα ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐξάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μοι τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσιλέως τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν ἡλικας, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μοίρῃσι τοῦτου σέο δὲ παριεμένη τοῦδε νέει. σὺ μοίρῃσι ἥσυχος εἶ, κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἰὼν δὲ τὴν κάμινον βύρης πλέων ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀποπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δ' ἐξοπτήσῃς τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος ὁ κάλλιστος θυόντων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσιλέῳ χρᾷ. ὁ δ', ὑπολαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ὅτε κρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς αἰτιωσαμένους αἰτέε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ Ⓐ μὲν τοὺς μὲν ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσετο, τοὺς δὲ λαβὼν χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσιλέως ἐς Κυ-

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cetera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hos munus*, se talibus muneribus, non autem exercitui feminas donare respondit.

πεσὸν ἀπέστειλε ὅτι ἀφθορῆ. τοῦτον μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἑτέρους δὲ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην περιθέντες, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δ' ἐπεξεργασμένοισι τὸ μάντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ ἐᾶ διεξιόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔρχεται ἑκὼν εἰς Κυρηναίων πόλιος, δείματί τε τῷ κεχρημένον θανάτου, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλεύοντος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐτοὶ, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἀμήτητον ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ τὸν Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· ἔστι γὰρ ὧν Ἀρκεσίλεως ὁ Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐπέταξε. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, ὑμνήσασα ἑωυτῆς κελεύουσα· τιμωρίην ποιήσασθαι, ὡς δι' ἐκεῖνον μηδισμὸν ὁ παῖς τεθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ὧν ἔστι τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος, ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παραπλησίως Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτῷ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἰπὶ βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπὸ πάντων ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόπα· Ἀρυάνδης δὲ ὁ ἀρχὼν Αἰγύπτου, ἀργύριον τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε. καὶ νῦν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην ἐπενείκας, ὡς ἐπανιστάμενον, ἀπέκτεινε. Τότε μὲν νυν ὁ Ἀρυάνδης καταικτείρας Φερετίμην, δίδοι αὐτῇ στρατὸν τε πεζὸν καὶ νηυσὶ ἀπόμπους, καὶ τὸν μὲν πεζὸν, Ἄμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα

prum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberauerunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum intentas in fornace amphoras excoquere, exceſſit vltro ex vrbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam, [1] & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam. Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animaduertiſſent, obtruncarunt, & inſuper eius ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſiue volens ſiue inuitus oracuio non obſequutus, fatum ſuum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Vbi autem cognouit filium in vrbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum peruenisſet, ſupplex Aryandri aſſedit: hortanſque eum ad ſe vlciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe conſtitutus, qui aliquãto poſt tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atque animaduertens Dario cordi eſſe memoriam ſui relinquere opere quod à nullo alio regum factum eſſet, id ſibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Vxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: mulea enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitum vna cum
CLXVIII Pheretima mittit. Atq; hic quidem [1] titulus inferendi belli extitit. ¶ Verum (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alij Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [2] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum v sque nomine [3] Plynum. His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum
CLXIX spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud
CLXX alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Idem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorum moribus maxima ex parte imi-
CLXXI tandis. Horum sunt occasum versus confines AVschisæ, qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AVschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt, moribus v-
CLXXII tentes. AVschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis

ἄνδρα Μαράφιον· τῷ δ' ναυτικοὶ Βάδρῃ, ἐόντα Γαραμάντων ἡγεμόνα. πρὶν δ' ἀποστεῖλαι τὸν κῆρυκα πρὸς τὸν Βάρκῃ κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· ἀπεκρίναντο δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑποδεκέσθαι πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, ὅτῳ δὴ τῷ στρατὸν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὐτὴ μὲν νυν αἰτίη πρόφημα τοῦ λόγου ἐγίνετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὑπὸ Λιβύων καταστρεψομένη. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ οἰκέει πάντοια ἔθνεα· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἐόντα ἤκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἄρχόμενοι· πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοικέωνται, οἱ νόμοισι μὲν τοῖσι πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. Καὶ τῷ βασιλέι μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας σωοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἢν δὲ αὐτῷ τῷ βασιλέι ἀρέσκῃ παρθένος, ὑπὸ τοῦτον ἀναπαρθενεύει. παροικέουσι δὲ οὗτοι καὶ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμνάων, τῷ οὔνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὸν πρὸς ἑσπέρην χώρον, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἵδρυται, καὶ ἐκτίσθαι Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὸν καὶ Κυρηναῖοι οἰκέουσι· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέονται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸν ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται. τὸν γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἧσσα ἢ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς Πλυνὰς μιμέεσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι ὑπὲρ Βαρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισέων δὲ τούτεων πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ δὲ θέρεος καταλείποντες

1 Prætextus 2 Vicissim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὶς *legitur, non* πλυνὸς.

ὑπὲρ τῆ θαλάσσης τὰ φοίνικα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χώρην ὀπωρεύοντες τοὺς φοίνικας. οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφίλαφέες πεφύκασι, πάντες ἔοντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπελέβοις ἐπεὰν θηρεύσωσι, ἀείραντες πρὸς ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλα ὑπιέντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὑπίκοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· ὥσπερ καὶ οἱ πλησίοι τῶν Μασσαγετέων, ἐπεὰν σκίμπωνα φόβητρα ἴωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμώνος ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀφ' ὑπάρχων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην. τῷ δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδει δῶρον ὃ αἴ ἔχη φερόμενος ἐξ οἴκου. ὁρκοῦσι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς πρὸ σφέων ἀνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους ἤμεναι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ὑπὲρ τῶν προγόνων φοιτέοντες ἐπὶ σήματα· καὶ
176 κατευξάμενοι, ὑπικαταχοιμέωνται. ὃ δ' ἂν ἴδοι ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τοῦτο χρῶνται. πίστιν δὲ τοιήνδε χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς δίδοι πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, ἀπὸ δὲ τῆς χαμόθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι. Ναγάμωνες δὲ πρὸς μεσόγαιαν εἰσὶ Ψύλλοι. οὗτοι ἐξαπολώλασι τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων αἔμος τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήνεικε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν αὔυδρος. ἀπὸ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγεσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τούτεων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασαμῶνες.

Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον αἔμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες, οἳ πάντα ἀνθρωπον φεύγουσι, καὶ πάντος ὁμιλίης· καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται χρήιον οὐδέν, οὔτε ἀμυνέεσθαι ἐπιστέαται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. ὃ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔχοντα ὃ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείρονται· ὃ μὲν μέσον τῶν τειχέων αἰεὶ ντας αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐν χορῷ· ἐς δὲ πόλεμον, στρουθῶν καταγάων δορὰς φορέουσι προβλήματα. Ἀφ' ὧν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλουμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος ἐστὶ ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδησι ὅστι, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς προσκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὖλιν σταδίοι εἰσὶ. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γινδάνες εἰσὶ·

ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodē pæne quo Massagetæ modo, prius scipione prætento. Nasamonibus mos est, quum quis primum ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant, ad suorum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterque sumpto inuicem poculo bibit. quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat; erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. (quæ Libyes memorant refero) hos, quum ad arenas venissent, auster spirans illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terram Nasamones obtinent. Super hos austrum versus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aspectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem sese audentes. Hi supra Nasamones incolunt. Circa maritima vero, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quū cetera cuius memini Libya sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes:

CLXXIII CLXXIV CLXXV CLXX

quorum

quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriam nodat, & vt quęque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris adamata. Horum Gindanorum oram in CLXVII mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuauitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lo- CLXVIII tophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem vſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. [1] Hanc inſulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari CLXIX debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificauit, impoſitis in ea [2] cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in [3] aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eique hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac iuſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim vt quum quis tripodem accepiſſet [4] ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſario centum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratia- CLXXX rum colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitãt AVſes: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AVſes vero ſinciput. Horum virgines, anniuerſario Mineruæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diuiſæ, prœliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe [5] morem patrium ſeruare ei quam Mineruam no-

τῶν αἱ γυναῖκες θεριοφύεια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει κατ' αἰδοῖα, ὡς λέγεται, κατ' ἀνδρὸς ἕκαστον μιχθέντα θεριοφύειον θεριδέεται· ἢν δ' αἰ πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι, ὡς ἐπὶ πλείστων ἀνδρῶν φιλητέουσα. Ἀχτλὼ δ' ἐχουσιν ἐς Πόντον τοῦτον τῶν Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι οἱ καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δέ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ παραπλησίην. ποιεῦνται δὲ καὶ τοῦτον τὸν καρπὸν Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ ἐπὶ θάλασσαν ἐχόντων Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρέωμενοι, ἀτὰρ ἥσσονι γε τῷ πρότερον λεχθέντων· κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλᾶ. ταύτην δὴ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι.

Ἔστι δὲ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε ἐξεργάθη ἐκ τῆς Πηλίου ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χαλκέον, περιπλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Λέλφους ἀπίκεσθαι. καὶ μιν ὡς πλέοντα γλαυκὸν ἔχειν Μαλέης, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην, καὶ ἐκφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βαθέσι γλαυκοῦ λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ τὸν ἀποροῦντα τὴν ἔξοδον λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τρίποδα. φάμενόν σφι καὶ πόρον δείξειν, καὶ ἀπήμονας ἐκπερᾶσαι πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, ὅτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βαθέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνα σφι, καὶ τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὑπθεμένου δὲ ταῦτα τοῦ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα πάντα λόγον, ὡς ἔπεσθαι τρίποδα κομίσοντα τῶν ἐκηβόλων ἕνα τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀπάγκλιν. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς. οὗτοι δὲ καὶ Μάχλυες περιοῦσι τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ μοῦνοι Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· Αὐσῆς δὲ, τὰ ἐμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ ἐνιαυσίη Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τὴν αὐδηθέη θεὸν λέγουσαι τὰ πάτρια ἐκτελέειν τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ

177

[1] Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. [2] Cum reliqua hecatombe tum &c. [3] *Statim poſt eandem vocem vertit* breuia. *Lego autem* βραχέων & βραχέσι *cum vet. cod.* [4] Ex poſteris eorum qui &c. *Forte ſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. [5] Ritus patrios ei peragere

λέοισι. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας παρθένους ἐκ τῶν τρωυμάτων, φυδοπαρθένους καλέοισι. πρὶν δὲ ἀπιέναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. χορὴ παρθένων τὴν καλλιστεύουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κορυθῆ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ ὧν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου τε τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἰς θυγατέρα τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν οἱ τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὴν δὲ Δία ἑωυτῆς μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγεται. μίσγον δὲ βοσκόμενον τοῖσι γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτησιηδόν τε μισγόμενοι. ἐπὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀνδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τοὔμπαλιν τρὶς ἐνιαύσιον ἄνδρες τεσσερεσκαίδεκα μηνῶν, καὶ τοῦ ἂν ἔχῃ τὴν ἄνδρα τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. οὗτοι μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρης λαοσσοὶ τοῖσι Νομάσι Λιβύων ἔθνεα. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη ψάμμος κατήκει, ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλήιας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἀπὸ δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἅλες ἐστὶ τύφεα καὶ χόνδροι μεγάλοι ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναπηδᾷ ἐκ μέσου τὸ ἅλες ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἀπὰ δέκα ἡμερέων ὁδὸς Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον ἐν ἐρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διός τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηναῖον ἐόν· τὸ μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τε ἐστὶ, καὶ ὁ κῆπος γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα ὑπαρδεῦσι τοῦ κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης χωρέεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἐπὶ μᾶλλον ἰὸν ἐς θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν δὲ αὐτὴν ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

minauimus : & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt : Quæ virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi consensu ceteræ virgines exornant cum cetera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferũt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiam ac paludis Fritonidis, eamq; [1]nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hęc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non vna habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Isti quidem ma- CLXXI ritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneã Libya est theriodes dicta, *id est*, *feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectũ à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere [2] sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonij, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiẽ. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoq. aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit : sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit : tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam vsque noctem, quo tempore feruens exæstuat : præterita nocte media, ad auroram vsque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis.

1 Nescio quid de patre conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Μετὰ

Post

CLxxxij Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitantibus: cui loco nomẽ est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas
CLxxxiij decerptum. Rursus decem dierum spatio ab Ægilæis alius [1] collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos breuissimũ iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à ceteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognouimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quo-
CLxxxiv que dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, innominatis. [2] nam sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autẽ eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque æstate: quem esse columnam cæli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nã Atlantes vocantur. dicunturq; nec vlla animante
CLxxxv vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos vsq; Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, ἄλλη ἐστὶ ὀφρὺς ἁλμώδης ἴση ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, χηλώνος τε ἄλος ἐστὶ ὁμοίος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δ' χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αἴγιλα ἐστί. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ⓐ Νασαμῶνες ὀπωρίζοντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, ἄλλη δέκα ἡμερέων ἄλλεών ὁδὸν, ἕτερος ἅλος χηλώνος, ⓒ ὕδωρ, ⓒ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, καὶ ἄλλῃ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὐνόμασι Γαραμάντες ἐστὶ, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵ ἐπὶ τὴν ἁλὸς γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. σιωπομφίτην δὴ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους ἐκ τῶν τεσσάκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι ⓒ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται· ὀπισθονόμοι δ' ἄρα τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. ἄρα τοῦτο ὀπίσω ἀπαχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κεράων. ἄλλο δ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. ⓐ Γαραμάντες δ' οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας τετράρροισι τοῖσι τε θρίωπισι. ⓐ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας ταχέες ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀφικόμεθα. σιτέονται δ' ⓐ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρας, καὶ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δ' οὐδεμιῇ ἄλλῃ παραπλησίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι, καθάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δ' Γαραμάντων δεκαταίων ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος τε χηλώνος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὐνόματα ἐστὶ Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοι εἰσὶ μοῦνοι 178
ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέει μὲν γὰρ σφι ἔστι Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δ' ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται· οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ οἷς τοῖσι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατείθει, αὐτούς τε καὶ ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δ', ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ὄρος χηλώνος ἅλος, καὶ ὕδωρ, ⓒ ἀνθρώποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἅλος τούτου ὄρος τὸ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δ' ὅτι δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε ἦν ἰδέσθαι. οὐδέ ποτε μὲν αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο χίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι ⓐ ἐπιχώριοι εἶναι. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ὄρεος ⓐ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δ' οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι διήκει

1 Agger. *Paulo post ipse tumulum vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem vniuersæ genti nomen est Atl.*

ἐπ' ἐμέω Ἠλεῖοι ἐπόρησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη Ⓐ συμπλώσεσθαι, τοῖς δρόμοις ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷον ἐν λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ χὼς τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ ἦν Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. Τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ἐπέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐκ Δελφῶν τὸ Ἐρινύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπεμείνε τοῦτο τὸ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταυτὰ λέγουσι· ἀπὸ δὲ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γλυφάδα λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. Εἵποντο δὲ Ⓐ καὶ Ⓐ δημόται τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐφημίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ ὦν τῷ 171 Γρίνῳ τῷ βασιλέι τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δὲ ἄνα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς Ⓐ Βάττον. Τότε μὲν ταῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἐμηχάνων ἔχειν τὸ χρηστήριον, ὡς Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς ἐστὶ, οὔτε βουλόμενοι ἐς ἄφαρτα χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὑε τιὺ Θήρῃ· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι ταὶ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξηράνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι ταῦτα ἔφερε ἡ Πυθίη τιὺς ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεί τε δὲ κακοῦ τοῦδε ἓν ὦν σφι μήχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτιὺ οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρέι, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ἐκ τοῦ πέλαγος ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλατάειαν νῆσον μεδαμὼ οἰκεομένην. τοῦτον πείσαντες μισθῷ ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὴ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, ἐπὶ πολλοὶ κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τιὺ νῆσον ταύτην δὴ τιὺ Πλατάειαν, Ⓐ μὲν Κορώβιον λείποισι,

Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [1] Hic filio, quod negaret se nauigaturum cum eo, Relinquam ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomen alteri præualuit. Ololyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingẽs tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [2] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis ciuibus, tum vero Batto [3] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu vero quempiam horum iube ista facere. Simul hęc dicens, Battum ostendebat. Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [4] respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam, nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios inuestigatum siquis aut indigenarũ aut aduenarum illic esset qui in Libyam natigassent. Nuncii, quum Cretam perertassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpuratio quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Plataeam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

CXLIX CL CLI

1 At filius, quum ei se vna nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum ὅτι ἐν λύκοισι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc inualuit. 2 Afferens ex vrbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

relicto

relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrime reuerterunt ad ceteris de insula renunciandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo naui Samia quæ ab Ægypto redibat (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tarteſſum, [1] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [2] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenûm cubitorum genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renunciarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto. Ita duas biremes in Plataeam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cetera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum lædendo atq; omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat

CLII

CLIII

CLIV

λείποισι, σῖα καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πρήγματα. μετὰ δὲ, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύαρχος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπωσείθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. συθέμενοι δὴ οἱ Σάμιοι τὸν Κορώβιον πάντα λόγον, σῖα οἱ σιταρχέοντες καταλείποισι· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, οὐ γὰρ ἀπίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἐὼν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἐπείνεον πάντες οὗτοι ἀπίροισι, μέγα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον Λαοδάμαντος, Αἰγινήτεω. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τέ ἐστι ἐείσῃ φῆσαι. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτεω τῶν ὀπιχερδέων ἐξελόντες ἐξ ἀργυρίου, ἐποιήσαντο χαλκήιον, χρητῆρος Ἀργολικοῦ ἔμπροσθεν πέλυξ δὲ αὐτὸν, γρυπῶν κεφαλαὶ περιέχουσί μιν· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, κολοσσοὺς ἑστάσαντες αὐτοῦ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἐπταπήχεας, ἕζοντι γονάσι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου περὶ φιλίαι μεγάλαι συνεκείθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ὑπὲ Λιβύῃ κατειμένη· Θηραίοισι δὲ ἔαδε ἀδελφεοῦ τε ἐπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πασέων τῶν χωρέων ἁπάντων ἑπτὰ εἰόντων, αὐδρας. ἦρχε δὲ σφέων καὶ βασιλεὺς ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ σφέλλοισι δύο πεντηκοντέροις ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ὀπίσω τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ μὲν περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὀαξὸς πόλις. ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ὑπὸ χρόνου γενόμενος ἀμήτωρ, τῇ οὐνόματι μὲν ἦν Φρονίμη, ὑπὸ ταύτην ἔγημε δεύτερα γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπιστᾶσα ἐδίκαιά τε καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, τῷ τε ἄλλῳ παντὶ καὶ τελευτῶσά γε καὶ παῖδα ἐπιβουλεύσασαν αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαλακοσύνῃσι ἐπαείρασα τὸν, πείθει τὸν ἄνδρα τοῦτο ἐργάσασθαι οὕτω· ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς τὸν τῆς γυναικός, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὑπὸ τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δὴ

1 Deducente eos numine. Erat, &c. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum est, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam obyciendo.*

Θεμίσων αἰνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὀάξῳ τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος θαλαβὼν ὅτι ξεινίῃ, ἐξορκοῖ ἦμφὶ τῷ διηκονήσειν ὁ, τι αὐ δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν τῷ θαλάσσῃ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπονῆσαι ἅπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, ὡς ἐμεμέχθησε τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, θαλυσάμενος τὴν ξεινίην, ἐπαίσε τοιάδε· θαλασσέων τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀπροθύμως τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου ἐποιέετο· καὶ ἀναδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπαύσας δὲ ἀπῆκε ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν ὑπὸ τοῦ Φρονίμου θαλασσέων Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλαχεύετο· χρόνου δὲ τελευτῶντος ἔξεγένετο παῖς ἱερόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὐνόματα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς ἐμοὶ δοκέει, ἄλλο τι· Βάττος ὑπὸ μετωνομάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ, χρησθεὶς ὑπὸ τῆς Πυθίης ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς ἐπὶ τὴν ἔσχε, τοῦ ἐπωνυμίῃ ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσασα μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἐνδρώθη ἔτεϊ, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ὅτι φωνέων ἦλθες· ἄνακτα δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόσφορον οἰκιστῆρα.

ὡς τὸν Εἰ Θεῖποι Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνέων ἦλθες. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον περὶ σέο χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνάτα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κοίῃ χρεῖ; ταῦτα λέγων, οὔ κω ἔπειθε ἄλλα ἀντὶ τούτων χρᾷν. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐθέσπιζε καὶ ἢ καὶ δεύτερον, οἴχετο μετὰ ξὺν ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον οἰκῆξειν. ἀπικομένους δὲ τούτους τὸν Βάττον τὸν Θηραίους

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: [1] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putauit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, [2] vt iuriiurando Etearchi ſatisfaceret, reuinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymneſtus, vir inter CLV
Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [3] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſſa: dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

[4] Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. [5] qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. [6] Mox deinde quum CLVI
& huic ipſi & ceteris Theræis male contingeret, nec mali cauſſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit iureiurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunq; ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungitur iuriſiurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, vt promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum nouerat. 4 *Ante hæc verba adde*, Perinde acſi lingua Græca oracului reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur*, O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa*, Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in ceteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt*, *calamitatum ſuarum cauſſam*, Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur*.

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam proCLVII cti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reuerti iubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nũc est, par esse magnitudine. Hanc bienCLVIII nio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, vno è suis relicto, ceteri Delphos nauigauerunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adiueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, e regione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus vtrinque concluſum, & vtrinque CLVIII flumine præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deserendum putauerunt, admonitu Libyum, vt in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animaduerterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum est vbi cælum [1] vocaliter CLIX sonat. Sub Batto igitur, qui condidit [2] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnauit annos sexdecim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino quot in coloniã initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oraculo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis peruenerit almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗροι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. ⓐ δὲ Θηραῖοι καὶ ἀγγέλους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τῇ γῇ προσχήν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. ⓐ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκτισαν νῆσον ὑπὲ Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὐνόμα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλατέα. λέγεται δὲ ὑπ' ἐνίων εἶ ἡ νῆσος τῇ νεῦ Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πρῆγες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὁ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῶντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Ἄγυ ἐμοῦ Λιβύην μηλοβόφον οἶδας ἄμεινον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἀγάμαι σοφίην σεο.

ἀκούσαντες τούτων ⓐ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλεον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκοντο ἐς αὐτοὺς Λιβύην. ἀπιχθέντες δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες ⓦ ἔλιπον, ἔκλυσαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χωρὸν αἰγιαλὸν τῆς νήσου τῷ οὐνόματι τῷ Ἀζιρισιν. νάπαι τε καλλισταὶ ἐσ' ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς διὰ ἔτεος ῥεῖ. Τοῦτον οἴκεον ⓦ χῶρον ἓξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ προσπεμψάμενοι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξοιεν, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἀνὰ τὸ ⓐ Λίβυες, ἀνὰ ἠῶ ἐόντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ ⓦ καλλίστου τοῦ χώρου· ἵνα διεξιόντες ⓐ Ἕλληνες μὴ ἴδωσι, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Γέρρα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὅτι κρηνίην λεγομένην εἶ Ἀπόλλωνος, εἶπον, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.

Ἐπὶ μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ζώης ἀρξάμενος ὅτι τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἑξκαίδεκα ἔτεα, οἴκεον ⓐ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐσάλπισαν· ὅτι δὲ τὸν τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ ⓐ Κυρηναῖοι ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

1 Cælum perforatum est. 2 Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia ζόης, alia ζώης habent.

Γᾶς ἀναδαιομένας, μετὰ ⓐ πόνα φαμὶ μελήσειν. συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὠὐτὸ Κυρηναίου, ὡς ἐπὶ μυρίους γὰρ πολλοὺς ⓐ ὡκέοιχαν Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης ἐξεισαμένους, καὶ ὡς εὐδαιμόνους, ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὠὐτὸ Κυρηναίου· ⓐ δὲ Κυρηναῖοι ἐκ τοῦ ἐστυφελισμένου ἐς Ἵρασα χωρέουσι, καὶ ἐπὶ κρήνῃ Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ περιεργεόμενοι, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπονοστῆσαι ἐς Αἴγυπτον. διὰ τοῦτον μὲν Αἰγύπτιοι τὸν τρόπον ἐτιμωρήσαντο Ἀπρίην, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω τοῦ παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀποστέοντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτοῖσι βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν Τεύχειρα, ἣ τότε καὶ νεῦ Βάρκη καλέεται, κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτὴν, ἀπίστασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ἀποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀπὸ σφέων τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· ⓐ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἠοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος ἐπείτε φεύγοντας ἐς ὃ ἐν Λιβύῃ τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ὑπερδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ὑπερθέεσθαι ⓐ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο πρῆγμα τόδε, Ἀρκεσίλεων μὲν καμόντα τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀποπνίγει· Ἀλίαρχον δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληίην τούτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ σὺν ἀρίστοις. ⓐ δὲ Κυρηναῖοι περὶ τοῦ καταλαβόντος συμφορὴ, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον κατοικήσαιμεν, καλλίστα αἰ οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σὺν τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτίζεσθαι ἀγαγέσθαι. αἰτεόντων ὦν ⓐ Κυρηναίων, τὸν ⓐ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημώναξ. ἐλθὼν ὦν οὗτος ἀνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τριφύλους ἐποίησε σφέας, τῆδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyũ agros vastabant, atq; inter se partiebantur. At illi eorumque rex nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas: Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Aprię, ab eo desciuerunt. Huius autem Bat- CLX
ti filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti vrbem hanc condiderunt, quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas [1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [2] & Libybus videretur opportunus ad inuadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in CLXI
regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacē, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæq; edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam

1 Impulerunt ad defic. 2 Et inuadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero cunctorum insulanorum. Qui etiam [1] huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac cere-
CLXII monias in media ciuitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verum sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum, mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatum. [2] dicentique quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari feminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sa-
CLXIII mi agens, vnumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet vt ingressus in domum tuam, quierem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens.
CXLIV Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendum causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ὑ, νησιωτέων πόντων. τῶτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἔξελών, καὶ ἱρωσυνάς, τἀ ἄλλα πόντα τἀ πρότερον εἶχεν ⓓ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ὅτι δὲ τῷ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ τάραχὴ ἐγένετο τῶν ἡμέων ἐλθέτω. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαιτέειν τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθῦτεν στασιάζων ἐωυτῷ, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον 174
ἡ δὲ μήτηρ ⓓ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότον ⓦ χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθηγητον ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένῃ δὲ τῇ Φερετίμῃ τοῦτο ἐδίδου τὸ ἐπεκρατέε, ἢ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρηναίην. ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν ⓓ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ δοιῶσι ⓓ δορυφόρῳ στρατιὴν· τοῦτο γὰρ ὅτι πάντι τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖον ⓓ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄπρηκτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· περιῆν δὲ ⓓ καὶ ἔριον ἐπὶ πάσῃ δὲ αὖτις τῇ Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τότον ⓦ χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, σωμηγείρε πάντα αὐτόθεν ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ θεῷ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσιλέως τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν ἡλικίας, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μέντοι τούτου σε δεῖ πειρᾶσθαι προμανέει. σὺ μέντοι ἢν σὺ γε εἰ, καταλθὼν ἐς τὸν σεωυτοῦ. τὸν δὲ ταῦρον κάμινον βύρσης πλέων ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς σὺ ἀμφορέας, ἀλλ' ἀποπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δ' ἐξοπτήσῃς τὸν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὸν ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτός, καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσιλέῳ χρᾷ. ὁ δ', ὡς ἐμάνθανε σὺν τῇ Σάμου, κατῆλθε ἐς τὸν Κυρηναῖον καὶ ὑπερβὰς τὴν θρηιμάτων, τοῦ μαντηίου σὺν ἐμέμνητο, ἀλλὰ δικαιώσας σὺν αἰτησαμένους αὐτὸς τῆς ἐωυτοῦ φυγῆς. τὴν δὲ ⓓ μὴ τοῦ θεοῦ σὺν τῆς χώρης ἀπαλλάσσονται, σὺν δὲ ἴνας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσιλέως ἐς Κυ-

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cetera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitui feminas donare respondit.

ωεσν ἀπέστειλε ὅτι ἀφορμή. τῦτοις μὲν νεω
Κνίδιοι ἀπενειχθέντας ωεὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύ-
σαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἐτέοισι δὲ ὕστερον τῶν
Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου κατα-
φυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην ωεριθέντες, Ἀρκεσίλεως
ἐνέπρησε. μαθὼν ὃ ἐπεξεργασμένοισι τὸ μάντήιον
ἐὸν τῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα θύοντα ἐν τῇ κα-
μίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔρχετο ἐκὼν τῆς Κυ-
ρηναίων πόλιος, δείμαντον τε ἱρὸν κεχρημένον θάνα-
τον, καὶ δοκέων ἀμφίῤῥυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτῦ θυγατέρα δὲ τῦ τῶν
Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· παρὰ τῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐτοὶ,
καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες
ἀγορεύοντα, κτείνουσι· ωεὸς δὲ, καὶ ἡ πενθερὸν
αὐτῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἑκὼν
εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖ-
ραν τὴν ἑωυτῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως
μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἀφῆκε ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τὰ παιδὸς
τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βου-
λῇ παρίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀ-
ποθανόντα ἑωυτῆς παῖδα, φθύνυσα οἰχώκεε ἐς Αἴ-
γυπτον. ἦσαν γὰρ ἐν τῦ Ἀρκεσίλεω δύεργεσίαι
ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· ἔστι γὰρ
ὧν Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ
φόρους ἐπέταξε. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φε-
ρετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, ὑμωρῆσαι ἑωυτῇ
κελεύουσα· ωροφερομένη ωρόφασιν, ὡς ἀφ' ὧν τὸν
μηδισμὸν ὁ παῖς ἐτέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν
ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ Καμβύσεω
κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρεσυρμένος
Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δα-
ρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτῷ λιπέσθαι
τῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ ἔτι βασιλέι κατεργασμένον, ἐμ-
μέτρον τῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μαθόν. Δαρεῖος μὲν
γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπέψησας ἐς τὸ δυνα-
τώτατον, νόμισμα ἐκόπτατο· Ἀρυάνδης δὲ ἀρχὸν
Αἰγύπτου, ἀργύριον τῦτο τῦτο ἐποίεε. καὶ νῦν ἔτι
ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ
Δαρεῖος μὲν τἄλλα ποιεῦντα, αἰτίην ἐπενείκας, ὡς ἐπανεστήκεε, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ ὁ
Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ
στρατὸν τε τὸν Αἰγύπτιον ἅπαντα, καὶ τὸ πεζὸν καὶ τὸ ναυ-
τικόν. στρατηγὸν δὲ τῦ μὲν πεζοῦ, Ἅμασιν ἀπέδεξε,
ἄνδρα

prum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberauerunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum intentas in fornace amphoras excoquere, exceſſit vltro ex vrbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam, [1] & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam. Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazirin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animaduertiſſent, obtruncarunt, & inſuper eius ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſiue volens ſiue inuitus oraculo non obſequutus, fatum ſuum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Vbi autem cognouit filium in vrbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum peruenisſet, ſupplex Aryandri aſſedit: hortanſque eum ad ſe vlciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe conſtitutus, qui aliquãto poſt tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atque animaduertens Dario cordi eſſe memoriam ſui relinquere opere quod à nullo alio regum factum eſſet, id ſibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

CLXV

CLXVI

CLXVII

175

ἄνδρα

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Vxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar-

viro

vito Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitum vna cum Pheretima mittit. Atq; hic quidem [1] titulus inferendi belli extitit. CLXVIII ¶ Verum (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alij Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [2] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum vsque nomine [3] Plynum. CLXIX His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud CLXX alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Idem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorum moribus maxima ex parte imitandis. CLXXI Horum sunt occasum versus confines AVschisæ, qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AVschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt, moribus v- CLXXII tentes. AVschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis

ἀνδρα Μαράφιον· τὸν δὲ ναυτικοὺ Βάδρῃ, ἐόντα Γαραμαντέων ἡγεμόνος. πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι τὸν στρατιὴν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βαρκὴν κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. Οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκοντο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, ὅτῳ δὴ τὸν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη στρατεύματος τοῦ λόγου ἐγίνετο. Ἀπέπεμπε δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι Λιβύων κατεστρέψῃ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὖτων ὀλίγα, βασιλέος ὧν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ καὶ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἄρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοικίωνται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, χάλκιον περὶ ἑκατέρῃ τῇ κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τὰς φθεῖρας ἐπὰν λάβωσι τοῦ ἐωυτῆς ἑκάστη ἀποδάκνει, καὶ ἄλλως δὲ κατά περ αἱ ἄλλαι γυναῖκες. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τῶν ἐργάζονται. Ἐς τὸν βασιλέι μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἢν δὲ αὐτῷ βασιλέι ἀρέσῃ μιν ἡμέρῃ, ὑπὸ τούτου ἀπαρθενοῦται. παρέχουσι δὲ οὗτοι καὶ Ἀδυρμαχίδαι ἀπὸ Αἰγύπτου μέχρι λιμνέων, τὸν οὔνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἑσπέρην χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἵδρυται, καὶ ἐκτίσαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν καὶ Κυρηναῖοι οἰκέουσι· καὶ ὁ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος ὁ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέονται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται ὁ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι δὲ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι· ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐκ κατήκουσι Ἀσβύσται. ὁ γὰρ πολλὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τετράποδα δὲ καὶ ἄκρα καὶ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμοισι δὲ τοῖσι Πλυνέας μιμέεσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται ὁ πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι ὑπὲρ Βαρκῆς οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερείδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκῆς. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέονται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισέων δὲ τουτέων ὁ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασαμώνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ δὲ θέρεος καταλείποντες

1 Prætextus 2 Vicissim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὶς *legitur, non* πλυνὸς.

ὑπὲρ τῆ θαλάσσης τὰ πεδία, ἀναβαίνοισι ἐς Αἴγιλα χῶρον ὀπωρεύοντες τοὺς φοίνικας. οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπελέοντες ἐπὰν ξηρώσωσι, αὐήναντες πρὸς ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλα ὑπιπάσαντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὑπίκοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπὰν σκίμπωνα πρὸς ἡσσωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασάμωνος αὐτὸς ἐὼν, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀφ' ὑπάντων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην. τῷ δὲ ὡς ἕκαστος ἀπὸ μιχθῇ, δίδει δῶρον ὃ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὅρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς πρὸ σφέων ἀνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ
176 κατευξάμενοι, ἐπικατακοιμέωνται. ὃ δ' ἂν ἴδοι ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τοῦτο χρέωνται. πίστιν δὲ τοιήνδε χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς δίδοῦ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, ἀπὸ δὲ τῆς χαμόθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασάμωσι μὲν πρόσουροί εἰσι Ψύλλοι. τοῖσι δὲ ἀπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων αἴθουσαν τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήνεικε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος. ἀπὸ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ἐπὶ νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγεσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τούτεων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασάμωνες.

Τούτεων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἀνθρωπον φεύγουσι, καὶ πάντος ὁμιλίην· καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρήιον οὐδέν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. ὃ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔρχονται ὁ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείρονται· ὁ μὲν μέσον τῶν τειχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐν χερί· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλήματα. Ἀφ' οὗ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλουμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος ἐστὶ ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδεῖν ἐστί, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς περικαταλελεγμένης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὖλιν σταδίοι δισχίλιοι εἰσί. Μακέων δὲ τούτων ἔχουσι Γίνδανες

ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodē pæne quo Massagetæ modo, prius scipione prætento. Nasamonibus mos est, quum quis primum ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant, ad suorum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterque sumpto inuicem poculo bibit. quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat; erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. (quæ Libyes memorant refero) hos, quum ad arenas venissent, auster spirans illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terram Nasamones obtinent. Super hos austrum versus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aspectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem sese audentes. Hi supra Nasamones incolunt. Circa maritima vero, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quū cetera cuius memini Libya sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes:

CLXXIII CLXXIV CLXXV CLXXVI

quorum

quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriam nodat, & vt quęque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus vitis adamata. Horum Gindanorum oram in CLXXVII mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuauitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lo- CLXXVIII tophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem vſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. [1] Hanc inſulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari CLXXIX debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificauit, impoſitis in ea [2] cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in [3] aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eique hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac iuſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim vt quum quis tripodem accepiſſet [4] ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſario centum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratia- CLXXX rum colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitãt AVſes: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AVſes vero ſinciput. Horum virgines, anniuerſario Mineruæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diuiſæ, præliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe [5] morem patrium ſeruare ei quam Mineruam no-

τῶν αἱ γυναῖκες θεισφύεια δερμάτων πολλὰ ἑκάστη φορέει κῆ ζειόνδεα, ὡς λέγεται, κατ' ἀνδρεγκαίην ἕκαστον μιχθέντα θεισφύειον θειδέεται· ἢν δ' αὖ πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶ), ὡς ἐκ πλείστων ἀνδρῶν φιλητείσα. Ἀκτὴν δ' ἐκτείνουσαν ἐς Ⓦ Πόντον τὸν τῶν Γινδανέων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ Ⓦ καρπὸν μοιῶνα τὸν λωτὸν τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δέ, τὸ φοίνικος τῷ καρπῷ ὁμοιότατος. ποιεῦνται δὲ καὶ τοῦ καρποῦ τούτου Ⓐ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τοὺς πλησιάζοντας Μάχλυες, λωτοῦ μὲν καὶ οὗτοι χρέωμενοι, ἀτὰρ ἥδονήν γε τῶν πρότερον λεχθέντων κατήκοσι δέ· ὅτι ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλᾶ. ταύτην δὴ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶ) κτίσαι.

Ἔστι δὲ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε Ⓐ ἐξειργάσθη ὑπὸ τοῦ Πηλίου ἡ Ἀργώ, ἐσβάλλοντα ἐς αὐτὴν ἄλλῃ τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περὶ πλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Λέλας ἀπίκεσθαι. καὶ μὲν ὡς πλέοντα γνώεσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δὲ καταδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βαθέεσι γνώεσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος· καὶ Ⓐ ἀπορέοντι τὸ ἔξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν Ⓦ Ἰήσονα ἐωῦτῷ δοῦναι Ⓦ τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ Ⓦ πόρον δείξειν, καὶ ἀπήμονας ἀποσελέειν· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, ὅτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βαθέων δεικνύναι Ⓦ Τρίτωνα σφι, καὶ Ⓦ τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωῦτοῦ ἱρῷ· ὅτι θεασάμενον τὰ τοῦ τρίποδος, καὶ ἐκείνοισι σὺν Ἰήσονι σημήναντα Ⓦ πάντα λόγον, ὡς ἑπέοι Ⓦ τρίποδα κομίσοντας τῶν ἐκγόνων ἕνα τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶ) ἀνάγκην. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι Ⓦ τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς. οὗτοι δὲ καὶ Ⓐ Μάχλυες περιέξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δὲ σφι ῥυείζει ὁ Τρίτων. καὶ Ⓐ μὲν Μάχλυες τὰ ὄπισθε κομέουσι τῆς κεφαλῆς· Ⓐ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ ἐνιαυσίη Ἀθηναίης αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τὴν πατρίην θεὸν λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην καὶ

177

[1] Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. [2] Cum reliqua hecatombe tum &c. [3] *Statim poſt eandem vocem vertit* breuia. *Lego autem* βράχεα & βραχέσι *cum vet. cod.* [4] Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. [5] Ritus patrios ei peragere

λέοισι. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας παρθένους ἐκ τῶν πρωϊμάτων, φίλας παρθένους καλέοισι. πρὶν δὲ ἀπεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. χοινὴν παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἐκθέσθαι κοσμήσαντες πανοπλίῃ τε Κορινθίῃ καὶ πομπαλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὰ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικιαθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου τε τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἰ) θυγατέρα τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν οἱ τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. (W) δὲ Δία ἑωυτῷ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίσγειν δὲ ὀπίσω τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτησιπόλιν τε μισθεύμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀνδρὸς γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τοὔμπαλιν (A) ἄνδρες πρότερον μιοὺς, καὶ τῷ αἰνέκη τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου πατὴρ νομίζεται. Οὗτοι μὲν (A) πρόσθε λάσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων ἐφέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη λάμμος κατήκει, πρόσγειος ἐοῦσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἀμφὶ δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἅλες ἐστὶ πέφεα ἐπὶ χόνδροις μεγάλοις ἐν χηλωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν χηλωνῶν ἀναχανδίζει ἐκ μέσου τοῦ ἅλος ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἀμφὶ δέκα ἡμερέων ὁδὸν Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἴρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διός τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηναῖον ἐόν· τὸ (W) μὲν ὄρθρον χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα ὑπαρδόσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης χωρίεται τὸ ψυχρόν, ἐς οὗ δύνεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἐπὶ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα ὑπὸ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠώ. ἐπὶ κλησιν δὲ αὐτῇ ἡ χρυσῆ καλέεται ἡλίου.

Μετὰ

minauimus : & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt : Quæ virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi consensu ceteræ virgines exornant cum cetera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferũt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiam ac paludis Fritonidis, eamq; nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hęc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non vna habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Isti quidem ma- CLXXI ritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneã Libya est theriodes dicta, *id est*, *feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectũ à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere [2] sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonij, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiẽ. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoq. aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit : sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam vsque noctem, quo tempore feruens exæstuat : præterita nocte media, ad auroram vsque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis.

1 Nescio quid de patre conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

CLxxxij Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitantibus: cui loco nomẽ est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas
CLxxxiij decerptum. Rursus decem dierum spatio ab Ægilæis alius [1] collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos breuissimũ iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à ceteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognouimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stri-
CLxxxiv dentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, innominatis. [2] nam sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autẽ eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque æstate: quem esse columnam cæli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nã Atlantes vocantur. dicunturq; nec vlla animan-
CLxxxv te vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos vsq; Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, ἀφ' ὀφρύης ἧς ψάμμου δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδός, χέλωνός τε ἄλος ἐστὶ ὁμοίος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὴν οἰκέουσι· τῷ δ' χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αἴγιλα ἐστί. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ⓐ Νασαμῶνες ὀπωρίζοντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, ἀφ' δέκα ἡμερέων ἄλλεων ὁδός, ἕτερος ἄλος χλωρός, ⓒ ὕδωρ, ⓒ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, καταπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὐνόματα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵτινες τὴν ἄλμην χῶν ὀπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. σιτοῦνται δὲ ἐστὶ τῶν Λωτοφάγων ἐς τοὺς τετράκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι ⓒ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται· ὀπισθονόμοι δ' ἀφ' τόδε εἰσὶ τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. ἀφ' τοῦ ὀπίσω ἀπαχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γλῶν τῶν κεράων. σημεῖον δὲ τόδε· ἐν τοῖσι ἄλλοισι βουσὶν οὐ μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. ⓐ Γαραμάντες δ' ἄρχοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας τρηχέσι τοῖσι τετρίτοισι. ⓐ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας ταχέες ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀφικόμεθα. σιτέονται δ' ⓐ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαῦρος, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἑρπετά. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παραπλησίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καταπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δ' Γαραμάντων δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδός, ἄλλος τε χλωρὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομά ἐστι Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοι εἰσὶ μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέει μὲν γὰρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δ' ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται· οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ σφέας τοῖσι πάντα τὰ αἰχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διαφθείρει, αὐτούς τε καὶ τὴν αὐτέων. μετὰ δ', δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ὄρος χλωρὸν ἄλος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλεος τούτου ὄρος τὸ οὔνομα Ἄτλας· ἐστὶ δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δ' ὅτι δὴ λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἴη ἰδέσθαι. οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο χίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι ⓐ ἐπιχώριοι εἶναι. ἀπὸ τούτου δὲ ὄρεος ⓐ ἄνθρωποι οὕτω ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δ' οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐς τὴν ὀφρὺν κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει

1 Agger. *Paulo post ipse* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem vniuersæ genti nomen est Atl.*

ἡ ὦν ἡ ὀφρὺη μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ ὃ ἔξω τούτεων. ἔστι δὲ ἅλὸς τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἀφ' ἡμερέων δέκα ὁδοῦ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τοῦτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χώρων οἰκοδομέαται. τοῦτο γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἀνόμβρεά ἐστι. οὐ γὰρ ἂν δύναιτο μένειν ὄμβρους τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος ὁ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύος ταύτης, ὁ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἀνόμβρεος καὶ ἀξύλος ἐστὶ ἡ χώρη· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπὸ Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοί τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐκὶ γλωμένων, διότι σφι δοκέει Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νέων θηλέων οὐδὲ αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι, ἀφ' ἱρῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν θηλέων τῆσι βοσὶ φείδονται. Οὕτω μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ θηλέων ἑκατέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες εἰώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιοῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τετραετέα γένηται, οἱσὶ τὴν πρόσβατον κώεσι τὰς ἐν τῇσι κροτάφοισι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τόδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς ὦν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ ἀφ' τοῦτο σφέας λέγουσι τὴν ὑγιηρότατοι. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν ἀφ' τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ) ἐπὶ δὲ καίοισι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγίνεται, ἐξεύρηνται σφι ἄκος· τὸν ἐν γὰρ οὖρον ἀπείραντες ῥύονται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δ' τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τὸν ὦμὸν ἀπάρξωνται τοῦ κτηνέος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τ' δόμου. τοῦτο δ' ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τ' αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δ' ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι, τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀπὸ δὲ τοῦτων τὴν Τριτωνίδα λίμνην ἐνέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

autem id ſupercilium ad columnas vſque Herculeas, atque vlterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, [1] *effoſſio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex [2] micis ſalis. iſti enim iam tractus Lybyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes [3] ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta iam plaga eſt, & ſine aqua ferisque, ſine pluuia ac lignis, omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem paludem, [4] paſtoritii Libyes ſunt carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec Ægyptij guſtant ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cytenææ feminæ [5] ferite ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Ægypto, cui etiam ieiunia & dies feſtos ſtudioſe agunt. At mulieres Barcææ non modo guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum vero Tritonidis palludis iam non ſunt [6] paſcuales Libyes, neque eiſdem moribus vtentes, neque idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Vbi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſſam ne vllo vnquam tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt reuera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc cauſſam, certe optima valetudine ſunt. Quod ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inuenta eſt ab eis medicina. vrina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrant. Porro ſacrificia apud [7] paſtoritios Libyes talia ſunt: Vbi pro primitiis autem pecudis præciderunt, eam ſupra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem vniuerſi Libyes ſacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiã Mineruæ Tritoniq; ac Neptuno: ſed Mineruæ præcipue.

CLxxxvj CLxxxvij CLxxxviij

1 Fodina, 2 Grumis 3 *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autem & albus & purpureus ſal effoditur. 4 Nomades Libyes ſunt, qui carne & lacte veſcuntur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptij, ſueſque non alunt. 5 *Suſpecta eſt hic vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in ſequent. pro* paſtorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Mineruæ mutuati ſunt, præterquam quod ęgides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cetera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya [1] Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt, caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominauere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur eiulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac belle. Et à Libybus quadriiugos equos iungere Græci didicere.

CXC Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem cõſtituant, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia. Et iſti quidem talibus

CXCI vtuntur moribus. Contingunt autem hos ab [2] orientali parte Tritonis fluminis ij Auſes qui ſunt aratores: [3] qui vero Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatã geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidẽtem vergens, multofrequentior eſt feris ſyluiſq; quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, feriſq; frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodũ grandes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus prędĭti. Et [4] cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnon viri feminæq; agreſtes, & aliæ permultæ ferę haud ementitæ.

CXCII Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τὼ δὲ ἀρ' ἐσθῆτα ⓒ τὰς αἰγίδας τῷ ἀγαλμάτων τῆς Ἀθωσίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο ⓐ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῷ Λιβυσσέων ἐστί, καὶ ⓐ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι, οὐκ ὄφιες εἰσί, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὠυτὸ ἔσαλται. ⓒ δὴ καὶ τὸ οὔνομα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ περιβάλλονται φλιὰς πᾶσι. κ. αἰγίδα
εἰ τὶν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχρεμένας ἐρυθρεδάνῳ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας ⓐ Ἕλλησι μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἐμοὶ γε ⓒ ὁλολυγὴ ἐν ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι. ⓒ τέσσερας ἵππους ζεύγνυσθαι πρὸς Λιβύ- 179
ων ⓐ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θαπτόντων δ' σφέων τοὺς ἀποθνήσκοντας ⓐ Νομάδες, καπάρ ⓐ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπὰν ἀπίῃ τὴν ψυχήν, ὅκως μὴ καλίσσοισι, μηδὲ ὑπτίους ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀσφοδελίκων ἐνερμένων περὶ σφέας ἐστί, καὶ τοῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες σκηνᾶσθαι, τοῖσι οὔνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιδικὰ τῶν κεφαλέων κρεμόωσι, τὰ δὲ ἑσπερικὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρης, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν ⓐ Νομάδες νέμονται, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου πρὸς ἑσπέρης, ἡ τῶν ἀροτήρων. ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ ⓐ ὄφιες ⓐ μεγάθεες, ⓐ λέοντες καὶ τοῦτοι εἰσί, καὶ ⓐ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι ⓐ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ ⓐ κυνοκέφαλοι, ⓐ ἐν κ. ἀνὰ μέσῳ
τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεται γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ θηρία πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάφευκτα. Κατὰ δὲ τοὺς Νομάδας λέγεται τοιάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οἱ μὴ ⓐ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι (ὦ

---

1 *Id eſt, ſimulacrorum Minerua. dicit enim Herodotus palladium quod dixerat τῷ ἀγαλμάτων τῆς Ἀθωσίης.* 2 Occidentali. 3 *Lectionem ſequutus videtur diuerſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro ἀνὰ μέσῳ habent ἀνὶφαλοι, hoc modo, καὶ οἱ ἀνίφαλοι οἱ ἐν τῶν στέρνων, &c.*

γὰρ δὴ πίνοισι) καὶ ὄρυες, (τῶν κέρεα τοῖσι Φοίνιξι ⓐ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστί) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πυγάργοι, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τετράπηχεες χερσαῖοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ καταγαῖοι, καὶ ὄφιες μικροί, κέρεα ἓν ἕκαστος ἐκφέροντες. Ταῦτά τε δὴ ἀνδρὶ ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπορ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος μὲν καὶ ἐς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυᾶς δὲ ἐνθεα τριξὰ ἀνδρὶ ἐστί· ⓐ μῦς, δίποδες καλέονται· ⓐ ζεγέρεις· (τὸ δ' οὔνομα τοῦτο ἐστὶ μῦς Λιβυκὸν, δύο πατὴρ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) ⓐ ἐχῖνες. Εἰσὶ δὲ καὶ γαλαὶ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἐπιζεύγνυνται τὰ ἅρματα ἐς ⓦ πόλεμον. Τούτων δὲ Ζυγάντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μελίσσαι κατεργάζονται, πολλῷ δὲ ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὶ ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δὲ ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. ⓐ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύραυιν. μῆκος μὲν, δισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινή, ἀβατὸν ἐν τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερῶσι ὀρνίθων κεκημμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. Εἶεν δὲ καὶ πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. Εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, δόρυγμός ἐστι ἐς τοῦτον κοῦφον καλεῖσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνῃσι περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δὲ ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὸν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ, τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἤπειρος ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

enim bibunt. & oryes, [1] quibus vlnales palmæ pro cornibus fiunt. (huius feræ magnitudo est ad æquiparationem bouis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thoes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad summũ magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cũ singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item ceteræ quæ alibi, præter ceruũ & aprum. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoq; tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ*, *id est, colles*,) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in Silphio nascuntur, [2] murænis simillimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutãdo longissime inuestigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt CXCIII
[3] Zabeces, vbi feminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zy- CXCIV
gantes, vbi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthagi- CXCV
nenses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam látitudine, in quam transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacum vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. [4] Fuerit autem totum, vt ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquouersus pedum est, altitudinis duûm passuum. in hunc *virgines* contum, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem asphalti habentem, sed cætera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam iuxta lacum foderunt, effundunt, & vbi multum illius aggesserũt, ita è scrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id sub terram means [5] redditur in mari, quod à lacu quatuor stadiis abest. Ita quæ de insula

[1] Ad quarum cornua Phœnices cubitos *mensuras* faciunt. *Id est, Phœnices suas mensuras dictas Cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Fortasse tamen & alius sit sensus.* [2] Tarteſſiacis ſimiles. [3] Zaueces, [4] Fieri autem possit vt id omnino ita se habeat, quum ipse viderim, &c. [5] Conspicitur. *Vel, apparet.*

adia-

adiacenti Libyæ dicuntur, consentanea
CXCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuire, se merces è nauibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositio, [1] rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus [2] videatur, eo sumpto abire: sin minus, conscensis iterum nauibus considere. illos vero accedentes, plus auri ad id quod depositum fuerunt addere, donec [3] persuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: [4] neque aut se contingere merces priusquam i-
CXCVII psi sumpserint aurum. Atque hi sunt Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege. Medorum curabant quicquam, neq; nunc curant. De qua regione earenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atq; Æthiopes: quorũ alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: aduenæ vero, Phœnices & Græci.
CXCVIII Neq; vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est prouentu fructus cerealis [5] omnino ceterę Libyę. Est enim pulla & vda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum vbertate superarat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circiter trecenta.
CXCIX Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se [6] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea iam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis in plaga quæ supra mari-

ἢ ὅτι Λιβύη χειμῶνος εἰκοτα ὄψι ἀληθίη. Λέγεσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, ἔστι τῆς Λιβύης χώρεόν τε καὶ ἀοίκητον ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ ἐσπλώοντες, ἐς τοῦτον ἐπὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξελώνται τὰ φορτία, θέντες κατὰ ἑωυτῶν παρὰ τὴν κυμάτων γλῶν, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν. τοὺς δὲ Βαρβαρικοὺς, ἰδόμενους τὸν καπνὸν, ἰέναι ὅτι τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα αὖλιν τῶν φορτίων χρυσὸν διδόναι, καὶ ἐξανακωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτασθαι. ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀναλέμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καὶ ἑδέεσθαι· οἱ δ', προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὀλίγον ἐπιτιθέασι χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τὸ χρυσὸν ἅπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀποσταθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ ἂν τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω ἔχουσι· ἡμεῖς δὲ ἔλεγμεν Λιβύων ὁρμᾶσθαι· τούτεων δὲ πολλοὶ κατὰ σιλφίου τὸ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τεσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτῆς, καὶ ὀλίγα πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδὲ χρεστὴν εἶναι χώρην ἡ Λιβύη ἀπουδαίην, ὥστε πρὸς Ἀσίην καὶ Εὐρώπην παραβληθεῖσαν, πλὴν Κίνυπος μούνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα καὶ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἄρουρῃ γαίων, διημέρης καρπὸν φέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελαγγαίος τε γάρ ἐστι, καὶ ἕπυδρος πίδακι. καὶ οὔτε ἀνομβρίῃ φερομένη οὐδὲν, οὔτε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ καὶ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ καρπεύων τὸν καρπὸν ταῦτα μέτεστι τῇ Βαβυλωνίων γῇ καλίσασθαι. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτην νέμονται. ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ ἔπαυσε αὐτὴ ἑωυτῆς ἀείσα ἐνείκῃ, καρπεύει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ὅτι τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν τρίτην. Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ πρὸς θαλάσσης τῶν καρπῶν ὀργὰ ἁμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τούτεων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν

1. Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem ἐξεκαχωρέον ὀπίσω ἀπὸ τῶν φορτίων sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. *Gall. Iusques à ce qu'ils les rendent contens.* 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquauerint, *id est, priusquam tam multum exhibuerint quantum merciũ pretio respondeat*, neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam, *&c.* 5 Nec quicquam omnino similis est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextu pro χώρας legendum censeant ὥρας. quam lectionẽ sequendo, aliter fuerit interpretandum his locis.*

χ. Βαβυλωνίων γῆν

χ. πρὸς θαλάσσης

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ συγχομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. συγχεχόμισται τε δὴ ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατύπερθε τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρόσθε καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπροσγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὁ πώρη ἐπέχει. τοῦτο μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης ἱκέται περὶ Πέρσας, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐκαλέοντο ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι σφέας τοῖσι αἰτίοις τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν ὑπ', (πολὺ γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ὀπὶ μηνῶν ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπονόμια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς κρατερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα αὐτὴ χαλκέης ἀνὴρ ἔρρηξε, ὀπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὡδὲ ὀπιφερόμενος· προσφέρων αὐτὴν ἔνθα τοῦ τείχεος, προσῆκε ταύτῃ τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ ταύτῃ ἀνταχόθι, κατὰ τὰ ὀρυσσόμενα ἤκουε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. αὐτοὶ ὀρύσσοντες δὴ αὐτόθι Βαρκαῖοι ἔκτεινον τοὺς Περσέων τοὺς μεταλλεύοντας. 181 τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τελεομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἰσὶ, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, ποιέει τάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας εὐρέαν, ἐπέστεινε ξύλα ἀδρηνέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ὀπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπέφορησε, ποιέων τῇ σμὴ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ προσεκαλέετο ἐς λόγους τοὺς Βαρκαίους. οἱ δὲ ἀσμένως ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔασε ὁμολογίην ποιήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε. ὀπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἐστὶ αὐτῇ ἡ γῆ αὐτὴ οὕτω ἔχη, μένειν τὸ ὅρκιον καὶ χώρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φόρον ἀξίην βασιλέι, καὶ Πέρσας μηδὲν δηλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων. μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πίστι θέμενοι τοῦτο- 40 σι, ἐξῆσάν τε ἔξω τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἐὼν παρεῖναι ἐς τὸ τεῖχος ἐβούλοντο, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυπτὴν τάφρον, ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέρρηξαν δὲ τόδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορχέοιεν, τάμνοντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον ὅσον αἰ ἡ γῆ μένῃ

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atq; matureſcunt. Itaq; dum primi fructus bibuntur atq; eduntur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Persæ autem ad vlciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex Ægypto Barcen peruenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. [1] Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes essent, in colloquium nō admiserunt. Ita octo menses Barcen quum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt, sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunt in modum: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contriuissent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animaduertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem depressit, eiq; fragilia superstrauit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cetero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquium euocat. Illi libenter obtemperauere, quod eis cordi erat ad pactionem deuenire. Pactionem autē in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultā fossam: vt quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratū foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum nouarum aduersus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrandi vrbē faciebant potestatē, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant rescinderunt, vt fœdus soluerent quod cū Barcæis percusserant, tamdiu ratū fore fœdus quamdiu maneret terra

[1] Eorum oppidani, vt qui, &c. orationem non admiserunt. *id est, eorum petitioni non acquieuerunt, vel, assensi non sunt.*

vt tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, nō manere fœdus in ea regione amplius.
CCII Pheretima traditos ſibi à Perſis Barcæos, qui faciendæ cædis principes fuerãt, ſudibus ſuffixit per ambitum murorum. Feminarum quoque deciſas mamillas circa muros appendit. Ceteros Barcæos Perſis vt diriperent imperauit, prẽter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant.
CCIII His vrbem permiſit: reliquis in ſeruitutem abreptis Perſæ redierunt. qui quum ad vrbẽ Cyrenen rediſſent, Cyrenæi eos oraculi cuiuſdam ſeruandi gratia, per vrbem deduxerunt. ſed inter tranſeundum præfectus nauali exercitus Baresillis præcepit vt vrbem diriperent: recuſante Amaſi peditum duce. ſe enim aduerſus vnam Barcen Græcam ciuitatẽ eſſe miſſos. Verum poſtquam tranſierũt, & ad ripam Lycæi Iouis ſubſederunt, pœnitentia eos ſubiit quod Cyrenen non occũpaſſent: eamq. iterũ adoriri conati ſunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamẽ inceſſit eis metus: illincque curſu ſe proripientes, ſexaginta circiter ſtadia conſederunt. vbi ſtatiua habentibus, ab Aryande nuncius aduenit ad eos reuocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum ſibi præberi precati eſſent, & eũ accepiſſent, in Ægyptum reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, veſtitus atque vtenſilium gratia, vt quiſq; relinquebatur trahebaturq; interficiebant, donec in Ægyptum peruentum eſt. Hic Perſarum
CCIV exercitus in Libyã longiſſime ad EVeſperidas proceſſit. Quos autem Barcæorum cepere, [1]quoſq; ex Ægypto eiecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen impoſuere Barcæ) ad meam vſque memoriam etiam incolis
CCV frequentem. Verum ne ipſa quidem Pheretima [2]probe vita exceſſit. nã poſteaquam vlta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. [3]vt enim exiſtunt acres admodũ & inuidioſæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus cõputruit. Talis ac tanta Pheretimę Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

κῆ τὰ τότε ἐῖχε καταῤῥηξασι ᾖ, οὐκέτι ἔμενε τὸ ὅρκιον κῆ χώριον. Τὰς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τὸ τεῖχος· τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, περιέσιξε τὸ τοῖσι ὁ τεῖχος. τοὺς ᾖ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ὁκόσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε κῆ τοῦ φόνου μεταίτιοι, τούτοισι ᾖ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. Τὰς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων ἐκ Πέρσαι ἄξανδρα ποδισάμενοι ἀπῆγον ὀπίσω· κῆ ἐπείτε ὑπὸ τὴν Κυρηναίων πόλι ἐγένοντο, ἐκ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποστειλάμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιόντος ᾖ τοῦ στρατηγὸς, Βάρκης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις ᾖ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ὑπὸ Βάρκῃ γὰρ ἀποσαλεύσαι μούνῳ Ἑλλησίδα πόλις. ἐς ὃ διεξελθόντι σφι καὶ ἐξομόσασι ὑπὲρ Διὸς Λυκαίου ὀχθῆσαι μετεμέλησε σφι καὶ χρῆσαι τὴν Κυρηναίῃ, καὶ ἐπειρῶντο δεύτερον παρελθεῖν ἐς αὐτήν. ἐκ ᾖ Κυρηναῖοι ἐκ ἐῴων. Τῆσι ᾖ Πέρσῃσι, ὡς ἐνένοντο μαχόμενοι, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες ᾖ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζον. ἱδρυθέντι ᾖ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε πρὸς Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. ἐκ ᾖ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπὶ σφι δυῶαι, ἔτυχον λαβόντες ᾖ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. προσλαβόντες ᾖ ἔνθεν τὴν αὐτοὺς Λίβυες, τῆ τε ἐώθεσαν ἔνεκα καὶ τῆ σκευῆς, τοὺς ἐκπολεμουμένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τὴν Λιβύης ἐκάστω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς ᾖ ἐνδρα ποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους ᾖ ἐκ τῆ Αἰγύπτου ἀναστάτους ἐποίησαν τοῦδε βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τὴν Βακτρίης χώρης κώμην ἐνοικαλοικῆσαι. οἱ ᾖ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἔθεντο Βάρκην, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὼν οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ.

Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη δίκῃ τοῖσι κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης ἐχώρεε ἐκ τοῦ Βαρκαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζωὸς γὰρ βυλέων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα αἰθεόποισι αἱ χ. ἴζουσι λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπιφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τε Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

χ. αἰαστάσεως

1 Hos ex Ægypto ad regem tranſportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo αἰαστάσεως pro αἰας ἀτους.* 2 Feliciter vitam finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, miſere periit. 3 Vt enim diis odioſæ ſunt nimium acres hominum vltiones. *Perinde acſi dicat, deos illi tam miſerabilem vitæ exitum immiſiſſe, odio proſequentes eam quæ vſa fuerat in vltione ſumenda crudelitatem, vt & alias adeo atroces vltiones odio proſequi ſolent. Vocabulum autem ſenſum inuertit.*

182

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγραφομένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Ἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλιφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῷ ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρῶτοι μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, ἐβιβλομένους ὑπηκόους εἶ Δαρείου, κατεστρέψαντο, προεφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τῆδε. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρησάντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους, ἐπεὶ ἐκεῖνοι μὲν αἰνικαπιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφέας Περινθίοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, σὺ δ' ἐπιχώρεε· εἰ δ' ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχώρεε· ἐποίεον Παίονες τάδε. ἀντιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνταῦθα μονομαχίη τρίφασίη ἐγένετο προκλήσιος σφι ἐγγίνετο· καὶ γὰρ ἀνδρὶ ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κυνὶ κυνί. νικώντων δὲ τῶν δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον χαρέντες, συνεβάλλοντο Παίονες τὸ χρηστήριον ἐκεῖνο τοῦτο εἶ· καὶ εἰπεῖν τοῦ θεοῦ σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἐστὶν ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἐλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο. Τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλασε στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ παῦ ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι. Θρηίκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετά γε Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπὸ ἑνὸς ἀρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τωὐτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ

ANT Persæ qui in Europa sub [1] Megabyzo relicti à Dario erãt, primos ex Helleſpontiis Perinthios, Dario ſubeſſe recuſantes, ſubegerũt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui ſunt à Strymone, admoniti diuino reſponſo vt bellum Perinthiis inferrent: & ſiquidem à Perinthiis ex aduerſo conſidentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: ſin minus, ab inuadendo abſtinerent: ita fecerunt. Enimuero conſidentibus Perinthiis eregione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen triplex ex prouocatione commiſſum eſt, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixere, Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. [2] Quæ quondam à Pæonibus geſta fuerant, hunc in modum geſta ſunt. Tunc autem Perinthii pro libertate ſtrenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam ſubigeret. ¶ Gens Thracum, ſecundum Indos, omnium maxima eſt: quæ ſi aut vnius imperio regeretur, aut idem ſentiret, vt mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 *Vel*, Megabazo, *ſi noſtra exempl. ſequaris: itidemque in ſequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verum & apud alios iſtud nomen non hoc ſed illo ſcriptum modo inuenitur.* 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita ſe habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthij* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate ſtren.

omnium

omnium gentium multo validiſſimas ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos, [1] & qui ſupra Creſtonæos in-
IV colunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui [2] ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratum eſt. Trauſi vero in ceteris quidē omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cum ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quod vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autem fato functum, per luſum atque lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni ſit felicitate. At qui ſupra Creſtonæos incolunt, iſta agunt: Singuli plures vxores habent: quorum vbi
V quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis iudicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, vnaque cum viro humatur, ceteris vxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis
VI ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſeruant, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at vxores aſſeruant vehementer, eaſque magno ære à parentibus coemunt. Punctas [3] notis eſſe frontes, nobile iudicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores.
VII Deos autem hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem ſolum iurant,
VIII à quo progenitos quoque ſe aiunt. Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatiſque omnifariis hoſtiis, conuiuantur. illudque deflētum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtoq; deſuper tumulo,

πολλῷ κεφάτισον πάντων ἐθνέων, χ᾽ ἀνώμιλλον τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἀπορέον σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγγένηται. εἰσὶ δὴ χ᾽ τοῦτο ἀνθρωπέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι χ᾽ χώρας ἔχασι· νόμοισι δὲ οὗτοι πάντα πλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τουτέων δὲ τὰ μὲν Γέται ① ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηται μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα χ᾽ τὰ αὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηιξὶ ὁπιτελέουσι, χ᾽ δὲ ② γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον, ποιεῦσι τάδε· ③ μὲν γινόμενον περιζόμενοι ④ περισήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι κακά· ἀνιηρεόμενοι τὰ ἀνθρήϊα πάντα πάθεα· ⑤ δὴ ἀπογινόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῆ κα- λύπτουσι, ὀπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλαχθεὶς, ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τῇδε, ἥ τις αὐτέων ἐφίλεε μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἥ δὲ αἰκειθῆ καὶ ἀμυθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ ⑥ τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηιοτάτου ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὀνείδος γὰρ σφι τοῦτον μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐς ἐξαγωγήν· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ᾽ ἐῶσι οἵσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μισγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἐμπρὸς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δὲ ἄστικτον, ἀγενές. ἀργὸν εἶναι, καλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην εἶναι, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστέος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων ⑦ θεοὶ φανέρτατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τοὺσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. ⑧ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέα μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι ⑨ νεκρόν, καὶ πρωτοῖα σφάξαντες ἱρήια, θοίνην ποιεύμενοι, προκλαύσαντες προῆκαν. ἔπειτα δὲ θάπτοισι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα ἐπιχώσαντες,

1 *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionem incolunt. *ſic & paulo poſt.* 2 *De his vide libr. precedente locum Herodoti, ſimulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero* στίγματα *interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα ἄθλεῖσι πάντοιον· ἐν τῷ δὲ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατ' λόγον μουνομαχίης. Ταφαὶ μὲν δὴ Θρηκῶν εἰσι αἵδε. Τὸ δ' ὑπὲρ βορέω ἔτι τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φράσαι σαφέως οὐδὲ ἀτρεκέως οἱ γὰρ οἰκέοντες αὐτὸ· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται οὖσα καὶ ἄπειρος. μούνους δ' δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου αὐτόχθονας, τοῖσι οὐνόματα ἐστὶ Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δεῖν ποιεῖν αὐτέων ἐστὶ λασίους ἄπαν τὸ σῶμα, ὅσον τε πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μιχθείς δὲ καὶ σιμοὺς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δ' ὑπὸ ἁρμάτα, ἐστὶ δὲ ὠκυπάτους. ἁρματηλατεῖν δ' πάσης τῶν τὰ τοῦ ὀπισθίους. κατήκειν δ' ταύτεων τοὺς ἄνδρας ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. ἐστὶ δὲ Μήδων ἄποικοι γενέσθαι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅπως φράσαιμι· γένοιτο δ' ἂν πάντα ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύας δ' ὧν καλέουσι Λίγυες τὴν ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δ', τὰ δόρατα. Ὡς δ' Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ ταύτεων οὐκ ἐστὶ διελθεῖν ὑπερσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται ἐστὶ δεύτερα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκήματα δοκέει ἐστὶ, διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης περὶ λέγεται· τὰ δὲ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποιέε. Δαρεῖος δ', ὡς διαβὰς τάχιστα ἐκ Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τε Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέετο· αὐτὸς δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ἔστι μὲν δὴ ταύτην αἱρέει· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τυραννος, δημότης τε ἐὼν, αὐτὸς Μιτυλήνης τυραννεύσαι. τελευτησάντων δὲ ἀμφοτέρησι, ὅτι μὲν τοῦ ἐθέλοντο ἐτύγχανον. Δαρεῖον δ' σωτηρίη ἐγένετο, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ὅτι μιν ἐσπέμπων ἐπέλασε Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀναστάσιους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μαστύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπίκεσθον ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id est singulare certamen*. Et sepulturæ quidem Thracum huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonẽ vergit, nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: [1] vbi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica vtentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, inualidosque ad viros gestandos, sed currui iunctos esse perniciissimos: atque his curribus indigenas inuehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem nõ queo dicere: sed [2] fiat quidlibet intra longũ tempus. [3] Sigynas Libyes qui supra Massiliã incolunt, institores appellant: Cyprii iacula. Verum, vt Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi nõ potest. Quæ quum dicũt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septemtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. ¶ Darius, [4] transmisso rapidissime Hellesponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & cõsilij Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionem. Histiæus, vt qui esset Mileti tyrannus, nullã sibi tyrannidem poposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo vrbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coes autẽ, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eo se contulit. ¶ At Dario res huiuscemodi oblata est, vt illam videnti incesserit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquã Darius transmisit in Asiã, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vna sororem procera statura atq.

χ. αὖτις.

χ. ἐξυπτίους.

χ. Μαστύης.

XI

XII

1 De nullis autem possum quicquam accipere qui trans Istrum habitent præterquam de Sigynis. 2 Nihil est quod non contingere possit intra long. 3 Sigynas quidem certe Ligures qui supra Mass. &c. *At hic legit* Λίβυες *pro* Λίγυες. 4 Quum primum Sardis transmisso Hellesponto peruenit,

specioſa,

ſpecioſa. Obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorũ Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterãt quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam præterеuntem Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarũ ex Aſia feminarũ. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, iuſſos obſeruare in quã rem vteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, femina vbi peruenit ad flumẽ, equo ſatisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. XIII Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram feminam iubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cuias illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius, quinam homines eſſent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi veniſſent Sardis, percõtari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere vt ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones colonìam Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantiq; Dario nunquid omnes illic feminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, XIV quem in Thracia præfectum reliquerat, iubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo litteras Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, aduerſus Pæoniam exercitum ducit. XV Pæones, cognito Perſarum in ſe aduentu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autem certiores facti Pæonas conueniſſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora conuertũt, hoſtemq. latentes

βάδδεα. φυλάξαντες ὁ Δαρδον τεθραπτόμενον ἐς ὁ τεθάτειον ὁ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγλος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἐχουσαν, καὶ ἅμα τῷ βεθρίονος ἵππον ἐπέλκουσαν ἐκ χλῶης λῖνον. ὡς ὁ παρεξίει ἡ γυνὴ, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο. οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὔτε Λυδίῃ τὰ ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε τεθὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶς. ἐπιμελὲς δὴ ὡς ἐγένετο, τῶν δορυφόρων ἵππους πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὄ, τι χρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. ἐπεὶ δὴ ὁπόθεν εἴποντο ἦ ὁ, ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἧρτε τὸν ἵππον. ἀρξαμένη ὁ, ἐκ ὁ ἄγλος τὸ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξίει, φέρουσα δὴ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ βεθρίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωυμάζων ὁ ὁ Δαρδος ταῦτά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, ἐκέλευε ὦδε, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, ἔχοντες σκοπιὴν ἐγγύτατα τουτέων. ἐπειρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου πόδαποί εἰσι, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑωυτέων εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων ὁ Παίονες αὐθέντροποί εἰσι, καὶ κου γῆς οἰκημένοι, καὶ ἐπὶ δὴ κεῖνοι ἐθέλοντες ἐλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς ἐλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτοὺς εἶη δὲ ἡ Παιονὶη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν ἐκ πόρου τοῦ Ἑλλησπόντου. εἶησαν δὲ Τεῦκροι τῶν ἐκ Τροίης ἀποικοι. ταῦτα μὲν δὴ ἔλεγον ἕκαστα ἐπειρώτα δὲ εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες ὅτῳ ἐργάτιδες. ὁ δὲ τοῦτο ἔφασαν πρόθυμως ὅτῳ ἔχειν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν τὸ ἕνεκα καὶ ἐποιέετο.

Ἐν τούτῳ Δαρδος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν, ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ Ἠιόνων Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν σὺν αὐτοῖς τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα ὁ ἵππεύς ἐλθὼν φέρων τὴν ἀγγελίην ὅτι τὸν Ἑλλήσποντον. διαβὰς δὲ ὁ, διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ὅτι λελεγμένος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὸν Πέρσας ὅτι σφέας ἰέναι, ἀλισθέντες ὅσοι ἐστρατεύοντο πρὸς θάλασσαν· δοκέοντες ταύτῃ ὅτι χειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἕτοιμοι τὸν Μεγάβαζον στρατὸν ὅτιόντα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφωαλισθέντας τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θάλασσαν ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας,

1 Equum aquauit. *vel*, adaquauit.

ἐπὶ πόλιος ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὴ κεινῆσι ἐπιπεσόντες, θύμβρεως κατέχον. ⓐ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐρημώσας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀναστάντες, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιριοπαιόνες τε καὶ Παιόπλαι, καὶ ⓐ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες ἦλθον ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ τὴν λίμνην κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ἐπὶ σαυρῶν ὑψηλῶν ἐζυγωμένα ἐς ἦκεε ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. τοῦτο μὲν σφέων τοῦτο ὑπερεσχε- ἐπὶ τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔκτηντο πάντες ⓐ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐπ' ἄνδρα ἕκαστον γαμέοντες, ἐξ οὔρεος τοῦ οὔνομα ἐστὶ Ὄρβηλος, τριῶν γυναικῶν ἐκάστου γαμέοντος τρεῖς σανίδας ὑπίστασι· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιόνδε τρόπον· κατύπερθε ἑκάστου ἐστὶ τῶν ἰκρίων καλύβη τε καὶ θύρη καταπακτὴς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τὸ ποδὸς ἀσπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοινίῳ σανίδα κενὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχών, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δ' ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι παπράκας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ ⓐ χειρωθέντες ἦλθον ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχείρωσαν τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν κείνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ ὅτοι παρ' Ἀμύντεω, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης στόμος καρτὸς ἐς τὴν Μακεδονίην. ἐνθαῦτα μὲν γὰρ ἔχει τῆς λίμνης τὸ μέτωπον, ἐξ οὗ ὑστέρων τούτων χίλιον ἀργύριον Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον ὄρος, ὑπερβαίνοντι ἔστι ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ δὴ τῶν Περσέων οἱ πεμφθέντες ὅτοι τότε ⓐ Ἀμύντεω, ὡς ἀπίκοντο, αἰτέον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ σφι καὶ ἐδίδου, καὶ σφέας ὅτι ξεινίας ἐκάλεε· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐλόγοντο παρὰ

in eius oppida irrumpunt, & illa, vrpote vacua, facile occupant. Quod vbi resciuere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem vsque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero XVI circa Pangæum montem incolunt, Dobetasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentauit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modũ: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum & continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebant: mox è lege hũc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas vxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam vacuam, aliquando post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Ceterum è XVII Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est*, [1]*fossa æris*: vnde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta proueniebant. Post metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ vbi XVIII peruenere, & in conspectũ Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terrã & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit: instructaque splẽdide cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum

185

1 *Fodina*, vnde &c.

peruc-

peruenere, Hoſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis conſuetudinis eſt, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [1] & adoleſcentulas vxores ad aſſidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſequutus es, regique Dario & terram das & aquam, ſectare conſuetudinem noſtrã. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta conſuetudo non eſt, ſed viros à feminis ſemouendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis, hoc quoque vobis præſtabitur. Hæc loquutus Amyntas, feminas accerſit. Illæ, vt iuſſæ, præſto fuerunt, & eregione Perſarum deinde conſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſapienter. ſatius enim futurum fuiſſe, ab initio non venire feminas, quam poſtquam venerant, non aſſidere, ſed ex aduerſo ſedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas aſſidere iuſſit. Quæ quum obtemperaſſent, illico Perſæ mamillas illarum tractare, vtpote pluſculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare ſuauiari. Hæc Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verum eius filius Alexander quum adeſſet, atque hæc aſpiceret, vtpote adoleſcens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare poſſe: itaque grauiter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [2] cede ætati, abiq; hinc ad requieſcendum, [3] neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei noue aliquid facturum animaduertens, ad hæc reſpondit, Fili, inquiens, [4] verba tua hinc me ſummouentis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurum in perniciem noſtram: ſed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad diſceſſum meum pertinet, parebo. His reſponſis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Perſas, [5] Vobis, inquit, hoſpites, cum his feminis vel omnibus, ſi libet, facillime licet concumbatis: ſed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nunc enim fere tempus cubandi

XIX

XX

νοντες, Ἐπὶ τῷ δὴ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σὺ νῦν, ἐπείπερ προθύμως μοι ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλεῖ δίδοις γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. Εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ἐστὶ οὐκ ἔστ', ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προσχρήζετε τούτεων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. Εἰπὰς ταῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δὲ ἐπείτε καλέομεναι ἦλθον, ἐπεξῆς αὐλίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας θωμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν. χρέων γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, αὐλίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πρωθυμεόντων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐλίκα Πέρσαι μαζῶν τε ἅπτοντο, οἷα πλουσίως οἰνωμένοι, καὶ κου δὲ καὶ φιλέειν ἐπειρῶντο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ ἀπαθὴς κακῶν οὐδαμῶς ἑὰ κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, Σύμμαχε ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν τε ἀνάπαυε, μηδὲ λιταρέε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ παραμείνας αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ δοκέοντα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα σιωπῇ Ἀμύντης ὁκοῖα νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χρεὸν γάρ σευ ἀνακαλομένου σιώπημι τοῦ λόγου, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρῄζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἀνδρῶν τούτων, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ ποιεύμενα. ἀμφὶ δὲ σοὶ ἀποδέω τῇ ἐμῇ πεισομένῳ. Ὡς δὲ Ἀμύντης χρῄσας τούτεων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, Γυναῖκες τουτέων ὦ ξεῖνοι πολλὴ ὅδε ἐν ὑμῖν ὑπερτείη, καὶ εἰ πάσῃσι βουλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὧν αὐτέων. Τοῦτο μὲν περὶ αὐτοῖ ἀποσημανέε τε. νῦν δὲ (χρεὸν γὰρ ἤδη τῆς κύλικος ὥρη

1 Et legitimo virginitatis iure ruptas. 2 Morem gere ætati, 3 Neq; per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Poteſt etiam κιδνᾶν cum σωίπῃ iungi.* 5 Vobis, hoſpites, his feminis potiri, *vel, frui*, facile eſt, ſiue cum omnibus, ſiue cum aliquot earum, *vel, cum quotcunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *poſtea* nobis ſignificabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti——

» τοῦσδε ἐρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω
» μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἄφετε
» λουσασθαι· λουσαμένας δ', ὀπίσω τοῦσδε δέχεσθε. εἶπας
» ταῦτα (συνέπαινοι γὰρ ἔσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν
» ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸ γυναικήιον· αὖτις δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῆσι γυναιξὶ ἀριθμὸν
» ἄνδρας λειογνώμονας τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρῆγε ἐς ὄψιν. τοῖσι δὲ
» τοῦτο, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἵκατε
» πᾶν δαιτὸς τελέης εἰσιηκέναι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἰ-
» χομεν, καὶ τοῦτο, τὰ οἷά τε ἦν ἔξευρόντας παρέχειν,
186 » πάντα ὑμῖν παρέσται. καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέγι-
» στον, τάς τε ἑωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὀπι-
» δαφιλιόμεθα ὑμῖν· ὡς παντελέως μάθητε τιμεώμενοι
» ἡμέων τοῦτον ἐξ ἀξιοι. τοῦτον δή, καὶ
» βασιλέι τῷ ἡμετέρῳ ἀπαγγείλατε, ὡς αἰνήρ Ἕλλην
» Μακεδόνων ὑπάρχων θοὺς ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ τῇ
» αὐτῇ. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ
ἀνδρὶ ἀνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ. ὡς δέ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτίκα. Καὶ ὅτε μὲν τοῦτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐτέων. εἵπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ πᾶσα πολλὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφανίσθη. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐγένετο. καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔνομα ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζημένων τὸν ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μὲν νεῦν τῶν Περσέων τουτέων θανάτου ὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ τούτους εἶναι τὸν ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, καὶ αὐτὸς λέγει, καὶ ἐγὼ τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τοῦτοι δὲ, καὶ ὡς ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα ἑλλανοδίκαι ὕτω ἐγνώσθησαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καὶ καταβαίνοντος ἐπὶ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ὄκειρον μὲν, φάμενοι δὲ βαρβάρων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἠνάγκαζον εἶναι τοῦ ἀγῶνα, δηλοῦντες ὅτι Ἕλλησι. Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς ἔδωκε τὸν δρόμον, ἀπέδυνε ὡς εἶχε Ἀργεῖος, ἐρίζοντες εἶναι Ἕλλησι, καὶ ἀγωνιζόμενος τάδε ἦν, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νεῦν ὕτω ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τὸν Παίονας, ἀπίκετο ὅτι Ἑλλήσποντον

aduentat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has feminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lauandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas feminas in muliebre remittit conclaue: ac totidem [1] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: [2] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos feminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui postea quã à Persis attrectari cœpere, illos obtruncauere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tempore quũ magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [3] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes [4] deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostẽdam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorũ præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at vbi palam fecit sese Argiuũ, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

XXI

XXII

XXIII

—— instet, & vos, vt video, egregie poti sitis, has (si graue non est) lotum ire sinite & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes iuuenes, *queis lania fulgent ora, vt loquitur Tibul.* 2 Vt nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumuenit. 4 Inquisitoribus astu circumuentis, sil. supr. est. *Ad verbum. Ita circumuenta est. Voluit enim auctor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

& illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimū venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad vrbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multumque remigum atq; pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquutus Megabyzus, persacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset euenturum. Darius misso in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te inuenio neminē: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliariū regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de caussa te accersiui, quod [1] posteaquam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit breui, quam vt tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum prestantissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probe quod veneris, [2] hoc gratificandū putaui, vt omissa Mileto, & recens condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meusq; conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vna secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otanes oræ maritimæ: cuius patrem Sisamnem,

XXIV

XXV

ἐν ὀυθδὸν ἀμπεραιωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τὸν Μιλήσιον τεῖχος ὑπὸ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μαθὼν δωρεὴν φυλακὴν τῆς ἐδίης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τὸν οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος ὃ ποιεύμενον ἐν τῇ Ἱστιαίῃ, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλησι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίζεσθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιοικέει, πολλοὶ δὲ βάρβαροι· οἳ προστάτεω ὀπίλαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο ὃ ἂν σκείνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον μὲν αὐτὸν ἔασον τὰ νῦν πάντα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῳ πολέμῳ σωέχηαι. ξόπῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, πάσσον. ἐπεὰν δὲ ὀλίγον περιλάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξηται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, ὀρθῶς ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς δὴ προορέων τὸ μέλλον γινεσθαι· μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέοντά σε εἰσορέω ἐμοί τε τὰ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι σοδὲν ἐναντιούμενον. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ὀρθῶς γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι) ἀπίκεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ἐπιδέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιθόμενος ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπικνέετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δὲ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῇδε ἕνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα σέο ἠκούσα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐδόκεες ἐξ ὀφθαλμοῦ, σοδένα κω μείζω χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σε ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέεσθαι· ἐπιγνοὺς ὅλων κτημάτων πάντων ὄντα μιν ἀμείνω τὸν ἀνδρὸς φίλον, σωτῆός τε καὶ σύνοδον. πάρεστι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα σωτειδῶς, ἔχω μὲν τυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (οὐ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὸν νεόκτισον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύνδιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ κατασήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Οὗτος ὁ ἀποδέξας πρατηγὸν ἐπὶ τῶν θρηικίων ἀνδρῶν. ὃς τὸν πατέρα Σισάμνην

178

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, vel, offero.

βασιλεὺς Καμβύσης, ἡμόρωνον τ̃ βασιληίων δικαστέων, ὅτι ὑπὲρ χρήματος δίκην ἀδίκου ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τ̃ ἀνθρωπηίην. ἀποδείξας δ' αὐτοῦ τὸ δέρμα ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τ̃ θρόνον ἐς τ̃ ἵζων ἐδίκαζε. ἐντεῦθεν δὴ ὁ Καμβύσης, ἀποδόξε δικαστὴν εἶ) αὖτι τοῦ Σισάμνεω, ⓦ ἀποκτείνας ἀπέδειρε, ⓦ παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός ⓐ μεμνῆσθαι ἐν τῷ καθίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκαθιζόμενος ἐς τοῦτον ⓦ θρόνον, ὅτε ἀφόδους ἡμόρωνος Μεγαβάζω τ̃ς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους. εἶλε δὲ Ἀντανδρον, τ̃ ἐν τ̃ Τρωάδι γ̃ῇ εἶλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἶλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρους ἔτι τότε ἐόντας Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο οἱ, καὶ ἀμυνόμενοι, αὐτὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων ⓐ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπέστησαν Λυκάρητον, τ̃ Μαιάνδριος τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. ἔστι δὲ ὁ Λυκάρητος οὗτος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίην δὲ τούτου ἥδε· πολλοὺς γὰρ ἀποδιζομένους καὶ ἐστρέφετο· τοὺς μὲν, λέγων ὡς ἐόντας Σκύθας αὐτομόλους, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τ̃ Δαρείου στρατὸν ⓦ ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζομένους. ἔστι μὲν νυν τοιαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον αὐτέως κακὸν ἐν. Καὶ ἦρχετο τοῦτο τὸ ἔργον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου γενέσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίη τ̃ νήσων ἐπεφέρετο· τοῦτο δὲ, αὖτις τ̃ αὖτον χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτ̃ς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάζουσα, καὶ δὴ καὶ τ̃ Ἰωνίης ἐν ἐόντος ἄνθεα. κατὰ τοῦτο δὲ τὸ τότεον, ὅτι δύο ἡγεμόνας ἀνδρῶν νοσήσαντας ἐς τὰ μάλιστα ἔσχε, μέχρι οὗ μιν Παίηλοι κατηρτίσαντο. τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐέλοντο ⓐ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τ̃ Μίλητον (ὄρεον γὰρ δὴ σφέας ἄγαν οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τ̃ χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσην εἶδον ἀνεστραμμένην τ̃ χώρην ἀγρόν τε ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεατο ἐωυτῶν ἐν δεκάστεω τ̃ ἀγρόν. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τ̃ χώρην, καὶ ἀνανεύσαντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλλίην ποιησάμενοι, ἀπέδοξαν τούτους μὲν τ̃ πόλιν νέμειν τ̃ ἐωυτοῦ ἀγρὸν ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τ̃ δημοσίων ὅτεω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὡσαύτως καὶ τ̃ σφετέρων. τοῦτο δὴ μὴν Μιλησίους

vnum è regiis iudicibus, quod iniuſte ob pecuniam iudicaſſet, rex Cambyſes interemerat: interemptoq; detractũ corium in lora concidit, quibus tribunal in quo ille ſedens iudicarat, intendit: ibidemq; eius filium Otanem ſedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali ſedens, tũc Megabyzi ſucceſſor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ eſt in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Leſbiis claſſe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelaſgis tunc quoq; vtranq; habitatam. Sed Lemnii quoniam prælio contenderant, & aliquamdiu repugnauerant, mala perpeſſi ſunt: quorum qui ſuperfuere, iis præfectum Perſæ impoſuere Lycaretum, Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quum Lemno præeſſet, hac de cauſſa mortem oppetiit, quod omnes in captiuitatem redigebat, atq; euertebat, alios inſimulans deſertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarũ Darii à Scythis reuertentium. Hæc iſte in ſua præfectura perpetrabat: ſed non diu [1] in malis faciendis delituit. ¶ Et cœperunt iterum è Naxo atq; Mileto calamitates Ionibus fieri.[2] è Naxo quidem, quod inter inſulas felicitate præſtabat: è Mileto autem, quod ea tempeſtate prope ſeipſa ſuperata maxime florebat, eratq; Ioniæ prætextum: quum laboraſſet duabus ſuperioribus ætatibus morbo ſeditionis, donec eam ſeditionem Parii [3] ſedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Mileſiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii correxere: Quum Miletum veniſſent viri inter Parios præſtantiſſimi, cernerentq; [4] domos vehementer labefactatas, dixerunt velle ſe regionem ipſorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Mileſium luſtrantes, vt quemque fundum animaduertebat bene cultum *fructumque emittentem*, conſcribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos huiuſmodi fundos comperiſſent, quammaturrime ad vrbem deſcenderunt: coactoque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis eſſe incolendam quorum fundos bene cultos inueniſſent. videri enim illos ita curaturos publica vt ſua ipſorũ curauiſſent. Ceteros Mileſios,

xxvi xxvii xxviii xxix

κατηρτίσαντο.

1 *Sunt qui aliter hic ſuſpectum habeant, nec immerito fortaſſe.* 2 Etenim Naxus quidem inter inſ. felic. præſtabat, Miletus vero eodem tempore magis quam vnquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laboraſſ. 3 *Vel Compoſuerunt, ex omnibus Gr. compoſitores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parij reuocarunt.* 4 Eos plane fortunis euerſos.

qui prius

qui prius ſeditionem mouiſſent, iuſſerunt horum dicto audientes eſſe. Ita
xxx 1 Mileſios Parii correxerunt. Ex his tunc vrbibus hoc modo cœpetunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium miſſi, Miletum ſe contulerunt. Miletum autem procurabat Ariſtagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac conſobrinus Hiſtiæi, Lyſagoræ filii, quem Darius Suſis diſtinebat. nam Hiſtiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Suſis degebat quum Naxii venere iampridem Hiſtiæi hoſpites. Quum autem Miletum Naxii aduenere, obſecrarunt Ariſtagoram vt aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamẽ prætendens Hiſtiæi 2 hoſpitium, ita eos eſt alloquutus, Meæ quidèm vires ad tantum copiarum prębendum non ſuppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos poſſim reducere: quum audiam octo millia ſcutatorum Naxiis ac multum longarum nauium eſſe: tamen omne ſtudiũ ad iſtud efficiendum adhibebo, hoc ſcilicet in animo verſans: Eſt mihi amicus Artaphernes, Hyſtaſpis filius, Darij regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa claſſe: hunc ego virum opinor factutum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis Naxii 3 inſtare Ariſtagoræ vt rem quamoptime poſſet conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & ſe exercitui ſumptum ſuppeditaturos, vt ipſi paciſcerentur. magnam videlicet ſpem habentes, quum ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ ipſi iuberent eſſe facturos, atque adeo ceteros inſulanos. nulla dum enim Cycladum inſularũ ſub Dario erat. Profectus
xxxi Sardis Ariſtagoras, ait Artapherni eſſe inſulã Naxum, non ſpatioſam illam quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæq; vicinam, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertam. Proinde tu aduerſus hanc regionẽ ducito exercitũ, exules illuc reducens. 4 Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabantur. has enim æquum eſt nos

τοὺ πρὶν ταραζόντας, " τούτοις ἐπαξθμ πείθεσθαι. (κ. τούτοις)
Πάριοι μὲν νυν ὕστερον Μιλησίους κατήρθωσαν. Τότε ὧν ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρξατο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἀνδρες τῶν παχέων ἐκ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ὀπτάρχος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίῳ τῷ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἐὼν Μιλήτου, ἐτύγχανε τότον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παρέξοι δυνάμιν τινα, καὶ κατελθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς ἐπὶ δὶ ἑωυτὸν κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἀρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τῷδε σφι λόγῳ προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέζυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίους ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος. ὑπενοέω δὲ τήνδε· " Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ὄντι παιδὶ, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δὴ ὑπάλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχὴ πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω ἅπαν δέκα ποιήσειν τῶν ἂν χρήζωμεν. Τοῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναιτο ἄριστα· καὶ ἐπέχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τὴν στρατιήν, ὡς αὐτοὶ σφι συνεξελούμενοι· ἐλπίδας γὰρ πολλὰς ἔχοντες, ὅταν φανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν σφέας Ναξίους τὰ ἂν κελεύωσι· ὡς δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων ταύτην κω οὐδεμίην ἔχειν τοῦ Δαρείου. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει τοῖς μὲν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθει μὲν ὑπὸ μεγάλη, δήως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἔχει πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ δὲ ὦν ὅτι τοιούτῳ τῷ χωρίῳ στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὸ τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοι τοῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ὅτι ἐπιμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα παρέξ τε ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ· τοῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας

1 Res Mileſiorum Parii compoſuerunt. At tunc ex his vrbib. 2 *Id eſt, Hoſpitij conſuetudinem: Vel, Hoſpitalem amicitiam qua illa cum Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu huius amicitiæ voluiſſe Naxijs operam nauare, quum potius id ea ſpe quam declarat, faceret.* 3 Rem Ariſtagoræ commendarunt vt eam quam poſſet optime adminiſtraret. *Vel Negocium Ariſtagoræ dederunt rem quam poſſet commodiſſime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & ſumptus in exercitum, vt qui eos reddituri eſſent. quod magna ſpe tenerentur fore vt, quum in Naxiorum conſpectum veniſſent, illi omnia quę ab ipſis iuberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non ſolum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequeris, præter ſumptus exercitus: (hos enim à nobis——

» σὺν ἄγοντας παρέχειν· τῶτο δὲ, νήσους τε σοι κτή-
» σιας βασιλεῖ, αὐτήν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης
» ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυ-
» κλάδας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,
» εὐπετέως ὅτι θήσεαι Εὐβοίην νῆσον μεγάλην τε καὶ
» εὐδαίμονα, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κάρτα εὐ-
πετέι χειρωθῆναι. ἀποχρέωσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύ-
» τας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοῖς-
» δε, Σὺ ἐς οἶκον ᾧ βασιλῆος ἔξηγητὴς γίνεαι χρη-
» γμάτων ἀγαθῶν. καὶ ταῦτα εὖ φρονέεις πάν-
» τα, πλὴν τοῦ νεῶν τὸ ἀριθμοῦ. αὐτὶ γὰρ τῶν ἑ-
» κατὸν νεῶν, δίκροσσαί τοι ἕτοιμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔα-
» ρι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ βασιλῆα σωέπαινον γί-
νεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, πρόσχαρὴς ἐὼν, ἀπῆει ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρ-
ταφέρνης, ὡς ἐπεμφθη ἐς Σοῦσα, καὶ ἐξηγήσα-
το τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, σωέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν δίκροσσας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περ-
σέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ τούτεων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Γαυγάνης ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος, ἐὶ
κ. δὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, υἱέρῳ χρεώμενος τούτεων ἁρμο-
σαν θυγατέρα, ἔρωτα ἔχων τῆς Ἑλλάδος τυραννος ἠρέθη. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατη-
γὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν τοῦτον τὸν Ἀ-
ρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέην ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι) τοιῆνδε συμβολὴν ἠρέσθη γενέσθαι· ἐπείοντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νέος Μυνδίης ἔτυ-
χε τοῦδε φυλάσσων· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους δήσαντας ἐν ἀρξάντα τούτου τὸν νεὸν, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, τέτρητον δῆσαι διὰ θαλαμίης διελόντας τὸν νεὸν τὸ ἔξω μὲν κε-
φαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύ-
λακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μυνδῆν Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δὲ ἐλ-
θὼν παρεμυθέετο τὸν Πέρσην, τυγχάνων δὲ σφέων τῶν ἐδέετο, ὡς τάχιστα ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δέ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐπέρχεται τῷ Ἀρισταγόρῃ.

præbere, qui aduentus vestri autores sumus: & te insulas regi acquirere, ipsam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, ceteraſque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiscens, haud difficile inuades Eubœam, insulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem sane ad capiendum, centum omnino nauibus ad has omnes occupandas suffecturis. Huic respondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ sunt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probe ista suades omnia, præterquam de numero nauium. nam pro centum nauibus, ducentæ tibi ineunte statim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoq; regis accedere. His auditis XXXII Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autem misso Susa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues instruxit tum Persarum tum aliorum sociorum magna sane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, familia Achæmenidarum, suo ac Darii cõsanguineo:[1] qui (si vera sunt quæ post hoc tempus gesta) filiam desponderat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora assumpto atq; lonum exercitu cũ Naxiis, profectus est per simulationem eundi in Hellespontum. Atq; vbi Chium peruenit, classem continuit apud Caucasũ, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. quam rem indigne ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacẽ, vincire traiectum per thalamiam, *id est, foramen per quod remus extat*: ita vt caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam factus certior, hospitẽ suum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id vbi resciuit Megabates, [2] grauiter admodum ferens, Aristagoram inuasit.

——qui ducimus, suppeditari par est) verum etiam ditioni regis adiicies insulas, & ipsam Nax. 1 Cuius filiam postea (si vera fama est) sibi desponsatam habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens. 2 Id magnæ iniuriæ loco ducens, Aristagoræ succensuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eo nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum naui, ad rem Naxiis quæ
XXXIV impenderet exponendam. Naxii, vt qui nihil minus quam hanc aduersus se classem venturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbem comportare: & se, vt qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptisque quatuor in obsidione mensibus, assumptaque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerunt, in conti-
XXXV nentem reuerterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de caussis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagorę indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, litterasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi vt qtum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (vt à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi iacturam ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficiscererur: sin Miletus nil noui moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi
XXXVI intelligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia cõsentanea per idem tempus contigissent, retulit ad seditiosos tã de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δὲ κῆ τοῦτοισι τοῖσι πρήγμασι γίνεται; σοὶ δὲ « 189
ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμεῦ πυθεσθαι, καὶ πλέωντῆ « 190
αὖ ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀ-
ρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νύξ ἐγένετο, ἔ-
πεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φερέσοντας τοῖσι
Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα.
Οἱ γὰρ δὴ Νάξιοι οὐδὲν παντως προσεδέκοντο ὅτι
σφέας Ⓦ κόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύ-
θοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς ὃ
τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ
σιτία καὶ ποτὰ, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρ- χ. παρεσκευάζοντο
εσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου· Ⓐ δὲ
ἐπὶ τε δίεκαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον,
τοὺς μὲν φεύγοντας προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον
μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἤλθον χρήμα-
τα Ⓐ Πέρσαι, ταῦτα καὶ τε δὴ πάντα σφι, καὶ αὐτῷ
τῷ Ἀρισταγόρῃ προσεφανήνατο πολλά, τό τε πλοῦ-
τος τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, καὶ δὴ καὶ τείχεα τοῖσι φυ-
γάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο
ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ
οὐκ εἶχε τὴν ὑποσχέσιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκ- χ. ἐκτελέσαι.
πλῆρωσαι. ἅμα δὲ ὑπιεζόμενον ἤδη ὑπὸ τῆς στρατιῆς
ἀπαιτεόμενόν, ἀρρώδεέ τε, τό στρατὸν πρήξαντος
κακῶς· καὶ Μεγαβάτῃ ὑφορώμενος, ἐδόκεέ τε
τὴν βασιληίην τὴν Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδέ-
ων τε τούτεων ἕκαστα, ἐβούλευε ἀπόστασιν. συνέπι-
πτε γὰρ ἐσιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπίχθαι ἐκ
Σουσέων παρ' Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀ-
ρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος
τῷ Ἀρισταγόρῃ συμπνοίην ἀποσῶσαι, μὴ ὡς μὲν οὐ-
δαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσο-
μένων τὴν ὁδῶν· ὁ γὰρ, τῶν δούλων Ⓦ πιστότατον ἀπο-
ξυρήσας τὴν κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφώσας
τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τὰς ἔπεμπε ἐς
Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ σφέ μὲν οὐδὲν· ἐπει-
δὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην
ξυρήσαντα μιν τὰς τρίχας, κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφα-
λήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς γὰρ πρότερόν μοι εἴ-
ρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα γὰρ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν
ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ καθεῖναι τὴν ἐν Σού-
σοισι. ἀποστάσιος ὦν γενομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας
μετέσεσθαι ὅτι θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποι-
εύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμῇ ἐς αὐτὴν ἦξειν ἔτι ἐλογί-
ζετο. Ἱστιαῖος μὲν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέ-
πεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρης δὲ συνέπιτε τὴν αὐτὴ
γνώμην τοῦτον παντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὦν
μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τοῦτο τε ἑωυτοῦ γνώμην

1 Ad suæ factionis homines

καὶ τὰ ἀνάθ. τοῦ Ἰσιαγόου ἀπιγμένα. ⓐ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην τὴν αὐτὴν ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τὰ ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὑκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται, ἄλλως μὲν νέων οὐδαμῶς ἔφη λέγων σφᾶς ἐσόμενον τοῦτο. ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τῶν Μιλησίων εὖσαν ἀδενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα τὰ ἀπὸ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔφη χρήματα ἕξειν, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. Τὰ δὲ χρήματα ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐόν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατὰ ταῦτα, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἰσιαγόρην Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κοῶν Ἐρξάνδρου, τὸν Δαρεῖος Μιτυλήνῃσι ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐν τῷ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ὅτι Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ ⓑ Μιλήσιοι συναπίστασθαι· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τοῦτο τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δὲ ἐλάβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλεισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν ἕκαστος. Κοῶν μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπείτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ ⓒ σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι ⓓ πλεῦνες αὐτῶν ἀπέστησαν, τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρει ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς ⓔ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληίην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum cæteri omnes aſſenſiſſent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi aduerſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere nō poſſet, ſecundo loco ſuadere vt claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet euenturum. ſcire enim ſe Mileſiorum vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipſos habituros ad vtendum, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodum à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hęc quidem ſententia obtinuit, ſed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorum Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuerſus illic agebat, vt conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylene donauerat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymęū, complureſque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium cōminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem [1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, vt ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios eiiciens, ex aliis autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduerſus Naxum vna ierant, vt ciuitatibus gratificaretur, alium in alia vrbe diuendens, ex qua quiſque illorum erat. Quorum Coem Mitylenæi vt acceperunt, ſine mora, productum lapidibus interemerūt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolum vertêre, paſſim per ciuitates tyrannorum abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco iuſſit in ſingulis ciuitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquā comparare ſocietatem. Spartæ regnum iam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed eius obitu filius Cleomenes regnabat:

1 Aut aliud legit quam nos, aut male vertit. 2 Alium alii vrbi tradens.

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamen ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, [1] ephori his eum verbis incuſauerunt: Si tu tibi non proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendum, Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem vxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimã rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earum rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte conſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat vxore innoxia, alteram ducere: eoque ſe non eſſe parituXL rum. Cui ephori atque optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniã te cernimus amore coniugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ grauius conſulant. Coniugem quam habes vt repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ ſit fecunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiatice faciens. Non longo interiecto tempoXLI re, vxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, [2] quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato vſa: quæ quum reuera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris vxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo ſubiiciendi ſibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli feminæ parturienti [3] cuſtodes appoſuerunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium XLII filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) ſed inops mentis, Dorieus autẽ inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

οὐχ τ᾽ αὐδεραγαθίαν ἐχών, ἀλλὰ χ᾽ ἥμος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης ⓐ καταθυμίης, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, ⓐ ἔφοροι ἐλθόντες, ἔφασαν, ὅτι σφέας λελασμένοι εἶεν, εἰ μὴ σὺ γε σεωυτῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ᾽ ἡμῖν τοῦτ᾽ ὀκτέον οὐ περιοπτέον, ἥμος δ᾽ Εὐρυσθέος γενέσθαι ἐξίτηλον. σὺ νῦν τοίνυν μοῦνον ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ μάκτει ἐκ σέο, ἄπαις, ἀλλὰ δὲ ἡμῖν. καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀδήσεις. ὁ δ᾽ ἀμείβετο, φὰς τούτεων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, προτρεπομένους, τοῦ ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσάγεσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ⓐ ἔφοροι καὶ ⓐ γέροντες συμβουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι φαίνεται γνώμην σε ὀρθὴν ἔχειν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ αἰτίην σχῇς τούτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον φρονέωσι σοὶ ⓐ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἔξεσις. σὺ δὲ ταύτην τε πάντα ὅσα νῦν παρέχῃς παρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτην ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτα κατὰ λεχθέντα, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, διξὰς ἰσίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῇ Σπαρτιητικά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἑωυτέρην γυνὴ ⓦ δὴ Κλεομένεα τεκνοῖ. καὶ αὕτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀποφαίνει· καὶ ἡ πρότερον γυνὴ ⓦ πρότερον χρόνον ἀτέκνος ἐοῦσα, ὅτε τάχιστα ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρᾶται. ἔτυχον δὲ αὐτῇ ἀληθέι λόγῳ, ⓐ τῆς ἑωυτῆς γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὠχλέον, φάμενοι αὐτῇ κομπεῖν ἄλλως, βουλομένῃ ὑποβαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τὸ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ᾽ ἀπιστίης ⓐ ἔφοροι εἶχον αὐτὴν φυλάσσοντες. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον. ⓐ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Περιηνητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, λυσσῶν τε καὶ φρενήρης, ἀκρομανὴς τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ὡς ἦν ἡλίκων πάντων πρῶτος. διὰ τε δὴ ταῦτα κατ᾽ ἀνδραγαθίην ἀξιόχρεος τὴν βασιληίην. ὥστε ὦν ὕστερον φρονέων, ὅτε ὁ Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ ⓐ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet: *id Camerar.* 3 *Dicitur tamen* φύλαξαι, *perinde ac ſi ipſimet fuerint cuſtodes:*

δαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐς ἥσαντο βασιλῆα
191 Ⓦ πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε
ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ἀπὸ Κλεομένεος βασι-
λεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, ἔστειλε ἐς ἀποικίην· ὅτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος,
ἐς λιβύτιν γλῶ κτίσων ἴοι, ὅτε ποιήσας ταῦτα τῷ νο-
μιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίκετο ἐς τὴν Λιβύην
καὶ πλοῖα κατηγέοντο δὲ Ⓐ αὐτὸν Θηβαῖοι. ἀπικό-
μενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λι-
βύων τῶνδε ποταμόν. ἐξελασθεὶς δ' ἐνθεῦτεν τρίτῳ
ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων,
ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ Ⓐ Ἀντι-
χάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε Ⓐ ἐκ τῶν Λα-
ΐου χρησμῶν, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς
τὴν Ἔρυκος χῶρον πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτὸν
Ἡρακλέος κτησάμενον. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς
Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱ-
ρέοι ἐπ' οἷσι ἔμελλε χώρου. ἡ δὲ Πυθίη Ⓐ χρᾶ αἱρήσειν. ὡς δὲ λαβὼν ἦλθε ὁ Δωριεὺς Ⓦ στόλον Ⓦ καὶ ἐς
Λιβύην ἦγε, ἐνόμιζε ἤδη τὴν Ἰταλίην. Τὸν
χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε
αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν Ⓦ ἐωυτῷ βασιλῆα ὅτι Κρότω-
να μέλλοι στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας ταῦτα δείσαντας ἡμιμόρους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι βοηθῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὅτι
Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. Ταῦτα
μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ
ξεῖνον γενέσθαι πολεμίων τῶν πρὸς Συβαρίτας πο-
λέμων, εἰ μὴ Καλλίην τὸν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον
μοῦνον· καὶ τοῦτον ξόανον τοιῷδε τῷνδε Τήλυος τοῦ Συ-
βαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι τῶνδε σφέ-
ας, ἐπεί τε Ⓐ θυσίῃσι οὐ γενομένοισι χρησάμενος ἡμιμόρῳ
ὅτι Κρότωνα. Ταῦτα δὲ οὐκ ὅτοι λέγουσι. Μαρ-
τύρια δὲ τούτων ἐκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συ-
βαρῖται μὲν τέμενός τε ἔνυον ἐόντα τῶνδε Ⓦ ξυλέων
Κράστιν, Ⓦ ἱδρύσαντες συνελόντα τὴν πόλιν Δωρι-
έα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραστίῃ. τοῦτο δὲ,
αὐτὸν Δωριέος Ⓦ θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποι-
εῦνται, ὅτι τῶνδε τῶν μεμαντευμένων ποιέων διέφθα-
ρη. Εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέστρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ ἔσταλη
ἐπίσσεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε,
οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Ⓐ δὲ αὖ Κρο-
τωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ξείνῳ
ἐόντι ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τά καὶ ἐς
ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο Ⓐ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ
δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ
συνεπολέμησε τὸν Συβαριτικὸν πόλεμον Δωριεύς,

dæmonii Cleomenem ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oraculo, in quam terram ad vrbem condendam tenderet, neq; quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat: In Libyam autem nauigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. V- XLIII
bi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est*, *Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus classe quam & in Libyam duxerat, Italiam præteruehebatur. Ea tempestate (vt ferunt) Sybaritæ XLIV
cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum vt sibi opem ferret orauere. Hic precibus inductus, vna cum illis aduersus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negãt quempiam se peregrinum in bello aduersus Sybaritas asciuisse, præter vnum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo aduersus Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt, XLV
quarum rerum vtrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieũ capta vrbe aiunt extruxisse Mineruæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Doriei necem, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agẽs interemptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinam regionẽ obtinuisset, & obtentam possedisset, nõ ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam vsque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autem & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

multo

multo plura quam Calliæ fuissent donata. hęc pro se vtrique eorum testimonia referunt: quorum vtris accedere
XLVI quisque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorico & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socij, Thessalus, & Parætbates & Celees & EVryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, superati à Phœnicibus atque Ægestanis, in prœlio occubuerunt, vno tantum ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupauit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusiosque liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulissent, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nam Selinusii impetu in eum facto, quum ad Iouis forensis aram con-
XLVII fugissent, obtruncarunt. Dorieo & viæ & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Croroniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ, [1]Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio transmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremem, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices, *id est, victor certaminis ad Olympia*, &[2] omnium illinc Græcorum speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea quæ nemo alius reportauit. nam sepulturæ eius heroico monumento extructo, Ægestani hostias of-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit: ac sine liberis decessit, vna duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æteam tabellam, in qua totius tertæ ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquium vbi venit, ita ad eum inquit, [3]Studium meũ Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorque maximus est, tum vero vobis, & eo maior quo magis ceteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δοθῆναι αὐτῷ τὴν πολλαπλάσιαν ἢ Καλλίη. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ παρέσται ὁκοτέροισι ἂν πείθηται αὐτέων, τούτοισι προσχωρέειν. Σωσίπολις δὲ Δωριέι καὶ ἄλλοι συνίστασι Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπεὰν τε ἀπίκωνται παρὰ τὸλω ἐς τὴν Σικελίην, ἀπόθανον μάχῃ ἐσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων· μοῦνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων περιεῆλε τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ ἔσχε τῆς Ἐρυκίνης τὸν περίβολον, ἔχε Μινῴῳ τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ σωτηρίην τοῦ Σελινουσίοισι τῶν μεταρσίων Πυθαγόρεω. μοῦνος δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, οὐδὲς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουντίων, καὶ ἐμεταρσίχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. ἀγὼν μὲν Σελινούσιοι ἐκφυγάδας αὐτὸς ἀπέκτεινον καταφυγόντας ἐπὶ Διὸς ἀγορσίου βωμόν. Σωσίστρατος δὲ Δωριέι καὶ σωσαπέφανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κρότωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· φθονηθεὶς δὲ τὸν γάμον οἴχετο πλέων ἐς Κυρηναίους· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος σωέσωσε οἰκηίη τε τείμησι καὶ οἰκηίη ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· ἀφ' οὗ δὲ ὁ ἑωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο τῶν δι' Αἰγεσταίων τὰ σόδεια ἄλλος. ὑπὸ γὰρ τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τοιούτῳ ἐτελεύτησε. Εἰ δὲ ἐμένε 198
τ βασιλεύόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατεμένε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαίμονος· οὐ γὰρ ἦν πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης· ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τὴν οὔνομα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦλθε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θαύμαζε μὴν ἐμὲ μὴ θαυμάσῃς τῆς σπουδῆς ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γάρ ἐστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι αἰσχρὸν καὶ ὀνείδος ἐστὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἐπὶ δὲ τοῖσι λοιποῖσι ὑμῖν, ὅσῳ προέχετε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν

1 Crotone exulauit, frustratusque matrimonio Cyrenen transmisit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriisque in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol. 2 Omnium sui temporis Græcorum 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes, de eo enim nunc agitur, vt Ioniæ ex liberis serui fiant. quod cum nobis ipsi d. dol. max. est, tum inter ceteros vobis, eo præsertim nomine quod Græciæ præstitis. *vel, præsides estis.*

» τοὺς θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς
» δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. ὑμῖν τε
» ταῦτα χωρέειν οἷά τε ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβα-
» ροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τοὺς ἐς τοῦτον πόλεμον, ἐς τὰ
» μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἥτε μάχη αὐτέ-
» ων, ἔστι τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυ-
» ρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρ-
» βασίας ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι. οὕτω ὑπήκοοι χειρω-
» θῆναί εἰσι. δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι πλεῦνα ἐ-
» κείνων νεμομένοισι, ὅσα τοῦδε τοῖσι σύμπασι ἄλλοι- 10
» σι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἀργύρου, καὶ χαλ-
» κοῦ, καὶ ἐσθῆτος ποικίλης, καὶ ὑποζυγίων τε καὶ ἀνδρεσ-
» πόδων. τὰ δὴ ὑμῖν βουλόμενοι, αὐτοὶ αὐτὰ ἔχοιτε. κατ-
» οἰκίωνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴω-
» νων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοί, οἰκέοντές τε χώρην ἀγα-
θὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλε-
γε ταῦτα ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν
» τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων
» ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες ἀνδρῶν πρὸς τὴν
» ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐ- 20
» γὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχον-
» ται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τού-
» τοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θά-
» λασσαν τήνδε, ἐν ᾗ νῆσος Κύπρος κέεται· οἱ
» πεντακόσια τάλαντα βασιλέϊ ἐπέτειον φόρον
» ἐπιτελοῦσι. Κιλίκων δὲ τῆσδε ἔχονται Ἀρμένι-
» οι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμέ-
» νων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
» τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τὸν-
χ. Χοάσπεω » δε Χοάσπην χείμαρρόν ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἔνθα 30
» βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρη-
» μάτων τὰ θησαυροὶ ἐνταῦτά εἰσι. ἑλόντες γὰρ τού-
χ. θαμίζοντες » τουτο τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλού-
» τει τούτῳ πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ τοί μὲν χώρης ἕνεκα οὐ
» πολλῆς, οὐδὲ οὕτω γρηϊδίης, καὶ οὔρεων σμικρῶν,
» χρεών ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε
» Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ
» Ἀργείους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδέν,
» οὔτε ἀργύρου, τῷ πέρι καί τινα ἀνάγκη προθυ-
χ. παρέχη » μίην μαχόμενον ἀποθνήσκειν. παρεὸν δὲ τῆς Ἀ- 40
» σίης πάσης ἄρχειν ὑπερτέως, ἄλλο τι αἱρήσεσθε;
Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ
» ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί
» τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν
ἐς τοσοῦτον ἤλασαν· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγέ-
νετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς ὃ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Ione s à ſeruitute, conſanguineos veſtros quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem euaſiſtis, [1] & genus pugnandi eorum huiuſcemodi eſt: breues arcus ac breuia ſpicula, longaſque in capitibus criſtas (vnde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt ceteris vniuerſis, tum auri, (vt ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ veſtis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, vt ego differam. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat deſcripto. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, auroram verſus, pecorum copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longe beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His cõfines ſunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cyprus inſula eſt ſita: qui tributum annuũ regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Ciſſia hæc confinis eſt: in qua iuxta fluuium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. [2] Hanc vos vrbem ſi animoſe ceperitis, iam cum Ioue de diuitiis licet certetis. Neque vero operæpretium eſt vos ſuſcipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduerſus Meſſenios [3] veſtros conſortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil eſt neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundę, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tũc quidem hactenus proceſſum eſt. vbi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locum de quo conuenerãt, ventum eſt,

1 Eorumque pugna talis eſt, Arcus & breue ſpiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeũt. adeo eos ſuperare facile eſt. *Alij κυρβασίας aliter exponunt.* 2 Hanc vos vrb. ſi ceperitis, iam cum Ioue audaciter de diuitiis certetis. 3 Viribus vobis pares,

inter-

interrogauit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem vt se habebat ille aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto [1] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, [2] eamque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, vnica proles, eaque octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eũ dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit pollieeri illi [3] vndecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciendo eo peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanque itineris ratio ita se habet. Vbiq; sunt regii stathmi, *id est, mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiã & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est, vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminẽt portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium trãsmittere. est & [4] præsidium magnum supra illum. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum [5] montibus posita duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

Ἐίρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀ εἰσταγόρεω ὁκόσεων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τὴ Ἰώνων ὁδὸς εἴη τὸν βασιληα. ὁ δ' Ἀ εἰσταγόρης, πάλαι ἐὼν σοφὸς, καὶ ἀμαθέα λλων ἐκεῖνον δὴ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴ Ἀ σίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἀποδον. ὁ δ', ὑποτρπάσας τὸν ὑπόλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀ εἰσταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τὸ ὁδὸν, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπάλλαο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου. οὐδένα γὰρ λόγον ἐπέπεα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὼν, ᾤχετο ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δ' Ἀ εἰσταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ἦλθε ἐς τὸν Κλεομένεος· ἐσελθὼν δ' εἴσω, ἄτε ἱκετεύων, ἐπακούσας, ἐκέλευε μιν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. ἔσεσε ἦκε γὰρ δὴ τὰν Κλεομένει ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργὼ· τοῦτο δὲ ἦν μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δ' ἔλεγέ μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ὀκνέειν ἕνεκα τοῦ παιδίου εἶναι. ἐνταῦτα δὴ ὁ Ἀεισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπερβάλλων, ἦν ἀποτελέσῃ τὴν ἔδεετο. ἀναβαίνοντος δ' τοῦ Κλεομένεος, ἔσεσε θύρας τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀεισταγόρης· ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον πυθόμενον, Πάτερ, ἄφες φθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀπόσῃς ἴης. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίῳ τῇ ἀποκρίσι, ἦλθε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀεισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ πρόσθεν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ ἔτι ὑπέμεινε ἐξελθεῖν ὑπὸ τὸν ὅρον τὸν ἀποδου τὸν βασιληα. Ἔστι γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε σταθμοί τε πανταχῇ εὖ βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· ἄφαρκτος τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφάλεος. ἄφαρ μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τεσσερεσκαίδεκα εἰσὶ διὰ τούτων, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα τε ἥμισυ. ἐκδέκεται δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔασι, τὰς διεξελάσας πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διαβῆναι τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. ἄφαρ δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτην πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δεόντες εἰσὶ τεσσεράκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ὅτι δ' τοῖσι τούτων οὔρεσι διξαὶ τε πύλαι διεξελάσι, καὶ δίξα φυλακτήρια παραμείψαι. ταῦτα δ' διεξελάσαντι, καὶ ἄφαρ τὴν Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσὶ σταθμοὶ,

193

LI

LII

LIII

1 *Olea ramo lana obuoluto, quo supplicantes vtebantur. vnde deducta est vox Græca quasi* supplicatoriam *dicam.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiam admitteret; quippe qui ab eo vt aurem sibi accommodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim, &c. (*vel, adstabat, legendo potius* παρεστήκει *quam* παρειστήκει) Cleomene eum iubente dicere quæ vellet, neq; differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπακούσας, *ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex indice fecit* ἐνδεκα, *quum in rogatus ab* αὐτ. χιν. 4 *Vel, arx. aut castellum. vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus.

παρασάγγαι ἓ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ὕβρις ἓ Κιλικίης καὶ τ Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς νηυσὶ πορήϊος, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν ἓ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσὶ καταγωγίων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι ἓ ἑξήκοντα καὶ ἓξ καὶ πεντήκοντα, καὶ ἥμισυ· ἔστι φυλακτήριον ἐν αὐλῇσι. ποταμοὶ ἓ νηυσὶ πορήϊοι τέσσερες ἀπὸ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσι ἀναγκαῖον διαπορθμεύσασθαι ἐστί· πρῶτος μὲν, Τίγρης καλεόμενος ἓ, δεύτερός τε καὶ τρίτος οὐκ ὠυτὸς ὀνομαζόμενος· οὐκ ὠυτὸς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐκ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ ἓ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ ἓ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, ὃν Κῦρος διέλασε κατὰ διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ ἓ ταύτης τ Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ ἓ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι ἓ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισυ· ὅθι ὅπι ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ πορήϊον· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι αἱ πρῶτοι σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνουσι. Εἰ ἓ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλείη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα στάδια, (ὡς καὶ ἔστι γε δυώδεκα) ταῦτα ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασίλεια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τετρακισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐστὶ ἡμερῆς ἑκάστης ἡ διέξοδος, ἀναγκαίως μοῦνται ἡμέρῃσι ἀπαρτὶ ἑνενήκοντα. Οὕτω τοι Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, εἰπὼν πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἰ τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα, ὀρθῶς εἴρητο. Εἰ δέ τις ὃ ἀκριβέστερον τούτεων ἔτι διζήσεται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. Ἥδε Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ πρὸς λογίσασθαι ταύτην. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ καλέεται) τετρακοσίους καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους. ἀπὸ μὲν ἓ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τετρακόσιοι καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρῃσι μακρώεται ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος ἓ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τ Σπάρτης, ἧκε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἠκούσας οὐδὲν τυραννικὸν ἐλευθέρας· ἐπὶ Ἱππάρχου μὲν τοῦ Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεοῦ, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τοῦ ἑωυτοῦ παθεῖν σαφεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον.

x. Euphrates.

x. Pinarus.

paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia diſtermi-nat flumen, quod nauibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſtathmi ſunt diuerſoriorũ quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in quibus & præſidium eſt. Eam fluuij qui nauibus tranſeuntur quatuor influunt, quos tranſmittere prorſus neceſſarium eſt: primus, Tigris: ſecundus dehinc ac tertius eiuſdem nominis, etſi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeraui primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac ſexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terrã Mantienam tendenti ſtathmi ſunt quatuor: vnde in regionem Ciſſiam tranſeunti ſunt vndecim ſtathmi, paraſangæ vero quadraginta-duo & dimidiatus, ad fluuium Choaſpem, qui & ipſe nauibus tranſmittitur. ſupra quẽ vrbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſunt centum vndecim, Tot diuerſoria ſtathmorum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quod ſi iter regium recte metiamur paraſangis, & paraſanga valet triginta ſtadia, (vt valet) ſunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia ſtadiorũ & quingenta: quum ſint paraſangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque pernoctando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, conſumuntur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente trium menſium iter eſſe, recte dicebatur. Quod ſiquis exploratius iſta inquirat, hoc quoq; ego indicabo. nam iter ab Epheſo ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Suſa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico eſſe [3] tredecim millia ſtadiorum & quadraginta. Ex Epheſo enim ad Sardis, quingenta & quadraginta ſtadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimeſtre. [4] DIGRESSVS è Sparta Ariſtagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Poſtquam Hipparchum Piſiſtrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in ſomnis viſionem cladis ſuæ euidentiſſimam vidiſſet, interfecere Ariſtogiton & Harmodius, priſco genere Gephyræi, poſt hæc nihilominus Athenienſes, imo magis quam priũs, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

194

LII

LIII

LIV

LV

1 Matienis, & paulo poſt Matienam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim. 4 Exactus autem Sparta

Viſio

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atq; speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo aegro.

[1] *Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

[2] Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, mi-
LVII sit pompam, vbi mortem oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verum, vt ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terrã quæ nunc vocatur Bœotia venere, atq; eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. vnde Cadmeis primum per Argiuos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Athenienſibus autem recepti sub conditionibus sunt vt ciues inter eos essent, mul-
LVIII tis [3] nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cũ alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero litteras, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices vtuntur: progressu vero temporis, vna cum sono mutauerunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisq; circa locis eorum accolæ Iones essent, [4] qui litteras à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in vsu habuerunt: & in vtendo confessi sunt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaq; consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* [5] *sirporum*, pellibus caprinis ouillisq; vtebantur: adhuc quoque ad meam vsque memoriam multi barbarorum talibus in
LIX pellibus scribunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, litteras Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν νυν ὄψις τῷ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἐφάνη· ἐν δὲ τῇ ὑστεραίῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἀνδρὰ ἀπικόμενον μέγαν τε καὶ εἰδεα ἀγίσασθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν ἀδίκως οὐκ ἀποτίσει.

Ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἐὼν ὑπερυθέμενος ὀνειρόπολοισι. μετὰ δὲ, ἀπεπαύμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἐόντων Φοινίκων Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγένεσαν ἐξ Ἐρετρείης τὴν ἀρχήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὑρίσκω, ἔσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς χώρην τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀποληχθέντες τὴν Θηναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπὸ Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐς Ἀθηναίους. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν εἰς πολίτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἐόντων Γεφυραίων, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἳ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἐφάλισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνει βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ ἐς ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Εἶδον δὴ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσι τισὶ ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τρίποδων ἐπίγραμμα ἔχει,

---

1 Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primum autem dies illuxit, hæc ad somniorum coniectores aperte retulit. *Vel, Hæc somn. coniectoribus palam communicauit.* sed postea repudiata visione, *vel, quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebrauit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus litteras didicissent, formã paucarũ quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam sparserunt, (vt æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Τοῦτα ἡλικίῃ αἰνείη τῷ Λαΐου τοῦ Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος ὁ τρίπους ὁ ἐξαμέτρῳ τοῦτο λέγει,

Hæc fuere circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait, LX

Σκαὸς πυγμαχέων μὲ ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν ἀργυρέας ἄγαλμα.

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacrauit speciosum munus, Apollo.

Σκαὸς δ' αἰνείη ὁ Ἱππακόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθείς, καὶ μὴ ἄλλος τὠυτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱππακόωντος, ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίποδα τὸν Λαΐου. Τρίτος ὁ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐξαμέτρῳ,

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicauit, & non alius idem Hippocoontis *filij* nomen habens circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & LXI is hexametro carmine, ait,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἑὸν σκήπτῳ Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν ἀργυρέας ἄγαλμα.

Laodamas ipsum tripodem sua in vrbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicauit Apollo.

195 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξαναστάται Καδμηῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καί σφι ἱρὰ ἔστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱερόν τε καὶ ὄργια. Ἣν μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τῶν ἐστὶ οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ ἀνάλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς λόγον λόγῳ, ὡς τυραννέων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, ἀπέκτεινε Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοι καλιήν τε καὶ ἐλευθερῶσαι τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτοι δὴ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πρὸς Ἀμφικτυόνων νηὸν μισθοῦνται ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεὼ ἐόντα, τότε δὲ οὐκω, τὸν ὑστερον ᾠκοδόμησαν. οἷα δὲ χρημάτων οὐκ ἔχοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι αὐτόθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ προσήκοντος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, eiecti sunt Cadmei ab Argiuis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem postea [1] in suspicionem Bœotiorum quum veniissent, Athenas commigrarunt: vbi sunt ab eis templa extructa seorsum à ceteris, cũ alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum LXII Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera m, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, [2] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vna cũ ceteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimuero quum bene nummati essent, ac viri spectati iam inde à suis maioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, [3] ac cetera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt.

1 *Legit* ὑποστυφθέντες *pro* ὑπολειφθέντες. 2 Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cetera, quum ex lapide Por.

Vt igi-

LXIII Vt igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, ſiue priuato ſiue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quum ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia euocauerunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios vbi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitauere: planitiē Phalereorum detergunt, eumq; locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos, tum vero Anchimolium interemit: ceteros qui ſuperfuere, ad naues repulit. [1] Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, iuxta Herculis
LXIV templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis. qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad vrbem pergens, vna cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos.
LXV [2] Neque tamen omnino Piſiſtratidas eiecere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaq; quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι· ὅκως ἐλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς σφι ἀεὶ τὠυτὸ προεφάτευε, πέμπουσι Ἀγχίμολιον Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἀνδρα δόκιμον, στρατῷ πέμψαντες, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὁμοίως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ προσθύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τὸν στρατὸν ἐξήγαγε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίους τε ἵππους, καὶ βασιλῆα σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοῦτον ἐπείτε ἔσχον συμμάχους Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον χώρῳ, ἐπῆκαν τὸ στρατόπεδον τὸ ἵππων. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε δημούς τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ Ἀγχίμολιον· τοὺς δὲ περιλοιπομένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλασε· καὶ Ἀγχίμολίου εἰσὶ τάφοι τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δέ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομένεα Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες. οἱ δὲ περιλοιπόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἴθεος ἐπὶ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθεροῦν, ἐπολιόρκεε τοὺς τυραννεύοντας, ἀσφαλείους ἐόντας τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καίτοι οὐδέν τι πρώτως αὐτοῖσι ἐδόκεε τοὺς Πεισιστρατίδας Λακεδαιμονίους ἔτι ἐπάνδρους ἐπενοέων ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σιτοισί τε καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αὐτοὺς ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν ἤδη τυχὴ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δέ, ἡ αὐτὴ αὕτη συμμαχὸς ἐγί-

196

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas vlla ratione eiecissent, vel profligassent Lacedæmonij, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoq; vbi per aliquot dies obſedissent, Spartam reuerſi fuissent. Sed res contigit quæ vt illis pernicioſa, ita his adiumento fuit.

ἐκ τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο ὦν ὡς ἐγένετο, πρώτη αὐτέων τὰ πρήγματα συνετετάρακτο. παρέσησαν γὰρ ὑπὲρ μισθῷ τοῖσι τεκνωσι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ὑπὲρ τοῦ Σκαμάνδρου, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα καὶ τρία, ἐόντες δὲ οὗτοι ἀπέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἱ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλῆες. ὑπὸ τούτου δὲ καὶ τοῦτο ὠνομάσθησαν Πεισιστρατίδαι τῷ παιδὶ θέσθαι Πεισίστρατον, ὑπὸ τὸν Νέστορος Πεισίστρατον τοιούτῳ ἐόντι τὸ ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόλογα ἀστηνήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρόσθεν φράσω.

Ἀθηναῖοι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, ὅτε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἀνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅπερ δὴ λόγῳ ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀπέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτῷ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι δὲ ἄνδρες ἐπασίασαν τὸν δῆμον· ἐβουλήθη δὲ ὁ Κλεισθένης δῆμον μετονομάζεται μὲν δὴ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῷ Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλήτεω, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐζεύρων, πάρεξ Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ὅτε ἀσυγχίτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθεντο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέεται. τοῦτο δὲ (ἱρὸν γὰρ ἐστὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἄδρηστου τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης, ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκεῖνον δὲ, λίθους πρὸς ἐπὶ ὁ θεὸς τοῦτο γε παρεδίδου,

1 nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Atheniensium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Moxq; in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati 2 ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melántho, qui prius aduentitii, tamen Atheniensium reges euasere. Eaq; de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcumq; aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratũ auxilia venerit, hæc prius ediſſeram.

¶ Athenæ, quum magnæ fuissent antea, LXVI tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere maiores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) 3 Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quam vetusta non queo affirmare: eius tamen cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quũ vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorũ, 4 Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Aiacis: quem etsi hospitem, tamen adiecit, vtpote finitimum ac socium. Qua in re videtur mihi Clisthe- LXVII nes hic auum suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tantopere celebrantur. Neq; hæc modo summouit, sed etiam oprauit monumentũ Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum nunquid Adrastum eiiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyoniũ regẽ esse, ipsum vero, lapidatorẽ. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

1 Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo, &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c. 3 *Pythia persuaserat vt id faceret quod paulo ante narratum est.* 4 Geleontis

reuersus

reuersus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod vbi excogitaſſe ſibi viſus eſt, miſit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle ſe [1] afferre Sicyonem Melanippum Aſtaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in vrbem intulit: atque ei fanum in ipſa curia deſignatum exædificauit munitiſſimo in loco, in quem intulit Melanippum. [2] Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quod & Meciſtem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet. Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus proſequebantur, tum vero [3] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtum venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, ceteras vero ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum egit. LXVIII Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id eſt, ſuis & aſini*, [4] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt à ſuo imperio*, nomen indidit. itaq; hi tribules Archelai vocabantur: ceterorum autem alii, Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt aſinales*: alii, Chœreatæ, *id eſt, porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperante, & eo defuncto, ad ſexaginta annos vſi ſunt, quæ poſtea [5] inter ſe reputantes, in alia tranſtulerunt, Hylleas, Pamphylos, Dymanates: quartæ tribui quam adiecerunt, impoſito cognomine Ægiales, ab LXIX Ægialo Adraſti filio. Hæc Sicyonius Cliſthenes: [6] & ipſe (vt mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenem ſibi cognominem imitatus eſt. Quum enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tum tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt, tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque compoſito, erat

ἀπελθὼν ὀπίσω, " ἐβούλευε μηχανᾶσθαι τῇ αὐτῷ ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ ⓘ ἐξεφοιτήκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον Ⓦ Ἀστακοῦ. ⓘ οἱ Θηβαῖοι ἐδόκεον. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης Ⓦ Μελάνιππον, τέμενός ⓘ ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καί μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ Ⓦ Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἐχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν ⓘ Μηκιστέα ἀπέκτονε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δὲ ⓘ ὁ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. ⓘ οἱ Σικυώνιοι ἐώθεσι μεγαλωστὶ κάρτα ἁμᾶν Ⓦ Ἄδρηστον. ἦν γὰρ χώρη ἡ αὐτὴ Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος, ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτᾷ διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα ⓘ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χορτοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ σεβίζοντες, Ⓦ δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χορτοὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὰ δὲ ἄλλα θεσπέσια τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον ⓘ ἐπεποίητο· Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι ⓒ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα ὀνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τοὺς Σικυωνίους. 197 ὄνος γὰρ ὗς τε ⓒ ὖνος τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῶν ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. ὕατοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι καλέονται· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται καλέονται· οἱ δὲ, Ὀνεᾶται ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοισι δὲ τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλεισθένεος ἄρχοντος. ⓒ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπεμψαν μούνοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους ⓒ Δυμᾶνάτας· τεταρτοῖσι δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὸν ἐπωνυμίῃ ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τοῦ οὔνομα ὅτι τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, ⓒ ὅτι ὑπωιδῶν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφισὶ αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ ⓒ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὃς γὰρ δὴ Ⓦ Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀποσμῶν, ὅτε πρώτων προσέστη τῷ ἑωυτοῦ μοίρῃ προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, ⓒ ἐποίησε πλείους ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους αὐτὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα τε καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ὡς τε Ⓦ δῆμον προσθέμενος

1 Reducere, *Sic in ſeq.* 2 Reduxit autem Melanippum Cliſthenes (hoc enim narrandum eſt) vt Adraſto inimiciſſimum, quod & Meciſt. 3 Eius infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus ὑὸς & ὄνος, *id eſt, ſuis & aſini*, appellationes præfixæ eſſent, vltimas ſyllabas addebat. 5 Quum apud ſe expendiſſent, 6 *Poſt* Cliſthenes, *adde*, fecerat. Athenienſis autem Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, &c.

πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑωυτῷ ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεκνᾶται τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ξεῖνόν οἱ ἐόντα ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὴ Κλεομένεα εἶχε ἀντὶ φοιτᾶν παρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐκέλευε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων. τῶν τὰ δὲ πέμπτων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τῆς Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· ἐπὶ τοῦτον τυραννίδι ἐπόμενοι συνεστασιώσαντο δὲ ἑταιρηίῃ τῶν ἡλικιωτέων, καὶ ἐπειρήθησαν τὴν ἀκρόπολιν ἐπιπρήσαντες· οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζεσθαι πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀναστήσαντας μὲν τοὺς ἐπὶ πρυτανηίης τῶν Ναυκράρων, οἵτινες τότε ἔνεμον τὰς Ἀθήνας ἐπιμηνίους, φασὶ Μεγακλέα τε καὶ τοὺς Ἀλκμεωνίδας ἐπαγαγόντας ἐπὶ θανάτου. φονεύσαντας δὲ αὐτοὺς ἀντὶ ἔχειν Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα μὲν τὰ περὶ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπτων ἐκέλευε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ἐξέρρυε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἧσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί· ἀπικόμενος δὲ ἀγγελατέει ἑπτακόσια ἱππικὰ Ἀθηναίων, τὰ ἐκέλευε ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τῇ βουλῇ καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιστατεούσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπόνδους ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τοῦ Κλεομένεϊ τὸ φήμιμα. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταγήσειν, πρὸς ἐς ὃ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ μεγάρου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτοῦ ἀμείψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσίθ' ἐς τὸ ἱερόν. οὐ γὰρ θεμιτόν Δωριεῦσι παρίεναι ἐνθαῦτα. ὁ δ' εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐδὲν χρεώμενος,

multo superior iis qui erant contrariæ factionis. [1] Superatus in partibus Isagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenem Lacedæmonium aduocaret, iã inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitem factum: qui quidem culpabatur quod ad vxorem Isagorę ventitaret. is misso primum Athenas caducearore, Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q.d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicens. nam Isagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius insimulabantur [2] Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obstricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus est. Simulato nanq; æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere non potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorũ fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per nũcium eiecit Clisthenem atq; piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas venit, nõ magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Athenienſiũ, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mandare: verum reluctante senatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Isagorasque cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt, quos ceteri Athenienses cum senatu sentientes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [3] rato effecto quod Cleomeni dictum est. nam ei ad occupandam arcem ascendenti, & ad dei penetrale consulendi gratia eunti, exurgens è sella sacerdos, antequam ille valuas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus huc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non sum, sed Achæus. Itaque admonitu vti nolens,

LXX LXXI LXXII

ἐπιμήνιον

πρὸς ἐς ὃ ἄδυτον

ἐσίθ' ἐς τὸ ἱερόν

---

1 Superatus autem vicissim Isagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebant, at ipse *Isagoras* nequaquam, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt. 3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel, Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμιμον, statim post, κληδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Ceteros autem ad necem vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem eius, cuius manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardium prætor, quinam homines essent Athenienses, & vbi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nunciis audiuit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatem: sin minus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersi sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenien sibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenien sem vlcisci, tum Isagoram constituere tyrannum, quivna cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit, & ex composito Bœotii OEnoem occupatūt & Hysias, vltimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etli ancipiti bello districti, Bœotiorū & Chalcidensium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferunt. Dumque ambo exercitus conserturi prœlium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes iniuste à se agi, [1]auerterunt se, atque abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitū ambo comitabantur. Porro tūc

LXXIII

LXXIV

LXXV

ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἀξέπιτα ἐμοὶ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δ' ἄλλους Ἀθηναίους κατέδησαν τὴν θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, ὃς Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν, τὰ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. ὅτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. 198

Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλισθένεα καὶ τοὺς ἑπτακόσια θήκια τοὺς διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας. οἱ δὲ ἀγγέλοι σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπολεμωθῆναι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπηρώτα τίνες ἐόντες αὐθρωποι, καὶ ποῦ γῆς οἰκέοιμεν, δεόμενοι Περσέων συμμαχίην γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρύψατο σφι τάδε· εἰ μὲν δίδοσι βασιλεὺς Δαρεῖος Ἀθηναίοισι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι ποιέεται· εἰ δὲ μὴ δίδοσι, ἀπαλλάσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι βουλευσάμενοι πρὸς σφέων αὐτέων βουλόμενοι, δίδοσαν ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. ὅτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὰ ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων λαβὼν ἐκ μὲν τῆς ἑωυτοῦ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατιὴν ἐκ πάσης Πελοποννήσου, ἐς δὲ συνέλεγε· ἱκόμενος δὲ ἐς Ἐλευσῖνα ἐβούλετο ἐκβαλὼν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον κατιστάναι. οἱ γὰρ οἱ ἑταῖροι ἐξεπλώσθησαν ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σὺν στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ κατὰ συμφώνια τὰ ἐκ τοῦ Οἰνόης ἀρέσθαι, καὶ Ὑσιάς, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ἔτι ἐόντες χώρης τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίην ἔχοντες, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐπὶ στερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἔδοσαν τὴν Ἐλευσῖνι αἰτίην ἔθηντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ στόματα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς ἃ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέβησάν τε καὶ ἀπαλλάσσοντο. μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγών τε τὸν στρατὸν τὸν ἑωυτοῦ ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι ἀμφοτέροισι τοὺς βασιλέας, ἐξιοῦσί τε τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι ἕποντο. τοῦ δὲ ἑτέρου τούτεων τὸ ἕτερον, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸ ἕτερον. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ ὅτοι ἀμφότεροι, ἐπίκλητοί σφι ἐόντες, ἕποντο. τότε δὴ

[1] Sententiam mutauerunt,

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες ⓐ λοιποὶ τῶν συμμάχων τούς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων σὺν ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους σὺν λιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τότε ὅτε τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ὅτε πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, ἔστ' ὁ τόλος ὅτε Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ ὑστέρῳ τούτου, ὅτε ὅτε Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, σὺν Σπαρτίης ἀπίκοντο· τέταρτον δ' ὅτε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. Διαλυθέντος ὦν τοῦ τόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι ἤνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηίην ποιεῦνται ὅτε Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δ' αὖ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέοντες ὅτε ⓑ εὗρον. Ἀθηναίοισι δὲ ἐδόκεον τοὺς Βοιωτούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ὅτι χειρέσθαι. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι ⓒ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· καρτὰ δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δ' αὐτῆς ταύτης ἡμέρης ⓓ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ὅτι τῶν ἱπποβατέων τὴν χώρην λείποισι· ⓔ οἱ δὲ ἱππόβαται ἐκαλέοντο ⓕ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐλύσαν σφέας δίμνεως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν πρὸς τοῖχον, κρεμάμεναι ἐκ τείχεος προπεφλυσμένου πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου. αἰτίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τρίποδα χαλκέον· ὃς δὲ, ἀριστερῆς χειρὸς ἐκπεσὼν προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ὑπογέγραπται δὲ ⓖ τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι ταύσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν νῦν ἔχουσι πλούσιον. δηλοῖ δὲ καὶ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἐστὶ χρῆμα ἀστυδαῆν, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,

ceteri socii qui erant in Eleusine, cernentes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quarto tunc Dores in LXXVI Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerunt, hęc expeditio recte vocetur, sub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellēdos Pisistratidas ex Sparta ventū est: quarto, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleusinen inuasit. Ita quarto tūc Dores aduersus Athenas expeditionem sumpserunt. Dilapso igitur LXXVII indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes vltum ire iniurias, primam expeditionem fecerunt aduersus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripū iere suppetias. His conspectis Athenienſes putarunt sibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conserendam. itaque congressi cum illis egregie superant, permultisque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vna cum Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto post binis mulctatos minis soluerunt: eōrumque vincula quibus alligati fuerant, in arce suspenderunt: quæ ad meam vsque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasū spectantis. Decimam quoque [1] redemptionis consecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitis acri sub marte iuuentus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere caco,
Quorum hæ de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augescebant. LXXVIII Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, nō ex vno tantum, sed vndique datur intelligi: si Athenienſes etiam quamdiu tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant:

1 Pecuniarum à singulis in pretium redemptionis persolutarum

liberati

liberati veto tyrannis, multo omnium primi extitere. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant, [1] de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rem gerere properabat. [2] Athenienses ita age-
LXXIX bant. ¶ Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos vlcisci, iubebatque vt [3] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. [4] Reuersis qui missi ad oraculum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet? [5] nunquid potius hoc non habendum pro o-
LXXX raculo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt Æginetas rogemus vicem nostram vlcisci. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixe-
LXXXI re se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis orauerunt. Quorum precę moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenien sibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses [6] Bœotiis incumberent, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cum alios multos populos in cetera ora maritima, tum Phalerum diripue-
LXXXII runt, magnam ex hac re calamitatem Athenien sibus afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μαχρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν ταῦτα οὐκ ἀτερπέως μοὶ, ἐθελοδακέειν, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προθυμέεσθαι κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσον. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι δίκας Αἰακιδῶν. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι ἐπίκυρσιν, ἐς Πολυφημίους δὲ ἐξενείκασα, ἐκέλευε τῷ ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλίλω ποιησάμενοι. ὡς δὲ συνῆλθον τὰ λεχθέντα αὐτέων τῷ ἄγχιστα δέεσθαι; Ἐπιπλὴξ δὴ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ὦν ἀγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγρεῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συμπαραφέρουσι πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἦ τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ ἐπιλεγομένων, Ἔπη δή κοτε μαθόντες, Ἐγώ μοι δοκέω συνεῖναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον· Ἀσώπου λεγόντων γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τουτέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμᾶς Αἰγινητέων δέεσθαι θεὸν χρῆσαι ἀμφοτέρων γενέσθαι. καὶ, οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦτο ἡμᾶς γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι; αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλεόμενοι τὸ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιστέων. Οἱ δὲ σφι αἰτέοισι ἐπίκουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Πειρησαμένων δὴ τῶν Θηβαίων τὸ συμμαχίῃ τῶν Αἰακιδέων, καὶ πεπληγότων ἀπὸ τῶν Ἀττικῶν, αὖτις Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπέδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δή, βύδαμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐούσης πρὸς Ἀθηναίους, ὅτε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπερεωμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ὑπερπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μὲν ἔσυραν Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης τῆς Ἀττικῆς πολλοὺς δήμους. ποιεῦντες δὴ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίοισι ἐσίνεοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προσοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ὧδε δὴ χῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

1 Remisse agere voluisse. *Vel, Operam sedulo non nauasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenienſium ſtatus.* 3 Ad Polyphemum. 4 Reuersi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Boeotos bello premerent,

ζαλ᾽ καὶ σφι ἱδρυσαμθμοισι, ἀμμένον σωοίσεαλ. ἐωνρώτεον ὧν ⓐ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιέοντας τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἢ ὑπὸ Πυθίη σφέας τότε τῶν ἕα, φὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῳ σφι δοῦναι ταμέαλ. ἱερὰς ταύτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶ) (λέγε) ὑπὸ καὶ ὡς ἐλαίας ἔσαν φὰ ὁ γῆς ὕδαμῶ κατ᾽ ὀκφνον τ᾽ χρόνον, ἢ Ἀθηναίοισι) ⓐ ὑπὸ τοῖσδε δώσειν ἔφαζαν, ἐπ᾽ ᾧ ἀπάξοισι ἑτέος ἑκάστη τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέζαντες δ᾽ ὑπὸ τούτοισι ⓐ Ἐπιδαύριοι, τ᾽ τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τ᾽ ἐλαιέων ζυτέων ποιησάμθμοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἡ τε γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ σωέθεντο. Τοῦτον δὲ ὃ ⓦ χρόνον, καὶ ⓦ περὶ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ζαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ᾽ ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. ὅθ᾽ ὑπὸ τόδε, νῆάς τε πεξαμθμοὶ, ἐς ἀγνωμοσύνῃ χρησάμθμοι, ἀπέζησαν ἀπὸ τ᾽ Ἐπιδαυρίων· ἅτε δὴ ἐόντες ζαφοροι, ἐδῃλέοντο αὖζις. ὥζε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ ἐς τὰ ἀγάλματα τοῦτα τ᾽ τε Δαμίης καὶ τ᾽ Αὐξησίης ὑπῆρεον) αὐτέων. καὶ σφέα ἀναμισάντοτε ἐς ἱδρύζαντο τ᾽ σφετέρης χώρης ἐς τ᾽ μεσόγαιαν, τῇ Οἰνόη οὔνομα, ζάδια δὲ μάλιζά κη ἀπὸ τ᾽ πόλιος ἐς ἑκοσὶ ἀπέχει. ἱδρυσάμθμοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσί τε σφέα καὶ χορτοῖσι γυναικηίοισι κερτομίοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμθμῶν ἑκατέρη τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς ὑπὸ ἠγέρθυον ⓐ χορὸι ἀνδρα μὴν οὐδένα, τὰς ὑπὸ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν ὑπὸ ἐς τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦταις ἱερουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι ἐς ἀῤῥήτοισι ἱερουργίαι. Κλεφθέντων ὑπὸ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, ⓐ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες ὑπὸ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμέμφυον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. ⓐ ὑπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὑπετελέσθη τὰ σωέθεντο. ἐπεὶ ὑπὸ ἑτερήθησαν αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶ) ἀποφέρειν ἔτι, μὴ τοῦ ἐχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι σκέλθυον. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα. ⓐ δὲ Αἰγινῆται ἔφαζαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶ) οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μὴ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσαλεῖαι τειρεῖ μηδὲν ἀζῶν τούτους· οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τ᾽ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμθμοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀναχωρίσωνται.

rent: & poſtquam erexiſſent, melius ſecum actum iri. Sciſcitantibuſque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, reſpondit ſe è neutro fieri ſinere, ſed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleaſtri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienſes vt ſibi permitterent oleam incidere, qui ſcilicet oleas illas ſacratiſſimas eſſe exiſtimarent. (fertur etiam nuſquam gentium niſi Athenis illa tempeſtate oleas fuiſſe.) Athenienſes ſe vero dixerunt conceſſuros, hac tamen lege, ſi quotannis illi ſacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraque ſua fructum eis ferente, quod conuenerat Athenienſibus perſoluebant. Eo tempore atque ſuperiori Æginetæ Epidauriis parebant tum in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter ſe vel actores, vel rei, illuc ſe conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo conſilio vſi, ab Epidauriis deſciuerunt. Factique hoſtes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerunt: eaque aſportata, in regionis ſuæ mediterraneo loco ſtatuerunt, cui nomen eſt OEæ, viginti ferme procul ab vrbe ſtadiis. Hoc in loco illis erectis, ſupplicabant ſacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum aſſignatis, qui choris præeſſent. Chori autem neminem virum [1] nuncupabant, ſed indigenas feminas: quæ ceremoniæ apud ipſos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis ſtatuis, Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non ſoluebant: cuius rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non eſſent: ſe enim quamdiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod contentum erat exoluiſſe, eiſdem iam viduatos, non debere exoluere, ſed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienſes miſere. Æginetæ negare quicquam negocii eſſe ſibi cum Athenienſibus. Athenienſes autem aiunt, poſt repetita ſimulacra, triremem miſſam publice cum ciuibus quibuſdam: qui Æginam quum venerunt, ſimulacra, tanquam è ſuis lignis facta, conati ſint ſuis ſedibus emoliri vt aſportarent:

200

10

20

30

40

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

χ. ἐκλιμναι

χ. κερτομι αιοισι

χ. αὐτας αι

1 Probris infectabantur,

quumque

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum
LXXXVI se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos vna cum naui veniisse, (facile enim se vnam nauim, atque adeo compluscula, etiamsi sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se vero cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cessetint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulacra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenien sibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam descendentes adesset auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in traiiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præsciissent, à nauibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræ-
LXXXVII motumque extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, vxores eorum qui aduersus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

οὐ δυναμένους δὲ τοῦτο τῷ ξύστῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἑλκυσι, βροντή τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελευταίους τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τούτων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ οἱ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀνακομισθῆναι αὖτις ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίλιοι μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, εἰ ἐπί σφι μιὴ ἔτυχον οὖσαι νέες, ἀπαμυνέσθαι ἂν δυνατεώς) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δὲ σφι ἐξῆκαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι· οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο φράσαι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔασαν συγχυθησόμενοι ἐς τὴν ναυμαχίην, οὔτε τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόντι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεί τε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην καθίστατο, ἀποβαίνοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, προσπίπτειν τοῖς ἀγάλμασι· οὐ δυναμένους δὲ ἀπαγαγόντας ἐκ τῶν βάθρων αὐτά, οὕτω δὴ περιβάλλομένους σχοινία, ἕλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τώυτὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ ἀπὸ τούτου χρόνου διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοῦτο Ἀθηναίους, ὡς μηδίσαντα ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβαναι ἐς τὴν Αἴγιναν, παρεῖναι βοηθέοντας σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε δὴ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προσδοκῆσαι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσεῖν ἐκπεπλωκόσι ὃ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε δὲ τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον περισωθῆναι αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων δὲ Ἀττικῶν στρατόπεδον διαφθαρέντων, ἕνα τουτέων περιγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δέ, δαιμόνιον. περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. νοστήσαντα γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπηγήσασθαι τὸ πάθος· τὰς δὲ τῶν στρατευσαμένων ἀνδρῶν γυναῖκας ἐπὶ τοῦτον Αἰγινήτην στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον ὀξὺ ἀπάντων σωθῆναι, περιελθεῖν ἄνθρωπον ἕνα λαβούσας, καὶ κεντησάσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. ἐνθεῦτεν μὲν ἕνα

φθαρίῶαι. Ἀθηναίοισι ὦ ἐπὶ τῦ πάθεος δηνότερόν τι δόξαν εἶ) ὃ τ γυναικῶν ἔργον. ἀτὲρ μὲν δὴ οὐκ ἐχόντων ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τ ὦ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τ Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίων τῷ ἀπλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται. Ἔστι ὦ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ ἐσθὴς τοπαλαιόν, ἀλλὰ Καρική. ἐπεὶ ἦγε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῷ γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἐωῦσα, τιὼ νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι ὦ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ τῶν τοῦτο ἔπι τόδε ποιησάντων. νόμον τοῦτο εἶ) τόδε σφι ἑκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τῦ τότε κατεστεῶτος μέζου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῷ θεῶν τουτέων φρόνας μάλιστα ἀναπήναι τὰς γυναῖκας. Ἀτικὸν ὦ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' οὐκ χυτρίδων ἀττικωρίων νόμον τοιοῦτον αὖθι εἶ) πίνειν· Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τοῦτου κατ' ἔχθην τῷ Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι ὧδε ἡ ἀρχὴ κατέστη· Τὰ Ἐπιδαύρια ἐδήου. Τότε δὴ Θηβαίων ἀπικαλεομένων προθύμως τῷ περὶ τὰ ἀγάλματα ἐδεομένων, ἀναμιμνησκόμενοι Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὴ ἐδήουν τῆς Ἀττικῆς τὰ παράλια καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, κελεῦσαν ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτίων τεινόντων ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ τεινοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι τῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. Ἰὼν ὦ ἀθήνας ἐπεστράτευον, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μεταξὺ τῦ χρόνου πεῖσεσθαι, πολλὰ ὦ κῆ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπεδέξαντο τῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τεινόντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέμενον, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ἐπιθέειν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀμάρια. Ἐς τιμωρίην ὦ προσεβοηθησόμενοι αὖθις, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγένετο, ἐμποδὼν ἐγένετο. Πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τ Ἀλκμεωνιδέων ἐς τ Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τ Πυθίης

confectum. Idq; factum mulierũ viſum eſſe Athenienſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, veſtem illarum in Iadem mutauerunt. nam antea Doridem veſtẽ gerebant Atticæ feminæ, ſimillimam Corinthiæ. eam itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur. [1]Quanquã reuera ſi ratione vtamur, non Ias olim veſtis fuit, ſed Caira. quoniam omnis priſca veſtis feminarum Græcarum eadẽ erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ feminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neq; aliud quicquam Atticum illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eoque contentionis proceſſere Argiuæ atq; Æginęæ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſq; ætatem fibulas geſtauerint quam antea grãdiores. Odiorum principium Æginetarum in Athenienſes hoc, quemadmodum commemoratum eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quũ maritima Atticæ vaſtarent, Athenienſeſque aduerſus Æginam expeditionem inirent, aduenit è Delphis oraculum, vt ab Æginetis lædendis triginta annos abſtinerent, triceſimo anno, quum fanum Æaco dicaſſent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo inferrent, fore vt interea multa detrimenta acciperent & inferrent, ſed ad extremum illos [2]ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandum cenſuerunt vt Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur: [3]ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quod videlicet audiſſẽt eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab Æginetis, ſi bello abſtinerent. His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedęmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egiſſet Pythia

Ἐπιδαύρια

Ἀκρόπολιν

Lxxxviij

Lxxxix

xc

1 Vt tamen verum fateamur, non Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argiuis & Æginetis hac de cauſſa conſuetudinem iſtam inualuiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maioris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue conſecrare, *vel fibulas pro donarijs offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo vt ibi ex vreeis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionẽ quæ eſt poſt* πεῦσα, *inde tranſlatam ponendam eſſe poſt* ἄνευ, *vt ſit*, ἐν τῷ πᾶν γὰρ ἄνευ τῦ. 2 *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur. 3 Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel*, *ſuperſederunt*, quum audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamen ad vlc.

in ipſos

in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se iacturam feciſſe animaduertebant: quod & ſuos hoſpites è patria eiecisſent, & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Prętęrea oraculis vrgebantur, denunciantibus multa ipſis & [1] indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent, præſertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, quum illi expellerentur, XCI [2] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandum vllo modo eſſe animatos: prætęrea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderantes, accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti, quo Piſiſtratidæ confugerant. Poſtquam Hippias accerſitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, [3] Agnoſcimus viri ſocii, nos haud recte egiſſe, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant noſtri in primis hoſpites, [4] quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbem tradidimus: qui poſteaquam per nos [5] liberatus, deſpexit nos, pariter ac regem noſtrum per dedecus detrimentumque eiecit: inflatuſque ſuperbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos ſuos finitimos atque Chalcidenſes didiciſſe qui ipſi ſint: ſed fore fortaſſis vt alius quis, ſi peccauerit, idem diſcat. Quare, quoniã in illis agendis peccauimus, nunc demus operã vt illuc vna vobiſcũ euntes, ſuppliciũ de illis ſumamus. Hac enim de cauſſa Hippiam & vos è ſua quoſq; vrbe accerſiuimus, vt publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei XCII quæ abſtulimus. Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii ſocii non probarent, quumq;

ὅτι σφέας τε καὶ τὸν Γεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι τῷ ἐπὶ σφέων ποιήσασι χάριν οὐδεμίην ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐπῆγον σφέας οἱ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος χρησάμενος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναί- 20a
ων ἀκρόπολιος τὸν χρησμοῖς, τὸν ἔκτισαν πρότερον μὲν Γεισιστρατίδαι, ἐξελασθέντες δὲ ὑπ' ἐλίπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἐρίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ ἄλλο τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν ἂν ἤθελον, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀδρανές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μαθόντες ταῦτα ἔκαιρα, μετεπέμποντο Ἱππίην Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τὸ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφοίτησαν Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης ἀπίκετο, μετεπέμψαντο καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σωσιπάτρη τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιῆσαι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ χρηστηρίοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν ἐπαλίκια, καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίους παρέξειν τὰς Ἀθήνας, ταύτας ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ἐξεύβρισε ἐξέβαλε, δόξαν, ὦ φύλακες αὐξανέ· ὥστε ἐπιμεμαθήκασι μάλιστα μὲν τοὺς περιοίκους αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δὲ καὶ δηλος ἐπιμαθήσει ἁμαρτών. ἐπεὶ ὦν ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμῖν τοιαῦτα, νεῦν πειρησόμεθα σφέας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι δίκας δοῦναι. αὐτὰ μὲν δὴ τάδε ἐγένετο· τὸν δὲ τε Ἱππίην μεταπεμψάμενοι καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ σόλωνι ἐπαγάγοντες αὖτις ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τὸν λόγον· οἱ μὲν γὰρ δὴ οἱ

1 Hoſtilia, *vel, atrocia*, ab Athen. fut. quorum *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attuliſſet. iis enim potitus eſt ex Athenienſium arce oraculis quæ, *&c. vt τὸν ἐπὶ σφέων referas* χρησμόν.

2 In templo reliquerant: relicta autem Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorũ manus peruenisſent, Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſiderasſent, gentem Atticam tantiſper dum libertate potiretur, *vel ſui iuris eſſet*, viribus parem ſeæ eſſe futuram, at ſi tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animaduertiſſent, accerſiuerunt Hipp.

3 Conſcii nobis ſumus nos haud rect. 4 Quique ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam eiecit: atque adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: vt & iam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *i. non cauto ſe erga illos gerere. Quod tamen poteſt aliter etiam exponi, ſicut & illud δίκας φύσας.*

κ. Σωκλέης ἡσυχίῳ ἦεν· Κορίνθιος δ' Σωσικλέης ἔλεξε τάδε,
» Ἤδη κε, τε οὐρανὸς ἐς γαῖαν ἐνέρθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετ-
» έωρος ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἀνθρωποι νομὸν ἐν θα-
» λάσσῃ ἔξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸ πρότερον ἀνθρω-
» ποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσοκρατίας κατα-
» λύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας καταγειν πρήσ-
» σεθε. τῷ οὔτε ἀδικώτερον τοῦτό ἐστι κατ'
» ἀνθρώπους, οὔτε μιαιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τῷ
» γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
» πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι πα-
» ρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε κατ-
» ιστάναι· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυραννων, καὶ
» φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ
» γένηται, πρήσσετε ἐς τοῦτο συμμάχους. Εἰ δὲ
» αὐτὸ ἔμπειροι ἔατε, καὶ πρὸ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν τοιαύτ
» αὐτὸ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν.
» Κορινθίοισι γὰρ ἐν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἐν
» ὀλιγαρχίῃ, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἐνε-
» μον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων.
» Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τουτέων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυ-
» γάτηρ χωλή· οὔνομα δὲ οἱ ἐν Λάβδα. Ταύτην
» (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἴσχει Ἠ-
» ετίων ὁ Ἐχεκράτεος δήμου μὲν ἐὼν Πέτρης ἐών,
» ἀταρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ἐπεὶ
» δὲ οἱ ταύτης γυναικὸς, οὐδὲ ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐ-
» γίνοντο· ἐσάλπιγξων ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
» δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοῖσδε τοῖ-
» σι ἔπεσι,
» Ἠετίων, οὔ τίς σε τίει πολυλίτων ἐόντα.
» Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοὸν σχεδὸν· ἐκ δὲ πεσεῖ-
» ται
» Ἀνδράσι μουναρχῆσι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.
» Ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλλεται κως
» τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι δὲ μὲν πρότερον γιόμενον
» χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἐὼν ἄσημον, φέρον τε ἐς τοῦ-
» τό τε καὶ τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,
» Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
203 » Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δὴ γούνατα λύσει.
» Τοῦτό νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ κα-
» λὴν
» Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Soſicles ita loquutus eſt, 1 Eo tempore cœlum ſub terra, ac terra ſuperior cœlo erit, homineſq; domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euerſis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil eſt in rebus humanis neque iniuſtius, neq; magis mortiferum. Quod ſi bonum vobis videtur ciuitates ſubeſſe tyrannidi, ipſi vobis primi tyrannum conſtituite, atq; ita vt aliis conſtituatis operā date. At nunc ipſi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementiſſime cauentes, hoc in ſocios ſtudetis efficere: qui ſi eſſetis, vt nos ſumus, experti, meliorem quam nūc facitis, de hac re 2 ſententiam diceretis. Nam iſta res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum eſſet apud eos paucorum regimē: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata eſt filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem tribu, ſed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neq; ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, miſſus eſt Delphos ad conſulendum de prole. eum introeuntē ſtatim Pythia his verſibus compellauit,

1
Eetion, te nemo (licet ſis tantus) honorat.
Conceptum pariet ſaxum graue Labda, monarchos
3 *Qui cadet in ciues, emendabitq; Corinthum.*

2

3

4 Hoc oraculum quod Eetioni redditum eſt, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum eſt in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robuſtum, ſæuum, genua & qui multa reſoluet.
Hæc bene nunc animis verſate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram 5 *Pallenem, almamque Corinthum.*

1 Nunc profecto cælū ſub terra erit, terraq; cælo ſupereminebit, homines mare incolent, piſces domicilium prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. euerſ. t. in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniuſtū eſt, nec magis ſanguinarium. *Perinde acſi diceret cum poeta, Omnia natura præpoſtera legibus ibunt, Parſq; ſuum mundi nulla tenebit iter. Omnia ita fient fieri quæ poſſe negabam: quum vos Laced. adeo mutati ſitis vt, &c. Sed legendum* ἢ δὲ ὁ, τε οὐρανὸς, &c. 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis ſtatus, vt penes paucos imperium eſſet. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citroq; matrimonia inter ſe contraherent, contigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia naſceretur quæ clauda eſſet, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarum ducere vellet, duxit Eetion, &c. 3 Quod cadet. *neque enim videtur poſſe alio referri πεσεῖται quam ad ὀλοὸν σχεδόν.* 4 Hæc oraculum Eetioni reſpondiſſe, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pirenem,

3 [1] Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem vtrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurũ Eetionis filium extinguendi. Et vt primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, [2] paternæq; beneuolentiæ caussa venisse eos rata, affert filium, & in vnius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi omnes
4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immurata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigandum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi nõ apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: arque ita reuersi dixerunt. Post
5 hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id est, mensura frumentaria*. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad edes

τῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι ὑστερον ἠνέμεσον, ὡς ἀτέκμαρτον· ὅτε δὲ τῷ Ἠετίωνι γενόμενον ὡς ἐπυθόντο, αὐτίκα καὶ τὸ ὑστερον συνῆκαν, ἐὸν σιωπηδὸν τῷ Ἠετίωνος. συνέντες δὲ τῦτο, εἶχον ἐν ὑσυχίῃ, ἐθέλοντες Ⓦ μηνοντα Ἠετίωνι γενέσθαι γόνον ἀμαφθεῖραι. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνὴ, ἀπικόμενοι οἵδε ἐς τὸν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὸν αὐλὸν τῦ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον· ἦν γὰρ Λάβδα, εἰδυῖά τε τὸν ἐόντα σφεῖς ἀπικέσθαι, καὶ δοκέουσα σφέας φιλοφρόνως τῦ παιδὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν, Ⓦ πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον πρὸς οὖδας ἀράξαι. ἐπεί τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, Ⓦ λαβόντα τῷ ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ Ⓦ, φρασθέντα τῦτο, οἷα δὴ τὸν ἴσχει ἀποκτεῖναι. καρτερήσας δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, μηδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ὅτι τῷ θυρέων, ἀλλήλων ἄπτοντο, καταμεμφόμενοι· καὶ μάλιστα τὸν πρότερον λαβόντα, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα. ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὖτις παρελθόντας πάντας τὸν φόνου μεθίκειν. ἔδει δὲ οὐ τῦ Ἠετίωνος γόνου Κοίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λαβόντα τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα καταχρύπτει ἐς τὸ ἀφεσιοταλον Ⓠ ἐφαίνετο τῇ εἶναι, ἐς κυψέλην· ὑπισαμένη ὡς εἰ ἐπορέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσειν μηδοίσιν. ταῦτα δὲ καὶ ἐγίνετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὖτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τὸν ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετείλαντο. Ⓠ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὔξανετο· καὶ Ⓠ Λάβδα φυγόντι τῦτον Ⓦ κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οἰῶνομα ἐτέθη. ἀνδρωθεὶς δὲ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐβώσετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος ἦν ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

---

1 Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

κ. κλιγένης „ Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς μὲν Κορίνθου γενό-
„ μενος·
„ Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὴν οὐκέτι παῖδες.
„ Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἐγένετο. τυραννεύσας δὲ ὁ
„ Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν
„ Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρη-
„ σε, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος
κ. διαλύσαντος „ δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ βιώσαντος
„ τὰ Ⓦ βίου πᾶν, παραδοὺς Ⓓ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς
„ Περίανδρος ἦν. ὁ δὲ οἴνῳ Περίανδρος κατ' 10
„ ἀρχὰς μὲν ἐγένετο ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ
„ ὡμίλησε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου
„ τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μειλιχώτε-
„ ρος. πέμψας γὰρ κῆρυκα ἐς Θρασύβουλον,
κ. ἀσφαλέστατα „ ἐπυνθάνετο ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστερον κατα-
„ στησάμενος τὰ πρήγματα, κάλλιστα τὴν πόλιν οἰκή-
„ σοι. Θρασύβουλος δὲ Ⓦ ἐλθόντα τοῦδε
„ τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος. ἐσβὰς δὲ ἐς
„ ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξιὼν διὰ λήϊου, ἐπει-
„ ρωτέων τε καὶ αἰνὰ ποιέζων Ⓦ κήρυκα πρὸς τὴν ἀπὸ 20
204 „ Κορίνθου ἀπιξιν· καὶ διὰ πόλλου ἀεὶ ὁκόως ἴδοι στάχυς ἤδη
„ τῶν ἀρίστων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων, κατεάγνυ-
„ ων δὲ, ἐρρίπτεε· ἐς ὅ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βα-
„ θύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ
„ χωρίον, καὶ μηδενὸς ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει
„ Ⓦ κήρυκα. ἀποστάντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κό-
„ ρινθον, ἐλθεῖν μετεμέλετο τὴν ἐπιθήκην
„ ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδὲν Ⓓ ἔφη Θρασύβουλον
„ ἐπιθέσθαι. θωυμάζειν τε αὐτὸν, ὡς δοκέειν οἱ μιν ἀν-
„ δρα ἀποπέμψαι, ὡς παράπληά τε καὶ τὸν ἑωυ- 30
„ τοῦ σωφρονέοντα· ἀπηγεόμενος τάδε περὶ Θρασυ-
„ βούλου ἐπώπεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ ποι-
„ ηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὡς Ⓓ ἐπετέλεστο Θρασύβουλος
„ τοὺς ἐπιφόρους τῷ ἄστεϊ φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ
„ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα
„ γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Πε-
„ ριάνδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ γὰρ ἡμέρῃ ἀπέδυσε
„ πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑωυτοῦ
„ γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρω- 40
„ τοὺς ἐπὶ Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ὅπῃ τὸ νεκυο-
„ μαντήϊον τοῦ ἀνδρὸς κατάκειται, οὔτε σημα-
„ νέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅτιφωνέουσα, οὔτε καταρέειν ἐν
„ τοῖσι κέεται χώρῳ ἡ τοῦ ἀνδρὸς κατάκειται. ῥιγοῖ τε γὰρ,
„ καὶ εἶναι γυμνή· τὴν γὰρ Ⓓ συγκατεθάφθαι ἱματίω-
„ ων ὄφελος εἶναι ἐν Ἅιδῃ, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύ-
„ ριον δὲ Ⓓ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὀπίσω φυ-
„ χὸν Ⓦ ἐπὶ Περίανδρος τοῦ ἄρτους ἐπέβαλε.

Cypſelus Eetides, clara rex eſto Corinthi,
Ipſe, & eo nati, ſed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypſelus vero tyrannidę potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos inſequutus ſit, multos pecunia, longe plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnaſſet annos, bene vita defuncto ſucceſſit in tyrannide filius Periander, 6 qui inter initia mitius agebat quam pater: ſed vbi per nuncios conſuetudinem habuit cum Thraſybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus eſt. Miſſo enim præcone, Thraſybulum interrogauit qua ratione ipſe rebus tutius conſtitutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thraſybulus, eo qui à Periandro miſſus erat, extra oppidum educto, ingreſſus eſt rus quoddam ſatum, & vna cum eo ſegetem interambulans, ſciſcitabatur hominem de ſuo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat ſpicam inter alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atque denſiſſimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remiſit. Reuerſus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum, & mirari quod ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentem: exponitq; quæ ex Thraſybulo vidiſſet. Periander id quod à 7 Thraſybulo actum erat intelligens, atq; interpretans ſibi ab illo præceptum vt eminentiſſimos quoſq; popularium interimeret, tunc vero omnem in ciues ſæuitiam exercuit, interficiendo ac perſequendo cõſummãs id quod à Cypſelo fuerat omiſſum. Atq; adeo die vno vniuerſas mulieres Corinthias exuit, propter Meliſſam vxorem ſuam. nam quum ad Theſprotos, qui ſunt ad flumẽ Acherontem, miſiſſet nuncios ſciſcitatum necyomanteon, *id eſt, mortuorum oraculum*, de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparens negauit ſe indicaturum aut dicturam vbinam depoſitum eſſet collocatum, quoniam ipſa algeret, quia nuda eſſet. nihil enim ſibi prodeſſe veſtes cum quibus ſepulta fuiſſet, vtpote non crematas. Cuius rei, quod vera loqueretur, teſtimonio foret quod Periãder in frigidũ furnũ panes ingeſſiſſet.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipse cum Melissa quamuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuncium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem festum, quam ornatissime poterant quum essent mulieres istæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foueam comportatas Melissam precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinam depositum hospitis collocasset.

8 Huiusmodi est tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accersisse Hippiam, tum vero maior nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes [1] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatẽ, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis non assensuros. Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eosdem quos ille deos inuocando dixit, cum ceteros tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas, [2] quum venissent dies quibus expiare se ab Athenien sibus nequirẽt. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ ceteris nota haberet. Ceteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios nequid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratũ, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamẽ, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prœlio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionem, illos tefellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis iuris esse Æolibus

Ταῦτα ὦ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ ⓐ ἐῶ τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρᾷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἐνθεῦτεν δὴ μετὰ τοῦτο ἀγγελίῃσι, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἱεμένων χόσμῳ τῷ Καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δὲ ὑποσχὼν τοὺς δορυφόρους, ἀπεδύσε σφέας, πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. Ταῦτα δὲ ⓓ ποιήσαντι, καὶ δεύτερον πέμψαντι, ἔφραζε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς ⓦ κατέθηκε χώρων τὸ ξείνου τοῦ παρακατήκιν. Τοιοῦτο μὲν ὄφις ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔργον. ἡμέας δὲ αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θῶυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόμεν μεταπεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ μέζονος θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ὀπίσω μαρτυρόμενά τε ὀπίσω καλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατίστα ἀναρχυρεαννίδας ἐς τὰς πόλιας. σόκων ἐῶ μὴ παύσασθε, ἀλλὰ πειρήσασθε τῷ δικαίῳ κατάγοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου τοσαῦτα ἔλεξε τάδε· Ἱππίης δὲ αὖτον ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ὀπίσω καλέσας θεοὺς κείνῳ, ἦ μὲν Κορινθίοις μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀπὸ θεοῦ Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τοῦτοισι ἀμείψατο, οἷα δὲ χρησμοῖς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος. ⓐ δὲ λοιποὶ τὸν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεί τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας ἕκαστος αὐτέων φωνὴν ῥήξας, ᾔρεε τὸν Κορινθίου τοῦ γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτύρεον, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλωίδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἱππίης δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενος, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτεων μὲν οὐδέτερα ᾔρεε, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἷλε Πεισίστρατος ἐόντος αἰχμῆ τοῦ Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον τοῦ ⓔ ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὄντα δὲ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε τοῦ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὀκτὼ συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν ἀπαλλέοντες τὴν χώρην. Ἀθηναῖοι δὲ, ὅτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ τοῦδε μᾶλλον Αἰολεῦσι μέτεον

1 Obtestamur vos ne tyrannides in ciuitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam contra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factum Corinthios. 2 Vbi venissent stati dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed αἰπὰ δὲ suspectum reddit vel ipsa Valla interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἥ τε σφίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφεων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρήγματα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλωμῆς, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ἐπιπέμπει ἐς Μιτυλήνην, ἀγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου. Τούτῳ γὰρ ἀμφοτέρωθι ἐπετράπησαν. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δ' ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πάντα χρῆμα ἐκίνεε, λαβὰ λόγων τοὺς τε Ἀθηναίους πρὸς Ὑστάφερνέα, καὶ ποιέων ἄπρηκτα ὅκως οἱ Ἀθηναῖοι γνοίατο ὑπ' ἑωυτῷ καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐπρησσε, καὶ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ὡς ἐπισχόντας τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ὑστάφερνης ἐκέλευε σφέας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὐκων δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερόμενοι Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δὲ σφι, ἐδέδεκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίοις εἶναι. Νομίζοισι δὴ ταῦτα, καὶ ἁμαρτεβληκόσι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὁ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ξεναγὸς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὐτε δόρυ νομίζοιεν, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶεν. Ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ τοιάδε, ὡς Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ τόδε γε, οὐκ ὀνίκητο, οἷα χάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισε σφέας. πολλοὶ γὰρ οἶκε εἷς εὐπετέστερον ἐξαπατᾶν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβάλλειν, τρεῖς χιλιάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεφαδέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μηλάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα καὶ πρῶτα δοκιμον

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac ceteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quę haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atque omnem operam dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quũ accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienſes (ſi ſalui eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam condicionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atque ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter ceteras præpollebat.[1] Ad quam ciuitatem vbi venit Ariſtagoras, eadem quę in Sparta commemorauit de commodis quæ eſſent in Aſia, deque Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in vſu haberent,[2] facileſque eſſent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius[3] enim ei viſum eſt multos decipere quam vnum: qui ſi Cleomenem ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaq; Athenienſes perſuaſi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato.

γρ. διαβαλεῖν.

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. vn. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

XCVIII Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatem abducti à Megabyzo erant, locum atque vicum per sese incolentes: ad quos vt peruenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus [1] ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit,[2] eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidem, vsque ad mare, deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu [3] illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eodem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox

XCIX à Lesbiis in Dorisçum, vnde terrestri itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum nauibus venere, ducentes vna quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando [4] pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, vbi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & ceterorum

C ciuium Hermophanto. Hac classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὗται ὦν αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγίνοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ τοῦ πλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βουλεύματα ἀπ' οὗ Γῶσι μὲν ἐμελλε οὐδεμίη ὠφελείη ἔσεσθαι, (οὐδὲ ὧν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσειε) ἐπέμψας ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ὡς τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ ἀρχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν· ὡς ὦν ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἢν βουλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ὡς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, καρτά τε ἀασάσθην ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὡς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἐμείναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτοί. ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπίκατο ὡς τὴν θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, ἐπὶ πόδας ἐληλύθεε Περσέων ἵππος πολλή, διώξασα τοὺς Παίονας· ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέξαντο· ἀλλ' ὑπ' Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἤλασαν, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον κομίζαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ χωρίζόμενοι, ἀπίκατο ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δὲ, ὡς οἱ τε Ἀθηναῖοι νέες ἀπίκατο ἔχουσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τῷ πρὸς Χαλκιδέας πολέμῳ συνεπελάβοντο, ὅτε περὶ Χαλκιδέων τε αὐτῶν Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὗτοι ὦν ἐπεί τε σφι ἀπίκατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηλασίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐς στρατὸν ἔστη, ἀλλ' ἐμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἴκοσι, τῷ δὲ ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῇ Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χρεῖ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ τῷδε τῷ στρατῷ Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβαίνουσι τὸν Τμῶλον

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti; vobis quidem ad mare vsque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. Q. d. vestrum est operam dare vt ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, cura nobis erit. 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello aduersus Chalcidenses adiuuerant.

ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, σδενὸς σφι ἀντιωθέντος. αἱρέουσι δ' ἔχουσι τ' ἀκρόπολιος τἄλλα πάντα· τὴν δ' ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιν αὐτῶν σὺκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντας σφέας τ' πόλιν, ἔσχε τόδε· ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦναι, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πλίνθινοι εἶχον, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. Τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο· ἅμα ἅπαν καομένην τὸ ἄστεος. Αὐδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἦσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπλωμένου πάντοθεν, ὥστε τὰ ἐσχατα νεμομένου τὸ πυρός, καὶ σὺκ ἔχοντος ἐξήλασιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ Πακτωλὸν ποταμόν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δ' ἐς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμόν, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. Ἰωνες δὲ ὁρέοντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυνομένους, τοὺς δ', σὺν πλήθει πολλῷ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ σὺν νυκτὶ ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηπτόμενοι Πέρσαι, ὕστερον αὐτὶ ἐνεπίμπρασαν καὶ ἐν Ἕλλησι ἱρά. Τότε δὲ Πέρσαι ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προσωθαυμάσθησαν τῶν, σὺν πλήθεϊ ἐόντες, οὐδὲν ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καὶ χώς σὺν μὲν Σαρδίσι σὺκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας δυσίκτους, ἐπόμενοι δὲ κατ' ἴχνος, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ αὐτεπάχθησαν μὲν Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλοὶ ἑωυτῶν ἔπεσον. καὶ πολλοὺς αὐτέων Πέρσαι φονεύουσι, ὀνομαστούς τε ἄλλους· ἐν τοῖσι δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναῤῥαιρηκότα, καὶ ἐπὶ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοῦ παντὸς ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένους σφέας πολλὰ δὴ ἀγέλων Ἀρισταγόρεω, σὺκ ἔφασαν βουλήσεσθαι σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ὅμως ἦσαν τοῖσι βασιλέα πολέμιοι ἐσκυθίζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis aduenium, easque occurrente nemine, capiunt, omniaque eius vrbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant vrbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum vnam quidam è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam vrbem absumpsit. Ardente vrbe, & vastante iam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in vrbe erant, vndique circumuenti, ex vrbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obuiam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naues. Crematis Sardibus, deflagrauit vna templum Cybeles indigenæ deæ: cuius prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremauerunt. Hoc vbi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciuerunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardibus Iones iam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressique cum illis ex aduerso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum Valcidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & a Simonide Ceo maiorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere, per vrbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista aduersus Darium egerant, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellespontumque inuecti, Byzantium ac ceteras circa vrbes in suam potestatem redegerunt. Inde euecti,

CI CII CIII

1 Repugnante nemine, 2 Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *sed se quisque videlicet. ut Valla iuuat ex præcedentibus hac,* τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι &c.

magnam

magnam Cariæ partem in belli ſocietatem aſciuerunt. nam Caunus,quæ prius ſocietatem facere recuſauerat , vbi Sardis conflagrarunt,& ipſa Ionibus acCIV ceſſit. Cyprii quoque omnes vltro, exceptis Amathuſiis, acceſſerunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Oneſilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cherſis filius,Siromi nepos, EVelthontis pronepos. hic vir , quum ſæpenumero antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellandum ab rege , tunc audiens Ionas rebellaſſe, vehementius vrgere hominem inſtitit. In quo quia nihil proficiebat, obſeruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vna cum ſuis [1] militibus,eum portis excluſit.Gorgus oppido exutus,ad Medos transfugit: eo potitus Oneſilus omnibus Cypriis vt rebellarent ſuadebat : perſuaſis ceteris , Amathuſios rebellare abnuentes obſidione CV circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obſidet,Darius,vt ei nunciatum eſt Sardis captas incenſaſque ab Athenienſibus atque Ionibus , & huius comparandæ claſſis atque rei contexendæ fuiſſe authorem Ariſtagoram Mileſium , fertur, [2] quumprimum hæc audiuit, dixiſſe Iones nihil feciſſe: probe ſciens non fuiſſe illos præ contemptu ſui rebellaturos : deinde interrogaſſe quinam eſſent Athenienſes. Id quum audiſſet, tum arcum poposciſſe,eoque ſumpto,ſagittam quam impoſuerat , in cælum excuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa , dixiſſe , O Iupiter , contingat mihi vt Athenienſes vlciſcar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepiſſe vt ſibi ſemper appoſita cœna,ter diceret,Here,memento CVI Athenienſium. Et quum hoc præcepiſſet,accito ad ſuum conſpectum Hiſtiæo Mileſio , [3] quem ipſe diu diſtinuerat,ita eum fuiſſe alloquutus , Audio Hiſtiæe procuratorem tuum,cui tu Miletum demandaſti , nouas aduerſum me res eſſe molitum.viris enim ex altera continente perſuaſit vt Iones ſequerentur , (qui mihi commiſſorum pœnas dabunt) eoſque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam ſine tuis conſiliis actum eſt? Proinde vide ne rurſus teipſum in culpam induas. Ad hæc Hiſtiæus, Quodnam, inquit,rex protuliſti verbum? mene conſulere rem quæ

Καρίης τ' πολλὸν πρεσεκτήσαντο σφίσι συμμάχην εἶ. ἦν γὰρ τὸν Καῦνον πρότερον βουλόμενον συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, ὅτε σφι καὶ αὐτὴ πρεσεγένετο. Κύπριοι δ' ἐθελονταὶ σφι πάντες πρεσετέλοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπὸς ἦσαν γὰρ λέγοι ὧδε ἀπὸ Μήδων τὸν Ὀνήσιλος, Γόργυ μὲν τὸν Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τὸν Σιρώμυ τὸν Εὐέλθοντος παῖς. τοῦτ' ὦν ὁ ἀνὴρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον Γόργυν παρῃρέατο ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλῆος, τότε δὴ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστεῶτας, πάγχυ ἐπιχείμενος ἔνηγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε Γόργυν, ἐνθαῦτα μιν φυλάξας ἐξελθόντα ἐκ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργυς μὲν δὴ στρεπτεὶς τὴν πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους σφι ἀπίσασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους αὐτέων ἔσχε, Ἀμαθουσίους δὲ βουλομένους μὲν πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε πρεσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλέι δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλόσας ἐμπρησθεῖσαι ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν ἡγεμόνα φάσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε τοῦτο σφι συμφορὴν γενέσθαι, Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων ὁδόν τινα λόγον ποιησάμενον, δι' εἰδότα ὡς οὐτοί γε οὐ κατὰ πρόφασιν ἀποστάντες, ἔρεσθαι οἵτινες εἶεν Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οἰστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι· καὶ μιν ἐς τὴν Ἀθηναίους τίσασθαι. εἶπόντα δὲ ταῦτα, πρεσστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου πρεσκειμένου αἰεί, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Πρεσστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν, Πυθάνομαι Ἱστιαῖε βπίξηπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. αἴδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαναγαγὼν, ἐς Ἴωνας σοὶ ἀνδράσι, τοὺς δώσω τίσασθαι ἐμοὶ δίκην τῆς ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπαθε, Σαρδίων με ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' αὖ τὸ σῶν βουλευμάτων [illegible] τοιοῦτον μὴ ἐπορῆχθαι; ὅρα μὴ δεύτερος ἐὼν τὸν ἀρτίην ἀρῇς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ οἷον ἔφθεγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεύσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ

1 *Legit* στρατιώτῃσι *pro* στασιώτῃσι. 2 Vbi hæc audiuit,Iones contempſiſſe,*vel*,*nihili feciſſe*,quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem ſciret,deinde interr. 3 Quem à longo iam tempore detinebat.*vel*,*retinebat*,

» σοί γε ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀναφήσειν;
» τί δ' ἂν δεόμενος, ποιέοιμι ταῦτα; τοῦ δὲ ἐν-
» δεὴς ἐών; τῷ πάρεστι μοὶ πάντα ὅσα περ σοί, πάντων
» δὲ περὶ σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιοῦμαι;
» ἀλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον οἷον σὺ ἔφρηκας τρήσει ὁ ἐ-
» μὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἑωυτῷ βαλλόμενον πε-
» ρηχέναι. ἄρχω δὲ ἐγὼ τοῦδε ἀνδεκομαι Ⓦ
» λόγου, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώ-
» τερον τρήσουσι περὶ τρήγματα τά σά. εἰ δ' ἄ-
» ρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας ὦ βασι- 10
» λεῦ, μάθε οἷον τρῆγμα ἐργάσεο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσ-
» σης ἀναστήσας. Ἴωνες γὰρ οἵδε, ἐμοῦ
» ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἵ-
» μερον εἶχον· ἐμεῦ δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη
» πόλις ἂν ἐτρέπετο. νῦν ὦν ὡς τάχιστά με ἄφες πο-
» ρευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι πάντα τε πάντα καταρ-
» τήσω ἐς τοὔμπαλιν, καὶ Ⓦ Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον τὸν
» τάδε μηχανησάμενον, ἐκχειρίδιον ποιήσω. 20
» τάδε δὲ ἔτι νόον Ⓦ σὸν ποιήσας, θεοῖς ἐπόμενος
» σὸν βασιλήιος, μὴ μοῦνον ὑπερτερέειν ἐν δύναται Ⓦ
» ἐχθρῶν τῶν, καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι
» Σαρδὼ νῆσον τῇ μεγίστῃ, δασμοφόρον ποιή-
» σω. Ἱστιαῖος μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δα-
ρεῖος δὲ, ἐπείθετο· καὶ μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐ-
πεὰν τὰ ὑπέκκειτο Ⓐ ἐπιτελέῃ ποιήσας, ὡς φαί-
νεσθαί Ⓐ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγε-
λίη τε περὶ τῶν Σαρδίων ὡς βασιλέα αἰτίη,
καὶ Δαρεῖος τά περ ἔτι ὃ ἔξον ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς
λόγους ἦλθε, καὶ Ἱστιαῖος μεμεμφόμενος ὑπὸ Δα-
ρείου, ἐκομίζετο ὅτι θάλασσαν· ἐν τούτῳ πάντι 30
208 τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα-
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίοις ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ
στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον,
ἄνδρα Πέρσῃσι, περιδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶ-
ναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας δι-
έπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμενος σφέας. Ἴ-
ωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἦκον πολ-
λῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύ-
προν, καὶ Ⓐ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς
Κιλικίης, ἦισαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῇ- 40
σι δὲ νηυσὶ Ⓐ Φοίνικες περιέπλωον τὴν ἄκρην,
αἳ καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ
τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου,
» συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς, Ἄν-
» δρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς Ⓐ Κύπριοι,

tibi sit quippiam siue multum siue parũ
moleſtiæ allatura? Quid mihi quærens
iſta facerem? aut cuius rei indigens? cui
omnia adſunt quæ tibi? quem tu omniũ
conſiliorum tuorum communione dig-
naris? Quod ſi iſtud quod ais egit pro-
curator meus, ſic habeto, id eum feci-
ſſe ſuo conſilio. [1] Principio rationem i-
ſtam non admitto, Mileſios ac meum
procuratorem quippiam rerum no-
uarum feciſſe aduerſus ſtatum tuum:
ſiquid tamen huiuſmodi faciunt, & tu
id quod eſt audiſti, rex, intellige quid
rei egeris quod me à mari ablegandum
putaſti. nam Iones id agere aggreſſi
ſunt poſtquam ego ex ipſorum con-
ſpectu ſum amotus, cuius aggrediendi
iam pridem libidine tenebantur: quod
ſi ego in Ionia fuiſſem, nulla profecto
ſe ciuitas commouiſſet. Proinde nunc
propere dimitte me vt in Ioniam con-
tendam, illic omnia negocia tibi in in-
tegrum reſtituturus, & hunc Mileti pro-
curatorem, harum rerum machinato-
rem, in tuam poteſtatem redacturus.
Hæc, quum ex animi tui ſententia con-
fecero, iuro per deos regios me non
prius exututum hanc veſtem, qua in-
dutus in Ioniam deſcendam, quam Sar-
diniam inſulam maximam tibi tributa-
riam reddam. Hæc Hiſtiæus fallendi CVII
gratia dicebat. quibus perſuaſus, Darius
hominem dimiſit, præcipiens vt poſtea-
quam ea quæ ſpoponderat præſtitiſſet,
ad ſe Suſa reuerteretur. Dum nuncius CVIII
de Sardibus ad regem venit, Dariuſque
illam rem arcu fecit, & Hiſtiæum eſt al-
loquutus, Hiſtiæuſque ab eo dimiſſus
ad mare ſe contulit, hoc interea omni
tempore hæc geſta ſunt: Oneſilo Sala-
minio Amathuſios obſidenti nuncius
affertur, [2] Artybium virum inter Perſas
eximium cum magna vi Perſarum cur-
ſum tenere in Cyprum. Quo accepto,
Oneſilus legatos paſſim in Ioniam di-
mittit ad Iones euocandos: qui non diu
in deliberando cunctati, cum magna
claſſe ad eum ſe contulerunt. Et quum
Cyprum tenuiſſent, Perſę nauibus è Ci-
licia traiecerunt, terreſtrique itinere Sa-
laminem contenderunt, Phœnicibus
claſſe circumeuntibus promontorium
quæ Claues Cypri vocantur. His ea CIX
facientibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones,
vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorſus fidem his verbis abrogo, Mileſ. 2 Artybium Perſam cum numeroſa manu Perſica, Cyprum aduentare. Ad verbum, Expectari in Cyprum. Id eſt, Eum in Cyprum aduentum expectari. Valla autem hic προσδόκιμον cum δόκιμον confudit.

cum V-

cum vtris dimicare velitis, cum Perſis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cum Perſis acie confligere, iam tempus eſt è nauibus egrediendi; & in acie ſtandi, vt nos veſtras ingreſſi naues, cum Phœnicibus dimicemus: ſin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus eſt eligatis, vt quantum in nobis ſitum eſt, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos miſit ad mare tutandum, non ad naues tradendas, quo ipſi cum Perſis in terra confligeremus. [1] Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis paſſi eſtis reminiſcẽtes, viros egregios vos oſtendere. Hæc
cx Iones reſponderunt. Poſt hæc Perſis in campum Salaminium tendẽtibus, Cyprii reges aduerſus alios hoſtes conſtituerunt alios Cyprios: aduerſus Perſas, optimum quenque Salaminiorũ ac Solienſium. Aduerſus Artybium Perſarum ducem Oneſilus vltro conſtitit.
cxi Inſidebat Artybius equo in armatum erigere ſe docto. Quod audiens Oneſilus, ad ſatellitẽ ſuum (erat enim ei ſatelles ſane quam peritus rei bellicæ, & alioqui [2] ſolertiæ plenus) Audio, inquit, Artybii equum edoctum ſe erigere, & pedibus ſimul atque ore [3] eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito vtrum malis obſeruare, equumne tibi feriendum, an ipſum Artybium. Ad quem ſeruus ſuus, Ego vero, inquit, rex, paratus ſum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis eſſe conducibilius ſentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. ſiue enim talẽ occidas, decori tibi fore: ſiue (quod ſecundum eſt) à tali occidaris, (quod abſit) dimidium mali eſſe. nos vero famulos cum famulis hoſtium debere cõfligere. Nam quod ad equum attinet, non eſt cauſſa cur eius artificium extimeſcas. recipio enim tibi eum poſthac
cxii aduerſus neminem ſe erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terreſtres naualeſque: & claſſe quidem Iones eo die ſtrenue pugnantes ſuperauere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem,

ὁκοτέροισι βούλεαι προσφέρεσθαι, Πέρσῃσι Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεαι παῖσαι Περσέων ἀμπειρέειν, ὥρη σε ἐκ τῶν νεῶν ἐκβαίνειν· εἰ δὲ ἐν νηυσὶ ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν ἐστάναι πεζῇ, ἡμέας ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν καὶ ὑμεῖς ἐστε, Φοίνιξι αὐταγωνιεῖσθε. εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεαι ἀμπειρέεσθαι, ποιέειν χρεών ὅσῃ ὑμέας. ὁκότερ' ἂν δὴ τούτεων ἔλῃαι, ὅκως δὲ κατ' ἡμέας ἔσται ἥ τε Ἰωνίη καὶ Κύπρος ἐλευθέρη. ἐπὶ τοῦτο Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νῦν ὅκου ἐτάχθημεν, ταύτην πειρησόμεθα χρηστοὶ ἦμεν. ὑμέας δὲ χρεών ὅστις ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τοῦτοισι ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ, ἐκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέπαυσαν οἱ βασιλῆες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους καὶ τοὺς ἀρίστους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμινίων καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέταξαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντετάξατο Ὀνήσιλος. Ἦρχε δὲ ἵππων ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὁπλίτην ἀντιτάσσεσθαι ὀρθόν. συνήμενος ὦν τοῦτο ὁ Ὀνήσιλος, ἐὼν γὰρ οἱ ἀσαφὴς ἡγεμὼν μὲν ἐς τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἀνὴρ λήμαλος πλέος, εἶπε πρὸς ὅτον, Πυθάνομαί σε Ἀρτυβίου ἵππον ἐπαμύνειν ὀρθόν, ἐς ποσὶ καὶ σώματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸ ἀντίξοον· σὺ ὦν βουλευσάμενος, αὐτίκα εἶπε ὁκότερον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, ἑτοῖμός μοι ἐγὼ εἰμὶ ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ δὲ ἕτερον αὐτέων, ἢ πρώτως δὲ ἀντιτάξῃς σύ. ὡς μύθου ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστατον, φέρε σῶ. βασιλῆα μὲν ἐς στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημι βασιλέα τε καὶ στρατηγῶν προσφέρεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καλὸν ἄνδρα στρατηγὸν, μέγα τοι γίνεσθαι. καὶ δεύτερα, ἐπεὶ σε ἐκεῖνος (δὲ μὴ γένοιτο) ἐπὶ ἀξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν, ἡμίσεα συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέροισί τε ὑπηρέτῃσι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππων, τῶν σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς. ἐγὼ γὰρ δή τοι ἐπιδέκομαι μήτε μὲν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐνάντιον. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ ταῦτα συνέμισγε τὰς στρατιὰς πεζῇ, καὶ νηυσί. νησὶ μὲν νῦν Ἴωνες ἄριστοι γενόμενοι, τοιούτῳ τῷ ἡμέρῃ ὑπερέβαλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τούτεων Σάμιοι ἠείσθυσαν· πεζῇ δὲ,

1 Nos itaque vbi collocati ſumus, vt oper. *vel, In munere quod nobis iniunctum eſt.* 2 Audaciæ plenus. *Vel,* animoſus. *Vel,* magnos ſpiritus gerens. *Sed rectius* λήματος *quam* λήμματος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel,* Eum in quem feratur, aut inſurgat, conficere. *quod melius reſpondet verbo* ἐπιτρέχειν.

ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. vbi concurſum eſt, dum acies dimicant,
κατὰ δὲ στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο, ὡς circa imperatores hoc actum eſt: Vbi
ἐφέρετο τρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὅτι ὑπὸ ἵππου Artybius equo cui inſidebat in Oneſilū
κατήμενος ὁ Ὀνήσιλος, καὶ ξυνεβέβηκε τῇ ἵππῳ ἀσπὶς inuectus eſt, Oneſilus (vri conuenerat
ἐπὶ τῇσι, παίει τὸν ἐφορμέοντα ὦν τὸν Ἀρτύβιον. ἐ- cum ſatellite) ipſe inuadentem Artybi-
πιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ὅτι τὸν Ὀνησίλου um ferit, eius ſatelles ſublatos equi pe-
ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Καρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαρεῖται τοὺς des in Oneſili ſcutum eos iactantis, *fal-*
ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν *ce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ τῷδε ἔπεσε. τῶν δὲ ἄλλων Perſarum imperator illic vna cum equo
209 Κυπρίων, τοῖσι ἐπεβούλευσε Ὀνήσιλος Γερσίεω τοῦ corruit. Ceteris autem pugnando oc- CXIII
Κυπρίου βασιλέος, ἐόντος τυράννου Σολαμινίων, ἐπεὶ cupatis, Teſenor Curii tyrannus, non
δὲ ἐκεῖνος ἐπεπτώκεε, οὐκέτι ἔμενον οἱ ἄλλοι Κύπριοι parum circa ſe copiarum habens, pro-
ἀλλὰ ἐτράποντο φεύγοντες. ἐνθαῦτα δὴ καὶ οἱ ἐν τῇσι didit ſocios Curienſes. (hi Argiuorum
ἁμάξῃσι ἐπιβεβηκότες Σολαμίνιοι ἐποίεον τὰ αὐτὰ τοῖσι coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum pro-
Κυπρίοισι. ἀπολομένων δὲ τούτων, κατὰ τάχος ἐπὶ ditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus
Γέρσῃ τὸν Κυπρίων τετραμμένῳ δὲ τῷ στρατοπέδῳ, δῆ- vehebantur, idem fecere. quo ex facto
λοί τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horū
ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἐκίνησε, καὶ ὁ Σολίων βα- acie in fugam verſa, cū alii multi occu-
σιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ buere, tum vero Oneſilus Cherſis filius,
τούτου τοῦ Σόλωνος τοῦ Ἀθηναίου ἀπικομένου ἐς Κύπρον, qui Cyprios ad defectionem induxerat,
ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυραννων μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν & Soliorū rex Ariſtocyprus Philocypri
νῦν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες filius, eius, inquam, Philocypri quem
τὴν κεφαλὴν, ἐκόμιζον ἐς Ἀμαθοῦντα. καί μιν ἀπε- Solon Athenienſis Cyprū profectus in-
κρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. χρεμαμένης δὲ τῆς κεφα- ter tyrannos maxime verſibus celebra-
λῆς, ἐπεὶ ἔσπης ἤδη κοίλης, ἐσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς uit. Oneſili caput Amathuſii, quoniam CXIV
αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τοῦτο δὲ ἐλθόμενοι τοιοῦτο, ipſos obſederat, exciſum in oppidū re-
ἐχρεώνλο γὰρ περὶ αὐτοῦ οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμμένοντι σφι, tulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt.
τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεω δὲ θύειν Quod ſuſpenſum quum iam exinaniri
ὡς ἥρωι αὐτὰ πρῶτα ἔτεος καὶ σφι ποιοῦσι ταῦτα, ἀμείνονα eſſet, ingreſſum apum examen fauo re-
σωσοίσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν νῦν ἐποίεον ταῦτα. ὁ δὲ ferſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nā
μέζεις ἐμεῦ. Γῶνες δὲ καὶ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, oraculum conſuluere) redditum eſt vt
ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, depoſitum caput humarent, Oneſiloq;
καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, quotannis tanquam heroi ſacrificarent.
πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ hoc facientibus, melius cum eis actum
τοῦ Σαλαμινίων παραδιδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Γῶνες iri. quod Amathuſii ad meam vſq; me-
ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Γωνίλην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ moriam faciebant. Iones, & alii qui CXV
πολίων αὐτέχε χρόνον ὅσπερ πλεῖσον πολιορκευμένη Σόλοι, ad Cyprum pugna nauali dimicauerant,
τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ ἑλόντες Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ vbi didicere res Oneſili perditas, & ce-
σφι αὐτοὶ ἐλαύνεσθαι ἠνώμοσαν, αὖτις ἐκ νέης καλ- teras Cypriorum vrbes obſeſſas præter
εσθέντες· Δαυείσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Salaminem, eam autem Gorgo priſtino
Γαύμης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ ἔχοντες regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam
καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ὑπεκδυόμενοι τοὺς ἐς Σάρδις redire maturauerunt. Ciuitatum autem
στρατευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐπεξελθόντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, ἐόντες ὑπεκδεδρηκότες τὰς Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli
πόλιας ἐπόρθεον. Δαυείσης μὲν στρατόπεδος ἐς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, ἔλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſe
quā obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprii, CXVI
quum annum liberi fuiſſent, denuo in
ſeruitutē ſunt redacti. At Dauriſes, qui
filiam Darii in matrimonium habebat,
Hymeeſque & Otanes, atque alii Perſa-
rum duces, & ipſi filias Darii in matri-
monio habentes, perſequuti eos Iones
qui aduerſus Sardis expeditionem fece-
rant, poſtquam in naues repulerunt
prœlio victos, dehinc inter ſe partiti
ſunt vrbes quas expugnarant. Dauriſes CXVII
quidem conuerſus ad vrbes in Hel-
leſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit
Abydum & Percotem, Lampſacum &
Pæſon,

21. Περκώτην.

Pæson, singulas diebus singulis. ¶ Cui à Pæso ad vrbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defecisse. igitur conuerso itinere ex Hellesponto aduersus
cxviii Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduentu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conueniunt, atque ad amnem Marsyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Cariis, multæ sunt à multis dictæ sententiæ: sed optima omnium, meo iudicio, à [1] Pixodoro Mausoli filio, viro Cindyensi, qui Syennesis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc sententia dicebatur vt transmisso Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoste congrederentur, vt sublata spe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur [2] meliores quam natura essent. Verum hæc sententia nõ peruicit, sed illa, vt Persis potius à tergo Mæander esset, vt si Persæ fugam facientes euaderent, tamen in flumen inci-
cxix dentes, abire non possent. Post hæc quum adessent Persæ, ac Mæandrum transissent, ibi super amnem Marsyam Cares prœlium conseruere cum Persis acre atque diuturnum: ad postremum præ multitudine hostium terga vertunt. Quo in prœlio, Persarum cecidere duo millia, Carum decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Iouis militaris templum se receperunt, in magnum atque sacrum lucum platanorum. Soli autem ex iis quos nouimus, Cares sunt qui Ioui militari hostias offerant. Huc Cares quum se recepissent, de salute consultabant, vtrum sese Persis dedere, an Asiam penitus relinquere
cxx satius esset. De hac re consultantibus, subsidio venere Milesii cum sociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rursus ad bellum instaurandum animantur, & cum inuadentibus Persis concurrunt: & quum diutius quam prius dimicatum esset, fugantur, multis cæsis,
cxxi Milesiorum præcipue. Post acceptam calamitatem hãc Cares copiis reparatis [3] repugnauerunt. Audientes enim vrbes suas inuasum iri à Persis, insidias illis in via quæ in Mylassa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylassensi. In eas insidias Persæ noctu incidentes, obtruncati sunt cũ ducibus suis Daurise & Amorge & Sisamace, necnon Myrse Gygis filio. Hunc in mo-
cxxii dum interiere hi Persæ. Hymees autem

Παισόν. ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης ἄρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ἤδη Πάριον πόλιν, ἦλθε ἄγγελίη, ὡς Κᾶρας πρὸς Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὴν στρατιὴν ἤδη τὴν Καρίην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαρείου ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκὰς τὰς καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὀρέων ἐκ τῆς Ἱδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγένοντο βουλαὶ διάφοροι πολλαί, καὶ δοκέειν γε δοκέουσι εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ἐς τὴν Κιλίκων βασιλέος Συεννέσιος ἐόντος γαμβρεόν· τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον ἔχειν τοὺς Κᾶρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας ποταμὸν, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκάζοιντο, γλωιόνες ἔτι ἀμείνονες τὴν φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γενέσθαι Μαίανδρον μέζον ἡ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα ἢν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐκταράξωσι τὴν συμβολὴν, ὡς οὐκ ἔπονος ἦισι ἐς τὸν ποταμὸν ἐκπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα δὴ παρὰ τὴν Μαρσύην ποταμὸν συνέβαλλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ δὴ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐκράτησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων καθίδρυσαν Λαβραύνδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἄγιον ἄλσος πλατάνων, μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Καρῶν εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀναγίζουσι. κατειληθέντες δὲ ὑπὸ τοιῶνδε, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ἢ ὑποτελέα οἱ δώσοντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὴν Ἀσίην, ἀμείνονα ῥήξουσι. Βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα προεγίνοντο βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὴ, τὰ μὲν πρότερον Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖθις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἐτέοντο. καὶ ὑπό τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλοισι, καὶ μαχεσάμενοι ὑπὲρ πλέον ἢ πρότερον, ἐνάσθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο δὴ πρῶτα, ἀνελαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατιὴ ἐξ ὁρμέαται οἱ Πέρσαι ὑπὸ τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τῷ ὑπὸ Δάσκυλείῳ ὁδὸν· ἐς τὸν ἐμπεσόντες Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ Κᾶρες τῆγοὶ αὐτέων, Δαρείσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόγου τούτου ἡμέμφθην ἐγὼ Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων ὕστερον διεφθάρησαν. Ὑμέας δὲ

1 Pixodaro. 2 Fortiores, *vel*, magis strenui. 3 *Pro*, Pugnam instaurarunt. *vel*, Denuo pugnarunt.

καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἀπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, πρὸ πόλιος ἐς τὴν Προποντίδα, ἔσχε Κίον τὴν Μυσίην. Ταύτην δὲ ἑλὼν, ὡς ἐπύθετο Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαρεῖον, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ Ἑλλήσποντον ἦγε στρατόν· καὶ ἔσχε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, ἔσχε δὲ Γεργίθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν, αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νόσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Ἐπὶ μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπάλθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἐνῆν δὴ (ὡς διέδεξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄχρος, ὃς παρέξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκεφαλήσας πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα. πρὸς δὲ καὶ ἀδύνατα ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑποβαλέεσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν τι ὑπάρχειν ἐσ, ἢν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου. Εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὼ ἐκ τῆς Ἰωνίης ταύτης ἀναχὰς ἐς Βοιωτίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε τοῦτο Δαρείου δωρεὴν λαβών. Ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδέτερον γνώμην ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τείχεος οἰκοδομησαμένους ἡσυχίην ἄγειν, ἢν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεωμένους, κατελθοῦσι ἐς τὴν Μίλητον. Ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτὰρ ὁ Ἀρισταγόρης ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ τῶν Μιλησίων πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· καὶ ἔσχε τὸν χῶρον ἐφ' ὃν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιν πᾶσαν ἑκατόμβοιος, καὶ βουλόμενον τῶν Θρηίκων ὑποστρώσασθαι ἄρχειν.

(qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui aduersus Sardis militauerant) ad Propontidē conuersus cepit Cion Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisem relicto Hellesponto tendere aduersus Cariam, omissa Propontide, in Hellespontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas [1] qui à priscis Teucris relicti fuerant. Et ipse quidem Hymees, quū has gentes cepisset, morbo decessit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. CXXIII Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduersus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. CXXIV Quibus oppidis captis, Aristagoras Milesius, vbi hoc accepit, non erat compos mentis, vt qui perturbasset Ioniam, & magna negocia cōfudisset. Itaque cernens hæc, vbi constitit ei rem effici non posse, nec Darium regem superari, de fugiendo deliberabat, conuocatisque suæ factionis hominibus, [2] consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam, vel in Myrcynum Edonum, quam Histiæus, à Dario ea donatus, mœnibus struxerat. Hęc Aristagoras percontabatur. CXXV Verum Hecatæus Hegesandri filius, [3] vir logopœos, negabat coloniam alteruträ deducendam: sed, si Mileto ciicerentur, mœnia in Lero insula ædificanda, atque illic quiescendum: deinde illinc Miletum esse remeandum. Hoc consulebat Hecatæus. CXXVI Sed Aristagoras, cuius sententia præcipue erat abeundi in Myrcinum, demandata [4] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipse sumtis secum omnibus voluntariis in Thraciā nauigauit, regionemque obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum vrbem obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus est.

1 Qui ex priscis T. rel. fuerant, *vel, remanserant.* 2 *Cum eis* deliberabat, satius esse dicens perfugium aliquod se habere, si forte Mileto expellerentur. anne igitur se coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hist. *Vbi autem Valla sua illa* septentrionalia loca *inuenerit non video, nisi ex* ὑπάρχον *fecerit* ὑπάρχειν. 3 Historicus. 4 *Mirum si Valla ita scriptum reliquit, vt Miletus viri illius sit nomen. quum in nostris exempl. sit domi* ἀναξ *Pythagora.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER sextus, qui inscribitur ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ, ἐπιγραφομένη ΕΡΑΤΩ.

ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Miletityrannus, [1] à Dario commeatum adeptus, Sardis venit. eo quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardiũ præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimo mirari quod actum esset, tanquam eius rei prorsus ignarus, [2] Artaphernes, qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histiæ, sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus, tanquam rei ignarum, verjxus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, [3] regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is quum in Chium transmisisset, à Chiis in vincula coniectus est, [4] exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res nouas moliendas: sed vbi omnem cognouere rationem, quod regi hostis esset, hominem soluerunt. Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus cur ita prompte Aristagoræ vt à rege deficeret [5] delegasset, & tanta clade Iones affecisset, [6] non dixit caussam penes illos merito fuisse, sed regem Darium constituisse, Phœnices è sedibus suis amotos in Ioniã transferre, & Iones in Phœnicẽ, & hac caussa litteras ea de re se misisse. *Quibus verbis,* [7] quũ nihil omnino rex cõstituisset, ipse Iones terrefaciebat. Post hæc ad Persas qui Sardibus erant,

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νεν Ἰωνίλιν ἀποστήσας, ὕτω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μετεμψώμενος τὸν Δαρεῖον, παρὼν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, κατὶ τοῖόν τι δοκέοι Ἴωνας ἀπεργάσασθαι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωυμάζειν τε τὸ γιγνόμενον, ὡς οὐδὲν δηθὲν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπισάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὰ ἀπεκέλευε τῆς ἀποστάσιος, Οὕτω νυ Ἱστιαίε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τὸν μὲν ὑποδημα ἔρραψας μοῦ σύ, ὑποδήσεται δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὸν ἀποστάσιν ἔχοντα εἶπε· Ἱστιαῖος δὲ, δείσας ὡς σωιεύντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὸν τοῦτον ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ὡς θαλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσεσθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τὸν πρὸς Δαρεῖον πολέμου. Διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέδη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτὸν ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸ πρῶτα λόγῳ, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ ἐπειρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος καὶ τότε πρόθυμος οὕτω ἐπέστειλε τῶν Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶπε Ἴωνας ἐξεργασμένος· τὴν μὲν ἡγεμονίην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγε σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσας, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τούτεων εἵνεκα ἐπισείλειε. τόδε μὲν πρώτους ταῦτα βασιλέος βουλευσαμένου, ἐδεδίεσαν τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων

1 A Dario dimissus, 2 Artaphernes illum astute respondere videns, dixit, vt qui veram defectionis caussam compertam haberet. 3 Rege Dario decepto, in cuius potest. quum Sard. inf. max. se redacturum esset pollicitus, subiit pr. 4 Iudicantibus, *vel*, *Existimantibus.* 5 Per litteras, *vel per nuncios* suasisset, *aut imperasset.* 6 Veram caussam illis minime exposuit. 7 Quũ rex hæc *facere* minime deliberasset,

ἔπεμπε βιβλία, ὡς προλελεγμένων αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοῦτον μὲν ἀπενείκαντα οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνει. ὁ δέ, μαθὼν ἅπερ ὁ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν πρὸς τὸν Ἰσταίου, δοῦναι φέροντα τοῖσι ἦλθε φέρων, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ πρὸς τὸν Περσέων αὐτὸν πέμποντα Ἰσταίῳ, ἑωυτῷ δοῦναι. τούτεων δὲ γινομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε συχνοὺς τῶν πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σαρδις μὲν δὴ ἐγένετο τοσαῦτα. Ἰσταῖον δέ, τούτων ἀποσφαλέντα τὰς ἐλπίδας, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτὸν Ἰσταίῳ δεηθέντος. ὁ δὲ Μιλήσιοι ἀσμένως ἀπαλλαχθέντες τὴν Ἀρισταγόρεω, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὸ χωρίον, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. ὡς δὲ (νυκτὸς γὰρ ἔσπευδε βίῃ ἐπειρᾶτο καλιὴν ὁ Ἰσταῖος ἐς τὴν Μίλητον) τιτρώσκεται μηρὸν ὑπό του τῶν Μιλησίων. ὁμῶς δὲ ὡς ἀπωσθεὶς ὑπ' ἑωυτοῦ ἦλθε, ἀπεκρύπτετο ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπείθησαν γὰρ οἱ Χῖοι ὥστε ἑωυτῶν δυῶν παρέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δυῶν παρέας. ὡς δέ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἰσταίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνταῦτα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσιας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἰσταίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι. Ἰσταῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅτι δὲ Μίλητον αὐτῶν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἐπύθοντο προσδέκιμος συστρατεύσεσθαι, συστρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιησάμενοι στρατόπεδον, ἦλαυνον ὅτι τὴν Μίλητον, τἆλλα πολίσματα πρὸ ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τὸ δὲ ναυτικὸν Φοίνικες μὲν ἔσπευδον προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅτι πρὸς Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δέ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρόβουλοι σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς βουλὴν ἔδοξε χώσαι, καὶ βαλλομένοισι, ἔδοξε πρὸς μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αὐλίζεσθαι Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλήσαι, καὶ ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι πρὸς τάχιστα ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὑπὲρ τῆς πόλι τῆς Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς πληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν καὶ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι πρὸς Αἰολίδα γῇ νέμονται.

litteras dat, tanquam ſecum antea de rebellione colloquutos: quas litteras fecit per nuncium quendam Hermippum Ataraniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem V tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animũ inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote guſtata libertate. [1] Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita reiectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [2] Leſbiiſque vt ſibi traderent naues perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique ſubſidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc VI agentibus, aduerſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius pariter & terreſtris [3] in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in vnum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos ad- VII uerſus Miletum & cetera Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerunt ſuos quiq; primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias aduerſus Perſas contrahi, [4] ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, ceteros claſſem inſtruere nulla naui prætermiſſa: inſtructaque claſſe, primo quoq; tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autem, parua quædam eſt inſula, vbi Mileſiorum obiacens. Poſt hæc imple- VIII tis nauibus Iones præſto fuerunt, comitantibus Æolibus [5] qui incolunt Leſbũ:

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quumque Leſbiis vt ſibi naues darent perſuaſiſſet, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibique ſubſidentes nauigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere, &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt,

atque

atque ita aciem instruxerunt : Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum nauibus : Miusii cum tribus nauibus. His contigui Teii, decem & septem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenses: Erythræi quidem,cum octo nauibus,Phocenses vero cum tribus.Phocensibus adhærebant Lesbii cum nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samii cum sexaginta nauibus, tenentes cornu occasum versus. In summa,omnium numerus, trecentæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ vero, numero sexcentæ. Quæ vbi & ipsæ in agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarum,audita multitudine nauium, iamdudum extimuerunt ne illos superare, neve Miletum, nisi mari potiti essent, capere non possent, simulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabant,horum quicunque aderant conuocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [1] qui vestrûm de domo regia bene meritus est, nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos, quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incensum iri, nihil violentius quam antea passuros: sinminus ista facere sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite euentura,quæ certe euenient:ipsos prœlio victos in seruitutem rapiendos,liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus,Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatum miserunt. Iones ad quos ii nuncii peruenerunt, contemnere hæc,nec animum ad proditionem faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denunciari existimantes. Hoc, simulatque Miletum Persæ applicuere, gestum est ¶ Mox quũ ad Ladam Iones coacti essent,conciliaque haberentur,& aliæ ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est,

ἐπάσσοντο ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω ἔχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. ἔιχοντο δὲ τούτεων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ Μυόπιοι τρισὶ νηυσί· Μυησίων δὲ Τήιοι εἴχοντο ἐπτὰ καὶ δέκα νηυσί· Τηίων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθρηῖοί τε ἐπάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθρηῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἴχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐπάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τούτεων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τετρακόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ ἀνὰ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐπῆσαν ἐπὶ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ ἦσαν ἐπικρατέειν, καὶ ἔτι τε μὴ οἷοί τε ἔσαν ἑλεῖν Μίλητον, μὴ σχόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακὰ μεγάλα λαβεῖν. ταῦτα δοκεῦντες, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ ἦσαν Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τούτεων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων βούλεται ποιήσας φανῆναι τῷ βασιλῆος οἶκον· τοῦτο γὰρ ἑωυτῷ ἕκαστος ὑμέων πολίτας πειρεέσθω ἀποχρίζων ἀπὸ τῶν λοιπῶν συμμαχικῶν· προσιόντες δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πεισόμενοί τε ἀγαθὰ οὐδὲν διὰ ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν ἢ πρότερον ἔιχον. εἰ δὲ τἀναντία μὴ ποιήσουσι, ἐπὶ πάντας ὁδὸν ποιεύμενοι μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἀπειλέοντες, τάδε σφεας κατέξει, ὡς ἀνδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀναστάσους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον τάδε· τῶν δὲ Ἰώνων ἐπὶ τυραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἀγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς ἀπίκοντο αὐτοὺς αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὰ προδοσίην· ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἀγγέλλειν. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐλίνουλο ἀγορή. καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιέων στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

1 Nunc extent alicuius vestrûm in regiam domum beneficia.

» Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τὰ ἀκμῆς ἔχοντα ἡμῖν τὰ πρήγματα,
» Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοι-
» σι ὡς δρηπέτῃσι. νῦν ὦν ὑμέες, ἢν μὴ βούλησθε τὰ-
» λαιπωρίας ὑποδέκεσθαι, ὃ πρόσθε μὴ πόνος ὑ-
» μῖν ἔσται, οἷοί τε ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἀν-
» τιοίους, εἰ ἐλευθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ
» προέσεσθε, ὀδεμίλεω ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ
» δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέι τὸ ἀποστάσιος. ἀλλ'
» ἐμοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ὑπιτρέψατε. καὶ
» ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ μὴ συμ-
» μίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγοντας, πολλὸν ἐλασ-
σώσεσθαι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ὑπιτρέποισι
σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσοφῶ· ὁ δὲ, ἀέραγον ἐκβάσκοντε ὑπὸ
χέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκ-
πλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων, καὶ τοὺς
ὑπερβάτας ὁπλίσιε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔ-
χεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι'
ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ
ἐποίεον τὸ κελευόμενον. τῇ δὲ ὑστέρῃσι, οἱ Ἴωνες,
οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετυμμένοι τε κα-
λαιπωρίῃσί τε καὶ ἠελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε,
» Τίνα δαιμόνων παρεβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν;
» οἵτινες προδιαφθείραντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ
» νότου, ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς,
» ὑπερβάντες ἡμέας ἑωυτοὺς ἔχομεν; ὁ δὲ, προσλα-
» βὼν ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι αἰνοτάτῃσι· καὶ δὴ πολ-
» λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ὑπε-
» δοξοι τοῦτο τοῦτο πείσεσθαι. πρό τε τούτων τοῦ κακοῦ, ἡ-
» μῖν γε χρεὸν καὶ ὀπίσω μηδὲ παθεῖν ὅτι, ἢ τι μέλλομεν
» δουλοσύνην καταμοῦσαι, ἥτις ἔσται, μεῖζον ἢ τῇ παρεούσῃ
» συνέχεσθαι. Φέρετε, τῶν λοιπῶν μὴ πάθωμεν αὖτε.
τάδε ἔλεξαν. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείσεσθαι ἐδόκεον
ἥκιστα, ἀλλ' οἷα στάσιν, σκιωμάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ
νήσῳ, ἐσκιὴν ἐφέοντο, καὶ ἐς βαλὴν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς
τὰς νέας, ὅθ' ἀναπαύεσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ
γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐπῃ-
ρέα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότε-
ρον ἐπέμπε λόγους Αἰάκης, κελευόντων τῶν Περσέων,
δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην·
Σάμιοι ὦν, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην
πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ
κατεφαίνετο σφι εἰ ἀδύνατον τὰ βασιλέος πρή-
γματα ὑπερβαλέεσθαι, οὗ τε ὑπισάμενοι ὡς εἰ καὶ
τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο Δαρεῖον,
ἄλλο σφι παρέσται πεντακλήσιον. προφάσιος δὲ
ὑπολαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ὑβρι-
ζομένους εἰ χρησοῖς, ἐν κερδεῖ ἐποιεῦντο ποιήσαι
τά τε ἱερὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' οὐδενὸς λόγους ἐδέκετο, πλὴν μοῦνος Συλοσῶντος

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Ionęs, vt aut liberi ſimus aut ſerui, & quidem tanquam fugitiui, ſi vultis deuitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impræſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Ionęs ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, vt remiges exerceret, ſubinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naues in ancoris ſtare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad ſeptimum vſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Ionęs, vtpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mēte capti viro Phocenſi ſuperbo tres naues habenti, omnino nos permiſimus, eumque toleramus quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quiduis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſeruitutem, [1]ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confuſionem, putauerunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam pernuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans vt à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur vt regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occaſionem, vbi primum viderunt Ionęs negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt ſuorum ſacrorum atque priuatorum conſeruationem. Æaces autem, cuius orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

1 Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quēadmodum alii Ioniæ tyranni. Itaque posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones cœperunt, Ioneſque & ipſi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, prœliumque consertum, tunc quinam Iones ignaui, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumque abisse, præter decem naues, quarum trierarchi permanserunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto cōmune Samiorum concilium eis donauit vt ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum vitorum in lapide scriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui iuxta erant fugam capessere, idem fecere quod Samii.[1] Quum id plerique Ionum facerēt, eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipue circumuenti sunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppressi. Qui (vt superius dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen inique se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec compluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum ceteris in terram suam perfugerunt. Quorum vero naues inualidæ erant, quia laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Ephesii ingressos agrum suum videntes, qum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tēdere, vniuersi ad vim arcendam procurrerunt, Chiosque interemerūt: & hi quidē hoc casu occiderunt. Dionysius autem Phocensis, posteaquam res Ionum accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrū Phocensem, (probe sciens eum cum cetera Ionia direptū iri)

XIV

XV

XVI

XVII

τῶ Αἰάκεος, τύραννος ἦεν Σάμυ, ἐκπαγλοτάτῳ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὼ δεξιὼ, καπερ οἱ ἄλλοι τ Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὦν ἐπὶ ἐπὶ πλεον ① Φοίνικες, ② Ἴωνες αὐτανδην ἠϊξαν ἐς ἀὼ τὰς νέας ὅπη κέρεας. ὡς δ ἐς ἀγχοῦ ἐγένοντο, ἐς σιωπὴ μισήγειν ἀλλήλοισι; ὡς ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἱ λίνες τῶ Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. δηλοῖ γὰρ καταπίσυνος. λέγουσι δὲ Σάμιοι σφᾶς αὐτοὺς, ἐπεὶ τὰ συγκείμενα τοῖς ③ Αἰάκεϊ ἀεὶ ἐμμένοι τὰ ἴσα, ἀποπλώσαι οὐκ τ ἄξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τουτέων ① τριήραρχοι ἔμενον καὶ ναυμάχεον, αὐτηχυς ἠσαντες τοῖσι σφετεροῖσι. καὶ στρ ὁ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε ἀμφὶ τῷδε τὸ χρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγράψαι πᾶσι θεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι σφᾶς τοσοῦτο χέας φθύγοντας, τοὐτῷ ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δ καὶ ② πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ τοδαμείναντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ τοσοῦτο φθείρ ἦν τὸ πλῆθος ἀπὸ τῶν Χίων (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες) οἱ παρείχοντο μῶν, ὥστε καὶ τὸ δεύτερον ἐρρήθη, νέας ἑκάστου. καὶ ἐκ ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων τοδιδόντας, οὐκ ἐδίκαιεον ἑωυτοὺς καὶ τοῖσι καὶ τοῖσι αὐτέων ὁμοίους, ἀλλὰ μετ ὀλίγων ξυμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀποφθείρουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδίωκοντο, καὶ καταφυγαίοισι τοῖς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοὶ ταύτῃ ἐποχείλαντες κατέλιπον, ② ἦλθε δὲ κομιζόμενοι ἀπὸ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι ② Χῖοι, νυκτός τε ἀπιχέαντο ἐς αὐτὴν, καὶ ἑόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτῇσι θεσμοφορίων, ὑπῆλθε δὴ ② Ἐφέσιοι, οὔτε προσαμυνόντες ὅπως ἔσχε τοῖσι τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἐόντας ὅπη τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. ὅτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι προσέπιπλον τύχῃσι. Διονύσιος δ ὁ Φωκαεὺς, ἐπιτεύξας ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, οὐ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖ) σεῖν τὴν ἄλλην Ἰωνίην;

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perstiterunt, Chii asperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (vt sup.

ὁ δὲ ἰθέως ὡς ἔσχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, λῃστὴς κατεστήκεε Ἑλλήνων μοῦνος οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ πομπὰς μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ὧδε ἐξεπόδισαν τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὸν δὲ παρεσηκὸς ἔχρησε ἐς Μιλησίους. Τὸ μὲν νῦν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν καὶ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι. Τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ἐπιμήσεαι ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενέσθαι·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι καμόντας.
Νηοῦ δ' ἡμετέρου διδύμοις ἑτέροισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατέλαβε, ὁπότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖστοι ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραποδων λόγῳ ἐγίνοντο. ἱερὸν δὲ τὸ ἐν διδύμοισι, ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρασαν. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ὅτι τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρ' ὧι Τίγρης ποταμὸς τῶν ἀρρένων, ἐς θάλασσαν ἵζει. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δ' ὑπώρεια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασσοῦσι οἰκῆσθαι. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι τοῖς Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίτῃσι, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἠνδρὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ξεινώθησαν, οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed vt erat, recta contendit in Phœnicem: vbi nauibus onerariis spoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna nauali Ioni- XVIII
bus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam [1] ab arce ceperunt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud XIX
Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum reddi-tum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Milete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit alt aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt; quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædã cesserunt, templumque quod erat in geminis, & delubrum, iuxta oraculum deflagrarunt. Pecuniarũ autem quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, dehinc XX
Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrum vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. [2] Hæc Mi- XXI
lesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipue mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

1 Funditus euerterunt 2 Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Milesii omnes puberes capita rasitare institerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maxime inter se hospitio coniunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ,

sed Mi-

sed Mileti expugnationem se permolestè tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam quã de Mileto directa fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posteà ea fabula vteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficisci, ne manentes & Medis seruirent & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniam nunciis, solicitabant Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic vrbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iamque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, vt interea Zanclæi vna cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrum litus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui posteaquam ad illos iuuandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegauit: at ceteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede vt [1] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quamquam plerosque Zanclæorum titulo captiuorum in vinculis habebat: [2] quorum summos quosque trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt.

XXII

XXIII

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑποφαχθέντες τὴν Μιλήτου ἅλωσιν, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μίλητον ἁλοῦσαν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσεν ὅ θέατρον ὅλον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρῆσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νῦν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι μὲν ἔχρησε, ὅτι μὲν ἐς τὸν Μήδους ἐν τῷ στρατηγῶν τὸ σφετέρων ποιηθὲν, ὑδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὸ ναυμαχίῃ αὐτίκα βυλλυομένοισι, πρὶν, ἢ σφι ἐς τὸ χωρίον ἀπικέσθαι τὸ Κύμαιον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δυλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ ἀπὸ Σικελίης, τὸν ἀνδρῶν χρόνον τόπον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βυλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἔστι δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, ποιέει δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τὸ Σικελίης. Τούτεων ὦν ὑπεκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων ἅπαντες ἐκπεφυγότες. Ἐν ᾧ τοίνυν δὴ τὰ ξυνὰ ἔσχε γλυκέα· Σάμιοι γὰρ νομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ὑπὸ Λοκροῖσι τοῖσι ὑπιζεφυρίοισι, ἐπ' ἀ. Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τὸν οὔνομα ἦν Σκύθης, ἐπολιόρκεον, πόλιν τε Σικελῶν ἔχοντα βυλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ἅτε ἐὼν ἀλάστωρ τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἔτι ἐῶντα πλέειν, ἐλθόντα δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐρήμην ἀνδρῶν. πυθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐβοήθησαν οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐρημουμένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἐὼν γὰρ δὴ σφι γαμβρὸς, ἐπεί τε οἱ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦλθε βοηθέων, Σκύθην μὲν μύναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὁρκώσας, καὶ δόξαντος, ἐπεδώκε· μαθὼν δὲ ὁ ἐρημουμένους ὧδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν πλοίων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἥμισεα λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλι· τὰ δὲ ὑπὲρ τῶν ἀγρῶν πάντα, Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῶνας τῶν Ζαγκλαίων ἀνδρῶν ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἔσχε δήσας· τοὺς δὲ κηρυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· ὑμὲν τοι οἵδε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

---

1 ——qui quum manifesta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob caussam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta scribente per scenicosque edente, quum theatrum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

1 Dimidium totius suppellectilis & mancipiorum quæ in vrbe essent, ipse hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter suos erant.

Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοναρχὸς, ἐκ τῆς Ἰνύκης ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ τῆς αὐτῆς, παρὼν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη τῶν βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. ἐκ γὰρ τῶν Σαμίων Σάμος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω τῶν βασιλῆα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπόνητοι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην ἐξεβαλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελεύσαντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀπὸ Δαρείου 216 τῶν ἀπὸ Δαρείου μετὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον Πέρσαι· τὰς μὲν ἑκόντι τῶν πολίων ἐπακολουθήσας, τὰς δὲ ἀναγκῃ κατεστήσαντο. Οὕτω μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι τότε Βυζαντίων, καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἀγγέλλεται τὰ τότε Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ τότε Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὑπερέθετο Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φερωνύμῳ κατεστεμμένην, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων σὺν Λεσβίοις ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. Φιλέει δέ κως τὸ θεῖον σημαίνειν αὖτε αἰ μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἡ πόλις ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτου σημήια μεγάλα ἐγένετο. τῶν μὲν δὴ σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς ἐκατὸν νεηνιέων ἑκατόν, δύο μούνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἐπολαβὼν ἀπώλεσε· τοῦτο μὲν, ἐν τῇ πόλι τῇ αὐτῇ τοῦτον τὸν χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων ἓξ μούνους ἀπέφυγε. Ταῦτα μὲν δὴ σφι σημήια ὁ θεὸς προεδείξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἐπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὑπὸ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίους ἄγων. κεκακωμένων δὴ τῶν Χίων, καταστρεφὴν ὑπετέως αὐτέων ἐποιήσατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. πρὸ πεντημέρου δὲ τῆς Θάσου

Ceterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac [1] beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam vrbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Ceterum post nauale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices iubentibus Persis Æacem Syloſontis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam nauasset, Samum reduxerunt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neque templa incenderentur, quod in pugna nauali à sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, ciuitatibus partim se vltro dedentibus, partim vi adactis. Et hęc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues quę è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concaua regionis, quod ab eius præsidio nõ reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque ceteros Chios, vtpote ex pugna nauali male affectos, subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt euenturæ calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnum, quod ex choro centum iuuenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, tectum supra pueros litteras discentes corruit, ita vt ex centum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [2] Chios iam exhaustos facile ad excidiũ deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionum & Ælolũ copia aduersus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

χ. αἰσυήτα. Εἰμάτ.

1 Prædiues 2 Chios iam malis confectos facile subegit.

essẽt

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniã profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atq; in Lesbum traiecit cũ omnibus copiis: & illinc, [1] quod copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiẹo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occi-
XXIX dit. Hunc autem in modum captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodam Persa, vtq; ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiẹum esse lingua
XXX Persica vtens indicauit. Quem opinor, si seruatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, [2] remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucem sustulerunt, *tamen truncum. vam* caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerũt. Ea re audita Darius obsurgatis qui id fecerant, quod hominem viuum in conspectum suum non adduxissent, iussit Histiæi caput eos elotum atq; obuolutũ sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Hi-
XXXI stiæi se habuerunt. ¶ PERSARVM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernãtes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum vt quamque capiebant, [3] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [4] Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente vrbes Iades eadem ratione, præterquam quod non euerriculabant homines. neque e-
XXXII nim poterant. Hic autem non falso cesserunt ea quæ duces Persarũ minati sunt

ἦλθε ἀγγελίη ὡς Φοίνικες ἀναπλώσοισι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἠπείρου Ἰωνίην. Θυδόμβιος μὲν δὴ Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἐπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ Δημάρητος τῆς στρατιῆς, πόλιν Δαρδανέην ἐς τὴν Ἀταρνέος, ὡς ἀμήσων σῖτον τόν τε ἐνθεῦτεν καὶ ἐκ Καΐκου πεδίου τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς ἐπιβὰς συμβολῆς, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρήσας ἔλαβε, καὶ στρατὸν αὐτοῦ πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν σφέας ἐσώσαντο χρόνον ὅτι πολλόν, ἠνίκα ἵππος ὑστέρη ὁρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τὸ ἱππεῦον τοῦτο ἐγένετο. καὶ τεταραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμβρασίην, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινα ἀναιρέεται· ὡς φεύγοντα κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος, ὑπὸ αὐτοῦ ἔμελλε συγχεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμιλύει ἑωυτόν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄγοιτο ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, οὐδὲν οὔτ᾽ ἂν ἔπαθε κακὸν σοδεῖν, δοκέειν ἐμοί, ἀφῆκέ τ᾽ ἂν αὐτὸν τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τούτεων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ δρηφυγών, αὖτις μέγας παρὰ βασιλέι γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, αἴρουσι παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ Θυδόμβιον τοῦτο μὲν ἐπαρτησάμενος τὴν ταῦτα ποιήσασαν, ὅτι μιν ἐκ ζώοντα ἀπήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντες καὶ ἐξειρύσαντες τὰς ὑπορρεπῶς ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως εὐεργέτεω τε καὶ Περσῃσι εὐεργετέοντος. Τὰ μὲν περὶ Ἱστιαῖον οὕτω ἔσχε. Ὁ δὲ ναυάρχης στρατὸς Περσέων, χειμερίης περὶ Μίλητον τὸν δεύτερον ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει ὑπετέων τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ χειμώνας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. οὕτω δὲ ἔλαβόν τινα τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἱρέοντες βαρβάροισι ἐσαγινέουσι τοὺς ἀνθρώπους. ἁλισκόμενοι δὲ τόνδε τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀλάμβανος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηίης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα περὶ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. ἁλίσκονται δὲ καὶ τοῖσι ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλιας τοῖσι Ἀδραμυττηνοῖσι καὶ τοῖσι ἄλλοισι πλέω οὐκ ἐσαγινέουσι τοὺς ἀνθρώπους· ἔγραψοῖά τ᾽ ἐστί. Ἐνθαῦτα Περσέων στρατηγοὶ οὐκ ἐφύλαξαν τοὺς ἀπειλέας τοὺς ἐπιπλήσαν

1 Quod eius copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebant,
4 Vir manu viri prehensa. *id est, Prehensis mutuo manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

τοῖσι Ἴωσι ἐρατεῦσθαι μᾶλλον οἰκήια σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίεον αὐτοὺς εὐνούχους· τὰς δὲ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀναπαύσιος ἦν δὴ βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίεον. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν τὸ δεύτερον μὲν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπειτα τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀρξάμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐς πλέοντι τὸν Ἑλλήσποντον, αἱρέει πάντα. τὰ δὲ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γενόμενα καὶ πρότερον, εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλέες εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ πρὸς Θρήϊκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μέν νυν καὶ οἱ πρόσθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδὲ ὑπέμειναν τὸν πλόον τὸν Φοινίκων. ἀλλ' οἴγοντο φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον καὶ οἰκήσαντα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκισαν. Οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλειφθείσας, τράπονται πρός τε Περίνθιον, καὶ Ἀρτάκην. φυείσης δὲ καὶ ταύτας νεμομένους, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον, ἑλοῦντες τὰς ὑπολοίπους τῶν πολίων, ὅσας πρόσθεν παρῆλθον οὐ κατέσυρον· ὑπὸ δὲ Κυζίκου οὐδὲ ἔπλωσαν τὸν ἀρχήν. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου τοῦτο, ἐγεγένεσθαι ὑπὸ βασιλέι, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες ὦν ἐν Δασκυλίῳ ὑπαρχῳ. τὴν δὲ Χερσόνησον, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο Φοίνικες. Ἐτυραννεύετο δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησάμενος τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, ὃς πρῶτος τῶν δὲ ἐκτίσθη Δόλογκοι Θρήϊκες τὴν ἀρχὴν τὴν Χερσονήσου ταύτην· ὅτε ὦν οἱ Δόλογκοι πιεζόμενοι πολέμῳ ὑπὸ Ἀπσινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκίζειν ἐπάγειαν, ὅτε τὸ χῶρον τοῦτον, ὃς ἂν σφέας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ὅτι ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἴσασι. καὶ σφέας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, σκεδάσαντες ἐπ' Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριππότροφος, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπὸ Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γενόμενος. τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος,

Ionibus, quum ex aduerso castra haberent. nam posteaquam potiti sunt vrbibus, formosissimos quosq; puerorum seligentes castrauerunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgineſque forma præstantissimas ad regem transportarũt: & super hæc, vrbes cum ipsis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt in seruitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia XXXIII
naualis exercitus, omnia quæ ad læuam sunt in Hellespontũ nauigantibus, subegit. nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à Persis per continentem. Hellespontus autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt vrbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selimbria, & Byzantium. Quorum Byzantii, & qui vlteriori in litore sunt Chalcedonii, ne expectauerũt quidem aduentum Phœniciæ classis: sed relictis suis vrbibus, in interiora Euxini ponti receſſerunt, ibiq; vrbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incensis, ad Præconnesum & Artacen se conuertũt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, euersuri ceteras vrbes quas superiore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserãt quidem, quod ipsi Cyziceni, iam ante aduentum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Ceteras Chersonesi vrbes (præter Cardiã) Phœnices subegerunt: Quarum vsq; ad id tempus tyrannus e- XXXIV
rat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hãc tenebant, quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, vt de bello cõsulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terrã deducendæ eum autorem asciscerent qui primus eos templo abeuntes hospitio inuitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate A- XXXV
thenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia [1] Tethrippotrophi, [2] ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi,

1 *Vide quod paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat. ibi enim est ἐλύμπια αἰμιλικὸς τεθριππικῷ, vt hic οἰκίης τεθριππικῆς. quod (vt verba sonant) significat, Ex familia quadriiuges equos alente. vel. Equos ad quadrigarium cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiamque domus colligere.* 2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenienſis, ——

cuius

cuius autor extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibusque obtulit domicilium & hospitum congiarium. Illi in domum excepti & hospitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, precesque addiderunt vt deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusq; Delphos se contulit oraculum consulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogare-
XXXVI tur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vna cum Doloncis nauigauit, assumptis Athenienſium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmum, *id est, breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorum est
XXXVII longitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis, primis ceterorum Lampsacenis intulit bellū: illi dispositis insidiis eum viuum cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autē Crœso Miltiades charus) per nuncios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extirpaturum comminatus est.[1] Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morem pini extirpaturū, vix tandem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset exposuit, inquiens pinū ex omnibus arboribus solā esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Ea propter veriti Crœsum Lampsaceni, solutum Miltiadem remi-
XXXVIII serunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriēs, imperiū atq; opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defun-

Φιλαίου τοῦ Αἰάκου παιδὸς ἡμομένου τοῦτον τὴν οἰκίην ταύτην Ἀθηναίου. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην ἔχοντας, καὶ αἰχμάς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπιστείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πρῶτα τὸ μαντήιον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀθυμέοντα τε τὴν Πεισιστράτου ἀρχὴν, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐσάλπης ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιοίη τάδε αὐτῷ οἱ Δόλογκοι προσδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλ- 218
τιάδης ὁ Κυψέλου ὀλυμπιὰς αἰπρηκὼς πρότερον τουτέων τεθρίππῳ, ὅτε πρῶτα Ἀθηναίων πρώτοισι βουλόμενον μετέχειν τοῦ κλήρου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχωσιν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι σταδίοι ἑξήκοντα καὶ τρικόσιοι τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι σταδίων ἑξήκοντα καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας δὲ τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρότερον ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέσει ζωγρείῃ. ὁ δὲ ὁ Μιλτιάδης κρείσσων τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γενόμενος. συθέμενος δὴ ὁ Κροῖσος τάδε, πέμπων πρηγόρεε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι, μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, στρεβλοὺς πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτενεῖν. ἀλλοιωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτενεῖν, μόγις κοτὲ μαθόντων τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τόδε ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μελλὶ, μηκέτι πρόσω ἐλθεῖν ἐκ τοῦ πολλοῦ). δείσαντες δὴ οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετέπεμψαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ἀπὸ Κροίσου ἐκφυγὼν τὰ πάντα τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχήν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτή-

---

—— quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuisset. 1 *Hæc Valla non è suo addidit. nam in vulgatis quidem edit. desunt, in vet. autem codic. leguntur hæc verba,* πολλωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτενεῖν, *qui error ex repetitione eiusdem verbi ἀπείλησεν contigit, librarij oculis alterum transilientibus.*

σάντι Χερσονησίταις θύουσι, ὡς ὁ νόμος, οἵκιος ἦν, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν ἔθεσαν, ἐν ᾧ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐξῆν εἶναι ἀγωνιζομένῳ. πολέμου δ' ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἀπαλλάξαντα πληγῇ τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς ἀδικομόλγου μὲν οὐ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑπερθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τούτῳ τρόπῳ, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καὶ λαμπρόμενον τὰ πρήγματα, ὅτι Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τειρηρέες οἱ Πεισιστρατίδαι. οἱ μὲν γὰρ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον οὕτω, ὡς ὑπ' σωφρόνων δόξαι τὸν παῖδα Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπιχόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, ἔσχε καὶ οἴκους τοὺς ἀδελφεοῦ Στησαγόρεω, δηλαδὴ ἐπιμελέων· οἱ δὲ Χερσονησίταις τὰ νομιζόμενα ταῦτα, σωτελέσθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων ἀνδρας θύοντες πρώτην· χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίοισι βοσκῶν ἐπικούροις, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλῆος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλάσσονα ἢ κατὰ τὰ κατεργμένα πρήγματα χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τούτων, Σκύθας ἐξέφυγε. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, στρατηλασίην ἐποιήσαντο ἐπὶ Χερσόνησον τὴν αὐτῆς. τοὺς ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς τὴν οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. Ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγένετο τοῦ τότε μὲν κατεχόντων. Τότε δὲ αὖ τριηκοντόρους ἑπτὰ τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας ἀνδρῶν πείρηας πέντε τοῦ παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὡς ὥρμητο ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ἐπισπόμενοι τῇσι νηυσὶ, αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν κατέφυγε ἐς Ἴμβρον τὴν· τὰς δὲ τοῦ Φοίνικας τὴν νέα τῶν νεῶν καλὴν διώκοντες οἱ Φοίνικες· ἦν δὲ νέος ἑωυτῆς ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, ὃν οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκων θυγατρὸς ἔσχε, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἷλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν

to Chersonitæ, vt mos est, conditori vrbis, sacrificant, certamenq; equestre ac gymnicũ statuto tempore celebrant, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Durante autem cum Lampsacenis bello, contigit vt Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percussus securi in capite à quodã qui se transfugam verbis simulabat, sed re ipsa [1] quam hostis erat atrociot. Ste- XXXIX
sagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquã non sane conscii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades vt venit in Chersonesum, [2] domi sese continebat, in honorem videlicet Stesagoræ fratris. Quod quum audissent Chersonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati sunt ad lugendã cum Miltiade fratris necem. Hi postquam venerũt illuc, in vincula coniecti sunt, & Miltiades Chersonesum obtinuit, [3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegesipylam duxit vxorem. [4] Quæ XL
etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria sed grauia sane negotia exceperunt. nam tertio quam hæc gesta sunt anno è Chersoneso profugit, non ausus expectare venientes Scythas Nomades qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc vsq; Chersonesum processerant. Illis digressis eum rursus Dolonci reduxere tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœ- XLI
nices apud Tenedum esse quum audisset, quinq; cum triremibus (quas præsentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, soluens ex vrbe Cardia. Qui dum per sinum Nigrum transmissa Chersoneso cursum tenet, Phœnicum classe circumuentus, ipse quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

[1] Hostis erat, & temerarius. *vel, & ira præcipitis. Ad verbum, Subferuidus.* [2] *Suspectus est hic locus in vulg. edit. Gr. & ἐπιμέλεια est potius Vlciscens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens.* [3] Quingentos alens auxiliarios: [4] Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Chersonesum venisset, molestiæ maiores quam antea contigerunt. tertio enim quã hæc gesta sunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Chersonesum vsque progressi essent, illis inuadentibus obsistere non ausus, è Chersoneso aufugit, donec post Scytharum discessum, eum Doloncі reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam ista ei euenerũt. Tunc enim quum Phœnices, &c. *Lego autem ex vet. cod.* τῶν κατελαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, vt sit* κατελάμβανε δὲ μιν ἔλασσα τῶν κατελαβόντων ἢ κατὰ τὰ χρήματα, *i.* κατεῖχεν ἧττα, *eo sensu quo posses dicere* οὐ τοῦτο μὲν κατεχόντων. *Illud autem,* ἔφυγε Χερσόνησον, *fortasse interpr. Chersoneso exulabat, quod videlicet cum illis congredi ausus non esset. Cui interpretationi quadrat* κατήγαγον.

Miltia-

Miltiadis filium esse cognouissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Persida: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur.

XLII Miltiades autē ex Imbro Athenas peruenit. [1] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostiū nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas, [2] de tradendis mutuo iis qui iniurias intulissēt: neve quid inuicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutū, ad meā vsque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant.

XLIII ¶ Ceterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditū classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquā autem præteruectus Asiam in Ioniam peruenit Mardonius, miram hic rem ego referā iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem; [3] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias traiecit Hellespontum, perque Europam iter Eretriā

XLIV versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [4] prætextus à Dario erāt belli inferendi: sed in animo habebat

πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀπήγαγον ἐς βασιλῆα, δοκέοντες χάρεσι μεγάλῃσι καταθήσεσθαι· ὅπισθε δὲ Μιλτιάδης γνώμῃσι ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείσας κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι τοὺς ποδὸς εἴρυτο, λύσαντας τὴν γέφυρα, ἀποπλέειν ἐς τὰ ἑωυτῶν. Δαρεῖος δέ, ὡς οἱ Φοίνικες Μήδιον τὸν Μιλτιάδεω ἀπήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδέν· Μήδιον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· ἔδωκε γὰρ οἰκία καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, καὶ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ὁ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νείκεα φέρων Ἴωσι. ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα πάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τοῦτον τὸν ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολεμίων, σωθήσεσθαι σφίσι αὐτοῖσι τὸν Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δοσίδικοι ἔωσι, καὶ μὴ δηλοῖεν φέρειν τε καὶ ἄγειν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τὸν καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τεσσερεσκαίδεκα στάδια καὶ διατάξας μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην ἕκαστοι τελέουσι ἐχόντως ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἀεί, καὶ ἐπ' ἐμεῦ, ὡς ἐτάχθησαν· ὁ δὲ Ἀρταφέρνεος ἐτάχθησαν τὸν φόρον καὶ οὗτοι καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ἡμερέων καταλευμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν καὶ πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν. ἡλικίην τε νέος ἐὼν, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἀγὼν δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἦλθε ἐς τὴν Κιλικίην, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεός, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ καὶ πλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δὴ οὖρον ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδεξαμένοισι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τὸν γὰρ τύραννον τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας καθίστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν στρατὸς πολλὸς νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρόφασις ἔσχε τοῦ στόλου, ἀτὰρ ὦν νόῳ ἔχοντες

χ. ἐγένοντο τότε τὸ τῆς Ἀρταφέρνης δὲ ὁ

1 Neque hoc anno vlla Persis aduersus Iones contentio extitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.* 2 Vt rationi iniuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerent. *vel*, *Vt iniurias mutuo persequi ex iure possent.* 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, *vel*, *abrogato tyrannis imperio*, statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant:

ὅσας αἰ πλείστας δυνάμιν καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλλήνιδων πολίων, τούτων μὲν δὴ ληίσι νήσους οὐδὲ χεῖρας αἴρασι ἐφαμένους, καταστρέψαντο τοῦτο δή, ᾧ περ ἔζω Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ἤδη ἀρχήσι δούλους ποιήσασθαι. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ὑποχείρια γεγενότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ὁρμηθέντες πάρεσαν ἐπὶ τὴν ἤπειρον ἐνόμιζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαινον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περὶ πλέουσι βορέης ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπορος, καὶ τὰ πολλὰ τῶν νεῶν, ἐκ βάλλων πρὸς τὸν Ἄθων λέγεται γὰρ τριήκοσίας μάλιστα τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας ἔσεσθαι, ἐπὶ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τὰ περὶ τὸν Ἄθων, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι τὰ δέ, πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι τὰ δὲ αὐτέων νέφι οὐκ ὑπιέναι, ὑπὸ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δέ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐχρήσατο. Μαρδονίῳ δὲ καὶ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντο. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον παρὰ Περσέων. οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπῆλθε ἐκ τῆς χώρης τούτων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τοῦ πεζοῦ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τοῦ ναυτικοῦ μεγάλως περὶ τὸν Ἄθων. ἔστι μέν νυν ὁ τόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπήλασε ἐς τὴν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ἦν Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους ἀναβιβασθέντας ἐπὶ τὴν ἀγυρτείην ὡς ἀποστᾶσαν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας ὁ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ἐπὶ Ἰσταίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐπιόντων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσείων μετάλλων, τεσσεράκοντα ὀγδώκοντα τάλαντα προσῄει· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τεσσεράκοντα Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσῆλθε ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἕτεος ἑκάστου, διακόσια τάλαντα· ὅτε δὲ ὁ πλείστον προσῆλθε, τριακόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέτρησιν τούτων

χ. κατεπλήσσοντο.

χ. ἐκ Σκαπτῆς ὕλης ἦσαν

quam plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iam seruiebant, in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthũ vsq; processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, ventus aquilo vehemens atq; admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiumq; plerasq; [1] in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, vt supra viginti millia hominum interierint: partim quod à feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pe- XLV
destribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarum deuitare potuerũt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. ¶ Insequenti XLVI
anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio iussit diruere muros, & naues in Abdera transportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, [2] pecunia multa vtebantur, cum in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, [3] septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipse quoque inspexi, XLVII

1 In Athon propulisse, & ex nauibus quidem trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, (*id est, hæc maris pars quæ est circa Athon*) alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex. 2 Pecuniam *quam ex illis magnis prouentibus habebant*, impendebant in comping. 3 Octoginta,

1 & ta-

1 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, inuenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur Ænyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando euerſus eſt. Et hoc quidem
XLVIII huiuſcemodi eſt. Thaſii autem iubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naues omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere iuſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & hippagogas, *id eſt, naues quibus equi feruntur.*
XLIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terram multi in cõtinente populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati acceſſere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, vt vna cum Perſa aduerſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimulauerunt quod ex eo quod fecerãt Græciam prodidiſſent. Ad hanc delationem
L Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam trãſmiſit, animo præcipuos eius rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehẽdere cum alii Æginetæ interceſſere, tum præcipue Crius Polycriti filius, [2] negans eum gauiſurum ſiquem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex [3] epiſtola Demarati. Eum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogauit quod ei nomen eſſet. Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo. ¶ Spartæ autem per
LI id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum,

χὴ μαχρῷ ἰῶ αὐτέων θωμασιώτατα τὰ ⓐ Φοίνικες ἀνδρες ⓐ μὲ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην· ἤδη νεῶ ἀπὸ τῦ Θάσου τῦτου τῦ Φοίνικος τοὔνομα ἔχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικα τὰ ἐστὶ τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, χὴ Κοινύρων. αὐτίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα ἀνέστραμμένον· ὃν ζητήσει. τῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῦ βασιλέι κελεύσαντι χὴ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, χὴ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τῦτο, ἀπαπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι σὺν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ δωδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε δὴ κήρυκας, ἄλλους ἄλλη τάξας, καὶ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέι γῆν τε χὴ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, χὴ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προείκεε αἰτέων ὁ Πέρσης· πολλοὶ δὲ νησιῶται, ἐς τοῦ ἀπιχοίατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δεδόασι γῆν τε χὴ ὕδωρ Δαρείῳ, χὴ δὴ χὴ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἐπέως Ἀθηναῖοι ἐπεχείρεον, δοκέοντες ὅτι σφίσι ἔχθεα ἔχοντας τοῦ Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ὅτι σφέας στρατεύωνται· τῷ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Περὶ ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγινάν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο αἰτίζοοι τῶν Αἰγινητέων, χὴ δὲ δὴ χὴ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτῶν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἄνευ γὰρ μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπὸ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μὲν τῷ ἑτέρῳ βασιλέι ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐκ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης γὰρ ἀπαλλασσόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, ἐπήρετο Κριὸν ὅ, τι ⓐ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸν ἐπέφερε ⓐ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν κατάχαλκου ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς σὺν οἰσόμενος μεγάλῳ κακῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τῦτον ⓦ χρόνον ὑστερεόντων Δημαρήτου ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε ⓦ Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς χὴ οὗτος Σπαρτιητέων,

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt, Negans eum impune quemquam Ægin. abduciturum.* 3 Mandato

οἰκίης ὑπὸ ἐωυτοῦ δεσπόσυνος κατὰ δὴ μοῦνον τοῦτον ὑποδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) καὶ περισσοῦ γε εἶναι δὲ καὶ τετίμηκε) μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτοὺς Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν κτέαται, ἀλλ' οὐ τοῦ Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ γὰρ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀριστόδημον τελευτῆσαι γαμέτῃ τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείην. θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα παιδία βεβιωκότα δὲ Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλευσαμένους νόμον βασιλέα τῶν παίδων πρεσβύτερον ποιήσασθαι· ἐόντων δὲ σφέων ἔτι ἀμφοτέρων ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, εἰ μὴ τῷ τόν τε πρεσβύτερον τεχθέντα. τὸν δὲ, τοῦτο αὐτὸν φάναι ἀγνοήσειν, εἰδέναι μὲν μὴ οὐ καρτὰ λέγειν ταῦτα, βουλόμενόν δὲ εἰκῆ ἀμφοτέρους βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ χρήματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρους τὰ πρεσβήια νομίζεσθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γενναιότερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτα σφι ἀνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέοισι τοὺς πάντα ὀκνέοντας ἐξευρόντας αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ἐπιτηδεύσαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην. ἐπιτηδεύσαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λούῃ καὶ σιτίζει. καὶ ἐπὶ μὲν τούτοισι φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοῦτο δὲ πᾶν ἔξειν ὅσου τινὸς καὶ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἐπὶ δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνην, ἐπαλλάξ ποιεῦσα, δῆλά σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν εἰδὲ ἐπὶ ἄλλοισι τέσσερας τεσσέρεσι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ἐπιθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν καὶ ταύτην ἐπιμῶσαν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖάν τὴν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸν παῖδα τὸν ἐπιμῶμενον πρὸς τῆς γναμψὺς, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὖτις τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφορὰς εἶναι τὰ πάντα χρόνον τοῦ ζόης αὐτέων πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodē enim oriundi) quam quod familia EVrysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant LII se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi vxorem nomine [1] Æginam, (quam dicunt fuisse filiam AVtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: [2] eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, vt lex iubebat. Sed nescientes vtrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (vt credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos scisciatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibaretque: quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignaram cur obseruaretur, animaduertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse pue- 40 rum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium, publiceque alendum curasse, imposito ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseueraſſe. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. LIII

1 Argiuam, 2 Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

At hæc

At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges vſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. iam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, vſque ad Perſeum, nec altius repetii, quod nullum Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt vſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſii filia retrorſum patres eorum recenſendo, conſtabit principes Dorienſium [1] ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorũ LIV facta eſt. Vt autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſii [2] recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægy- LV ptios fuiſſe. Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem. LVI [3] Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quamcunq; libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. [4] In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. LVII Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica epiſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant, & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm ceteris conuiuis: [5] libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt, ſex modii*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

Τάδε δὲ καταλεγόμενα ἐπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. Τούτους τοὺς Δωριέων βασιλέας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δαναὴς τοῦ θεοῦ ἀπόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ἐπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἶσι Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀπέκαθεν ἐπὶ ἔλασσον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσεῖ οὐδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἰρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δαναὴς τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἀνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φανήσεται ἂν ἐόντες Αἰγύπτιοι ἡγεμόνες τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἐταγμένες. Τοῦτα μὲν νυν κατ' Ἕλληνας λέγεται γεγονότα. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, ἄνωθεν ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ Περσέος προσήκοι. τοῦ δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσεῖ τοῦδε, τούτους δὲ εἰ, κατά περ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ τοῦτα μὲν νυν περὶ τουτέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλασσον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάσσονα, τουτέων μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ὅκου ἂν βούλωνται χώρου. τοῦτον δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων ἀμηχανυτέειν· εἰ δὲ μή, ἀεῖσι ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. ἐξαριθμεομένων δὲ, πρῶτοι ἱέναι τοῦ βασιλῆος, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχάδας ὅτι ἐρατῆς φυλάσσειν ἀεῖσι. πρεσβεύτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τοῖσι ξυνοδίοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. τοῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρεσιήια καὶ τάδε σφι δέδοται· ἐν θυσίῃ τῇς δημοτελεῦς ποιέηται, πρῶτοι ὅτι ὁ δεῖπνον ἵζει τοῦ βασιλῆος· καὶ ἀπὸ τουτέων πρῶτον ἀρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τουτέων, καὶ τῶν τυθέντων πρεσβάτων τὰ δέρματα. νουμηνίας τε καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνός, δίδοται ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλειον ἑκατέρῳ τῶν Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας

---

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores. 4 Quoties in expeditionem proficiſcuntur, vtant. 5 Et vt primum in libationibus locum obtineant, coriaque immolatorũ pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis incuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἐρατῆς νίκης, (id eſt ad verbum perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie tractatur.*

ἐξαιρέτους, καὶ προξένους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοῦ ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (Οἱ δὲ πύθιοι, εἰσὶ θεοῦ θεῶποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια.) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τῶν δὲ τὸν καὶ τοὺς ἰδιωτέων κληθέντας δεῖπνον ἐμμεῖναι. τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· σινεφδέναι δὲ καὶ τοῦ πυθίοις. δικάζειν δὲ μούνους τοῦ βασιλέας τοῦ δὲ μουνάρχου πέρι, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἐὼν μὴ τὸν πατέρα αὐτὸς ἐξευνήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίεων πέρι. Καὶ ὃς ἕτερον παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων σπάρτιον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἑσσοῦσι δυοῖν δέουσι τεσσεράκοντα. ἐὼν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοῦ μᾶλλόν σφι τῶν γερόντων παρεσκευασμένα ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους φερομένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτοῦ. Ταῦτα μὲν ζωοῖσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε ἱππέες σημαίνουσι τοῦ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· καὶ δὲ τὰς πόλιν γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητας κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γένηται δισσὸν, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλεύθερον δύο καταμαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται). νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοῦ θανάτοισι ἔστι ὡυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τῶν γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τὸν αὐτὸν νόμον χρέον) καὶ τοῦ θανάτοισι τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμαθοῦσι ἐς τὸν κῆδος ἰέναι. τούτεων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τωὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα ληῖσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ δεινοτάτῃ ἀπολέτω· φάμενοι τὸν ὕστατον ἀεὶ ἀποθνήσκοντα τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γε ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τοῦτο μὲν εἴδωλον σκυτάσαντες, ἐν κλίνῃ τινὶ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι· ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι, οὐδὲ ἀρχαιρεσίη σινίζεται, ἀλλὰ πένθεσι τοῦτο τὰς ἡμέρας. Συμφέρεται δὲ μοῦνοι τοῦδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος δήμου ἑκάστου) βασιλεὺς, τοῦ ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅσους

cis præsideant. [1] Liceatque quibuscunque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ chœnices, *id est, semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est, sextarij*: præsentibus dupla dentur omnia. eadē ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur. [2] Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptiuum filium [3] facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constet ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viuentibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enunciant: feminæ per vrbem circumeuntes ollas pulsitant. quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac feminam, luctu sœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem [4] posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item seruorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquam multa millia in vnum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, eius simulacrum quum expressерunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullusque magistratuum consessus, sed luctus continēs. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt, quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque LIX

223

---

1 Liceatque illis quos velint ex ciuibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius vrbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis ciuitatibus adueniebant, iisque quacunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quę eduntur, vt ab iis custodiantur, *vel*, *asseruentur*. Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hereditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eam non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illam habere. *i. in quem cadat. Sic Gall. A qui il vient. pro, à qui il souche.* 3 Facere velit, vt coram regibus faciat, *vel*, *in conspectu regum*. 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpret.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributum quod debebant remittit. Cum
LX Ægyptiis etiã Lacedæmonij in hoc cõgruunt, quod eorũ præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatẽ aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atque hæc quidem ita
LXI fiunt. ¶ Cleomenem autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maxime vtebatur: cui viro erat vxor speciosissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditã esse cernens nutrix sua, idq; parentes eius, vtpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrũ, deam precabatur vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [1] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurã eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem peruenit ætatem, duxit vxorem Agetus
LXII Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est:

τῶ Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δὲ αὖ Πέρσῃσι ὁ κατίσαμενος βασιλεὺς Ⓟ τὰ ὀφειλόμενα φόρου μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδεχόμενοι τὰς πατρῴας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ κήρυκος, οὐ κῆ λαμπροφωνίῃ ἐπιπλέοντες ἄλλοι σφέας παρελαύνουσι, ἀλλὰ κῆ τὰ πάντα ἐπιτελέουσι τοῦτα μοῦνα δὴ οὕτω γίνεται. Τότε δὲ Ⓟ Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ πρήσσοντα ζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε Ⓟ Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληΐης, δεῦρο πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος· Ἀρείστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι δύο γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. ἐπιγνόντος δὲ καὶ γινώσκοντος αὐτὸς τοῦτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν Ⓟ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, τῷ προσεχέστερον τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρείστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ τοῦτο μούνοισι κάλλιστη ἐξ αἰχίστης γλυμμένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν ὁ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς τοῦτο ἐμηχανᾶτο τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενος, τοῦτο ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφέρεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν, ἑστὶ δὲ τῇ Θεραπνῇ καλεομένῃ, ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱροῦ, ὅκως ἂν σύνεγγυς ἡ τροφὸς, καὶ φοιτέῃ τε παρὰ μητέρα ἴσα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τὸ δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή ποτε ἀπιούσης ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπιθεῖναί μιν ὁ, τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φερέσαι, ὡς παιδίον φορέοι. τὴν δὲ κελεῦσαι Ⓟ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι ἀπειρῆσθαι γάρ Ⓟ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι. τὴν δὲ πολλὰ τρόπον ἐκείνην κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα ὡς εἰκὸς πολλοῦ ποιεύμενον ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι ὡς καλλίστου ἔσται πάντων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ μνηστὴν γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, ἔστι δὲ οὗτος τῷ Ἀρείστωνος φίλος. τὸν δὲ Ἀρείστωνα ἔκνιζε ἔρως τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὲ τοιάδε·

1 Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c.

αὐλός τε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἑωυτοῦ ἡ γυνὴ αὕτη, ὑπεδέκετο δωτίνῃσι δώσειν τῷ ἑωυτῆς πάντων ἕν τι ὃ ἂν αὐλὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἐωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τι ὁμοίως δίδοναι. ὁ δέ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανεύει ταῦτα. ὅτε δὲ τούτοισι οἱ ὅρκοι ἐπήλαβον. μετὰ δὲ, αὐλός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τὸν ὃν, τι δὴ οἱ ἐθέλετο τῶν χειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐλὸς τι ὁμοίως ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τὸν ἑταῖρον τὴν γυναῖκα ἐπιεζε ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλὴν τούτου μοῦνον, τἄλλα ἔφη κατανέσαι. ἀναγκαζόμενος μὲν γὰρ τοι τὸν τε ὅρκον, καὶ τὴν ἀπάτης τὴν προσδοκωμένην, ἀπίσω ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὸν τρίτον ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος. ὃν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρωθέντα τοῦ δεκαμηνιαίου ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον τὸν Δημάρητον. καὶ ὡς τάχιστα τῶν οἰκετέων ὁ ἀγγελιηφόρος μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὡς τάχιστα πάις γέγονε. ὁ δὲ, ὡς ἐπεμάνθη τε τοῦτο χρόνον τινὰ τῷ γυναῖκα, καὶ ὅτι δακτύλῳ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο μὲν οὖν οἱ ἔφοροι. πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τοιοῦτο· οὐκ ὁ δὲ παῖς ηὔξετο καὶ τῷ Ἀρίστωνι τῷ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ὁμολογέοντες εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, ἀπὸ τόδε· πρότερον τούτων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ βουλομένῳ ἀπὸ πάντων δὴ τῶν Βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γεγονότων, ἄρξαι ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. ἀπὸ τούτου μέντοι τὸ οὔνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀναπύστα γενόμενα ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τοῦ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, προτέρην τε ὁ Δημάρητος ἀπαγωγὴν τὴν ἐφ' Ἑλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτεων τοὺς μηδίσαντας ἀπαράντος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίννυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα αὐτὶ Δημαρήτου, ἕψεσθαί οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, ἀπὸ τοιοῦδε πρήγματος. ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος βουλόμενος, ἀποστερεῖ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φήσας αὐτὸν Πέρκαλον ἁρπάσαντα καὶ χὴν γυναῖκα. ἐπὶ τούτῳ μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη

Ageto ſodali ſuo, cuius illa erat vxor, recepit ſe dono daturum vnam è ſuis rebus quamcunque ille optaret: aque inuicem iuſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re vxoria ſuſpicatus, quum videret Ariſtoni quoque vxorem eſſe, accepit condicionem, & in eam rem iuſiurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus pretioſis donauit quam ille elegit. Ipſe viciſſim, quum eius partes petendi muneris ab illo fuerunt, [1] ibi optauit vxorem eius adferri. Agetus dicere, ſe præter hoc vnum cetera annuiſſe: iureiurando tamẽ adactus ac dolo ſeductus, [2] ad eam ducendam abiit. Ita tertiam hanc Ariſton, repudiata LXIII. ſecunda, duxit vxorem: [3] quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem menſibus, hunc ei genuit Demaratum. Ariſton, quum ei ſedenti in baſilica cum ephoris quidam famulus nuncium nati filii attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet vxorem, deductis in digitos menſibus, dixit cum iureiurando, Hic non eſt filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræſentiarum: ſed poſteaquam puer adoleuit, pœnituit Ariſtonem dicti, opinantem vtique filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomen impoſitum eſt Demaratus, *id eſt, à populo votis petitus*: quod ante eum natum omnis populus vota fecit vt Ariſtoni, omnium ante id tempus regum probatiſſimo, filius gigneretur. ea de re id nomen impoſitum eſt. Interiecto deinde tempore Ariſtone vi- LXIV. ta functo, Demaratus obtinuit regnum: ſed videlicet neceſſe erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehementer inſimulabatur, cum antea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tempore quũ aduerſus Æginetas cum Me- LXV. do ſentientes traiecit Cleomenes. Ergo ingreſſus eum [4] vrgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe aduerſus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſſam, quod quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſe hominem cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hanc cauſſam Leutychidi inimicitię

1 Illius vxorem abducere ſtudebat. 2. Eam abducere permiſit. 3 Quæ intra breuius temporis ſpatium, & non exact. *id eſt, Intra breuius quam decem menſium ſpatium.* 4 Vlciſci

cum De-

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quod Ariſtonis filius non eſſet, deinde quod iurauerat inſtitit cõfirmare: quod Ariſton aliquando dixiſſet, quum ei nunciaſſet famulus ſuus filium ei natum, & menſes conferens, iureiurando negaſſet illum eſſe filium ſuũ. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdem ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius necne. Ibi Cleomenes, quum ex ipſius erga Pythiam prouidentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Cobonem quendam Ariſtophanti filium maxima apud Delphos autoritate, vt perſuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erant miſſi, negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. quæ tamen res ſequenti tempore palam facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore LXVII abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum eiectus regno gereret magiſtratum, adeſſetque ſpectaculo gymnopædiarum, *id eſt, palæſtra nudorum puerorum*, miſit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi inſultandique cauſſa, miniſtrum, qui interrogaret [2] qualis eſſet præfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, reſpondit ſe vtrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confeſtimque præparatum Ioui bouem immolauit: quo im- LXVIII molato, matrem accerſiit. Quæ quum aduenisſet, poſitis in eius manus extis, mulierem his verbis obſecrauit, Per ego te mater cum alios deos, tum Iouem hunc domeſticum, quem tango, precor, promas mihi veritatem: quiſnam reuera meus eſt pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit,

ἦες Δημάρητον ἐγεγόνεε. Τότε δὲ ὑπὸ τῆς Κλεομένεος παρεθυμίης ὁ Λεωτυχίδης κατώμνυτο Δήμαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ὀρθῶς βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τοῦτο κατωμοσίῃ, ἐδίωκε ἀναστώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε ὁ δεκήλεε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, "συμβαλεόμενος τοὺς μῆνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτῷ μιν εἶ). Τούτου δὴ ὑπεραιωρεύοντος τῷ ῥήματος ὁ Λεωτυχίδης, ἀπέφαινε Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ὅτε ἰσονομίης βασιλεύοντα Σπαρτίης, τοῦ ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον παρεδρεύοντες καὶ ἀκηκοότες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίσου δὲ ἡμομόνου ὑπὸ προφάσιος τῆς Κλεομένεος ἐς τὸν Πυθίην, ἐνταῦτα προσεταστέετο Κλεομένης Κόβωνα Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατὸν θύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περιάλλην τὴν προμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης "ἔβουλεύετο λέγεσθαι, λέγειν. ὕστερον δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶ) Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ αὐτὰ πυθόμενοι ἐλυσιτέλησαν ταῦτα, καὶ Κόβωνα τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περιάλλη ἡ προμαντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὸν Δημάρητον κατάπαυσιν τῆς βασιληίης οὕτω ἐγένετο. ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τὴν βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε ἀρεθείς ἐς χῶρον· ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λεωτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὖθις βασιλεὺς αὐτὶ ἐκείνου, πέμψας ἐπεκέλευε ὅτι γέλωτί τε καὶ χάριτι, πρώτην τὴν Δημάρητον ὀκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ δὲ, ὀργῇ ὡς τὴν ἐπερώτησιν, εἶπε φὰς, αὐτῷ μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, ὅ. τι μέντοι ἐπειρώτησιν τοιήτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ καταλυσάμενος, ἧιε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐλὸν δὲ προσευσάμενος ἔβαλε τὸν Διὶ βωμόν. θύσας δὲ τὸν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τὰ σπλάγχνα, καλιέετο, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τὸν τε ἀνω ἀπόμνυμι ἱκετεύων, καὶ τὸν ἑρκεῖον Διὸς τόνδε, φράσαι μοι τὸν ἀληθέα, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λεωτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων,

1 *In Græco exempl. pro αἰσιον legendum videtur αἰσιον, cuius lectionis alibi ratio reddetur.* 2 Quale illis eſſet magiſtratum gerere, qui antea regnauiſſent.

κυέουσαί σε ἐκ τοῦ πρωτέρου ἀνδρός, οὕτω ἐλθεῖν
πρὸς Ἀρίστωνα. ἡ δὲ καὶ μανικώτερον λόγον
κελεύοντες, φασί σε ἐστελθεῖν πρὸς τῶν οἰκετέων τὸν
ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὦν
μετερχόμενος πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τὰληθέα. οὔτε γάρ,
εἴ τι πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μοιχὴν δὴ πεποίη-
κας, μετ' ὀλλέων δέ· ὅτε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρ-
τῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνείη.
τεκεῖν γάρ ἂν καὶ τὰς πρωτέρας γυναῖκας. ὁ
μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ πάτ, ἐπεί τε μὲ λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὸν ἀ-
ληθείην, πρῶτα εἰς σὲ καταιρήσεται τὰληθέα· ὡς μὲ
ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς
πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι σω-
θυνηδέα δέ, τοῦ στέφανοι οὓς εἶχε, ἐμοὶ πρόσκειται. καὶ
τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων· ὡς
δέ με εἶδε ἔχουσαν στέφανους, ἤρετο τίς εἴη ὁ δοὺς. ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ἀπεδέ-
κετο. ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη οὐ καλῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γάρ τι πρό-
τερον ἐλθόντα καὶ συνθυνηδέντα, δοιοὺς μοι τοὺς στε-
φάνους. ὀρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔ-
μαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τὸ μὲν, ὁ στε-
φανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τοῦ πρὸς τῇσι
θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, τὸ καλέουσι Ἀ-
στροβάκου· τοῦτο δέ, ὁ μάντιες φασὶν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα
ἀναίρεον εἶναι. οὕτω δή, ὦ πάτ, ἔχει πρὸς ὅσον τι
καὶ βούλεαι πυθέσθαι. ἢ γάρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου
γέγονας, καὶ σοι πατὴρ ἐστὶ Ἀστροβάκης ὁ ἥρως, ἢ
Ἀρίστων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι.
τῇ δὲ σοὶ μάλιστα καταπτύονται ἐχθροὶ, λέγον-
τες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γε-
νόμενος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶ-
ναι. χρόνον γὰρ τοῦ δεκάμηνον οὐδὲ κατ' ὀλίγον ἐξήκειν· ἀ-
πορρήτῳ τῶν τοιούτων κεῖνος τὸν ἀπέρριψε. ὄντος.
ἔκτοσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα τίκτουσι, οὐ πάσας δεκαμήνους ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
δέ σε ὦ πάτ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὴ καὶ ὁ αὐτὸς
Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀπόρρητα τὰ ἔπεα ἐκ-
βάλλοι τοῦτο. λόγους δ' ἄλλους μὲν ἡμέτερος τῆς σε-
αυτοῦ μὴ δέκεο. τὰ γὰρ ἀληθέα πάντα ἀκήκοας.
ἐκ δ' ὀνοφορβῶν αὐτός τε Λευτυχίδης καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι ἔκτοσι αἱ γυναῖκες παῖδας. ἡ μὲν δὴ
τοῦτα ἔλεγε· Ὁ δ', ὡς ὁμόμητός τε καὶ ἐβούλετο,

re è priore viro grauidam, ita ad Aristonem venisse. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domesticum asinarium ventitasse, illiusque me filium esse. qua de re ego te adiens obsecro vt verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non sola feciſti, sed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est, negantium [1] Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. nam si fuisset, priores vxores fuisse cõcepturas. Hæc Demaratus. Cui mater ita respon- LXIX
dens, Fili, inquit, quoniam [2] precibus mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me domum Aristo duxit, tertia quàm me duxerat nocte simulacrum tanquã Aristonis ad me venit, quod posteaquã mecum concubuit, [3] corona quam gestabat, me circũdedit, atq; abiit. Dehinc Aristo aduenit, qui cernens me coronas habentẽ, sciscitabatur quisnam me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eoq; id abnuente, iuraui, asserens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingressus, vbi mecum coiisset, coronis me donasset. Aristo, cernens me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuisse. compertumque est illas coronas fuisse sumptas ex heroico cõditorio, quod est iuxta ianuam aulę extructum, quod vocant Astrobaci: & vates esse hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur fili ita vt volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi est Astrobacus heros, aut ex Aristone. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Aristo, quum ei te natum esse nunciatũ est, multis audientibus negauit te suum esse, quia tempus decem mensium non exisset, per insciti am talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres nouem etiam mensium ac septem mensiũ partum edunt, non omnes decimum mensem explentes. ego autem fili septimestrem te genui. Ipse quoque Aristo non diu post agnouit [4] se per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſime audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, suæ vxores de asinariis pariãt filios. Hęc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LXX

1 Aristoni fuisse prolificum semen. nam si fuiſſ. 2 Precibus instas mihi vt dic. ver. 3 Coronas quas gestabat mihi circumposuit. Et hoc quidem abiit, Ariston autem postea venit. 4 Se per stultitiam id verbum emisisse. Cetera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

sumpto

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oracului consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthum traiecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, eiusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium traiecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac vrbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna vsus est, vir cum aliis in multis factis dictisq; apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat, rem eius solius, ad ea tempora, regum Spartiatarum. Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quẽ nonnulli Spartiatarum Cynisconid est, catulum vocabant. Is Spartæ non regnauit ante Leutychidem defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii sororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimoniũ accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quũ omnia faciendi ius haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt. ¶ Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessissent, assumpto protinus Leutychide, contendit aduersus Æginetas, maiorem in modum illis propter ignominiã infensus. Ita Æginetæ vtriusque regis contra se aduentu non repugnandum iam sibi esse putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminentissimos, cum alios, tũ Criũ Polyciti, & Casambũ Aristocratis filium, qui plurimũ habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses deposuerunt. Post hæc Cleomenes,

LXXI

LXXII

LXXIII

LXXIV

καὶ ἐπόδυσε λεχέων, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δ', ὑποπτεύοντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχρέειν, ἐδίωκον· καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ἐπιβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῆς τε ἀπέσπων, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ἀπαρέοντας. μετὰ δ', (τοῦδε γὰρ δέξεσθαι δόσθαι σφι οἱ Ζακυνθίοι) ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑποδεξάμενός τε αὐτὸν μεγαλωσύνῃ καὶ χώρῃ τε καὶ πόλιος ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· πολλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἐργασίσι τε καὶ γνώμῃσι ἀποσημηνάμενος, ἐν δὲ δὴ καὶ ὀλυμπιὰς σφι ἀπελόμενος τεθρίππῳ τοῦτο μὲν ἐπ' ὀλυμπιάδι
ὀλυμπιὰς
ἄλλε, μοῦνος τῶν πάντων δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ καὶ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. τοῦ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ γήμας Ζευξιδήμιν γαμέτην δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμιλυ, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν, Διακτορείδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέτης, δοῦναι αὐτὴν Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν 226
Σπάρτῃ, ἀλλὰ δίκην τοιήνδε δηλήσας Δημαρήτῳ ἔξεπεσε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὸν δὲ οἱ ἐκουσίην πόλιν ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ· ἐὼν δὲ αὐτόφωρος δηθεὶς αὐτὸς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπικατήμενος χειρὶ διπλῇ ἀργυρίου, ἐφυγε ἐκ Σπάρτης, καὶ οἱ δικαστήριον ἐκαθεῖς καὶ τὰ οἰκία κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ διὼδώθη τὸ ἐς τὸν Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα καταλαβὼν Λευτυχίδεα, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δρμέοντι μάλα σφι ἐξηκοντόρου πρὸς τὴν πελαγισμὸν ἔχων. ὥστε δὴ ὅτε τῷ Αἰγινῆται μὲν ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίευν ἐπ' ἀμφοτέροισι, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γνώμῃ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ τὸν Κεῖον τε Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔσχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς χθόνα τὴν Ἀττικὴν, παρὰ Θησέος κατὰ λόγον ἦλθον ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα

ἐπαίσιον ἡμόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑποξέβη ἐς Θεσσαλίην. συνθέσθαι δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπορᾶτο πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ἄλλους τε ὅρκους προσαγαγόμενος σφι, ἢν μιν ἕλωνται σφέας αὐτοῦ τῇ αὐτοὶ δέξηνται. ἐθέλων δὲ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν τρόπῳ ἄγειν τὸν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγαγεῖν, ἔρχονται τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ἀπὸ Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιοῦτόν τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης σταζει ἐς ἄγγος, τὸ δὲ ἄγγος περιβάλλουσι τεῖχος κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατῆγον αὐτόν. δείσαντες δὲ μὴ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρξε. καταλλόντα δὲ αὐτόν, αὐτίκα ἐπελάβε μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ἐπιμαργότερον. ὅκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέφερε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δέ, δεθείς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν δεσμῶν, ᾔτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ ταῦτα τοῦ φυλάκου δίδοναι, ἀπείλεε τὰ μὲν αὐτὸς ποιήσειε ἐς ἑωυτόν· ἐς ὃ δείσας ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν ἱππέων τῶν ἐπιλέκτων) δίδοι μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διιπτάμενον γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προεὐβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηροὺς· ἐκ δὲ τῶν μηρέων ἐς τὰ ἰξία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὸ γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατατρώσας, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὸν Πυθίην ἀπέγνωσε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον ἡμόσθαι λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, δῃώσας Ἐλευσῖνα ἐσβαλών, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατανηέας, κατέκαψε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τὸν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ

quum eum subiisset metus Spartiatarum, iam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, solicitans Arcadas aduersus Spartam, adigensque eos iureiurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iusiurandum per aquam Stygis. In hac autem vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum macerie præseptum. Nonacris autem vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarum obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac despiscentem propinqui soleis ligneis illigauerunt. Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [1] Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerant Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [2] ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculi poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturū. qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea ex orientem appatere, illincque

LXXV

LXXVI

1 Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibijs sursum versus ad femora perrexit, eque femoribus ad coxas & latera atque ventrem peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.* 2 Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἀφῃ *pro* ἐν ἀλογίῃ.

iam eam

iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamẽ ideo Argiuos gauisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nauplxxvii pliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verum quandomarem præuertet femina victrix,
Inter & Argiuos referet prælustris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo sæuus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent lxxix ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedęmones pręco denunciasset, præcepit suis vt quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos [1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucũ Argi fuga elapsos circumselxxix derunt. Qui dum asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendũ putauit: Scisciatus quosdã quos secum habebat perfugas, misit præconẽ ad euocandum nominatim eos Argiuos qui in luco præclusi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quisque euo-

ὕδωρ ἤδη τοῦτο νῦν Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δὲ ὧν ὁ Κλεομένης ὅτι Ⓦ ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ ἀδαμῶς ἐκαλλιέρεε ἀγαθαῖ μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδὲ ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταύρῳ, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθεον, πυθόμενοι ταῦτα, ὅτι θαλάσσῃσι. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγένοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σήπεια τοὔνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. οἱ μὲν δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν οὐκ τὸ φανερὸν μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ χρῆμα εἶχε κατὰ χρησμόν, τὸ ὀπίσω ἔλεγε ἡ Πυθίη τοῦτο τοῖσι Μιλησίοισι, λέγουσα οὕτω,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια Ⓦ ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ὀπάσσῃ Ἀργείοισιν ἀρήτῃ,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
Ὥς τις τὰς ἐρέει καὶ ἐπώνυμος ἔσσεται ἀνδρῶν,
Δεινὸς ὄφις τελέθων ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ταῦτα δὴ πρῆγματα συμβάντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δή σφι δοκέει ταῦτα ἐδόξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημήνοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίεον καὶ Ⓐ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, προαγγέλλει σφι ὅτευ σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο ἐπιτελέα ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ὑπὸ τοῦ κηρύγματος, ἐπέκεαρ. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἐπὶ πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζώμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων ἀνομόλους ἄνδρας, καὶ πυθομένους τούτεων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ὑπὸ τῷ ἱρῷ ἀποκεκριμένους τῶν Ἀργείων. ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰς ἀποινα. ἀποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμαλώτου ὠνέεσθαι. κατὰ συντυχόντα δὲ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκάλεε-

1 *Id est, Præsul præco denunciauerat.*

ὁμῶς ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. τῶν δὲ κως γνόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ τὸ συνεχὲς ἐόντος τοῦ δένδρεος, οὐκ ὥρων οἱ ἔνδον ἐόντες, ὅ, τι ἔστησαν· πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ὄπτευσε δένδρου, κατεῖδέ τε τὸ ποιεύμενον. οὐκων δὴ ἐπεκαλέοντο ἐξιέναι. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πρώτους τινὰς τῶν εἱλωτέων περιελθεῖν ὕλην τὸ ἄλσος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶ). ὁ δ', ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὴ ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πρόσω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἤιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὅπῃ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεῖρξε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης καὶ ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα δέ μιν οὐ πολλὸν χρόνον ἐφοροι, φάμενοι μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, τοῦ παρεὸν δυνατοῦ μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ μὴ σαφέως εἰπὼν ἔλεξε σαφιεὼς μὴ σαφέως λέγων, ἔχω σαφιεὼς εἰπεῖν· ἔλεξε δ' ὧν Φάμενος, ἐπεί τε δὴ τοῦ Ἄργου ἐγὼ ἐλε, δοκέειν ἐξελήλυθέναι χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιεῶ πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσωμαι, μάθω εἴτε ὁ θεὸς τῷδε διδοῖ, εἴτε ἐμποδὼν ἑστηκε. καλλιερθυμένῳ δέ οἱ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῷ σηκέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τοῦτο ἀπεχθέλεν, ὡς οὐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. ἐμοὶ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν αὐτὸ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ δὲ τῶν σηκέων ἐκλάμψαντος, πᾶν ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, ὥστε ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας. Ἄργος δ' αὖ ἀνδρῶν ἐχηρώθη τοσούτων ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ χρήματα, ἄρξαντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἐπείτα σφέας ὄρνι ἀνακτώμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δ' οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἴσον ἄρθμια ἐς ἀλλήλους ἐγένετο· ἐπείτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat, quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, vtpote denso luco interiecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiere. Ibi Cleomenes iussit vnum- LXXX quenque seruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque iam ardente, percontatus est quendam perfugatum cuiusnam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. coniicio iam exitum habuisse oraculum. Post hæc maiore LXXXI copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum] mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quũ à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos abductum verberare: ac posteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuer- LXXXII sum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi verean falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atq; ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, [1] fore vt vrbem ab arce caperet: quum vero è pectoribus illa extitisset. id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoq; maiore parte sententiarum absolutus. Ce- LXXXIII terũ Argos ita viris desolatum est vt serui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adoleuere ætatẽ: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecere. Serui eiecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, [2] eatenus quidem dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit

1 Futurum fuisse vt vrbem funditus euerteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit, &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaſeus ab Arcadia is perſuaſit ſeruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægre euaſere victores. LXXXIV Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. Ipſi autem Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed conuerſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & idcirco furioſum. Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi à Dario bellum, ad illum vlciſcendum perſtitiſſe, miſſiſque Spartam nunciis ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipſi quidem Scythæ iuxta flumen Phaſin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ vero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: ſeque ob id eum inſaniſſe arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythiſon, *id eſt, age Scytham.* Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has LXXXV pœnas Demarato pependiſſe. ¶ Eum autem eſſe defunctum vbi audiere Æginetæ, Spartam nuncios miſere, vociferatum contra Leutychidem de obſidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii, conſilio inito, multum iniuriæ à Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum eſſent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum à ſuis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in veſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen condicione vt ſecum profectus Athenas Leutychides redderet ſibi viros qui LXXVI illic depoſiti eſſent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repoposcit, Athenienſes (vt qui reddere nollent) tergiuerſari, quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoque iniquum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus

ἀνὴρ μάντις Κλεάνδρος, γένος ἐὼν Φιγασεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· ἔπεισε τοὺς δούλους ἀντιάζειν τοῖσι δεσπόταις. ἐκ τούτου δὲ πόλεμος σφι ἦν ὀλίγου χρόνου συχνός. ἐς ὃ δὴ μάχῃ Ⓐ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. Ἀτὰρ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοποτέειν γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τε σφι Δαρεῖος ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μὴ πρότερον ταῦτα μενόντας ἡσυχάζειν πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συνοικίζεσθαι ὡς χρεὸν εἴη· ἀνδρες μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐς Ἔφεσον ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπεσθαι ἐς τωὐτὸ ἀπάντων. Κλεομένεα δὲ λέγεσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τὸ ἰσχνεόμενον, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τούτου, ὡς αὖθις λέγεσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγεσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγεσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει εἶναι ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐγκλήτων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον σωφρονέοντες, ἔγνωσαν μὴ δεῖσθαι Αἰγινήτας τοῦ Λευτυχίδεω· καὶ μὲν καὶ κατεκείνου, ἕκαστον ἀγέσθαι ἐς Αἴγινάν οἱ ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων Ⓑ Λευτυχίδεα, εἷς τις Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βουλεύεσθε ποιέειν, ἄνδρες Αἰγινῆται, Ⓑ βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἕκαστον ἡμόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὄκως σφέας ὕστερος μή τις ὑμῖν, ἐπεὰν ταῦτα πρήσητε, πρόφασιν ἐκλαβὼν κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλῃσι. ταῦτα ἀκούσαντες Ⓐ Αἰγινῆται, ἔφυγον τὴν ἀγωγήν· ὁμολογίην δὲ ἐχρήσαντο τοιήνδε, ὅτι ἀποδώσονται Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἀνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαιτέει τὴν ὁμηρικὴν θήκην, οἱ Ἀθηναῖοι τοιάδε φάσιας εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παραδέξασθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἕτερον αἰτέειν τὸν ἕτερον ἀποδιδόναι:

οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τὼ Ἀθηναίων, ἔλεξέ
» σφι Λευτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν
» ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποι-
» έετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτεων.
» ὀκοῖον μέντοι κατὰ τὴν Σπάρτην συνενείχθη γενέ-
» σθαι τοῖσι τῶνδε καταθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι.
229 » λέγομεν ἡμεῖς ἀνδρα Σπαρτιήτην γενέσθαι ἐν τῇ Λα-
» κεδαίμονι κατ' ἐμὲ τρίτῳ γενεῇ τοῦ ἀπ' ἐμέο, Γλαύ-
» κην Ἐπικυδείδεος παῖδα· τοῦτον ἄνδρα φαμὲν
» τά τε ἄλλα πάντα προήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ
» ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι, πάντων ὅσοι τοῦ
» Λακεδαίμονα τότον ἐνέμοντο χρόνον οἴκεον. συνενει-
» χθῆναι δὲ ἐν χρόνῳ ἐκείνῳ τάδε λέγομεν·
» ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βού-
» λεσθαι ἐλθεῖν ἐς λόγους, προσιζόμενον τοιάδε·
» Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς Γλαύκε δικαιο-
» σύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ αὐτὰ
» πᾶσαν μὲν τοῦ ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ μάλιστα Ἰω-
» νίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἑωῦ λόγης πολλὸς, ἐμεωυ-
» τῷ λόγῳ ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεί ποτε
» ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἵδρυται·
» καὶ διότι χρήματα οὐδαμοῦ τοσαῦτ' ἐστὶ ὁρᾶν ἔ-
» χοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγόμενος, καὶ βουλευο-
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαρ-
» γυρώσαντα, θέσθαι παρά σοι· σὺ δ' ἐξεπισταμένῳ ὡς
» μοι κείμενα ἔσται παρά σοὶ σῶα. σὺ δή μοι καὶ τὰ
» χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λα-
» βών. ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀπο-
» δοῦναι. ὁμὼς δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖνος τοσαῦ-
» τα ἔλεξε· Γλαύκος δὲ ἐδέξατο τὼ παρακαθή-
» κην ὑπὸ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ
» διελθόντος, ἦλθον ἐς τὼ Σπάρτην τούτου τοῦ παρα-
» τεθέντος τὰ χρήματα οἱ παῖδες. ἐλθόντες δὲ ἐς λό-
» γους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα,
» ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, αἰτιώμενος
» νόμους τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με
» προσφέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτεων ὧν ὑμεῖς λέγετε.
» βουλόμενός τε, ἀναμνησθείς, ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον. καὶ
» γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἰ γε ἐχρῆν
» μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρησόμενος ἐς τὰ
» μέσα. ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβαλλόμενος κυρώσειν ἐς τε-
» ταρτον μηνα ἀπὸ τοῦδε. ὁμὼς δὴ Μιλήσιοι συμ-
χ. πολι-πίφωσι » φορίῃ τοιοῦδε πονεόμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημέ-
» νοι τῶν χρημάτων. Γλαύκος δὲ ἐπορεύετο ἐς
» Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ
» αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

negantibus ſe reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienſes, vtrum ipſi vultis: ſi reddetis, ſancte facturi, è contrario, ſi non redditis. Qualis autem res circa depoſitum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuiſſe tertia ab hinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis ſummis laudibus excellebat, tum iuſtitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigiſſe vt vir quidam Mileſius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita ſit loquutus, Ego ſum vir Mileſius, qui ad tuam Glauce fruendam iuſtitiam venio. Nam quum eſſet tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipſum ratiocinatus ſum, Ionia quidem ſemper obnoxia periculis eſt, Peloponneſus autem tuto fundata, [1] & ob id videre licet eoſdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque conſultanti viſum eſt dimidium mei cenſus in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depoſita mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam vna cuſtodi: quam notam quiſquis habens repoſcet pecuniam, ei reddito. Hæc hoſpes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depoſitum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam depoſuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam repoſcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario reſpondere, Neque iſtius rei quicquam reminiſcor, neque ad me pertinet ſcire quæ dicitis. Volo tamen, [2] reminiſcens, quicquid iuſtum fuerit facere, &, ſi accepi, iure optimo reddere: ſin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præſtituo vobis tempus hinc ad quatuor menſes. Ita Mileſii [3] facta iactura, tanquam fraudati pecunia, diſceſſere: & Glaucus Delphos ſe contulit ad oraculum conſultandum. Cui conſultanti an ὅρκῳ, *id eſt*, *iure iurando*, pecuniam prædaretur, Pythia reſpondit his verſibus,

1 Et pecunias nequaquam ab iiſdem poſſideri videmus. 2 Si reminiſcar, 3 Calamitatem ſe paſſos exiſtimantes, vt qui pecunia fraudati eſſent,

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus
Sic orco vicisse, interuertisseque nummos:
Deierauit & euorcum quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide aduenit, vsq; adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolemq; domumque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
Ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ ὕστερον μένει ἀνδρα.
Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσάχε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ σὺν γυίοις καὶ οἶκον ἅπαντα·
Ἀνδρὸς δ' ὑστερίου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

Haec auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniã reddidit. Cur autem hæc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de depositio cogitare quam vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discesſit:

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συλλέγει τὰ τοῦ θεοῦ παραυτίκα αὐτὸς χρῆν τὰ ῥηθέντα· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τὸ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δὴ, μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὧν Ἀθηναῖοι ὧδε ὥρμηθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νιὸν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἔστι οὐδεμιὴ νομιζομένη εἶ Γλαύκου· ἐκτέτριπται τε παντάπασι ὑπὸ Σπαρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ τοῦ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

Lxxvii

Lxxviii

Lxxix

Lxxx

At Æginetæ priusquam superiorum iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quum Athenienſibus succenſerent quod sibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, se ad vlciscendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *iam inde à Theseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, viroſque alligauere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitarent. Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius sua de missione quum transegisset*, cognito Athenienſes esse animatos ad noeendum Æginetis, quibus ipse infensus esset; composuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex composito vrbem quæ vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem non adfuerunt, quia classis eorum par Æginetanæ nondum erat comparata. Qui dũ à Corinthiis cõmodari sibi naues rogant,

Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τὸν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τὴν ἐς Ἀθηναίους ὕβριζαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς ἀμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ὧν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἔτυχε Σουνίῳ λοχήσαντες ὧν, τὴν θεωρίδα νῆα εἷλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πρῶτον μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. Καὶ ὧν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. ἔστι μεταφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἐωυτὸν ἐξελάσας ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι παραδώσειν Αἴγιναν, φράσας ἐν ἥτε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς ὧν ἥκειν δήσει βοηθέοντας. μὲν ταῦτα καταλιμβάνει μὲν τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν· Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἑόντες νέες σφι ἀξιόμαχοι τῆσι Αἰγινητέων συμβαλλέειν· ἐν ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας

ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ χρήματα. Κορίνθιοι δὲ (ἔσαν γὰρ σφι τότον χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι δίδοσι δεομένοισι ἐλθοῦσι νέας, δίδοσι ὑπὲρ πεντακοσίους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.

Νικόδρομος δὲ, ὡς Ἀθηναῖοι ἐς καιρὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, οὐκ ἀπεδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. συνὼ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγινητέων δὲ τὰ πάχεα, ἐπιὼν ἅπας ὁ δῆμος σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτα σφέας χειρωσάμενοι, ἐζήτεον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἀγὼς σφι ἐγένετο, ὃ οὐκ ἐθέλουσαθαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο διαμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἱλεῶν γενέσθαι τὸν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐζήτεον ὡς ἀπολέοντες· ἐξ ἑνὸς δέ τις τούτεων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς θύρης ἥρων, εἶχε. οἱ δὲ, ἐπεί τε μιν ἀποσπᾶσαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο πελέκεα ἐνείκαντες, ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες δὲ κεῖνται ἐμπεφυκυῖαι ἔσω τοῖσι θύρῃσι ἥρωσι. ταῦτα μὲν νεωστὶ σφέας Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἧκοισι ναυμαχήσαν νησὶ ἑβδομήκοντα· ἐπικρατήσαντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτοις αὐτίκα τοῦτον καὶ τὸν ὕστερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκ ἐπεβοηθέοισι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναίων νέες ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ σφεα ἀπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. σφεα ἀπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι εἶεν· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγνώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐπεβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς ἐξεταστὴς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τούτεων ὁ πλέ-

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naues viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam nauigauerunt, peruenerunt que poſtridie eius diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad xc
diem non adeſſent, conſcenſo nauigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æ- xci
ginetarum, ſuperata plebe quæ vna cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt deiecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperant, ad necem educerent, vnus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quem illi quum auellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus confertæ manſerunt. Hæc quum i- xcii
pſis feciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta nauium cum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prœlio, eoſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naues Æginæ neceſſario ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſque mulcta ab Argiuis iniuncta eſt mille talentorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centum talentis cum Argiuis decidiſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [1] quinq; palmarum viro. quorum

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

plerique

plerique non remeauere, sed in Ægina sub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine tet
xciii victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verum Æginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauere, eorumque naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Ægi-
xciv netis contraxerant. ¶PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem naualem geſſerat, præfectura amouit, alioſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuoſ-
xcv que in conſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hic non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (vt ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circumnauigantes, magnam iacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon,
xcvi quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primum copiæ ducerentur, Perſæ vtgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitauerunt, non aufi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſeruitutem rapuiſſent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas tedeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naues præcedens Datis non ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

ⓐ πλεῶνες ὦν ἀπενόσφιζαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτέλεσαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. ἀνὴρ δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουνομαχίῃ ἐπάσχεων, τρεῖς μὲν ἄνδρας ἔστω τοιούτῳ ἀπέκτεινε, ὑπὸ δὲ τῷ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀπεθνήσκε.

Αἰγινῆται δὲ, ἐόντες ἀτακτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ στρατιῆς νέας τεσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι ἔλαβον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος ἐγεγόνεε πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ δὲ Πέρσης ὃ ἐωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πισιστρατιδέων παρεσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ 231
βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτῃσι ἐπιμένοις τὸ πρόφασιν, καταστρέφεσθαι τοὺς Ἕλληνας τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως παρήξαντα τῷ στόλῳ, παραλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν ⓐ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα ⓦ Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἀνδραποδίσαντας Ἀθηναίους καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τοὺς ἀνδράποδα. Ὡς δὲ ⓐ στρατηγοὶ οὗτοι ⓐ ἀποδεχθέντες παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο ἐς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν τε ἐσκεκασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁπλισθεὶς ἐκάστοισι, παρεῆν δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτεϊ προεῖπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ ⓦ πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἤπειρον ἔσχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ νήσους ⓦ πλοον ἐποιεῦντο. ὡς μοὶ ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα ⓦ περίπλοον τὸν Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτην τὴν περιοδὸν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος στρεφὰς ἀνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἀλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσέφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅτι ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπόδεον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, οὐκ ἐς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, ἀλλ' ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι σφέων κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησάν τε καὶ ἱερὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὅτι τὰς ἄλλας νήσους ἀπῄεσαν. Ἐν ᾧ δὲ ὅτι ταῦτα ἐποίεον, ⓐ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. ὡς δὲ ὁ στρατὸς κατεπλέετο, ὁ Δᾶτις προσπλώσας, ὅσας ἔλαβε νέας προσέσχε τῇ Δήλῳ προσορμίζεσθαι, καὶ πέριξ

ἐν τῇ Ῥηναίῃ αὖθις ὁ πυθόμενος ἵνα ἔσαν οἱ Δήλιοι,
πέμπων κήρυκας ἠγόρευέ σφι τάδε, Ἄνδρες ἱεροί, τί
φρονήσαντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες κατ'
χ. τὰ σαῦτα ἐμοῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπί τε τοσοῦτό γε φοιτέω, καὶ μοι
ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἧ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ
ἐγένοντο, ταύτῃσι μηδὲν σινέεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην,
μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νεῦ ὦν καὶ ἀπίτε ἐπὶ τὰ ὑ-
μέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. Ταῦτα μὲν ἐπε-
κηρυκεύσαντο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δέ, λιβανωτοῦ τρι-
ηκόσια τάλαντα κατεθυμίησε ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐθυμίησε. Ι Ο
Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρα-
τῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀνέμους καὶ Ἴω-
νας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα,
Δῆλος ἐκινήθη, ὡς λέγουσι Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕ-
στατα, τὰ μέχρι ἐμέο οὐ σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τέ-
κνα ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ
θεός. ἐπὶ μὲν Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ
Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τρισὶ γενεῇσι
ἐπεξῆς ἡμετέρων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐ-
πὶ εἴκοσι μάλιστα γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· 20
τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῶν γενόμενα, τὰ δ', ἀπ' αὐ-
τέων τῶν κορυφαίων τῆς ἀρχῆς πολεμούντων. οὕτω
οὐδὲν ἦν ἀφανὲς κινηθῆναι Δῆλον, πρὶν ἐσθ' ὅτε ἀκί-
νητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον τάδε αὖ
ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητον πρὶν ἐοῦσαν.

δυνατὰ δ' ἐστὶ Ἕλλαδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόμα-
τα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηΐος· Ἀρτοξέρ-
χ. φὶ δὲ ἡ 232 ξης, μέγας ἀρηΐος. Τούτους δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε
αὐ ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες κα-
λέουσι. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆρε ἐκ τῆς Δήλου, 30
τρισσοὺς ἔχον τοὺς τὰς νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ τριταῖοι τε
παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας
ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες ἅπασας νήσους, ἔτρεχον
καὶ ἐς Κάρυστον, οὐδὲ δὴ σφι Καρύστιοι οὔτε ὁμή-
ρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν πρὸ πόλιος ἀγυγείτονας
στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρετριάς τε καὶ Ἀθήνας,
ἐνθαῦτα τούτοις ἐπολιόρκεον τε καὶ τῶν χώρων σφέων
ἔκρηξαν. ἐς ὃ καὶ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τοὺς Πέρ-
σεων τῶν χώρων. Ἐρετριέες δὲ, πυθόμενοι τὸν
στρατὸν τὸν Περσικὸν ὅτι σφέας ἐπιπλέουσι, 40
Ἀθηναίων ἐδέηθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀ-
θηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείποντο τὸν ἐπίκουρον, ἀλλὰ
τοῦτο τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν ἱππο-
χ. τούτων τέων Χαλκιδέων τὸν χῶρον, τούτους σφι δίδοσι
σφι τὸν χῶ- ρον, διό. ὁμοφύλους. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἐν ὑγιὲς βου-
λευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφοβέ-
οντο δὲ διφασίας ἰδέας. τὸ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβούλευον
ἐκλιπεῖν τὸν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης·

apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adoleuit. His actis ad- xcviii uersus Eretriam primum nauigauit, simul omnem classem, simul Iones pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digressu Delos tremuit (vt Delii aiunt) ad meam vsque ætatem tunc & primum & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum passa est Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon', quamuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod *ἐρξείης id est coercitor*: Xerxes, idem quod *ἀρήϊος, id est bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod *μέγας ἀρήϊος, id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo xcix ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorum obsides. Vt vero insulas præternauigantes, Carystum appulerũt, Carystiique negarunt se vel obsides daturos vel militaturos aduersus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam significantes) Carystii tamdiu obsessi sunt, eorumque ager vastatus, donec in deditionem Persarum venerunt. Eretrienses autem audito Persarum exercitum aduersum se venire, auxilia ab Athenienſibus implorauere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, miserunt subsidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidensium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriensium haudquaquam syncerum erat cõsilium, qui tametsi accersebant Athenienses, tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdam eorum censentibus vrbem deserendam, & in cacumina Euboeæ eundum:

quibus-

quibusdam, qui propria lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnem præsentium rerum statum, orauitque vt domum abirent, ne vna cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi,
CI salutem sibi pepererunt. At Persæ eo aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos exposuere, & tanquam cum hostibus conflicturi se instruxere. Aduersus quos non decreuerunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de vrbe non deserenda euicerat, merito dabant operam vt mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque vtrinque cadentibus, septimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, vrbem hostibus prodidere. Quam ingressi Persæ postquam templa spoliauere, incenderunt, in vltionẽ eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis. ¶ Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tuncque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Erettiam, ad equitandum opportunissimus, quo illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eodem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia trãstulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equæ illę quę tres Olympiacas victorias

ἀνδρῶν ἀστῶν, ἐόντα τὰ μάλιστα ἐν Ἐρετρίῃσι λόγιμον. οὗτος ὁ Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι πᾶσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. παρεστέτε τε ἀπαγορεύοντα σφέας ἐς τὠυτὸ σφετέρῳσι, ἵνα μὴ σὺν πρόσω πολλῷ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ δὴ καὶ μέλλοντες ἐς Ὠρωπὸν, ἐσώζοντο σφέας αὐτούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέχουσι τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης τὸ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταχθέντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς παρασησόμενοι τοῖσι ἐναντίοισι. Οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξιέναι μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλόμενοι, εἴκως δὲ ἐφύλασσον τὰ τείχεα, τοῦτο σφι ἔμελε μᾶλλον, ἐπεί τε οὐκ ἀπολιπεῖν τὴν πόλιν, παρεστεῶσα δὲ γενομένης καρτερῆς περὶ τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ἐπ' ἑξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φιλάγρεος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτιννύμενοι τὰ ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ διατρίψαντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικήν, κατέρχοντες τε πολλοὶ, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ γὰρ ὁ Μαραθὼν διατηδεώτατον χωρεῖον τῆς Ἀττικῆς ἐνίστατο, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρέτριης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναίων δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ στρατηγοὶ δέκα τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισίστρατος τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὁλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη. καὶ ταύτην μὲν νίκην ἀνελόμενον μιν, τῶν τοὺς ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικᾷ, τῷ δὴ καὶ δοῦναι Πεισίστρατον αἰσχύνην τῷ νίκῃ πρεῖς τούτῳ, καλλῆλε δὴ τὰ ἑωυτοῦ ἐπιτάσσοντος. καὶ μιν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι δηλῶ ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι παρεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοι μιν κατὰ τὸ ἀρυτομήιον, νυκτὸς ἐπιστάντες ἄνδρας. τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Ἁλικαρνησσίης καλεομένης ὁδοῦ. κατὰ μοῖραν δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὗται αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας

233 ἀπελήλυθαι· ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλα ἵππου ἤδη τούτου τοῦ Εὐαγόρεω Λάκωνος πλέω ἢ τούτεων, οὐδαμά. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τυγχάνει τὰ δὲ τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τῷ Κύπρῳ ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος πρὸς αὐτῷ Κίμωνι Ἀθηναίοισι, τὸ οὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼν διπλόον θάνατον, ἐς ἐγκτήσεα Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, Φοίνικες αὐτὸν ἐπὶ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, ἐκεῖ πολλοὶ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν τῷ βασιλέϊ· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὰ ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶ ἐν σωτηρίῃ, ἤδη δὲ ἐνθαῦτα μιν οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ δίκῃ ἐλάμβανον, ὑπὸ δίκης ἄγειν αὐτὸν ἐγκαλέοντες, ἐδίωξάν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῇ ἀσπίδι στρατηγοὶ, ἀπέπεμψαν ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἀλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μέγ. ἡμεροδρόμον λεγόμενον. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) τῷ ὄρεϊ τῷ Παρθενίῳ οὔρεϊ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν ἐντυγχάνει. βουλόμενος δὲ τοῦτο τὸ πρῆγμα τῷ Φειδιππίδεϊ Πὰν, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι δι' ἑωυτοῦ τὰ ἐς ἐμὲ ἐπιμέλειάν ποιεῶνται, ἐόντος ἐμοῦ καὶ νῦν ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ χρησίμου, τά τε καὶ ἐς τὰ μετέπειτα ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, κατασάντων σφίσι τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶ ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτῷ ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε δὴ ἔφη καὶ Πὰν φανῆναι, δεύτερος ἐὼν τῶν Ἀθηναίων ἄγγελος ἰὼν ἐς Σπάρτην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σπάρτας ἐλέγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλωθεῖσαν ὑπὸ ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρέτρια τετράπολις ἐστὶ ἐν Εὐβοίῃ, καὶ πόλι λαμπρῇ ἐν Ἕλλησι γένεϊ ἀθενεστέρῃ. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἐν τῷ παρεόντι ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἐν γὰρ ἱστα μήνη τῷ μηνὸς εἶναι τὴν εἰνάτην εἰνάτῃ ἢ

reportarant. Idem quod iſtæ, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Steſagoras, apud Miltiadem patruum in Cherſoneſo educabatur: minor autem apud ipſum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Cherſoneſi conditore. Hic igitur Miltiades CIV è Cherſoneſo tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapſus: ſemel, quum eum Phœnices vſque ad Imbrum perſequuti ſunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerent: iterum, quum ab iis elapſum, domum ſuam reuerſum, ac ſe reducem eſſe exiſtimantem, inimici ſui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrannidis. Hoc reatu liberatus, ſuffragiis populi dux declaratus eſt. Duces autem quum adhuc in vrbe eſ- CV ſent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, ſed tabellariam operam facitantem. Huic Phidippidi, vt ipſe refert, & Athenienſibus renunciauit, circa Parthenium montem, qui ſupra Tegeam eſt, obuius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, iuſſit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam ſui, qui bene ipſis vellet, quique iam ſæpenumero de eis bene meritus fuiſſet atque etiam futurus eſſet. His verbis fide habita, Athenienſes, quod eorum iam ſtatus erat bene conſtitutus, extruxerunt ſub arce templum Panis: illique annuis hoſtiis, ex quo nuncium accepere, ſacrificant, & ardenti candelabro ſupplicant. Phi- CVI dippides autem hic qui ſibi Pana dixit apparuiſſe tunc quum à ducibus miſſus eſt, [1] iterum Athenis egreſſus, Spartam peruenit, adienſque magiſtratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienſes vt ſibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos veſtuſtiſſimam contemnatis, in diſcrimen adductã, ne barbaris viris ſeruiat. Etenim Eretria direpta eſt, inſignique ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expoſitis, placebat quidẽ Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies inſtantis menſis, quo die

1 Poſtridie quam Athenis egreſſus eſt: *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. At Valla* δευτεραῖος *accepit pro* δεύτερος. *Sic infra in hoc eodem libro,* τριταῖοι ἐν Σπάρτῃ ἐγένοντο ἐκ τῆς Ἀττικῆς.

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium
CVII expectabant. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu: senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam deposuerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, plerisque dentibus, vnus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subiectã efficere, [1] sed tantummodo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem
CVIII interpretabatur euasisse. Athenienses autem apud Herculis fanũ instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Atheniensibus dediderant, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium: nam priusquã nostrũm quisquã audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Atheniensibus dedatis; vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Atheniensibus; dum rem diuinam duodecim diis faciunt; eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

οὐκ ὀξελθύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς Μαραθῶνα, τῆς παρεσκευασμένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συμβαίνεσθαι. συνεβάλλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀναστασάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τοῦ ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐκ Ἐρετρείης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγομένας ἐς Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε ἔνθα. ἐκβαίνας δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ ὡς ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· οἷα δὴ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, πολλοὺς τῶν ὀδόντων πλεῦνας ἐσείοντο. τουτέων δὴ ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κατὰ βῆμα βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν ἀνάζητησιν εὑρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετο ὁ ὀδούς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας· Ἡ γῆ οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. ὁκόσον δέ μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συνεβάλλετο ἐξελήλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τετραγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηδρόμοντος Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι Πλαταιέες, καὶ πόνους ἀπ' αὐτέων Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν σφέα αὐτοὺς τῷ τυχοῦσι Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτοὺς. οἱ δ', οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρω τε οἰκόμεθα, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ὀπιθουρίη ψυχρή. φθάντες γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐκακοῖσι. Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατ' εὐνοίαν οὕτω τὴν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι σφέας Ἀθηναίοις ἔχειν πόνους, συνεξεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιῆσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἦσαν σφι, ἀλλ' Ἀθηναίων ἐν τοισι ποιεομένων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἵζοντο, ὅτι Βωμόν, ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

1 Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας. Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων συμβάλλειν μάχῃ, Κορίνθιοι οὐ προσεῖδον· προσπυθόμενοι δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὕρεσι τοῖσι χώριοι ἐπὶ τοῖσδε· ἐὰν Θηβαίοις Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπεδημάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιθέμενοι δὲ, ἐτρώθησάν τε μάχῃ. προσβάντες δὲ ⓐ Ἀθηναῖοι τοὺς ⓐ Κορίνθιοι ἐδίωκον Πλαταιῆσι ἐς ναυηγοὺς οὕρεας, τούτους προσβάντες, ⓦ Ἄσωπον αὖτις ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι τοὺς Πλαταιέας τε καὶ Υσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ ⓐ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τῷ Ἑρημαίῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐόντων συμβάλλειν (ὀλίγους γὰρ εἶναι) στρατῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνταῦτα, ἐπὶ γὰρ ἐνδέκατος ἦν ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμάρχειν· (παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον ⓦ πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐπὶ δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε,

» Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθη-
χ. μνημόσυνα ἐπ. ἐς τ. ἀ. αἰῶ. β. οἷα ἐστί
» ναις, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι
» ἐς ⓦ ἅπαντα τὸν ἔπειτα βίον, οἵη οὐδὲ Ἁρμόδιός
» τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐς τοῦτο
» ἐλήλυθε Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ
» ἐὰν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ
» πείσονται προδεδομένοι Ἱππίῃ· ἐὰν δ' ἀνθέξωμεν
» καὶ ἀνδρωθῇ ἡ πόλις, οἵη τε ἔσται πρώτη τῶν Ἑλληνίδων
» πολίων ἀνθέσθαι, καὶ κως ὧν δὴ ταῦτα οἵά τε ἔστι ἀνθέ-
» σθαι, καὶ κως ἐς ἔτι τοὺτέων αὐτοὺς ἀνήκει τῶν πρηγμάτων
» τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἐρημίῃ φερόσων. ἡμέων τε στρα-
» τηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τῶν μὲν,
» κελευόντων, τῶν δ', ἀπὸ συμβάλλειν. ἢν μὲν νῦν μὴ
» συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σάσιν μεγάλην ἐμπε-
» σοῦσαν διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε
» μηδίσαι· ἢν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀ-
» θηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεοὶ τὰ ἴσα νε-
» μόντων, οἷοί τε ἐσμὲν ἀνθέσθαι τῇ συμβολῇ.
» Ταῦτα ὧν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει, καὶ σὸν ἤρτηται.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellent. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. Vnde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus CIX ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam vt cum Medis confligerent: aliis (quotum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt, belli principem*: qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia*, vndecimus eſt: nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutem Athenæ rediganter, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſupereſt, poterit hæc ciuitas vrbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te hatum rerum arbitrium redeat, nunc exponam. Noſtrę, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prœlio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendum cum Medis: ſin pugnamus antequam aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

1 Aſopum & Hyſias Thebanis aduerſus Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod vndecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductis faba ſortibus polem. Ath. cr. eſſet.* (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Callimachum Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchum, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria e-
cx xistent. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est vt confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, vt cuiusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit quam sua dies imperii aduenit.
cxi Itaq; vbi vices eius fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad cõfligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat vt polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps ceteræ tribus, vt quæq; ordine erat. Nouissimi autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est vt ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est, publicos conuentus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenienses præco conceptis verbis precetur bona Athenienses pariter & Platæenses. Igitur Athenienses acies tunc apud Marathonem instructa idcirco sic erat. quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: vtroque
cxii autem in cornu confertior. Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tũc cursu in barbaros tendunt. erat autẽ inter vtranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quũ pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. at vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cũ barbaris, pugnã memoratu dignã edebant. Quippe primi omniũ Græcorũ (quos ipsi nouimus) cursu in hostem vsi sunt: [1] primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos: quum antehac vel audire nomen Me-
cxiii dorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatũ esset, barbari circa mediã aciem vincebant, vbi Persæ stabãt & Sacæ, eamq; perrumpentes,

ἐὼ γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ χρεωθῇ, ἔστι τοι πατρὶς σε ἐλευθέρη, καὶ πόλις χρῆται πρώτῃ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἐὼ δὲ τὸ ἀποστάδα δόντων τοὺ συμβουλίῳ ἕλῃ, ἔστω ἀρξέι τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ μέγιστα.

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσεχώρησε τῇ Καλλιμάχου γνώμῃ. προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκέκυρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἑκάστη αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐκω ἐθέλε συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτῷ πρυτανηίη ἐγένετο. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον προῆλθε, ἐνταῦτα δὴ ἐπάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος ἔσχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, πολέμαρχον ἔχειν κέρεος τὸ δεξιόν· ἡγεμόνευε δὲ τούτου, ἐξεδέχοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρεος, Πλαταιέες. ἀπὸ τούτου γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύρεας τὰς ἐν τῆσι πεντετηρίσι γινομένας. κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τότε δὲ παρεσκευάδατο τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισοῦτο τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτὸ μέσον ἐγίνετο ὀλίγῃ παρὰ ἐξίας ὀλίγας· καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρεος ἑκάτερον ἐρρώτο πλήθεϊ. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνταῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέοντες δρόμῳ ἰόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. Ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι ἐδόκεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα ὁ Μήδων φόβος ἀκουσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολλὸς· καὶ ὃ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου εἶχον οἱ βάρβαροι, ἦν Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ εἶχον οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent cernere sustinuerunt, quum antea, &c.

ἐδίωκον ἐς τ' μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον νικῶν
Ἀθηναῖοί τε & Πλαταιέες. νικῶντες δ', τὸ μὲν τε-
ταραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἐων· τοῖσι δ' τὸ
μέσον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα, ἐμά-
χοντο, & νικῶν Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δ' τοῖσι Πέρ-
σῃσι & ἵπποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀ-
πικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, & ἐπελαμβάνοντο τῶν νε-
ῶν. Καὶ τότε μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέ-
μαρχος Καλλίμαχος Δημοφείρεται, ἀνὴρ ἡγεόμε-
νος ἀγαθός· ἀπὸ δὲ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλε- 10
ως ὁ Θρασύλεω τύραννος, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίω-
νος, ἀνδρῶν τὸν διπλάσιον μῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν
χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δ', ἄλλοι
Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν
δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιῷδε Ἀθη-
ναῖοι, τῆσι δ' λοιπῆσι & βάρβαροι ἐξαναχρου-
σάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον,
τὰ δὲ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνι-
ον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμε-
νοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰσθόμενοι δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι δεῖμα Ἀλκμαι- 20
ωνιδέων μηχανῆς αὐδεῖς τὰ δὴ τότε ἐπινοηθῆναι. Τού-
τους γὰρ σωθέντας τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, ἠνίκα ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ
περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δ' ὡς ποδῶν ἔσχον,
τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε
ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάροις ἥκειν, & ἐς στρα-
τοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι δὲ Ἡρακλείου τοῦ ἐν
Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάρ-
γει· ἐνθαῦτα δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ κατοφαγωρηθέντες Φα-
λήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τότε τὸ Ἀθηναίων) ὑπερ- 30
πλώσαντες αὖτις κατεκώλυσαν τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω
ἐς τ' Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ
ἀπέθανον τῶν βαρβάρων χῖλιοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρα-
κόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων δ', ἑκατὸν ἐννενήκοντα &
2,6 δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνέβη δὲ
ἀνδρὶ ἀθύρματα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον ἄνδρα
Ἐπίζηλον Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχο-
μένου τε, καὶ ἀνδρεῖα ποιεύμενον ἀγαθὰ, τῶν ὀμμάτων
στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα τοῦδε τοῦ σώματος, οὔτε
βληθέντα· καὶ τὸν λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ
τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δ' αὐτὸν ἤκουσα τοιόν τι πάθος τοιόνδε λέγων· ἄνδρα μοι δο-
κέειν ὁπλίτην αὐτοῦ στῆναι μέγαν, τοῦ δὲ γένυν τὴν ἀσπίδα
πᾶσαν σκιάζειν. τὸν δ' φάσμα τοῦτο ἑωυτοῦ μὲν παρεξ-
ελθεῖν, τὸν δ' ἑωυτοῦ δοκέειν ἀποκτεῖναι. Ταῦτα
μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις δὲ
πορθμεύσας ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienſes Plataeenſeſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent; fugientes Perſas vrgebant caedebantque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine CXIV Callimachus polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynaegirus EVphorionis filius, qui dum ſummam puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienſes multi & clari. Ac ſeptem CXV quidem naues obtinuerũt Athenienſes hoc modo: ceteris barbari retractis, receptaque praeda Eretrienſi ex inſula vbi reliquerant, circumuecti ſunt Sunium, animo praeuertendi Athenienſes eueſtigio abeuntes. Ceterum Alcmeonidae ab Athenienſibus [1] inſimulati ſunt, quod videlicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulam agentibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumuehuntur, CXVI Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrime ad ferendam vrbi opem properarunt, barbaroſq; eodem tendentes praeuerterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanum quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quum claſſe Phalerum ſuperaſſent (hic enim Athenienſium nauale tũc erat) ſuper eum locum aliquandiu propter tempeſtatem morati, rurſus in Aſiam abierunt. Quo- CXVII rum in hac pugna apud Marathonem geſta occubuere circiter ſex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonagintaduo. tot ex vtriſque cecidere. In qua pugna haec res mira contigit, vt Athenienſis quidam Epizelus Cuphagorae filius, dum ſtante acie pugnat ſtrenue, luminibus caperetur, neque faucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita caecus in reliquum vitae tempus permanſerit. Quem audiui dicere ſolitũ de ſua clade, viſum ſibi eſſe ante ſe ſtare virum quendam armatũ, procero corpore, cuius [2] mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc laruam ipſum praetergreſſam, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Haec Epizelum ſolitum commemorare audiui. Porro CXVIII Datis in Aſiam cum claſſe rediens, vbi

1 Inſimulati ſunt, illis id molientibus Perſas hoc conſilium cepiſſe, quod videl. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit, vidit in somnis visum. id tamen quod fuerit, non traditur: sed vbi primum dies illuxit, naues rimatus est: compertoque in naui Phœnicia simulacro Apollinis inaurato, scisciatus est quo è templo sublatum esset: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans sua naui in Delum (iam enim Delii in insulam redierant) ibi simulacrum in templo deposuit, præcepitque Deliis vt illud in Delium Thebanorum referrent, quod est ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportauerunt, sed vicesimo post anno eam Thebani ex oracuio in Delium contulerunt. Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam nauigauere, captiuos Eretrienses Susa perduxere. quos Darius rex, etsi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod se priores iniuria lacessissent, tamen vt in conspectum suum adductos vidit ac sibi subiectos, nullo alio malo affecit, sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocauit, cui nomen est Anderica: ducentis ac decem stadiis procul à Susis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum species. nam ex eo asphaltum, *id est, bitumen*, & salem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id est, instrumento dicto ciconia*, pro situla autem, dimidiato vere ad celoneum alligato: quo in puteum decusso, quicquid hauritur, mox in cisternam diffunditur, atque hinc alio effusum, triplici varietate concrescit: in asphaltum quidem & salem, protinus: oleum autem (quod Persæ rhadinacen appellant) in vasa colligunt. est autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienses, quem ad meam vsque memoriam tenuere, seruantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienses attinet, ita habet. ¶ Ceterum post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem, vt tridduo quam ex Sparta discessere, in Atticam peruenerint: & licet serius ad pugnam venissent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus visis, laudatisque Athenientibus ob præclarum facinus, cursus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire possum, Alomæonidas vnquam Persis ex composito ostentasse

ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὑπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἐοῦσα ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὐδενὸς ἱεροῦ, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τότε καὶ τὰ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε ἐς ὁ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπάγειν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ μὲν ἐκ τούτου ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος κατόψιον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. Ⓦ δὲ αὐθις αὖτε τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων ἑπτὰ Θηβαῖοι αὖτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἀπήγαγον ἐκ Δήλου. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, ὡρῶν μὲν ἀχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα δεδεγμένων ἀδίκως πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδε σφέας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτόν, καὶ ὑποκειμένους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν τῷ μέσῳ ἑωυτοῦ· τῶν οἰῶμαι ὄνομα εἶναι Ἀνδρήκα. ἀπὸ μὲν Σούσων δεκάτῃ καὶ ὀγδοηκοστῷ σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ παρέχεται τρισσὰς ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσιόν ἐστι ἐξ αὐτοῦ ἐξαντλέειν τοιῷδε· αἴτλεετα μὲν κηλωνηΐῳ, αἰτὶ δὲ γαύλου, ἡμίσεος ἀσκοῦ προσδέδεται. ταῦτα δὲ τύφας δὲ τούτῳ αἴτλέει, καὶ ἔπειτα, ἐγχέει ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρεῖς τρισσὰς ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ Ⓐ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συναγείρουσι ἐν ἀγγείοις, ὃ Ⓟ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνταῦτα δὴ Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. Τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας διχίλιοι πρὸ τοῦ πανσελήνου, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τετράποδι χρησάμενοι Σπαρτίῃ ἐλθοῦσι ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὑστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς. ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς Ⓦ Μαραθῶνα, ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ ἀνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀπελαύνοντο ὀπίσω. Θωϋμάζω δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι Ⓦ λόγον, Ἀλκμεωνίδας αὖ ποτὲ αὐδδέξαι Πέρσῃσι ἐπὶ σημήματος

ἀσπίδα, βουλομένους καὶ τοῦ βαρβάροισί τε τὴν
Ἀθηναίους καὶ καὶ τοῦ Ἱππίην· οἵ γε μᾶλλον ἢ
ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πα-
τρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε
γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀποδυτῶν ἐτόλμα, ὅκως
Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων, τὰ χρή-
ματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα καὶ τοῦ δημοσίου ὠνέε-
σθαι, καὶ ἄλλα τε ἐξ ἐσχάτου ἐς αὖον πόρτα ἐμηχα-
νᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνή-
μην ἐστὶ πόρτα ἄλλα ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ προ-
λελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νι-
κήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος ἡρέθη. πυθοῖ
237 δὲ προτέρην ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλ-
λήνας πόρτας μεγαλοπρεπέστατος. τοῦτο δὲ, τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵης ἄλ-
λης ἀνὴρ ἐχρῄζετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγίνοντο γάμου ὥρῃαι,
ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνης τε
ἐξαίρετον. ἐκ γὰρ πόρτων τῶν Ἀθηναίων τὴν
ἑκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε
τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοί-
ως, ἦν δοκέειν ἦσαν τούτου ἕνεκα μισοτύραννοι. θω-
ῦμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσήκει τὴν ἀβολίην, τού-
τοισί γε ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, οἵ γε ἔφυγόν τε
τοὺς πόρτα χείνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε
τῆς τούτων ἐξέλιπον. Πεισιστρατίδας τὴν τυ-
ραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν ἐλευ-
θερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀ-
ριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. τὸν μὲν γὰρ ἐξηγείω-
σαν τοὺς λοιποὺς Πεισιστρατίδεων Ἵππαρ-
χον ἀποκτείναντες, οὐδὲν τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς
λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφα-
νέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν τὸν
Πυθίῃ ἀναπείσαντες προσημῆναι Λακε-
δαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι προ-
τέρην δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὀπιμεμφόμενοι τῷ
Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; ὃ
μὲν ὧν ἦσαν σφέων δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναί-
οισι ἄνδρες, ὅσοι οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ
λόγος αἱρέει ἀναδεχθῆναι ἔκ γε αὖ τούτων ἀσπί-
δα ὀπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδείχθη μὲν γὰρ ἀσπὶς
(καὶ τὸ-

parmam quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. 1 quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis eiecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebro CXXII plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt, vt viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. nam poſteaquam nubiles extitere, 2 hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, vt quem ſibi vnaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perin- CXXIII de aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo maior me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam ceteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberauerũt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt. 3 Atenim aliqui forſitan ſuccenſentes CXXIV quod Atheniẽſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati. 4 Neque vero ſermo obtinuit, clypeum ab his eſſe oſtentatum, ſed tantummodo fuiſſe oſtẽtatum.

1 Quippe qui vel maiori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phœnippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt, ὁμοίως οὐδὲν ἧσσον.* 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, indulſit*, vt quem ſibi &c. 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) ægre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus maiore autoritate præditi, nulli magis honorati erant: tantum abeſt vt ſua ſorte contenti non eſſent, & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo fit vt rationi conſentaneum nullo modo eſſe poſſit, clypeum ab illis hac de cauſſa fuiſſe oſtenſum. oſtenſus enim clypeus fuit.——

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. CXXV [1] Quamquam Alcmæonidæ iampridem exiterant Athenis clari sane vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cuius beneficentiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quoslaxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in aceruum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuiusis alteri rei quam homini similis: cuius os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadriiugos equos alens, vicit Olympia. CXXVI Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, vt multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptũ dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nunciari iussit voce præconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diẽ aut prius, Sicyone prẽsto foret, quod Clisthenes intra annũ à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaq; omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

καὶ τῶτο οὐκ ἔστι ὅκως εἰπὼν ἐλήλεγκται γε) ὃς μὲν γὰρ ἐμοὶ ἐπαινέσας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων. ④ Ὁ μὲν Ἀλκμεωνίδαι ἐόντες μεγάλοι καὶ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος, καὶ αὖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ τὰ λαμπρότερα, τῶτο μὲν δὴ, Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικομένοισι βάσι ὁ χρηστήριον ὃ ἐν Δελφοῖσι, συμπρηκτὴρ τε ἐγένετο καὶ σωτηρίης μεγάλης τοῖσι θύμως· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἐωῦτὸν θυοποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δωρέεται χρυσῷ, ⑤ αὐτὸν δυνάμενα τὸ ἐωῦτὸ σῶμα ἐξενεῖκαι εἵνεκα ξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων τοῖσι τὴν δωρεὴν ἐσομένην τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύσας, τοιόσδε φέρει ἐνδεδεκὼς χιτῶνα μέγαν, καὶ κόλπον βαθὺν κατὰ λιπόμενος τὸ χιτῶνος, ὑποδήματά τε ὑπολάβων ὡς μεγίστοισι τοῖσι οἱ κατῆκον· ἐσελθὼν δὲ ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατήκοντα ἐσεσῶν ἐς σωρὸν ῥήματος, τοῦτον μὲν πρῶτα ἐπέβαλε τοῖσι ἐσκείμενα χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κνήμαι τῶν ὑποδημάτων, ἔπειτα δὲ τὸν κόλπον πᾶσαν ἐμπλήσας χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἐσπάσας τῆς ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆλθε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἑλκων μόγις τοὺς κοτύρνους, πρηστὶ δὲ τεῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τὰ μὲν, τὸ στόμα ἐβέβυστο, καὶ πᾶντα ἐξωγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσπλῆσε καὶ οἱ πάντα ἐκεῖνα δοῦναι, ἐδὲ ἄλλοισι μιν δωρέεται, οὐκ ἐλάσσοσι ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμέων ἵππους οὕτω τρεφόμενος ἐνίκησε Ὀλυμπιάδα ἀναρέεται. Μετὰ δὲ, ἡλικίῃ δευτέρῃ ὑστέρῃσι, Κλεισθένης μὲν ὁ Σικυώνιος τυραννεύων ἐξῆρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρῳ γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένεϊ γὰρ τοῦ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ἐόντων, καὶ νικήσας ἐν ἁρματοδρομίῃ ἵππῳ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωῦτὸν ἄξιοι Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἢ ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνταῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἐς καὶ πάτρην ἐξωγκωμένοι,

---

—neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. *Id est, Hæc de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil vltra. vt sit οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τούτων, pro οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἀτε οὐδὲν εἰδὼς πρόσθεν τούτων. Illud autem οὐκ ἔστι ὅκως εἰπὼν, respondet Gallicæ phrasi, On ne peut dire autrement, pro Non potest negari.* 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi aceruo ramentorum *auri* incumbens, primum quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro implouisset, & capillos ramentis illis conspersisset, *vel, & ramenta illa per capillos sparsisset*, & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægre cothurnos trahens, & cuiusis rei magis quam homini similis, vtpote cuius os obturatum, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in ritum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donauit. 3 Græci qui & de seipsis & de patria sua magnifice sentiebant, eo

ἐφοίτεον μνηστῆρες. τοῖσι Κλεισθένης ϗ δρόμον & παλαίστρην ποιησάμενος, ἐτῶ αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅτι πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) ϗ Σιρίτης Δάμας ὁ Σαμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. ὅτοι μὲν δὴ ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος ἦν ὁ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ Ὑώφωτος τε Ἑλλωπος ἰσχύι ϗ φυγόντος ἀνδρὸς ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος χώρης. τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, ϗ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀνθρώπων· ὃς ἐξελάσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, ϗ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, ϗ Ἄζιλις ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, ϗ ἀπὸ τούτου ξενοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους ϗ Ἠλεῖος ὄνομα τοῦτο Ἄγαιος· ὅτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ πρὸς Κροῖσον ἀπικομένου, ϗ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ τε εἶδεί τε φέρων Ἀθηναίῳ. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθούσης τότον τὸν χρόνον, Λυσανίης. ἦν δὲ ἀπὸ Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐφοίτεον μνηστῆρες.

Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν τριακοστὴν ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πατρίας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, ϗ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, ϗ τῆς ὀργῆς, ϗ παιδεύσιός τε ϗ τρόπου, ϗ ἐνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, ϗ σὺν ἅπασι ϗ ἐς γυμνάσιά τε ἀξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· ϗ τὸ μέγιστον ἐν τῇ συνουσίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, ϗ ἅμα ἐξεπίνιζε μεγαλοπρεπέως. ϗ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, ϗ τούτων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, ϗ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκείνου, ϗ ὅτι ὁ αὐτὸς ἐκ παλαιοῦ τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἐὼν προσήκων.

proci contenderunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc ſe contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autem maxime Sybaris ea tempeſtate) quivnus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui ſapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem ſinu Amphimneſtus Epiſtrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt*, *muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt*, *certamen præmiumque propoſuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem,[1] & ob id in omnes homines hoſpitalis:[2] & Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Cræſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Euboea. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere.

Qui quum ad diem præſtitutam adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percontatur. deinde eos annum apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipue tamen in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes: & illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, quum præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent.

CXXVII

CXXVIII

1 Et ab eo tempore in quoſlibet hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. &c. *Valla autem putauit ἴνομα εἶναι hic, vt vulgo, appellatiuum eſſe nomen, ἐλεῖος autem proprium: quum contra ἴνομα ἐλεῖος ſit hoc quidem loco nomen proprium, ἐλεῖος autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate ceteris præſtare iudicabatur, & eo quod eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX Quum autem deſtinatus nuptiis dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat indicaturum ſe quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in conuiuium tum ipſos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Poſtea vero quàm cœnatum eſt, proci certamen de muſica habere cœperunt, [1] pariter & de oratione habenda in medium, procedente autem potatione, Hippoclides, [2] quum longe alios antecederet, iuſſit tibicinem ſibi canere ἐμμέλειαν, *id eſt, ſedatum quoddam ſaltationis genus.* Tibicine obſequente ſaltauit, ſibi quidem placens, ſed Cliſthenes omnem rem cernens [3] diſſimulabat. Poſt hæc aliquantulum interquieſcens Hippoclides, iuſſit aliquam ſibi inferri menſam: qua illata, primum ſuper eam Laconicos ſaltauit modulos, mox alios Atticos: tertio ſuper menſam capite ſtatuto, cruribus veluti manibus geſticulabatur. Ad cuius primam ac ſecundam ſaltationem, etſi ſtomachabatur Cliſthenes, eum qui tam impudens eſſet, generum ſibi fieri, tamen ſeſe continebat, nolens [4] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus geſticulantem, iam ſe vltra continere non ſuſtinens, inquit, Fili Tiſandri, [5] deſaltaſti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ. Vnde

CXXX prouerbium factum eſt, *Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ.* Tunc Cliſthenes ſilentio impoſito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobiſque omnibus, ſi fieri poſſet, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans: [6] verum fieri non poteſt vt de vnica virgine deliberans, omnium voto ſatisfaciam. Itaque ſingulis veſtrûm, qui compotes huius matrimonii non eſtis, tanquam dignis meę filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuiſtis, ſingula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agariſtam deſpondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ

CXXXI apud Cliſthenem celebratæ ſunt. [7] Hactenus quæ iudicandis procis geſta ſunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐλήλυθε τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τῦ γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτὸς Κλεισθένεος, ἔκρινε ἐν πρώτοισι, ἑκατὸν βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, θύσας ἀύλησέ τε τὸν μνηστῆρα καὶ τὸν Σικυωνίους πρώτους. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες, ἔδοξε σφέων ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τῦ ἄλλους ὁ Ἱππόκλείδης, ἐκέλευσε ἐσενεῖκαι αὐλητρίδα αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τῇ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καὶ κατ' ἐωυτὸν μὲν ἀρεσκόντως ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ σχῆμα ἐκπεπληγμένον. μετὰ δὲ, στὰς ὁ Ἱππόκλείδης χρόνον, ἐκέλευσε τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῇ ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας ὁ Ἱππόκλείδης τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἂν ἔτι γενέσθαι Ἱππόκλείδεα ἀρχήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκρήξαι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γε μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππόκλείδης ὑποδεξάμενος εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππόκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ὠνόμασται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες μνηστῆρες τῆς ἐμῆς θυγατρὸς, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἶναι, χαριζοίμην ἂν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκείνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τε ἐστὶ, μιῆς παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπολαψομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμοῦ γήμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμάωνος Μεγακλέι ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ. Ἀμφὶ μὲν χρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμεωνίδαι ἐδόκησαν αὖ τὴν Ἑλλάδα.

1 Pariter & de ſermone qui in medium proponebatur. *Id eſt, & de aliis rebus de quibus incidebat ſermo.* 2 *Videtur aliud legiſſe quam κατέχων, aut id perperam accepiſſe pro προέχων.* 3 Suſpectam habebat. 4 Excandeſcere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat, perinde eſt autem ac ſi diceret, Hac tua impudenti ſaltatione nuptiis te priuaſti, vel, ſpe nuptiarum, vel nuptiis excidiſti. q. d. Extra nuptias ſaltaſti.* 6 Sed quum de vnica virgine *deſponenda* deliberans, omniũ voto ſatisfacere non poſſim, ſingulis quidem veſtrûm qui circa haſce nuptias repulſam patimini, ſingula argenti talenta dono, tum quod dignum me cenſueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *vel, cuius filia nuptias ambiretis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. *&c.* 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis iudicio geſta ſunt.

τουτέων δὲ σωοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων δὲ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοὔνομα. ἡ σωοικήσασα τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τὸν Μαραθῶνι πρῆγμα γενόμενον, Μιλτιάδης, καὶ προτέρην εὐδοκιμέων πρὸς Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοῦ Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἧ ἐπιστρατεύεται χώρῃ, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατάπλουτιεῖν ἢν οἱ ἕπωνται· ὑπὸ γὰρ χώρῃ τοιαύτῃ δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν ὑπερτέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὸν στρατὸν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς Πάριοι ἐστρατεύσατο πρότερον στρατευόμενοι τειρήσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόφημα λόγων ἦν, ἄτερ πρόφασιν ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβεβλήκεσι μιν πρὸς Ὑδαρνέα καὶ Πέρσας. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσιέμενος κήρυκας ἄτερ κήρυκος, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μὴ σφι δώσουσι, οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἕλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μὲν δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διενοεῦντο· ὅκως δὲ ἐκφυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἀλλά τε ὑπεφρασσόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ὑπομαχὸν τὸ τεῖχος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσσον διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γέγεσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Πάριην γένος, οὔνομα δὲ οἱ Τιμοῦν. τὴν δὲ ἐπιστάσθην τὰ Ἐλευσίνια ἔργα. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεύσαι οἱ, εἰ οἱ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τά οἱ αὐτὴ ὑποθήσεται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὰ μὲν ὑπεθέτο, καὶ ὃς, ἀπικόμενον ὑπὸ κωλωνὸν καὶ τοῦ τῆς πόλεος ἐόντα, ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ,

Porro ex horũ coniugio, cum Cliſthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomẽ habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem CXXXII
cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantummodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum vnde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erecti animis, naues vt petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parũ na- CXXXIII
uigat, per ſpeciẽ vlciſcendæ iniuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem vna cum Perſis veniſſent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnem Perſam accuſauerat. Eo poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc abducturũ copias quam eos euertiſſet. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed vt cuſtodirent vrbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tum maxime vnde ea oppugnari poterat: adeo vt noctu laborantes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re CXXXIV
commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modũ: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiſſe atque alloquutũ fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorũ adminiſtra: hanc, quum in conſpectum veniſſet, conſilium ei dediſſe vt ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quæ à ſe præciperentur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante vrbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum,

ſolarium

ſolarium aſcendiſſe ad aliquid intus faciendum, ſiue ad mouendum aliquid quod moueri nefas eſſet, ſiue ad aliquid, quodcunq; ſit, agendum. Et quum pro foribus eſſet, ſubeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertiſſe, deque mœceria deſilientem femur conuul-
CXXXV ſiſſe. alii in genua procidiſſe aiunt. Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neq; pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tantum per ſex & viginti dies obſeſſa, & agro populato. Parii, cognito quod miniſtra deorum Timo Miltiadem admonuiſſet, volentes ob id de ea ſupplicium ſumere, poſtquam obſideri deſierunt, Delphos miſerunt ſciſcitatum nunquid miniſtrã deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hoſtibus detexiſſet, quæq; Miltiadi expoſuiſſet ſacra quæ ad virilem ſexum efferri nefas eſſet. Id Pythia fieri non permiſit, negans Timon earum rerum eſſe autorem: ſed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum eſſet, ideo ei ducem malorum apparuiſſe. Hęc
CXXXVI Pariis Pythia reſpondit. Miltiadem autem è Paro reuerſum cum alii Athenienſes in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accuſauit quod Athenienſes circumſcripſiſſet. Cui accuſationi Miltiades non per ſe ipſe reſpõdit, (neq; enim poterat, qui putreſcente femore iaceret in lecto) ſed pro eo amici ſui, [2] allegãtes cum alia multa, & Lemnũ expugnatã, quam vltus Pelaſgos, Athenienſibus tradidiſſet, tum vero pugnam in Marathone geſtam. Interuentu tamẽ populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata eſt. Poſt hæc Miltiades [3] diſſoluto atque marceſcente femore deceſſit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.
CXXXVII Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelaſgi poſteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti ſunt, ſiue iure, ſiue iniuria: nam de hoc nihil habeo prẽter relata: quia Hecatęus Hegeſandri filius [4] in ſermonibus ait, iniuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat ſub Hymeſſo, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuiſſet, [5] & à nemine accipi digna, liuore captos fuiſſe &

ἰέναι ὅθι ὁ μέλαθρον, ὁππὴ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντα τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόθι πόλε τρήξοντα· ὡς δὲ τῆσι θύρῃσί τε ἡμέαξ, καὶ ὡς ἔκαστα τε φέρεσκε αὐτὸν ὑπελθόντα, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴεαξ. καταφώσκοντα δὲ τὴν αἰμασιὴν, τὸν μηρὸν ἀπαλθῶσαι. ἔνθα δή, αὐτὸν ὁ γόνυ ὡς πλάσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαῦρος ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, ὅτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ὅτε Πάρον προσκλησάμενος, δηὰ πολιορκήσας ἐξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τοῦ θεοῦ Τιμὼ Μιλτιάδην καλήσαι, βουλόμενοι μιν αὐτίκα τιτέων ζημιῆσαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς σφέας ἡσυχίην τε πολιορκίης ἔχειν. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσουσι τὴν ὑποζάκορον τοῦ θεοῦ, ὡς ἐξηπατημένην τοῖσι ἐχθροῖσι παρίδος δῶσιν, καὶ σφι ἐς ἔρσενα γόνον ἀρρητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδην. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα δὲ Τιμὼν εἶναι τὴν αἰτίην τιτέων, δηὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ οὐ φανερὰ οἱ τὰ κακὰ κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπόνοον πόλεμον ἔχον ἐν στόμασι, οἵ τε δὴμοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ἐπαγαγὼν τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης ἕνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἰὼν γὰρ ἀδυνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ) προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ἐπροπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ὑπομεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ Ἰσάμβους τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσημαινομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, κατ᾽ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσουσι κατ᾽ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετ᾽ ταῦτα, σφακελίσαντος αὐτῷ τοῦ μηροῦ, καὶ σαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος οὕτω ἔσχε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάσθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὸν χῶρον τὸν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὴν Ὑμησσὸν εὐδοσιν, εὐδόξαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν περ πρότερον ἦναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ

1 *Id eſt, miſera morte pereundum eſſet.* 2 Marathoni prœlii mentionem ſubinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelaſgos vltus, expugnatam eam Athenienſibus tradidiſſet. 3 Quum femur ei marcidum, *aut, putridum*, & emortuum factum eſſet. *Vel, Quum ad ſideprationem deuenisſet, vt quidam interpret. ex Celſo.* 4 In *ſuis* narrationibus. *Vel, In ſuis hiſtorioꝛ ſcriptis. vnde alibi vocat λογοποιὸν.* 5 Et nullo *pretio* digna. *vel, nullius pretij.*

ἡμέρην τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαυνέειν αὐτούς, οὐδεμίλιῃ ἄλλῃ προφάσι χρεώμενοι τοῦ Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικέειν τὰς θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπὶ ὕδωρ ἰόντι τὸν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ ἦν τότε ἄλλῃ οὐδαμῇ χεῖρον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὁκόσας δὲ ἐλθοιεν αὐτῶν, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὑβριός τε καὶ ὀλιγωρείης βιᾶσθαι σφέας· καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ἀποχρέων ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρῆσαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανέντας. ἑωυτοὺς δὲ νομίσαντας τοσοῦτο κρείσσονας ἀνδρας εἶναι, ὅσον περ αὐτοῖσι ἀποκτείναντας τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προείπειν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ πολλὰ χωρία καὶ Λῆμνον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἀμφήσασθαι, δι' ἣν τε ἐξεπίσθησαν τὰς Ἀθηναίων ὀρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὀρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ἐπληήθυσαν, γλώσσαν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ ἤθεα τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον. εἴ τι τύπτοιτο ὑπ' ἑνὸς αὐτέων τῶν ἐκείνων τινός, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐμύρεον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδίκαιεον, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐσυνέθεσαν λόγους ἐδόσθαι· καὶ σφίσι βουλευομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε εἰ δὲ δὴ ἀγαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες τοῖσι τῶν κουριδίων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρῶατο, οἱ δὴ ἀνδρωθέντες δὴθεν ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κλείειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν, τοιοῦσι δὴ ταῦτα· τοσαπολλοῖσι δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τὸ πρότερον τούτου ὃ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται αὐτὰ τὰ Ἑλλάδα τὰ χέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſiũ ad Nouem fontes aquarum pergerẽt, (nulladum enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de inuadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, vt quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- Cxxvii
sium iniuriam vlciscendi auidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quãdo dies festi Athenienſium celebrarentur, [1] biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt vxoribus Athenienſiũ diem festum Dianę apud Brauronem agentibus: permultisque illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ posteaquam filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetedinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & siquis è suis ab illorum vllo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longe præualebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore feminarum, quæ viros suos [2] vna cum Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem Cxxviii

1 Nauibus quinquaginta remorum. 2 Auxilio Thoantis. *Erasm.*

liberorum

liberorum atque vxorum neque tellus fructum redderet, neq; vxores neq; pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentū præsentium malorum. Iussi autem à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia totis quam poterāt splendidissime, appositaq; mensa omnium bonorum refertissima, iusserūt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad au-
CXL strum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tūc compluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellesponto, Athenienſiū ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis etesiis perflātibus, ex Eleunte quę est in Chersoneso, soluens, in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex insula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri speraſſent. Quorum Hephęstienses quidem obtemperauerunt: Myrinæi autē, non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tandiu obsessi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

τοὺ σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὅτε μὴ καρπὸν ἔφερε, ὅτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔπιπτον ὡς καὶ πρότερον. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι, ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι πάντας τοὺς ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνιον στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέιον ἀγαθῶν πάντων παραστήσαντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι ὅτω ἔχοι. οἱ δὲ Πελασγοὶ εἰπόντες τάδε, Εἰ πλοῖα βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῒς ἔξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἰ ἀδυνάτιον γενέσθαι. ἡ δὲ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τοῦ Λήμνου. Τότε μὲν δὴ τοῖσι ἔτεσι οἱ πλείστοισι ὕστερον τούτεων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησιέων ἀνέμων κατεργασάμενος, νηῒ καταπύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, πρόσθε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ ἐκείνοισι ἐπελήλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπὸ τελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, ἐόντες συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέδοσαν. οὕτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε'ΒΔΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER septimus, qui inscribitur POLYMNIA.

242

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πρὸς βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγείλατο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλείων ἐπιτάσσων ἑκάστοισι τὴν πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. Τούτεων δὲ διαγγελλομένων, ἡ Ἀσία ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι οἱ ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. συνῆπτε δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθηναίους, τῷ παίδων αὐτοῦ στάσις ἐνέπεσε μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξασθαι βασιλέα κατὰ Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες παῖδες ἐκ τῆς πρεσβυτέρης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐκ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῷ μὲν δὴ πρότερον ἐπρεσβεύετο Ἀρταβαζάνης, τῷ ὑπογενομένῳ, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐσασίαζον. ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, καὶ ὅτι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γένεος, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τῶν παίδων ἔχειν· Ξέρξης δέ, ὡς Ἀτόσσης παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι Κύρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερείην. Δαρεῖος δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου τὸν γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο τοῦτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

POstea vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quum antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis inuasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad ciuitates, edixit vt singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariam comparārent. [1] His nunciis Asia triennium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque aduersus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus vtrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc [II] comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset. Erant autem Dario iam antequā regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia susceptī, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario [III] autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

[1] Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, vniuersa per tres annos Asia agitata fuit.

qui per

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario iam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neq; iustum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic vsurparetur, vt sicui antequam regnet filii nascantur, deinde regnanti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtentem Xerxem, tanquam iuste dicentem, Darius regem declarauit. Quanquam etiam citra[1] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. IV Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti vt Ægyptios & Athenienses vlciscereturV. ¶ Eivs morte regnum ad Xerxem filiū deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendū, sed Ægypto. Ceterum Mardonius consobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus. Domine, haud decorum est Athenienses tam male iam de Persis meritos non dare pœnas eorū quæ perpetrauerunt, tu vero quod in manibus habes perfice: tamē vbi Ægyptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquantur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autē rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summę bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat vt VI iuuenis ac nouarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendum induceretur adiumento fuere. primum è Thessalia nūcii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deinde

ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐξερημωθέος τε τοῦ ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὼν ὑπὸ βασιλέων ἐωυτῷ ἐκ Λακεδαίμονος. ἔτι ὦν νηπύτιος τῷ Δαρείῳ παίδων τῷ ἀμφὶ Ξέρξῃ, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συμβάλλεσθαι λέγειν τοιάδε τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς οὐδὲς μοῦνος γίνοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρταβάζανης ὤν, ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. ἄλλων δέ τ' ἐόντων ἐπὶ τοῦ πατρὸς γενέσθαι, οὐ δίκαιον εἴη οὐδὲν τὸν γενόμενον ἔχειν τοσοῦτον ἐωυτῷ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποθήμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ὦ βασιλεῦ, ἵνα οἱ μὲν προγεγονότες ἐόντες πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψιγενὴς ἐόντι γίνηται, οὗτος βασιληίης μετέχῃ. τοῦτο μὲν δὴ τῷ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτὸς ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι αὐτὸς Ξέρξης. ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.) Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Ξέρξεα Δαρεῖος, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. μετὰ δὲ τοῦτά τε καὶ Αἰγύπτῳ ἀποστᾶσιν, τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ τελευτᾷ βασιλεύσας ἐπὶ καὶ εἴκοσι ἔτεα, ἀποθανεῖν οὐδὲ ἑκὼν οὐδὲ ἐκ τοῦ ἀπεστεώτας Αἰγυπτίους τε καὶ Ἀθηναίους νουθετήσασθαι. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληίη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης οὐδαμῶς ἐπιμὼν τὴν Ἑλλάδα ὁρμᾶτο στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιὴν ἄγερσιν. πρεσβεύων δὲ καὶ δυνάμενος πρὸς ἐωυτὸν μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεὸς παῖς, τοιάδε λόγον ἐποιέετο, λέγων, Δέσποτα οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἔργα μεγάλα ἐργασαμένους πολλὰ μὲν καὶ Περσέας, μὴ δὲ ὀλίγα δίκαια τίσασθαι. μὴ ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τὰ πρὸς σὲ χεῖρον ἔχεις. ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον ἐπὶ ἐκείνους στρατεύεσθαι, στρατηλάτεε ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα λόγος σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός, καὶ τὶς ὑστέρου φυλάξηται ἐπὶ σοὶ τὸν στρατεύεσθαι. ἔστι μὲν οὐ λόγος ἐμοὶ τιμωρός. τούτου δὲ τοῦ λόγου πρεσβεύσασθαι ἐποιέετο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη πᾶσα καλλὴ χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει καλὰ ἥμερα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέϊ τε μούνῳ σφὶ ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ὑπερθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχειν. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ δεύτερα συμμαχήματα τοῦτο δὲ ἐπεποίητο Θεσσαλῶν ἀπικομένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. (οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἐόντες Θεσσαλίης βασιλέες) τοῦτο δὲ,

1 Admonitionem.

Πεισιστρατιδέων ④ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῷ τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ καὶ ① Ἀλκμεωνίδαι· καὶ δὴ καὶ τοῖσι τύραννοι ἐπὶ πλέον προσωρέχοντο ② ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου ἀναβεβήκεσαν γὰρ ἐξ ἄστεος προσκαταλυσόμενοι. ἐξηλάθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου τοῦ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐλοφόρῳ ἀλόντι ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμπορέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἱ ὀπὶ Λήμνῳ ὑπεκείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. διὰ ταῦτα μὲν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενος ἐμάλιστα, ὅτε ὑπεσπάσατο ὀνόματος τὸν ἄνδρα. ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων πρὸς αὐτὸν σεμνοὺς λόγους, καὶ τελεόντων τὸν χρησμόν. εἴ μού τι σφέων ὀνείοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τοῦτο μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁκοῖα δὲ τὰ εὐτυχέστατα συλλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθείη Περσέων ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσεω, τοῦ τε ἐλάσιν ἐξηγεόμενος. ὑπὸ τοῦ δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ὑπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρὸς τὰ στρατεύματα ποιέεται ὑπὸ σὺν ἀπεστεώτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ὑπὸ Δαρείου ἦν, ὑπεξέπεμψε Ἀχαιμένεα μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παῖδα. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ὑπὸ Σπεῖος Αἰγυπτίου, χείρων μετέπεσε ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἐλάμβανε ἐς χεῖρας ἀξέως τὸ στρατεύμα τὸ ὑπὸ τὰς Ἀθήνας, συλλογὴν ὑπεκλησιάσατο Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς σὺν πᾶσι εἴποι τὰ δέοι. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι, οὐ καινὰ οὐδὲ ἀήθεα νόμῳ τόνδε ἐν ὑμῖν πρήξας, συναγείρας ὑμέας τε, αὐτὸς χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, ὅσα μὲν καὶ ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην παρὰ τὸν Μῆδον, Κύρου καταλύσαντος Ἀστυάγεα. δηλά θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ ἡμῖν πολλὰ ἐπέποιε συμφερόντως· ὅσα δὲ ἀνδρῶν πολεμησάντων μεγάλων ἐθνέων ἐγενόμεθα κρατέες, οὐκ ἔστι ἀμφισβητῆσαι. Καμβύσης τε ὁ Κύρου καὶ πατὴρ τὸν ἐμὸν Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐγὼ δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸ θρόνον, ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ

πεισιστρατιδέων

ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Alcuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quē ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. Aſcenderant autem cum eo [1] reuerſi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis fuerat eiectus, quod à Laſo [2] Hermionis filio manifeſto deprehenſus fuiſſet, inter Muſæi ſortes hanc etiam inſeruiſſe, fore vt inſulæ Lemno adiacentes mari ſubmergerentur. Ob id Hipparchus hominem eiecerat, quum familiariſſime illo antea vteretur. [3] Et tunc cum eodem, vt in conſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorifice cum aliis Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſiquæ ſortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitauit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Alcuadarum ſuaſionibus, Xerxes ad infe- VII rendum Græciæ bellum inductus eſt. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduerſus Ægyptios, qui rebellauerant: quos ſubactos, & in arctiorem quam ſub Dario fuerant ſeruitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri ſuo, Darii filio: quem præſidem Ægypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Pſammetichi filius, vir Libys. Xerxes re- VIII cepta Ægypto, productus aduerſus Athenas exercitum, præſtantiſſimos quoſque Perſarum in concilium vocauit, vt & illorum ſententias audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus eſt, ¶ VIRI Perſæ, e- IX quidem ego non ero huius inſtituti author, ſed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquam conquieuimus, ſed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] ſibi obſequentibus in melius confert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambyſesque ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud probe ſcientes: ego autem poſteaquam hanc ſedē accepi, dedi operā ne

1 *Diuerſam à noſtra lectionem ſequutus eſt. noſtram tamen habent & vet. cod. ſed quidam pro* προσκαταλυσόμενοι, *habent* προσκαταλυσάμενοι. 2 *Vel potius Hermionenſis, id eſt, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum vna cum illis *Susa* aſcendiſſet, quoties in conſpectum regis veniebat, Piſiſtratidis honorifice de ipſo loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladē barbaro portendebant, tacebat, & contra fauſtiſſima quæque excerpebat: nimirum in votis eſſe vt Helleſpontus à viro Perſa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recenſens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Piſiſtratidæ autem & Alcuadæ ſuas ſententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre perſuaſiſſent, tunc quum ſecundus ageretur à Darii morte annus, primum expedit. ſuſcepit aduerſus Ægypt. &c. *Illud autem* χρεώμενον προσφέρειν *perinde eſt acſi diceret, Ita ſe apud regem in hoc negocio gerebat vt oracula duntaxat illi allegaret quibus inducerentur.* 4 Se ſequentibus

ab iis

ab iis qui hoc honore ſunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Perſis acquiterem. Quod animo verſans, inuenio nobis acceſſuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, ſed feraciorem, vna cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, vt id quod agere conſtitui vobis exponerem: Conſtituo, iuncto Helleſponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciſcar iniurias, quas cum Perſis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduerſus hos viros bellum mouere deſtinaſſe: verum ei morte præuento non contigit vt illos vlciſceretur. Ego vero eius vicem aliorumque Perſarum vlciſcens, non prius deſinam quam expugnauero incenderoque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt; primum quum Sardis vna cum Ariſtagora Mileſio ſeruo noſtro veniẽtes cremauerunt locoſque ac delubra. Deinde inuos quid fecerint terram ſuam ingreſſos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes ſcitis. Harum gratia rerum [3] irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Iouis conterminam reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnem permenſus Europam, vna vobiſcum cũctas regiones in vnam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiſcum [2] dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſierunt, iugum ſeruile ſuſtinebunt. In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præſto eſſe oportet, tunc vnuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quam libet ſententiam dicere. His dictis loquendi finem feci. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo ſuperioribus Perſis, ſed etiam venturis es præſtantior: qui cum alia & optima & veriſſima cõmemoras,

λείψομαι τῷ προτέρῳ ἡμολιόνων ἐν ὑμιῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων ὦν βούλομαι, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρῃ τε τῇ νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρῃ, πολλῷ δὲ φορητοτέρῃ δὲ ἅμα τῇ ὑμετείῃ τε καὶ ἡμῖν γινομένῃ. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοεόμενον φράσω, ὑμῖν προτίθεμαι. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίοισι ὑμωρήσω, ὅτι δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρέατε μὲν γὰρ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ ὑμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἕλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν οὐκ ἠρξάν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δ' ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἔρδω ἐς τὴν σφετέρην ἀποβαίντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐς ἐστήκεον, τὰ ὅπλα ἐδέξαντο πρώτους. τούτεων μὲν οἵνεκα αἰρτῆμαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δ' ὦν αὐτοῖσι τοῖσδε βούλομαι ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, ὧν τε ἡ Περσὶς ἀποδέξεται τοῦ Διὸς αἰθέρα ὁμουρέουσαν. οὐδὲ δὴ χώρην γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίην χώρην ποιήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τὴν Εὐρώπην. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε γὰρ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι, ὃ ἡμῖν οἷόν τε ἐς αἰεὶ ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτεων τὴν κατύπερθε ξα, ὑπεξαραιρημένων. ὥστε οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔξοισι δούλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὴν χρόνον ἐς τὴν ἥκειν δεῖ, προθύμως πρύτανίνα ὑμέων χρήσει πρῆξαι. ὃς δ' ἂν ἔχων ἥκῃ πρεσβυτάτην σφέων καλλίστην, δώσω οἱ δῶρα τὰ ὑμιώτατα νομίζεται εἶναι ἡμετέρῳ. ποιητέα μὲν νυν ταῦτα ὅτι ὕστερον. ἵνα δὲ μή τι ἐξαναλθὼν ὑμῖν δοκέω, ἐξήνεμι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἶπας ἐπαύετο. Μετὰ αὖτον Μαρδόνιος ἔλεγε, Ὦ δέσποτα, οὐ μοῦνον εἰς τοὺς ἡμετέρους Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐσομένους· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ὀρθὸς ἄριστα καὶ ἀληθέστατα,

1 *Alij*, Animatus ſum ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Iouis conterminam reddemus. 2 Dimicare poſſit, iis quos dixi ſummotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa ſunt & qui culpa vacant, ſeruile iugum ſuſtineant. *vel, & qui male de nobis meriti ſunt, & qui non.*

» καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ὀκ
» ἐάσεις καταγελάσαι ἡμέων, ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ
» δεινὸν ἂν εἴη τοῦτο, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ
» Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ
» καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύ-
» ναμιν τοσήνδε παθεῖν βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι
» δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ, ἔτι πρότερον ἀδι-
» κήσαντας, ὑμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίλῳ πλήθε-
» ος συνεφορῇ; κοίλῳ δὲ χρημάτων δυνάμιν; τοῦ
» ἁπτόμεθα μὲν τοῦ μάχιμου, ἁπτόμεθα δὲ τοῦ 10
» δαήμονος ἐούσης ἀθενέος· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖ-
» δας καταστρεψάμενοι, τούτους οἳ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατ-
» οικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες κα-
» λέονται. ἐπειρήθην δὲ κάγὼ τούτους ἐπελθὼν ἐ-
245 » πὶ τοὺς πατέρας τοὺς σοὺς κελευ-
» θείς· καί μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀ-
» λίγου ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι,
» οὐδεὶς ἐναντιώσετο ἐς μάχην. καίτοι εὖ ἴσμεν Ἕλλη-
» νες (ὡς πυνθανόμεθα) ἀβουλότατα πολέμους ἐπα-
» θον, ἀπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπε- 20
» αὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσέπεσε, ἐξευρόν-
» τες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατ-
» ιόντες μάχονται· ὥστε σφι κακῷ μεγάλῳ ⓐ νι-
» κῶντες ἀπαλλάσσονται. τοῖσι δὲ τῶν ἐναντιουμένων
» οὐδὲ λέγω ἀρχήν. ἐξωλέες γὰρ δὴ γίνονται.
» τοὺς χρεών, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρε-
» ωμένους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διά-
» φορὰς, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πάντως
» ἔδεε πολεμέειν προὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρὴ
» τὴν ἑκατέροισι ἥδιστα δισχειρωτάτην, καὶ ταύτῃ πει- 30
» ρᾶν. οὕτω νῦν οὐ χρησῷ Ἕλλησι διαφ-
» θαρεῦσι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης
» γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ
» δὲ δὴ μέλλει τίς ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι πόλε-
» μον προφέρων, ἀγόντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσί-
» ης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς
» τοῦτον φρόνησις αὐτῆκει τοῖσι Ἕλλησι πρήγματα· εἰ
» δὲ ἄρα ἐγὼ ψευσθείην γνώμην, καὶ οὗτοι ἐναφέντ-
» ες ἀβουλίην ἐλθοιεν ἡμέας ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰ-
» μὶ αἰεὶ ἀρετῶν ἄεθλοι τὰ πολέμια. ἔτι δ' ὧν μη- 40
» δὲν ἀπείρητον. ἀβούλητον γὰρ οὐδέν, ἢν μὴ ἀπὸ πείρης
» πρήσσηται εὖ φρονέοντι γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν
τοσούτῳ ἐπιλεήνας τοῦ Ξέρξεω γνώμην, ἐπαύετο.
Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ ὑπερθύντων
γνώμην ἀποδείκνυσθαι αὐτίην τῇ προκειμένῃ,
Ἀρτα-

tum vero [1] quod Iones qui Europam incolunt, non sines habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas lædere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos lacessere iniuria inceperunt, non vlciscemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorum nouimus vires imbecilles, [2] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Iones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis iussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam vsque processissem, & pæne vsque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consueuere Græci (vt audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellum inter eos indictum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque inuenere descendentes, ibi prælia faciunt, ita vt magno cum suo malo victores inde discedant: deuicti (ne longius repetam) ad internecionem deueniunt. quos oportebat, quum sint eiusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controuersias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquem inuenire vtriusque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaq; ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouissem. Tibi autem, rex, quis obuiam venturus est bellandi causſa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quod si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessauit. Tum silentibus aliis Persis, nec diuersam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus,

1 *Ita vertit quasi legeretur* ὅτι οὐκ ἐάσεις. *Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit.* 2 Sed & eorum liberos *iam* habemus, subiugatis iis qui nostram ditionem incolentes, Iones & Æoles &c.

Artaba-

Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit,

¶ REX, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc me tibi iustum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto aiste copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligauerunt, ergo non vtraque in parte successit. Quod si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem soluant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea vnius priuata prudentia conjecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iuncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positum fuisse. Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque dū tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πατρὸς ἐὼν Ξέρξῃ, τὸν δὴ καὶ πίσιωσος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μοῦ γνωμέων αἰτιέων ἀλλήλῃσι οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἱρεόμενον ἑλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ ἐπιφορῇ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὥσπερ χρυσὸν ἀκήρατον, οὐδὲν μᾶλλον ἐὸν ἑωυτοῦ οὐ δοκιμώσεται, ἐπὰν δὲ παραθέωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, δοκιμώσεται ἀμείνων. ἐγὼ δὲ πατρί τε τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμοῦ, Δαρείῳ, ἐπῄνεον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμοῦ γῆς ἀστυ νεμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπῄνεε, στρατιῆς τε ἀμφιδρόμους τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀπολαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλοὶ ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ κῆ θαλάσσαν τε ἄριστοι καὶ κῆ γῆν λέγονται εἶναι. ὃ δὲ αὐτῶν ἔνεστι δεινόν, ἐμὲ σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. ζεύξας φὴς Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ συμβαίνοι ἢ καὶ κῆ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἑωυτῶν ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. παρέστι δὴ καὶ σφαλερόν τι, εἰ σε πείθω γε τοσαύτην συβὰν δύναμιν καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μούνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὐκων ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἴσως τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὸν γέφυραν, τόδε δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλομαι τοῦτο· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον Θρηΐκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας. τότε πομπτοῖσι ἐλόγοντο Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέταλτο φυλακὴν τῶν γεφυρέων τῶν Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπάσετο τῶν ἄλλων τυράννων τὴν γνώμην, μὲν ἐστὶ ἐλεύθερα Περσέων πρήγματα. καὶ νῦν καὶ λόγῳ ἀκούσαντα δεινὸν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἑνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα ἤμεθα. σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῇ ἀνάγκης ἐούσης ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μοι σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖτις τε ὅταν τοι δοκέῃ, παρασκεψάμενος ὅτι σεωυτῷ, πρόφρασαι τὰ τοι δοκέει εἶναι ἄριστα.

1 Affricatum alteri, *vel*, *Cum nemo alteri admoneat.* 2 Timendum sit. *vel*, *periculosum.* 3 Timendum fuerit

» Τὸ γὰρ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον ὑπάρχει·
» ἐὸν. Εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τοι θέλει, βεβούλευ-
» ται μὲν οὐδὲν ἧσσον εὖ, ἔσεται δὲ ἐκ τῆς τύχης
» τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος ἀγαθῶς, εἰ μὲν
» ἡ τύχη ἐπίσσοιτο, εὖ ἔπραξε, ἧσσον δὲ οὐδὲν
» μᾶλλον κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα
» ζῴων κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ
» σμικρὰ, οὐδέ μιν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ
» μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέ-
» λεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κο-
» λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου
» διαφθείρεται ἐπιπέμψας τοιόνδε τι ἐπιφθόνησας ὁ θεὸς φό-
» βον ἐμβάλλει, ἢ βροντῶν, δι' ὧν ἐσφάλη-
» σαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέ-
» γα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπειγόμενα μὲν γὰρ πάντα πρῆ-
» γμα, βλάπτει σφάλματα, ἐν δὲ τῷ ὀπιζεῖν ἔνεστι ἀγα-
» θὰ, εἰ μὴ πάντα δοκέοντα δεῖ, ἀλλ' ἀνὰ χρό-
» νον βουλεύεσθαι ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμ-
» βουλεύω. σὺ δ' ὦ παῖ Γοβρύεω Μαρδόνιε, παύ-
» σας λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἐ-
» όντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ ἀφο-
» βάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι.
» αὐτὰ δὲ τοῦτο εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμί-
» ην ἐκτείνειν. μὴ νῦν οὕτω γένηται. ἀφαυλὴ γὰρ
» ὅσῳ δεινότατον ἐν τῇ δυσμενέϊ ἐστὶ ἀδικέοντες, εἰς
» δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁμοῦ γὰρ ἀφαιρέεται, ἀδικέ-
γρ. παρ- » ει, οὐ περιόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀνα-
νης » πειθόμενος πρὶν ἢ ἀπεχέως ἐκμαθεῖν. ὁ μὲν δὴ ἀπ-
» εὼν τοῦ λόγου τοῦδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, ἀφαιρεθείς
» τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου
» κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ὅτι τάχιστα ἄν-
» δρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐ-
» τὸς ἐν ἤθεσι τοῖσι Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφο-
» τέρων τῶν ἀφαιρεθησομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε
» αὐτὸς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας ὅσους ἐθέλεις, καὶ
» λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βούλεαι. καὶ ἐὼ μὲν
» τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνω βασιλέϊ τὰ πρήγματα,
» κτεινέσθων ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγὼ
» ὦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, σοὶ ταῦτα παρόντων,
» σοὶ δὲ σφι καὶ σύ, ὦν ἀπόνος ἧσσον. Εἰ δὲ ταῦτα
» μὴ ὑποδύεσθαι οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως στρά-
» τευμα ἀναξεις ὅτι τάχιστα Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τι-
» να φημὶ τῶν αὐτόθι τῇδε ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον

Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauitque fortuna consilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecundauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus malle consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parua vero [1] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnaque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secum ac dignitas sua postulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam seipsum finit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certe quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem tibi rex suadeo. Tu vero Gobryæ fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni auiditate contendis: [2] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod non præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quod prius credit quam rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quod ab altero insimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrûm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succedent regi, interimantur liberi mei, & insuper ego: sin succedent vt ego dico, interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire condicionem recusas, cupisque in Græciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore vt aliqui eorum qui hinc relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

post al-

poſt allatam Perſis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribuſque diſcerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam : tunc agniturum aduerſus quales viros ſuades regi vt moueat bellum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſubleuat ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignauus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic vna cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes vltus fuero: probe intelligens, ſi nos quieuerimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu inuaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere, [1] ſed vtriſque propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, vt aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere vltionem, vt quam calamitatem paſſurus ſum intelligam, profectus aduerſus eos viros quos etiam Pelops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit vt ad hoc vſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus eſt. [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſentētia, quum obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitum? Neq; ſi reuocaueris eam, bene facis, neque

μέγα τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορᾶσθαι, ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων. Εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ σὺ στρατεύσεαι κατ' ὁδόν, γνόντα ἐὼ οἵους ἀνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρταβάνου μὲν τοῦ δεῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ ἀμειβόμενος τοῖσδε, Ἀρτάβανε, πάρεξ εἶς τὸν ἐμὸν ἀδελφεόν. τοῦτο δέ σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καίτοι τοῦτό τοι τὸ ἀνιαρὸν προσίημι, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτι τὸν Ἑλλάδα, αὐτόθι τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ὅπι τελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ ἀμωρησάμενος Ἀθηναίους. οὐ γὰρ σφέας οἶμαι εἰρήνην ἄγοντας ἡσυχίην ἕξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον στρατεύσονται ὅπι τὸν ἡμέτερον, εἰ χρὴ σταθμᾶσθαι τοῖσι ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐξ ἐκείνων. οἱ Σάρδις τε ἐνέφρηξαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὸν Ἀσίην. οὐκων ἔξεστι χωρέειν σφέας ἐπὶ τέρεσι δόξαντας ἔχειν, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν τοὐναντίον ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ἐκείνων Ἕλλησι ἢ ἐκείνα πάντα τῶν Πέρσῃσι γένηται. Οὐ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. καλὸν ὦν, τοῦ πρόσθεν ἀδικήσαντας ἡμέας ἀμωρέειν ἐν τίνεται, ἵνα καὶ τὸ δίκαιον, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐὼ ἄνδρας τούτους· τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρυξ, ἐὼν ἐμοῦ πατέρων δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὠνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ καταστρέψαμένου καλέονται. Ταῦτα μὲν ὅπι τοσοῦτο ἐλέγετο. Μετὰ δὲ, ὑφεύνη τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βουλεύσασθαι δόξας, πάγχυ θεῖσκε οὐ σῴζεσθαι τὸν Ἑλλάδα. δεδογμένων δὲ αὖθις τούτων, κατύπωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀνδρὰ σφι ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εἰδέα εἰπεῖν, Μετὰ δὴ βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύσασθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἁλίζειν Πέρσῃσι στρατόν; ὅτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις οὐ, οὔτε

1 *Quidam ſic*, Sed in eo res vertitur diſcrimine vt aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreuiſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomniis &c. *Illud ἔκνιζε verti etiam poteſt* Scrupulum iniiciebat. *Eodem autem fere modo viſus eſſe videtur Ouidius verbo* mordere. *Illud vero εἰρήνην οἱ οὐ σῴζεσθαι ἔφη, videtur ad verbum reſpondere phraſi noſtrati & ea melius exprimi, Que ce n'eſtoit pas ſon conſeil.* 3 Quum iam Perſis vt copias cogerent denunciaueris? Atqui nec quod ſententiam reuoces bene facis, nec—

» ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα. Ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης
» ἐβούλθυσας ποιέειν, ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν,
» ταῦτα εἰπόντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποστάδα. Ἡ μέρης δὲ ἐπιλαμφάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λό-
» γον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς
» αὐλείους τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε,
» Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχί-
» στροφα βουλεύομαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυ-
» τοῦ πρόσθεν οὐκω ἀπήκω, καὶ ἔτι παρηγορεόμενοι κεῖ-
» να ποιέειν, οὐδένα χρόνον μοι ἀπέχονται. ἀκού- 10
» σαντί μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, ὡς δεινὰ
» ἤκουε μοι ὁ νεότης ἐπιζέσας, ὡς ἀεικέστερα ἀπορρί-
» ψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νεῦ μοι
» συγγνοῦς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν με-
» ταδεδογμένῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλ-
» λήνας, ἤσυχοί ἔστε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦ-
» τα, χειροκροτήσαντες προσεκύνεον. Νυκτὸς δὲ γε-
» νομένης, αὖτις τοῦτο ὄνειρον ἐλέχθη τῷ Ξέρξῃ, κα-
» τυπνωμένῳ ἐπὶ σφί, Ὦ παῖ Δαρείου, οὐ δὴ φαίνεαι
» ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τοὺς στρατηλασίους, καὶ 20
» τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιησάμενος λόγῳ, ὡς πρὸ
» οὐδενὸς ἀκούσας. οὕτω νῦν τοῦτ' ἴσθι, ἢν μὴ αὖ-
κ. αὐτὰ ἐν ἐκ. χρόν. » τίκα στρατηλατέης, ταῦτά τοι ἐξ αὐτέων προσδό-
» κα ἀναγήσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐλθὼν ἐν ὀ-
» λίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω καὶ ταχὺς ἔσε-
» αι. Ξέρξης μὲν ταῦτα ἰδὼν ἐνυπνιασθεὶς τῇ ὄψει, ἀνά
» τε ἔδρεμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον, Ἀρτά-
» βανον καλέοντα. ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε,
» Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὰ πρότερα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον,
» ἐπὰς ἐς σε μάταια ἔπεα, χρηστῆς ἕνεκα συμβου- 30
» λῆς μὴ μούτοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
» ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ παρῃνέεις. οὐκων
» δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος. τετρα-
» μμένῳ γὰρ δὴ ἐμετεγνωκότι φοιτᾷ ὄνειρος φαν-
» τάζεταί μοι, οὐδαμῶς συνεπαινέον ποιέειν με τα-
» ῦτα· νῦν δὲ καὶ ἀποτιλῆσαν οἴχεται. εἰ δὲ ὦν θεός ἐστι ὁ
» ἐπιπέμπων, καὶ ἐθέλει πάντως ἐν ἐμοὶ γενέσθαι
» στρατηλασίην ἐπὶ τοὺς Ἕλλάδα, ἐπιφοιτήσεται καὶ σοὶ
» τοῦτο τὸ ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμε-
» νον. δοκέω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις 40
» τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς
» ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατα-
» πνώσεις. Ξέρξης μὲν ταῦτά ἐλεγε. Ἀρταβάνου
δὲ οὐ πρόσθεν κελεύσματι πειθομένου, οἷα οὐκ ἀξι-
θύμενος ἐς τὸ βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς
ἠναγκάζετο, εἵπας τάδε, ἐποιέε τὸ κελευόμενον.

qui tibi assentiatur adest. quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaueras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, Xerxes huius insomnij nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perueniendum est mihi prudentiæ perueni: & qui vt illud faciam suadent, nullo vnquã à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim iuuentus efferbuit vt verba in virum grandem natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, vtar illius sententia: & quoniam reuocaui expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc vbi audiere Persæ, lætitia affecti regem adorauere. Insequenti nocte idem rursus insomnium quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas reuocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nuncium misit ad accersendum Artabanum. qui vbi aduenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quum in te bene consulentem mihi stultis verbis inuectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognoui id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi iam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium; itidem vt mihi præcipiens. Quod ita fore coniecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

XIII XIV XV XVI

Ἴσον

—adest quisquam qui tibi *huius rei, id est, reuocata sententia*, conscius futurus sit. *Vel*, Nec adest qui tibi *hoc delictum reuocatæ sententiæ* condonaturus sit. *q.d. Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire sinam.* 1 In solio meo

Apud

1 Apud me rex tantundem valet bene
sentire per se, & alteri bonam dicenti
sententiam accedere: quæ ambo tibi
quum adsint, malorum tamen homi-
num colloquia te deprauant: quemad-
modum mare, quod est hominibus o-
mnium vtilissimum, ferunt ab ingruen-
tibus ventorum flatibus non sini natu-
ra sua vti. Ego vero [1] quum ex te male
audiui, non tam meam dolui vicem
quam tuam: qui, quum propositæ es-
sent duæ sententiæ Persis, vna quæ de-
trimentum augeret, altera quæ tolle-
ret, dicens pernicioſum esse imbui ani-
mum vsu plura semper expetendi: his
propositis sententiis, tu elegisti eam quę
2 & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nūc
autem quum ad te mutato in melius cō-
silio de sumenda aduersus Græcos ex-
peditione ais accessisse insomnium, ali-
cuius dei nutu, quod te vetat dimittere
exercitum, hoc non res diuina est, fili.
insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia
homines frustrantur, quemadmodum
ego te docebo, multis quam tu annis
natu grandior. Consuerunt ipsa som-
niorum visa plerunq; frustrari ob ea quę
quis per diem mente agitauit. nos autē
nudiustertius [2] expeditionem hanc in-
ter manus & quidem vehemēter habui-
3 mus. Quod si hoc non est cuiusmodi e-
go dico, sed aliquid diuini habens, tu ip-
se omnia in summa dixisti. apparebit e-
nim vt tibi, ita & mihi eadē iubens. Ve-
rum nihilo magis apparere mihi debe-
bit tuum amictum gerenti, quam nō ge-
renti, sed meum: neq; magis quiescenti
in tuo toro quam non, sed in meo: si
etiam alias vult se exhibere. Neque eo
vesaniæ peruenit illud quicquid est
quod sese obtulit in somnis, vt me cer-
nens putet esse te, ducto è vestibus ar-
gumento. Id autem si me contemptui
habebit, profecto nec aspectu suo di-
gnabitur siue mea gerentem vestimen-
ta, siue tua, sed te adibit: quod iam ani-
maduertendum est. Nam si frequentius
accesserit, ipse quoque fatebor diui-
num esse. Ceterum si ita tibi agendum
videtur, neque id reuocari potest, en
ad cubandum in tuo cubili pergo.
Age, mihi quoque, quum ista fecero,
appareat. hac tantum conditione tuæ
sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

Ἴσον σκεῖνο ὦ βασιλεῦ πρὸς ἐμοὶ κέκειται, φρο-
νέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι·
τὰ δὲ καὶ ἀμφότερα ὠφελήκοντα, αἱ ἀλεφτῶν κα-
κῶν ὁμιλίη σφάλλουσι. καὶ ὥσπερ τὸν πόντων χρη-
σιμώτατόν φασι ἀνθρώποισι πάντων, πνεύματα φα-
σὶ αἰέμφυτα ἐμπίπτοντα, οὐ φέρεσθαι φύσει τῇ ἑωυ-
τῆς χρῆσθαι· ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα τοὺς σεῦ κα-
κῶς, οὐ τοσοῦτον ἐδάκε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο
προκειμένων Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξούσης,
τῆς δὲ, καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη
διδάσκειν τὸν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔ-
χειν τοῦ παρεόντος, τουτέων προκειμένων γνωμέ-
ων, ὅτι τὸν σφαλερώτερον σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃ- 247
σι αἱρέο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραφαι ὅτι τὸν ἀ- χ. σφαλερώτερον
μείνω, φῆς τοι μετιέντι τὸν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ἐ- τὸν χ. ἐφίεται
πιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινος πομπῆ, ὃς οὐκ ἐάσει σε
καταλύειν τὸν στόλον. Ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα ὅτι θεῖα,
ὦ παῖ. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανη-
μένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σοῦ
πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. πεπλανῆσθαι αὐ-
τὰ μάλιστα εἰώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνείρων, τὰ τις
ἡμέρης φρονέει. ἡμεῖς δὲ τὰς πρητῦ ἡμέρας τοῦ-
την τὴν στρατηλασίην καὶ ὃ κάρτα ἐπῆμμεν με-
τὰ χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιόνδε οἷ ἐ-
γὼ λέγω, ἀλλά τι τῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πρῶ αὐ-
τὸ συλλαβὼν εἰρήκας. Φανήσεται γὰρ δὴ κα- χ. φανήσε-
μοὶ ὡς καὶ σοὶ λελεγμένον. Φανοῦμαι δὲ οὐ- ται
δὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχειν τὸν σὸν ἐσθῆτα, ἢ
σὸς τὸν ἐμόν. οὐδὲ μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ
ἀναπαυσόμενος, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ. Εἰ δ' γε καὶ δῆ-
λως ἐθέλει φανεῖσθαι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε βύ-
θεος ἀνήκει τῦτο ὁ, τιδήκοτε ὅστι ὃ ὀπτιφαινόμενόν
τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει, ἐμὲ ὁρᾶν, σὲ εἶ), τῇ
σῇ ἐσθῆτι τεκμηρόμενον. Εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδε-
νὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ὀπτιφανῆναι, οὔ
τε ἐπὶ τῶν ἐμῶν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἐπὶ τῦ σοῦ, οὐδὲ
ὀπτιφοιτήσει· τῦτο μαθητέον ἤδη ὅστι. Εἰ γὰρ
δὴ ὀπτιφοιτήσειε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐ-
τὸς θεῖον εἶ). Εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι,
καὶ οὐκ οἷά τε αὖτις ἀναστρέψαι, ἀλλ' ἤδη ἵημι
ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσας, φέρε, τουτέων δὴ ἐμοῦ
ὀπιτελευμένων, φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δ' τούτου τῇ
πρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσῶν εἰπὰς

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam prouehente, altera eam compescente, & pernicioſum esse dicente docere animum plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris, &c. 2 Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractauimus;

Ἀρτάβανος, νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίεε τόδε. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἑζόμενος ἐς Ⓦ βασήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο, ἦλθε Ⓓ κατυπνωμένῳ τῶν ὄνειρον τὸ καὶ τότε Ξέρξεα ἐφοίτα. ὑπερστὰς δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε τάδε, Ἄρα σὺ δὴ κεῖνος ἦς ὁ ἀποπειρεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετόπιτα, οὔτε ἐς τὸ παρεὸν ὑγιέα, οὐκ ἐάσας τὸν χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται.

Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρείοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μηχεῖν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμείψας μέγα ἀναθρῴσκει· καὶ παρεζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὸν ὄψιν Ⓓ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δοὺς ἔρα Ⓓ λέγει τάδε, Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἀνθρωπος ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πρήγματα ἐκ τοσούτου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δοὺς ἔρα σε τὰ πρῶτα τῇ ἡλικίῃ ἔχειν· ἐπιστάμενος ὡς κακὸν ἓν τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν· μεμνημένος μὲν Ⓦ ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἐστρήξε, μεμνημένος δὲ καὶ Ⓦ ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ὦν ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶ) πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις ἁρμὴ, καὶ Ἕλλησι (ὡς ἔοικε) φθορὴ τις καταλαμβάνει ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆναι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρηχθεῖσι προειρημένοισι ἐς τὸν πρόσθεν χρόνον. ποίεε δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ πρόσθεν διδόντος, τὴν σὴν ἐνδεήσῃ μηδέν. Τοιούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψι, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ἐπορεύθη ταῦτα Πέρσῃσι καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποπειρεύδων μοιρίδιος ἐφαίνετο, τότε ἀποπειρεύδων φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν Ⓓ μάγοι ἐκρινάν ἀκούσαντες, φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δηλοῦσαν τὰ Ⓓ πρῶτα αὐθρώπους. ἡ δ' ὄψις ἦν ἥνδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus,[1] quod speraret ea à Xerxe sine vllis verbis admissum iri, iussa exequutus est. Et quum induta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, moxque recubuisset, idem insomnium dormientẽ adiit quod Xerxem adierat, eiq; superassistens, ita inquit,[2] Tunc ille es qui festinantem ire in Græciam Xerxem distines, tanquam eius curator? Tu neq; in futurum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod est fatale contingere. Quod autem Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His verbis Artabano XVIII visus est ille vir in somnis minitari, candentibusque ferramentis conari oculos ipsi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obseruatam sibi in somnis visionem exposuit, secundoque loco hæc inquit:[3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa iam videram, & magna negocia sub Hessombus contigisse, non sinebam te omni ętati indulgere, gnarus rem esse malam multa cõcupiscere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Massageras actum esset: quomodo cum exercitu Cambysis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduersus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebam te (si quiescerес) omniũ hominum beatissimũ. Sed quoniam diuinus quidam instinctus est, & Græcos clades quædam (vt videtur) missa diutus manet, ego quoque cedo, ac sententiam muro. Tu vero quæ diuinitus missa sunt, indicato Persis, iubetoque vt iis quæ ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, desit. His dictis, & sublatis ex ea visione animis, vbi dies extitit, ibi confestim & Xerxes hæc Persis exponit, & Artabanus, quem constabat prius solum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Post hæc ineunti expedi- XIX tionem Xerxi tertium in somnis visum oblatum est: quod magi auditum, coniectarunt ad vniuersam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi seruituros. Visum autem tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cuius o-

1 Quum speraret fore vt quæ à Xerxe dicerentur, vana esse probaret, iussa exeq. 2 Tunc ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortaris, tanquam eius curam gerens? At nec in præsens nec in posterum impune tibi erit quod ea dissuades quæ fata fieri volunt. 3 Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores essent, ab illis quorum res angustiores erant, superatos vidissem, te per omnia morem ætati gerere non sinebam. *At Valla populum aliquem sub Hessonum nomine videtur somniasse.*

lex ra-

leæ ramis vniuersa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, euanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda iussa cupidi dona quæ proposita fuerant obtinendi. XX Xerxes autem ita copias suas contraxit vt omnem continentis locum scrutaretur. siquidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatum, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui aduersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam regionem inualit, ac pæne omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas iuit vltũ) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduersus Ilium, aut ille ante Troicum bellum, Mysorũ Teucrorumq;, qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum vsque amnem qui ad meridiem vergit, pro- XXI cessit. Neque illi omnes exercitus, neque alij his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias quæ aqua præter ingentes amnes potando nõ defecit? Alij nanque naues præstabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vna militabant, aliis vt naues longas in vsum pontium præstarent, iunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, vt in quo superior classis dum circumuehitur afflictata fuisset. XXII Ad Eleuntem enim Chersonesi classis habebat stationem, illincque omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adiuuantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] & Artæo Artachæi filio, viris Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λαίης τὸν κλάδον χλῶ πᾶσαν ὑπέχειν. μετὰ δὲ, ἀφανιζομένων τῶν κεφαλῇ κείμενον ⟨Ν⟩ τὸ φῶς 249
νον. κειναὶ τῶν δὲ τούτῃ τῇ μεγάλῃ, Ἱερέων τε τῶν συλλεξάντων, αὐλὶκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὸν χῶρον τὸν ἑωυτῶ ἀπελάσας, εἶχε τὸ θυμέλιον πᾶς ὅτι τοῖσι ἀνειρημένοισι, θέλων αὖτος ἕκαστος τὸ τοῦ χείμενα δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τὸ ⟨Ν⟩ τῶ οὕτω ἐπαίρεσιν ποιέεται, χῶρον πρώτα ἐρεωσῶν τῆς ἠπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ὅτι μὲν τέσσερα ἔτεα πληρέα διαρτέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ ἐπισιτισμὸν τῇ στρατῷ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀναλώσιον ἐστρατηλάτεε χεῖρι μεγάλῃ πλήθεος. σόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδρεν πολλῷ δὴ μέγιστος ἔβη ἐγένετο· ὥστε μήτε ⟨Ν⟩ Δαρείου ⟨Ν⟩ ὅτι Σκύθας ἐπὶ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε ⟨Ν⟩ Σκυθικὸν μηδὲν χόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης κατεστρέψαντο, ἐπέμποντο· τῶν ἕνεκεν ὑστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο. μήτε τε τὸ στράτευμα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε ⟨Ν⟩ Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, ⟨Ν⟩ τοὺς τῶν Τρωϊκῶν γενομένων· οἱ Μυσοὶ γὰρ ἐς τὴν Εὐρώπην καὶ Βόσπορον, τοὺς τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ὅτι τὸν Ἰόνιον πόντον κατέδησαν, μέχρι τε Ἱμέρου ποταμοῦ τῆς ἐπὶ μεσαμβρίην ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἑτέρας τοὺς τούτοισι γενομένας αἱ στρατηλασίαι, μιῆς τῆσδε σὺν ἀξίας. Τί γὰρ δεῖ λέγειν τὴν Ἀσίης ἔθνος ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ ποτόμενον ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; ⟨Ω⟩ μὲν γὰρ νέας παρείχετο, ⟨Ω⟩ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππους παρεσκεύαστο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ, ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτα τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς κατὰ πάντων παρεσκευάσαντο τῶν παρῆν πλεόντων τοὺς Ἄθω, παρεσκευάζετο τοῦ τείχεος ἕνεκα, καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἦν γὰρ Ἐλεουντῖ τῆς Χερσονήσου ὅρμεον τεμένεα· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον κατὰ μαιάνδρου πρωτοδαπὸν στρατιήν, ἀμφάδην μὲν ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ ⟨Ω⟩ τοὺς Ἄθων καταιχμεώμενοι. Βουβάρεις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρτάου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τῶν ἔργου. Ὄρος γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρεος μέγα τε καὶ ὀνωμαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκεόμενον κατὰ ἀνθρώπων. τῇ δὲ συνάπτει ἐς τὴν ἤπειρον ὁ ὄρεος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δύ-

1 Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 4 Et Artachæo Artæi filio,

δεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ἀπὸ θαλάσσης τῆς πρὸς τὸν αἰγιαλὸν Τορωναίου· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας αὐτῷ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὧρυσσον δὲ ὧδε· διαχωρίσαντες τὴν χώρην βάρβαροι τοῦ ἔθνεα, τοῦ Σάνιν πόλιν οἰκοτατέες ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθέα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατύπερθε ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατωτέρω ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρῳ. οἱ δὲ αὖ ἐκδεξάμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνυμένοι οἱ χρημμοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω τόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἐν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδεξάμενοι, καὶ δὴ καὶ ἐν τούτῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· τὸ μὲν ἄνω τόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτοὺς τοῦ διώρυχα γλυφέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξίσου τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἔνθαῦτα δὴ λειμὼν ἦν, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ ταρίχηιον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλπλεσμένος. Ὡς δὲ ἐμὲ συμβαλεόμενον εἰκάσαι, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτοῦ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δυνάμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. πρηεῖ γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, ἰσθμὸν τοῦ τὰς νέας Ἀθηναίους, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα παρεστέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποιέετο. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ἐπιτάξας Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπαπτόμενος δὲ τοῦ χώρου,

decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo vbi Athos finitur, ſita eſt vrbs Græca nomine Sana. Quæ autem extra Sanam & intra Athō ſitæ ſunt vrbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum bar- XXIII
bari locum [1] nationatim effodiebant reſto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiicebant. Qua in re [2] tumuli effoſſi duplicē laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declarauerunt: qui partem quæ ſibi cōtigerat, ita excauauerunt vt os foſſæ duplū eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: vt quum ad imum deuentum eſſet, foſſa ceterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratū quoddam, vbi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc XXIV
foſſam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iuſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naues per iſthmum tranſportare, iuſſit iſthmū intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt vt foſſam facerent, quibus fuerat vt flumen Strymonē pontibus iungerent. Iſta Xerxes hunc in modū fecit. Cōparauit item ad poſitem [3] armaturā, [4] ſirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio vt cōmeatū exercitui comportarent: ne homines neve iumenta quæ ducebantur in Græciam, [5] abſumerentur. Sed admonitus XXV

1 Nationatim diſtributum effoderunt. 2 Prærupta præcipitia foſſæ dupl. 3 σπαρτα *hic vocantur funes nautici. Gall. Le cordage.* Byblī 5 Fame laborarent. λιμήνειε, non λιμήσει.

iuſſit

iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat vt cunctæ copię cogerentur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est, cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrē formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse. ¶ In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: spopondit q; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantū possidēs, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrē tuū aurea platano ac vite donauit: quique nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te. Hæc vltima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythiū quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim [1] posteaquā accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

καταβάλλειν ἐκ ἐλθὲ ἵνα ὅτι τὴν δεώτατον ἔῃ, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πάντα χόθεν. Ⓦ δὲ τῶν πλείστων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, Ⓐ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, Ⓐ δὲ, ἐς Δορίσκον, Ⓐ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ὑπὲρ Στρυμόνα, Ⓐ δὲ, ἐς Μακεδονίην. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι Ⓦ τοῦ ἐχείμαζον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ ἐῤῥήθη συλλέγεσθαι πάντα Ⓦ κατ' ἤπειρον μένοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὡς μὲν νυν τῷ ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσαλμένον ἀγαγὼν, τά τε ἐχείμενα τῷ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κεῖνον τοῦτον περὶ ἐλθόντας οἶδα. Ⓐ δὲ, ἐπεί τε διέβαινον Ⓦ Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεῤῥύοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Κατάῤῥακτης· ὃς ἐκ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς Ⓦ Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀναπρέμαται· Ⓦ ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀναπρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποδεκτήμενος Πύθιος ὁ Ἀτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὸν βασιλέος στρατὸν πάσῃ ξεινίοισι μείζοσι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματα τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς Ⓦ πόλεμον πρέχειν, ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, ἐπύθετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, ὅστις τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. Ⓐ δὲ εἶπεν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι Ⓦ πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἔστι πρῶτος ἀνθρώπων πλουτέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ. Θωυμάσας ὧν τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα ἐίρετο Πύθιον ὁκόσα Ⓐ ἔῃ χρήματα· ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτέ σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι δι' μὴ εἰδέναι τὸν ἐμεωυτοῦ οὐσίην. ἀλλ' ὅτι σάφα μοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθετο σε ἐπυθόμην ὅτι θάλασσαν καταβαίνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, βουλόμενος τοι δοῦναι ἐς Ⓦ πόλεμον χρήματα, ἐξεμάθον, καὶ διέργον λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑβδομήκοντα

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo——

» παλάντων, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας κα-
» τήρων Δαρεικῶν, ὀπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδεων. καὶ
» τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτὸς δέ μοι ἀπὸ ἀνδρα-
» ποδων τε καὶ γεωπόνων ὁδὶ βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔ-
» λεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε,
» Ξείνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώ-
» ρην, σοὶ νῦν ἀνδρὶ σιωπέμψα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε
» ξεινίη τε θωϊῆναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, σοὶ δὲ ὅς τις ἐς ὄ-
» ψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπαγγέλτως ἐς πό-
» λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω
» σεῦ. σὺ δὲ καὶ ὀξείνισας μεγάλως στρατὸν ἐ-
» μὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγήλεαι. σοὶ ὦν ἐ-
» γὼ αὐτὶ αὐτέων γέρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνόν τέ σε
» ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι
» τῶν στατήρων ἀποπλήσω πρὸ ἐμεωυτοῦ, δοὺς τὰς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μήτοι ὀπιδεέες ἔωσι αἱ τετρα-
» κόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδεων, ἀλλ' ἡ τοι ἀπ-
» πλωγὴ ἀπ' ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὐ-
» τὸς τὰ σεωυτοῦ ἐκτήσαο, ὅτι καὶ τε εἰ ἀεὶ τοιοῦτος. οὐ
» γάρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς ὀπίσω, οὔτε ἐς ὀ-
» μὴν μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ ὁπο-
τελέα ποιήσας, ἐπορεύετο ἀεὶ τοπρόσω. Ἀνάνα
δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παμμεγάθεα, καὶ
λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς,
πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα ἀπὸ
σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαίνομενος, ἐκδι-
δοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων
ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὁπὶ τοῦ οὔρεος τῶν Φρυγῶν
καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα
στήλη κατεστηγμένη, σαφέως δὲ ὑπὸ Κροίσου,
καταμηνύει ἀπὸ γραμμάτων τοῦ οὔρεος. Ὡς
δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχί-
ζεται τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπὶ δεξιὰ, ὁδὸς Κα-
ρίην φέρουσα, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ
πορευόμενοι ἀναβαίνουσι Μαίανδρον ποταμὸν
πᾶσα ἀνάγκη ἐστί, καὶ ἐόντα πολλὸν. Καλλατηβὸν
πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυείκης τε καὶ
πυροῦ μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗ-
ρε πλάτανον, τὴν κάλλεος εἵνεκα, δωρησάμενος κό-
σμῳ χρυσέῳ, ἐς μιθεδωτῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ὀπάρε-
ψας, δευτέρην ἡμέρην ἀπίκετο ἐς τὰς Λυδῶν τὰς ἄνω. Ἀ-
πικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono donam mihi ipſi victus è mancipiis atque ex agricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hoſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, neminem adhuc nactus ſum qui in exercitum meum hoſpitalitatem exercere voluerit, aut qui in conſpectum meum veniens, ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præterte: qui & exercitum meum egregia hoſpitalitate proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. [1] ob quæ viciſſim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum te facio: & iſta quadragies centena millia nummûm de meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus: ne quadringentæ myriades, *id eſt, quadragies centena millia*, ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida, quæque poſſides, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talem agere. nam ita agentem te, neque in præſens neq; in poſterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit aſſidue porro ire: prætergreſſuſque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, peruenit Coloſſas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde fere quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Mouens autem è Coloſſis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Cræſo eſt, indicans litteris eos fines. Vbi autem è Phrygia in Lydiam ventum eſt, ad diuortia viarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, vrbemque Callatebum præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamque tuendam viro [2] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit. ¶ Poſtquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimiſit

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

— millia, auri vero myriadas quadringentas ſtaterum Daricorum, ſeptem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare ſtatui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura ſuppetet. *Ex Bud. interp.* 1 Vt tecum paria faciam, pro *hac liberalitate* hoſpitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, vt quadragies centenis millibus Daricorum ſtaterum nihil deſit. Proinde quæ hactenus poſſediſti, poſſideto: mementoque talem te ſemper præſtare. hæc enim te facientem nec in præſens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiuſdem Bud. interp.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ poſtea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græ-

in Græciam petitum terram & aquam: edictumque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem. [1] Eorum autem causſa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miſerant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens ex-
XXXIII plorare, caduceatores dimiſit. ¶ Secundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Helleſpontum ex Aſia in Europam coniungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum vrbes, ora ſalebroſa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Vbi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam Seſti præfectum cepere viuum, ſtipitique ſuffixerunt: qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Ele-
XXXIV unte adductis feminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii [2] ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad vlteriorem continentem ſeptem ſtadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tem-
XXXV peſtas ea omnia dirupit atque diſſoluit. Quod quum audiſſet Xerxes, indigne ferens, iuſſit trecenta Helleſponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam vero audiui miſiſſe quoque cum his etiam qui ſtigmata Helleſponto inurerent. Certe mandauit vt colaphos Helleſponto incuterent, dicentes barbara verba ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, vt doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iuſſit, atque
XXXVI eis qui præpoſiti operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alii architecti qui alios fecerunt, hoc modo iunxerunt: Biremes triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum,

ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ κατασκευὴν δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν. πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε δόντι γῆς αἴτησιν, τῇ δ' ἄλλῃ πάντῃ. τῷ δ' εἵνεκα τοῦτο ἔπεμπε δόντι γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάντας ἐδόκεε τότε δείσαντας, δώσειν βουλόμενος ὧν αὖτε τοῦτο ἐκμαθὼν ἀκριβέως, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, προεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον. ὡς δὲ ἐν τούτῳ ἐγένοντο ἐζευγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παρὰ ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἐνθαμῦτα ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὑπῆγον, ζωντά τε ἐς σανίδα προσδιέπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρωσαν τοῖσι προσέκειτο· τὴν μὲν λινοκόλινον, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ σταδίων ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ὑπολωβώμενος χειμὼν μέγας συνέχωσέ τε σκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δὴ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, ἐς Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ὑπεῖκεσθαι μάστιγι πλῆγας, καὶ κατεῖναι ἐς δὲ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ μασιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε ἐξόντας ἐς Ἑλλήσποντον. συνετέλεσε δὴ ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἁλμυρόν, δεσπότης τοι δίκην ὑπερθήκατο τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν σεο ἐόντος ἀδίκου παθόν. καὶ βασιλεύσει μὲν Ξέρξης, ἢν βούληται σε, ἢν τε σὺ γε βούλῃ, ἢν τε μή· σοὶ δὲ παρὰ δίκην ἄρρεα ὡς οὐδεὶς ἄλλος ποταμῶν ῥέει, ὡς ἐόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐκέλευσε τοῦτοισι ζημιοῦν, καὶ τὴν ἐπεξιόντων τῇ ζεύξι τὰς Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὐτῶν ἡ ἀγχόθι χώρη· τοὺς δὲ ἄλλους ἐπιστάτεον ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας σαυνέντες, ἐπὶ μὲν τὸν πρὸς τὸν Εὔξεινον πόντον, ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας· τὰς μὲν πόντου, ὀπισθοστόμους· τὰς δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον,

1 *Deſunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, vt etiam in vet. noſtris cod. habentur.* 2 Byblo:

ἵνα ἀναχωχὴν τῷ πλοίων. σωθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκον πρεμνήσιας, τὰς μὲν πρὸς τὸν πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν ἔσω θεν ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τὸν Αἰγαίου, βορέου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ τοῦτο φασὶν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τοιόνδε, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. γεφύρας δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, πρεβλωσάντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα ἁρμόσαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δισσάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὐτῇ, καὶ καλλονή. ἦν δὲ λόγον δὲ ἐμβεβλημένα τὰ λίνεα, τῶν τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὡ πόρος, χορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τὸ εὖρος, κόσμῳ ἐπέθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ ζεύγεος. θέντες δὲ ἐπέξης, ἐνταῦτα αὖτις ἐπέζευγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν. καταμάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν πρεῖρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑποροῶντα, καὶ ἵπποι.

Ὡς δὲ τὰ τῶν γεφυρέων κατεσκεύασο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χοῦνοι περὶ τὰ σώματα τῆς διώρυχος, οἵ τ' ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπτῃ τὰ σώματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνταῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι πρέσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμητο ἐλάων ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δὲ αὐτῷ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐδ' ἐπὶ νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε καὶ μάλιστα· αὐτὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ ἐπύθετο τοὺς μάγους ὅ τι θέλει προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, προθύμως ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ὁδὸν ἐπὶ Ἕλλησι. Ὡς δὲ ἐξέλασε τὴν γραμμὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπιφοιτήσας τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας αὐτὶ τοῦ βουλομένου τυχεῖν, τὸ σοὶ μοῦνον ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ποιοῦργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἀμόρμορον; Ξέρξης δὲ πολλῷ μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιοῦργήσειν,

vt ſtabiliret funes armamẽtorum. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Eurl & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtrauerunt ſuper armamenta intenta. Hos vbi gradim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi proſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouenti ſol ſuam in cælo ſedem relinquẽs apparere deſiit, quum nullæ nubes, verum ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertẽti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectum: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cæleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

XXXVII

XXXVIII

1 Intrinſecus

& vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vna ducas. ita confectis quæ in animo habes,
XXXIX rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii sui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. 1 Qui bene audit, eius corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feceris. & alia eiusdem generis promiseris, non gloriaris te supergressum esse regem munificentiâ: postea vero quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiusque discisso dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exercitus. Hoc illi
XL vbi exequuti sunt, illac exercitus pertransiuit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Post has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Persis omnibus delecti: 2 secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos 3 equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti quod est ingens Mediæ regionis campus

καὶ δὴ ἀγγρύειν ἐκέλευε ὅτῳ δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα ἀπάλυσον τῆς στρατιῆς Ⓦ πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμοῦ καὶ τῶν χρημάτων ἦ μελεδωνός· σὺ δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ τελέσας τὰ νοέεις, νοστήσειας ὀπίσω. Καρτὰ τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ αἰθέρπα, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευομένου αὐτὸς ὅτι τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄλλους παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι τοῦ σοῦ παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, Ⓦ χρεῖῶν πομποκίνῃ αὐτῇ γυναικὶ συμπορεύεσθαι; οὐκ ὦν τόδε ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλεῖ τὸ σῶμα· ἐναντία δὲ τούτοισι, ἀηδέει. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, διεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τὸν μὲν ἀξίως οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τὸν δὲ ἕνα τὸν πρεσβύτατον μάλιστα, Ⓦ τὸν ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε καὶ ὑπὲκ ἐκείνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετετάκτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας Ⓦ πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν διατάμοντας δ', καὶ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὅτι κατὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ', ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι Ⓦ στρατόν. Ποιησάντων δὲ τούτεων τάδε, μετὰ ταῦτα διεξήιε ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν πρόσθοι Ⓐ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πομπαίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑφημίσεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλεῖ. προηγεῦντο μὲν γὰρ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἐπιλελεγμένοι, μετὰ δ' αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἐπιλελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὸν χῶν τρέποντες· μετὰ δ', ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ὅτι τῆδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ita Eras.* 2 *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἐπιλελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore ἐπιλελεγμένοι vsque ad posteriora) ex sequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῶν οὐνόματά ἐστι Νίσαιον· τοῦτο ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὀπίσθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, τοὺς ἵππους μὲν ἐίλκον λευκοὶ ὀκτώ. ὀπίσθε δὲ τῶν ἵππων ἐίπετο πεζὴ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπιβαίνει. ὅτι τοῦτον τὸν θεῶνον αἰθεσφάτων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὀπίσθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ ὁ ἡνίοχος, τῷ οὐνόματι ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ ἔτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως μὴν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτὸν δὲ ὀπίσθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἀρίστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, καὶ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες· μετὰ δὲ, ἵππος ἀπὸ χιλίη ἐκ Περσέων ἀποκεκριμένη. μετὰ δὲ τοὺς ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀποκεκριμένοι μύριοι. ἦσαν πεζοὶ δὲ. καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἔτι εἶσι δορατοὶ οἱ ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ περιεῖχον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ ἐναχισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὰ θῶτα πίπτοντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸ ἵππον διέλιπε καὶ δύο στάδιους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦιε ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς διὰ τε ποταμοῦ Κάϊκου καὶ τῆς λεὼ Μυσίης· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὄρεος ἐόντος, Καΐκης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ἔρχεται διὰ τῆς Ἀταρνέος ἐς Καρήνων πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, ἔρχεται διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμυττίου τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν δὲ Ἴδην ἀνὰ λαιὸν ἐς ἀριστερὰ χέρσον, ἦιε ἐς τὴν Ἰλιάδα λεών. καὶ θεσπεσίῃ μὲν ἐπὶ τοῦτο τῇ Ἴδῃ νυκτὶ ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ ὠρῆς πῦρες ἐπέκαιον οἱσι, καὶ ἵνα αὐτὸν ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπιχομένου δὲ τὸ στρατὸ ὅτι ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε δὲ ῥέεθρον, ἴδῃ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς δὲ Περγάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμέρῃ ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· μάγοι δὲ τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνιον, καὶ Δαρδανον, τῆς δὴ Ἀβυδηνοὶ ὁμουρέες εἰσί·

nomine Niſæus qui grandes ferat equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Deinde è ceteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia pertexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læua habens montem Canen, per Atarnen ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Adramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus iumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xerxes poſtquam peruenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod vbi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuaſit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua ſtringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina eſt:

XLII

XLIII

1 *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Poſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debent,* Et ceteros intercludebant: nouem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. *Poteſt* περιεῖχον *per verti etiam* Includebant, *vel* Circumcingebant.

à dextra

XLIV à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iuſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi nauale certamen. Id certamen poſtquam commiſſum eſt, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xer- 10 xes cepit, cum certaminis tum copia-
XLV rum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum nauibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi ſe beatum eſſe iactauit, & poſt hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Ar-
XLVI tabanus eius patruus, qui primo libere diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quam diuerſa, rex, inter ſe nunc facis & dudum dixiſti. qui te beatum eſſe dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem 20 me, inquit, quam breuis ſit omnis humana vita, ſubiit horum miſeratio: quorum, quum tot ſint, nemo ad centeſimum annum ſupererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam iſtud eſt, viuendo miſerabiliora patimur. Nam in tam breui vita nullus hominum adeo felix extitit, neque horum neque aliorum, cui non crebro, nedum ſemel, ſubitura ſit animo moriendi voluntas potius quam viuendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: effi- 30 ciuntque vt quum breuis ſit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatiſſimum eſt perfugium ærumnoſæ vitæ, quam deus dulci guſtu aſpergens ob id inui-
XLVII dius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis eſt qualem tu exponis, eam commemorare ſuperſedeamus: neque triſtium faciamus mentionem, quum iucundâ in manibus habeamus. Hoc mihi potius ediſſere: niſi tibi ita euidens inſomnii viſio fuiſſet oblata, per- 40 ſtareſne adhuc in priore ſententia, diſſuadens mihi aduerſus Græciam bellũ? an in ea perſiſteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei reſpondens Artabanus, Viſio, inquit, rex, quæ in ſomnis obiecta eſt, ad votũ ſuccedat àmborũ: ego tamẽ adhuc metuo, & adeo metu perculſus ſũ

ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δὲ ἐλθόντα ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶν στρατόν, καὶ τοιάδε ποιήσαντι οἱ πρότερον ὑπ' Ἀβυδηνῶν ἐπὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ λίθου λευκοῦ ἐποίησαν ὑπὸ Ἀβυδηνοὶ, ἐπιτελεομένου 254 τοῦ στεργν βασιλῆος, ἐφαίνετο, ὡς ἴζετο κατορῶν ὅτι τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ πεζὸν καὶ τὰς νέας· ἐθυμάνθη ὑπὸ τῶν νεῶν ἀμιλλᾶν θωυμάσαι ἐπὶ δέκα. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥδετο τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ὑπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· ἔστε ὧν μὲν φρεσὶ Ξέρξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἄλλην κεχωρισμένα ἐρ- 20 γάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δ' εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, τοῖσι ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρόκειται. ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρὸς τοῖσι ζόλοισι πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ὡς γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ τοῖσι οὔτω ἀνθρωπος ἐὼν δυσδαίμων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ πρὸς ἡσεται πολλάκις, καὶ σχὶ ἄπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ παρεσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι σιωπεόμεναι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ ἀρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας ἀοιδήν, φθονερὸς ἐν αὐτῷ βέβηκε ἐών. Ξέρξης δ' ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵη σὺ διαιρέεαι εἶναι, παυσόμεθα, μηδὲ κακὴν μεμνώμεθα, χρησὰ ἐόντες πρήγματα ἐν χερσί. φέρεσον δέ μοι τόδε, εἰ τοι ἡ ὄψις τὸ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἐξαίφνης γνώμην, οὐκ ἐάσαι με στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἢ μετέσχες ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ὀπτανεύσασα τόδε ἐνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελευτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος εἰμὶ ὑπόπλεος,

1 De humana vita quæ talis eſt qualem tu eſſe diſſeris, verba facere deſinamus.

» οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτῦ. ἀλλά τε πολλὰ ὀπτιλεγόμε-
» νος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγιστα πρήγματων ἐόντα
» τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης δ' ὦν τοῦτα ἀμείβε-
» ται τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι
» εἰ δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμ-
» ετρέως κατ' ὃ πλῆθος ἐστί, καὶ ὃ Ἑλληνικὸν στρά-
» τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τῦ ἡμετέ-
» ρου; ἢ ὃ ναυτικὸν ὃ ἡμέτερον λείψεσθαι τῦ ἐκεί-
» νων; ἢ καὶ σφωαμφότερα ταῦτα; Εἰ γάρ τοι ταύτη
» ἐνδεέστερα φαίνεται εἶ τὰ ἡμέτερα πρήγματα, 10
» στρατῦ ἂν ἄλλου ἐς τὸ ταχίστιον ἀγερσιν ποιοῖτο.
Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τῦ-
» τον, ὅστις γε σώφρων ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν
» νεῶν ὃ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο
» τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνε). τὰ δὲ
» δύο ταῦτα, ἔστι χῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς
» θαλάσσης ἔστι λιμεὼ τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ
» εἰκάζω) ὅστις ἐκμεθρηθέντων χειμέων, δεξάμενος σθε-
» νῶρ ὃ ναυτικόν, φερέσυνος ἔσται διασῶσαι τὰς νέ-
» ας. καίτοι οὐκ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶ) λιμένα, ἀλλὰ 20
» πολλὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον, πρὸς ἐὼ δὴ κομίζεαι.
» οὕτων δὲ ἐόντων τῶν λιμένων ἐναντιδξίων, μάθε ὁ-
» κῶς αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοισι, καὶ οὐκ
» ὦν ἀνθρώποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο τοι τῦ
» ἑτέρου ἐκρημένου, ὃ ἕτερον ἔρχεσθαι ἐρέων. γῆν δ'
» πολεμίην τὴν δὲ τοι κατίσατο. Εἰ ἐθέλεις τοι μηδὲν ἀν-
» θέξοον κατασκῶπαι, τοσοῦτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέ-
» ρη, ὅσῳ ἂν πρόσω αἰεὶ προβαίνοις ἑκάστερω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλε-
» πτόμενος. δύσορηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
» τοῦσι μὴ πλησίον. καὶ δὴ τοι ὡς τάχιστα ἐπευπιθυ- 30
» μέοντι, λέγω τὴν χώρην πλεῦνα ἐν πλέονι χρό-
255 » νῳ γινομένην λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
» ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μέν, ἀρρῳδέοι, πρῆγμα ὀπτι-
» λεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασύς εἴη.
Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβα-
» νε, εἰκότως μέν σύ γε τουτέων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀ-
» τὰρ μήτε πρῆγμα φοβέο, μήτε πρῆγμα ὁμοίως ὀπτιλέ-
» γεο. εἰ δὲ δὴ βούλεαι ὀπτὶ τῷ αἰεὶ ἐπισφεθμένῳ
» πρήγματι τὸ πρῆγμα ὁμοίως ὀπτιλέγεσθαι, ποιήσεις
» αὐ οὐδαμῇ σόδιον. κρέσσον δ', πρήγματα θαρσέοντα, ἢ- 40
» μισυ τῶν δόξαν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πρῆγμα χρῆμα προ-
» δειμαίνοντα, μηδαμῇ μηδὲν παθεῖν. εἰ δ' ἐέλζων πρὸς
» πρῆγμα τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλ-
» λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι. ὁμοίως καὶ ὁ ἐναντ-

vt non sim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi esse hostilissima. Ad hæc Xerxes,[1] Dæmonie virorum, inquit, quænam ista ais mihi hostilissima esse? vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non satis copiosum? terrestrisne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tanquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nam ob hoc imbecilliores tibi videntur nostræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Re spondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit mentis compos, neque hanc nauium multitudinem, [2] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea vero hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquam maris portus est eiusmodi (vt ego conjecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusque ad eam tutandam: neque vero vnum tibi portum esse oportet, [3] sed vniuersam continentem esse portum, quo se recipiant naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum esse. E duobus vbi expositi, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quo longius processeris, assidue vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerendæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tempore regionem, famem esse allaturam. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati possit, reputans, extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, merito tu quidem horum singula commemorasti: tamen non est vt omnia reformides, omniaque peræque consideres. Nam si velis in rei cõsultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus quæ dicuntur, non vis committere vt quod firmum est infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

XLVIII

XLIX

L

LI

1 O miserrime hominum. *Sic Bud. in simili loco interpret.* 2 Quod si maiorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum vniuersam continentem in quam tendas. 4 Non ostendas quid firmum sit, *vel, intuum.*

traria

traria istis dicat.[1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consueuit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent,[2] aut vtentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volūt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus reuertemur, nullam vsquam neque famem neque rem tristem passi. nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Posthæc
LI Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis vllam rem formidari,[3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos viros aduersus patres suos ducas. nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno vsui futuri sunt: sin iustissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum.
LII Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Ionas metuis ne immutentur:[4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt, quum in eorum esset potestate situm vniuersas Persarū copias & perdere & seruare,

αὐλία τούτοισι λέξας, τῦτο μὲν νυν ὀπίσσω ἔχε· εἰ δέναι δ' αὖ δεῦτερον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τὰ πολλὰ φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ὀπιλεγομένοισί τε πολλὰ καὶ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προσκεχώρηκε; εἰ τοίνυν σκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γεγόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι τοιαύτῃσι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τῦτο προελθόντα· νυν δὲ κινδύνους ἀναρριπτέοντες ἐς τὸ σφέα προσηγάγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταιρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρῃ τε τῦ ἔτεος καλλίστῃ προβαίνομεν, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο οὐδὲν πάθοντες. τῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὸν φορβὸν φερόμεθα παρασκευασάμενοι· τῦτο δὲ, τὴν ἂν κου ὀπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τῦτον ὡυτὸν σῖτον ἕξομεν. ἐστὶ δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμενα ἄνδρας. Λέγει Ἀρτάβανος μὴ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπί τε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἑᾶς πρῆγμα, σὺ δέ μευ συμβουλίην ἔνδεξαι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτείναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Γωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασμοφόρον ἐοῦσαν Πέρσῃσι. τούτους ὦν οὐ σὺ ἀνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμίῃ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ ἀνὴρ τούτεων οἷοί τε ἐόμεν τῇ ἡμετέρῃ ἐλάσσωνα κατυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφέας, ἢν ἔπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδουλωσομένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, σωσελθοντας ὠφελῆσαι. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλονται· δικαιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλῆσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιήν γίνονται. ἐς σφωιν ὦν βασιλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πάντα τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται τοῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τὴν ἀπαφήνεο γνωμέων, σφάλλεαι καὶ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς Γωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι τὴν ἐμὴν γνώμην μέγιστον, τὴν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ συστρατευσάμενος Δαρείῳ οἶσθα ὅτι Σκύθας, ὅτι τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐλύμετο ἀφανίσαι καὶ ποιήσασα

---

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non vtentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hac non fuissent eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Valla autem negatiua particula locum mutauit, & Sententia vti more Græcorum dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem adm. cons.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximum nobis suæ fidei documentum dederunt in iis rebus, &c.*

» ᾧ ὦ δικαιοσύνῃ καὶ πίστι τῇδε ἐνέδωκαν. ἄχθει γὰρ
» δὲν ποιήσαντες. πάρεξ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατα-
» λιπόντας τέκνα, καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδὲ ὅτι-
» λέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. ὥστε σὲ μηδὲ τοῦτο
» φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῷζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν,
» καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων
» σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμ-
ψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους. ἐπεὶ δὲ ᾗ
» πάντας, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τοῦ μὲν ἐγὼ ὑ- 10
» μέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀ-
» γαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ τῶν ἔμπροσθεν ἐργασμένα
» Περσῆσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλὰ ἄξια· ἀλλὰ εἶς
» τε ἕκαστος καὶ ᾗ συμπάντες τῶν θυμὸν ἔχωμεν.
256 » ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν ἀνέρεται. τοῦ γ' εἵνεκα
» τοιάδε παρῄνεον ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἀντεπαρμένως·
» ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατεύομεθα
» ἀγαθοὺς· τοῖσι καὶ κτήσασθαι, οὐ μὴ ὑμῖν δῆλος στρα-
» τὸς ἄλλος ἦν κοτε ἀνθεστήξει. νῦν γ' ἀμφὶ Ἀθηναίοισι
π. ὑπέρ- ἐπὶ ξάνθοι τοῖσι θεοῖσι τοῖσι Περσίδα γῆν λεηλα- 20
σας λεγ. γ. χασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην προσεδόκεον ἐς
τὴν ὑστεραίην ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες
ἰδέσθαι αἰσχρὰ, θυμιήματά τε πομπίην ὅτι τῶν
νεφρεώνων καταίζοντες, καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν
ὁδόν. ὡς δὲ ἐπῆλθε τέλεος ὁ ἥλιος, εὐξάμενος ὁ Ξέρξης
φιάλης χρυσέης ἐς τὴν θάλασσαν, βάλλετο πρὸς Ⓦ ἥ-
λιον μηδεμίην Ⓐ σπουδὴν ποιεύμενος στρατὸν ἐπ' ἄλλην γῆν ἄγειν, ἢ
μὴ οὐ παύσει καταφρέασθαι τὴν Εὐρώπην πρότε-
ρον ἢ ὅτι τέρμασι τοῖσι σφετέρης γῆσπερ. οὐξάμενος 30
ἐπέβαλε τὴν φιάλην ἐς Ⓦ Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον
χρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι.
Ταῦτα μὲν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως σαφηνῆσαι οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀναλωθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ με-
ταμεληθεὶς οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ αὐτὴν τὴν
τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτα Ⓐ
ἐπεποίητο, διέβαινον τὴν μὲν τὸν ἕτερον τῶν γεφυρέων
τὴν πρὸς τὸν Πόντου, ὁ μὲν ζεὺς τὴν ἵππους καὶ ἁπα-
σαν τὴν τὸ Ἀβυδηνὸν, τὰ δὲ ὑποζύγια, καὶ ἡ θεραπη-
ίη. ἤλαυνον δὲ τοῦτα μὲν Ⓐ μύριοι Πέρσαι, 40
ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμ-
μικτος στρατὸς πανταχοίων ἐθνέων. Ταύτην μὲν τὴν
ἡμέρην οὗτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, τοῦτοι μὲν οἱ τὸν ἵππον
καὶ Ⓐ τοὺς

fidem tamen iuſtitiamq; præſtitiſſe, nec quicquam nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atq; vxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſſa cur eos aliquid rerum nouarũ moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atq; tyrannidem. tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquu- LIII
tus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt, [1]Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, vt viri præſtantes exiſtatis, neve res hactenus geſtas à Perſis magnas præclaraſq; dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum vniuerſi [2] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum eſt ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die LIV
ſeſe ad tranſeundum parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus cõgerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota concepit, nequid ſibi aduerſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos peruenifſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abiecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare non poſſum, vtrũ ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationẽ gladio donauerit. His actis, per alterum LV
pontium, qui vergebat in Pontum, pedibatus omnis equitatuſq; tranſiuit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, iumenta atq; ſeruitia: præcedentibus [3] decem millibus Perſarũ, coronatis omnibus, quos promiſcuus omniũ nationũ ſequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inſequenti autẽ primi tranſiere equites,

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis præmoneo, quod viros aduerſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperauer. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant; & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati, & mille equites,[1] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora litora agebantur: quanquam audiui poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi iam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus; ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi[2] coniectura diſcutiendum, ſiquidem equa leporem enixa eſt. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitum aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigiū, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & feminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorum vtrumq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontū nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidē veſperum verſus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quo quum peruenieſſent, iuſſi erant permanere. illi vero ad auroram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediū oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana, *hoc eſt, nigrum*, fluuius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alueum ſuum deſeruit. Hoc fluuio trāſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

LVI

LVII

LVIII

καὶ ⓐ τὰς λόγχας κατὰ τὠυτὸ τρέποντες; ἐξεφαίνοντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι ⓐ ἰόντες, καὶ ὁ ἅρμα ὁ ἱερόν. ὄπισθε δὲ, αὐλός τε Ξέρξεω, καὶ ⓐ αἰχμοφόροι, καὶ ⓐ ἱππόται ⓐ χίλιοι. ὄπισθε δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὠυτὸ ἀστυ. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕσταν διαβεβηκότα βασιλῆα πολλῶν. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο ⓦ στρατὸν ὑπὸ μάστιγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτὸς ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ νυξὶ, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον ὑπ' αὐτῶν λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος ⓦ Ἑλλήσποντον, ἄνδρα Ἑλλησποντίου, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ Περσῃ, καὶ σῴοντι ἀνὰ Διὸς Ξέρξεα θέμιος, ἀπάσαντα τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἂν δι' ἄλλων ἔξεστί τοι ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὁρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, ὃ Ξέρξης οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ δυσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγωὸν δυσύμβλητον ὦν τῇδε ἐλθέτω, ὅτι ἔμελλε μὴ ἐλαφὸν στρατιὴν ὄπισθε τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγάγεσθαι καὶ μεγαλοστρεπέστατα, ὀπίσω δὲ ὡς εἰ οὐδὲν τεῖχος ἔξειν ἐς ⓦ αὐτὸν χῶρον. ἐθηήσατο δὲ καὶ ἕτερον αὖτις τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμιόνος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τῆς ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τὸν περσέων ἐπορεύετο, σὺν δὲ ⓐ πεζὸς στρατὸς· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω ⓦ Ἑλλησποντίων πλέων, τὴν μὲν γῆν ἐκρημίζετο, τὰ ἔμπαλιν πνεόντων τῶν πεζοῦ. ὁρμᾶτο γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄντιξυν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτὴν περιέπλεε ἀπικόμενος περ εἰμάρτο. ὁ δὲ κατ' ἤπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων ⓦ Ἕλλης τάφον τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀριστερῇ δ', Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ παρεύμενος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐπορεύετο ἐκ κάμπτων, ⓦ κόλπον ⓦ Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὃς οὐκ αὐτάρκεα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον ἦν, ἀλλ' ὑπολιπόντα· τὸν δὲ ποταμὸν διαβάς, ἀπῶ, οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξίων. ἐς ὃ

1 Poſt quos alter ille exercitus naueſque ſimul ad vlter. 2 *Eandem vocem videlicet διεύμβλητον, quam hic male interpretatur,* Coniectura diſcutiendum, *ſtatim poſt bene vertit,* Facile ad coniectandum, *id eſt,* Cuius ſignificationem conijcere facile erat, vel; coniectura aſſequi.

257 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτῆς ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήιον, τῷ τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴν ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου, τῷ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐς ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδειος ἐν διαπέξαι τε καὶ ἀριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. ταύτῃσι δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, ὁ ναύαρχοι, κελεύοντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν παρατείνοντα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηίκη πατρὶς πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δὲ αὐτέων, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος ἐστὶ πᾶς παραλιὴ τῶν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταγόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι πλῆθος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ ἀτρεκές (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων) σύμπαντες δὲ τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ὁ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἠριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτῃ ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπόντες τοῦ μυρίου, ἀμασιὴν περιέβαλον τὸν κύκλον, ὕψος ἀπὸ κούσου ἀνδρὶ ἐς ὀμφαλόν. ταύτῃ δὲ ποιήσαντες, ἤδη ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περίβολον μεμυρίους· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαντο. ἀριθμήσαντες δὲ, τὰ ἔθνεα διεπάσσοντο. Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες κρέμαντο. ἀκμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀιστοὺς δὲ καλαμίνους. περὶ δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρήματα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἀρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀναφρίος, πατέρα δὲ Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, καὶ οἱ παῖς τῷ οὔνομα ἐγένετο Πέρσης. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει.

ad Doriſcon peruentum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: vbi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario iam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciẽdum putauit: Eius iuſſu nauarchi, quum eo appuliſſent, omnes naues ad litus Doriſcó contiguũ receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laborauerant reſpirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarum numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt, decies ſeptíes centena millia*. Quorũ numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia*: qua coarctata quammaxime poterant, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circumdederunt, eatenus excitantes vt vmbilico tenus pertingeret. Fam vbi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes cõnumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digeſſerunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro conſertas in ſimilitudinẽ piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra*, pharetris ſubter pẽdentibus: haſtas breues, arcus grandes, ſagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanẽ patrem Ameſtris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autem quondã Perſæ à Græcis Cephenes: à ſe vero ipſis atq; ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit vxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellauit, eumq; illic reliquit:

LIX

LX

LXI

à quo

à quo (nam Cepheus catebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant: nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cetero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quũ sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossę Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, ceteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyphii

LXII

LXIII

LXIV

XV

LXVI

LXVII

ἐτύγχανε γὰρ ἅπασι ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὰ ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὰ αὐτὰ τοῖσι αὐτοῖσι ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστί, καὶ οὐ Περσική. ⓐ Μήδων δὲ ἄρχοντα μὲν πρὸ εἶχον Τιγράνεα, ἄνδρα Ἀχαιμενίδεω· ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι. ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐς Ἀθηναίους ἐς τοῦτο Ἄριοι τὸ οὔνομα μετέβαλον καὶ ὅμοια τὰ ὀνόματα αὐτοῖσι ἐγένετο τοῖσι Μήδοισι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ πίλων μιτρηφόρεον ἔσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δέ, κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, ⓑ τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ὑπαρχεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, τοῖσι μὲν τὴν κεφαλὴν ἔσσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα, καὶ πολλὸν ἄλλο βάρβαρον οὐκ ἀπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων σύροι καλέονται, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ μετὰ ξὺ Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βακτρίοισι δὲ περὶ μὲν τὴν κεφαλὴν αὐτοῖσι ἐπλέατο τὸν Μηδικὸν ἔχοντες ἐστράτευοντο, τόξα δὲ καλάμινα ὀπίσσεια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ ⓒ Σκύθαι μὲν περὶ μὲν τὴν κεφαλὴν κιδάριας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδυκότες· τόξα δὲ ὀπίσσεια, καὶ ἐγχειρίδια, πέλεκεις δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρις εἶχον. τούτους δὲ εὐνίας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. ⓓ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων ποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ ὀιστοὺς καλαμίνους· ὅπλα δέ, σίδηρος ὢν. ἐστρατευόντο μὲν δὴ ἔσαν ὧδε Ἰνδοί· ἐπεστρατεύοντο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Παρθοι δὲ καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε· Παρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω. Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδίκεων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ὀπίσσεια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

[1] Anaphes [2] Non facili explicatu. *vel, Quem explicare difficile fuerit, vel describere.*

φίν ἀδελφεόν. Σαραγγαῖοι δ', εἵματα μὲν βεβαμμένα εἶχον, ὑπερφορέα δὲ· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, ἔξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυρηφόροι τε ἔσαν, καὶ ἔξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρταύντεα τὸν Ἰτραμίτεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. τούτεων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δέ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζου. Ἀραβίοι δέ, ζειρὰς ὑποζωσμένοι ἔσαν· ἔξα δὲ πλίντονα εἶχον τοῖς δεξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμεμιγμένοι, ἔξα δὲ εἶχον κε φοινίκης σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ὀϊστοὶ δὲ, καλαμίνοι οἷς μὲν μακροί· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, ᾧ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. τοῖς δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέρεος δρεπανώδεος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον ἔστιον λόγχης. Εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τὸ δὲ σῶμα τὸ μὲν ἥμισυ ὀξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, τὸ κα ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρὸς τὴν μάλιστα ἔστερξε τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκόνα χρυσέην σφυρήλατον ἐποιήσατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (δίξοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) τοῖσι Ἰνδοῖσι, προσεταξάμην ἐστρατεύοντο τοῖσι Ἰνδοῖσι, ἀλλὰ σφέων οὐδὲν ἀλλοῖοι ἦσαν ἢ τὴν φωνὴν καὶ τρίχωμα μοῦνον. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθυτενέες εἰσὶ οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Λιβύης, ὀλοώτατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσίης Αἰθίοπες, οἳ μὲν πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τοῖσι μὲν ἵπποισι οὐκ ἐχρέωντο πολεμιωτάτοισι ἦσαν ἵπποι ἐνθαῦτα, ἀλλὰ τῆσι κεφαλῆσι, σὺν τοῖσι ὦσι ἐκδεδαρμένα, καὶ τῆσι λοφιῆσι. καὶ αὐτοῖσι μὲν λόφος, ἡ λοφιὴ κατέχει· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. τοῖσι δὲ βλήματα ἦν αὐτοῖσι ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γὰρ ἀσπίδας δορός. Λίβυες δὲ σκυτίνοισι ἔσαν ἐσταλμένοι, ἀκοντίοισι δὲ βραχυτάτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν Ἀοριζέω. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ὑπὲρ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικράς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· τοῖσι δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· τοῖσι δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσας κνήμας ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχον- 259 τες Παφλαγόσι, ἐς ἐσταλμένοι. Οἱ δὲ Σύροι οὗτοι

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi ſiſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant. ſub his ducibus: Vtii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuc- LXIX cincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recuruos habileſque geſtabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex vxoribus maxime adamans, [1] cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æ- LXX thiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à ceteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, [2] promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinatum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aues equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati ie- LXXI re, aciaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem ca- LXXII pitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas, præterea iacula, pugioneſque pedibus [3] caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

1 Imaginem eius ex auro ſolido compactam habuit. 2 Rectos crines: 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

à Per-

à Perſis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidis filius: Mariandynorum & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius
LXXIII & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicę armaturam gerunt, paulum differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, vna cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, vtique illorum coloni. His vtriſque præerat Artochmes, qui Darii
LXXIV filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: priſtinoque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac præuſta iacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum vtriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit.
LXXV Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabant, tunicis induti, & inſuper circumdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (vt ipſi aiunt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teu-
LXXVI cris & Myſis. Thracibus autem qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus breuia [1] è oorio ſcuta, & bina ſingulis [2] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos
LXXVII viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur) eundem cultum geſtabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutaque ac haſtilia breuia, ſed lõ-
LXXVIII ga in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, &

τῶν Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δώτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δ' καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δ' ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγῳ τι διαλλάσσοντες. Φρύγες δ' (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) καλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπαῖοι ἐόντες· συνοίκεον Μακεδόσι· μεταβάντες δ' ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ ὄνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δ' κατάπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. Τουτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δ' ἀγχοτάτω τῶν Ἑλλήνων εἶχον ὅπλα. Λυδοὶ δ' Μήονες ἐκαλεῦντο πάλαι· ὅτε δ' Λυδὸς τὸν Ἄτυος ἔσχον τὸν ἐπώνυμον μεταβαλόντες τὸ ὄνομα. Μυσοὶ δ', ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὅτι χάρεια, ἀσπίδας δ' μικράς· ἀκοντίοισι δ' ἐχρέωντο ὅτι καὶ οὗτοι. οὗτοι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπὸ Ὀλύμπου δ' ὄρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐστράλη ἅμα Δάτι. Θρῃκες δ', ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας· ὅτι δὲ, ζεύρας περιβεβλημένοι ποικίλας. περὶ δὲ τοῦ πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. ἔχεσι δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδιά μικρά. ὅτοι δὲ Θρᾷκες διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὅτι Στρυμόνι. ἐξαναστῶσαι δὲ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρῃκῶν δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ πρεσβόλους δύο Λυκιουργέας ἕκαστος εἶχε· ὅτι δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· περὶ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα περισσῶς βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι αὐτοῖσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ Μήονες, Λασώνιοι δὲ καλούμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν ἐπὶ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δ' αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα συμπορπάτα. εἶχον δ' αὐτέων τὰ μὲν ἔξω λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένους κυνέας. Τούτων πρώτων ἦρχε Βάδρης ὁ Υἱσάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς· λόγχαι δ' ἔπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δ', καὶ

1 E crudo bouis tergore, *vt paulo poſt vertit eandem vocem.* 2 Venabula Lycii operis.

Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, καπάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐς ϛρατιήν. τούτοις ὦν συνέπαισαν ἄρχοντες οἵδε· Μόσχοις μὲν καὶ Τιβαρηνοῖς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκοις, Ἀρταύκτης ὁ Χερασμίου, ὃς Σηστοῦ τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετετρόπευε. Μάρες δὲ ὅπλα μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπίσχεια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσαύτως μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικράς, ἀχμάς τε βραχέας· ὡσαύτως δέ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρδὸν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαροδίοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐς ϛρατιήν. Τούτεων δὲ Μασίϛιος ὁ Σιεμμίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα καὶ ὅσα τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης ἐπόμενα, νήσων ἐν τῇσι οἱ βασιλέες ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐθνῆτά τε καὶ ὅπλα. Τούτεων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ ϛρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ τούτεων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν καὶ κατ' ἥπειρον ϛρατιώμενα τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν· τοῦτο μὲν δὴ ϛρατὸς ἦρχον ὅσοι οἷοί περ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἀριθμήσαντες, ὅσοι ἦσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας καὶ μυριάρχας. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημαίτορες. ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἷόπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. Ϛρατήγεον δὲ τούτεων τε καὶ τοῦ σύμπαντος ϛρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τιτ. Τειταταίχμης Τεϊνταταίχμης ὁ Ἀρταβαίου, ἀδελφεὼ μὲν ἀμφοτέρω ἐόντε τοῦ Δαρείου, παῖδες δὲ τοῦ μὲν Γωβρύεω Μαρδόνιος, τοῦ δὲ Ἀρταβάνου Τιτ. Ζερδομήρης Σμερδομήρης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφοτέρωι τοῦ ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίϛιος ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀριάζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἦσαν ϛρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτεων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐς ϛρατηγίην μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὅτι ὅτε τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν Τιτ. Βαδείς ἀριθμόν, ἢ θανάτῳ βιαθείς, ἢ νούσῳ, ἄλλος αἰνὴρ αἱρεῖτο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾷ οὔτε πλείονες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλέϝσον παρείχοντο ἁπάντων Περσέων, καὶ αὐτοὶ ἀρίϛοι ἦσαν. σκεύεϊ μὲν δὴ τοιούτῳ εἶχον ἅπερ εἴρηϰα· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες οἰκέτορεπόν. ἅρμα μάξας τε ἅμα ἕπετο, ἐν ᾧ, παλλακὰς καὶ θεραπηίδα πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ ὄπισθε, χωρὶς τοῦ ἄλλων ϛρατιωτέων, καὶ μηλοβοτέα καὶ ἑπόμενα ἦν. Ἱππεύει δὲ τῶν τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν

Macrones, & Moſynœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri, Macrones & Moſynœcos Arrayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat. [1] Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, ſcutulaque è crudo bouis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherendates Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Maſiſtio Siromitris filio. Inſulanæ gentes, quæ rubro è mari ſequutæ ſunt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummouet, gerebant proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecundo poſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quique ordinarant milites connumerauerantque, & chiliarchas, *id eſt, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt, qui decem millibus præſunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanoſque creauerant. Erant & alii agminum & gentium prętores: verum ii qui nominati ſunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobriæ filius, & Tirintataechmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtrium copiarum, præter illa delecta Perſarum decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod ſi quis eorum aut nece aut morbo numerũ imminueret, alius ſufficiebatur: nec vnquam plures erant pauciorẽſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omnium, vt dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes vna carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnon camelos ac iumenta, præter ceteros milites, quæ commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: ſed non omnes habebant equos, verum hæ ſolæ: Perſæ, qui eadem

[1] Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles geſtabant, *vel, nexiles*, clypeos autem parnos pelliceos, & iacula. Colchi in capitibus lign.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam gestabant in capitibus
LXXXV opera ex ære ferroque ductilia. Sunt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellãtur, & gẽte & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneã neque ferream assueti ferre, præter pugiones, vrentes reste è viminibus conserta, qua freti in prœlium eunt. Est autem prœlium eorum vitorum huiusmodi: Cum hoste congredientes iniiciunt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites
LXXXVI armaturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. ceterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos
LXXXVII nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ solę gentes erant equestres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id est*, *octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in vltimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non toleran-
LXXXVIII tibus. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ęgrotus. Nam quũ Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens: equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deterritus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem euomuit, nactusque est morbum qui in phthisin, *id est*, *tabem*, euasit. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum strauerat, crura cum genibus abscideruntur. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

ἐσκυασμένοι καὶ ὁ πέζος αὐτέων. πλὴν ὅτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ ἵνες νομάδες αἰθεφτοι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυικῆς. οἱ πρεῖγον μὲν ἵππον οὐκ ἀγαλίλιον, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. ἀρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίσσωοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἢν δὲ μάχη γένηται τῶν ἀνδρῶν, ἥδε ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτου δ' ἂν τύχῃ, ἢν τε ἵππου, ἢν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἄρκεσι ἐμπαλλακτόμενοι ἁλίσκονται. τούτεων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τὸν Πέρσας. Μῆδοι δ', τὴν μὲν αὐτὴν τῷ πέζῳ εἶχον σκευήν; καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσεσάχατο τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῷ πέζῳ, ἵππων δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὄνοι δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βακτρίοι δὲ ἐσκυάδατο ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῷ πέζῳ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐπὶ τῷ πέζῳ· ἵππων δὲ καὶ οὗτοι πρήκτῃρες ἅρματα. ὡς δὲ αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῷ πέζῳ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῷ πέζῳ· ἵππων δὲ πρήκτῃρες καμήλους, ταχυτῆτι οὐ λειπομένας ἵππων. Ταύτας δὲ ἑπόμενα μοῦνα ἱππεύει. Ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἵππιος. Ἵππαρχοι δὲ ἔσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι σωίστρατος ἦρχε Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέων ἐκ Σαρδίων, ὑπὸ συμφορῇ ἐνέπεσε οἰκηίῃ τοιῇδε. ἐλαύνοντι γὰρ ἐπὶ τὸν πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος ὑποδείσας ἐφοβήθη τε, καὶ σὰς ὀρθὸς ἀνέστησε. Φαρνούχης μὲν οὕτω πρὸς τῆς ἡγεμονίης

ἐκπεσὼν ἐνούσης ἐν τῇ κοιλίῃ ἔκλασε τὸ ξίφος τῇ ἑωυτοῦ μαχαίρῃ, καὶ ἑωυτὸν ἔσφαξε. Ἀρτύφιος δὲ ὁ Ὑδάρνεος ἐπὶ τῶν Καππαδοκέων ἐτετάχατο, ὃς ἐπὶ Ξέρξεα ἐστρατεύετο ἐκ τῆς Ἀσπαθίνης οἰκίης μεγίστης ἐούσης ἐν Σούσοισι καὶ πλουσιωτάτης. ἔγημε δὲ γυναῖκα τὴν ἀπ' ἑωυτοῦ γενομένην, καὶ παῖδας ἐκ ταύτης ἐγένετο. Ἀρτάβανος δὲ ὁ Ἀρταβάνου τοῦ τὴν γνώμην ἀρίστην ἀποδεξαμένου Ξέρξῃ μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐτετάχατο, Δωριέας τε καὶ Ἴωνας. Ἕλληνες δὲ οὗτοι ἦσαν τοῖσι ἐστρατήλατο ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἰωνικὸν μὲν νυν ἐπὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐτετάχατο, ἀναγκασθέντες δὲ ἐστρατεύοντο. Ἐπὶ δὲ τῶν Ἰώνων ἐτετάχατο Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἰμαῖος ὁ Ἀρταφρένεος, ὃς ἐπὶ Μαραθῶνα ἐστρατήγησε τὸ πρῶτον. Ἐπὶ δὲ τῶν Αἰολέων ἐτετάχατο Γεργίθης τε ὁ Γηραίου, ἀπὸ τῶν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν ἐόντος, καὶ Μεγάβαζος ὁ Δαρείου, τὸν Ἀθηναῖοι ἐξέβαλον ἐκ Θρηίκης ἐπὶ προξενίῃ κατηγορήσαντες Μεγαβύζου τοῦ Ζωπύρου. Ἐπὶ δὲ τῶν Ἑλλησποντίων ἐτετάχατο Ἀρταβαζάνης τε ὁ Φαρνάκεος καὶ Ἰθαμίτρης ὁ Μυσὸς ἀνήρ. Ἐπὶ δὲ τῶν νησιωτέων ἐτετάχατο Ἀριόμαρδος τε ὁ Γωβρύεω, ἀδελφεὸς ἐὼν Ξέρξεω καὶ Ἀρτοζώστρης ὁ Ἀριαζάτεω, ἀνὴρ Ἀβρώνιος, ὃς Ἀμόργην τὴν θυγατέρα ἔσχε Ξέρξεω. Ἐπὶ δὲ τῶν Αἰθιόπων καὶ τῶν ἐπ' Αἰγύπτου ἐτετάχατο Ἀριόμαρδος τε ὁ Δαρείου καὶ Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ξέρξεω ἀμφοτέρων ἀδελφεός. Ἐπὶ δὲ τῶν Ἀραβίων ἐτετάχατο Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ξέρξεω ἀμφοτέρων ἀδελφεός. Ἐπὶ δὲ τῶν Ἀσσυρ

Τῶν δὲ τεσσερεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτακόσιαι καὶ χίλιαι, παρεῖχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσερακοντάς, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τοῦ τόπου. Ἑλληνικὸν δὲ ἐνδεδυκότες θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. ὅτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἐνθεῦτεν δὲ διαβάντες τὰ Συρίης οἰκήσιος τὸ πρὸς θαλάσσαν· τὸ δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρεῖχοντο διηκοσίας. ὅτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλυτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατα τε ναύμαχα, καὶ πελέκους μεγάλους. Τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἐόντες, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. ὅτοι μὲν ὅπως ἐσταλάδαντο. Κύπριοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας καὶ τὰ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. τούτεων δὲ τοσάδε ἔθνεα ἐστί· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δ' ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δέ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δέ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δέ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρεῖχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήια τε εἶχον αὐτοὶ ἀσπίδων, ὡμοβοίνης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινεοὺς ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι μὲν οἱ παλαιοὶ Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Γάμφυλοι δὲ παρεῖχοντο νέας, Ἑλληνικῇσι ὁπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Γάμφυλοι ὅτοι, εἰσὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκ Τεγέης ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Καλχάντι. Λύκιοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέινα, καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόνητα· ἐπὶ δέ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοῦ ὤμους ἀμφιβεβλημένα· πέρι δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτερῇσι περιεστεφανωμένους. ἐσχηκίδας δὲ καὶ ἐγχειρίδια εἶχον. Λύκιοι δέ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγενημένοι. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, παρεῖχοντο πεντήκοντα νέας, ἐσκευάδατο δὲ Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγενημένοι ἐκ Πελοποννήσου. Κᾶρες δέ, ἑβδομήκοντα παρεῖχοντο νέας, καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δέ, οἵπερ Λῆμνόν τε καὶ Λέσβον καὶ Σκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρόσθε τῶν λόγων εἰρηται. Ἴωνες δέ, ἑκατὸν νέας παρεῖχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carentibus, cumque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorant) quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autē scuta magnis vmbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hūc in modum isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebāt, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cetera vt Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum naues. hi circa capita ferebant gētiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cū Amphilocho & Calchante è Troia diſiecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreisq; armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta orſundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt ex Asia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneſo propagati. Cares, septuaginta naues, cetera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictum est. Ione s, centum naues, armati Græ-

LXXIX XC XCI XCII XCIII

χ Ἀποσκευασθέντων

χι Ἴωνες

1 Septem: 2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *Hic autem ridicule fecit populos ex vocabulo ciuitatis, vt supra pag. 392. ex nomine ἔθνους populos* Hesſones *fecerat.*

co ritu:

co ritu : qui quandiu in Peloponneſo regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt*, *litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones
XCV ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Ceteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In
XCVI omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices, optimas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſario) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot vrbes, tot duces extitere: ſed non vt ductores, verum vt ſerui (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, vt ſingularum gentium principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt.
XCVII Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicę quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Datio & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium peruenisſe.
XCVIII Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cybernicus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

λίωνες. Ἴωνες δ', ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἰκέον τὴν νεῦν καλεομένην Ἀχαιΐην, πρὶν δὴ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ὕστερον δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νῆες δὲ αὐτοῖσι ἐπλήρωσαν ἑξήκοντα, ἐπὶ Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ ὠρισμένα ἦν ἐν βασιλῆος χώρῃ μένοισι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τῷ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ ὅδε Περσέων καὶ Μήδων καὶ Σακέων. Τούτων δὲ ἄρισα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἐκάστοισι ὀπίσω ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξερήμην ἐξ ἰσοστῆς λόγον) οὐ ποιεύμενος μνήμην. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἐπάξιοι ἔσαν ἡγεμόνες, ἐν τε ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν, ἐκέατο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες ὁ πρῶτος ἕζόντες κρήτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, ἐξεραπτόμενοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Γάδος τε καὶ Καειχῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δ' ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον νῆες δύο τεσσεράκοντες καὶ πεντακόσιαι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς τὠυτὸ ἀριθμὸν, ἐφαίνετο τρισχίλια. Τῶν δὲ ὑπὸ πλεόντων μετὰ γε τοῦτο στρατηγοὶ, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλλήσου, καὶ Τύριος Μάπεν Σιρώνου, καὶ Ἀρίσβης Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,

χ. Τ'σσιταίχμου, Ἱστιαίος τε ὁ Τυμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νεῶν ἀλλων οὐ μνημόνευσιν ποιεῦμαι ταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θωῦμα ποιεῦμαι, ὅτι τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἧς ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ἔτι ἀρίγνωτος νεηνίεω, ἐπὶ πολλὰ τε καὶ ἀνδρηίης ἐς στρατὸν, οὐδεμιῆς εὐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρὸς, τὰ μητρὸς δὲ, Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ σωματος τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας ἐκδοκιμωτάτας παρείχετο. πρώτων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτῇ, ὃ ἔθνος ἀποφαίνω πρωτεῦον Δωρικόν· Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ λοιποὺς, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς ἐτάχθη. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἐνεθυμήθη τε, καὶ διεβεβήκει ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαυνόων ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἕν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπεγράφοντο γραμματισταὶ ἐξ ἑκατὸν ἐς ἑκατὸν ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τὸ πεζόν. ὡς δὲ ταῦτά τε ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε πρὸς τὰς πρῴρας τῶν νεῶν, ἐπειρώτων τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ πεζόν, καὶ ἀπεγράφοντο. τὰς δὲ νέας ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε στάδιον πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρῴρας ἐς γῆν, πρέψαντες πρώτους μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δὲ, ἐντὸς τῶν πρῳρέων πλέων ἐπήιε καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον Ἀρίστωνος συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δὲ αὐτὸν, ἔφη ἔρεσθαι τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἥδυ ἢ ὄκως ἐπειρέσθαι τἀθέλω. σὺ ἐὼν Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀδυνατωτάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀντιβολήσαντι.

Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. A. XCIX liorum nunc præfectorum mentionem facere ſupersedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipuame tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filio tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque vitilitate in militiam cõceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternũ è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum nauibus venit omni copia inſtructis. atque poſt Sidonias hæ naues fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum vniuerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, ceterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupiuit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, præteruehenſque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique iubebat. Enimuero nauarchi productas à litore quatuor fere iugerũ ſpatio naues ſtabilierant, conuerſis à terra proris, & in vnam frontem digeſtis, epibatis quoq;, *id eſt, propugnatoribus*, tãquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus nauigans conſpicabatur. Vbi autem & claſſem circa luſtrauit, egreſſus naui accerſit Demaratũ Ariſtonis filium, comitẽ huius aduerſus Græciã expeditionis, eique accerſito ita inquit, Demarate, iuuat nunc me quę cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima ciuitate, vt audio, tam ex te quam ex aliis Græcis[1] qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me leuare.

1 Qui me alloquuntur. *Vel*, quibuſcum mihi ſermo eſt.

nam (vt

nam (vt ego opinor) ne omnes quidem Græci ac ceteri mortales qui [1] ad hesperum incolunt, si congregarentur, pares essent nostris armis, nec me inuadentem expectarent: quum non sint inter se concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. Demaratus autem excipiens, Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritatene an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iucundum fore quam antea fuisset.

CII Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit me iubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo nisi mētiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia, & paupertatem [3] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Iam primū nego fieri posse vt tuam orationem admittant, afferentem Græciæ seruitutem: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandum, etiamsi ceteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nā si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item siue pauciores siue plures.

CIII Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quodnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne te ipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco vt viginti sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [4] tanta statura qualis quantusque tu, ac ceteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumēto, vnde fieri queat vt mille aut decem millia atque quinquaginta millia hominū, qui præsertim omnes liberi,

οὐ γάρ, ὡς δοκέω ἐγώ, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες, ἢν 163
ⓐ λοιποὶ ⓐ τοῖς ἑωυτῶν ὁμοίοισι ἀνθρώποισι συλ-
λεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ὑπιόντα ἐπ' ὀ-
μεῖναι, μὴ ἐόντες ἀριθμοί. ἐθέλω μέντοι καὶ ὅ ἀ-
πὸ σέο, οἷον τι λέγεις τοῖσι αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ
μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δέ, ὑποκαταβὰς ἔφη, Ὦ βα-
σιλεῦ, κότερα δηλῆσαι χρήσομαί τοι, ἢ ἡδο-
νῇ; ὁ δέ μιν δηλῆσαι χρῆναι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν
ⓐ ἀποδέξεσθαι ἑτέρου ἢ τοῦτο ἐρέοντος. Ὡς δὲ
10 ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ δηλῆσαι " ἀναγκήσεαι πάντως μεκε- " κ. χρὴ σεσθαι.
λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψυδρόμυθός τις ὕστε-
ρον ὑπὸ σεῦ ἐλεγχθείη, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰ-
εί κοτε συμφορός ἐστι. ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀ-
πό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ τῇ
ἀναχρεωμένη ἡ Ἑλλάς, τιμῇ τε πενίλῳ ἀπαμυνέ-
ται, καὶ τιμῇ δεσποσυνίῳ. αἰνέω μέν νιν πάντας
Ἕλληνας τοὺς πρὸς κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰ-
κημένους. ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τού-
20 τοισι τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων·
πρῶτα μέν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὶ δέξονται λό-
γους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ
ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν ⓐ οἱ ἄλ-
λοι Ἕλληνες πάντες ταὐτὰ φρονέωσι. ἀριθμὸν δὲ περὶ,
μὴ πύθῃ ὁκόσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τε ἔσι.
ἢν τε γὰρ τύχωσι ἓξακοσιοστύμοροι χίλιοι, οὗτοι
μαχέσονταί τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε καὶ
πλεῦνες. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔ-
φη, Δημάρητε, οἷ ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλί-
30 ους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ
φὴς τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἄρχος βασιλεύς γενέσθαι;
σὺ δ' ἦν " ἐθελήσας αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέ- " κ. ἐθέλοντα
κα μαχέσασθαι, καί τοι εἰ ὁ πολιτικὸν ὑμῖν πρῶ-
τόν ἐστι τοιοῦτον οἷ σὺ διαιρέεις, σέ γε ⓐ κείνων βασι-
λέα πρέπει πρὸς ὁ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κα-
τὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα
ἀνδρῶν τοσουτέων ἐμῶν ἀντάξιός ἐστι, σέ γε δίζη-
μαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος
ὁ σὸς " σύ τε εἰρημένος. εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ με- " κ. σὺ καὶ
γάλα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἕλ- γέμφος.
λήνων ἐς λόγους, αὐχείτε τοσοῦτον, ὥστε μὴ μάτην κόμ-
πος ὁ λόγος εἶναι ὁ εἰρημένος εἶπ. ἐπεὶ φέρε ἴδω πόλλ' ἄ
τα δὴ εἰκότι κῶς δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ
πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,

1 Ad occidentem 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te postea mendacii conuincetur. *vel, arguetur. Relinquitur autem pendens sententia, vt subaudiatur. Ita res se habet, vel, Audi.* 3 Propulsat 4 Tantilla.

» καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε αὖ-
» τις ἰσχύωμεν· ἐπεί τε πλεῦνες ἂν εἷς ἕκαστον γινό-
» μεθα, ἢ χίλιοι, εἶντες πάντες χιλιάδων. ὑπὸ
» μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι τὸν τρόπον τὸν ἡμέτε-
» ρον, φοβεόμενοί τε αἰ δεσπόζοντες τοῦτον καὶ παρὰ τὸν ἐ-
» ωυτῶν φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι
» μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι
» δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιέοιεν τούτων οὐδέτε-
» ρα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθεϊ, χα-
» λεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μουνοῖσι μάχεσθαι. I 0
» ἀλλ' οὐ πρὸς ἡμῖν μὲν μουνοῖσι τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέ-
» γεις. ἔστι γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ
» γὰρ Πέρσεων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι
» σι Ἑλλήνων αὐτοῖσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν
» σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυηρέεις. Πρὸς τοῦ-
» τα Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἐξ ἀρχῆθεν ἠπι-
» στάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, οὐ φίλα τοι ἐρέω.
» σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τὴν λόγων σὺν ἀλη-
» θείῃσι τοῖσι, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καί-
» τοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἐσοργὼς ἐκεί- 20
» νους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι· οἵ με ἐμοί τε καὶ
» γένεα ἀπολόμενοι παντοῖα, ἀπολίν τε καὶ φυγάδα
» ποιήσαντες· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος, βίου
» τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. σοφῶν ἀνδρῶν ἐστὶ ἀνδρα
» σώφρονα βουλοίμην φαινομένῳ δωρέεσθαι, ἀλλὰ
» φεύγειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ἐπί-
» στομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἐκὼν γε
» εἶναι, οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη,
» ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγών, μαχεοίμην ἂν πρό-
» τερον ἥδιστα ἑνὶ τούτεων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκα- 30
264 » στος φασὶ τριῶν ἀξιος εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμό-
» νιοι, καθ' ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμοῦ εἰσὶ κακίο-
» νες ἀνδρῶν· ἀλέες δέ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων.
» ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπ-
» εστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὑποδειμαίνου-
» σι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν
» ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τοῦτό αἰεί, οὐκ ἐῶν
» φεύγειν οὐδεν πλῆθος ἀνδρῶν ἐν μάχῃ, ἀλλὰ
» μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν ἢ ἀπόλλυ- 40
» σθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι τοῦτα λέγων φλυηρέ-
» ειν, τἆλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοιπόν. νῦν δὲ ἀναγκα-
» σθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι βασιλεῦ.
Ὀ μὲν

nec vnius imperio ſubiecti, tanto exercitui obſiſterent: quum ſimus nos plures quam millent ad ſingulos eorum, ſi fuerint quinque millia. [1] Nam ſub vno (quemadmodū apud nos fit) imperatore milites, illius metu etiam contra ſuam ipſorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores aduerſus plures eunt: iidem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægre cum eis ſolis certaturos. quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais: verum non ita multum, ſed rarum. ſunt enim è Perſis meis [2] ſatellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, CIV Intelligebam, inquit, rex, ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: ſed quia tu dicere me veriſſima coegiſti, dixi quæ erāt è dignitate Spartanorum. Quanquam ipſe optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui in me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumq; fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non eſt credibile virum prudentem reſpuere beneuolentiam exploratam, ſed maxime obſeruare. Ego autem neque cum decem promittam me poſſe dimicare neque cum duobus: ac ne ſingulari quidem certamine volens certauerim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſime cum vno quolibet iſtorum hominum dimicarem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem ceteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum ſunt excellentiſſimi. nam licet ſint liberi, non tamen ſunt vſquequaque liberi: quippe quibus præeſt domina lex, quam multo magis metuunt quā tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem ſemper, vetans ſemper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: ſed iubens vt ordinem non deſerentes, aut vincant aut occumbāt. Hæc ego loquens, ſi tibi blaterare videor, volo poſthac in ceteris ſilentium agere. Hactenus loquutus ſum coactus: tibi vero ex ſententia contingat, rex.

---

1 Nam ſi more noſtro vni parerent, illius metu ſtrenui magis quam pro ſua natura reddi poſſent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipſi eſſent: at nunc quum ſolute & libere viuant, horum certe neutrum fecerint. 2 Haſtatis. *vt & ipſe antea eſt interpretatus.*

Hæc

CV Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, vbi Doriſco præfecit prętorem Maſcamem Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu adCVI uersus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omnium prærum præſtantiſſimo quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item eius poſteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia & vbique in Helleſponto prætores fuerant, qui omnes poſt eandem expeditionẽ à Græcis eiecti ſunt & è Thracia & ex Helleſponto, præterquam è Doriſco: vnde Maſcamem Græci, permulta conati, tamen eiicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Perſis regCVII nat, ſemper dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulſi ſunt, neminem rex Xerxes virum egregium eſſe dixit, præter vnum Bogem ex Eione, quem laudare non deſinebat, eiuſque qui ſuperfuere liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ſorti laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi prę metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremum vſque perſtitit: atque vbi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam: eoſque in rogum deiecit: dehinc omne aurum vrbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem. his actis, etiam ſemetipſum coniecit in rogum. Ita hic meritò à Perſis ad hoc vſq; tempus præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco

CVIII in Græciam tendens, vt quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (vt ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam vſque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, prætĕriit primum Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad veſperam ſitum eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidum Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc non ſuffecit copiis Xerxis, ſed de-

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἠπίως αὖτον ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπερβὰς ἐν τῷ Δοείσκῳ τούτῳ κατασήσας Μασκάμην Μεγαδόστεω, τὸν δὲ τοῦ Δαρείου παῖδα καταπαύσας, ἐξήλασε τὸν στρατὸν ἀπὸ τοῦ Θρηϊκίης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην ἡμόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριζεύοντι πάντων τῶν ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ἐπ' ἀρχοῖσι πέμπεσκε δὲ καὶ πάντες. ὡς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκτήνεσι. κατέστασαν γὰρ ἐπὶ ἑβδομήκοντα τούτου τοῦ ἐλάσιος ὑπάρχοι ἐν τῇ Θρηϊκίῃ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ πάντα χῶρον. ὅσοι μὲν οὖν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηϊκίης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τῶν ἐν Δοείσκῳ, ἐπὶ τοῦ Ἑλλήνων ἔχεσθαι τούτου τοῦ χρόνου ἐξηρέθησαν. τὴν δὲ ἐν Δοείσκῳ Μασκάμην ἔδαμοί κω ἐδυνήθησαν ἐξελάσαι, πολλῶν πειρησάμενοι. διὰ τοῦτο δὲ τὰ δῶρα πέμπεται αὐτῷ καὶ τῶν βασιλεύοντος ἀεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἀζαρεσθέντων ἐπὶ τοῦ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἀνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐόντας μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἰνῆσαι μεγάλως ἐγένετο Βόγης· ὃς, ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, σπανιέων αὐτῷ ἐπιτραπῆναι ἐξελθεῖν καὶ κομίσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐφρόνησε, μὴ δόξαι δόξῃ φεύγειν βασιλέα, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δὲ οὐδὲν ἔτι φορβὴν εἶχον ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακάς, καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ ἀργύριον ἐσεῖρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἐνθεῦτεν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. ὅτῳ μὲν δὴ ἔστι δικαίως αἰνέειν ἔπι καὶ ἐς τόδε τὸν Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δοείσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἔστι δὲ αἰεὶ γινομένοισι ἐμποδὼν, συμφορὴ ἐξαπίνης ἐπάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μὲν Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ τὸν τοῦ βασιλέα δασμοφόρεε, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείνετο δὲ ἀπορθούμενος ἐκ Δοείσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὰ ἑκάτερθε πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομα ἐστὶ Μεσαμβρίη· ἔχει δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δὲ σφέων τῶν μέσων Λίσσος ποταμὸς ῥέει· ὃς τότε οὐκ ἀπέσχε τοῦ ὕδατος πρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ·

1 At Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νεωτὶ δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῶν δικαιοτάτων λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λίσσου ποταμὸν τὸν ῥέεθρον ἀπεξηραμμένον, πόλιας Ἑλληνίδας τὰσδε παρήιε, Μαρώνειάν τε, Δίκαιάν τε, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ τοὺς ταύτας λίμνας ὁρμωμένας ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κατύπερθε Ἰσμαρὶς ἐστί· καὶ δὲ Δικαίης, Βιστονίδα, ἐς τὸν ποταμοὶ δύο ἐκδιδοῦσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. καὶ δὲ Ἀβδήρεα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐσῆλθε 10
265 οὐνομαστὴν παρημείψατο Ξέρξης, πολὰ μὲν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις πρήσσει· τῶν ἐν μὲν λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη τὸν περίμετρον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁρμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀπέδρεπτα ἀπεξήρηνε. τὴν δὲ πό- 15
λιν ταύτην οὐνόμασται ὀρθῶς Πίσσυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἔτι οὔσας μούνας χειρὸς ἀπέργων πρήσσει. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἤδωνοι, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι τῇσι νηυσὶ ἐπόντο· οἱ δὲ αὐτέων τὸν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ δηλοὶ πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι ἐπόντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, δηλαὶ δὲ γε τελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλά, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι σκεπτρεφέα· καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. ἔστι οἱ δὲ Διονύσου τὸ μαντήιον, εἰσὶ δὲ ἐσχατιῇσι. τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὅτι τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, βλάστοι δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τὸ ἱερόν. προφήτης δὲ ἡ μὲν ἔστι κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον. Παρεξαμψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὸν εἰρημένον, δεύτερα τούτεων παρημείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῷ καὶ Νιφάγρης ἐστὶ οὔνομα, ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ πρὸ αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς ἔχων Πάγγαιον ὄρεος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πιέρες τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑποκοιέοντας δὲ ὁ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας πρήσσει, ἦιε πρὸς ἑσπέρην ἐς ὃ ἀπίκετο ὅτι ποταμοῦ τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τῆς ἐπιζώους ἐὼν ἦρχε Βόγης, τὸν πρὸ ὀλίγου τοῦτου λόγου ἐποιεύμην

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen optimo iure Ciconũ est. Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus, [1] Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interiacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediũtur, Trauus & Compsatus. Iuxta Abdera autẽ nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluuium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus vrbes: in quarum vna est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola iumenta quum aquarentur exsiccauere. Huic vrbi nomen est Pissyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant; nauibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, ceteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nulli olim hominum, quantum nos scimus, fuere subiecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriã liberi semper perstitere. Editos enim mõtes incolunt omnigenis arbo[ri]bus ac niuibus obsitos: suntq; viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idque in editissimis montibus. Eorum qui in templo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quẽmadmodũm Delphis, & nihilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione. Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montẽ Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quę cum Pieres & Odomanti, tum præcipuæ Satræ [2] exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumẽ Strymonem peruenit, & vrbem Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulo antè fecimus mentio-

CIX CX CXI CXII CXIII

1 *Hæc nomina lacuum, fœminina sunt Græcis, quia Mare illis fœminini generis. Idem & in seq. obseruandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litauerunt.

CXIV His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edonorum iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audientes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines vitorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam

CXV deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni templi à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam vrbem, peruenitque Acanthum, ducens vna singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemoraui: iis qui maritimi erant, classe, qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque serunt, sed ad mea vsq; tempora magno-

CXVI pere venerantur. Posteaquam autem Acanthum perucnit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitatem exhiberēt, eosque Medica veste donauit: laudauitq; quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audirer fossam esse ab-

CXVII solutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [1] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissime eum funerauit, exhibito etiam epulo, eiusq; tumulū omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oracluo Acanthii sacrificant,

βώμιον. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ πρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φιλλίς, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅκου ποταμὸν Ἄγγιτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐλῶνα Στρυμόνα, ἐς μάλιστα ἐκθηριέρεοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο ἐπὶ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὑρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμήστριν ἐν τῇ Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γενεὰς ἑπτὰ ἑωυτῆς ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐνταῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι ἀγχιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ὀξὺ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἦιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τούτεων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν πρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα. τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δὲ ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτε σπείρουσι· σέβονταί τε μεγάλως ἐκ μέρεος ἐμέ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίζει τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ. ἐπαινέσας τε, ὁρέων καὶ τοῦτο, προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ ἐόντος Ξέρξεω, ξυνέβη οἱ τὸν νοῦσον ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην· μεγάθεί τε μέγιστον ἐόντα Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενείκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὴ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ,

1 Procerissima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præ quouis alio altissima. adeo vt Xerxes, magno damno, &c. funerauerit, exhib.

ἐπονομάζοντες τοιῶδε. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολωλεκὼς Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιήν, καὶ δεῖπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγένοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατος ὁ Ὀργέος ἀναιρημένος τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος, ὁμοίαν τῷ μάλιστα ἀπέδωκε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ τοῦτο πανταπασίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι ἐποίεον ἐπεὶ ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν προαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πολλοὺς μυριάδας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτηνέα ἐσίτευον, ἐξευρίσκοντες ὁκόσα τε ἐκλέκτιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ τἄλλα ὅσα ὅτι τράπεζαν ἀξεται πρῆγμα. Ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσιτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα ταχαρίθμια. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς ταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτὰ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀναπασάμενοι, καὶ τἆλλα ἐπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω ἔπος δῦ ἐπιμηθὲς ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρείτῃσι, πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, εὐξαμένους καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὄντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παρεχομένων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι. πρέπειν γὰρ ἂν Ἀβδηρείτῃσι, εἰ καὶ ἄρισον παρεῖρτο ὁμοίως τῷ δείπνῳ εὐδοκιμάζειν, ἢ μὴ ὑπομεῖναι Ξέρξεα ὄψιον, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων δαπανεῦσθαι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidem vt suis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thasii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. CXIX Eam rem vbi qui præerant proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hæc [1] excogitauere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere, terrestres palustresque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cetera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cetero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [2] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctē illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri CXX Abderitę elegans dictū extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac feminæ, sua delubra adirent, supplicitergq; diis assidentes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnam se gratiā illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim vt Abderitæ, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines afflig erentur. Et isti quidem quanquam CXXI

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesque aues habebant, terrestr. 2 Quum autem aduenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, *vel, tentorium*, quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autem exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

grauare

grauate, tamen quod sibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces classis à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiariam magis viam esse audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito diuisus omnis, iussu Xerxis: vt vna pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe discessit, fossam enauigauit in Atho depressam ac perductam ad sinum in quo Assa & Pidorus & Singus & Sarga vrbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumuectusque Ampelon promontorium Toronæum, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium sumpsit) Toronam, Galæspon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare vsque ad promontorium Canastræum, totam fere Pallenam præteruectus est. Illinc quoque & naues & commilitium sumpsit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Noua vrbe, ex Ægа, ex Therambo, ex Scione, ex Menda, ex Sana. Hæ sunt vrbes sitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præstitutum locum peruenit, sumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ vrbibus ac Thermeo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Lissæ, Gigonus, Campsa, Smila, Ænea, quarum regio adhuc Crossæa nominatur. Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus est) iam ad ipsum Thermæum sinum cursus classis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, peruentum est, & ad vrbem Sindum, & ad Chalestram super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumen Axium & vrbē Thermam & alias in medio hotū vrbes

CXXII

CXXIII

CXXIV

πιεζόμφοι, ὁμοίως δὲ ὅπιπαο ὑμφον ἐπετέλεον. Ξέρξης δ' ἐκ τ' Ἀκάνθου ἀπιελάμφυος τοῖσι ς ρατηγοῖσι τ' ναυτικοῦ ς ρατ' ὑπομφήν, ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτ' τὰς νέας περφέεσθαι· Θέρμη δ' τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημφίη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος ἔχει τ' ἐπωνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπισταθαίατο σιωτομφέπατον εἶ). μέχρι μφὲν γὰρ Ἀκάνθης ὧδε τεπαγμφένος ὁ ς ρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμφυος πρώτην τ' πεζὸν ς ρατ', μίαν μὲν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μφὲν δὴ ἐς ρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρην δὲ τεταγμφένην ἦγε τὸ ς ρατὸ τρίτην μοιρεὴν μέσην ἀμφοτέρων, τὸ ἐς ρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σόργις ἡ δὲ τρίτη τ' μοιρέων μετ' ἧς ἐπορφύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦγε μφὲν τὸ μέσον αὐτέων, ς ρατηγοὺς δὲ πρεῖχε Σμερδομέά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μφὲν νυν ναυτικὸς ς ρατὸς ὡς ἀπίκθη ὑπὸ Ξέρξεω, ἐκ διέπλωσε τ' διώρυκα τ' ἐν τῷ Ἄθῳ γλυφομφίῃ, διεκδυσάν τ' ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἴκιλαι), ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτων τὴν πολίων ς ρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπικόμφενος ἐς Θερμαῖον κόλπον. καμφπτων δ' Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, τὰ δὲ μφίσεα Ἑλληνίδας ταύτας πόλις, (ἐκ τ' νέας τε καὶ ς ρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μφὲν νέα χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέε). Ὁ δὲ ναυτικὸς ς ρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντέμνων ἀπ' Ἄμπελα ἄκρης ὅπι Καναςραίην ἄκρην, τὰ δὲ πάσης τ' Παλλήνης αἰέρχ μάλιςα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ ς ρατιὴν παρελάμφβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμφβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τ' νῦν Παλλήνην, τὸ πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομφένην νεμόμφεναι. τὰ δὲ παρὰ πλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς τὸ τὸ πρόσφρημφον, τὰ δὲ θάλασσαν ς ρατιὴν καὶ ἐκ τ' προσεχέων πολίων τὴν Παλλήνην, ὁμοκρεσσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι δὲ ὄνομφα τάδε ἐςί, Λίπαξος, Κώμβρεα, Λισαί, Γίγωνος, Κάμφψα, Σμίλα, Αἴνεα. ἡ δὲ ταύτη χώρη, Κροσσαίη ἐκλέεται δὲ ἐς τάδε καλέε). Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τ' ἐτελέοντα καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὖθις τε τ' Θερμαῖον κόλπον ἐλαύνει ὦ ναυτικῷ ς ρατῷ πλόος, καὶ χλῷ τ' Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὸν πρόσφρημφον Θέρμην, καὶ Σίνδον τε πόλιν καὶ Χαλές ρην, ὅπι τ' Ἄξιον ποταμόν, ὃς ὁρίζει χώρην τ' Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τῆς ἔχεται δὲ πρὸς θάλασσαν εἰνὶ χωρέων πόλις Ἴχνη τε καὶ Πέλλα. Ὁ μφὲν δὴ ναυτικὸς ς ρατὸς, αὐτῷ πρὸς Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις ταύτεων

267

πεζομάχων βασιλῆα, ἐς ἑωυτὸν δόκιμον. Ξέρξης δὲ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆδε, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέεσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων δέκα μέθας, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐκδιδοῖ παρὰ δὲ ἕλος τὸ ἐπὶ Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπαδήκαντο τῇσι στρατοφορίσι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, δηλοῦ μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο ὅτε μὴ προζυγίοι, ὅτε αὐτέων, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκερδαίζον μούνας. θωυμάζω δὲ τοῦτο τὸ αἴτιον, ὅ, τι κοτὲ ἐὸν, τὸν δηλοῦν τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοῦ λέοντας, τῇσι καμήλοισι τοῖσι βαστιτίθεσθαι. τὸ μήτε πρότερον ὀπτῶπτα θηεῖον, μήτ' ἐπειρέαν αὐτό. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεα ἔστι τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. ὅρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι τόδε, τε διὰ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ διὰ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠὼ τοῦ Νέστου ἔθνεα πάσης τῆς ἐμπρόσθεν Εὐρώπης ἴδοι ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτεων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύμενος τὴν παραθαλασσίην χώρην, τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τοῦ Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ μέγιστοι γλῶσσαν τὴν Βοττιαίίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὠυτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐς στρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωναίων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ ἀντέλεγησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὀρέων ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου τὰ Θερμαϊκὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πεφυκότα, διὰ οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀχνύων τε εἰ ταύτην ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θηήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τε ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς διὰ Γόννου πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπεφήνεε εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν αἰεὶ ἐσέβαινε ὁκόσα οἱ ἐθέλοι ἐπιτελέα ποιήσασθαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀπάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

stationa habuere, regē opperientes: Huc peruenire volens Xerxes, Acāthо profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atque Crestonicū, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium euolvitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones CXXV impetū dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descenderūt, nulloque alio neque iumēto neq; homine tacto, in camelos grassati sunt. [1] Cuius rei causſam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem CXXVI per ea loca leones multi, & boues agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad auroram trans Nestū vsquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Post- CXXVII quam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab vrbe Therma & Mygdonia vsque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrū Bottiæicum Macedonicumque distĕminant. In his locis statiua habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorāti sunt amnibus Chidorus è Crestonæis fluens non supperiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens CXXVIII Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum anfractum angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est nauigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones superne habitantes ad Peræbos, præter Gonnum vrbem. nam hâc tutissimum iter esse audiebat. ¶ Atque vt concupiuit, ita & fecit. itaque conscensa naui Sidonia, (quam semper conscēdebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signū ceteris nauibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquā peruenit, ostia Penei contemplantem

1 Miror autem qui fieret vt leones à ceteris quidem abstinerent, cā̄elos autem inuaderent: quod animal &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumen posset auerti, vt alibi mare in-
CXXIX grederetur. Narratur autem Thessalia quondam lacus fuisse, vtpote concluſa vndique præaltis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperum, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita deuexa vt cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluẽtes, per vnum anfractum & eum arctum in mare euadunt, in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine ceteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (vt mihi videtur) terræ-
CXXX motus est opus. Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Penei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hic. cuncta enim vndique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, iamprídem cum alia præuiderunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negocium, flumen, obstructo anfractu, auersoque alueo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. [1] Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

ἀθρώματι μεγάλῳ ἐνέχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, ἐίρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅτι τρόπῳ ἀποτρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἄξαγαγεῖν. τῷ δὲ Θεσσαλίῃ λόγος ὅτι παλαιὸν εἴη λίμνη, ὥστε γε συγκεκλῃσμένῃ πάντοθεν ὀρῶν μήκεσι οὔρεσι. τὰ μὲν δὴ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἐόντα, τό, τε Πήλιον οὔρεος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ἑωυτῶν ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Οὔλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρης. τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν λεχθέντων οὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη. ὅτε δὲ ὧν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὴ τῶν δοκιμωτάτων μάλιστα τῶνδε, Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνης, καὶ Ἐνιπεύς, καὶ Παμίσσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὀρέων τῶν περικλῃόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνόματα ζόμενοι, διὰ ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἐκροὴν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, ἅμα συμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πρήσσουσι ἐς ταὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τὸν οὐνόματα κατέχει τε καὶ ἀπονυμίους τοὺς ἄλλους ποιέει εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος τοῦ αὐλῶνος καὶ διεξόδου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐδῶσι μὲν νυν Θεσσαλοὶ φάσι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, διὰ οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅς γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεχθέντα ὑπὸ σεισμοῦ, τὸν θεὸν τοῦτον ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ ὅτι σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάφασις τῶν οὀρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, ἐπειρώμενοι Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τὸν Πηνειόν, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἔκπλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. οὔρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο, γνώμας ἐόντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρρηκτον εἶχον βιαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. εἰ γὰρ ποταμὸν τρηχέα ἀνὴρ ἐπιὼν μοῦνον ἐπείνασε πρὸ τῆς χώρης, χώματα ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ κατέφθυσε τὰ δὲ ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρα. ὡς τε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὀρέων ὑποβρύχιον γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλέϊ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent —

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ πομπὸς σφέας τὸ ἔθνεος ἐπ-
αγγέλεσθαι φιλίως. Εἰπὰς ὦν ταῦτα, καὶ θεησάμενος,
ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ στρατὸς Πιε-
ρίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. Ὡς γὰρ δὴ οὗτος ὁ
Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τὸ τέταρτον μόριον, ἵνα
ταύτῃ διεξίη ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περαιβούς. Οἱ δὲ
δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐ-
πὶ γῆς αἴτησιν, ἀπίκατο, οἱ μὲν, κενοί, οἱ δὲ, φέρον-
269 τες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο
οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαιβοὶ, Λο-
κροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ
Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ
Πλαταιέων. Ὅτι τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον,
οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀφέμενοι. Ὁ δὲ ὅρκιον ὧ-
δε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλ-
λησι ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, κατὰ αἵτων σφι
αὐτῶν τρηγμάτων, τούτοις δεκατεύσαι τῷ ἐν Δελ-
φοῖσι θεῷ. Ὁ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.
Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρ-
σης αἰτήσων γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· τοὺς τε-
τὲ Δαρείου πέμψαντος ἐς αὐτὼ τοῦτο, οἱ μὲν Ἀθη-
ναίων, οὐκ αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς φρέαρ
ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων
φέρειν τῷδε τῷ βασιλέϊ. Τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἀπέ-
πεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὁ, δὲ τοῖσι Ἀθηναίοι-
σι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας σωλώφεκε ἀνεθέ-
κ. ἐπαφ. λητον γενέσθαι οὐκ ἔχω Εἰπεῖν· πλὴν ὅτι σφέων ἡ
χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταὐτὰ
τῷ αἰτίῳ δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι
μᾶλλόν κατέσκηψε Ταλθύβιον τὸ Ἀγαμέμνονος κή-
ρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθύβιον ἱρόν. Εἰσὶ δὲ καὶ
ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖ-
σι αἱ κηρυκηΐαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδον-
ται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερήσασι
θυομένοισι οὐκ ἐδυήτην· τοῦτο δὲ ὅτι χρηστὸν συ-
χνὸν ἐγένετο. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορὴ χρεωμέ-
νων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις συλλεγο-
μένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βού-
λοιτο Λακεδαιμονίων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικό-
λεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες οὐ, καὶ
χρήμασι αὐτοῖσι ἐόντες ἐς τὰ μάλιστα, ἐθέλοντες ἐπέ-
δυσαν ποινὴν ἵσαν Ξέρξῃ τοῦ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν
Σπάρτῃ ἀπολομένων. ὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀ-
ποθανουμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ

ratus id illos per totam nationem diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus, Thermam renauigauit. Vbi CXXXI
complures dies circa Pieriam est commoratus (nam montem Macedonicum, vt illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, CXXXII
hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Perædi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, ceteri que Bœoti præter Thespienses & Platæenses: [2] cum quibus ii Græci *Perædi* percusserant fœdus qui bellum aduersus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quemque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neque A- CXXXIII
thenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa nullos illuc ad petendum misit. Et Athenienses quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. CXXXIV
Lacedæmoniis vero ita Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templum, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu contingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occũbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, vltro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserũt ad Medos. Digna autem ad- CXXXV

——existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est. Hæc autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Aleuadæ fecerant. Sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Aduersus quos ii Græci percusserunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad soluendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi* Διαπονῆσαι. 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, [1] vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni
CXXVI responderunt. Dehinc vero vt ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [2] & per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [3] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similem. illos enim interimendis legatis ius omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo,
CXXVII Lacedæmonios culpa soluturum. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [4] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiunt. quod mihi diuinitus maxime videtur esse gestum:

τέλμα τουτέων τῶν ἀνδρῶν θωύματος ἀξίη, καὶ τάδε
πρὸς τούτοισι ἐγένετο. πορθυόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα,
ἀπικνέονται καὶ ἐπὶ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἐὼν μὲν
γνώριμος Πέρσῃσι, στρατηγὸς δὲ τῶν καταλασσίων ἀν-
θρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὁσφέας, ξείνια προθέμε-
νος, εἵστια. ξείνιζον δέ, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαι-
μόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε
γὰρ ὡς ἐπίστασθε βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς
ἐμέ τε καὶ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· οὕτω δὴ
καὶ ὑμᾶς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ, (δεδόξασται
γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων
ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. τοῦτα μὲν ὦν
τὰ ὑποκρίνηται τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ἰσόρροπον γίνε-
ται συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τῦ μὲν γὰρ πεπειρη-
μένος συμβουλεύεις, τῦ δὲ ἀπείρου ἐών. ὃ μὲν γὰρ
δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθης,
οὔτε εἰ ἔστι γλυκύ, οὔτε εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρή-
σαιο, οὐκ ἂν δόρατι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς
μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρ-
νεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς
Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν
δορυφόρων κελευόντων, καὶ αἰτιώμενοι σφι προσφέ-
ρεσθαι προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας,
οὐκ ἔφασαν, ἠτιμωμένοι τὸ ἀπὸ τούτου δεῖ κεφαλήν,
ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. οὔτε γάρ σφι ἐν νόμῳ εἶ-
ναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε χρῆ ταῦτα ἥκειν.
ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ, δεύτερα σφι λέγεσι
τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἔχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μή-
δων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι αὐτὶ τῶν ἐν
Σπάρτῃ ἀποθανόντων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων
τίσοντας. λέγεται δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης τοῦ
μεγαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακε-
δαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων
ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς
δὲ, τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσει, ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδ' 278
αὐτὰ ἀποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους
τὴν αἰτίης. Οὕτω μὲν Ταλθυβίῳ μηνῖσις, καὶ τὰ ταῦτα ποιη-
σάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα,
καίπερ ἀπόνως πάντων ἐς Σπαρτίην Σπερθίεώ τε καὶ
Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπεγέρθη αὖτις τῶν
Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λα-
κεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι·

---

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterum nequaquam. nam seruus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis *&c. Illud vbi ἐξ ἴσου &c. potest & ita verti*, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium, *q. d. Quum suades nobis vt condicionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem ἰθὺ potest etiam verti* Cernitis, *& fortasse melius.* 2 Negauerunt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus, καὶ αἰσχύνῃ φερόμενον, καὶ δὴ κεφαλὴ αὐτοῦ κάτω. Sed alteri sensui videtur aptius fore.* οὐδ' ἀνδρί. 3 Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, vt Laced. aiunt, quod mihi diuin. m. contigisse videtur.

ὅλα μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἵξηλθε, ὃ δίκαιον οὕτω ἐφέρε· ὃ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τουτέων τὰ ἀναβαίτων τοὺς ἐς βασιλέα ἀφ' Ἱστιαίου, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὡς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρει ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο. Τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ Μιλησίου. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, πορευθέντες διὰ τοῦ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλέος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω, ἁλόντες Βισάνθῃ τῷ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς Ἀθήνας, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων μετὰ Ἀριστέων, καὶ Ἀδειμάντου τοῦ Κορινθίου ἀνήρ. Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου. Ἐπῴκειμι δὲ ὅτι πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ὄνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίει δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πείσομενοι ἀγαθὸν παρὰ τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, οὔτε γὰρ νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι ἐπόντα, οὔτε βουλομένων τὰ πολλῶν ἀπὸ πάντα θέσθαι τὸν πόλεμον, μηδίζοντων δὲ πρόθυμος. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέρχομαι γνώμην ἀποδέξασθαι, ὑπίφθονον μὲν τοῖσι τὰ πλείονα αὐθέκτοισι, ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθέϊ, οὐκ ὑποκλώσω. οἱ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὰ ὑπόκεινται κινδύνου, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, καὶ οὐκ ἐθέλοντες δουλοσύνην, ἐβούλοντο ἐπὶ τὰς ναῦς ἀναβάντες καὶ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι μεταδόντες τοῦ κινδύνου, ἐλευθερίης πειρᾶσθαι. διὰ ταῦτα καὶ πρὸς θεῶν ἐλεγμένα ἐστὶ ἐν τοῖσι ἐμοὶ λόγοισι, ὡς ἐπείτε ἐπεβάλοντο τῇ Ἀττικῇ ἐπιστρατεύεσθαι οἱ βάρβαροι, ἐπὶ θεσπρωτίοισι δὴ τοῖσι ἐν Δωδώνῃ μαντηίοισι ἐπεμπόμενοι ἐπὶ τὸν θεὸν ἐπειρώτεον εἰ ἄμεινον ποιεῦντες ἐπιδώσουσι τὴν πόλιν, καὶ σφι ἐσήμαινε ἡ μαντὶς ὡς ἐπιδώσουσι, ἐπεὶ ἐπιστρατεύσονται οἱ βάρβαροι καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐόντα καταλήψονται ἐμπρήσαντες· ὅσα δὲ ἐστὶ ἐντὸς τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ τοῦ Δεκελείου ὄρεος, τούτου μὲν τοῦ χρηστηρίου οὐδὲν ἐπιμνήσθη, ἀλλὰ τὸν μὲν ἐπιόντα κίνδυνον ἐσήμαινε, τὸν δὲ σωτῆρα τῶν ἀνθρώπων τρόπον τινὰ ἐσήμαινε. ἐπὶ τούτοισι ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπειρώτεον καὶ δεύτερα τὸν χρησμόν, εἰ ἄμεινον ποιεῦντες ἐπιδώσουσι τὴν πόλιν. ἐπεὶ δὲ ἐπεπύστο τὸν πρότερον χρησμὸν ἐπειρωτῶντες, ἐνθαῦτα ἐπεφέροντο τὸν Λυκομίδεα κήρυκα ἐλθόντες ἐς τὸ ἱρὸν, καὶ ἐπὶ τοῖσι ἐκείνου στόμασι ἐπιλεξάμενοι ἔλεγον τὸν χρησμὸν τόνδε, ὡς ἐπείτε ἐπεβάλοντο τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, ἱκετεύουσι τὴν Ἀθηναίων θεὸν, καὶ ἐπιδεικνύουσι τὰ χρηστήρια τὰ ἐκείνῳ δοθέντα

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtrinq; sub Persis Græcia fuisset. Nam murorũ apud Isthmum loricatorum quænam vtilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberrauerit à vero. nam vtrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat cum Medis non sentiens erexerũt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quę à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt
CXL excipere hostem sua inuadentem. Siquidem consultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisque factis apud templum quę ritus postulabat, ędem ingressi confederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respondit,

Quid miserande sedes populũs? fuge ad extima terræ,
AEdibus & [1] globidæ desertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedes poterunt supereſſe manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet;
Et Mars acer equis vrgens [2] Asiagena curru.
Atque alias pleraſque, tuas [3] non solius arces:
Permultaſque deũm sæuis dabit ignibus ades,
Quas ego præuidi iam nũc sudore [4] madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLI His auditis Athenienſium consultores maximo sunt mœrore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius,

τοῦτό, ὁρῶντες αὖ καὶ οὗτοι ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ αὖ ἐχρήσαντο τοῖσι Πέρξεα. καὶ ὅτω αὖ ἔστω ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐλάνεσι τοῦ Πέρσησι. τὴν γὰρ ὠφελείην τὴν τῶν τειχέων τῶν ἀμφὶ τὸν Ἰσθμὸν ἑλληναμψύων οὐ δυνάμην πυθέσθαι ἥτις αὖ ἦν, βασιλέος ὑπερφερτέοντος τῆς θαλάσσης· νέων δὲ Ἀθηναίοισι αὖ ὡς λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμάρτοιμι πάλιθες. οὗτοι γὰρ ὅτι ἐκάτερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψαν ἔμελλε· ἑλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα σωθείναι ἐλευθερίην, τοῦτο δὴ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετά γε θεοὺς ἀνωτάτω ἔσαν. οὐδὲ σφέας χρὴ πεῖσαι φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἐπισχεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέχοντο τὸ ἐπιόντα ὑπὲρ τὴν χώρην δέξασθαι. Πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρηστηριάζεσθαι ἐσῆλθον ἕτοιμοι. καὶ σφι ποιήσασι τὰ ἐγίνετο νόμιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε, 271

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φυγὲ πάτρια γαίης
Δώματα καὶ πόλιος κυκλοτερέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέαται, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἀζηλὰ πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συρίηγμὲς ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καλὰ ἔτι ἄλλα πολεῖ πυργώματα, καὶ σὺ
σὸν οἶον
Πολλοὺς δὴ ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεύμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προσιδὸν κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἔξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὀπιδήατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορὴ τὴ μέλλει ἐξευρεθήσεσθαι προσεμήσαντο δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου

—— ceteros Græcos Medorum partes iam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtrolibet modo Græcia in potestatem Medorum venisset. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturi fuissent muri per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. qua quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ seruatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendo non caret. necesse enim est vt initio ante* οἱ Ἀθηναίων *omissam esse dicamus particulam* οι, *& non procul inde interpunctionem qua est post* Πέρξεα, *inde translatam post* Θεμιστοκλέα *collocemus. Sed & hæc suspecta sunt.* τὴν μὲν ἂν ἔπειθον, ἐ πρὸ τῶν. 1 *Pro*, Globosæ, *id est*, rotundæ. 2 *Legit* ἀσιηγενὴς, *pro* συρίηγμὲς. *& pro ablatiuo*, curru, *reponendus videtur accusatiuus*, currum, *vt hæc Græcis respondeant. tunc autem fuerit* Asiægena *dictum pro* Asiægenem, *vt siquis ex* Omnigenis *faciat accusatiuum* Omnigena *pro* Omnigenam. 3 *Recte legit* πὰν σὸν, *pro quibus in vulg. edit. habetur* πᾶσιν. 4 Madere.

τῷ Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοίως τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίῃσι λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ τοῦτο τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι, Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἀμείνονα περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τοὺς ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ οὔ τοι ἀπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆνδε μενεόμεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. τοῦτα λέγουσι ἡ Πυθίη χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δυνατὰ Παλλὰς Δία ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Αἰτεομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήδεσι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τῖφος τειχηλὸν ξύλινον δίδοι θύρσοπα Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ σὺ γ' ἱππῆας τε μένων καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν, ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον ὀπισσελάσας, ἔτι τοι κατὰ καιρὸς ἔσται.
Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὴ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ τοῦ καὶ ἐδόκεε εἶ) συγγραφόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνώμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήιον, καὶ αἵδε συνεστηκυῖαι μάλιστα· τῶν προσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὼ ἀκρόπολιν χρῆσαι σωιζεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοῦτο τὸ πάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχῶ ἐπεφράκτο. τοῦτο μὲν δὴ τὸν θεὸν φράγμον, συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶ· τὸν δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ τούτους τὸ δεύτερον σκέλθον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. σφεῖς ὦν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶ τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφηλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

τοῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο οἱ γνώμαι τῶν

vir apud Delphos illustris suasit[1] hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulendũ supplicitèr oraculum. Obtemperantes ei Athenienses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum[2] palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum vsque permansuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus vsa,
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamãti propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis ora
Intus habet, quodcunque sacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui soli inuicti tibi sint nat: sque salutì.
Tu vero aduentum peditũmque equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obuius vsquam,
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam,

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati priori- CXLII
bus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas rediere, reuersique ad populum recitauere: & quũ aliæ multæ sententiæ essent oraculum interpretantiũ, & eæ plurimum perplexæ, quidam è maioribus natu dixere, videri sibi deum respondere saluam fore arcem. olim enim Athenienſium[3] arcem præseptam vallo fuisse. & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum significare naues: easq; ceteris omissis ædificari iubebant. [4] Verum eos qui aiebant naues esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam.* Circa hos versus cõfundebatur eorũ sententia

---

1 *Videtur phrasis Græca ὁμοῖα τῷ μάλιστα respondere potius Latina*, vt qui maxime. *vt sit*, Vir illustris, *vel potius*, Vir spectatus, vt qui maxime. *vt illa verba Græca cum δόκιμος iungantur, non cum συνεβούλευε.* 2 Oliuæ palmitum. *Non tamen simpliciter ἱκετηρίαι sunt oliuæ palmites, sed q. d. supplicatorij palmites oliuæ.* 3 Arx circumsepta vallo erat. 4 Sed eorum sententiam qui dicebant naues illum esse murum ligneum, euertebant hæc duo postrema quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis muliebria pignora perdes, Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam. Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum sententiæ——

qui clas-

qui classem volebant esse ligneum murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam sententiam accipiebant, fore vt ipsi instructa classe ad Salaminem pu-
CXLIII gna nauali succumberent. Erat autem inter Athenienses quidam qui in primores recens peruenerat, [1] nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte coniectare: [2] quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret vllo modo, non ita placide nobis deum fuisse responsurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, O diuina Salamis: si circa eam sui incolę forent oppetituri. Sed recte coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oraculũ, non contra Athenienses. Itaq; suadebat vt sese instruerent tanquam prœlio nauali certaturi, & tanquã hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses potiorem esse censuerunt quam illorum qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatum pugnę nauali: sed hanc esse in summa sententiã dicebant, non leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, &
CXLIV aliam incolendam. Extitit & alia ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quę sunt è Laureo, esset in ęrario Athenienſium, eaq; esset æque diuidunda viritim denis in singulos puberes drachmis, tunc Themistocles hãc dissuasit Athenienſibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium ad Æginetiçũ bellum cõparare suasit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. & quanquam hæc classis in eum vsum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ cessit. Ista igitur iam præparata quum præsto esset, & alteram exędificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito post oraculum cõsilio, barbarum Græciã inuadentem cũ nauibus opperiri vniuersos, deo obsequentes, [4] vna cum Græcorum voluntarijs. Et hęc quidem oracula Athenien-

φαμένων τὰς νέας ὁ ξύλινον τεῖχος εἴη. ④ γὰρ 278
χρησμολόγοισι ταύτη ταῦτα ἐξαμβάνον, ὡς ἀμφὶ
Σαλαμῖνι δεῖ σφέας ἐστωθῆναι, ναυμαχίῃ
παρεσκευασμένους. Ἦν δέ τις Ἀθηναίων
ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ πρηγμένος, τῷ οὔνομα μὲν
ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο.
οὗτος ὦν ἀνὴρ οὐκ ἔφη πάμπαν ὀρθῶς σφι χρησμολογέειν
συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶ-
χε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόν κως, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέ-
ει ὀπίσω χρηστηριῶσαι, ἀλλὰ ὦδε, Ὦ θεσπεσίη Σα-
λαμίς, αἶψά τε Ὦ δῖαι Σαλαμῖνος ἐπὶ μέλ-
λον ④ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ
ἐς σφᾶς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον,
συλλαμβάνοντι κατ' ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους.
παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας
ὡς νικήσουσι, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τεί-
χεος. Ταύτην Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀ-
θηναῖοι ταῦτα σφι " ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι ἢ μᾶλ- " ἐδόξε
λον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶν ναυμα-
χίῃ κρίνεσθαι. Τὸ δὲ συμπᾶν εἶναι, οὐδὲ χεῖ-
ρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν
Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρη τε Θεμι-
στοκλέι γνώμη ἐμπεσοῦσα πρόσθε ταύτης ἐς χρεὸν ἦλθε
σε, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγά-
λων ἐκ τῶν κοινῶν, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι
προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἕκαστον λαβεῖν
ὀρχηδὸν ἑκατὸν δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέ-
ης ἀνέγνωσε Ἀθηναίοις, τῆς διαιρέσιος ταύτης
παυσάμενος, νέας ταύτεων τῶν χρημάτων ποιή-
σασθαι δεκούσας ἐς ⑭ πόλεμον, ⑭ τοῦς Αἰγινήτας
" λέγω. Οὐδὲ γὰρ ὁ πόλεμος συμβὰς, ἔσωσε " τότε κατὰ τὸν τοῦτον
τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀ-
θηναίους. οἱ δὲ ἐς τὸ μὴ ἐποιήσαντο, οὐκ ἐχρή-
σθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗται
τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προσποιηθεῖσαι ἔτ-
ῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἐδόξε τε
σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, βπιόντα ὑπὲρ τὴν
Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πρωθήμεσι,
τῷ θεῷ προθυμίους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοι-
σι. Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖ Ἀθηναί-

——qui naues illum esse murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc sensum accipiebant, fatale sibi esse circa Salaminem superari, instructa pugna nauali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themistocles, sed vocabatur Neoclis filius. Is negabat, &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud carmen, non videtur mihi tam mire responsum redditurus deus fuisse, sed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuisse. At Salamis misera, siquidem circa ipsam sui incolæ essent oppetituri. Illi igitur qui recte coniectaret. (*id est, Illius igitur iudicio qui, &c.*) deum aduersus hostes hoc oraculum non aduersus Athen. edidisse. 3 Ceterum alia quoque Themistoclis sententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Ceterum opportune cedebat quod antea alij Themistoclis sententia primas partes delata essent.* 4 Vna cum Græcis eadem voluntate præditis.

οἱσι ἐγίνετο. Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν δὴ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, σύνθεσίν τε ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πρήξιος καταλλάξασθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τὸν πρὸς ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἔστι δὲ τοῖσι καὶ δηλοῦσι καὶ δηλέουσι ἐγκεχειρημένοι· οἱ δὲ ὦν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μαθὼν δέ, σωθησομένοισι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ τῷ ἐπ' ἐκείνους, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος χρημάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχμίην σωθησομένους τοῖσι Πέρσῃσι, καὶ ἐς Σικελίην πρὸς Γέλωνα Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἰκότως ἓν τε γένος τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ ἓν συγκεράσαντες τὸ φρόνημα εἶεν ἂν ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος φρήματα, μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶς Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτα σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπαίσιοι ἐφαίνοντο, βασανιστέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολούμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεχομένοισι θανάτου Ξέρξης ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν ἵππων δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζωΐτας, ἄγειν πρὸ ἑωυτοῦ· ὡς δὲ ἐπὶ τούτοισι ἀνῆκαν αὐτοὺς καὶ ἀπέλαβον, καὶ ἦλθον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν 273 πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδεῖξαι πεζόν τε στρατὸν καὶ τὸν ἵππον· ἐπὶ δὲ ταῦτα θελήσασι ἔωσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αὐτοῦ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ τοῖσι λόγον τοῖσδε, ταῦτα ἐπετέλεε, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα περιεπύθοντο Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τοῦ πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. τούτων δὲ ἀπικομένων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέω ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτῶν πρήγματα πρὸ τοῦ γνόμου τοῦ ἑωυτῶν ἐλθεῖν, καὶ οὕτω σφέας δεῦρο ἐπὶ ἡμέας στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. Οἷα δὲ αὐτῷ αὐτὴ ἡ γνώμη τῇσι δὴ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-

sibus sunt reddita. ¶ Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam melius sentiebant, interq; se colloquutis interposita fide, ibi consilio habito visum est ante omnia missas faciendum [1] pecunias debitas, & inimicitias & hostilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienses & Æginetas. Posteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus esse audiere, Athenienses decreuere cũ aliquos in Asiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad contrahendam aduersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquã calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ esse, nec multo minores quam Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter se rediere, principio [2] speculatores in Asiam tres viros misere: qui quũ Sardis veniissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & a ducibus pedestrium copiarum torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia, mittit quosdam è satellitibus, iubẽs vt si viuos adipiscerentur speculatores, ad se se deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis conspectũ adduxerunt. Sciscitatus rex qua de causa veniissent, præcepit satellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatumq; ostentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperauit quòd cogitabat fore vt si speculatores necati fuissent, neq; Græci præsciscerent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes tribus viris interemptis: at iisdem in Græciam regressis, fore vt Græci (vt se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam exercitum comparatent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

1 *Fortasse* πρῶτον χρημάτων πάντων *respondet potius phrasi nostræ, Deuant toutes choses, Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non possunt.* 2 *Rectius interpretaris* exploratores *hic & in sequ. loc. vt alibi ipse vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit,* Ad res regis explorandas.

xes, vi-

xes, vidit naues cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quonã illæ tenderent: qui quũ respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem quo isti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant? Ceterum speculatores illi rebus
CXLIIX inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui cõtra Persam coniurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argiui responderunt [1] res suas ita habere: Audisse se iam inde ab initio barbarum excitasse aduersus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset euenturum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de caussa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis inuise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius respõderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argiui responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione vt dimidium imperii penes se esset. quanquam enim ius imperãdi ipsorum esset, tamen dimidio imperii se esse cõtentos.
CXLIX Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamuis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare vt fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ, διεκπλώοντα Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγινάν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. μὴ δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια ἔχοντα τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἔσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσκοπέοντες ἐς βασιλέα, ὁκότε κελεύσει. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν. οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς σοὺς οἰκους πολεμίους δεκαπέντε σῖτον ἀγινέοντες. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ὅκη πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. Τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παραμίζοντες; Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω ξεσάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐπλωσαν ἐς τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ σωσώμενοι Ἑλλήνων, ὅτι τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τάδε κατ' ἑωυτούς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐπιφερόμενα ὅτι τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας Ἕλληνες οὐ παρήσουσι) παραλαμβάνοντες ὅτι Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους, ἐς Δελφοὺς θεὸν ἐπειρησομένους ὡς σφι μάλιστα ἄριστον ποιέοισι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τοῦδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀπολέειν τάδε,

Ἐξαρέειν περικλύσεαι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω περβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν σφι ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐστελλεῖν τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοῦ δὲ πρὸς τὰ λεχθέντα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα εἰρήνην αἰτησάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι σφι τοῦ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι κατά γε τὸ δίκαιον μιν' ἦν τῆς ἡγεμονίης ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀπολεῖν καὶ τοῦ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὸ βουλευτήριον ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντος σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὸν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην ὁπλοφόρων ἐχόντων στρατὸν ἴσον τεσσεράκοντα ἐπιδαύρους, καίπερ τοῦ χρηστηρίου πλέον φοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, se ita egisse.* Quum iam inde ab initio audissent quæ barbarus aduersus Græciã moliretur, & fore animaduertissent vt Græci ipsos nihilominus quam ceteros aduersus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent, &c. *Sed legendum est ἑωυτούς, vt sit ad verbum Græce non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto post, ἐπὶ σφισι παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, in quibus etiam interpres lapsus est Valla.*

μηδὲ ἐπὶ σφέων δεόντων ἐπιλέγεσθαι, ἵνα ἀρξάμενος σφέας καταλάβῃ τοῖσι τῷ γεγονόσι κακῷ, ἀντὶ τοῦ μάσμα τοῖσι Περσέος, μὴ ἔλασσον ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ἐόντες. τῷ δὲ ἀγγέλων τοῦ ἀπὸ τῆς Σπάρτης τοῖσι ταῦτα εἰρηκόσι ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, ὡς εἰ μὲν ἐπὶ δεόντων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλείονας, οὐδὲν ἦν ἡγεμονίης, ἀλλ' εἶναι ἐν τε Ἄργεϊ καὶ ἐν Σπάρτῃ δύο βασιλέας· εἰ δὲ ἐπὶ τὸ ἐκείνων δοκέοι τοῦτο ἐπιτρέπειν, ἐπὶ τῷ ἐκ Σπάρτης τόδε τε ἓν πάσας τῆς ἡγεμονίης μὴ εἶναι δύο τῷ ἑτέρων ὁμόψηφον τῶν Ἀργείων εἶναι, καὶ λύειν τόδε ἔν. ὅτων δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ ἀναμεῖναι 274 τῶν Σπαρτιητέων τὸν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. τοσοῦτόν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, τοῦ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, τοῦτο ἔφασαν ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τοῦτέων προείλεξαν. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν, Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δαναης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ὦν εἰκὸς ἐστὶ ἡμέτερος προγόνους στρατεύεσθαι, οὐτε ὑμέας εἰκὸς ἐστὶ ἡμετέροισι προγόνοισι ἀντίους γενέσθαι. οὕτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐστὶ τοῦ ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας δίκαιον ἡμῖν συμφορεῦντας, ἡμῖν ἀνάξιους γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸ ὑμῶν αὐτῶν ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. εἰ γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδενὸς μέζονας ὑμέων ἄξω. Τοῦτο μὲν δὴ ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται τοῦτο μὲν ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο μὲν προσχήματα μὴ τοῦδε ἕνεκα ἀπαγγελομένους μεταιτέειν· ἐπεὶ δὲ σφέας προσλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, ὅτε δὴ πυθομένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ὅτι τοσοῦτος ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσι τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀναβαίνοντας Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὰ πρὸς Ξέρξεα φιλίως συνεκέατο, ἢ νομιζοίατο τοῦτο αὐτὸ εἶναι πολέμιοι.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argiuorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, vt responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri vt alterutri Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis vt priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic CL se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum peruenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit; nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduersarios fieri. Sed potius domi vestræ vos confidentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argiui quum audissent, rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popposcisse Græcos: sed quum ab illis [2] reprehenderentur, tunc partem imperii popposcisse, gnari id Lacedæmonios non concessuros, vt hoc prætextu [3] otium agerent. [4] Cui rei competit, quod quidam Græcorum CLI multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negocii gratia essent Athenienſium nuncii, Callias Hipponici filius & collegæ qui paritet ascenderant, contigit vt Argiui & ipsi per id tempus Susa mitterẽt nuncios, qui Artaxerxem filiũ Xerxis interrogarent an amicitiam quã cũ Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostib. haberẽtur.

1 Fortasse phrasis Græca respondet potius nostræ, En auoir fait cas. Pro ἀναμεῖναι autem legitur & ὑπομεῖναι. 2 Vide annot. quæ proximam præcedit. 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. vel, Quibus consentaneum fuisse quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit:

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi ciuitatem amiciorem putare quam Argos.
CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos [1] miserit ad ea dicenda, & an Argiuorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argiuis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictũ sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis
CLIII quidem dictum est. ¶ In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, [2] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam [3] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorũ sacris. quæ vnde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, [4] eo deduxit illos vbi posteri sui deorũ sacrificuli essent. Quę res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueuerũt, sed ab eo qui sit [5] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effeminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ὁ Ἀρτοξέρξεα μᾶλιστα ἐμιμήσω φαίνῃ, καὶ ὁδὲμίλιον νομίζων πόλιν Ἄργεος φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω φίλοις, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· ὁδὲ ἕνα γνώμιον τοῦ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλο γε ἢ τοῦτο τοῦτο· αὖτις Ἀργεῖοι λέγουσι· ἤλπισάμην ὦ Τεισυδρε, ὅτι εἰ πάντες ἀνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκυφαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀπασάμενοι αὐτέων ἀποφερέσθαι ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχίστα πεποίηται. ἐγὼ μὲν ὀφείλω λέγειν τὰ λεχθέντα, πείθεσθαι μέντοι οὐ πάντα πᾶσι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐς πάντα τὸν λόγον ἐπὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πέρσεω ὑπὸ τὸν Ἕλλαδα, ἐπειδὴ σφι ἐκ τοῦ Λακεδαιμονίοισι κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐς ἦκεε, πῶς δὴ βουλόμενοί σφι εἶεν τοῦ περιοῦσης λύπης. Τὰ μὲν δὴ Ἀργείων εἴρηται. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμβιβάζοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου τὸ γένος, οἰκήτωρ ὁ ἐκ Γέλης ἐὼν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ὑπὸ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτὸς καὶ ἀπόγονοι ἱδρυμένοι, ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἑνὸς τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐσσωθέντες στάσι. Τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατάγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱερὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. Τούτοισι δὲ ὦν πίστωσιν ἐὼν κατήγαγε, ἐπὶ τῷ τε ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. Θωυμάζω μὲν ὦν καὶ τοῦτο τὸ γένος τὰ πιθανώτερα κατεργάσασθαι Τηλίνεω ἔργον τοσοῦτον. Τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ τοῖς τυχοῦσι ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρηίης. ὁ δὲ λέγεται τοῖς τὴν Σικελίην οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τοῖσι Γελέων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argiuorum nuncii ad interrogandum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp.
2 Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel, antistites sacrorum diis inferis*, fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset *At Valla cum in aliis peccauit, tum in eo quod ita vertit quasi πεποιῆσθαι legeretur, quum tamen statim post in eadem re alteram lectionem sequatur.* 3 Reduxit. *sic & paulo post emenda.*
4 Eos hac condicione reduxit vt eius posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.*
5 *Sensus huius loci postulare videtur vt ψυχῆ ἀγαθῇ respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur,* Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effeminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque ἐπὶ τοῖς mihi videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo vtimur præpositione* Ad, *quum dicimus,* Obstupuit ad has voces.

ὕτω μὲν νυν ἐκτήσατο τὸτο ὁ γέρας. Κλεάνδρῳ ὁ τῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τ μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος ὁ Ἱπποκράτεος τ τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετ ὀ πολλὸν χρόνον δι ἀρετὴ ἀπεδέξατο πάσης τ ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱππο- 10
κράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ ἄλλους, Συρηκουσίους τε καὶ τ βαρβάρων συχνούς, αἰνὴρ ἐφάνη ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν ὃ εἵνεκα πολίων τούτεων, πλὴν Συρηκουσίων, ὀλίγῃ πέφυγε δουλοσύνῃ ὑπὸ Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἑωυτῶν ἐόντας ὑπὸ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο ὃ οὗτοι ὑπὸ τοῖσδε καταλέξαντες, ἐφ' ὥτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων ὃ ἐστὶ 20
Καμάρινα Σαρχαίων. Ὡς ὃ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἐπ' ἔτεα ὀκτὼ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανόντι πρὸς πόλι Ὕβλῃ, στρατευσάμενον ὑπὸ τῶν Σικελῶν, ὅτε δὴ ὁ Γέλων ὦν λόγῳ ἡμυρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ὑβριζομένων τ πολιητέων κατηκόων ἐὼν τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελώων, ἦρχε αὖτις ἀπιστερήσας τῦ Ἱπποκράτεος παῖδας. μετ ὃ τῦτο ὃ βύρημα, τῦ γαμόρους καλεομένους τ Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τ δήμυ, καὶ τῶν στρατέρων 30
δήλων, καλεομένων ὃ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Καμαρίνης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τ Συρηκουσίων ὑπ' ὀντι Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ ὃ, ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπεκρατέων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπιτρέψας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτῦ· ὁ ὃ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔτι ἄπωτα αἱ Συρηκοῦσαι αἱ ὃ παραυτίκα αὐτὰ τ ἐθρέμοντο καὶ αὐέβλαστον. τῦτο μὲν δὴ, Καμαριναίοις ἄπωτας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολιήτας ἐ- 40
ποίησε, Καμαρίνης ὃ ὃ ἄχρι κατέσκαψε· τῦτο ὃ, Γελώων ἐόντα μισέας τῶν αὐτῶν τούτοισι Καμαριναίοις ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην παρεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων παχέας, ἀειρομένους τε πολεμον αὐτῷ, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι ὑπ' αὐτῦ, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολιήτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autem Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Gelo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates susceepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat Æneſidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus, nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauitque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem; præter Syracusanos. quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen condicione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblam periit. ita Gelon per caussam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prœlio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur eiectos, in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus ei iam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbem & seipsam dedit. Quam Gelon vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideoque ea ciuitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit:

CLIV

CLV

CLVI

γρ. Κυλλυρίων.

1 *Omittit* ἔργῳ *quod respondet praecedenti* λόγῳ. *q.d. Dum verbo illos ad conseruandum suum imperium adiuuat, ipse non iam verbo, sed facto illud inuasit.* 2 Post hoc autem insperatum lucrum. *Id est, Quum autem ei nihil tale speranti iam tantum bonum obtigisset.* 3 Incrementum vigoremque assumpsit.

at plebem

at plebem Megarenſem quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali ſe paſſuram expectabat, Syracuſas adductam venundedit, ex Sicilia aſportandam. Idem hoc fecit Eubœenſibus qui ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguens. Hoc autem ideo de vtriſque fecit quod arbitraretur contubernium
CLVII plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Gelon. Ad quem legati Græcorum, poſteaquam Syracuſas coramque venerunt, ita loquuti ſunt, LACEDÆMONII pariter & Athenienſes eorumque ſocii nos miſere ad te in ſocietatem aſſumendum aduerſus barbarum. nam prorſus audiſti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Helleſponto, virum Perſam, ſecum omnes Eoas ex Aſia copias ducentem: per ſimulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in ſuam poteſtatem. Tu igitur, cui magna potentia adeſt, nec minima Græciæ portio, quum ſis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à ſeruitute vindicant, eamq; vna cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaque pares inuadentibus nos: quod ſi è nobis alii proditores fuerint, alii otioſi ſedeãt, id ſyncerum quod ſupererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum eſt ne omnis Græcia peſſum eat. Neque enim ſperaueris Perſam, ſi nos prœlio ſuperauerit, ad te non eſſe venturum: quinimo hoc ante caueris. nobis nanque opem ferendo, temetipſum tutaris. Rei bono conſilio geſtæ lætus plerunque eſt exitus. Hæc legati
CLVIII dixere. Quibus reſpondẽs Gelon,[1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, inſolentem habetis orationem, qui auſi eſtis me adire, hortantes ad ineundam aduerſus barbarũ ſocietatem:[2] quũ ipſi me orantem prius aduerſus exercitum barbaricum recuſaueritis ſocium. nam dum mihi erat cum Carthaginenſibus certamen,[3] incumbenti ad vltionẽ necis Doris Anaxandridæ filii de Ægeſtanis exigendam, offerebamque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque[4] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluiſtis.

ὦ δῆμον τὸν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μετάτριον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκουσίας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διαφορίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίζων δῆμον εἶναι σιωοίκημα ἀχαριστότατον. Τοιοῦτος μὲν ἐὼν τύραννος ἀγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δὲ ὡς ἀγγέλοι τῶν Ἑλλήνων ἀπικέατο ἐς τὰς Συρηκουσίας, ἐλθόντες αὐτῶν ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἐπεμψάν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων σύμμαχοι, προσκαλεόμενοί σε ἐπὶ βάρβαρον. καὶ γὰρ ὀπίσω ὀπὶ τὴν Ἑλλάδα πόντος κου πεπυθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πᾶσαν τὴν ἠῶ στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ὀπὶ τὴν Ἑλλάδα· πρόσχημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, γνώμην δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἔχεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα ἀρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε ἡμῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ σωθήσεαι. ἀλλὰ μὲν γὰρ δόκιμος πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συναείρεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ὀπίσω· σὺ δὲ ἡμέων μὲν κατοκνέεις, ἢ δὲ μὴ θέλωσι ἀμωρέειν, ὃ γ' ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἦν ὀλίγον, τοῦτο ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει καὶ ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φυλάξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ ἀμωρέεις· τῷ δὲ δὴ βουλευθέντι πρήγματι τελευτὴ ὡς τὸ πολλὸν χρηστὴ ἐθέλει ὑπογίνεσθαι. Ταῦτα μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ὀπὶ βάρβαρον προσκαλέοντες ἐλθεῖν· αὖτοὶ δὲ, ἐμοῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συμπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ὑπισχνεόμενόν τε Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτεινόντου τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε καὶ εὐαυρήσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμοῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι·

1 His verbis, quibus eos vehementer vrgebat, vſus eſt. 2 Quum ipſi petenti mihi aduerſus exerc. barb. ferre opem recuſaueritis. 3 Et obteſtabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægeſtanis repoſceretis, offereb. 4 Commoditates prouenerunt.

» Ὃ δὲ κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
» νέμεται. Ἀλλ' ὅ γε ἡμῖν καὶ ὀπίσω ὄφελον κατ-
» έσται· νῦν δὲ ὅκως περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
» ἀπίκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆστις γέγο-
» νε. ἀτιμίης δὲ πρὸς ὑμέων γενομένης, οὐκ ὁμοιώ-
» σομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, πρήξαντι
» δισχιλίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ
» δισχιλίους ἵππους, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δι-
» σχιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους
» ψιλούς· σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι, ἐστ' ἂν
» αὖ ταῦτα πολεμήσωμεν, ὑπομετρήσω παρέξειν. ἐ-
» πὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ τε ἐγὼ
» τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἡμῖν γενήσομαι
» πρὸς τοὺς βαρβάρους· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν
» αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. Ταῦ-
» τα ἀκούσας οὔτε ἐωυτέρου ὁ Συαγρης, εἶπέ τε
» τάδε, Ἦ κεμὲ γ' οἰμῴξειν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέ-
» μνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
» ραιρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλ-
» λὰ τούτου μὲν τὸ λόγου μηκέτι μνησθῇς, ὅκως τὴν
» ἡγεμονίην τοι οὐ δώσομεν. Ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι
» βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακε-
» δαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ
» δὲ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ὅπως ὤ-
» ρεα ἀπειρεμμένους τοὺς λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν
» τελευταῖον σφι τόνδε ἔξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
» Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα καλιόντα ἀνθρώπῳ, φιλέει
» ἐπαμύνειν θυμός. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑ-
» βρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ με πείσεις ἀχήμονα
» ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω προϊέ-
» χεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
» προέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡ-
» γεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. Ἀλλ' ἐπείτε ὑ-
» μῖν λόγος οὕτω προσαίτης καλίσεται, ἡμεῖς τοι
» ὑπειξόμεθα τοῦ ἀρχαίου λόγου· εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ
» ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἥδο-
» νὴ τοῦ κῦρος θαλάσσης ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ
» θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑμέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι,
» ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν
» δὴ ταῦτα προετείνετο. Θεσσαλὸς δὲ ὁ Ἀθηναί-
» ων ἄγγελος τοῦ Λακεδαιμονίων, ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ
» βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεόμενοι ἦλ-
» θε Ἕλλας ἀπὸ σεῦ πέμψουσα ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρα-
» τιῆς· σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψῃς μὴ ἡμάρτηκας
» ἁ Ἑλλάς, ἀλλὰ φαίνεις ὡς δεῖ στρατηγήσας αὐτῆς, ὁμοίως.

[1] Itaq; quantum in vobis eſt, omnia hæc à barbaris poſſidentur. Verũ nobis hæc in melius reciderunt. [2] nunc quoniam circumuenit vos atque artigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta eſt. Sed contemptus à vobis, non ero veſtri ſimilis: ſed paratus ſum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque leuis armaturæ, totidem ſagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, ſuppeditaturum me recipio. Sed ea lege hæc polliceor vt ego ſim aduerſus barbarum Græcorum imperator: aliter neque ipſe venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, non tulit: ſed, O quam eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, ſi audiret Spartiatas imperium ſubdidiſſe Geloni atque Syracuſanis. Tu vero ne feceris huius rei mentionem amplius, ſed ſi tibi animus eſt opem ferendi Græciæ, eſto ſub imperio Lacedæmoniorum: ſi dedignaris ſubeſſe, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon vbi vidit verba Syagri auerſa, hanc ad extremum protulit orationem, Hoſpes Spartiata, contumeliæ homini factæ ſolent irritare indignationem. verum tu contumelioſis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumelioſe reddendam. Sed quando vos ita imperium amplectimini, multo me magis quã vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator ſum. Ceterum, quoniam iſta oratio veſtra in contrarium nititur, nos aliquantum à ſuperiore noſtra oratione decedemus: Si vos terreſtribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: ſin vos mari imperitare iuuat, ego terreſtribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum eſſe contentos, aut his ſociis deſtitutos abſcedere. Hanc Gelon condicionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis [3] Lacedæmonios anteuertens, ita reſpondit, Rex Syracuſanorum, Græcia nos ad te miſit, non imperatorum indiga, ſed exercitus: tu vero præ te fers non miſſurum te exercitum, niſi ſis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas.

CLIX

CLX

CLXI

---

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari poſſideant licet. *id eſt, Per vos non ſtetit quin hæc omnia nunc à barbaris poſſideantur.* 2 Nunc poſtquam tranſlatæ ſunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati eſtis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: ſed opem ferre paratus ſum ducentarum triremium, *&c. Eſt tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium anteuert.

[1] Itaque

1 Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præsse postulas, suffecerit nobis Athenienſibus ſilentium agere, intelligentibus. Laconem fore idoneum ad reddendam pro vtriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis vt vniuerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam vt Lacon permittat, non eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi. noſtrum enim munus hoc eſt, niſi Lacedæmonii id velint: quibus præeſſe claſſi volentibus non contradiceremus, alteri vero concederemus nemini. Nam alioqui fruſtra 2 plus nauium quam ceteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus, qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſolique Græcorum qui nunquam ſolum vertimus: è quibus virum inſtruendo ornandoque exercitu aptiſſimum Homerus etiam 3 verſificator ait Ilium veniſſe: vt non ſit CLXII dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, 4 apud vos qui præſint habetis, qui ſubſint nō habetis. Quocirca quum nihil cedere ſed totum obtinere velitis, quam celerrime hinc retro abſcedatis, renunciaturi Græciæ, ver ex anno illi 5 exaruiſſe. Cuius dicti ſenſus hic eſt, 6 quum conſtet probatiſſimam anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quaſi quodam vere, quod illi exareſceret, non CLXIII inita ſecum ſocietate. ¶ Hoc reſponſo Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus vt profectus in Peloponneſum ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam vbi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus 7 biremibus Cadmum Scythis filium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſeruandum quo caſura eſſet pugna: vt ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. CLXIV Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet

ὅσον μὲν νεῶν πλῆθος τὸ Ἑλλήνων στρατῷ ἐσθοῦ ἡγέεσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ὅπισθε μὲν οἱ ὡς ὁ Λάκων ἰσχνὸς τοι ἔμελλε ἔσεσθαι, καὶ γὰρ ἀμφοτέρων ἀπολωλέμεν. ἐπεί τε οὐ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, οὐδὲ ἐγὼ ὁ Λάκων ἐπείη τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γὰρ ἔστι αὕτη γε μὴ αὐτέων βουλομένων Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν οὖν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ αἰτεόμεθα, ἄλλῳ δὲ πρὴσομεν στρατεύειν ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάσχειν Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον ἑπόμενοι ἐκτεμόμεθα, εἰ Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τὴν ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος πρὸς ἐχόμενοι, μοῦνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων. τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν. ὥστε οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ ταῦτα λέγειν τοιαῦτα. Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοῦ ἄρχοντας ἔχειν, τοῦ δὲ ἀρχομένους ὁκόσῳ περ ἐπὶ τοίνυν τοσῷδε ὑβρίσαντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγελέουσι τῇ Ἑλλάδι ὅτι οὐκ τὸ σφέτερον τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραίρηται; ἔστι δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλειν λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ σφετέρῳ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἐωυτοῦ στρατιήν. προσχωρέοντος δὲ τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐωυτοῦ συμμαχίης, ἐδόκεε ὡς ἐν τῷ ἔαρ οὐκ τὸ σφέτερον ἐξαραιρημένον εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι ταῦτα τῷ Γέλωνι χρησάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ ὡς ταῦτα δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνώνται βάρβαρον ὑπαλεύασθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτῃ μὲν τὴν ὁδὸν οὐκ ἐμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο Πέρσῃσι διαβεβηκότα Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέρῳσι τρισὶ Κάδμον Σκύθεω, ἄνδρα Κῷον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὴν μάχην, ἢ πεσέεται· καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐτῶν διδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τὸν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, ὃς ἐστὶ τῶν τούτεων παραδεξάμενος παῖς τὴν τυραννίδα Κώων,

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua vniuerſi Græcorum exercitus imperium poſtulabas, ſilentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum reſponſo eſſe volentes, quod pro vtriſque ſufficere poſſe ſciebamus: iam vero, quum tu vniuerſo imperio excluſus. *i. poſtquam denegatum tibi eſt vniuerſum imperium*, nauale poſtules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permiſſuros. 2 *Legit* σφέτερον, *non* πάρεστιν. 3 Poeta 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum eſſe. *Vel, ablatum eſſe.* 6 Sicut ver in anno præcellere conſtat, ita ſuum exercitum Græco *præcellere.* Ideoque Græciæ, quæ ſua ſocietate priuaretur, idem contingere dicebat ac ſi ei ex anno ver exemptum eſſet. 7 Nauibus quinquagenûm remorum.

βεβηκυῖαν, ἐκών τε εἰ, καὶ δεινὸν ὀπίσσω τοῦ ἔνος, ἀλλ' ἐπὶ δικαιοσύνῃ, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχήν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιῶνδε τρόπων ἀπικόμενον, ἀμφὶ δικαιοσύνῃ, τιμῶν αὐτὸς δηλώσας σωηδέες ἐόντας, ἔπεμπε. ὃς δὴ τοῖσι δημοσίοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τουτέων ἐλείπετο. κατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπέτρεψε, παρεὸν κατασχέθαι, οὐκ ἐβούλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνόων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὰ Σικελίην, ἀπὸ πολλὰ τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβούλετο ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουναρχέοντος ἐξελαθεὶς ἐκ Ἱμέρης Τήλλος ὁ Κλεινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν στρατὸν τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τεσσεράκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. καὶ ξεινίην τε ἑωυτῷ ὁ Τήλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δὴ τὸν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω τοῦ θυμίλλου, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγε μιν ὅτι τὴν Σικελίην, ἀμυνέων τῷ πενθερῷ. Τηλίλλῃ γὰρ εἶχε γυναῖκα Ἀναξίλεω, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. ὅτω δὴ οὐκ οἷόν τε ἐφάνη Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπει ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πέρσῃ δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς σωέδη τὰ αὐτὰ ἡμέρῃ ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὴν Πέρσῃσι. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἐτελεύτα τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι. οὔτε γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι ἐδαμοῦ γῆς· ὁ πᾶν γὰρ ἐπεξελθὼν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκόνι χρεωμένων, ὡς καὶ πρὸ βαρβάροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλθοῦσαι τὴν σύγκασιν.

ὁ δὲ

1 satis validam, nullo adducto casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate depositit, atque in Siciliam abiit. vbi vna cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum interuertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna nauali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab CLXV
iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius eiectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone Æneside mi filio Actagantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorum & Sardonum & Cyrniorum trecẽta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, vlciscendi soceri caussa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt iidem CLXVI
contigisse vt eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, prœlio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec vsquam gentium aut viuum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collu- CLXVII
strasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent, (tandiu enim extractum fuisse prœlium)

1 Bene stabilitam, *vel, constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *vel, sed iustitiæ amore, ad verbum, Sed pra iustitia*, in medium Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora [1] aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, vt erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, siue hoc modo, vt Phœnices, siue alio, vt Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam vt primo quoque die seruirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adiuuandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: ægreque digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tænaron ore Lacedæmoniorum naues in statione statuere: obseruantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore vt Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. [2] Itaque curauere vt hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & nauium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam ceteros ablaturos, quod etiã (vt mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem parauere, qua etiam vsi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem non attulissent, dixere sexaginta se trimeres armauisse, sed per vētos etesias superare Maleã nequisse. [3] Atq; ita ad Salaminẽ se non cõtulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et isti quidem ita Græcos à se summouerunt. ¶ Cretes autem,

CLXIIX

CLXIX

ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μέγαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ὁλοκαυτέετο ὑπὲρ πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τὴν τῶν ἐωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ὑπαισθόμενος τοῖσι ἱεροῖσι, ὥστε ἐωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μὲν θύουσι, τοῦτο δέ, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν ἀρτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Σικελίης, τοιαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκεκινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους προελάμβανον αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοῦ αὐτοῦ λόγους τοῦ καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ τῶν δυώδεκα μὲν ἔφασαν πέμψειν τε καὶ ἀριθμέειν, φοβεόμενοι ὡς οὐ σφι βουλομένη ἔστι ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· (ἢν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἧσσον ἢ δουλεύσουσι τῇ προτέρῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ λιμφορητέον εἶη ἐς ὃ δυνατώτατον. ὑποκρίνασθαι μὲν οὕτω σφέας· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, δύο νεόντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ κατὰ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι (κ) πόλεμον, ἢν πεσέηται· ἀέλπτεόντων μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑποβαλλέεσθαι, δοκεόντων δὲ (κα) Πέρσῃσι, καταστρεψαμένοισι πολλόν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὦν ὑπίτιδες ἵνα ἔχωσι πρὸς (κα) Πέρσας λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, προθυμεομένων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς (κβ) πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δυνάμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι αὐτῷ, ἀλλὰ πλείστας, μετά γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἀντίους εἶναι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέονά τι τῶν δικαίων οἴσεσθαι. τοῦτο αὐτοῖσι ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐποίητο, τῇσι δὴ καὶ ἐχρήσαντο. ἀλιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρώσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑποβαλλέειν Μαλέῃ οὐκ οἷοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τοῦδεμὴ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

κ. Καρχηδόνιοι τε καὶ Συρακόσιοι τῶν

---

1 Adolentem in pyra ingenti: 2 Operam igitur dabant, *vel, de industria id faciebant*, vt possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci assumerent, *pro adnecarem*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naues suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, aduersum te ire n. 3 Atque ita factum fuisse vt Salaminem non peruenirent: & quòd à pugna nauali abfuissent, in eo se minimè malitia vlla vsos fuisse.

ἐπεί τε σφέας προελθόντας ἐπὶ τὰ τύτοισι τα-
ξθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοι-
νὴ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τ' θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι
ἄμεινον γίνεται τιμωρέοντι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δ' Πυθίη
χρήσατο, Ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν
ἐκ τῶ Μενελάω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμψε,
μὴ ὐων δακρύματα. ὅτι μὲν γὰρ ὠμωξε ῥήξαν-
το αὐτῷ ἐν Καμίκῳ θάνατον ἡμόμφων, ὑμεῖς δὲ
κείνοισι τῶν ἐκ Σπάρτης ἁρπαζθεῖσαν ὑπ' ἀν-
δρὸς βαρβάρε γυναῖκα. ταῦτα μὲν Κρῆτες ὡς ἀπ-
ενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς ἀμφείης. Λέ-
γεται γὰρ Μίνω κτ' ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμε-
νον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀ-
πολωλέναι θανάτῳ βιαίῳ· αὐτὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεοῦ
σφε ἐποτρύναντος, πάντας, πλὴν Πολιχνιτέων τῶν
καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικα-
νίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον (τὴν
κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι οἰκέμοντο) τέλος δὲ, ἀδυ-
ναμίην οὔτε ἑλεῖν, οὔτε προσεδρεύειν, λιμῷ σωε-
σθέντας, ἀπολιπόντας οἰχεσθαι. ὡς δὲ κτ' Ἰήπυ-
γίην ἱκέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χει-
μῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέν-
των δὲ τῶν πλοίων, (οὐδεμίην γὰρ σφι ἔτι ἐφαί-
νετο ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) σὺν αὐτοῖσι Ὑέλην πόλιν
κτίσασθαι, καταμείναντάς τε καὶ μεταβαλόντας, αὖ-
τις μὲν Κρῆτας, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι,
αὖτις δὲ τοὺς ἐκ νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑέλης
πόλιος τὰς ἄλλας οἰκήσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρό-
νῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστᾶσι αὐτοὺς, τοσοῦτῳ δὴ μεί-
ζοσι γενόμενοι. ὥστε φόνος Ἑλλήνων μέγιστος δὴ
ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Τα-
ραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ἦσαν Μικύθου τοῦ Χοίρου
ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι ἀμφὶ
Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τειχίλιοι οὗτοι. αὐτῶν
δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπίσω ἀριθμός. ὁ δὲ Μί-
κυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου
κατελέλειπτο τοῦτο. ὅστερ σκηπτοῦχος ἐκ Ῥηγίου,
καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, αὖτις ἦλθε ἐς Ὀ-
λυμπίην τοῦτο πολλοὺς αὐδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν
κτ' Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τοσ λόγου μοι
πρόσω ἦλθε γίγνε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖ-
σαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε
ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλλήνων. τετάρτη δὲ γενεῇ
μετ' Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊ-
κά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτοις φανέσθαι ἐόντας
Κρῆτας ἀμφὶς Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι

postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti cædem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hęc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cũ magna classe in Sicaniã traiecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, [1] quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta in terrã fuisse eiectos: laceratisque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [2] cõtinentes: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuiũ adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complures q; statuas in Olympia consecrauit. [3] Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ętate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

CLXX

CLXXI

1 Quam mea ętate Acragantini tenebant. 2 Continentis habitatores. 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interieci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit, Præsii, &c.

Troia

Troia reuersos vna cum suis ouibus fame pestilentiaque correptos, iterumque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretensibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia
CLXXII animatos cohibuit. ¶ At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleuadæ excogitassent. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuncios ad Isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græcjæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nuncii Thessalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante ceteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusaris, nullam potestis iniungere necessitatem. [1] Nulla namque fortior necessitas est quam imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis comparare conabimur. Hæc Thes-
CLXXIII sali. Ob quæ Græci illuc mittendum decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per EVripum nauigauit. Qui postquam ad [2] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressum qui ab Inferiore Macedonia Thessaliam fert, iuxta amnem Peneum inter Olympum & Ossam montes. Ibi castra posuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Thessalorũ equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidẽ, EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam [3] non esset è regio genere: ex Athenien sibus autẽ, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati sunt. aduenerunt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, suasũ eis vt illinc decederent, ne in illo ingressu perstãtes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multi-

ἀπὸ νόσου ἡ Ἑλλάς· οὐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι μετέπειτα. ἐς τε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τὴν ἀποδοσίην, τετάρτοισι αὖτε νεμέσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ἀπομήσασα ταῦτα, εἶχε βουλομένους ἡμύνεσθαι τοῖσι Ἕλλησι, Θεσσαλοὶ δὲ ἐπὶ τὸ ἀναγκαιότατον τῶν μετεώρων ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἐνδέκετο τὰ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς Ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῶν Ἰσθμιῶν ἔσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, διαιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τάχιστα τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὸν ἐσβολὸν τὸν Ὀλυμπικόν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τῷ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοῖμοι ἐσμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ὅπίσω ἀπίσασθε ἡμέας ὁμολογήσοντας τῷ Πέρσῃ. οὐ γὰρ οἱ προκατημένους τοσούσδε περὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα μοιρίους περὶ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίῃ ἡμῖν ἐνδεμένῳ οἷοί τε ἐσμὲν προσφέρειν. οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες περὶ τούτων ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν στρατὸν φυλάξοντα τὸν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιίης ἐς Ἄλλην, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὸν ἐσβολήν, ἔστι δὲ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τε ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο οἱ Ἕλληνες καὶ μυρίοι [1] ὁπλῖται συλλεγέντες. καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου τῶν πολεμάρχων ἀπαιρημένος, ἡγέεσθαι μὲν οὐ τὸ βασιλήιον· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συμβάλλουσι σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, κατατπηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ

1 Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *Vt accipiamus* impotentiam *pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro ijsdem verbis,* Ἄλλοι τῆς Ἀχαίης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. cod. Gr. addit negatiuam particulam.*

σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς τε ἠπείρου καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι τὰ ἐπιτήδεα συνεβούλευον, (χρησταὶ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι δῆλος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἐπῆν τὸ πεῖθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλῳ ἐσβολὴν ἐσβολέοντι ἐς Θεσσαλοὺς τὴν ἄνω Μακεδνίῃ διὰ Περραιβῶν τὴν Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἤδη ἐόντος ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπείτε ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐλέχθη ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἥν τε δύνωνται πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἐγγύτερα τε τῆς ἑωυτῶν. τὸν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἐκλώσθη οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, τόνδε οὐδένα ἔσεσθαι πρότερον ἢ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολήν, μὴ πρίεσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα βάρβαρον, διὰ δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ἐπὶ γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε συμφάνεας γινόμενα κατ' ἕκαστα ἑτέροισι ἐόντα. Οἵτε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τὸ μὲν Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηικίου ἐξ ὑπάρχου συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, διὰ μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱερόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μὲν τοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσω. κατὰ μὲν Ἀλπηνοὺς ὀπίσω ἐόντας ἔοδός ἐστι ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν τὸν Φοίνικα ποταμόν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς δμὴ μούνη. τὸ δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὸν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς τὸν ἥλιον τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ἐπιδέκεται καὶ τενάγεα.

multitudinem terrestrem nauticamque indicando. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquam mihi videntur meru quoq; id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quâ & transiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta CLXXIII expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, & Abydi iam agebat. A sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos trãsiere vt in rebus gerendis sese regi præstiterint vtilissimos. ¶ Græci autem ad CLXXIV isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendũ statuerẽt, & quibus in locis. euicirq; hæc sententia, vt præsidio aditũ Thermopylarum custodirẽt, quippe qui videbatur & angustior quam ille Thessaliæ, & solus ipsorũ terræ propinquior. Nam semitã qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius[1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditũ vt tuerentur decreuere, ne barbarus transiret in Græciam, vtque classis proueheretur in Histiæotidẽ oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita se habent: Artemi- CLXXV sium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traiectum, qui est inter insulã Sciathum & continentem Magnesiæ: ab angustiis autem EVbœæ iam Artemisium excipit litus, in quo est Artemidis, *id est*, *Dianæ*, templũ. Ingressus vero in Græciam per Trachinem, vbi arctissimus, dimidii iugeri est. quanquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque Thermopylas: iuxtaque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumen Phœnicem, prope vrbem Antholam solùm agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & præalti præcipitii, protentus vsque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis.

1 Quam peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.

In hoc

In hoc autē ingreſſu ſunt θερμὰ λουτρὰ, *id eſt, calida lauacra*, quæ χύτρους, *id eſt, ollas*, indigenæ vocant: & deſuper ara Herculi extructa. Ad hos ingreſſus, murus ædificatus erat, ſuper quem olim πύλαι, *id eſt, portæ*, erant. Eum autem ædificauerant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc poſſident. & quia Theſſali conabantur eos ſubigere, hoc præſidio impoſito ſe tutabantur: aquamque illam calidam ingreſſui induxere, vt eſſet lacunoſus locus: omnia excogitantes ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam vetuſtate erat collapſus: quo rurſus excitato, viſum eſt illis faciēdum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Eſt autem proxime viam vicus nomine Alpeni, vnde frumentari Græci
CLXVII ſtatuerant. Et hæc quidem loca viſa ſunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, vbi barbari neq; multitudine neq; equitatu vti poſſent, ibi illos Græciam inuadentes excipere ſtatuerunt. Poſtea vero quā Perſam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſunt: peditatus ad Thermopylas inſidē-
CLXVIII das, ceteri mari, ad Artemiſium. Dum autem Græci (vt cuiq; præceptum erat) propere ad ſuccurrendū tendunt, interea Delphi deum conſuluere, de ſeipſis pariter & de Græcia ſoliciti. His reſponſum eſt vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicauere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde ſtatuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephiſi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hoſtias illi immolauere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant.
CLXXIX ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velociſſimas recta miſit in Sciathum, vbi erāt tres præſidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præuiſis barbarorum
CLXXX nauibus, in fugam ſe proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, inſequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde ſtrenuiſſimum quenque propugnatorum eius ad proram adductum,

ἔστι δ' ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρας καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτῶσι. ἐδεδμητο δὲ τεῖχος καὶ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ δή γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἐδεδμήατο δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν νῦν ἔχουσι. ἅτε δὴ πειρωμένων σφέων Θεσσαλῶν καταιρέφεσθαι σφέας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν ἐπῆξαν ὅτε τάχιστα τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθείη ὁ χῶρος· πολλῷ μηχανεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβάλλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ διὰ τὸ χωρίον. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδεδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ἦν κατὰ χρόνου ἔργον. τοῖσι δὲ αὖθις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτίσεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἰ ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι. ἄπειρα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ διαλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθεϊ ἔξοισι χρέεσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵπποισι, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο Πέρσας ἐόντας ἐν Πιερίῃ, ἀφαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἀθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δέ, καὶ θαλάσσῃ ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ ταχὺς ἐβοήθεον ἀφαταξάντες· Δελφοὶ δὲ ἐν 281
ἠθέῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὸ σφέων αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλάδος καταρρωδηκότες, καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἰ ἐλευθέροισι, ἐξηγγείλατο τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινὰς καταρρωδέοντες βαρβάρου ἐξαγγείλαντες, χαίειν ἀθανάτους κατέστεσαν. μετὰ δὲ τὰ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπεδέξαντο ἐν Θυίῃ, (τῆς ἀπὸ ξ. ἀπὸ ἔξω
ταύτης τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς τῆς Θυίης τὸ τέμενος ἐστί, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔλαχε) καὶ θυσίησι σφέας μετίσασι. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔπεσι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, προέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι δέκα, ἐς Σκιάθου· ἔνθα ἐφύλασσον νέες τρεῖς Ἑλλωίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. προεῖδόντες δὲ ἔπλεον τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τῶν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τὴν ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι· καὶ ἔπρηξαν τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν πολιητεύοντα ἀγαθώτατα, ὅτι τὸν προφήτην τοῦ νηὸς

1 *Videtur totum hunc locum aliter legiſſe, aut non intellexiſſe.*

ἐσφαξαν, ἀφ' ἑξίου ποιεύμενοι τὴν ἐς Ἕλλην τῶν Ἑλλήνων τοῦτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ τοὔνομα ἦν Λέων. τάχα δ' ἄν τι καὶ τὸ οὐνόματος ἐπαύροιτο. Ἡ δὲ Αἰγινήτις, τῆς ἐτείρηρχε Ἀσωνίδης, καί τινα σφι πόρον ἔσχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς, ἐπείδη ἡ ναῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεχρεουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνοος, καὶ Πέρσαι οἵπερ ἐπέβαινον τῶν νεῶν. δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἅτε ποιήσαντος μὲν καὶ πλείονα ἐποίησαντο, σμύρνῃσί τε ἰῶμενοι καὶ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καὶ ἐλίσσοντες. καὶ μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, ἅτε ἐπόντες δὴ σὺν ἄλλοισι σὺν ἐλάσσοσι ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, ἅτε λιπὸν ὡς ἀνδρεῖα ποιήσαντα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτείρηρχε Φίρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τὴν μὲν σκάφος ἐκόμισαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὐ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποδρήσαντες, καὶ διὰ Θεσσαλίης πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς τὰς Ἀθήνας. Τοῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι ἐπύθοντο τῶνδε πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταῤῥωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χηλαίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους καὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων πεῖσε ἐπέλασαν ἐπὶ τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ἐπεὶ στήλῃ λίθου ἐπέβησαν, νομίσαντες ὅτι τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες ἀπὸ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπόδων ἐγεγόνεε καθαρόν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἔνδεκα ἡμέρας· πρήσαντες μέντοι τὸν βασιλέος ἀπέλασαν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερὴν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀζαμένοισι τῆς Μαγνησίης χώρης ὅτι Σηπιάδα τε καὶ αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Καθαναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθὴς τε καὶ ἀκήρατος ἦν ὁ στρατὸς καὶ πλῆθος ἦν τοιοῦτο ἔτι ὡς

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Æginetica vero, cuius trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, [1] quod eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [2] dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæ pretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindoneq; byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [3] ac probe obseruantes: quum alios quos in eadem iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: quasi ne viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque nauem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seq; Athenas receperunt. Huius rei per [4] ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EVripum tutandũ, relictis per edita EVbœæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum vbi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, [5] vbi litus oculos effugit, cum omni classe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in traiectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem. [6] Ad hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum

1 Quod ea veheretur Pyth. 2 Velut in laniena concisus est. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum ceteros quos in eadem naui ceperant tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit συρσὼ vt & vet. cod. habent. non πυρσὼν.* 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post sequutum esse manifestum est.* 6 Ad Sepiadem vsque & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (vt ——

ego

ego ſupputando inuenio) mille ducenta-
rum ſeptem ex Aſia nauium. In quibus à
principio è ſingulis nationibus erant
millia ducenta & quadraginta vnum ac
quadringenti, ducenos ſupputando vi-
ros in ſingulis: & præter indigenas pro-
pugnatores, addendo Perſarum Medo-
rumque ac Sacarum tricenos epibatas.
Reliquis autem hic exercitus conſtabat
ex triginta ſex millibus, ducentiſque ac
decem. Adiiciam autem huic & ſuperio-
ri numero [1] eos qui ſunt ex biremibus:
in quarum ſingulis plures fecerim octo-
ginta potius quam pauciores viros.
Quarum nauium ſumma, vt ſuperius dic-
tum eſt, trium millium fuit. ita in eis
fuerunt virorum viginti quatuor my-
riades, *id eſt, ducenta & quadraginta
millia*. Hæc igitur erat claſſis ex Aſia, vi-
nius & quinquaginta myriadum viro-
rum in vniuerſum, & præterea ſeptem
millium ſexcentorum decem. Peditatus
fuit decies ſepties centena millia: equi-
tatus, octoginta millia: quibus addo Ara-
bes qui camelos, & Libyes qui currus
agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ
copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam
redactæ fiunt ter & vicies centena &
præterea decem & ſeptem millia, ſex-
centi & decem. Has copias ex ipſa Aſia
fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſer-
uitia quæ ſequebantur, & eos qui in fru-
CLXXXV mentariis vehebantur. Huic omni enu-
merato exercitui adiiciendus eſt ille du-
ctus ex Europa, de quo ex opinione di-
cere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thra-
cia, & ex inſulis Thraciæ obiacentibus,
præbuerunt naues centum viginti, quа-
rum viri fiunt triginta quatuor millia.
Terreſtres copias præbuerunt Thraces,
& Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus
Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Ma-
cedones, & Perræbi, & Enienſes, & Do-
lopes, & Magnetes, & Achæi, & qui
maritima Thraciæ habitabant. Harum
nationum reor triginta myriades, *id eſt,
trecenta millia*, fuiſſe: quæ myriades illis
Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſumma viro-
rum pugnantium ducentæ ſexaginta
quatuor, & præterea mille ſexcenti ac
CLXXXVI decem. Hoc autem tanto pugnatorum

ἐγὼ συμβαλεόμενος εὑρίσκω) τοσοῦτοι τὴν μὲν ἐκ τῶν νε-
ῶν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐγένετο, ἑπτὰ καὶ διηκοσίων, καὶ χιλι-
έων· τὴν μὲν δὴ ἀρχαῖον ἑκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον,
τεσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ τρεῖς, χιλιάδας τε καὶ
τετρακοσίους· ὡς αἰεὶ διηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι
ἐν ἑκάστῃ νηῒ ἐπεβάτευον ὑπὲρ τούτων τῶν νεῶν, χω-
ρὶς ἑκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε 284
καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τελέοντα ἄνδρες. ἔστι δὲ ὃς
ὅμιλος γίνε) τεσσερες μυριάδες, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ τρεῖς,
διηκόσιοί τε καὶ δέκα. τρεφάσσω δὲ ἐγὼ τούτῳ καὶ τῷ ἀριθμῷ
προτέρῳ ἀριθμῷ τὸν ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας
ὅτι πλέον ἓν αὐτέων ἢ ἔλασσον ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας
ἐνεῖναι. σωνελέχθη δὲ τῶν καὶ πλοῖα (ὡς καὶ πρότε-
ρόν μοι ἐρρήθη) τρισχίλια. ἤδη ὦν ἄνδρες αἱ ἓξ ἐν
αὐτοῖσι τεσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τὸ μὲν νυν ὂ
ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυ-
ριάδες, καὶ μία χιλιάδες τε ἔπεισι· ὅτι δὲ τούτῳσι ἑπτὰ,
καὶ τρεῖς, ἑκατὸν παῖδες ἓξ, καὶ δεκάς. τὸ δὲ πεζὸν, ἑβδο-
μήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων,
ὀκτὼ μυριάδες. τρεφάσσω δ' ἐπὶ τούτοισι τοὺς καμή-
λους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα
Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ
τό, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τὸ πεζὸν πλῆθος συνετέθη, ἐγί-
νε) διηκόσιαί τε μυριάδες, καὶ τετρακοντα, καὶ μία, καὶ
τρεῖς χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάδες κ. διηκ.
δύο. τὸν μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στρατὸν ἐξαρι-
θμέειν ἐγένε), αὐτὰ τε τὰ θεραπαίνης τὰ ἐπομένης, καὶ τῶν
σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι σὺν ἐπλέον τούτοισι. τὸν δὲ
ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀναρίθμητον στρατὸν, ἐπὶ τοῖσι
λογιστέα τούτῳ πρωτὶ τῶν ἐξειλεγμένων. δόκησιν δὲ
δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ
ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπικειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο
εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες
τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζὸν δὲ, οἱ
Θρηίκες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἐορδοί, καὶ Βοττιαῖοι,
καὶ ὁ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ
Μακεδόνες, καὶ Περραιβοί, καὶ Ἐνιῆες, καὶ Δόλοπες, καὶ
Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὰ πρὸς
θαλάσσῃ νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τετρακοντα
μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὐτὰ μὲν αἱ μυριάδες
ἐκεῖναι τεσσεράκοντα τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνον) ἀν-
δρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες, διηκόσιαι, καὶ ἑξή-
κοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεισι δὲ τούτῳσι ἑκατοντάδες ἑπτὰ καὶ δέκα, καὶ δεκάς. τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος

——ego coniectura aſſequor) ex nauibus quidem ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerant, millia ducenta & quadraginta vnum & quadringenti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naues numerantibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naues eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interpret.* [1] Eos qui ex penteconteris erant, *id eſt, ex nauibus quinquagenúm remorum*: ita rationem iniens vt fuerint in ſingulis octogeni viri, maiore numero minorem compenſante. *Id eſt, ius in quibus plures erant compenſantibus eas in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluiſſe ſignificare quod noſtrate lingua in re ſimili dicimus, L'vne portant l'autre. vel, Le fort portant le foible. Adeo vt locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præſertim quum ὃς ſit pro ὅτι. q. d. In ſingulis (vbi plus, vbi minus) octogeni viri. Sed & illud ὃς ἐν πεντηκοντέρῳ respondet phraſi Gallicæ, Ceux des nauires, pro Ceux qui eſtoyent dedans les nauires.*

ἀριθμὸν τοσοῦτον, τὴν θεραπηίδα τὴν ἑπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνδρας ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐδενὸς εἶ ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφέας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶ, καὶ οὔτε πλοῦνας, οὔτε ἐλάσσονας τοῦδε. ὁρίσουμένοισι δὲ οὕτω τῶν μαχίμων, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνοισι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν· οὐδὲ αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομένων, οὐδὲ αὖ τούτεων τὸ πλῆθος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θώυμα παεῖσαται στρατοδιώκας τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν σπίνων, ἀλλὰ μᾶλλον ὀκόσα τὰ σιτία ἀντέχεσκε θώυμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. εὑρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεσθείσας ἐς ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ ὡς, τεσσερακοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρέων δ' ἐουσέων τοσουτέων μυριάδεων, κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς αἰτέων ἀξιονικότερος ἐὼν αὐτὸ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο ὃ κρέσσω. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὥρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς Ⓦ ἀγιαλὸν, Ⓦ μεταξὺ Κασταναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ ἀγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρήσσεσθαι ὁρμέοντα ἐς Πόντον, καὶ ὑπὸ ὀκτὼ νέας. Τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεούσης, ἐπέπεσέ σφι χειμὼν μέγας, καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, Ⓦ δὴ Ἑλλήσποντίῳ καλέουσι Ⓦ

numero [1] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſeruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vna cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vſque ad Thermopylas. Hic eſt vniuerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque iumentorum ſarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quiſquam inire numerum poſſit. [2] Quo minus miror proditum eſſe, fluenta quædam non ſuppeditauiſſe: magis miror vnde tot myriadibus cibaria ſuppetierint. nam ſubducta ratione comperio, ſi ſinguli quotidie ſingulas frumenti chœnicas, *id eſt, ſemodia*, non amplius accepiſſent, abſumpta fuiſſe ſingulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui ſinguli conſtant e ſenis modiis*: haud annumerando mulieres eunuchoſque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia eſſent, nemo erat qui aut ſpecie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipſo poſſet contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Nauales autem copiæ, poſtquam è ſtatione ſoluerunt, prouectæque oram terræ Magneſiæ tenuerunt, quæ eſt inter vrbem Caſthanæam & oram Sepiadem, primæ quoque naues ad terram habuere ſtationem, aliæ deinceps in ancoris ſtetere, ad octauum vſque ordinem [3] intra mare procedentes, vtpote anguſtiore litore quam vt claſſem caperet: atque ita per noctem ſtetere. Sub ipſum vero diluculum, ex ſereno cælo & tranquillo quum mare efferbuiſſet, incidit in eam atrox tempeſtas, ac vehemens ventus ſubſolanus, quem Helleſpontium nun-

cupant

1 Non minorem ſed maiorem fuiſſe exiſtimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defeciſſe tot hominum millia: ſed quonam modo frumentum ſuppetierit tot hominum millibus, id vero mirum videri poteſt. Siquidem vt chœnicem frumenti quiſque in ſingulos dies acciperet, ac nihil amplius, ſubducta ratione inuenio centena dena millia medimnûm quotidie abſumi potuiſſe, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidiſſe, hoc eſt, deſtituiſſe exercitum tantum. Vide apud eundem de aſſe lib. 5. in quo ſit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.* 3 Πρῖμος σειρὰς vulgo exponitur, *Naues ſibi iunctæ ſcalarum inſtar alia poſt aliam.*

cupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, reuulsisque nauibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naues ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur *ἰπνοὶ*, *id est*, *furni*, quæ sunt in Pelio, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in vrbem Casthanæam, alias in Melibœam expulit. erat enim intoleranda vis eius. CLXXXI Enimuero feruntur Athenienses Boream inuocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, vt generum suum ad sibi opitulandum inuocarent. Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi generum esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iri tempestatem, inuocauere Boream, cui prius sacrificaueranr, & Orithyam, vt sibi auxilio essent, & barbarorum naues corrumperent, quemadmodū prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationē agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxillo Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. CXC In hac clade qui pauciſſimas naues, ii non pauciores quadringentis periſſe aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam. vt Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, maiorem in modū fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humū fodit, multa pocula aurea eiecta, multa argentea percepit, thesarosque Persarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus. [4] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris causſa, quod erat filiis orbatus. CXCI Nauium autem onerariarum aliorumque nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Vnde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

οισι ⓐ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοισι. ὅσοι μὲν νέων αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον ⓦ ἄνεμον, καὶ τοῖσι ἔπειτα ἔσχε ὅρμου, οἵδε ἔφθησάν τε χειμῶνα, ἀναπαύσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἐσώθησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἔξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους, τοῦ ὄν Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς ⓦ ἀγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιάν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Καθαναίην ἔξεβράσσοντο. ἐν τε τῷ χειμῶνι τούτῳ πρῆγμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι ⓦ Βορέῃ ὄν θυγατρὸς ἐπικαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, ⓦ γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δέ, κατ' ⓦ Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικήν, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθέος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο ⓐ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλόμενοί σφι ⓦ Βορέῃ γαμβρὸν εἶ), καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον ⓦ χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρειθυίην, ἐμμένοντες σφι, καὶ ἁλοῦσι τοῖσι βαρβάροισι τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. Εἰ μέν νυν ἀπὸ τούτου τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ⓐ· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα ⓦ Βορέην πρότερον, καὶ τότε σφέα κατεργάσασθαι. καὶ ἐόντες ἀπελθόντες Βορέῃ ἱδρύσαντο τοῦδε ποταμοῦ Ἰλισσοῦ. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἑλάσσας λέγουσι ἁλῶναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέι τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μαγνήτῃ, γεωχόωντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη χρησιμὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβαλόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. Ἀλλ' ὁ μὲν, πάλαι οὐκ εὐτυχέων, εὑρήματα μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἐν γὰρ δὴ καὶ τούτῳ ἄχθεις συμφορὴ λυτοῦται παιδοκτόνος. Σιταγωγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων, οὐκ ἐτέλεε ἀριθμός· ὥστε δείσαντες ⓐ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατεύματος σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται ⓐ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.

1 Altum tenentes. 2 In Chalcide Eubœæ excubarent, vbi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque inuocare vt sibi auxil. 3 Cretinei filio, *aut Cretini*. 4 Nam & huno calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε πρεῖς. τέλος δ᾽, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες γόητες τὸν ἄνεμον, παῦσέ τε τοῦτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τάδε λέγειν, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἰπέ τε ἅπασαν ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοικῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ᾽ ἧς ὁ χειμὼν ἐγένετο ἔμελλε, ἐσήμηνον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι βουθύτοισι, καὶ εὐωνὰς ποιεύμενοι, καὶ ἀγῶνα τιθέντες, τὸν ταχίστην ὀπίσω ἀπείγοντο ὅπως τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας νέας σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔχειν καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, καταπάσαντες τὰς νέας, ἔπλεον πρόσω τὸ πέλαγος. καμφθέντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἴθυνον ἔπλεον ἐς κόλπον λόγος ὅτι Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπὶ ὕδωρ πεμφθέντα, οὕτ᾽ ὅτι ὁ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὲ τὸν χῶρον οὔνομα γένεσθαι Ἄφετας. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον ἐποιεῦντο Ξέρξεω. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὑστάτην πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπὶ Ἀρτεμίσιον τῶν Ἑλλήνων νέας· ἐδόξαν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς σφέας τοὺς πολεμίους, τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπάρχος Σανδώκης ὁ Θωὔμασίου· τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπὶ αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληίων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης ὅτε χρήματα ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεωθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον βασιλήιον. εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ἑωυτοῦ τε καὶ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλεὺς μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, πρὸς τοῦτο δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] inciſiones faciendo, & veneficiis incantando ventum, ad hæc Thetidi ac Nereidibus ſacrificando, tempeſtatem compeſcuerunt: ſiue aliter tempeſtas ipſa ſua ſponte ceſſauit. Thetidi autem ideo magi ſacrificauere, quod ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuiſſe à Peleo, omnemque eam oram Sepiadem illius eſſe, aliarumque Nereidum. Et ventus quidem quarto die conquieuit. At Græcis diu- CXCII
ni ſui ſpeculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempeſtate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ iſti vbi audiere, fuſis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rurſus ad Artemiſium reuehuntur, ſperantes ſibi paucas aliquas naues fore aduerſarias. Ita ad Artemiſium prouecti, iterum ſtationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis in- rum, ad hoc vſque tempus perdu-
rat. Barbari, poſteaquam ventus con- CXCIII
quieuit, & fluctus conſtrati ſunt, reuulſis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehenteſq; promontorium Magneſiæ, rectum curſum in ſinum qui ad Pegaſæa fert tenebant. In hoc Magneſiæ ſinu locus quidam eſt in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum miſſus eſſet, derelictus fuiſſe ab Iaſone atque à ſociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur eſſe Aphetæ, *id eſt*, *dimiſſa*. Hoc in loco CXCIV
Xerxianæ naues ſtationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe vltimę appellabantur, proſpectis Græcorum ad Artemiſium nauibus, ratæ ſuas eſſe, in medium earum & ad hoſtes delatæ ſunt: quarum dux erat Sandoces Thaumaſii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc cauſſam captum cruci affixerat, quod quum è regiis iudicibus eſſet, iniquam ſententiam ob pecuniam tulerat. ſed eius in cruce ſuſpenſi Darius reputans plura peccatis eſſe beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoſcenſque properantius ſe quam prudentius egiſſe, hominem ſoluit. Ita regem Darium elapſus ac vitæ reſtitutus, tunc

γνωστῆρες

ἀντίξους

284

πρόσω

ἴθυνον

ἔμελλον

ἐποίεον

ὑπάρχος

Θωὔμασίου

1 *Ipſe alibi* haruſpicinam facere *interpret.* 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφίσειν, *ad verbum*, *In pelagus erant immiſſuri.* vnde loco illi nomen extitit ἄφετα. *Poteſt autem* ἀφίσειν, *& aliter reddi. ſunt enim qui* ἐς πέλαγος ἀφίεσθαι *vertant*, In altum vela dare. 3 Quæ multo poſt alias ſoluerant, conſpectu Græc.

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci vbi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere.

CXCV In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt.

CXCVI Cetera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus po-

CXCVII tanti exercitui [2] non suffecit. Xerxi [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oracvlo tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, *curiæ* (quam Iouium Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, nō prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oracvlo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberauit: eoque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit,

ἐς σὺν Ἕλλωνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐδὸν τερον ἀφαφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον ‖ πεος- κ. περιπλαγχθέντας
πλαγχθέντας ① Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὸν γινομένων ἁμάρτημα, ἐπιδιωξάντες, ὑπερτέως σφέας εἷλον. Ἐν τούτεων μὲν Ἀριδώλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβανδέων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δ', ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἕνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ ἐπιμάχῳ τῷ Σηπιάδα, μιῇ τῇ ‖ ἐσεγινο- κ. ἐπεγένετο
μένῃ καταπλέων ἐς Ἀρτεμίσιον ἦλω. Τούτους ① Ἕλληνες ἑζωγρησαντες καὶ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τοῦ Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμποισι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ὧν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ ἐκ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐς Βοιβηίδα ἐλθὼν δι' Ἑστιαιώτιδος ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἁμιλλᾶτο ποιησάμενος ἱππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῶν Θεσσαλίης ἵππου· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλωτίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὁ νόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέρρεσε τῇ στρατιῇ· ὃ ῥέεθρον, πινόμενος τῶν ἐν Ἀχαιίῃ ποταμῶν ῥεόντων, ὑδὲ ὅς μεγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἤπιδανος, οὐδὲ ἐστὶ αὐτέρεε, εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλλον δὴ τὸν Ἀχαιίης ἀπικόμενος Ξέρξης οἱ κατηγεμόνες τὸ ὁδὸν βουλόμενοι ποιῆσαι ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ὅτι χῶρον λόγιον, τὸ καλέεται τὸ ἱερὸν τοῦ ‖ Ἀφλυσίου Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐ- κ. Ἀμφικτυονικὸν
μηχανήσατο Φρίξῳ μέσῳ σφῶν Ἰνοῖ βουλεύσας· ‖ μυ- κ. μυστικὸν τὸν Α.
θῶν δὲ, ὡς οἱ θεοπρόπιοι Ἀχαιοὶ τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιουσδε· ὃς ἂν ἢ τῶν ἡλίκος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ὑπιτάξαντες ἔργεσθαι τὸ πρυτανηίου, αὐλοὶ φυλακὰς ἔχοισι· Λήιτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανηίον ① Ἀχαιοί· ἐπὶ τοῦτο δὴ ἐσελθὼν, ἐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε δὴ καὶ τοῖσι τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τουτέων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδρηκότες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνῳ δὲ πρεσβύτατος, ὀπίσω κατελθόντες, ἐπὶ ἀλίσκων δή, ἐσέλλοντο ἐς τὸ πρυτανηίον, ὡς θύσεταί τε ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθείς. Ταῦτα δὴ πάσχοισι οἱ Κυτισώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τοῦ χώρης ποιεύμενοι Ἀχαιοὶ οὐκ ἐθεσπρόπιον Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, ἔμελλον μιν θύειν, ἀπικόμενος ἐκ τοῦ Κυτίσωρος ἐκ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐῤῥύσατο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ὑπιγνουμένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μίσιν ἐθεὸς ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς τε ἐς ἄλσος ἐλήλυθε,

1 Facile cepere. 2 Non suffecit. Fluuiorum autem Achaiæ quum maximus sit Apidanus, ne hic quidem suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est*, Ne *hic quidem illi aquam abunde suppeditauit, sed parce tantum.* 3 Pro τῶν Ἀχαιῶν τῶν Ἀχαιίης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag. 441. pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτός τε ἔργετο αὐτὸ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ προήγειλε. τῷ τε Ἀθαμάντος ἀποχρέωντι τὸ οἰκίλιον ὁμοίως καὶ ὁ τέμενος ἐστέβετο. Ταῦτα μὲν δὴ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἐν Ἀχαιίῃ. ἀπὸ δὲ τούτεων τῶν χώρων ἵκετο ἐς τὴν Μηλίδα κατὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην ἔχει. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χώρος πεδινός, τῇ μὲν, θωρηκτός, τῇ δὲ, καρτὸς εἰνός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλῄει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεα πέτρας καλεόμενα. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπὸ Ἀχαιίης, Ἀνικύρη· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, διέχει εἴκοσι καὶ σταδίων δισχίλιος ποταμὸς, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας," ὃν μυθέων ἔβοσ- χ. τὸν βοσθέοντα τοῦ Ἡρακλέος καμόντος ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, διέχει δισχίλιος ἐξήκοντα σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε σταδίοισι ἀπέχει· ταύτην δὲ καὶ εὐρυχωρέστατόν ἐστι πασέων τὸ χώρης ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὶς πεπόλισται. διηκόσιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος, ὃ περικλῄει τε γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι ἀφανὴς τρηχὺς ἐς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. ἀφανὴς δὲ ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς Ἀσωποῦ ποταμοῦ ῥέει πρὸς τὴν ἀνατολὴν τοῦ οὔρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τούτων ῥέων ἐς Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. καὶ δὴ καὶ τὴν Φοίνικα ποταμὸν εὐνοτάτην ἐστὶ ἀμαξεύεσθαι μούνην δεδημένην. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδίοισί ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικός ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ παρρέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς. ἐν δὲ Δήμητρος ἐστὶ ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι Ἀμφικτύονος ἱερόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐς ἐκατόπεδον ἐποιήσατο τὴν Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ κατέλεγον· ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἔστι μὲν τῶν πρὸς ἑσπέρην Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ἔστι δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ πρὸς βορέην, Πύλαι. ἐς ἐκατόπεδόν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεχέατε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἀνέμου ἐχόντων πρώτων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον τε καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἀπὸ ταύτης τῆς ἠπείρου. Ἔστι δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ἐστρατοπεδεύοντο ἐν Πέρσῃσι ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

& ipſe ab eo abſtinuit, & idem ſuis copiis imperauit, domumque item poſterorum Athamantis ac fanum veneratus eſt. Hæc in Theſſalia Achaiaq;: à quibus locis proceſſit Xerxes in Melidem iuxta maris ſinum, vbi totum diem æſtus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic ſinui circumiectus eſt locus campeſter, alibi ſpatioſus, alibi arctus admodum. Suntque ipſi campo circumiecti montes editi atque inacceſſi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in ſinu vrbs ab Achaia euntibus eſt Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme ſtadiis abeſt, cui nomen inditum eſt Dyras, quem fama eſt emerſiſſe ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem ſtadiorum intercapedine alius amnis eſt, qui vocatur Melas, *id eſt*, *niger*. Vnde Vrbs Trachis quinque ſtadia abeſt, [1] ſita in ampliſſimo regionis ſpatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus eſt per quem Aſopus circa radices montis defluit. Ad cuius meridiem alius non magnus amnis eſt, nomine Phœnix ex his montibus in Aſopum defluens. Iuxta Phœnicem anguſtiſſimum viæ eſt: quippe qua muri coarctata modo plauſtrum duntaxat agi poteſt. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim ſtadiorum eſt interuallum, in quo vicus eſt nomine Anthela: quem præterfluens Aſopus in mare euoluitur: & ei locus ſpatioſus eſt circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum viſitur, & ſedilia Amphictyonibus, & ipſius Amphictyonis delubrum. ¶ Ceterum rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis caſtra habebat, Græci vero in tranſitu: qui locus à pleriſq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque caſtrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream ſpectant vſque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad auſtrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Perſam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum &

CXCIII CXCIV CXCV CXCVI CXCVII CXCVIII CXCIX CC CCI CCII

1 Hac autem maxime parte ſpatioſa eſt illa regio, à mari ad montes, iuxta quos eſt ſita Trachis. ſunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, eſt anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Aſop.

Mantic-

Mantienorum mille, totidem ex vtrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneſo aderant: ex Bœotis autem Theſpienſes ſeptingenti, Thebani qua-
CCIII dringenti. Præter hos euocati erant Locrenſes Opuntii cum omni copia, & Phocenſium mille. Ipſi enim Græci eos euocauerant, miſſis nunciis, qui dicerent ſe quidem præcurſores aliorum veniſſe, ceteros autem ſocios propediem expectari: tutelam vero maris eſſe in Athenienſium præſidio Æginetarumque, & eorum quibus res naualis iniuncta eſſet. nec ſibi quippiam eſſe formidoloſum. non enim deum eſſe qui bellum Græciæ inferret, ſed hominem: nec mortalem quempiam aut eſſe aut fore qui, ex quo natus eſt, mali exors ſit: & vt quiſque maximus eſt, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis eſſet qui bellum inferret, ab opinione eſſe caſurum. Hæc illi audientes, in
CCIV Trachinem auxilio iere. Erant his cum alij duces ſuæ quiſque ciuitatis, tum vero, penes quem ſumma imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Ageſilai, qui Doryagi, qui Leoboti, qui Echeſtrati, qui Hegeſis, qui EVryſthenis, qui Ariſtodemi, qui Ariſtomachi, qui [1] Cleonidęi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei
CCV fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiſcendæ: verum Cleomene ſine virili ſobole defuncto, & Dorieo iam non ſuperſtite, ſed & ipſo in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouiſſimus fuit Anaxandridæ liberorũ, habebatque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum ſe ad Thermopylas cõtulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erant: aſſumpſeratq; eos Thebanos quorum de numero feci mentionẽ, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de cauſſa

Μολυνέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ἦσαν δὲ οὗτοι ἀπὸ Πελοποννήσου πρῆγμα. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐλήλυθεσαν Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πάμπροθυμοι, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δὲ ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν τοῖσι ἄλλοισι πρόδρομοι, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, πρόθυμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἠθάλασσά τε σφι εἶη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ναυτικὸν στρατὸν παρεόντων, καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. εἶναι δὲ θνητῷ οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς μὴ πεφυκότι οὐ συμμίξαι. τοῖσι δὲ μελήσασι αὐτέων, μέγα ὀφείλειν ὧν καὶ ἐπελεύσεσθαι, ὡς ἐόντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν αὖτις. οἱ δὲ, ταῦτα πυθόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἕπετο μὲν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πρὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυσσόου, τοῦ Λεωβώτεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγησίου, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Δίξων γὰρ τῶν ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς Φερενίκου θυγατρὸς τὴν βασιληίην. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαίδος ἐρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τοῦτον ἐν Σικελίῃ, ἦλθε δὴ ἐς Λεωνίδεω ἀπέβαινε ἡ βασιληίη· ᾧ δέπερ πρεσβυτέρῳ ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (ἦν γὰρ ἔτι νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) ᾧ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας. ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε οὗτος κατεξεώσας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Θηβαίων δ' ἀπίκετο καὶ Θηβαίων οὗτος ἐς ἀριθμὸν λογισάμενος ἦλθον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes ſupra pag. 350. de Ariſtodemo qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Conſtantis ætatis viros. *Camer.*

τούτοις ταῦτα δῶ ἐποίησατο· Λεωνίδης μοῦνος Ἑλλήνων καταδαλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατημέλησε μηδίζειν. προεκάλεε ὦν ἐς πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπορέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δέ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν δὴ ἀμφὶ Λεωνίδην ἀπέπεμψαν Σπαρτιήτας, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἰδόντες σφέας ὀκνηροὺς γενομένους· ἐπαρτᾶσι γὰρ τὰ Κάρνεια σφι ἤδη ἐμποδὼν, ἔμελλον δὲ ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν παμπληθέι. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώντο καὶ αὐτοῖσι ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἤδη γὰρ κατὰ τωὐτὸ ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συνέπιπτε· οὐκων δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διαχειμάσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώντο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πρὸς πύλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περιεστερχεόντων τὴν γνώμην ταύτην, αὐτός τε μᾶλλον ἐφιζέτο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἵππια, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀπικνέεται δὲ ἔτι ἐών ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένην εἶπε ταύτῃ στρατιὴν ὀλίγην, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶεν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ κατασταθεὶς ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθωθὲν εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἵά τε ἦν καθορᾶσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάθανε τοῖσι κατὰ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔχειτο. ἔτυχον δὲ τότον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὁρᾶν γυμναζομένους τε τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. Θωυμάζων δὴ θεώμενος, ἐθωυμάζετο, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπέλαμψε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. ὅτε γάρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὀπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης,

Leonides dedit operam vt Græcos ſumeret ſolos, quod eos maxime inſimulabat quod cum Medis ſentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus an vna mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerent Græciæ ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eorum qui cum Leonide CCVI fuere, primos miſerunt Spartiatæ: vt his inſpectis alii ſocii in militiã proficiſcerentur, neve cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carnis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum: præcurſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum CCVII ſtatuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingreſſum Perſa aduentabat, metu perculſi de diſcedẽdo conſultabant. Ac ceteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum vt reuerſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent: huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrii, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuncios ad accerſendas ſubſidio ciuitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quam vt Medorum exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xer- CCVIII xes equitem quendam ad ſpeculandum quot illic eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguam copiam, eiuſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques vbi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, contemplatur aſpicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerant excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animaduertit partim ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac ceteris omnibus plane cognitis, per ocium ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem, cuncta quæ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens, CCIX

non

[1] non poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter,& hostē perdituri. Sed quū ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quem,vt venit,interrogauit horum singula,cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me,dum aduersus Græciam proficiscēremur, de his viris:& quum audisses loquentē hæc quæ euentura prouidebam, derisui habuisti.sed quanquam mihi summum discrimen est aduersus te rex veritatem tuenti,audias tamen nunc quoq; veritatem:Hi viri ad nobiscum pugnandū de ingressu venere,atq; hoc apparant.nam ita sese apud eos habet cōsuetudo: quoties edire animæ periculum debent,tūc capita comunt.[2] quod scies,si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus.Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimū atq; viros præstātissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur,interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus inquit, [3] Pro vano me ducas,nisi
ccx hoc tibi vt ego annuo,vsu venerit. Hæc dicens,tamen Xerxi non persuasit.Itaq; quatriduū Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorum atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans vt illos caperent viuos & in conspectū suum adducerēt. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque superuenientibus nihil tamen promouebant,etsi vehementer ingruebant:palam facientes cū aliis omnibus, tum vero ipsi regi,se quidem multos homines esse,at paucos viros. Fuit autem hic pu-
ccxi gnæ congressus interdiu. Post,vbi Medi se ægre tutabantur, tum vero ipsi se subduxere,Persęq; subeuntes excepere, ij quos [4] immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes:tanquam facile hostem profligaturi.Vbi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant,sed eodē modo pugnabāt, vtpote [5] longioribus hastis quam Græci vtentes,& in locis angustis,vbi nullus

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι ὅ τι εἴη, ὅτι προδοκιάζοιντο ὡς ἀπολούμενοι καὶ ἀπολέοντες τὴν δύναμιν, ἀλλ' (αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον (ν) Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπιχόμενον δὲ μιν ἤρωτα Ξέρξης ἕκαστα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν ὃ ποιεύμενον εἴη παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μέν μευ καὶ πρότερον περὶ τούτεων, ὅτε ὁρμεόμην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ταῦτα πρήσσοντα τοὺς ἄνδρας τοὺς νῦν ἐπὶ σὲ ἰόντας· ἀκούσας δέ, γέλωτά με ἔθευ, λέγοντα τὰ σοὶ ὁρῶν ἐκβησόμενα πρήγματα τοῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὰ ἀληθέα ἀσκέειν αἰνὰ σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νεῶν. (ν) ἄνδρες ὅδε οἱ ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν ἐς τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα προδοκιάζουσι. νόμος γάρ σφι ὅδε ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ὑπίσασο δή, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς ὑπομείναντας ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι τοῦδε οὐκ ἄλλο ἔθνος αἰδεσθὲν σε βασιλεῦ ὑπομενέει χεῖρας αἴρασθαι ἐόν. νεῶν γὰρ περὶς βασιλήιόν τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι περιστέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. καίτοι τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο ταῦτα λέγεσθαι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα οὕντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, οἷοί τέ εἰσι τῇ ἑωυτῶν στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρῆσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε (ν) Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, δῆλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι, μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμοφθείς· ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὲ ἐπεσίνεον, καὶ οὐκ ἀπελαυνόντο, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δὲ ἐποίεον παντὶ τεῳ, καὶ δὴ καὶ ἄλλοισι, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ συμβολὴ διὰ ἡμέρης. Ἐπεί τε δὲ (ν) Μῆδοι τρηχέως προσείποντο, ἐνταῦτα δὴ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῆσαν τοὺς ἀθανάτους καλεόμενοι βασιλέι, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε ὑπερτέους κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι σφι ὁμίλεον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο ἢ πρότερον οἱ Μηδικοῖ, διὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ

1 Coniicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita habere vt reuera se habebat,nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem,si hos ceteroſque qui Spartæ remanserunt subegeris,nullam aliam fore hominum gentem quæ contra te rex,*&c.* 3 In me vt mendacem consule. *Vel,De me vt mendace statue.* 4 *Cur ita vocarentur,supra exposui,pag.*410. 5 Breuioribus.

ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν τοῖσι ἀπείροισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὀκόσῳ ἐντρέψειε τὰ νῶτα, ἀλέες φύγεσκον δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπέκειντο. οἱ δ' αὖ καταλαμβανόμενοι, ἐστρέφοντο αὐτίοι ἐς τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο προσβαλεῖν οἱ Πέρσαι τῇ ἐσόδου πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ πανταχῇ προσβάλλοντες, ἀπήλασσον ὀπίσω.

Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα Ξέρξην θυμούμενον, τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν δὴ τῇ ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἔτερον δὲ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας κατατετρωματίσθαι τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν βέλτιον ἀλλοιότερον ἐφαίνοντο Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπήλασσον. Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος, τί χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε ἐς λόγους, ὡς μεγάλην τινὰ παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε σὺν ταύτῃ τοὺς μετὰ ταῦτα Ἕλληνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ ἐν τῇσι φυγῇσι, τὸν τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄργυριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δ' ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀνθηλην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐμνήσθη μούνοισι δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτεων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἶεν οἱ Ἐπιφθόνεες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ πεισηνάμενοι δῶρα οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καθυφάσθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόροι ἐπεκηρυξάν οὐκ ὅτι Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἄργυριον, ἀλλ' ὅτι Ἐπιάλτῃ

multitudinis erat vsus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter impetitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se conuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinem prosternebãt, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & cateruatim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret.[1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt. [2] nam sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quum conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipi- CCXIII tem quodnam in re præsenti consilium capesseret, Epialtes EVrydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cuius profugi pylagoræ Amphyctiones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam caussam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hũc in modũ Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama, Onetem CCXIV Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet coniectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Corydali, sed Epialtæ

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel. 2 Ita enim pugnabant vt qui existimarent, illos, vtpote paucos, saucios esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia licitati sunt, quod scilicet eum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc causssam scimus se fuga propripuisse, postremo, quod Onetes qui non erat Meliensis, ita demum tramitem illum nouisset si in ea regione multũ diuersatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Persas per montem circumCCXV duxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se confecturũ spondebat, probans, maiorem in modum lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem, *id est, sub crepusculum*, è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigauerunt: eoque inuestigato Thessalos deduxere aduersus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto muris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant. [1] Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat, quum nihil esset vtilis Meliensibus.

CCXVI Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac iuxta lapidẽ nomine Melampygum, ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc est, malitiosorum sedes*, vbi angustissimus callis est. Hac via

CCXVII atq; ita se habente Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerũt, à dextra OEteos montes, ad sinistram terram Trachiniorũ habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis euasserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terram, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam vltro à Leonide acceptã obsidebant. Hoc

CCXVIII autem modo Phocenses Persas ascendisse animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (vt res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere.

τῷ Τρηχινίῳ, πρώτως καὶ τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τὸν δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτεω ταύτεω τεκμαίρεσθαι οἴδαμεν. Εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτεω τεκμαίρεσθαι ὁ Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὸν ὡμίληκώς εἶη. ἀλλ' Ἐπιάλτης γὰρ δὴ ὁ συνεπαμύνας ὁ οὖρος· καὶ κῃ τεκμαίρεσθαι τὸν ἀτραπὸν τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἤρεστε τὰ ἐωυτοῦ ἔργα ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα πολλῇ χαρῇ ἠνώμωνος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἐπετήκεε Ὑδάρνης. ὥρμηντο δὲ περὶ λύχνων ἅψας ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὸν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ὄρεσι μὲν οἱ ὁπλιτέες Μηλιέες· ὄρεσι δὲ, θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ὅτι Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φραξάντων τείχεϊ τὸν ἐσβολὴν, ἔσω ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τούτου δὴ κατεδέδετο ἐοῦσα οὐδὲν χρῆσιμη Μηλιεῦσι. ἔστι δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς Ἀσωπίας ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῷ αὐτῷ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, τὴν πρὸς τοῦ ἑσπέρου ἥδε τοῖσι Λοκρίδων τοῖσι Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελαμπυγὸν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἐχουσαν οἱ Πέρσαι διαβάντες τὸν Ἀσωπὸν ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, τὸ δεξιὸν μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, τὸ ἀριστερὸν δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ σφεας ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ρυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, φυλάσσοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴ Φωκέες ὑπεδέξαντο, λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρεος, πᾶν ἐὸν δρυῶν ἀτίπλεον) ἦν μὲν δὴ νιφετὸς, φόβου δὲ θορυβοῦ πολλοῦ, ὡς εἰκὸς ὑπῆν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, αἰδά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι πρῶτα ἐσῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐς θωυμασὸν ἐλήλυθεσαν.

1 *De hoc loco vide quã alibi dixi.*

ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκηρυσσον ἐσατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, ἐίρετο Ἐπιάλτεα ποδαπός ἐὼν ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέπαστε τοῦ Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι ξυλίνοισι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τὸ οὔρεος κόρυμβον, ὑπισταμένοι ὡς ἐπὶ σφέας ὁρμήσοντο ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὕτω μὲν δὴ τοῦτο ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον ὄρεος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐόδοι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ τῷ αὐθημολοι ἔσαν οἱ ἀγγείλαντες τὴν Περσέων τὴν περίοδον, οὕτω μὲν ἐπὶ νυκτὸς ἐσήμηνάν· τέλος δὲ οἱ ἥμερησκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἅμα ἀμφαινούσῃ ἡμέρῃ· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ αὐτέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο ἀμφαιρεθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ ἀμφισκεδασθέντες, πόλις ἑκάστοι ἐτρέποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπολωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔφαινε εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλέω ἐέμι, Λεωνίδην, ἐπεί τε ἤθετο τοῦ συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας σὺν δίκῃ κινδύνου, κέλευσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχον. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ὀξηλείφετο. ἐμάντευσο γὰρ τοῦτο ἡ Πυθίη τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀπάσαν ἡυέσθαι ὑπὸ βαρβάρων, ἢ βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἐίρητο χρᾷ, λέγοντα ὧδε,

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐεικυῖαι ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ δ' ὅμως, οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος γ' ἡυέθλης
Γενθήσει βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος ὄρος.

1 quippe qui (vt in exercitu assueueratum fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidãs ne Phoenenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est 2 quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorũ missilibus multis crebrisque Phocenses quũ ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari aduersum se initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ij qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud CCXIX Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicauit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significauere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illucescente. Hîc inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendam suadebãt, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque vrbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingũt. Fertur autem ipse Leonides eos CCXX qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio venissent. Ceterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, posteaquam animaduertit socios ignauos & inuitos esse ad periculum subeundũ, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem speraſſe. Siquidem iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, ampliuaga colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.

1 Quum enim nullum aduersarium sibi occursurum speraſſent, in exercitum inciderunt. 2 Cuius

Nam

Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Οὐ γὰρ τῶν ταύρων φήσει μόνος οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μόνος οὐδὲ ἑφημὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶν ἕτερον λάχῃ πότμον ἀμοιβαῖον.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, crediderim solum ex Spartiatis remisisse socios potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abCCXXI isse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modo, qui ei vnicus erat, vna militantem missum feCCXXII cerit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque vna cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophilus Diadromei CCXXIII filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, compendiarius magis ac breuioris multo spatii quam circuitus montis atque ascensus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere: & isti tanquam ad necem iam multo magis quam à principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenque cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. vnde multi eorum in mare decidentes absumebantur, multo plures inuicem viui proculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Τοῦτά τε δὴ ὀπίσω μόνον Λεωνίδεω, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι δοκέει συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς ἡγεμόνας.

Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μοῦνον τὸν ἄλλον, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι ἐκ Μελάμποδος, τόν ἄπτηνα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι συβαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ὅστις Λεωνίδην ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δέ, ἀποπεμπόμενος, αὖτις μὲν οὐκ ἀπέλιπετο. τὸν δὲ παῖδα συστρατεύομενον, ἐόντα μουνογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐποίεον Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. Τούτεων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμιμνον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδεω καὶ τὸν μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπίσχων χρόνον, ἐς ἀγορῆς που μάλιστα πληθώρην τὴν ὁδὸν ἐποιέετο. καὶ γὰρ ἐπέσταλτο δὴ ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστὶ, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι ἀμφὶ Ξέρξεα ἐσπίπτουσι, καὶ ἀμφὶ Λεωνίδεω Ἕλληνες, ὡς τὸ ὀπίσω ἀναστρωφέοντες ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτατον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφύλασσον. ἐκεῖνοι δὲ, ἀνὰ τὰς πρηστέρας ἡμέρας κατεξιόντες, ἐς τὰ χαλεπώτερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμισγόντων ἔξω τῶν χαλεπῶν, ἔπιπτον πλῆθος πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὀπίσω δὲ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελεόντων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δὲ ἔτι πλέονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἐν δὲ λόγῳ οὐδεὶς τῶν ἀπολλυμένων.

---

1 Ac facere volentem vt id decus Spartiatarum duntaxat esset, remisisse soc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt & Græci itidem qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes, ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

ἅτε γὰρ ἐπισάμενοι τὰ μέλλοντα σφι ἔσεσθαι θάνατον ὑπὸ τῶν περιιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυσαν ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, ὀλιγοστεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τὰ ἰθυνέα ἦν ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, ἐν τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀριθμὸν τῶν τριηκοσίων. ἦν δὲ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνόματοι, ἐν οἷ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀταρνέω θυγατρὸς Φρατα γούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, καὶ οἱ ἔχοντι πάντα καὶ ἑωυτὸν ἐπέδωκε, ὡς μούνῃ ἐούσῃ τῷ τοκῆι τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὦθισμὸς ἐγένετο πολλὸς ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐπέφαναν τοὺς ἐνδυτίους τετράκις. τοῦτο δὲ σφι ἐγένετο μέχρι οὗ καὶ σὺν Ἐπιάλτῃ πρηνέες ὥρμησαν. ὡς δὲ τοῦτο ἤκουσαν ἐπύθοντο Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νῖκος. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ ὑπελθόντες τὸ τεῖχος, ἑλθόντες, ἵζοντο ἐπὶ κολωνὸν πρώτης ἀλέης καὶ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὄκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι ὑπολειπόμενοι καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίης ἐπισσάμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες καὶ δὲ, περιελθόντες πρόσθεν περισσαδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης. τόδε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τοῦ τῶν Τρηχινίων ὡς ἔποιεν οἱ βάρβαροι ἀπιέσαι τὰ ὀιστεύματα, ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὀιστῶν ἀποκρύπτουσι τὸν ἥλιον· τοσοῦτο ἦν τὸ πλῆθος αὐτέων εἴη. δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἶπαι (ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων ἥλιον, τοῦ σκιὴ ἔσοιτο πρὸς ἀνδρὸς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. τῶν τὰ μὲν καὶ δηλα τοιοῦτο ἔστι ἔπεα

Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montem circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum iam lanceæ diffractæ essent, nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspisque Arsamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumque conflictu, vt Græci [1] ter hostibus in fugam versis, cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eousque perstiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruentes, alii vndique circumuenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiūt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tantam eorum esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nunciare, si Medi solem obducerēt: se enim sub vmbra cum illis, nón in sole pugnaturos. Hęc & alia huiusmodi dicta

290

Φρ. Phrataguna

CCxxiv

CCxxv

CCxxvi

1 Quater

1 memo-

[1] memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hũc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eo loci vbi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

CCxxvii

CCxxviii

Terdecies centum hîc certarunt millibus olim,
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hîc peregrine [2] iacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Sparta haud sustinuit deseruisse duces.

[3] Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatem, inscripsit. Ex his trecentis duo, EVrytus & Aristodemus, feruntur [4] ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vna cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conueniisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignauia remansisse: EVrytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mandauisse: illum dato in agmen impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionẽ, tamen occumbere noluerit, necessario

CCxxix

φασὶ Διωνέκεα Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ τοῦτον δὲ τοὺς δύο λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα τοῦ σώματος ὁ Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ τούτῳ τῷ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγράψασθαι γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγράψασθαι. Τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ,

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. τῷ δὲ μάντι, τάδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχιὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν τοῖσι ἐπὶ τῇσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπιστήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι ξεῖνος ὁ ἐπιγράψας. Δύο δὲ τουτέων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, πρέον αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀπίσω θεῖναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμιλημένοι τε ἔσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ὑπ' Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὰ μέγιστον· ἢ εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοσέοντες, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἡγεμόσι· πρέον σφι τουτέων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελήσαντε ὁμοφρονέειν. Ἀλλὰ γνώμην διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, κελεῦσαι ἀγαγεῖν αὐτὸν τοὺς ὑπασπιστέας ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ ἀγάγοι ἡγήσεσθαι, καὶ μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα· τὸν δ', ἐσπεσόντα ἐς τὸ ὅμιλον, ἀφαφαρίζειν. Ἀριστόδημον δὲ, λιποψυχέοντα λιφαρίζειν. Εἰ μὲν νυν οἱ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλογήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὸν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μιῶν οὐδεμίην προφασθαι. νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐρεμένου προφάσιος, οὐκ ἐθελησάντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

[1] Mnemosyna sui aiunt, *id est, monumenta.* [2] Iacere, [3] *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur,* ὑπὲρ τούτων μὲν νυν καὶ σύλλογοι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ οἱ ἐπιστήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης &c. [4] Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μιλτώσας μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω φοβῶν λέγουσι Ἀριστοδημον ἐς Σπάρτην, καὶ δι' ταῦτα φασι τοῦτόν γε δὴ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τῦ στρατοπέδου, δέον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιῆφθαι· τὸν δὲ σὺν ἀγγελον αὐτῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποτμηθῆναι.

Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην πάσχων δι' τοιάδε, ἠτίμωτο· οὔτε γὰρ πῦρ τῶν τις ἔνανσε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ αὐτὸς ἔλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τεσσεκοσίων τούτεων, περιῆφθαι, τῷ οὔνομα εἶ Πανταίτης· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ἐπεὶ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τὰ Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὅπῃ κολωνός, ἀποσχόμενοι τούτεων, χεῖρας τε προέτειναν, καὶ ἔλεγον ἅπερ ἦν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ σφι τοῖσι βαρβάροισι ἔδοσαν βασιλεῖ· ἐπὶ τούτοισι δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ αἰτίοι εἰσὶ τοῦ πρώματος τοῦ γενομένου βασιλεῖ. ὥστε ταῦτα λέγοντες ἐπιεικνεῦντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τούτεων μάρτυρας. οὐ μέντοι γε πάντα γε τύχην ἐλάβοσαν· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἔλαβον βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν λόχους αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιληΐα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ καὶ παῖδα Εὐρύμαχον ἐόντα ἀνδρὸς ἀκοσμήτου γυναικὸς μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ πόλιν τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγωνίζαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, πρῶτα ἀρξάμενος ἐν-
» θένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός. τεκμαίεσθαι δὲ
» τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω.
» νῦν δέ μοι εἶπὲ κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαι-
» μόνιοι· καὶ τούτεων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε
» καὶ ἅπαντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν
» πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ πόλις πολλαί·

debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quę fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque eius qui vna mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonem igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, [1] quod eum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux erat Leontiades, [2] vi retenti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicauerunt: at vbi res Persarum superiores esse animaduertunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorũ omniũ magna est, & ciuitates multæ:

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur. 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt vna cum Græcis, necessitate adacti aduersus regis copias dimicarunt: at vbi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim [1] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: ceteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, vt-
CCxxxv pote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem præuidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque ceteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium & ceteræ ciuitates vltro tibi se dedent. Post
CCxxxvi hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudent, vt & fortunato inuideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cetera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

Ὃ δ' ἐθέλεις σκοπέειν, ἐπίστεο. ἔστι ἐν τῇ Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα· καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι. οἱ μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τουτέων ἐπικρατήσομεν; ἴθι, ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος. Ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι τρεφθύμως, δίκαιόν μέ σοι ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. Εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τεσσεράκοντας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν Λακωνικὴν χώρην. ἔστι δὲ ἔκ γε αὐτῆς νῆσος ἐπικειμένη, τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρτιήτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης καταπεδυκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, ἀεί τι τρεσσόμενος ἀπ' αὐτῆς τοιόνδε ἔπος οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὔτι σὺν στόλῳ τρεσειδὴς, ἀλλὰ μᾶλλα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων σὺν Λακεδαιμονίους. παρέξει δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηίου, τάδε σοὶ δεινοὶ ἔσονται μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τῷ πέρσῃ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀθηνέες ἤδη τὸ Λακωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἐὼ δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς, τάδε σοὶ τρεσσόμενα ἔστω· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν ἤδη γενομένων τρεσσόμενα ἔστω σοι. ἐκείνου δὲ ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὁ τε ἰσθμὸς ἔσται καὶ αἱ πόλις τρεσχωρήσουσι. Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς, ὑποδείσας τε τοῦ λόγου, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς ἐνδεχόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι θωρήσσοντι, ἢ καὶ τρεσσιδοῦ θρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ ξυνοῖσι τοιούτοισι χρεώμενοι Ἕλληνες χαίρουσι τῷ τε δυτυχέειν φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον ζηλόουσι. Εἰ δ' ὅτι τῆσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες ἐναυπηγήσαο τετρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τεσσεράκοντας ἀποπέμψας πλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γένονται αἰτίπαλοι· ἄλλης δ' ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, δεσμὸς χειρίστους τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ

1 Lacedæmonio agro

» ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος.
» Εἰ δὲ διαφανέεις, οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος,
» οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεωυτῦ δὲ διθέμενος εὖ, γνώ-
» μιλλον ἔχων τὰ τῷ ἀντιπολέμῳ μὴ ἐπιλέγεσθαι
» πρήγματα, τῇ τε στρατηίῃ τὸν πόλεμον, τά τε ποιη-
» σομένοισι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε
» αὐτοὶ ἑωυτῷσι περὶ φροντίζειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
» αὐτῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἢν ἴωσι ἐπὶ τὰ Πέρ-
» σησι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ πρηγμα ἀνιεῖσι. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαίμενες, οὕτω
» τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημά-
» ρητος δὲ λέγεται μὲν τὰ ἄριστα ἐλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώ-
» μη μέντοι ἐσοῦται ὑπὸ σεο. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό
» γε ἀνδέξομαι, ὅκως οὐκ βουλεύσεται τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
» γμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου
» σαθρότερος, καὶ τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ
» οὗτος πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δεινότατος τῇ σιγῇ·
» οὐδὲ ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολίτης ἀν-
» ὴρ τὰ ἄριστα τῷ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ
» περὶ πολλοῦ ἀρετῆς αὐτὸς (σπάνιοι δὲ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι)
» ξεῖνος ξείνῳ εὖ πρήσσοντι ὀρθῶς βουλεύσαιτο πάντων,
» συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα.
» οὕτω ὦν κακολογίης περὶ τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόν-
» τος ἐμοὶ ξείνου, παυστέον ἐστί. καὶ σέ γε κελεύω
λοιπὸν ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου. Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆιε διὰ τῶν
νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω περὶ ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς
τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε
ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν αὐτὰς αὐρῆσαι. δῆλά
μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ
καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης
πολλῶν δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεω-
νίδῃ. οὐ γὰρ ἄν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα προυπό-
μησε. ἐπεὶ ἡμέων μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα
ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. Καὶ
μὲν δὴ ταῦτά ἐποίεον τοῖσι ἐπετετάκτο ποιέειν.
Ἄνειμι δὲ κείσε τοῦ λόγου τὴν μοι πρότερον ὑπέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ
χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δὴ σφι
ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τῷ-
293 πρ θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος,
φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐ-
μοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐῶ δίκαιος Λακεδαιμονίοισι.

& inuicem terreſtris vna iter faciens, nautico erit auxilio. Quos ſi diſtraxeris, neq; tu illis vſui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipſius bene conſtitueris ſi aduerſariorum res apud te non agitaueris. Hîc illi bellum ſiſtent, hæc agent, tot numero ſunt. Illi enim per ſeſe ad ſibiipſis proſpiciendum ſufficiunt, & nos itidem ad proſpiciendum nobis. Quod ſi Lacedæmonii aduerſus Perſas in pugnã ibunt, impendentem ſibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc ſubiiciẽs Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi ſperat eſſe, id ſuadet: eius tamen ſententia à tua ſuperatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene conſultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta ſunt, & ex ipſa re coniecto. Quoniam ciuis quidem ciui ſecundis rebus prædito inuidet,[1] eumq; male odit: cum tamen patrio ſolo nihil eodem conſultante, quod optimum ſibi videtur, ſuadet: niſi procul abfuerit à virtute, quales pauci ſunt. Hoſpes autem hoſpiti proſpera fortuna vtenti, omnium eſt beneuolentiſſimus, eiq; conſulranti optime conſulit. Quapropter ab inſectatione, qua in Demaratum vteris hoſpitẽ meũ, poſthac[2] abſtinere te iubeo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæſos tranſiit, vbi erat Leonides: quem quum audiſſet Lacedęmoniorum regem eundemque ducem eſſe, iuſſit[3] abſciſſo capite in crucẽ tolli. vt mihi cum aliis multis indiciis, tũ hoc præcipue manifeſtum ſit, regem Xerxem maxime omnium excanduiſſe in Leonidem viuentem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquiſſet: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Perſæ maxime ſoleant viros in re militari præſtantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti ſunt. Redeo ad eam narrationem vnde mihi diſceſſum eſt. Lacedæmonii primi regem aduerſus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miſerunt: vbi reſponſum eſt id redditum cuius paulo ante memini. Acceperunt autem mirũ in modum. Demaratus enim Ariſtonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis beneuolus

---

1 Eumque taceto proſequitur odio. neque conſilium petenti ciui dederit ciuis quod putet eſſe optimum, niſi ſummum virtutis gradum attingat: quales pauci ſunt. At hoſpes hoſpiti, &c. *Poteſt illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abſtinere quemlibet iubeo. 3 *Vel, Caput eius abſciſſum.*

(vt &

(vt & ego arbitror,& ratio dictat) tamẽ hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, vt cõiectare licet,siue quod insultaret: Nam posteaquam Xerxes statuit aduersus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset,censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illic eradit: deinde in eorum ligno consilium regis exarat.quod litteris exaratum, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt,non poterãt eos Lacedæmonii interpretari,antequã (vt ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ vxor,Gorgo,illos admonuit,[1] ipsam rem interpretata, iubẽs ceram effringi. fore enim vt litteras in ligno reperirent.Ita ei auscultantes Lacedæmonii litteras repertas legerunt, easque deinde ad Græcos dimiserunt.

παρέσῃ ἐκκάζειν εἴτε δύνοιη ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχάρων. ἐπείτε γὰρ Ξέρξῃ ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσῃσι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἐδήλωσε Λακεδαιμονίοισι ἐξαπείλας. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δέ, μηχανᾶται τοιάδε· δέλτον δίπτυχον λαβών, κηρὸν αὖτὸν ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν ξύλῳ τῷ δέλτου ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν δέλτιον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι τοῖσι ταῖ ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ ἔφερον συμβαλέσθαι Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέμαρε, ἐπιφρασθεῖσα αὐτὴ, κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, ἐν ᾧ ὑπόψεσθαι σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

1 Quum rem animaduertisset, *vel*, *excogitasset*.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ο ΟΓΔΟΗ, ἐπιγραφομένη

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER octauus, qui inscribitur

ΟΥΡΑΝΙΑ.

VRANIA.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὴν ναυτικὴν στρατιὴν ταχθέντες, ἔσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Τοῦτο δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, σωσεπλήρεσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσερήκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρεσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. Ἐσαθροίσθησαν μὲν ὧν οὗτοι στρατευόμενοι ἐς Ἀρτεμίσιον. Εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὁ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. Ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐς Ἀρτεμίσιον, ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. Τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρεῖχον Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλείδεω. Ἀθηναῖοι γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἑψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέγιον ἔσεσθαι στράτευμα. Ἐπῆρε γὰρ κατ' ἀρχὰς 294
λόγος, πρεσβεύεσθαι καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὡς ὁ ναυτικὸς Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ἐπιτρέπειν. ἀπιξαίντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶχον Ἀθηναῖοι, μέγα ποιεύμενοι προσεῖναι τὴν Ἑλλάδα· καὶ γνόντες, εἰ σασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες. στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κακίων ἐστὶ,

ITAQVE hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naues centum viginti septem præbuere, iunctis sibi Plataensibus: qui etsi rei mauticæ inexperti, tamen strenue alacriterq; pro se illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenien sibus præbitas armauerunt: Æginetæ: [1] vndeuiginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Troezenii, quinq;: Styreenses, duas: Chii totidem, cum totidē pentecōteris, *id est, nauigijs quinquagenūm remorum.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septem penteconteris. Hæ naues ad Artemisium in statione erant: quarum quot quiq; præbuerint, mihi dictum est. Vniuersarum vero prēter penteconteros, ad Artemisiū coactarum, numerus fuit ducentarū septuaginta vnius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt EVrybiadem EVryclidæ filium. Nā socii negauerunt se, nisi Lacō esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitū qui futurus erat soluturos. Etenim iam inde ab initio, antequā in Siciliam ad societatem ineundā mitteretur, agitatū sermonibus erat tanquā expediret rem nauticam Athenien sibus permittere: cetterū recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciā superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu cōtenderent: recte sentientes. Nā intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

1 Octodecim:

quanto

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaq; ipsum intelligentes, non repugnãdum putauerunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa, iam de illius terra diiudicabant, superbiam Pausaniæ caussati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verum hæc posterius
IV gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, vbi viderunt & multum nauium ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemq; res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio [1] interiorẽ in Græciam. Quorum consultatione cognita, EVbœenses obsecrabant EVrybiadem vt aliquantulum temporis præstolaretur, vsquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Vbi non persuadent, ad ducem Athenienſium Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EV-
2 bœam perstarent donec pugna nauali
V decerneretur. Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est iureiurando interposito: Tu vero haudquaquam nos deseres, quem ego maioribus donabo muneribus quam quæ rex Me-
3 dorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad nauem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EVbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum interuertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant, quod putabant eam ab Athenienſibus
VI ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EVbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad
4 Aphetas circa diluculum venissent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si forte eos interciperẽt. Ceterum ex aduerso inua-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑπισάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ αὐτέτεινον, ἀλλ' εἶχον μέχρι οὗ καρτὰ ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὡρμηντο Περσέα, καὶ τῆς ἐκείνου ἤδη ἀγῶνα ἐποιεῦντο, τοτὲ φασὶν τὴν Παυσανίεω ὕβριν τοτὲ μὲν ὑπεξιόμενοι, ἀπέλυσαν τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δὲ οὗτοι καὶ ἐς Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπιγμένοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταπεφευγυίας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατὸν ἄπλητον πλέον, ἐπεὶ αὐτοῖσι τὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, ὁρμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω παραμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκπέμψωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβαίτες, οἱ Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὑπεμιαυτῷ τεσσεράκοντα τάλαντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείνωσι παρὰ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοῦτ' Ἑλλήνων ὑπαγορεῦσι ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς πρὸ ἑωυτοῦ δῆθεν διδούς. ὡς δὲ καὶ οὕτω οὐ παρεπείσθη, "Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ναυάρχων μούνος, φάρμακος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ μαχήσεσθαι· τοῦτον δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύγε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπί τοι ἐγὼ μέζω δώσω δῶρα, ἢ βασιλεὺς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ὑπὸ τὴν νέα τοῦ Ἀδειμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ" πληθύοντες δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέῃσι ἐχαρίσατο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἠπίστεον μεταλαβόντες τουτέων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ὑπὸ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καὶ ἐμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας τὸ δείλιον τὸ σφέτερον ἡμερώθη ἀπικέατο βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον τοὺς Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, ὁρμημένοι ἐς ἐπιχειρέειν εἴ κως ἕλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τοῦ παρος-

1 In Græciæ interiora.

πλοῦν ὥκω σφι ἐδόκεε, τῷ δὲ εἵνεκα· μὴ κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες τοῦτο πλώοντας, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φθάσαντάς τε δύφεγὴν καταλάβοι. καὶ ἔλπιον δῆθεν σφι φθάξεσθαι. ἔδοξε δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, σφι συμπρήσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκεινδυνεύσας δισκοσίας, τοῦτο ἔπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦ πλέουσαι Εὐβοίδι, κατά τε Καφηρέα, καὶ τοῦ Γεραιστόν, ἐς (ιβ) Εὔριπον, ἵνα δὴ τοῦ λάβοιεν. ⓘ μὲν, ταύτην ἀπικόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ὑπεκπλώοντες ἔξω συνῆλθον.

Ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπιδήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σωθησόμενον σφι ἔμελλε φανήσεσθαι τῶν τε περιπλεόντων, ὡς ἥκοντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο (ιγ) ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὅτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἐνῆν δὲ ἐν ταύτῃσι ἀνὴρ πάλῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ περὶ τὸ Πήλιον γενομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο. ἔτι ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ ⓘ πρόφασιν, ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἐς ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· ἐγὼ μάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐκ Ἀφετέων δρὺς ἐς τὸν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κατὰ ὀγδώκοντα διὰ τὸ θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέα περὶ αὐτοῦ τοῦτου· τὰ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα. τοῦ μέντοι τούτου γνώμην μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίων, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν τοῦ Εὐβοίδι. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες ⓘ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, σφίσι, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείνασάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην πλέντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλεούσῃσι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γενομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανέπλωον ὅτι τοῦ Βορέαο, ἀποπειρώμενοι

dendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obuiam tendentibus, fugam capeſſerent, [1] noxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacrificulus quidem euaderet. Igitur VII ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræſtum ad EVripum, ne circumuehentes EVbœam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obſepientibus, reliqua vero claſſe ex aduerſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naues miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignum quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de ſuo aduentu. His circummiſſis nauibus, reliquarum apud Apheras numerum inibant. In quibus recenſen- VIII dis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominum optimus vrinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſeruauit, multa & ſibi lucratus eſt: Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertū quonam modo illinc tranſierit, demiror tamen ſi verum eſt quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare ſubiiſſet, non priusemerſiſſe quam ad Artemiſium peruenit, octoginta ferme maris ſtadia emenſus. De hoc viro & alio memorantur, partim mendaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemiſium peruenisſe. Is vbi eo peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauium ad circumeundam EVbœam dimiſſarum. Hoc illi IX audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media nocte ſoluentes proficiſcerentur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Poſt, vbi nemo ſe ex aduerſo fert, obſeruato diei crepuſculo, ipſi feruntur in barbaros, animo expe-

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim euaſiſſent. quum tamen, vt quidem illi conſilium inibant, ne igniferum quidem fuga ſupereſſe oporteret. Q. d. *Rationem enim inire volebant qua omnes ad vnum in ſuas manus venirent, & ne ignifer quidem elaberetur. Eſt enim τῷ αὐτῶν λόγῳ quod dicimus A leur conte, aut, Selon qu'ils faiſoyent leur conte.*

riundæ

riundæ fortunæ cum in pugnando tum
x in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducesque paucis cum nauibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naues educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naues, suas vero multo plures atque velociores. Itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumueniri illos, quorum neminem animaduerterent esse rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur vt ipse primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenixi ensibus sermo atque respectus. Græci, vbi eis signum datum est, primùm conuersis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi, & à fronte. mox triginta barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Chersis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauem hostium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æschrei filius: idemque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis diremti sunt: & Græci quidem Artemisium reuecti, barbari vero ad Aphetas, multo maius opinione sua certamen experti. In hoc prœlio, solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rem tractu soli in
xii Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu cõsternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum

αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὀρέοντες δὲ σφέας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται ⓐ Ξέρξεω καὶ ⓐ στρατηγοὶ διεκπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μεμηλότα ἐπενείκαντες, αἴνεον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντες σφέας ἀπαιτέως αἱρήσειν. Εἰκότα καὶ ἀρτία ἐλπίσαντες. Τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἀμείνονα πλωτάς, καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλοῦντο
1 ⊙ αὐτὰς ἐς μέσον. Ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν θυμὸν ἔχοντες. νοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορῇ τε ἐποιεῦντο μεγάλῃ, ὀρέοντες προσεχομένους αὐτούς, καὶ ὑπισάμενοι ὡς σοφίῃς αὐτέων ἀπονοσήσει· (οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἀμιλλᾶτο ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλεῖν, ἵνα τοι καὶ μισθὸς παρὰ βασιλέος λάμψηται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, ἀντιστρόφοισι τοῖσι βαρβαρικοῖσι γινόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήλασαν· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο ἐν ὀλίγῳ πρὸ ἀπολαμφθέντες, καὶ κῦμα. Ἐνταῦτα τελέουσι νέας ἀμφὶ σοισι τῶν βαρβάρων, καὶ ⓐ Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα ⓐ Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτὸν, πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ θρίσιον ἔλαβε ἔπαθλον. τοῦτον δὴ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. ⓐ μὲν δὴ Ἕλληνες ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, ⓐ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀνὴρ Λῆμνιος, μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ⓐ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. Ὡς δὲ ὑφέση τε ἐγεγόνεε, καὶ μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς
4 νυκτός, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου. ⓐ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ὀξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ τάς τε πρῴρας τῶν νεῶν εἱλέοντο, καὶ ἐπαίρεσαν τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. ⓐ δὲ γραπτῶται ⓐ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον καθίσταντο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ

1 *Id est, Res naufragio demersa.* 2 Nauium proris adnoluebantur,

ἦκον. ὡς γὰρ ἡ καὶ ἀναπνεύσαι σφέας ἐκ τε τῆς
ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ ὑμομήνου κατὰ Πήλι-
296 ον, ὑπολαβὲ ναυμαχίη καρτερή· ἐκ δὲ τῆς ναυ-
μαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ
κατὰ θάλασσαν ὡρμημένα, βρονταί τε συνεχέες.
καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ τα-
χθεῖσι αὐτέων περιπλώειν Εὔβοιαν, ἡ αὐτὴ μὲν ἐοῦ-
σα νύξ, πολλὸν ὦν ἔτι ἀργαλεωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν
πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέκειτο. καὶ τὸ τέλος σφι
ἐγένετο ἄρρητον. ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών
τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ κοῖλα τῆς
Εὐβοίης, φερομένοισι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδόσι
τὴν ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποι-
έετό τε πᾶν τοῦτο θεοῦ ὅκως αἱ ἀξιοπλοΐαι τῶν Ἑλ-
λήνων τῷ Περσικῷ, μηδὲ πολλῷ πλέον εἶεν. οὗτοι
μὲν νυν περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.
Οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι
ἡμέρη ἐπελάμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας·
καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίη ἄ-
γειν ἐν τῷ παρεόντι. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθε-
ον νέες τριῆρεις καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗται τε δὴ
σφέας ἐπερρώσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην
ἐλθοῦσαι, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν
Εὔβοιαν πρήγτορες εἶεν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γε-
νομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥ-
ρην, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. ταύτας
δὲ διαφθείραντες, ὡς βυθέγνη ἐγένετο, ἀπέπλω-
ον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ
δεινόντι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων,
νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρ-
ξεω δείματα ἔχοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἐπὶ σφᾶς Ἕλληνας
μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ προσκελευσάμενοι, κατὰ μέ-
σον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς
αὐταῖς ἡμέρῃσι τάς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ
τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς
ὁ ἀγὼν τοῖσι περὶ θάλασσαν τὸν Εὐρίπου, ὡς-
περ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἔσοδον φυλάσσειν.
οἱ μὲν δὴ προεκελεύοντο ὅκως μὴ προήσουσι ἐς τὴν
Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, οἱ δὲ ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν
στράτευμα διαφθείραντες, τὸν πόρον κρατήσουσι.
Ὡς δὲ τάξαμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, οἱ Ἕλλη-
νες ἀτρέμας εἶχον περὶ τὰ Ἀρτεμίσιον. οἱ δὲ
βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τὸ ναυτικόν, ἐκυ-
κλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες

deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quę ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna nauali, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarum in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox contigit. At iis XIII quibus negocium datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quod eos dum in pelago ferrentur inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenentes tempestas ac pluuia adorta est, quum essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quo Græcæ classi par redderetur id nauium quod superat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ concaua periere. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV rant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, [1] naues suas stabilierunt, satis habentes, quũ male rem gessissent, quietem agere in præsens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduentu illis tum animum addiderunt, tum nuncium attulerunt, eos barbaros qui EVbœam circumuehebantur, tempestate illa quæ extiterat cunctos interisse. Itaque Græci eadem qua pridie obseruata hora profecti, naues Cilicum inuasere. Quas vbi corrupere, & nox aduenit: iterum se ad Artemisium receperunt. Tertio die bar- XV barorum duces, tum indigne ferentes [2] à tantula se classe vexari, tum à Xerxe supplicium timentes, non expectandum sibi amplius censuerunt vt Græci priores pugnam capesserent, sed instructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eosdem dies & hæc naualia prœlia & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de transitu arcendo. & Græci quidem sese adhortabãtur ne barbaros intrare Græciã sinerent: barbari vero, vt Græcorum copiis profligatis, transitu potirentur. Procedente autem Xer- XVI xianorũ classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci

1 Naues suas loco non mouebant. *Vel, Naues immotas sinebant.* 2 Se tantulam suam classem profligare. *Id est, In periculum conijcere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

ex aduerso prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum est. nam Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis nauibus & mutuo incursantibus: resistebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaque multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, sed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicantes vtrique ab
XVII alteris abscessere. Hoc in prœlio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii nauauerunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naues cum ipsis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius: qui domestico sumptu ac propria
XVIII naui cum ducentis viris militabat. Vbi vtrique libenter in diuersum abiere, ad suas stationes sese recepere. Græci autem dirempto prœlio reuecti, etsi cæsorum corporibus ac naufragiis potiti erant, tamen quod male affecti essent, præcipueque Athenienses (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de
XIX fugiendo [1] in vlteriora Græciæ deliberabant. Themistocles, reputans, si ab amicitia barbari Iones & Cares abduceret, fieri posse vt reliquos superarent, dum EVbœenses pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eisque dixit se astutiam quandam habere, qua speraret optimos quosque sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditque, ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quisque mactaret. satius enim esse suorum copiis illos potiri quam hostem. Ac monuit vt suis quisque popularibus præciperet ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempus opportunum curam fore, vt sine noxa abirent. Hoc illis probatum
XX quum esset, accensis ignibus ad pecora est itum. Nam EVbœenses, contempto Bacidis oracullo, tanquam nihil dicente, neque exportauerant quicquam, neque importauerant: & velut impendente eis bello, res sibi quoque ipsis obscuras effecerant. ita enim habebat de his oracullum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul absint.

ἐπῳκέπλεόν τε καὶ σεσώμεσθον. ὧν τοῦτον τὴν νεομαχίην ἀμφοτεροῖσι ἀλληλοισι ἐξήνεικε. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπίπτε, ταραχθέντων τε τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἐπιτρεπουσέων σφὶ ἀλλήλας. ὅμως μέντοι αὐτέσχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ ἔδοξε ἔμπειρον ἐόντα, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δὴ ἔτι πλείονες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω ἠγωνίζοντο, μέχρις οὗ χωρὶς ἐκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μετὰ τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἀείσθυσαν· οἱ ἄλλά τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτῶν σὺν ἀνδράσι ἔλαβον Ἕλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην νέες ἔδοξαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δὴ πρὸς οἰκίῃ πρὸ ἐκ χρημάτων, ἐς ἐστρατώσατο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκίῃ νηΐ. Ὡς δὲ διέφυγον ἄριστοι ἑκάτεροι, ἐς ὅρμον ἠπείγοντο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἀριθμηθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπελλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, πεπηρέως δὲ πολεφόρεον, καὶ οὐκ ἤκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσειαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἔσαν, δρησμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀποῤῥαγείη ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ Ἴωνάς τε Καρικούς φύλον, οἵπερ ἔπλωον τῶν λοιπῶν κατύπερθε πλέεσθαι, ἐλαφρύνοντας τὰ εὐδόκιμα τῶν ἐπιτηδείων πολεμέειν ἐδόκεε σφι ἐπὶ τὴν θάλασσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλαμήν, τῇ ἐλπίζει τὸν βασιλέος συμμάχους ἀπὸς πόσιν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νεῶν ἐς τοσοῦτο προεγώρεε. ὅτι δὲ τοῖσι κατήκουσι τῶν ἡμέων τάδε ποιητέα ἔδοξε εἶναι σφι ἔλεγε· τῶν τε τροπαίων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅκως ἐθέλοι κατὰ ἡδονὴν χρέωσον γὰρ εἶναι τὸν τραπέοντα ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους· τῶν δαίνυσθαί τε τοῦτο τῇ ἑωυτῶν ἕκαστος πυρὶ ἀναχαίειν, κομιδῆς δὲ περὶ τὸν ὦρον αὖτις μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. Ταῦτα ἤρεσε σφι ποιέειν καὶ αὐλίκα πῦρ ἀναχαυσάμενοι, ἐτράποντο τοὺς τροπαίους. Οἱ γὰρ Εὐβοέες τῶν χρημάτων Βακίδος χρησμὸν ὡς τάδε λέγοντα, ὅτε ἐξεκομίσαντο τάδε, οὔτε τοῦτον ἐσεδύσαντο, ὡς πρήσσοντο οἱ πολέμιοι. τροπαῖα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ τρόπαια. Βακὶς γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπὸ χθὸν πολυμηκάδας αἶγας,

1 In Græciæ interiora

τούτοισι ὦ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε πρεσβύτερά τε καὶ τοξοδοκιμώτατα ναυτέων, πρὶν σφι συμφορὴ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐώρησαν, πρὶν ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρβύς, τῷ προσετέτακτο καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλίσσειε ὁ ναυάρχης σφέας, σημήνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐόντι. ὡς δὲ αὐτῶν ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τεινηντέρῳ ἦν ἢ καταλαμβάνῃ νεώτερον πρῆγμα. ἔστι ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμαινέ σφι τὰ γεγενημένα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς διαβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἀλλὰ ἔκ τε τῶν ὑποζυγίων ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν. Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι, ὑστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀρίστας πλωούσας διειλέξατο Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο παρὰ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐτάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ὅτι τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλεύμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν παρ' ἡμέων γένεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν δοκέει τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες ἐπὶ καὶ νεῶν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἵστασθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τοὺς Κᾶρας δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. Εἰ δὲ μηδέτερα τούτων οἷόντε γίνεσθαι, ἀλλ' ἔτι ἀναγκαίης μέζονος κατέχεσθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγένασθε, καὶ ὅτι ἀρχὴν ἦν ἡ ἔρις τοῖσι βαρβάροισι ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γένηται. Θεμιστοκλέης ὦ ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφοτέρῃσι νόοισι, ἵνα ἢ λάθοντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ, ἐπεί τε ἀπειρήθη, καὶ ὀφθείη πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν συμμαχέων αὐτοὺς ἀπώσῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαῖος, ἀγγέλων δρησμὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ἐπ' ἀπιστίης μὲν ἀγγέλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προσκατόπτας. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλλὰ ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὅτε χορὸς οἱ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέσον μέζει μέσαι ἡμέρης,

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat vt in pleriſq; aduerſa fortuna vterentur. Dum hæc iſti agebant, aduenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas genere Anticyrenſis, cui datum erat negocium cum expedito nauigio actuario, vt renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cũ lembo ad nunciandum iis qui ad Artemiſium agebant, ſi quid noui pedeſtribus copiis contigiſſet. Hic igitur Abronychus aduenies, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum geſta erant. Qua iſti re audita non iam ſibi differendum abitum putauerunt: ſed vt quique locati erant, abſceſſerunt: primi, Corinthii, poſtremi, Athenienſes. Quorum Athenienſium velociſſimis nauibus delectis, Themiſtocles ad aquas potabiles ſe conferens, in lapidibus litteras incidebat: quas poſtero die Ioues ad Artemiſiũ venientes legerunt, in hæc verba: Viri Ioues, haud iuſte facitis, militantes aduerſus patres, & Græciam tedigentes in ſeruitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) ſtate à nobis: ſin hoc facere non poteſtis, [1] ſaltem nunc ſitis in medio. quod & ipſi facite, & Cares vt faciant obſecrate. Quod ſi horum neutrum agere licet, & maiori neceſſitate eſtis obſtricti quã vt poſſitis deſciſcere, in re gerenda, dum pugnam conſeremus, ſponte agatis inſtrenue, memores à nobis vos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principiũ à vobis extitiſſe. Hęc Themiſtocles (vt arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit, vt ſi litterę regem laterent, Ioues induceret ad deficiendum à rege ad ſe: ſin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Ioues, vt à prœliis naualibus ſummouerentur. Poſtquam autem hæc Themiſtocles inſcripſit, extemplo vir quidam Hiſtiæus nauigio aduectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemiſio profugiſſe. Illi homine, quod fidem non haberent, ſeruari iuſſo, naues veloces ad rem explorandam miſerunt. qua re per iſtos nunciata, ſimulatque refulſit ſol, omnis claſſis addenſata ad Artemiſium contendit: vbi ad meridiem vſque immorata,

1 *Videntur hic mendoſa eſſe Græca exemplaria: ſed ex coniectura elicitur hic ſenſus*, Et vos è medio nobis ſubducite. *Id eſt*, *Subducentes vos ne in medium aduerſum nos prodite. Vel*, *Subducite vos, ne vobis prodeundum ſit, &c. Vocantur autem Athenienſes Ionum patroni vt ſupra, pag. 403.* 2 Suſpectos.

mox ad

mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eo appulſi, vrbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionem agri Hiſtiæi maritimoſque vicos omnes percurſauerunt.

XXIV ¶ Dum iſti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, ceteros depreſſa foſſa humauit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eam humum exagitauit, foliiſque conſtrauit. Præco vbi ad Hiſtiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire viſum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui ſe ſuperaturos ſperauerant copias regis. Hæc denunciante præcone, mox

XXV nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi viſere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant qui ſtrati iacebant, quũ etiam [1] ſeruos cernerent. [2] Itaque res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadauera fecit, rem profecto ridiculam, vt mille iacentes extarent, ceteri vero conferti eundem in locum quater milleni comportati ſitique eſſent. Atque hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerunt: poſtero autem claſſiarii Hiſtiæam ad claſſem remeauerunt. Reliqui qui cum

XXVI Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugę venerunt, victus inopes, & operam ſuã præſtare cupientes: qui in conſpectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Perſis, tum vero à quodã præcipue, de Græcis, quidnam illi agerent, reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis præmium eſſet propoſitum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt eſſe qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam, [3] quæ apud regem pro timida eſt habita. Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniam, ſilentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

ὃ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἱστιαίων καὶ τῆς Ἐλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἐόντων, Ξέρξης ἐπειμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς πᾶν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσαντο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἔσαν νεκροὶ 198
ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τούτων ἀπολιπόμενος ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρους ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλάδας τε ἐπιβαλὼν, καὶ ξύλα ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντων τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῶν βουλομένων ὑμέων μεταδίδωσι, σκηνήσαντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θηήσασθαι ὅκως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἦλπισαν τὴν βασιλέος δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων ἀπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἦλθον θηήσεσθαι. Διαφθαρέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πρῶτοι δὲ ἐπῃρέατο τοὺς νεκροὺς εἶναι πρώτους Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς Εἵλωτας. οὐ μὴν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς διαφθαρέντας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, ἃ δ' πρῶτοι ἔκειντο ἀλλέες συγκεχυμένοι ἐς τὠυτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταῦτα μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς τέλεα ἐτέλεσαν· τῇ δ' ὑστεραίῃ ἃ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ὅπῃ τὰς νῆας, ἃ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐς ὁδὸν ὥρμεον. Ἦκον δὲ σφι ἀγόμενοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐπεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, ἐπυνθάνοντο ἃ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας· τὰ ποιέοντες ἕλκοιντο μεγάλων πόνων τοσούτων ἐόντες. ἃ δὲ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν, καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι δὲ ἆεθλον εἴη σφι προκείμενον, καὶ ὅτεῳ ἀγωνίζονται. ἃ δὴ εἶπον, τῆς ἐλαίης νενικηκότι διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὤφλεε πρὸς βασιλέος. πυθόμενος γὰρ ὅ τι ἆεθλον εἴη οὐ στέφανον, ἀλλ' ὅ χρήματα, οὐκ ἐνέσχετο σιγῶν, εἶπέ τε πρὸς τοὺς τάδε, Παπαὶ

1 Helotes. *quod erat ſeruis Laced. peculiare nomen.* 2 Sed enim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes circa ſuorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidem certe iſtud erat, horum, *id eſt, barbarorum*, cadauera mille duntaxat iacentia conſpici, illorum autem iacere quatuor millia, eundem in locum confertim congeſta. *Illud autem γελοῖον (id eſt, ridiculum) non de re ipſa ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiſcenda hac impoſtura fuerit.* Quod ad verbum, *ita Gallica lingua expreſſeris, Et de faict c'eſtoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que, &c. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quod illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.* 3 Propter quam à rege pro timido eſt habitus. *vel, ignauo.*

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομέ-
» νους ἡμέας, οἳ οὐ χρημάτων ⟨W⟩ ἀγῶνα ποιεῦν-
ται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶπε-
ρηπο. Ἐν δὲ τῷ μεταμέσου χρόνῳ ἐπεί τε ὁ ἐν
Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ
πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐχθροὶ ἐόν-
τες ἀεί ποτε, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου πρώτεροι καὶ ὁ καρπα-
ἐσβαλόντες γὰρ πολλῷ στρατῷ ἐπῆλθον τε ⟨Q⟩ Θεσσαλοὶ
καὶ ⟨Q⟩ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολ-
λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλῆος στρα- 10
τηλασίης, ἐπαύσθησάν τε ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ πρὸς
ἐφθήσθην τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθη-
σαν ἐς ⟨W⟩ Παρνησσόν, ⟨Q⟩ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην ⟨W⟩ Ἠλεῖον, ἐνταῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σο-
φίζεται ἀνδρῶν τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἐξαρε-
τοὺς τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, ἀσπίδας τε τούτοις, καὶ
ταῦτα ἄπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήκατο τοῖσι Θεσσα-
λοῖσι· προεῖπας ἀνδράσι, ὃ ἂν μὴ λευκωθέντα
ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. Τούτους ὦν αὐτοὺς φυλα- 20
κὰς τῶν Θεσσαλῶν προβαλόντας, ἐφοβήθησάν, καὶ
δόξασαι ἄλλο τι εἶδος τέρας· καὶ μετὰ τὰς φυλα-
κὰς αὐτὴ ἡ στρατιή, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων
ἐγκρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς
μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς
Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύ-
της τῆς μάχης, ⟨Q⟩ μεγάλοι ἀνδριάντες ⟨Q⟩ περὶ ⟨W⟩
τρίποδα στρεφόμενοι, ἐμπροσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν
Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακέα-
ται. Ταῦτα μὲν νυν ⟨W⟩ πλέον εἰργάσαντο τῶν
Θεσσαλῶν ⟨Q⟩ Φωκέες, πολιορκέοντας ἐωυτούς. ἐσ- 30
βαλόντων δὲ ἐς τὸν χῶρον τὸν ἵππων αὐτέων, ἐ-
λυμήναντο αὐτίκα. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἡ ὁδὸς κα-
τὰ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ ταφρον μεγάλην ὀρύξαν-
τες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ‖ ταύτην κατέθηκαν. 28. αὐτὴν
χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλ-
299 λῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλον-
τας. ⟨Q⟩ δὲ, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φερ-
όμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνταῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δὴ σφι
ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔγνωσαν ⟨Q⟩ Θεσσαλοὶ, πέμ- 40
» ψαντες κήρυκα, ἠνέρθουν τάδε, Ὦ Φωκέες, ἦ-
» δη μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ ἐόντες ὁμοῖοι ἡμῖν.
πρόσθεν

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit. ¶ Eo interim tempore post XXVII acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, vtpote iis infensi, cum semper antea, tum præcipue post nouissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, quum ipsi Thessali & eorum socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac male mulctati. [1] nam quum ad Parnassum vsque processissent Phocenses, secum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias huic huiusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tam ipsos quam arma illinit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto vt quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, vt tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarum huius pugnę factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis visuntur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc XXVIII Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursauerat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est iuxta vrbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humumque desuper iniecerunt, eamque reliquo solo exæquauerunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo XXIX Phocensibus infensi Thessali, misso caduceatore ita dixere, [2] Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares?

1 Quumque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla* πρότερον δ' ὦσαν *ad Phocenses retulit, quod tamen de victoribus dici rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorem induxit fortasse prapostera interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nomina tiuus pro genitiuo absoluto positus, videlicet οἱ Φωκέες ἐχόντες, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων· quod nihil aliud est quam si, omisso illo participio, ita (& quidem multo breuius) dixisset τῶν Φωκέων μάντιν Τελλίην ἐ Ἠλεῖον σοφίζεται τοιόνδε. Qua obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest.* 2 Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogatiue hac legit, quum tamen vera verbi γνωσιμαχέω significatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &

qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro
XXX damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denunciabant, quod soli Phocenses inter eius loci homines cũ Medis non sentiebant: idq; nulla alia caussa (vt ego coniectura comperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorum fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarunt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquam fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renunciatis
XXXI adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris exiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis [1] podeon angustus illic octoginta non amplius stadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Peloponneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionem ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sen-
XXXII tiebant. Posteaquam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant, [2] qui vertex est iuxta vrbem Neonem illic sitam, nomine Tithorea: eoque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campũ) omnem tamen agrum Phocensem incursauerunt: (sic enim ducebantur à Thessalis) & omnia quæ nacti sunt, igni ferroque vastarunt. Vrbes etiam ingressi, ignes in sacras ædes iniecerunt.
XXXIII Nam peragrantes eam iuxta Cephissum amnẽ, cuncta populati sunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Chara-

προθάντες γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρήμων ἐκεῖνα ἡμῖν ἐώδμεν, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νεῶν τε πέρι τῶν βαρβάρων τοσούτων δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἔσεσθαι τῆς γῆς ἐκπαθαι καὶ πρησολυδραποδίσασθαι ὑμέας. ἡμεῖς μὲν τοῦτο ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν ἡγεέσθω αὖτ' αὐτέων πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου· καὶ ὑμῖν ἐπιδεχόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὸν χῶρον ἀποτρέψειν.

Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μοιῶοι τῶν ταύτη αὐθεφπων οὐκ ἐμήδιζον· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εἰκάζω) κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τῶν Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τοῖσι Ἑλλήνων πύθοιο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον αἰ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, πρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἑκόντες οἱ προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀπώσεσθαι οὐ τοῦτο λόγῳ, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐφράζοντο ἡγεμόνες τῶν βαρβάρων τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης ποδεὼν στεινός ταύτη κατατείνει, ὡς τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἥ περ ἐὼν Δωριεὺς ἐπαλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα μὲν οὐκ ἐσίνατο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὶ μὲν οὐ Φωκέας οὐκ ἀπέφευσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ καὶ ὑπερφὴν λέγεσθαι ὄμιλον τὸ Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν, κειμένην ὑπὸ ἑωυτῆς. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ ἀπηνείχθησαν, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῶνες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον στρατόν. ὁκόσα δὲ ἐπέλαβον, πάντα ἐπίφλεγον καὶ ἔκαιον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐμίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. Παρεύθορμοι γὰρ ταύτη ποταμὸς Κηφισὸς ποταμοῦ, ἐξ ἧσσων πάντα· καὶ κατ' μὲν ἔκαιον Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαρά-

1 *Quidam*, Tractus angustus. *Alij*, Prominentia angusta. *Camerarius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hac in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuum circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.* 2 Est autem multitudinis etiam capax vertex Parnassi, qua ad vrbem Neonem vergit, sesursum sitam: vocaturque ille *vertex* Tithoreæ. *vel, Tithoreus, vt conueniat cum voce Latina Vertex masculin. gen. vt* Τιθορέα *cum Græca femin.* κορυφὴ. *Sic paulo post* κορυφὴς *meminit vocatæ* Τιθορέης. *Lego autem* κατ' ἐμὲ ἐὼν ἑωυτῆς, *pro* κατ' ἐμὲ ἐὼν ἑωυτῆς, *sed ne illius quidem lectionis sensus satisfacit.*

δρίω, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα οἱ ἐστὶ ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἦν δέ τις καὶ ὧδε, καὶ νῦν ἔστι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τὰ μὲν δὴ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ γυναῖκας διώκοντες ἐπὶ λόφον τῶν Φωκέων τοὺς ὄπισθε οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίοισι δὲ τοῖσι Δαμιεύμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὴ ἤδη διχομενομένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐχάζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηνέων, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς τὴν τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τὰς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τούτῃ ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅτι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέδραμον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσινάμφεον. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιέων, καὶ Αἰολιδέων. ἐπορθέοντο δὲ οὗτοι ἀποκεκλιμένοι τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξωσι τὰ χρήματα. πάντα δὴ πάντα ἐπίστανται τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἀμείνονα ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δέ, πυθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκεατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα χώσωσι γῆς κατορύξοντες, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλον χῶρον· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ περὶ κατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τὰς Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀπῆλθον ἀπωικείσκοντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἔλειπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἄγγελοί τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ὁπίσσω ἰόντες, καὶ ἀπόρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης,

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est, fluminis accolas*: & Abas, vbi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisque compluribus exornatũ; in quo, vt tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrũ posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis vniuersi sentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. ¶ Ceteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hâc ab aliis seiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœsi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amouerent: se enim suffecturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putauerunt, liberis vxoribusque in Achaiam traiectis. Plerique igitur vertices Parnassi supernauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi vrbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est, vaticinum*. Postea vero quàm barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

XXXIV XXXV XXXVI XXXVII

cui nomen erat Ceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclaui, quæ [1] intus propoſita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod oſtentum iis Delphis qui aderãt perrexit nunciatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [2] quod eſt ante templum, tum vero etiam maiora quam ſuperius prodigia repræſentata ſunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actum eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignum. quum enim barbari ad ſacellum Mineruæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt deuoluti, permultoſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Mineruæ vociferatio iubilatioque extiterunt.

XXXIX Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, vt fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (vt ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [4] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes atque inſequentes. Hos autem duos Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & AVtonoum, quorum fana viſuntur: Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Mineruæ: AVtonoi vero, prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram vſque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros deuoluta peruenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit.

XL ¶ Græcorum autem claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienſes, tum vt liberos atque vxores ex Attica ſubducerent, tum vt conſultarent quid ſibi agendum eſſet.

τῷ οὐνόματι ἰῷ Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα πρόκειμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, ἃ οὐκ ὅσιον ἦν ἄπασθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦλθε Δελφοῖσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ μέλλοντι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνοίης Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γεγενημένου τέρεος. θωῦμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο καρτα ἐστί, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ. τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα, καὶ ἅμα πρώτων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπὶ τοῦσι ἐπίοντες οἱ βάρβαροι τὸ ἱρὸν τῆς Προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπεσον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀποῤῥαγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφεων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς Προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτεων πόνων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεσε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντας σφέας, ἐπικαταβάντες, ἀπέκτεινάν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ περιεόντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἐλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ ἀκουσθῆναι μέμνημαι) ὡς σφεῖς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἐόντας, ἑπασθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. Τοὺς δύο δὲ τούτους Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φυλάκου τε καὶ Αὐτονόου· τῶν τὰ τεμένεα ἔστι περὶ τὸ ἱρόν. Φυλάκου μὲν, πρὸ αὐτοῦ τοῦ ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς Προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πλησίον τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τὴν Ὑαμπείην κορυφήν. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένεϊ τῆς Προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ ἐνέσκηψαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτεων μὲν νέων τῶν ἀνδρῶν αὖτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Οἱ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα καλέει τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδέηθησαν αὐτέων σφεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοῖ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς δή, τῷ βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται.

---

1 *Ex ijs quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum eſſe ἔξωθεν.* 2 *Videtur potius προνοίης eſſe cognomentum Mineruæ, à prouidendo ita dicta: niſi forte legis Valla προνοίης, qui pro eo quod hic* Fanum, *ſtatim* Sacellum *dicit, & Ædem. Cuius interpretationem ſequendo quæ paulo poſt habetur, videlicet* Fano Mineruæ protemplaris, *hic reponendum fuerit*, Mineruæ quæ eſt ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, *(quod videlicet modo dictum fuit)* Martia arma conſpecta fuiſſe extra templum extantia ſua ſponte: *vel, à ſeipſis. i. ſine vllius opera*) ſed quæ illud ſequuta ſunt, inter quælibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, præ quibuſlibet ſpectris, aut oſtentis.* 4 Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes. 5 *Id eſt, Per medium barbarorum.* 6 *Id eſt, Atque ita mulctati à templo ſe receperunt.*

ὅπῃ γὰρ τοῖσι κατήκοισι φρήμασι βουλὴ ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. εὑρόντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πρὸ τῆς Βοιωτίης τοὺς κατημένους Βάρβαρον, τοῦτο μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, ἀκούοντες δὲ ἐπιτειχίζοντας τὸν Ἰσθμὸν αὐτοῖσι τείχεϊ τὴν Πελοπόννησον, τοῦτο πλείστου τε ποιεύμενοι ἐκείνους ἐξελεῖν, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. τοιούτων δὴ ἐπιφανέντων, οὕτω δὴ ἐδεήθησαν σφέων σχεῖν τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ ὅς δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγινάν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ποιῆσαι, τοῦ χρηστηρίου τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπουργέειν. καὶ δὴ καὶ τοῦτου εἵνεκα ὧδε ἤκουσα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐν δόμοισι ἔσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ὑπαιμιδίῳ τελέοισι προθύμιον. τὰ δ' ὑπαιμίδια, μελιτόεσσά ἐστι. αὐτὴ δὲ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν ἀεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἐκ ἐφάνης. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀποπελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ἐπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὴν στρατιήν. Οἱ μὲν δὴ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς στόλος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πόγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεύνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν ἦν ἐπὶ τῶν αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατεύοντο δὲ οἵδε· ὧν μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἔοντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδνικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὑστατοπορμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquam opinione fruſtrati: quippe qui quum putaſſent inuenturos ſe Peloponnenſes ad excipiendum barbarum in EVbœa ſubſidentes, horum nihil inuenerant, ſed audiebant illos Iſthmum muro ſepire, hoc plurimi facientes vt ipſi ſupereſſent, & terram ſuam obtinentes tutarentur, omiſſis ceteris. Hæc Athenienſes quum audiſſent, ita ſocios obſecrarunt vt ad Salaminem ſiſterent claſſem. Quo aliis appulſis, Athenienſes in ter- XLI
ram ſuam profecti, propoſuere edictum vt qua quiſque Athenienſium ratione poſſet ſeruaret liberos atque domeſticos ſuos. Ibi plurimi eorum ſuos in Trœzenem miſerunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro ſe quiſque properantes ſua pignora exportare, quod vellent oraculo obſequi: & ante omnia, quod Athenienſes aiunt ingentem anguem arcis cuſtodem in templo fuiſſe obſeruatum. Et tanquam re vera eſſent quæ dicunt, ſerpenti menſtrua non ceſſant libamina proponere quæ ſint è melle confecta: quæ quum ſemper ſuperioribus temporibus depaſcerentur, tunc illibata manſerant. Id quum ipſa templi antiſtes indicaſſet, eo magis Athenienſes eoque promptius deſeruere arcem, tanquam à deo etiam deſtitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad caſtra nauigauerunt. Poſteaquam autem eos XLII
qui ab Artemiſio ſoluerant, ad Salaminem ſubſtitiſſe audierunt reliqui claſſiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nem vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ ſunt naues quam ad Artemiſium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemiſium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienſes. Quæ claſ- XLIII
ſis ex his conſtabat: Ex Peloponneſo Lacedæmonii ſedecim naues præſtabant: Corinthii, totidem quot ad Artemiſium præſtiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenſes, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionenſibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouiſſime profecti. Nam Hermionenſes Dryopes ſunt, ab Her-

ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ
XLIV copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam ceteri naues præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſſam, quod quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, vbi iuxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe conuerterant. ita dum in ſuis conſeruandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant, Cranai nominati: ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus.
XLV Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda.
XLVI Ex inſulanis autem Æginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naues præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Iones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & ceteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum iuſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter ciues illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtriq; Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terrã barbaro & aquam negauerunt.

τοῦ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐς ἑξηκοντόροι. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας δὴ ἄλλους, πρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μοίρους. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλαγομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγένοντο κατὰ Χαλκίδα, ἀποβαίνουσι Πλαταιέες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, ἐπὶ ἐκκομιδῇ ἐτράποντο τῶν οἰκετέων, οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτι μὲν Πελασγῶν ἐόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοί, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅτι δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπὶ δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλήρωμα παρεῖχοντο ὅ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἐχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, πεντήκοντα παρεῖχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, πεντήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσὶ Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τὴ δὲ νήσῳ πρότερον οἰνώνυμα ἐκάλεον Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἑπτὰ Ἀρτεμισίῳ εἴχοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι· μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ πρείγοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ καὶ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ ὅτε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσὶ Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς πρεῖχοντο νῆας τὰς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κηῖοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκοντόρῳ, ἐόντες σύμφοροι μάλιστα οἵδε Δρύοπες καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐς ἑξηκοντόρους. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοίρας νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐς ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσὶ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκ ἑκατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐντὸς τουτέων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἐβοηθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος. Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, πεντηκοντέρους παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρεῖχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τεσσεράκοντα καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς Σαλαμῖνα συνῆλθον ἐστρατηγοὶ ἀπὸ τῶν ἐνθευμένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προτιθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν ἐπὶ χώρων ἐγκρατέες εἰσί. ἤδη γὰρ Ἀττικὴ ἀφείτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπῶν περὶ προηγέετο. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι τῶν λεχθέντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τόνδε λόγον, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι οὐδεμία ἐπιφανήσεται βοηθείη· πρὸς δὲ τὸν Ἰσθμὸν, ἐς τὸν ἑωυτῶν ἥξοισι. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν βάρβαρον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ πάσην αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς πεμπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτέων ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήου. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάς τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Βοιωτίδος τὴν Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο βάρβαροι, ἕνα αὐτὸν βουλευσάμενοι μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τοῖσι ἑτέροισι μησὶ ἐγένοντο τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέουσι ἔρημον δὴ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους βυσσοῦχοι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἑόντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ, καὶ πό-

Intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phayllus, vir [1] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et ceteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id est*, *biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Iones. Summa nauium, præter penteconteros, fuit trecentæ [3] quinquagintaocto. Quæ posteaquam ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter eorum duces consultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent sententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipsi potirentur, commodissimum foret pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de ceteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum sententiæ in hoc cõgruebant, vt profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quod, si male pugnassent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in insula nullum subsidium ostendebatur: ad Isthmum vero dabatur ad suos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnensium redderetur, aduenit quidam Athenienſis nunciatum iam Atticam barbarum esse ingressum, eamque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Platæam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas ciuitates non sentire cum Medis. A traiectu autem Hellesponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum mensem triuere transeundo in Europã, tres alios dum in Atticam peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: vrbemq; desertam cepere, paucis quibusdam Athenienſibus in tẽplo repertis, necnõ quæstoribus ærariis,

XLVII

XLVIII

XLIX

L

LI

1 *Id est*, Ter in certamine Pythico victor. 2 *Atqui ipsemet huius libri initio penteconteros interpret.* nauigia quinquagenum remorum. 3 Septuagintaocto.

& homi-

& hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus, [1] simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non
LII naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quē Areion pagon Athenienses vocant, hūc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiam inscenso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quod eos expugnare non posset.
LIII Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt.
LIV Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuncium miserat, conuocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant exequuti sunt. Cuius rei cur
LV mentionē fecerim exponam: Est in arce hac, Erechthei (qui fertur fuisse terri-

κὴ πάντας αἰδεῶπους· οἱ Φερξάμβοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἠμιόνους τε τοὺς θέντας ἅμα μὲν ἐπ' ἀθενίης βίου ὁκοῖ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα· τοῖς δ', αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον τὸ ἡ Πυθίη σφι ἔλεγε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀναλωτὸν ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶ τὸ χρησφύγετον καὶ τὸ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμβοι ὅτι ἦν κατὰ λόγιον τῆς ἀκροπόλιος ὄρθον, ἦν Ἀθηναῖοι καλέουσι ἄρήιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὁκως εὐπετέα τοῖσι εἴη τοῦτο οἷσι τοιοῦτοι ἐγένοντο ἐπιθυμέοντες ἄψασθαι, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα, ἐνημμένα Ἀθηναίων πολιορκεόμενοι, ὁμοῦ ἠμιώντο, καὶ οὐδὲν ἐς τὸ ἔμπροσθεν ἔτι ἐποίεον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τὸ φρήγματος ἐνδεδεκότος· οὐδὲ λόγοισι τοῖσι Πεισιστρατιδέων ἐπεσφερόντων τοῖσι ὁμολογίης ἐδέκοντο. ἀμυνόμενοι δ', ἄλλά τε αὐτεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ ἐπεσίοντων τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὰς πύλας, ὀλοὰς ἔχοις ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξεα ὅτι χρεὸν συχνὸν ἀπορέηισι ἐνέχεσθαι, τὸ δυνάμενον σφεας ἑλεῖν. Χρόνῳ δὲ ὅκου τῶν ἀπόρων ἐφαίνετο δή τις 303
ἔξοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀτθίκην τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, γνώσεσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἐμπρεσθεν μὲν ὦν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθεν δὲ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀόδου, τῇ δὴ οὐδὲ κατὰ τι τῆς ἐφύλασσε, οὔτ' ἂν ἤλπισε μηχοτέ τις κατὰ τοῦτο ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησαν ἀνέμοις κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι σφεας ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας Ἀθηναῖοι ὅτι τὴν ἀκρόπολιν, μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτρέποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέφθειρον, τὸ ἱρὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ πάντα τελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγέλοντα τὴν πρεοῦσαν σφι εὐπραξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τὴν κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ ἦν ἐπομένους, ἐκέλευε ἕκαστα τῷ σφετέρῳ θύσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιον ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. τοὺς δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτεων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου

1 Simul quod oraculum inuenisse sibi viderentur. *i. oraculi sensum, siue mentem.*

τῆς νηός, ὃν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θαλάσσῃ ἔνι· τὰ λόγῳ πρὸς Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐσιόντας περὶ τῆς χώρης, μάρτυρια γενέσθαι. ταύτῃ μὲν τῇ ἐλαίῃ ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι ἀναβάντες θύειν ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πήχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔχοι τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον φόβου ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον χρῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποπευσόμενοι. τοῖσί τε ἔτι παρεσκευασμένοισι αὐτέων ἐκυρώθη περὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ ἀπαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα τὴν νῆα, ἐπῆλθε Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀπάγειν τὰς νῆας πρὸς Ἰσθμόν, καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὔτ' ἄρα νῦν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, εἰ σοὶ μέλει πατρίδος ναυμαχήσεις. τῷ γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέφονται. καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε ὑμέας αὐδεφότερος ἀνήρ, ὥστε μὴ οὐ διαφθαρῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἰ ἔστι δέ τι μηχανή, ἴθι, καὶ πειρῶ διαφέρειν τὰ βεβουλευμένα, εἰ πως δυνήῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτὸ μνέειν. Καρτὰ δὴ τοῦ Θεμιστοκλέος ἥρεστε ἡ ἐπιθυμίη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦιε ὅτι τάχιστα τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν κοινόν τι ῥῆμα συμβάλλειν. ὁ δὲ αὐτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβαίνοντα λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος καταλέγει πολλὰ τε πρότερα καὶ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτῷ προσβάλλων, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀπέγνωσε χρηίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι καὶ Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ Εὐρυβιάδεα προθεῖναι λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολλὰ μὲν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι,

gena) templum, in quo olea est & mare, vt apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hãc igitur oleam vna cum cetero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege iussi erant rem diuinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascẽdissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narrauerunt. ¶ At Græci qui apud Salaminẽ LVI erant, vbi nunciatum est vti res circa Atheniensium arcem se haberent, eo perturbationis deuenere vt nonnulli è ducibus nõ expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naues irruerent, ac vela tollerent tãquam profecturi: ceteriq; qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prœlio nauali decernẽdum. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naues cõscenderunt Ibi Themistoclem pergentẽ ad nauem LVII sciscitatur Mnesiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipsis decretum esset: & quũ ab eo audisset decretum esse vt ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti inquit, à Salamine proficiscantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisq; patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci pores, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EVrybiadem à sententia reuocare, vt hic perstet. Themisto- LVIII cles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle se de negocio communi cum eo colloqui. Hunc ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitq; vt è naui prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congrega- LIX ti sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis

1 Pro Peloponneso, *alibi vertit.*

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiotum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadem conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorum quempiam accusare) sed aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi 1 accedens, nauale hîc prœlium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimum expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos vna comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemque Græciam in discrimen adduces. Sin autem id 2 feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primum si in arcto conflixerimus, nos, paucę naues cum multis, profecto [1] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis seruatur, vbi nostri nunc liberi collocati sunt & vxores. [2] Est & alia hîc caussa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: quo caue (si sapis) ne istos ducas. Quod 3 si id quod spero continget, vt classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque vsquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: vnde nobis lucrifaciemus quæ seruauerimus, Megara, Æginamque, atque Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. [3] Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ indulgere. Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimantus, iubebat silere eum, vtpote cui patria non esset: quin etiam Eurybiadem non

οἷα καὶ τὰ δεόμενος. λέγοντες δὲ αὐτῷ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ πρεσβύτατοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ, ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε σκείνων μὲν ἔτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὶ ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρήσονται (πρέσβεων γὰρ τῷ συμμάχων, οὐκ ἐφερέ οἱ κόσμον οὐδὲ νὰ κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἐστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτεων τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀντίθες γὰρ ἑκάτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἧκιστα ἡμῖν σύμφορον ἐστί, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τὴν δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγινάν, ἢν περ καὶ τἆλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πεζός. καὶ οὕτω σφέας αὖτις ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. ἢν δὲ τἀ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοιάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὑρήσεις. πρῶτα μὲν, ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς πολλὰς, ἢν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὴν κρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστὶ ἐν εὐρυχωρίῃ δέ, πρὸς ἐκείνων. αὖτις δὲ, Σαλαμὶς πρόκειται, ἐς τὴν ἡμῖν ἐπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ πρόκεσθαι μάλιστα χρεών· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων, πρὸς ναυμαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. οὐδὲ σφέας, εἴπερ γε φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τἀγὼ ἐλπίζω γενήσεται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσὶ, οὔτε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν πρόσονται βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἑκαστέρω τῆς Ἀττικῆς· ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμῳ. Μεγάρεισί τε καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιον ἐστὶ τὴν ἐχθρὴν κατὰ τώυτὸ γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι αὐθρώποισι, ὡς τὰ ἐπίπαν ἐθέλειν γίνεσθαι· μὴ οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς αὐθρωπίνας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπιφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τὸν μὴ ἔχοντα πατρίδα, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ

304

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus, 2 Sed & hoc inter cetera est quod in primis amplecti debes: Hîc manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa vtplurimum at si qui agitent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐὼν ὑπιφθίζειν ἀπόλι αὐδρί. πόλιν γὰρ ⓦ Θεμισοκλῆα πρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ ⓐ προσέφερε, ὄφρα ἠλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμισοκλέης κεῖνόν τε καὶ σὺν Κορινθίοις πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἐωυτοῖσι ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ χῶρος μέζων οὐδὲν κείνοισι, ἔστ' ἂν δικόσιαι νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων ἀλκὴν ὑπιόντας ἀποκρούεσθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπιφραμμένα, Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μάλα ἔστεαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀναπείσεις τὴν Ἑλλάδα. ὅτου γὰρ ἡμῖν τὸ πολέμου φέρεται αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πίθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἐχρῆν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σῖριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥτις ἡμετέρη τε ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἐοῦσα, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὑφ' ἡμέων αὐτέων δέεσθαι κλαδίην· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μοιρωθέντες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμισοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, ἰὼν τοὺς ⓦ Ἰσθμὸν ἀναγαγὼν τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐλίνοντο ἀξιόμαχοι ⓐ λοιποί. ταύτῃ δὲ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας ναυμαχέειν. Οὕτω μὲν ⓐ δὴ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀχρυβολισάμενοι, ἐπί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ προσκυδάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι βουλεύεσθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ὑπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίεον ταῦτα. βουλόμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὑπὲρ δὲ Αἰακοῦ καὶ τῶν ἄλλων Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγινάν. Ἔφη δ' Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ ὧδε Μήδοισι λόγιμος γινόμενος τῶν ⓦ χρόνον, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἔρημος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημάρητῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κη πεισμυρίων·

sinere virum extorrem sententiam dicere, & ita demum id sinere quum vrbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenererturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & vrbem multo maiorem quam illis, [1] vnde naues ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum inuadentes possent propellere. Hęc quum LXII
ratione significasset, ad EVrybiadem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ euersor. totum enim belli momentum nobis naues sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [2] sicuti sumus, vbi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim iam nostra est: & quã, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themisto- LXIII
cles EVrybiades [3] edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenienſibus desereretur: quibus deserentibus, iam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, LXIV
ij qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparerent tanquam prœlium nauale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum vt Æacidas in auxilium inuocarent. [4] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauemque ad Æacum & ad alios Æacidas inuocandos Æginam miserunt. Narrabat autem LXV
Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse vna cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseque puluerem triginta ferme millium virorum procedentem ab Eleusine: & quum

1 Tantisper dum essent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. posse propulsare. 2 Ita vt nos habemus i. Iam nunc, & nihil innouantes circa rerum nostrarum statum. 3 In diuersam à priore sententiam adducebatur. Vel, Ad sentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diuersum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat. 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa nimirum Salamine, Aiacem Telamonemque inuocauerunt, ad Æacum autem ceteroſque Æacidas inuocandos nauem Æg. misi.

demi-

demitarentur quorumnam hominum esset ille puluis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate [1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Athenensibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiusque copiis quæ sunt in continente; sin ad classem quæ ad Salaminem est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Athenensium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, vt nec ego te nec alius quispiã hominum queat eripere. quamobrem tene silentium. hęc autem expeditio diis curæ erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat. [2] Ex illo autem puluere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque alios testes citans. LXVI ¶ Classiariæ autem Xerxis copię, vbi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidemque diebus ad Phalerum præsto fuerunt. Nec vero minori (vt mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atque Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insulanos, præter quinque ciuitates, quarum nomina superius commemoraui.

ἀποφαυμάζειν τε στρεας Ⓦ κονιορτὸν, ὅτεων κοτὲ εἴη ἀνθρώπων, καὶ ᾠδήν τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ Ⓓ φαίνεσθαι τὴν φοινὶν εἰ Ⓦ μυστικὸν Ἴακχον. εἰ δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων Ⓦ Δημάρητον ἔιρεσθαί τε αὖθις ὅ,τι ὁ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὖθις ἦ εἶπαι, Δημάρητε, σὺκ ἐσιόχως οὐ μεγά τι σῖνος ἔσεσθαι τῇ βασιλῆος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον ὁ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐπὶ λιμοείην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν γε καταιχθῇ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέι καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσεσθαι· ἢν δ' ὀπίσω τὰς νῆας τρέψηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, Ⓦ ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι αἰεὶ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ Κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὸν φόβον τὸν ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ ἰαχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ Ⓦ λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γὰρ τοιέες βασιλῆα αἰνείχθῃ ταῦτα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλήν· καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. ὡς εἰ σὺ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. Ⓦ μὴν δὴ ταῦτα πρῆγμα ἐξανύσειν. ἐν δὴ τῷ κονιορτῷ καὶ φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθέν, φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος, ἔπειτα στρατοπέδου τοῦ τῶν Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ αὐτὸς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταστάμενος. Οἱ δὲ ἐς Ⓦ Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπεὶ ἐν Τραχῖνι ἐνεπάμφθησαν τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην, ἐπιμείναντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον διὰ Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τοσῇσι ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς μοὶ ἐμοὶ δοκέει, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. αἰτιήσω γὰρ τοῖσι τε ἐκ τοῦ χειμῶνος αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοῖσδε οὕνεκα τότε οὐκω ἐπομένους βασιλέι, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ νήσους Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας πλὴν τῶν πόλιος τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem puluerem ac vocem ortam esse nubem.

ὅσῳ γὰρ δὴ προσέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ
Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα εἵπετο. Ἐπεὶ ὦν
ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πρότερα, πλὴν Παρίων·
Παριοὶ γὰρ ὑποληφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐπεφράδοντο
τὸν πόλεμον τὴν ἀποβήσεται· ἐπεὶ δὲ ἐπίκοιτο ὡς ἀπίκοιν-
το ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ὅτι
τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξας τε καὶ πυθέσθαι τῶν
306 ὅτι πλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προ-
ῆζε, πρῆσαν μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφε-
τέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν. καὶ ἵζοντο, 10
ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ ἐτετάχεε. προσῆν δὲ
τοῖσι μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεύς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ὅτε
δὲ, ὦν λοιποὶ ὡς ἀπίκοιντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ
κ. πείσετο. ναυμαχίῃ" ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθε ἠρώτα ὁ Μαρ-
δόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, ὁ μὲν ἄλλοι κατὰ
κα. ἐποίεον τὠυτὸ γνώμῃ" ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίῃ 1
ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς
» βασιλῆα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακί-
» ςη γὰρ μοῖρά ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, 20
» οὔτε ἐλαχίςα ἀποδεξαμένη, δέςποτα. τὰ δὲ εἰκὸς
» γνώμῃ με δίκαιόν ἐςιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχά-
» νω φρονέουσα ἀρίςα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι τάδε
κα. αἰ γὰρ » λέγω, Φείδεο τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίῃ ποιέεο." τοῖ
» γὰρ ἀνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι
» κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικός. Τί δὲ πρότερος
» δεῖ σε ναυμαχίῃσι ἀναχινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν
» τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὁρμήθης ςρατεύεσθαι;
» ἔχεις δὲ τὰ ἄλλα Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵςαται οὐ- 30
» δείς· οἱ δέ τοι αὐτέων ἦσαν, ἀπήλαξάν σφεας οὕτω ὡς ἐκεί- 2
» νοισι ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ πρή-
» πολεμίων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἢν μὲν μὴ ἐπει-
» χθῇς ναυμαχίῃ προθύμως, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ
» ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προσβαίνων ἐς τὴν Πελο-
» πόννησον, εὐπετέως τοι δέσποτα χωρήσει τὰ νοέων ἐ-
» λήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι αὐτέ-
» χνοι οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας διασκεδάσεις τάχ' ἂν πόλις
» ἑκάστη φεύξεται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρεα σφίσι ἐν τῇ
» νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε εἰκὸς οἶκος,
» ἐν σὺ ὅτι τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς κρέσσων πολλὸν 40
» ςρατοῦ, ἀπεργμένην τοῦ ἐκεῖθεν αὐτέων ἥξοντας·
» τάδε σφι μελήσει περὶ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέ-
» ειν. ἐν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δείμαίνω μὴ
» ὁ ναυτικὸς ςρατὸς κακωθεὶς, κρέσσον προσδηλήσ-
» ηται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τάδε ἐς θυμὸν βάλλῃ,

nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, LXVII poſtquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [1] relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & eorum audiendi ſententias. Eo profectus vbi præſedit, aſſidentibus qui accitu eius aderant, ſuæ quoque gentis tyrannis ac nauium præfectis, vt cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatum ſingulos, prœlium nauale faceret necne. Poſteaquam Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circumiens interrogauit, ceteri quidem eandem dixere ſententiam, iubentes fieri prœlium: Artemiſia vero, Hęc, inquit, I Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad EVbœam geſtis ignauiſſimam extitiſſe, neque minima contuliſſe in te, domine. ideo, quum talis ſim, æquum eſſe, ea quæ in rem tuam maxime eſſe ſentio, demonſtrare. Itaq; hoc tibi ſuadeo, vt nauibus parcas, nec prœlium nauale facias cum iis viris qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto feminis viri. Quid enim neceſſe habes omnino venire in diſcrimen pugnæ naualis? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem ſumſiſti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obſiſtit? Qui tibi obſiſtebant, ita ſummoti ſunt vt eos decebat. Quo autem ego re- 2 caſuras hoſtium res arbitror, id exponam: Si non inſtabis pugnę nauali committendæ, ſed claſſem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipſe in Peloponneſum, tunc tibi, domine, ſuccedent ea quorum gratia veniſti. neque enim diu tibi reſiſtere Græci poſſunt, ſed dilabentur, & abs te ad ſuas quiſque vrbes defugient. quoniam neq; commeatus eſt eis in hac inſula, vt ego audio, neque, ſi tu in Peloponneſum pedeſtres copias duces, hic eos credibile eſt perſtituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus faciẽda curaturos. At ſi pugnam naualem gerere ap- 3 properabis, vereor ne copiæ nauticæ malè re geſta pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiã rex in animũ dimitte:

1 Quum remanſiſſent, 2 Me, quæ nec in naualibus ad Eubœam prœliis me ignauiſſime geſſi, nec minima præſtiti, par eſt, domine, ſententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua eſſe cenſeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec prœlium nauale cum iis viris &c.

vſu ve-

vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Idcoque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorum censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla vtilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunque ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passure ab rege, quem vetaret pugnam facere naualem: at ii qui male consultum illi volebant inuidebantque, vtpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant eius quam dixerat sententia, tanquam peritura. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum jam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilominus vt [1] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: itaque constituit
LXX spectaculo pugnę naualis interesse. Classiarii, vbi nunciatum est illinc esse soluendum, classem Salaminem versus ducunt, & per ocium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quominus prœlium committerent, (nox enim interuenit) in posterum diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnenses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienssium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua
LXXI terra sine præsidio relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex vrbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neque diurno neque
LXXII nocturno. Hi autem è Græcis fuerunt qui ad Isthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonii,

ὡς τοῖσι μὲν χρησταῖσι τῶν ἀνδρῶν κακοὶ δοῦλοι φιλέοισι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δὲ ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Πάμφυλοι, τῶν οὐδὲν ὄφελός ἐστι σοὶ εἶναι. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἔσαν φίλοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοῦτο λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχέειν ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαθόμενοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τελεομένῃ παρὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀναχρίσει, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπειὶ δὲ ἀνωιείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, καρτά τε ἤνθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σοφὴν εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον ἐφαίνετο. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδόξας· πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθέλοντας κακὸν εἶναι, ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ τότε δὲ αὖτις παρεσκευάσατο ἀναγκάσεσθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀπῆγον τὰς νῆας ὅπῃ τὸν Σαλαμῖνα. καὶ παρεκρίθησαν ἀμφοτεροῦντες κατὰ ἡσυχίην. Τότε μὲν νυὶ οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχέειν ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγίνετο. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὸ ὑστεραίην. τοῦτο δὲ Ἕλλωσι ἦν δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧσσα δὲ τοῦ ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀποληφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδῃ ἐν Θερμοπύλῃσι τετράφθαι, συναθροισθέντες ἐκ τῶν πολίων, ἐς Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ στρατηγὸς ἐστρατήγεε Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων, καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἐτέλεε τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδέν κω χρόνον βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

[1] *Id est, Sententiis plurium. Qu'on se tint à la plus grande voix.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑποδρηῤῥωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά. τούτεων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, τὴν χώρην ἱδρυται· τῶν τε καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι. ἓν δὲ ἔθνος ὁ Ἀχαϊκὸν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τὴν ἑπτὰ, τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. Κυνούριοι δὲ αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἴωνες, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τὸ χρόνου ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ περίοικοι. τούτεων ὦν τὴν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες παρέξ τὴν κατέλεξα, οὐκ τὸ μέσου ἐκάτερα. Εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, οὐκ τὸ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ σωιζόμενοι, ἅτε περὶ τοῦ πάντος ἤδη δρόμου ἰόντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως τὰ πυθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτῆσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ πρὸς ἃς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ περὶ χώρης δορυάλωτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὔνομα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. ὕστερον δὴ τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχετο Θεσπιέες πο-

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenses. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitanti Græciæ. Ceteris enim Peloponnensibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem Pelo- LXXIII ponnesum gentes septem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneso excessit, sed pristino loco egressa, alienum incolit: reliquæ quatuor è septem aduentitiæ sunt, Dorienses, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Doriensium quidem multæ sunt & insignes ciuitates: Ætolorum autem sola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Asina, quæ ad Cardamylam Laconicam sita est: Lemniorum autem, omnes Paroreatani. Cynurii autem, quum sint indigenæ, soli putantur Iones esse, sed effecti sunt Dores, sub imperio Argiuorum impositi, & progressu temporis, quum essent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur septem gentium ceteræ præter eas quas recensui, è medio cesserunt: & (si ingenue loqui fas est) in medio sedentes cum Medis sentiebant. A- LXXIV pud Isthmum quidem in tali labore isti occupati erant, vtpote pro omni iam cursu, quod nulla spes è classe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro seipsis quàm pro Peloponneso soliciti, adeo vt alius alium adiens, & summissa voce loquens admiraretur in EVrybiade consilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponnesum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenien sibus vero & Æginetis & Megarensibus, satius esse illic manentes dimicare. ¶ Ibi Themistocles, LXXV postquam sententia Peloponnensium euicit, clanculum è concilio egressus, misit ad classem Medorum nauigium, cum quodam iusso dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicino, contubernali suo, atque eodem pædagogo liberorum suorum: quem post has res gestas ipse Thespiensem fecit, [1] (vbi Thespienses in ciuitatem sunt re-

1 Quo tempore Thespienses, ciues recipiebant. *id est, in ciuitatis donabant.*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis fauet, præoptatque res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quę inter Salaminem & cõtinentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant, nequa Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent prœliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt commiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ij Perſæ [1] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nul-
LXXVII la noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo aduerſari oraculis tanquam non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricoma poſtquam Dianæ litora iungent
Nauales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Speſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furijs, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs eri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε τοῖς σὺν τῷ στρατηγοῖς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρωδηκότες. καὶ νῦν πρέπει καλλιστον ὑμέας ἔργων ἀπύτων ἐξεργάσασθαι, ἐὰν μὴ προείδηκε βραδυτῆτας ἀμῦναι. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτε ἔτι ἡσυχίην ἄξουσι ὑμῖν. ἀλλὰ ἐωυτοῖσί τε στρέας ὀψὲ θενομαχέοντας σὺν τοῖσι ὑμετέροισι φρονέοντας, ἢ σὺν μή. ὁμῶς, ταῦτα σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δ', ὡς πίστα ἐδόκεε τὰ ἀγγελθέντα, τόδε μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τόδε δ', ὅπως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, αὐτῆισι μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι ἔσχον τὴν Σαλαμῖνα, αὐτῆισι δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέσχον τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δ' εἵνεκα αὐτῆισι τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἔξῃ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν δίκην τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν κελεομάχους ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἀξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ τῷ πορθμῷ ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα σφι μάλιστα προείποιεν, σῶν δὲ διαφθείρωσι. ἐποίεον δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυθάνοιατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἐπεξεργασμένοι ἦσαν, καὶ οὐκ ἀπαλλάσσοντο.

Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, ἀβουλόμενος ἐναντίους λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε τρήματα ἐσβλέψας.

Ἀλλ' ὅτεον Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν
Νῆσοι περφυρόωσι, καὶ Ἐναλίῳ Κυνόσουραι,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιπαρὰς πόρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκην σβέσαι κρατερὸν χόλον, ὕβριος υἱόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' αἰὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ ποτνία Νίκη.

1 Alios ſeruarent, alios interim.

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἐόντες ⓐ βοηθήσαντες, καὶ ὑποφαρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τουτέων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, καὶ ἐν χώρῃ ἱδρυται· νέων τε καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι. ἓν δὲ ἔθνος ὁ Ἀχαικόν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῆς· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τὴν ἑπτά, τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. ⓐ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μούνοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίευνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων δεσπόμενοι, καὶ τὸ χρόνου ἐόντες Ὀρνεῆται, καὶ ⓐ περίοικοι. τουτέων ὦν τὴν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες παρέξ τὴν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐκαθέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέσχον, ἅτε περὶ τοῦ πάντος ἤδη δρόμου ἐόντες, καὶ τῇσι νήσοισι οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· ⓐ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως ἐπεὶ ἐπύθοντο πυνθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. ἕως μὲν δὴ αὐτέων αἰνὴρ αἰνὴρ περὶ πολλοῦ ἐποιέετο, θώυμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. ⓐ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ περὶ χώρης δορυξόου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐπύθετο τῇ γνώμῃ ἡσσώμενος τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὰς ἐπὶ τὴν ἕτέρην ὁ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὔνομα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. ⓐ δὲ ὕστερον τουτέων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχοντο ⓐ Θεσπιέες πο-

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitanti Græciæ. Ceteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem Pelo- LXXIII
ponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneto exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem aduentitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidem multæ ſunt & inſignes ciuitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Paroreatani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Iones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ſub imperio Argiuorum impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium ceteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. A- LXXIV
pud Iſthmum quidem in tali labore iſti occupati erant, vtpote pro omni iam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo vt alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in EVrybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, LXXV
poſtquam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum nauigium, cum quodam iuſſo dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, [1] (vbi Theſpienſes in ciuitatem ſunt re-

1 Quo tempore Theſpienſes, ciues recipiebant. *id eſt, ius ciuitatis donabant.*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc naui-gio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis fauet, præoptatque res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quę inter Salaminem & cõtinentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant, nequa Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent prœliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt commiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ij Perſæ [1] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nul-
LXXVII la noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo aduerſari oraculis tanquam non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricoma poſtquam Dianæ litora iungent
Nauales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Speſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furijs, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur as æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίπας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρωδηκότες. καὶ νῦν παρέχει καλλιστον ὑμέας ἔργων ἀπρήκτων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ προϊδηκε ἐξαδραπτας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτε ἀπὸ τοῦ ἔσονται ὑμῖν. πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὀψεσθε ναυμαχέοντας τοῦτο μὲν τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, τοῦτο δὲ μή. ὁ μὲν, ταῦτα σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δὲ, ὡς πίστα ἐδόκεε τὰ ἀγγελθέντα, τόδε μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τόδε δὲ, ὅπως ἐκίνυντο μέσας νύκτας, αἴνητο μὲν ὅ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, αἴνητο δὲ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχον τε μέχρι Μουνυχίης πᾶσα πορθμὸν πᾶσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα αἴνητο τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἔξη, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν δίκην τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, σάφα τὰ μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν νηῶν. ἐν γὰρ δὴ τῷ πορθμῷ ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοῦτο μὲν τοὺς ἐκείνοισι, τοῦτο δὲ ἀφθείρωσι. ἐποίεον δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ σωθησόμενοι οἱ ἐνδυσόμενοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὰ νυκτὸς, ἐνδεὲς οὐδὲν ἀποκναισθέντες, ἐτετάρτευτο. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀπιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, ἀβουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρῶμαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε τινὰ πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἀλλ' ὅτεν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν
Νησὶ γεφυρώσωσι, καὶ Ἐναλίῳ Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιτομάλλους πόρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσει κρατερὸν χόλον, οὖλος ἰόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεύοντ' αἰὰ πόντια πῦθαι·
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ ποτνια Νίκη.

1 Alios ſeruarent, alios interimi.

ἐς ταῦτα μὲν καὶ οὕτω σαφέως λέγοντι Βάκιδι αἰτιλογίης χρησμῷ πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἀνέχομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὔκω ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Σωσιπόλιος δὲ τῶν στρατηγῶν, ὃς Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τοῦτον ἐγὼ νενόμικα, τὸν πάντων δικαιότατον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. οὗτος ὦν ἀνὴρ τοιόσδε ἐστὶ ὁποῖον Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τάμαλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ὀνειδίσαι, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. παρεσκήκεε δὲ ὅτι ταχύδικαιεν ἐκ Πελοποννήσου ἀπάγειν τὰς νῆας πρὸς Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθε Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας τοσοῦτόν ἐστι χρεὼν δεῖν ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτῷ τοι λέγω μηδόμηνος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἢν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐπελθὼν σφι τοῦτο σήμηνον. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Καρτὰ τε χρηστὰ ἀπαγγέλλεις, καὶ βουλόμενος. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόθεν μηδόμενος, ἥκεις. ἴσασι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γάρ, ὅτε οὐκ ἐθέλοντες ἔθελον ἐς μάχην καθίστασθαι Ἕλληνες, ἐκόντας τοῦτο ποιῆσαι. σὺ δέ, ἐπείτε ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄπελθε. λέγω γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγων, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμηνον αὐτὸς πελθὼν ὡς ἔχει. ἢν δὲ σημήνῃς, ἢν μὲν πίθωνται, καὶ τὰ κάλλιστα· ἢν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοίως ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, ἐπεὰν περιεχώμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε πελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν,

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter duces LXXIIX
qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manẽdum. Quibus congregatis, applicuit ex LXXIX
Ægina Aristides Lysimachi filius, Atheniensis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (vt eius mores accepi) virum optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, vter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EVrybiadẽ enauigare posse, quoniam circumdati ab hostibus vndique sumus, quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles, LXXX
Vtilia sane, inquit, iubes, bonum afferẽs nuncium. Nam quod ego precabar vt fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum. [r] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu vero, quandoquidem vtilia nunciatum venisti, per teipsum nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina LXXXI

r Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

veniſſe,

veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumuentam: ideoque hortari ſe vt ad defenſionem ſui illi ſeſe præpararent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta; pleriſque eorum fidem nuncio non ha-
LXXXII bentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſium trãſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis
LXXXIII verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparauerunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus vt meliora eligerent. Vbi perorauit, iuſſit illos ingredi naues. quibus ingreſſis, rediit ab Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naues Græci ſolue-
LXXXIV runt. In quos mouentes continuo barbari ſunt inuecti. Ibi ceteri quidem Græci [1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Pallenæus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit, cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita ceteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: Æginetæ vero, nauẽ quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquã etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum apparuiſſet, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis conuitiatum, [2] O dæmo-
LXXXV nii, quouſque remos inhibebitis? Ceterum aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleuſinem occidentemq; vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

ἦκειν, καὶ μόγις ἐκπλώσαι λαθὼν τὸν ἐπορμέοντας. ὡς δὲ ἐχώσθη γὰρ πρῶτον ἡ στρατιὴ ἡ Ἑλλήνικὴ ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω, ὡρμήθησάν τε σωιεβούλευε, ὡς ἀλεξησόμενοι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὰς, μετεπήιει· τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβήτησις. οἱ πλεῶνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τοῖς ἀγγελθεῖσι. Ἀπιστεόντων δὲ τούτεων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Πανάιτιος ὁ Σωσιμένεος, ὃς δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. ἀφ' οὗ δὲ τοῦτο ὃ ἔρξαν ἀνεγράφησαν Τηῖοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τρίποδα, ἐν τοῖσι βάρβαρον κατέλυσαν. σιτὸν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ ὑστεραίῃ ἐς Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπλήσθη τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τοὺς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεχθέντα ἐκ τῶν Τηίων ῥήματα, ὥρμηντο συμβάλλεσθαι ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὁπλιτέων ποιησάμενοι στρατηγὸς εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἐκ πάντα χρεὼν τοῖσι πᾶσι αὐτιβιῶμεν. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ κατάστασι ἐγγίνεται, ὑποθήκας δὴ τούτεων τὰ χρεὼν αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὸν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐστέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπὸ Αἰγίνης τριήρης, ἡ τὸν Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνταῦτα αἴρηιον τὰς νῆας ἁπάσας Ἕλληνες. Ἀναμαρτήτοισι δέ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο βάρβαροι. μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὀπίσω ἐρύμενοι ἀνεκρούοντο, καὶ ὥκελλον τὰς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξενηχθεὶς, νηῒ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δέ, τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημίην σφέων ἐς Αἴγινάν, ταύτην εἶναι τὴν αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμά σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσάν δὲ ἀμα-
κελθοῦσαν θαῦμα, ὥστε καὶ ἄπωθεν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσαι σφέας τάδε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· ὅτι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας. κατὰ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ὅτι δὲ εἶχον τὸ πρὸς τε ἠῶ τε καὶ

---

1 Quum in puppim inhiberent vt appulſuri. *Bud.* 2 O miſeri.

καὶ τὸν Πειραιέα. ἐξελαυνέειν μιν παρ' αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὐ. ἔχω μιν νεῶν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τὰς νῆας Ἑλλωτίδας ἐλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι τοῦτον, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτεων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυραννεύθη, κατασησάντων τὸν Περσέων· Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρῃ οἱ ἐδωρήθη πολλῇ. οἱ δὲ εὐεργέται τοῦ βασιλῆος, ὁρθοσάγγαι καλέονται Περσισί. τοσοῦτο μὲν νεῶν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐναυμαχέετο, αἱ μὲν, ὑπὸ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἀνάγκη γὰρ τοὺς μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχέοντας καὶ κατὰ τάξιν, τοὺς δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένους ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἐμελλε τοιοῦτό σφισι συνοίσεσθαι οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἔσθ' ὅτε καὶ ἐβούλοντο τούτῳ τῷ ἡμέρῃ μαχρῷ ἀμείνονες ἀνδρὶ ἑωυτῶν, ἢ τοὺς Εὐβοίη, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δείματι Ξέρξεω· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· τὴν δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐλθεῖν, ἀπὸ ὧν ἐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς δῆριν πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα ὅκῃ φυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δ' αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τάδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνοίσειε ποιησαμένῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηῒ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ βασιλέος τῶν Καλυνδέων Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι πρὸς Ἑλλησπόντου ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων τύχη παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτῇ ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλλωτίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐ-

& Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant, pleriq; minime. Enimuero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mẽtionem facio, quod Theomestor ob hanc nauatam operam à Persis tyrãnus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocãtur. De his quidem ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab Æginetis, vtpote Græcis seruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incomposite & inconsulte agentibus: vt non ab re fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atq; extiterunt longe seipsis præstantiores, & quàm ad EVbœam extiterant, pro se quisque adnitentes, ad Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, non possum pro comperto referre. Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum nauem suam Attica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndensium, impegit, quaque rex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Hellespõto, contentio intercesserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia vbi incurrit pariter ac demersit, prospero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum nauem, existimãs hanc Artemisiæ nauem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcispu-

eis pugnare, ac hac ad alias se conuertit.
LXXVIII Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hanc nauẽ alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene præliatur, vtque nauem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, vtpote qui plane nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cetera quæ mulieri (vt dictum est) prospere cesserunt, hoc quoq; accessit, quod è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad ea quę narrabantur dixisse, Viri quidem exiterunt mihi feminę, feminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse
LXXIX Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarũ Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorũ primæ naues in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nã quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, vt ipsi aliquam operam [1] regi nauarent, vndique in suorum naues incide-
XC bant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidam Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Ionas tanquam proditores, quod propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [2] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Ægineticæ impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa naui potiti sunt.

τοῖσι ἀμυνέειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνηνείκε γενέσθαι ἀφανυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε καὶ ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτεων αὖτις μᾶλλον δόξαι ποιῆσαι τῷ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ, βασιλῆα θηλύμορον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀγωνίζεται, νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ δηθὲν ὡς ὄντι Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τοὺς φάναι, σαφὲς τὸ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους. τὴν δὲ ἀφανισθεῖσαν ἡπιστέατο εἶναι πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνηνείκε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ ὃ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατηγορέειν ἐνέσθαι. Ξέρξεα δ' εἰκάσαι λέγεται τοὺς τὰ φερόμενα, Οἱ μὲν ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες. Ταῦτα μὲν Ξέρξεα φασὶ εἰκάσαι. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπέθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπό τε ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισταμένοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισταμένοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ ἔμπροσθε τῆσι νηυσὶ πρὸ ἰέναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φθονεύσῃσι ἐπεπίτνεον. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθάρησαν, ἐλθόντες πρὸς βασιλῆα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνηνείκε ὦν οὕτω, ὥστε Ἴωνάς τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς λαβόντας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἐτὶ τούτεων ταῦτα λεγόντων, ἐπέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηικίη νηῦς. ἡ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ὑπιφερομένη Αἰγινήη νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηίκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ εὖντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήικες, τοὺς ὑπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέβησαν τε καὶ ἔχρησαν αὐτῆς.

1 In regis conspectu nauarent. 2 Talem mercedem acciperent. *id est, quam pœnam volebant dare Ionas, ipsi eam darent.*

ταῦτα ἡμύνατο, τὸν Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε στρεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασάμενος, ἐτράπετο πρὸς τὸν Φοίνικας, οἷα ὑποφλυπούμενός τε καὶ πᾶν αἰνιώμενος· καὶ στρεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτὸι κακοὶ ἡμόμενοι, τὸν ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅκως γὰρ ἴνα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργων τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ
311 ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρεϊ τῷ αἰγίλιον Σαλαμίνος ὃ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο· καὶ ⓦ ποιήσαντα. καὶ ⓐ γεγραμμένα αἰεὶ ἐγράφοντο πατρόθεν ⓦ τειχέαρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης, πρεσβύτατος τοῦτου τοῦ Φοινικήου παῖδος. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τὸν Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται προσμένοντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. ⓐ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐπεσκίζοντό τε αὐτῶν τὰς ἀκάτους καὶ τὰς φυγούσας τῶν νεῶν, ⓐ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τῶν Ἀθηναίων διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐπιπίπτοντες τοῖσι Αἰγινήτῃσι. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἣν περ ἕλε τὴν προφυλάσσουσαν ὅτι σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίῃ, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένου· ⓦ ⓐ Πέρσην καταπεπτωκότα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηῒ ἐκπαγλεόμενοι. ⓦ δὴ προσιούσῃ ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἤλασε νῆες ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέω οὔτω συμβῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ εἶδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτος, ἔγνω, τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος καὶ βώσας ⓦ Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τὸν Αἰγινητέων ⓦ μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες προσεγένοντο, φυγόντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον πρὸς ⓦ πλέονα στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δ', Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. Εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ ἑλόμενος, ἢ καὶ αὐτὸς ἁλούς. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τεταγμένοισι ἐπικεκέλευστο πρὸς ἣν, καὶ ἆεθλον ἔκειτο

quod factum Ionas liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguēs, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores crimina-rentur. Quoties enim suorum quempiā aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub mōte qui est eregione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in freto subsistentes, operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Æginetica ceperat, qua vehebatur Pytheas [1] Ischeni filius: quem Persæ semineccm plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat nauis, vna cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita fortunate rediret in Æginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autem quorum naues superarant, fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseseque, EVmenes Anagyrasius, & Aminias Pallenceus, quī Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eam caperent, propositumq; præmium

χ. Ἐπιδίωξε

---

1 *Supra, pag. 444.* Ischenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui viuam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naues incolumes in Phalerum euaserunt. Adimantum autem Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia cõcursus nauium expauefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga nauis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Mineruæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocem diuina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conuersis in fugam nauibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium euadent. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse,[1] ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire, nisi constaret Græcos esse victores. Ita conuersa naui Adimantum cum ceteris ad classem suorum, re iam ab aliis nauata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit. quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Athenienses, cuius paulo ante vt viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Atheniensibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti sunt naufragiis quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationem, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant nauibus vsurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportauit in oram Atticæ, nomine Coliadem: vt impletum sit omne oraculum, cum de ceteris quæ ad pugnã naualẽ pertinent faciens mentionẽ, tum vero de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

XCIV

XCV

XCVI

μύειαι δραχμάς, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γὰρ τοῖ ἐποιεῦντο γυναῖκα ὑπὲρ τᾶς Ἀθηναίας στρατεύεσθαι. αὐτὴ μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δ' ἐν οἱ ἄλλοι τᾶν νᾶες παρεγενήθησαν ἐν τᾷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δ' τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νᾶες, ἐκπλαγῆντα τε καὶ καταδείσαντα, τά τε ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηλάτα φεύγοντα, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δ' ἀπὸ τᾶς φυγόντας γίνεσθαι τὸν Σαλαμινίας τὸ ἱερὸν Ἀθηναίας Σκιράδος, παρεπιπλεῖν σφι κέλευσμα θείᾳ πομπᾷ· οὔτε πέμψαντα φαινῶν οὐδένα, ὅστις τὰ ἀπὸ τᾶς στρατιᾶς εἰδὸς παρέσται οἷσι Κορινθίοισι. τᾶνδε δὲ συμβάλλεσθαι εἰκὸς θῶμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τᾶν νεῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς φυγὴν ὥρμησαι κατὰ πρόδοσιν τᾶς Ἑλλάδος. οἱ δὲ καὶ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἤρξαντο ὑπερτρατῆσαι τᾶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν μὲν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε ἔσοιεν ἀγαθοὶ ὄμμεσι ἀποθνήσκειν, μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλλῃνες. ὕστερον δὲ ἀποστρέψαντες τᾶν νᾶα, αὖθίς τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξεργασμένοισι ἐλθόντες τὸ στρατόπεδον. τοῦτο μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει παρὰ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τᾶς ναυμαχίης νομίζοισι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δ' ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τᾷ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, ἐπὶ ἐν τᾷ Σαλαμῖνα γνωμεύσῃ τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἱ πολλοὶ παρατεταγατο παρὰ τὰ ἀκτὴν τᾶς Σαλαμινίης χώρης, γνώριμοι ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων. οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τᾷ νησίδι ταύτᾳ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δ' ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατερρύησαν ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλλῃνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτᾳ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐπίμοι ἐόντες ἐς ἄλλην ναυμαχίην ἐλπίζοντες τῆσι παρεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ μὲν παρέλαβον οἱ ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τᾶς Ἀττικᾶς ὑπὲρ τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι χρησμόν, τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τᾶς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βακίδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ τὸν περὶ τὰ ναυηγία τὰ ταύτῃ ξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ὑστέρων ἐν χρησμῷ,

[1] Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.*

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, ὃ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες γυναῖκες ἐρετμοῖσι φέξουσι.

Τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

Ξέρξης ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μὴ τῶν Ἰώνων ἐόντων τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοῖσι νοήσασι πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσαντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. θέλων δὲ μὴ δοκέειν μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἀπὸ τοῦ χοῦ. ναυλοχίας τε Φοινικηίους σωρέεε, ἵνα οἱ τὸ τε χειμέριον εἴωσι καὶ τεῖχος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίῃ δὴ ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα παρεσκευάδατο, οὐ πιστεύσαντο ὡς ἐκ πάντος νόου παρεσκεύαστο μᾶλλον πολεμήσειν. Μαρδόνιον δὲ τόδε ἐν τούτεων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἐμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν συμφορήν. Τουτέων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ τόδε ἓν, ἅ θᾶσσον διεπρήσσετο ἢ κατὰ ἐόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων αἱ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστων τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατὰ μοῦσαν τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὸν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος, τῷ τρίτῳ· ὁ δὲ ὡσαύτως ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, καταπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ὀπίτελέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τῷ ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγάρηιον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔσχε Ἀθηνέων Ξέρξης, ἑτέρῳ οὕτω δὴ ὑπὸ Περσέων τοῦτο ἐπολελῴφθεντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ εὐπαθήσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξῆλθε σωρέσσασα οὕτω, ὥστε τοὺς χιτῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδονίου μὲν αἰτίην λαβόντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀθρόμοι ταῦτα ἐποίευν Πέρσαι, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ περὶ Πέρσας μὲν τὰ τοιαῦτα πολλὰ μεταξὺ χρόνον ἐγίνετο, μέχρι οὗ Ξέρξης αὖτις σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, ἐπιστάμενος δὲ αὐτὸν ἀρήιον βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φρασθεὶς περὶ ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα σφετερίζεσθαι τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Athenienſi, viro ſortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege.

¶ COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionum à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontum nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolens tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: nauesque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem videntes ceteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, vt probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nunciis nihil pernicius tranſcurrit in rebus humanis. quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſcunt, quemadmodum apud Græcos fax quam Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarήion appellant. Primus igitur nuncius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur: ſecundus autem ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarent, vociferationeque & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſoliciti: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedauit. At Mardonius quum videret Xerxem magnam è pugna naualiacturam feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciæ bellum:

XCVII

XCVIII

XCIX

C

puta-

putabatque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam; aut magna opera aggressum honestè vita defungi: quanquam opinio eius de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neq; enim vlla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, cuique sint serui. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant. [1] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His auditis Xerxes, [2] vt ex malis, gauisus est, voluptatemque cepit: & ad Mardonium inquit, se, [3] vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrũ eorum esset facturus. Et quum in concilium vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoque ad cõsultandum accersi: quam solã constabat antea quæ faciẽda essent intellexisse. Quæ vbi aduenit, eã Xerxes summotis aliis Persarũ consiliariis atq; satellitibus, hunc in modũ alloquutus est, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandã Peloponnesum, negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καὶ ⓐ κρέσσον εἶη αἰσχύνην δοῦναι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι ⓑ βίον, ὑπὲρ μεγάλων ἀφορητάντα, πλέω μύθοισι ἐφερέ ⓒ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λοχησάμενος ὧν ταῦτα, τοιῇδε φέρε ⓓ λόγῳ τὸν δὴ, Δέσποτα, μήτε λυποῦ, μήτε συμφορὴν μηδεμίην μεγάλην ποιεῦ, τῇδε τῇ γεγονότος εἵνεκα παρήκματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ πρὸ φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὐτὶς τούτων τῶν ὁ πρὸ σφι ἔδη δοκεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθεῦναι, οὔτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἐπιόντες ἦσαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νῦν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ὕστερον, πρὸ ἔχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δειδήμει. οὐ γάρ ἐστι Ἕλλησι τὸ δὲ μὴ πειρῆσαι ἔκδυσις, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν πρῶτά τε καὶ τὸ δεύτερον, εἰ) σφεας δούλους. μάλιστα μὲν νῦν ταῦτα ποίεε. εἰ δὲ ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπολιπόντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῆσδε βουλήν. σὺ Πέρσας βασιλεῦ μὴ ποιήσῃς καταγελάσεσθαι Ἕλλησι. τὸδε μὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων· οὐδὲ ἐρεῖς ὀκνῷ ἐλθόμεθα ἄνδρες καὶοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο, τοῦδε μὲν οὐδὲν τοῖς Πέρσῃσι τῶν πάρος. πάρα ὧν ὑμῖν οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἰ δέ τοι δέδοκται μὴ τῶδε μύειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτῦ ἀπάλαιε, τὴν στρατιὴν ἀπάγων τὸν πολλόν· ἐμὲ δὲ σοὶ χρὴ τὴν Ἑλλάδα τῶδε ἀρέξειν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κακοῦ ἐχάρη τε καὶ ἤθη· τοῖς Μαρδονίου τε βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι, ὁκότερον ποιήσει τούτεων. ὡς δ' ἐβούλευτο ἅμα Περσέων τοῖσι ὀπτιλήτοισι, ἔδοξέ ⓔ καὶ Ἀρτεμισίῃ ὀπὶ συμβουλὴν μεταπέμψασθαι, ὅτι σφέτερον ἐφαίνετο μοῦνον νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δ' ἀσίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετὰ τοὺς ἄλλους τοὺς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὖθι, ἀποπειρᾶν τὴν Πελοποννήσου λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς σφέτερος μεταίτιοι πάθεος ἐόντες,

1 Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ. 2 Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo ex rebus alioqui desperatis aliquem exitum proponente. 3 Vbi deliberasset. Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.

» ἀλλὰ βουλομένοισι σφι ἡμῖν ἀπόδοξις. ἐμὲ
» ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐθέλει, τεσσερά-
» κοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τῶν στρατῶ πᾶσι-
» χειν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέμε
» κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τὸν λοιπὸν στρατὸν ἐς ἡ-
» μετέρα δόμα. σὺ ὦν ἐμοὶ, καὶ γὰρ εἰ τῆς ναυμαχί-
» ης εὖ συμβουλεύσας τῆς ἡμομένης οὐκ ἐῶν ποιέ-
» εσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ὀρθο-
τύχῃ εὖ βουλευσάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συμβουλεύ-
» λευε. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν
» μοὶ ἐστι συμβουλευομένῳ τυγχάνειν τὰ ἄριστα εἰπα-
» σθαι. ὅτι μέντοι τοῖσι κατήκοισι σῆμασι, δοκέ-
» ει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνι-
» ον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέχεται ταῦτα ποιήσειν,
» αὐτόν καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γάρ,
» ἢν καταρρέψηται τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ ⓐ προχωρή-
» σῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέσποτα γίνεται. (ⓐ
» γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο) τοῦτο δὲ, ἢν τὰ ἐνδυ-
» μία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, εὐδεμίη συμ-
» φορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε ζωέοντος, καὶ ἐκείνων
» τῶν σημάτων ζωὴ οἴκων ⓦ σῶν. ἢν γὰρ σύ τε
» ζωῇς, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας
» διαμέονται περὶ σφέων αὐτέων ⓐ Ἕλληνες. Μαρ-
» δονίου δὲ, ἢν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδὲ τι
» νικῶντες ⓐ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαν-
» τες· σὺ δὲ (τῶν εἵνεκα ⓦ τόλμαν ἐποιήσω) πυρώσας
» τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἥνθη τε δὴ τῇ συμβουλῇ
» Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε ταῦτ' αὐ-
τὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνε-
βούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἄν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω
κατάρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην,
ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας
ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες ⓐ συνεπό-
ντο. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμό-
τιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερέσημον δ' οὐ τὰ
δεύτερα τῶν ὑπ' ἀνθρώπων τῶν κατὰ βασιλέα. ⓐ Οἱ Πη-
δασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Γη-
δασεῦσι τούτοισι τοιόνδε φέρει) τέρας γίνεσθαι ἐπε-
αὶ τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι
314 ἢν πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε
ἡ ἱρείη αὐδᾷ τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν.
τοῦτο δέ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τουτέων δὴ τῶν
Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ὑπὸ τῆς μεγίστης ὕβρις
ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πρώτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁ-
λόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

1 sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græciam: me vero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, quæ de pugna nauali non gerenda probe consuluisti, dicito vtrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduum, inquit, rex, CII
2 me dicentem tibi optima, prosperum consiliū dare: tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum vt tu ipse domum remees: Mardonium vero hîc relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam siue ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, 3 tua res domine agitur: quia id tui serui effecerint: siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, saluo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græcique vincendo non vicerint, seruo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cuius rei gratia expeditionem sumsisti) CIII reuerteris. Delectatus eo consilio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) non remansisset si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii nothi comitabantur. Cum quibus ad eorum CIV custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere, vt quoties Amphictyonensibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Mineruæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus CV Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi nouimus, vltio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalē

1 Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel, Huius rei se documentum esse daturos.* 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium: 3 Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Eius laus tibi adscribitur.*

merca-

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma prædictos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Ceterum vt alios permultos, ita hunc quoque Panionius execuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. CVI Quum autem rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdam negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentum Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omnium post homines natos scelestissimum, qui ex nefandissima negociatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quispiam vel tibi vel tuorum cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore vt quæ tunc machinabaris latерent deos? qui iusta lege vtentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] vt de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conspectum eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt eius virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. CVII Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium iussit è copiis quas liberet eligere, vt consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis iussu præfecti classis è Pha-

ἀνέστην Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος ὃς τὴν ζόην κατεργάσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἶδος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (καὶ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι ἀμείνους εἰσὶ οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος ἕνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐπιορκέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, (οὐ γὰρ ἀνιέμενος ἐν τούτοισι τὴν ζόην) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πρῶτα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων τοῦ βασιλέος μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πρώτων τῶν εὐνούχων ἐγένετο μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. Ὡς δὲ στρατεύματα τὸ Περσικὸν ὥρμα ἐπὶ Ἀθηναίους, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα κατελθὼν ἐπ' ἀγορῆς ὁ Ἑρμότιμος ἐς χῶρον τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀτάρνεὺς δὲ καλέεται) ἐνίσκει Πανιώνιον ἐνθαῦτα. θεησάμενος δὲ, ἔλεγε τοῖς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δὲ ὑποσχόμενος αὐτὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειε, ἢν κομίσας τοὺς παῖδας οἰκέη ἐκείνη. ὥστε ὑποδεξάμενον ἀσμένως τοὺς λόγους Πανιώνιον, κομίσασθαι τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικίη μιν ἐκτήσατο, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, Ὦ πάντων ἀνθρώπων ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τις σε προτέρων ἐργάσατο, ὅστε, ἢ τῶν σῶν ἵνα, ὅτι με αὐτὸν ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶ); ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ἐνέπηξαν ἐς χεῖρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μεμφεσθαι τὸν ἀπ' ἐμεῦ τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δὲ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀγόντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὑπὸ Πανιωνίου τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεττάρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτῶν τε, ὡς ταῦτα ἐργάσαντο, καὶ παῖδες ἀναγκαζόμενοι, ἀπέταμνον. Παιονίων μὲν νεὼ οὕτω ἐπλήθη τε ἱστὶς καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς ἐξαλέγειν τοὺς αὐτὸς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα παραπλήσια ἐμοί. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέος, τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φα-

[1] Omnis fidei gratia, *ad verbum pro* Quæcunque in re fidei ipsis aliquis velit. *i.* Quæcunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur. [2] Præter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddebas. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec femina. Ouidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec femina seruas. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec femina, vt Attys.* [3] Vade pœna quam mihi daturus es queri non possis, *id est Tam mihi graues des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήρου ἀπῆγεν ὀπίσω ἐς Ἑλλήσποντον, ὡς τάχεως εἶχε ἕκαστος, φυλάξουσας τὰς γεφύρας πορθμίδας βασιλέϊ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλέοντες βάρβαροι, ἀνατείνοισι γὰρ ἄκραι λευκαὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξαί τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφυγον ὀπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅ τι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες Ἕλληνες καὶ χῶρον μόνον τὸν στρατὸν πεζὸν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι τοῦτο. ἔδοξέ τε ναυμαχήσειν σφέας, παρασκευάζοντό τε ὡς ἐξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε διωκτέον εἶναι. ὁ μὲν νεὼν ναυτικὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἀνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νεὼν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ διαλύσαντας τὰς νῆας, πλώειν ἐπὶ Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσοιεν τὰς γεφύρας, τοῦτ' 315 αὐτὸ μέγιστον κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσοιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἐπαλαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' αὐ ἡσυχίην μὴ ἄγειν. ὡς ἀγομένῃ μὲν οἱ ἡσυχίῃ οὔτε τὰ προχωρέειν οἷόν τε ἔσεσθαι τῶν πρηγμάτων, οὔτε τὸν κομιδὴ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τε ἂν ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται· ἐπιχειρεόντι δὲ αὐτῷ, καὶ ἔργων ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσεσθαι προσχωρήσαντα κατὰ πόλιας τε καὶ κατ' ἔθνεα, ἤτοι δηλησομένων γε, ἢ σιτευτῶν ὁμολογεόντων. ἔφη τε ἕξειν σφέας ἐπίτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Πέρσεα. ἑωυτέον ὦν εἰ φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ὀφείλειν δὲ ἔπειτα τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι πάλιν ἀγῶνα ἐκέλευε. Ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τοῖσι δοκοῦσι ἐμπειρότατοι εἶναι. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει γε πολλοὺς πλώειν ἐς Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότων περιημέκτεον· ὡρμέατό τε ἐς Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ μὴ βουλοίατο) ἔλεγε σφι τάδε, Καὶ αὐτὸς πάλαι πολλοῖσι προεγνωκὼς, καὶ πολλῷ πλέω ἀκηκοὼς διαδέχεσθαι ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειλημμένους, νενικημένους ἀναμάχεσθαί τε καὶ

lero ſoluentes, retro Helleſpontum verſus abierunt, pro ſe quiſque accelerantes ad cuſtodiendas rates quibus rex pertranſiret. Qui quum ad Zoſterem aduentarent, minuta quædam continentis protenta promontoria barbari ſuſpicati nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt; tandem deinde edocti non nauigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperunt. ¶ Vt autem dies illuxit, Græci cer- CVIII
nentes ibidem pedeſtres copias hoſtium perſtare, rati claſſem quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnam nauale cõmiſſum iri, ſe ad reſiſtendum apparabant. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cenſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cernere quum nequiſſent, ad Andrum profecti conſultabant. Quibus Themiſtocles ſuadebat vt inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequentes, recta ad Helleſpontum nauigarent, ſoluturi pontes. Huic contrariam EVrybiades opponebat ſententiam, quod diceret fore vt ſi diſſoluerent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam.[1] Perſa enim, ſi deprehenſus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quod ſibi otium quidem agenti nec vlla res poſſet procedere, nec vllus retro oſtenderetur receptus, & exercitus ſuus fame conficeretur procedenti. nec vero & rebus gerendis operam danti omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuiſſent, vel antea ſeſe dedidiſſent: quinetiã rem frumentariam habiturum ex annuis ſemper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum vtpote victum nauali prœlio, non perſtiturum in Europa: ideoque permittendum fugere, dum in terram ſuam fugiendo perueniret. de qua terra deinde certamen fieri iubebat. Huic ſententiæ aliorum Peloponnenſium duces aſſenſere. At Themiſtocles, CIX
poſtquam animaduertit ſe nõ poſſe pleriſque perſuadere vt ad Helleſpontum nauigarent, adiit Athenienſes, qui præcipue indignabantur hoſtem effugere, animatique erant ad nauigandum in Helleſpontum, etiam per ſeipſos, ſi ceteri recuſaſſent. Eoſque ita eſt alloquutus, Et ipſe multis iam huiuſmodi caſibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigiſſe, viros ad neceſſitatem redactos prœlium inſtauraſſe, &

1 Perſam enim, ſi interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id eſt, aliquid tentaturum.* quòd quieſcenti nec quicquam ſucceſſurum foret, nec vllus ad ſua receptus futurus eſſet, & exercitus fame periturus foret: at ſi aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel, Fore enim vt Perſa ſi interceptus, &c. à bello non abſtineret.*

superiorem quam accepissent calamitatem emendasse: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciam tueremur, repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neque enim nos ista effecimus, sed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque scelestus: qui sacra perinde atq; profana habens, vtraq; incendit, deorumq; simulacra subuertit: qui & mare cecidit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in præsens tempus agitur: ideoque nunc quidem vt & nostri ipsorum & nostrorũ domesticorum curam geramus, & vt spatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque sementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus eiecto, quum autẽ ver appetet, tunc in Hellespontum & Ioniam nauigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi, vt siquid apud Athenienses accideret aduersi sibi, haberet quo se conuerteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamẽ ab eo deciperentur, assensi sunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuisset, postea vero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ei ad assentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit cuestigio viros quosdam cum nauigio ad exponenda regi mãdata, iussos tacere, etsi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [2] Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquã ad Atticam peruenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eũ alloquutus est, Themistocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſiũ, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, gratia tibi inseruiendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellespõto soluẽdi: itaque nunc [3] magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nunciata, isti abiere. ¶ At Græci, posteaquam decreuerunt neque persequendam sibi vlterius barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum, ad soluendum traiectum, Andrum obsederunt; animo illam delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscendi Themistocli

ἀπαλλαγῆναι τὴν παρεστῶσαν κακότητα· ἡμεῖς δὲ, (θάρσημα γὰρ θαρσήσωμεν, ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. Ταῦτα γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατειργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἀνδρὶ ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀπάδαλον· ὃς τά τε ἱερὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπρὰς τε καὶ καταβάλλων τοὺς θεῶν τε ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἐπεμάστιγωσε, πέδας τε κατῆκε. Ἀλλ' οὐ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν· νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντες, ἡμέων τε αὐτέων ἐπιμεληθῶμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καὶ ὡς οἰκίην τε ἀνάπλεον ποιέωμεν, καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, πάντελεῖ ἀπλώσαντες τὸν βάρβαρον· ἔαρ δὲ τοῦτο ἀεὶ καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλήσποντον καὶ Ἰωνίην. Ταῦτα ἔλεγε, ἐπιθησόμενος μέλλων ποιήσεσθαι ἐς Πέρσας· ἵνα δὴ ἄρα τι μιν καταλαμβάνῃ τοῖς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἐπιτροφήν. Ταῦτα ὧν καὶ ἐλέγετο. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπίστευον· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἐτοῖμοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοι ἀπεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον; τοῖσι ἐπέτελλε σιγῇ, ἐς πᾶσαν βάξιν ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτὸς ἐλθὼν· οἱ ἐπειδὴ ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀπὸ μὲν κατέμενον ὅπου τὰ πλοῖα, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς τὰδε ἔπεα, ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος εὐτυχέειν, ἔφη σὺ Ἕλληνας, τοὺς νῆας βουλομένους διώκειν, καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. ἐγὼ μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τοὺς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον προεκαθέατο, ὀξέλφι ἐθέλοντες. πρότερον γὰρ Ἄνδριοι νησιῶται, χρήματα αἰτηθέντες ὑπὸ Θεμιστοκλέος,

cx

cxi

1 Nam quum vt antea prudens habebatur, ita etiam re ipsa prudens & consultus compertus esset. *vel, Vt antea sapiens habeb.*
2 Ille Sicinus. *enim videlicet facta fuit modo mentio.* 3 Sine vlla præcipitatione. *Ad verbum, Cum magna quiete. Gall. Tout à son aise.*

οὐκ ἔδοσαν. ἀλλὰ τοιῇδε μηχανῇ Θεμιστοκλέος λέγει τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι πρὸς ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, οὕτω τὸ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα· τοσαῦτα ἐκφέρειν τοῦτο τοῦτο, λέγοντες ὡς τῷ λόγῳ ἔσοιτο ἄρα σφι Ἀθηναίοισι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν δεῦρο ἐπὶ Ἀνδρίους γε εἰ γεωπενίας ἐς τοσόνδε ἀπιγμένας ἐς τοσοῦτο αἰσχύνης ἔχοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους ἀπολείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' ἀεὶ φιλοχωρέειν, πενίῃ τε καὶ ἀμηχανίῃσι· καὶ τοιούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδὲ κοτὲ τὸ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δυνάμιν εἶναι χρεόωσι. οὕτω μὲν δὴ τοῦτο ἐπανοκειναμένους, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης, ὦ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσαίμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπαλλητηρίους λόγους, αἴτε χρήματα δι' τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ τοὺς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς ἐὰν μὴ δώσωσι ταῦτα ἀπαξ τὴν Ἑλλάδα περιμένοντα, καὶ πολιορκέων ἑλεήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἳ τῶν παρεόντων πλεῖστον τιμῶσι τὸν Ἄνδρον ὡς πολιορκέοντα, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς ἐὸν ἀξιολογώτατον τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ οὐκ ὀλίγους καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκα, τῷ παρεόντι ἐπιβουλῇ ἐχρήσατο. Παρίοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μέν νυν ἐκ Ἄνδρου ὁρμηθέντος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἤτεε, λαμβάνων τὴν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξέπλωσαν ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν στρατὸν αὖθις βασιλέα, ἅμα δὲ αἰσχύνῃ τῇ ἑωυτοῦ τὸν ἔτεος πολεμέειν· χειμερινὸν γὰρ ἄμεινον εἶναι ἐν Θετταλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο τοῦσδε μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν τοῦ ταξιάρχεος τῆς στρατηγίδος. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τῶν ἵππων τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸ πεζόν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegauerant, eique alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant [1] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiam & Impoſſibilitatē: quibus diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim vnquam acquirendo ceſſabat) ad ceteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atq; à Pariis: qui audiro tum Andrum obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularum aliqua pecuniā dederit necne, affirmare nequeo: reor tamen alias quoq; dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. ¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadem qua venerāt via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere (intempeſtiuū enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia fatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is vbi in Theſſaliā peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equites: ad hęc Medorū, Sacarum, Indorū peditatū equitatumq;. Has nationes

316

CXII

CXIII

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *vel, quibus duæ vtiles deæ ſuppetebant.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duasque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim conradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi te-

sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut [1] speciem animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita vt vniuersi, triginta myriades vna cũ equitibus essent.

CXIV Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum; & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit vt Xerxẽ pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, vbi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit; Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidę qui è Sparta sunt pœnas cædis reposcunt, quod regẽ ipsorum interemisti, dum Græciã protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito, Hic, inquit, (monstrato Mardonio, vt ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc responso accepto discessit.

CXV Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit, nullam propemodum partem copiarũ ducens: quæ quocunq; veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebantur: vbi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, vt è solo germinabat, nonnulli delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quam mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est, torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanque veniebat, vti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: vbi sacrum Iouis currum, quem in Græciam tendẽs reliquerat, reuersus non [2] offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi ducere, vna cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fontes incolerent.

CXVI Quo in loco rex Bisalteorũ ac terræ Crestonicæ, Thrax,

ὅλας ἔθελε. ἐν δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ὀλίγους τοὺς ἐδέατο κατ' ὀλίγους, τοῖσι ἐδέατο ἐπῆκε ἀφανέων, καὶ ἐς τοιοῦτο ἀγῶνα σωφρόνως προεκινδύνευον. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, καὶ δορυφόρους τε καὶ φιλιοφόρους· ὀπίσω δὲ, Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἔσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἔασσονες. ὥστε συμπάντων, τεσσεράκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδονίος τε τὸ στρατιὴν διέκεινε, καὶ Ξέρξης ἐς Θεσσαλίην, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τοῦ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε; Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τε σε καὶ Ἡρακλείδαι ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκης, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ καταχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς ἐτύγχανε πρέσβεως Μαρδόνιος, δείκνυσι ἐς τοῦτον, εἶπε, Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ ταχος ἐς Ἑλλήσποντον καὶ ἀπικνέεται ἐς πόρον τῆς Ἀβύδου, ἐν πέντε καὶ τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς σχεδὸν μέσος, ὡς ἔπαι. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ καλ' οὕς τινας ἀνθρώπους, τούτεων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· ἐπὶ δὲ καρπὸν μηδένα θέρεσιεν, ἀλλὰ τὰ ποίλα τῶν ἐν τῇ γῇ ἀναφυομένων, καὶ τὰ δενδρέων τὰ φλοιὸν ἐξελέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τά τε ἡμέρων καὶ τὰ ἀγρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ταῦτα δὴ ἐποίεε λιμός. ὑπελαβὼν δὲ λοιμὸς ἔστε καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὑπισχνεόμενος τῇσι πόλεσι, ἵνα ἑκάστοτε γίνηται ἐλαιώνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν ἐν Θεσσαλίῃ τε τινας, καὶ ἐν Σιρῇ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ, ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα ἤλασε ἀπιών, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρηίξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμόμενοι ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνω Θρηίκων τοὺς ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομένους. Ἔνθα καὶ ἡ τῶν Βισαλτέων βασιληὶς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηίξ,

1 Indolem 2 Recepit.

ἔργον ἐποιήσαντο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἀπὼ ἐς ὄρος τὸ Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγίνετο χαρίσασθαι Ξέρξῃ πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀπεχώρησαν οἰκηθέντες πάντες, ἐξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ὑπὲρ Ποσείδιον, ἐπειγόμενοι, Ἑλλήσποντον τῆσι νυξὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ γεφύρας οὐκ εὗρον ἔτι ἐστεαμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαφθαρείσας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάφυσσον· ὁκόσα τε κτήνεα ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον ἔρρωνται τῶν ἀπειόντες πολλοί. Οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. Εἰ δὲ καὶ ἄλλος ὁδὲ λεγόμενος λόγος, ὡς, ὅκως Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπὶ Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορέοντι διεχρέετο, ἀλλὰ τοῖσι μὲν σταθμὸν ὑδάρνει ὑπηρέτεε ἀπάγειν ἐς Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νηός, ὥστε ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἐπόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα βασιλέα, εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἰ οἱ ὑπὸ σφι σωτηρίη. τὸν δ' εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ὑπιστατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἀποδείξει ὑμέων, βασιλέος κηδόμενος ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δ', ὡς ἐσεκωώντας, οὐκ πρὸ ἂν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὸν νέα ὑπερφιαλεῖσαν, ἕως δὴ ἀπόσω θέωσι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῶσι ταχέως ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ τε φορῇ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. Οὗτος μὲν δὴ ὡς λέγεται λόγος οὐδὲ τῷ Ξέρξεω νόσου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. Εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω τοῦ Ξέρξεα, ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω αἰτιη-

facinus eximium fecit. hic & ſe volentem negauit Xerxi ſeruiturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduerſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſiue alioqui belli libidine inſpiciundi, militauere cum Xerxe. qui poſtquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſſam oculos effodit. Et iſti quidem hanc mercedem acceperunt. Perſæ autem, vbi citato CXVII itinere ad traiectum peruenere, Helleſpontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modeſtia ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: ceteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narra- CXVIII tur autē & alia hæc res, Xerxem, poſtcaquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc non amplius terra iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quem ad Helleſpontum deduceret, ipſum nauem Phœniſſam conſcendiſſe, vt in Aſiam ſe reciperet: & dum curſum tenet, à Strymonia ingenti vento ſuiſſe exceptū: & eo vehementius tempeſtate vexatum quod nauis referta vectoribus erat, vtpote quum ſuper contabulationes eſſent frequentes Perſæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculſum regem cum clamore interrogaſſe gubernatorem num qua ſalus eis eſſet. Et quum ille reſpondiſſet, Here, nulla admodum eſt, niſi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Perſæ, nunc aliquis veſtrūm declaret ſe curam habere regis. in vobis enim videtur ſita eſſe ſalus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato deſiliiſſe in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumen in Aſiam peruenisſe. Et vbi primum in terram egreſſus eſt, hoc egiſſe: gubernatorem, quod regis quidem animam ſeruaſſet, aurea corona donaſſe: quod autem multos Perſarum perdidiſſet, decollaſſe. Hic autem al- CXIX ter modus qui narratur reuerſionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Perſarum. [1] nam ſi id regi à gubernatore dictum eſt, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnā, cui repugna-

1 Nam ſi hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus ſententiam ſuam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui ——

ri non

ti non poteſt, negarim hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Perſas iuſſurum è tabulatis in ventrē nauis deſcendere, vtpote qui primores Perſarum eſſent: & remiges Phœnices, Perſis numero pares in mare deiecturum. Sed is (vt dictum eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reuerſus
CXX eſt. Cuius rei id quoque magno eſt teſtimonio, quod conſtat, Xerxem, quum rurſus in Aſiā reciperet ſe, Abdera peruenisſe, [1] adhibuiſſeque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donaſſe: & vt ipſi oppidani aiunt, illum, poſtquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primū zonam [3] reſoluiſſe: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autē Abdera magis ad Helleſpontū ſita quàm Strymon, atq; litus ex quo nauem illum cōſcendiſſe ferūt. ¶ Ceterum Græci poſt-
CXXI eaquam Andrum expugnare nequeunt, conuerſi in Caryſtum, vaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias ſelegerunt cum aliarum rerum, rum Phœniſſarum triremiū tres: quarum vna reponeretur apud Iſthmum (quæ ad meam vſque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter ſe diſpartiere, ex qua primitias Delphos miſere. Vnde ſtatua effecta eſt longitudine cubitorum [4] decem, truncā nauis partem manu ſuſtinens: eodem in loco ſtans vbi A-
CXXII lexander Macedo aureus. Miſſis Delphos primitiis, Græci publice deū percontati ſunt numquid perfectas & gratas primitias accepiſſet. Quibus ille reſpōdit habere ſe quidem à Græcis aliis, verū nō ab Æginetis: ſed repoſcere domum optime nauatę ad Salaminē operę in pugna nauali. Id quū audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicauerunt, quæ ſuper malum nauis æreum ſtant apud angulum, proxime Crœſi craterem. Poſt diſpartitam prædam Greci ad Iſthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritiſſimo, qui in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eo vbi peruentum eſt, duces Græci in aram Neptuni ſuam quiſque ſententiam ſcriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem ſecundum iudicarent. In ea autem ſuum quiſque

ξοον, μὴ ὀκ ἂν ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε. ὁκὼ μὲν ὅτι τὸ καταγρώματος, καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων ὁκὼ τοξότας· τῶν δὲ ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως ὀκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίῃ τε σφι σωθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῃ καὶ τιήρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μὲν ὅδε μοῦνος ἐμοὶ πιστὰ) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων δὲ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών. πρὸς τῶν Ἑλλησπόντιοι δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τῶν Στρυμόνος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ὑποζώσαι ὅτι τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε ὀκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, πρατόμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι δεξάμενοι ἀκροθίνια, ἄλλά τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥτις ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦεν· τὴν δὲ, ὅτι Σούνιον· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι αὖτις ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ὁκ τῶν ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηός, ἐὸν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἑστήκεε δὲ ἔστ' τῆπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια ⓐ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον ⓦ θεὸν τοιῦν, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ δρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ πρὸς Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφυσε ἔχειν, πρὸς Αἰγινητέων δὲ, οὐ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ ἐπὶ ἰσοσ χαλκέου ἑστᾶσι τρεῖς ὑπὲρ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λείης ἔπλωον ⓐ Ἕλληνες ἐς ⓦ Ἰσθμὸν, ἀριστεῖα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνωμῆσι Ἑλλήνων αὖτις ⓦ πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ⓐ στρατηγοὶ διενέμοντο τοῖς ψήφοις ὑπὲρ τοῦ Ποσειδέωνος ὦ βωμῷ, τ' πρῶτον καὶ τ' δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐθηεῦντο πᾶς τις αὐτέων ἑωυτῷ

—— neget regem hoc facturum fuiſſe: Perſas iuſſ. *Ad verbum, Ex decem millibus ſententiarum, vel opinionum, vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus verbis videat lector an alium ſenſum elicere poſſit.* 1 Et hoſpitii fœdus cum illis iniiſſe. *Vel, hoſpitij neceſſitudinem cum illis contraxiſſe.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (vt alij) triremi inaurata. Certe* intertexta *improprie hic diceretur. At Valla* παῖν legit *pro* τιάραν. 3 Soluiſſe vt liberum omni metu. 4 Duodecim,

ἐλίσθετο τὴν φήφον, αὐλὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερος δ', ἡ πολλοὶ σιωξεπῖπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες, ἡ μοῦνοι δὴ ἐμισωσώτο· Θεμιστοκλέης δ' δεύτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀπεῖτον, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη τοῖσι τῶν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μὲν ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπῖκετο, θέλων ἱμείρεσθαι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἔριν δὲ μὲν νεῖν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέι, καὶ τοῦτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχῳ τῶν ἐν Σπάρτῃ καλλίστῳ δύσαντι. αἰνέσαντες δὲ πολλά, τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λοχαγοὶ, οὗτοι οἱ ἱππέες καλέονται, μέχρι ὅρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πρώτων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται τριηκοσίους ἔπεμψαν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπῖκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἑωυτοῦ ἀντιφερόντων μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, δηλώς δ' ὢν τῶν ἐπιφθονέων, φθόνῳ καταμωρῶν ἐνείκεε Θεμιστοκλέα, τὸν ἐς Λακεδαίμονα ἀπῖξιν τριφέρων, ὡς δι' τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ τῶνδε Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκειτο καὶ οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, Οὔτω ἔχει· οὔτε ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην ὅτῳ τρόπῳ Σπαρτιῆται, οὔτ' ἂν σὺ ὢν Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν νεῖν ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ τριφάσθην ἐών, ἐκ τῆς Πλαταιικῆς καὶ μᾶλλον ἔτι γηρόμενος, ἔχων ἑξακισχιλίους στρατὸν ὃν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, τριφέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόντου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ὀπίσω πορευόμενος, κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ ἤδη κου κατεπείγοντος ἥκειν ἐς ὃ ἄλλο στρατόπεδον, ἐκ ἐδικαίου συντυχὼν ἀπίστεσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ ἐκ δεδυνατοποιῆσθαι σφέας· ἦν γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυ-
319 ηγὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τῶν φανερῶν ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ ἄλλοι τὴν Παλλήνην ἔχοντες

nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc CXXIII
rem Græci liuore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciam omnium Græcorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVribiadæ: solertiæ vero ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrumque oleagina corona donantes: præterea hunc [1] biga quæ apud Spartam erat præstantissima: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæ- CXXV
mone Athenas venit, ibi [2] Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui non è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Athenien sis. Atque hæc hactenus. ¶ Artabazus autem Pharna- CXXVI
cis filius, vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quem vbi traiectu tenus comitatus est, quum iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliã Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

1 Curru omnium qui Spartæ erant præstantissimo, *vel, pulcherrimo.* 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem* Ἀφιδναῖος *omisit, aut potius non legit. quod certe suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus eriam Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerant à Macedonibus eiecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludem deductos trucidauit, vrbemque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthum obti-

CXXVIII nuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de facienda proditione transegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatisque desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigēs, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatę percussit. Ad quem saucium turba (vt adsolet in bello fieri) quum concurrisset, subito reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autem & ceterorum Pallenensium commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectendum, Scionææ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hunc quidem in modum Timoxenus prodi-

CXXIX tionis manifestus fuit. Artabazum vero tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosum, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluuiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nūquam extiterat, vt indigenæ aiūt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatę nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc caussam extitisse, quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulacrum quod situm est in suburbanis, impie se gesserant. Hanc fuisse caussam illi

σιήθωτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ τούτων ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῶν Χαλκιδικῶν ἡγεῖ. καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐπετεθήκως προσεῖχε· προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως, σωφ. συνεθήκατο

Ὑφεν προσδοῖναι Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὄντινα μὲν τρόπον δεῖξαι, ἐγὼ οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγίνετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων πέμψαι πρὸς Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, ἕξωθεν τοῦ τὰς γλυφίδας προσειλίξαντες, καὶ περώσαντες τὸ βιβλίον, ἐπέξωθεν ἐς συγκείμενον χωρίον· ἐπαίσιος δὲ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. ἔξωθεν γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τύπου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω ὦμον· τὸν δὲ, βληθέντα, περιέδραμε ὅμιλος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ ἕλκυσμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· πρῶτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ κατακλῆξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁμῶς δὴ τοιούτῳ ἕλκεϊ ἐπαίσιος ἐγίνετο· Ἀρταβάζῳ δὲ, ἐπείτε πολιορκέοντι ἐγεγένεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ὅσον πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον, πρήσσουσι τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μοίρας διεξεπορεύοντο, ἐπὶ δὲ τρεῖς ἦσαν οἱ λοιποὶ ἔτι, τὰς διεξιόντας χρόνῳ ἔσω ἔτι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅσην οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γενομένην. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ παντὸς πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς νεὸν ἐνέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων τοῖσι καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτον λέγοντες,

δῶ λέγειν ἐμοιγε δοκέουσι. τοὺς μὲν δὴ φευγομένους ἀπῆγε Ἀρταβάζος ἐς Θεσσαλίην σὺν δὲ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν δὴ μετεπέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἐχρήσαντο. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω φευγόμενος, ὡς μετέσσυτο τὴν Ἀσίην, φθύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατὸν ἐκ Χερσονήσου διεπορθμεύσατο ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὄψιλαμένσαντος, μετέπλεε συνελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέριζον αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταύντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταϋντεω μετεξελαύνου ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ μετῆκαν αὐτοτέρω τὰ πρὸς ἑωυτοὺς, οὐδὲ ἐπανώγκαζε οὐδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ καταμένοντες, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀπο-στῇ, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τεσσεράκοντα καὶ ἑκατόν. οὐ μὲν οὐδὲ μετεστέλλοντο τοὺς Ἕλληνας μετεστελλόμεθα ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πεῖσαι σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· καταμανθάνοντες ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἀσμένοι ἀπαλλάσσοντο. καὶ μὲν νῦν τὴν θάλασσαν ἐσωμένοι ἔσαν τῷ θυμῷ, πεζὴν δὲ ἐδόκεον πολλῷ κατήσειν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δύναντο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούεον ὁκοῖα πρήσσεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι τὰ τε ἔαρ γιόμενον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγινάν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τὸ ἕτερος οἰκίης τῆς βασιληΐης. οὗτοι πρώτοι, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρότερον καταλελεγμένων, καὶ δῆλοι, βασιλῆες ἐλήμοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀριφρονος. Ὡς δὲ πυνθάνοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἱ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτεων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ βασιλείδεω ἦν· οἱ

videntur vere dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. ¶ Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum conuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis, duceſque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat illorum collega. Hi vtpote magnopere percussi, non audebant occasum versus producere, ne vnus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniam irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. [1] Atque vt se victos mari, ita longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nondum cogebatur: naues autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta, adueniunt eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi,

CXXX

CXXXI

CXXXII

1 De mari igitur animum abiecerant, sed longe superiorem &c. ad verbum, Circa mare igitur animo victi erant, vel, animis secciderant. id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.

septem

septem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat, ceteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartamque se contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægreque exoratos Delon vsque perduxere. Nam vlteriora omnia Græcis formidolosa erant, cum locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei vt neque barbari supra Samum occidentem versus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, vltra Delon. ita timor medium eorum tuebatur. ¶ Dum Græci

CXXXIII nauigauere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculum quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque sibi liceret peruaderet ad oraculum consultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam de re-

CXXXIV bus præsentibus fuisse. Constat hunc Murem in Lebadiam veniisse, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adisse. Ibique tum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciteri oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinum esse, quod quum Amphiaraùs optionem eis dedisset vtrum mallent vate vti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt. eapropter nefas est vlli Thebano

CXXXV illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludem Copaidem, ante montem, proxime vrbem Acræphiam. Ad hoc templum postquam peruenisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres viros publice delectos ad describenda ea quæ homini responderentur. & statim antistitem

σα σωσταὶ σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θανατοῦν Στράτιν
τὸν Χίον τυραννεύοντες· ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς Χίου
βουλευόμενοι ὡς φανεροὶ ἐγίνοντο, ἐξευρόντες τὸν ὑπο-
χείριον ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ ⓐ λοιποὶ ἐξ ἑωυτῶν ἐμ-
βάντες ἐς νῆα τὴν Χίου, καὶ ἐς Σπάρτιν ἀπίκοντο, καὶ δὴ ἐκ
τούτου ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλώσαντες ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ δὲ ἐπήγαγον αὐτοὺς μόγις
μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω τούτου, πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι
Ἕλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐόντων ἐμπείρων, φοινίκης τε
πολλὰ πλέα ἐδόκεε εἶ). τὴν δὲ Σάμον ἀπέφαινον δόξῃ ἴσην Ἡρακλέος στήλας ἴσον ἀπέχειν. οὕτω ἐπιστέ ὃ
τοιούτῳ, ὥστε οὔτε μὴν βάρβαροι τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώειν καταῤῥωδηκότας, οὔτε οἱ Ἕλληνες, χρηιζόντων Χίων τὸ πρὸς
τὴν ἠῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύ- χ. ἐφύλασσε.
λασσόν σφεων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν
Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ ἐν τῇ Θεσσαλίῃ ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ χρηστήρια
ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος πάντα χῆ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν
σφι ἀποστρέφειν βλάβην. ὁ μὲν δὴ βουλόμενος σημανέειν
τοῖσι τῶν χρηστηρίων τοῦτο ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω
φράσαι· (ἐγὼ δὲ οὐ λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε τοῖσι τῶν
πρόσθεν τρηχμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων τινὰ πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος
φαίνεται, καὶ μαθὼν πείσας τὸν ὑπηκόους ἄνδρα,
καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ὅτι τὸ χρηστήριον. ἦν δὴ ἐς Θήβας
πρότερα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δ', κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱρηΐῃσι
αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δ', ξεῖνον ἐόντα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάραον.
Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε· ἐπελθὼν σφέας ὁ Ἀμφιάραος διὰ χρηστηρίων
ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τούτων, ἐωῦτὸν ἢ ἄτερμα χρέεσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τῷ
ἑτέρῳ ἀπεχρήσατο· οἱ δὲ συμμαχὸν μιν ἑλέσθαι φασὶ). διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι κα- κ. ἐγκατακοιμᾶσθαι.
θεύδειν. Τότε δὲ θαῦμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται τοῦτο Θηβαίων. ἐλθεῖν γὰρ τὸν Εὐρωπαῖον Μῦν, ἐξηγεομένου πάντα τὰ χρηστήρια,
καὶ ἐς τὸν Πτῷον Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν, καλέεται μὲν Πτῷον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ
τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς οὔρεϊ, ὑπαντίον Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεί τε ἀπίκετο ὁ
καλεόμενος τοῦτον Μῦς, ἔπεμπε ⓐ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ χρηστήρια ἔμελλε. καὶ πρόσθε τε τοῦ ἀνδρὸς τοῦ

βαρβαρῳ γλώσσῃ χρᾶν· καὶ σφεας μὴ ἐπομένους τῷ Θηβαίων ἐπιχωρίῃ ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης αὐτὴν Ἑλλάδος· ὧδε δὲ ἔχειν, ὅκως χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν Εὐρωπαῖον Μῶν ἁρπάσαντα παρ' αὐτέων τὸν ἐφέροντο δέλτον, καὶ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γεγράφειν ἐς αὐτήν. (φωνὴ δὲ Καρίη μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συλλεξάμενον δὲ, οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ, κου δὴ ἕνεκα λέγοντα καὶ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον Ⓜ Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι Ⓐ προσήκοιεν Ⓘ Πέρσῃσι μᾶλλον. (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς Ⓐ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ ὄνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὲ ἐκ βασιλέος τοῦ Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νεμέεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι προξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ὅτι ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἀρά ἄκουων εἶ Ⓒ ἀγχίμολον καὶ τε κατὰ τὴν θάλασσαν σφι πεπυθήματα κατεργασμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἡπίστατο. τούτεων δὲ προσγινομένων, κατήλπιζε ὑπερτέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· καὶ γὰρ αὖ καὶ ἐνόμιζε πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶ κρείσσων. οὕτω τε ἐλογίζετο κατυπερθήσεσθαι Ⓐ τὰ χρήματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τὰ δὲ καὶ τὰ χρηστήρια τῶν Ⓐ προλέγει συμβουλεύοντα συμμαχὸν Ⓜ Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἕβδομος γενεήτωρ Περδίκκης ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἐπύγον ἐς Ἰλλυριοὺς τὴν Τημένου ἀποφυγόντων τρεῖς ἀδελφεοὶ Γαυάνης τε καὶ Ἄεροπος Ⓒ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐθήτευον ὀλίγον μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεγόμενα τῶν προβάτων. (ἔσχον γὰρ τὰ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνδρῶν ἀδενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσε. ὀχέως δὲ ἐπιστὰς ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ ἔνδοθεν τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο ἀεὶς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ τοῦτο τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς Ⓜ ἄνδρα ἑωυτοῦ τῆς." ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθε οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας,

barbara lingua vſam: & qui eos ſubſequebantur, ſtupuiſſe audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque neſcirent quid in præſenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eaque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid di- Cxxxvi
cerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, [1] tum quia in eum propenſi erant Perſæ, (quippe cuius ſororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, aui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atque munificum eſſe virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [2] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longe ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant vt Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, Cxxxvii
Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Æropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi ſe ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus paſcendis. [3] Erant autem priſcorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, nō ſolum populares facultates: adeo ipſi regi ſua vxor coquebat cibaria. Hęc quum animaduertiſſet panē pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quam erat, idque ſemper cōtingere, indicauit marito. [4] Ille re audita, illico ingreſſus eſt vt oſtētum cerneret,

χ. δὲ

χ. τ δὲ δυὸ σταθμὰ ἐσάλθε αὐτίκα

1 Tum quod affinitate cum Perſis iunctus eſſet, 2 Et quem cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitiſſe credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non ſolum populus. Regis autem vxor illis ipſamet farinam ſubigebat: ſed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excreſcebat. Quod quum ſemper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem πυρανίδες pro πύρνου. perinde eſt enim ac ſi dixiſſet, Erant enim olim ipſi quoque reges pecunia inopes. Quod Herodotus ſubiungit necui mirum videatur quod rex ipſe illos paſcendis ſuis armentis & gregibus præfecerit. At Volla ex Enim faciens Autem, ita hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quaſi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ aſſerat: ideoque particulæ Adeo vtitur.* 4 At illi, vt audiuit, ſtatim hæc cogitatio animum ſubiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud,——

quonam

quonam modo quid maius excresceret: moxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: 1 tunc rex mercedem nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelioſus) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Æropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quædas, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus solem: circumscriptumq; quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum CXXVIII ceteris. 2 Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus etat vt ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrantiori odore quàm ceteræ: & in quibus (vt fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, ceteram CXXIX Macedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Æropus, Æropi Philippus, Philippi 3 Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius. Qui vbi Athenas venit à CXL Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, I Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienſibus iniurias quas mihi intule-

καὶ" φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας ὁ τοὺς ἡγητὰς, τῷ ἡγη- μονικῷ
μόνε σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτῶ. ⓐ δὲ, ⓦ μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶ ἀπολαβοῦσας, ἀπιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τῷ μισθοδοτέει ἀκούσας, ἐπὶ γὰρ τῇ καπνοδόκῃ ἐς ⓦ οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοβλαβὴς γινόμενος, Μισθὸν ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τοῦδε ἀποδίδωμι· δείξας ⓦ ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Αἴροπος ⓐ πρεσβύτεροι ἐόντες ἐπεπλήγμενοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, ᾧ ἐγγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου ⓦ ἥλιον. ᾧ ἐγγράψας δ', ἐς ⓦ κάλπον τινὰ ἐσβὰς χρυσάμπυξ ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ ⓐ μετ' αὐτοῦ. ⓐ μὲν δὴ ἀπίεσαν. Τῷ δὲ βασιλέϊ σημήνει ὡς τὴν πρέσβων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς σοφὸν νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀργισθεὶς, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι ⓐ τούτεων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι σωτήϊα. ἐπεί τε διέβη- σαν ⓐ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε οὐ ἱππέας μὴ οἵους τε γενέσθαι διαβῆναι. ⓐ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην χώρην τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶ Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὀδμὴν τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι πέλας, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὖρος κέεται, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω" παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀ- μύντης δ', Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος τοῦ δ', Φίλιππος· Φιλίππου δ', Ἀργαίος τοῦ δ', Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς δ' ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας" πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐ- μοὶ ἀγγελίη ἧκε τοῦδε βασιλῆος, λέγουσα οὕτω, Ἀ- θηναίοισι τὰς ἀμπλακίας τὰς ἐς ἐκείνων ἐς ἐμὲ

—magnum aliquid portendere. ideoque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse [hanc rem] & ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐωυτῶ, prosequutus est in φέρει.* 1 Tunc rex, vbi mercedis mentionem fieri audiuit, sole tunc forte per fumarium, *sine, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persoluo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, vt quædo dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magna mercedis loco ducere quod saluos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciauit. *Nam σοφὸν νόῳ (rarissimum aliqui loquendi genus) hoc videtur significare. q. d. Gallice, Et qu'il ne faisoit cela sans y auoir bien pensé.* 3 Argæus.

» ἐξομόσας πάσας μετίημι. νῦν τε ὧδε Μαρδόνιε
» ποίεε. τῶν μὲν τὴν χώρην σφι ἀπόδος· τῶν δ', ἤν τε
» τοῖς ταύτη ἐλέσθων αὐτοὶ ἐωυτοῖσι νόμον, ἐόντες
» αὐτόνομοι. ἱρά τε πρήσσω σφι (ἐὰν δὴ βούλωνται γε ἐ-
» μοὶ ὁμολογέειν) ἀπορθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. ταυτε-
» ων δ' ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα,
» ἐὰν μὴ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δ' ὑμῖν τάδε,
χρ. ἀνομόμους » Νῶν τί μάνεσθε πόλεμον βασιλεῖ αἴτιοι γινόμενοι;
» οὔτε γὰρ ἀν' ὑμέων δυνάμεθα, οὔτε οἷοί τε ἐστὲ ἀντέχειν
» τὸν πρώτα χρόνον. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Ξέρξεω στρατη- 10
» λασίην τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα πυθάνεσθε δ' καὶ τὸν
χρ. πρὶν ἢ μὲν ἔσεσθαι » νῦν πρεσβεύσαι μοι δυνάμενον ὥστε καὶ ἐμὲ ἡμέας ὑμῶν κρα-
δύναμιν. » τῆσαι, καὶ νικήσαντες, (τὸ δὲ ὑμῖν εὐδεμίη ἐλπίς,
» εἰ γε θὺ φρονέοιτε) δηλα πρήσσειν πολλα πλησίη. μὴ
» ὧν βούλεσθε παρισοῦσθαι βασιλεῖ, στερεᾶς μὲν τῆς χώ-
» ρης, θέειν δ' αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάσσε-
» σθε. πρέπει δ' ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλῆ-
» ος ἑωυτὴν ὥρμημένον· ἐξεστὶ ἐλθοῦσι ἡμῖν ὁμηχανίῃ
» σωθῆμεν αὖθις τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν
» ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑ- 20
» μέας. ἐγὼ δ' αὖτε μὲν βουλῆς τῆς ἐς ὑμέας ἐούσης
» ἔξω ἐμοῦ, οὐδὲν λέξω. οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμά-
» θοιτε. δεόμενος δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνο-
» ρέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοισί τε ἐσομένοισι τὸν πρώτα χρό-
» νον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τῶν ἐνὸν ὑμῖν,
» οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ
» γὰρ δυνάμιος ὑπὲρ ἀνθρωπον ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ
» χεὶρ ὑπερμήκης. ἐὰν ὧν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,
» μεγάλα πρήσσειν ὄντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλετε, 30
» δείδω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τείῳ τε μάλιστα οἰκη-
» μένων τῶν συμμάχων πρώτων, αἰεί τε φθειρομένων
» μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν χώρην ἐκτημένων.
» ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βα-
» σιλεὺς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁ-
» μαρτάδας ἀπιεῖς, ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν-
δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δ', πυθόμενοι ἥ-
κειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα
τὴν βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων,
ὡς σφέας χρεὼν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἡγησι Δωριεῦσι ἐκ-
πίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθη- 40
ναίων, κάρτα τε ἐδείσθη μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀ-
θηναῖοι, αὐτίκα τε σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ
δὴ σπεύσαντες ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κα-

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuncius quum mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquam præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecum est: [1] quem si superaueritis atque viceritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit, quum alius multo maior exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari solo vestro, [2] & pro vobis ipsis assidue discurrere. imo potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati vt societatem belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iussit Athenienses apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos beneuolentia nihil cõmemorabo. neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro autẽ vt Mardonio morem geratis, quos animaduerto non semper validos fore ad gerendũ cum Xerxe bellum: quales si animaduerterem esse, nequaquam huc cum his mandatis veniissem. Quippe regis vires supra humanas sunt, & manus prælonga. [3] Quod nisi propere assentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeó vestram vicem, qui ex omnibus sociis & maxime in via habitatis, & soli semper præcipuã cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. [4] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos CXLI in barbari societatem Athenienses quũ audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiscentes oraculorum, fatale esse vt ipsi cum ceteris Doriensibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenensibus. ideoque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane contigit vt concioni adessent

1 Quo si potentiores extiteritis, eumque viceritis (quod nequaquam speratis, si sapitis) 2 Et semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regem ad hanc propensum habentibus. Inita nobiscum citra dolum & fraudem societate belli, liberi estote 3 Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt, 4 Enimuero morem gerite. magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

Lacedæ-

Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuncium ad ſocietatẽ contrahendam. quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam
CXLII ſuam. Vbi dicendi finẽ fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedęmonii oratum vos ne quid noui in Græciã agatis, neq; verba quę adferuntur à barbaro admittatis: quod id neq; iuſtum ſit vllo modo, neq; decorum cum aliis Grę-cis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperiũ veſtrum eſt decertatum: quod certamẽ nunc in vniuerſam Græciam emanauit: [1] cuius totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſſa ſeruitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem cõdicionem veſtram dolemus, quod iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quę diruę ſunt cæteris. quo nomine Lacedæmonii vobis ac ceteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellũ hoc ſteterit, alituros. Neq; vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui
CXLIII ſcitis nihil barbaris eſſe neq; fidum neq; verum. Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderũt, Et ipſi cognitũ habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam maiores eſſe quã noſtras, vt id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamẽ in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimus. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum,

πάσασιν. ἐπομνύμενοι γὰρ ⓐ Ἀθηναῖοι ἀφιστείσοντες, ὦ ὀπισάμβοι ὅτι ἔμελλον Λακεδαιμόνιοι πυθέσθαι ἥκοντα παρὰ τὸ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίᾳ· πυθόμενοί τε, πέμψειν κατὰ τάχος ἀγγέλους. ὀπίτινδες ὧν ἐποίεον, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην.

Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, ἀφαδδξάμενοι ἔλεγον ⓐ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγοις ἐνδέχεσθαι παρὰ τὸ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ μᾶλλον πάντων ἥκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρατε γὰρ τὸν δὲ ⓦ πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ ὡς τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγίνετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, τουτέων ἀπάντων αἴτιοι γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίοις, οὐδαμῶς ἀναγκαῖον· οἵτινες αἰεὶ κοτὲ τὸ πάλαι φάνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζομένοισι μέντοι ὑμῖν σιτηρεσίου δώσομεν, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε δίξων ἤδη, καὶ ὅτι οἰκηφθόρηται χρόνον ἤδη πολλόν. αὐτὰ τουτέων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμονίοι τε καὶ ⓐ σύμμαχοι ἐπαγγήσονται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐκόμιστα πάντα ὀπιθρέψειν ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε σιωπήσῃ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείνας ⓦ Μαρδονίῳ λόγον. τοῦτο μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· (τὸ γὰρ εὖ κοσμέειν γὰρ ἑωυτὸν, τυραννίδι συγγενητεργάζεται) ὑμῖν δ' οὐ ποιητέα, εἴ γε δὴ τυγχάνετε φρονέοντες, ὀπισάμβοισι, ὡς βαρβάροισι ἐστι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. ταῦτα ἔλεξαν ⓐ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ τοῖς μὲν Ἀλέξανδρον ὑποκρίνασθαι τάδε, Καὶ αὐτοί τοι τόδε γε ὀπισάμεθα, ὅτι πολλαπλασίη ἐστὶ τοῦ Μήδου δυνάμις ἢ περ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δεῖ τόδε γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως "ἐλευθερίην σκεπτόμενοι, ἀμυνεύμεθα ὕστω ὅκως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πεισόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ νῦν ἔρχεται, μήποτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι,

323

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis iugum ſeruitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & iam inde à priſc. *vt legatur* τὴν ἀρχὴν δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Poliens. *id eſt, exornans.* 4 Nihil opus ſit. 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

» τῶν ἐκφνος τοῦδε μέλλω ὄπιν ἔχων, ἐπέστρησε τούς τε οἴ-
» κους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τῦν λοιπὸν λόγους ἔχων
» τοιούσδε μὴ ὄπτι φαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων
» χρηστὰ ἐπαυρήσειν, ἀθέμιστα ἔρδειν πρόφαινε. ὑμεῖς γὰρ
» σε βουλόμεθα τόνδε μὲν ἀγαθὸν εἶναι τοῖς Ἀθηναίων παθεῖν,
» ἐόντα τοι ξείνον τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξαν-
» δρον τὰ μὲν τοιαῦτα ἐπεκρίναντο· τοῖσι δὲ ἀπὸ Σπάρ-
» της ἀπέλθοις, τάδε, Τὸ μὲν δέος Λακεδαιμονίους μὴ
» ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα αἰνὸν φαίνεται
» ἡμῖν. ἀταρ ἀρχῆθέν γε οἴκατε ἐξεπίστασθαι δ Ἀθη- 10
» ναίων φρόνημα ἀρρωδήσαι· ὅτι δ' ὅτε χρυσός ἐστι γῆς
» ὕδαμόθι τοσοῦτος, οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα
» ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν ἂν μη-
» δίσαντες καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ
» καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀπαγορεύοντα ταῦτα μὴ ποιέειν,
» μηδ' ἐθέλειν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν
» τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε
» καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τι-
» μωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢ σφι ὁμολογέειν τὰ
» τοῦτα ἐργασαμένοισι. αὖτις δ', τὸ Ἑλληνικὸν ὅμαι- 20
» μόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύματά τε κοινὰ
» καὶ θυσίαι, ἤθεά τε ὁμότροπα. τῶν καὶ προδόντας γε-
» νέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι· ὅπισθέ τε οὕ-
» τω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ὀπισάμενοι. ἔστ'
» ἂν καὶ ἓς τοῦτο Ἀθηναίων, μηδαμῷ ὁμολογη-
» σοντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν
» προνοίην, τὴν περὶ ἡμέας ἔσεσθε, ὅτι προείδετε
» ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω, ὥστε ὄπισθε ἀρέσθαι ἐθέ-
» λειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μέν νυν ἡ χάρις ἐκπε- 30
» πλήρωται· ἡμεῖς μέντοι λειπησόμεθα οὕτω ὅκως
» ἂν ἔχωμεν, τόδε μὲν λυπέοντες ὑμέας. νεῶν δὲ ὡς οὕτω
» ἐχόντων, πρόθυμοι ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ
» ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐχὰς χρόνου πρήσσει ὁ βάρ-
» βαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπειδὰν τά-
» χιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην ὅτι τόδε ποιήσομεν τῶν
» ἐκφνος ἡμέων προστάσσει. πρὶν ὧν πρεῖναι ἐκεῖνον
» ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρός ἐστι βοηθῆσαι ἐς
» τὴν Βοιωτίην.

quorum ille, nihil pensi habens, & templa & simulacra incendit. [1] Tu quoque posthac cũ istiusmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, neve per speciem emolumentorum infanda nos facere suadeas. nolumus enim te ingratũ quippiã ab Athenienſibus pati, quibus & hospes & amicus es. Hæc Alexandro responderunt. nunciis autem Spartiatarum ista, [2] Lacedęmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, sane humanum est: neq; hoc verentes eos turpe est venisse, quibus mens Athenienſium inexplorata esset: quoniam neq; tantum auri vsquam gentium est, neq; regio vlla specie & bonitate præstans, quã nos accipientes, vt cum Medis sentiremus, ad tradendam seruituti Græciã induceremur. Quod ne faciamus, etsi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorũ ædes effigiesq; incensæ pariter & obrutæ sunt, quas nos in primis vltum ire necesse est potius quam cum iis fœderari qui ista fecerunt: deinde, quum simus Græci eiusdem & sanguinis & linguæ, quorum & fana & sacrificia communia sunt, & mores adsimiles, eorũ proditores fieri Athenienses, non bene haberet. [3] Ex quo, si antea nesciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel vnus Athenienſium supererit, nunquam nos cõuenturos esse cum Xerxe. Vestram autem erga nos prouidentiam, [4] quod consulatis nobis domo carentibus ita vt domesticos nostros alere velitis, gratiam habemus: [5] & licet beneficium vestrum cumulatũ sit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis molestiæ adferamus. Quod quum ita sit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem nostram: sed simulatque acceperit nuncium nos nihil eorum esse facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adsit in Attica, tempus est nos in Bœotiam auxilio ire.

CXLIV

---

1 Tu quoque ne posthac in conspectum Athenienſium venias orationem huiusmodi adferens: neque, dum in nos officiosus esse videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidem esse Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus ineremus, humanum fuit: sed tamen turpe esse videtur, vos qui sciretis qua sint animi magnitudine præditi Athenienses, eo metu correptos fuisse. quoniam neque tantum, *&c. Vt sit sensus, illum quidem timorem, humanum fuisse, id est, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum esse: non debuisse tamen vllum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perspectam haberent. Simplicior tamen esset sensus, & ad verba ista quæ sequuntur, accommodatio, si μὴ θεῖναι ἐτυγχάνετε Vallæ μέμφει, si ἀχθεσθε cum Vallæ μέμφει iungi posset, eo modo quo dicitur χαλεπὸς Vallæ & χαλεπὸς ἀδικεῖν, pro in Vallam. Sed & φέρομαι simpliciter pro proposito seu mente possimus etiam fortasse accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc scitote si antea nescivistis, 4 Quod ita nobis prospiciatis quorum euersæ sunt fortunæ, vt alere domest. nostros velitis, 5 Ac vos quidem benevolentiæ officio plene iam defuncti estis: nos vero quibus poterimus modis nos sustentare pergemus, nihil vobis facessendo negocii. *Negant enim se velle vti beneficio illo quod offerunt Lacedæmonij, cuius tamen gratiam illis habeant non minus quam si vterentur. Ideoque χάρις ἐκπεπλήρωται referendum est ad id quod obtulerunt Lacedæmonij, quamuis non præstiterint. q. d. Iam nos vobis abunde obstrinxistis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos esse vos dixistis.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ, ἐπιγραφομένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

I HOc ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reuerterũt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicauit, mouens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunq; iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens [1] Theſſalis ducibus. Quos adeo nõ pœnitebat eorum quę hactenus egerant, vt etiam multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tũc Mardonium propalam deducebat in Græciam. II [2] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebant progredi longius, quod negarẽt vllum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe vniuerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionẽ rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis. III Hæc Thebani ſuadebãt: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes ne tunc quidem inueniſſet, ſed

Ἡγεμὼ, ταῦτα ἀποκριναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἑκάστοτε γένοιτο, τούτους προσελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρηχθέντα πρότερον μετέμελε οὐδέν, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον Πέρσῃσι· καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ προεῖπε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος ἦλθε ὁ στρατὸς ἐς Βοιωτούς, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χώρης ὅπη τηδεώτερος ἐς στρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου. οὐδὲ ἐῶν ἰέναι ἑκαστέρω, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέειν ὅκως ἁμαχητὶ τῶν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. τοῖσι μὲν γὰρ δοκέειν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἷα δὴ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι συμπίνεσθαι καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσειας τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων ἐχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι· πέμποντος δέ, τὴν Ἑλλάδα ἅλωσιν ἐνθεῦτεν ἕξεις· ἢν δὲ μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν φασιωτέων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπίθετο, δεδοικὼς μὲν οἱ δεινὸς ἐνέσκηπτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν, ἅμα μὲν τοῦ ἀγνωμοσύνῃ, ἅμα δὲ πυρσοῖσι ληΐνοισι ἐδόκεε βασιλέι δηλώσειν ἐοῦσι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τῷ

1 At Theſſaliæ duces adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam peruenisſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neque vlterius progredi eum ſinebant, ſed ibi conſidentem dare operam *volebant* vt Græciam vniuerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἐν τε Σαλαμῖνι τοῦ πλείους ἐπιφαίνετο εἶ), ἐν τε τῇ νηΐ, αἱρέει τε ἔρημον δὴ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἵρεσις ἐς τὸν ὑστεραίην τὴν Μαρδονίου ὅπως ἐστήκεε, διεκαμβύσας ἐλήλεγο. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐλήλυθε Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυρμηχίδεω, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοῦτον τοὺς αὐτοὺς λόγους τοῦτον καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπορθμεύσατο. ταῦτα δὲ τοδὸ τέρεον ἀπέστελλε, προσέχων μὲν τὸν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐπίζων δὲ σφέας ὑποπτήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δορυαλώτου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. τούτεων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μυρμηχίδεω ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ὅτε τὸν βουλὴν, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶ), δεξαμένους τὸν λόγον τὸν περὶ Μυρμηχίδεω περιφέρειν, ἐξενείκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτα ἐσάδανε. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυρμηχίδεω, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. θωμαθόν δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, περιπαίσαντας τὸν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸν γνόμενον. μαθοῦσα γὰρ ἡ γυνὴ γυναικί, καὶ παραβοῦσα, ὅτι τὸν Λυκίδεω οἰκίην ἦλθαν αὐτοκελεές· καὶ αὐτὴ μὲν ἐλθοῦσα αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ παῖδα τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέχοντο τὸν τῇ Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντα σφι, τὰ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν μακρότερά τε καὶ ὀλιγίστερα ἐποίεον, ὁ δὲ ὅπιων καὶ δὴ ἐς τὸν Βοιωτὸν ἐλέγετο εἶ), οὕτω δὴ ἐξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι προεῖδον ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἐβούλευσαν ἐς τὸν Βοιωτὸν· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσοντας ὅσα σφι ὑπέστετο ὁ Πέρσης μεταβαλόμενος δώσειν· προεῖπόν τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοὶ ἕνα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. ἐορτὴν γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἐπῆν Ὑακίνθια· πρὸ πλείστου δὲ ἦγον τὸ θεοῦ πρόσωπον. ἅμα δὲ τὸν τεῖχος σφι ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγγέλλοντες ἦλθόν τε Μεγαρέων ἄγγελοι καὶ ἐκ Πλαταιέων,

plerosque eorum in classe ad Salaminē esse audiret, vrbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eo postquam venit, mittit ad IV. Salaminem Murichidem quēdam Hellespontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de caussa Murichidem misit in Salaminem. Is vbi in senatum V venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse vt ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat siue quod pecuniam à Mardonio accepisset, siue quod id sibi probaretur. Quod simulatq; audiere Athenienses, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumstiterunt, lapidibusque interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, vltro domū Lycidæ adiere, hominisque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem VI in modum Athenienses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere statiua: at vbi & socii tardius segniusque agunt, & Mardonius aduentans iam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem traiecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarū esse Atticam ingressum, neq; cum ipsis ei in Bœotiā occurrissent: tum admonitū eorum quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Mardonius spopondisset: tū prædictū, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remedium inuenturos. Agebāt per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc mutum sibi in Isthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos VII posteaquam nuncii Athenienſiū Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium legatos,

ephoris

ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore [1] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciscere-
2 mur cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquã prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absoluistis, nullã habetis Athenienſiũ rationẽ: & quum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quod non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubent: quo barbarum in Attica (quoniam [2] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra vbi campus Thriasius appositis-
VIII simus erit ad dimicandum. Hæc vbi accepere ephori, responsum in diem posterũ distuletunt, postero die in alterũ: idq; in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere. [3] Non ausim dicere hanc fuisse causſam cur isti tãtopere soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorũ partes sequerentur: nunc autẽ nihil aliud curarent quam vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub aduentũ Alexandri in Atticam, muro quẽ extruebant nondũ perfecto, Per-
IX sas vehemẽter extimescebant. Tandẽ &

ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ὅτι σὺν ἐφόροις, Ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέξοντες ὅτι ἡμῖν Βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀπολιδοῖ τοῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει ἐφ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην τοῖς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν αἱ ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ πρώτα τε ἀπειπάμεθα, καί περ ἀδικεόμενοι ὑφ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι· ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ πολεμέειν· οὐ μὲν δὲ ὁμολογήσομέν γε ἔχοντες οὕτω. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀχίβδηλον ἐὸν νέμεται ὅτι σὺν Ἕλλῃσι· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε δέξεσθε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμῷ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ δῆτα τείχεος ὑμῖν ἀμφὶ τῷ Ἰσθμοῦ ἐλαυνομένου ἐντελὲς ἐστί, καὶ χρήματα δὴ λόγον οὐδένα τὸν Ἀθηναίων ποιέεσθε· σὺν θεῷ τε ἡμῖν ἐόντι καὶ Πέρσῃσι ἀμπώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδώκατε, προεισέδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν σὺν βαρβάρων. ἐς μὲν νῦν τὸ πρὲν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μνησίκακοι σι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως. νῦν δὲ ὅτι τάχιστα στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκπέμψαι ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς ἂν σὺν βαρβάρων δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπειδὴ γὰρ ἡμῖν τομὴν τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδειοτάτην ἐστὶ μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ἀποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πρώτων Πελοποννησίων· καὶ σφι ἐν τοῖς τέλεϊ. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον, δι' ὅτι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο τοιήνδε, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἐπιδεῖσθαι τοιοῦδε. ὅτε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο μέν, μεγάλως καταῤῥωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, τῆς τε

1 Iouis Græci, 2 Bœotia frustrati sumus. *id est, spe confligendi cum hoste in Bœotia.* 3 Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re soliciti fuerint, huius rei causſam aliam adferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, seque iam Athenienſium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. *&c. Valla imposuit vocabulum δηὸ γε quod innexit tum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ ἄπιον feratur, hoc modo, ὡσὶ δ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον γε δή ὅτι, &c.*

ἀποκρίσιος καὶ ὁδοῦ τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο
τοῖσι Τεγεήτῃσι τοιόσδε τῇ ὑστεραίῃ τῆς ἀπαρτῆσι-
326 ος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγε-
ήτης, δυνάμιος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων,
τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πρώτα λόγον. ὃς δὴ ἀ-
» θυμαίοισι ἔλεγον, ἀκούσας τοῦτο ὁ Χίλεος, ἔλεγε,
» Ἄγε σφι τάδε εἰπὲ ἔτι, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθυμαί-
» ων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τοῦ βαρβάρῳ συμ-
» μάχων, καίτοι τείχεος ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμέ-
» νου κρατεροῦ, μεγάλας κλισιάδας ἀνατεταμένας ἐς
» τὴν Πελοπόννησον τοῦ Πέρσεω. Ἀλλ' ἔσακούσατε πρὶν
» πυθέσθαι Ἀθυμαίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέ-
ρειν. Οἱ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε. οἱ δέ, ὡς φρε-
νὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φέρουσι τοῦδε τοῖσι
ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς
ἐπὶ ἑπτακοσίοισι πενταχιλίοισι Σπαρτιητέων, καὶ
ἐπὰ τοὺς ἕκαστον τάξαντες τῶν Εἱλώτων, Παυσανίῃ
τῷ Κλεομβρότου ἐπιτάξαντες ἡγέειν, ἐγίνετο μὲν
ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν, ἅτε
ἐπὶ παιδί, ὁ δέ, τυγχάνει ἐὼν ἐπίτροπος τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμ-
βροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω
δὲ παῖς, οὐκέτι ἔτεϊλε, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος διέμασαν, μετ'
οὐ πολλὸν χρόνον ἐκ βιοτῆς ἀπέβη. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ
διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τοῦ Πέρσεω, ὁ ἥλιος ἀ-
φανὴς ἐγένετο ἐν τῷ οὐρανῷ. τοσαυτέῃσι δὲ ἐὼν τῶν
Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωτέος, ἄνδρα οἰκίης
ἐόντα τῆς αὐτῆς. ὁ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλυ-
θυῖαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γεγένητο, οὐδένα εἰδότες τὸν ὁδοῦ, ἐπύθοντο ὅτι
δὴ οἱ ἔφοροι· ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαθῆσαι καὶ
αὐτοὶ ὅτι τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔ-
» λεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῆδε
» μένοντες, ὑμέας αὐτοὺς τε ἄγετε καὶ παίζετε, κατα-
» προδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθυμαῖοι δὲ, ὡς ἀ-
» δικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χρήσεταί τε συμμάχων, κα-
» ταλύσονται τὸν Πέρσην οὕτω ὅκως αὐτοὶ δυνήσονται. κα-
» ταλυθέντες δὲ, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι συμμαχοι βα-
» σιλῆος γενόμεθα, συστρατευσόμεθα ὅτι τ' ἂν ἐκεῖνοι
» ἐξηγέωνται· ὑμεῖς δὲ ὅ τι δεύτερον μαθήσεσθε οὐκοῖον αὖ
» ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνει. Ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέ-
λων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου, ἢν δὴ δοκέῃ εἶναι ἐν Ὀ-
ρεστείῳ τείχοντας ὅτι τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ καλέουσι
τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπηρώτεον τὸ
λεχθὲν μῦθον ἐπισείσαντες δέ, ὀξέμαθον πρῶτον τὸ ἐόν. ὥστε
ἐν θυμῷ ἔχοντες ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην

responsum & exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Atheniensis dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Atheniensis non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat, Hoc Chileus consilium dedit: quod in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à ciuitatibus venerant, quinq; millia Spartiatarum quũ adhuc nox esset [1] dimiserũt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Plistarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam caussam quod sibi inter sacrificandum aduersus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam EVryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania profectis, nuncii de illarum profectione ignari, vbi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses vero, vt à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita vt poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit euenturum. Hæc loquutis nunciis Ephori iureiurãdo interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendẽres aduersum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisitabantur. Scisciti, & rem omnẽ edocti atque stupefacti, quamcelerrime abiere

[1] Emiserunt, septenis helotibus circa vnumquemque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29.*

ad illos

ad illos insequendos,& cum iis quinque millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argiui, vbi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argiui nunciatum tibi iuuentutem è Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro
XIII abscessit. Quo audito Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: vbi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenien sibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore vt secum illi paciscerentur. Quod vbi desperauit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium priuatarum sacrarumque extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putauit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque si ipse male pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum ciuitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & iam i-
XIV ter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat si quo pacto hos primum posset excipere. Itaq; conuersum exercitum ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridem incursaret. Huc vsque Europæ ad solem occidentem versus longissime processit
XV hæc Persica expeditio. ¶ Post hæc nuncius ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes fouentium, vastauit: non illorum odio, sed ingenti necessitate

διώκοντες. σιὼ δὲ σφι, τὴν περὶ Ἰσθμὸν Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακισχίλιοι ὁπλίτης τούτῳ τῷ ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς Ἰσθμὸν ἤπειγον· Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεὶ τὴν ταχίστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων αἰρεθέντων ἄριστον, ἐς τὰς Ἀθήνας· παρεόντες δὲ οἱ Μαρδονίῳ ἐπωδὸν ἔφασαν ἔχειν τάδε· Σπαρτιήτῃσι μὴ ἐξιέναι. ὡς ἐπί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά τοι ἃ ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε νεότης, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτοὺς ἔχειν ἐσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τυγχάνει βουλευόμενος. ὁ μὲν δὴ, εἰπὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δ' οὐδαμῶς ἔτι προθύμως ἐμίμνεν ἐν τῇ Ἀθηναίῃ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νεν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι ὅ τι Ἀθηναίων, ἀρχθέντι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμυνε οὔτε ἐαίνετο τὴν Ἀθηναίων, ἐλπίζων μετὰ πάντως τὸ χεῖρον ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος πάντα λόγον, πρὶν ἢ τὸν μετὰ Παυσανίεω ἐς Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑποχωρέει· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαμπε τῶνδε εἵνεκα· ὅτι οὔτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀθηναίη, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπαλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατ' ἕνα· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀναιρήσειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπεὰν χωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλίην, καὶ χώρην ἱππασίμην. Μαρδόνιος μὲν δὴ οὕτω ὑποχωρέει. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόσθροος, ὡς ἵππος σφι ἐπὶ Μέγαρα, ἢ ἴππος πρόσθροος ἐπὶ τὸν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἑκάστοτε τῆς Εὐρώπης ὁ πρὸς ἥλιον δύοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἧκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶησαν Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. Θηβαγενέων γὰρ βασιλέα μετεπέμψατο τὸν πρόσχωρες τῶν Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ τὸ στρατόπεδον τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κωλὸν, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἐλθὼν τὰ τῶν Θηβαίων, χώρῳ μηδιζόντων, ἔκειρε τὸν χῶρον, οὐκ ἔξωθεν αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

327 Ἱππασίμη.

κ.τσαν ἐχόμβιος. βουλόμβιος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἐν συμβαλέειν ἢ μὴ ἐκβαίνη ὁκοῖον οἱ ἐθέλει, χρησφύγετον τῦτο ἐποιέετο. πρῆκε δ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμβιον ἀπὸ Ἐρυθρέων τῶν καλεομένων Ὑσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιΐδα χώρην,

κ.πασι ἔστι δὲ Ἀσωπὸν ποταμὸν τετραγμένον. ὁ μὲν δὴ τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ὀκτὼ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔκαστον. ἐόντων δὲ πόνον τῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυνώνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, πρασκυνσάμβιος μεγάλως, ἐκάλεε ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ξείνια αὐτὸν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους κληθέντες δὲ οὗτοι ἕποντο. ἐν δὲ δεῖπνον ποιεύμβιον ἐν Θήβῃσι. τὰ δὲ ἤδη τὰ ὀπίσω πάντα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ μέγιστα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀττάγινου ὀπίσω τῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων ἕκαστέρωθι κλίνας, μετὰ Πέρσεω τε ἕκαστον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ· ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπινόντων, τὸν Πέρσεω τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, ἔρεσθαι αὐτὸν ὁπόδαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ἀποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἶπαι, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προφδὸς αὐτὸς σεωυτῷ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαμνυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὀπίσω ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτεων πάντων ὀψέαι, ὀλίγου χρόνου διεξιόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς προειρημένους. ταῦτα ἅμα τε Πέρσῃσι λέγειν, καὶ μετέπειτα πολλὰ τῆς δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσας λόγον, εἶπαι πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ἐστὶ λέγειν, καὶ τίσι μετ' ἐκείνον ἐν ἀρχῇ ἔσῃ Περσέων; ὁ δὲ μὴ ταῦτα εἶπαι, Ξεῖνε, ὅ,τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ὀπισάμενοι, ἑπόμενα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐλπὶς δὲ ὀδυνὴ ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τὰ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τῷ μάχῃ. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν δὴ οἱ πρόσθε ἐλθόντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τὰ αὐτὰ οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie non cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verum per singulas frontes dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus conuiuio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta inuitauit. fiebat autem cœna Thebis. inuitati illi hominem sunt sequuti. Cetera quæ re- XVI
feram, ex Thersandro accepi, viro quidem Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attragino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtrosque seorsum discubuisse, sed [1] in singulis lectis alternos Persam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cuias esset: se vero respondisse Orchomenium esse: tum illū dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumentum, vt ipse quoq; præscius huius rei, queas tibi cōsulere. Cernis hos Persas in conuiuium acceptos, & copias quę ad flumen in castris relictæ sunt? horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumque se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subiecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini ineuitabile est. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atque hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum, Eum qui multum sapit, [2] minime potentem esse. Hæc ego ex Orchomenio Thersandro audiebam, atque adeo ipsum hæc statim aliis enarrasse priusquam prœlium ad Platæas factum est. Porro Mardonio, in Bœotia statiua habenti, præbuerunt copias XVII
ceteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant, [3] & ad Athenas congregati sunt,

---

1 In sing. lectis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. *Id est, Eum qui sapientia magna præditus sit, vel, prudentia, non habere res vllas in potestate, sed cogi ad res eas à quibus alioqui eum sua prudentia debertetur. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et vna cum eo aduersus Athenas mouerunt, &c.

præter

præter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere, miſſis equitibus iuſſit ſeorſum in campo ſubſidere: quod quum feciſſent, protinus adfuit vniuerſus equitatus. Vnde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, perſuaſit, Phocenſes ab equitatu iaculis confoſſum iri. quinetiam per ipſos Phocenſes idem diuulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydes his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (vt opinor) à Theſſalis. Quare vnumquenque veſtrûm oportet egregium virum eſſe, potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos XVIII Harmocydes hortabatur. Quos vbi cõcluſere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex aduerſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animaduerterunt eos ad defendendum ſe conuertere, veriti ne ipſi vulnerarentur, ita retro abſceſſerint, tanquam à Mardonio iuſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autem equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa XIX Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii vbi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. quod quum audirent ceteri Peloponnenſes, vtique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putauerunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem peruenerunt: vbi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerũt.

μοιῶοι ὄ Φωκέες οὐ σιωσεσθαλον. ἐμηδίζον γὰρ μεγάλως καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης. ἡμέρῃσι ὄ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὑστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε ὄ αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ ὄ ἀπίκεατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσε σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἱζεσθαι. ἐπεὶ ὄ ἐποίησαν ταῦτα, αὐλίκα πρὶν ἢ ἵππος ἅπασα. μετὰ ὄ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν ἀμφὶ τὸν στρατοπέδου τὸν Ἑλληνικὸν τὸν μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὡς καπαικοντίει σφέας· διεξῆλθε ὄ δὲ αὐτέων Φωκέων τοῦτο τὸν. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης τοιάδε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, σαφὲς γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι ἀνδρεφθοροι μέλλουσι σὺν τῷ θανάτῳ δώσειν, ἀμφιβλημένους τοῦ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. νῦν ὦν ἄνδρα χρὴ πάντα ὑμέων χρεὸν ἔστι γενέσθαι ἀγαθόν. χρέσων γὰρ, ποιεῦντας καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι μᾶλλον ἢ ἀρρωδέοντας ἀμφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. μηδὲ μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐν Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρρᾶψαν. Οἱ μὲν ταῦτα μὲν τοιάδε παρῄνεε. οἱ ὄ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καὶ κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ αὐτίοι ἔσαν, πάντη συστρέψαντες ἑωυτούς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. σὺν τοῖσι οἱ ἱππόται ἐπὶ τὸ ἔτρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δὲ ἀτρεκέως εἰπᾶν οὔτε εἰ ἦλθον μὴ ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ ὄ ὥρων τοὺς μὲν ἐξησιν τετραμμένους, δείσαντες μὴ καί σφι γένηται τρῶμα πρὸς οὐρὴν, οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω· ὡς γὰρ σφι ἐπετείλατο Μαρδόνιος οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθῆναι ἤθελησε εἰ ἄρα μὴ ἠνείκαντο· μετέρχεσι. ὡς ὄ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφαίνητε ἐόντες ἀγαθοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπιπωθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε πόλεμον τοῦτον. οὐ γὰρ ἐσήσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ἐμέ, οὔτε βασιλῆα. τὰ μὲν Φωκέων μέχρις τοσοῦτον ἐλθε.

Λακεδαιμόνιοι ὄ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυθόμενοι ὄ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τῶν τὰ ἀμείνω ἐπόθεον, οἱ ὄ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. οὐ δὴ ὧν τῷ Ἰσθμῷ καλλιερησάντων τῶν ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησαντες δὲ καὶ ταῦτα ἱερὰ, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, τοῦτο ἐπορεύοντο·

1 Machinati ſint, *vel, moliti.* 2 Affirmare autem non poſſum an &c.

Α' θηναῖοι ὁμοῦ αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἐμάθον τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὑπὸ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους· φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀντετάσσοντο ὑπὸ τὴν ὑπωρείην τὴν Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τὴν ἐπῆρχε Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι· (Μ) Ἕλληνες δὲ Μαρσίσιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχαλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσῆλασαν ἐπὶ τοῦτο τοῖσι Ἕλλησι, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβάλλοντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναικήιας σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον τεταγμένοι ἐπὶ τὸ ἐπιμαχώτατον τοῦ χωρίου πάντος, καὶ προσοδος μάλιστα ἦν τῇ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὦν τῆς ἵππου, (Μ) Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, ὑδωτοὶ εἰμὲν τῶν Περσέων ἵππον δέχεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες τοῦτο ἐς τὸ ἐς ἡμᾶς ἔρχεται· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρέες τε καὶ ἀρετῇ ἀντεχόμεθα, καὶ οὐ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μὴ ἄλλους ἄνδρας πέμψετε ἀντὶ τούτων τάξιος, ἴστε ἡμέας οὐκ ἀπολείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄνδρες ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς (Μ) χῶρον τὸν καὶ τάσσεσθαι ἀντὶ Μεγαρέων. βουλομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν, Ἀθηναῖοι μὲν ἐξέδεξαν, καὶ Ἀθηναίων (Μ) τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἦρχε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἔσαν οἵ τε ἐπιλεξάμενοι, καὶ οἱ τοῦ ἀνδρῶν τῶν πρεσβυτέρων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὸν τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ὑπὲρ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλόντος τοῦ ἵππου τέλεα, ὁ Μασίστιος προσέχων τὸν ἀνδρῶν ἵππος βάλλει τοξεύματι κατὰ πλευρὰ· ἀνήκας δὲ, ἵστα ὀρθός, καὶ ἀποστὰς τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν ἵππον αὐτὸν λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ὀλίγας δὲ διωκόμενοι. ἐνεσκύασο γὰρ οὕτω· ὑπὸ θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτὸν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, χιτῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς (Μ) θώρηκα αὐτὸν, ἐποίεον οὐδέν. τὰ πρίν γε δὴ μαθόντες ὡς ὁ ποιεύμενον, παίουσι μιν ἐς (Μ) ὀφθαλμόν· ἔπεσε δὲ καὶ ἀπέθανε. τὰ δὲ ἄλλα οὐκ ἐγίνωσκε τοῦ ἀνδρὸς ἱππέας. οὔτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites vbi promouere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, feminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: vbi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituaris, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renunciauit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii vltro ad locum irent, vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus ceteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, vt erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

Μ. Maſiſtius

XX

XXI

XXII

329

1 Eius autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa &c. *Id eſt, Sed quidam tandem re animaduerſa &c.*

cum

eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognouere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim deliberauerunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, vt mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non iam turmatim sed vniuersos pariter irruere, ceterum exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœlium de cadauere. at vbi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1] super illū è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decreuere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaserit, & scipsos & equos & iumenta totonderint. Et barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Græci
XXV autem, postquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quod sibi Platęensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Cithæronis secundum Hysias in agrum Platæensem. Eo quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locū planum.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosq; se dignos qui alterū cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ἅτε οὐκ ἐπισταμένων τὸ γινόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔστησαν, αὖθις ἐβουλεύσαντο, ὡς σφέας τάχιστα ἐκδικήσωσι τὸν ἑταῖρον. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, ἀθροισθέντες, ἔθεον ἐπὶ τοὺς ἵππους πάντες, ὡς αἰεὶ τὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ πάντας, τῷ ἄλλῳ στρατιῷ ἐπεβοήθησαν. ὡς δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθει, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέως περὶ τὸν νεκρὸν ἐγένετο. ἕως μὲν νυν μειοῦσθαι ἔσαν οἱ τεταγμένοι, ἐπασσόν τε πολλοὶ, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι ἵππους ἐπέμενον, οὐδὲ σφι ἔξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ περὶ ἐκείνῳ ἄλλοις προσαπώλεσαν τοὺς ἱππέων. ἀποστάντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπολαμβάνειν τὸν Μαρδόνιον.

Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πύνθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐλοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε πένθος, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου τῶν τε Περσέων καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τὸν σφέτερον ἀπενάριζον ἐθίμων Μασιστίον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξατο προσβάλλουσαν, καὶ δοξάμενοι ὦσαν, ἐθαρρήσαί τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ ὡρτάμενοι ἐς ἅμαξαν ἐδέεντο τὸν νεκρὸν, τῶν δὲ τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς εἶλε θέης ἄξιος, μεγάθεός τε ἕνεκα, καὶ κάλλεος. τῷ δὲ ἕνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ἐκλείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ὀπίσω καταβῆναι ἐς Πλάταιας. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὀπιτηδειότερος σφι ἐς στρατοπεδεύσασθαι ὁ Πλαταϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ὕδατα, καὶ ὑδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὀπίσω τὴν κρηνίην τὴν Γαργαφίην, τῷ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐούσαν, ἔδοξέ σφι χρὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ ἅμα παρέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἤισαν ἅμα τῆς ἐπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος ἐκ τοῦ ὑπερκειμένου τῆς Πλαταϊκῆς χώρου. ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρηνίης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, διὸ ὄψεσθαι σφέας οὐκ ὑψηλούς, καὶ ἀπόλυ χωρίου. Ἐνθαῦτα δὴ τῇ ἁμαξῇ ἐλθόντες λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν δ' αὐτῶν ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας καὶ

1 Præter illum

καινὰ καὶ παλαιὰ διαφέροντες ἔργα. τῶν μὲν,
» ⓐ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς ἀεί κοτε ἀξιού-
» μεθα τούτης τῆς χώρης ἐν τοῖσι συμμάχοισι ἀ-
» πάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννη-
» σίοισι καὶ ὁ παλαιὸν καὶ ὁ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρό-
330 » νου ἐπεὶ Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετ' ⓦ Εὐρυσθέ-
» ος θάνατον καταίοντες ἐς Πελοπόννησον. τότε βι-
» βήμεθα τοῦτο, διὰ τρῆγμα τοιόνδε, ἐπεὶ μετ' Ἀ-
» χαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ,
» ἐκβοηθήσαντες ἐς ⓦ Ἰσθμόν, ἱζόμεθα αὐτίοι τοῖ-
» σι κατίουσι. τότε ὧν λόγος Ὕλλον ἀγορεύσασθαι,
» ὡς χρεὼν εἴη ⓦ μοῦνον ἑωυτὸν τῷ στρατῷ μὴ διά-
» κινδυνεύειν συμβαλόντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννη-
» σίου στρατοπέδου, ⓦ αἰ σφέων αὐτέων κρίνωσι εἶ-
» ναι ἄριστον, τοῦτον ⓐ μουνομαχῆσαι ὅτι διαφερεμέ-
» νοισι. ἐδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶ ποι-
» ητέα, καὶ ἔταμον ὅρκιον ὅτι λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν
» Ὕλλος νικήσῃ ⓦ Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέ-
» ναι Ἡρακλείδας ὅτι τὰ πατρῷα· ἢν δ' ἑνικήθη,
» τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
» ἀπάγειν τὸν στρατὸν· ἑκατὸν τε ἐτέων μὴ ζη-
» τῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. τοιοῦτος τε
» δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ
» Ἀερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασι-
» λεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμονομάχησέ τε καὶ ἀπέ-
» κτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου βεβήμεθα ἐν
» τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα με-
» γάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος τοῦ
» ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν
» μὲν νῦν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιβήμεθα, δι-
» δόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρ-
» χειν, πρίεμαι· τοῦ δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἰσχύειν
» ἡγεμονεύειν, κατάπερ ἐν τῷ πρόσθεν χρό-
» νῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιοῦμε-
» κοτέρωι ἐόμεν Ἀθηναίων τοῦτο τὸ ἀξίωμα ἔχειν.
» πολλοὶ μὲν γὰρ τε καὶ δὴ ἔστιν ὑμέας ἡ-
» μῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνας ἀγωνίσαντας, πολ-
» λοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὧν ἡμέας δίκαιον ἦ-
» ν ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ γὰρ
» σφι ὅτι ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ' ὧν
» καινά, οὔτε παλαιά. ⓐ μὲν τὰ τότε ἔλεγον. Ἀ-
» θηναῖοι δὲ πρὸς τὰ ὑπεκρίνοντο τάδε, Ἐπι-
» στάμεθα μὲν σιτοδόν τινὰ δὴ μάχης εἵνεκα συλλε-
» γῆναι πρὸς ⓦ βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων ἐπὶ δὲ ὁ
» Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑ-
» κατέροισι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ κατέργασται χρηστά,

facinora præclara tum recentia tum priſcà referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos ſemper digni honore è ſociis omnibus habiti ſumus, quotieſcunque à Peloponnenſibus cõmuniter in externas peregrinationes itum eſt, & proximè, & quondam, iam inde ex quo Heraclidæ poſt mortẽ EVryſthei ſunt conati in Peloponneſum redire. quo tempore hanc dignitatem aſſequuti ſumus ob hanc rem geſtam: Poſteaquam cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponneſum incolebant, nos auxiliarii in Iſthmum profecti conſedimus aduerſus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligendo periclitaretur: ſed vt aliis acquieſcentibus, ſecum ſingulari certamine dimicaret is quem Peloponnenſes iudicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimum. Accepra condicione Peloponnenſes fœdus in hæc verba percuſſerũt, Si vinceret Hyllus Peloponnenſium ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterentur: ſin victus eſſet, retro Heraclidæ cederent, & exercitum abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponneſum agitarent. Ab omnibus ſociis ad eam rem voluntarius electus eſt dux atque idem rex noſter Echemus Æropi filius, Phegei nepos, qui ſingulari congreſſus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenſes aſſequuti ſumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, vt alteri cornu præeſſemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedęmonii non aduerſamur, ſed optionem cedimus vtri cornu præeſſe malitis: alteri vero cornu vt præſimus nobis vẽdicamus, quemadmodum vſque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero citra hocfactum quod narrauimus, Athenienſibus ſumus digniores qui hãc dignitatem obtineamus: quippe qui proſpere & multa vobiſcum viri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius ſit nos alterum cornu tenere quam Athenienſes: à quibus non tales geſtæ res ſunt quales nobis, neque recentes neque vetuſtæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum reſpondere Athenienſes, Etſi ſcimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia eſſe contractas, tamen quoniam Tegeata referre conſtituit præclara facinora tum vetuſta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerunt, neceſſe

I

XXVII

I

necesse habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium sit, [1] qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfeciſſe, nos soli excepimus, ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniuriam vna cum eisdem pugnando propulsauimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Vt nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

ἀναγκαίως ἡμῖν ἐχθ δηλῶσαι τοῖς ὑμέας; ἡ
θεν ἡμῖν πατρῷόν ὄϛι, ἐοῦσι χρηστοῖσι, αἰεὶ τοῖ-
σι εἰ μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας,
τοὺς φασὶ οὗτοι ἀποκτεῖναι ϗ ἡγεμόνα σὺν Ἰόλα-
μῷ, τοῦτο μὲν, τούτους πρότερον ὀξελαυνομέ-
νους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικοί-
ατο φθύζοντες δουλοσύνην τοῖς Μυκηναίων,
μοῦνοι ὑποδδέγμενοι, τιὸ Εὐρυσθέος ὕβριν
κατείλομεν; σὺν χείροισι μάχην νικήσαντες τοὺ
τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τοῦτο δὲ, Ἀργείους
τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ Θήβας ἐλάσαντας,
τελευτήσαντας ϗ αἰῶνα, καὶ ἀτάφους κειμένους,
ϛρατευσάμενοι ὑπὸ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι
τε τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἠμετέρης
ἐν Ἐλευσῖνι. ἔϛι δὲ ἡμῖν ἔργον οὐ ἔχον καὶ ἐς
Ἀμαζονίδας, τὰς ἀποδήκας τὰς ἀπὸ Θερ- ἀμαζονίδας
μώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν
Ἀττικήν· καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδα-
μῆ ἐλειπόμεθα· ἀλλ' οὐ γάρ τι τοιοῦτόν τοι-
τέων ὑπομεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρηστοὶ τότε ἐόν-
τες, οὐκοῖ νῦν αἰ εἰϛὶ φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐ-
όντες φλαῦροι, νῦν αἰ εἰϛὶ ἀμείνονες. παλαι-
ῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔϛω· ἡμῖν δὲ, εἰ μηδὲν
ἄλλο ὄϛι ἀποδεδειγμένον, ὥσπερ ὄϛι πολλά τε
καὶ οὐ ἔχοντα, εἰ τοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων,
ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἶ-
μεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα τοῖς τού-
τῳ· οἵ γε μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχή-
σαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ὑπερχειρή-
σαντες, τοσετελεύμεθα, καὶ ἑπτὰ μὲν ἔθνεα ἐξ
τε καὶ τεσσερήκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι ἐσμὲν ἔχειν
τοιούτου τιμὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔργου;
ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα χρὴ ἀ-
ζειν πρέπει. ἄρτιοι ἐσμὲν πείθεσθαι ὑμῖν ὦ Λα-
κεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὑπιτηδειότατοι ἡμέας εἶ-
ἐσάναι, καὶ κατ' οὖς πινας. πάντη γὰρ τεταγμέ-
νοι, πειρησόμεθα εἰ χρηϛοί. ἐξηγεῖσθε δὲ ὡς
πεισομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακε-
δαιμονίων δὲ αἰεὶ βωσι ἄπαν τὸ ϛρατόπεδον Ἀ- 351
θηναίους ἀξιονικοτέρους εἶ ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ
Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον ⓐ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπορε-
βάλοντο τοῦ Τεγεήτας. μετὰ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ
ὑπιφοιτῶντές τε καὶ ⓐ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων·

1 Bonam operam nauantibus. 2 Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de nauata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis. 3 *Proœmium hunc legisse suspicor εἰ ἀρχὴν ἐλθόντες, quæ lectio, non illa, mihi probauit.*

Τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι τυτέων ὧν τοῦτο πεντακισχίλιοι ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν ἑπτὰ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἑστεῶτες δμῶες· παρεστεῶτες δὲ σφι ἐτέλοντο ἐς μὲν Σπαρτιήτας τοὺς Τεγεήτας, καὶ ἀμφοτέρων εἵνεκα καὶ ἀρετῆς· τυτέων δὲ ἑξακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφισι βουλοντο παρὰ Παυσανίεω ἑστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τυτέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τυτέων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τυτέων δὲ ἐτάσσοντο, Ἐπιδαυρείων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπρεατέων διηκόσιοι. τυτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τυτέων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. τυτέων δὲ ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. τυτέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν. τυτέων δὲ ἐχόμενοι, Παλλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχον δὲ τυτέων, Πλαταιᾶες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ παρὰ τοῦτο Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτων, ἔσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τριήκοντα μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατὸν ἄνδρες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν δὴ πάντες συλλεγέντες ὅτι τ' ἦσαν βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ὧδε τι μὲν Σπαρτιήτης τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἑπτῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα καὶ τούτων πᾶς τις παρῆρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς περὶ ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν δὲ δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ὧδε τὸ πλῆθος ἦν τε μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τῷ δὲ συμπάντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιᾶς συμπάντων τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἐνδεκα μυριάδες ἦσαν, μοῖρα χιλιάδος, πλὴν δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι λοιποῖσι ἐξεπλήρωτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata triginta quinque millia seruorũ, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis.[1] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergò, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundũ hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inueniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Iuxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: iuxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. iuxta Trœzenios[3] totidẽ Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: deinde Hermionenses trecenti. iuxta Hermionenses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. iuxta hos, Chalcidensium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenensium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. iuxta hos Megarenſium tria millia, quos sequebantur Plataeenſium sexcenti. Vltimi & iidem primi stabant Athenienses, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingẽti, omnes grauis armaturæ, aduersus barbarum contracti. Leuiter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocari, quorum vnusquisque ad pugnandum erat instructus.[4] Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leuiter armati numero triginta quatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare posset,[5] sexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Plataeas conuenit pugnæ aptus, tam leuis quam grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id est, centum octo millia ducenti.* Sed numerum vndecim myriadum expleuere Thespienses,

XXIX

XXX

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetrauerant autem à Pausania vt sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erant triginta quatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquemque circumsistente. *Id est, Ita quidem rationem huius numeri ineundo vt reliquos Lacedæmonios & Græcos vnum habuisse virum sibi adstantem singulos dicamus, non septem, vt Spartiatas. Dixit autem ὡς ἑπτὰ ἑπτῶν pro ὡς ἑπτὰ ἑπτά, vt modo dixerat, ὡς εἷς ἑκάστου ἐών. Quod & ipsum Valla potius quam per nominativum, vertisse ita debuit,* Vtpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis. *vel, Vtpote septenis vnumquemque Spart. circumsistentibus.* 5 Sexaginta nouem millia. *nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & lxxxviiii viros (id est, quingentos) interiectum est ἀνδρῶν καταδέουσαι, quæ Valla fortasse in suo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distri-
xxx buti communierant. ¶ Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero anteçedebant, eorum acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorum Stryreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Athenienſium Platæensiumq; ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, [2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas,
xxxi Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon ceterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terrã transłati.

πλῆσθεν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδὲ ὅτι εἶχον. ὅτοι μὲν νυν ταῦτα ἐποίεον ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύσαντο Μασίστιον, πρῆσσον, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας ἐόντας ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὖτοὶ ὅπῃ τῷ Ἀσωπῷ τῷ αὐτῷ ῥέοντα· ἀπικόμενοι δὲ ἀντεπάταξαν ὧδε τοῦ Μαρδονίου· τὸ μὲν Λακεδαιμονίους ἐστῆσε Πέρσας. καὶ δὴ πολλὸν γὰρ πλείω ἦν πλῆθος Περσέων, ὅπου τε τάξις πλεύρας ἐκεχύσμεατο, καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ ὅτῳ ὁ, τι μάλιστα αὐτὸς δυνατώτατον ποιῷ ἀπολέξας, ἐστῆσε αἰεὶ ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀσθενέστερον προέταξε τῶν τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα μὲν ἐποίεε, φοβεόμενος τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· ὅτοι δὲ ἔπειχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· ὅτοι δὲ ἔπειχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεάτας τε καὶ Τιρυνθίους, & 333
Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους, ἐστήσε Ἰνδούς· ὅτοι δὲ ἔπειχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἔπειχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε αὐτὸς Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλ' ἔνιοι αὐτέων. καὶ τοὶ Ἑλλήνων πύξον, τοῦ Παρνησσὸν κατειλημμένοι. καὶ σφεῖσι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τῷ τε Μαρδονίου στρατῷ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίῃ οἰκεομένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν ἅμα Μαρδονίῳ ταχθέντων, τὰ δ' ὀπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἦν δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Κάλασιρίες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους ἔτι ἐόντες ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσαντο, ἐόντας ἐπιβάτας·

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ nunc ampliſſimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Myſ. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries; qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti, hos autem à nauibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ ἐπάξησαν ἐς Ⓝ πεζὸν Ⓝ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἐσῆν τεσσεράκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀπεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῶναι εἰκάζω· οὗτοι Ⓐ δὲ ταχθέντες πεζοὶ ἔσῆν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἄρα πρήτες Ⓐ ἐτετάχατο κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνῆντο τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. ἕστο γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. Ⓝ, ἐὼν τὰ Ἠλεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδων, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωστέρην. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμφὶ τοῦ χρηστηρίου, ἐπεστείχε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων δὲ πενταέθλου, ἦλθε ἐς πάλαισμα ἔλεγε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικὴν, ἀλλ' ἐς πολεμίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφέας πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν ποιέεσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνέλιμα, σημαίνων σφι, ὡς ἐὼν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πρώτων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ᾧ μισθῷ μισθῷ δὴ ἔ. Σπαρτιῆται δὲ, ὡς τὰ μὲν ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποίευν τε καὶ μᾶλλον ἐσῆν τῆς χρησμοσύνης τοῦ θεοπρόπου· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ὑπικρεμαμένου τὸ Περσικὸν στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ἤδη ὕστερον ἔφη ἐπὶ χρήμασι ἥκειν τοῖσι μείοσι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ καὶ Ⓝ ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γενέσθαι Σπαρτιήτην ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων ἔστ ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιλήιόν τε καὶ πολιτήιον ἀτιόμενος. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μιν Ⓐ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νούσου, μισθὸν προσετείνετο τῆς βασιληίης τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀναδεομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλείονες τῶν γυναικῶν, ὕστερον δὴ τούτων τῶν μανιῶν ὁ Μελάμπους προσετείνατο, ἤδη δώσοντες οἱ τὰ αὐτά.

προσετείνετο
ἐμαίνοντο

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse coniecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita XXXII
dispositi nationatim manipulatimque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus, Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorũ Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam cõsultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquã gymnicas victorias adepturus, quumq; se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere vt vna cum Heraclidis bellorũ dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturum quam si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculũ missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertiteque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiã etiam fieri Spartiatam eadem condicione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens XXXIII
imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo ad compescẽdum morbum furoris mulierum Argiuarum, deposcebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argiuis atq; digressis, quũ plures è mulieribus insanirẽt, ita obtemperãtes, quod Melãpus poposcerat daturi reuerterũt.

Ibi ille

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

XXXIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatũ est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argiuis: tertium, quod in Dipæensibus cũ vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimũ peractum fuit quinque certaminum.

XXXV Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserent.

XXXVI Mardonio autem capessendæ pugnæ auido nõ extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis vtebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vtpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetrauit fide maiorã. nam vt erat ligneis atque ferratis [1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitauit opus omniũ quæ nos nouimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamẽ subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdens atque immorans, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὁρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φὰς, ὡς μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς τοῦτο, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεον, συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μεμαντεύμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλείος, ἡγεόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μοιρίδιοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιήται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· ἓξ μὲν καὶ πρῶτος, ἐπὶ ὁ ἐν Πλαταιῇσι· δεύτερος δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους ἡγεόμενος· τρίτος δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· τέταρτος, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰθώμῃ· πέμπτος δὲ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους ἡγεόμενος. ἔσχατος δὲ τούτων κατειργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιΐδι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι· ἀμβαίνοι δὲ Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρξειε, οὔ. Μαρδονίῳ δὲ πρηνέως μὲν θυομένῳ μάχης ἄρξειν, οὐκ ὀπίσω δὲ ἐγίνετο τὰ ἱρά· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τότε, καλά. καὶ γὰρ δὴ Ἑλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο, μαθὼν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλείον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον. καὶ δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιήτας λαβόντες, ἔδησαν ὡς θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε πρὸς τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάζετο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξυμῷ σιδηρέῳ, ἐπενείσθεντος κωλ σιδηρίου ἐκρήξησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο αἰδρείοτατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καθυπερθέμενος γὰρ ὄκως ἀξελεύσεται τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸ ἄρσιον ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλακοπόλιος ἐπὶ τοὺ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον, ἀπόδρης ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος οὕτω, ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρίτῃ ὑφορέων ἐλθεῖν ἐς Τεγέην. τοῦτον δὲ ἐν χρόνῳ μεγάλῳ ἐπέχεσθαι τῆς τε ζήλμης, ὁρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦτο χείλμον, καὶ χάκεῖνον οὐ δυναμένους εὑρεῖν. Τότε μὲν οὕτω

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquam educendam dimenſus ſpatium eſſet.

ἀμφυγὼν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τὸν πάντα χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ ποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐπὶ τῆς ἰητρίης Λακεδαιμονίοισι πολεμίος. οὐ μέντοι ἐς γε τέλος ἐσωθώυξε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρηκός. ἄλλῳ γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ἔπρηξε αὐτῷ, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μέντοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τοῦτον τῷ Πλαταιικῷ. Τότε δὲ ὅτε τῷ Ἀρταχαίῃ τῷ Μαρδονίου μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ εὐπρεπέα ἦν τὰ ἱρὰ τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ ἦν τὸ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (ἦσαν γὰρ καὶ ἐκ τοιούτων ἐωυτῷ μᾶλλον Ἱππομάχων, Λευκάδιοι ἄνδρες) διαῤῥεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεόνων, Τιμογενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐφόδους τῶν Κιθαιρῶνος φυλάξαι λέγων ὡς διαῤῥέουσι Ἕλληνες ἀεὶ κατὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἁρπαλέμφοιτο συχνούς. Ἡμέραι δὲ σφι αἱ πεντεκαιδέκατοι ἦδη ἐγεγένεσαν ὁκοτὲ, ὅτε ταῦτα συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δέ, μαθὼν τὴν ἀθυμίην ἔχουσαν, ὡς ἀφείη ἐθέλοιτο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς ἐφόδους τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ὑπὸ Πλαταιέων φέρουσι· τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς κεφαλάς· περιφθέντες δὲ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σίτια ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ ἔπινόν τε τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγελην Πέρσας, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενός, οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄλλων ἦσαν κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλασαν πρὸς τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπίεσαν βάρβαροι, προθύμως τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἦν μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου ἀεὶ προσέχει τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. καὶ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ ἀεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου προεδέκοντο Πέρσας τε καὶ Μήδους, μάλα ἔσχον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων

Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati interitus posterior rebus Platęensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedęmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendã Leucadium Hippomachum) [1] quumque dilaberentur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis custodiendos curaret, quod diceret [2] assidue Græcos ad hostem quotidiè transire, seque complures deprehendisse. Iam autem dies octo abierant positis ex regione castris, quum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Atheniẽses Capita quercus appellant. Equites missi non frustra peruenere. nacti enim ingredientia campum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneso ad exercitum subuehebant, diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur, immisericorditer trucidant, neque iumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum ceteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestã biduum absumptum est, neutris pugnã lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue prouehebantur vsque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem vsque

1 Quumque subingrederentur Græci, & eorum numerus cresceret, 2 Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipse multos interciperet. Iam autem d.

dies

dies nihil est actum. [1] at vbi vndecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli iumentis compararent: atque ibi considentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suũ esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quam committere vt plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere finere, nec eisvim afferre: quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita LXI opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vt pote bene cognitam habẽs. Est oraculũ, Persis fatale esse vt in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, vtq; direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc caussam interitum deuitaturi. quo nomine quicunque vestrũm bene Persis volunt,

ἡμερέων δὲ ἐν ὅπι πλεῶν ἐγένετο τουτέων· ὡς δὲ ἐν δεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρη αὐτικα τιμῶσι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλεώνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος ἀσημέκτεε τὴν ἕδρην, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἐὼν αἰνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αἵδε ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε στρωμνὰς ἐστιν ἐπισιτίσεσθαι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυχίην τε ἰζομένους χρηματίζεσθαι ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἀσήμου, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρέου τε καὶ σκευάματα· τούτεων φειδομένους μηδενὸς, πέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλεσι· καὶ ταχέως σφέας προδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προθύμου πλεῶνι καὶ τούτου. Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέρη, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς· συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ προϊεμένους συλλεγομένους ἐπὶ πλέονας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια τὰ ἡγήσιος ἑωυτοῦ ἐὰν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν.

Τούτου δὲ οὕτω διαιρεθέντος, αὐτέλεγε τάδε. ὡς τε σκοπέεσθε τὴν γνώμην· ὁ γὰρ κρατῶν ἔχει τὴν στρατιῆς ἐξ ἐμὲ οὐ βασιλῆος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἑωυτὸν ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς, πρώτα ἐπὶ εἰδὼς λόγιον τοῦτο Περσέων, ὡς ἀφ- διαφθε- ηρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ὀπιπλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺς χρησμοὺς, τῶν δὲ, εἰδότων μὲν, οὐκ ἀδείη δ' οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὖτις Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε τάδε ἐν, ἢ οὐ θέλετε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς δὴ ὀπισάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεών ἐστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἁρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν ἁρπαγὴν, ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὖτε τοῦτο ὀπισάμενοι οὔτοι τε ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο, οὔτε ὁπιχειρήσομεν ἁρπάζειν. ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι θύοντες Πέρσῃσι,

1 Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris oppositerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam grauate ferret, ibi venire in colloq.

ἤδεαθε τῶδε εἵνεκα, ὡς προεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. Τῶν δὲ σφι εἶπας, δόντες ἐσήμηνε προδρήτεσθαί τε πάντα, καὶ θηκέμενα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὑστεραίῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δὲ ἔλεγε ⓐ χρησμὸν ⓐ Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἐλθεῖν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ ⓐ Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀμφὶ δὲ μοὶ Βακίδι ἔδοξε ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τὴν δ' ὅτε Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σωρὸν, καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγμὸν,
Τῇ πολλοὶ πεσέουνται, ὑπὲρ λαχέσιν τε μόρου τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅταν ἄσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Ταῦτα μὲν δὴ καὶ πολλὰ τοιούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἐγγενέα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τοῦ χρησμοῦ, καὶ προδαίνεσιν τοῦ ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ προῆσσω τῆς νυκτὸς προεφέλιλαθε, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι κατὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα ⓐ ἀνδρῶν εἶναι ἐν ὕπνῳ, τηνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ προὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων ⓐ μὲν πλεῦνες παρέμενον, ⓐ δὲ ἔφασαν δεῦρο στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνδρῶν ἥκει ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων· ὃς δὴ μοῦνος ἐκφωνήσας ἔπος, στρατηγοὺς ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔφευγον ἐς τὰς φυλακάς. ἀπιχομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προδιδάσκω ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας μοῦνον ἢ Παυσανίῃ, μήτε προδιδῶτε. οὐδὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην σωθῆναι τὴν Ἑλλάδα. αὐτός τε γὰρ Ἕλλησι γένος εἰμὶ πρόχαιον, καὶ οὐκ ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δυνατὰ καταθύματα γενέσθαι πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δὲ ⓐ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐὰν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ προφανησομένῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες συναχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἢν δὲ ἄρα ὑποβολιμαῖον ᾖ τὸ συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε

voluptatem capiant, tanquam Perſis Græcos ſuperaturis. Hæc loquutus, ſecundo loco ſignum dedit vt omnia [1]apparārent, & corpora curarent, veluti ſub lucis exortu prœlio futuro. Oraculum autem, quod ad Perſas aiebat ſpectare Mardonius, id ego ſcio non Perſis redditum eſſe, ſed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prœlio redditum eſt à Bacide, id vero hoc fuiſſe, XLII

Gramineis ripis Aſopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quando ſagittiferis aderit lux vltima Medis.

Hæc ego atque alia his ſimilia è Muſæo noui ad Perſas ſpectauiſſe. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Gliſantem interfluit. ¶ Inſequenti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatuſque ſuos eſt, excubitores diſpoſiti fuere. Eius noctis quum multum proceſſiſſet, conticiniumque in exercitu eſſet & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſium adequitauit, efflagitauitque ſuos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum eſſe è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle ſe in colloquium illorum venire. Duces, hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander vbi venere, his verbis alloquutus eſt, Viri Athenienſes, hæc ego vobis verba, pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perdikum eatis. Quod haudquaquam dicerem niſi de vniuerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [2]pro libera ſeruientem. Itaq; vos certiores facio, Mardonium atq; exercitum litare non poſſe, alioqui olim iam conflicturum fuiſſe. Is nunc ſacrificia valere ſinere conſtituit, & vbi primum illuxerit, vobiſcum cōfligere: extimeſcens admodum (quantum ego coniicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quod ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeuerate XLIII XLIV

1 Apparamenta & ſingula ordine diſponerent. 2 Ex libera factam ſeruam. *vel, in ſeruitutem redactam.*

hic ma-

hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæque liberationis, qui Græcorum cauſſa rem adeo [1] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos cõſilium Mardonij deferrem: ne barbari ex improuiſo vos adorientur. Ego autem ſum Alexãder Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamque ſtationem.

XLV Duces Atheniẽſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus, Quoniam, inquit, ſub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis: nos vero qui eorum ſumus inexperti atque ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque opus eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrum cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes, Nobis quoque olim iam inde ab initio, poſteaquam aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nunc quandoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio eſt & parati ſumus iſ-

XLVI tud exequi. Vbi hoc vtriſque complacitum eſt, & loca permutauerunt, ſub auroram rem aduertentes Bœoti, ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus in dex-

XLVII trum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrum reduxit, & acies priſtino in loco ſteterе, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos vero fama fert omnium qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occũbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemque deſerentes, & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex aduerſo noſtrorum ſeruorum:

μόνιοντες. ὀλίγαν γὰρ ὁρῶ ἡμερέων λείπεσθαι σιτία. ἐὰν οὖν ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί σφεας χρὴ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τῶνδε ἔργων παρέβαλον ἐργασάμενος τὰ μάλιστα θυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὰ Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἀπροσδόκητοι ὑμῖν ἐπιφανῆς ὁ βάρβαροι μηδὲ ἐσδεκομένοισι χω. Ἐγὼ μὲν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς ἑωυτοῦ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσανίῃ τάδε ἥκουσι Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ λόγῳ καταῤῥωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπεὶ δοκέει ἐς πρωὶ ἡ συμβολὴ γίνεσθαι, ὑμέας μὲν χρεὼν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους στῆναι καὶ τοὺς Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς καὶ ὑμέας λοχαγοὺς Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ὅτε ἐστράτευσθε τοὺς Μήδους καὶ τὸ μάχιμον αὐτέων, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσάμενοι ἡμέας δὲ ἀπειρέσιά τε εἰλήφατε καὶ ἀδάητα τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων δὲ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμέας δὲ Βοιωτῶν τε καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροι ἐόντες. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ δυώνυμον. τοσάδε μὲν τὰ εἰπόντα οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομεν κατ' ὑμέας τοὺς μετοικίους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν τοῦτο τὸ αὐτὸ ὑμῖν φθάντες προσφέρειν· δείσαντες δὲ μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι, ἐπεὶ δὲ ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γεγένηνται, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, πρός τε διέφαινε, καὶ διημάσσοντο τὰς τάξις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγγέλλουσι Μαρδονίῳ. ὁ δὲ ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα μετὰ ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐποιέετο, προσάγων τοὺς Πέρσας ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοῦτο γεμόμενον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι ὑπ' ἀλκῆς φεύγει, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δὲ αὖτις καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι τὸ εὐώνυμον. Ἐπεὶ δὲ κατέστησε ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἀρίστοι ἀπὸ πάντων τῶν τῇδε αἰθομένων, ἐκπαγλεόμενοι ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου, οὔτε τάξιν ἐκλείπετε μένοντές τε καὶ ἀπολλύετε τοὺς ἀντιόους, καὶ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δὲ ἀρὰ οὐδὲν ἐτύμως λέγεται· πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ὑμέας, ἐς χρόνον τε νόμον ἐπιχέων, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάσσοντας ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν· ὑπ' Ἀθηναίοισί τε τοῖσι πρὸς πειρῶ ποιευμένους, ἀνδρηίη τε αὐτίκα δούλων τῶν ἡμετέρων ταπεινουμένους

1 Periculoſam, 2 Vos quidem Athenienſes in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſe eſt, vos autem aduerſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos: ideoque hæc de cauſſa quod Medos eorumque pugnam nouiſtis, ex prœlio apud Marathonem gesto: nos vero viros hoſce incognitos habemus, nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaque ſumpt. arm.

» τῶν τὰ δὲ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ
» πλείστον δή σε ὑμῖν ἐψεύσατο μῦθος. τοιοσδὶ ἐκόμε-
» νοι γὰρ κῆρυξ πλέος, ὡς δὴ πέμψαντες ἐς ἡμέας κή-
» ρυκα τοιοσδὶ μυθεύμενοι, καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρ-
» σῃσι μάχεσθαι, αὐτοὶ ἑόντες ποιέειν τοῦτα· οὐδὲν
» τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὕρομεν, μηδὰ πολλῶσσοντας
» μᾶλλον. νῦν ὦν ὅπῃ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ
» λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξομεν, εἰ δὴ οὐ τοιοῦτόν γε
» Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπί τε δεδόξωσθε εἶ ἄριστοι,
» τοιοῦτοι δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι τοῖσι ἴσοισι ἀ-
» ριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἴσως μοι δοκέει καὶ σὺν θεῷ
» λοιοὺς μάχεσθαι, οἵοι ὦν μετέπιπτα μαχέσθων ὕστε-
» ροι. Εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας μούνοισι ἐπο-
» χρᾶν, ἡμεῖς δὲ ἁμαχεσόμεθα. ὁκότεροι δ' ἂν
» ἡμέων νικήσωσι, τούτοισι τῷ ἄπαντι στρατοπέδῳ νι-
κᾶν. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπάντος, καὶ ὑπισχνεομένου χρό-
νον, ὡς ἀπὸ τούτου τοῦ ἐν ἐκείνῳ ἐκφήνας, ἀπαλλάσσετο
ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμηνε Μαρδονίῳ τά τε καταλαβὼν
καὶ ἀκούσας. ὁ δὲ, ὑπερχαρὴς γενόμενος, καὶ ἐπ' ἀγαθῇσι
ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὸν ἵππον πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν
τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐπὶ λαφύγμου ἵππου, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρα-
τιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε καὶ τοξεύ-
οντες, ὥστε ἵπποτοξόται τε ἐόντες, καὶ προσφέρε-
σθαι δύσκολοι. τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην,
ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν,
συνεπάραξάν τε καὶ συνέχωσαν. ἔστι μὲν ὦν κατ'
αὐτὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι μούνοισι τεταγμένοι·
τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγένε-
το, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς,
ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ
ὅπῃ τὴν κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ
σφι οὐκ ἐξεῖν ὕδωρ φορέεσθαι, ἀπό τε τῶν ἱππέω-
ων καὶ τοξευμάτων. Τούτου δὲ τοιούτου γινομέ-
νου, ὁ τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς, ἅτε τοῦ τε ὕδατος
στερηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ ἀπὸ τῆς ἵππου τα-
ραχθείσης τῆς πρώτης, συνελέγοντο πρὸς αὐτέων τε τού-
τεων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες πρὸς τὸ δεξιὸν κέρας. ἦν
γὰρ τούτεων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλον σφέας ἐ-
λύπεε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἵ τε σφέων ὀπίσω
νες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ὑπισπεύ-
μενοι, ἀποκεκλέατο ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὐ δυνάμενοι
ἀπικέεσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὴ τοῖσι
στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἐς τὸν Σφαλάκων καλεόμενον τὴν ἡμέρην
οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ
ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὴν
ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, ἔνθε-

quod neutiquam eſt factum præſtantium virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [1] ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos prouocatum, quod cum ſolis Perſis, tanquam huic rei ſufficientes, pugnare velletis. At [2] nihil tale inuenimus quale ferebatur, ſed potius eſſe vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipſi non occupaſtis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præſtantiſſimi eſſe exiſtimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, ſi videatur vt ceteri quoque itidem, & illi poſtmodum pugnent: ſin hoc non videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum viciſſe cenſeantur. Hæc fatus ca- XLVIII
duceator, quum aliquandiu expectaſſet, nemine quippiam reſpondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immiſit. Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis ſagittiſque inceſſentes. qui quum eſſent hippotoxotæ, *id eſt, equites ſagittarij*, cominus pugnare [3] inſueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obſtruxeruntque. Eum iuxta fontem ſoli Lacedæmonii ſtationem habebant: ceteri Græci, vt quique ſtationes habebant, maius minuſve procul illinc aberant. Et erat quidem Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibuſque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua XLIX
exercitus exutus quum eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de cauſſis frequentes ad Pauſaniam in dextrum cornu veniũt. Qui, etſi talis eſſet rerum ſtatus, tamen ob id præcipue angebantur quod iam re frumentaria deficiebantur, quum ipſorum ſerui in Peloponneſum miſſi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad caſtra reuerterentur. ¶ De hoc autem deliberanti- L
bus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die ſuperſederent committere prælium, eſſe eundum in inſulam quæ ab Aſopo & à fonte Gargaphio, vbi caſtra habebant, decem ſtadiis aberat, ante

1 Pro celebritate veſtra. *Id eſt, vt conſentaneum eſt illi fama qua de veſtra fortitudine ſparſa eſt.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, ſed pot. 3 *Sequutus eſt lectionem quæ & in quibuſdam vet. cod. habetur, ἄπειροι pro ἄποροι.*

oppi-

oppidum Platæense sita in continente; hunc in modum: Fluuius superne è Citharone delabens in campum, diuortia facit: rursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset vbi Asopi filia Oeroe diuortio aquarum è Citharone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Citharonem ad recipienda seruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Citharone intercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [1] non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæensem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo peruenium, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis dißans. Quo vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sumptis armis iret quâ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ ceteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitanearum, negare se fugiturum [2] peregrinos, neque vltro dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & EVryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes substiterunt cum Laconicis copiis,

τὴ Πλαταιέων πόλιος. ἦσαν γὰρ οὗτοι αὐτέῃ τὰ ἤπειρα χιζόμενος ὁ ποταμὸς αἰωρέει ἐκ τῦ Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον τε τέσσερα στάδια· καὶ ἔστι τὸ ἐμπίπτει ἐς τὠυτὸ. οὔνομα δὲ τῇ Ὠρόῃ. θυγατέρα γὰρ ταύτην λέγουσι τῇ Ἀσωπὸν θυγατέρων εἶναι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβούλοντο μεταναστῆναι, ἵνα τε ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ ἱππάσιμος σφέων μὴ σινοίατο, ὥσπερ καθυϊόντων. μετακινέεσθαί τε ἔδοξε τότε, ἐπειδὴ τὰ νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδόντες οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἑπόμενοι ταράσσοιεν ἱππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ Ἀσωπὶς Ὠρόη κατέχει, ῥεῦμα ἐκ τῦ Κιθαιρῶνος ἐπῆλθε· τοῦτο δὲ τὰ νύκτα ταύτην ἔδοξε σφι ἡμίσεας ἀποστέλλειν τὸ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς αἰτήσοντας τοὺς ὀπίσω τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους. ἔστι γὰρ ἐν τῇ Κιθαιρῶνι ἀπολελειμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, χείμωνι μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν παρεσκευάσαντο· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἡμέρη, εἶχον πόνον ἄπυστον· ὡς γὰρ τε ἡμέρη ἐλήγε, καὶ οἱ ἱππάσιμοι ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἑσπέρης τὴν ὥρης ἐς τὸν συνέκειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ταῦτα ἀειρόντες πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· ἀλλ' ὡς ἐκινήθησαν, ἔφυγον ἀσύμφωνοι τὸν ἵππον πρὸς τὸ Πλαταιέων πόλιν φεύγοντες, ἀπικνέονται δὲ ἐς τὸ Ἡραῖον. ὃ δὲ πρὸ τὸν πόλιός ἐστι τὸν Πλαταιέων, ἑκατὸν σταδίοισι ἀπὸ τὸν χρήνης τὸν Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τὸ ἱρὸν τὰ ὅπλα. καὶ δὴ καὶ τότε τὸν Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαθήσαντας μάχης, πέμψας ἤγγελε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἴέναι κατὰ τὸν ἡγεμόνα τὸν προϊόντας, νομίζων αὐτοὺς ἐς τὠυτὸ χῶρον ἴέναι ἐς τὸ συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἡγεμόνες ἄρτια ἔφασαν τὰ ξυνήματα ποιέειν Παυσανίη Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχαγητέων τὸν Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τὸν ξείνους φεύξεσθαι, τόνδε ἔχων εἰς αἰσχυνέειν τὸ Σπαρτίων. θωυμάζειν τε ἔφη τὸν ὁρέων τὸ ποιεύμενον, ἅτε οὐ παραγενόμενος τὸ προτέρω λόγω· ὃ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν ποιεῦντα τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερα ἔτι, κενοῦ τοῦτ' αἰσχρηνομένου, ἀπολιπόντα τὸν λόχον τὸ Πιτανήτεω, μή, λιπόντος ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπολῃ τοῦτο ἀφελείης ἀδός τε Ἀμομφαρέτεος καὶ οἱ μετ' αὐτὸ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν καὶ ἔπειτα

1 Non hab. in animo eum de quo conuenerat locum petere. sed quum se loco mouissent, iter Plateam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 *Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea dixerat pag. 326. sed & paulo post rursum exponit.*

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μὲν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ ⓐ μοῦνον πρηγρέον Ἀμομφαρέτον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶδον ἀρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ὁπισάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὁ φόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ὁπιχειρέοιεν ⓐ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ ἀπαναστῆναι ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε στρεφομένους καὶ χώρην τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοῦ πρώτους. ὡς γὰρ δὴ πρηγρέον ⓐ Ἀμομφαρέτον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνους Λακεδαιμονίους, οὐκέτι ἔπειθον ἐς ὁ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκεατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων πρίσατο σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφαρέτος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· καὶ θεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δέ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, τοῦς τε ⓐ Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρώτα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ πρεσβύτατα σφι πρήγματα· ἐχρῆζέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτούς, καὶ ποιέειν τῆσι τῆς ἀποδοῦ τὰ περ αὐτοὶ καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀναχρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς ἤως κατέλαμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων ⓐ Ἀμομφαρέτον λείψεσθαι, τῶν δὴ ὄπισθε Λακεδαιμονίων ἀποσειόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγένετο) σημήνας ἀπῆγε ἀπὸ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἧισαν τὰ ἐμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. ⓐ μοῦνοι γὰρ τῶν τε ὀρθῶν ἀντείχοντο καὶ τὸ ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸ ἵππον· Ἀθηναῖοι δέ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δέ, δρόμῳ τε οὐδαμᾶ δοκέων Παυσανίῃ τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ἐπειρέχετο αὐτῶν μούνους μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· ἐστρατεύοντο δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθέῃ τέχνῃ ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλσος. τοῦ δέ, ἀπελθόντος ὅσον τε δέκα στάδια, ἀπέμαθε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον πρὸς ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χωρίον καλεόμενον, ἵνα περ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσαι.

conabanturque persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [1] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. A- LIII
thenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: sciscitarumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco vbi per- LIV
uenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum EVryanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amompharetoque inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad se venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præ- LV
cone ad Athenienses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum non desertum alios: prout & contigit. [2] Horum itinere rur-
338 sus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerant & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens LVI
ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne deserent ordinem. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat,

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem acie instructa, contrarium Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim præt. occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deors.

oppe-

opperiens Amompharetí cohortem. eo consilio vt si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaq; & Amompharetus cum suis ad ceteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi
LVII pergens, illos adeptus vrgebat. Mardonius quoq; cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt.[1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiã dicere ignauissimam, expedire ex his castris nos in vrbem Thebanorũ concedere obsidẽdos.[2] quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandũ, donec intercepti nobis dent pœnas eorum
LVIII quæ in Persas perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquã fugam capessentium: Lacedæmonioſq; solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transuersis trammitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; maturantes,[3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀπέμενε δὲ τῶδε ἕνεκα, ἵνα ὡς μὴ ἀπολίποι τὴν χώρην ἐν τῇ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφαρέτης τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτὸν μένοντα, βοηθοὶ ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ Ἀμομφάρετον προσῆλθον τοῦ στρατοπέδου, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσεπεκέιτο πᾶσα· ἦν γὰρ ἱππόται ἐπίκουροι ἀεὶ καὶ ἐώθασαν ποιέειν αἰεί. ἰδόντες δὲ χῶρον κενὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἤλασαν τοὺς ἵππους αἰεὶ ὀπίσω καὶ ἅμα κατὰ λαβόντες, προσεπέκειντο στρατῷ. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποχωρήσαντας νύκτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδειον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρέοντες ἔρημα; ὑμεῖς γὰρ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐν μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῆγος. τοῦτο μέν τε μετίσαμεν ἐκ τῆς τάξιος εἰδότες, νῶν τε ἐπὶ τὴν πρόσχωρον νύκτα, καὶ πάντες ὁρόωμεν ἀφράστας. διέδεξαν τε, ἐπεὶ σφέας ἔδεε τοὺς τοῦ ἀψύχου ἄριστους ἀνδρῶν μάχῃ ἀφανίζεσθαι, ὅτι τοιοῦτοί ἐσμεν ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐπιδείκνυσθαι· καὶ ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείρεσι, πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσι τὰ καὶ σιωπέατα· Ἀρταβάζου δὲ θῶυμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃς καὶ καταρρωδήσαντα Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντα, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὸ στρατόπεδον, ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους τὴν ἔτι τοῖς ἐμοῦ βασιλεῖ θύσεται. καὶ τούτεων μὲν ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τἀληθέα ποιεῦσι οὐκ ἔστι τιθέσθαι δίκας, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ κατα-λαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποιήσαντο Περσέων πάντων δίκας. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς Πέρσας, ῥέθρῳ ἀμφαβάντας Ἀσωπὸν κατὰ σίβον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδρησκόντων· ἐπεὶ τέ σφεας ἔβαλε Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους· Ἀθηναίους γὰρ τεταμένους ἐς ὄπιον, οὐκ ἐνόησε τῶν ὀχθέων οὐ κατιόντας. Πέρσας δὲ ὁρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἀρχόντες, αὐλίζοντα πάντες ἤισαν τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχεν, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξει. κατὰ μὲν γὰρ τοῦτο τε καὶ ὁμίλῳ ἐπίστευον, ὡς ἀναφανδὸν τοὺς Ἕλληνας

1 *Vide meam huius loci interpretationem in libro Conciunum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel, Inordinate & confuse.*

Παυσανίης δὲ, ὡς ἐπεσήκεε ὁ ἵππος, πέμψας
» ἐς τοὺς Ἀθηναίους ἐκέλευε, λέγει τάδε, Ἄνδρες
» Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευθέ-
» ρην εἰ ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμε-
» θα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι
» καὶ ὑμεῖς. Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παρεσκευασμένην νῦ-
» κτα Ἀφαδραίτων. νῦν ὦν δέδοκται τοῖσι λοιποῖσι τῶν
» ἑπτέων ἡμῖν ἀμυνομένοισι γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄρίστα
» προσκέλλειν ἀλλήλοις. Εἰ μὲν νῦν ἐς ὑμέας ὥρμησε
ἡμῖν „ ἄρχιππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέ- 10
» μεας τὴν Ἑλλάδα δουλοῦντας Τεγεήτας, βοη-
» θέειν ὑμῖν· νῦν δ', ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαν κεχώρηκε, δίκαιοί
» ἐστε ὑμεῖς προσβοηθῆσαι μάλιστα τῶν μοιρέων ἀ-
339 » μυνέοντες ἰέναι. Εἰ δ' ἄρα ἄλλοι ὑμέας καταλελά-
» βηκε ἀδυνατέοντι τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξό-
» τας ἀποπέμψαντες χάρεσθε τάδε. σαφοίδαμεν δὲ ὑ-
» μῖν ὑπὸ τὴν πρέοντα τόνδε πόλεμον ἐόντες πολλοὶ
» προθυμότατοι, ὥστε καὶ τῶνδε ἐσακούειν. Ταῦτα
Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο ὡρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ 20
μάλιστα ἐπαμυνέειν. καὶ σφι ἤδη ἐν χερσὶ ὀπτιδέν-
τες ἀλλοτραφθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ Βασιλέος ἐθυο-
μένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι. Ὁ γὰρ
προκείμενον σφέας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέν-
τες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν ψιλοῖ-
σι ἑπτακισμύριοι, ὧν μὲν, πανταχισμύριοι, Τεγεῆται δὲ,
κατέκειντο τετρακισχίλιοι· (οὗτοι γὰρ οὐδαμᾶ ἀπεκρίζοντο ἀ-
πὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέ- 30
οντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ πρεούσῃ. καὶ
οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπὶ πολὺ δὲ
αὐτῶν ὀπίσω τούτου ἔθυον πολλοί, καὶ πολλῷ πλέο-
νες ἐτιτρωσκόμενοι. Φερόντων γὰρ τὰ μέρεα ἐκ
Πέρσαι, ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως ὅσα
τε, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν
σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα πρὸς Παυσα-
νίην τοῦτον Ἡραῖον ὁ Πλαταιεύς, ἐπικαλέε-
σθαι τὴν θεὸν, χρήζοντα μηδαμῶς σφέας φρονέω-
σαν τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δὲ ἔτι τούτου ἐπικα-
λευμένου, προσεξαραμένους ἄσσον ἤδη Τεγεήτας
ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι 40
τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ ἐνέκεατο κοτὲ ἐγίνετο, ἐχώρεον
καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ Πέρσαι αὐτοὶ, τὰ τόξα
μεθέντες. ἐγίνετο δὲ περὶ τοῦτον τὸν τέρεα μάχη ὡς
δὲ τοῦτο ἐπετελέωσε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ
πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτερον, καὶ χρόνον οὐκ πολλὸν,

Pauſanias autẽ, vbi equitatu premi cœ- LIX
pit, equitem ad Athenienſes mittit, qui
hæc diceret, Viri Athenienſes, propoſi-
ta dimicatione maxima, vt aut libera
Græcia ſit aut ſeruituti obnoxia, proditi
ſumus à ſociis noctu elapſis & nos Lace-
dæmonii & vos Athenienſes: quod reli-
quum eſt, ita nobis videtur eſſe facien-
dum, vt quã ſtrenuiſſime poſſumus noſ-
metipſos defenſantes, mutuo ſimus au-
xilio. Ac ſiquidem in vos priores impe-
tum dediſſet equitatus, è noſtra dignita-
te erat & Tegeatarum qui nobiſcum
Græciam non prodiderunt, ſubſidio vo-
bis venire: nunc, quoniam totus in nos
equitatus contendit, deberis vos ad par-
tem maxime laborantem ſuppetias ferre. Quod ſi vobis aliquo diſcrimine oc-
cupatis fas non eſt ſubſidio venire, ſal-
tem hoc gratificamini nobis vt ſagitta-
rios mittatis: quos agnoſcimus longe
omnium qui in hoc bello ſunt prom-
ptiſſimos eſſe ad nos exaudiendos. Hæc LX
vbi audiere Athenienſes, quum moue-
rent ad ferendam ſtrenue opem, & iam
aduentarent, ibi in eos ij Græci qui par-
tes regias ſequebantur, ex aduerſo in-
ſtructi inuadunt. Quo factum eſt vt [1] A-
thenienſes ab iis vrgentibus auxilium
ferre non poſſent, ægre admodum id fe-
rentes. Ita deſtituti Lacedæmonii, nu-
mero cum leui armatura quinquaginta
millia, & Tegeatæ numero tria mil-
lia (hi enim nuſquam ab Lacedæmo-
niis dirimebantur) ſacrificauerunt tan-
quam conflicturi cum Mardonio præ-
ſentibuſque copiis: & quum litare non
potuiſſent, multi eorum interea cade-
bant, multo plures vulnerabantur. Cõ-
fertis enim gerris Perſæ ingentem vim
ſagittarum emittebant, adeo inſtanter
vt [2] ſatagentibus Spartiatis, & quia li-
tare non poterant, reſpiciens ad templũ
Iunonis Platæenſiũ Pauſanias, implora-
uerit deam, obſecraueritque ne ſpes ſua
ipſos omnino fruſtraretur. Adhuc eo LXI
deam his verbis inuocante, Tegeatæ
prius exurgentes in barbaros tendunt:
ſtatimque poſt Pauſaniæ preces ſacri-
ficantibus Lacedæmoniis exta pulchra
extitere: qui aliquanto poſt & ipſi in
Perſas eunt. Perſæ omiſſis arcubus ex
aduerſo ſtetere. Ad quorum gerra pri-
mum pugna atrox commiſſa eſt iuxta i-
pſum Cereris templum, eaq; pertinax,

1 Athenienſes ad ferendas ſuppetias ire non poſſent. quod enim obiectum erat, negocium illis faceſſebat. 2 Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni pluresve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebantur.

LXII Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostē vrgebat qui quandiu supersuit, tandiu Persæ resistentes seseque defensantes, strauere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cesserе Lacedæmoniis, [1] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis prœlium faciebant.

LXIII Ibi & vltio necis Leonidę de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquam nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorū nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere.

LXIV Ad Platæas autem Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua cōtendunt, ad & murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidē Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed pleroſq; in profano: sed opinor (siquid de rebus diuinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta est.

LXV ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putauit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὁ ἀπίκοντο ἐς ὦθισμόν. Οἱ γὰρ δόρατα ἐμβαλόμενοι κατέκλων ⓐ βάρβαροι. λῆμμα μὲν νυν καὶ ῥώμη οὐκ ἐόντες ἔλασσονες ἦσαν ⓐ Πέρσαι, αὐόπλοι δὲ ἐόντες, καὶ οὐδεμίην ἐπιστήμονες ἔσαν χρηίσιος, οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἀνδρηίοισι σοφίην. κατεξαίροντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνες τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λοχαγοὺς. Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ κατὰ μάλιστα τοὺς ἀνδριοτάτους ὑπέστησαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος ἀμύνων ἐτέλεε, οἵδε αὐτεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλοντο πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ ὁ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένος ἐὼν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ ⓐ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ ἐξέδωκαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐθὼς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων. τοὺς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην αἰγαρέες ⓐ καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθε ⓐ τοὺς γενεὴν τὰ οὐνόματα ἔστι ἡμῖν ἐξηπται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. Ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀϊμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὑστέρῳ μετὰ τὴν Μηδικὴν, ἔχων ἀνδρας τριηκοσίους, συνέβαλε τῷ Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι καὶ αὐτῶν τε Ἀπῃθανε καὶ ⓐ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ⓐ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον σφέων κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι· θῶυμα δέ μοι ὅκως οὐδὲ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἰσὶ ἐφαίνετο τῶν Περσέων ὅτε ἐσελθόντες ἐς τὸ τέμενος, ὅτε ἐναποθανόντες οὐδὲ τὸ ἱρόν, ⓐ ἦ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δή, (εἰ περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρησάντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὐτὴ μὲν νυν ἡ μάχη ὧδε τοῦτον ἐλήφθη. Ἀρτάβαζος 340
ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, καὶ ἀρχὰς λιπομένῳ Μαρδονίῳ ἀπὸ βασιλέος καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ὤνυε, συμβουλὴν οὐκ εὖ, ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι τὴν στρατηγίην ὁ Ἀρτάβαζος·

1. Plurimum enim illis *Persis* offic.

εἶχε ὦ δυνάμιν οὐκ ὀλίγῳ. ἀλλὰ καὶ ἐς τεσσερας μυριάδας αἰθεφόπων τοὺς ἐκοῦσι· τούτους ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, οὗ ἐξεπιστάμενος τὰ ἐμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, παρῆγε ἐπὶλας κατ' αὐτὸ ἰέναι πολίτας τῇ αὐτῇ αὐτὸς ἐξηγέεται, ὅκως αὐτὸν ὁρέοιεν σπουδῇ ἐόντα. ταῦτα παρῆγε ἐπὶλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δηλέων τὸν στρατόν. ὑπερβάλων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὲ οὐκέτι αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὰ ταχίστω ἐδίωκε φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐλθεῖν ἐς Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ὅτι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο. τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μὲν βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ὅτοι ἔχον τοσοῦτον θυμὸν οὐκ ὀλίγον, μαχεόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες ὅτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ ἄριστοι ἐπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφυγον ἐς τοὺς Θήβας, οὐκ ἰθὺ τῶν Περσέων, καὶ τὰ ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ὅτε ξυμμαχεσάμενος τοῦδε, ὅτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφυγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πρὸ τὰ τρήματα τὰ τοῦ βοηδρομίου ἦρτητο οὐκ Περσέων, εἰ δὲ τότε οὗτοι, πρὶν καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφυγον, ὅτι καὶ τοῦ Γέρρης ἐώρων. ὅτε τε πρῶτοι ἔφυγον, πλησίον τῆς ἵππου τὰ τε δηλήσεις τὰ Βοιωτίης. αὗται ἦσαν αἱ τροσωφέλεον τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε τοὺς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσαι, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες ἔτρεπον, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβος ἀπέλλεται τοῖσι δηλοῖσι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι τοῦ Ἡραίου, καὶ ἀποθωμαζόντων τὴν μάχης, ὅτι μάχη τε γένοιτο, καὶ νικῷεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δὲ, ἀκουσάντων ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταξάντων, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο ἀπὸ τῆς ὑπωρείης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν αὖθις, ἰθὺ τοῦ ἱροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, ἀπὸ τοῦ πεδίου τὴν λοφοπάλιν τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἄγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγένοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, πλαίσιον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἐπῆρχε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμανδρίδεω. ἐπισσύντες δὲ κατεσπάρησαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὴν Κιθαιρῶνα. οὗτοι μὲν δὴ οὐ τοῦδε

(præerat autem non parui copiis, sed ad quadraginta vsque millia hominum) ducebat instructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prœlio esset probe intelligens, iusseratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias ducès, cernit Persas fugientes. ita non seruato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non ligneum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perueniendi ad Hellespontum. & hi quidem horsum iter intenderunt. Ce LXVI teris autem Græcis qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltro ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniensibus occubuerint. Vbi autem & isti terga dederunt, non quo Persæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem LXVII rem pependisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit, [2] quod ad Persas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præterequitatum tum alium tum Bœotorũ: qui hactenus profuit fugientibus, vt assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumul- LXVIII tum nunciatur Græcis qui circa templum Iunonis instructi à prœlio aberãt, geri prœlium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templũ: alii per campũ, quæ planissima viarum erat. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorũ præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eosq; adorti sexcentos strauerunt: ceteros ad Cithæronem vsque persequuti, terga ceciderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii

1 Quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat. 4 Quod quum Persas fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude perierunt. At Persæ ceteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quam commodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, vtpote ignaris murorum oppugnandorum: vt vero Athenienses superuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murũ trãscenderunt, subruerunt q;, atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidem q; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignũ: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ reposuerunt. nam cetera quæ cepere, in vnum cum ceterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, vnus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Athenienſium, duo & quinquaginta. Porro inter

LXX barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienſesque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt viceruntː Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc

ἐν τοῦδε λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς ὃ ξύλινον τεῖχος, ἐφθησάν ὅτι τοὺς πύργους ἀναβαίντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβαίντες δὲ, ἐφεξῆς ὡς ἠδυνέατο ἄριστα ἔλιξαν τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστήκεε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν Ἀθηναῖοι, οἵδε ἠμείωντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ὀπισαμβώνων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι Ἀθηναῖοι προσεπλήθυον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνου ὑπὸ πολλοῦ· τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐστεχίοντο Ἕλληνες. προσῆσαν δὲ ἐσπλήθυον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἔσαν διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων εὖ ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν, καὶ θῆκας ἀξίλεω. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς Ἀθήνας τὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσα περ ἔλαβον ἐστώσαντο τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι σῖτος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἠύκαζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ περφορημένοι τε καὶ πολλῇσι μυριάσι κατειλημμένοι ἀνοσίοισι. πρίν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τεσσεράκοντα μυριάδων σφέων, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ὑπὸ Σπάρτης ἀπόλλυνται πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ εἴκοσι γενόμενοι. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἡγήσατο δὲ τῶν βαρβάρων πεζοῦ μὲν, ὁ Περσέων, ἵππου δὲ, ὁ Σακέων· αὐτὸς δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοῦ κατ' ἑωυτοὺς εἵνεκα. ὅτι δὲ κατὰ δὴ ἰσχυρότατον προσεπλήθυσαν, καὶ τούτων ἐκράτησαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μαχρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας. ὃς ὢν Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθείς, ἔσχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ τοῦτον, ἦρε στρατὸν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομ-

1 Ex quibus primi Teg. introiere: 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig. 3 Nonaginta. 4 *Vide supra*, pag. 459.

Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. κάλλιστοι γνωμάσιος λέγεσθαι ἐγένοντο αὐτέων ἄριστος, ἔγνωσαν ἁπάντων γνώμῃσι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερὸς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλείποντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, αὐδρεῖα γνώμεσθαι ἀγαθὸν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ εἰπεῖν. οὗτοι δὲ σὺν κατέλεξα πάντας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, ἄμοιοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν παρειημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν αἰνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μοῦνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ὅτε ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρώθη τὸ ἕν τῶν θώρηκα τὸ πλευρόν· καὶ δὴ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δὲ ἐξενειχθεὶς ἐς σκηνὴν ἐτελεύτα τε, καὶ ἐλέγετο πρὸς Ἀείμνηστον, ἀνδρὸς Πλαταιέος, οὐ μέλειν οἱ ὅτι τοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρί, οὐδ' ὅτι οὐδὲν ἔδρη ἀποδεδεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον τοσούτου ἀνδρὸς ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται δοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ τὸν τότε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πολλῷ, καὶ αἰσασθαι σφεας τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα τῶν ἐξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τὸν Δεκελέα, τὸν δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀγγείλαντα τοῦτο τῇ Θησέος μητρὶ, καὶ δείμαντα πρὸς πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἀξηγησάμενόν σφι ὃ τι πρῆγμα, κατηγήσασθαι ὅτι τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπρηΐδοι Τυνδαρίδῃσι. Τοῖσι δὴ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε ἦν προεδρίη τε τελεὴ ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα οὕτω, ὥστε καὶ ἐς πόλεμον ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, συνομόσαντων τῶν ἄλλων Ἀττικῶν Λακεδαιμονίων, Δεκελείης ἀπέχεσθαι. Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀρετὰς φανὰς τότε Ἀθηναίων, δίζυγας λίτρας λεγομένας ἔχων. καὶ μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέη ἄλυσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρέην τὴν, ὅκως

Amompharetus Spartiata: Quanquam quum ſermo haberétur quiſnam præſtantiſſimus extitiſſet, ii Spartiatæ qui adfuere, cenſuerunt, Ariſtodemum, etſi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deſeruiſſe, & propalam mori voluiſſe: Poſidonium vero, qui perire noluiſſet, ob id extitiſſe tanto præſtabiliorem virum. verum id fortaſſe liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti ſunt, præter Ariſtodemum: qui ideo caruit honore quod ob cauſſam prædictam ſibi occumbendum putauit. Hi LXXI ſunt qui ad Platæas nobiliſſimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit, quo nemo tunc in caſtra Græcorum [1] præſtantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, ſed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pauſanias ſacrificaſſet, ſedens in ordine, ſagitta per latera ictus eſt: & quum aliis pugnantibus ipſe exportaretur, ſeſe morientem miſerabatur, ad Aimneſtum virum Platæenſem inquiens, non ſibi dolere quod pro Græcia periret, ſed quod nihil manu vſus eſſet, nullamque operam nauaſſet dignam ſe & ſua cupiditate nauandi. Ex Athenienſibus eminuiſſe fertur So- LXXII phanes Eutychidis filius, è tribu Decelenſi. Decelenſes autem rem aliquando geſſerunt (vt ipſi Athenienſes aiunt) in omne æuum fructuoſam. ſiquidem quū olim ad inueſtigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuaſiſſent, & populos è ſedibus ſuis eiicerent, ignari quonam loci ſubducta Helena eſſet, tunc Decelenſes ferunt, & (vt quidam volunt) ipſe Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theſeo fieret, tum metu totius Athenienſium ſoli, ne vaſtaretur, expoſuiſſe illis omnē rem geſtam, eoſque deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelenſibus permanſit ad hanc vſque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præſidendi: adeo quidē vt bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnenſes geſtum eſt, Lacedæmonii quum ceteram Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXXIII præclariſſime inter Athenienſes nauata opera, ancipiti ſermone celebratur: vno, fertur geſtaſſe ferreā ancorā è balteothoracis catena alligatā, quā, quoties

1 Formoſior.

aduen-

aduentantibus hostibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV gotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenien sibus, EVrybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorē ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenien sium vna cum Leagro Glauconis filio dux esset, &de metallis aureis decertaret, contigit vt sub Edonibus apud Daton occum-
LXXV beret. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Persę: hęc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste specio sissima, carpento aduenit: ex eoq; descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartę rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dęmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Perses habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [1] tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertētes venisse sero ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedę-

πολέμοιε ἀπικνεομένοις τοῖσι πολεμίοισι, βάλλεσθαι, ἵνα δή μιν ⓗ πολέμιοι ἐκπλώοντες ἐκ τῆς τάξιος, μετάκινήσαι μὴ δυνώαιατο. χινομένης ὁ φυγῆς τῶν ἐναντίων, δίδοκτο, τῷ ἀγκύρῃ ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. Ἔστι μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δὲ ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐπ' ἀσπίδος προελούσης οὐδαμᾶ ἀπρεμιζούσης ἐφόρεε ἄγκυρην, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένου σιδηρέου. Ἔστι ὁ καὶ ἕτερον Σωφανέι λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι πρὸς τῶν Ἀθηναίων Αἰγινήτεω, Εὐρυβάτεα ⓗ Ἀργεῖον ἄνδρα πανταέθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε· αὖ ⓗ ὁ Σωφανέα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα θωμόμενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, πρὸς τῷ μετάλλων τῷ χρυσέων μαχόμενον. Ὡς ὁ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῆσι κατέστρωντο ⓗ βάρβαροι, ἐνθαῦτα σφι ἐπῆλθε γυνὴ ἀνδρόλεως· ἡ ὅπως ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικήσαντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίποροι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν βρευσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπὶ τοῖσι φονεῦσι ἐόντας· ὁρέωσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέφορτα Παυσανίεϊ, πρότερόν τε δὲ οἰκτισαμένη καὶ τὸ πάτριον, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε ⓗ Παυσανίεα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λύσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης· σὺ γὰρ καὶ ἐς τάδε ἵκησαι, τοῖσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἐχόντας. Εἰμὶ ὁ γὰρ μοῦνος μοι, Κῴη, θυγάτηρ ὁ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δέ με λαβοῦσα ἐν Κῷ ἔσχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δή τοῦς τούτῳ τυγχάνεις δικαίᾳ λέγουσα, καὶ εἶ θυγάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κῴου, ὅς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν δεῦρο ἐκείνοις τοῦ χώρεις οἰκεομένων. Ταῦτα δὲ εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι βρευσὶ, ὕστερον ὁ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγινάν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκατο Μαντινέες ἐπεξεργασόμενοι. μαθόντες δὲ ὅτι ὕστερον ἥκοιεν τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοῦντές τε ἔφασαν εἶ σφέας ζημιώσειν. πειθανόμενοι ὁ τοῦ Μήδους τοῦ μετ' Ἀρταβάζου φυγόντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi maior quam cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. *Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inuiolabilis.*

μόνιοι ὑ οὐκ ἐῶν φθόνῳ λας διώκειν. ⓐ ὑ ἀναχωρήσαντες ἐς τ ἑωυτ, σὺν ἡγεμόνας τ στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μ ὑ Μαντινέας, ἦκον Ἠλεῖοι κ ὡσαύτως ⓑ Ἠλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπαλλάσσοντες ὑ κ οὗτοι, σὺν ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κ μ Μαντινέας μὴ κ Ἠλείους τοσαῦτα. Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ὑπὸ Λάμπωνα ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων ὃς ἀναισχυντότατον λόγον ἔχων, ἶπε πρὸς Παυσανίην. ἀπιχόμενος ὑ σευ δεῦρο, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασαί τοι ὑπερφυές, μεγάθεός τε καὶ κάλλεος. καὶ τοι θεὸς παρέδωκε, ῥυσάμενον τ Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδεμεν. σὺ ὑ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὀπίσω τοῖσι ποίησον, ὡς λόγος τε σε ἔχῃ ἔτι μέζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τ βαρβάρων μὴ ἐπάρχειν ἔργα ἀπάθαλα ποιέοντα ἐς σὲ Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε κ Ξέρξης ἀποτάμοντες τ κεφαλὼ ἀνέσ αὐρώσαν. τῷ σὺ τ ὁμοίως ἀποδιδοὺς, ἔπαινον ἕξεις πρῶτα μὲν παρὰ τ Σπαρτιητέων πάντων, ἔπειτα δὲ κ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ αἰσχυντηρίσας, τιμωρήσας ἐς πάντας ⓒ τὸν Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοκέων χρηίζεσθαι, ἔλεγε τάδε. Ὁ δ' αὐτομολήσας τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, ὃ μὲν βουλόμενόν τε κ πρόσορον, ἀγαμαι σου γνώμης· μάντις ἀμαρτὼν χρηστῆς. ἐξαρέσας γάρ με ὑψοῦ, καὶ τ πατρίδα καὶ ὃ ἔργον, ἐς ὃ μηδὲν κατέβαλες, ὠδαινέων νεκρῷ λυμήνεσθαι· κ, μὴ τοῦτο ποιέω, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢ τῶν Ἑλλήνων, κἀκείνοισι ὑ ὀπισθοφυλακέωμεν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδδικα, μήτε τοῖσι τοῦτο ἀρέσκει· ἀποχρᾶ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὑ κ λέγειν. Λεωνίδῃ ὑ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τε τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τ δὲ ἀναιρεθεῖσι τοῖσι τε ἄλλοισι ὑ αὐτός τε κ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μὲν τοίνυν ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς. χαίειν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπάτης. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης ὑ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἀπέσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς ἑλωτας τὰ χρήματα. ⓓ ὑ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκηνάμενοι, εὕρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ὑπὸ χρύσεας καὶ ἐπ' ἀργυρέας· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων φέροντας, ἐν τοῖσι λέβησι τοῖσι ἐφαίνοντο ἐνέοντες χρυσοῖ τε κ ἀργύρεοι.

moniis inſequi fugientes. Iidem poſtea domum reuerſi, duces ſuos exilio multauerunt. Poſt Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mantinei magno id ſibi detrimento exiſtimantes, domum regreſſi ſunt, ſuoſque & ipſi duces exilio multauerunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Plataeas in exercitu Æginetarum è primoribus Lapon Pythei filius, qui Pauſaniam adiens, infandiſſima vſus eſt oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore geſſiſti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria ſupergredereris. quod ſupereſt in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum poſthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciſo capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem ſuſtulerunt: quibus ſi vicem reddes, laudem nanciſceris, primum ab omnibus Spartiatis, ſecundo loco ab vniuerſis Græcis, ſiquidem ſuffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris vltus. Hęc Lampon, gratiam ſe initurum ratus apud Pauſaniam dicebat. Cui reſpondens Pauſanias, Tuam, inquit, hoſpes Ægineta, beneuolentiam atque prouidentiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nam & me & patriam quos in altum extuliſti ob hæc geſta, ad nihilum redigis, quum ſuades mihi ſæuire in mortuum, aiſque me auditurum melius ſi iſtud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodque in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus iſta probantur aſſentior: contentuſque ſum Spartiatis placere vt honeſte agam, honeſteque dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affirmo & ipſi & ceteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice eſſe parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero poſthac ad iſtud conſulendum ne me adieris: quod tibi impune eſſe, loco beneficii ponas. Hoc quum ille audiſſet, abiit. Pauſanias autem edicto propoſito nequis de præda quid tangeret, iuſſit [1] ſeruos omnem comportare pecuniam. Illi per caſtra diſperſi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectoſque auro & argento conſtratos: crateras etiam aureos, phialaſque, & alia vaſa potoria, necnõ ſaccos ſuper plauſtra, interlucentibus intus incluſis ex auro & argẽto lebetib⁹.

LXXVII

LXXVIII

LXXIX

1 Helotas, quod erat peculiare ſeruorum Laced. nomen. quod & paulo poſt & aliis variis locis obſeruandum.

Quinet-

Quinetiam è cæsorum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumque rerum multum furto subtrahentes serui Æginetis venundabant, multum, quod occultare non poterant, repræsentabāt. vnde principium extitit ingentium diuitiarum Æginetis, vtpote aurum à seruis pro ære mercantibus. Collata autem
LXXX pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta, ceteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam nauauerant ad Plataeas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex muliéribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris re-
LXXXI bus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem apparatum suum ex auro argentoque & [1] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque [2] probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactum, imperasse per iocum suis ministris vt Laconicam instruerent cœnam. [3] Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq;, vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de caussa conuocaui, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur.
LXXXII Interiecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

ἀπό τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλλοντο χλιδά τε καὶ τρεπτούς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσοῦς· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδείς. σύνθετα πολλὰ μὲν καὶ κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας ⓚ εἴλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά τε ἐὼν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτῃσι ⓚ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεύτεν ἐγένοντο, οἱ τὸ χρυσὸν, ἅτε ἐὸν χαλκὸν ἀλλάξαντες τοῖσι εἴλωτι τῶν ὠνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ θεῷ τοῖσι Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέτεθη, ὁ ἐπὶ τῷ τριποδίῳ ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἑστηκὼς ἀγχοῦ τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγλύφη. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τὰ ἄξιοι ἔφερον, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσὸν, καὶ τὸ ἀργύρεον, καὶ σκηνὰ χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα δῶρα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Παυσανίῃ μὲν πάντα δέκατα ἐξῃρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, καὶ μηλοι, ὡς δὲ αὖτις τὰ λοιπὰ χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν κατελίπει τὴν ἑωυτοῦ. Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ βαπτοῖσι ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τούς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς μαγείρους καλέσαντα, παρασκευάζειν ὡς τοῖσι κεῖνος εἰώθεε δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευσθέντες οὗτοι ἐποίεον ταῦτα, ὀφθέντα ⓚ Παυσανίῃ ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας τε καὶ ἀργυρέας, καὶ δαῖτα μεγαλοπρεπέα τε δεῖπνόν, ἐκπλαγῆναί τε τῇ παρεσκευῇ, καὶ κελεῦσαι τοὺς ἑωυτοῦ διακόνους δαῖτα παρασκευάσαι Λακωνικὴν δεῖπνον. ὡς δὲ τοῖσι ποιηθείσης ἐλίγου πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς συνελθόντων δὲ τούτων, εἰπεῖν τὸν Παυσανίην, δείκνυντα ἐς ἑκατέρην τὴν δεῖπνα τὴν δαῖτα, Ἄνδρες Ἕλληνες, τῆνδε εἵνεκεν ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τήνδε τὴν Μήδων βασιλέος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· οἳ τοιήνδε διαίτην ἔχοντες, ἦλθόν ἡμέας οὕτω οἰζυροὺς ἔχοντας ἀπαυρησόμενος. ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. ὕστερον μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων δύο ἄνδρες συχνοὺς ἤδεσαν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων.

1 Aulæis, *secundum quosdam.* 2 *Vallam apponens verba quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet* αὐ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris vet. cod. habentur.* 3 Quum autem hæc cœna instructa longo interuallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

ἔφαιη ἔτι καὶ τόδε ὕστερον ὅτι τουτέων τῶν νεκρῶν σαρκωθέντων τὰς ἀρχὰς συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· ἐνθαῦτα κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίην, ἀλλὰ ἓν ἐκ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου. ἔφαιη ἔτι καὶ γνάθος, καὶ ὁ ἐπάνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μουνοφυέας, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας καὶ τοὺς ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἔφαιη. Ἐπί τε ὁ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνισται, ὑπὸ ὅτεω μὲν αὐδεφώτων, τὰ ἀτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὶ δέ μιν ἤδη ἐκ πυθομένου παντοδαπῶς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἴδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς ἐκφέρειν τὸν νεκρόν· ὅστις μέντοι ἐστὶ αὐτέων ὁ ὑποτελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δυνάμενος ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἐχέτω δὲ μένος φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. Ἀλλ' ὁ μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὸν λοιπὸν διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τείχεα ἐποιήσαντο ἐπὶ χῶς. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. οὗτοι μὲν ὕστατον ἔθαψαν. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἑωυτῶν· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοίως, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τουτέων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὲ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι ἐπαισχυνομένους τὴν ἀπουσίην τῆς μάχης, ἐκ τῶν ἐπιγινομένων εἰκάσαι χώματα χώσαι κενεά αὐδεφώτων. ἔστι καὶ Αἰγινητέων δεκὰς αὐτόθι καλεομένη τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὑστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδης Αὐτοδίκου, ἀνδρα Πλαταιέα, τοῦ ξείνον ἐόντα ἑωυτοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς οἱ Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισι σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ δίκας εἰρέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων, Τιμεγενίδην,

Hoc quoque rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum ossa comportarent vnum in locum Platæenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillam est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quam ceteros. quinetiam ossa viri quinque cubitorum. [1] Postero die quum Mardonij cadauer non extaret, incertum à quibus hominibus subtractum. audiui tamen iam diuersos illum sepeliisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamē huius rei nonnihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus est. Græci vero, posteaquam prædam dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, tribus sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos humauerunt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienses suos vtrique promiscue condiderunt: necnon Megarenses atque Phliasii suos ab equitatu interemptos. [3] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum sero superuenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur Æginetarum: quem ego audio decem post hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AVtodici filio viro Platæensi illorum hospite excitatum fuisse. ¶ Græcis statim à cæsorum humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petēdumque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem

Lxxxiii

Lxxxiv

Lxxxv

---

1 At Mardonii cadauer postridie *quam ille occubuit*, ex oculis summotum fuit: sed à quo, id vero mihi certo compertum non est. 2 Tegeatæ vero seorsum *à Lacedæmoniis* omnes *suos* confertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodemque in loco, & Megarenses, & Phliasii *&c. vtrumuis id sit quod de Tegeatis per ἀλόα significauit: quod reddidi* Confertos, *accipiens pro In eundem locum coacernatos. Potest tamen simul ita etiam accipi (& fortasse melius) vt commune fuerit Athenien sibus, Megarensibus & Phliasiis sepulcrum.* 3 Πάντες *videtur ex sequentibus exponendum esse* πανοί. *q. d.* Atque horum quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quod abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationem habentes. Ibi enim est Æginetarum quod vocatur sepulchrum à Cleade AVtodici filio, illorum hospite, eorum rogatu decem etiam post annis (vt audio) extructum. *Obseruandum est autem χώσασθαι dicere, non τάφους, eo quod illi quidem pro sepulcris ea vellent haberi, (vnde dicit καλούμενος τάφος. q. d. καλούμενος τάφος ἀπὸ τοῦ, χώσασθαι δὲ μόνον) at re vera sepulcra non essent, sed aggeres tantum sepulcra simulantes, siue imitantes, quos inquam pro sepulcris haberi vellent, non à sua aetate hominibus (vtpote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud τῶν ὑστερησόντων εἵνεκα αὐδεφώτων verte* Posterorum rationem habentes, *vel, Posterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In posterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Potest tamen simplicius verti, Id facientes propter posteros. At Valla, alium quem verba ferre non possunt sensum sequutus, vertit,* Quum sero superuenissent.

& At-

& Attaginũ, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quam eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebanos, iussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra caussa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per caussam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cum Medis sensimus: non autem nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbem obsident, nosipsi nos in disceptationem exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, eueſtigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Ceteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, vt è Platæis fugiens porro se propuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidem, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quam celerrime peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officium præstate. hæc enim vos in tempus præstitisse nõ pœnitebit. Hæc fatus,

LXXXVI

LXXXVII

LXXXVIII

καὶ Ἀτταγῖνον, οἳ ἀρχηγέται ἀπὸ τοσούτων ἔσαν· ἐὰν
μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπαμείψασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος
πρότερον ἢ ἑλεῖν. ὡς δὲ ταῦτα ἔδοξε, οὔτε
δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπὶ
πολιόρκιον Θηβαίοις, καλέοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄν-
δρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, πλίν
τε χλιῶ αὐτέων ἐπαμύνον καὶ προσέβαλλον τῷ
τείχεϊ. Καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ
ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες
Θηβαῖοι, ἐπεὶ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρό-
τερον ἀπάμας ἰοῦσαν πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἑλέωσι
Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων ἕ-
νεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀνατλήσῃ. ἀλλ' ἐμοὶ
χρημάτων χρῄζοντες, προέσθαι ἡμέας ἐθελήσετε,
χρήματα σφι δώσομεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σιτίων γὰρ τῶν
κοινῶν καὶ ἐμπεδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες) ἐπεὶ ἡμέων
μὴ ἕνεκα δεόμενοι πολιορκέοισι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς
ἀπαλλαγὴν παρέξομεν. καίρια τε ἔδοξε οἱ λέγειν, καὶ ἐς
καιρόν· αὐτίκα τε ἐπικηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην
οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ
ὡμολόγησαν ταῦτα τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαγθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας
τοῦδε εἶναι μετατίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν
οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον αἰτιλογίης τε κυρήσειν, καὶ
δὴ χρήμασι ἐκπρήσασθαι διωθέεσθαι. ὁ δέ, ὡς πρέ-
σβευε, αὐτὰ ταῦτα ἐνενοέων, τὸ στρατιὴν τὴν συμ-
μάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ σφείσι ἀγαγὼν ἐς Κό-
ρινθον διέφθειρε. Τάδε μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θη-
βῃσι γινόμενα. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φθόνῳ
ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ τοσόσω ἐγίνετο. ἀπικόμε-
νον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ τῷδε σοφέες, ὅτι τε ξείνια
ἐκάλεον, καὶ αἰρωτέων τοῦ τε σεβαλῆς τοῦ λοιποῦ, οὐ-
δὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρ-
τάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην
τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, ἀδῆς τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι
καὶ ὁμετ' αὐτοῦ στρατός· ὅτι δόκεον γὰρ οἱ πρώτοι
τινὰ οἴεσθαι παραγενόμενον τὰ γενόμενα· ταῦτα ἐκλο-
γιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἀζηχρόνως τοῦδε,
οὔτε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄν-
δρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κῆ τὸ τάχι-
στον ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς
κατὰ τὰ τρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῷ τῷ-
δε. αὐδὶς δ' ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗ-
τος κῆ πόδας μοι ἐλαφρούς, προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον
ξεινίζετε, καὶ δὴ ποιεῦντες φανεῖσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς
χρόνον ταῦτα ποιοῦσι μεταμελήσει. Ταῦτα δ' εἰπὼν

ἀπέλαυνε σπουδῇ πρὸς τὸν Θρηϊκίην καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηϊκίης, ὡς δὴ θέων ἐπειγόμενος, καὶ τὸν μεσόγαιον τῶν Ἑλλήνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τῶν στρατοῦ τῶν ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηϊκῶν τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ συνεξαιτήσαντας καὶ κάματῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περὶ Πλαταιῇσι ὁ πρῶτος ἐλθὼν, συνεχήρυσε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὡς γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέροι Ἕλληνες, καὶ ἐν τῇσι νήσοισι ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀριστάγορεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ κατέστησαν Σάμου τύραννον Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅτι τοῦτο πρήξοντες, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ πανοῦργα· ὡς ἰὼν μούνων ἰδὼν ἄρξεις Ἴωνας, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς βαρβάροισι οὐκ ἐπιστήμοσι· ἰὼν γὰρ καὶ ἁρπάσων ὑπόθοιο, οὐκ ἑτέρῳ ἀγαθῷ τοιούτῳ δύνασαι ἂν ἄρξαι. θεοὺς τε τοὺς ἐπιουρανίους ἐπικαλεόμενος, ἐδέετο αὐτὸς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι βάρβαρον. ὑπέστη τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. τάς τε γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιομάχους σφίσι εἶναι. αὐτοί τε εἰ μὴ ὑποθοῖσι μὴ δόλῳ αὐτὸν ἐπαγάγοιεν, ἐν τῇσι νήσοισι ἑτοίμους εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὁμήρους εἶναι. Ὡς δὲ πολλὰ μὲν λιπαρέοντος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, ἔφρασε Λευτυχίδῃ, (εἴτε καὶ ἡδόμενος εἶχε θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑποδεξάμενος τὸ ἐπίλοιπον λόγου, εἰ ἕνα ὧρμηντο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχομαι τὸν οἰωνόν Ἡγησίστρατου ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοκεῖς πίστιν ἀποπλώσεαι, καὶ τὰ σὺν σοὶ ἐόντες οἵδε, ἡμῖν Σαμίοισι ἡμῖν προθύμως ἕσεσθαι συμμάχοις. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὰ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε ποιέεσθαι τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Δηιφόνου τοῦ Εὐαινίδεω, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Ἰωνίῳ κόλπῳ. Τούτου τὸν πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidés, peruenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die Lxxx ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui vna cum Leutychide Lacedæmonio nauibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persę tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim vt si tantùmodo viderent hos Iones, à Persis deficerent nec barbari expectarent: etiam, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædam talem isti reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se vt in horum nauibus pro obsidibus agerētur. In his obsecrandis quum multus es- xc set hospes Samius, sciscitabatur eũ Leutychides, (siue omnis gratia volens audire nomen, siue casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter xci exequi aggressus est. nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro augurio acceperat, secum nauigare. Græci eum illic diē commorati, postridie pulchre litauere, haruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri xcii

EVenio

EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundũ flumen pascuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [1] non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatę eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in iudicium EVenium condemnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de caussa mali præsentis, responderunt causssam esse quia custodem sacrarũ ouium EVenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quam eis satisfecissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habentem plerique hominum putarent
XCIII beatum. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt, eique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius;

κατέλαβε Εὐήνιον τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται ὑπὸ ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος οὔρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, πρὸ Ὤρικον λιμένα· τὰ δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες ④ πλούτῳ τε καὶ ἀρετῇ δοκιμώτατοι 346
τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι σπήλαιόν ἐστιν. πρὶν πολλοὺς δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν ᾧ αὐτῷ
10 αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἐχθές. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος ἦν ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καὶ κοτὲ αὐτὸν καταλαβόντος τὸν φύλακον, πρελθόντες λύκοι ἐς ὃ αὐλιν, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπύθετο, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων αὐλιζαμένους ποιεῖν ἄλλα πρόβατα. καὶ οὐ γὰρ ἐλάνθανε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γινόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ἀγαγόντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὸν φύλακον καταλιπόντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεὶ τὰ δὲ ④ Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐλιζομένους τοὺς τε προβατοφόρους οὔτε τὰ πρόβατα ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. προφανέντα δέ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐλύετο. ἔπειτα ἐπειρώτεον τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ πρήγματος κακοῦ. ④ δὲ αὐλοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως ④ φύλακον τὸν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν· αὐλοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι δυμορέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς αὐτοὶ ἔλπονται καὶ δικαιοῖ. τοῦτεων δὲ τελεομένων, αὐλοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιάνδε τινὰ πολλοὺς μὲν μακαρίειν αὐθρώπων ἐόντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφι ἐχρήσθη. ④ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόρρητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστέων αὐδράσι διαφορῆξαι. ④ δὲ σφι διέφρηξαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες ④ παίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπούμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δὲ ἐπάγοντες, πρώτεον ἵνα δίκην αὐ ἔλαιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑπὸς ἰῶσαι δώσειν τῶν
40 ἐποίησαν. ὁ δὲ, ὡς ἀκηκοὼς τὸ θεοπρόπιον, εἵλετο, εἶπας, εἴ τις ④ δοίη ἀγρούς. τῶν ἀστῶν ὀνομάσας τοῖσι ἠπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἰκήσιν τοῖς τοῦτοισι, τὴν ἦεν κεκαλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τουτέων δὲ ἐφη ἐπιτολεῖς γινόμενος, τὸ λοιπὸν ἀμείνους εἶναι, ἢ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γινομένην. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

1 *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

ὁ ἱρεὺς ἐπιστὰς εἶπε τάδε· Εὐήνιε, ἀπόδος τῷ θεῷ Ἀπόλλωνι τῆς ἀπωλώσιος τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἐμοὶ καὶ σοὶ τὰ μισθώματα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐπεὶ ἔμαθε πυθόμενος τὴν ἀπάτην λόγῳ, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, πρὶν ἀπαλλάσσεσθαι τῶν χρημάτων, δίδοσί οἱ τὰ ἐθέλετο. τὸν μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οἰωνομανὸς ἦν ἄριστος. Τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐήνιου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπερβαλλόμενος τὸν Εὐήνιου οἰωνόμαντις, ἐξελάμβανε ὅτι τὰ Ἑλλήνων ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐήνιου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀπῆγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὰ Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ αὐτῇ, πρεσβεύοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοί σφεας πρόσπλεειν, ἀπῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκεν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι, ἐς δὲ τὴν ἤπειρον ἀπόπλεον ὅκως ἔσοιτο σὺν τῷ πεζῷ στρατῷ σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ. οἳ, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμμένοι τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πλήθος μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὅτι τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες τὰς νῆας καὶ περιβαλόμενοι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων, αὐτέων χρυσοφύλακον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπῆγοντο. ἀπικόμενοι δὲ πρὸς τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαισωνία τε καὶ σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρόν, ὃ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἱδρύσατο Νείλεῳ τῷ Κόδρου, ἐπισχόμενος ὅτι Μιλήτου κλυτὸν ἐκτᾶτο· τὰς τε νῆας αὐείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἔρκος ξύλίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας πρὸς τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ἐν ἀμφοτέροισι. ὑπελαμβάνοντο γὰρ παρασκευάζοντο. παρεσκευάδατο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγότων. ἀπορίη τε εἶχον ὁκοῖ, ἢ ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπὶ Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τουτέων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ὑπιπλέειν δὲ ὅτι τὴν ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis redditio. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet. ¶ Ceterum postquam litauere Græci, classem è Delo Samum versus soluerunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prœlium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent sub suo pedita-tu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, præteruecti ad Gæsonem & Scolopoentem. vbi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis fudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in vtrumque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abiisse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retrone se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciendum, sed porro eundum in continentem.

XCIV XCV XCVI XCVII

347

præpa-

præparatis igitur ad pugnam naualem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem nauigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiam ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides nauem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiens, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Iones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis
XCVIII Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues litori admouent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticã Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorũ deuectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modũ ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipa-
XCIX uerant. Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos ácie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platęas accepta, & quę ad Mycalẽ accipiẽda erat,

τὰ δὲ σκυδία σάμιοι ὧν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ὑπὲρ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τῦ στρατοπέδου, καὶ σαφὲς ἐφαίνετο σφι ἐπορωρύσσον; ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τὸ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρατεταγμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, σανδαπὰ δὲ ἐν αὐτῇσι πρόβολα μὲν ἐν τῇ νηὶ παρέπλεον; ἐγχειρίσας δὲ παρὰ αἰγιαλῷ Λεωτυχίδης ὁ τοῦ κήρυκος τοῦδε ἐπεμήρυσε τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων τυγχάνοισι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πάντως γὰρ τοῦδε ἐν σωτηρίοισι Πέρσῃσι τὰ ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαι χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων πρῶτον· μετὰ δέ, τὸ σύνθημα τὸ Ἥβης. καὶ ταῦτα εἴπω καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων τοῦτο τοῦ ἀκούσαντος. Οὗτος δὲ τοῦτο ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆος ὁ ἐς Ἀρτεμίσιον. ἢν γὰρ δὴ λεχθέντα τὰ ῥήματα τοῦτο βαρβάροισι ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἐπείτε ἀπενοιχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι.
Λεωτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τῇσι νηυσὶ, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ ὅτοι μὲν ἐπαίανεον. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν, ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέον δὲ τὰ ὅπλα. οἱ μὲν δὴ Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαθον αὐτῶν Ἀπήλιον λελιφμένους Ξέρξεω, λύσαντες λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμψασι ἐπόδεσσι ἐσθῆτά τε καὶ χρυσὸν καὶ ὅπλα τοὺς ἐς τὰς Ἀθήνας. τῶν εἵνεκεν οὐκ ἤκιστα ὑπόπτους εἶχον, πεντηκοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο μὲν, τὰς ὁδοὺς τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας παραστάσασι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίεον δὲ τοῦτου εἵνεκεν, ἵνα σφέας τὸ στρατόπεδον ἔωσι. τοῦτον μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν, δυνάμιος ὑπισταμένοισι, τοιούτοισι τοιοῦτοισι παρεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ σινεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρχος εἰναίσφι. ὡς δὲ ἔμελλε προσβαλέειν τοῖσι Ἕλλησι, παρῆσαν παρὰ τὸν βάρβαρον. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐστέλλετο ἐς ὅ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρύκιον ἐφάνη ὑπὲρ τῆς κυμάτων χείμενον· ἡ δὲ φήμη διῆλθε σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἦσι τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπίπτουσα. τῶν τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τῶν ἐν Μυκάλῃ μαχόντων ἔστεφε τὸ ἱρώμαχος

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι τούτῃ ἐσιπίπτετο, ὥστε
θαρσῆσαί τε τὸ στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν
προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον
συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης
ἔνθα ἀμφοτέρους τοὺς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν
τῇ Πλαταιίδι πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτειον, τὸ ἐγένετο (ὡς
348 καὶ πρότερόν μοι ἐίρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔ-
μελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένης δὲ νίκης τῆς μὲ
Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε
ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρὶ ἐπὶ τῆς ἡμέ-
ρης ἐγένετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, πρὶ δείλης. ὅπη δὲ τῆς αὐ-
τῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μίνυς τε τὸ αὐτό,
χρόνῳ δὲ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀπαμφιάσασι ἐ-
γίνετο. ἐν δὲ ἀρρωδίη σφι πρὶν τὸ φήμην ἐσπικέ-
σθαι, μὴ πρὸς σφέων αὐτέων ἦτον, ὡς τῶν Ἑλλήνων,
μὴ πρὸς Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ
κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπεσε, μᾶλλόν τι ἐς ταχύτερον
τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. Καὶ μὲν δὴ Ἕλληνες τε καὶ οἱ βάρ-
βαροι ἐσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι τε καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ
Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν
Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προστεχέσι τούτοισι τεταγμέ-
νοισι, μέχρι τῆς ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' ἀγκά-
λην τε καὶ ἄπεδον χωρέουσι· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι,
καὶ τοῖσι ἐπὶξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χα-
ράδρην καὶ ὄρεα. σὺν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι προσεί-
χοντο, τοῦτο οἱ βάρβαροι ἐπύθοντο καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἔως
μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό
τε, καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀ-
θηναίων καὶ τῶν προστεχέων ὁ στρατὸς, ὅκως ἐωυτῶν
κ. ἥιστας ἤρυστο δὲ ἔρχον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, προσέτι
λαβόμενοι, ἔρχου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦ-
τεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωκόμενοι γὰρ τὰ
γέρρα, οὗτοι φερόμενοι ἐσέπιπτον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρ-
σας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμε-
νοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ
κ. οὗτοι Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ
ἔσαν ἐπιξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέ-
πιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἁραίρητο, οὐτέ
τι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυ-
γήν τε ὥρμηντο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ καὶ
ὀλίγῳ πλήθεϊ, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος
ἐπιπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περ-
σέων δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι·
Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τῶν ναυάρχων στρα-
τηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τῶν
πεζῶν στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶ-
σι. Ἐπὶ δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λα-
κεδαιμόνιοι, καὶ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddi-
dit eos multo ferociores, & ad subeun-
dum vltro periculum alacriores. Al- C
terum etiam quiddam concurrere con-
tigit, vt ad vtramque pugnam fuerint
Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ip-
sum Cereris fanum (vt à me superius
demonstratum est) in agro Platæensi
pugna commissa est, & item in Mycale
iuxta Cereris delubrum pugna erat
committenda: vt non ab re venerit ad
istos fama victoriæ Pausaniæ atq; Græ-
corum. nam pugna ad Platæas diluculo
diei gesta est, apud Mycalem vesperi.
quarum vtranq; eodem eiusdem men-
sis die gestam esse non diu post ab his
rem repetentibus declaratum est. Ante
rumoris autem aduentum subibat istos
timor non tam de seipsis quam de Græ-
cia, ne Mardonio subiiceretur: at vbi
fama hæc ad eos aduolauit, impensius
atque properantius ad congrediendum
processerunt: tanto animo Græcis ac
barbaris in pugnam tendentibus, tan-
quam insulę eis & Hellespontus propo-
sita præmia essent. ¶ Athenienses por- CI
ro, & qui iuxta erant instructi, pæne di-
midium copiarum, iter tenebant per-
litus atque planitiem: Lacedæmonii au-
tem: & deinceps collocati, per confra-
gosa & montes. Quæ dum Lacedæmo-
nii circuibant, interim Athenienses in
altero cornu præliabantur. Persæ,
quoad sibi gerra manserc recta, sese de-
fensauere, nihilo inferiores hostibus:
postea vero quàm Athenienſium &
eorum qui cum Athenienſibus erant
copiæ adnixæ sunt, vehementius se
mutuo adhortantes, vt laus operis i-
psorum esset, non Lacedæmoniorum,
tum commutari iam res, & deiectis ger-
ris Græci confertim impressionem fa-
cere in Persas. Illi excepto impetu per-
diu restitere, ad postremum in muni-
tiones refugere: cum quibus pariter ir-
ruperunt Athenienses & Corinthii &
Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant
ii in acie collocati. Vbi vero & mu-
rus captus est, ibi barbari non roboris
memores esse, sed fugæ, præterquam
Persæ: hi autem soli ad paucos redacti
pugnabant, Græcis assidue in murum
irruentibus. Quorum duo classiarii ex-
ercitus duces, Attayntes & Ithramitres,
effugerunt: totidem pugnantes occu-
buerunt, Mardontes, & pedestrium co-
piarum dux Tigranes. Adhuc autem di- CII
micantibus Persis superuenere Lacedę-
monii ac socii, qui eos qui supererãt tru-
cidaue-

cidauerunt. Ipſorum quoque Græcorum complures illic cecidere,& cum alii ex Sicyoniis, tum eorũ dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt ſtatim ab initio [1] pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis ſupperias iere. Quos inchoaſſe cernentes alii Iones; ita & ipſi à Perſis deficientes adorti ſunt barbaros. Mileſiis autem præceptum erat
CIIII vt exitus viarum cuſtodirent; Perſarum ſalutis gratia, vt ſiqui caſus (quemadmodum accidit) eos deprehendiſſent, Mileſiis ducibus ſalutem ſibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei cauſſa Mileſii illic collocati fuerant, neve ſi pugnæ adeſſent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorſus quam iuſſi fuerãt fecere: qui & per alias quæ ad hoſtem ferebant vias barbaros deduxere; & ad extremum in eis mactãdis omnium extitere hoſtiliſſimi. Hune in modum Ionia iterum defecit à Perſis.
CIV ¶ In hoc prœlio præclariſſimam inter Græcos operam nauauerunt Athenienſes, & ex Athenienſibus Hermolycus EVthœni filius; vir in pancratio celeber: cui poſtea contigit vt bello inter Atheniẽſes & Caryſtios, in pugna apud Cyrnum agri Caryſtii facta, cæſus in Geræſto iaceret. Secundum autẽ Athenienſes egregij extitere Corinthi Trœzeniique ac Sicyonii. Græci vero perquam multis barbarorũ aliis in pugna,
CV aliis in fuga interfectis, eorum naues incenderũt, totumq; murum, egeſta illinc in litus præda, & quibuſdam pecuniarũ theſauris repertis. Vbi caſtra atque naues cremauere; vela fecerunt. & quum Samum appulſi ſunt; conſultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret; [2] cuius ipſi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri poſſe vt per omne tempus Ionibus tutandis præeſſent, ſperandũ eſſe vt Iones à Perſis rebellaſſe gauderent. Ad hæc magiſtratus Lacedæmoniorum cenſebant emporia nationum Græcarum quæ cũ Medis ſenſiſſent, eiectis incolis danda cũ territorio Ionibus habitanda. Athenienſes è contrario, [3] non eſſe principatum Ioniæ ſummouendum, nec Lacedæmoniis de ipſorum coloniis conſultandum, & quum in hoc conten-

χείριζον. ἔπεσον δὴ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων σὺχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεος. τῶν τε Σαμίων ὁ στρατὸς ἀθυμήσας, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀποστερημένον τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐλίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, τοσοῦτο φελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ λοιποὶ Ἴωνες ἀρξάντας, ὕστερον δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπήγεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ τοῖσι τεταγμένοισι μὲν τὴν Περσέων τὰς ὁδοὺς ἰρηνεύειν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς μὴ ἄρα σφέας καταλαμβάνοι οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, στρ. κ. ἀμήχανα
ζωντας ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάξαντο μέν νυν ὅτι τοῦτο τὸ πρῆγμα ἦν Μιλησίοισι τοῦτο γε εἵνεκα ἵνα μὴ πρόσοδος τῷ στρατοπέδῳ νεοχμὸν ποιέοιεν. ἐπείτε δὲ τὸν δρόμον τοῦτον τοῦ στρατοῦ ἐποίεον· ἡγησάμενοί τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγουσι, οἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοί σφι ἐγένοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. ὕστερον δὲ τοῦτο Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέβη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πόλεμος ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι δὲ τοῦτον ἐν Γερεστῷ). μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠρίστευσαν. Ἐπεί τε δὲ καλ-
CV εργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας 349
ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἄπαν, τὸ λοιπὸν τοσοῦτο ἐξαγαγόντες ἐς τὸ αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τό τε τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο τοῦτο περὶ ἀπαστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅκοι χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικῆσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἐόντες τὸν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι (εἰ ἐωυτοὺς τε Ἰώνων τοσοῦτον κατήσθαι, φεύγοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἐωυτῶν μὴ τοσοῦτον μνησθέντων, Ἴωνας τοσήνδε μίλιον ἐλπίδα ἔχειν χαριεῖσθαι τοῖσι Περσέων ἀπαλλάξειν· τοῦτο μὲν τοῦ Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἐοῦσι ἐδόκεε τὸν μηδίσαντων ἐθνέων τὸν Ἑλληνικὸν τὰ ἐμπόρια ἔξεσθαι κτησαμένους, δεινὸν εἶναι τῷ χωρίῳ Ἴωσι συνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἔτι χείμιον, Ἰωνίην εἶναι ἀπαστον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι τοῦτο τὸν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτει-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alij, Pugnam ancipitem eſſe.* 2 Cuius ipſi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis ſ. p. vt per o. t. Io. tutandis præeſſent: ſin autem non tutarentur, Ionibus ſuam à Perſis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto ſedibus ſuis ſummouendos eſſe Iones cenſebant.

νόντων ὑ τούτων, πρόθυμος ἦν ἐξάγειν ὁ Πελοποννήσιοι· καὶ ὅτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἕπονται συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς δὲ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καὶ ἁλὸς δόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι ἴοντες ὑ καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας
κβ. λύσοντες. ἐπὶ γὰρ ἐδόκεον σφέας ἀπιέναμφὰς βρήσειν. ὅτοι μὲν δὴ ἐπὶ Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν ὑ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Μυκάλης καὶ ἁλισθέντων, ἐόντων ὑ πολλῶν, ἐγίνετο χημὸς ἐς Σάρδις πορευομένων ὑ κατ' ὁδόν; Μασίστης ὁ Δαρείου παῖς τυχὼν ἐὼν παθεῖν γε γνώμην, τὸν στρατηγὸν Ἀρταύντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ὀνειδίζων τε καὶ γυναικὸς κακίω φάσκων εἶναι, ἐοικότα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι πάντως κακοῦ, τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. ταῦτα ὑ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δεινός μέγιστός ἐστι. ὁ ὑ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, ἀπάγει τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων.
κγ. καὶ μιν ὀπίσω ἐόντα φθὰς Ξενάγορης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὄπισθε ἐξεὼς αὐτοῦ Ἀρταύντεω, ἁρπάζει μέσον· καὶ ἐξανέφερε, παίσας ἐς τὴν γῆν. καὶ οἱ
κγ. οἱ Μασ. τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω προσέπεσον. ὁ ὑ Ξενάγορης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστης ὑπέθετο καὶ Ξέρξης, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἑωυτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἔργον Ξενάγορης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τῷ ὑ καὶ ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐλώβευσαν τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν ὑ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ὃς ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπί τε ὃς Ἀθηναίων προσποιήσας τὴν ναυμαχίην, φυγὼν ἀπίκετο.
κδ. Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τῆς Μασίστεω γυναικός, ἐούσης καὶ αὐτῆς ἐνθαῦτα· ὡς δὲ ὁ προσαιμπονπὶ οὐκ ἐδυνάτο κατεργάσθαι, οὐδὲ βίῃ προσεφέρετο, προμηθούμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστεω· (τοῦτο ὑ τοῦτο ἔχει καὶ τὴν γυναῖκα· οὐ τε γὰρ ἐβούλετο βίης ὑ τυχοῦσαν) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τὴν μὲν, πρὸς ἄνδρα τὸν ἑωυτοῦ Δαρείῳ συνάτεκα τὴν γυναῖκα ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λήμψεσθαι οὕτω ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας ὑ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλασε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ ὑ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπαύσατο· ὁ ὑ, λαβὼν μεταβάθμιος, ἤρα τε καὶ ἐπέτυχε τοῦ Δαρείου μὲν γυναικός, Μασίστεω ὑ θυγατρός· ὄνομα ὑ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταύντη. Χρόνου ὑ προϊόντος, αἰσθό-

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſe-re Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Leſbios ac ceteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes ſoluendos nauigauerũt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti quidem in Helleſpontum nauigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenissent, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtę adfuerat, conuiciari Artayntæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignauiorem,[1] qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi auidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, vt ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumq; humi allidit, intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrem ſeruaſſet. quippe ab eo ob hanc tẽ totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; peruenerunt, vbi rex erat ex eo tempore quo, prœlio nauali male geſto, Athenis illuc profugerat. ¶ Sardibus autem tunc agens, adamabat CVII vxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactum iri vi) ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc euaſit vt filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt. eo poſtquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demum ab vxoris Maſiſtis amore ceſſauit,[2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem vxor, Maſiſtæ autem erat filia,

refacta

tefacta est, hunc in modum: Ameſtris vxor Xerxis, amiculum quod ipſa texuerat, grande atque variegatum, & ſpectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam ſe confert: atque vbi ſe oblectauit cum ea, iuſſit à ſe petere mulierem quæ optaret ſibi fieri in remunerationem obſequii. omnia enim quę peteret, impetraturam. Ad hoc illa reſpondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabiſne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum iureiurando promiſit. Qui poſtquam iurauit, mulier intrepide amiculum popoſcit. Xerxes enimuero recuſare, non ob aliud quam quod vereretur Ameſtrin, ne ſic illa rem quæ agebatur, iampridem ſuſpicata, deprehenderet: ſed offerre ei & vrbes, & immenſam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam eſſet imperaturus. Eximium autem donum eſt apud Perſas, exercitu donari. Verum quum non poſſet perſuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa ſupramodum læta, eo
CIX geſtando geſtiebat. Ameſtris vbi mulierem habere amiculum ſciuit, & rem geſtam, non in puellam concepit odium, ſed in illius matrem, penes quam culpam & quam huius rei authorem eſſe credebat, exitium machinatur. Obſeruato itaq; tempore quo vir ſuus Xerxes regalem inſtrueret cœnam, quæ cœna ſemel quotannis eo die quo rex creatus eſt inſtruebatur: (cœnæ nomen Perſice Tycta, Græce τέλειον, *id eſt, perfecta*: in qua rex ſolùm caput[1] ornatur, Peiſaſque ſtrenis donat) hoc die obſeruato Ameſtris à Xerxe petiit vt ſe Maſiſtæ vxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumque arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque inſontem negocii illius cuius cauſſa vxor ſua eam flagitaret.
CX Tandem huius precibus euictus, & inſtituto, quo nefas eſt regia cœna propoſita orantem non exorare, inuitus admodum annuit: tradenſque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad ſe accerſito, ita inquit, Maſiſta, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum iſta muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Iſtam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πυστὰ γένη) ξύφωνα τοιῶδε· ἐξυφήνασα Ἀμήστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δέ, ἡσθεὶς, ὡς ἐβάλετο τε καὶ ἔρχεται ὡδὲ πρὸς Ἀρταΰντεω. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὸν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται ἁ γυνὴ ἀντὶ τῶν αὐτῷ συμπονεομένων. πάν- 358
τα γὰρ τυγχάνεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ ὀλέσθαι, ὡς τὰ ἐπὶ Ξέρξῃ, δώσεις μοι ὃ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δ', πολλῷ μᾶλλον δεκέων ἐκείνην αἰτῆσαι, ἵνα τοι σχέῃ καὶ ὄμοσε. ἡ δέ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δ', πανδημίου ἐόντος, οὐ βουλόμενος δοιῶσαι κατ' ἀμφότερα δόξαν, φυσεόμενος δὲ Ἀμήστριν, μὴ καὶ πρὶν κατειπάζουσα τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπθυρεθῇ πρήσσων· ἀμά τε πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ καρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. διδοῖ δὴ τὸ φᾶρος. ἡ δέ, ὡς ἐχάρη ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμήστρις πως φαίνεται μὲν ἔχουσα. μαθοῦσα δὲ ὃ ποιεύμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔχε ἔγκοτον· ἡ δέ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὀλέθριον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον ὡς ἐπὶ ἡμέρην· τοῦτο γὰρ τὸ δεῖπνον ὡς ἀσκυλάζει) ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνόμα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτά· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. Τότε καὶ τὸν κεφαλὴν σμήσαντα μοῦνον βασιλεὺς, καὶ Πέρσῃσι δωρέεται. ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμήστρις, χρήζει τοῦ Ξέρξεω, δουλοῦται τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα τὴν ἑωυτοῦ δόξας δώσειν, τοῦτο δ', αἰτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. σιωπῇ γὰρ τοῦ ἕνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ ἅτε ὁ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, (ὅτι ἀτυχήσας χρήζοντα, οὐ σφι δυνατὸν ἐστὶ βασιλήιου δείπνου παρεστεῶτος) καρτα δὴ ἀέκων κατανεύει. καὶ τὴν δὲ δοὺς, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δ', μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεόν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δὴ ἔτι τούτοισι, χὠ εἰς ἀνὴρ ἀγαθὸς γυναικὶ ἢ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι αὐτὰ αὐτὰ ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)

1 *Diuerſam à noſtra lectionem videtur eſſe ſequutus.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωυμάσας τὰ
» λεχθέντα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον
» λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι
» παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ
» μίαν τῷ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἠγάγεω γυναῖκα· αὕτη
» τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει καρτα ἐοῦσα· ταύτην με
» κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ
» δὲ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιόμενος θυ-
» γατρὸς τῆς σῆς; ποιήσω μέντοι ταυτέων οὐδέτερα.
» σὺ δὲ μηδαμῇ βίαι πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος
» ἀλλά τῃ τε σῇ θυγατρὶ αἰνέω ἀνδρὸς φανήσεται ἐμοῦ
» οὐδὲν ἧσσων ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ σιωκεῖν.
ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
» τάδε, Οὕτω δή τοι Μασίστα πέπρηκται. οὔτε γὰρ αὖ
» τοι δώσω θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε σὺ ἐκείνην ἔτι
» πλεῦνα χρόνον σιωκήσεις· ὡς μάθῃς τὰ δίδομαι
δέκεσθαι. ὁ μὲν, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐκχω-
» ρέει ἔξω, Δέσποτα, οὐ δὴ κου με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ
τούτῳ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀ-
δελφεῷ διήκεκτο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη
τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω. τοῦ τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ
ταχέηδε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χείλεα, καὶ γλῶσσαν
ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει διαλλυμα-
σμένην. Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τού-
των, ἐλπόμενος δέ τι ⟨Φ⟩ κακὸν εἶναι, ἐσαπίσσῃ δρόμῳ ἐς
τοὺς οἴκους· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο
ἐς Βακτρίην σύν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δή κου ἐπὶ
τοῖσι, ὡς ἀπ' ἐκείνων νομὸν ⟨Ψ⟩ Βακτρίων, καὶ πολλῶν
τὰ μέγιστα κακὸν βασιλέα. τά τε δὴ αὐτὸν ἐβούλευε, ὡς ἐ-
μοὶ δοκέει, εἰ δὴ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ
351 τοὺς Σάκας· ἦρξε γὰρ ἑκατέρων τε μέν, καὶ ἐπῆν ὑπ' ἐκείνῳ τῶν
Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκεί-
νου πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν, ἐν τῇ ὁ-
δῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. τῇ μὲν ⟨Ψ⟩ ἔρω-
τα ⟨Ψ⟩ Ξέρξεω, καὶ ⟨Ψ⟩ Μασίστεω θάνατον, τοῦτῳ ἐ-
γένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλλωες
ἐπ' Ἑλλησπόντου, πρῶτον μὲν ἐπὶ Λεκτὸν ὥρμεον,
ἔπειτα ἀνέμων ἀπολαμφθέντες ἐνθεῦτεν δὲ ἀπέ-
πλεον ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον ἐζευγμένας, τὰς ἐδόκεον εὑρήσειν ἔτι ἐούσας· καὶ τούτων δὴ ἕνεκα ἐς ⟨Ψ⟩ Ἑλλήσποντον ἀπέπλεον.
Τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis ſtupefactus Maſiſtes, Domine, inquit, [1]quam tu mecum orationem habes importunam: qui vxorem, [2] ex qua liberi mihi ſunt adoleſcentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxiſti vxorem) iubes me relinquere, (quæ mihi eſt ex animi mei ſententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etſi magni facio me dignari coniugio filiæ tuæ, tamen neutrum iſtorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam neceſſe habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me exiſtet maritus filiæ tuæ: ſine me meæ vxoris conſuetudine frui. Hæc ille quum reſpondiſſet, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Maſiſta, agetur, vt neque iam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu conſuetudine tuæ diutius fruaris: vt diſcas accipere oblata. Maſiſtes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemiſti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Ameſtris accitis ſatellitibus Xerxis, vxorem Maſiſtæ excarnificat, mamillas præcidit, eaſque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audiſſet Maſiſtes, metuens tamen aliquid ſibi eſſe mali, curſu ſe domum proripiebat. vbi vero mutilatam vxorem vidit, confeſtim inito cum liberis conſilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibuſdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigiſſet (vt mihi videtur) [5] ſi occupaſſet ad Bactrios & ad Sacas aſcendere. etenim præſes erat Bactriorum, à prouincialibuſque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, miſſis aduerſus hominem copiis, & ipſum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Maſiſtæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Helleſpontum verſus, primum circa Lecton ſtationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde ſoluentes, Abydum tenuerũt: & quum pontes, quorum præcipue cauſſa illuc ierant, credẽtes ſe adhuc eos intentos eſſe inuenturos, repeririſſent ſolutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

CXI CXII CXIII

1 Quæ eſt iſta futilis qua vteris apud me, oratio? *Q. d. Quorſum ſpectat?* 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ ſunt. *vel, Ita ſe res tua habent. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum eſt.* 5 *Id eſt, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuiſſet, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus eſſet.* 6 Molientem, *vel, agitantem.*

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, vt Cherſoneſum tentarent. Itaque Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum traiicientes, Seſtum obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium eius tractus vtbium validiſſimo muro præditam, conuenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia Ebazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Perſis pariter & magna ſociorum frequentia. Tyrannidem illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui Xerxem Athenas rendentem ex Eleunte circumuenit, peritis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæque, & æs & veſtis, aliaque donaria quæ Artayctes rege donante compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato, vt diſcant alii non militare aduerſus regionem tuã. Hæc dicendo facile erat perſuadere Xerxi vt largiretur ſibi domum eius viri de quo nihil ſuſpicabatur. iſtũ ea ſentire. Enimuero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in prouinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportauit, fanumque ſeuit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam non expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus adnenerat autumnus, grauati peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent, itaque orare duces ſuos vt ſe illinc reducerent.

CXIV

CXV

CXVI

ἐδόκεε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Ξανθίππου τοῦ στρατηγοῦ, αὖτις ἐπορεύοντας, παραδέχεσθαι τὴν Χερσόνησον. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβαίνοντες τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον.

Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἔοντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν πρότερον καὶ τοῦ Ἑλλήσποντον Ἕλλησας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν ἀοικοίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Ἠϊόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἀπῆγε ἐκεῖθεν κεκομικώς. ἔχων δὲ ταύτην τὴν χώρην Αἰολέων, συνῆσαν δὲ Πέρσῃσι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάδαλος· ὃς καὶ βασιλέα ἐξαπατήσας ἐπ' Ἀθηναίους ἔπεμπε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἔχ Ἐλεοῦντος ὠφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἔνθα εἶεν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεκάλεε, Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος οἰκαῦτα, ὃς ἐπὶ σὸν οἶκον ἐστρατεύσατο, ὡς ἐπὶ σὲ ἐγὼ ἐβουλόμην, ἄκλητος αὐτὸς ἐλθών· τοῦτον μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ ὗς μάθῃ ὅτι χρὴ τὴν σὸν μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων, ὀρθότατα ἐμέλλετε διαπείσειν Ξέρξεα δίκην ἀνδρὸς οἰκήιον, ὃς οὐδὲν ἐπαΐοντα τὴν σὴν ἐφθόρεε. ὅτι γὰρ δὴ τὴν βασιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νόον τοιάδε τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζοισι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν ἀεὶ βασιλεύοντα· ἐπὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὁ τέμενος ἐπαύρη, καὶ οἰκέμενος. αὖτις τε ὀλίγῳ ὑστέρῳ ἀπίκετο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιόρκεον αὐτὸ Ἀθηναῖοι, οὔτε προεσκευασμένοι ἐς πολιορκίην, οὔτε τὸ σῖτος δεόμενοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων. ἀφύλακτος δέ κως αὐτοῖς ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεόμενοι σφι φθινόπωρον ἐπῆλθε, καὶ ἠνάγκαζον Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἔχειν τὸ τεῖχος, ἐδίοντό τε τῆς στρατιῆς ὅκως ἀπαλλάξονται σφέας ὀπίσω· οἱ δὲ σφι ἔφασαν, πρὶν ἢ ἑλεῖν,

Duces neguire se prius id facturos quam aut mu-

1 Xerxem Ath. tendentem circumuenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, deus qui ille cogitabat nihil ſuſpicato.

ἐξέλωσι, ἢ δὲ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μετεπέμψατο. οὕτω δὴ ἔσεργον τὰ πρήσσοντα. Οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ Ⓦ Ἀρταύκτεα ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπηγμένοι ἔσαν οὕτω, ὥστε τῶν ἵππων ἐφόντες τῶν χλιόνεων, ἐσιτέοντο. ἐπί τε ἦν σφέων ἔτι ἔχον, οὕτω δὴ νυκτὸς οἴχονται ἀποδραντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβαντες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, Ⓐ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηνάν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ Ⓐ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, Ⓐ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νεον ἐκφυγόντα ἐς τὸν Θρηϊκὸν, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ βασιληίῳ θεῷ, τῷ δὲ στρατῷ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. Ⓐ δὲ ἀμφὶ Ⓦ Ἀρταύκτεα, ὑστεροι ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγην ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ὅτι συχνὸν, Ⓐ μὲν ἀπέθανον, Ⓐ δὲ ζωντες ἐλήφθησαν. καὶ σφεα δήσαντες σφεας Ⓐ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταύκτεα δεδεμένον, ἄγοντες καὶ Ⓦ παῖδα αὐτοῦ. Καί τεω τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων ταῦτα χρηίζειν ὀπτωντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· Ⓐ ταρίχευι ὅτι τῶν ἰχθύων κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσαναιρον, ὁκοῖα τῶν ἰχθύων νεοζώοτοι. καὶ οἱ μὲν θωϊχθέντες, ἐθαυμάζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας Ⓦ ὀπτῶντα τὸν ταρίχους, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεουντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταρίχεος ἐὼν, δύναμιν παρὰ θεῶν ἔχει Ⓦ ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἀποινά Ⓐ τάδε ἐθέλω ὀπτίθειναι· αὐτὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· αὐτὶ δὲ ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι τοῖσι βουλομένοις. ταῦτα ὑποσχόμενος, Ⓦ στρατηγὸν Ξανθιππον οὐκ ἔπεισε. Ⓐ γὰρ Ἐλεούντιοι τῷ Πρωτεσιλάῳ χαμωρέοντες, ἐδέοντό μιν καταχρηματίσαι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὸν ἀκτὸν ἐς τὸν Ξέρξης ἔζευξε Ⓦ πόρον, (Ⓐ δὲ λέγουσι, ὅτι Ⓦ κολωνὸν Ⓦ ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) ταύτῃ τοιαῦτα ἀναστάντες, ἀνεκρέμασαν· Ⓦ δὲ παῖδα οἱ ἐφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accersisset: [1] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayćte CXVII
intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo vt funibus lectorum elixis vescerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capessierunt fugam, cum alii Persæ, tum Artayctes & OEbazus, delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portasque patefecere. Athenienſium plerisque fugientes Persas persequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazum in Thraciam fuga elapsum, CXVIII
Thraces Apsinthii exceptum, Plestoro indigenæ deo, ritu suo immolauerunt, ceterum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga, quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti, quum perdiu sese defensassent, partim occubuerunt, partim viui sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo. Ferrur à CXIX
Chersonitanis, vni eorum qui istos seruabant, dum [2] carnem salsam torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsuræ prius imposita resiliit palpitauitque, quemadmodũ pisces recens capti. Qua de re quum circumfusi admirarentur, Artayctes ostentum vt vidit, accito viro qui salsuram coquebat, Hospes, inquit, Athenienſis, non est quod istud metuas ostentum: quod non tua causſa extitit, sed mea: Protesilao qui est apud Eleuntem, signum dante, qui mortuus ac sale conditus, habet à diis potestatem, [3] eum à quo iniuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria restituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipsius salute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Protesilaum vlciscerentur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in litus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulum vrbi Madyto imminentem) depactis humi assseribus suspenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis A- CXX
thenienses in Græciam remeauerunt,

1 Ita tandem illi præsentem rerum statum boni consulere cœperunt. 2 Pisces salitos torret, *vt alij interpres.* 3 De eo à quo iniuriam acceperit, pœnas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo. 5 Ducenta Athenienſibus, si seruatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero anna pontium, tanquam apud templa repositurі. Nec aliud prętereà quippiam
CXXI gestum est per eum annum. Huius autem Artayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dodit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines vrbes, multæ longinquæ: quarum vnam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere [1]qui possunt. nam quando facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iussit eos illud facere: sed ita vt iubendo admoneret, se post hac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse vt è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ supetati, à sua destiterunt: præoptaruntque exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis seruire.

τά τε ἄλλα χρήματα ἀέροντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν ἀφυρέων, ὡς ἀνὰ θησαυροὺς ἱερὰ ἐκ τοῦ ἔτεος τοῦτο, τὰδε ἐν ἔτι πλέον τοῦτο ἐγένετο. Τούτου τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀναπρεμασθέντος πατὴρ Ἀρτεμβάρης ἦν, ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑποδεξάμενοι, Κύρῳ παρεπόνεικαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρὶ δὲ σοὶ Κύρε, καταλών Ἀστυάγεα, φέρε, χρῆν γὰρ ἐκ τῆς μεθ' ὁλίγων, καὶ τούτων πηχέων, μετανάστας ἐκ ταύτης ἀπάγειν ἐκ χώρης ἀμείνω. Εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀγυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκατέρω τῶν μέσων κεῖνται πλέθρων ἐκαμέθα θωυμασότεροι. Εἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἀνδρὰς τοιάδε ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ πλέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε αὐθεντέων τε πολλῶν ἀρχόμεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κύρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. οὕτω δὲ Πέρσῃσι ἐπῆλθε κελεύσαντος Κύρου ἀναστέεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέει γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς ἐστὶ, καρπόν τε θωυμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἷα δὴ αὐτοὶ ἐόντες, ἐόντων τῇ γνώμῃ τῶν Κύρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὸν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδίον θεησάμενοι ἀρούρης ἀρίστης, δημόσι δουλεύειν.

1 Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ τῆς Τοῦ Ὁμήρου γενέσιος καὶ βιοτῆς.

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum operæ Marnij nostri iam ad hunc libellum peruenissent, poscerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidlebergæ viuebam apud patronum meum V. ampliss. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipso mihi hæc otia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad m. Palatinum comparasse, cum forte ea aliorum auctorum scriptis uno libro esset iuncta. An quid boni tamen nec quod in faba se reperisse pueri clamitare solent inde eruissem, mehercle iam oblitus eram, vt qui inter scidas meas iacere excerpta illa neglexissem, nec inspexissem amplius. Iamiam itaque daturus typothetis nostris exemplum, quo operam suam continuare pergerent, viso etiam, H. Stephanum nihil scriptæ lectionis variantis, sicut fecerat in præcedenti nouenarum sororum choro, istis libello adscripsisse, forte quod hîc eum m. deficeret, paruè monenti animo, & vix inuenta illa excerpta m. Palatini, perlustrare cœpi. Quid multis? παῦσα μοὶ, ἀλλὰ μάλ' ὀφθὰς & διαφόρους γραφὰς vulgatis, nisi fallor, fere meliores. Versibulo etiam interdum auctior m. immo toto versu locum cap. IX. egregie supplens, quem cui suboluit defectum: minutiora alia, sed rectiora tamen. Et nulla inuidia, credo, si nos etiam in minutis istis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo inuenire labor habet, inuenisseque iuuat. Qui aliter sentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, vti Dario Indathyrsus. Ceterum in contextu, sicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutauimus: sed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic versari mihi fuit decretissimum. Ista vero excerpta omnia præpositis siglis χ. in oram contextus Græci suis locis spectanda apposuimus singula. Tu ideo te Bibliothecæ Palatinæ debere scias, mi lector.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς τοῦ Ὁμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τοιάδε ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς ὃ ἀκριβέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαιὰ Αἰολὶς Κύμην ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐς ταύτην πάμπολλοι μὲν ἄλλοι Ἕλληνες, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἀνὴρ τέ τις, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κρίθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ ταύτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐγένετο φίλτατος, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ. χρόνου

HERODOTVS Halicarnassæus[1] de genere, vita atque adeo ætate Homeri studens quam verissima referre, hæc tradidit. Quum vetusta illa Æolum ciuitas Cuma primum conderetur, eodem cum aliæ permultę omnisque generis gentes conuenæ confluxerunt, tum è Magnesia illuc plerique commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [2]homo fortunæ non perinde amplæ, at tamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauitque è legitimo toro femineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipse Melanopus vna cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiarissime vti consueuerat.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactissime ad veritatem persequi est conatus. 2 Non cum multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interiecto accidit forte vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod pauliſper ſuppreſſum quum Cleanax reſciuiſſet, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem ſeorſum ad ſe accerſitam acerbe obiurgauit, commemorans quę futura eſſet apud populares infamia. Poſtremo huiuſmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiſcitur: Cumani iam tum in Hermei ſinus receſſu ædificabant. Ciuitati autem quę condebatur, nomen impoſuit Smyrnæ Theſeus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theſeus è primariis Theſſalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitę facultatibus apprime inſtructus. Clam exportatam huc Critheidem Cleanax Iſmeniæ Bœotio commiſit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis ſibi amico. Progreſſu
III deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad feſtum quoddam egreſſa, iuxta fluuium Meletem, quum partui iam vicina eſſet, Homerum peperit, non cæcum, ſed videntem: nominauitque eum Meleſigenem, à fluuio videlicet prope quem editus eſſet. Quum autem apud Iſmeniam, Critheis antea diuerſata eſſet, ab eo digreſſa, manuaria induſtria ſe filiumq; alebat, aliunde alia ſumens opera: vnde filium quoq; quantum potuit, honeſtis diſciplinis erudi-
IV uit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui iuuentuti illic litteras muſicenque tradebat: hic [2] quum citra vxorem viueret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à diſcipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero induſtria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impenſe placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium ſolicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Meleſigenem in filium adoptaturus, liberaliterque ſimul aliturus inſtituturuſque eſſet. Siquidem hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis ſpem de ſe polliceri. Perſuaſa igitur
V Critheis, Phemio aſſentitur. Meleſigenes cum naturæ bonitate præſtans, tum cura accedente inſtitutioneque, continuo omnes ſui ordinis adoleſcentes facile

Χρόνου δὲ παρελθόντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ ἔχειν. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤσθετο τῇ συμφορᾷ, καὶ καλέσας μόνος τὴν Κριθηίδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰδοῖ μεγάλῃ ἦν, ὅπως ἐλεγχθήσεται τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προβουλεύεται. δὲ περὶ αὐτῆς τάδε ἔτυχον Ⓖ κτίσαι. Κυμαῖοι κτίζοντες τὸ Ἑρμείου κόλπου Ⓦ μυχὸν κτίζομένοις δὲ τὴν πόλιν Σμύρνην ἔθετο ὄνομα Θησεὺς, μνημεῖον ἐθέλων καταλῦσαι τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐκ τῆς Θετταλίας, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, καὶ πάντα ἔχων τοῦ βίου. ἐνταῦθα ἐπαγαγέσθαι ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα πρὸς Ἰσμηνίην Ⓦ Βοιωτίων τῶν ἀποίκων λεληθότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος παμάλιστα. Χρόνου δὲ παρελθόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ἐπὶ Ⓦ ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει Ⓦ Ὅμηρον, οὐ τυφλὸν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ λέγεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἦν παρὰ τῷ Ἰσμηνίᾳ· παρελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χάριν ὁρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑαυτήν, ἄλλοτε πρὸς ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε Ⓦ παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνάτο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον Ⓦ χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μαθοῦσαν τὴν Κριθηίδα, ὢν μονόζυγος, ἐξεργάσηται αὐτῷ ἐρια τὰ πρὸς τὴν παίδων εἰς μαθησιν ἐλάμβανεν. ἡ δὲ πρὸς αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κοσμίῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη καὶ τῷ Φημίῳ χάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλλα τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο προσάξεσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ παιδὶ, ὃν ποιοῦμενος. καὶ ὑπεραφεὶς καὶ παιδευθεὶς πρὸ αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσται· (ἐώρα γὰρ Ⓦ παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα εὐφυέα) ἔστ' ἀπέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς ἦν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελείης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐξάνετο πολλὸν τῶν πάντων

---

1 Quod initio quidem celatum fuit: ſed quum Cleanax reſc. 2 Quum vitam ſolitariam degeret, 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeſte & caſte ſe gerens: quo nomine Phemio tantopere placebat vt eam ad nubendum ſibi ſollicitaret, cum alia quibus ſe id illi perſuaſurum ſperabat, tum ſe filium eius adoptaturum, eumque ita educaturum & inſtituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

ὑπερῆκε. χρόνου δὲ ὑπισχνουμένου αὐξήσεσθαι
σοφίην τὸ Φημίου ὑπὸ δεύτερος ἐὼν ἐν τῇ διδασκα-
λίῃ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, κα-
ταλιπὼν πάντα τὰ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον
καὶ Κριθηὶς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ὑπὸ
τῇ διδασκαλίῃ καθεζόμενος. καθ' ἑωυτὸν δὲ γυ-
μνούμενος, μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων ἐωρᾶτο· καὶ
αὐτοῦ θωυμάσαι καθεζόμενοι σφεων οἵ τε ἐγχώριοι καὶ
τῶν ξένων ἐμπορευόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἐὼν ἡ
Σμύρνη, καὶ σῖτος ἐξήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπο-
κειμένης χώρης, δασυλέος κάρτα ἐοσαγόμενος
ἐς αὐτήν. οἱ δὲ ξένοι, ὁκότε παύσοιντο τῶν ἔργων,
ἀσχολάζον τοῦδε τοῦ Μελησιγένεϊ ἐγκαθίζον-
τες. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος
ἀπὸ τῆς τοῦ Λευκάδα τόπων καταπλώσιος
ὑπὸ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε αἰνὴρ ὡς ἐν
ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυίστωρ. ὃς μιν ἔπεισε
Μελησιγένεα μὲν ἑωυτῷ πλεῖν καταλύσαντα τὴν
διδασκαλίαν, μαθόντα τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέον-
τα τὰ πάντα, καὶ ὅτι χώρης καὶ πόλιος ἄξιον εἴη
αὐτῷ ἔως νέος ἐστί. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα
τούτοισι πεῖσαι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει ὁτε
ἐπενόεε ὑπισχνεῖσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδα-
σκαλίαν, ἐσκευάζετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου
ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ὑπιόντα διεωρᾶτο,
καὶ ἱστορέων ἐπεσωφάνεε. εἰκὸς δὲ μιν ἐὼν καὶ μνη-
μόσυνα πάντων γεράφεσθαι. Ἀναχωμιζόμε-
νοι δὲ ἐκ Τυρσηνίας καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται
εἰς Ἰθάκην· καὶ τὸν Μελησιγένεϊ συνέβη, νοσή-
σαντι τοὺς ὀφθαλμοὺς, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐ-
τὸν, θεραπείης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευ-
κάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τοῦδε ἀνδρὶ φίλῳ ἑ-
ωυτῷ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθα-
κησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ὑπομελέειν ἔχειν· ἐπιμα-
πλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ
ἐνοσήλευσεν αὐτὸν ἐντεύθεν. καὶ γὰρ τοῦ βίου
ἀρκεόντως εἶχε, καὶ ἥκουεν οἱ ἐς δικαιοσύνῃ τε
καὶ φιλοξενίῃ μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀν-
δρῶν. ἐνταῦθα συνέβη τῷ Μελησιγένεϊ τοῦ Ὀ-
δυσσέως ἐξιστορῆσαι πυθέσθαι. ὃ μὲν δὴ Ἰθα-
κήσιοι λέγουσι τότε μιν πρῶτον ἐωυτοῖς τυφλωθῆναι·
ὡς ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιῆ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν

prætuerit, atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus vniuersa ei legasset, paulo post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, vnde frumenta è vicinis agris abunde conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionesque spectare operæpretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [3] adeo vt appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque delati in Ithacam deuecherentur, contigit Melesigenem oculis iam ante parum valentem, extreme laborare: ita vt Mentes, negociorum gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curâ haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenem sedulo curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter ceteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud

χρ. ὑπὸ τῷ χ. ὑπαμελλεῖν χ. ἐνοσήλευσεν χρ. ἐξιστ. καὶ ἐνθ.

1 In docendo *pueros* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confeciſſe. Porro q.

Colo-

Colophonem prorſus cæcum factum fuiſſe. id quod ipſi quoque Colophonii
VIII mecum fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacam reuerſus, Meleſigenem recepit, cum quo iam inde diu vltro citroque nauigauit, donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbum recideret. quem quum effugere nõ daretur, viſu putatur priuatus fuiſſe. E Colophone autem iam cæcus Smyrnã remeans, ad poemata conſcribenda animum conuertit. Tempore deinde in-
IX teriecto, quum Smyrnæ victu neceſſariiſq; deſtitueretur, conſtituit Cumam proficiſci: commodumque Hermi prata tranſiens, ad cum locũ peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorum coloniam. qui locus poſt Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primum Meleſigenes apud coriarii officinam conſiſtens, huiuſmodi quædam carmina recitaſſe,

Hoſpitium præbete viro profugoque vagoque,
Vrbem qui celſam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomãtũ,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater eſt cui Iuppiter ipſe.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluuium Nouumque murum ſitus. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum. commiſeratione enim motus eſt quũ videret oculis tam miſere multatum: iuſſitq; præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, præſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à ſe ſcriptos. [2] Et quum inter fabulandum crebras ſententias in medium, multamque eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab
X auſcultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtenditurque ad noſtra vſque tempora ibidem locus vbi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab
XI Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro egeſtate poſtea adactus, quũ vix alimẽta haberet, ſtatuit in animo Cumã ad feliciorẽ ſucceſſum reuerti. Iturusq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συνομολογεῖσθαι δὲ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος παραλαμβάνει εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀπέλαβε Μελησιγένεα· χρόνον τε ὅτι συχνὸν συμπλεύσαντα αὐτῷ. ἀπικομένῳ δὲ εἰς Κολοφῶνα σαφέως πάλιν νοσήματα τὰ ὀφθαλμοῖς, μὴ δυνάσθαι ἀφαιρεῖν τὴν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ οὐ-
I τως ἐπιχειρεῖ τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ παραγενομένου ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι εἰς Κύμην· παραβαλόμενος δὲ ἀφὶ τὸ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ἐνθαῦτα δὲ τόπου ὁ χωρεῖον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὅτι-σάντα ὅτι σκυτέων τι, εἰπεῖν πρῶτα τάδε ἔπεα,

Αἰδεῖσθε ξενίων καὶ ἐπιλλίτων ἠδὲ δόμοιο,
Οἳ πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιάνης πόδα νείατον ὑψικόμοιο
Ἄμβροσιον πίνοντες ὕδωρ ἀπὸ ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθανάτοις τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδιάνη, ὄρος ἐστὶν ὑπερκείμενον τῆς τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνθρωπον. ἐλέησε γὰρ 357
ἀλγύνοντα τυφλόν, καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρ-
ὄντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατημένου δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, πρεσβυτέρων καὶ ἄλλων, τὰ τε ποίησιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιαράου τε τὴν ἔξοδον τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ὡς ἐν τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θαύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης ἐκεῖ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τοῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ καὶ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐτῶν ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ καθίζων τῶν ἐπῶν τὴν ἐπίδειξιν ἐποιεῖτο. καὶ καρτὰ ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ ἀγάλματος ἐπῆν, ὃ ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς παρεκάλει. Χρόνου δὲ παραγενομένου, ἄπορος κατέστη, καὶ μόλις τὴν ζωὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπικέσθαι, ὅτι βέλτιον τρέξει. μέλλων δ' ἀποδιδράσκειν, κ

1 Eumque diu variæ nauigationis ſocium habuit, 2 Et quum ſententiam ſuam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

καὶ τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶσα πόδες μὲ φέρουσιν ἐς αἰδρείων πόλιν ἀν-
δρῶν·

Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς ἀφρονεῖ καὶ μῆτις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος παρῄει ὁμόσε, ἀπίκετο ἐς τὴν Κύμην, ἔχει Δαρίσσης τὴν παρείην ποιη-
σάμενος. ἐνθεῦτεν γὰρ οὕτως ἐστὶ εὐπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τὸν Φρυγίης βασιλέα Μίδην τὸν
χ. π. πόλ. π. Γορδίεω, δεηθέντων πάντων ἀρᾶσθαι αὐτῷ, " ποιεῖν καὶ ὅτι-
γράμματα τάδε, ὃ ἐπιχώριον ἐὸν ὅτι τὸ σπόλης τοῦ μετ- 10
ρίου τοῦ Γορδίεω ὑπογεγράφθαι,

Παρθένος εἰμὶ, Μίδου δὲ ὑπὲρ τύμβου κεῖμαι·

Ἔστ' ἂν ὕδωρ τρέφῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθή-
λῃ,

Ἥλιός τ' αὐγὰς ἀμφὶς ἀμείβεται, λαμπρά τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀναχλύζῃ δ' ἅλαδε πόντος,

χ. πολέ- Αὐτοῦ τηδεμένουσα προλιποῦσα αὐτῷ ὑπὲρ τύμ-
μιλον τὸν βου ἐμῷ

Ἀγγελέω πρίουσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθα- 20
πται.

Καλλίζων δὲ ἐν τῇ λέσχῃ τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ ποιήματα αὐτοῦ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἕτερα τοῦ ἀκρο-
ωμένους ποιεύμενος θαυμαστὰ καὶ ἀξίως ἀκούσεως. τοὺς δὴ ἐπὶ πλέον ἐπῆρε τὸν ἐωυτοῦ τῶν ποιημάτων Κυμαῖοι, ἐξεῖς σφι ἐπιφοιτέων ἔλεγε τοῦ ἀκούοντας, λόγῳ τοὺς αὐ-
τοὺς τούσδε τρέφεσθαι, λέγων ὡς ἐπὶ πλείστοισι αὐ-
τοῦ ἐπαινέσαι τρέφειν, ὅτι ἐς τὸν αὐτοῦ τὸν πο-
λίτην ἀποίησι. τοῖσι δὴ ἀκούουσι, βουλομένοισι τε ἐν τῷ-
τα, καὶ ἅμα πρήγματα ἐλθόντα ὅτι τὸν βουλεύ δεη-
θῆναι τῶν βουλευτέων· καὶ ἅμα ἐφάσαν συμπαρ-
ξειν. οἱ δὲ ἐπαινέσαντο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλ-
θὼν ὁ βουλεύων, ἐδεῖτο τοῦ ὅτι τῇ ἡμέρῃ βου-
χ. αὐτὸν ἀγαθὸς εἶναι τοῦτο, ἐσπαγαγεῖν " αὐτὸν ὅτι τὸν βουλεύ. ὁ δὲ
ἐσεδέξατο τε, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἐών, ἀπήγαγε. παρα-
σχὰς δὲ ὁ Μελησιγένης ἐλέγχε τοῦ τῆς σοφίης τ' λό-
γου τοῦ καὶ ἐν τοῖς λέσχαις ἐλεγεν. ὡς δὲ ἔσχον, ἐσ-
ῆλθον ἐνειδήσ. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ἀλλ' χρεὼν εἴη
ἀποφῆναι θανάτου. τοῦ δὲ μουμένου δὴ τὰ πάντα
αὐτὸν, καὶ ἄλλων ἔτι τῶν βουλευτέων ἐν τοῖς λέ-
σχαις ἐπαινεσάντων ἐνθυμέεσθαι τῶν βουλευτέων ἕνα λέγε-
σθαι ἐναντιούμενον τῇ γνώμῃ αὐτῶν, ἀλλά τε πολ-
λὰ λέγοντα, καὶ ὡς ἐξεῦρε ὁμήρους δόξει πρέφειν-
τας, ὅμιλον πολλὸν τε καὶ ἀχρεῖον ἔξοσον. ἐντεῦθεν
δὴ τὸ τέρμα Ὁμήρου ἐπωνυμίην ἔσχε τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciauit carmina,

Vos me hominum rapidæ plantæ portetis in vrbem,

Quorum animus promptus, pollent qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Æenea ſum virgo, Mida quæ incumbo ſepulcro:

Dum fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,

Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,

Dum fluuij labuntur, inundant litora fluctus,

Hic conſtanter ago, lacryma ſg. in marmore tincto

Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum XII
paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligẽs igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi cõdicionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celebertimã redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam, proceſſit: rogatoque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hic conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem XIII
ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere, viſumque eſſet tum ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Meleſigenẽ audierant, petitionem admittendam: vnus tantum è ſenatoribus refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interque alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, hoc eſt, cæcos, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberent. Atq; hic primum Homeri nomẽ Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamque inde, qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non a-
XIV lendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his verſibus calamitatem ſuam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac veneranda ex vbere matris
Prabuit, AEolica Smyrna, quam martia quondam.
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digreſſa volebat
Carminibus celebrare vrbem quam nomine dicunt
Cumam, quoſque viros intra ſua mœnia claudit.
Illi audire ſacra ſpreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiumque parauit,
Non impune feret læua quod mente volutat.
At mihi quam dederint naſcenti numina ſortem,
AEgro animo quamuis, certum eſt perferre patique.
Sed iam per ſacra veſtigia ponere Cu-
mæ
Compita non ſuadet mihi mens, potiuſq; remota
Inque peregrina ſedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phocæam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquã inſignis poeta in illa regione exiſteret qui Cumanos celebraret. Apud Phocęam autem eodẽ modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduerſa Homeri poeſi, huiuſmodi verbis Homerum compellauit, paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ mediratus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atq; adeo neceſſariorum indigens, recipiendam
XVI hanc conditionem putauit: commoratuſq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadem;

ἀπὸ τ συμφορῆς· ⓐ γὰρ Κυμαῖοι τὸν τυφλὸν ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε μᾶλλον ὀνομαζομένου αὐτὸ Μελησιγένους, τοῦτο γενέσθαι τ ὄνομα Ὅμηρος· καὶ ⓐ ξένοι διὰ ταῦτα, ὅτε μηνίμαν αὐτὸ ἐποιοῦντο. ἐτελεύτα δὲ οὕτω ὁ λόγος τὰ ἀρχαῖα· μὴ τρέφειν τὸν Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ δημοσίᾳ βουλῇ. ἐπελθὼν δ' ὁ βαπτιστὴς καὶ προσομιλήσας αὐτῷ διηγήσατο τοὺς ἐνδιαβληθέντας λόγους τῇ χρήσει αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα ἐν βουλῇ. Ὁ δ', ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφορήσατο τε καὶ λέγεται τάδε,

Οἵη μ' αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύριά γε θέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ὅτε γάσατο μητρὸς ἀπάλλων,
Ἥν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς ἀγλαοὶ υἱοὶ
Λαοὶ Φρικωνός, μάργον ὀπαδητῆρες ἵππων·
Οἳ πλόον εἰσαλέοιο πυρὸς κρίνοντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα ποτνιάνακτον·
Ἥν τε δὶ ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱερῆος Μέλητος,
Ἔνθεν ἀποφθιμένοιο κούρου Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡδυεπὴς κλήϊσα δίδυμα θέσπιν ἀοιδὴν ἐς πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμνήσαντο ἱερὸν ὄπα, φημὶ ἀοιδήν.
Ἀφραδίῃσι τ μὲν τε παθὼν ὃς φράσεται αὐδήν;
Οὐ σφιν ὀνειδείῃσιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τεύξω μοι θεὸς ὥπασε γεινομένῳ πρίν,
Τλήσομαι ἀχνύμενον φρεσὶ τετληότι θυμῷ.
Οὐδ' ἔτι μοι φίλα γυῖα μολύνει ἱεραῖς ἐν ἀγυιαῖς
Κύμης ὁρμήσωσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἐγκλοδαπὸν ἰέναι ὀλίζονα πρίν ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπιτιμήσας μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅθεν Κυμαίοις ἐπαγγελεῖ. ἀπιχόμενος δὲ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιώτευσεν, ἔπεα ἐνδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις καλλίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίᾳ τοῦτον ⓦ χρόνον Θεστορείδης τις ἐπὶ γραμματοδιδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρηστός· καταμισήσας δὲ τὸν Ὅμηρον τοῖς ποιήσιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσωμίλησε, φάσκων εἰ θεμιτὸν εἴη θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλώσαντα, ἐθέλοι ἄν ποιήματα εἰπεῖν αὐτῷ τῶν ἐπῶν ἀναγεγραμμένων, καὶ μὴ ποιεῖν πρὸς ἑαυτὸν ἀναφέρειν αὐτά. τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τῶν ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. διατρίβων δ' ἐν τῇ Φωκαίᾳ τὴν Θεστορείδην, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω,

ἧς ἡ

ταῦτα λέγῃ,

Αἶψα πόδες με φέρουσιν ἐς ἀνδρῶν πόλιν εὐ-
ῤρεῶν·
Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς τοιοῦτος καὶ μέντις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος παρῄεσαν, ἀπίκετο ἐς τὴν Κύμην, ἅμα ἡμέρῃ παρείσης τὴν παρείσῳ ποιη-
σάμενος. ἐν γὰρ οὕτως αὐτῷ ὑπερώρατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλεῖ Μίδῃ τῷ
χ. π. πίσ. π. Γορδίεω, ἀνθ' ὧν σφεων ἀγαθὰ εἰοῦσι, ἐποίησε καὶ ὑπερ-
γράμματα τάδε, ὃ ἐπὶ καὶ ναοῦ ὑπερ ἐστηλωμένα τοῦ μεν-
ματος τοῦ Γορδίεω ὑπερεγράφατο,

Χαλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδου ἐπὶ σήματι κεῖμαι·
Ἐσ' ἂν ὕδωρ τρέφῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' αἰῶνα διαμπερὲς ἀμπολέοντα,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀναχλύζῃ τε θάλασσα,
χ. πολέ-
μιοι τὸν θύμον Αὐτοῦ τηδ' ἐμέουσα κατηνεκὲς αὐτῷ ὑπὲρ τύμ-
βῳ
Ἀγγελέω παρίουσι, Μίδης ὅπι τῇδε τέθα-
πται.

Καλίζων δὲ ἐν τῇ λέσχῃ τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ ἐποιημένα αὐ-
τῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἕτερα τοῦ ἀκου-
όντος καταθωπεύματα καὶ θελγητήρια. γνοὺς
δὲ ὁ δεινὸν ἐπιτηδεύων αὐτὸν τὸν τρόπον τῶν Κυμαίων, ἐς
συνήθειαν ἑλκων τοῦ ἀκούοντος, λόγους τοιούς αὐ-
τοὺς ποιεῖσθαι ἐπεχείρεε, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐ-
τὸν δημοσίῃ τρέφειν, ὑπισχνεῖτο σφίσι τὸν πο-
λιητὴν ποιήσειν. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἐν τῷ
εἶναι, καὶ πόλει πλήθεσι ἐλθόντα ὅτι τὴν βουλὴν δεή-
σειν τῶν βουλευτέων· καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐφάσκειν συμπαρ-
έξειν. ὁ δὲ ἐπαίνετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλ-
θὼν ἐπὶ βουλεῖον, ἐδέετο τῆς ὅτευ τῇ ἡμέῃ ταύτῃ
χ. αὐτὴ ἀγαθῆς τύχης, ἀπαγαγεῖν ἐπὶ τὴν βουλήν. ὁ δὲ
ἐπαινέσας τε, καὶ ἐπιμαρτύρατο ἐπ' αὐτῷ, ἀπήγαγε. κατὰ-
σας δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε τοῖσι τῆς βουλῆς τ' ἐπ-
βουλεύουσι ἐν τῇσι λέσχῃσι ἔλεγε. ὡς δὲ ἔδοξαν, ἐξ-
ελθὼν ἐνέλεγε. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ἐπὶ χρεὼν ἐπὶ
ἀπορίῃ ὅτεῳ ἀποκρίνοιτο, προθυμουμένου δὲ τοῦ παντὸς
αὐτῶν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν τῇσι λέ-
σχῃσι ἐτύγχανον ἐόντες, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγε-
σθαι ἐν ἀνθρωπηΐῃσι τῇσι χρηίῃσι αὐτοῖς, ἄλλα τε πολ-
λὰ λέγοντα, καὶ ὡς ἐπιτηδεύοιεν τοὺς δόξει πρέφνιους
εἶναι, ὁμήρους πολλὰν τε ἀχρεῶν ἔχοσιν. ἐν τοῖσι ἦν
ἡ τοῦτο Ὁμήρου ἐπιμεμετρῆσθαι τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciauit carmina,

Vos me hominum rapidæ plantæ portetis in vrbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Æneæ ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:
Dum fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,
Dum fluuij labuntur, inundant litora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymaſq; in marmore tincto
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligẽs igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi cõdicionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celebertimã redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere, viſumque eſſet cum ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Meleſigenẽ audierant, petitionem admittendam: vnus tantum è ſenatoribus refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interque alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberent. Atq; hic primum Homeri nomẽ Meleſigeni inditũ eſt,

XII

XIII

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamque inde, qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non a-
XIV lendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his verſibus calamitatem ſuam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter al-
mus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere
matris
Prabuit, AEolica Smyrnæ, quam martia
quondam.
Gens Phriconitis, certamine fortis eque-
stri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Me-
lete.
Docta Iouis proles mecum hinc digreſſa
volebat
Carminibus celebrare vrbem quam no-
mine dicunt
Cumam, quoſque viros intra ſua mœnia
claudit.
Illi audire ſacra ſpreuerunt carmina vo-
cis.
Sed quicunque mihi cladem exitiumque
parauit,
Non impune feret læua quod mente vo-
lutat.
At mihi quam dederint naſcenti numi-
na ſortem,
AEgro animo quamuis, certum eſt per-
ferre patique.
Sed iam per ſacra veſtigia ponere Cu-
mæ
Compita non ſuadet mihi mens, potiuſq;
remota
Inque peregrina ſedem mihi quærere
terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phocæam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquã inſignis poeta in illa regione exiſteret qui Cumanos celebraret. Apud Phocęam autem eodẽ modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduerſa Homeri poeſi, huiuſmodi verbis Homerum compellauit, paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atq; adeo neceſſariorum indigens, recipiendam
XVI hanc conditionem putauit: commoratuſq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadem;

ἀπὸ τ συμφορῆς. ⓐ γὰρ Κυμαῖοι τὸν τυφλὸν ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε μᾶλλον ὀνομαζομένου αὐτὸν Μελησιγένους, τοῦτο γενέσθαι τ ὄνομα Ὅμηρος· καὶ ⓐ ξένοι διὰ τοῦτο ἐγκώμιον, ὅτε μηνίων αὐτὸν ἐποίουν. ἐτελεύτα δ' οὖν ὁ λόγος τὰς ἀρχούσας μὴ τρέφειν τ Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ σφετέρᾳ βουλῇ. ἐπελθὼν οὖν ὁ βαπτιστὴς καὶ πρεσβύτερος αὐτῶν διηγήσατο τοὺς συνδιαβληθέντας λόγους τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα ἐν βουλῇ. Ὁ δ', ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφορήσατο καὶ λέγεται τάδε,

Οἵη μ' αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύματα γενέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ὀπὶ γάνασι μητρὸς ἀπάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς ἀγλαὸν υἱὸν
Λαοὶ Φρικώνος, μάργων ὀπαδήτορες ἵππων·
Οἳ πλόσιον μαλερῷο πυρὸς κρίνοντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνῃ ἀλιγείτονα ποτιδέγμενον·
Ἣν τε δὶ ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱερῷο Μέλητος,
Ἔνθεν ἀποβλήματα κούρῃσι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡδελέτην κλήσασαν δίδυμα θνητὰ ἐς πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμνήσαντο ἱερὸν ὄπα, φημὶ ἀοιδήν.
Ἀφραδίῃσι τ μὲν τε παθὼν ἧς φράσατο αὐδῆς,
Οὕς σφιν ὀνειδείσιν ἐμὸν διέμησατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τίω μοι θεὸς ὥπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀχνύμενον φρεσὶ τερπνὸν θυμῷ.
Οὐδ' ἔτι μοι φίλα γυῖα μολὼν ἱερῆς ὑπ' ἀγυιῆς
Κύμης ὁρμήσωσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς εὔλοδα πὸν ἴεναι ὀλίζονα περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάττεται ὁ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπιβαλόμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅσοις Κυμαίοις ἐπαγάλλεται. ἀπιχόμενος δὲ ἐς Φωκαίαν, τῆς αὐτῆς ἔτυχε βιοτεύσας, ἔπεα ἐνδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις καλλίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίᾳ τοῦτον ⓦ χρόνον Θεστορίδης τις ἐν γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρηστὸς· κατιδὼν δὲ τὸν Ὁμήρου πλὴν ποίησιν, λόγους τινὰς δὲ αὐτῷ προσωμίλησε, φάσκων ἕτοιμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβών, εἰ θέλοι ἄγε ποιήματά οἱ ἅπερ αὐτῷ τὰ ἐπῶν ἀναγράψαντα, καὶ ἄλλα ποιοῦντα πρὸς ἐκείνοις ἀναφέρειν αὐτῷ. Τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκόσμως ἔδοξε ποιητὰ εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τ ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. ἀγαπήσαντα δὲ τὸν Θεστορίδην, ποιεῖν Ἰλιάδα τ ἐλάσσω,

ἧς ἡ ἀρχή,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὐπωλον,

χ. πολλ. ἐ. παθὼν Ἣς πρίν" πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τὴν καλυμμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν ⓐ Φωκαεῖς Ὅμηρον πρὸ αὐτῶν ποιήσαι. ἐπεὶ δὲ τὴν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα τὰ δὴ τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεστορείδης ἐγράψατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαΐης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἰδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἐπ' ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε ⓦ Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγλ αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορείδης, ἐν τοῖσιν αἰαίων πολέων πρὸ,
Οὐδὲν ἀφεσσοτέρην πλέπαι νόου αἰθοπισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορείδης ἐκ τῆς Φωκαΐης ἀπαλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἐόντα, ἐπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν ⓦ αὖθις ἄλλον τρόπον διήιτατο ἐν τῇ Φωκαΐῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετεπειτα ἄνδρες Χῖοι" ἐμπειροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαΐην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλαχοῦ ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορείδεω, ἐξηγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ ὑπ' ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα τἀυτὰ γεγαμμάτων διδάσκαλος, χάρτα" πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορείδης αὖ εἴη, καὶ πρὸ πολλοῦ ἐποιεῦντο ἐς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. κατὰ βας δὲ ὅπι τ' λιμένα, ἐς μὲν τ' Χίον οὐ κατέλαμβανε οὐδένα πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τ' Ἐρυθραίην ἦνες, ὅτι ξύλου προεκομίζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δὲ Ἐρυθραίης ⓦ πλοίῳ ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἔχρηιζε τοῦτό τε τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτὸν· καὶ ἐσελθόντα ἐσβαίνειν ἐς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὖθις, ἐσέβη· καὶ ἑπτὰ ἔζετο, λέγλ τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόου μεδέων ἠδ' ἁλμυροῦ Ἑλικῶνος.
Δός νῦ οὔριον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃσιν, οἵ νηὸς προμποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός δ' ἐς Προῶρειαν ὑψιχρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοῖον μ' ἐλθόντα βεσπέσιον θεὸν εὑρεῖν.

cuius initium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danaïs Mauorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se cõditam ab Homero asserunt. Iam vero Thestorides, vbi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero cõmunicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homeriq; poësin pro sua venditare. Vnde factũ vt quum Homeri non perinde curã haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[1] Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructũ haud quaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina, quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens cõtinuo Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chiũ transmittere. Et quum portum adiisset, neque offendisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, belle conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quibus quod posceret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iusserunt nauem eum conscendere. Quo impetrato Homerus considens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus vnlido Neptune tridenti
Imperioque regis, spatiosaque cuncta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosque secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, nauisque magistri;
At mihi da misero sacrã cõtingere terrã,
Aeri[o] qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fas succedere tecti,

χ. καὶ δ. ἄλλα.

χ. ἐμπειροι

χ. πολ. ἐπα νοι ἐχ.

359

1 Legendo Θεστορείδη, &c.

Vici-

Vlciſcique virum qui me improbitate fefellit,
Laſit & hoſpitij ſacra iura Iouemque benignum.

XVIII Vbi vero ſecundo vento Erythream appuliſſent, Homerus in naui diuerſatus eſt. poſtero autem die nautas rogauit vt aliquem præberent qui ad vrbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris vnum è ſuis permiſerunt. Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque vrbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorũ largitrix terra bonorũ,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos conuerteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum vrbem, percontatur de naui. Et quum forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit vt ſecum diſpiceret ſicubi nauis appareret
XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quũ in portu naualibuſque nullum reperiretur traiectitium nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piſcatoriæ nauiculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chiũ erant traiecturi. Hos adiens precatus eſt vt Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſoluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæua quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominum reuerentia cordi,
At ſperate Iouem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iouis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitij non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum iam prouectis contigit vt aduerſo vento rapti, eodem vnde ſoluerant recurrerent, vbi etiamdũ Hometũ in litoris crepidine conſidentẽ offenderunt. qui cognito nauis recurſu, hunc in modũ eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus aduerſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis nauigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conſcendere, ſi
XX velit, nauem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi, Homerum in litore ea nocte relinquunt.

Φαῖναί τε θυγατέρα ὡς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὢ δύσαο Ζηνὸς ξείνιον ξείνιόν τε τράπεζαν.

Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο βύσσον ἀνύσαντες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὴν ἀγυιὴν ὅτι τοῦ πλοίου ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρῃζε τῶν ναυτέων ἵνα ἡγήσαιτο αὐτῷ ἐς τὸν πόλιν. ὁ δὲ σωὲ πέμψαν ἕνα αὐτῷ. πορευόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς οὔσης, φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότειρά μοι ἀφθίτου ὄλβου,
Ὡς ἆρα δή τοῖς μὴ φωτῶν ἄνδρας ἐτώσης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώσῃς.

ἀπιὼν δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε τοὺς ἐς τὴν Χίον πλοῦν καὶ ἅμα τοὺς ἐπιβάντας αὐτῷ τῶν ἑωραικότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασάμενοι, ἔχρῃζον αὐτοῦ σωεξωρεῖν αὐτοῖς πλοῖον, ὅπως ἂν εἰς τὴν Χίον ἀφίκωνται. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος τοῦδε οὐ ἐδύνατο ἐξαποστεῖλαι, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, οἳ ἐδέοντο τοῦ ξυνήθους ἀγῶνος αὐτὸν ἀναλαβεῖν. Ὅμηρον. ὁ δέ, οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, ἀπῆγον· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι συνερῆ συναλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχοῖσιν ἀθύμοισι βίον δύσζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοπις ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναζεῖσι δὲ αὖραις σωὲς, συναντίου ἀνέμου γλυφομένου, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναλαμεῖν ὅθεν ἀπηλάγησαν, καὶ Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ὅτι τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὖθις πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε, Ὑμᾶς ὦ ξείνοι ἔλαθεν ὁ ἄνεμος αὐτίους γλυφόμενος· ἀλλ' ἐπὶ καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. ὁ δ' ἁλιεῖς, ὡς μεταμελήσαν γλυφόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνοισιν ἐν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὖθις ἀπῆγον, καὶ ἵστασιν ἐπ' ἀκτῆς. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς τοὺς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τοῦ ἀναλαβόντος κατέμεινε· τὴν δὲ

τὸν δὲ ἡμέραν πορὰ ὁμῆρον, καὶ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς ὃ χωρίον ὁ Πίτυς καλεῖται. κἀν τοῦτο αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὸν νύκτα, ὑπὸ πῶλει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι στρόβιλον, οἱ δὲ χώνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπη τάδε,

Ἄλλη δίς σου πτύχη ἀμείνονα καρπὸν ἴηται
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ὑλεμόεσσης,
Ἔνθα σίδηρος ἄρηος ὀπιζομένοισι βροτοῖσιν
Ἔσσεται· αὐτὰρ ἀὶ μὲν Κεβριόνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

Τὰ δὲ Κεβριόνια τῶτον χρόνον χώζειν οἱ Κυμαῖοι προσκυάζοντο τοῖς τῆ Ἴδη, καὶ λύεται αὐτοῦ σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φονέα μίνα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, αἰσθόμενοι. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τῶν ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμε θοἀλέως, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολλοῦ δὲ χρόνον ἀθῦμα τοῦτο, ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους, καὶ ὅ, τι θηρίων προσελθὼν τέμοι ἐσόρεεν ὅστις τε ἦν, καὶ τοῦτῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀσικήτους καὶ ἀσιδέα χωρία, καὶ μίνος κεχερμάδιον εἶη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τοῦτο πάθεα καταλεγόμενος, εἰς οἶκον προσηγάγετο. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικε, νοῦν ἀγαθὸν ὁ Γλαῦκος. αἰσθόμενος δὲ αὐτὸν αἰνῆσαι. ὅτι ὦ ξεῖνε θαυμάσιε πῦρ μὲν ἀνακαύτας, δεῖπνον προσκυάζει, καὶ προσεδρεύεις, δειπνεῖν σε κέλευεν ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐαθέντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοῦντα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε.

Γλαῦκε πέπον, ὅτιον τὸ ἔπος τὸ σὸν φρεσὶ δῆσο·
Πρῶτον μὲν κεῖσι δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοῦναι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρέπτον ἀνύει
Ἀνδρὸς ἐπιχθονίου, καὶ ἐς ἔρκεα θηρσὶ ἰόντας.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἅδηλῆ πραϊνόφ, καὶ ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτὸν. δειπνήσαντες δὲ, δὴ λόγων εἰστέοντο. ἀπηγεομένῳ δὲ Ὁμήρῳ τε πλανὴν τ' ἑαυτοῦ καὶ ἀλᾶς πόλις αἷς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων.

Vbi diluxit, itineri se accingens oberransque, ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illicque quiescenti noctu pini fructus est illapsus, quem aliqui στρόβιλον, alii χώνον appellant. Homerus autem hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet umbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validaque secures,
Hic vbi cõsistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, vnde ferrum effoditur. Ceterum illinc abiens Homerus, vocem caprarum quę ibidem forte pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatosque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multumque admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens eo locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quisnam esset & cuius rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vastaque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. Siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua apposita iussit cœnare secum hospitem. At vero quum canes à cibo abstinentes non cessarent suo more cœnitantem adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præforibus stabuli canibus sua fercula primum
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lętatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, ciuitatesq; quas adiisset, commemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione stupebat:

---

a Nec enim inhumanus (vt conijcere licet) erat Glaucus. *vel*, Non inhumanum enim fuisse Glaucum verisimile est.

erat-

eratque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quamfestinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res se habebat: quod nimirum pro miraculo aduentum hominis duceret: demum rogat quid facere conuenisset. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errones mutiloſque reciperet alereteque: tamen præcepit vt hospitē ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reuersus narrauit, iussitque sequi se in vrbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non grauatim assentiens Homerus, capratiū sequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquium cum Homero venisset, reperisseteque hominem esse [1] cordatum, multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, liberorumque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicraque eius extant, apud Chium illum condidit in Bolisso. hincque cœpit per vrbem inclarescere. Iam vero Thestorides, vt primū intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capessebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chiū visendi copia, vrbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quum magna [2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit. [3] Hinc igitur victum parans tolerabilem, vxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum vna decessit innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hic poeſis manum admolitus, gratiā habuit bono de se meruentibus. Et primū quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, vt qui laboratem ex oculis curauisset in Ithaca. huius enim beneficij gratia eius nomen poesi suæ inferens, Vlyssis fingit sociū: cuius fidei Vlysses, Troiā nauigās,

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

καὶ ὅτε μὴν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀνεπαύετο. Τῇ ὑστεραίᾳ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς Ὅμηρον ἀποδημεῖν παρθενεύων, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ὅπως δὲ τὰς σὺν δούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαλεχθέον παρόντος μοι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τοῦ χωρίου τούτου) καὶ συγγιγνόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπήγγειλε γὰρ Ὁμήρου πάσαν τὴν ἀρετὴν, πρός τε αὐτοῦ τῆς ἀφίξιος, ὃν θαυμαστὸν ἡγοῖτο· ἠρώτησέ τε ὅ, τι χρὴ ποιεῖν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν πρὸς ταῦτα τῶν λόγων, κατεγίνωσκε δὲ τοῦ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ὄντος, καὶ τοῦ ἀναπλῆσαι δεχομένου καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε παρόντα θεᾶσθαι τοῦτον· οὕτω γὰρ οἱ φρονεῖν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε παρεῖναι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγε πρὸς τὸν δεσπότην. Ἀφ' ὧν λόγων δὲ ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, θαρσαλέον εἶναι ἐόντα δοξίον καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἐπειδή τε αὐτὸν μόνον, καὶ τῶν παιδίων ἐπιμελεῖσθαι ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες οὐ πολλοί. τούτοις οὖν αὐτὸν προσετίθησι παιδεύειν. ὁ δὲ ἐπῄνησε ταῦτα· καὶ δὴ κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίαν, καὶ ἐπικιχλίδας, καὶ πάλλα πάντα ὅσα παίγνια ἔστιν Ὁμήρου, ἐν τούτοις ἐποίησε πρῶτα τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ, ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει πρόσθεν ἤδη ἐγνώσθη ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν πάρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου παρεῖναι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ καρτὰ δόξιος ἐδόκεεν εἶ τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θαυμασταὶ αὐτοῦ κατεῖς ἤκεσθαι. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἠγήσατο ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῷ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ σωφρόνισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν τῷ ἔχει, ὃς τὸν μὲν Μέντορα τὸν Ἰθακήσιον ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν καμόντα τοῦ ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἀνόσπλυσεν ἐκτενῶς, τοὔνομα αὐτοῦ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φάς εἶ ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι

ὅπως δὲ

1 Naturali ingenii dexteritate præditum. 2 Dexteritate 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset *vel*, Quum abunde magnas facultates acquisisset.

ὑπερέβαλε ⟨Ϟ⟩ οἶκον, ἑαυτῇ Ἰθακησίων ἄριστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῇ δὲ καὶ ἀλλῃ τῆς ποιήσεως ἡμῶν αὐδᾷ, τιὴ Ἀθηναίῃ, ὁπότε ἐς λόγον αὐτὴ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκέλῳ ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτῆς διδασκάλῳ σοφείᾳ καὶ διδασκαλείᾳ ἐν τῇ Ὀδυσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, χ. Ὀδυσσείᾳ

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν τανυηκέα θῆκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἐπήμυτο πάντας ἀείδειν.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

μέμνηται ⟨Ϟ⟩ καὶ τῦ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐπλωτείπλωσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ὄρχαμος εἶναι
Υἱὸς, ἀταρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, ὡς ἐσελθόντα ὡς ὃ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων ἔπος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὁ δὲ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, ὑπ' ληΐδι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης βάδκμεῖ Ὅμηρος ὡεί τε τιὴ Ἰωνίδι, καὶ ἐς τιὴ Ἑλλάδα ἤδη περιέαυτῦ λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ βάδκμείων ὡεί τιὴ ποίησιν, ἀπικεομένων πολλῶν, συνεβούλευον ⟨ω⟩ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τιὴ Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ ὡς ἐδέξατο ⟨Ϟ⟩ λόγον, καὶ καρτα ἐπεθύμει ἀποδημῆσαι. Καταμανθάνων δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἰσὶν βὑλογίαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τιὴ ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τιὴ μεγάλιν, Ἐρεχθέα μεγαλωνύμων ἐν νεῶν καταλόγῳ, τάδε ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ ⟨Ϟ⟩ στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πάντων εἶη ἄριστος τάξαι πεζοὶ στρατὸν καὶ ἱππέας,

domum familiamque concrediderit, tãquam Ithacensium præstantissimo atque æquissimo. Aliis etiam plerisque locis eundem laudibus vehit, siquidem Mineruam, quoties cum aliquo humana specie congredi fingit, Mentori identidem tradit assimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratiam eruditionis simul & nutricationis in Odyssea tetulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præstantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locaque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ cuius commẽminit his versibus;

Anchialo Mentes fouti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septemplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: non sutor doctior alter.

A poesi vero hac inclarescens Homerus, nõ per Ioniam solum celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iã eruditionis existimatione augescentem multi viserent, inciderunt forte qui suaderent vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impense cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vasta crearat.

Menestheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimum, idque

idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menestheus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Aiacem vero Telamonium ipsosque Salaminios Athenienſibus in nauium nomenclatura annumerauit, ſic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Aiax
Egit, & adduxit ſtatuēs in litore iuxta
Cecropias naues.

Poſtremo in Odyſſea Mineruam, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium vrbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubijt.

1 Hæc vbi hunc in modum meditatus compoſuiſſet, animo in Græciam tranſiciendi, commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte vt eodem tempore Samii Aparuria feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos audiens, indicauit tanti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quum iam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Couotropho ſacra faciebant. Sacrificæ occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiēs, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo voluens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierem eſſe quę Couotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiuſmodi carmina protulit,

Diuę preces audito meas, mulierque faciſta,
Auerſata eorum iuuenili ætate vigentū,
Canorum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effæta quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ἔλεγεν,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βίης Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀσπιδιώτας.

Αἴαντα δ' ὁ Τελαμώνιος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν κατalόγῳ ἔταξε τοῖς Ἀθηναίοις, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγαν ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείαν τάδε ἐπέποιεν, ὡς Ἀθήνας ἐς λόγους ἐλθούσῃ τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀφίκετο, ὑμνῶσα τὴν τῶν δήμων πολλῷ μέλισσα,

Ἦκτο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυάγυιαν ἐς Ἀθήνας
Δῦνε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον,

Ἐμνήσθησας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταύτην, καὶ τὸν Δημοσθένην ὁ Σαμίδης, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος πλεῖσθαι ἀπὸ τῆς Ἀσίας, ἐπιβαίνει τῆς Σάμου. ἔτυχε δὲ ἡ πόλις ἑορτάζουσα τὰ Ἀπατούρια· καὶ ὡς τὴν Σαμίων ἰδὼν ὄμιλον πολὺν ἀπογεγυμνωμένον, τοῦ ἕνεκεν αὐτὸν ἐπιτήδειος ἦν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τὸν φρατέρων διηγήσατο, ὡς ἐπαίνῳ μεγάλῳ παυσόμενος αὐτῶν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ, ἐντυχὼν τῷ Ὀμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσης τῆς πόλεως, καλοῦσί σε οἱ φράτορες ἡμέτεροι σωεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἅμα τοῖς καλέσασιν. Παρθενόμενος δὲ ἐγχειμωτέα γυναιξὶ κουροτρόφῳ θυούσας ἐν τῇ πεζοδρόμῳ. ἡ δὲ ἱέρεια ἔφη πρὸς αὐτὸν, διαχεράναι τὴν ὄψιν, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐνθυμόν τε ἔσχε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο ἄνθρωπον τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὖτε διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κουροτρόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπη,

Κλῦθί μοι εὐχομένῳ κουροτρόφε, δός δέ μοι αὖτε
Τῶνδε νέων μὲν ἀπαυστάτην φιλότητα καὶ ἐσθλήν,
Ἣ δ' ἐπιγηράσκοντα πολιοκροτάφοισι γάμοιο
Ὦν ἔρη μὲν ἀπαμβλύνεσθαι θυμὸν ἐρεμνήν,

1 Quum igitur hæc poeſi ſuæ inſeruiſſet, & res ad ſuam in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.

Ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὸν φρήτρεω, καὶ τοῦ οἴκου ἔνθα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι μὲν οὐδὲν ἔστη, ἀμφὶ λέγουσι, καμάρου πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ φασι τότε ἀκλαύσας ὀφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν τέφανος, παῖδες πύργοι δὲ, πόλεος·
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὔξει οἶκον ἀταρ γεφυρὸν βασιλῆες·
Ἥμενοι ἐν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἀγοίσιν ὁρᾶσθαι·
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεφυρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

Εἰσελθὼν δὲ, κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φρητέρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θυμῷ εἶχον· καὶ τότε μὲν τὸν χείτωνα αὐτοῦ ἐποιήσαντο Ὅμηρος.

Τῇ δὲ ἐπιουσίῃ ἀποπορευόμενοι ἰδόντες γεφυμέας ὗνας, καμίνου ἐγκειμένους γεφύρου λεπτοῦ, προσεκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐλθόντα σφίν ἀείσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τῶν γεφύρου, καὶ ὅ, τι αἰτήσειεν ἔχωσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται καμινος,

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ γεφυμῆες,
Δῶρ' ἀγ' Ἀθηναίη, καὶ ἐπείρεχε χεῖρα καμίνου·
Εὖ δὲ μελδηθεῖεν κοτύλαι, καὶ πάντα μάλ' ἑξῆς·
Φρυγθῆναί τε καλῶς καὶ ὑμῆς ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν ἐν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς,
Πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δ' ὅ τι ὦς σφι νοήσαι.
Ἢν δ' ἐπ' ἀναιδείῃ τρεφθέντες φθύδην ἀρέσθε,
Συγκαλέω δ' ἤπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σμώτειδ' ὁμῶς Σμαράγδην τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,
Ὠμόδα μὲν θ' ὅστ' ἦδε τέχνη κακὰ πολλὰ ποιεῖ.

Vbi vero ad contribulum collegium accessisset Homerus, iamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam cecinisse, alii postea accensum quàm carmina ista cecinisset, xxxi

Vt patris, nati, sic turres sunt decus vrbis:
Sic & equi campum decorant, sic aequora naues,
Sic & opes ornant aedes: praesentia regum
Augusto in solio decorat fora lata sedentum:
At lucente domus multo est augustior igne.

[1] Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admiratione que ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi parauit. [2] Crastino die xxxii conspicantes eum figuli quidam qui in figlina latercunculos tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, [3] compellatum iusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,
Huc ades ô Pallas, dextraque foueto caminum,
Pulchre vt dare scant calices, & mollia cuncta,
Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,
Vendita perque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quaestus crescat, prudentia nobis.
At si deposito iuuat irridere pudore,
Huc precor vt pestes veniant quaecunque per orbem
Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,
Ille licet rapido multum nunc feruerat aestu.
Insuper Omodamus feruatque & damna det arti.

1 Qqum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem eum conspicati fig. 3 Aduocarunt & iuss.

Omnia

Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Vt fragor immenſus ſiat, figulique tremiſcant:
Non ſecus ac malæ crepitu clauduntur equinæ,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vaſa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. figuli iſtis videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem reſpicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penituſq; perurat.
Sic ſcelus agnoſcent omnes, atque inde cauebunt.

XXXIII At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quę Eteſione, *hoc eſt, ramalia*, vocantur: ducente eum comitanteque aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes ciuemque potentem,
Cuius diuitijs reſonat domus atque redundat.
Vos aditũ præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintq; laboratæ Cereris repleta caniſtra.
Excelſo curru nurus hîc portetur, & ipſam
Veloci curſu reuehant ad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telaſque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.

Πεῖθε πυρὶ θοῦσαν καὶ δώματα, σὺν δὲ καμίνος
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κωκυσάντων. 361
Ὡς γάλοος ἵππειν βρύχει, βρύχοι δ' ἡ καμίνος,
Πάντ' ἔνθαδ' αὐτῆς κεραμήια λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κακὸν δ' ἀνδρῶν τε καὶ ἔργα.
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους
Οἵθ' Ἡρακλείοις χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύνθοισιν τάδε ἔργα κακῶς, πίθοι δὲ καμίνος.
Αὐτοὶ δ' οἰμῴζοντες ὁρῷατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὁρέων αὐτῷ κακοδαίμονα τέχνῃ.
Ὅς δέ κ' ὑποφθύῃ, δεῖ τούτου πρὸ θύρῃσι
Φλεχθεὶς ὡς πρώτης ὀπίσαιντ' ἀϊσιμα ῥέζειν.

Παραχειμάζων ὁ ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νουμηνίαις παραπορθμεύοντος τοὺς τῶν οἰκίας τῶν εὐδαιμονεστάτων, ἐλαμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Εἰρεσιώνη, (ὠδήν τινα ὁ αὐτὸν καὶ συνεπόμπευον ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Δῶμα μὲν ἐς τετυγμένον ἤλυθες ἀνδρὸς μεγάλου δυναμένοιο,
Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
Πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν εἶεν,
Κυρβαίη δ' ἀεὶ κῆρ καρδόπῳ ἕρπε μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ καλὰ διφρεύσα βήσεται ὔμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κεραιπόδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἰσὸν ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαυῖα.
Νεύμησόν νεύμῃ σὺν ἀοιδοῖος, ὥστε χελιδών.

ἢ. μὴ π Ἔστιν ἐν προθύροισι· καὶ εἰ μὲν δώσεις, εἰ δὲ μή,

Οὐχ ἑξόμεθ· οὐ γὰρ σωοικήσοντε δὴ δὲ ἤλθομεν.

ᾄδεται δὲ τάδε ἐν τῇ Σάμῳ ὑπὸ πολλῶν χρόνον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπιχειρησε πλεῖν Ὅμηρος ἐς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετὰ λυπρῶν ἐγχωρίων, ἀπικνέεται ἐς νῆσον Ἴον· καὶ ὁρμισθησάμενον οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πολλὰ ἀρ- ἢ. ἡ ἐν ξασθαι μαλακίας ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ὑπὸ τῆς κυμαντωγῆς ἀδυναπόνως ἔχων. πλείους δὲ ἡσύχως ὁρμεόντων αὐτῷ δι' ἀπλοίαν, καταβαίνοντες ἀεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπικνέοντο παρὰ τὸν Ὅμηρον, καὶ ἐν θυμῷ εἶχον αὐτόν, ἀκουόντες αὐτοῦ. Τῶν δὲ γαυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινὰ πρόθυρα παρὰ τὸν Ὅμηρον, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες ἐς τὸν τόπον, καὶ ἐκβαίντες ἐκ τοῦ ἁλίου, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε ἔλεγον, Ἄγετε ὦ ξεῖνοι, ἐπακούσατε ἡμέων, αἴ τι ἄρα δυνάσθε ἀφιγνώναι ἄσσ' ἂν ὑμῖν ἐίπωμεν. καὶ δὴ τῶν πρεσβυτέρων τις ἐκέλευε λέγειν. Οἱ δὲ εἶ- πον, Ἡμεῖς ἄσσα εἴλομεν, κατελίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἴλομεν, φέρομεν. Ὁ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

Ἄσσ' εἴλομεν, λιπόμεσθα· ἃ δ' οὐχ εἴλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυναμένων δὲ τῶν πρεσβυτέρων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, δηλήσασθαι ὁ παῖδας ὅσα ἁλιεύοντας, σφέας τε ἐδυσθυμεῖτο ἐλεῖν καθημένους δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῇ φθορᾷ, κατέλυπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδυνήθησαν, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας τάδε, ἔλεξε τάδε τὰ ἔπεα τάδε,

362 Τοίων γὰρ πατέρων δὴ αἵματος ἐκγεγάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄσπετα μῆλα νεμόντων.

Ἐκ δὲ τῆς ἀθυμίης ταύτης συνέβη τῷ Ὁμήρῳ τελευτῆσαι ἐν Ἴῃ, οὐ παρὰ δὲ μὴ γνῶναι τὰ παρὰ τῶν παίδων ῥηθέν (ὡς οἱόνταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίῃ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῃ, αὐτοῦ ἔτι ἐν ἀκτῇ ἐτά- ἢ. πολιτεύ φη· ἐπί τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέ- ἢ. ἐγκώμια ων οἵτινες ἐν Ἀθήνῃσι ἐβίωσαν αὐτοῦ. καὶ τὰ ἐλεγεῖα τάδε ἐπιγεγράφθαι Ἴῃσι ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἅπαντα ποίησις ἐξεπεπλήκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· τάδε Ὁμήρου ἐστίν.

Assumus in porta: seu munera ferre placebit,
Seu nihil, est tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adesse paramus.

Atque hæc carmina postea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Ho- XXXIV merus è Samo Athenas proficisci: soluensque vna cum popularibus quibusdam, ad Ion appulit: vbi stationem non ad vrbem sed in litore habebant. Hîc contigit Homerum grauiter ægrotare: egressus igitur è naui, in crepidine litoris iacebat ægrotus. Quumque diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, subinde plerique [1] ex vrbe Homero vacabant, eumque audientes, reuerenter obseruabant. Iam XXXV vero nautis ceterisque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum considentibus, forte pueri piscatores eo apulerunt: qui è nauicula egressi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini; audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præsentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcunq; cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiscum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari posset, piscatores explicabant: significantes nimirum, se, quum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco, pediculos venatos: ac horum quotquot cepissent, abiecisse: quos autem non inuenissent, domum retulisse. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, ô pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremum diem clausit Homerus in Io, non (vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus vero in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in litore ibidem honorifice sepultus est. Cuius sepulcro multo post tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

1 Ex vrbe descendentes, operam Homero dabant, eumque audientes admiratione prosequebantur.

Condit

Condit humus caput hæc ſacrum, qui verſibus arma
Fortia diuinis heroum ornauit, Homerum.

XXXVII Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Dorienſis, partim è iam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poetam tantum, qui hominum peculiares mores in ſuam poeſin transferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios commemoraſſe. Iam vero carmina eius expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum ſacrificii ritum huiuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitauit, aut quod cum patriis inſtitutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In parteſque ſecant geminas: tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

In his verſibus de iliis nulla mentio, quibus in ſacrificiis tamen vrebantur ceteri, præter vnam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus vſus ſit,

--- tum ſegmina carnium
Ipſe focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci ſtibus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro
XXXIIX πέντε, *id eſt, quinque.* Atque hæc ſane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata ſint. Ceterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter recteq; ratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Leſbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullã prorſus haberet ciuitatem. Poſt Leſbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus.

Ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα κέκευθεν
κλεινῶν
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Ὅτι δὲ τῶν Αἰολέων Ὅμηρος, καὶ οὔτε Ἴων, οὔτε Δωριεύς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμήρεσθαι πάρεστι. αἴνεσε ποιητὴν τηλικοῦτον εἶναι ὅστις τῶν νομίμων τῶν σφετέρων τοῖς ἀνθρώποις ποιούμενα ἐς τὴν ποίησιν, ἢ τοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιεῖσθαι, ἢ τὰ ἑαυτῶν, πάτρια ὄντα. ἤδη τοίνυν δὲ σκοπεῖτε τῶν ἐπῶν ἀκούοντες καινεῖτε. ἱεροποιΐαν γάρ τινα τῶν κεκλίστων ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα προσῳκείωσεν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μηρία κατὰ καίοντες ἐσφάξαν τε καὶ ἔδειραν,
Μυελούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτοῖς δ' ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφῦς οὐδεὶς εἴρηται, ἢ ἃς τὰ ἱερὰ κρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ κατέκαιε ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὤν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρῆτο,

Καί ῥ' ὅτε μὲν χίζῃς ὁ γέρων, ὅτε δ' ἄμπεπα οἴνου
Λείβε· νέοι δὲ πάρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ὅτι πάντες ὀβελοῖς ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τειοῦσι. καὶ τὸ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πάντα, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς γενέσεως καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίας τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδε αἱ μάλιστ' ἂν τις ὑπισχνοῖτο ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τειάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον οὐσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβου οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολὶς ἡ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ' οὗ

ἀφ' ὃ δὲ Ὅμηρος ἐγένετο, ὅτε᾽ ἐστὶν ἑξακόσια εἴκοσι δύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἐὼν φαινόμενος ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον ὃν ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίων. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντα ὀκτώ.

Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti viginti duo ad Xerxis vsq; in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianum bellum annis extitit Homerus.

ΤΕΛΟΣ

τῆς ἁγίας Μουσῶν Ἡροδότου τῆ Ἁλικαρνασσῆος, καὶ ἐξηγήσιος τοῦ περὶ Ὁμήρου.

APPEN-

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX EORVM QVAE APVD HERODOTVM SVNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quae eos distribuimus, ad oram interioris paginae semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Graeci textus sequutos esse, quàm interpretem Latinum: ne nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu aliquammulta legantur, quam in Indicem adscripsimus.

A

Abae, vrbs Phocensium, I, 46 (*vbi antea malè* Sabae *pro* Abae *legebatur*) & VIII. 134. vbi erat Apollinis delubrum locuplex VIII, 33
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam aetate *ibidem.*
Abantes, EVboeae non minima portio I, 146
Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV, 36
de eo & eius sagitta fabula *ibid.*
Abdera, orum, vrbs à Teiis condita in Thracia. I, 168
eam Xerxes praeterit VII, 109
cum Abderitis Xerxes hospitii foedus iniit & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit VIII, 120
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis, fratres, super cadaver Leonidae occumbunt VII, 224
Abronychus, Atheniensis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII 21
Abydus, vna vrbium in Hellespontо V, 117. VII. 33
ponte à Xerxe iungitur VII, 34
Abydeni praetorium quoddam Xerxi extruunt VII, 44
Acanthus vrbs VI, 44
Acanthios Medica veste donat Xerxes VII, 116
Acanthiorum mare. VII, 22
Accensio lucernarum, festi nomen II. 62
accipiter inter animantes Ægyptiis sacras II, 65
eum qui necauerit apud Ægyptios, siue volens, siue nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aues in vrbem Butum asportant sepeliendos II, 67
earum paria septem, omen sunt septem Persis III, 76
Acephali populi IV. 191
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, propheta in templo Delphico VIII, 37
Aces amnis III, 117
vnde oriatur *ibid.*
Achaeorum, qui Iones è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I. 145
ex illis terrestres copias Xerxi suppeditarunt VII. 85
eorum in Athamantis posteros actio VII, 197
Achaeiae Cereris templum & orgia V. 61
Achaemenes, Darii filius Xerxis ex vtroque parente germanus III, 12. VII. 7. 97
Ægypti praeses VII, 7
Ægyptiacae classi praefectus VII, 97
bonum consilium Demarati inuertit VII, 236
ab Inaro interfectus III, 12. VII. 7
Achaemenes *alius*, Cambysis pater VII, 11
Achaemenidae compellantur à Cambyse III, 65
eorum tribus apud Pasargadas I, 125
ab iis reges Persidae sunt oriundi *ibi.*
Achelous fluuius II, 10. VII, 126
Acheron fluuius VIII, 47
Achilleum oppidum V, 94
Achilleius cursus, locus sic dictus IV, 55. 76
Acraephia vrbs VIII, 135
acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV, 62
acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythae in foedere ineundo IV, 70
acinaces Persicus in Hellespontum abiectus à Xerxe VII. 54
Acrisius Danaes pater VI, 53
Acrothoon vrbs VII. 22
ex aculeis iaculorum ahenum factum IV. 81
Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenaeis exutus, Apriae se dedit IV, 159
Adimantus Aristeae pater VII, 137
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII, 5
eius dictum in Themistoclem VIII, 59
insolentia erga Themistoclem VIII, 61
eius turpis fuga VIII, 94
Admetus Eumeli pater H. 2.
Adrastus Phryx Midae filius I, 35. 45
fratris interemptor I, 35, 45
à Croeso expiatus I, 35
ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Croesus I, 41
Croesi filium transfodit, aprum volens transfigere I, 43
sese super bustum Atyis transfodit I, 45
Adrastus, Talai filius, Sicyoniorum rex V, 67
in Adrastum Clisthenis Sicyonii odium V, 67
ei honores & dies festi erepti, & Melanippo traditi V, 67
Adria à Phocensibus occupata I, 163
Adyrmachidae Libyes, Ægyptum versus IV. 168
eorum mores, & vxorum *ibid.*
Aeaces Syloſontis & Polycratis pater III, 139. VI. 13
Aeaces, Syloſontis fil. Sami tyrannus, ab Aristagora exutus tyrannide VI, 13
Samios ad defectionem à sociis solicitat. VI, 13
Samum reductus VI. 25
Aeacus & Aeacidae à classe Graecorum inuocantur VIII, 64
Aeaci fanum V, 89
Aeacidae ab Aeginetis, Thebanis missi V, 80
Aeacides Samius IV, 138
aedes Veneris in Cypro vnde extructa I, 105
aedes Mineruae VIII, 39
aedes Vulcani II, 10
aedes Protei, dicta Veneris hospitę II, 112
aedes deorum & hominum ligneę IV, 108
aedes fulmine absumptae IV, 79
aedificii structura, in quo repositae erant regiae pecuniae II, 121
aedificio ex vrbe Elephantina afferendo trienniũ cõsumptum II, 175 & eius ex solido saxo descriptio *ibid. & seq.*
aedificium Zamolxis subterraneum IV, 95
aedificia humanis operibus maiora II, 148
Aega vrbs VII, 122
Aegae vna ex partibus Achaeorum I, 145
Aegeae ciuitas Aeolum I, 149
Aegaleus mons, vnde Xerxes naualem pugnam spectabat VIII, 90
Aegestanorum pugna cum Spartanis ducibus V, 46
Aegeum mare IV, 85
Aegeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I, 173
Aegeus, Ololyci fil. vnde Aegidae IV, 149
Aegialees, tribus, ab Aegialo Adrasti filio dicti V, 68
Aegialees Pelasgi VII, 93
Aegialus Adrasti filius V, 68
Aegicores Ionis filius V, 66
Aegidae in Sparta ingens tribus à quo dicta IV, 149
Aegila, siue Aegile, locus ad quem Nasamones veniunt vt palmulas decerpãt IV, 172. 182
Aegilea, Styreorum insula VI, 107
Aegina, (*alias* Argiua) Aristodemi vxor VI, 52
Aegina & Thebe, sorores, filiae Asopi V, 80
Aeginetae cur Samiis infensi III, 59
Samios vt mulctarint *ibid.*
Epidauriis quondam subditi V, 83
eorum in Athenienses odii principium V, 89
terram & aquam Dario dant VI, 49
vnde infensos habent Athenienses, & apud Spartam insimulantur *ibid.*
contraque eius rei autores mittitur Cleomenes VI. 50
primores ipsorum dantur obsides Athenienſibus VI, 73
eorum cum Athenienſibus simultates V, 82
vndeque ortae V, 82. 83. *&c.*
ab iis illatae Athenienſibus iniuriae, VI, 87
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienſes V, 80. 81
ab iis statuae repetitae per Athenienſes V, 84
circa Aeginetas & Athenienſes acta *ibid. & seq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam missi VI, 85
eorum piaculum, maximum eis malorum causa VI. 91
ab Athenienſibus nauali proelio victi VI. 92
praest antissimi in pugna nauali contra Persam VIII, 93
aureas stellas tres quae super malum nauis aereum sunt Delphis dedicarunt VIII, 122
vnde iis diuitiarum principium IX 79
iis tumulus ipsorum rogatu structus, à quo, & cur, & quando IX, 84
Aegineticum bellum cum Athenienſibus VII, 144
Aegion vbs Achaeorum I, 145

Ægira vrbs Achæorum I.145
Ægiroessa, Æolum ciuitas I.149
ægis Mineruæ vnde IV.180
Ægli pop. III.92
Ægos potamos IX 118
circa ægrotos Babyloniorum lex I.197
ægroti apud quosdam Indos deserti in deserto cubant III.100
apud quosdam Indos interficiuntur & comeduntur III.99
super ægrotos qui ad aram sunt cinis sparsus in Delo IV.35
Ægyptus fluminis donum II.5
Ægypti seu Ægyptiacæ regionis natura ibid.
eius longitudo ibid.
tota est palustris: vel, (vt Græcum verbum sonat) est palus II.4
Ægyptus est quam Nilus irrigat II.18
Asiæ & Africæ terminus II.17
Africæ finitima II.65. III.91
vnde incipiat, & qua pateat in eam ingressus III.5
in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuisa II. 164
vrbes habitari in ea mille & viginti II. 17
montanæ Ciliciæ opposita est II.34
qualis sit qua parte Africam spectat II.8
fossas vnde tam multas habeat II.108
propter quas inequitabilis & plaustris inhabilis efficitur ibid.
de Ægypti magnitudine Ionum sententiæ II.15. & Herodoti II.17
plura mirabilia habet quam omnis alia regio II.35
sub Amasi rege maxime beata II.177
Ægypto minatur interitum Cambyses circiter decem annos natus III.3
eâ potiuntur Persæ III 7
Persis tributaria III.91
Ægyptia sacra II.81
Ægyptij cum Cyri familia cognationem sibi fingunt III 2
pleraque omnia diuersa à ceteris hominibus constituerunt instituta & iura, vt cæli eorum & fluminis diuersa est natura II.35
eorum instituta & iura II.35 36 &c.
omnium hominum primos se arbitrati II. 2. Phrygas tamen esse priores concedunt ibid.
in septem hominum genera distributi II.164
hominum sapientissimi II.160
multarum rerum cognitione ceteris antecellunt II.121.
eorum inuenta II.4.82
primi immortalitatem animarum asseuerarunt II.123
primi annum excogitarunt, & in menses duodecim distribuerunt II.4
prodigiorum obseruantissimi II.82
diuinationem certis diis vendicant II.83
ignem animal esse asserunt III.16
suis moribus & institutis contenti II.78. nec vllis aliis vti volunt II.91
nihil à Græcis mutuati II.49
eorum in Græcos dicterium II.13
quibus potissimum inter eos sine agricultura fruges prouenirant, vtque iacto semine in sua rura sues immittant II.14
vitibus carent II.77
eorum vinum ex ordeo ibid.
fabis abstinent II.37
eorum victus ibidem
eorum præcipui conuentus II.59
eorum cantilena II.79
medici apud eos singulis morbis singuli III 84
eorum sacra II.39.40
eorum sacerdotes II.37. quorum vnus est pontifex ibid. suntque rasi II.36.37
eorum superstitiones II.65 & nominatim circa bestias quasdam ibidem
illis sacrificia sub Cheope interdicta II.124
à Mycerino restituta II.129
eorum circa Cererem & Rhampsinitu ceremoniæ II.122
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos peruenerunt II.50
duodecim deorum cognomina primi in vsu habuerunt II.4
primi diis aras & simulacra & delubra statuerunt ibid.
quorũ deorum nomina nesciant II. 50
quorum deorum oracula habeant II.83
dii aliquando eorum principatum obtinebant II.144
pudenda circumciduns II.36.104
cum feris vescuntur II.36
eorum victimæ II.41. &c.
suem non alunt IV.186
quo tempore sues immolent & earum carne vescantur II.47.48
eorum ablutiones post contactum suem II.47
qui Thebanæ prouinciæ, ab ouib abstinent & capras immolant II. 42 contra faciunt Ægyptii Mendesiæ prouinciæ ibid. & 46
descriptio eorum qui sunt circa partem Ægypti frumentariam II.77
eorum qui in paludibus sunt mores & instituta II 92.93
Ægyptiorum luctus & sepulturæ II.85. 86. &c.
mos triplex in condiendis cadaueribus II.86 87.88
eorum scripturæ & litterarum duplex vsus II.36
eorum interpretes à quibus oriundi II. 154
eorum pueri linguam Græcam edocti II.154
Ægyptii maximè salubri corpore ob aërem qui est immutabilis II.77
purgant se singulis mensibus ibid.
eorum capita quam firma, & cur III, 12
Ægyptii medici ceteris præstantiores III, 129
apud Ægyptios viri binas vestes habent, feminæ singulas II.56
vestes eorum lineæ quales II.81
vnguenta II.94
naues II.96
eorum mysteria II.107.171
eorum reges II. 99.100.101.102. III.112 121.124.127.129.136.137.141.147.151.158 160. 61.172. III.10
eorum sub duobus regibus calamitas II.128
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi suo II.141
Ægyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt II.147
Ægyptii à rege Aptie cur desciuerint IV.159
eorũ clades à Cyrenæis accepta IV.159
in fugam vertuntur à Persis III.11
morte mulctati a Cambyse quum Apin celebrarent III.29
à Cambyse subacti, à Persis deficiunt VII.1
Xerxe subacti denuo VII.7
ipsi & Phœnices commeatus comportant exercitui Persico contra Græcos VII.25
Ægyptius quidam vocalissimus IV.141
Ægyptio thorace in pugna vtuntur Persæ I.135
Ægyptiacum linum II.105
Æaea vrbs VII.123
Æneside mus Pataici filius, satelles Hippocratis VII.154
Æneside mus Theronis pater VII.165
ænigma Hipparcho per visionem dictum V.56
ænigma piscatorium II.35
Ænyrorum regio VI.47
Ænus vrbs IV.90. VII.58
Æoles inuadit Crœsus I.26. eosque subegit I.6.28
Cyro se dedere volunt I.141
Æoles & Iones hereditarii Cambysis serui II.1
tributarii Dario II.90
olim Pelasgi vocati VII.95
eorum sacra & pompobola H.37
Æoles circa oram Iliadé capti ab Hymee V.122
Æolum in Xerxis classe arma VII.95
Æoles Sestum tenentes IX.124
Æolicæ vndecim ciuitates I.149
Æolicæ ciuitates insulares quinq; I.151
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I.149
Æolidensium oppidum incensum VIII.35
Æolus Athamantis pater VII.197
æor apud Scythas virum significat IV. 110
Æorpata, id est, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica IV.110
æquitati iniquitas inuisa I.96
aër Ægyptiorum nunquã immutatur II.77
aëris mutatione existũt præcipuè morbi I.77
ærarium Athenienfium VII.144
Aëropus Temeno natus VII.137
Aëropus Philippi filius, Alcetę pater VIII 139
Aëropus Echemi pater IX.26
æs apud Æthiopas omnium pretiosiss. & rarissimum III.23
apud Scythas non est in vsu IV.71
eius copia apud Massagetas I.215
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX.79
æris alieni debitor mendacio obnoxius I.138
æs alienum debere, apud Persas turpe est I.138
æris alieni debitor cadauer patris deponit apud Ægyptios II 136
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ fit obstrictus VI.59. vt & apud Persas ibid.
æris fodinæ prope Prasiadem V.17
ærei viri Psammitticho auxiliantur II.152
æreus Iuppiter & Neptunus IX 80
æreum totum Mardonii præsepe IX.69
Æsanius, Grini pater IV.150
Æschines, Nothonis filius IV.100
Eretriensium primarius ibid.
non finit Athenienfium auxiliatorum quatuor millia secum perire ibid.
Æschreus, Lycomedis pater VIII.11
Æschrionia tribus III.26
Æschylus E Vphorionis filius II.156
Æsopus fabularum scriptor II.134
æstas vbi semper nubila est IV.28
æstatis & hiemis simulacra II.121
Æthiopiæ regno solus Sesostris Ægypti rex, potius II.110
Æthiopiæ situs extremus III.114
eius descriptio & quarum rerum ferax sit ibid.
Æthiopes quomodo redditi manfuetiores II.30
pudenda circumcidunt II.104
Æthiopes macrobii, vnde tam longæ vitæ III. 23. quales homines III.20 &c. eorum regis cum Ichthyophagis Cambysis legatis colloquia III. 21. 22. &c. aduersus eos infelix Cambysis bellum III.17.25. &c.
Æthiopes alii Ægypto conterminia Cãbyso subacti III. 97 eorum semen, domus ibid.
Æthiopes nomades II.29
Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium VII. 69. 79 eorumque differentia, arma, vestitus & duces ibid.

Æthiopum genitura nigra III. 101
Æthiopicus lapis II. 134
Ætolus Males Agaristæ procus VI.127.
germanus Titormi *ibid.*
affines Medi & Persę similiter colũt *ibid.*
Africæ termini II 17
deserta II. 32
Africæ superiora æstas semper obtinet II. 26 *vide* & Libya
Africus ventus pluuiosissimus II.25
Agæus, Elei pater VI.127
Agamemnon Pelopides VII.159
Orestis pater I.67
Agarista, Clisthenis filia. Græcorum præstantissimo destinata VI.126
eius proci totius Græcię præstantissimi iuuenes VI 127
nubit Megacli VI.130
eius liberi VI.131
Agarista, Hippocratis ex Agarista nati filia VI.131
Xanthippo nupta VI.131
eius visum in somnis *ibid.*
Periclis mater *ibid.*
Agasicles, vir Halicarnasseus I.144
legẽ Apollinis Triopii ausus violare *ib.*
Agathyrsi IV.102.125
eorum mores & instituta IV.103
Agathyrsus, Herculis filius IV.10
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII.91
ager Caicus VI.28
Chrestonicus, & Pœonius VII,124
Platæensis IX.15
Carystius IX.104
agricolatores cõtemptissimi apud Thraces V.6
agricultura Ægyptiorum quibusd. nulla II. 41
Agesilaus Doriagi filius VII.204
Agesilaus Hippocratidæ fil. VIII.131
Agetus, Alcidis filius VI.61
vxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus VI.62
agger visu mirabilis à Nitocri aggestus II.185.
agger Samiorum III.60
Agis Menaris pater VI.65
Aglaurię Cecropis filiæ templum VIII.53
Aglomachi turris IV.164
Agora oppidi nomen VII. 58
Agrianes fluuius IV.90
Agrianes pop. V. 16
Agyllenses vel Agyllæi I.167
mala illis immissa propter Phocẽses *ib.*
ahenum ex aculeis sagittarum factum in Scythia; eiusque descriptio IV.81
ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici IV.152
Aiax Telamonis filius pro heroe habitus V. 66
ab Homero celebratus H. 28
à Græcorum classe inuocatur VIII. 64
ab iis victoribus nauis ad Salaminem ei reposita VII.121
Aimnestus Spartiata, Mardonij interfector IX. 63.
eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*
Aimnestus Platæensis IX.71
Alabanda vrbs VIII.136
Alabadenses in Caria VI.195
Alalia à Phocensibus condita I.165
Alarodii III.94
cum Xerxe militantes VII.79
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV. 164
eius interitus *ibid.*
Albæ columbæ, sic dictus locus V.118
Albus murus Memphiticus III. 91
Album litus, ora sic dicta VII. 25
Alcæus, Herculis filius I. 7
Alcæi poetæ fuga V. 95
eius arma suspenderunt in Sigeo Athenienses *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII.204
Alcetes pater Amyntæ VIII. 39
Alcibiades Cliniæ pater VIII.17
Alcides Ageti pater VI.6
Alcimachus Euphorbi pater VI.103
Alcimus Mentoris pater H.7
Alcinor & Chromius Argiui I.82
Alcmæon Megaclis filius VI. 125
eius officium erga Lydos, & Crœsi in eum ob id munificentia *ibid.*
quomodo se auro ridicule onerarit *ib.*
eius domus inde diuitiæ *ibid.*
alia Crœsi in illum beneficia *ibid.*
victor in Olympicis *ibid.*
idem Megaclis pater VII.127
Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I. 61
profugi Athenis propter Pisistratum I. 64. & Pisistratidas V.62
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI.121
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ibid.*123
clypeum ex composito Persis ostenderint nec ne VI. 115.24
eorum laus VI.123
per Græciam quomodo celebres facti VI. 125. 126
Alcmæonides VI.125
Alcmena mater Herculis II.43.145
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI. 127
aleæ ludus à Lydis inuentus I.94
aleæ lusus Cereris & Rhampsiniti II. 122
Aleæ Minervæ templum I.66.IX.69
Aleuæ filii VII.130.IX.57
Aleuadæ Thessalię reges VII.6
eorum nuncii ad Xerxem missi vt succurrat contra Græcos *ibid.*
Thessalis inuitis VII.172
Alexander, Priami filius I.3.
Helenæ raptor I.3.II.113
eius cum Helena in Ægyptum aduentus *&c.* II.13.14. *&c.*
ex Sparta triduo Ilium peruenit II.117
Alexander Macedo Amyntæ filius V. 19.VII.173.VIII.139.
eius genus VIII.139
vetusta origine Græcus V.22.IX.44
Persarum insolentem libidinem in conuiuio vlciscitur V. 20
eius prudentia V.21
in Olympia cursor primo proximus. V. 22
Macedonum tyrannis quomodo ad eum peruenit VIII.137
Athenienses hortatur ad pacisc endum cum Mardonio VIII.140
Athenienſibus Mardonii caussam prodit IX. 43. 44.
aurea eius apud Delphos statua VIII. 121
Aliarchus fratricida IV.160
ab vxore fratris necatur *ibid.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Vrania III. 8
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I.131
Alizones pop. IV.52
Allesus Sidonii Tetraneſti pater VII. 98
alluuione fluminis agros decurtatos, cõpensat Ægypti rex II. 109
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolli V. 63
Alpeni vicus VII.176.177.229
Alpenus oppidum VII.2:6
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII. 227
eorum virtus ad Thermopylas *ibid.*
Alpis fluuius IV.49
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I.16
eius acta memoratu digna I.16.17 *&c.*
qua ratione Milesum obsidebat I.17
eius morbus I. 19
cum Trabulo pactiones inis I. 21
donaria ab eo Delphos missa I.25
eius obitus *ibid*
eius sepulchrum quale, & à quibus cõstructum I.93
eius filius Pantaleon I.92
filia Ariena I.74
Alysonii post. III.93
Amasis Ægypti rex I.30
ad eum se confert Solon I.30
eius cum Crœso fœdus I.77
eius res gestæ cum Apria, quem regno pepulit II.162.163.169
eius cum Cyrenæis amicitia II.181
eius res gestæ aliæ, soleres, contẽptus, mores & ingenium II.172.173.174
eius opera magnifica II.175.176
eius pictutati thoraces III.47
eius litterę ad Polycratem III.40
cum Polycrate ius hospitii soluit propter eius nimiam felicitatem III.43
Græcorum amator II.178
donaria in Græciam ab eo missa II.182
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II.182
contra eum Cambysis expeditio III.1
vxorem Cyrenęam ducit & quid ipsi acciderit II.181
Cambysem deludit, missa Apriæ filia pro sua III. 1
Cambysis contra eum expeditio III.1
eius obitus III.10
sepulcrum *ibid.*
in eius cadauer Cambysæ contumelia III. 16
Amasis, vir Maraphius dux Pers. contrà Barcæos IV.167
eius contra Barcæos commentum dolosum IV.201
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV.203
Amathuntis obsidio V.104.105.108 *&c.*
Amathusii V. 104
Amaxampeus fons IV.52 locus etiam vnde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, Æorpata a Scythis appellatæ IV. 110
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quomodoque agnitę sunt esse feminæ IV. 110.111
quomodo cũ Scythis mixtę IV.113.114
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint V.114.115. 116
linguam Scytharum ediscunt quum hi non possent illarum IV.114
in Amazonidas præclarum facinus Athenienſium IX.27
Amestris, Oranis filia VII.61
Xerxis vxor VII. 61.114
eius amiculum IX. 108
crudelitas in vxorem Masistæ IX. 111
Amiantus Agaristæ procus VI.127
amicus solers possessio pretiosissima V.25
amici casum flet Psammenitus, nõ liberorum, caussamque reddit II.14
amiculum Syloſontis III. 119.140
amiculum Amestris IX. 108
Amilcar Hannonis filius VII. 165
Carthaginiensium rex & eius res gestæ & interitus VII.165.166.167
ipsi sacrificia instituta VII. 167
Aminias Palleneus, vir Atheniẽsis VII.84
Artemisiã fugientẽ insequitur VIII.93
eius virtus & præstantia in pugna nauali *ibid.*
Aminocles Cretinei fil. VII.190
è naufragio classis Persicæ diues efficitur *ibid.*
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII. 130
Ammonis oraculum in Africa I.46.II.32.
eius origo II.55.
Ammon Iouem appellant Ægyptii II.42
Ammonii populus IV.181
Ægyptiorũ & Æthiopũ coloni II. 42
aduersus eos Cambysis expeditio infelix III. 25.26
Ammoniorum rex Etearchus II.32
Amompharetus Spartiata IX. 52. 53. *&c.*
eius virtus IX.70
Amompharetæ sacerdotis sepulcrum apud Lacedæmonios IX.84

amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I.135
amores quomodo tractent Caunii I.172
Amorgis Persarum ducis interitus V.121
Ampa vrbs VI.20
Ampelos promontorium Toronæum VII.122
Amphiaraï oraculum I.46.VIII.134
verax à Crœso repertum I.49
eique donaria à Crœso missa I.52
Amphiaraus, Amphilochi pater III.91
Amphiarai delubrum VIII.134
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri H.9
Amphicæa vrbs VIII.33
Amphicrates Samiorum rex III.59
Amphictyones II.180
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII.228
eorum sedilia VII.200
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II. 180.V.62
Amphictyonis delubrum VII.200
Amphyctionidis Cereris templum VII. 200
Amphilochus, Amphiarai filius III.91
colonia ab eo deducta *ibid.*
Amphilochus & Calchasè Troia disiecti VII.91
Amphilytus Acarnan ariolus I.62
Amphimnestus procus Agaristæ VI.127
Amphionis filia clauda V.92
Amphissa vrbs VIII.32
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II.43
Amphitryonis tripus V 59
Amyrgii Scythæ VII.64
Amyrtæus rex Ægypt. II.140
pluribus malis Persas affecit II.15
Amyntas rex Maced. à Megabyzo poscitur aquam & terram V 17
eius prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V.18 19
Alexandri pater VII.173.VIII 136.139.
vt & Gygæe VIII.136
Alcetæ filius VIII.139
Amyntas Bubaris fil. VIII.136
Amytheon, Melampodis pater II.49
Anacharsis sapiens IV.46
eius genus & dignitas apud reges Scytharum IV.76
peruigilium matri deorũ agit IV. 76
eius de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV.77
eius cædes, & causæ huius IV.76
eum nouisse se negant Scythæ *ib.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III 121
Anaphes, Otanis filius, dux Ciffiorum in Xerxis exercitu VII.62
Anaphlysta tribus IV.99
Anaxander Eurycratis fil. VII.204
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I.67.V.39.VII.204
eius duæ vxores, altera iussu ephorum ducta, & liberi ex iis V.39 40.41.42
Anaxandrides Theopõpi filius VIII.131
Anaua Phrygiæ vrbs VII.30
Anaxilaus Archidami filius VIII.131
Anaxilaus Cretinei fil. VII.165
in matrimonium duxit Terilli filiã *ib.*
Rhegityrannus VI.23.VII.167
Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi VI.23
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus V.63
eius interitus *ib.*
eius sepulcrum V.63
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum I.193
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prælio IX.73
Anderica pagus Assyriæ I.185
Anderica regionis Ciffiæ stathmus VI. 119
Andreus Myronis pater VI.126
Andrii pecunias Themistocli dare negant VIII.111
Androbulus Timonis pater VII.141
Androcratis herois fanum IX.25
Andromeda Persei vxor, Perſem ex Perseo peperit VII.61
Cephei filia *ib.*VII.150
Androdamas Theomestoris pater VIII. 85.IX.89
Androphagi IV.18.102.106
eorum mores & descriptio IV.106
eorum fuga IV.125
androsphinges II.175
Andrus V.31
à Græcis obsessa, cur VIII.111
Aneristus Sperthiei pater IV.134
Aneristus alius, Sperthiei filius IV 137
angariæ on Persę quid appellent VIII.98
Angites flumen VII.113
Angrus fluuius IV.49
anguis ingens arcis custos in templo ab Athenien sibus obseruatus VIII.41
anguilla sacra Ægyptiis II,72
animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fetuosa: quæ noxia sunt, parum fetuosa III,107
animalia in saxis primi sculpserunt Ægyptii II.4
animalia quomodo in suis vestibus pingant qui Caucasum incolunt I,203
animal nullum interimunt Indi quidam III.100
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India maiora quàm aliis in locis III.108.præter equos *ibi.*
animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt Ægyptii II.123
quod sibi quidam Græcorum vindicarunt *ibid.*
annum primi Ægyptii compererunt & distinxerunt in menses II.4
anni humanæ vitæ LXX. I.32
anni vitæ Æthiopum, & persarum III. 22.23
annorum XV. millia à Dionyso ad Amasin regem numerant Ægyptii II.125
annulum signatorium gestant Babylonii singuli I.195
annulus Polycratis signatorius III.41
Anopæa, via & mons VII.216
antacæi, cete ingentia sic dicta IV.35
Antagoras Hegetoridæ pater IX.75
Antandrus ab Otane capta V.26
Antandrus Pelasgis VII 42
Anthela oppidum VII.176.200
Anthemus Hippiæ oblata V.94
Antylla vrbs II.98
in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat *ibid.*
Antichares Eleonius V.43
Anticyra vrbs VII.198
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII.11
Antiochus Tisameni pater IX.32
Antiophemus & Rhodus VII.153
Antipater, Orgis filius, VII.118
Xerxianas vt excepit copias *ibi.*
Anysis rex Ægypti, successor Asychis, cæcus II.137
fugatur à Sabaco II.137
vbi interim latuerit & vt imperium suum recuperarit II.140
Anysis vrbs II.137
Anytia plaga II.166
Aorizus, Masangis pater VII.71
Aparytæ pop. II.91
Apaturia festa I.147.H.29
aper immanis Mysorum deuastat opera I.36
apri in Libya nulli IV.192
apes loca trans Istrũ an obtineant V.10
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Aphetæ loci nomen VII.193
Aphlystius Iuppiter VII.197
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX.72
Aphrodisias insula IV.169
Aphthitana plaga II.166
Aphytis vrbs VII.122
Apios vrbs II.18
Apia, Tellus dea Scythis IV.359
Apidanus fluuius VII.129.196
Apis Ægypt. Deus, Græcis Epaphus II. 153.III.27.28
eius descriptio, signa III.28
quum apparet, Ægyptiorum festum III. 28
aula eius II.153
illusus à Cambyse & vulneratus II,29
moritur eo vulnere *ib.*
Apollo, Græcorum Deus I.90
præcipue à Crœso cultus I.90
inuocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit I.87
enumerat sua in Crœsũ beneficia I.91
Apollo Ismenius I.92.VIII,134
eius templum V.59.VII,134
Apollo Triopius I.144
Apollinis oraculum apud Ægypt. II.83
Appollo, Osiris apud Ægypt. seu Dionysi, & Isidis filius II.156
à Latona nutrice occultatus II.156
Apollo ad Metapontinos solos Italorum venit IV.155
Apollinis templum Buti II.155.156
Apollinis tẽplũ à Milesiis structũ II.78
Apollinis delubrũ apud Abas VIII.33
Apollinis Ptoi fanum VIII.135
Apollinis fons IV.158
Apollo, Ægyptiacè Orus II.156
Scythice, Œtosyrus IV,59
Apollinis simulacrum apud Laconicam in Thornace I.69
Apollinis arma sponte apparẽtia Delphis VIII.37
Apollo Sileni Marsyæ pellem vbi suspendit VII.26
Apollonia in Ponto Euxino V.90
Apollonia quæ est in sinu Ionico IX.91
vbi sacræ solis oues IX.92
Apolloniates ager IX.92
Apollophanes Bisaltis pater VI.26
apologus Cyri ad Iones I.141
Apries Ægypti rex, Psammis filius, regum longo tempore fortunatissimus II.161
res ab eo gestæ *ibid.*
ab ea Ægyptii descisc unt, rege electo Amasi II.161.162
ab Amasi prælio victus, & viuus captus II.169
eius interitus & sepultura *ibid.*
Apsinthii Thraces VII.34
Plesthoro indigenæ deo, Œobazũ immolant IX.118
aquæ sacrificant Persæ I.131
aqua quomodo importetetur in arida Syriæ loca III.6
aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex III.9
aqua quædam adeo inualida vt nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leuiora in profundum eant III.23
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV. 81. alia similis IV.182
aqua Stygis IV. 74. per quæ eam iusiurandum *ibid.*
aquiminaria Delphos à Crœso missa I.51
ara Delphis à Chiis donata II.135
ara Apollinis ab Aristea extrui iussa IV.155
ara Dianæ Orthosiæ IV 87
Iouis forensis V.46
ara ventis statuta in Thya VII.178
ara Herculis VII.176
aras non extruunt Persæ I.131
aras prim. statuere Ægyptii II,4

Aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59
Arabiæ ficus & qualis ea regio III,107
eius iucundiſſimus odor III,112
Arabiæ mons II,8
Arabiæ humus II,12
Arabes cum mulieribus ſuis vt miſceantur I,198
maximè fidem ſeruant inter homines III,8
fœdetis apud eos ineundi mos III,8
Dario immorigeri III,88
tributorum immunes III,91
Cambyſi aditum permiſere in Ægyptum III,9,88
millena talenta thuris Dario pendunt III,99
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69
camelis vehuntur in bello VII,86
Arabicus ſinus II,11.IV,39
Arçus Philippi pater VIII,149
Ararus fluuius IV,49
aratrum in Scythicam regionem cælitus demiſſum IV,5
Araxes fluuius I,202
eius accolæ *ibid.*
contra ſolem orientem fluit IV,40
ponte iunctus à Cyro I,205
Arbalus Nerbali pater VII,98
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,193
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ IV,151
Arcades I,146.II.171.V,49
Arcades inuaſuri Lacedemonii à Pythia prohibentur I,66
Arcades glandiuori I.66
eos contra Spartam ſollicitat Cleomenes VI,74
Arceſilaus Batti filius rex Cyren. VI.159
Arceſilaus alius Batti felicis fil. IV,160
eius clades à Libybus accepta IV,160.
interitus à fratre ſtrangulati *ibid.*
Arceſilaus alius Batti claudi fil. IV,162
in Samum profugit IV,162
redux in patriam Cyronem oraculi immemor, eiusque crudelia facinora IV,164
Cambyſi Cyrenem tradidit tributariã IV,165
eius interitus IV,164
Archander Danai gener, Phthii Achæi filius II,98
Archandri vrbs II,97
Archelai, tribules V,68
Archelaus Ageſilai filius VII 204
Archeſtratidas Athenagoræ pater IX,89
architecti. Eupalinus III. 60 Rhœcus *ib.* Mandrocles Samius IV.87
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samũ III.55
Archias alius Archiæ Samii filius III,55
Archidamus Zeuxidami filius VI,71
Archidamus Anaxãdridæ filius VIII,131
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II,135
Archilochus Parius I,12
eius iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium I.73
arcus ab Æthiope Perſarum regi miſſus III,21,30
arcus Herculis IV,10
arcus ſemper intentus, rumpitur II.173
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & eius geſta I.15
Arcius pagus Athenienſium VIII,52
arena auroſa III,102
arenæ cumuli Cambyſis exercitum obruunt III 26
Argadeus, Ionis filius V,66
Argæus Philippi pater VIII,139
Perdiccæ filius *ibid.*
Argant honius Tarteſſi rex I,163
eius longæuitas *ibid.*
eius cum Phocenſibus amicitia I.163
argentum apud Scythas non in vſu IV.71
nec apud Maſſagetas I.215
argentum Aryandicum IV,166
argenti ferax Lydia V,49
Argilus vrbs VII,115
Argiopius, loci nomen IX.56
Argippæi pop. qui eorum mores, victus &c. IV,23
Argis & Opis virgines Hyperboreę IV.35
earum hymni, ſepulcrum *ibid.*
Argiua *vide* Ægina
Argo nauis ædificata IV,179
Argõ, primus Heraclidarũ, Sardiũ rex I,7
Argos olim Græciæ ciuitates omnes antecellens I,1
Argos vitis deſolatum à ſeruis tenetur VI.83
Argos Perſis quàm amica VII.150
ab Homero celebratum maximè H,28
Argi lucus à Cleomene incenſus VI,80
Argiuorum regio I.82
Argiui mercede à Piſiſtrato conducti contra Athenienſes I,61
eorũ totidem cũ c c c Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I,82
Argiuorum clades I,82
& eorum lex ideo tonſis capitibus eſſe velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum I.82
Argiui muſica præſtantes inter Græcos III.131
Argiui contra Athenienſes ab Æginetis accerſuntur V.66
multã indicunt Æginetis, & recuſantibus, auxilia negant VI.92
Argiuorũ clades à Cleomene VI.78,79
Argiuorum ſerui, res & magiſtratus, vrbe eâ clade affictâ ſuſcipiunt VI.83, & à filiis cæſorum pòſt electi, Tirynthem obtinent *ibid.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ibid.*
Argiuorum ſex millia à Lacedæmonis interempta VII.148
cum Lacedæmoniis paciſci volunt, VII. 148 ſed partem imperii à Lacedemoniis poſcunt in bello Perſico *ibid.*
oraculum conſulunt an auxilium contra Medos ferre debeant *ibid.*
nuncii ab iis Suſa miſſi VII.151
Perſam in Græciam accerſiſſe ferunt VII,152
eorum cum Perſis affinitas VII,150
mittunt nuncium ad Mardoniũ IX.12
Argiui contra Thebas cum Polynice militantes IX.27
Argiuæ feminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argiuarum mulierum furor & inſania IX.33
Argonautarum poſteri Minyæ, à Lemno electi, à Lacedemoniis recepti, & circa vtroſque acta IV.145 *&c.*
Ariantes rex Scytharum IV.81
Ariazus Gergis pater VII.82
Ariabignes, Darii filius, præfectus claſſi Xerxis VII.97.VIII.89. Xerxis frater VIII. 89. eius interitus *ibid.*
Ariaramnis Perſæ interitus VIII.90
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III.9
Aridius Nerbalus dux in claſſe Xerxis VII.98
Aridolis Alabandenſiũ tyrannus VII.195
Ariena Alyattis filia I.74
Aſtyagi nubi fœderis cauſſa ſeruãdi *ib.*
arieres Thebanis Ægyptiis ſacri II.42
Arii pop. III.93
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII.65
Arii olim dicti Medi VII.62
arima Scythæ vnum vocant IV.27
Arimaſpi III.116
viri vnoculi III,116 IV,27
qui & vbi III,116.IV,13
Arimaſpei verſus IV.14
Ariomardus, Artyphii germanus, Caſpiorum dux VII.67
Ariomardæ, Darii & Parmyis filiæ VII.78
dux Moſchorum & Tibarenorum *ibi.*
Arion Methymnæus, citharœdus I.23
primus docuit dithyrambum *ibid.*
de delphino inſidente Arione I.24
eius donarium apud Tænarum I.24
Ariphron Xanthippi pater VI,131.136. VIII.131
Aripithes rex Scytharum IV.78
eius interitus *ibid.*
Arisba Methymnæis ſubiecta I.151
Ariſtagoras Cumæus IV.138
Ariſtagoras Cyzicenus IV.138
Ariſtagoras, Molpagoræ filius, Hiſtiæi gener, ac conſobrinus V.30
Mileti procurator *ibi.*
à Naxiis exulibus ſollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V.36.37
circa eum & Naxios acta V.33.49
manifeſto à Dario deficit V.37
ſtonomiam inſtituit, & tyrannos euertit, quaſi ipſe alienus à tyrannide V.37.38
Spartam miſſus ad ſocietatem comparandam V.38. & eius cum Cleomene acta V.49.50.51
Sparta fruſtra excedit V.51
Athenas venit, eoſque ad belli ſocietatem inducit V.97
Pæones ad defectionẽ ſollicitat V.98
expeditio eius contra Sardis V.99.100 VII.8
turbis tantis commotis, conſilii inopia laborat V.124
eius interitus V.126
Ariſtagoras Heraclidis filius Cumæus captus V.37 dimiſſus *ib.*
Ariſtagoras Hegeſiſtrati pater IX.89
Ariſteas Adimanti filius VII.137
Ariſteas Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius IV, 13. 15 *vbi* de eius præſtigiis.
eius ſtatua IV.15
Ariſtides Lyſimachi filius VIII.79.95
Athenienſis, in exilium à populo electus VIII.79
Themiſtocli haud amicus VIII.79
ſimultatem miſſam facit pro bono cõmuni patriæ *ibi.*
vir optimus Athenienſium atque iuſtiſſimus *ibid.*
nũcium affert Græcis, eos vndique ad Salaminem circũuentos VIII.79.81
Perſas multos interficit VIII.95
dux Athenienſiũ ad Platæas IX.28
Ariſtocrates, Caſambi pater VI.73
Ariſtocyprus, Soliorum rex VI.113
eius interitus *ibid.*
Ariſtodemus rex Laced. IV.147.VIII.131
eius interitus VI.52
Ariſtodemus Spartiata à Leonida remiſſus emanet è prœlio VII.229.230
fugax dictus, & probro notatus VII,231
infamiam in pugna ad Platæas delet VII.231. IX. 70. in quã occumbens honore defunctorum caret ob detractores IX.70
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius VII.204
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus I.158
oraculum vt reſcribit I.159
Ariſtogiton & Harmodius Gephyræi, interfectores Hipparchi V.55
Ariſtolaidis filius Lycurgus I.59
Ariſtomachus Cleodæi filius VI.52.VII.204.VIII.131
Ariſton Byzantius IV.138
Ariſton rex Spartæ I.67.VI.6
circa eius vxores duas & tertiam acta VI.61.62.63
quo commento ab amico Agero vxorem abduxit VI.62

eius dictum super filio nato Demarato VI.63
eius vxor ex heroe Astrobaco grauida VI,69
Aristonice Pythia VII,140
Aristonymus Clisthenis pater VI,126
Aristophanes,Cobonis pater VI.65
Aristophilides Tarétinorum rex III,136
Arizanti Medorum gens I.101
arma sacra sponte extra templũ Delphicum apparent VIII.37
Armenii cum Xerxe militantes VII.73
eorum armatura & dux *ibid.*
Armenii pecuarii I.194.V.49
Armenus mons I,72
Arpoxais Targitai apud Scythas filij IV.5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Arsames, (vel potius Arsaces)pater Hystaspis I.209.VII.11
Arsames Darii filij & Artystonæ Cyri filiæ,dux Arabũ & Æthiopũ VII.69
Arsamenes Darii filius,Vtiorum & Mycorum dux VII.68
artaba,mensura Persica I.192
Artabanus Hystaspis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV.83
bellum contra Scythas Dario dissuadet IV.83
eius oratio qua Xerxi dissuadet bellũ Græcis inferre VII.10.11
ei⁹ mirũ in solo regio somniũ VII.17 18
eius de Xerxis expeditione, & copiis cumque Xerxe colloquiũ VII,46, 47.48 *&c.*
Susa à Xerxe remissus, cõmisso regno VII.52.53
Artabanus Artiphii pater VII.66
Artabanus Bagasacis pater VII.76
Artabates Pharnazatris pater VII.65
Artabazus Pharnacis fil. Choraſmiorum & Parthorum dux VII. 66. VIII,126
cũ Mardonio remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obsidet VIII.127
Olynthum capit VIII.12
ad Potidæam maris æstu & restagnatione male affligitur VIII.129
dissuasor relinquendi in Græcia Mardonit & pugnæ contra Græcos à Mardonio suscipiendæ IX.60.65
eius fuga, defuncto Mardonio IX,65 *& seq.*
fuga quomodo per Thessaliam sit elapsus IX,88
Artace vrbs IV.14.incensa VI.3
Artachæus Atteĩ fil. VII,21
Artachæus,Horasspis pater VII,63
Artachæus Artayntæ pater VII,130
Artachees fossę apud Acanthum faciendæ præfectus VII, 117
eius statura *ibid.*
interitus & funus *ibid.*
ei sacrificant Acanthii ex oraculo *ib.*
Artachæus Artayntæ pater VII 130
Artæus Artachæi pater VII,21
Artæus Azanis pater VII.66
Artæi olim,iidem qui Persæ VII.61
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V.25.30.73
solicitatur ab Aristagora ad reducendos Naxiorum exules V.131
vna contra Ionas delectus imperator, res quę gestæ V.25
eius ad Aristagoram dictum VI.1
Artaphernes, Artaphernis filius,contra Athenas & Eretriam missus VI. 94
idem Datis ad Marathonem collega, VII.74
dux Lydorum & Mysorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis VII.106 VII.151
quid nomen significet VI.98
Artayctes, Cherasmis fil. dux Macronũ & Mosynœcorum VII.79
Sesti præses *ibid.*& IX.115
eius facinora nefaria VII,33. IX.115
obsidetur Sesti IX.115
capitur à Græcis IX.118
suspenditur ab Athenienſibus VII.33 (IX.119
Artayctæ filius corã patre saxis obrutus
Artayntes Artachæi fil.dux classis à Xerxe relictæ VIII.130 eius fuga IX.101
probis impetitus à Masiste,contra eum stringit acinacem IX.106
Artaynta, Masistæ filia,Dario filio à Xerxe collocata IX.107
eadem tamẽ amasia Xerxis IX.107.108
Arteatæ Persarum genus I.125
Artembares vir inter Medos clarus I,114. 115.116
Artembares auus paternus Artayctæ IX,12.instruit Persas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem sibi eligere liceat *ibid.*
Artemisia contra Græcos expeditionem sequuta VII.99
eius genus & animi præstantia, virilitas *ibid.*
eius imperium *ibid.*
eius naues post Sidonias illustriss. *ibi.*
sententiæ inter socios optimæ *ibi.*
consilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68
eius facinus in pugna nauali VIII,87,88
eam insequitur Aminias Palleneus, & vt seruata VIII,93
præmium propositum ei qui viuã cepisset,& quantum *ibi.*
in consilium à Xerxe adhibita separatim VIII,101,102
deducit liberos regios VIII,103
Artemisium IV.35,VII,175
Artimpasa, Venus Scythice IV,59
Artiscus amnis IV.92
Artobazanes,Darii filius cũ Xerxe fratre de regno contendit frustra VII.2,3
Artochmes Darii gener VII.73
Artontes,Bagæi pater III,128
Artontes, Mardonii filius IX.83
Artoxerxes quid signif. VI,98
Artybius vir inter Persas eximius V,108
equus ipsius bellicosus V,111
Artyphius filius Artabani VI,66
Artyphius Ariomardi germanus VII.67
Artystona Cyri filia III,88,VII.69
arura quid apud Ægypt. II.168
Aryandes Ægypti prætor eiusque interitus IV,166
Aryandicum argentum IV,166
Asbystæ Libyes IV.170
Ascalon Palæstinæ vrbs I.105
aschy,liquoris genus IV,23
Asia,Promethei vxor IV.45
Asiæ magnitudo descripta qualis & quãta IV.37,38.39.40
vnde nomen acceperit IV.45
peruestigata à Dario IV.14
Lybiæ par, præter eam quæ ad solem orientem *ibidem.*
India tenus habitatur IV.40
Asiæ termini II.17
Asiam Persæ putant sibi necessitudine coniunctam I.4
Asiæ superioris imperio quamdiu potiti Assyrii I.95
Asia subacta à Phraorte I,102
Asiæ imperiũ amittunt Medi,eoq. Scythæ potiuntur I.104. 105. idque quando Medi recuperarunt I.106
Asiæ quædam planities III.117
Asias tribus,Sardibus sic vocata IV.45
Asina ciuitas VIII.73
asini Armeniorum in nauigiis Babylonẽ commeantium I.194
asini in Scythia nonnulli IV.28.29
asinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV.129. asini cornibus præditi vbi IV.191. asini nunquam bibentes vbi IV.192
asinarii cum matre Demarati concubitus falso sparsus VI.68.69
Asius Cotyis filius IV.45
Asmach,quid II,30
Asonides nauarchus VII.181
Asopii pop. IX.15
Asopus amnis VI.108.VII.200.IX.15.29
Asopodorus Timandri filius IX.68
Aspathines è Persarũ primoribus III.70
in femore percussus à mago III.78
asphaltus Babylonica I.179
asphaltus vbi è puteo hauritur VI.120
Assa vrbs VII.123
Asseſius,& Asseſia Minerua I.19
Assyria II.17.IV.39.eius siccitas I.93
oppida habet magna & celeberr. I.178
Assyrii à Græcis dicti Syrii VII. 63. quandiu Asiæ superioris imperio potiti I.95. ab iis Medi deficiunt *ibi.*eosque subigunt I.106.eorũ bellũ cũ Phraorte I.102. cum Cyaxare I.103
eorum arma in exercitu Xerxis VII.62
eos aggreditur Cyrus I.177.*&c.*
Astacus Melanippi pater V.67
Aster,Anchimolii pater V.63
Astrobaci herois conditorium VI.69
Astyages,Medorum rex I.46.73.107
auus maternus Cyri I.34.acerbe imperat Medis I.123.magos cruci figit I. 128 à Cyro bello victus & captus I. 75.128. *&c.* Arienam vxorem ducit I.74. eius somnia I. 107.108 gesta cum filia Mãdane *ibi.*Harpago filiũ comedendũ proponit I.119
Astyagis & Crœsi affinitas vnde I.73
Asychis rex Ægyptiorum II.136
res ab eo gestæ & pyramis eius *ibid.*
asylum Herculis II.113
Atarbechis vrbs II.41
Atarnes vrbs VII.2
Atarnitis regio VI.28.29
Atarneus ager I.160.VIII.106
Atarnes fluuius IV.49
Atarnes,Hystaspis filius VII.224
Athamas Æoli filius inito cũ Ino cõsilio,necé Phrixo machinatur VII.197
Athenades Thrachinius VII. 213
Athenagoras,legatus Samius IX.89
Athenæ, Ionicarum vrbium sola quondam insignis I.143, laudatæ ab Homero H.28
oppressæ tyrãnide à Pisistrato I. 59.60
tyranni de liberatæ V.55.*&c.*64.65
captæ à Xerxe VIII.51
iterũ à Mardonio captę&incẽsæ IX.313
Athenarum arx occupata à Cleomene V.2.incensa à Persis VIII.53
Athenienſium origo vetustiſſ. VII.161
eorum diuersis temporib. diuersæ appellationes VIII.44
in Ionico genere præcellunt I.56 &
Iones appellitari nolebant I.143
Ionib.auxiliãtur aduersus Persas V.97
Iones ab illis deseruntur V.103
inter Græcos sapientia primi I.60
eorum prudentia in bello Xerx.VIII. 3.IX.27
eorum virtus in prœlio IX.70.101
Laus fortitudinis ad Marathonem VI. 112.113.IX.27
Athenienſ. trecentorum virtus IX.21
Athen. Græciæ liberatores, & regis expulsores VII.129
nautici necessitate facti VII.144
eorum vires è nauibus quantę VIII.61
Athenienſib.leges à Solone cond.I.29
eorum vxores vxorem & liberos Lycidæ lapidib. obruerunt, post obrutum à suis maritis Lycidam IX. 5
earum vestis mutatio V.87
Athe.vxores à Pelasgis captæ VII.138
Athenienſium prytaneum I.146
quando tribuũ apud eos nomina fuerint immutata V.69
Athenienſium panegyries VI.11
nunquam solũ mutarunt I.56,VII.161
eorum cum Mitylenæis pugna V.94
reditus metallici ex Laureo VII.144
sub tyrannis infirmi V.68 91
Græcorum præstantiſſ. I.56
periti in oppugnandis muris IX,69
Tegeatis præstantiores VIII.27.28
cum Æginetis gesta V,48 *&c.* VI.49. *&c.*87.VII.145
in Athenienſ. & Æginetarum præsidio mare

mare contra Xerxem VII.205
Athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas VIII.93
Græcorum præſtantiſſ. pugna nauali ad Euboeam VIII 17
eorum prœlium cum finitimis apud Eleuſinem I.30.
contra Peloponnenſes egrediuntur V.74 *&c.*
eorum cõtra Caryſtios bellum IX.104
Seſtum obſident IX.113
vrbem ſuam deſerũt bello contra Xerxem VIII.41
Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem, & Dario terram & aquam promittunt legati V.73
Sardis inuadunt VII.18
apud Darium inſimulati VI.94 & contra eos expeditio ſumpta VI.94
in Salaminẽ quomodo trãſierint IX.6
Athenienſiũ legatio Spartã miſſa IX.7
Attica oppreſſa à Piſiſtrato I.59
Atticam quater ingreſſi Dores V.76
Atticæ magnam partem vaſtant Perſę VI.102.
Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus VI.139
Attica regio non equitabilis IX.13
Atticæ gẽs, Pelaſgica, in Helleneſ trãſiens, linguã Pelaſgorũ perdidit I.57
Atticus medimnus I.192. medimnus farinæ, *non adiecto vocab.* Atticus VI. 57
Atticarum mulierum cædes VI.138
Athos mons VI.44. VII.21
eius deſcriptio VII.22
circa Athon iactura claſſis Perſicæ VI, 44.95. VII.21
effoſſus à Perſarũ copiis VII.21. *&c.* 122
Athres fluuius IV.49
Athribitana plaga II.166
Atlas fluuius IV.49
Atlas mons IV.184
eius deſcriptio *ibid.*
Atlantes homines innominati eorumque deſcriptio IV.184. vnde dicti *ibid.*
Atlanticum mare I.203
Atoſſa, Cambyſis ſoror & Smerdis, eadẽ Cambyſis vxor & magi, poſt Darii III.68.88
eius vlcus in mamilla à Democede ſanatum III.133.134
potentia eius apud Darium VII.3
Atramyttium vrbs VII.42
Atrayntes, Itramitis filius. VII.67
Attaginus Mardonium conuiuio excipit Thebis IX.15
eum ſibi dedi volunt Græci victores IX.85. ipſe profugit IX 87
Attica, *vide poſt* Athenæ *&* Athenienſes.
Atys Cręſi filius, adoleſcens eximius I. 34.35
eius interitus I.43
Atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I.7.94. VII.74
AVcuatæ Scytharum genus IV.6
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi iugis fluentes IV.49
auri maiorem partem quomodo Indi ſibi comparent à formicis III.102.103. 104.105
auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis III.116
auri ramenta è Tmolo I.93
auri ramenta è quodam lacu vt virgines è limo extrahant IV.195
auri immẽſa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I.14
ex auro & argẽto vbi primum percuſſi nummi I 94
auri creber vſus, in armis & ornatu equorum apud Maſſagetas I.215
auro & argento conſtrati lecti, tentoriaque referta in exercitu Perſ. Mardonii IX.79
auro oneratus Alcmæon VI.125
aurum ſacrum Scytharum IV.7
auro merces vt commutant Carthaginenſes cum Libybus IV.196
autũ vili mercantur Æginetæ à ſeruis Laced. IX.79
auri theſauriſmus regum Perſ. III.96
aureus tripes apud Delphos IX.80
aurea phiala in balteo Herculis IV.10
aurei crateres & Phialæ, & alia vaſa potoria *&c.* Perſarum in exercitu Mardonii X.19
aurea pocula oblata ſibi Cleomenes recuſat accipere III.148
aureum aratrum, iugũ, ſecuris, & phiala, cælo delapſa in Scythiam IV.5
aureæ compedes Democedi donatæ III.130
aureę compedes apud Æthiopes III.23
aurea metalla IX.74
aurea platanus ac vitis VII.27
auroſa arena, quæ à formicis egeritur III.102
aures hominibus magis incredulę quam oculi I.8
aures ignominiæ cauſſæ pręciſæ II.162 III.69.118
aures ſibi præcidit Zopyrus III.154
in auribus animum habitare VII.39
AVſchiſæ Libyes IV.171.
AVſes IV.180
aratores IV.191
auſter pluuioſiſſimus ventus II.25
Pſyllos contra ſe bellãtes arena obruit IV.173
Autefion Tiſameni fil. IV.147. VI.52
Autodicus Cleadis pater IX.84
AVtomoli qui II.30
Autonous & Phylacus heroes, eorumque fana VIII.59
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V.82.83
Axius fluuius VII.123
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII.66
Aziris, à Cyrenæis habitata IV.161
Aziriſtus inſula IV.155
Azotos, Syrię vrbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II.157

B.

BAbylon vrbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I.178
eius ſitus & magnitudo *ibid.*
eius cenetum portæ I.179
vt extructa I.179.180.181. *&c.* vbi eius deſcriptio.
primo capta à Cyro I.191
eius potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I.192
eius principatus ſiue ſatrapia longe maxima I.192
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III.158
eius muri & portæ deiectæ III.159
Babyloniorum leges I.196.198.199
eorum amictus & cultus I.195
eorum nauigia I.194
ſepulchra & luctus funebres I.198
cũ mulierib. fœdus miſcẽdi mos I.199
eorũ tres tribus nullo alio niſi piſcib⁹ victitant I.200
à Babyloniis Græci q̃ acceperint II.309
eorum cura erga ægrotos I.197
eorum ablutio poſt coitum I.198
eorum fœdus cum Cręſo initum I.77
eorum cũ Cyro conflictus & fuga I.190
eorũ rebellio ſub Dario adque bellũ apparatus I I. 150. obſidentur diu, III.151. &c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne rẽ frumentariam obſeſſorum abſumant III.151
eorũ tria millia patibulis affixa III.159
Babylonis reginæ duæ inſignes I.184.185
Babylonicarum virginum auctio I.196
Babylonicæ regionis feracitas I.193
Babylonicum talentũ quid valeat III.89
Bacchus, Ægypt. Oſiris II.42
eius feſtũ, ſacra, phalli I.150. II.48.49
Bacchanalia Scythæ cur improbẽt IV.79
bacchantium vox VIII.65
Bacchica & Orphica II.81. IV.79
Bacchiadæ apud Corinthios V.92
Bacidis oraculum VIII.20.77.96
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII.64
eorum equites *ibid.* 86
Bactriana natio I.153. III.92
Badres Paſargades nauticis copiis dux contra Barcæos IV.167
Badres Hyſtanis filius, Cabeleum & Milyarum dux VII.77
Bagæus, Artontis filius, ad Oroetem interimendum delectus III.128
Bagæus Mardontis pater VII.80
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII.76
balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV.10
barba prolixa naſcẽs ſacrificæ ſeu antiſtitæ Mineruæ, res ominoſa I.175. VIII.104
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I.60
barbaros, potius quam Græcos in mortuum ſæuire decere IX.78
barbarorum vociferatio in pugna IX. 58
Barce oppid. III.91
eius origo & conditores IV.160
obſeſſa à Perſis IV.200
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III.13
interficiunt Arceſilaum IV.164.167
circa eos & Perſas acta IV.201. *&c.*
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV.202.203
ad Dariũ tranſportati, vicum Bactrianę regionis incolũt cui quoque Barce nomen IV.204
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenẽ vult diripi, cui obſtat Amaſis IV.203
baris nauigii nomen II.96
Baſilides Herodoti cuiuſdam pater VIII. 131
baſſaria, feræ quædam IV.192
batrachomyomachia Homeri II.24
battus Libyca lingua rex IV.155
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV.150.155
eius vitium linguæ, IV.155
vnde dictus ſit Battus IV.155. quot annos regnauit IV.159
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV.161
Battus tertius felix appellatus IV.159
Battiadæ inter ceteros Barceos cur non direpti IV.205
beatus ante obitũ nemo appellãdus I.32
beatus ex viuentibus nemo I.86
Beatorum inſula, regio ſic dicta III.26
beccos, panẽ Phryges vocant, eaque prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II.2
bellariis multis vtuntur Perſæ I.133
è bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces V.6
Belus Nini pater I.7
Belus Cephei pater VII.61
Belides portæ Babylonis III.155.158
benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII.85. honoresq; conſequuntur III.154
benemeriti ſeu benefici Spartiatarũ I.76
Bermius mons VIII.138
Beſſi vaticinantes VII.111
beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II.65. *&c.*
Bias Prienæus, I.27
eius ſalubertimum conſilium Ionibus datum I.170.
Bias Melampodis frater IX.31.
bibli olim de pellibus V.58
Biſaltes, Apollophanis filius, Abydenus VI.26
Biſaltia regio VII.115

Biſaltеorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII.116.
Biſanthe vrbs in Helleſponto VII.137
Biſtones pop. Thraciæ VII.110
Biſtonis lacus VII.109
Bitonis & Cleobis hiſtoria I.31
Bithyni à Crœſo ſubacti I.28
Bithyni, Thraces in Aſia dicti VII.75
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII. 129
Bœotia II.49.V.57
Bœoti ad Thermopylas VII.202
OEnoen & Hyſias occupant V.74
Chalcidenſibus auxiliantur contra Athen. V.77
ſed infeliciter *ibid.*
cum Medis vniuerſi ſentientes VIII, 34
eorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes IX.67
Boges præfect. Eionis VII.113
Xerxi fidelissimus VII.107
in rogum ſe coniicit VII.107
Bolbitinum oſtium II.17
Boliſſus, loci nomen H.23.24
bonis hominibus vſuuenit vt malos habeant ſeruos VIII.68
Boreas Athenienſium gener VII.189
ab iis contra Xerxem inuocatus VII. 189
eius vxor Orithyia *ibid.*
eius delubrum *ibidem*
Boryſthenes fluuius IV.25.47
eius deſcriptio IV.53
Boryſthenitæ IV.18.53
eorum emporium IV.17
boryes feræ vbi gignantur IV.192
boues mares Ægyptii immolant, feminæ ſacræ ſunt II.8.41
boues immolandos vt explorent Ægyptii II.38
boum ſepulturæ apud Ægyptios II.41
bos lignea inaurata Mycerini filiæ ſepulcrum II.129
bos apud Cyrenæos etiam ſacra propter Iſidem IV.186
bobus vbi cornua non ſuccreſcant IV.29
boues præpoſtere paſcentes, cornua inflexa anterius habentes IV. 182
boues agreſtes prægrandibus cornibus VII.126
Boſporus Cimmerius IV.12.100
Boſporus Thracius à Dario pōte iunctus IV.83.85.86.*vbi &* eius dimenſio.
Bottiæi, populus VII.185.VIII.127
Bottiæis terra ſiue Bottiæicus ager VII. 123.127
Branchidæ, populus, vbi oraculum Apollinis I.46.42.157
Brauron Athenienſium IV.145.VI.138
Briantica regio, ante Galaica VII.108
Brongus fl. IV.49
Brunduſium vrbs IV.99
Bryges, qui poſtea dicti Phryges VII.73
Brygi, populus VII.85
bubali IV.192
Bubares Perſa, Megabyzi filius V.21. VII.21.VIII.136
Bubaſtis vrbs II.59.137.156
Bubaſtis Ægyptiace, Diana II.137.156
Bubaſtiana plaga II 166
Bucolicum oſtium Nili effoſſum II.17
Budii, Medorum gens I.101
Budini populus IV.21.108
eorum mores *&c.* IV.108
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII. 134
offert ſe ſponte ad Talthybii iram placandam, vna cum Sperthie: & eorum acta VII.134.135.136.137
Bura Achæorum opp. I.145
Buſæ, Medorum gens I.101
Buſiris vrbs II.59.61.
Buſiritana plaga II.165
Butus (*vel potius* Buto) vrbs Ægypti, vbi oraculum Latonæ II.59.63.155
Byblesia I.174
bylus Ægyptiorum eiusque deſcriptio II.92
Byzantium ab Ionibus ſubactum V.103
Byzantii ab Otane capti V.26

C

CAbales gens Libyæ IV.171
Cabalii, populus III.90
Cabelees Meones, qui & Laſonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII.77
Cabirorum ſacra II.51
eorum templum Cambyſes profanat III.37
Cadmus Agenoris fil. IV.147.V.59
Semeles pater II 45
Theram appellit IV.47
venit in Bœotiam II.49
Cadmei I.146
Pelaſgos eiiciunt I.56
Cadmei ab Argiuis eiecti V 57.61
in eos expeditio Athenienſium IX.27
Cadmeæ litteræ V.59
Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit I.166
Cadmus Cous, Scythis filius, homo iuſtitiæ amantiſſ. VII.163.164
Cadytis, magna Syriæ vel Palæſtinæ vrbs II.159.III.5
à Neco rege occupata *ibid.*
vrbs non minor quàm Sardis III.5
Caicus ager qui erat Myſorum VI.28
Caicus fluuius VII.42
Caira veſtis V.88
Calantiæ Indi III.97.*vide* Callatiæ.
calaſiris veſtis nomen II.81
Calaſiries Ægyptii pugnatores II. 164. IX.31
ſoli arti militari operam dant, II.166. 168.*vbi & alia*
Calaſirium plagæ II.166
Calchas VII.91
calculorum ludus inuentus à Lydis I 94
Callatebus vrbs VII.31
Callatiæ, Indi parentibus veſcuntur. III. 38. *at cap.* 97. *vocantur* Calantiæ
Calliæ Phenippi filii odium in tyrannos VI.121
ſolus bona Piſiſtrati Athenis eiecti auſus emere *ibid. vbi alia de eodem* 122
filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæque deligat VI.122
Callias Eleus Iamideorum vaticinus V. 44.45
Callias Hipponici filius VII.151
Calliades ſummum Athenis magiſtratum gerit VIII 51
Callicrates eiuſque virtus & moribundi dictum IX.71
eius ſepulcrum apud Lacedæmonios IX.84
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI.109
eius virtus & interitus VI.114
Callipidę populus Scythiæ: idem & Græcoſcythæ IV.17
Callipolitani pop. VII.154
Calliſta inſula IV.147
calui populi ab ipſo natali, itidemque feminæ caluæ IV.23
calui pauciſſimi apud Ægyptios, & cur III.12
caluitiem quid impediat III.12
Calydnii pop. VII.99
Calyndenſium nauis demerſa VIII.87
Calyndici montes I.172
Camarina quondam Syracuſanorum VII.154
euerſa à Gelone VII.156
Cambyſes Cyri pater I.46.107.112.207 VII.11
ei in matrimonium tradita filia Aſtyagis I.107
Cambyſes rex Pers. Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius I.208.II.1.III. 2.eius genus ſibi vendicant Ægyptii III.2
regnum Cyri ſuſcipit II.1
eius in Ægyptios expeditio *ibidem &* III.1. *&c.* quidque eum præcipue mouerit ad hanc expeditionem III.1. 2.3.4
Ægypto potitur I.188.III.7 *&c.*
cum Arabum rege fœdus init III.7.9
ei dedeſit ſe Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III.13
triplex mouet bellum III.17
exploratores mittit ad Æthiopas III. 20
temeraria & infelix expeditio in Æthiopas III.25
iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum incendere III.25
Cambyſis inſania III. 25.29.30.33.34 38
Apim Deum vulnerat lethaliter III. 29
fratrem occidi curat ex falſo ſomnio III.30.61
ſororem, eandemque vxorem, interficit, III.31.32
morbo ſacro laborat ab ipſis natalibus III.33
eius vinolentia, & inde ſcelera III.34 35
religionis deriſor III.37
eius fatum, & imprecationes in ſe III. 64.65
eius interitus III.66
cur Dominus à Perſis appelletur III 89.
Cameirus ciuitas I.144
cameli I.80.III.103.VII.86
cameli Indorum *ibi.*
id animal non ſolent inuadere leones VII.125
camelos timent equi I.80
Camicus oppidum, eiuſque obſeſſio VII. 169.170
caminus poematum Homeri H.32
Campſa vrbs VII.123
canales coriacei miræ longitudinis III.9
Canaſtræum promontorium VII.122
Candaules Myrſi filius, Sardium tyrannus I.7
Myrſilus à Græcis cognominatus *ibi.*
vxorem ſuam conſpici nudam à Gyge vult I.8.9.10
vxoris & Gygis conſilio & dolo interimitur I.11.12
Candaules alius Damaſithymi pater VII, 98
Canes mons VII.42
canes cuſtodes domus H.22
canes Indici I.192
Canobus II.98
Canobicum Nili oſtium II.17.113.179
caput nullam futuram habens IX.182
è capitibus inimicorum cæſorum potant Scythæ IV.65
capita animantium non degustant Ægyptii II.39
capita Ægyptiorum cur firma, Perſarum vero fragilia III.12
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita IX.38
Cappadociæ fertilitas I.73
Cappadoces à Græcis Syri nominati I. 72.V.49.VII.72
Cappadocibus bellum infert Crœſus I.73
Capras Mendeſii cur non mactent II.42 46
Caprarii in honore apud Mendeſios II.
Capripedes homines IV.25
Capreæ & bubali apud Libyas IV.192
Captiuorum immolatio apud Scythas

IV.62 & apud Tauros IV.103
Car fratres habuit Lydum & Mysum I, 171
Caria, pars Ianiæ I.142
à Persis capitur VI.25
Cares olim Leleges, eorumque status antiquus I,171
eorum tria inuenta I,171
aiunt se aborigines I.171
à Crœso subacti I.28
subacti & ab Harpago I,174
quidam Ægyptum incolentes II. 61 152.154 III.11
eorum à Persis defectio & pugnæ V. 117.118.119.120
naues & armatura in Xerxis exercitu VII 93
Caricarum mulierum factum contra maritos I.146
Carius Iuppiter I.171.V.66
Carcinitis vrbs IV.55.99
Cardamyla Laconica VIII,73
Cardia vrbs VI.33.VII,58.IX.114
Carina vrbs VII.42
Carinus Euęneti pater VII,173
Carnia festa VIII.106
Carpathium mare III.45
Carpis fluuius IV.49
Carthaginenſium bellum cum Phocenſibus I.166
iis vult bellum inferre Cambyses, ſed omittit III.17.19
colunt imaginem Amilcaris VII.167
Caryſtus opp. IV.33.obſeſſa VI,99
Caryſtii ſe dedunt Perſis VI,69
pecuniam dant Themiſtocli exigenti VIII.112
contra Athen. bellum gerunt IX.104
eorum ager vaſtatur VIII.121
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis VI,73
caſia vbi & quomodo naſcatur & metatur III.110
Caſius mons II.6.158.III,5
Caſmena oppidum VII.155
Caſpatyrus vrbs III.102.IV.44
Caſpii III.92.93
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67
eorum equites VII.86
Caſpium mare I,202,203
Caſſandane Cyri vxor, mater Cambyſis II.1.III.2.
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* III.115
Caſſiterides inſulæ III.115
Caſtalia loci nomen VIII.39
Caſthanæa vrbs VII.183.188
Caſtor & Pollux Tyndaridæ II.43
excepti ab Euphorione domo VI.127
caſtores in quo lacu capiantur IV.109
eorum teſticuli morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Caſtra Tyriorum, locus ſic dictus, II.112
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154
Caſtrobius, Ariſteæ pater IV.13
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupa II.17
Cataractes amnis Mæandro par VII. 26
Catiari & Traſpies, Scytharum genus IV.6
Caucaſus mons I.203.204.III 97
Caucones pop. I.147.IV.148
Caunus ab Harpago capta I.176
ad Ionas deficit V.103
Caunii eorumque genus & mores I,172
Cayſter fl. V.100
Cebreniorum origo H.20
Cecrops rex VIII.44
vnde Cecropidæ dicti Athenienſes *ibi.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV.35
Celænæ, vbi Mæandri fontes VII.26
Celees ſocius Doriei V.46
Celtæ populus I.33
omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum IV.49
Centum appellatæ inſulæ I.151
Coes VIII.76
Cephenes olim, qui Perſæ VII.61
Cepheus Andromedæ pater VII. 61, 150
Cepheus Beli fil. VII,61
Cephiſſus Thyæ pater VII.178
Cephiſſus amnis VIII.33
Ceraunius ſinus I.174
Cercaſorum vrbs II.15.17.97
Cercopes Homeri H.24
Cercopum hedræ VII.216
Ceres, Ægyptiace Iſis II.156
cum Cerere alea ludit Rhampſinitus rex II,122
Ceres & Bacchus inferorum principes II.123
Cereris templum in Scynthia IV.53
Cereris Eleuſiniæ templum IX.61.96 100. & lucus IX.64
Amphictyonidis templum VII.200
Achæiæ templum & origia VI.62
Cereris legiferæ ſacra VI.16
Cereris & Proſerpinę ſolennia VIII. 65
cerui in Libya nulli IV,192
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV.142 ab Otane capti V.26
Chalcidenſes oram Atticam populantur V. 74. Olynthum obtinent VIII. 127. illis opem ferunt Mileſii V.99
Chalcidicum genus VII.185
Chaldæi VII.63
Chaldæi inter Aſſyrios VII.63
Chaldæi ſacerdotes I,181.183
Chaleſtra vrbs VII.123
Chalybes à Crœſo ſubacti I.28
champſæ crocodili dicti II.69
Charadra oppidum VII,33
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II.35.IV.135
Charilus EVnomi filius VIII.131
Charopinus Ariſtagoræ frater V.99
Chemmis inſula, II.156
Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ II.91
Chemmitæ II.91
Chemmitana plaga II.165
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampſiniti ſucceſſor II.124
eius geſta, pytamides II.124.125.126
Cephrenis regis Ægypti tyrannis, & pytamis II.127.128
Cheraſmis Perſa VIII.78
Cherſis Gorti pater VII.98
Cherſis Oneſili pater V.104
Cherſoneſi vrbes ſubactæ & euerſæ à Phœnicibus VI.33
Cherſoneſi tyrannus Miltiades VI.34
Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit VI.140
Cherſoneſus trachea, id eſt, aſpera IV. 99
Cherſonitæ portas Seſti Athenienſibus aperiunt IX.117
Cherſonitarum primores in vincula cõiecti à Miltiade, & quo aſtu capti VI.39
Chidori fluuii aqua copiis Xerxis deficit VII.127 eius origo VII.24
Chilei viri Tegeatæ conſilium IX.9
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. VII,235
eius conſilium Hippocrati datum I. 59
Chilo Demarmemi filius VI.65
Chius Ionum ciuitas I.142.II.178
à Perſis capta VI.31
Chii ſoli Mileſiis contra Lydos opem ferunt I.18
Chiorum tyrannus Strattis VIII. 123
eorum lingua I.142
vt Atarneum obtinuerint I.160
eorum clades VI. 15.16.26. & prodigia quæ præceſſerunt VI.27
Choaſpes fluuius I.188.I.49 52
eius aquam ſolam rex potat I.188
chœnix menſura VI.57
Chœreatæ (*q.d. porcales*) tribus Sicyonia V.68
Chœreatæ nomen loci VI.101
Chœrus Micythi pater VII.170
Choraſmii populus III.93
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.66
Chromius Argiuus I.82
Cicones gens Thraciæ VII.59.108.110
Cilices II.28.72.V.49.52
eorum armatura VII.91
eorum tributum III.90
Cilicia II.17.34
Ciliciæ perfectura IX.106
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII.91
Cilla, Æolum ciuitas I.49
Cimmerii I.6.15.16.103.IV.1.11.12
Cimmerius Boſphorus IV.12.28.100
Cimmeria portoria IV.12.45
Cimmerii muri IV.12
Cimo Miltiadæ pater VI.34.39
Cimon Steſagoræ pater VI.38
Cimon, Miltiadis filius VII. 107 mulctã patri impoſitam exoluit VI.136
Cineas rex Theſſal. V.63
cinnamomum vbi gignatur, & quomodo colligatur III.111
Cinyps fluuius IV.175
Cinyps tellus Libyæ fertilis. fluuio cognominis IV.198
circumciſio Ægyptiorum II.36, & aliorũ quorundam populorum II.104
Ciſſii in exercitu Xerxis militantes VII. 62
eorum dux & eorum armatura *ibid.*
eorum equitatus VII.86
eorum tributum III.91
Ciſſia terra V.49.52
Ciſſiæ portæ Babylonis III.155.158
coitus in templis II.64
Cithæronis radices IX.19.25
Cius Myſia capitur V.122
Cius fluuius IV.49
Claues Cypri, promontorium dictum V. 108
Clazomenæ Ionum ciuitas I.142. II.178
hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I.16
capitur ab Artapherne & Otane V. 123
eorum theſaurus I.51
Cleades Autodici filius IX 84
Cleanax Argiuus H.1.2
Cleander vates, genere Phigaſeus VI.83
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII.155
Cleander Patareus Celæ tyrannus VII. 154
Cleobis & Bitonis hiſtoria I.31
Cleodæus Hylli filius VI.52. VII. 204. VIII.131
Cleombrotus & Leonides gemini V.42, 1.VIII. 71 Anaxandridæ filius *ibid.* & IX.10
Cleomenes Anaxandridæ filius V.42.64 VII.148
inops mentis V.42
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, ſed propter genus V, 39
auro non corrumpi poteſt à Mædrio, ideoque virorum iuſtiſs. audit III. 148
diſcordia inter illum & Demaratum VI.51.61.73.74
Cliſthenem Athenis eiicit V.70.72
eius cum Ariſtagora acta V.49.50.51

inter Cleomenem & Argiuos acta VI. 76.77.78.79.80
proficiscitur contra Pisistratidas V. 64
Achæum se esse ait, non Dorem V, 72
profugit Sparta & Arcadas solicitat contra Spartanos VI.74
aduersus Athenienses bellum gerit V, 74.75
ad insaniam redactus V,75.84
eius interitus V,48
Cleonæ vrbs VII,22
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204
Clinias Alcibiadis filius Atheniensium præstantissimus in classe contra Xerxem VIII, 7
Clisthenes, Cicyonis tyrannus VI,126
eius odium in Adrastum V,67
circa Clisthenem & filiam Agaristam ac procos acta VI,126.127, *&c.*
Clisthenes Alcmæonides Athenienfis Sicyonii Clisthenis nepos V, 66.67. VI,131
eius & Isagoræ factiones V,66.69.70
Clytiades Tisamenus IX 22
Cnidus ciuitas I.144.II.178
Cnidi Lacedæmoniorum coloni, I,178
eorum cum Tarentinis amicitia III, 138
suam ditionem in insulæ formam perfodiendo tentant redigere I,174
& Isthmū perfodere volentes quomodo impediti *ibid.*
Harpago se dedunt I,174
Cyrenæorum quosd. seruant IV, 64
Cobo, Aristophanti filius VII 66
Codrus Atheniensium rex V.65.76
Codrus Nelei pater IX 96
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thasia VI.47
Coes Erxandri filius IV,97
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11
captus ab Iatragora V,37
à Mitylenæis lapidibus interfectus V, 38
Colæus, Samiæ nauis gubernator IV, 152
Colaxais Tarpitai filius IV.5
ab eo oriundi Scythæ IV.6
trifarium suus constituit regnum IV, 7
Colchi I,104.II.104.III.97.IV,40
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79
Colchicum linum Sardonicum dictum II,105
Colias ora Atticæ VIII,96
colleftes, panis Ægypt. I,77
Colophon Smyrnæ conditor I,164
Colophon Ionum ciuitas I.142.H.8
vi capta à Gyge I,14
Colophonii soli cur ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur I,147
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I,150
Colossæ, oppidum Phrygiæ VII,30
colossi II,130.141.153.175.176
colossi apud Ægyptios cuiusque pontificis II,143
columbæ Dodonææ nigræ II,55
columbas albas cur appellant Persæ I, 138
comam Lacedæmonii ex quo alant & Argiui non I,82
comam vt Babylonii gerant I,195
comam vt alant & tondeant Macæ IV, 175
comã quomodo gestent Maxyes IV 161
Combrea vrbs VII,123
comedunt in viis Ægyptii, ventrem dormi exonerant II,35
Compsatus fluuius VII,109
conchylia in montibus Ægypti II,12
conos pini fructus H.20
consultant Persæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maximi ceriis, sed ab iisdem sobriis confirmari oportet consilia quæ tum capta fuerint I, 133
consultare bene maximum est lucrum VII.10 § 4
Contadesdus fluuius IV,90
Copais palus VIII,135
Corcyra à Corinthiis condita III,49
ei imperitat Periander III,52
Corcyræi III.48.49
eorum cum Corinthiis perpetua discordia III,49
interficiunt Periandri filium III,53
in bello Xerxiano astute neutrarum partium VI,168
Coresus in agro Ephesio V.100
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander, filius V,92
Corinthii cccc aduersus Persam missi VII,200
Corinthii minime contemptui habent opifices II,167
Corinthiorum thesaurus I.50
eorum & Samiorum simultates III, 48
eorum cum Corcyræis discordia III, 49
Corinthii Peloponnenses contra Atheniefes deserunt V,75
Corinthii naues numo vendunt Atheniefibus, dono dare lege prohibiti VI,89
eorum fuga socios deserentium in bello Persico VIII.94
eorund. virtus IX.101
Corinthiæ mulieres vniuersæ exutæ à Periandro & cur V,92
Corinthia vestis cui simillima est Doris V.87
cornua pecoribus vbi mature aut sero nascuntur IV,29
Corobius quidam purpurarius IV,151
corona oleagina Olympiorum præmium VIII,26
Coronæi Thebanorum vicini V.79
Corycium antrum VIII,36
Corydalus Anticyrenfis VII.214
Corys Arabiæ flumen III,9
Cos ciuitas I.144
Cotys Asii pater IV,45
Cranapes Mitrobatis filius, vna cum patre ab Orœre cæsus III.126
Cranai dicti Athenienses VIII,44
Craftis, & Craftia Minerua V,45
crater, qui Creesi portabatur, interceptus I,70.III.7
crater in ostio Ponti, à Pausania dedicatus IV.81
crater Argolicus IV.15 2
crates Lesbii IV,61
Crathis Ægarum fluuius perennis à quo & Italicus ille vocatus est I,145
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV.20
Creston vrbs I,57
Crestonæi V.3
Crestoniatæ I.57
Crestonicus ager VII.124
Crestonicæ terræ rex. *vide* Bisaltcorum rex
Creta vniuersa à barbaris habitata I, 173
Cretenses cur auxilium non tulerint Græcis contra Persam VII. 167. 170.171 *vbi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretineus Aminoclis pater VII.190
crex auis II.76
Crinippus Terilli pater VII.204
Crisæus campus VIII.32
cristas galeis imponere primi ostenderunt Cares I.171
Critala in Cappadocia VII.26
Critheis Melanopi filia H,1
furtiuo concubitu prægnans H,2
parit Homerum H.3
nubit Phemio H.4
eius mors H,5
Crithon Ithagenis pater H,1
Critineus (*vel potius* Cretinus) Anaxilai pater VII.165
Critobuli filia, Amasis vxor II.181
Critobulus Toronæus VIII,127
Crius Polycriti filius VI.50
circa eum & Cleomenem acta *ibidem*
Athenienfibus traditus ab Æginetis VI.73
Crius Ægineta, Polycriti pater VII, 92
Crobyzi Thracea IV.49
crocodili descriptio II,68.69.70
crocodili sacri II.69.148
eorum sepulchra II,148
crocodili Libyæ IV.192
Crocodilorum vrbs II.148
Crœsus rex Lydorum eiusque genus I.6 7.92
Ephesios inuadit I.26
bonus vir, & religiosus, ac deorum cultor I,87
cum Astyage affinitas I.73
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I.6.27
Ionas & Æoles subegit I.5.27
cum Ionibus insulanis hospitiũ contrahit I.27
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29
eius cum Solone colloquium I. 30. 31 32.33
eum deorum indignatio excipit I, 34
Gygis tritaui crimen luit I.91
eius somnium I 35
eius luctus super filio interfecto I. 44
Cyrum inuasurus oraculum consulit varie I.46.47 *&c.*
donaria & hostiæ ab eo consecrata & iugulatæ I.50.51.52.V.36
potentiss. Græcorum amicitiam petit I.16.69
eius expeditio contra Cyrum I.71, 73
Halyn fl. traiicit I.75
Pteriam expugnat I.76
pugna cum Cyro I.76
Sardis redit I.77.78
vincitur à Cyro & obsidetur I.81
in obseruantia & amore à Cyro habetur, qui eius consiliis vtitur I.88 89.90.155.156.207
Pythio mittit compedes I.90.91
alia eius in Græcia donaria I.92
fratrem Pantaleontem interficit I. 92
Cambysem desipientem admonet, & vix mortem effugit III.36
alia sententia Cambysi adprobata III. 34
eius munificentia in Alcmæonem VI, 125
liberat Miltiadem VI,37
Sardibus captis & ipse capitur, & vinus ad Cyrum perducitur I.86
rogo impositus ab Apolline inuocato seruatur, immissa pluuia I.86. 87
Crœsi filius mutus, quando vocem rupit I.85

Crophi mons II.28
Crossæa regio VII.123
Crotoniatæ genere Achæi VIII.47
eorum cum Sybaritis bellum V. 44. 45
Crotonienses, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, secundi Cyrenæi III.131
cubiti regij mensura I.178
cubitorum mensuræ II.149
cubitus Ægyptius Samio par II. 168
culicum vis ingens apud Ægyptios palustres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II.95
Cuma ciuitas Æoliæ I.49.H.1.2
vocata & Phriconis I.49.H.38
eius origo H.1.2
capitur à Persis V.123
Cumæi *siue* Cumani oraculum consulunt de reddendo Pactya I.157.158 159
Pactyam in Chium deportant I.165
tyrannum suum vinum dimittunt V. 38
spernunt inepte Homerum H. 12. 13. 14.15
Cuphagoras Epizeli pater VI.117
Curium V.113
Curienses, Argiuorum coloni V.113
Curotropho sacra Sami fiunt à feminis H.30
currus sacer Iouis in Xerxis exercitu VII. 55
quomodo amissus VIII.115
cursus Achilleius loci nomen IV.55
Cyaneæ insulæ, errabundæ à Græcis existimatæ VII.85
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I.73.103
eius res gestæ I.103.104.*&c.*
in ira peracerbus I.75
eius interitus & anni regni I.107
Cybeles templum, Sardibus concrematum V.102
Cybernisicus Lycius VII.98
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia VII. 165
Cyclades insulæ V.30
Cydonia in Creta condita à Samiis III. 44.59
Cydra oppidum VII.30
Cyllirij Syracusanorum quondam serui, dominos eiiciunt VII 155
Cylon Athenienſis tyrannidis affectatæ compertus V.71
Cynægirus, Euphorionis filius, nauem aduersariam prehensans, manu truncatur VI.114
Cynesij populus I.35
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis Europæ occidentalis plagis IV.49
Cyneus Philagri pater VI.101
Cynisicus appellatus Zeuxidamus VI. 71
Cyno siue Spaco, Mitradatis, bubulci Astyagis, vxor I.120
quomodo Cyrum seruauerit I.112.113
Cyno, semper in ore Cyri I.112.
Cynocephali populi IV.191
in Cynosarge Herculis templum VI. 116
Cynosura VIII.76
Cynthij, gens VIII.46
Cynurij, soli putantur Iones, Dores effecti VIII.73
cypsela quid sit V.92. §.5
Cypselus, Eetionis filius I.114.V.92.VI. 128
vnde nomen hoc ei impositum V. 92.§ 93
Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit V.92
Cypselus Miltiadæ pater VI.35
Cypria carmina. Homeri non sunt II. 118
Cyprus primum ab Amasi capta & tributaria facta II.182
Persis tributaria III.91
Cypriorum lex I.199
Cyprij se dedunt Cambysi III.19
eorum bella & defectiones à Persis V.104. 105.106.*&c.*
in seruitutem redacti V.116
eorum armatura VII.90
gentes variæ *ibid.*
Cypri claues, promontorium V.108
Cyranis insula IV.195
lacus in ea picifer *ibid.*
Cyrene circumflua IV.164
Cyrenen, quam non diripuerant quum esset occasio, frustra adoriuntur postea Persæ IV.203
Cyrenaicæ regionis plagæ tres mitę fecunditatis IV.199
Cyrenæi IV.154.155.159.169.*&c.*
Cambysi se dedunt III.13
eorum & Ægyptiorum conflictus III. 161.IV.159
agros Libyum vastant IV.159
cladem à Libybus accipiunt IV.160
eorum amicitia cum Samiis IV.152
oraculum consulunt IV.161
Cyrenæi medici, secundi sunt: vt Crotoniatæ, primi III.131
Cyrenææ feminæ bouem superstitiose obseruant IV.186
Cyrmianæ Thraces IV.93
apud Cyrnum ciuitas à Phocensibus condita nomine Alalia I.165
apud Cyrnum facta pugna Carystia IX. 104
Cyrnij VII.165
Cyrus pater Cambysis Cyri patris I.111
Cyrus Persa I.120.VII.11
eius parentes, annus *&c.* I.75.91.107.108. (*vbi &* eius natiuitas) III
malus oraculo (I.55.) dictus, quia Semimedus & Semipersa I.91
Harpago traditus interimendus, & quomodo seruatus I.109.110. *&c.*
educatur ab vxore bubulci I.113
cur à cane educatus dicatur I.122
bubulci filius cognominatus I.114
regalis indoles vt enituit in puero I. 114
vt à materno auo Astyage agnitus fuerit I.116
peruenit ad suos veros parentes I.122
Cyrus *laudatur* III. 89. *vbi dicitur* pater suis appellatus. *Item* III. 160. *vbi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui se comparare) nullus vnquam Persarum dignũ se (*vel* rem se dignã) existimauit. *Videtur autem hæ fuisse illorum opinio ob ea præsertim quæ dicũtur de* eius genitura, ob quam se existimabat maius quiddam homine esse I.204. & de eius felicitate *ibidem. Sic vero &* I.126. diuina quadam sorte genitum se *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX. *vlt.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Persarum à Medis I.125.126.127. *& in eo quod commentus est* vt Persas ad rebellandum induceret I. 125. *& tamen stulte* Gyndi amni minatur I.189
omnem Asiam adeptus I.130
eius cum Crœso prœlium I. 76. *&c.* vt se aduersus Crœsum gesserit *in iisdem vsque* 91. vt se gessit contra rebellantes Lydos I.154 *&c.*
eius apologus ad Ionas I.141
Smerdi mago aures amputat III.69
bellum aduersus Labynitum, & Babylonios, quorum vrbem capit I.188. 189.190.191. bellum contra Tomyrin, Massagetarum reginam I.205. 206. *&c.* in quo occumbit I. 214. *vbi narratur & qua adhuc circa mortis eius caput.*
Cythera insula Argiuorum ditionis I. 82
eam conducibilius Lacedæmonijs obrui quam extare VIII.235
Cytisorus, Phrixo genitus VII.197
eius posterorum calamitas *ibid.*
Cyzicum, vnum ex oppidis Chersonesi VI.33
Cyziceni Œbari Persæ se dedunt VI. 33
Cyzicenorum festum in honorem matris deum IV.76

D

DAdicæ populus III.91
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII.66
Dædalum vestigat Minos VII.170
Dai, Persarum genus I.125. pecuarij *ibid.*
Damas Samyris fil. VI.127
Damasithymus Candaulis filius, dux in classe Xerxis VII.98
Damasithymus, Calyndensium rex VIII.87
demersus ab Artemisia *ibid.*
Damas Siritanus VI.127
Damiæ & Auxesiæ simulacra V.82. 83
Danaë, Acrisij filia, Persei mater I.91.VI. 53.VII.150
Danaus & Lynceus Chemmitæ II. 91
Danaus Archandri socer II.98
Danai filiæ thesmophoria in Ægyptum afferunt II.171
templum Mineruæ quod Lindi est, extruxerunt filios Ægypti fugientes II.182
Danai & Xuthi in Peloponnesum aduentus VII.94
Daphnæ Pelusiæ II.30
Daphnis Abydenus IV.138
Dardanos vrbs V.117.VII.43
Dardanei I.188
Daritæ populus III.92
Darius rex, Hystaspis filius I.183.210.II. 110. III. 70. VI. 98. VII. 1. VII 11.
è coniuratis in magos fuit vnus III. 70
Darius idem sonat quod ἐργάτης, id est, *coercitor* VI.98
eius vxores III.88
Darij liberi III. 12. VII. 2. 64. 68. 69. 72. 78. 97. 224. VIII. 89. IX. 108
de Darij futuro regno Cyri visio I.209. 210
qua arte ad adipiscendum regnum vsus III.85.86.87
eum Persæ aiunt fuisse κάπηλον (*id est institorem*) quoniam omnia quæstui habebat III.89
Darij reditus & auri thesaurus. III.95. 96
statua eius equestris III.88
pecuniarum spe frustratus sepulchro Nitocridis aperto I.187
vnde Græciæ infensior redditus VII.1.
eius expeditio in Scythas IV. 1.85. 86. *&c.*
Alia eius facta præ aliis memoratu digna vide pag. II. 110. III. 88. IV. 44. 88. 135. V. 11. 12. VII. 194
item quædam eius dicta III. 160. IV. 143. V. 105
eius cum Indathyrso colloquium per quendam equitem IV.126.127
eius oratio pro monarchia III.82.
oratio eiusd. ad primores Persarum de Oretæ interficiendo III.127
oratio ad Iones de ponte ad Istrum custodiendo IV.98.

Darius quondam Cambyſis ſatelles III.139
bene de ſe meritos remunerat III. 40. V.11
luxato pede à Democede ſanatur,& acta cum eo. III. 129. 130. 131 *&c.*
Babylonem obſidet,capit & diruit portas muroſque III. 150. 151. 152. *&c.*
Indos ſubegit III.44
eius crudele factum IV.84
à Macedonibus poſcit terram & aquam V. 17. & à Græcis VI. 48. VII. 133
eius moneta ex auro puriſs. IV.166
eius legati à Græcis in barathrum & puteum proiiciuntur VII.133
eius obitus VII.4
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX. 107
Daſcylus Gygis pater I.8
Daſcylium,præfectura VI.33
Datis Medus contra Athenas miſſus à Dario VI.94
reuocat Delios metu fugientes ipſum VI.97
viſionem in ſomnis videt VI.118
eius filij VII.88
Datus IX.74
Dauliorum oppidum incenſum VIII. 35
Dauriſes Darij gener. V.116
Dauriſis aduerſus Cariam tendit V. 122
eius interitus V.121
Decelea IX.15
Decelus IX.72
Decelenſium circa Helenæ inueſtigationem acta IX.72
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præſidendi *ibidem*
Decelenſis tribus *ibid.*
decima redemptionis captiuorum conſcripta V.77
decimum quemque ſorte comedunt inter ſe Cambyſis milites fame adacti III.25
Deioces Phraortis fil. I.16.37.96
vir ſapiens & iuris dicundi peritus I. 96
ad tyrannidem Medorum quo commento peruenit I.97.98
rex Medorum declaratus I.98
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo ſeueritatem in exercenda iuſtitia exercuerit I. 98. 99. 100. 101
eius mors,& anni regni I.102
Deiphonus Euenij filius Apolloniata IX. 91
Delphi I.51
ad eos miſſa donaria à Gyge I.14 Cræſo I.50.51.52
apud Delphos primus qui munera poſuerit I.14
in numerum Delphorum adſcribi volenti ius perpetuum datum Lydis I.54
Delphi oraculum pro ſe & Græcia conſulunt VII.178
extreme formidantes Xerxem, vrbem deſerunt VIII.37
barbaros à deo ſuo male affectos cædunt VIII.38
Delphicum oracullum, *infinitis locis*
Delphicum templum ſua ſponte conflagrauit I.50 II.180
aliud Amphictyones trecentis talentis conſtruendum locarunt II. 180. & quinam conduxere V.62
Delera Ægyptiorum II. 13.15.16.17.18. 19.179
ſolum Delta, Ægyptum eſſe aiunt Iones non recte II.15
delubrum Iouis Carij I.171.Iouis Olympij II.7.Ceteris IV.53. Bacchi IV. 87. Amphiarai VIII. 134. Laij & Œdipodis 14.149
in fano Latonæ admirabiliſſimum, ex vno factum lapide II.152
delubra primi ſtatuere Ægyptij II. 4
delubra à Perſis incenſa IV. 96. VIII. 144
Delus inſula IV.33.34.35
expiata à Piſiſtrato I.64
Delus tremit antea inconcuſſa VI.98
Deliorum fuga ob Perſas. VI.97
reuocati à Perſis & nihil paſſi *ibidem*
Delium Thebanorum VI.118
Demaratus Ariſtonis filius, rex Spartę V. 75.VI 63.*&c.*
de eius genere & procreatione varia circumferuntur VI. 63. *&c.* 69
matrem ſciſcitatur qui verus ipſius parens VI.68
Demarati, *id eſt, à populo vatis pertſi*, vnde nomen impoſitum VI. 63
Cleomenem deſerit in expeditione V. 75
eius cum Cleomene ſimultates & odium VI.51.63.64 *&c.*
fuga ipſius ad Perſas VI. 70. VII. 3
eius elogium VI.70
eius colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII. 101.102.103.104. 209.234 235.236
eius ingenioſa per pugillares clam nunciandi ratio VII.239
Demarmenus V.41.VI.65
Democedes,Calliphontis filius,medicus, quantus vir, eius fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III.124.129.130.131.132
quo aſtu è Perſia in patriam rediit III. 132.133.134.*&c.*
democratiam laudat Otanes III.80. VI. 43
improbant Megabyzus & Darius III. 81.82
eius incommoda III.81
eam conſtituit in Græcia Mardonius V.43
Democritus, vir illuſtris, & Naxiorum trierarchus VII.46
Demonax à Mantineis, Cyrenæis miſſus reip.conſtituendæ IV.161
Demonous Penthyli pater VII.195
Demophilus Diadromei filius VII. 222
dens Hippiæ tuſſi excuſſus euaneſcit: & quid hac re portentum VI. 107
dentes ex vno oſſe vniuerſi, tam molares quam ceteri, in quadam maxilla IX.82
de depoſito nihil aliud cogitandum quam vt repetenti reddatur,quidque acciderit cuidam depoſitum neganti VI.86
Deruſiæi,Perſarum genus I.125
Derſæi Thraciæ populus VII.110
detractio res deterr. VII.10.§.7
Deucalion rex I.56
deus eminentiſſima gaudet deprimere VII.10.§.5
deum tentare,idem quod facere VI.86. §.3
deus quod fieri vult,nemo effugiat IX. 16
deorum *νέμεσις* I.34.III.40.VII.10. §.5
deorum acres vindictæ IV. *vlt.* VII. 106
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II.132
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII.137
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati II. 4
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt II. 50
dij Arabum III. 8. Libyum. IV.188. Scytharum IV.59.Thracum V.7
deos externos exigunt Caunij. I. 172
Diacœle via quædam nominata VI. 103
Diactorides pater Eurydames vxoris Leutychidis VI.71
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agariſtæ VI.127
Diadromeus Demophili pater VII. 222
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia II.156
eam Cereris filiam vnde fecerit Æſchylus *ibid.*
Bubaſtis ab Ægyptiis dicta *ibid.* & 137
Dianæ feſtum in Ægypto II.137
aliud apud Brauronem VI.136
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubaſtin II.137.138
Dianæ templum Sami III.48
Diana regia IV.35
Dianæ Orthoſiæ ara IV.87
Dianæ oraculum II.83
Dianæ vrbem ſuam donant Epheſi obſeſſi I.26
Dicæa vrbs VII.109
Dicæus,Theocydis filius, exul, apud Medos illuſtris VIII 65
quædam ſibi viſa portenta narrat, Demaratum teſtem citans VIII. 65
dictyes,animal IV.192
Dictynnes delubrum & à quibus ſtructum III.59
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII.226
eius dictum *ibidem*
dies,repente nox factus I.47.103.VII. 37
certo die non egrediuntur Lacedæmonij ad bellum VI.106
diei natalis obſeruatio apud Ægyptios II.42
diei in horas diſtributio à quibus facta II.4
Dindymene mater I.82
Dinomenes Gelonis pater VII.140
Diomedis *ajcela* II.118
Dion vrbs VII.26
Dionyſiophanes, vir Epheſius IX. 85
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux eiuſque ad Iones oratio VI. 11
res ab eo geſtæ *ibid. & ſeq.*
poſt cladem Ionum quo deuenerit VI. 17
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater II 156
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus.II,145
educatus in cinnamomifera III.111
ab Ioue inſutus in femore II.146
è deorum nouiſſimis apud Græcos,non & apud Ægyptios II.145
Ægyptiace Oſiris dictus II.144
Dionyſi feſtum III.97
Dionyſi trieteriea IV.108
Dionyſus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo III. 8
Arabibus Vrota is dictus *ibid.*
Dioſcuri VI.127

eorum nomen Ægyptiis ignotum II. 50
Dipæenſium prælium IX 34
dipodes, murium genus IV.192
Dithyrambus Harmatidei filius VII. 227
dithyramborum autor quis fuerit I. 23
diuinatio Ægyptiorum II. 83. Naſamonum IV.172. Scytharum IV. 67
diuinitatis ſoleis prudentia erga homines III.108
Doberes pop. Pæoniæ V. 16. VII. 113
Dodona II.52.58
Dodonæum oraculum I.46. II. 55. 56
Dodonæorum antiſtites II.55
Dodonæi IV.33
Dodonææ columbæ II.55.57
dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa I.51
Dolonci Thraces VI.34
ab Abſinthiis bello vexati ibidem
oraculum conſulunt ibid.
Miltiadem regem creant VI. 35. 36
Dolopes VII.185
domus ſubterraneæ Æthiopum III. 21
domos non poſſident Indi nonnulli III.100
domeſtica mala Pſammenitum maiora quã vt ea deflere poſſit II.14
domicilia ſubterranea pyramidis II. 148
domicilia ex micis ſalis IV.185
domicilia è virgultis, & verſatilia, è lentiſcis ſuſpenſa IV.190
dona ad Æthiopes explorandi gratia miſſa II.20
dona Amaſis Delphis data II.180
dona Græcorũ Ægyptum incolentiũ ad templum Delph. inſtaurandum II.180
dona Democedi medico ab rege & vxoribus data III 130
dona quantum apud milites poſſint VIII.4.5
dona ei qui primus muros Sardium aſcenderit polliçetur Cyrus I. 84
donaria Alyattis Delphos miſſa I.
donaria Crœſi varia I.92
donaria diuis data à Crœſo ex bonis aduerſarii I.92
donaria Delphos à Crœſo miſſa & rurſus alia I.51.52
donaria Delphos à Gyge miſſa I. 14
donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella I.14
donaria in templo Delphico VIII. 35
donarium Lacedæmoniorum I.51
Amaſis donaria II.182
Pheronis regis donaria II.111
donaria Rhodopis Delphos miſſa II. 135
donarium Arionis apud Tænarum I. 25
donaria è præda Perſica IX.80
Dores Euryanactis pater I.
Dores I.144.146
Dores à Crœſo ſubacti I.6.28
eorum migratio crebra I.56
Dores & Iones ex inſulis egredientes in continenti ſedes ponunt I. 171
eorum prima expeditio aduerſus Aſiam III 56
Dores in claſſe Xerxis militantes VII. 93
Dores in Atticam quarto profecti V. 76. *vbi & quando iterum, ac tertio.*
Dorienſes Pentapolin incolentes I.144
Dorienſium principes ex Ægypto oriundi VI.53
Dorienſium ciuitates multæ & inſignes VIII.73
Dorienſium ſacra I.144
Dorica gens vnde cognominata I. 56
Doricæ tribus mutantur V.68
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore V 41
inter æquales excellit V.42
nolens ſibi à fratre imperari, coloniam aliò ducit V.42
cuiuſque fortuna V.42.43.44.45 46
eius mors V.45.46.VII.158.205
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio VIII.31
Doris veſtis V.87
Doriſcus VII 25.106
Doriſcus murus VII.59
Doriſcus, Thraciæ litus & campus ingens VII.59
Dorus Hellenis filius I.56
Doryagus Leobotis fil. VII.204
Dotus Megaſidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII.72
Drapici, Perſarum genus I.125
Drime Achæorum I.145
Drymus oppidum VIII.33
Dryopis regio I.56.VIII.31
Dryopes pop. I.146
Dryopum ciuitates VIII.73
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I.145
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V.68
Dyras amnis VII.198
Dyſorum mons V.17
dyſenteria in Xerxis exercitu VIII. 115

E

EBenum vbi naſcatur III.114
Ecbatana Syriæ I.98.III.62 & eorum extructio atque ſitus I.98
Ecbatana Mediæ III.65
Echecrates Ectionis pater V.92
Echemus Aeropi filius IX.26
Hyllum in monomachia interfecit ibid.
Echeſtratus Hegeſis filius VII.204
Echinades inſulæ II.10
echines murium genus ſic dictum IV. 192
eclipſis ſolis VII.37
Edoni pop. VII.110.114
Ection Echecratis filius eiuſque genus V, 92
ei datum oraculum ibid.
Eion vrbs ſuper Strymonem VII.25 113
Elatea vrbs VIII.33
Elbo inſula II.140
electrum vnde venire feratur III.115
elephantes ſupramodum grandes in Libya IV.191
Elephantina vrbs Ægypti II.9.17.28.29. 30.31.69.175
Eleus Cherſoneſi VII 21
Eleus Agæi filius, vnus è procis Agariſtæ VI.127
Eleus quidam vates IH.132
Eleuſis VIII.65
apud Eleuſinem Athenienſium prælium I.30
Eleuſinem Cleomenes cum Peloponnenſibus inuadit V.74.75. 76
Elis, Ætolorum ciuitas VIII.73
Eleorum agonotheſæ VI.127
Eleorum inſignissimum ac maximè certamen II.160. quod tamen arguêre Ægyptii ibid.
Elei Minyarum oppida deleuere IV, 148
Elei venientes poſt prælium ſuos duces exilio cur mulctarint IX.76
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV.30
Eleuntini Xanthippum orant de vltione Proteſilai ſumenda IX.119
Eleuſiniæ Cereris templum IX.56.100
Elorus flumen VII.154
Enagees, *id eſt pleculares* I.61. V.71
Enaries, diuinationem à Venere habẽtes IV.67 *at*, I.105. Enarees.
Enchelees V.61
Eneti, qui ſunt, ex Illyriis & eorum lex I. 196
Eneti, in Adria V.9
Enienſes VII.185.193
Enipeus fluuius Theſſaliæ VII.129
Eordi populi VII.185
Epaphus, qui & Apis II.153.III.27.28
Epaphi boues mares II.38
Epheſus ciuitas Ionum I.42.II.10
ex Epheſo ad Sardis iter V.54
Epheſinum templum II.148
Epheſii obſeſſi à Crœſo vrbem ſuam donant Dianæ I.26
Epheſii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur, cur I.147
Epialtes Eurydemi filius VII. 213
Thermopylarum proditor VII.213. 214 *&c.*
eius fuga & interitus VII.213
Epicichlides Homeri H.24
Epicydides Glauci pater VI.86
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta VIII.46
Epidaurus expugnata III.52
Epidauri tyrannus Procles III.50
Epidaurii I.146
Epidaurii oraculum conſulunt, quum eorum tellus nihil produceret V. 82
Epidauriis oleas permittunt Athenienſes, & inter eos pacta & acta V.82.83.84
iis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt, & clades inferunt V. 83
Epigoni Homeri, ſi modo eius ſunt IV. 32
epigramma variis Megiſtiæ VII.228
Mendroclis Samii IV.88
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII.228
tripodum litteris Cadmæis inciſa V. 59.60.61
Epiſcythiſon, id eſt, *Age Scytha*: hoc eſt intemperantius bibe VI.84
Epiſtrophus Amphimneſti pater VI. 127
Epium oppidum IV,148
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117
cæcus in acie quomodo factus ibidem.
equa leporem enixa VII.57
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, vbi ſepultæ VI,103
equis piſces pro pabulo vbi V,16
equi colubros vorant I.78
equi ſacri candidi in Cyri exercitu I. 189
equi ſacri in exercitu Xerxis VII. 55
equi fluuiales Ægyptiis ſacri, eorum natura, & deſcriptio II,71
equos præcipue immolant Scythæ IV, 61
equi vbi Soli immolantur I.216
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli inſtructi I. 80. VII.87

equos quadriiugos iungere Græci à Libybus didicere IV.189
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt lyncæ IV.22
equi Sigynarum quales V.9
equi Satrapæ Babylonii I.192
equi Indorum III.106
equi syluestres, candidi IV.52
equorum iubæ pro cristis VII.70
equæ Thessaliæ optimæ VII.196
equi vim hyemis ferunt in Scythia, quam nec muli nec asini IV.28
equi quinquaginta strangulantur ad sepulchra regum Scytharum IV.72
equi Nisæi III.108.VII.40
equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi soliti III.90
equi hinnitu Darius quomodo regnũ nactus III.85.86.87
equus Massistii ipsum excutit IX.22
equo crura cũ genibus abscissa, quod dominum strauerat VII.88
equus Artybii in armatum erigi doctus V.111
equisonem regis Scythæ cum rege defũcto sepeliunt IV.71
equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III.85.86.87
equitatus Xerxis quantus VII.84. &c.
equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ I.136
Erasinus fluuius IV.76
Cleomenis de eo dictum *ibi.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII.44
Orithyiæ pater VII.189
ab Homero laudatus H.28
ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii V.82
eius templum in arce Athenienſium VIII.55
Erechione Homeri H.33
contra Eretriam & Athenienſes, duces Persarum missi V.94
Eretrienſium & Persarum acris pugna VI.101
Eretria & Eretrienſes à Persis subacti VI.101
Eretriorum naues Milesiis auxiliãtur, vt gratiam reddant V.99
Eretrienſes Iones VIII.46
Eretrienſes Susa abducti clementer à Dario tractati VII.119
Eridanus fluuius fabula Herodoto III.115
Erinnyum oraculum IV.149
Erochus vrbs VIII.33
Erxander, Cois pater IV.97.V.37
Erycis regio, Heraclidarum V.43
Erycina regio V.45
Erythia insula IV.8
ἐρυθρὰ χῶμις vrbs sic dicta, *id est, rubra glaba.* II.111
Erythræ I.142
Erythræorum cum Chiis bellum I.18
Erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant I.142
Erythræa vrbs aspera & montosa H.18
Eryxo, Erecsilai vxor, mariti interempto rem necat IV.160
Etearchus rex Oaxi VI.154
alius Ammoniorum rex II.32
Eteocles Laodamantis pater V.61
eteſias nõ esse causas augmẽti Nili II.20
Euænetus Carini filius VII.173
Euagoras Laco VI.103
Eualcides Eretriorum dux, vir illustris V.102
Euboea insula, magna ac beata, Cypro nõ inferior V.35
ad eam prœlium Græcorũ cum Persis gestum VIII.4. &c.
Euboenses vt tractati à Gelone VII.156
Euboensibus datum oraculum, quod male spernunt VIII.20
Euboicum talentum III.89
Euboicæ minæ III.89
Euclidis & Cleandri Hippocratis filii VII.155
Euenius Deiphoni haruspicis pater IX.91
sacrarum solis ouium custos IX.92
excæcatus misere, & vltio ob id de Apolloniatis sumpta IX.92
cæcus diuinationem obtinet IX.93
Euelthon Salaminis rex IV.162.V.104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibi.*
circa eum & Pheretimam acta *ibi.*
Euesperidę bonum solum incolentes IV.171
Eumelus Admeti fil. H.2
Eumenes Anagyrasius Athenienſis præstantissimus in pugna nauali VIII.93
Eunomus Polydectis filius VIII.131
eunuchi apud Persas pretiosiores quam qui non castrati VII.105
Eupalinus, Nausitrophi filius, architectus III.60
Euphorbus, Alcimachi filius V.101
proditor Eretrienſium *ibi.*
Euphorion, Æschyli poetæ pater II.156
Euphorion Cynægiri pater VI.114
Euphorion Laphanis pater, qui Castorẽ & Pollucem in domum suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis VI.127
Euphrates flumen I.180.V.52
tortuosus à Nitocri redditus I.185
Euripus VII.173.VIII.15
Europa à Cretenſibus rapta I,2
Europæ filii Sarpedon & Minos I.173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV.45
Europa longitudine Asiam & Libyam, non & latitudine, æquat IV.42.45
Europæ commoditates VII.5
Europæ nomen vnde impositum IV,45
Europæ extrema III.115.115
Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ IX.10.54
Eurybates quinque palmarum vir VI,92
eius clades & interitus *ibid.* IX.74
Eurybiades, Euryclidæ filius, dux classis Græcorum VIII.12
in Eurybiade consilii inopia VIII.74
Eurybiadæ laus VIII.124
Eurycrates Polydori filius VII.204
Eurycratides Anaxandri filius VII.204
Eurydame Leutychidis vxor VI.71. eius genus *ibid.*
Eurydemus Epialtæ pater VI.213
Euryleon cum Dorieo coloniæ deductor vnus superstes è bello V,46
Selinuſiorum tyrannus V.46
eius interitus *ibid.*
Eurymachus Leontiadis pater VII.205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII.233
Euryphron Proclis filius VIII.131
Eurypylus frater Thoracis Lariſsæi IX.57
Eurysthenes, Aristodemi filius VII.204
Eurysthenis familia VI.51
Eurysthenes & Procles gemini, Spartæ reges IV.147.VI.52
oraculum super eis consultum *ibid.*
eorum dissensio per omnem vitam *ibidem.*
circa eos & Theram auunculum pro regno acta IV.147
Eurysthcus IX.26.27
genus eius nolunt labefieri Lacedæmonii V.39
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur VII.229
Euryti virtus & interitus *ibid.*
Euthœnus Hermolyci pater IX.104
Eutychides Sophanis pater IX.72
Euxinum mare I.6.72
Euxini ponti nationes IV.46
Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanin IV.81
exercitu donari apud Persas, eximium IX.108
exitus rerum inspiciendus I.32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I.35
expiatio Adrasti fratricidæ I.35
expiatio Deli I.64

F

FAbas nec serunt Ægyptii, nec edunt II.117
fabæ in sortitionibus VI.109
ad famem arcendam quid Lydi ex cogitauerint I.94
fames immanis in castris Cambysis II,25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII.115
fames obsessorum Sesti IX.117
fanum Iouis Thebani I.182. Iouis Belli I.181. Iouis sub fago conditum II.56 Protei II.112. Veneris Vraniæ vetustissimum I.105. Apollinis VIII.135. Pallenidis Mineruæ I.62. Æaci V.89. Phylaci VIII. 39 Autonoi *ibid.* Androcratis heroïs IX.25. fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II.178
fato sortem destinatam de eo, quoque fugere impossibile I.91
fati necessitas I. 91. III.43.65.V.92
fax Vulcani VIII.98
felis amantissima fœtuum II.66
Ægyptiorum circa hoc animal superstitio *ibi.*
felium sepulturæ II.67
felicitas humana in eodem tenore non perstat I.5
felicitas Polycratis insidiosa III.40 &c.
ferri compactionem solus omnium excogitauit Glaucus Chius I.25
festum Cyzicenorum, matri deũ IV.376
festũ Ægyptiorũ abrogatum à Cambyse III.29
festa Ægyptiorum, Dianæ, Isidis, Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis II.59
festum Mineruæ IV.180
festum Dionysi II.48.III.97
festum Theophaniæ I 51. festum Persarum, μαχρονὶς dictũ III. 79. festa Apaturia I.47. festi nomen, Accẽsio lucernarum II.62
fidei dandæ modus apud Nasamones IV.172
fides Arabum firmissima III.8
finitimos Medi & Persæ colunt I.134
flamma è pectore simulacri effulget VI.82
fluuios inter omnia religiose colunt Persæ I.38
fluuiorũ Scythiæ nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV.47. fluuiorũ Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV.90. Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. VII. 129 Penei *autem fit mẽtio & cap proxime praced.* Araxes qualis & quantus I.202. Asopus IX.15.30. Achelo° II. 10 Axius VII.123. Corys in Arabia III.9 Cinyps IV.175 Crathis I. 145. Caicus VII,121. Contadesdus IV. 90. Choaspes V.49. Gerrhus IV.19 Gyndes V.52 Halys *I.72.* Hypanis VI.47

IV. 47 Isl. 179 Melas VII. 58 Phasis II.103.IV.38. Parthenius II.104. Pirus ingens fluuius I. 145. Panticapes IV. 54 Sperchius VII. 198. 228. Thermodon II 104. IX. 27. Tigris I.189 Tanais IV.20.Tyres IV. 11. 51 Triton IV.191

fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII. 42. 108. 196 *sit autem mentio huius defectionis &c.* 21. & 187

Fœdus affinitate firmatum I.74

Fœderis ineundi ratio apud Scythas IV.70.apud Arabes III.8

fœdus à Babyloniis cum Cræso initũ 77

fœdus Cræsi cum Amasi Ægyptiorũ rege *ibidem*.Polycratis cum Amasi rege III.39

fœdus perfidum Persarum cum Barcæis IV.201

fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I.8

fœminæ Ægyptiæ humeris baiulant, viri capitib. onera imponunt II.35

fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*

fœminæ Zave cum currus aurigantur in bellum IV.193

fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelaſgi IV.145.VI.138

fœminæ ex Aſia raptæ I.23.4

fœminarum Barcęarum mamillæ circa muros appenſæ V.302

fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerent III.150 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario ſuppeditata, vt ſuccreſceret ſoboles III.159

fœminæ colo & ſimilibus rebus donandæ,non exercitu IV.162

fœminas adducere, Perſarum conuiuantium mos V.18

fœminæ virili virtute VIII.88

fœminæ agreſtes IV.19

fœmina virgo quę erat ſemiuipera IV. 9

fœmineus morbus fani Veneris ſpoliatoribus immiſſus I.105

fons Theſtis IV.159 fons Apollinis I.118 fons Solis IV. 181 fons Cargaphius VII. 25 fontes Mæandri VII. 26 fons, in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III.23

fons quidam amariſſimus IV.52.81

fontes nouem aquarum, *vide* Nouem fontes

formicæ Indicæ vbi naſcantur canum magnitudine, earumque deſcriptio III.102 *&c. vbi* vt illis Indi aurum ſuffurentur

fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile eſt III.43

fortuna conſilium aliquando ſuperat VII.10.§.4

fortunati iidem ſemper nõ ſunt I. 207

forum nullum eſt Perſis I.153

fora Græcorum *ibid.*

fratrem præ marito & liberis vxor Intraphernis ſaluum cupit,&ſui deſiderii rationem reddit III.119

frigotis vis apud Cimmerium Boſporum IV.28

fructus quarundam arborum qui iactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat I.202

tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt, & complures occidunt VII.42

ſed apud Herodotum eſt ἐπιζήμιον quod vertit fulgura

fulmen in ædes Scylæ regis delapſum IV.79

fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII.10

fulmina in barbaros Delphis è cœlo demiſſa VIII.37

fures pecunię Sardanapali II.150

fures regiarum Rhampſiniti pecuniarum & eorum ſolertia II.121

fuſtuaria pugna apud Ægyptios in ſacris II.73

G

Gades IV 8

Gæſon IX 96

Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII.108

Galepſus,Græca vrbs VII.122

Gamori Syracuſani VII.155

Gandarii pop. III.91

eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII.66

Garamantes pop. & eorum mores IV. 174

Gargaphius fons IX.25.48

Gauanes Temeno oriundus VIII. 137

Gebeleizis dæmon IV.94

Gela à Lindiis condita VII.153

eius tyrannus Hippocrates VI.23

Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII.156

Geleon Iouis filius V.66

Gelo Siciliæ tyrannus,eiuſque potentia, & opes VII. 145. 153. 157 158

quomodo creuerit & ad regnum peruenerit VII.153.154 155 *&c.*

circa eum & legatos Græcorum acta VII. 153.154 *&c.*

eius res geſtæ VII.155.156.158

Gelonus Herculis filius IV.10

Gelonus Budinorum vrbs IV.104

Geloni quondam Græci IV.108

eorum mores IV.109

gelu maximum vbi IV.28

genitura Indorum qualis III.101

geometria vnde ad Græcos venerit II. 111

Gephyræi vnde oriundi V.57

Athenas commigrant,& cur V.57 62

vbi templa ſeorſum ab eis extructa *&c.* V.62

Geræſtus IX.104

Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu VII.82

Gergithæ VII.43

è priſcis Teucris V.122

Germanii,Perſarum genus I.125

gerra Perſarum IV. 60.61.98

Gerrhus locus IV.53

Gerrhus fluuius IV.19.47

eius deſcriptio IV.56

Geryonis vaccæ IV.8

Getæ immortales à Dario ſubacti IV. 93 qui dein exercitum Darii ſequuntur IV.96

eorum dæmon Zamolxis IV.94

Gigamæ Libyes & eorum deſcriptio IV.169

Gigonus vrbs VII.123

Gillus Tarentinus exul, redimit Perſas & ad Darium reportat III.138

Darius eum fruſtra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ibid.*

Gindanes populus IV.176

vxorum eorum fimbriæ pellicęę in veſtimentis *ib.*

Glaucon Leagri pater IX.74

Glaucus Chius I.25

ſolus omnium compactionis ferri excogitator I.25

Glaucus Chius caprarius II.21.22.23

Glaucus Epicydidis fil. VI.86.§ 1

eius,laus *ibid.* depoſitum ſuſcipit ab hoſpite Mileſio *ibid.* id poſtea ſuſcepiſſe negat VI.86.§.2

Pythiam conſulit an iureiurando peeuniam interuertat VI.86 §.3

eius genus funditus interit VI.86. §.4

Glaucus Hippolochi fil. I.147

Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit IX.43

Gnurus Lyci filius, Anacharſidis pater IV.76

gnomonis inuentores Babylonii II.109

Gobryas è magi occiſoribus III.70.73. 78

Gobryas Mardonii pater VII.82

Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia Dario datum IV.133.134

Gobryæ vxor,Darii ſoror VII. 5

Gobryæ filia,vxor Darii VII.2

Gobryas Darii & Artyſtonæ filius VII. 72

Gonnus vrbs VII. 128.173

Gordius,Midæ pater I.14.VIII.138

auus Adraſti I. 35.55

Gorgo Cleomenis filia IV.48

patrem ſcite monet vt ſibi caueat ab Ariſtagora V.51

eadem Leonidæ vxor, vt Demarati tabellas aperiri monuerit VII. 239

Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus II.91

Gorgus Salaminiorum rex V.104. VIII. 2

oppido ſpoliatus à fratre V.104

Salaminem recipit V.115

Gortus,*vel* Gorgus,Cherſis filius,dux in claſſe Xerxis VII.98

Græcia imperatiſſ. anni tempeſtates ſortita III.106

Græcia paupertatis alumna, hoſpes virtutis VII.102

non imperatorum indiga in bello Perſ.ſed exercitus VII.161

in eam primi à Dario exploratores miſſi III.135.138

Græciæ infenſior vnde redditus Darius VII.51

in Græciam caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam VI. 48. VII.32

Græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa VI.98

Græcorum & Perſarum in cultu deorum collatio I. 131

Græcorum cenæ quo dicto à Perſis perſtringuntur I 133

Græcorum feſta eadem littera ſignant I.148

Græcorum negociationes I.153

Græcorum litteræ & calculi II. 36. V. 58

Græci ab Ægyptiis pleraque ſumpſere II.49.50.51.58

Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II.154

Græcorum in Ægypto negociationes, fana,vrbes II.178

Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II.144.145. 146

Græcorum natalitia IV.26

Græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii,ſicut alii mortales II. 64

Græci veſtem & ægidas Mineruæ & alia à Libybus mutuati IV.189

Græcorum & Lydorum leges prope ſimiles I.94

Græcorum ampla fora I.153

Græci puerorum amoribus dediti I. 135

Græca gens deterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I.60

Græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ VIII.26

Græcos auctores iniuriarum ajunt barbari I.3.4

vniuerſi ante Cræſi imperium liberi fuere I.6
Græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Crœtus I.56
Græcis diſcordiæ principium cum Perſis quod extiterit I.5
Græcis & barbaris malorum initium V.97
Græcorum variæ ſententiæ de loco pugnæ nauali conſtituendo VIII. 49
Græcorum ducum diſſenſus in bello Perſico VIII.74
Græcorum concilium contra Xerxem VII.145
Græcorum conſultatio inſequãtur hoſtes necne VIII.108.109
Græcorum conſilium de bello Thebis inferendo IX.85
Græcorum à Mycale profectorum cõſultatio IX.113
Græcorum duces ad pylas VII. 204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi & præmia iis data VII.123.124
Græcorum præſtantiſſimi Lacædæmonii I.69
Græcorum ſtrenuiſſimi & ciuitatum & virorum contra Medos IX. 70
Græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen IX.104
Græcorum præſtantiſſimi in pugna nauali VII.17
Græci Ægyptum incolentes cum Cãbyſe congrediuntur ſanguine epoto III.11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid monuerit VII.6
vbi Xerxem excipere ſtatuerint VII. 177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII.202
eorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant VII.132
è Græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII.185 & alii qui ſe recens adiunxerunt Xerxis exercitui VIII.66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Plateas quibus & quomodo comparatus & inſtructus IX.28. 29
Græci contra Mardonium caſtra vbi locarint IX. 19 quem locum permutant IX.50.51
Græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur IX.80
Græci qui naues ad claſſem Græcorum ſuppeditarunt VIII. 43.74. & ſ.
Græcorum prœlium ad Eubœam geſtum VIII 11.12
Græcorum claſſis ad Salaminem perſtat Athenienſium rogatu VIII. 40
Græci claſſem ad Samum applicant IX.95
Græci fugam facere volentes vt à Themiſtocle retenti VIII.4
Græci Olympiæ agentes & alia certamina in medio bello VIII. 26
Græcoſcythæ IV.17
Gratiarum collis IV.175
Grinus Æſanii filius, Theræ inſulæ rex IV.150
Grynea vrbs I.149
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo ſe conferant II.22
grypes aurum ſeruantes III.116.IV. 13
Gygæum aurum I.14
Gygæus lacus, proximus Alyattis ſepulcro I.93
Gygæa, Amyntæ filia V.21.VIII.136
Bubari collocata à fratre Alexandro V.21.VIII.136
Gyges, Daſcyli filius I.8
Candaulis ſatelles I.8 vel Heraclidarũ I.91
eius circa vxorem Candaulis acta I.8. 9. & c.
Candaulem obtruncat I.12.91
vxore Candaulis & regno potitur I. 13.91
donaria Delphos ab eo miſſa I.14
& primus barbarorum is munera apud Delphos poſuit I.14
Mileto & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I.14
quot annos regnarit *ibid.*
eius filius Ardys I.15
Gyges pater Myrſi III.122
gymnicum certamen II.91
gymnopædiæ Lacedæmoniorum VI. 67
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quo inde fluat I.189. V. 52 à Cyro in ccc. ac ſexaginta riuos diductus I. 202. V. 52

H

HÆmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant IV.49
Haliacmon amnis VII.127
Halicarnaſſus ciuitas II.178
cur priuata ſacrorum participatione I. 144
à Pedaſenſibus habitata VIII.104
Halizones Scythiæ populi IV.17
Halys amnis I.5.VII.26
quos populos interfluat I.72
eius fluxum quomodo auerterit Thales Mileſius I.75
intra Halym fluuium populi à Cræſo ſubacti I.28
Hannon Amilcaris pater VII.165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII.88
Harmatidæus Dithyrambi pater VII. 227
Harmocydes, Phocenſium dux IX.17
Harmodius & Ariſtogiton Hipparchi interfectores V.55
tyrannidis oſores V.123
Harpagi Medi familiaritas & authoritas apud Aſtyagem I.108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I. 111
quia iuſſum non exequutus, carnibus filii ab Aſtyage paſtus I 119
& eius conſtantia in perferenda Aſtyagis crudelitate *ibid.*
Aſtyagis vleiſcendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I. 123 *& ſeq.*
Aſtyagi à Cyro capto inſultat I. 129
Mazari defuncto ſuccedit I.162
geſta ab eo aduerſus Ionas I.162.163. *& ſeq.*
litteræ eius ad Cyrum ſcriptæ miſſæq; occulte I.123.124
Harpagus alius Perſa dux VI.28
capit Hiſtiæum viuum & in crucem agit VI.28.30
haruſpicina Menelai nefaria II.119
Hebes teſſerã dat Leutychides militib. IX.97
Hebrus fluuius IV.90.VII.59
Hecatæus, Hegeſandri filius, hiſtoriographus II. 143. V. 125. VI. 137
eius genus, &c. II.143. *& ſeq.*
bellum aduerſus Perſas diſſuadet Ariſtagoræ V.36
eiuſdem conſilium Ariſtagoræ datum V.125
Hector natu maior & virtute præſtantior Alexandro III.120
Hegeſis Euryſthenis filius VII.204
Hegeſicles & Leo, Spartæ reges I.65
Hegeſander, Hecatæi pater V.125.VI. 137
Hegeſipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI.39
Hegeſiſtratus Sigei tyrannus V.94
eius pugna cum Mityleneis pro Sigeo *ibid.*
Hegeſiſtratus haruſpex, Telliadarum præſtantiſſimus, in Mardonii exercitu IX.36
eius audacia mira & interitus *ibid.*
Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, legatus Samius IX. 89.90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX. 75
Hegias Tiſameni frater IX.33.
Helenes Tyndari filia, & eius raptus hiſtoria II. 112. *& ſeq.* V. 94. IX. 72
Helice Achæorum I.145
Heliconius Neptunus I.148
Heliopolis, vrbs ſolis II. 3. 7.8.9.39. 63
Heliopolitani Ægyptiorum ſolertiſſimi II 3
Hellen, Dori pater I.56
Hellenica gens I.56.57
Helles Athamantis filiæ ſepulcrum VII. 58
Helleſponti vrbes VI.33
Helleſpontus vbi anguſtiſſimus IV. 85
Helleſpontus ex Aſia in Europam cõiungitur à Xerxe VII.33
denuo ponte iunctus VII.36. & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe caſtigatus VII.35
Helleſponti traiectus ſtadiorum ſeptẽ VII.34
Helleſponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Perſicus eius placandi VII.54
Helleſpontii in Xerxis claſſe militantes VII.95
eis pontium cuſtodia demandata *ibidem*
helleſpontias ventus VII.188
Hephæſtienſes populus VI.139
Heracles, ſiue Hercules, Heracleæ conditor V.43
Heraclidæ Iardanæ ancilla & Hercule geniti I.7
eorum imperium quandiu duraverit in Aſia & vt fuerit translatum I. 7
eorum vltio in atnepotem Gygis deuoluta I 13
Heraclidæ in Peloponeſum redire conati IX.26
Heraclides Ibanolis fil. V.121
eius inſidiæ Perſis ſtructæ V.121
Heraclides Ariſtodici Cumæi pater I. 158
Heraclides Ariſtagoræ Cumæi pater V. 37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II.43.44.45.145.146
eius tres liberi ex Echidna IV.10
ex Hercule & Iardanæ ancilla geniti Heraclidæ I.7
Hercules Hylli pater VII. 204. VIII. 131
autor generis Leonidæ VII.204
Hercules è deorum nouiſſimis apud Græcos, apud Ægyptios ſecus II. 145
Hercules Olympius II.44
Hercules Græcorum II.43
Herculis templũ in Cynoſarge VI.116

Herculis in Marathone templum vi. 118.116
Herculis templum ſeruis pro aſylo II. 113
Herculis Tyri templum II.44
Herculis Thaſii templum *ibidem*
Herculi biſaria templa cur dentur *ibidem*
Herculis oraculum II.83
Herculis in Scythiá aduentus &c. IV. 8.9
eius actus, baltheus IV.10
eius tres filii IV.10
Scytharum deus IV.59
eius veſtigium in petra IV.82
Herculis ara apud pylas VII. 176
Hercules relictus ab Argonautis VII. 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII 198
Herculeæ columnæ IV.185
Hermeus ſinus H.2
Hermion Laſi pater VII.6
Hermiona Dryopum ciuitas VIII.73 VIII.43
Hermionenſes III.59
Hermippus Atarniteus, *vel potius* Atarnites VI.4
Hermolycus Athenienſis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX. 104
Hermophantus Mileſiis præfectus, contra Sardis V.99
Hermotimus Pedaſenſis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis VIII. 104
exſectorem ſuum Panionium quomodo vltus VIII.105.106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorũ genus II. 164. IX. 31 quas plagas incolant II. 165 tantum rei militari vacant II. 165. 168. *vbi & alia*
Hermus amnis I.55.80.V.101.H. 9
heroibus Troianis parentatum à Xerxe VII.43
Herodotus poſterior Homero & Heſiodo annis quadringentis II. 53
eius cautio circa ea quæ ad rem diuinam pertinent II.3.65.171
eius colloquium cum Vulcani ſacerdotibus II. 3 & item cum quodam Archia III 55
eius ſententia de Ægypto II.15.de Nilo II. 24. de Perſarum moribus I. 137 de hoc, an, ſi intra Ilium fuiſſet Helena, reddita fuiſſet II. 120 120
eius peregrinationes φιλοσοφίας gratia II.8.23.44
Herodotus Baſilidis filius VIII 132
Herophantus Parienus IV.138
heroum Aſtrobaci VI.69
Herpys Timogenidæ pater IX.37
Heſiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum II 53
Heſiodus & Homerus de diis ſcripſerunt *ibid.*
eius ætas fit & IV 36
Hexapolis quæ ſæculo Herodoti Pentapolis dicta I.144
Hieron Gelonis frater VII.156
Hieronymus Andrius IX.32
Himera Siciliæ VII.165
hippagogæ naues, quibus equi vehuntur VI.48.VII.97
Hipparchus, Piſiſtrati filius, Hippiæ frater V.55
Onomacritum Athenis cur eiecit VII. 6
ſius ſomnium V.55
ab Harmodio & Ariſtogitone interẽptus V.55.VI.123
Hippias, Piſiſtrati filius I.61
cum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V.91.ſed fruſtra V.93
Athenienſes apud Perſas inſimulat V. 96
ei viſum in ſomnis oblatum VI. 107
ei dens tuſſiendo excuſſus *ibid.*
Hippobatarum prædia V.77
Hippoclides, Tiſandri filius, procus Agariſtæ VI.127
eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui VI.128
eius laus præ cæteris procis *ibidem.*
eius ſaltationes & geſticulationes propter quas excidit nuptiis VI. 130
Hippoclus Lampſacenus IV.138
Hippocoon Scæi pater V.60
Hippocrates, Piſiſtrati pater, Athenarum tyranni I.59.V.65
Hippocrates Megaclis fil. V.131
Hippocrates Gelę tyrãnus, Cleãdri frater VI. 23. VII. 154. à Zanclęis accerſitus, eos Samiis prodit *ib.*
eius interitus VII.155
Hippocrates, Smindyridis pater VI 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII. 131
Hippoleon promont. IV.53
Hippolochus Glauci pater I.147
Hippomachus, Græcorum qui erant cũ Mardonio haruſpex IX.317
Hippocious Calliæ pater VII.151
Hipponicus Calliæ filius VI.121
hippotoxotæ IX.48
hircus, Ægyptiacè mendes dictus II. 46
hirci vrina ſpaſmo liberãt pueros ſuos Libyes IV.187
hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III.112
hircus cum muliere coiens II.46
Hiſtiæa VIII.23
Hiſtiæi VIII.23
Hiſtiæotis ora I.56.VII.175
Hiſtiæus Mileſius, Lyſagoræ filius V. 30
vir ſolers & induſtrius V.23
eius de ponte non deſerẽdo ſententia, qua re de Dario & Perſis bene meritus IV. 137. V. 11. VI.30. VII. 10
à Dario defectionis Ionum inſimulatus V.106
Ariſtagoram ad defectionem quam occulte ſollicitarit V.35
eius ad mare fuga VI.2
à Chiis in vincula conjectus, ſed liberatus conſilio eius intellecto VI. 2
Miletum reductus, à quibus reiicitur & vulneratur VI.5
eius res circa Byzantium VI. 26 res geſtæ contra Chios VI. 26.27
contra Thaſum contendit VI.28
quomodo captus & interfectus VI. 29
in crucem ſublatus ab Artapherne & Harpago VI.30
eius gratia etiam mortui apud Darĩũ VI.30
Hiſtiæus Tymnis filius captus V.37
dux in claſſe Xerxis VII.98
Hiſtiæus Phylaci pater VIII.85
Homerus poeta VII.161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II.53
veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus II.116
finxit nomen Oceani II.23
Homeri loci citati *ibid.* IV.29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo ſummota à Cliſthene V. 67
Homeri non ſunt verſus Cyprii II.117
nec forte epigoni IV.32
homo è deo non gignitur II.143
homo hominem fato impendenti eripere non poteſt III.43
in hominis natura ſitum non eſt auertere quod ſit euenturum III.64
hominem omnia conſequi eſt impoſſibile I.32
hominum iniuriorum eſt rapere feminas: raptis vlciſcendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I.4
homini ſatius mori quam viuere I. 31
homines in arbitrio fortuitorũ & non contra VII.49
homo ſibi malorum autor, non deus I. 91
homines molles mollis fert regio IX. *vlt.*
homines vnoculi *v.* Arimaſpi
homines & feminę calui naſcentes ſimis naribus & ingenti mento IV. 23
homines hominibus veſcentes I.216. III.99
homines ſenos menſes dormientes IV.25
homines radicibus veſcentes I.202.
homines piſcibus crudibus victitantes *ibid.*
homines capripedes in montibus IV. 25
homines excoriant Scythæ IV.64
hominum quorumd. cum mulieribus concubitus in propatulo I.203
humanæ vitæ anni I.32
humanæ vitæ breuitas, & ærumnæ VII.46
humanis in rebus nihil ſtabile I.86
humanarum rerum viciſſitudo, & condicio I.32
humanarum rerum circulus I.207
horarum inuentio II.109
Hoples Ionis filius V.66
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I.193
horti Midæ Gordio geniti VIII.138
Horaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux VII.63
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia IX. 6.11
hyænæ, feræ IV.192
Hyampeus vertex Parnaſſi VIII.39
Hyampolis vibs VIII.28.33
Hyatæ, nomen vnius è tribubus Sicyoniis: quod ſonat *ſuales* V.68
Hybla oppidum VII.155
Hydrias regio V.118
Hydarnes Perſa III.70.VI.133
Aſianæ oræ præfectus VII.35
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII.83. 211.113
Hydarnes Siſamnis pater VII.65
Hycla ciuitas in agro Œnotriæ à quibus condita I.167
Hygennenſes pop. III.90
Hylæa IV.18.54.55
eius regionis ſitus IV.76
Hyllees, nomen vnius è tribulus Sicyoniorum V.68
Hyllus VI. 51. Herculis filius VII. 204. VIII.131
ab Echemo in monomachia interfectus IX.16
Hymees Darii gener V.116

capit Cion Mysiam V.122
eius res gestæ & interitus *ibid.*
sub Hymesso regio Pelasgis data ab Atheniensibus VI.137
hymni in deos Homeri H.9
Hypachæi qui postea Cilices dicti VII. 91
Hypacaris fluuii descriptio IV.55. *nisi potius scribendum est* Hypacyris, *quod legitur* IV.47
Hypanis flumen IV.17.18.47
eius descriptio IV.52
Hypanis mater, palus IV.52
Hyperanthes & Abrocomes Datii filii cadunt in prœlio VII.224
Hyperborei IV.13.31.33.36
eorum sacra IV.33
Hyperboreorum puellarum historia IV. 33.34.35
Hypernotij IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV.33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII.62
eorum armatura & eorum dux *ibidem.*
Hyrgis fluuius IV.57
Hyria oppidum VII.170
Hyrœades Mardus quomodo Sardis accenderit I.84
Hysiæ, oppidum VI.108.IX.15
Hysias & Oenoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotii V. 74
Hystanes, Badris pater VII.77
Hystaspes Achæmenides, Arsamis filius, Darii pater I.209.V.83.VII. 224
Persis præfectus III.70
Hystaspes Darii filius & Atossæ, dux Bactriorum & Sacarum VII. 64
hystriches vbi gignantur IV.192

I

Acchus mysticus VIII.65
Iadmon Samius herus Æsopi II. 134
Ialysus oppidum I.144
Iamidei V.44
Iapygia III.138.IV.99.VII.170
Iapyges Messapii IV.99.VII. 170
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum I.7
Iasonis æreus tripus IV.179
Iatragoras dolo capit classicos duces V. 37
Ibanolis Oliati pater V.37
Heraclidæ pater V.121
Iberiam Phocenses occupant I. 163
ibis Ægyptiis sacra II.65.75
eius forma, & duplex genus II.75.76
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis I.123
Ida I.151.VII.22
ichneutæ II.67
Ichthyophagi III.19.20
ieiunia & festus dies Isidis II. 40
Ienysus vrbs Syriæ III.5
ignem persæ deum arbitrantur III. 16
ignis Ægyptiis animata bellua *ibidem.*
ignis laus Homerica H.31
ne ignifer quidem elabatur VIII. 6
Ilia in sacrificiis non cremabat Aeoles H. 17.
Ilias minor Homeri H.16
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur VII.43
Ilium II.10
Ilii obsessio & expugnatio I. 5. II. 118
Ilienses ager VII.42
Ilissus fluuius VII.189
imbribus carentes Libyæ tractus IV. 185
Imbrus capta ab Otane V.26
immortales Getæ IV.93
immortales qui apud Persas VII. 83
Impossibilitatis numen VIII.III
Indus fl. fert crocodilos IV.44
Indi in mare oltium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III.12.15
inconstantiam rerum humanarum I. 5
Indathyrsus filius Sauli, rex Scytharum IV.76.120
eius responsio ad Darium IV. 127
Indi Callatiæ parentibus vescuntur III.38
Indorum multitudo III.94
Indi Calandiæ III.97
Indi pecuarii & eorum mores III.98 99
eorum nauigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos suos epulantur III. 99
Indorum coitus in propatulo III. 101
genitura nigra *ib.*
Indis sol matutinus ardentissimus III. 104
Indi vt aurum colligant III.102.104. 105
à Dario subacti IV.44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII.65
Inopiæ & Impossibilitatis numina VIII. 111
insomniorum ludibria VII,16
institores primi, Lydi extitere I, 94
institor quare Darius fuerit appellatus III.89
institutio Persarum puerorum I. 136
insulæ in Araxe I.202
insulæ OEnussæ I.165
insula natans II.156
insulæ Echinades II,10
insula Chemmis II.156
insulæ beatorum III.26
insulæ rubri maris III.93
insulæ Cassiterides Herodoto ignotæ III.115
insulani Iones qui I.142
Intaphernes vnus ex septem Magi occisoribus III.70
facinus, eiusque & domesticorum omnium interitus, præter fratrem vxoris, & filium maiorem III, 118.119
intercalaris mensis I.32.II. 4
intercalatio Græcorum & Ægyptiorũ II.4
Inycum oppidum VI.23.24
Io filia Inachi regis I.1
à Phœnicibus rapitur *ibidem*
Io stuprata I.5
Io vt à Græcis depingatur II. 41
Iolcon Thessali Hippiæ offerunt V, 94
Ion Xuthi filius VII,94.VIII,
Ioniæ translationem impediunt Atheniensis IX,105
Ioniam Harpagus subigit I.169
Iones à Cœso primo subacti I.6. 28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus responderit I.141
Ionum regio, Asiaticarũ pulcherrima, & eius descriptio I.142
Ionum duodecim in Peloponneso ciuitates I.143.145.146
Iones insulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I.143
Iones qui nobilissimi: & de eorũ vxoribus I.146
Iones ab Achiuis, suis sedibus pulsi I. 145
Ionum reges qua progenie oriundi I. 147
Iones veri & genuini qui I, 147
Ionum qui ab Apaturiis abceantur *ibid.*
eorum vniuersorum Panionium sacrum I.148
Iones insulani Cyro se dedunt I. 169
Iones Biantis consilium spernunt I. 170
Iones secundo subacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II. 152
Ionas Scythæ vt Dario transitum intercludant frustra adhortantur IV. 133,136
Iones captas Satdis incendunt V, 101
Iones ad Ephesum vincuntur V. 102
tertio subiugati IV.32
eorum de Ægypto sententia reprehensa II.16
eorum tributum III.90.VI, 42
laborum nauticorum insueti VI. 12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII.94
prius Pelasgi Ægialees appellati VII. 94
Ionicæ rebellionis occasio V.28. *&c.* VI,1
Ionicarum nauium catalogus VI, 8
Ios insula vbi Homerus mortuus H. 34.36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII.188
Irasa locus vbi IV.158
Is vrbs & flumen I.179
Isagoras Tisandri filius V.66.70. 72
Isis Δημήτηρ, id est Ceres, dicta *II.59,156*
Isidi vaccæ sacræ II.41.IV.186
Isidis simulacrum bubula cornua habens II.42
Isidis templum maximum in vrbe Busiri II.59
Isidis & Dionysi filii II.156
Ismaris lacus famosissimus VII.109
Ismenias Boeotus H.2
Ismenii Apollinis templum V.59
Issedones populus I,201.IV.16.26.27
Issedonum mores *ibid.*
Ister vbi IV.47.48, *&c.*
semper sibi par IV.48.50
cum Nilo comparatus II.33.34.IV, 50
Istri ortus & fluxus II.33.34.IV.48. *&c.*

Isthmus Cnidiæ I.174
Isthmus Chersonesi muro præseptus à Miltiade VI.36
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo I.56.v.& Histiæotis
Ithaca H.7
Ithagenes Crithonis fil. H.1
Itanus oppidum IV.151
Itamites Persa VII.6
iudices regii apud Persas III.14, 31
iudicis corrupti iustæ vindictæ exemplum V.25
Iononis festum I 31
Iunonis duæ imagines vbi II, 182
Iunonis templa IV.90.IX.51 60
Iuppiter expiator, hospitalis I.44
Iuppiter apud Persas cælum I.131
Bel apud Babylonios I.181
Ammus II.42
Thebanus II.54
liberator, & eius templum III, 142
Scytharum deus IV.59
Papæus apud Scythas *ibid.*
Lycæus IV.203
Carius V.66
Lacedæmonius VI.56
cæleſtis *ibid.*
æreus decem cubitorum vbi IX, 80
Iouis decimæ necessario redduntur I, 89
Iouis Carii fanum apud Mylassos I, 171
Iouis Beli templum & simulacrum I, 181.III.158
Iouis Thebani templum I.182.II.42 IV.181
Iouis simulacrum arietina facie II, 42
Iouis fanum apud Thesprotos II, 56
Iouis cultus apud Meroen II.29
Iouis oraculum apud Ægyptios II, 83
Iouis Ammonii templum à Cambyse incendi iussum III.25
Iouis forensis ara V.46
Iouis militaris templum V.119
Iouis Olympii delubrum II.7
Iouis sacer currus in Xerxiano exercitu VII.40.VII.115
Iouis Aphlystii templum VII. 197
iurare per aquam Stygis VI.74
iusti principis officium III.21
Iyrcæ populus Scythiæ IV.22

K

Kar Ægyptiorum II,94

L

Labdæ Amphionis filiæ historia V, 92
Labdacus Laii pater V.59
Labranda, loci nomen V.119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I, 74.77
Labynitus Assyriæ rex I.188
Lacedæmonii Crœso amici I.6.51
Græcorum potentissimi I.56
eorum leges à Lycurgo latæ I.65
bellum Tegeatibus inferunt I.66
eorum compedes apud Tegeatas I, 66
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I.68
eorum Argiuorumque pro agro Thyrea dimicatio I.82
Lacedæm. coma post victoriam de Argiuis *ibid.*
eorum mandata ad Cyrum I.153
eorum aduersus Polycratem expeditio III. 44. in Samum expeditio *ibid.*
mos in sumendis suppliciis noctu IV, 146
de seipsis opinio VI.52
regum apud eos iura, funera &c. VI.56. 57.58
eorum obseruatio lunæ VI.106
eorum oratio ad Platæenses VI, 108
ad Athenienses VIII.142
eorum virtus bellica VII.102 104
gymnastico ludo se exercent, & comã pectunt VII.208
Lacedæmoniorum cœ ad pylas, clades VII.224
occisorum sepultura ad Platææ IX, 84
Lacmon mons IX.92
Lacrines legatus ad Cyrum I.152
lactis emulgendi mos apud Scythas IV, 2
lacus Tritonidis IV.179
laeus vnde pix hauritur IV.195
lacus Stymphalius VI.76
lacus Bœbeis VII.129
lacus Gygæus I.93
lacus famosissimus Ismaris &c. VII. 109
Lada insula VI.7
Lacide vxor Amasis, eiusque votum II. 181
Laii delubrum IV.149
oraculum V.43
eius genus V.59
Lampito Leutychidis filia VI.71
Lampon, Pythei filius IX.77
eius nefandum consilium Pausanias respuit IX.77
Lampon Thrasyclei fil. IX.89
Lampon Olympiodori pater IX.21
Lamponium captum ab Otane V. 26
Lampsacus vrbs V.117
lana arborea vbi III.106
Laodamas Samius IV.138
Laodamas Phocensis IV.138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V, 61
Laodamas Softrati pater IV.152
Laodice hyperborea puella IV.33
Laos oppidum VI.21
Laphanes Euphorionis filius VII, 127
Laurei metalla VIII.144
lapidicinæ ad pyramides Memphios II, 8
lapis Porinus, & Parius V.62
lapis Melampygus VII.216
lapidum acerui à Darii copiis congesti IV.92
lapideus leo VII.225
Larissa Æoliæ ciuitas H.11
Lasonii pop. VII.77
Lasus Hermionis filius VII.6
leænæ partus vnus in vita cur III, 108
Leager Glauconis fil. IX.74
Lebadia VIII.134
Lebæa vrbs VIII.137
Lebedus I.142
Lectos insula IX.113
ledanum, alias ladanum, vbi nascatur & quomodo comparetur, eiusque medica vis III.112
legati Darii in puteum coniecti VII, 133
legati non violandi VII.137
leges Athenienſium à Solone conditæ I,29
leitum Achæi vocant curiam VII, 197
Lemnus capta ab Otane V.26
Lemno potitus Miltiades VI.140
Lemnii VIII.73
Lemnia facinora VI.138
Leo, viri nomen VII.180
Leo Sardius I.84
Leo rex Spartæ I.65
Leobotes Spartiatarum rex I.65
Echestrati fil. VII.204
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius VI.127
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I.65
Leon Eurycratidæ fil. VII.204
leonis ex auro effigies I.50
leonum natura atque loca & vbi tantum gignantur VII.125.126
leo lapideus VII.125
Leonides rex Spart. nascitur V, 41
eius genealogia VII.204
eius strenuitas ad Thermopylas & mors VII.120.&c.224
tollitur in crucem eius cadauer à Xerxe VII.238
eius cædis vindicta VII.114.IX. 63
Leontiades Eurymachi fil. VII.205 233
Leontini populus VII.154
Lepreum oppidum IV.148
leprosos abominantur Persæ I.138
lepus ex equa natus VII.57
leporis fecunditas III.108
Leros insula V.124
Lesbus insula I.160
à Persis capta VI.31
quando habitari cepta H.38
Lesbij à Polycrate victi III.39
Leucadii Dorica gens VIII.45
Leucas H.6.7
Leuce acte VII.25
Leucon oppidum Libyæ IV.160
Leutychides Menaris filius VI.65.VIII. 131
eius genealogia VIII.131
eius cum Demarato inimicitiæ VI.65 &c.
causſæ inimicitiæ ex prærepta sibi sponſa VI.65
iurat Demaratum non esse legitimum regem *ibi.*
eius regis facti in locum Demarati cauillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI.67
Spartiatarum rex VI.67
eius fuga & mors VI.72
eius oratio de depoſito reddendo VI. 86
præfectus classis VIII.131
eius strategema IX.97
Leutychides Anaxilai fil. VIII.131
lex omnium rex & domina VII. 104
Liberi cultus apud Meroen II. 38
Liber Græcis Osiris dictus II.144 v. Dionyſus
Libya vnde sortita nomen IV.45
Libyæ ambitus & magnitudo IV.42, &c.
arboribus nuda IV.175
Libya theriodes IV.181
Libyæ incolæ IV.168, &c.
Libyes primi Neptuni nomen habuerũt II.50
ſolis deorum omnium ſoli & lunæ sacrificant IV.188

Ægyptiis ſe quidam eorum dedunt IV.159
Cambyſi ſe dedunt III.13
Libyum tributum III.91
Libyum variæ nationes IV.168
Libyes Nomades, *id eſt paſtoritii* IV, 181.186.187.188.
ſaluberrimo ſunt corpore IV.187
Libyum paſtoritiorum ſacrificia IV, 188. Libyum inuenta quæ Græci didicerunt IV.189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII.71.86
Libycus mons II.8
Libyſſarum mulierum eiulatus IV.189
Liches Spartiata vnus ex benemeritis I, 67.68
Ligyum in Xerx.exercitu armatura VII, 72
liliorum ingens vis vbi II.92
eorum radices eſui aptæ *ibid.*
Limeneion regionis Mileſiorum I.18
Lindi populus è Rhodo VII.153
Lindos oppidum I.144.II.182
linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II.105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I.79
Lipaxus vrbs VII.113
Lipoxais Targitai filius IV.5
ab eo oriundi Scythæ IV.6
Lipſydrium oppidum V 62.123
Liſæ oppidum VII.123
Liſſus fluuius VII.108 eius aquæ Xerx. copiis non ſufficerunt VII.109
litteræ Heliacæ proditæ VI 4
litterarum mira occultatio VII, 239
litteræ Themiſtoclis ad Ionas lapidi inciſæ VIII.22
litterarum per ſagittam tranſmiſſio VIII.128
litteræ capiti impreſſæ V 35
litteræ Græcorum à Phœnicibus V.58
litteræ Cadmeæ V.59
Phœniciæ V.58
Litus pulchrum, vbi VI.23
Locri Epizephyrii populus VI.23
Locri Ozolæ populus VIII.52
lotos vbi plurima II.92
loti radix eſculenta *ibid.*
loti fructus deſcriptio IV.177
lotus Cyrenæa II.96
lotio muliebri viſum recipit Phero II, 111
Lotophagi populus IV.177
lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios II.62
lucernarum accenſio, *pro crepuſculo* VII.215
Lucinæ tributum IV.35
lucus platanorum V.119
ludorum primi inuentores Lydi I.94
Luna Perſarum præſes VII.37
Lunæ feſtum II.47
lupi ex hominibus effici dicuntur Nerui IV.105
luporum ſepultura II.67
lutræ vbi capiantur IV.109
Ægyptiis ſacræ II.72
luxus Perſarum IX.81
Lycidas ſenator Athen. cum vxore & liberis lapidatur IX.5
Lycæus Iupiter IV.203
Lycaretus Mandri germanus V.27
Lycii in poteſtatem Cræſi redacti I.28
eorum è Creta origo I.173
à Lyco nomen accepere VII.92
ab Harpagone victi I.176
populus Dario tributarius III 90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.92
quondam Termilæ vocati I.173 VII.92
eorum nomen & leges I.173
Lycii arcus VII.77
Lycomedes Aeſchrei fil. vir ſtrenuus VIII.11
Lycopæ Lacedæm. ſtrenuitas III.53
Lycophronis Periandri filii interitus III, 53. *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Ariſtolaidis filius I.59
Lycurgus & Megacles Piſiſtratum eiiciunt I.59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitæ I.65
ei oraculum à Pythia redditur *ibid.*
legumlator eſt apud Lacedæmonios I.65
Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I, 56
Lycurgus Amianti pater VI.127
Lycus fluuius VII 30.123
Lycus Anacharſidis auus IV.76
Lycus Pandionis filius VII. 92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I.173
Lyda mons I.174
Lydus Aryis filius VII.74
Lydieus fluuius VII.127
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet I.93. argenti etiam feraciſſima V.49
Lydi populus ante Meones vocati I,7. VII.74
ſtrenua gens I.79
equitandi peritiſſima *ibid.*
Lydorum mores & leges I.93.94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I. 74, vt & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes proſtituuntur I.93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I, 94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I.54
eorum Medorumque fœdus I.74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I.74.103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I.76.70
primi omnium aurum argentumque ad vendum percuſſerunt I.94
primi inuentores ludorum *ibi.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibi.*
Lydorum diuiſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effeminati I. 155.157
Lydi Caribus germani I.171
eorum tributum III.90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.74
Lygdamis Artemiſiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I.60.64
Lynceus Chemmita II.91
Lyſagoras Tiſiæ fil. VI,133
Lyſagoras Hiſtiæi pater V.30
Lyſanias, è procis Agariſtæ VI.127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII.79.95
Lyſiſtratus Athenienſis VIII.96

M

MAcæ populus IV.175.V.42
Macedones à Dario ſubacti VI,44
Macednus, locus I.56
Machlyes populus IV.178
Macrobii populus Æthiopiæ III.17
Macrones pop. II. 104. III. 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII.78
Mactorium vrbs ſuper Gelam VII.155
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I, 103
Madytus vrbs VII.33.IX.119
Meander fluuius tortuoſus II.29.II I.122 V.118 & eius fontes vbi VII.26
Mæandri campus I.18.161.II.10
Mæandrius Polycratis ſcriba III.142
Sami procurator III.142
eius geſta cū Samiis III. 142. 143. *&c.*
Mæetes IV.123
Mæotis palus vbi I.104.IV.3.45.86.101 120
Magdolus oppidum vbi II.159
Magi populus Mediæ I.101
magi Perſarum I.140
magorum commentum vt Perſarum imperium occupent III. 61. *&c.* & eorum interitus III.78
magorum promiſcua cædes III.79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III.79
Magiſtum oppidum IV.148
magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII.50
Magneſia vrbs H.1
Magnetes populus III.90
malæ dextræ in contumeliam deraſæ II, 121
Malea promontorium I.82.IV.179
Malena in regione Atarnit. VI.29
Males Ætolus VI.127
Mandane Aſtyagis filia I 107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV.87
monumentum ab eo poſitum IV, 88
Maneros Ægyptiis quid I.79
Manes rex Lydiæ I.94 IV.45
Mantieni montes I.189.202
Mantinei veniunt poſt prælium IX.76
Mantinea vrbs VII.98
Mapen Tyrius VII.98
Marathon locus VI.107
Marathonem occupat Piſiſtratus I.62
Marathonia clades VI.113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII.82. Gobryę fil. VI.43. VII,5.82. vulneratur VI.49
à præfectura ſemouetur VI.94
eius ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII.10
eius cædes IX.62.63
Mardontes Perſa VII.80. VIII.130
Mardi pop. Perſarum genus I. 125. III. 94
Mardus Hyrcæades v. Hyrcæades
mare Sardonium vbi I. 164. Caſpium I, 202. mare Atlanticum, rubrum, auſtrale I.203. II 158 II' 93. IV 13. VII. 80 mare Echinadum inſularum II, 10
Mares vrbs II.87.90
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII.79
Mariandeni populus III.90
Mariandyni à Cræſo ſubacti I.28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus ſinus vbi IV.38
Maris fluuius IV.49
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII. 227
eorum ſtrenuitas ad Thermophylas *ib.*
Maronea Græca vrbs VII.109
Martis oraculum II.83. VII.79
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV.59.62
eius delubrum apud Scythas IV,62
Marſyas fluuius V.119
Marſyæ Siſeni pellis VII.26
Maſanges Aorizi filius dux Libyum VII. 71
Maſcamis elogium VII.106
Maſii Perſarum genus I.125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator VII.82.IX.106
Maſiſtæ & liberorum eius cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus IX, 20. eius interitus IX.224
Maſiſtius Siromerris fil. VII.79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I, 204.215

eorum deus sol I.212.216
eorum mores &c. I.216.217
vxores communes I.216.IV.172
senes immolant I.216
Cyrum vincunt I.214
Massyes & Pigres fratres V.12
maternus genus paterno nobilius apud Lycios I.173
Matieni populus I.72.III.94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.72
matris Martis templum vbi II.64
Maxyes Libyes IV.191
Mazares Medus I.156
Prienenses subigit I.161
Mæandri campum incursat I.161
eius mors I.161
Meci populus III.93
Mecyberna Græca vrbs VII.122
Medea Colchorum regis filia I.2.VII.62
Medeæ raptus à Græcis I.2
Medicæ regionis tractus I.180
Medi IV.40
Medorum appellatio vnde VII.62
eorum tyrannus Cyaxares I.73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I.74
Medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibi.&* 103
Medorum ab Assyriis defectio I.95
Medi Assyrios subigunt I.106
Medorum à Dario defectio I.130
imperium vt ad Persas primum translatum I.130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII.62.86
Deiocem sibi iudicem constituunt I.96
regi suo regiam ædificant I.98
à Scythis prœlio fusi, Asiæ imperium amittunt I.104
Ninum ciuitatem expugnant I.106
inebriatos Scythas interimunt I.106
Medis canis spaco dicitur I.110
Medicum imperium Halys fluuius terminat I.72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere solet VI.112
medici singuli singulorum morborum apud Ægyptios II.84
medici Crotoniatæ primi dicti, secundi Cyrenæi III.131
medimnus farinæ VI.57
medimnus Atticus I.192
Megabates Persa V.32
Megabazus Megabatis filius VII.97
Megabyzus Persa vnus ex VII. qui coniurant in magum III.70
eius oratio ad suos pro oligarchia III.81
eius elogium IV.143.144
in Pæones exercitum ducit V.12
Xerxis exercitus imperator VII.82
Megabyzus Zopyri fil. III.160
dux aduersus Atheniens. III.160
Megacles Alcmæonis pater VI.124
Megacles Alcmæonis filius I.59.VI.127 130
Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Athenienſium eiiciunt I.59. *vide de eo &* 60.61
Clisthenis gener factus VI.130
Megacles Hippocratis filius VI.131
Megacreon Abderites VII.120
Megapanus Hyrcanorum dux VII.62
Megarensis populus VII.166
Megarensis plebs venundatur *ibid.*
Megistides Doti pater VII.72
Megistias vates VII.219.221
eius intrepidus animus VII.221
eius carmen epitaphium VII.228
Melampus Amytheonis filius II.49
eius postulata ab Argiuis IX.33
primus Bacchica Græcis exposuit, vt & alia ab Ægypto accepta II.49
Melampygus lapis VII.216
Melanchlæni populus IV.20.102.106
eorum mores & nomenclatura IV. 107
eorum victus humana caro *ibi.*
Melanippus Astaci filius V.67
Melanippus Alcæi sodalis V.95
Melanopus Ithagenis filius H.1
Melanthus Codri pater I.147
rex Athen. V.65
Melas fluuius VII.198
Melas sinus & fluuius eiusdem nominis VII.58
Meles primus rex Sardium I.84
Melesigenes vnde appellatus H.3
Meles fluuius H.3.*ib.*
Melibœa vrbs VII.188
Melienses populus VII.196
Meliensis sinus IV.33
Melis regio VII.198
Melissa Periandri vxor III.50.V.92
à Periandro occisa *ibid.*
mellis vbi maxima copia IV.194
Melyenses populus III.90
Memnonia regia V.53
Memnoniæ Susæ VII.151
Memnonis vrbs V.54
Memphis vrbs II.163
à Mene primum condita II.99
eius situs *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI.65. VIII.131
mendacium dicere quando expediat III.72
Menda vrbs VII.122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus II.46.
Mendetis templum II.42
Mendesium ostium Nili II.17
Mendesia prouincia II.42.46
plaga II.166
Mendesii cur oues immolent, capris abstinentes II.42
capras & maxime capros venerantur II.46
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II.119
Menelaius portus IV.169
Menes primus regnasse fertur II.4.99
Menestheus dux Athen. H.28
Menius Eurydames frater VI.71
mensa solis III.18.23
mensis intercalaris I.32
à Græcis tertio quoque anno introductus II.4
Mentes nauicularius H.6.7
vbi laudatus ab Homero H.16
mentiri apud Persas turpissimum I.138
Mentor Ithacensis ægrum Homerum sedulo curat H.7
vir iustus & humanus *ibid.*
ab Homero vbi laudatus H.26
mentulæ circumgestatio apud Ægyptios II.48
Meones Lydorum nomen assumpserunt I.7
Meraphii Persarum genus I.125
Mercurii statua porrectum veretrum habens II.51
eius templum II.138
à quibus gentibus colatur V.7
Meremnadæ I.7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I.14
Meroe, metropolis II.29
Mesambria vrbs IV.93.VII.98
eius origo VI.33
Messana olim Zancla VII.164
Messapii pop. VII.170
metalla aurea atque argentea VII.112
de metallis aureis certamen IX.74
metallum salis IV 185
metalla Thasia VI.46,47
Metapontini populi IV.15
Methiochus Miltiadis filius captus VI. 41
Metra Venus Persis I.131
Metrodorus Proconnesius IV.138
Micythus Anaxilai famulus VII.170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I.14. H, 11. apud Delphos munera posuit I.14
eius sella regia *ibid.*
Midæ horti VIII.138
Midæ epigrammata epitaphia scripta ab Homero H.11
Milesiorum cum Alyatte bellum diuturnum I.17.18.19.*&c.*
Cyro confœderati I.143
Milesiorum correctio à Pariis delectis V.28.29
Milesiorum & Carum fuga contra Persas prœlio V.120
Miletus vrbs Ioniæ prima I.142
oppugnatur à Gyge I.14
inuaditur ab Ardye I.15
capta diripitur à Persis VI.18
milii Babylonici proceritas I.193
militiæ ordine à quo primum distributi Asiani I.103
militum Cambysis depastio mutua ob famem III.25
Milo Crotoniates luctator III.137
Miltiades Cypseli filius quomodo Chersoneso potitus VI.34.35.36
eius hospitalitas VI.35
victor in Olympia VI.36
eius gesta & captiuitas VI.36.37
Crœsocharus VI.37
eius mors VI.38
Miltiades Cimonis filius Chersonesi tyrannus IV.137.VI.34
Athenienſium dux IV.137
vt Lemnum obtinuit VI.137.*&c.*
Parios frustra obsidet VI.133.134
eius accusatio & obitus VI.136
Milyas Asiæ regio I.173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII.77
Mimas mons H.17
Mineruæ Assesiæ templi deflagratio I. 19
pro eo duo ædificata I.22
Mineruæ Pallenidis fanum I.62
Mineruæ festo virginum pugna ab Ausibus instituta IV.180
Mineruæ Pedasiæ sacrificæ barba pullulat I.175.VIII.104
Mineruæ Aleæ templum apud Tegeatas I.76.IX.69
tutelaris apud Chios templum I. 160
Mineruæ oraculum apud Ægyptios II.83
vestibulum apud Saios II.175.
inaurata statua ab Amasi Cyrenas missa II.182
lapidea duo simulacra ab eodem Lindum *ibi.*
Mineruæ parentes IV.188
templum in Sigeo V.95
Pronœæ fanum VIII.37
Sciradis templum VIII.94
Mineruæ ægis IV.189
Crastiæ fanum V.45
Mineruæ in arce Athen. adytum Dorienſibus non accedere licitum V. 72
Minerua vrbana V.82
Mineruæ Iliadi mille boues immolantur à Xerxe VII.43
Minerua protemplaris VIII.39
Minoa Selinusiorum colonia V. 46

Minos & Sarpedon Europæ filii I.173
Minois cædes VII.169.170
Minyæ populus I.146.IV.145
Minyæ commento suarum vxorum liberantur IV.146
Mitradates pastor, Cyri nutritius I. 110 121
Mitrobates Dascylii præfectus III.120
ab Oronte cæsus III.126.127
Mitylene II.178
Mnesarchus Pythagoræ pater IV.95
Mnesiphilus Atheniensis VIII.58
mœnia lignea Budinorum IV.108.123
Mœris Ægyptiorum rex II.101
eius præclara opera *ibid.*
Mœrios stagnum II.69.148
eius descriptio II.149
eius prouentus III.91
Moloes fl. IX.56
Molossi populus I.146
Molpagoras Aristagoræ pater V.30
mons Arabicus II.8.124
mons ingens cuersus indagandis metallis VI.47
Mophi mons II.28
moræ vtilitas VII.10
morbus femineus Scythas inuadit I.105
mors optatissimum perfugium ærumnosæ vitæ VII.46
mortui exemplar apud Ægyptios II.78 85
mortuorum apud eosdem conditurae II.85.86.&c.
mortui cum lætitia vbi humentur V.4
morum vis III.38
Moschi populus III.94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII.78
Mosynœci populus III.94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII.78
mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII 57
mulæ partus III 152
muli vbi non gignantur IV.30
mulorum species Scythis horrenda IV 129
mulier exuendo tunicam & verecundiã pariter exuit I.8
mulierum raptus illicitus I.4
mulieris offensio vindictam quærit I. 11.
mulieres mulierem prædicant I.31
mulieris simulacrum ex argento I.51
mulierum Babylonicarum mos fœdus I.196
mulierum Ægyptiarum mores II.35 36
mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II.57
mulierum pudenda cippis à Sosostre inscripta II.102
mulieris quæ eum marito suo solo cõcubuerat vrina Pheroni visus restitutus II.111
mulieres Corinthiorum denudatæ V. 92
mulier ex turpissima, formosissima facta VI.61
mulierum Atticarum vna cum liberis cædes VI.138
mulieres stuprando extinctæ VIII.33
munerum regiorum apud Persas eximium IX.108
Munychia VIII.76
Mus Europeus à Mardonio missus ad oracula consulenda VIII.133.134 135
Musæus VIII.96
Musæi sortes & earundem edissertator VII.6
musici Argiui III.131
mustelæ Libycæ IV.192
murium tria genera apud pastorales Libyes IV.192
murium auxilia in bello Sethonis contra Sanacharibum II.141
Murichides Hellespontius IX.4
muri lignei Budinorum IV.108.123
murus ligneus Persarum IX.64
& eiusdem expugnatio IX 69
Mycale promontorium I.148
Mycerinus rex Ægypti II.129
eius clementia & iustitia II.129
eius concubinarum simulacra II. 130
vt elusit oraculum de sua morte II. 133
pyramis eius II.134
Mycerini filiæ mors & sepultura II.129 130.131.132
Myconum in Xerx. exercitu armatura V.I 68
Myecphoritana plaga II.166
mygale II.67
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit VII.123
Mylassa oppidum V.121
Mylassorum fanum I.171
Mypsæi Thraces IV.93
Mylitta Assyriis Venus appellata I.131
Myrcinus vrbs V.124
myriades singulæ in Persico exercitu numeratæ VII.60
Myrina Æoliæ ciuitas I.149
Myrinæi populus VI.139
Myrios stagnum II.4
Myrmex, herma VII.183
Myris rex II.13
Myro auus Clisthenis VI.126
Myrses Persarum dux V.121
Myrsilus alias Candaules dictus I.7
Myrsus Candaulis pater I.7
Myrsus Gygis filius III.122
Mysi populus eorumque tributum III. 190
Caribus germani I.171
à Cræso subacti I.28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.74
Mysia Cios ab Hymee capitur V.122
Myus vrbs Ioniæ I.142
Myusii populus vbi VIII.8

N

NAparis Scythiæ fluuius IV.48
Nasamones populus II 32
eorum mores IV.172
nascentium deploratio apud quam gentem V.4
Natho insula II.165
naturæ solertia III.108
Naucrates celeberr. emporium II.179
naues Ægyptiorum è spina II.96
naues rubrica delibutæ III.18
naues quinis drachmis venditæ VI. 89
nauium Persicarum catalogus VII.89. &c.
nauibus longis qui primi vsi fuerint I. 163
nauiculæ Babyloniorum I.194
naufragi vbi immolentur IV.103
Nauplia VI.76
Naustrophus pater Eupalini III 60
Naxus insula V.31
à Pisistrato subacta I 64
Naxii & eorum origo, VII.154.VIII.46
electi quidam turbas mouent V. 30 &c.
Necessitatis numen VIII.111
Necus rex Ægyptiorum Psammitichi filius II.158.IV.42
eius victoria contra Syros II.159
Neleus Codri filius IX.96
Neleidæ V.65
Neon vrbs VIII.33
Neptunus terræ quassator VII.129
Libyum deus II.50
Arabice Thamimasades IV.59
Neptuno Helicanio Panionium locus sacer I.148
Neptuni liberatoris templum VII.192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII.192
Neptuni ara VIII.123
Neptunus æreus septem cubitorum IX.80
Nerbalus Aridius VIII.98
Nereidibus sacrificant magi VII.141
Nestus fluuius VII.109.126
Nestor V.65
Neuri populus & eorum mores IV.105
Neuris IV.51
Nicandra Dodonæorum sacerdos II.55
Nicander rex Spartiat. VIII.131
Nicodromus Cnœthi filius VI.88
Nicolaus Bulis fil. VII.137
Niger sinus VI.42
Nilus Ægypti fluuius IV.50
eius origo II.7.29
eius natura & incrementum II.19. 20, &c. eius ostia II.17
solus amnium aura caret II.19, cur II. 27
fontes eius ignoti II.19.34.IV.53
Nilus scopulosus II.112
Libyam mediam diuidit II.33
Nili cum Istro comparatio IV.50 II.25
Ninus Assyriorum vrbs II.150
eius situs & I.193
subacta à Nitocri I.185
eam Cyaxares obsidet I. 103 & expugnat I.106
Niphagra vnus Pierum murorũ VII.112
Nisa sacra oppidum III.97
Nisæa vrbs I.59
Nisæi equi III.106
Nisæus campus VII.40
Nitetis Apriæ regis filia III.1
Nitocris regina Babylonis I.185
eius egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum subegit *ibid.*
eius sepulcrum & inscriptio I.187
Nitocris Aegyptiorum regina II.10
nitri vis II.78
Noes fluuius IV.49
Nomades Scythæ I.15
eorum seditio *ibid.*
Nomades Libyes IV.187
Nomades Sagartii VII.85
Nonacris oppid. VI.74
Notium vrbs I.149
Nothon Aeschinis pater VII.100
Noua vrbs oppidum in Pallene VII.122
Nouus murus, ciuitas Aeoliæ & Cumanorum colonia I.149 II.9.10
Nouem fontes vbi VII
Nouem viæ Edonorum VII.114
nox pro die extitit portentose VII.37
noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II.133
Nudium oppidum IV.148
nummi primum à Lydis percussi I.94
nunciorum Persicorum celeritas & ratio VIII.98
Nymphodorus Pythei f. VII.137

O

OArus fluuius IV.123
Oasis vrbs vbi III.26
Oaxus oppidum Cretæ IV.154
obeli, Pheronis donaria II.111
obeli in fano Mineruæ II.170
Oceani ortus IV.8
Oceanũ fabulosum putat Herodotus II. 23
Octamasades Scylem fratrẽ regẽ Scyth. occidit IV.80
oculos in pectoribus gestantes IV.191
Odomẽti populus Pæoniæ V.16.VII.112
Odryses pop. IV.92
OEa locus V.83

OEbares Darii equiſo III.85
OEbares Megabyzi filius VII.33
OEbazus Stromitris pater VII.68
OEcetor Gelonis progenitor VII.153
OEdipus Laii fil. V.60
ei delubrum extructum IV.149
OEnoen Bœotii occupant V.74
OEnone inſula VIII.46
OEniotriæ ager I.167
OEnuſſæ inſulæ I.165
OEobazus Perſa IV.84
eius liberorum fatum *ibid.*
OEobazus Perſa in obſidione Seſti IX.114
eius interitus IX.118
OEroe fil. IX.50
OEræi montes vbi VII.217
OEtoſyrus Apollo apud Scythas IV.59
Ololycus vnde appellatus IV.149
Olbiopolitæ populus IV.16
olea in arce Athenienſ. VIII.55
oleagina corona Olympiorum præmium VIII.26
Olen Lycius IV.35
Olenus pars Achæorum I.145
Oliatus Mylaſſenſis V.37
ollas pulſandi mos VI.58
Olophyxus vrbs VII.22
Olorus rex Thraciæ VI.39
Olympieni, Myſi VII.74
à monte Olympo dicti *ibid.*
Olympus mons Myſiæ I.36.43.VII.74
Olympus Theſſaliæ mons I.56.VII.128.129
Olympii Iouis delubrum II.7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII.26
Olympiodorus Lamponis filius IX.81
Olynthus vrbs VII.122
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio & expugnatio VIII.127
Omyretis filia H.2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V.68
Oneſilus Gorgi frater V.104
dolo fratrem Salamine excludit V.104
Amathuntem obſidet V.104.108
Cyprios ad rebellionem inducit V.104
eius victi caput ſupra portas ſuſpenſum ab Amathuſiis V.114
ei tamẽ dein vt heroi Amathuſii ſacra faciunt ſolemnia V.114
Onetes Phanagoræ filius VIII.214
Onochonus Theſſaliæ fluuius VII.129
Xerxis exercitui defecit VII.196
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur VII.6
Onuphitana plaga II.166
Ophryneus vrbs VII.43
opifices vbi ignobiles II.167
Opis virgo hyperborea IV.35
Opis ciuitas I.189
Opœa vxor regis Scylis IV.78
§ oraculorũ origo ſecundum ſententiam Herodoti II.54
oracula Græcorum I.46
oracula apud Ægyptios quæ II.83
oraculum Alyatti à Pythia redditum I.19
oraculum Delphicum Cræſo redditur I.47 i dquomodo Cræſus verum deprehendit I.48
oraculum Lycurgo à Pythia redditur I.65
oraculum captioſum Spartiatis redditum I.66
oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis I.67
oraculum Cræſo redditum de muto filio I.85
oraculi ad Cræſum excuſatio I.91
oraculum Branchidarum de Pactya I, 158.159
oraculum Hammonis de Ægyptiis II.18
oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum II.52
oraculi Hammonis origo II.55
oraculum Pheroni regi redditum II.111
oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti II.136
oraculum de ærea phiala II.151
oraculum Pſammiticho datum II.152
oraculum Batto datum IV.155. Theræis IV.156.157.159. Arceſilao IV.163. Cliſtheni V, 66. Mileſiis VI.77. Glauco VI.86. Athenienſibus VII.140.141
oraculum Latonæ ſacrum II.152
oraculum Siphnii reddítum III.57. Corinthiis V.92. Argiuis VI, 19. VI.77. VII.148. Doloncis VI.34
oraculum Martis VII.76. Dionyſi VII, 111
oraculum datum Cretenſibus VII.169. Spartiatis VII.220
oraculum Bacidis VIII.20.77.96
Amphiarai I.46.IX.134
oraculum Perſis à Bacide redditum IX.42
oracula Æthiopum II.139
Oratio Prexaſpis ad Perſas III.75
Orationes de triplici ſtatu regio, optimatum, plebis III.80.81.82
Cois Mitylenæorum præfecti IV.97
Hiſtiæi Mileſii ad Scythas IV.139
Ariſtagoræ ad Cleomenem V.49
Soſiclis V.92
Hiſtiæi ad Darium V.106
Cypriorum ad Ionas V.109
Perſarum ad Ionum tyrannos V.9
Leutychidis de reddendo depoſito VI.86
Datis ad Delios VI.97
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ VI.130
Xerxis de inferendo bello Græciæ VII.8.& Mardonii VII.9.& de bello aduerſus Græcos ſuſcepto VII.10
Xerxis ad Perſas VII.53
Harmocydis ad Phocenſes IX.17. & *alia infinita*
Orbelus mons V.16
orbis partitio ſecundum Herodotum IV.36
Orchomenii populus I.146
Orchomeniorum ager VIII.34
Ordiſſus Scythiæ fluuius IV.48
Orges pater Antipatri VII.118
Oreſtes Agamemnonis filius I.67
eius proceritas & ioculus I.69
Oricus portus IX.92
Oricus regis Aripithis fil. IV.78
Orithyia Boreæ vxor VII.189
Ornearæ populus VIII.73
Oroetes Sardium præſes potentiſs. III.120.127
indignè Polycratem ſuffigit cruci & eius rei cauſſæ III.120.*&c.*125
eius interitus III.128
Orómedon Syennheſis pater VII.98
Oropus VI.100
Orofangæ qui Perſica lingua VIII.85
Orphica II.81
Orſiphantus Alphei & Maronis pater VII.227
orthium carmen I.24
Orthocorybantes populus III.92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II.144
Græcis Apollo dicitur *ibid.*
oryes vbi gignantur IV.192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II.144
Oſſa Theſſaliæ mons I.56.VII.128.129
oſſa viri quinque cubitorum IX.92
oſtenta Xerxi oblata VII.57
oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII.37.38
oſtia Nili ſeptem numero II.17
Otanes Pharnaſpis filius III.68
coniurationis in magum autor III.70
oratio eius de ſtatu populari ad Perſas III.80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII.61
Otanis morbus III.149
Otanes miſſus contra Samum III.141
Otanes dux Perſarum Darii gener V.116
eius geſtæ res in Ionia & Aeolia V,123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens iudicat V.25
Othrys mons Theſſaliæ VII.129
ouium mira duo genera quæ habet Arabia III.113
oues ſacræ Solis vbi IX.92

P

Pactolvs fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert V.101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I.154
Perſis traditus I.160
Pactyica regio III.92.102.IV,44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII.67
pæana cãtant Perinthii ante victoriã V.1
Pæoniæ ſitus V.13
Pæones V.13.98.VII.113
magna pars tranſportati in Aſiam V.15
Pæonius ager vbi VII.124
Pæoplæ pop. VII.113
abducti in Aſiam V.15
Pæſus vrbs V.117
Pæti Thraciæ populus VII.110
Palæſtina & Palæſtini I.105. III.5.VII.89
Palæſtinorum armatura VII.89
Palladis ſacerdotis barba portentum I, 175.VIII,104
Pallena Phlegra prius appellata VII.123
Pallenidis Mineruæ templum I.62
palmarum Babyloniarum diuerſitas I.193
palmarum ſpathæ VII.69
palmæ vbi multæ IV,174.182
Pammon Scyrius VII.183
Pamiſus Theſſaliæ fluuius VII.130
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura XII.61
Pamphyli tribules Sicyonii V.68
Pamphyli populus III.90
à Cræſo ſubacti I.28
Pan vnus inter VIII.deos II.46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II.145
Panis templum VI.106
Panis ſimulacrum II.46
Pan quib. parentibus ortus II.145.146
Panætius Soſimenis filius VIII.92
panegyries Athenienſium VI.111
panes Perdiccæ dupli effecti VII.137
Pangæus mons V.16.VII.112
Panionium locus ſacer I.143.148.170
Panionius Chius exſector indigna pœna ſed ſe digna affectus VIII.105.106
Panitis Meſſenii conſilium in diſcernendis geminis VI.35
Panopea vrbs VIII.34.35
Panos portus vbi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III.39
Pantaleon Alyattis f. à Cræſo fratre occiſus I.92
Panthelæi Perſarum genus I.125
pantheræ Libycæ IV.192
Pantimathi populus III.92
Panticades fluuius VI.18.47
eius fluxus 14.54
Pantites ſeſe ſtrangulat VII.238
Papæus Iupiter apud Scythas IV.59
Paphlagones populus I,6,72.III.90
à Cræſo ſubacti I.28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.72
papraces piſces V.16
Papremis oppidum II.59.III.4

Papremitanis equi fluuiales sacri II. 71
Papremitana plaga II.165
Paralatæ Scythæ IV.6
Parapotamii populus VIII.33
Parasanga mensura II.6.V.53
Pareoratæ pop. IV.148
Paretaceni populus Mediæ I.101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II. 115
Parius lapis V.62
Parion vrbs VI 17
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII. 78
Parnassus mons VIII.27
eius vertices duo VIII.32
Paricanii pop. III.94
Paroreatæ populi IV.148.VIII.73
Parthenius fluuius II.104
Parthenius mons vbi VI.105
Parthi populus III.93.117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.66
partus lænæ & viperæ cur nó copiosus III.108
partus diuersa tempora decem, nouē, septem menses VI.69
Parus insula V.31
Parus à Miltiade obsidetur frustra VI. 133.134
Parycanii populus III.92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII 68.86
Pasargadæ Persarum genus I.125
Pasicles Philisti pater IX.96
pata Scythice, pro occidere IV.110
Pataicus Æne sidemi pater VII.154
Pataici dii III.37
Patæmi aures nasusque præscinduntur II.162
Patara oppidum Lyciæ I.182
pateræ aureæ ex à Gyge apud Delphos positæ I.14
patera aurea & argentea Delphos à Crœso missæ I.51
pateræ aheneæ mira capicitas I. 70
paterna in opificia vbi succedant & filii VI.60
patiramphes Xerxiani currus auriga VII.40
Patizithes magus III.61.63
Patrenses pars Achæorum I.145
Paruus oppidum Arabiæ II.158
Pausanias Cleombroti filius IV.81, IX. 10.65
eius exercitus ordo permutatus IX. 46
victoria aduersus Mardonium IX. 62
Pausaniæ præda IX.79
eius dictum de luxu Persico IX 81
Pausicæ populus III.92
Pausiris Amyrtæi filius III.15
pecuarii Armenii vbi I.194
pecuarii Indi III.98
pecuarii Persæ I.125
Pedasii populus ab Harpagoex pugnatus I.175.VIII.104 104
Pedieæ oppidum vbi VII.33
pediculorum comestores IV.109
eos vicissim mordent feminæ Adyrmachidarum IV.168
Pelasgi populus I.145.146.II.50. VII.44
& eorum lingua I.57
Pelasgi Ægialees prius, Iones dicti VII. 94
Pelasgi ex Attica exacti VI.136
Pelius mons vel Pelion vbi IV.179.VII. 129
Pellas vrbs Bottiæidis terræ VII. 123
Pellena Achæorum pars I.145
Pelops Phryx Persarum seruus VII. 11
Pelopis Phrygis regio VII.8
Peloponnesi gentes septem VIII.73
Peloponnesium bellum IX.32
Pelusium ostium Nili II. 17. 154. 111. 10
πνευματίαι Æolum H.37
Peneus fluuius Thessaliæ VII.20.128.149 173
pennis oppletum aërem Scythæ narrant IV.31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I. 149
Penthylus dux Paphius captus VII. 195
Peræbi populus VII.138
Pergalos, Chilonis filia VI.65
Percotes vrbs V.117
Perdiccas, Cauanes, & Aëropus fratres VIII.137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII.138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII.137.138
Pergamum Priami VII.43
Pergamum murorum Pierum vnus VII. 112
Perialla vaticina VI.66
Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus I.20.23.48
ei maximum miraculum oblatum I.23
vxorem necat III.50
cum defuncta vxore concubuit V. 93
eius filij III.50
gesta cum minore III.50.51.&c.
Pericles VI.131
Perileus IX.102
Perinetades Demarmeni filius V. 41
Perinthus vrbs IV.90
eius expugnatio V.2
Perinthii à Persis subacti V.2
eorum cum Pæonibus singulare certamen ibid.
Persarum origo vnde VII.150
complura genera I.125
aspera regio I.71.IX.vlt.
Persæ aratores, Persæ pecuarii I. 125
præstantissimi Pasargadæ ibidem
institutio qualis I.136
numina quæ & religio I.131
ritus dum Ioui immolant I.132
ritus in sacrificiis I.132
Persæ Vraniæ Veneri sacrificant ibidem
Persis Venus Metra appellatur ibidem
Persarum natalitia I.133
Persæ inter pocula consultant I.133
Persarum necessitudo vicinitatis maxima
eorum philantia ibid.
externarum rerum studiosissimi I. 135
flumina religiosissime colunt I.138
mos in sepeliēdis cadaueribus defunctorum I.140
gyrum cæli Iouem appellant I.131
deos ex hominibus ortos esse negant I.131
ignem deum arbitrantur III.16
eorum victus habitusque priscus I. 71
victus viuendique spatium III.22
eorum ingenium I.89
Persarum conuiuia lasciua V.18
Persarum cædes in conuiuio V.20
Persæ crinibus VI.89
Cephenes appellati & Artæi VII.61
Persæ immortales qui VII.83
Persicus luxus IX 79.81
Persarum vxores per vices concumbunt III.69
Persis oraculum redditum IX. 42
Persarum tabellionum cursus & modus VIII.98
magi I.140
satrapeiæ III.89
clementia I.137
capita cur fragilia III.12
eorum cum Lydis conflictus I.80
in potestatē Medorum à Phraorte redacti I.182
Persarum ab Astyage defectio I.127, &c.
Persarum bellica arma V.49. cum Caribus consertum bellum V.49, &c.
Persarum minæ Ionibus intentatæ V. 9
Persarum ornatus in Xerxiano exercitu VII.61
Persarum equestrium copiarum numerus VII.87
Persarum cum Lacedæmoniis congressio VII.213
Persarum naufragium ad Eubœam VIII.12
Persicum mare IV.39
Persici equitatus præfecti VII. 88
Persicarum copiarum apud Platæas ordo IX.30
Persidæ reges I.12
Perses Persei fil. VII.61
Perseus Assyrius VI.54
Danaes & Iouis filius VII.61
Persei specula II.151
eius templum, simulacrum, sacrificium vbi ibid.
gymnicorum ludorum institutor ibid. idem.
eius profectio in Ægyptum II.91
Pertra tribus V.92
Petræ Trachiniæ VII.198
Phædyma Otanis filia III. 68 magum prodit III.69
Phænippus Calliæ pater VIII.121
Phalerus vrbs V.63
nauale Atheniense VII.116
phalli in sacris II.49
Phanagoras Onetæ pater VIII. 214
Phanes Halicarnassēus genere III.4
eius astutia & effugium ibid.
filii in eius conspectu mactati III. 5
Pharandates Theaspis filius IX.75
Phrygia citana plaga II.168
Pharensis pars Achæorum I.145
Pharnaces pater Artabazi VII.66
Pharnaspes Athenagoridis III.8
Pharnazathres dux Indorum VII. 65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapsu VII.88
Phaselis vrbs II.178
Phasis I.104.II.103.IV.38.86
Phayllus pythionices VIII.47
Phegeus Aeropi pater IX.26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor II.5
etiam pater eiusdem adoptiuus II.4
vbi laudatus ab Homero II.16
Pherecum vrbs V.63
Pherendates Megabazi fil. VII.67
Pherendates Teaspis fil. VII.79
Philagrite Arcesilai regis mater IV.162

exercitum poſcit ab Euelthone, & colum accipit IV.162
in Barcæos crudelitas eius IV.202
eius miſeranda mors IV.205
Pheron Ægypti rex cæcus II.111
ei oraculum redditur *ibidem*
eius donaria *ibidem*
phiala in balneis Scytharum IV.10
Phidippides Athen. VI.105
Phidon Argiuorum tyran. VI.127
Philæus Æaci filius VI.35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI.103
Philaon Cherſis filius VIII.11
Philes pater Rhœci III.160
Philippus Butacides Olympionices V.47
Philiſtus Paſiclis fil. IX.96
Philippus Macedo VIII.139
Philitio paſtor II.128
Phillis regio VII.113
Philocyon Spartan. IX.84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI.113
Phirmus Athenienſis VII.182
Phla inſula IV.178
Phlegra regio VII.122
Phocais Homeri H.16
Phocæa vrbs I.142.II.178
Phocæa quomodo capta & à Perſis occupata I.164
Phocenſes I.146
primi longis nauibus vſi ſunt I.163
Phocenſium murus I.163
eorum demigratio in Cyrnum I.65
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret. I.165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus nauale bellum I.166
prœlio victi Cyrno ſecedunt I.166
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibidem*
Phocenſes capti lapidantur I.167
Phocenſiũ in Theſſalos eruptio VIII. 27.28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII.32
Phocia vrbs I.80
Phœbi fanum VI.61
Phœnices II.104
Phœnices diſſenſionum auctores cum Græcis I.1
Phœnices Palæſtini II.104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV.42
Phœnices primi litteras in Græciam adtulere V.58
Phœnicum armatura in exercitu Xerxis VII.89
Phœnices quidam decollati iuſſu Xerxis VII.90
Phœniciæ litteræ V.58
phœnix Ægypt. auis ſacra II.73.eius deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluuius VII.176.200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I.102
eius res geſtæ & interitus *ibid.*
Phrataguna Darii regis vxor VII.224
Phronima Etearchi filia eiuſque fortuna IV.154
concubina Polymneſti IV.155
Phryges à Crœſo ſubacti I.28
Phryges antiquiſſimi hominum II.2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII.73
Phryges Bryges dicti antea. *ibidem*
Phrynichi comœdia VI.21
Phrynon pater Attagini IX.15
Phthiotis ara I.56
Phya mulier ex tribu Pæaniea I.59
ab ea Piſiſtratus vt reductus *ibi.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII.85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII.39
Pidorus vrbs VII.122
Pieria ora Bœotiæ III.
Pieria pix IV.195
Pieres pop. VII.112
Pierum muri VII.112
Pigres & Maſtyes fratres V.12
Pindarus poeta III.38
Pindus mons Theſſaliæ I.56.VII. 129
Pinus, locus H.20
pini fructus nomina H.20
pini natura quæ VI.37
Pirus, ingens fluuius I.145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II. 143
Piſa vrbs II.7
piſcatorum ænigma H.35
piſcibus Ægyptus abſtinet II.37
piſcium qui Ægypto ſacri II.72
piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II.93 piſces pabulum equorum vbi V.16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I.59
eius nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus *ibid.*
Athenis eiicitur I.59
per feminam mire reducitur I.60
illegitimè cum vxore coit I.61. Marathonem occupat I.2
eius contra Athen. copiæ I.61.62
tertio vrbe Athenis potitur I.64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V.63. *&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V.65
Piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus VII.109
piſtricis Crœſi effigies apud Delp. I. 51
Pitana ciuitas Æoliæ I.149
Pitane tribus III.55
Pittaci Mitylenæi reſpõſum ad Crœſum I.27
pituitæ fluxus remedia IV.187
pix Pieria vbi IV.195
Cyranenſis IV.195. Zacynthia *ibidem.*
Pixadorus Cindyenſis V.118
Placianorum lingua I.57
Platæa inſula Libyæ IV. 161. 153.156.169
Platæa vrbs incenditur VIII.50
Platæenſis clades IX.62.64.100
Platæenſis ager IX.15
platanus aurea atque vitis VII.27
platanorum ingens lucus V.119
platanus aureo monili à Xerxe donata VII.31
Pleſtorus deus IX.118
Plinthinetes ſinus II.6
Pliſtarchus Leonidæ fil. IX.10
pluuia nulla apud Theræos per ſeptem annos IV.151
pluuia apud Ægyptios portẽtoſa III.18
Plynis portus vbi IV.169
podeon Doridis VII I.51
pœnæ modus apud Perſas I.137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
pogon Trœzeniorum portus VIII.42
poli & gnomonis inuentio II.109
Polichnitani Cretes VII.170
Pollux & Caſtor IV.145. *v.* Tindaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII.21
Polycratis prodigioſa fortuna III.39. *&c.*
Polycratis ſmaragdus III.41
eius callidum commentum III.56
Polycratis cædis occaſio III.120. 121
Polycratis filiæ ſomnium III.124
Polycrates cruci affixus III.125
Polyçrit' Aegineta eiusq; ſtrenuitas VIII. 92.93
Polydectes rex Spart. VIII.131
Polydorus Alcamenis fil. VII.204
Polydorus auus Laii V.59
Polymneſtus Therçus IV.155
Polynices IV.147.VI.52
ponticum, genus arboris IV.23
Pontus Euxinus IV. 46, eius dimenſio IV.85.86
Porata fl. IV.48
Porinus lapis V.62
Poſidetum vrbs III.91
Potidæa vrbs VII. obſeſſio eius VIII. 127.128.129
Poſidonius Spart. IX.84
præda Græcorũ è Perſarum clade IX. 79
præda Pauſaniæ IX.80
præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX.69
Præſij Cretes VII.170.171
Praſiadis paludis inhabitatores V.16
Praxinus nauarchus Trœzen. VIII.180
Praxilaus Xenagoræ pater IX.106
Prexaſpes Perſa III.34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III.75
Ptexaſpes Aſpathinis filius VII.97
Priami Pergamum VII. 43
Priene vrbs Ioniæ I.142
eam Ardys expugnat I.15
Prienenſes populus VI.8
à Mazaro ſubiguntur I.161
primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI.52
Procles rex Spart. VIII. 131. IV. 147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III.50
capitur III.52
prodigiorum maxima obſeruatio apud Ægyptios II.82
Prœconneſus incenſa VI.33
Promenea Dodoneorum ſacerdos II.55
Promethei vxor Aſia IV.45
Propontidis dimenſio IV.85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VIII.65
Proſopitis inſula & eius latitudo II.41
eius plaga II.165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II.112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
protemplaris Minerua VIII.39
Proteſilai templum vbi VII.33.IX.115
Prototbyes Madyis pater I.103

Proverbia,

Animus in auribus habitat VII.39
Cadmea victoria I.166
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtiſtimenta III.22
Epiſcythiſon VI.84
E tripode oraculum IV.179
Hunc calceum tu quidem confuiſti: Ariſtagoras autem ſibi induit VI.1
In frigidum furnum panes ingerere V.92
Iſthmum fodere I.174
Longæ regum manus VIII.140
Lemnia facinora VI.138
Molles viri ex mollibus regionibus IX. *vlt.*
Mulæ partus III.151
Muliere ignauior IX.106
Non eſt iſtud curę Hippoclidæ VI.129
Ouem lupis relinquere IV.149
Syloſontis amiculum III.139
Ver ex anno exaruiſſe VII.162
Prytanis rex Spart. VIII.131
Prytaneum Athen. I.146.VI.103 VII.197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II.10
captus à Cambyſe, eiuſque captiui dicta II.14
liberatus res nouas moliens epoto taurino ſanguine obiit II.15
Pſammis rex Ægypti, Neci fil. II.159.160
eius mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I.105 II.2.28.151. *&c.*
Pſylli, populus IV.173
eorum expeditio infelix aduerſus auſtrum *ibi.*
Pſyttalea inſula VIII.95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I.76
Pteſiorum vrbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*
Pœum VIII.135
pudenda puerisqui præcidant II.104

pudēda Ægyptii munditiæ cauſsá præcidunt II.37
pugna Sagartiorum cum reſtibus VII. 85
puteus trifarias rerum ſpecies exhibens VI.119
pygargi IV.292
Pygres Seldomi filius VII.98
Pylus locus VII.168
Pylæ VII.201
Pylæa VII.213
Pylii I.147.V.65
pyramides apud Memphin II.8
pyramides Mœris regis Ægypt. II.101
pyramis regis Cheopis II.124.125
pyramis è quæſtu meretricio II.126
pyramis Chephrenis Ægypt. regis II.127
pyramides Philitionis paſtoris II.128
pyramis Mycerini regis II.134
pyramis Rhodopis mulieris falſo credita II.134
pyramis regis Aſychis lateritia II.136
Pyrene vrbs II.33
Pyretos fluuius Scythiæ IV.48
Pyrgus oppidum IV.148
Pytagoras Mneſarchi filius IV.95
ſophiſta celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Silinuntis V.46
Pythagoras Mileti procurator V.126
Pythcas Iſchenoi f. vir ſtrenuiſs. captus VII.181
liberatus VIII.92
Pythermus Phocenſis I.151
Pytheus Lamponis pater IX.77
Pytheus Nymphodori pater VII.137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I. 65
de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum I.67
ad Crœſum I.91
de Iſthmo Cnidiis datum I.174. v. oracula
Pythii qui VI.57
Pythius Atyis f. Lydus VII.27
eius ingentes facultates VII.27.28
eius filius à Xerxe diſſectus VII.39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI.23

R

RASVRA Argiuorum I 82
regem vbi conſpici nefas I.199
rex vbi ſtatura maximus deligitur III. 20
rerum humanarum inconſtantia I.5
rerum omnium inſpiciendus exitus I.32
res diuinitus futuræ ſignis declarãtur IX.99
reſtibus inſtructa pugna VII.84
rhadinace genus olei VI.11
Rhampſinitus rex Ægypti: & eius ſimulacra II 121
filiam proſtituit *ibid.*
eius ingentes pecuniæ *ibidem*
Rhampſinitideſcenſus ad infernas ſedes II.122
rhapſodi Homerici carminum exploſi Sicyone V.67
Rhegium I.176.177
Rheginorum maxima cædes VII. 170
Rhenea VI.97
Rhodium mare vbi I.174
Rhodopis meretrix famoſa II.135
eius an pyramis vna II.134 135
eius donarium in templo Delphico II.135
Rhodope mons IV.49
Rhodus ciuitas II.178
Rhœcus, architectus III.60
Rhœtium opp. VII.43
Rhypes pars Achæorum I.145
roſæ ſexagenũm foliorum VIII.138
Rubrum mare I.203.II.8.158.159
ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt I.207

S

SABACVS rex Æthiopum II.137.152
Ægyptum ſubigit *ibid.*
eius acta in Ægypto II.137.138
viſo in ſomnis Ægyptum relinquit II. 139
Sabillus Gelous VII.154
Sacæ populus III.93
Sacas omnes Scythas Perſæ vocant VII.63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII.64
ſacerdotes Ægyptiorum II.37
ſacrum Panionium I.143
ſacra Triopii Apollinis *ibid.*
ſacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta II. 51
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I.16.18
Sagartii, Perſarum genus I.125.III.23. VII.84.
eorum tributum III.93
ſagitta ad cœlum excuſſa à Dario III.105
Sais vrbs Ægypti II.28 59.173.170
Saitanorum regum ſepultura II.169
Saitana plaga II.165
Saiticum oſtium Nili II.17
ſal ſua ſponte creſcens IV.53
ſalis colles vbi IV.181.182.183
ſalinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II.89
Sala vrbs Samothraciæ VII.59
Salamis Athenienſium refugium VIII.56
Salaminii H 28
Samothraciæ populus Pelaſgi II.51
Samothracii muri VII.108
Samothraces iaculatores VIII 90
Samus & Samiorum lingua I.142
Sami euerſionis per Darium cauſſa III 139
Samus Syloſonti traditur III. 149
Samiorum Æſchrionia tribus III. 26
Samiorum crater IV 152
Samii Zanclam occupant VI.23
Samiorum apaturia H.29
Samiorum tria miranda III.90
Samyris ſapiens VI.127
San Dorum I.139
ea littera Perſarum nomina terminantur I 139
Sana vrbs VII.22.122
Sanacharibus rex Arabum & Aſſyriorũ Ægyptum inuadit II.141
fugatur *ibid.*
ſandalium Perſei II.91
Sandanis Lydus I.71
Sandoces Thaumaſii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII. 194
Sapæi Thraciæ populus VII.110
ſapientes non eſſe potentes, acerbum IX.16
Sappho poetria II.135
Sarangæi populus III.93.117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII.67
Sardanapalus rex Nini II.150
eius theſaurus *ibid.*
Sardena mons H.9.
Sardis à Cimmeriis captæ I.15
Sardis vna parte ſaltem expugnabiles & eorum expugnatio I.84
captæ & concrematæ ab Ionibus V. 101.105
Sardium reges Heraclidæ I.7
Sardium primus rex Argon I.7. Meles I. 86
Sardius Leo circumlatus vbi I.86
Sardium expugnatio in tertium annũ dilata à deo I.91
Sardonium linum II.109
Sardonium mare I.166
Sarga vrbs VII.122
Sarpedon & minos Europæ filii I. 173.
Saſpires populus III.94
eorum armatura VII.79
Sataſpes Achæmenides IV.43
cruci affixus IV.43
Satræ Thraciæ populus VIII.110. iij
ſatrapiæ Perſarum I.192. iij. 89. 90. &c.
Sattagydæ populus III.91
Saulius rex Scytharum IV.76
interficit patruelem Anacharſin IV. 76.77
Sauromatæ Amazonibus miſcentur IV. 110.113.114
ſolœciſſant linguã Scythica IV.117
eorum vxores & coniugia IV.116.117
Scæus pugil V.60
Scamander fluuius V.65
eius aqua exercitui Xerxis defecit VII.42
Scamandronymus pater Charaxi ij. 135
ſceptra gerendi ratio apud Babylonios I. 195
ſchœnus menſura ij 6
Sciathus inſula VII.176. VIII.7
Scidrus oppidum VI.21
Sciona vrbs in Pallena VII.122
Sciradis Mineruæ templum VIII.94
Scironis via VIII.71
ſcholæ tectum in pueros corruens VI. 27
Scolos oppid. IX.15
Scolopoeis IX.96
Scoloti, Scythæ vnde nominati IV.6
Scopades Theſſali VI.120
Scopaſis rex IV.127
ſcutum Perſis oſtẽdiſſe dicitur Alemæonidæ VI.121 & Herodoti de ea re ſententia VI.123.124
Scylace vrbs I.57
Scylax Caryandeus IV.44
Scylacis cuiuſdam ſupplicium V.33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV. 78
eius interitus IV.80
Scyllias vrinator VIII.8
Scytha Herculis filius IV.10
Scytharum origo IV.5
Scytharum regum origo IV.10
Scythæ nomades pecuarii I.73.IV.19. 55.VI.84
Scytharum nomadum ſeditio j.75. IV.11
Scythæ trucidatum coctúmque puerum Cyaxari loco venationis offerunt j.73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Aſiam tranſeunt j.103.IV.12
Cimmerios ex Europa pellunt I.103. IV.11
Mediam occupant j.104
eorum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibidem*
fuſis Medis Aſia potiuntur j.105
Vraniæ Veneris templum depeculantur: vnde femineo morbo corripiũtur I.105
à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur I.106
à Seſoſtre ſubacti ij.103.III
Scytharum ſerui cur oculis orbẽtur IV.2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ AVchatæ IV.6
Scythæ aratores IV.18.19.53.54
Scythæ regii IV.57
Scytharum mores IV.46 &c.
dii IV.59
iuſiurandum IV.68
eorũ mos in cædendis victimis IV. 60

in hostes sæuitia IV.62.64
mos inundi fœderis IV.70
Scyth. regum sepultura IV.71.72
à Scyle Scytharum defectio IV.80
Scythæ suorum institutorum obseruantissimi IV.76 80
Scythis eorumque equis asinorum & mulorum vox insueta IV.129
Scyth. munera ad Darium IV.130
Scyth. intemperantia VI.84
Scythæ Persis Sacæ appellati VII.63
Scythia vetus vbi IV.99
Scythiæ duæ partes ibi.
Scythiæ flumina IV.47
Scythia lignorum inops IV.61
Scythicæ grues vbi hybernent II.22
Scythicum graneti IV.58
Scythicus exercitus contra Mediam VII.10
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI.23.24
Scythes Cadmi pater VII.163
Sebennitana plaga II.166
Sebennyticum ostium Nili II.17
Seldomus Pygmæi pater VII.99
Selinusii pop. V.46
Selymbria oppidum VII.15
semen Indicum quale III.109
Semiramis Babyl. regina I.184
eius egregia monumenta ibid.
senectæ maximus honos apud Ægyptios II.80
senes vbi mactentur III.99
Sepias litus VII.183.188
sepulcrum Alyattis apud Lydos I.93
sepulcra Babyloniorum I.198
sepulcra vitrea III.24
sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII.58
Serbonis lacus II.6.III.5
Seriphii populus VIII.46
Sermyla Græca vrbs VII.122
serpentum sacrorum descriptio II.74
serpentũ sepultura in Iouis templo ib.
serpentes cornuti IV.192
serpentes alati II.75.76
serpentum alatorum generatio IV. 108.109 thuriferas arbores obseruantes III.107
serpentum vis apud Neuros IV.105
serpentibus vescentes IV.138
serpens arcis Athenarum custos VIII. 41
Serrium promontorium VII.59
serui Scytharum cur oculis priuentur IV. 2
serui boni interdum hominibus malis, & contra VIII.68
seruorum bellum VI.8
sesami Babylonici proceritas I.595
Sesostris rex Ægypti II,102. &c.
quas gentes subegerit II.103
eius cippi & inscriptiones & monumenta II.106
Sestus vrbs IV.142.VII.33
à Græcis obsidetur IX.133. &c.
Sethon Ægypti rex, Vulcani sacerdos II, 141
eius mira victoria de Assyriis ibid.
eius statua ibidem
Sicas Cyberniſci pater VII.98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII.170
Sicyon V.67
Sicyoniarum tribuum nomina V.68
Sicyonijs & Ægyptijs irrogata multa ab Argiuis VI.92
Sidon Græca vrbs II.117.III.136
Sidonia nauis Xerxis VII.28
Sigeum & eius occupatio V.65.94
Sigeum Troicum IV.38
sigma litterâ Persarum nomina terminantur I.139
Sigynæ populus vbi V.9
sigynarum appellatio quid apud alios notet V.10
Silenus vbinam captus fuerit VIII. 138
Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata vbi suspensa VII.26
sillicypria eorumque fructus II.94
Silphium vbi IV.170.192
similarum comestores IV.194
similarum vbi maxima vis ibid.
Simonides Ceus V.102
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata VII.228
simulacrum pistricis Crœsi I.51
simulacra ab Ægyptijs primum diis consecrata II.4
simulacrum Iouis arietina facie II.45
Panis II.46. æstatis & hyemis II. 121
simulacrum ex pelui factum ab Amasi & cur II.172
simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II.181
simulacra Mineruæ lapidea duo II. 182
simulacrum Isidis bubulis præditum cornibus II.41
simulacrum Mercurii porrectum veretrum habens II.51
simulacrum Darii lapideum III.88
simulacrũ Vulcani Pataicis simile III. 37
simulacra soli Marti faciunt Scythæ IV.59
simulacra ex oleis, Damiæ & AVxesiæ V,82
Sindus vrbs VII.123
Singus vrbs VII.122
Sinope vrbs I.76.II.34.IV.12
sinus Arabici maris descriptio II.11
Sipia, locus VI.77
Siphnus insula locupletissima III.57
multata à Samijs III.58
Siphnii quas naues Salaminem miserint VIII.46
Siris Italiæ VIII.62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII.58
eius filius Masistius VII.79
Sironus Mapenis pater VII.98
Sisamaces dux VI.122
Sisamnes Hydarnis fil. Ariorũ dux VII. 65
Sisamnes Otanis pater iniuste iudicans mira pœna à Cambyse affectus V. 25
sisyra genus penulæ VII.67
Sitalces Thracum rex IV.80.VII.137
Sithonia regio VII.122
Siuph vrbs Ægypti II.172
smaragdus Polycratis III.41
Smerdis Cambysis fr. III.30
eius à fratre perpetrata cædes ibid.
occisum à se Cambyses luget III. 65
Smerdis fictitius regno potitur III.65
ex auribus amputatis agnoscitur III. 69
occiditur III.28
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII.82.121
Smila oppidum VII.123
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Clisthenis VI.127
Smyrnæ origines I.16
à Gyge oppugnata I.14
ab Alyatte capitur I.16
à Colophonijs condita ib.
vti ab Ionibus diremptæ I.149
Smyrna Thesei vxor II.2
Smyrna Æoliæ ciuitas condita eaque celeberrimum emporium II.5
ut amissa ab Æolibus I.149
sobolis procreandæ præmia apud Persas I.136
Sogdi populus III.93
eorum in Xerx. exercitu armatura VII.66
Sol Massagetarum deus I.212. soli Massagetæ equos immolant I. 216. sol auctor exundationis Nili II.25
solis insoliti ortus, quos referunt Ægyptii II.142
solis mensa vbi III.18
solis fons IV.181
solem execrantes IV.184
solis eclipsis Xerxe mouente exercitu contra Græcos VII.37
sol Græcorum deus ibid.
sol pro mercede redditus VIII.117
sol obscuratus IX.10
solis sacræ oues vbi IX.91
Soli vrbs & eius obsessio V.115
Solon legislator Athen. I.29
eius peregrinatio in Ægyptum I.30
versibus celebrat Philocyprum V.113
eius cum Crœso de beatitudine colloquium I.30.31.32.33
Solonis lex Athen. data II.177
Solonis promontorium II.32.IV.43
Solymi olim Milyæ dicti I.173
somnium filiæ Polycratis III.124
Hipparchi V.56
Sophanes Eurychidis f. Decelensis VI.92. IX.72
eius ancora & præclara facinora IX. 73.74
sophistarum totius Græciæ peregrinatio I.29
sororem Cambyses ducit, occidit, & aliã superinducit II.1.35
Soficlis Corinthii de restituendo Hippia oratio V.92
Sosimenes Panætii pater VIII.85
Sostratus Laodamantis fil. IV.152
Spaco Medis canis appellatur I.110
Spargapises Tomyridis f. à Cyro capitur I.211
seipsum interimit I.214
Spargapithes Agathyrsorum rex IV.76 78
Sparta vrbs Lacædæmonis VII.234
Spartiatarum instituta à quo I.65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I.66
Spartiatarum cum Argiuis de Thyreæ agro contentio I.82
Spartiatarum regum dignatio & iura VI.55. &c.
eorum senatus VI.75
de regibus V.75
Spart. cædes ad Thermopylas VII.224
eorumque epigrammata VII.228
spasmi remedia IV.187
spathæ palmarum VII.69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII.198.228
Spesthies Aneristi f. cum Bule se offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII.134.135.136, 137
Sphendaleæ opp. IX.15
spina Ægypti & eius gummi II.96
sponsa vbi dotem concubitu quærat IV. 172
squamosus piscis Ægypt. sacer II.76
stadium, passus, cubitus, pes II.149
Stagirus Græca vrbs VII.115
stathmi regii quid V.52
Stesagoras Cimonis pater VI.103
Stesagoræ cædes VI.38
Stesenor Curi tyrannus V.113
Stesileus Thrasylei fil. VI.114
Stentoris lacus VII.58
Strattis Chiorum tyrannus IV.138.VIII. 132
strobilos, pini fructus II.10
Struchates populus Mediæ I.101
struthi subterranei IV.192, IV.193 192
Strymon fluuius I.64.V.13.VII.113
Strymonii prius, qui Thraces VII.75

Stryma Thaſiorum vrbs VII.108.109
Strymphalius lacus VI.76
ſtyracis vſus ad thus legendum III.107
Styreenſes gens Dryopica VIII.46
Styx & eius aqua VI.74
ſua quenque inſpicere debere I.8
Suadelæ numen VIII.111
ſubulci apud Ægyptios profani II.47
ſucceſſionis ius apud Spartiatas VII.3
Suniacum iugum IV.99
ſus animal ſpurcũ apud Ægyptios II.47
ſus hoſtia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
ſues apud Scythas IV.63
ſue abſtinent Ægyptii II.47.IV.186
Suſa oppidum I.188.V.49.52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII.153.159
Sybaris vrbs capitur V.44.VI.21
Sybaritanum bellum V.45
Syene vrbs Thebaidos II.28
Syennefis Cilicum rex I.74.V.18
Syennefis Cilix dux in claſſe Xerxiana VIII.98
Syleos campus VII.115
Syloſon Polycratis fr. Æaci fil. III.39 139 140 *&c.* 149
Syloes promontorium IV.43
Symanum mare vbi I.174
Syrgis fluuius in Mœotidẽ influit IV.123
Syri Græcis Cappadoces I. 6.72. III.90
Syrorum prædia Crœſus deuaſtat, eoſque exterminat I.76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII.72.89
Syrii Græcis, qui barbaris Aſſyrii VII. 63
Syria Ægypto contermina II.116
Syria Palæſtina III.91.VII.89
Syropæones in Aſiam abducti V.15

T

TABELLA totius orbis V.49
tabellionum Perſarũ curſus & modus VIII.98
Tabiti Scythis Veſta IV 59
Tachompſo inſula II.29
Tænarus locus VII.168
talentum Babylonicum III.89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI. 134, 137
Talthybii templum apud Spartiatas VII.134
Thalthybius Agamemnonis præco VII.134
Thalthybiadarum honos apud Spart. VII.134
Tanagram interfluit Thermodon IX.42
Tanagræi Thebanorum vicini V.79
Tanagricus tractus V.57
Tanais fluuius IV.20.123
Tanitana plaga II.166
Tarentum vrbs III.138.IV.99
Tarentini III.138
eorum maxima cædes VII.170
Targitaus & eius tres filii IV.5
Tarteſſus emporium nobile IV.152
Tarteſſum Phocenſes occupant I.163
Tarteſſiorum rex Arganthonius *ibidem*
Tauchira oppidum IV.171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV.103
eorum mons *ibi.*
Taurica gens IV.99.103
Taurici montes IV.3
Taurica regio IV.99
Taxacis Scythiæ rex IV 120
Tearus fluuius & eius medica vis V.90
eius fontes partim calidi partim frigidi *ibidem*
cippus ei à Dario erectus IV.91
Teaſpes Perſa VII.79.IX 73
Tegea Arcadum VI.105.VII.170
Tegeates I.65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur I.66
Teos oppidum I.142.II.178
capta ab Harpago I.168
Teus à Græcis in Ægypto condita I.178
Teii demigrant in Thraciam capta ſua vrbe, & Abdera condunt I.68
Telamon heros VIII.64
Teletearchus II.142
Teleion Perſis Tyctõ, id eſt, cœna IX.111
Teleclus fil. Archelai VII.204
Telines & eius geſta VII.153
Tellias vaticinus VIII 27
Teiii Athenienſis hiſtoria I.30
tellus eadem non fert omnia I.32
Tellus Scytharum dea, & Apia Scythis dicitur IV.59
Telmiſſes coniectores I.78
Telus inſula VII 153
Telys Sybaritarum rex V.44
Temenidæ fratres VIII.137.138
Tempe locus vbi VII.173
Tenedus I.151
capta à Perſis VI.31
Teuus Æoliæ ciuitas I.149.VI.97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII.165
Termilæ vocantur Milyæ I.173
terram & aquam poſcere IV.126.V.18
terræ diuiſio tripartita II.16
terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV.28
teſſerarum ludi inuentores I.94
tethrippotrophus VI.35
Tethronium oppidum VI.1.33
Tetramneſtus Sidonius VII.98
Teucri VII 43
Teuthrania II.10
Teus ciu. II.178
Thales Mileſius defectionem ſolaris luminis Ionibus prædixit I.74
eius inuentum in traducendo per fluuium Crœſi exercitu I.75
conſilium Ionibus datum I.170
eius de incremento Nili ſententia innititur II.20
Thamanæi populus II.93
Thamimaſades Neptunus apud Scythas IV.59
Thannyra Inari Lybis filius III.15
Thaſus & eius conditores II.44.VI.47
Thaſii ſubacti à Dario VI 44
muros diruere iuſſi VI.48
Thaſia metalla VI.46.47
Thaumaſius Sandocis pater VII. 94
Theaſides Spartiata VI.87
Thebæ Ægyptiæ II.3
ibi pluuiam decidiſſe, maximum miraculum II.10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II.15
Thebani Iouis fanum I.182
Thebanis arietes ſacroſancti II.42
Thebana plaga II.166
Thebanis ſtigmata inuruntur regia VII. 233
Thebani à Græcis obſidentur IX.85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII.134
Thebe, Aſopi filia V.80
Themiſthocles Neoclis f. VII.143.173
corrumpit duces, vt maneant VIII.5
eius ſtrategema VIII.22
litteræ ad Ionas lapidi inciſæ VIII.22
cum Ariſtide ſimultas VIII.79
vafrities, exactio, auaritia VIII. 75.112
omnium Græcorum prudentiſſ. VIII. 110
ſecundas retuliſſe iudicatur è prælio nauali contra Perſas VIII.123
vt honoratus Spartæ VIII 124
reſponſum liuido cuidam datum VIII. 125
Themiſcyra IV.86
Themiſon Theræus IV.154
Theocydes pater Dicæi VII.65
Theogoniæ cantus in ſacrificiis Perſarũ I.132
Theomeſtor Androdamantis fil. VIII.85, IX.89
Theophaniæ feſtum I.51
Theopompus rex Spart. VIII.131
Thera inſula quondam Calliſta IV.147
à conditore Thera vocata IV.148
ſeptem annos pluuiã non ſentit IV.151
Theræorum colonia IV.156
Therambus in Pallena vrbs VII.122
Therapne locus VI.61
Theres Autefionis f. Cadmeus genere IV.147.148
Therma vrbs VII.123.127
Thermeus ſinus VII.123
Thermodon flu. II. 104. IV.86.IX.22.42
Thermopylarum mons VII.176.219
ad eas prælium Lacedæmoniorum & Perſarum VII.223. *&c.*
Theron Acragantinorum monarchus VII.165
Therſander Theræ auus & Autefionis IV.147.VI.52
Theſeus Theſſalus cõditor Smyrnæ H.2
Theſmophoria ſacra II.171
Theſpia vrbs incenditur VIII.50
Theſpienſes V.79
Theſproti populus V.92.7.VIII.47
Theſſaliæ deſcriptio VII.128.129
equę ibi omnium optimæ VII.196
Theſſalus ſocius Dorici V.46
Theſtis fons IV.159
Theſtorides litterarum profeſſor H.15
eius perfidia erga Homerum H.16. quę illi non bene ſemper vertit H.24
Thmuitana plaga II.166
Thetidi ſacrificant magi VII.191
thoës in Libya IV.192
Thomanii populus III.117
Thonis præfectus Canobici oſtii II.114
thoraces picturati Amaſis regis III.47
Thorax Lariſſæus IX.57
Thorica tribus IX.99
Thraces à Crœſo ſubacti I.28
à Seſoſtre ſubiugantur II.103
populus Aſiæ iij.90
cannabe veſtiuntur IV.74
aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt IV.94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII. 75
Xerxis ſocii VII.185
Iouis ſacrum currum cum equis abegerunt VIII.115
Thracum ſepulturæ quales V.8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII.75.76
Thracia tellus deſcripta IV.99
Thracia gens eiuſque mores V.3. *&c.*
Thraciæ muri VI.33
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commẽtum I.21 22 aliud V.92
Thraſydius Aleuades IX.57
Thraſyleus Steſilei pater VI.114
Thraſycles Lamponis pater IX.89
Thriaſius campus VIII.65.IX.7
Thrixæ oppidum IV.148
thus vbi & quomodo colligatur iij.107
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum VII.178
Thyni à Crœſo ſubacti I.28
Thyrea ager & de eo cõtentio I.82.III.59
Thyſſagetæ populus IV.22
Thyſus vrbs VII.22
Tiarantus fl. Scythiæ IV.48
Tibareni populus III.94
eorũ in Xerx. exercitu armatura VII.78
Tibeſis fl. Scythiæ IV.49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII 62
eius generoſa ſententia VIII.26
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura IX.95
Tigris fluuius in rubrum mare infũditur I.189.V.21
Tigres tres & eorum ortus V.52
Tigris oſtium VI.20
tilones piſces V.16

Time-

Timarete antiſtes Dodonæa II.94
Timegenides Theban. IX.85
Timeſius Clazomenius I.168
Timnes Spargapithis tutor IV.76
Timo ſacrifica, Paria genere VI.134.135
Timon Androbuli fil. VII.140
Timodemus Aphidnæus VIII.125
Timogenides Thebanus IX 37
Timonax Timagorę filius VII.98
Timoxenus Scionæorum imper. VIII,128
Tiryns VI.77.83.VII.137
Tiryntchia regio VI.76
Tiſamenus Græcorum aruſpex IX,32
Tiſamenus Spart. IV.147.VI,52
Tiſander Hippoclidis pater VI.127,129
Tiſias Lyſagoræ pater VI.133
Titacus Aphidnæus IX.72
Tithæus Datis filius VII.88
Titormus Ætolus frater Malis VI.127
Tmolus fluuius & mons I 84.93.V.101
Tmolus fluuius auri ramenta profert I.93
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur I.205.&c.
eius magnanimitas I.212
Cyri caput cruori immergit I.214
tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII.42
Torona Græca vrbs VII.22.122
Trachea Cherſoneſus IV.99
Thrachiniæ petræ VII,198
Trachis vrbs VII.199
Traſpies Scythæ IV.6
Trauſi populus Thraciæ V.4
Trauus fl. VII.109
Tria capita,ſeu capita querçus, locus ſic dictus IX.38
Trintarechmes Perſa dux VII,82
Triopii Apollinis ſacrum atque certamen I.144
Triopium Cnidiorum regio I.174.38
Tritæenſes Achæorum pater I.145
Tritæchmes Artabazi filius I.192
Triballica planities IV.49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV.108
Triteæ oppid. VIII.33
Triton fl.& Tritonis palus IV.178 191
Trophonium oraculum VIII,134
tutelaris Minerue templum apud Chios I.160
Tychius coriarius,Homeri hoſpes H.9
ab Homero celebratur H.26
Tycta,Perſice cœnę regalis nomē IX.111
Tymnes Hiſtiæi pater V.37.VII.98
vbi occultatus III.5
Typhon III,5
tyrannis lubrica res III.53
tyrannidis incommoda V.92
tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV.80
Tyres fl. IV,II.47.51,53.82
Tyreus Sitalcis pater VII.137
Tyritæ,Græci IV.51
Tyrus quando extructa II.44
Tyriorum caſtra,locus II.112
Tyrodiza Perinthiorum VII.25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I.94
Tyrrheni Phocenſes oppugnant I.163
Tyrrhenia ſeu Thuſcia I.49
Tyrrheniã Phocenſes occupant I.163

V

Vaccæ Iſidi ſacræ II.41
vaccinam non gustantes IV.186
vaticini Scytharum IV.67
Veneris Vranię templum à Scythis compilatum I.105
Veneris ſanum apud Cyprum *ibi.*
templum apud Cythera *ibid.*
Mylitta Aſſyriis dicta, Arabibus Alitta, Perſis Metra I.131
Veneris templum apud Aterbechin II.41
Veneris hoſpitæ ædes II.112
Scytharum dea & ab iiſdem Artimpaſa dicta IV.59
venti eteſiæ non ſunt cauſſa ex undationis Nili II.20
ventorum ara in Thyia VII.178
verua quina Aeolum H.37
Veſta Scytharum dea IV.59
veſtes lanęæ vbi profanæ II.81
vicinos Medi & Perſæ colunt I.134
victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV.60
vinum ex hordeo apud Ægyptios II.77
viperarum generatio cur rara III. 108.109
virginum auctio apud Babylonios I.196
virgines vbi deuirginentur à rege IV. 168
virginum anniuerſarius conflictus IV. 180
vitæ humanæ breuitas & calamitas VII, 46
viuos defodere Perſis in vſu VIII.114
Vlyſſes H.7.26
Vmbri pop. I.94.IV.49
vocaliſſimus Ægyptius IV,141
Vrbana Minerua V.82
vrbium Græciæ incrementa decrementaque I.5
vrbes à Dario in Scythia conditæ IV.124
Vraniæ Veneris ſanũ vetuſtiſſimũ I.105
eius templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Perſas ſacrificia I.131
Vrania Venus Alilat Arabibus dicta III.8
vrina hirci,ſpaſmi remedium IV.187
vrſorum ac luporum ſepultura II.67
Vrotalt Arabibus Dionyſus III.8
Vtii populus III. 93 & eorum in Xerx. exercitu armatura VII.68
Vulcani ſacerdotes II.3
maximum templum Memphi II.99
veſtibula II.101
Vulcani coloſſus II.176. & fax VII.98
Vulcani templum & ſtatua III.37
vulpanſeres Ægyptiis ſacri II.72
vxor Candaulis Gygi nuda viſa I.9
vxorem mactatio ad mariti funus V.5
vxores Athenienſ. raptæ VII,138

X.

Xanthius campus VI,
Xanthii populus I.176
Xanthippus Ariphronis f. VI.131.136. VII.33.VII.131
Xanthippus dux Athenienſium crucifigit Artayctem IX.119
Xanthus Samius I.134
Xenagoras Praxilai f,Halicarnaſſ. IX. 106
Xeni,hoſtes IX.11
Xerxes Darii filius I.185
Xerxis genealogiæ VII.11
Xerxes quid Græcis ſignificet VI.98
rex Perſarum declaratur VII.3
cur bellum Græcis intulerit VII.6.7
copiæ Xerxis maximæ VII.20
Xerxes Helleſponto compedes iniicit VII.35
Xerxis crudelitas VII.39.IX.111
Xerxis dona in Helleſpontum collata VII.54
Xerxis exercitus in Europã traiectus VII.56
Xerxi quæ oſtenta oblata ſint VII.57
Xerxes exercitum ſuum luſtrat VII, 59
eius copiarum catalogus & numerus VII.60.61.62.*&c.*184.*&c.*
Xerxis duces qui fuerint VII.82,98
Xerxis magnanimitas VII.136
confidentia VII.146
Xerxiana claſſis VII.184
Xerxis formæ dignitas *ibi.*
Xerxi naues quadringintæ ſubmerſæ VII.190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII.109
eius copias fames & peſtis extinguit VII,115
eius reditus in Aſiam VII.117,*&c.*
Xerxis amores IX.107. & *paſſim plurima de eo toto libro* VII.& VIII
Xuthus Iouis pater VII.94
xyſtum aureum Amphiarao donatum I. 52

Z.

Zabeces,Libyes IV.193
Zacynthus VI.70
Zacynthii pop. *III.59.*VI.70
Zancla,nunc Meſſana dicta VII.163
pulcherr. vrbs VI,25
Zanclæi populus VI.22
proditi ab Hippocrate VI.22
Zamolxis dæmon eiuſque cultus IV.19 *95 vbi* alia de ea
Zegeries muriũ genus in Libya IV.192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI.71
Zira amiculi genus VII,69
Zona vrbs Samothraciæ VII. 59
Zopyrus ſe mutilat *III.*154
eius ad Babylonios ficta fuga *III.*156
Babylonici exercitus dux declaratur *III,*157
eius præſtantia *III.*160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataſpe IV.43
Zopyrus Megabyzi fil. *III,*160
Zopyrus à rege deficit & Athenas fugit *III.*160
Zoſter locus VIII.107
Zygantes Libyes IV.194
ſimiarum comeſtores *ibid.*

FINIS.

LECTORI BENEVOLO.

*In teſtimoniis veterum de Herodoto p.*39. *Photij Latina interpretatio eſt A. Schotti : Marcellini verborum, ait ſallor, Caſauboni, Diodori. Rhodomani. In Latina interp. Herodoti pag.*18. *v.*21. *ſcribe* Alyattæ. 28. 33. *dele* extrinſecus 41. *v. pen. ſcr.* reddere 44. *ad v.* 44. *in ora adpone numerum capitis* CIV. 56. *v.*13. *poſt* Perſis *potius interpungendum, non poſt* annos *quod ſequitur.* 57. *v.*42. ἄνισα δὲ *cum v. ſequenti omiſſa ab interprete. Stephani verſio ſequitur extrema pagina ſequenti* 58. 78. 7. *ſcr.* portulæ 76. 25. aggeres 78. 17. pecuaria 84. 35. *eſt* ſexaginta. *Græcus tamen textus vult* quadraginta. *Sed noſtra emendemus vitia.* 87. 11. *ſcr.* Cyrus in ſomnis 89. 2 interminata 21, Græci 107. 41. Ægyptum 116. 7. hirundinibus 126. 13. *videtur pro* ea *reponendum* eo. *ſcilicet ſtagno.* 134. 28. *ſcr.* autem 143. *v. pen. extrema pag abſque dubio ſcribendum* ſeptum *licet* ſeptem *vtraque editio H. Stephani habeat.* αἱμαεῖ 145. *v.*8. *numerum ad oram emenda ita* CXLIII. *v.* 32. *ſcr.* imagines 156. *ad verſus quinti oram repone numerum capitis* CLXX. *qui paullo inferius. v.*10. *interp.* mille & viginti *male* διεμύριαι *enim* viginti mille, *ſed iterum me moror in aliis. alias pag. ſeq.*159. *v.*8. ἑλλήνων, Hellenium, *ſeruato nomine Græco verterem potius, quam* Græcum. 161. *v. antep. dele capitis notam in margine, & adpone initio ſequ pag.* 162. 169. 36. *numerum* 2. *ante* dat. *repone ante* quando, *quod ſtatim ſequitur.* 173. *extr. pag. v.*4. *à fine* ὅσον 177. *v. pen.* tantopere 180. *v.*10. *dele* quem *illud quod poſt* rem. 207. 11. Hyrcanorum 215. 18 ad mare dimiſit 216. *extr. pag.* vir amiculi 222, 29. *dele numerum* 2. *ante* Perſas *&* *v.*39. *pro numero* 5. *corrige* 4 230. *v.*3. *à fin. ſcr.* emporio 232, 38. *pro* 2 *emenda* 3. 229. 5. Boryſth. 239. *v.*3. *pro* 5, *repone* 6. *&* *v.*44 *pro* 6, *ſcribe* 7. 246 *caput* LXX. *paullo inferius colloca ad verſum qui incipit* Læſis 249. 8 Saulii 260 *v.*7. *ante* quorum *pone numerum* 1, *ſpectantem ad interpretationem diuerſam in extr. pag.* 296. 5. autem 558. 9. Heidelbergæ 664 *ad oram Graci contextus verſus* 10. *pone numerum* 5. *Vlterius per operas non licet. Tu alia, ſi qua repperieris, ignoſce, quod te rogamus. Vale.*

Series & ordo Chartarum.

(:) ternio
b c d e f g duerniones, h vnica charta
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn terniones omnes,
α β ſunt terniones, γ duernio.